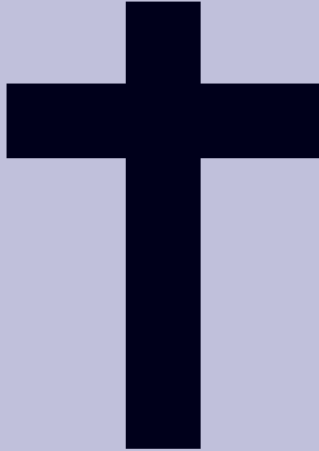

MĪKÁNDA LORU 'BĪ
LOMO KĪ DOSĪ ÉYĪ
E

aka: MĪKÁNDA LORU 'BĪ LOMO KĪ DOSĪ ÉYĪ E New Testament

MIKÁNDA LORU 'BI LOMO KÍ DOSÍ ÉYÍ E
Baka: MIKÁNDA LORU 'BI LOMO KÍ DOSÍ ÉYÍ E New
Testament+

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Baka

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
9ebc1b62-650d-5302-9391-27a31d140102

Contents

Dosí éyí e	1
Matáyo	55
Máriko	94
Lúka	120
Yiwáni	164
Moko 'bi 'yimikása e	200
Róma	241
1 Koríndo	258
2 Koríndo	277
Galatíya	288
Éfeso	295
Phílipo	301
Kolósayi	306
1 Tasaloníka	310
2 Tasaloníka	314
1 Timatíyo	317
2 Timatíyo	323
Títo	328
Felemúna	331
Ébere	333
Yakóbo	348
1 Pétero	353
2 Pétero	358
1 Yiwáni	362
2 Yiwáni	366
3 Yiwáni	367
Yúda	368
'Dódoógu	370

Dosí éyí e Ledre gí ro búkú bí Dosí éyí e ní

Tónóné gí simi kápita 1-11 búkú ba uku ledre gí ro dosí éyí e za mbá. Uku ledre gí ro ledre bí Lomo otoogu do sogo kángá ba kí éyí ga bí siminé ní mbá, kángaya 'yíma'dí e bí oto yéé káa do ngére e do éyí e za mbá ní. Búkú ba uku kpá ledre gí ro lúyú ledre kí 'do'dó oguní do sogo kángá káa be 'dí. Zía kpá úku ledre gí ro ngítí géyí tara e kí ngítí géyí sí do 'yí e oguní káa be 'dí, kí káa zí bí Lomo gelé Abarayáma gí simi kúfú bí Yúda ní kí bulúndu bulúndu néesi zíye idíye 'yí ga bí kí ledreyé owóowó ní gí ro zíné 'dódo roko'buné zíye gí ro zíye 'dódotátá a zí ngítí géyí 'yí e.

Kápita 12-50 uku ledre gí ro Abarayáma kí 'yí 'bí 'be ené e kpá kí ledre gí ro owú 'bí ené Isáka kpá kí ledre owú 'bí Isáka Yakóbo kí ledre owú 'bí ené Yakóbo kí owú ga bí 'bí Yakóbo sokó doa gbere ní, kángaya gí ro Yoséfa. Búkú ba uku ledre kpá gí ro káa zí bí Lomo ndísjí lúru bí kací 'yí ené ga bí kí ledreyé owóowó ní, abú niyí lá 'yí e ca dongará tú'dú 'yí ga bí ndísjíní óto úndru bicayi lomo ní. Uku kpá ledre gí ro káa zí bí Lomo ndísjí óto komoné gí ro zí 'yí ené e ndísjí óto úndruné zíye ndísjiyé méngí ledre bí ní óto néesi zíné idíne owóowó do komo 'yí e mbá ní.

Búkú ba, kí Ólúogú kí Lévi e kí Ólo 'yí e, nda kí Gbre lorú, Yúda e ndísjíní ndólo yée "Lorú e" togú wá, "Lorú 'bí Músa."

Ledre gí ro Dosí éyí e

¹ Dosí éyí e tonóní kóo káa, Lomo oto ere e kí do sogo kángá. ² Do sogo kángá ní aka kóo tí lá nyárane, éyí e ndaní kóo doa mbá wá, zí mitúlurú idíne dujú ne mbúú do mongú mikavu. Zí Lomo kóo ndísjíné gamáne do iní néesi lá dujú ne.

³ Zí Lomo úku ledre kídí, "Bimióngó idí óngó." Káa zí bí Lomo uku ní, zí bí tí óngóne. ⁴ Zí Lomo idíne kí rokinyi gí ro bimióngó, zía ifi dongará bimióngó e kí mitúlurú. ⁵ Zía ifi írì bimióngó kídí, "Kadra" zí írì mitúlurú idí 'bí ené "Ndujú." Zí kadra útúne, zí bí árane. Néesi go sílì kíé'do.

⁶ Zí Lomo úku ledre kídí, "Bí fúó idí idí gí ro zía ifi dongará iní kí ezené iní." ⁷ Néesi ní, zí Lomo óto bifúó. Zía ifi dongará iní bí 'dága kí wo bí do kángá ní. Zía méngí roné tí kenée. ⁸ Zí Lomo ifi írì bí bí 'dága ní kídí, "Ere." Zí kadra útúne, zí bí árane, néesi go gbere sílì.

⁹ Zí Lomo úku ledre kídí, "Iní máa wo bí do kángá ní idí yóko roné do bí kíé'do zí ngáká bí idíne sága." Zí ledre néesi méngí roné tí kenée. ¹⁰ Zí Lomo ifi írì ngáká bí néesi kídí, "Kángá," zía ifi írì iní ga bí yokoní royé do bí kíé'do ní, "Mikavu e" Zíye émeyé komo Lomo.

¹¹ Zí Lomo úku ledre kídí, "Kángá idí ndikiógu ríki do kúfú éyí e. Idíní útú do ányé kí kúfúye e simiyé gí ro zíye ndísjiyé útútátá royé." Zí ledre néesi méngí roné tí kenée. ¹² Zí kángá ndikiógu kúfú éyí e kací ríki sí doyé e mingúngúcuu. Simi bí Lomo lurú éyí ga gère néesi niyí go tí kenée ní, zía idíne kí rokinyi. ¹³ Zí kadra néesi útúne, zí bí árane, néesi go ota sílì.

¹⁴ Zí Lomo úku ledre kídí, "Bimióngó e idíní idí komo ere gí ro zía ifi dongará kadra kí ndúlu gí ro zí 'yí e ówo toso ndumu kí límí kí sílì e kpá kí simíbi e gí roa. ¹⁵ Bimióngó ga bí komo ere néesi idíní ndísjí óngó bí do sogo kángá." Zíye méngí royé tí kenée. ¹⁶ Lomo oto mingburoko éyí mióngó e gbere gí ro zíye ndísjiyé óngó bí. Kadra óngó 'bí ené bí kí kadra. Éfé óngó 'bí ené bí kí ndúlu. Zía kpá óto kele e. ¹⁷ Lomo oto éyí ga gère komo ere írì gí ro zíye ndísjiyé óngó bí do sogo kángá. ¹⁸ Ngítí a óngó 'bí ené bí kí kadra, ngítí géyí 'bí eyé kí ndúlu gí ro ifi dongará bimióngó kí mitúlurú. Simi bí Lomo lurú éyí ga gère néesi méngí royé go tí kenée ní, zía idíne kí rokinyi. ¹⁹ Zí kadra néesi útúne, zí bí árane, néesi go eso sílì.

²⁰ Zí Lomo úku ledre kídí, "Iní idí ndikiógu tú'dú éyí trídri bí niyí ndísjí simi iní kací ríki sí doyé mbá, solú e idíní idí 'bí eyé komo ere 'dága, zíye ndísjí inyi ló'bó royé simi sílì 'dága." ²¹ Néesi ní zí Lomo otoogu mingburoko bangá iní e kpá kí ngítí géyí ríki éyí trídri ga bí 'bí iní ní. Zía kpá otoogu ríki sí do solú e. Simi bí Lomo lurú éyí ga gère néesi méngí royé go tí kenée ní, zía idíne kí rokinyi. ²² Zí Lomo 'bí úndru zí éyí trídri ga gère néesi zía úku ledre kídí, "Ídísé étri zise idíse tú'dú tú'dú tú'dú simi mikavu e mbá. Solú e idíní kpá étri zíye idíye tú'dú tú'dú tú'dú do sogo kángá." ²³ Zí kadra néesi útúne, zí bí árane, néesi go inyi sílì.

²⁴ Zí Lomo úku ledre kídí, "Kángá idí ndikiógu ríki sí do bangá e. Yée ga bí ndísjíní úlú yée 'be, bangá súwú e nda kí éyí trídri máa yée ga bí ndísjíní ndéré kí do simiyé bí ní." Zí éyí ga gère néesi méngí royé tí kenée. ²⁵ Zí Lomo óto bangá ga gère néesi, yée ga bí gí ro do úlú yée ní kací sí doyé, bangá súwú e 'bí eyé kpá kací sí doyé, nda kí éyí trídri máa yée ga bí ndísjíní ndéré kí do simiyé bí ní kpá kací sí doyé. Simi bí Lomo lurú éyí ga gère néesi

mengĩnĩ royé go tí kenée ní, zíye útuásáye kacĩ komoa.

²⁶ Zí Lomo úku ledre kídí, "Idízé mu yéme 'yĩma'dí e káa do tosozé, zíye idíye káa zíze ní, do idíye ye ngére e do kénzé e, solú e nda za kí rĩkĩ sị do éyí trĩdrĩ e mbá."

²⁷ Née ní zí Lomo go yéme 'yĩma'dí káa zí ne ní,

zía yéme wo go tí kenée káa zí ne ní, yeme yéé o'do kí kára.

²⁸ Zía í'bí úndru zíye kídí, "Ídísé ndĩkĩ tũ'dũ owũ e gĩ ro zí bulúndusé e idíye tũ'dũ tũ'dũ do sogo kángá." Zíse idíse kéye káa do ngére e do kénzé e, solú e kpá kí ngĩtĩ géyĩ éyí trĩdrĩ ga bí do sogo kángá ní za mbá.

²⁹ Née ní, zí Lomo úku ledre zíye kídí, "Má'bí rĩkĩ sị do kúfú éyí ga bí ndĩsĩnĩ áná miáná kí miáná kágá ga bí kí kúfúye simiyé ní go zíse do sogo kángá ba mbá káa do éyí miánu zíse. ³⁰ Bí kenée ní, rĩkĩ sị do bangá e mbá, solú e nda kí éyí trĩdrĩ máa yéé ga bí ndĩsĩnĩ ndéré kí do simiyé bí ní, má'bí mbilí éyí e go zíye káa do éyí miánu." Zí éyí ga gére née méngĩ royé tí kenée. ³¹ Zí Lomo lúru éyí ga bí méngĩ yéé née ní zíye émené komoa. Zí kadra née útune, zí bí áráne, née go ñnyĩ doa kéri sịlĩ.

2

¹ Gĩ ona, moko 'bí otoogu ere e kí do sogo kángá za kí ngĩtĩ géyĩ éyí e mbá ní zí Lomo méngĩónzó a. ² Lomo méngĩónzó kóo moko ga gére née mbá simi sịlĩ ñnyĩ doa kéri, nda simi sịlĩ ñnyĩ doa gbre máa née zía 'dówũroné gĩ simi moko bí kóo ndĩsĩ méngĩ a ní. ³ Zí Lomo óto sịlĩ bí ñnyĩ doa gbre née kí ledrené owóowó gĩ zía 'dowũ kóo roné simia gĩ simi moko 'bí ótoogu éyí e bí kóo ndĩsĩ méngĩ a ní.

Ádama e kí Áwa simi Édene

⁴ Ngére Lomo* otoogu kóo ere e kí do sogo kángá kenée.

Simi bí Ngére Lomo otoogu ere e kí do sogo kángá ní, ⁵ futũ éyí ndanĩ eyé aka kóo do sogo kángá mbá wá gĩ zía Lomo uku aka kóo bí yaá iní idí mu tónó é'dí ní wá, 'yĩma'dí ndaa aka kóo gĩ ro méngĩ moko do sogo kángá kpá wá. ⁶ Tí lá iní ndĩsĩ aka kóo lá lágaógũ mílagaógũ gĩ simi kángá, zía ndĩsĩné ndĩndĩ kángá. ⁷ Née ní, zí Ngére Lomo 'dí'bí kángá ó'bó a káa do o'do, zía lűwũ trĩdrĩ simi a zía ídĩne trĩdrĩ.

⁸ Nda née ní zí Ngére Lomo líkpĩ yáká simi ngĩtĩ bí kí ñriné Édene mi'dí gbére, zía 'dí'bí o'do née óto wo yáká íri. ⁹ Zí

Ngére Lomo úku ledre zí rĩkĩ tũ'dũ bilámá kágá e útuóguyé simi yáká née. Yéé ga bí kí bilámá tosoyé kpá bilámáye gĩ ro ánu yéé ní. Ngĩtĩ géyĩ kágá e niyí 'bí eyé bo gbre yana yáká née íri, ngĩtĩ a ndĩsĩ í'bí trĩdrĩ, ngĩtĩ a í'bí 'bí ené komokenzĩ 'bí ówo bilámá ledre kí bisinyĩ a.

¹⁰ Ngburu ní kóo bo ndĩsĩ kúkú kpurũ gĩ simi Édene gĩ ore gĩ ro zí éyí ga bí yáká ore ní ndĩsĩ ngbóroye. Nda go sogo yáká íri zía rásáne eso. ¹¹ Mizefĩ sịlĩ a ndolonĩ, "Pĩsónĩ." Kúkú 'diyĩ roné simi kángá bí kí ñriné Ávila bí kí dábu siminé ní. ¹² Dábu ga bí do bí née ní niyí mbá bilámáye kí tutũ ga bí rĩrĩrĩ ndĩsĩnĩ ugú yéé kí tũ'dũ késĩ ní, nda kí Abúrengú ga bí kí bilámá ndonyoyé ní. ¹³ Gbre sịlĩ a ndolonĩ, "Giyóna." Kúkú ngĩrĩgĩ roné simi kángá bí kí ñriné Kúsu ní. ¹⁴ Ota sịlĩ a ndolonĩ, "Tĩgĩrĩ." Kúkú 'diyĩ 'bí ené roné mi'dí gbére simi kángá bí kí ñriné Asurĩ ní. Esoyé ndĩsĩnĩ 'bí eyé ndólo a Efaráta.

¹⁵ Zí Ngére Lomo 'dí'bí o'do née óto wo yáká bí Édene née íri zía ndĩsĩné méngĩ moko simi a kpá kí lúru bí kacĩ a. ¹⁶ Zí Ngére Lomo úku ledre zí o'do née kídí, "Miáná kágá ga bí yáká née za mbá, idí ánu yéé káa zí bí ilĩ ní, ¹⁷ tí lá dũyĩ kágá máa wo bí ndĩsĩ í'bí komokenzĩ 'bí ówo bilámá ledre kí bisinyĩ a ní ndá ánu a wá, gĩ zía togũ ánu go yá, 'dí'biógũ umbu go komoyĩ."

¹⁸ Zí Ngére Lomo úku ledre kídí, "Ndaá bilámáne zí o'do ba ndĩsĩné ngúcuné wá. Nĩ miútúásáne zíma ótoogu 'yĩ sáká wo."

¹⁹ Nda née ní, zí Ngére Lomo 'dí'bí bangá ga bí kí solú ga bí kóo otoogu yéé gĩ simi kángá ní kacĩ rĩkĩ sị do eyé mbá kó'dũ o'do née zía ndĩsĩné ífĩ ñri doyé.

Tí lá ñri bí ífĩ go do éyí trĩdrĩ bí ní bo ní née goó ñria. ²⁰ Zí o'do née ífĩ ñri do bangá ga gére mbá, kí solú e mbá, tí lá ngĩtĩ a bí zía útuásáne sáká o'do née ní ndaa. ²¹ Née ní zí Ngére Lomo óto o'do née zía útũ 'dú'duné rĩ. Simi bí ní cikĩ simi kútũ 'bí ní, zí Lomo lálaógũ ngũru cóngó kó'dũ a, do 'dútúlúgu bífúó née kí esĩ. ²² Cóngó kó'dũ bí Ngére Lomo 'dí'biogu gĩ ro o'do née ní, zía ó'boógũ a káa do kára do í'bí wo zí o'do née.

²³ Zí o'do née úku ledre kídí, "Ba nda go cũi cóngó gĩ dongará cóngóma e, kpá esĩ gĩ simi esimá, mááyĩ ndólo a 'Kára,'† gĩ zía 'dí'biogunĩ wo gĩ simi cóngó kó'dũma."

* **2:4** 2:4 Ngére: Lomo uku kídí ñriné ní Yáwe, bí iní ledre gĩ simi a simi tara Ébere kídí, "Wo bí ní trĩdrĩné zía fĩ ní." Ndĩsĩzé ndólo a "Ngére" do bí kacĩ ñri bí Yáwe ní. † **2:23** 2:23 Kára: Ndolo ñria kára gĩ zía 'dí'biogunĩ wo gĩ simi cóngó kó'dũma.

²⁴ Gi zî kéyî née, o'do ni ótoómo 'buné kí mbágáne zía ófû kára zíye ídíye kéne éyî kîé'do.

²⁵ Abú o'do née kí me'bené ndîşinî kóo ndîşî eyé ngírâ yá, komoyé enyî ené e wá.

3

Kála ledre 'bi 'yima'dî

¹ Kámá ni kóo mongú 'yî lón dó gi dongará bangá sinyî ga bi Ngére Lomo otoogu yée ní mbá. Kadra kîé'do zía óguné ndú'yú kára kídî, "Ma'dîi, Lomo ya 'Ndásé ánu miáná kágá ga bi yáká ba mbá wá káa'?"

² Zî kára née úkulúgu ledre zî kámá kídî, "Lomo yaá azé ánu miáná kágá ga bi yáká ona ba mbá, ³ tí lá duşî kágá máa wo bi yana yáká íri née, Lomo yaá ndazé ánu miáná a wá, ndazé gbawá óto şilîze roa káa bi azé úyu."

⁴ Zî kámá úkulúgu ledre zî kára née kídî, "Úyusé esé e wá. ⁵ Lomo owo bú kídî togú ánusé miáná kágá née go yá, komosé ni líkpî zise ówo dongará bisinyî ledre kí bilámá ledre, zise ídise káa zî ne Lomo ní."

⁶ Simi bi kára née uwú kídî miáná kágá née ni bilámáne kí bilámá tosoné gi ro ánu a, ni kpá bilámáne gi ro í'bí komokenzî zî 'yî ní, zía 'dí'bi a ánu a. Zía í'bí ngíti a zî o'do 'bi ené bi niyî kéne ní zía ánu a. ⁷ Née ní geré zî komo o'do née kí me'bené líkpîne, zíye ówo a kídî yée ndîşinî ndîşî ba ngírâ. Zíye ndéréye 'decî tîyî ócô a royé.

⁸ Nda simi bi kadra 'bu'bu go ní, zî o'do née kí me'bené úwú gboşu Ngére Lomo kí ógu yáká ore, zíye geré ndéréye ló'boyé dongará kágá ga bi yáká ore ní. ⁹ Zî Ngére Lomo ndólo ndú'yú o'do née kídî, "Áyî 'da?"

¹⁰ Zî o'do née úkulúgu ledre kídî, "Máuwú gáa gboşuyî kí ogú, zíma ndéréma ló'bomá gi zî ngírî gi zía mááyî ngírâ."

¹¹ Ngére Lomo ya zía ní, "Ambí uku zíyî ne ya áyî ngírâ? Ánu miáná kágá bi máyá ndá ánu a wá ní ánu go?"

¹² Zía úkulúgu ledre zî Lomo kídî, "Kára bi í'bíogú wo zíma ba í'bí miáná kágá née ne zíma go ánu a."

¹³ Zî Ngére Lomo úku ledre zî kára née kídî, "Éyî bi méngî kenée née 'dí?"

Zî kára née úkulúgu ledre zî Ngére Lomo kídî, "Kámá londo máa ne zíma ánu a."

¹⁴ Née ní zî Ngére Lomo úku ledre zî kámá kídî, "Gi zía bi méngî éyî go kenée ní,

"Taramá ni ndéré kacíyî gi dongará bangákulú e kí bangá súwú e mbá, áyî ndîşî lála royî fú lá mlála bi do simiyî,

áyî ánu 'bi eyî fú lá 'buşu gi simi şindî kadra bi áyî úyu simi a ní.

¹⁵ Mááyî óto báfi dongarásé kí kára née, kpá dongará owú 'bi eyî e kí owú 'bi ené e,

ni 'díti kánya doşî, zíyî náná 'bi eyî rítî a."

¹⁶ Zî Ngére Lomo úku ledre zî kára kídî, "Mááyî í'bí 'do'dó royî simi şindî kadra 'bi árá owú,

áyî ndîşî árá owú e tí fú kí éyî miówo 'bú o'do 'bi eyî ni ndîşî ídí doşî kpá fú kángaya

Áyî ídí fú lá sî şilî o'do 'bi eyî."

¹⁷ Gi ore, zî Lomo ínyiné úku ledre zî o'do kídî, "Gi zía bi úwú yî eyî ledre gi tara me'beyî, zíyî ánu miáná kágá bi kóo máyá, 'Ndá ánu a wá ní,'

"Máoto taramá go ro kángá gi zî ledre eyî, tí bi áyî ndîşî ní, áyî méngî moko zíyî 'dó'dóyî mí'dó'dó kí áyî fú ndiki éyî miánu ánu a.

¹⁸ Gi zî kéyî née ní, kángá ni ndikiogú bisinyî kágá ga bi kí kînyîyé kí súwú ga bi kí mbu'duyé ní zíyî,

áyî ndîşî méngî moko royé cû kí mokoné áyî fú ndiki éyî miánu gi simi a.

¹⁹ Áyî ndîşî méngî moko kí bisuwu té kí éyî miánu ni fú ídí zíyî.

Ledre máa née ni ndîşî méngî roné kenée gi simi şindî kadra bi áyî ndá'balúgu royî simi a simi kángá

kí'dî bi kóo má'dí'biogú yîi ní.

Gi zía bi ógu gi simi kángá ní, şindî kadra ni ógu zíyî ndá'balúgu royî ídíyî té káa do kángá."

²⁰ Nda née ní, zî Ádama ífî írî me'bené Áwa,* gi zía ni ndikiogú 'yî e mbá ne.

²¹ Zî Ngére Lomo nda kóo yeme saná káa zî bongó ní zî Ádama e kí Áwa éşî a royé.

Lomo lagaoyó Ádama e kí Áwa gi yáká ené

²² Née ní, zî Ngére Lomo úku ledre kídî, "Cakaba ní 'yî ga ba owonî dongará bilámá ledre kí bisinyî ledre go káa zî ze ní. Bi go kenée ní, ndazé ótoómo yée zíye ndîşî 'decî miáná kágá bi yáká née ndîşî ánu a do ndîşiyé fî trîdrî wá." ²³ Née ní, zî Ngére Lomo go 'dí'biogú Ádama e kí me'bené gi simi yáká bi simi Édene ní, do óto wo zía ndîşiné o'do éyî gi ro éyî miánu zíye

* 3:20 3:20 Áwa: Ini ledre gi simi Áwa kídî trîdrî. † 3:24 3:24 Maláyika e: Ndîşinî ndólo maláyika e kí tara Ébere kídî Kerubîmî. Niyî éyî trîdrî e komo ere kí fúndúye.

gị simi kángá bì o'boní wo gị simi a ní. ²⁴ Zí Lomo 'dí'bi maláyika e' kí fúndúye zía í'bí roko'bu zíye do óto yée simi yáká bì Édene ní mi'dí gbére ndịsị lúru bì kací a. Zí éyị ndịsị gámá'díkí yáká nées gbaa kaa zí mongú maku ndịsị 'bílé'be ne ní kaa bì 'yị nì olú iri 'dēcì miáná kágá 'bì trídri nées ánu a ke.

4

Káyina ufu Ábele

¹ Gị do kací ledre nées ní, zí Ádama ndịsịyé kí me'bené, zí me'bea ídine kí siminé, zía áráne owúo'do. Zí Áwa úku ledre kídí, "Mááyí ífí irịa Káyina* gị zía mándíkí wo kí sáká éyị bì gị zí Ngére Lomo ní." ² Gị do kací Káyina, zía kpá áráne owúo'do do ífí irị wo nées 'bì ené Ábele.

Zí owú ga gére nées ngbóróoguyé gbrenghára. Káyina áyí 'bì eyí 'yị ó'do éyí, Ábele nì 'bì ené nda 'yị úlú kábíríkí e. ³ Kadra kịé'do zí Káyina 'dí'bi ngítí géyí éyí ga bì gị yáká ené nì ndéréne kíye í'bí yée zí Ngére Lomo. ⁴ Tí lá zí Ábele óngóonzó 'duo ndíká 'bì kábíríkí ené, do 'dí'bi bílámá esj a bì kí sụ'bu rone ní í'bí a kaa do mikawu zí Ngére Lomo. Zí Lomo ídine kí mongú rokinyi gị zí Ábele kpá gị ro mikawu ené bì í'bí ní, ⁵ tí lá nda gị ro mikawu máa bì 'bì Káyina ní, Ngére Lomo ndaa 'bì ené koo kí rokinyi kie wá. Née ní zí mimbé'de Káyina ésịne, zí do komoa ídine bisinyine.

⁶ Zí Ngére Lomo úku ledre zía kídí, "Káyina, éyí bì mimbé'deyí esj gị zía ní 'dí? Éyí bì sinyi do komoyí gị zía kenée ní 'dí? ⁷ Togú ndịsị méngí ledre bì miútúásáne ní, kaa bì iliní yí wá? Tí lá togú méngí ledre bì utúásá wá ní, bisinyí ledre nì go gbóo kíyí. Ídí tóro ngbúo zíyí rómo komoa."

⁸ Gị ore zí Káyina úku ledre zí lúnduné Ábele kídí, "Nderézé aka lúru bì yáká." Nda simi bì niyí go yáká iri ní, zí Káyina útune do lúnduné Ábele zía ócóonzó wo.

⁹ Gị do kací ledre nées ní, zí Ngére Lomo ndú'yú Káyina kídí, "Ábele ní 'da?"

Zía úkulúgu ledre zí Lomo kídí, "Máówo wá, mááyí nda go 'yị lúru bì kací lúndumá ma'dáa?"

¹⁰ Zí Ngére Lomo úku ledre zía kídí, "Méngí bisinyí ledre zí lúnduyí kenée gị zí 'dí? Máúwú gboru sáma lúnduyí go kí kúkú bì gị zíyí. ¹¹ Cakaba ní, máóto taramá go kaciyí, kángá bì ewé sáma lúnduyí akpa gị do sílíyí ní, utúásá lolu zíyí ndá'bayí méngí moko simi a wá. ¹² Tónóne gị ona

ndéréne 'dá'dá, abú áyí ó'do éyí, kángá utúásá 'dí'biógú éyí miánu zíyí wá. Éyí bì kí iriné 'be ní ndaa gị royí kpá wá, odu ledre eyí nì ídí dudu gámá ríj 'dága do sogo kángá ba."

¹³ Zí Káyina úkulúgu ledre zí Ngére Lomo kídí, "Áko Ngére, 'do'dó bì óto domá nées romo do roko'bumá go. ¹⁴ Karaba ní óto máa go zíma ñnyimá gị do bì bì mándịsị doa ní, máútúásá lolu kpá ídí gbóo kíyí wá, zíma nda ídima go lá mīgámáma 'dága ní, nées go umbumá gị zí 'yị e."

¹⁵ Tí lá zí Ngére Lomo úkulúgu ledre zía kídí, "Ndaá kenée wá, togú 'yị ufu yíj, mááyí í'bí 'do'dó ro 'yị nées rómo do 'bì eyí ba kí'dí ñnyí doa gbre." Nées ní, zí Lomo éké tífí ro simi komo Káyina gị ro zí 'yị e ówo a mbá kaa bì niyí úfu wo ke. ¹⁶ Zí Káyina ñnyiné gị do komo Lomo gị simi Édene gị ore ndéré ndịsíné simi ngítí kángá mi'dí gbére kí iriné Nódu.†

Ledre gị ro owú 'bì Káyina e

¹⁷ Nées ní, zí Káyina e kí me'bené ndíkí owúo'do zíye ífí irịa Enóka. Simi sındj kadra máa bì koo nées ní, Káyina nì koo ndịsị ó'bó gara, zía ñnyiné ífí iri owú 'bì ené bì Enóka ní do gara máa nées. ¹⁸ Simi bì Enóka ngboró ní zía ndíkí Iráda, zí Iráda ndíkí 'bì ené Mazéla, zí Mazéla ndíkí 'bì ené Matúséla, zí Matúséla nda ndíkí 'bì ené Laméke.

¹⁹ Zí Laméke ngboróné zía 'dí'bi kará e gbre, Áda e kí Zíla. ²⁰ Zí Áda ndíkí owú do ífí irịa Zabála. Zabála nì ne bulúndu 'yị ga bì ndịsíní gámá mi'da'dágá kí lúru bì kací bangá eyé e simi súwú ní. ²¹ Irị lúndua nì 'bì ené Zúbála. Zúbála nì ne bulúndu 'yị ga bì 'yị úcu ku'dú e kpá 'yị ímí kángá e ní. ²² Zí Zíla kpá ndíkí 'bì ené owúo'do zía ífí irịa Túbúla Káyina. Bì ngboróogu ní, zía ídí 'bì ené 'yị úcu 'boro. Irị lémija koo Náma.

²³ Kadra kịé'do zí Laméke koo úku ledre zí me'bené ga bì gbre nì kídí, "Kará 'bì amá e, úwúsé aka kúrúma kúrú o'do 'bì esé.

Máúfu koo ngítí owúo'do gị zía oto koo ungu romá. ²⁴ Togú Lomo úku koo kídí 'yị bì nì óto sílíne ro Káyina ní, nées nì 'dó'do wo kí'dí ñnyí doa gbre. Máa Laméke togú 'yị oto sílíne romá, mááyí 'bì amá 'dó'do wo kí'dí cị ota doa sokó doa ñnyí doa gbre."

²⁵ Gị do kací umbu Ábele, zí Ádama e ndíkí ngítí owúo'do zíye ífí irị a Sète.‡ Zíye úku ledre kídí, "Mbófo éyí, Lomo i'biógú dobikulú Ábele bì koo lúndua ufu ní go

* **4:1** 4:1 Káyina: Irị bì Káyina ní ini ledre gị simi a kí tara Ébere kídí ndikíogu owú. † **4:16** 4:16 Nódu: Ini ledre gị simi irị bì Nódu nì kídí gámálíci. ‡ **4:25** 4:25 Sète: Ini ledre gị simi irị bì Sète nì kí tara Ébere kídí, Lomo i'bíne zíma.

zíze.”²⁶ Gị ore zị Séte ndíki owúo'do, zíye ífí irị a Enósa.

Née nda go sịndị kakra bi kóo zị 'yị e ndịsịyé íni ini zị Ngére Lomo simi a ní.

5

Ledre gị ro bulúndu bulúndu Ádama e

¹ Ba ledre ga bi kóo gị ro Ádama kí bulúnduné e ní.

Simi bi kóo Lomo otoogu 'yima'dí e ní, otoogu kóo yée cé káa zị ne ní. ² Otoogu kóo yée o'do kí kára, zía ífí irịyé kídí, “'Yima'dí e.” Zía ìnyìné í'bi úndru zíye.

³ Simi bi kóo simibi 'bi Ádama ni go míya kje'do doa cí keri doa sokó (130) ní, zía kóo ndikiogu tosoné owúo'do zía ífí irị owú ma'dáa Séte. ⁴ Zí Ádama ndịsine gị do kací bi ndikiní Séte ní, simibi míya ìnyị doa ota (800). Zía kóo kpá ndiki ngiti géyị owú e, ya'dá e kí kará e. ⁵ Ádama ni úyu ní, mengi do sogo kangá go simibi míya ìnyị doa eso doa cí keri doa sokó (930).

⁶ Simi bi kóo simibi ni do Séte go míya doa ìnyị (105) ní, zía ndiki Enósa. ⁷ Gị do kací a née, zía ndịsine simibi míya ìnyị doa ota doa ìnyị doa gbre (807). Zía ndiki ngiti géyị owú e ya'dá e kí kará e. ⁸ Simibi ni kóo do Séte mbá míya ìnyị doa eso doa sokó doa gbre (912) zía kóo úyuné.

⁹ Simi bi kóo Enósa mengi go simibi cí eso doa sokó (90) ní, zía ndiki Kenána. ¹⁰ Zí Enósa méngine gị do kací Kenána née simibi e míya ìnyị doa ota doa sokó doa ìnyị (815). Zía ndiki ngiti géyị owú e ya'dá e kí kará e. ¹¹ Ni nda kóo úyu ní simibi ni kóo doa go mbá míya ìnyị doa eso doa ìnyị (905).

¹² Simi bi Kenána ni kóo go kí simibi cí ota doa sokó (70) zía ndiki Malále. ¹³ Gị do kací Malále zía méngine simibi e míya ìnyị doa ota doa cí gbre (840), zía ndiki ngiti géyị owú e, ya'dá e kí kará e. ¹⁴ Kenána mengi kóo mbá simibi míya ìnyị doa eso doa sokó (910), zía úyuné.

¹⁵ Malále mengi kóo 'bi ené simibi cí ota doa ìnyị (65), zía ndiki Yéreda. ¹⁶ Gị do kací a née, zí Malále méngine simibi míya ìnyị doa ota doa cí keri doa sokó (830), zía ndiki ngiti géyị owú e, ya'dá e kí kará e. ¹⁷ Malále mengi kóo mbá simibi míya ìnyị doa ota doa cí eso doa sokó doa ìnyị (895), zía úyuné.

¹⁸ Yéreda mengi kóo mbá simibi míya kje'do doa cí ota doa gbre (162) zía ndiki Enóka. ¹⁹ Nda gị do kací a née, zía méngine simibi míya ìnyị doa ota (800), zía ndiki ngiti géyị owú e, ya'dá e kí kará e. ²⁰ Yéreda mengi kóo mbá simibi míya ìnyị

doa eso doa cí ota doa gbre (962), zía úyuné.

²¹ Enóka mengi kóo mbá simibi cí ota doa ìnyị (65), zía ndiki Metuséla. ²² Zía méngine gị do kací Metuséla née simibi míya ota (300), zía ndiki ngiti géyị owú e, ya'dá e kí kará e. Ilofuna kóo ledre 'bi Lomo go. ²³ Enóka mengi kóo mbá simibi míya ota doa cí ota doa ìnyị (365). ²⁴ Ndịs 'bi Enóka kí miméngi ledre ené ni kóo bilámáne do komo Lomo. Gị zí kéyị née ní, zí Lomo kóo 'dí'bi wo lá wayi.

²⁵ Zí Metuséla kóo méngine mbá simibi míya kje'do doa cí eso doa ìnyị doa gbre (187), zía ndiki Laméke. ²⁶ Gị do kací a née, zía méngine simibi míya ìnyị doa gbre doa cí eso doa gbre (782) zía ndiki ngiti géyị owú e, ya'dá e kí kará e. ²⁷ Zía nda kóo úyuné simi bi mengi kóo go mbá simibi míya ìnyị doa eso, doa cí ota doa ìnyị doa eso (969) ní.

²⁸ Laméke mengi kóo mbá simibi míya kje'do doa cí eso doa gbre (182), zía ndiki owúo'do. ²⁹ Zía ífí irịa Nówa.* Zía úku ledre gị roa kídí, “Ba go owú bi ni sáká zée gị simi 'do'dó bi ndịsizé 'do'dó a kí méngi moko simi kangá bi Lomo oto tarané kací a ní.” ³⁰ Zí Laméke kóo méngine mbá simibi míya ìnyị doa cí eso doa sokó doa ìnyị (595) gị do kací bi ndikiní Nówa ní. Zía ndiki ngiti géyị owú e, ya'dá e kí kará e. ³¹ Zía úyuné simi bi kóo simibi ni doa go mbá míya ìnyị doa gbre doa cí ota doa sokó doa ìnyị doa gbre (777) ní.

³² Simi bi Nówa mengi go simibi míya ìnyị (500) ní, zía ndiki owú e ota mbá owú ya'dá e. Owú maáge kóo Séme, Áma nda kí Yépetá.

6

Milúyú ledre 'bi 'yima'dí e

¹ Simi bi 'yị e nịyí nda go étri do sogo kangá kingaya ní, zí yée ndiki tị'dú owú kará e, ² zí owú ya'dá e gị simi 'yị ga bi ngununi ledre 'bi Lomo go ní lurú owú kará ga gère née kí 'bune gị zí lámá bi royé ní. Zíye ndịsịyé 'dí'bi yée káa do kará e. ³ Zí ledre née sinyinne ro Lomo, zía úku ledre kídí, “Máutúásá lolu otoómo 'Dowúma simi 'yima'dí e zíye ndịsịyé tridriyé za fí ní wá gị zía nịyí úyu mụyú. Odụ simibi eyé ni ídị dụnú míya kje'do doa cikéří (120) zíye úyuyé.”

⁴ Mingburoko raga 'yị e nịyí kóo bo do sogo kangá simi sịndị kakra bi kóo owú 'bi 'yị ga bi ngununi ledre 'bi Lomo go ní ndịsini ndiki owú e kí nịyí 'yị ga bi ngununi ledre 'bi Lomo wá ní. Nịyí kóo ye 'yị ga bi kí roko'buyé, irịyé ndịsị ówú

* 5:29 5:29 Nówa: Ini ledre gị simi irị bi Nówa ní kí tara Ébere kídí, 'dowúro.

miòwụ simi sịndị kadra máa bi kóo née ní.

⁵ Zí Lomo lurú mingbóro bisinyí ledre 'bi 'yìma'dí e do sogo kángá, míméngí ledre eyé kí misómù ledre eyé ní nda yí ené go mbá bisinyíne kángaya kací kadra mbá, ⁶ zí ledre née sínýíne ro Ngére Lomo zí mímé'dea 'dəcíné gí zía m'í'décj gí zía bi otoogụ 'yìma'dí e ne do sogo kángá ní. ⁷ Zía úku ledre kídí, "Mááyí úfuoyó 'yì ga gére née mbá 'dá'ba. Zíma kpá úfuoyó bangá e, solú e, kí éyí trídri gá bi ndịsini ndéré kí do simiyé bi ní mbá 'dá'ba. Mááyí kí mongú lerí zíma otoogụ yée" ⁸ Odụ 'yì bi kóo ní bilámáne do komo Lomo ní òdụ Nówa.

Nówa yeme kurúngba

⁹ Ba owù ledre gí ro Nówa. Nówa ní kóo mbigí 'yì 'bi Lomo, zí míméngí ledre ené ídine mbá bilámáne gí dongará 'bi 'yì ga bi kóo simi sịndị kadra née. ¹⁰ Nówa ma'dáa ndiki kóo owù e ota, Séme, Áma kí Yépetá.

¹¹ Nda gí ore zí míméngí ledre 'bi 'yìma'dí e do sogo kángá ídì ené nda go bisinyíne kángaya do komo Lomo, gí zía ambáye nda yí ené kóo go lá góo rará. ¹² Simi bi Lomo lurú do sogo kángá ní nda yí ené go kenée ní, zía ówo a kídí do sogo kángá sínýí go gí zía míméngí ledre 'bi 'yìma'dí e ní nda yí ené go mbá bisinyíne. ¹³ Née ní zí Lomo úku ledre zí Nówa kídí, "Máyéme romá go gí ro zíma úfuónzó 'yìma'dí e za mbá, gí zía do sogo kángá sínýionzó roné go gí zí rará eyé. Káa zí bi go kenée ní, mááyí go ógụ úfuónzó yée kí éyí trídri e gí do sogo kángá za mbá. ¹⁴ Ídì yéme mongú kurúngba zíyí gí simi kágá bi kí roko'buné ní. Zíyí ifí 'dəcí simia tị'dú káa zí ifiní simi 'dịcì ní, zíyí kúrúru simiyé mikúrúru kí ko'dó 'dịcì kí sága mbá. ¹⁵ Míyéme a ídì ídì káa, miákpa a ídì ídì miólo komo sịndị 'yì míya eso cì gbre doa sokó (450), miáya a ídì ídì miólo komo sịndị 'yì cì ota doa sokó doa ñnyí (75), miólo a nda 'bi ené miólo komo sịndị 'yì cì gbre doa ñnyí (45). ¹⁶ Ídì 'dóro doa káa zí do 'dịcì ní, zíyí otoómo bifúo dongará doa née kí gbígérí a gí ro sili. Simi kurúngba ma'dáa, ídì ídì ota ngíti a 'dága, ngíti a yana ngíti a nda 'bi ené nde. Zíyí óto mbotụ do gboṛa a. ¹⁷ Ídì úwú ledre ba bilámáne, gí zía mááyí go ógụ kásaogụ mongú iní zía úcuné do sogo kángá mbá, zí 'yìma'dí e kí éyí trídri e úyuyé za mbá 'dá'ba. ¹⁸ Tí lá miyéme ledre ní ídì dongaráké zéyí káa, ídì 'dì'bi me'beyí kí owù 'bi eyé e kí me'beyé e zise

ólúse simi kurúngba. ¹⁹ Ídì 'dì'biútú ríki sị do éyí trídri e ya'dáye kí karáye mbá gí ro zise ómosé kéye simi kurúngba íri gí ro zíye ídiye trídri gí zí mongú iní. ²⁰ Zíyí kpá 'dì'biútú ríki sị do solú e, bangá e kí éyí trídri gí bi ndịsini ndéré kí do simiyé bi ní, ya'dáye kí karáye mbá kpa kíyí simi kurúngba íri, gí ro zise ómosé ndro kéye. ²¹ Gí ore zíyí kpá 'dì'bi éyí miánu kací sị doyé mbá kpa zíyí bándáoto yée gí rosé kí éyí trídri gá gére née."

²² Zí Nówa méngí ledre ga gére née tí za cé káa zí bi Lomo uku zía ní.

7

Mongú iní bi ucu ní

¹ Simi bi sịndị kadra utúasá go ní, zí Ngére Lomo úku ledre zí Nówa kídí, "Nówa, ólúse mu kí me'beyí, kí 'yì 'bi 'be 'bi eyé e mbá simi kurúngba gí zía gí dongará 'yì ga bi simi sịndị kadra máa ba ní, áyí òdụ yí mbigí 'yì amá. ² Simi bi áse go ólú ní, ídì 'dì'bi ríki sị do bilámá bangá e* ñnyí doa gbre, ya'dáye kí karáye. Zíyí 'dì'bi ríki sị do bisinyí bangá e† ya'dáye kí karáye. ³ Nda gí ore zíyí 'dì'bi ríki sị do solú e kpá ñnyí doa gbre, ya'dáye kí karáye, káa bi kúfúye ní ñngbụ ke. ⁴ Gí do kací sili ñnyí doa gbre mááyí go ógụ kása iní zía é'díné kí sili cì gbre kí ndulú e kí kadra mbá gí ro zía úfuónzó éyí trídri gá bi ndịsini ndịsì gbere bi máotoogụ yée ní mbá 'dá'ba."

⁵ Zí Nówa méngí ledre ga gére née go tí káa zí bi Ngére Lomo uku zía ní.

⁶ Simi bi iní née ní kóo ógụ é'dì ní, Nówa ní kóo go kí simibi míya ñnyí doa kéréj (600).

⁷ Née ní, zí Nówa ñnyiyé kí me'bené, kí wotíye e kí me'beyé e mbá do ólúye simi kurúngba gí ro ómoyé gí zí mongú iní née.

⁸ Zí bilámá bangá kí bisinyí bangá ga bi Lomo uku ledreyé zí Nówa ní, solú e, kí éyí trídri gá bi ndịsini ndéré kí do simiyé bi ní, ⁹ ya'dáye kí karáye ólúye kí Nówa e mbá simi kurúngba káa zí bi Lomo uku zía ní. ¹⁰ Gí do kací sili ñnyí doa gbre, zí mongú iní née 'dì'bi bi do tónóné é'díné.

¹¹ Simi simibi bi simibi do Nówa go míya ñnyí doa kéréj (600) ní, simi gbre éfé simi 'dú'du ené sokó doa ñnyí doa gbre, zí mongú iní ndịsì lágaogúné gí simi kángá do sogo kángá, zí wo bi ndịsì é'dì gí komo ere ní ndịsì léfené káa zí ere likpí go milikpí ní. ¹² Zí iní née é'díné kí ndulú e kí kadra mbá kí sili cì gbre.

¹³ Née kadra bi kóo Nówa e kí me'bené kí wotíye ga bi ota, Séme, Áma kí Yépetá kí me'beyé e mbá olúní simi kurúngba ní.

* 7:2 7:2 Bilámá bangá e: Bilámá bangá niyi bangá ga bi ndịsini ánu yée kí 'dáná yée káa do éyí 'dáná zí Lomo ní.

† 7:2 7:2 Bisinyí bangá e: Bisinyí bangá niyi 'bi eyé bangá ga bi anuni yée kí 'dáná yée káa do éyí 'dáná zí Lomo wá ní.

14 'Di'biutuní kóo bangá súwú e kací ríṣí sị doyé, bangákulú e kací ríṣí sị doyé, éyí trịdrị ga bi ndịsini ndéré kí do simiyé bi ní kpá kací ríṣí sị doyé, nda kí solú e kí éyí trịdrị ga bi kí fúndúye ní kací ríṣí sị doyé mbá. 15 Zí éyí trịdrị ga gére née óguyé kací sị doyé e mbá gbre gbre ólúye kí Nówá e simi kurúngba. 16 Éyí trịdrị ga bi kóo mbá oluní simi kurúngba ní, niyí kóo kí ya'dáye kí karáye káa zí bi kóo Lomo uku zí Nówá ní. Gí ore zí Ngére Lomo 'dútu mbotu.

17 Zí iní é'diné kí sịlị cị gbre, do úcuné do sogo kángá kángaya, zí miúcu iní née ndịsine sịkpị kurúngba ndéré kie 'dága gí do sogo kángá. 18 Zí iní nda úcuné go bisinyine kángaya do sogo kángá, zí kurúngba ndịsị élené doa ndéréne 'dága. 19 Nda gí ore zí miúcu iní née ucu'dútu do mingburoko ngbángbá landa ga bi do sogo kángá ní mbá. 20 Zia úcutátá roné 'dága kángaya, zí mingburoko landa ga gére ídiye mbá sị iní nde. Zí iní idine 'dága gí do landa mítiri ñnyí doa gbre. 21 Za ríṣí éyí trịdrị e ga bi ndịsini ndịsị gbére kací sị doyé mbá, solú e, bangákulú e, bangá súwú e nda kí éyí trịdrị máa yée ga bi ndịsini ndéré kí do simiyé bi ní kí 'yima'dí e, úyuónzó royé za mbá. 22 Éyí ga bi kí 'dówú simiyé bi ndịsini ndịsị gbére ní, zíye úyuónzó royé za mbá. 23 Lomo úfuónzó éyí trịdrị ga bi ndịsini ndịsị gbére ní go za mbá, 'yima'dí e, bangá e, solú e, nda kí éyí trịdrị máa yée ga bi ndịsini ndéré kí do simiyé bi ní. Ootomo tí lá dùú Nówá kí éyí trịdrị ga bi niyí kéye simi kurúngba iri ní.

24 Zí iní bi ucu née tóroné do sogo kángá kí sịlị míya kíé'do, cị gbre doa sokó.

8

Mindúkú mongú iní

1 Tí lá Lomo somúlligí ledre Nówá kí éyí trịdrị ga bi kie simi kurúngba ní wá. Zí Lomo kásaógu sili zia ndịsị iline do sogo kángá gí ro zí iní bi ucu née tónó ndúkúne. 2 Née ní zí mlága iní bi gí simi kángá otoómo kí lágaóguné, zí wo bi ndịsị é'dị gí komo ere ní ndimine. 3 Zí iní bi kóo ucu née, tónó ndúkúne ndoo gí do sogo kángá. Ní ndéréógu simi sịlị míya kíé'do, cị gbre doa sokó ní, iní ndúkúonzó roné go. 4 Nda simi 'dú'du sokó doa ñnyí doa gbre 'bi ñnyí doa gbre éfé, zí kurúngba ndéré ndịsine do ngiti landa kí iriné Araráta. 5 Zí iní nda ndịsine go fú lá ndúkú tátá roné nde. Nda go simi mizefị sịlị 'bi sokó éfé, zí do ngiti géyí landa e go ólúóguyé sága.

6 Gí do kací sịlị cị gbre, zí Nówá líkpí bifúó bi ootomo ro kurúngba ní, 7 zia ñnyiné kása solú bi kí iriné fóro ní, nderé

yí ené fí, zaá gí zí iní ndúkúonzó roné té kí. 8 Gí do kací a née, zia kása kírikó'do gí ro zia ndéréne lúru bi togú iní ndúkúonzó roné gí do kángá go yá. 9 Tí lá simi bi kírikó'do nderéogu iri ní, bi útú a bi ndaa gí zia iní ní aka yí ené fú lá bo do sogo kángá, zia ndá'balúgu roné zí Nówá simi kurúngba. Zí Nówá ésiógu sịlịne do 'dí'bilúgu wo simi kurúngba. 10 Zí Nówá ndịsine kí sịlị ñnyí doa gbre, zia kpá kása ándá kírikó'do ndéré lúru bi. 11 Simi bi kírikó'do nda'baogu nda kí tagá ní, ní nda go kí mbilí kágá bi olíva ní tarané. Gí ore zí Nówá owo a kídí iní ndúkú go. 12 Zia ndịsine gí do kací a née kpá sịlị ñnyí doa gbre, zia kpá kásalúgu kírikó'do. Tí lá ndéré máa bi ndéré née ní, nda'balugu ené lolu roné zí Nówá wá.

13 Simi sịndị kadra máa bi kóo née ní, simibi 'bi Nówá ní kóo go míya ñnyí doa kéří doa kíé'do (601). Simi mizefị 'dú'du 'bi éfé 'bi simibi máa née ní, zí iní ndúkúonzó roné gí do sogo kángá. Zí Nówá líkpí do kurúngba, ní lúru bi ní, do kángá ní go gágá. 14 Ní ndéréógu bi simi sịlị cị kéří doa ñnyí doa gbre 'bi gbre éfé ní, do kángá gagá go ngéré.

15 Née ní, zí Lomo úku ledre zí Nówá kídí, 16 "Nówá ólúóguyé gí simi kurúngba mu, yíi kí me'beyí, nda kí wotíne e kí me'beyé e. 17 Zíyí 'dí'biógu éyí trịdrị ga bi kíyí iri ní sága, solú e, bangá e nda éyí trịdrị máa yée ga bi ndịsini ndéré kí do simiyé bi ní gí ro zíye étrilúgu royé do ídiye tú'dú do sogo kángá."

18 Née ní, zí Nówá ólúóguyé sága kí me'bené, nda kí wotíne e kí me'beyé e. 19 Zí bangá e, kí éyí trịdrị ga bi ndịsini ndéré kí do simiyé bi ní nda kí solú ga bi kóo kéye simi kurúngba ní ólúóguyé mbá sága kací sị doyé e mingúngúcuá.

Lomo mócu éyí gí ro do sogo kángá

20 Née ní, zí Nówá ó'bo mbayi zí Ngére Lomo. Zia 'dí'bi ríṣí sị do bilámá bangá e kí solú ga bi bilámáye ní óngoónzó yée do óngbó yée do mbayi née káa do éyí 'dáná. 21 Zí Lomo idine kí mongú rokinyi gí ro 'dáná éyí bi Nówá 'daná zia ní. Zia ódroné zine kí roné kídí, "Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, máoto lolu taramá kací kángá gí zí lúyú ledre 'bi 'yima'dí e wá. Miméngí ledre 'bi 'yima'dí e mbá ní yí ené bisinyine kú gí do owíyie, tí lá máufuónzó lolu éyí ga bi kí 'dówú simiyé ní káa zí wo bi míméngí ba wá.

22 "Tí káa zí bi do sogo kángá ní idí 'bi ené ní, sịndị kadra 'bi éyí e mbá niyí idí, sịndị kadra 'bi 'dijí éyí e, kí sịndị kadra 'bi 'dó'dúógu éyí e gí yáká,

sindj kadra 'bi drj kí sindj kadra 'bi bi miirj,
sindj kadra 'bi limj kí sindj kadra 'bi ndumu,
nda kí sindj kadra 'bi kadra kí sindj kadra 'bi ndulu.
Éyí ga gére née niyí ídí kenée za fí."

9

Miyéme ledre 'bi Lomo zí Nówa

¹ Gí do kací née ní, zí Lomo í'bí undru zí Nówa e kí wotjne e zía úku ledre zíye kídí, "Ídísé étrj zí bulúndusé e idíye tǔ'dú do sogo kángá. ² Bangá e kí solú e mbá, nda kí éyí trjdrj ga bi ndjşiní ndéré kí do simiyé bi ní kí kénzé e, niyí ndjşí éré ngjřsé miéré gi zía máoto yée go sǔ şilşe. ³ Éyí ga bi za mbá ndjşiní gámá miğámá kí trjdrj simiyé ní, máí'bí yée go zise káa do éyí miánu cé káa zí bi kóo máí'bí futǔ éyí e zise ndjşisé ánu yée ní.

⁴ "Tí lá ndásé ánu esj bi kí sáma siminé ní wá. Máási kée gi zise gi zía trjdrj bi simi sáma ni aka simi a. ⁵ Káa zí bi go kenée née ní, togú 'yí ufu ezené 'yima'dí mááyí kpá úfu wo. Kpá kenée bangá bi úfu 'yima'dí go ní mááyí kpá úfu a 'dá'ba. ⁶ Lomo otoogu 'yima'dí cé káa zí ne ní, gi zí keyí née ní 'yí ufu 'yima'dí, eze a 'yima'dí ni úfu wo kpá ne. ⁷ Gí zí keyí née ní, ili go zise étrjşé kíngaya zí bulúndusé e idíye do sogo kángá ba za mbá."

⁸ Née ní zí Lomo úku ándá ledre zí Nówa kí wotjne e kídí, ⁹ "Bi ba ní, máoto miyéme ledre go gi ro zíma męngi a zise kí bulúndusé ga bi niyí ógu gi do kacise ní, ¹⁰ kpá kí éyí trjdrj ga bi ólúógusé kéye gi simi kuřungba, solú e, bangákulǔ e, kí bangá súwú e ní. ¹¹ Máoto go káa do miyéme ledre zise kise, éyí ndaa lolu iri do úfuónzó éyí trjdrj e kí miúcu iní do sogo kángá ní wá."

¹² Née ní zí Lomo úku ledre kídí, "Ba lǔl miyéme ledre bi máyéme go gi ro zía ídine dongaraze kise kí éyí trjdrj e mbá ní, yée ga bi cakaba ba kí yée ga bi niyí ídí karanee ní. ¹³ Máoto mikóřú amá go komo ere zía ídine káa do lǔl miyéme ledre dongaraze kise kí do sogo kángá mbá. ¹⁴ Kí'dí bi mákása mongú iní go gi ro zía é'diné do sogo kángá ní, mikóřú ni ólúógu. ¹⁵ Togú olúógu go kenée, mááyí geré sómúndiki miyéme ledre bi máyéme dongaraze kise kí éyí trjdrj e kací sǔ doyé e mbá ní. Iní ucu andá lolu roné zía úfuónzó éyí trjdrj mbá wá. ¹⁶ Kí'dí bi mikóřú ólúógu go kenée ní, mááyí lúřúndiki a zima geré sómúndiki ledre miyémeóto ledre bi máyéme dongaraze kise kí éyí trjdrj e do sogo kángá mbá ní."

¹⁷ Nda gi ore zí Lomo úku ledre zí Nówa kídí, "Ba go lǔl miyéme ledre bi máyémeóto dongaraze kise kí éyí trjdrj e do sogo kángá mbá ní."

Wotj Nówa e

¹⁸ Wotj Nówa ga bi kóo olúóguni kéye gi simi kuřungba ní niyí, Séme, Áma kí Yépetá. Áma ni ne 'bu Kanána. ¹⁹ Wotj Nówa ga bi ota nee, niyí ye bulúndu 'yima'dí e do sogo kángá mbá.

²⁰ Nówa ni ne mizefi 'yí bi kóo tonó ó'do yáká do 'díyí kóřó simi a ní. ²¹ Simi bi Nówa ewé le'yí kóřó née ní, zía kóyóne, zía útú 'dú'duné gi zía ngjřá sǔ kǔtǔ kacine. ²² Zí Áma 'bu Kanána ólǔ ndiki 'buyé kí 'dú'du ngjřá, zía ólúóguné ndéréne úku a zí lúnduné e sága. ²³ Tí lá zí Séme kí Yépetá 'dí'bi mbilí bongó yáya do goyé zíye ólúye kie kí sogoyé sǔ kǔtǔ do ló'bu a do 'buyé kí 'dú'du ngjřá. Oyólo'bóni komoyé gbǔ gi 'dí kerǔ káa bi yée niyí lúřú ngjřá 'buyé.

²⁴ Simi bi le'yí onǔo gi komo Nówa zía úwú ledre bi wotj a Áma męngi zía ní, ²⁵ zía úku ledre kídí, "Máoto taramá go kací Kanána, ni ídí owǔkǔlǔ 'bi lúnduné e. Ni ídí 'bi ené za 'dá'ba kíngaya."

²⁶ Zía kpá úku ledre kídí, "Yí e mbá idíní í'bí mbófo éyí zí Ngére Lomo bi ndjşí sáká Séme ní.

Zí Kanána ídí 'bi ené nda owǔkǔlǔ 'bi Séme.

²⁷ Mááyí úku ledre zí Ngére Lomo ídí í'bí undru zí Yépetá, zía ndiki tǔ'dú owǔ e, zí bulúnduga ndjşí ndjşiyé ndro kí bulúndu Séme e, zí Kanána ídí 'bi ené owǔkǔlǔ 'bi Yépetá."

²⁸ Zí Nówa ndjşiné gi do kací mongú iní bi kóo ucu ní simibi miya ota, cǔ gbre doa sokó (350). ²⁹ Nówa męngi kóo mbá simibi miya inyi doa eso, cǔ gbre doa sokó (950) zía úyuné.

10

Bulúndu Nówa e

¹ Ba ledre gi ro bulúndu Nówa bi wotjga ga bi Séme, Áma kí Yépetá ndikiní yée gi do kací mongú iní bi kóo ucu ní.

Owǔ 'bi Yépetá e

² Owǔ 'bi Yépetá e niyí, Goméra, Magága, Midáyi, Yavána, Tǔbǔla, Misáka nda kí Tirása.

³ Zí owǔ 'bi Goméra ídí 'bi eyé, Asakenéza, Ripháta nda kí Togaráma.

⁴ Owǔ 'bi Yavána, 'bi eyé, Elísa, Tarásisi, Kǔřimj, nda kí Rodaniřmí. ⁵ Ga ba sǔ do

bulúndu Yépetá ga bì ndịsịnị ndịsị kací kó'dú míkavu e kí do cúkú e ní. Zíye ndịsị óto 'be 'bì eyé e do bi e mīngúngúcuá do ndịsị ódroyé simi mbígí tara máa 'bì eyé ní.

Owú 'bì Áma e

⁶ Owú 'bì Áma 'bì eyé kóo, Kùsụ, Ízibiti, * Pùtụ nda kí Kanána.

⁷ Owú 'bì Kùsụ nda 'bì eyé, Séba, Avíla, Sábata, Ráma nda kí Sabatéka. Zí owú 'bì Ráma e nda ídì 'bì eyé Síba e kí Dedána.

⁸ Ngítì owú 'bì Kùsụ nì kóo bo kí ìrìnè Njìmiróda, nì kóo ne birará 'yì kí roko 'buné do sogo kángá. ⁹ Gí zì sáká éyí 'bì Ngére Lomo zì Njìmiróda ndịsịné úfu bangá e kóngaya. Néé sị ledre bì 'yì e ndịsịnị úku ledre gí zía kídí, "Lomo ídì 'bì komokenzì zíyí, zíyí ndịsịyí úfu bangá e kíe káa zì 'bì Njìmiróda ní." ¹⁰ Ga kóo 'desị ní, Njìmiróda ndịsị kóo ndịsị simi kángá bì Sinára ní. Nì ne mizefí mongú ngére do gara ga bì ota, Babelóniya, Eréka, Akáda nda Kalané.

¹¹ Nda gí ore zía ìnyìnè ndéréne simi kángá bì kí ìrìnè Asíriya, kí'dí bì o'bó mīngburoko gara ga bì, Njìnéyí, Rebóta Íra, Kála, ¹² nda kí Résene bì nì dongará Njìnéyí kí Kála bì nì ne mongú gara doyé mbá ní.

¹³ Owú 'bì Ízibiti niyí 'bì eyé Lìdiyádì, Aníma, Labítì, Nefatúma, ¹⁴ Petarúsa, Kasélu bì ndikioguní kúfú 'yì ga bì Fala-sitini ní, nda kí Kuréto.

¹⁵ Owú 'bì Kanána e niyí Sidóna bì nì ndíká nì kí Éte. ¹⁶ Kanána nì kpá ne 'bụ, Zebúsa, Amóra, Girigási, ¹⁷ Iwíta, Aréka, Sinóyí, ¹⁸ Avénda, Zemaráda nda kí Amáta.

Nda gí do kací a néé zì 'yì 'bì Kanána e ángayé ¹⁹ zì mama bì dongaráye kí ngítì géyí 'yì e ní tónóne gí simi Sidóna ndéréóguné gí simi Gerári gbóo kí Gáza, nda mī'dí gbére simi Sodóma, Gomóra, Adéma, Zeboyíma gbóo kí Lasa.

²⁰ Ga ba owú 'bì Áma e kí bulúnduga ga bì ndịsịnị ndịsị do bi e kací sị doyé kí tara eyé e mīngúngúcuá ní.

Owú 'bì Sème

²¹ Zí Sème bì mongú lúndua nì Yépetá nì kpá ndíki wotíne e. Sème nì ne bulúndu 'yì ga bì ndịsịnị ndólo yéé Ébere e ní mbá.

²² Owú 'bì Sème ma'dáa niyí nda 'bì eyé Eláma, Asúra, Aripakasáda, Lúda nda kí Aráma.

²³ Owú 'bì Aráma niyí 'bì eyé, Uzu, Úla, Getéra nda kí Mása.

²⁴ Aripakasáda nì 'bì ené 'bụ Séla, zì Séla nda ídì 'bì ené 'bụ Ébere.

²⁵ Ébere ndíki kóo owú e gbere. Ngítì a írja 'bì ené Pelége† gí zía néé sīndí kadra bì 'yima'dí e ífí bayiní royé do sogo kángá ní. Írjì lúndua 'bì ené nda Zakatáni.

²⁶ Owú 'bì Zakatáni niyí 'bì eyé, Ale-modáda, Sélefa, Azaramavéta, Zéra, ²⁷ Adoráma, Uzála, Díkélá, ²⁸ Obála, Abimiyéle, Síba, ²⁹ Opíra, Avíla nda kí Zobába. Ga gére néé mbá owú 'bì Zakatáni. ³⁰ Kángá bì kóo ndịsịnị simi a ní tonó gí simi Mésa ndéré'díyí roné 'dì gbére do bi ekjekí bì gbóo kí Sefára ní.

³¹ Ga ba owú 'bì Sème ga bì ndịsịnị ndịsị do bi e kací sị doyé kí tara eyé e mīngúngúcuá ní.

³² Ga ba sị do bulúndu Nówa ga bì wotí ga ndikini yéé kací do 'be 'bì eyé e ní. Niyí ye 'yì ga bì ndikioguní ríkí sị do 'yima'dí e do sogo kángá gí do kací mongú iní bì kóo ucu ní.

11

Lomo ifi bayi tara zì 'yima'dí e

¹ Ga kóo 'desị ní, tara nì aka yì ené kóo do sogo kángá duú kíé'do zì 'yì e ndịsị úku duú tara máa bì kíé'do néé. ² Simi bì 'yima'dí e niyí ndịsị kí gámálící royé ní, zíye ndéré 'díyí royé mī'dí gbére do óguyé do mongú nyára bì simi Sinára,* zíye ndịsịyé ore.

³ Zíye úku ledre dengbíye kídí, "Ógusé mu zize ónzó bilóko do óngbó a bilámáne." Yemení kóo bilóko néé do bi kací tutú zì mícece'dí ko'bó nda ídì 'bì ené do bi kací éyí bì káa zì seméndí ní. ⁴ Néé ní zíye úku ledre kídí, "Ógusé mu, zize ó'bó mongú gara zize, kí mongú 'dìcì siminé mbiwu 'dága zì doa ndéréóguné gí ro ere, gí ro zì ìrize ówúne doa káa bì azé báyi do sogo kángá mbá ke."

⁵ Tí lá zì Ngére Lomo óguné lúru mongú gara kí mongú 'dìcì bì 'yì ga gére niyí ndịsị ó'bó a néé. ⁶ Zí Ngére Lomo úku ledre zine kí roné kídí, "Káa zì bì 'yì ga ba niyí go 'yì kíé'do, ndịsịnị ódro go kpá lá duú tara bì kíé'do zíye tónóye go mēngí éyí káa zì ba ní, ledre bì niyí yēme a gí ro mēngí a ní utúasá rómo yéé wá. ⁷ Ógusé mu zize ndéréze girágá báyi simi tara eyé káa bì niyí ndịsị úwú royé dengbíye ke."

⁸ Néé ní, zì Ngére Lomo báyi yéé giri do sogo kángá mbá, zíye ótoómo kí ó'bó mongú gara bì kóo néé. ⁹ Néé sị ledre bì ifíní írjì bì néé kídí Bábele† ní gí zía néé bì bì Ngére Lomo girágá bayi tara bì do sogo kángá ba gí doa ní. Nda gí ore zì Ngére

* **10:6** 10:6 Ízibiti: Ngítì írjì Ízibiti nì Miziráma. † **10:25** 10:25 Pelége: Iní ledre gí simi írjì bì Pelége nì kí tara Ébere kídí, "ífi éyí e." * **11:2** 11:2 Sinára: Ngítì írjì Sinára nì kóo Babelóniya. † **11:9** 11:9 Bábele: Ledre ba kí tara Ébere iní ledre gí simi a kídí, sínyí simi do.

Lomo báyi yée míkèkerịa do sogo kángá mbá.

Ledre gị ro bulúndu Séme e

¹⁰ Ba ledre gị ro bulúndu Séme e.

Simibi gbre gị do kacị mongú iní b́i kóo ucu ní, simi b́i simibi 'bi Séme ńi go míya (100) ní, zía ndíki Aripakasáda. ¹¹ Gị do kacị a nées ní, źi Séme nd́síné simibi míya inyi (500) zía ndíki ngítí géyí owụ e, ya'dá e ḱi kará e.

¹² Simi b́i simibi 'bi Aripakasáda ńi go ći kéréj́i a doa sokó doa inyi (35) ní, zía ndíki Séla. ¹³ Nda gị do kacị Séla, źi Aripakasáda méngi simibi míya eso doa ota (403) zía ndíki ngítí géyí owụ e, ya'dá e ḱi kará e.

¹⁴ Simi b́i simibi ńi do Séla go ći kéréj́i a doa sokó (30) ní, zía ndíki Ébere. ¹⁵ Źi Séla méngi gị do kacị Ébere née simibi míya eso doa ota (403), zía ndíki ngítí géyí owụ e, ya'dá e ḱi kará e.

¹⁶ Simi b́i simibi do Ébere go ći kéréj́i a doa sokó doa eso (34) ní, zía ndíki Pelége. ¹⁷ Źi Ébere méngi gị do kacị Pelége née simibi míya eso doa ći kéréj́i a doa sokó (430), zía ndíki ngítí géyí owụ e, ya'dá e ḱi kará e.

¹⁸ Simi b́i simibi do Pelége go ći kéréj́i a doa sokó (30) ní, zía ndíki Réwu. ¹⁹ Źi Pelége méngi gị do kacị Réwu née simibi míya gbre doa inyi doa eso (209), zía ndíki ngítí géyí owụ e, ya'dá e ḱi kará e.

²⁰ Simi b́i simibi do Réwu go ći kéréj́i a doa sokó doa gbre (32) ní, zía ndíki Serúga. ²¹ Źi Réwu méngi gị do kacị Serúga née simibi míya gbre doa inyi doa gbre (207), zía ndíki ngítí géyí owụ e, ya'dá e ḱi kará e.

²² Simi b́i simibi do Serúga go ći kéréj́i a doa sokó (30) ní, zía ndíki Nówara. ²³ Źi Serúga méngi gị do kacị Nówara née simibi míya gbre (200), zía ndíki ngítí géyí owụ e, ya'dá e ḱi kará e.

²⁴ Simi b́i simibi do Nówara go ći kéréj́i a doa inyi doa eso (29) ní, zía ndíki Téra. ²⁵ Źi Nówara méngi gị do kacị Téra née simibi míya ḱié'do doa sokó doa inyi doa eso (119), zía ndíki ngítí géyí owụ e, ya'dá e ḱi kará e.

²⁶ Simi b́i simibi do Téra go ći ota doa sokó (70) ní, zía ndíki Abaráma e ḱi Nówara nda ḱi Arana.

Ledre gị ro bulúndu Téra e

²⁷ Ba ledre gị ro bulúndu Téra e.

Téra ndíki Abaráma e ḱi Nówara nda ḱi Arana. Źi Arana ndíki Lóto. ²⁸ Simi b́i Téra 'b́u Arana ńi aka ḱi komoné ní, źi Arana úyuné ćiḱi simi Úru kángá b́i ndikiní wo simi a simi Babelóniya ní. ²⁹ Née ní źi Abaráma e ḱi Nówara gbrenghára 'dí'bi kará e. Irí me'be Abaráma 'bi ené Sárayi, irí me'be Nówara

ńi nda 'bi ené Mílíka nyí Árana b́i lémi Íseke ní. ³⁰ Bi kenée ní Sárayi ńi ýi ené mikoto ndiki ené owụ wá.

³¹ Née ní, źi Téra 'dí'bi wotíne Abaráma ḱi bulúnduné Lóto b́i wotí Árana nda ḱi Sárayi me'be wotíne Abaráma źiye ómúye ǵi simi Úru b́i simi Babelóniya ńi ndéréye simi kángá b́i Kanána ní. T́i lá simi b́i nderéoguní simi gara b́i nd́siní ndólo a Arána ní, źiye nd́siyé ćiḱi ore.

³² Simi b́i simibi 'bi Téra ńi go míya gbre doa inyi (205) ní, źi Lomo 'dí'bi 'dówú a ćiḱi simi Arána ore.

12

Lomo ndolo Abaráma

¹ Źi Ngére Lomo úku ledre źi Abaráma kídí, "Ídí ótoómo kángá esé, 'ýi eyí e ḱi 'b́uyí e mbá, źiyí ómúyí simi kángá b́i mááyí 'dódo a źiyí ní. ² Mááyí í'bí úndru źiyí, źima óto bulúnduyí e źiye étriyé do ídíye káa do mongú śi do. Mááyí óto iriyí źiye ówúne miówú źiyí ídíyí 'ýi b́i 'ýi e ńiyí nd́síné ndíki úndru kpurú ǵi źia ní. ³ Mááyí í'bí úndru źi 'ýi ga b́i ńiyí óto úndruyí ní, 'ýi b́i ńi óto tarané kacíyí ní mááyí kpá óto taramá kací a. Nda kpurú ǵi simiyí mááyí í'bí úndru źi ŕiḱi kúfú 'ýima'dí e do sogo kángá mbá."

⁴ Née ní źi Abaráma inyiné nderéne t́i káa źi b́i Ngére Lomo uku źia ní. Źi Lóto útúne do kací a. Simibi 'bi Abaráma ńi kóo ći ota doa sokó doa inyi (75) simi b́i omú ǵi simi Arána ní. ⁵ Źi Abaráma ómúye ḱi me'bené Sárayi e ḱi Lóto owụ 'bi lúnduné, źiye 'dí'bi za éyí ga b́i 'bi 'be ní mbá, 'ýi 'bi moko eyé ga b́i kóo ńiyí kéye simi Arána ore ní mbá źiye inyiné nderéye simi kángá b́i Kanána ní. Do nderéoguyé íri.

⁶ Źiye ókpóye ǵi simi Kanána fú lá miókpo do nderéoguyé simi owụ gara ḱi iríné Sekéme, do nd́siyé cigí kágá b́i nd́siní ndólo a Móre. Simi śndj kadra máa b́i kóo née 'ýi 'bi Kanána e nd́siní kóo nd́síné ore. ⁷ Née ní źi Ngére Lomo 'dódo roné źi Abaráma íri źia úku ledre źia kídí, "Mááyí í'bí kángá ba źi bulúnduyí e za fí." Źi Abaráma ó'bó mbayi źi Ngére Lomo b́i 'dódo roné źia ní ore.

⁸ Gị do kací née ní, źi Abaráma inyiné nderéye do b́i b́i ekéj́ḱi b́i simi Bétele ḿi'dí gbére ní, źia óto táya ore. Bétele ńi 'bi ené ḿi'dí gólú Áyi ńi 'bi ené ḿi'dí gbére. Źia ó'bó mbayi ore nd́síné iní iní źi Ngére Lomo śi a. ⁹ Źi Abaráma e kpá inyiné ǵi ore nderé 'díyí royé ḿi'dí simi Negébe.

Abaráma nderé simi Ízibiti

¹⁰ Simi śndj kadra máa b́i kóo née ní, źi mongú 'b́u útúne. Źi Abaráma inyiné ǵi ore nderéye nd́siyé cúku'dée simi Ízibiti

gì zì mongú 'bú nées. ¹¹ Simi bì ni go gbóo gi ro ólú simi Ízibiti ní, zía úku ledre zí me'bené Sárayi kídí, "Sárayi, Máówo bú lámá ni royí kángaya. ¹² Simi bì 'yí ga bì 'bì Ízibiti niyí lúrúndíki yíi ní, niyí geré úku ledre kídí, 'Ba me'bené.' Née ni niyí úfu máa do ótoómo yíi tridri. ¹³ Togú ndu'yúni yíi go yá, ídí úku a zíye kídí áyí lémímá, gi ro zíye ndísiyé méngí ledremá kángaya gi royí, utúasání ufu máa wá gi zíyí."

¹⁴ Simi bì Abaráma oguní simi Ízibiti ní, zí 'yí 'bì Ízibiti e lúru Sárayi ní kára bì kí lámá roné kángaya ní. ¹⁵ Nda simi bì ngiti géyí mingburóko 'yí 'bì ngbanga 'bì mongú ngére Fáro lurúni Sárayi ní kí lámá roné kángaya ní, zíye ndéréye úku ledrea zí mongú ngére, zíye óguyé 'dí'bi wo ndéré kie 'be 'bì ngére zía ndísiné íri. ¹⁶ Gi ro ledre Sárayi, zí ngére 'bì Ízibiti ndísiné méngí ledre Abaráma kángaya, do í'bí éyí ga bì káa zí kábiríkí e, ítí e, dongí e, owúkúlú e nda kí gémele e ní zía.

¹⁷ Gi zía bì ngére 'bì Ízibiti 'dí'bi Sárayi me'be Abaráma ní, zí Ngére Lomo kása bisinyí ndiyá doa kí 'yí 'bì 'be 'bì ené e mbá. ¹⁸ Née ní zí ngére 'bì Ízibiti kákasa kací Abaráma do úku ledre zía kídí, "Méngí kéyí zíma kenée gi zí 'dí? Úku kóo zíma yáá Sárayi ní yí ené me'beyí wá gi zí 'dí? ¹⁹ Éyí bì úku ledre zíma gi zía yáá, 'Sárayi ní lémíné' gi zía ní 'dí, bì zíma 'dí'bi wo káa do kára ní? Bì ba ní me'beyí ní go nées. 'Dí'bi wo mu zise ndérése." ²⁰ Née ní, zí ngére 'bì Ízibiti úku ledre gi ro Abaráma e kí me'bené kídí, idíní mu 'dí'bi éyí eyé e mbá zíye ólúógú gi simi Ízibiti gi ona 'dá'ba.

13

Miífi ro 'bì Abaráma e kí Lóto

¹ Gi ore zí Abaráma e kí me'bené ñnyiyé gi simi Ízibiti do 'dí'bi éyí eyé e mbá zíye ndá'balúgu royé simi Negébe. Zí Lóto ndéréne kéye. ² Abaráma ní nda kóo go kí tǔ'dú éyí e zíne, bangákúlú e, kesi e kpá kí dábú e.

³ Gi simi Negébe zía ndísiné ómúne gi do bì e kíri nées wá kíri nées zía ndéréoguné zaá gi simi Bétele do bì kurú táya ené bì kóo 'desj dongará Bétele kí Áyi ní, ⁴ kí'dí bì o'bó mízefí mbayi ní. Zí Abaráma ndísiné íni ini zí Ngére Lomo ore.

⁵ Lóto bì kóo ndísiné gámálíci royé kí Abaráma ní, ní nda kpá go kí tǔ'dú 'yí e do kácine, kpá kí kábiríkí e, kí ítí e. ⁶ Tí lá bì eye lolú kóo zíye gi ro zíye ndísiyé ndro do bì kíé'do wá gi zía éyí e ofuní nda kóo zíye go bì utúasá ótoómo yée zíye ndísiyé mbá do bì kíé'do wá ní. ⁷ Zí 'yí ga bì ndísiné 'bá'bá bangá ga bì 'bì Abaráma kí yée ga

bì 'bì Lóto ní ndísiyé ófúye dongaráye gi ro bì. Simi sindí kadra máa bì kóo nées ní, 'yí 'bì Kanána e kí 'yí 'bì Peréze e niyí kóo kpá ore.

⁸ Nda nées ní zí Abaráma úku ledre zí Lóto kídí, "Owú 'bì amá a, ófú nda ógú dongaráze kéyí wá togú mbú dongará 'yí 'bá'bá bangá eyí e kí 'bì amá e wá. ⁹ Mongú ñrigbére ní bì kó'dúyí íri nées, ifizé rozé mu. Ídí mu géle bì bì íli ndéré doa ní. Togú ndéré go do anú, mááyí nda ndéré 'bì amá do ngelí. Togú do ngelí yá, mááyí nda ndéré 'bì amá do anú."

¹⁰ Zí Lóto lúru bì keree, zía lúrúndíki 'bululu bí kací kó'dú Yeredéne ní kí íni doné ngará ndúkú wá ní bì ní káa zí yáká 'bì Ngére Lomo kpá káa zí kángá 'bì Ízibiti bì mí'dí simi Zóra ní. Ledre máa nées méngí kóo roné 'dá'dá gi zí Ngére Lomo kí óngbó gara ga bì Sodóma kí Gomóra ní. ¹¹ Née ní zí Lóto géle 'bululu bí kó'dú Yeredéne ní, zíye ífi royé, zí Lóto ndéré ndísi 'bì ené mí'dí gbére. ¹² Nda nées ní zí Abaráma ndísi 'bì ené simi kángá 'bì Kanána ore. Zí Lóto ndéré ndísi 'bì ené dongará gara ga bì simi kpará ní, zía óto táya ené gbóo kí Sodóma. ¹³ 'Yí 'bì Sodóma e niyí 'yí méngí bisinyí ledre e, ndísiné méngí mbá ledre ga bì Ngére Lomo íli wá ní.

Abaráma omú simi Éborono

¹⁴ Gi do kací bì Lóto e ifiní royé kí Abaráma ní, zí Ngére Lomo úku ledre zí Abaráma kídí, "Síkpi aka doyí do bì bì áyí doa nées zíyí lúru'díkí bì cigiyí gbaá. ¹⁵ Bì bì áyí lúru a nées ní, mááyí í'bí a zíyí, kí bulúnduyí e za fí. ¹⁶ Mááyí óto bulúnduyí e zíye étriyé zíye ídiye káa zí 'buru ní, gi ro togú 'yí utúasá go ólo 'buru yá, ní utúasá ólo bulúnduyí e. ¹⁷ Ñnyí mu zíyí gámá'díkí bì nées gbaá, gi zía mááyí go í'bí a mbá zíyí."

¹⁸ Gi zí kéyí nées ní zí Abaráma ómúne kí táya ené ndéré ndísiné simi gara bì ndísiné ndolo a Éborono cigí kágá bì kí ñriné Mamaré kí'dí bì o'bó mbayi zí Ngére Lomo ní.

14

Abaráma yomo Lóto

¹ Simi sindí kadra máa bì kóo nées ní, Amaraféle ní kóo mongú ngére 'bì Sinára, Ariyóka ní kóo 'bì ené 'bì Elesára, Kedarolaméra ní 'bì ené 'bì Eláma, zí Tidála nda ídí 'bì ené 'bì Góyíma, ² zíye ñnyiyé ndéré útúye kí okó do ngére e ñnyí. Ngére maáge niyí Béra ngére 'bì Sodóma, Bírása ngére 'bì Gomóra, Sinába ngére 'bì Adéma, Semebére ngére 'bì Zeboyíma, nda kí ngére 'bì Béla bì ní Zóra ní. ³ Zí ngére ga bì ñnyí nées yóko royé kí asikiri

eyé e mbá simi 'bululu bi kí iriné Sjdímj bi gbóo kí mikavu bi éyí tridri ndaní simi a wá ní. ⁴ Ngére ga bi ñnyí nées niyí kóo mbá s̄j s̄l̄j Kedarolaméra kí simibi sokó doa gbre, tí lá nda simi sokó doa ota simibi zíye óyóló' bó royé íçí okó roa.

⁵ Nda simi sokó doa eso simibi, zí Kedarolaméra kí ngére ga bi iliní aka fú ledre ené ní, ñnyíyé kí asikíri eyé e ndéré útúye kí okó do 'yí 'bi Réfa e ga bi simi Aseteróta Karána ní do rómo komoyé c̄j, zíye rómo komo 'yí ga bi Zúzú bi simi Áma kpá c̄j, do ókpóye rómo komo 'yí 'bi Émj ga bi ndj̄siní ndj̄s̄j simi 'bululu bi Kiriyatami kpá c̄j, ⁶ zíye tátáye ro 'yí 'bi Órj e ga bi ndj̄siní ndj̄s̄j do bi ekj̄ekj̄ bi simi kángá 'bi Seyíra ní, do ógó ngíti géyí ndéré kíye m̄'dí simi Eliparána simi súwú. ⁷ Née ní zíye ndá'balúgu royé 'dá'ba do ndéréógúyé simi gara bi Misapáta simi Kadése ní. Zíye 'dí'bi za kángá 'bi 'yí 'bi Amalékj̄ e kí 'bi 'yí 'bi Amóra e ga bi ndj̄siní ndj̄s̄j simi Azazóna Tamára ní mbá.

⁸ Nda ḡi ore zí ngére 'bi Sodóma, kí 'bi Gomóra, kí 'bi Adéma, kí 'bi Zeboyíma, nda kí ngére 'bi Béla bi Zóra ní, zíye ndéréye yóko royé mbá simi 'bululu s̄jdímj yéme royé ḡi ro okó, ⁹ kí Kedarolaméra ngére 'bi Eláma, kí Tidála ngére 'bi Góyima, kí Amaraféle ngére 'bi Sinára, nda kí Ariyóka ngére 'bi Elesára. Zí ngére ga bi eso née íçí okó kí ngére ga bi ñnyí ní. ¹⁰ Simi s̄jndj̄ kadra née ní 'bululu Sjdímj ní kóo kí m̄ngburoko gu e kí nicece'dj̄ ko' bó siminé. Nda simi bi ngére 'bi Sodóma kí 'bi Gomóra ngásá bayiní royé ḡi zí okó ní, zí ngíti géyí 'yí e útúye simi m̄ngburoko gu ga gére née zí ngíti géyí ngásá 'bi eyé do bi ga bi ekj̄ekj̄ ní. ¹¹ Zí ngére ga bi eso née kókú éyí ga bi kací ngére 'bi Sodóma kí Gomóra ní kí éyí miánu mbá Yóo ndéréye kíe. ¹² Zíye kpá 'dí'bi Lóto owú 'bi lúndu Abaráma, bi ndj̄s̄j ndj̄s̄j simi Sodóma ní kí eyí ené e mbá ókpóye kíye.

¹³ Nda ḡi ore zí ngúru 'yí bi omo ḡi dongaraye ní ñnyiné ndéréne úku ledre Lóto zí Abaráma bi Ébere ní. Simi s̄jndj̄ kadra máa bi kóo née kútú 'bi Abaráma ní kóo gbóo kí mongú kágá 'bi Mamaré 'yí 'bi Amóra e ní. Mamaré e kí lúnduné Esekólo kí Anéra niyí kóo 'yí ga bi iliní ledre 'bi Abaráma ní. ¹⁴ Simi bi Abaráma uwú kídí 'di'biní owú 'bi lúnduné go simi okó ní, zía ñnyiné yóko asikíri e ga bi ḡi s̄j s̄jndj̄ne ní míya ota doa sokó doa ñnyí doa ota (318) zíye lódú yéé ḡi simi ngíti mongú gara kí iriné Dána. ¹⁵ Kí ndulú a née zía ífi simi asikíri ga gére née do óto

yéé íçí okó kí ngére ga gére née do ésj̄ ngásá simi s̄jndj̄ye zíye lódú yéé ḡi simi Óba bi ḡi 'dí do ngej̄ ḡi simi Damásika ní. ¹⁶ Zí Abaráma ngákalúgu éyí ga bi kóo ngakaní yéé ní, do kpá ngákalúgu Lóto owú 'bi lúnduné kí éyí ené e ga bi kóo 'di'biní yéé ní ndro kí kará e kí ngíti géyí 'yí ga bi 'di'biní yéé ní mbá.

Malekesédeke i'bí undru zí Abaráma

¹⁷ Simi bi Abaráma e niyí go ndá'baogú ḡi do kací bi romo komo ngére Kedarolaméra kí lafúga ngére e ní, zí ngére 'bi Sodóma ñnyiné ndéré 'dí'bi wo simi sumú simi 'bululu bi Sáve (bi ndj̄siní kpá ndólo a 'Bululu Ngére) ní.

¹⁸ Zí Malekesédeke bi ní ngére 'bi Salímu kpá 'yí 'dáná éyí* zí Lomo bi roko'bu a ofú go ní, 'dí'bi éyí miánu kí le'yí e í'bi yéé zí Abaráma kí 'yí ga bi nda'baogú kéye née ní. ¹⁹ Zía 'dí'bi s̄l̄j̄ Abaráma, zía úku ledre kídí,

"Lomo bi roko'bu a ofú go ní, bi otoogu ere kí do sogo kángá ní, idí idí kíyí.

²⁰ 'Yíma'dí e idiní í'bi mbófo éyí zí Lomo bi roko'bu a ofú go ní, ḡi zía í'bi roko'bu zíyí ne zíyí rómo komo ezeokóyí e kíe."

Zí Abaráma 'dí'bi tákpásilj̄ kíe'do ḡi simi sokó' 'bi éyí ga bi ngakaní yéé ḡi simi okó ní í'bi yéé zía.

²¹ Nda ḡi ore zí ngére 'bi Sodóma úku ledre zí Abaráma kídí, "Ídí í'bilúgu 'yí amá e zíma, zíyí 'dí'bi bi eyí éyí ga bi ngakaní yéé née."

²² Zí Abaráma úkulúgu ledre zía kídí, "Málólóbú go zíma s̄j̄kpj̄ s̄j̄l̄j̄ma zí Ngére Lomo bi roko'bu a ofú go ní, bi ní ne 'yí bi otoogu ere e kí do sogo kángá ní kídí, ²³ máútuásá amá ngúngu a zíma 'dí'bi éyí ḡi zíyí wá, abú mongú éyí togú mbú owú a, kaa bi áyí óyóló' bó tarayí kílónzó yá, 'Mái'bi t̄j̄'dú éyí ga bi zí Abaráma née máa.' ²⁴ Éyí bi má'dí'bi go ní, tí lá dupú éyí miánu bi 'yí e amá e anuní ní. Ídí í'bi éyí e zí Anéra, Esekólo kí Mamaré e ḡi zía née 'yí ga bi nderézé kéye ní."

15

Miyéme ledre 'bi Lomo zí Abaráma

¹ Ḡi do kací a née ní, zí Ngére Lomo óguné do Abaráma simi 'duru do úku ledre zía kídí,

"Ndá éré ngirí wá Abaráma, Mááyí ndj̄s̄j lúru bi kacíyí máa, Mááyí kpá í'bi tákpásilj̄ zíyí kíngaya."

* **14:18** 14:18 'Yí 'dáná éyí: 'Yí 'dáná éyí ní 'yí bi ndj̄s̄j óngoónzo bangá kaa do éyí 'dáná zí Lomo ní. † **14:20** 14:20 Kíe'do ḡi simi sokó: Togú Abaráyama ngaka éyí sokó ḡi simi okó, née ní í'bi kóo kémj̄ éyí ga gére née go zí Malekesédeke.

² Tí lá Abaráma ya zía ní, “Áko Ngére Lomo áyí 'yì 'bì roko'bu, áyí í'bí zíma bì káa 'dì bì ngárá owù 'bì amá ndáá ní. 'Yì bì ní 'dì' bì éyì sílìma ga gére nées ba Iliyázara bì gí simi Damásika ní tée?” ³ Zí Abaráma kpá úku ledre kídí, “Ngárá í'bí owù e zíma wá ní, bì kenée ní Iliyázara 'yì 'bì moko amá ní 'dì' bì éyì sílìma ga gére nées ne.”

⁴ Zí Ngére Lomo úkulúgu ledre zí Abaráma kídí, “O'do nées 'dì' bì ené éyì sílìyì ne wá. Mbigí owù bì gí simiyì ní, nì 'dì' bì éyì sílìyì ga gére nées ne.” ⁵ Zí Ngére Lomo ndóloógu wo sága úku ledre zía kídí, “Lúru aka bì 'dága komo ere zíyì ólo kele ga gére ní, togù áyí útúásá óloónzó yée yá. Bulúnduyì e niyì karanées ídì kpá tù'dù kenées.”

⁶ Zí Abaráma ngúngu ledre bì Ngére Lomo uku zía ní, zía útúásáne kací komo Lomo káa do mbigí 'yì ené.

⁷ Zí Ngére Lomo kpá úku ledre zía kídí, “Abaráma, Mááyí máa Ngére bì 'dì' biogu yìì gí simi Ụrụ gara bì simi kángá bì Babelóniya ní, gí ro í'bí kángá ba zíyì káa do 'bì éyì.”

⁸ Zí Abaráma ndú'yúlúgu wo kídí, “Áko Ngére Lomo roko'buyì ofù go, 'be tí kenées ní, sara mááyí ówo a bì kídí kángá nées nì tí ídì 'bì amá ma'dí ní lárá a káa be 'dì?”

⁹ Ngére Lomo ya zía ní, “Ídì ndéréógu kí dúrù í'í kí dúrù ina, nda kí ya 'dá kábìrìkì bì simibi éyè nì aka za mbá ota ní, zíyì 'bì'biútú kířkó'do kí amámu giri kpa.”

¹⁰ Zí Abaráma óguné kí éyì ga gére nées tí kenées zí Lomo. Zía óngò'décì simiyé mbá gbre gbre. Zía ndá'ba ótolúgu yée do bì kje'do. Tí lá zía ótoómo solú ga gére nées kenées óngò'décì simiyé mýa. ¹¹ Nda simi bì solú ga bì ndisíní ánu esì oguní gí ro ánu esì ga gére ní, zí Abaráma ndisíné ógóoyó yée 'dá'ba.

¹² Simi bì kadra nì go ndéré útú ní, zí Abaráma útúne rí 'dú'duné. Zí mongú bisinyí mụtlururù bì kí ngiríné ní ídine cigí a gbaá. ¹³ Née ní zí Ngére Lomo úku ledre zía kídí, “Abaráma, ídì ówo a kídí bulúnduyì e niyì karanées ídì káa do owùkúlú e simi kángá 'bì ngiti géyì 'yì e. Zí mịngì kángá máa ga gére nées ndisiyé 'dó'do yée kí simibi e mýa eso. ¹⁴ Tí lá mááyí í'bí mongú 'do'dó ro mịngì kángá máa ga gére nées bì niyì óto bulúnduyì e káa do owùkúlú e nées ní kángaya. Nda gí do kací a nées, bulúnduyì ga gére nées niyì ólúógu gí simi kángá 'bì 'yì ga gére kí tù'dù éyì e zíyè. ¹⁵ Nda gí royì, áyí lú'bu málú'bu do sogo kángá zíyì ngókoyì gó'do gó'do kí, áyí fú úyú do nda óto yì gu. ¹⁶ Bulúnduyì e niyì ndá'baógu ándá royè gí 'dáa ona gí do kací bì ndiki andání yée go kí'dí eso ní, gí

zía lúyú ledre 'bì 'yì 'bì Amóra e utúásá aka bì gí ro zíma 'dó'do yée ní wá.”

¹⁷ Simi bì kadra utúonzó roné ní, zí bì nda go ulúne, zí Abaráma lúruńdíkí siféré kí pho'du siminé kí miundu pho'du. Zí pho'du ga gére nées ndisì ókpóye kpurú gí dongará esì ga bì bì nées. ¹⁸ Simi sındj kadra máa bì koo nées, zí Ngére Lomo yéme ledre kí Abaráma kídí, “Má'bí kángá ba go zí bulúnduyì e tónóne gí ro ngburu 'bì Ízibiti ndéréóguné gí ro ngburu bì Efaráta ní, ¹⁹ bì nì kángá 'bì kufú 'yì ga bì Kéna, Kenéze, Kadamóno, ²⁰ Éte, Peréze, Réfa, ²¹ Amóra, Kanána, Girigási nda kí Zebúsa ní.”

16

Ledre gí ro Agára e kí owù 'bì ené Isiméle

¹ Sárayi me'be Abaráma ndiki ené koo owù wá. Tí lá owùkúlú ené ní koo bo nyí 'yì 'bì Ízibiti kí iriné Agára, ² gí zí kéyì nées ní zí Sárayi úku ledre zí Abaráma kídí, “Bì ngára Ngére Lomo í'bí owù zíma wá ní, ídì mu ngúngu ledre owùkúlú amá nées zise ndisjés kéne káa do kára kí o'do, éyì nées kenées nì ndiki owù e zize.”

Zí Abaráma ngúngu ledre bì Sárayi uku zía nées. ³ Née ní gí do kací bì Abaráma ndisj simi Kanána kí simibi sokó ní, zí Sárayi í'bí owùkúlú ené Agára bì nyí 'yì 'bì Ízibiti ní zí Abaráma káa do kará. ⁴ Zí Abaráma ndisjné kí Agára káa do kára, zí Agára go ídine kí siminé.

Simi bì Agára lurú kídí nées nì go kí siminé ní, zía tónóne nda ndisj lúrucáyí Sárayi mlúrucáyí. ⁵ Née zí Sárayi uku ledre zí Abaráma kídí, “Bisinyi ledre bì mááyí ndisj 'dó'dó gí zia ba ngírì a idí idí doyì. Má'bí owùkára bì owùkúlú amá ní zía 'dú'duné sogoyì, bì ba ní lurú nda roné nì go kí siminé ní, zía ndisjné úku cáyí máa. Ngére Lomo ídì 'décì ngbanga ne dongaraze kéyì.”

⁶ Abaráma ya zía ní, “Ledre bì gí ro owùkúlú eyì ní nì do síllyì. Éyì bì ilí méngj a kie ní áyí méngj a káa zí bì ilí ní.” Gí zí ledre nées ní zí Sárayi tónóne méngj Agára bisinyíne, zí Agára ngásáoyó roné gí 'be.

⁷ Zí maláyika 'bì Ngére Lomo* ndiki Agára do 'dawú simi súwú, 'dawú máa nées nì do misi'di bì ndéré 'dìyì roné do bì bì Súrù ní. ⁸ Zía ndólo wo kídí, “Agára, owùkúlú 'bì Sárayi, ógu gí 'da? Sara áyí ndéré 'da?”

Agára ya zía ní, “Mángásáoyó romá gí zí mongú 'yì amá Sárayi.”

* 16:7 16:7 Maláyika 'bì Ngére Lomo: Maláyika 'bì Ngére Lomo, nì Ngére Lomo. Ólo Dosị éyị e 16:13.

⁹ Zí maláyika 'bi Ngére Lomo úkulúgu ledre zía kídí, "Ndá'balúgu royí mu zí mongú 'yị eyí 'be zíyí ndịsịyí úwú ledre ené." ¹⁰ Gí ore zí maláyika 'bi Ngére Lomo kpá úku ngítí ledre zía kídí, "Mááyí óto bulúnduyí e zíye étriyé do idíye tǔ'dú 'yị bì nì òlòonzó yéé nì ndáá."

¹¹ Zí maláyika 'bi Ngére Lomo úku ledre zía kídí,

"Bì ba ní áyí go kí simiyí,
áyí áráógu a owúo'do
zíyí ìfí ìrì a Isiméle.†

Ledre gá simia kídí, 'Ngére Lomo uwú
ini eyí bì gí zì 'do'dó ní go.'

¹² Owú máa néé nì ídì káa zì bangá rará nì
dongará 'yìma'dí e,
nì ídì 'yì méngí okó kí 'yì e mbá,
gí zì keyí néé nì zì 'yì e idíye kpá mbá
okó roa,

nì ndịsị 'bì ené fú lá ngúcuné
abú gba kí lúnduné e."

¹³ Néé nì zì Agára ìfí ìrì do Ngére Lomo
bì odro zíne nì kídí, "Lomo bì lurú máa
ní, bì ba ní málúrú wo bì lurú máa ní go
cú kí komomá." ¹⁴ Néé sị ledre bì ndịsini
ndólo 'dawú néé gí zía kídí, Beralayiróyí‡
bì ini ledre gí simi a yaá 'dawú 'bi Lomo bì
lurú máa nì. 'Dawú néé nì karaba fú lá bo
dongará ìrìgbére ga bì Kadése e kí Berede
ní.

¹⁵ Néé nì zì Agára ndíki owúo'do zì
Abaráma, do ìfí ìrì a Isiméle. ¹⁶ Agára
nì ndíki Isiméle zì Abaráma ní, simibi 'bi
Abaráma nì kóo go cị eso doa ìnyì doa kéré
(86).

17

*Miyéme ledre 'bi Lomo zì Abaráma gí
ro útú ngburu*

¹ Simi bì simibi 'bi Abaráma nì go cị
eso doa sokó doa ìnyì doa eso (99) ní, zì
Ngére Lomo 'dódo roné do úku ledre zía
kídí, "Mááyí Lomo bì 'yì roko'bu ní, ídì
óto úndrumá zíyí ndịsịyí méngí fú lá ledre
bì miútúásáne nì. ² Mááyí yéme ledre
dongaráze keyí, zíma óto bulúnduyí e zíye
étriyé tǔ'dú."

³ Geré zì Abaráma útú ló'bu komoné bì,
zì Ngére Lomo úku ledre zía kídí, ⁴ "Ba
go miyéme ledre bì máyéme zíyí ní. Áyí
ídì bulúndu tǔ'dú ríkí sị do 'yìma'dí e.
⁵ Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, ìrìyí ndáá
lolú Abaráma wá ìrìyí nda go Abarayáma.*
Gí zía máoto yìjì go káa do bulúndu
tǔ'dú ríkí sị do 'yìma'dí e. ⁶ Mááyí óto
bulúnduyí e zíye étriyé tǔ'dú. Mááyí
ótoógu ríkí sị do 'yìma'dí e gí simiyí, zì

mingburoko ngére e ólúóguyé gí simiyí.
⁷ Mááyí óto miyéme ledre amá dongaráze
keyí kpá kí bulúnduyí ga bì karanéé niyí
ógu gí do kaciyí zía ídine za fí. Zíma
ídima Lomo bì ásé ndịsị óto úndrua kí
bulúnduyí e ga bì niyí ógu gí do kaciyí ní.
⁸ Kángá 'bi Kanána bì áyí simi a 'yì lóngó
ba ní, mááyí í'bí a zise kí bulúnduyí ga bì
niyí ógu gí do kaciyí ní za fí, zíma ídima
Lomo bì niyí ndịsị óto úndrua ní."

⁹ Néé nì zì Ngére Lomo úku ledre
zì Abarayáma kídí, "Nì miútúásáne zíyí
bándá miyéme ledre bì dongaráze keyí
kpá kí bulúnduyí ga bì niyí ógu gí do kaciyí
nì bilámáne. ¹⁰ Ba go miyéme ledre amá
bì dongaráze keyí kpá kí bulúnduyí ga bì
niyí ógu gí do kaciyí ní. Miyéme ledre
ba ìlì zise bándá a, ya'dá ga bì tara mbotu
esé nì mbá, idíní útú ngburu. ¹¹ Ídísé útú
ngburu gí ro zía 'dódo ìlì miyéme ledre
bì dongaráze keyí ní. ¹² Tónóne gí ona
ndéréne 'dá'dá, owú ya'dá ga bì niyí ndíki
yéé tara mbotu esé e nì mbá, simi bì sịlì nì
doyé go ìnyì doa ota ní, idíní útú ngburu.
Gba owú máa yéé ga bì niyí ndíki yéé zise
'be kí yéé ga bì úgúsé yéé kí késí gí zì
'yì lóngó e ngára ndani owú 'bì esé wá ní,
idíní kpá mbá útú ngburu. ¹³ Togú owú
ga bì ndikini zíyí 'be togú mbú yéé ga bì
úgu kí késí idíní mbá útú ngburu. Nì ídì
lìlì ledre bì nì 'dódo a kídí miyéme ledre
bì dongaráze keyí ní nì ídì za fí. ¹⁴ O'do
máa wo bì útú ngburu wá ní, bandá ené
miyéme ledre ené bì dongaráze kéne ní
wá, bì kenéé nì utúásá ídì káa do 'yì amá
wá."

¹⁵ Zì Ngére Lomo kpá úku ngítí ledre zì
Abarayáma kídí, "Tónóne karaba ndéréne
'dá'dá, ìrì me'beyí ndáá lolú Sárayi wá,
ìrì a nda go Sára. ¹⁶ Mááyí í'bí úndru zía,
zía ndíki owúo'do zíyí. Zíma í'bí úndru
zía, zía ídine mbágá ríkí sị do 'yìma'dí e,
mingburoko ngére ga bì niyí ídì do 'yì e ní
niyí ólúógu gí simi a."

¹⁷ Gí ore zì Abarayáma útú ló'bu komoné
bì. Zía kúkugu do úku ledre zíne kí roné
kídí, "Utúásáni go ndíki owúo'do zì o'do bì
simibi ené go miya ní? Sara Sára utúásá
go ndíki owú simi bì simibi ené nì go cị eso
doa sokó ní?" ¹⁸ Zì Abarayáma ndá'bané
ndú'yúlúgu Lomo kídí, "Sara togú Isiméle
'dì'bi éyí sịlìma e ne ní éyí bì nì méngí ní
'dì?"

¹⁹ Zì Lomo úkulúgu ledre zía kídí, "Be
tí kenéé ní, tí lá me'beyí Sára nì ndíki
owúo'do zíyí, zíyí ìfí ìrì a Isáka. Mááyí óto
miyéme ledre amá dongaráze kéne za fí
gí ro bulúnduga ga bì karanéé gí do kací a

† 16:11 16:11 Isiméle: Ìrì ba kí tara Èbere ini ledre simi a kídí, Lomo uwú ledre bú. ‡ 16:14 16:14 Beralayiróyí: Beralayiróyí ini ledre gí simi a yaá 'dawú 'bi Lomo bì nì trjdríné bì lurú bì kacíma ní. * 17:5 17:5 Abarayáma: Ìrì ba kí tara Èbere ini ledre simi a kídí 'bu tǔ'dú 'yì e.

ní. ²⁰ Ini ẹyí bí gí ro Isiméle ní máúwú go. Mááyí í'bí ńdrú zía zí bulúnduga ẹtríyẹ do ídíyẹ tẹ'đú. Ní ídí bulúndu mǎngburoko ngére e sokó doa gbre, zíma óto wo zí tẹ'đú rí'kí sí do 'yíma'dí e ólú'óguyé gí simi a. ²¹ Tí lá mááyí óto miyẹme ledre amá gí ro Isáka bí Sára ní ndíki wo zíyí simi sǎndí kadra káa, kibi ngíti a." ²² Simi bí Lomo ukuonzó ledre nées zí Abarayáma kenée ní, zía ndéréokpó ené gí ore.

²³ Kpá tí geré kadra nées ní, zí Abarayáma 'dí'bi wotíne Isiméle kí owú ya'dá ga bí ndikini yée zía 'be, kpá kí yée ga bí ugú yée kí kẹsí kí ya'dá ga bí 'be 'bi ené ore ní mbá ndéré kíyẹ óto yée zíyẹ útúyẹ ngburu káa zí bí Lomo uku zía ní. ²⁴ Simi bí Abarayáma ní útú ngburu ní, simibi ené ní kóo go cí eso doa sokó doa ñnyí doa eso (99). ²⁵ Simibi 'bi wotí a Isiméle 'bi ené kóo go sokó doa ota. ²⁶ Abarayáma e kí wotíne Isiméle utúní kóo ngburu mbá kadra kẹ'đo. ²⁷ Zaá ya'dá ga bí zí Abarayáma 'be ní, kí owú ya'dá ga bí ndikini yée ore, nda kí yée ga bí ugú gí zí 'yí lóngó e ní utúní kóo ngburu mbá kadra máa nées kí Abarayáma e.

18

Ngu e ota oguní zí Abarayáma 'be

¹ Kadra kẹ'đo simi cóngó kadra, zí Ngére Lomo 'dódo roné zí Abarayáma simi bí ní mǎndísiné ku mbotẹ kútú ené bí cigí mongú kágá bí kí iríné Mamaré ní. ² Zí Abarayáma síkpí doné 'dága, zía lúrúndiki ya'dá e ota mítóroyé kenée. Simi bí lúrúndiki yée ní, zía ñnyiné geré 'diya gí tara kútú ené ndéréne zíyẹ do ótú doné bí kó'đúyẹ.

³ Zía úku ledre zíyẹ kídí, "Mǎngburoko 'yí amá e, togú máútúásá tí go kací komosé yá, ndásé okpó gí domá 'yí 'bi moko esé geré miókpó wá. ⁴ Idíní ogú kí owú iní zise lúgu sǎndíse kíe, zise ndísisé ca 'dówúrosé sí lǎndí kágá ba ona. ⁵ Mááyí ba í'bí owú ẹyí miánu zise gí ro zise ánu ó'bu rosé kie kí ásé nda fú ndéréokpó esé, gí zía bí ógundíkisé máa 'yí 'bi moko esé go ní."

Zí ya'dá ga bí ota nées úkulúgu ledre zía kídí, "Bilámáne, méngí mu káa zí bí úku nées."

⁶ Nées ní zí Abarayáma ndéré ólúne 'diya zí Sára sí kútú. Zía úku ledre zía kídí, "Dí'diya, 'dí'bi aka mongú gbéte tẹdú zíyí ńnzụ tẹdú bí memelí ní simi a kí'dí ota zíyí ó'bó ambata gí simi a."

⁷ Zía ngásáokpóne gí ore do bí bí kí í'bi ené e doné ní, zía gélé zoro í'bi bí bilámáne ní í'bi a zí 'yí 'bi moko ené íd'í'đ' ukú 'diya. ⁸ Gí ore zí Abarayáma 'dí'bi iní umba

bangá bí iri miíri ní kí wo bí kákára ní nda kí ẹyí miánu ógu óto a cù ne kó'đúyẹ. Simi bí niyí ánu ẹyí ní, ní 'bi ené mítóroné sí lǎndí kágá kenée.

⁹ Zíyẹ ndú'yú Abarayáma kídí, "Me'beyí Sára ní 'da?"

Zía úkulúgu ledre zíyẹ kídí, "Ní bí sí kútú 'dáa ba."

¹⁰ Nées ní zí Ngére Lomo úku ledre kídí, "Mááyí ndá'baógu ona kibi ngíti a simi sǎndí kadra káa, nées ní me'beyí Sára ní go kí owú'đo kó'đúne."

Sára ní kóo mǎndísiné sogo Abarayáma ku mbotẹ kútú kenée zía ndísiné úwú ledre nées. ¹¹ Abarayáma e kí Sára niyí kóo go gbrenjárá mbá ngokoyé. Simibi 'bi Sára okpóomo yí ené kóo simibi 'bi ndíki owú go. ¹² Nées ní zí Sára útúne kúgu roné kí roné simi bí sómú ló'bó ledre nées ní, zía úku ledre kídí, "Gí do kací bí simibi bí gí ro zíma ndíki owú okpó go, mǎngí 'be 'bi amá ní go kpá ngokoné, mááyí fú lá ndíki owú?"

¹³ Zí Ngére Lomo* úku ledre zí Abarayáma kídí, "Ẹyí bí Sára kukugú zía úku ledre gí zía kídí, 'Ma'díi mááyí tí ndíki owú yá ní 'di, bí mááyí go ngokomá káa ní ní?' ¹⁴ Ẹyí bí ní miórúné zí Ngére Lomo ní 'dí? Káa zí bí máúku ní, kibi ngíti a káa zí ba ní, 'Mááyí ndá'baógu ndíki Sára go kí owú'đo kó'đúne.'"

¹⁵ Zí ngírí ledre nées méngí Sára, zía í'bi kangú kídí, "Mákúgu amá kugú wá."

Lomo ya zía ní, "Kúkugú go."

Abarayáma ngun'gu roné gí ro 'yí 'bi Sodóma e

¹⁶ Simi bí ya'dá ga gére nées niyí go ndéré ní, zíyẹ óyó komoyé lúru 'díyí bí nde mi'dí simi Sodóma. Gí ore zí Abarayáma 'díyí yée tara misi'di kenée. ¹⁷ Zí Ngére Lomo ódroné zíne kí roné kídí, "Ledre bí máili méngí a ba ndáa miútúásáne zíma ótoécí a gí zí Abarayáma wá. ¹⁸ Gí zía tẹ'đú rí'kí sí do 'yí e kí roko'buyé niyí karanée ólú'ogú gí simi a. Zí rí'kí sí do 'yíma'di ga bí do sogo kangá ní mbá mááyí í'bí ńdrú kpurú gí simi a. ¹⁹ Mágélé wo go zía idíne 'yí 'dódo bilámá misi'di zí owú 'bi ené e kí 'yí 'bi 'be 'bi ené e mbá gí ro zíyẹ ndísiyẹ óto ńdrumá kí méngí ledre ga bí utúasání miútúásá ní gí ro zí Ngére Lomo í'bí ẹyí bí mocú ledre a zí Abarayáma ní zía."

²⁰ Nées ní zí Ngére Lomo kpá úku ngíti ledre kídí, "Abarayáma, máúwú ledre bisinyí mǎmǎngí ledre 'bi 'yí 'bi Sodóma e kí Gomóra e go yaá ofe nda go. ²¹ Máili ba ndéré lúru ledre nées za cù kí komomá, togú ledre bí mǎndísi úwú a nées ní tí

* 18:13 18:13 Ngére Lomo: Dongará ngu ga bí kóo ota nées, ngúrúyé ní kóo Lomo.

ma'dií yá. Togú ndaní kenée wá, mááyí kpá ówo a."

²² Zí ya'dá ga bi gbre ní ndéré 'djií royé m'í'dí simi Sodóma, zí Ngére Lomo idiáká 'bi ené zí Abarayáma ore. ²³ Zí Abarayáma ndósoóguné gbóo ro Ngére Lomo zía ndú'yú wo kídí, "Bí nées ní ní áyí úfuónzó 'yí méngí bisiníyí ledre e kí 'yí méngí bilámá ledre e mbá? ²⁴ Sara togú 'yí méngí bilámá ledre e niyí simi gara nées iri cị gbre doa sokó ní, áyí úfuónzó 'yí e iri mbá útúásá ótoómo bi gí ro ngiti géyí 'yí ga bi cị gbre doa sokó nées wá? ²⁵ Bí nées ní ní útúásá úfu kótrú 'yí méngí bilámá ledre e kí 'yí méngí bisiníyí ledre wá, útúásá kpá méngí lárá 'yí méngí bilámá ledre e kí 'yí méngí bisiníyí ledre ndro wá. Áyí Lomo bi ndịsị 'dēcị yéme ngbanga 'yí e do sogo kángá ní mbá, ndịsị méngí yí eyí dujé ledre bi miútúásáne ní."

²⁶ Ngére Lomo ya zí Abarayáma ní, "Togú máogú ndiki 'yí méngí bilámá ledre e simi Sodóma iri cị gbre doa sokó, mááyí ótoómo kí úfuónzó 'yí ga bi iri nées gí royé."

²⁷ Zí Abarayáma úku ledre zía kídí, "Ngére Lomo mándịsị ódro zíyí káa zí éyí bi roko'bumá ofu go ní, mááyí lá éyí bi ngárá moko ndaá simi a wá káa zí 'buru kí mbukú ní. ²⁸ Sara togú 'yí e niyí iri lá dujé cị gbre doa inyi (45) ní, áyí kpá fú úfuónzó 'yí ga bi simi gara nées mbá?"

Lomo ya zía ní, "Togú bilámá 'yí e niyí cị gbre doa inyi yá, mááyí ótoómo kí úfuónzó 'yí ga bi iri ní."

²⁹ Zí Abarayáma kpá ndú'yú ándá wo kídí, "Sara togú ndiki bilámá 'yí e iri lá dujé cị gbre ní?"

Lomo ya zía ní, "Gí ro bilámá 'yí ga bi cị gbre nées ní, máúfuónzó 'yí ga bi iri nées wá."

³⁰ Abarayáma ya zía ní, "Ngére Lomo mimbé'deyí ndaá ési romá wá. Mááyí aka kpá ndú'yú ngiti ndu'yú káa. Sara togú bilámá 'yí e niyí iri lá dujé cị kéréjé doa sokó ní?"

Lomo ya zía ní, "Abú bilámá 'yí e niyí lá dujé cị kéréjé doa sokó yá, máútúásá úfuónzó 'yí ga bi iri nées wá."

³¹ Abarayáma ya zía ní, "Ngére Lomo mándịsị nda ódro zíyí káa zí éyí bi roko'bumá ofu go ní, sara togú ndiki bilámá 'yí e iri lá dujé cị kéréjé ní?"

Lomo ya zía ní, "Gí ro bilámá 'yí ga bi cị kéréjé nées ní, máúfuónzó 'yí ga bi iri nées wá."

³² Abarayáma ya zía ní, "Ngére Lomo mimbé'deyí ndaá ési romá wá. Mááyí aka kpá ndú'yú ngiti ndu'yú káa. Sara togú bilámá 'yí e niyí iri lá dujé sokó ní?"

Lomo ya zía ní, "Gí ro bilámá 'yí ga bi sokó nées ní, máúfuónzó 'yí ga bi iri nées wá."

³³ Simi bi Ngére Lomo odro asá roné go zí Abarayáma ní, zía ndéréókpóne, zí Abarayáma kpá ndá'balúgu roné 'be.

19

Lomo ongbó Sodóma e kí Gomóra

¹ Zí maláyika ga bi gbre nées ndéréóguyé simi Sodóma kí tagá, ogú ndikiní Lóto mándịsíné tara mbotu gara ore. Simi bi Lóto lurúndiki yée ní, zía inyiné ndéréne 'dí'bi yee simi sumu, zía ló'bu komoné bi óto úndruyé. ² Zía úku ledre zíye kídí, "Ndásé ókpó gí cigi 'be 'bi 'yí 'bi moko esé 'duo miókpó wá. Ídísé ógu ndịsị bi lúgu 'buru gí ro sındise, zise 'dú'dusé ona, kí phiyí zise nda ólúógusé ndérése."

Zíye úkulúgu ledre zí Lóto kídí, "Íi, azé 'dú'du ezé gí 'daa do misi'di ona."

³ Tí lá zí Lóto ódroné zíye kíngaya, zíye úwú ledre ené zíye ndéréye zía 'be. Zía ó'bó ambata bi ngárá 'de'dí ndaá simi wá ní do méngí éyí miánu zíye ánu a. ⁴ 'Dá'dá zí Lóto e kí ngu ené e 'dú'duyé, zí 'yí ga bi 'bi Sodóma ní mingburoko ya'dá e kí phirangá ga bi simi gara ore ní mbá óguyé tóro 'diki 'be 'bi Lóto gbaá. ⁵ Zíye ndólo Lóto ndú'yú a kídí, "Ngu ga bi gáa oguní zíyí 'be ona ba niyí go 'da? Ídí 'dí'biógú yée zíze, zíye 'dú'duyé sogozé káa do kará e."

⁶ Nées ní zí Lóto ólúóguné zíye sága, do 'dútu mbotu kací ngu ga gére nées. ⁷ Zía úku ledre zíye kídí, "Ezegámama e mángúngú romá zise, ndásé méngí bisiníyí ledre káa zí bi ásé úku a nées wá. ⁸ Lúrúsé aka, ngu ga bi oguní nées niyí cakaba sí sịlma. Togú ásé gí ro ledre káa zí bi ásé úku a nées yá, nyíma e niyí bo gbre owoní aka ledre 'bi ya'dá e wá, mááyí i'biógú yée zise, zise méngí ledre bi ilisé méngí a ní kíye. Ndásé méngí kémbí bisiníyí ledre kí 'yí ga gére nées wá. Niyí ngu e 'be 'bi amá ona ili zíma bándá yée."

⁹ Nées ní zíye úku ledre zía kídí, "Ndá tóro 'dútu misi'di zise wá, áyí gbékpí 'yí lóngó, ili úku ledre zise káa zí ambi. Azé útúásá méngí láráyí rómo wo bi ilizé méngí a zí ngu ga bi oguní zíyí 'be nées." Zíye lánáyé fú lá ro ledre nées do inyiné ndéré útúye 'dewe mbotu 'bi Lóto.

¹⁰ Zí ngu ga gére nées ólúóguyé sága lálalúgu Lóto 'dici, do 'dútu mbotu. ¹¹ Zíye sémbí komo 'yí ga bi ku mbotu ore ní zí mituluru útúne komoyé mbá, mingburoko 'yí e kí owúphirangá e útúásání ndiki mbotu wá.

¹² Zí maláyika ga bi gbre nées úku ledre zí Lóto kídí, "Ngiti géyí 'yí eyí e niyí bo

ona káa zí ya dá 'bi nyíyí e, wotíyí e, togú nyíyí e, togú mbú ngítí géyí 'yí ga bí gí do kacíyí ní simi gara ona? Ídí 'dí'bióyó yée gí ona 'dá'ba, ¹³ gí zía azé go ndéré síníyíónzó gara nées. Ngére Lomo uwú ledre bisíníyí míméngí ledre eyé go kíngaya, bí kenée ní, kasaogu zée go gí ro síníyíónzó gara ba."

¹⁴ Née ní zí Lóto ìnyíne ndéréne úku ledre zí ya dá ga bí karanée niyí 'dí'bi nyíga ní kí nyíne e kídí, "'Dí'diya, ólúógúsé gí ona mu. Ngére Lomo ní go ógu síníyíónzó gara ba." Tí lá somúní yí eyé kídí ndíşí ízì izì.

¹⁵ Nda go kí şì ndóndó, zí maláyika ga gére née úku ledre zí Lóto kídí, "'Dí'diya ìnyí mu zíyí 'dí'bi me'beyí kí nyíyí ga bí gbre née zise ólúógúsé gí ona, káa bí áse úyu simi bí Ngére Lomo ní síníyíónzó gara ba ní."

¹⁶ Simi bí Lóto ní aka fú lá íngbí roné ní, zí maláyika ga gére née 'dí'bi şilí Lóto, şilí me'bea, nda kí şilí nyíga ga bí gbre ní do 'dí'biógú yée gí simi gara gí ore 'dá'ba, gí zía Ngére Lomo ilí yómo yée. ¹⁷ Kpá tí lá simi bí 'dí'bioguní yée gí simi gara gí ore go ní, zí ngúro maláyika úku ledre zí Lóto e kídí, "Gí ro zise yómo trídrişé, ngásásé mu ndásé lúru bí 'dá'ba wá, ndásé kpá tóro simi 'bululu yana ore wá. Ídíşé tí lá ngásáókpo geré do landa 'dága káa bí áse úyu ke."

¹⁸ Zí Lóto úkulúgu ledre zí ngúrúyé kídí, "Ndaá kenée wá mingburoko 'yí e. ¹⁹ Lúrusé aka mááyí 'yí 'bí moko esé mütúásá goó kací komosé, zise go sáká máa yómo trídrişá. Tí lá mángúngú romá zise máütúásá ngásá gbála do landa íri wá, bisíníyí ledre née ní ndíkí máa yana zíma úyumá. ²⁰ Owú gara ní bí gbóo ba, ní yí ené lá owú bí cúku'dée. Abú eye wá, togú ótoómosé misí'di go zise ngásáze íri kí 'yí 'bí 'be 'bí amá e yá azé ómo."

²¹ Maláyika née ya zí Lóto ní, "Bilámáne máotoómo misí'di go zíyí ndéréyí íri. Máütúásá síníyíónzó gara bí úku ledre a née wá. ²² Bí go kenée ní, ngásásé mu 'dí'diya íri. Máütúásá aka méngí éyí wá, 'búó togú ógúsé go íri." Née şì ledre bí ndoloní ìrì gara née gí zía Zóra* ní.

²³ Lóto ngasáogu simi Zóra simi bí kadra ólúógu go ní. ²⁴ Zí Ngére Lomo léfe mingurogó so pho'du zía ndíşí rērené gí komo ere do Sodóma kí Gomóra. ²⁵ Zía síníyíónzó gara ga bí gbre née kí 'bululu ga bí simiyé ní, kí éyí trídriş gí bí íri ní mbá kpá kí kágá e za mbá. ²⁶ Tí lá bí me'be Lóto oyó komoné lúru bí 'dá'ba ní, zía óyóló'bo roné káa do mingurogó to'do.

²⁷ Nda kí phiyí a née, zí Abarayáma ìnyíne ndéréne kí'dí bí karana toroní kí Ngére Lomo doa ní. ²⁸ Zía lúru 'díyí bí m'í'dí simi Sodóma kí Gomóra. Lurúndíkí tí lá dúpú cika gúndrú káa zí cika mu'dutú ní.

²⁹ Simi bí Lomo síníyíónzó gara ga bí simi 'bululu ní, zía sómúndíkí ledre mীয়ေး ledre bí kóo dongaraye kí Abarayáma ní, zía yómo Lóto gí simi mongú bisíníyí ledre bí méngí roné do bí bí kóo Lóto ndíşí ndíşí doa ní.

Lóto e kí nyíne e

³⁰ Zí Lóto e kí nyíne e ómúye gí simi Zóra ndéré ndíşíyé gbála simi gu landa, gí zía ngírì méngí kóo yée míméngí kí ndíşí simi Zóra ore. ³¹ Kadra kíé'do zí nyí a bí mongú ní úku ledre zí owú lémíné kídí, "'Buzé ní go ngokoné, ya dá ndaní ona zise 'dí'bi yée gí ro ndíkí owú e wá. ³² Bí go kenée ní, idízé í'bí le'yí zía gí ro zía kóyóne gí do bí zise 'dú'duzé sogo a káa do kará gí ro zise ndíkí owú e."

³³ Kí ndulú a née ní zíye í'bí le'yí zí 'buyé éwé a. Zí nyí a bí mongú ní ìnyíne ndéré 'dú'duné sogo a káa do káa kára. Tí lá Lóto owo bí ya née nyíne ní wá, owo kpá bí ndá'ba a wá.

³⁴ Kílóndó a née ní, zí mongú úku ledre zí owú lémíné, kídí "Kí ndulúna má'dú'du go sogo babá. Idízé mu í'bí le'yí zía kóyóne kée gí ro kí ndulú ba zíyí kpá ndéré 'dú'duyí sogo a gí ro zise idíze gbrengrá mbá kí owú e." ³⁵ Kí ndulú née zíye go kpá í'bí le'yí zí 'buyé éwé a zía kóyóne. Zí nyí a bí owú ní kpá ndéréne 'dú'duné sogo a káa do kára. Owo kpá bí ya née nyíne ní wá, owo kpá bí ndá'ba a wá.

³⁶ Née ní zí nyí Lóto ga bí gbre née ídíye mbá kí simiyé gí zí 'buyé. ³⁷ Zí nyí a bí mongú ní árane owú'do, zía ífí ìrìja Muwába.† Bí ní ne bulúndu kífú 'yí ga bí ndíşíní ndólo yée karaba kídí Muwába e ní. ³⁸ Zí nyí a bí owú ní kpá árane owú'do, zía ífí ìrìja Benámi.‡ Ní ne bulúndu kífú 'yí ga bí ndíşíní ndólo yée karaba kídí Amóna ní.

20

Abarayáma e kí Abimaléke

¹ Zí Abarayáma ómúne gí ore ndéréne m'í'dí do anú simi ìrìgbere bí ndoloní Negébe ní, zía ndéré ndíşíné dongará Kadése kí Súrú. Zía ìnyíne gí ore ndéré ndíşíné ca simi ngítí bí kí ìrìné Gerarí ní, ² zí Abarayáma uku yí ené zí 'yí e kídí, "Sára ní yí ené lémímá." Gí zí kéyí née ní

* **19:22** 19:22 Zóra: Ìrì ba kí tara Èbere ini ledre simi a kídí, owú gara. † **19:37** 19:37 Muwába: Ìrì ba kí tara Èbere ini ledre simi a kídí, "Ogu gí zí babá." ‡ **19:38** 19:38 Benámi: Ìrì ba ini ledre simi a kídí, "Owú 'bí şumúma e."

zí Abimaléke ngére 'bi Gerári kákasa idíni ógu kí Sára zíne.

³ Tí lá zí Ngére Lomo óguné do Abimaléke simi 'duru do úku ledre zía kídí, "Áyí go ógu úyú gí zía kára bi 'dí'bi née ni yí ené me'be 'yí."

⁴ Simi sɔ́ndj kadra máa bi kóo née ní, Abimaléke óto aka kóo Sára sogoné káa do kára wá. Zía ñyíné úku ledre kídí, "Ngére Lomo áyí útúásá úfu 'yí kí 'yí ené e lá gbékpjine kenée? ⁵ Abarayáma ukune kí tarané zíma kídí, 'Sára ni lémimá,' zí kuru'bu kára née kpá úku a kídí, 'Abarayáma ni lúndumá.' Máméngj ledre née kí mbígj ledre bi do mimbé'demá ní, máméngj amá bisinyí ledre wá."

⁶ Néee ní zí Lomo úkulúgu ledre zí Abimaléke simi 'duru kídí, "Ma'díi máówo go kídí, méngj ledre néee kí mbígj ledre bi do mimbé'deyí ní, bi kenée ní máúçuómo yíi kpá go kí lúyú ledre romá. Néee sɔ́ ledre bi máóto yíi zíyí óto sɔ́llyi ro kára néee gí zía wá ní. ⁷ Bi goó kenée ní, ótoómo me'be o'do néee mu zía ndá'bané 'be 'bi ené, gí zía o'do 'bi ené ni yí ené nébí* ni ini ini gí royí útúásá úyú wá. Tí lá togú kála ledre néee goó, ásé úyú kí 'yí eyí e za mbá."

⁸ Simi bi miárá néee ní, zí Abimaléke ndóloyóko mingburoko 'yí 'bi ené e, zía líkpj ledre bi méngj roné néee mbá zíye. Zí 'yí ga gére néee idíyee mbá kí ngírj royé kíngaya. ⁹ Gí ore zí Abimaléke ndólo Abarayáma úku ledre zía kídí, "Méngj zíze bi káa 'di? Éyí bi máméngj zíyí bisinyíne ní 'di, bi zíyí 'dí'biógu mongú bisinyí ledre káa zí ba domá kí 'yí amá e ní? Éyí bi méngj zíze néee ní ndaa bílámáne wá."¹⁰ Zí Abimaléke ndú'yú Abarayáma kídí, "Éyí bi sómú wo zíyí méngj keyí gí zía kenée ní 'di?"

¹¹ Zí Abarayáma úkulúgu ledre zía kídí, "Máméngj keyí kenée, máyá bi ngára 'yí ga bi ona ba eréni eyé ngírj Lomo wá ní, niyí úfu máa gí ro ledre me'bemá ba. ¹² Ma'díi Sára ni yí ené tí lémimá, 'buzé kǐé'do tí lá mbágáze ni mingúngúcuá. Gí zí keyí néee ní zíma 'dí'bi wo káa do kára.† ¹³ Simi bi Lomo uku ledre zíma ya máidí ólúógu gí 'be 'bi babá zíma ndéré kí gámáma m'da'dágá ní, máúku kóo ledre zí me'bemá máyá, 'Ba misí'di bi áyí yómo máa doa ní. Bi ga bi azé gámá doyé ní mbá, idí úku a zí 'yí e kídí, "Ni lúndumá." "

¹⁴ Zí Abimaléke 'dí'bi kábíríkj e, ítj e kí owúkúlú e ya'dáye kí karáye í'bí yée zí Abarayáma. Zía í'bilúgu zíma me'be

Abarayáma zía. ¹⁵ Zí Abimaléke úku ledre zí Abarayáma kídí, "Bi ga bi áyí lúru yée néee za mbá niyí do sɔ́llyi. Wo bi útúásá go kací komoyí ní, idí geré ndéré ndjşj doa."

¹⁶ Zía ñyíné úku ledre zí Sára kídí, "Mááyí go í'bí mǐrírí kǐéşj álfu kǐé'do zí lúnduyí gí ro zía ídine miówoné zí 'yí e mbá kídí kǐembj ledre ndaa dongaráze keyí wá."

¹⁷ Zí Abarayáma ñyíné ini ini gí royé zí Lomo. Zí Lomo yómo Abimaléke e, kí me'bené e nda kí owúkúlú ga bi kóo ore owúkará e ní zíye ndá'bayé ndíki owú e. ¹⁸ Ledre néee méngj roné kenée gí zía Lomo uçúomo kóo kará ga bi zí Abimaléke 'be ní go kí ndíki owú gí zí ledre bi kóo Abimaléke ayí 'dí'bi me'be Abarayáma ní. Gí do kací bi í'dí sɔ́llye go gí ro Sára ní.

21

Ledre gí ro mindiki Isáka

¹ Néee ní zí Ngére Lomo méngj yéme ledre zí Sára tí káa zí bi kóo mocú ledre a zía ní. ² Zí Sára ídine kí siminé zía árá owúo'do zí Abarayáma simi bi Abarayáma ni goó ngokóné té simi sɔ́ndj kadra bi kóo Lomo uku ledre a zí Abarayáma ní. ³ Zí Abarayáma ífj irj owúo'do bi Sára ndíki zía néee Isáka.* ⁴ Simi bi wotj a méngj go sɔ́lly ñyí doa ota ní, zí Abarayáma ónzó wo ngburu káa zí bi kóo Lomo lorj Abarayáma kǐe ní. ⁵ Isáka ni árá ní, simi'bi 'bi Abarayáma ni kóo go miya kǐé'do (100).

⁶ Zí Sára úku ledre kídí, "Lomo oto kugú go taramá. 'Yí ga bi niyí úwú ledre ba ní, azé ñyí keye mbá kúkugú." ⁷ Zí Sára kpá úku ledre kídí, "Ambí owo kóo bi ya mááyí ndíki owú zí Abarayáma ní ne? Bi ba ní, mándiki owú go zí Abarayáma tí bi ni ngokóné néee."

Agára e kí owú 'bi ené Isiméle

⁸ Zí komo owú go énzíné, zíye 'dí'bióyó wo gí tara umba. Kadra bi 'dí'bioyóni Isáka gí tara umba ní, zí Abarayáma méngj mongú ayimbi. ⁹ Tí lá simi ngiti sɔ́lly, zí Sára úwú do Isiméle wotj Abarayáma bi Agára niyí 'yí 'bi Ízibiti ndíki ní kí ndjşj kí ódro ódro fóló do bi ndeke, ¹⁰ zí Sára úku ledre zí Abarayáma kídí, "Ídí ógóóyó kára owúkúlú néee kí owú 'bi ené néee gí 'be gí ona 'dá'ba. Máili zí owú gí simi kára owúkúlú néee karanée ífi simi éyí sɔ́llyi kí wotjma Isáka wá."

¹¹ Zí Abarayáma ídine kí mongú lerj do mimbé'dené gí ro owú 'bi ené Isiméle. ¹² Tí lá zí Lomo úku ledre zí Abarayáma kídí,

* **20:7** 20:7 Nébí: Nébí ni 'yí bi ndjşj úku ledre bi Lomo ndjşj úku'bí a zía ní zí 'yí e. † **20:12** 20:12 Kací ondú 'bi Yúda e kára togú mbú o'do ofúnj royé yí eyé bú do sɔ́mú. ‡ **20:16** 20:16 Kǐéşj: Simi sɔ́ndj kadra bi kóo néee ní, kǐéşj ni kóo kí ledrené owóowó. * **21:3** 21:3 Isáka: Irj ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, kugú.

“Ndá ídí kí mongú lerí do mímbe'deyí gí ro owú 'bi ẹyí nées kí kára nées wá, ídí lá méngí ledre bi Sára úku zíyí ní. Írìyí nì ówú do Isáka e kí owú 'bi ené e. ¹³ Mááyí kpá óto owú bi gí simi kára owúkúlú nées zía ídíne bulúndu ríki sí do 'yíma'dí e gí zía nì kpá owú 'bi ẹyí.”

¹⁴ Akpa kí phiyí a nées, zí Abarayáma 'dí'bi ẹyí miánu kí kúkú iní bi íçiní gí simi saná ní 'bí a zí Agára. Zía ímbjótó a do gu Agára do úku ledre zía kídí olúoguní mu gí 'be gí ona kí owú nées 'dá'ba. Zí Agára e 'dí'bi misí'di ndéréye kí gámá líci royé simi yana súwú simi írìgbére bi ndìşiní ndólo a Bírşába ní.

¹⁵ Simi bi iní bi simi kúkú nées úkú ní, zí Agára ímbj owú 'bi ené nées ndéré óto wo sí línđí midedenye kágá kenées. ¹⁶ Zía ìnyìné gí cigí a ndéré ndìşiné gbála ẹyí 'bi dongará sındj 'yí míya (100). Zía ódroné zine kí roné kídí, “Máútuásá ndìşí ona lúru wo kí úyu wá.” Zía tónóné iní iní kí mongú lerí do mímbe'dené.

¹⁷ Zí Lomo úwú do owú nées kí iní iní, zí maláyika 'bi Lomo ndólo Agára gí komo ere do úku ledre zía kídí, “Ledre máa káa be 'di? Ndá şìkpí mímbe'deyí 'dága wá. Lomo uwú do owú nées go kí iní iní bi şì kágá írì. ¹⁸ Ìnyí mu ndéré ímbj şìkpí owú nées 'dága, gí zía mááyí óto wo zía ídíne bulúndu tú'dú şì do 'yíma'dí e.”

¹⁹ Gí ore zí Lomo 'dódo bi ngiti 'dawú bi ore ní zí Agára. Simi bi komo Agára utú ro 'dawú nées ní, zía ndéréne loló iní girí 'bé simi kúkú óguné kie í'bí a zí owú 'bi ené ẹwé a.

²⁰ Zí Lomo ídíne kí owú nées zía ngbóroóguné. Ndìşí kóo ndìşí ené simi súwú, gí zí keyí nées ní zía ídíne 'yí méngí bangá e. ²¹ Simi bi nì simi súwú simi írìgbére bi Paráná ní, zí mbágá a ófú kára zía gí simi nyí 'yí 'bi ízibiti.

Miyéme ledre bi dongará Abimaléke kí Abarayáma ní

²² Simi sındj kadra máa bi kóo nées, zí Abimaléke e kí Píkóla bi nì mongú 'yí 'bi asikíri ené e ní óguné úku ledre zí Abarayáma kídí, “Lomo i'bi undru go zíyí simi ledre ga bi ndìşí méngí yée ní za mbá. ²³ Bi ba ní, máili go zíyí lolóbú do komo Lomo kídí, karaba ndéréne 'dá'dá áyí ndìşí méngí zíma kí owú 'bi amá e kí owú 'bi owú 'bi amá e fú lá bilámá ledre káa zí bi má'dí'bi yí bilámáne simi şumşu simi kángá bi áyí simi a ona káa do 'yí lónğó ba ní.”

²⁴ Abarayáma ya zía ní, “Málólóbú go, mááyí ndìşí méngí a tí kenées.”

²⁵ Gí do kací a nées ní, zí Abarayáma úkuógú ledre bi sinyí roné gí ro 'dawú ené bi 'yí moko 'bi Abimaléke ngakaní ní. ²⁶ Tí lá Abimaléke ya zía ní, “Máowo wá, togú ambi méngí ledre nées ne. Úku ẹyí zíma wá, máúwú go kpá bi gí tarayí nées.”

²⁷ Nées ní zí Abarayáma 'dí'bi kábìrìkí e kí ítí e 'bí yée zí Abimaléke, zíye ìnyiyé gbrenğará yéme ledre do ídiye ezésáma e. ²⁸ Zí Abarayáma kpá 'dí'bi dúrú kábìrìkí e ìnyí doa gbre óto yée kpí gí dongará kábìrìkí ené e. ²⁹ Zí Abimaléke ndú'yú wo kídí, “Èyí bi 'dí'bióyó nda dúrú kábìrìkí ẹyí ga gére nées gí dongará lafúye óto yée kpí gí zía ní 'dí?”

³⁰ Zí Abarayáma úkulúgu ledre zía kídí, “Máili zíyí 'dí'bi kábìrìkí ga gére nées káa do 'bi ẹyí gí ro zía 'dódo a zí 'yí e mbá kídí máici 'dawú ba máa.” ³¹ Nées ní zíye ndólo írì bi nées Bírşába,† gí zía ya'dá ga bi gbre nées yemení kóo ledre dongaraye ore.

³² Gí do kací bi yemeonzóní ledre goó dongaraye simi Bírşába ní, zí Abimaléke e kí Píkóla manda 'bi asikíri ené e ìnyiyé ndá'balúgu royé simi kángá 'bi 'yí 'bi Falasitíni e. ³³ Zí Abarayáma 'diyí kágá bi kí írìné tamarasika simi Bírşába ore. Zía ndìşiné iní iní zí Ngére Lomo bi nì trídřiné za fí ní ore. ³⁴ Zí Abarayáma ma'dáa kóo ndìşiné simi kángá 'bi Falasitíni e ore kí tú'dú simibi e.

22

Ngére Lomo uzu Abarayáma

¹ Nda gí do kací tú'dú simibi e, zí Lomo ìnyìné úzu Abarayáma. Zía ndólo wo kídí, “Abarayáma.”

Zí Abarayáma ndìşiné zía kídí, “Kí.”

² Lomo ya zía ní, “Ídí 'dí'bi Isáka kémbj wotíyí nées, bi 'búa nì doyí kángaya ní, zíyí ndéré kie simi kángá 'bi Moríya e. Ídí óngóonzó wo zíyí óngbó a káa do 'dáná ẹyí zíma do landa bi mááyí 'dódo a zíyí ní.”

³ Zí Abarayáma ìnyìné akpa kí phiyí ódó bi ndìşí do dongí ené, zía 'dí'bi wotíne Isáka kí 'yí 'bi moko ené e gbrenğéréye só'do ngírí. Simi bi só'do asání ngírí bi gí ro óngbó 'dáná ẹyí doa go ní, zíye ìnyiyé ndéréye do bi bi Lomo úku ledre a zí Abarayáma ní. ⁴ Nda go simi şilí ota bi menginí kí ndéré ní, zí Abarayáma lúrúndiki landa bi Lomo úku ledre a ní gí gbála. ⁵ Zía ìnyìné úku ledre zí 'yí moko ené ga gére nées kídí, “Ndìşisé 'bi ẹyí kí bangá ba ona simi bi azé go ndéré kí wotíma írì ní. Azé ndéré iní iní zí Lomo, azé girí ndá'baogú.”

⁶ Zí Abarayáma ímbjótó ngírí bi ayíní ndéré óngbó ẹyí 'dáná doa ní do Isáka. Zía

† 21:31 21:31 Bírşába: Kí tara Èbere iní ledre simi a kídí, 'dawú 'bi yéme ledre.

'dí'bi 'bi ené rúkpú pho'dụ kí mongú maku yóó zíye ndéréye. ⁷ Zí Isáka ndólo 'buné Abarayáma kídí, "Babá."

Zí 'bua ndizíné kídí, "Woyị owú 'bi amáa."

Zí Isáka ndú'yú wo kídí, "Mongú maku kí rúkpú pho'dụ niyí go bo, sara owú kábiríkí b́i ǵi ro óngbó a káa do 'dáná éyị ní ní nda 'bi ené goó 'da?"

⁸ 'Bua ya zía ní, "Owú 'bi amáa, Lomo ní í'biógu owú kábiríkí b́i ǵi ro óngbó a káa do 'dáná éyị ní." Niyí kpá fú mindéréye.

⁹ Simi b́i nderéoguní go do bi b́i Lomo uku ledre a ní, zí Abarayáma ó'bo mbayi, zía séséyeme ngírí e doa bilámáne. Zía ñnyíné 'dí'bi wotíne Isáka ódó wo ndá, do ñmbíto wo do mbayi gá do ngírí ga b́i seséyeme ní. ¹⁰ Zía ñnyíné 'dí'bi maku áyíne go ǵi ro óngóonzó wotíne. ¹¹ Tí lá zí maláyika 'bi Ngére Lomo ndólo wo ǵi komo ere kídí, "Abarayáma."

Zía ndizíné kídí, "Í."

¹² Zí Lomo úku ledre zía kídí, "Ndá óto so késí ro owú nées wá. Ndá gbawá méngí kémjí ledre ḱie. Máówoyéme go kídí ma'díi óto úndrumá go ḱingaya, ǵi zía ási eyí ḱi kémjí owú 'bi eyí nées ǵi zíma wá."

¹³ Née ní simi b́i Abarayáma síkpí doné lúru b́i káa ní, zía lúru ndíkí ya'dá kábiríkí b́i ngírí a lanyángerí roné go ngará kágá kenée. Zí Abarayáma ñnyíné ndéréne í'díogu kábiríkí nées ǵi ngará kágá girí ógu ḱie óngóonzó a 'dáná a zí Lomo do b́i kací wotíne. ¹⁴ Zí Abarayáma ífí ñri b́i nées kídí, "Ngére Lomo ní í'bí a." Nderéoguné ǵi karaba ní, 'yí e ndisíní kpá fú ndólo a ñri b́i máa nées kídí, "Do landa b́i Ngére Lomo ní í'bí a ní."

¹⁵ Zí maláyika 'bi Ngére Lomo kpá ndólo ándá Abarayáma ǵi komo ere ¹⁶ do úku ledre zía kídí, "Málóbú romá go máa Ngére Lomo ǵi zía ledre b́i méngí b́i ngará ási ḱi í'bí kémjí owú 'bi eyí zíma wá ní, ¹⁷ ma'díi mááyí í'bí úndru zíyí, zí bulúnduyí e étriyé ídiye t́i'dú t́i'dú t́i'dú káa zí kele ga b́i komo ere kpá káa zí sayi b́i do gbúróngó ní. Bulúnduyí e niyí rómo komo ezeokóye e zíye 'dí'bi m̀ngburoko gara ga b́i kacíye ní. ¹⁸ Kpúrú ǵi simi bulúnduyí e, Mááyí karanée í'bí úndru zí ríkí śi do 'yíma'dí e do sogo kángá ona za mbá ǵi zía b́i óto úndrumá ní."

¹⁹ Zí Abarayáma ndá'balúgu roné zí 'yí 'bi moko ené e, zíye nda ñnyíyé ndá'balúgu royé simi Bírísába kídí b́i Abarayáma ndisí ndisí ní.

Owú ga b́i 'bi Nówara ní

²⁰ Nda ǵi do kací ledre ga gére ní, zí Abarayáma úwu ledre kídí, "Mílíka ndíkí owú e go zí lúnduyí Nówara. ²¹ Ìrìyé ní Ùzụ b́i ní owúndíká ní, Búzụ, Kemụwéle

'bụ Aráma, ²² Keséde, Ázo, Piledása, Zidiláfa, nda ḱi Bétuwele." ²³ Bétuwele ní nda 'bi ené 'bụ Rebéka. Owú ya'dá ga b́i ñnyí doa ota nées Mílíka ndíkí yée ne zí Nówara lúndu Abarayáma. ²⁴ Zí Nówara 'dí'bi ngítí kára ḱi ñriné Rúma. Zía kpá ndíkí 'bi ené owú e eso, ñri owú ga gére nées ní, Téba, Gáma, Tésa nda ḱi Máká.

23

Ledre ǵi ro umbu Sára

¹ Sára menjí kóo do sogo kángá mbá simibi míya ḱi ćkérí doa ñnyí doa gbre doné (127). ² Zía kóo úyuné simi Kíríta Arába b́i ndisíní kpá ndólo a Éborono Kángá 'bi 'yí 'bi Kanána e ní. Zí Abarayáma ídine ḱi dokulú zía ndisíné ñni me'bené nées ḱingaya.

³ Zía ñnyíné ǵi do umbu me'bené zía úku ledre zí kufú 'yí ga b́i ndisíní ndólo yée Éte e ní kídí, ⁴ "Mááyí dongarase ona 'yí lóngó. Ídísé úgúoyó b́i zíma ǵi ro zíma óto umbu me'bemá simi a."

⁵ Zíye úkulúgu ledre zí Abarayáma kídí, ⁶ "Mongú 'yí, úwú aka ledre b́i azé úku a zíyí ba, áyí dongarase ona 'yí b́i ḱi úndruyí ḱingaya ní. Ídí lúru b́i b́i utíasá go kací komoyí do b́i b́i ndisízé óto umbu ezé e doa ní zíyí óto umbu eyí simi a. 'Yí b́i ní ási ḱi b́i ǵi zíyí ḱi óto umbu eyí simi a ní ndaá."

⁷ Zí Abarayáma ñnyíoguné do ótú doné b́i kó'dú Éte e m̀ngí kángá e óto úndruyí.

⁸ Zía úku ledre zíye kídí, "Togú ngúnğusé t́i go ǵi ro zíma óto umbu me'bemá ona yá, mánğungú romá zise ídísé ndú'yú Éforono wotí Zóra do b́i kacíma, ⁹ idí úgúoyó gu landa ené b́i Makeféla tara yáká ené íri nées zíma. Mááyí í'bí késí b́i utíasá goó kací komoa ní zía ǵi ro zíma kpá ídíma ḱi b́i óto umbu dongarase ona ndisí óto 'yí amá e simi a."

¹⁰ Éforono b́i 'yí 'bi Éte ní ní kóo mindisíné tara mbotụ gara ore dongará 'yí ené e zía úkulúgu ledre zí Abarayáma do komo 'yí 'bi Éte ga b́i kóo ore mbá kídí, ¹¹ "Íí, ngére amá, úwú aka ledre b́i mááyí úku a zíyí ba, má'í' yáká nées ḱi gu landa b́i ndúndu 'yú ǵi roa nées go mbá zíyí. Má'í' b́i nées go zíyí do komo 'yí amá ga ba ǵi ro zíyí ndisí óto umbu eyí e simi a."

¹² Zí Abarayáma kpá ló'bu komoné b́i kó'dú 'yí ga gére nées. ¹³ Zía úku ledre zí Éforono do komo 'yí ga gére nées kídí, "Utíasá miútúásá zíma nda gba í'bí késí zíyí ǵi ro yáká nées. Ídí ngúnğuru a zíma kenée ǵi ro zíma óto umbu amá íri."

¹⁴ Zí Éforono úkulúgu ledre zí Abarayáma kídí, ¹⁵ "Mongú 'yí, úwú aka ledre b́i mááyí úku a zíyí ba, b́i nées ǵi

ro úgú a, ili mīrīrīrī kēsī mīya eso. Tí lá ledre bì dongaráze kēyí 'dì? Ndéré mu óto umbu eyí."

¹⁶ Zí Abarayáma ngūngu ledre bì Éforono uku ní zía 'dí'biógú mīrīrīrī kēsī mīya eso 'í'bí a zía do komo 'yí 'bì Ète e ore. Née kēsī bì 'yí úgúóyó éyí e ndịsini mēngi moko kīe dongaráye ní.

¹⁷ Née ní yáká 'bì Éforono bì simi Makefela gbóo kī Mamaré ní kī gu landa bì simi yáká máa née ní, kī kágá ga bì simi a kī yée ga bì do mama ní mbá do 'í'bí a ¹⁸ zí Abarayáma káa do 'bì ené do komo 'yí 'bì Ète ga bì kóo ku mbotu mongú gara ore ní. ¹⁹ Gí do kaci née ní zí Abarayáma 'dí'bi umbu me'bené Sára ndéré óto a simi Kanána simi gu landa bì Makefela cigi Mamaré simi gara bì Éborono ní. ²⁰ Gí ore zí yáká kī gu landa née nda idiye 'bì Abarayáma. Ndịsini nda kóo óto umbu 'yí ené e fú simi gu landa née ore.

24

Rebeka me'be Isaka

¹ Lomo 'í'bí úndru zí Abarayáma simi éyí ga bì ndịsini mēngi yée ní mbá. Zía 'dú'duné do sogo kángá kī tū'dú simibi zía nda idíne ngokóné kīgaya. ² Kadra kī'edó zía ndólo manda 'bì 'yí 'bì moko ené e, zía úku ledre zí manda née kídí, "Máili ziyi loló'bu zíma ³ kī iri Ngére Lomo bì otoogu ere kī do sogo kángá ní kídí, útúásá lúru kára zí wotjma Isaka gí simi nyí 'yí 'bì Kanána ga bì mááyí dongaráye ona ba wá. ⁴ Máili ziyi ndéréyí simi kángá amá ziyi ofú kára zí wotjma Isaka gí dongará 'yí amá e."

⁵ Zí 'yí 'bì moko née ndú'yú Abarayáma kídí, "Sara togú mánderé zíma ofú kára go zí Isaka ili ené zize óguzé kéne simi kángá ba yáa wá ní? Máidi ógu 'dí'bi Isaka ndá'ba kīe simi kángá esé iri?"

⁶ Zí Abarayáma úkulúgu ledre zí 'yí 'bì moko née kídí, "Ídi ówo a bilámáne kídí ndaá miútuásáne ziyi 'dí'bilúgu wotjma iri wá. ⁷ Ngére Lomo bì komo ere, kóo 'dí'biogu máa gí 'be 'bì babá gí dongará sumumá e gí simi kángá ezé ona ní, mocú kóo ledre go zíma kídí, "Mááyí 'í'bí kángá ba zí bulúnduyí e ní, 'ní kásaógu maláyika ené ziyi 'dá'dá iri gí ro ziyi ofú kára girí ógu kīe zí wotjma. ⁸ Togú kára ma'dáa ili ené zise ógusé kéne wá ne, ledre eyí ndaá. Tí lá ndaá miútuásáne ziyi 'dí'bilúgu wotjma iri wá." ⁹ Née ní zí 'yí moko née lolóbú zí mongú 'yí ené Abarayáma kídí née ní mēngi ledre bì Abarayáma uku zíne née tí kenée.

¹⁰ Zí 'yí 'bì moko née 'dí'bi gémele e 'bì mongú 'yí ené sokó, zía 'dí'bi ngiti géyí bilámá éyí ga bì kī tosoyé ní gí zí mongú 'yí ené. Zía ndéréne simi kángá bì Mesopotómiya ní, do ókpóne simi Aráma Naráyima* gara bì Nówara ndịsini simi a ní. ¹¹ Simi bì nderéogu iri ní, zía óto gémele e 'dówúroyé cigi ngiti 'dawú 'dá'dá olúní aka simi gara wá. Née kóo go kī kadra tagá simi sındi kadra bì kará e ndịsini íngi iní simi a ní.

¹² Née ní zía iní iní kídí, "Ngére Lomo, áyí Lomo bì mongú 'yí amá ndịsini óto úndruyí ní. Mángungú romá ziyi simi sili bì karaba ba idi 'í'bí éyí bì málólóbú gí roa zí mongú 'yí amá Abarayáma ní zíma gí ro zía idíne kī rokinyi. ¹³ Mááyí go bì mítóromá do 'dawú ba, tū'dú nyí 'yí ga bì 'bì gara ba nyí ógu cakaba íngi iní. ¹⁴ Ídi óto owúkára bì mááyí uku ledre zía máyá, 'Oto aka ndoko iní eyí bì ziyi 'í'bí iní zíma éwé a,' zía idíne ne wo bì ní úku ledre zíma kídí, 'Éwé iní mu mááyí kpá 'í'bí a zí gémele eyí e éwé a,' zía kpá idíne ne wo bì géle wo go zí 'yí kasa eyí Isaka ní. Gí simi ledre née ní mááyí ówo a kídí miyéme ledre bì yéme wo zí mongú 'yí amá Abarayáma ní née goó wo."

¹⁵ 'Dá'dá zía kī iní ónzó iní zí Lomo, zí Rebeka nyí Bétuwele bì ní nyí Mílíka me'be Nówara lúndu Abarayáma ní óguné kī ndoko iní doné. ¹⁶ Ní aka lá owúkára tara mbotu kī lámá roné kīgaya owo aka ledre 'bì ya'dá e wá. Zía óguné geré ndúrú'bu'ne simi 'dawú, íngi'ducu ndoko iní ené do ólúoguné.

¹⁷ Geré zí 'yí 'bì moko 'bì Abarayáma née ngásá'déçj doa do úku ledre zía kídí, "Mángungú romá ziyi, 'í'bí aka iní zíma éwé a gí simi ndoko iní eyí née."

¹⁸ Zí Rebeka ndálané kī ndoko iní née zía úku ledre zía kídí, "Mongú 'yí, éwé iní mu." Zía 'í'bí iní zía éwé a.

¹⁹ Gí do kaci bì éwé asá iní go ní, zí Rebeka úku ledre zía kídí, "Mááyí kpá 'í'bí iní zí gémele eyí e éwé e gí togú éwé asání go ní." ²⁰ Geré 'diya zía léfe iní bì simi ndoko iní ené ní simi éyí bì bangá e ndịsini éwé iní gí simi a ní zí gémele ga gére née, do ngásalúgu roné íngi yata iní léfe a zíye éwé a, do éwé asá a. ²¹ 'Yí 'bì moko née ní mítóroné kenée ndịsini lúru wo iti mbá wá, ili tí lá ówo a togú Ngére Lomo mēngi bilámá ledre go zíne simi mióguné ba yá.

²² Simi bì gémele ga gére éwé asání iní go ní, zí 'o'do née 'dí'biógú amafi bì gí simi dábu ní ésj a ro somo Rebeka. Zía kpá 'dí'biógú mimbítá e gbre gí simi dábu ésj ro slija. ²³ Zía inyiné ndú'yú Rebeka kídí,

* 24:10 24:10 Aráma Naráyima: Aráma Naráyima ní kóo gara simi kángá bì Mesopotómiya ní.

“Áyí nyị ambi? Bì nées ní bì 'dú'du ní laká bo 'be 'bụyị iri gị ro zize ndéré 'dú'duzé simi a?”

²⁴ Zí Rebéka úkulúgu ledre zía kídí, “Mááyí nyị Bétuwele wotí Mílíka bì ndiki wo zí Nówara ní.” ²⁵ Zía kpá úku ledre kídí, “Bì 'dú'du kí éyị miánu 'bì bangá e ní bo zize mongúne. 'Dịcì ní kpá bo gị ro zise 'dú'dusé simi a.”

²⁶ Née ní zí o'do nées ótú doné bì óto úndru Ngére Lomo, ²⁷ zía úku ledre kídí “Mbófo éyị zí Ngére Lomo bì mongú 'yị amá Abarayáma ndịsị óto úndrua ní, bì ootoom miyéme ledre bì kóo yeme zía ní wá ní. Gị romá, Ngére Lomo saká máa goó zíma ndéréógumá gị 'be 'bì 'yị ga bì 'bì mongú 'yị amá ní.”

²⁸ Gị ore, zí Rebéka ngásálúgu roné 'be líkpí ledre ga bì meníní royé iri ní zí 'yị ga bì 'bì mbágáne ní. ²⁹ Zí Labána lúndu Rebéka ñnyiné ngásáne zí o'do nées do 'dawú iri. ³⁰ Simi bì lurúndiki amafí ro somo Rebéka kí mimbítá sílía, nda kí ledre bì uwú wo bì ndịsị líkpí a bì o'do nées uku zía ní, zía geré ndéréne ógundíkí o'do nées kí tóro cigí gémele ené e do 'dawú iri. ³¹ Zí Labána úku ledre zía kídí, “Ógu mu zize ndéréze kéyí 'be. Áyí 'yị bì Lomo i'bí úndru go zía ní. Ndịsị tóro do misi'di ona gị ro 'di? Màyéme ómo bì goó gị royí nzíyíne kpá kí bì gị ro gémele eyị e.”

³² Née ní zí o'do nées ndéréye kí Labána 'be, do líkpíóyó éyị e gị do gémele e. Do i'bí éyị miánu kí bì 'dú'du 'bì bangá e zí gémele ga gère nées kí iní zí o'do nées zíye lúgu sındiye kée kí 'yị ga bì oguní kéye ní. ³³ Do i'bíógú éyị miánu zíye, tí lá zí o'do nées úku ledre kídí, “Máútúásá aka ánu éyí wá, 'búó togú ledre bì máógú kée ba máúku go zise.”

Labána ya zía ní, “Úku ledre bì ógu kée ní mu zize.”

³⁴ Zía úku ledre kídí, “Mááyí 'yị 'bì moko 'bì Abarayáma. ³⁵ Ngére Lomo i'bí úndru go zí mongú 'yị amá Abarayáma kینگaya zía ídine kí t'ú'dú éyị e zíne. I'bí kábíríkí e, ina e, ñtí e, mիրիրիր késí e kí dábú e, kí 'yị 'bì moko e kará e kí ya'dá e nda kpá kí gémele e kí dongí e. ³⁶ Sára me'be mongú 'yị amá ndiki owú zía owú'o'do do ngokoné, bì ba ní mongú 'yị amá i'bí éyị sílíné go mbá zí owú máa nées. ³⁷ Zí mongú 'yị amá óto máa lólóbú zíne do úku ledre zía kídí, 'Ndá ófú kára zí wotíma gị simi nyị 'yị 'bì Kanána e bì mááyí simi kángá eyé ona 'yị lóngó ba wá, ³⁸ ídí ndéré ófú kára zí wotíma gị dongará sụmụ babá e gị tara mbotụ ezé.”

³⁹ “Née ní zíma ndú'yú mongú 'yị amá máyá, “Togú bì kára máa nées ñli ené útú do kacíma wá ní?”

⁴⁰ “Zía úkulúgu ledre zíma kídí, ‘Ngére Lomo bì mándịsị óto úndrua kací kadra mbá ní, ní kása maláyika ené zíyí 'dá'dá zía yémeómo ledre zíyí, zíyí ófú kára zí wotíma gị dongará sụmụ babá e gị tara mbotụ ezé.’ ⁴¹ Togú ndéréógú goó dongará sụmụmá e, asíní yị eyé ye kí ótoómo sílíye gị ro kára ma'dáa kídí ndaa útú do kacíyí wá yá, nées ndaa ledre eyí wá.”

⁴² “Simi bì gáa máógú do 'dawú 'dáa ní, zíma gáa ñni ñni máyá, ‘Ngére Lomo bì mongú 'yị amá Abarayáma ndịsị óto úndruyí ní, mángúngú romá zíyí ledre bì máógú gị roa ba ídí óto a zía ídine bilámáne. ⁴³ Mááyí go bì mítóromá do 'dawú ba, simi bì nyị 'yị ga bì 'bì gara ba niyí ógu ñngi ñni, wo bì máúku ledre go zía máyá, “Mángúngú romá zíyí i'bí aka ñni zíma gị simi ndoko ñni eyí ní.” ⁴⁴ Togú uku ledre go zía kídí, “Mongú 'yị, éwé ñni mu, mááyí kpá i'bí a zí gémele eyí e éwé a yá,” ídí ídine owúkára máa wo bì gélé wo go káa do kára zí wotí mongú 'yị amá ní.”

⁴⁵ “Máiniónzó aka ñni ba gị do mimbé'demá kpá wá, ve, zí Rebéka óguné kí ndoko ñni doné. Zía ndúrú'búne do 'dawú iri ñngi ñni. Zíma úku ledre zía máyá, ‘I'bí aka ñni zíma éwé a.’

⁴⁶ “Zía ndálané kí ndoko ñni nées zía úku ledre zíma kídí, ‘Mongú 'yị, éwé ñni mu, mááyí kpá i'bí a zí gémele eyí e éwé a.’ Nées ní zíma éwé ñni zía kpá i'bí a zí gémele amá e.

⁴⁷ “Zíma ndú'yú wo kídí, ‘Áyí nyị ambi?’ “Zía úkulúgu ledre kídí, ‘Mááyí nyị Bétuwele wotí Mílíka bì ndiki wo zí Nówara ní.’

“Nées ní zíma esí amafí ro somoa kí mimbítá sílía. ⁴⁸ Zíma ótú domá bì óto úndru Ngére Lomo máyá, mámbófo yí go Ngére Lomo bì mongú 'yị amá ndịsị óto úndrua ní, saká máa go zíma ógumá ndiki owúkára gị tara mbotụ 'bì mongú 'yị amá káa do kára zí wotíma. ⁴⁹ Bì ba ní málì go ówo a gị zise togú ásé ngúngu a zise menjí bilámá ledre zí mongú 'yị amá yá, togú útúásásé wá, ídísé úku a zíma gị ro zíma ówo éyí bì mááyí menjí a ní.”

⁵⁰ Zí Labána e kí 'buné Bétuwele úkulúgu ledre zía kídí, “Bì nées yí ené go miyéme ledre 'bì Ngére Lomo ní, ledre ndaa tarazé úku a kací a zíyí wá. ⁵¹ Rebéka ní go nées 'dí'bì wo mu, zise ndérése kéne zí wotí mongú 'yị eyí káa do kára káa zí bì Ngére Lomo uku ní.”

⁵² Simi bì 'yị 'bì moko nées uwú ledre bì ukuní kené ní, zía ótú doné bì óto úndru Ngére Lomo. ⁵³ Gị do kací ledre nées ní, zí 'yị moko nées 'dí'bíógú mիրիրիր késí kí dábú nda kí bongó e i'bí yée zí Rebéka. Zía kpá i'bí ngítí géyí éyí ga bì uguní yée kí t'ú'dú

késị ní zí lúndua kí mbágáa. ⁵⁴ Nda née ní, zí 'yị moko née kí 'yị ga bì oguní kéye ní ánu éyị do éwé éyị, zíye 'dú'duyé ore bì ndre.

Nda go kí phiyị, zía úku ledre kídí, "Másómụ utúásá go kí ro zíma ndá'bamá kí sanda zí mongú 'yị amá."

⁵⁵ Zí Labána e kí mbágáne úkulúgu ledre kídí, "Ótoómosé aka Rebéka ma'dáa zíze ona kí sịlị ñyị doa gbre togú mbú sịlị sokó, ñi nda fú ógu ndéré."

⁵⁶ Zía úku ledre zíye kídí, "Ndásé lolú ùcùómó máa wá, káa zí bì Ngére Lomo yemeonzó ledre amá go ní. Ñi mñùtúásáne zise í'bí misi'di zíma ndá'bamá zí mongú 'yị amá."

⁵⁷ Zíye úkulúgu ledre kídí, "Ili go zíze ndóloógú Rebéka ma'dáa zíze úwú ledre bì gí tara ní." ⁵⁸ Zíye ndóloógú wo ndú'yú wo kídí, "Bì née ní ní ásé go ógu ndéré kí o'do ba yá?"

Rebéka ya zíye ní, "Í, azé ndéré ndro kéne."

⁵⁹ Née ní zíye í'bí misi'di zí Rebéka e kí kára bì 'yị 'bì moko ené ní, nda kí 'yị moko 'bì Abarayáma née kí 'yị ga bì oguní kéye ní. ⁶⁰ Zíye údru sùrú do mímbe'de Rebéka do úku ledre kídí,

"Ndére mu, Lomo idí í'bí úndru zíyị,
zíyị ndíkí tų'dų owụ e gí simiyị,
zí tetéyị ga gére ndịsịyé rómo komo
ezeokóye e za mbá."

⁶¹ Née ní zí Rebéka e kí kára bì 'yị 'bì moko ené ní yéme royé zíye ékí ndịsịyé do gémele e zí 'yị 'bì moko 'bì Abarayáma née 'dí'bì yée, yóó zíye ndéréye.

⁶² Simi sịndjị kadra máa bì kóo née ní, Isáka nda'baogu nda gí simi Béalayiróyi bì ñi ledre gí simi a yaá 'dawú 'bì Lomo bì lurú máa ní go. Oto nda 'be go simi Negébe. ⁶³ Kadra kije'do kí tagá, zí Isáka olúógúné ndéré kí gámá 'dózo komo sịndjine kí sómụ ngiti géyị ledre ené e, ñi lúrú bì káa ní, gémele e ñiyi go ógu. ⁶⁴ Zí Rebéka sịkpị doné zía lúrúndiki Isáka. Zía ndítíógúné bì gí do gémele ené. ⁶⁵ Zía ndú'yú 'yị moko 'bì Abarayáma née kídí, "Ambí ndịsị ógu 'dijị roné girí m'í'dí zíze yáa née ne?"

Zí 'yị moko 'bì Abarayáma née úkulúgu ledre zía kídí, "Née Isáka, wotj mongú 'yị amá." Geré zí Rebéka ló'bu'djítụ komoné kí mbílí bongó.

⁶⁶ Zí 'yị moko née lịkpị ledre ga bì menginí royé ñi ní mbá zí Isáka.

⁶⁷ Née ní zí Isáka 'dí'bi esị Rebéka simi kútj bì kóo mbágáa Sára ndịsị ndịsị simi a ní, zía idine go kára zía. Isáka oto kóo 'búa go kینگaya. Míógú a zí Isáka 'be, oto kóo Isáka go zía sómùlịgị ledre umbu mbágáne.

25

Ledre gi ro umbu Abarayama

¹ Gí do kací bì Sára uyu ní, zí Abarayáma 'dí'bì ngiti kára kí ñriné Ketúra. ² Zí Ketúra ndiki owụ ya'dá e zía, ñyị doa kéri. Niyi, Zimaráni, Zokosána, Midáni, Mjdiyáni, Isibáka nda kí Súwa. ³ Zí Zokosána ndikiógu 'bì ené Siba e kí Dedána. Zí Dedána ndikiógu 'bì ené Asuríma e, kí Letusitésj e nda kí Lewumitésj. ⁴ Wotj Mjdiyáni niyí 'bì eyé, Éfa, Efére, Enóka, Abjda, nda kí Eledáya. Née mbá owụ ga bì olúoguní gí simi Ketúra ní.

⁵ Zí Abarayáma ótoómo éyị sịlịne e mbá zí Isáka. ⁶ Tí lá simi bì Abarayáma ñi aka kí komoné ní, zía í'bì ngiti géyị éyị sịlịne e zí wotjine ga bì ndiki yée kí ngiti géyị kará e ní. Zía úku ledre kídí idiní ñyị 'bì eyé gí cigí Isáka go ona 'dá'ba, do ndéré 'bì eyé simi kángá bì m'í'dí gbére ní.

⁷ Abarayáma mengi kóo do sogo kángá mbá simibi míya doa cị ota doa sokó doa ñyị (175). ⁸ Uyu nda kóo simi bì ngoko goó za kینگaya ní. ⁹ Zí wotjga Isáka e kí Isimele oto wo kpá simi gu landa bì Makeféla simi yáká 'bì Éforono wotj Zóra 'yị 'bì Éte e gbóo cigí Mamaré ní, ¹⁰ née yáká bì kóo Abarayáma ugú gí zí 'yị 'bì Éte e ní. Otoni Abarayáma e kí me'bené Sára ore. ¹¹ Gí do kací umbu Abarayáma, zí Lomo í'bì úndru zí wotj a Isáka zía ógu ndịsịné cigí 'dawú bì cigí Béalayiróyi ní.

Irị wotj Isimele e

¹² Ga ba ñrị wotj Isimele bì Agára nyị 'yị 'bì Ízibiti bì 'yị 'bì moko 'bì Sára ndiki wo zí Abarayáma ní.

¹³ ñrị wotj Isimele ga ba, zezení kací mindíkí yée. Mizefiyé ñi Nebayóta, Kedára, Adabéla, Mibasáma, ¹⁴ Misáma, Dúma, Mása, ¹⁵ Adáda, Téma, Zetúra, Nafisa nda kí Kedéma. ¹⁶ Niyi ye 'yị ga bì sị do ga bì sokó doa gbre née olúogu gí simiyé ní. Do ndolo ñrịyé kací do 'be 'bì eyé e kí ñrị bì ga bì táya eyé e niyí doyé ní. ¹⁷ Isimele mengi kóo mbá simibi míya doa cịkéri doa sokó doa ñyị doa gbre (137), zía úyú lódj kací 'yị ené e. ¹⁸ Zí bulúnduga ndịsịyé simi ñrighére bì tonó gí simi Avila ndéréógúné gí simi Súrú gbóo do mama bì dongará a kí Ízibiti simi bì 'yị ñi ndéré 'dijy roné m'í'dí simi Asurj ní. Bilámá ndịsị ndáa 'bì ené kóo dongarayé kí lúnduyé e wá.

Miárá Ésawu e kí Yakóbo

¹⁹ Ba ledre gi ro Isáka wotj Abarayáma. ²⁰ Simibi 'bì Isáka ñi kóo cị gbre, zía ofj Rebéka nyị Bétuwele lémj Labána bì ñi 'yị 'bì Padána Aráma gí simi Mesopatómiya ní.

26

²¹ Zí Isáka íni ini zí Ngére Lomo do bi kací Rebéka gí zía nì kára mìkoto. Zí Ngére Lomo úwú ini ené zí me'bea ídine kí siminé. ²² Zí owụ e ídíye simi Rebéka toṅo, zíye ndịsị ọrọ royé kí ezené simia. Zí Rebéka úku ledre kídí, “Éyị ndịsị nda méngị roné zíma káa gí zí 'dí?” Née nì zía ñyíné ndéréne ndú'yú Ngére Lomo simi ini.

²³ Zí Ngére Lomo úkulúgu ledre zía kídí, “Ríki sị do 'yima'dí e niyí gbre simiyí, toṅo ga gére née niyí ífi royé mífí. Ngúru a nì ídì kí roko'bhuné kینگaya rómo do ezené, owụ'dá'dá nì ídì 'yí ñnyí kasa zí owụ'dá'ba.”

²⁴ Simi bi sịndí kadra 'bi Rebéka utúasá go gí ro zía áráne ní, zía áráogu tí owụ toṅo e gbre mbá owụ ya'dá e. ²⁵ Zí owụ'dá'dá áráogu 'bi ené bikesiṅe kí b́ roné mbá káa zí esiní roa bongó bi yemení gí simi b́ bangá ní. Née nì, zíye ífi írja Ésawu.* ²⁶ Zí lúndua bi aráogu 'bi ené gí do kací a ní, aráogu 'bi ené nyé kí sịlṅe ndá ro sịndí Ésawu. Née nì, zíye ífi írja Yakóbo.† Simi bi Rebéka nì árá owụ ga gére ní, simibi 'bi Isáka nì kóo go ći ota.

²⁷ Simi bi owụ ya'dá ga gére née ngboróoguní go m̀ngburokoyé ní, zí Ésawu ídine 'yí gámá súwú. Zí ambá sịndí kadra ené idine mbá simi súwú. Née nì Yakóbo áyí 'bi eyí lá 'be ndịsị méngị moko ga bi 'bi 'be ní. ²⁸ Isáka ndịsị óto 'bú Ésawu kینگaya gí zí esí bi ndịsị ánu a gí do sija ní, tí lá Rebéka oto 'bi ené yí ené 'bú Yakóbo kینگaya.

²⁹ Simi ngiti sịlṅ, zí 'bú úfu Ésawu kینگaya simi bi nì ndá'baogu kí gámá simi súwú ní, zía ógundiki Yakóbo kí 'dí'dí phirinda ené, ³⁰ zía úku ledre zí Yakóbo kídí, “Lúndu 'bi ené, lára aka phirinda eyí née girí 'diya zíma ndéne a mááyí go úyo gí zí 'bú.” (Née sị ledre bi ndoloní go gí zía Edómo‡ ní.)

³¹ Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí, “Ídì otoómo bi eyí 'bi owúndíká née zíma kí, mááyí fú í'bi a zíyí.”

³² Née nì Ésawu ya zía ní, “Mááyí go úyo gí zí 'bú, ídì káa do owúndíká nì méngị ndiki zíma 'dí?”

³³ Yakóbo ya zía ní, “Ídì lolóbú zíma kí.” Née nì zí Ésawu lolóbú. Zía otoómo bi 'bi owúndíká go zí Yakóbo.

³⁴ Gí ore, zí Yakóbo 'dí'bi phirinda kí ambata í'bi a zí Ésawu ánu a. Simi bi anu éyí zía éwé éyí ní, zía ñnyí ndéréókpóne.

Ésawu lurúcayi miúdíne bí káa do owúndíká ní kenée.

Isáka nderé simi Gerári

¹ Mongú 'bú utú kóo simi kángá née kpí gí zí wo bi kóo utú simi sịndí kadra 'bi Abarayáma ní. Zí Isáka ñyíné ndéréne zí mongú ngére Abimaléke 'bi kúfú 'yí ga bi Falasitini e ní, simi kángá bi Gerári ní. ² Zí Ngére Lomo 'dódo roné zí Isáka do úku ledre zía kídí, “Ndá ndéré simi Ízibiti wá, ídì ndịsị simi kángá bi mááyí úku ledre a zíyí ndịsịyí simi a ní. ³ Ídì ndịsị ca simi kángá ba ona, mááyí ndịsị sáka yí zíma í'bi úndru zíyí. Mááyí í'bi kángá ba mbá zíyí kí bulúnduyí e, mááyí méngị ledre e zíyí kací miyéme ledre bi kóo dongaraze kí 'buyí Abarayáma ní. ⁴ Mááyí óto bulúnduyí e zíye étriyé káa zí kele ga bi komo ere ní, zíma í'bi kángá ba mbá zíye. Kpuru gí simi bulúnduyí e Mááyí karanée í'bi úndru zí ríki sị do 'yima'dí e do sogo kángá ona za mbá, ⁵ gí zía Abarayáma uwú kóo ledre amá zía ndịsíné méngị ledre ga bi máilí yéé, kí ledre ga bi máuku yéé nì nda kpá kí lódu lorú amá e.” ⁶ Née nì zí Isáka ídiákáne ndịsíné simi Gerári.

⁷ Simi bi 'yí ga bi ore ndu'yúni Isáka gí ro ledre me'bea ní, zía úku ledre zíye kídí, “Nì lémmámá,” gí zía eré ngiri kí úku ledre zíye ya, “Nì me'bemá.” Somú yaá 'yí ga bi ore ní niyí úfu née gí ro ledre Rebéka gí zía lámá nì roa kینگaya.

⁸ Simi bi Isáka lu'bu nda go ore ní, kadra ḱé'do zí Abimaléke ngére 'bi Falasitini lúru bi gí do subáa zía lúrundiki Isáka e kí ndéndeke kí me'bené Rebéka. ⁹ Zí ngére Abimaléke kákasa kací Isáka, do úku ledre zía kídí, “Ma'díi nì yí ené tí me'beyí. Sara úku zí 'yí e yá, ‘Nì lémmámá' nì gí zí 'dí?”

Zí Isáka úkulúgu ledre zía kídí, “Gí zía máyá 'bi amá niyí úfu máa gí roa.”

¹⁰ Zí Abimaléke úku ledre zí Isáka kídí, “Éyí bi méngi kéyí zize kenée gí zía ní 'dí? Togú bi kóo ngiti 'yí nderé só'do me'beyí ní mbé 'dí'biógu kóo komozé née go umbu.”

¹¹ Zí ngére Abimaléke í'bi lorú zí 'yí ené e za mbá kídí, “Togú 'yí oto sịlṅe ro Isáka togú mbú ro me'bea simi kángá ba ona, yíi máa née odu a 'bi eyí dujú umbu.”

¹² Zí Isáka ó'do éyí simi simibi máa née, zí éyí e ányé zía kینگaya gí zía Ngére Lomo í'bi úndru go zía. ¹³ Zía idine kí éyí e zine, zí éyí máa ga gére kpá fú ndịsị éyeyé, odu a zía nda idine goó 'yí bi kí t́'đú éyí e zine ní. ¹⁴ Née nì gí zí kábiri ḱi kí ít́ ga bi zía kpá kí t́'đú 'yí 'bi moko e ní, zí Falasitini e nda ndịsị óto mimbé'deyé

* 25:25 25:25 Ésawu: Irj ba kí tara Èbere ini ledre simi a kídí, 'yí bi kí b́ roné ní. † 25:26 25:26 Yakóbo: Irj ba kí tara Èbere ini ledre simi a kídí, 'yí lóndó. ‡ 25:30 25:30 Edómo: Ini ledre simia simi tara Èbere kídí bikesiṅe.

roa bisinyíne. ¹⁵ Gi zí mimbé' dekesį, zí Falasitini e ásiyé kí 'dawú bí kóo 'yį 'bí moko 'bí Abarayáma 'bų Isáka icini ní káa bí niyi ingi a do únzų 'dúcu a mbá kí kángá.

¹⁶ Née ní zí Abimaléke úku ledre zí Isáka kídí, "Ólúogų mu gi simi kángá ba gi ona 'dá'ba, roko'buyį romo do 'bí ezé go."

¹⁷ Zí Isáka ómųne gi ore ndéré óto táya ené simi 'Bululu 'bí gara bí Gerári ní ndišiné ore. ¹⁸ Zí Isáka ícilúgu 'dawú ga bí kóo 'bųa Abarayáma ici, zí Falasitini e ásiyé kie gi do kacį umbu Abarayáma ní, zía íflúgu kpá kėmbį irį ga gėre née do 'dawú ga gėre née.

¹⁹ Simi ngiti sįlį zí 'yį 'bí moko ga bí 'bí Isáka kpá ndéréye ici ngiti 'dawú simi 'bululu bí ndįšį kacį kó'dų a ní, zíye ici ndiké ini bí ndįšį lágaogų gi sį kángá ní. ²⁰ Tį lá zí 'yį 'bá'ba bangá ga bí 'bí 'yį 'bí Gerári e ndįsiyé ófųye dongaráye kí 'yį 'bá'ba bangá ga bí 'bí Isáka ní zíye úku ledre zí 'yį 'bí Isáka e kídí, "Ba yį ené ini ezé." Née ní zí Isáka íflį irį 'dawú née "Eséke," ini ledre gi simi a kídí 'dawú ófų gi zía 'yį e ndįšini kóo ófų ore. ²¹ Née ní zí 'yį 'bí moko 'bí Isáka e kpá íci ngiti 'dawú, zíye kpá ófųye gi roa. Zí Isáka íflį irį 'dawú máa wo née nda, "Sitína,"* ini ledre gi simi a kídí 'dawú okó. ²² Zí Isáka ómųne gi ore ndéré ici ngiti 'dawú, 'yį ófų ndaá lolų kįye gi roa wá. Gi zí kėyį née zía íflį irį 'dawú máa wo née kídí, "Rebóta,"† ini ledre gi simi a bikįdrį gi zía ófų ndaá lolų wá zía úku ledre kídí, "Bí ba ní Ngėre Lomo í'bí goó ne zize, azé go ogų idí kí tų'dų éyį e zize simi kángá ba ona."

²³ Gi ore, zí Isáka ndéréokpóne simi gara bí Bįrįsába. ²⁴ Kí ndųlu a née, zí Ngėre Lomo 'dódo roné zí Isáka do úku ledre zía kídí, "Mááyį Lomo bí kóo 'buyį Abarayáma ndįšį óto úndrua ní. Ndá ére ngirį wá, kacį kadra mbá mááyį idí kįyį. Mááyį í'bí úndru zįyį zí bulúnduyį e étrįyė do idįye tų'dų kacį miyėme ledre bí kóo máyėme zí 'yį 'bí moko amá Abarayáma ní."

²⁵ Zí Isáka ó'bó mbayi ore ndįšį ini ini sį a ore zí Ngėre Lomo. Zía úbų kųtų, zí 'yį 'bí moko ené e ici ngiti 'dawú ore.

Miyėme dongará Abimaléke kí Isáka

²⁶ Simi ngiti sįlį zí ngėre Abimaléke įnyinė gi simi Gerári niyi kí Awųza 'yį í'bí lorų zía kí Pįkóla mongų 'yį ené 'bí asikiri ené e ndéréye zí Isáka. ²⁷ Zí Isáka ndų'yú yėe kídí, "Ógusé zima yáa káa be 'di bí kóo bí ndįšimá ndaá gi zise wá zise įnyisė ógo máa gi simi kángá esé ní?"

²⁸ Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Owozé go ma'dlí kídí Ngėre Lomo ní yį ené kįyį, née ní zize úku ledre kídí ní miútuásáne zize óto miyėme ledre dongaráze kėse. Idízė mu óto miyėme ledre dongaráze, ²⁹ kídí útuásá méngį bisinyį ledre zize wá. Abú lagazé kóo yį gi simi kángá ezé yá, otozé ezé kóo sįlįze royį wá. Bí ba ní Ngėre Lomo í'bí úndru go zįyį."

³⁰ Zí Isáka méngį mongų ayįmbi gi royė, zíye ánu éyį kpá kí éwé éyį e. ³¹ Nda goó akpa kí phiųy zíye lolóbų mikėkeřįa dongaráye. Zí Isáka í'bí misi'di zíye ndéréye, zíye įnyįye ótoómo wo ore zí mindįšį a ídine bilámáne.

³² Kadra née ní zí 'yį 'bí moko 'bí Isáka óguyė úku ledre 'dawú bí icini ní zía. Zíye úku ledre kídí, "Ndikizé ini go." ³³ Zí Isáka íflį irį 'dawú née "Sįba."‡ Ndéréogųné gi karaba ní, irį gara bí kóo née ní fú lá Bįrįsába.

Ledre gi ro me'be Ésawu ga bí 'yį lóngó e ní

³⁴ Simi bí simibi 'bí Ésawu ní go cí gbre ní, zía ófų kará e gbre, Yodįta e kí Basimáta mbá gi simi nyį 'yį 'bí Éte e. Yodįta ní 'bí ené nyį Bėrį, Basimáta 'bí ené nyį Éloni. ³⁵ Tį lá zí kará ga bí gbre née í'bí dokogo zí Isáka e kí Rebėka kángaya.

27

Isáka í'bí luyú úndru 'bí Ésawu zí Yakóbo

¹ Simi bí Isáka ngoko go, komoa lurú lolų kpá bí mbį wá ní, zía ndólo mongų wotįne Ésawu do úku ledre zía kídí, "Owų 'bí amáa."

Zía úkulúgu ledre zía kídí, "Í babá."

² Zí Isáka úku ledre zía kídí, "Mááyį go ngokomá, máowó sįlį bí mááyį úyu simi a ní wá. ³ Dį'bí aka sama eyį kí kéré eyį zįyį ólúogųyį simi súwú ndéré gámásó'do owų bilámá ũkų zima. ⁴ Ídį 'dį'dį bilámá esį bí kí 'bune domá kángaya ní, zįyį ogų kie zima ánu a gi ro zima í'bí úndru zįyį 'dá'dá zima kí úyumá."

⁵ Née ní zí Rebėka úwú ledre ga bí Isáka ní ndįšį úku yėe zí wotįne Ésawu ní mbá. Simi bí Ésawu ndéré go simi súwú gámásó'do bangá úfu a ogų kie zí 'buné ní, ⁶ zí Rebėka úku ledre zí wotįne Yakóbo kídí, "Lúrú aka máuwú gáa do 'buyį kí úku ledre zí lúnduyį Ésawu kídí, ⁷ 'Ídį ndéréogų kí esį zima gi simi súwú zįyį 'dį'dį a bikinyiné zima ánu a gi ro zima í'bí úndru zįyį do komo Ngėre Lomo 'dá'dá

* 26:21 26:21 Sitína: Ini ledre simi a kídí mimbé'de sinyį. † 26:22 26:22 Rebóta: Irį ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, idizė ndįšį simi bikįdrį. ‡ 26:33 26:33 Sįba: Irį ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, miyėme ledre.

zịma kí úyuma.' ⁸ Bi ba ní owụ 'bi amáa, idí úwú ledre ba bilámáne zíyị méngi ledre bi mááyí úku a zíyị ba. ⁹ Ndéré mu do bi bi kí bangá eyị e doné ní zíyị óguyị kí bilámá phirangá ina e gbre gi ro zíma 'dí'di a bikinyiné zí 'bụyị ánu a káa zí bi ili ní. ¹⁰ Zíyị 'dí'bi a ndéré káe zía ánu a gi ro zía í'bí úndru ené zíyị 'dá'dá zía kí úyuné."

¹¹ Yakóbo ya zí mbágáne Rebéka ní, "Lúndumá Èsawu nì yì ené o'do bi kí bì roné ní ngárá 'bi amá bì ndaá romá wá ní. ¹² Sara togú bì babá tatauzu máa, zía ówo a ya mándá wo wá ní, mándá idí zía 'yì ranga zía 'dí'bióyó úndru ené gi zíma zí taraa nda ólúne ne kacíma ní wá?"

¹³ Rebéka ya zía ní, "Owụ 'bi amáa, tara a idí ólú kacíma. Méngi aka lá ledre bì máuku nées, zíyị ndéréyí ógu kí ina ga gére nées zíma."

¹⁴ Née ní zí Yakóbo ndéréne ógu kíye zí mbágáne. Zí mbágáa méngi bikinyi éyị miánu tí káa zí bì 'bụa Isáka ili ní. ¹⁵ Gí ore zí Rebéka 'dí'bi bilámá bongó kací Èsawu, bì kóo nì zía 'dìçì ní esì a ro Yakóbo. ¹⁶ Zía kpá ciringbì saná ina ro kágá sịlì Yakóbo kí ro goa mbá. ¹⁷ Zía í'bí bikinyi éyị miánu bì méngi nées kí ambata do sịlì Yakóbo.

¹⁸ Zí Yakóbo 'dí'bi éyị miánu nées ndéré káe zí 'buné, zía ndólo wo kídí, "Babá."

Zí 'bụ a ndízíné do ndúndu'yú kídí, "Nées 'bì ené náambi?"

¹⁹ Zí Yakóbo úkulúgu ledre kídí, "Nées máa Èsawu owúndíká eyị. Máméngi ledre bì úku zíma ní go. Ìnyíógu 'dága ánu éyị miánu bì máógu káe ba gi ro zíyị í'bí úndru zíma."

²⁰ Zí Isáka ndúndu'yú kídí, "Owụ 'bi amáa úfu bangá máa ba lá 'diya káa ní káa be 'di?"

Zí Yakóbo úkulúgu ledre zí 'buné kídí, "Ngére Lomo bì ndìsì óto úndrua ní í'biogune zíma."

²¹ Nda nées ní zí Isáka úku ledre zí Yakóbo kídí, "Ndósoógu mu gbóo yána gi ro zíma tátáúzu yìi owụ 'bi amáa gi ro zíma ówo a ma'dií togú áyí tí Èsawu yá togú ndá wo wá."

²² Zí Yakóbo ndósoóguné gbóo ro 'buné. Simi bì 'bụa tatauzu roa ní, zía úku ledre kídí, "Simi kúrúyì nì simi kúrú Yakóbo, tí lá ro kágá sịlìyì nì kágá sịlì Èsawu."

²³ Owo 'dí'bi Yakóbo wá gi zía ro kágá sịlì nì kí bì roné mbá káa zí 'bi Èsawu ní. Nées ní zí Isáka í'bí úndru zía. ²⁴ Zía kpá ndú'yú ándá ndu'yú kídí, "Ma'dií áyí tí owụ 'bi amá bì Èsawu ní?"

Zí Yakóbo úkulúgu ledre kídí, "Nées tí máa."

²⁵ Zí Isáka úku ledre kídí, "Owụ 'bi amáa í'biógu éyị miánu giri mu zíma ánu a gi ro zíma í'bí úndru zíyị."

Zí Yakóbo 'dí'biógu éyị miánu óto a kó'dú 'buné zí 'bụa ánu a, do kpá 'dí'biógu le'yì kóró zía éwé a. ²⁶ Nda nées ní zí 'bụa Isáka úku ledre zía kídí, "Ndóso giri mu gbóo zíma yána owụ 'bi amáa zíyị fáka máa."

²⁷ Zí Yakóbo ndósoóguné gbóo fáka 'buné. Simi bì Isáka otúlurú ndonyo bongó 'bi Èsawu ní, zí Isáka í'bí úndru zía do úku ledre kídí,

"Ma'dií, ba tí ndonyo owụ 'bi amá, káa zí ndonyo súwú bì kí úndru 'bì Ngére Lomo siminé ní."

²⁸ Lomo idi í'bí iní gi komo ere zía é'díné do yáká eyị,

gí ro zí kére kí kágá ga bì yáká eyì ní ndìsì ánáye bilámáye zíyì nda idíyì kí éyì miánu kí le'yì kóró kíngaya.

²⁹ Rìkì sị do 'yìma'dí e mbá idíní idí 'yì ìnyì kasa zíyì,

zíye ndìsìyé ótú doyé bì óto úndruyì. Zíyì idíyì ngére do lúnduyì e, owụ 'bì mbágáyì e idíní ndìsì ótú doyé zíyì.

'Yì ga bì niyì óto tarayé kacíyì ní tara Lomo idi ólú kacíye,

yé ga bì niyì méngi bilámá ledre zíyì ní, zíyì kpá méngi bilámá ledre zíye."

³⁰ Simi bì Isáka í'bí asá úndru go zía, Yakóbo olúogu okpó go ní, ve zí lúndua Èsawu ndá'baóguné gi do bì gámá. ³¹ Zía kpá méngi bikinyi éyì miánu ógu káe zí 'buné. Zía úku ledre zí 'buné kídí, "Babá, ìnyíógu mu ánu éyì miánu gi ro zíyì í'bí úndru zíma."

³² Zí 'bụa Isáka ndú'yú wo kídí, "Áyí náambi?"

Zía úkulúgu ledre zí 'buné kídí, "Nées máa Èsawu owúndíká eyì."

³³ Zí bì sínyíne ro Isáka zía ndìsì lánghané, zía ndúndu'yú kídí, "Sara 'yì bì gáa ogu kí éyì miánu zíma kára 'bì ené náambi? Éyì miánu bì gáa oguní káe ní máánu go 'dá'dá gi zíyì kí óguyì, máí'bí úndru go zía. Úndru nées goó 'bì ené za fí."

³⁴ Simi bì Èsawu uwú ledre gi zí 'buné kenée ní, zía útúne iní ini kíngaya zía úku ledre zí 'buné kídí, "Babá idí kpá í'bí úndru zíma."

³⁵ Tí lá zí Isáka úkulúgu ledre zía kídí, "Lúnduyì ogu ona lóndo máa 'dí'bi úndru go."

³⁶ Zí Èsawu úku ledre kídí, "Ìfísé ìrìja Yakóbo mbì. Londo máa go kí'dí gbre. Mízelfa londo máa gi ro zíne idíne owúndíká do bì kacíma, bì ba ní 'dí'bi

úndru amá kpá go.” Zí Èsawu ndúndu'yú kídí, “Ótoómo eyị gáa ngítí úndru ma'dáa gí ro í'bí a zíma wá?”

³⁷ Zí Isáka úkulúgu zía kídí, “Owú 'bí amáa, máí'bí úndru go zía, zía ídine ngére dosé. Mááto sụmụ ga go mbá zíye ndịsịyé óto úndrua. Máí'bí úndru go zía gí ro éyị ené ga bí yáká ní kpá kí le'yí kóró. Éyị bí idíaká gí ro zíma í'bí a zíyí ní ndaá.”

³⁸ Zí Èsawu ngúngú roné zí 'buné kídí, “Úndru ní zíyí lá dụnụ ḱé'do babá? Í'bí kpá úndru zíma ke babá.” Zí Èsawu kpá útúne íní iní ḱngaya.

³⁹ Zí Isáka úku ledre zía kídí, “Be 'bí eyị ní idí simi írìgbére ḱ'dí bí futú éyị e ngboróní doa zí sanáye ídine bilámáne wá ní, kpá do bí bi ngára íní e'dị doa gí komo ere wá ní.

⁴⁰ Áyí ndịsị fú lá ḱ eyị okó do síllyí zíyí ndịsịyí ìnyí kasa zí lúnduyí. Tí lá simi bí áyí 'dó'dó gí zía ní, áyí ụcụoyó 'do'dó nées gí goyí 'dá'ba.”

Yakóbo ngasá 'be 'bí nokoné

⁴¹ Zí Èsawu óto ledre siminé ro lúnduné Yakóbo gí ro úndru bí gí zí 'búyé ní. Zía sómụ ledre siminé kídí, “Karanée gí do kací umbu babá, mááyí úfu lúndumá Yakóbo 'búó.”

⁴² Simi bí Rebéka uwú miyéme ledre 'bí Èsawu nées ní, zía ndólo Yakóbo úku ledre zía kídí, “Lúnduyí Èsawu yeme roné go gí ro úfu yí. ⁴³ Bí goó kenée ní owú 'bí amáa ídí méngí ledre bí mááyí úku a ba, ídí geré ngásá 'be 'bí nokoyí Labána simi Arána.

⁴⁴ Ídí ndịsị írì 'búó togú mímbe'de lúnduyí idrị go kí. ⁴⁵ Togú okó bí mímbe'dea royí nées idrị gó somùlìgí ledre ga bí méngí yée zía nées go yá, mááyí kákasa zíyí nda ndá'baóguyí gírì. Ndaá miútúásáne zise úyúsé zíma gbrenghára kadra ḱé'do wá.”

⁴⁶ Née ní zí Rebéka úku ledre zí Isáka kídí, “Mááyí ḱ mongú lerí do mímbe'demá gí zí kará 'yí lóngó ga bí Èsawu ofú yée ba. Togú ya zí Yakóbo kpá ofú kára gí ona gí simi nyí 'yí 'bí Ète e yá, m̀ndịsímá utúasá ídí bilámáne wá, bilámá a máídí úyú 'dá'ba.”

28

Isáka lorụ wotíne Yakóbo

¹ Née ní zí Isáka ndóloógú Yakóbo í'bí mandá zía, zía úku ledre zía kídí, “Ndá ofú kára gí simi nyí 'yí 'bí Kanána e wá. ² Ìnyí mu zíyí ndéréyí simi Padána Arána 'be 'bí bulúnduyí Bétuwele. Zíyí ofú kára zíyí gí dongará nyí nokoyí Labána. ³ Lomo bí ḱ

roko'buné ḱngaya ní idí í'bí úndru zíyí, zía óto yí zíyí ndíki t́'đú owú e gí ro zíyí ídlyí bulúndu ŕkí ś'đ do 'yíma'dí e. ⁴ Ídí í'bí úndru zíyí ḱ bulúnduyí e za mbá káa zí bí kóo í'bí úndru zí Abarayáma ní, gí ro zíyí 'dí'bí kángá bí ndịsị simi a káa do 'yí lóngó ba bí kóo í'bí zí Abarayáma ní.” ⁵ Zí Isáka kása Yakóbo simi Padána Arána 'be 'bí Labána wotí Bétuwele 'yí 'bí Arána bí ní lúndu Rebéka mbágá Yakóbo e ḱ Èsawu ní.

⁶ Zí Èsawu ówo a kídí Isáka í'bí úndru go zí Yakóbo, kasa kpá wo go simi Padána Arána ndéré ofú kára gírì. Owo kpá go kídí simi bí í'bí úndru zí Yakóbo ní, zía lórụ wo kídí, “Ndaá 'dí'bí kára gí simi nyí 'yí 'bí Kanána e wá.” ⁷ Zí Èsawu go kpá ówo a kídí Yakóbo uwú kúrú 'buné ḱ mbágáne go zía ìnyíné ndéréne simi Padána Arána. ⁸ Née ní ábuwá Èsawu ówo go kídí 'bú nyí 'yí 'bí Kanána e ndaá 'bí ené do 'buné Isáka wá. ⁹ Gí zí ḱeyí nées ní zí Èsawu ndéréne 'be 'bí Isiméle wotí Abarayáma. Zía ofú nyíba bí Maláta lémi Nebayóta ní káa do ngítí kára.

Yakóbo 'du'duru simi Bétele

¹⁰ Zí Yakóbo ìnyíné gí simi Bírísába 'dí'bí misi'di yóó, ndéréne simi Arána. ¹¹ Zía ndéréóguné do ngiti bí, zía ndịsíné 'dówuróné ore gí zía kadra utú go. Zía 'dí'bí tutú óto doné gá doa zía útúne 'dú'duné. ¹² Simi bí ní go simi 'bí ní, zía 'dú'duru. Simi 'duru máa nées ní, zía lúrúndíki misi'di bí toko roné kú gí do kángá zaá gí komo ere, zí maláyika ga bí 'bí Lomo ní ndịsịyé ékíye ḱ ndítíóguyé kací misi'di máa nées ní.

¹³ Zía lúrúndíki Ngére Lomo ḱ tóroné doné zía úku ledre kídí, “Mááyí Ngére Lomo bí Abarayáma e ḱ Isáka ndịsíní óto úndrua ní. Kángá bí áyí m̀'đú'duyí doa ba mááyí í'bí a zise ḱ bulúnduyí e. ¹⁴ Bulúnduyí e niyí karanée étrị zíye idíyie t́'đú t́'đú zise ángasé zaá do sogo kángá mbá. Ríkí ś'đ do 'yíma'dí do sogo kángá mbá mááyí í'bí úndru zíye kpurú gí simiyí ḱ bulúnduyí e. ¹⁵ Ídí ówo a kídí, mááyí ídí ḱiyí zíma ndịsímá bándá yí do bí ga bí áyí gámá doyé ní mbá, zíma 'dí'bilúgu yí kpá gí simi kángá bí áyí simi a ba. Máútúásá ótoómo yí wá 'búó togú miyéme ledre bí máyéme wo gí royí ní máméngí go.”

¹⁶ Simi bí Yakóbo urú gí simi 'bí ní, zía úku ledre kídí, “Ábuwá ma'dí Ngére Lomo ní bo do bí ba ona, máówo amá kenée wá.” ¹⁷ Zí ngírì útúne simi a zía úku ledre kídí, “Bí ba ní ḱ úndruné, ní kpá misi'di bí ndịsị ndéré komo ere ní, Lomo ní ona.”

¹⁸ Nda go akpa kí phiyí, zí Yakóbo ìnyíjóguné 'dí'bi tutú bí oto doné doa ní íciótó a mbí 'dága do bi bi 'du'du doa née. Zía 'dí'bi sù'bù lẹ́fẹ a doa. ¹⁹ Née ní zía ìfí ìrì ní née Bètele, * abú bí kóo ndìşiní ndólo ìrì gara née "Lúzu ní."

²⁰ Nda gí ore zí Yakóbo lólóbù zí Ngére Lomo kídí, "Togú ma'díi áyí tí lúru bí kacíma simi ndéré bí mááyí ndéré a ba, zíyí ndìşiyí 'bí ẹyí miánu zíma kí bongó e zíma ẹşí a, ²¹ gí ro zíma ndá'balúgu romá zí babá 'be bilámáne yá, née ní áyí ídì Ngére Lomo amá. ²² Tutú bí máiciótó 'dága ba ní, bi ba ní go ógu ídì bí ní niyí ndìşí ìni ìni zíyí doa ní. Ẹyí ga bí áyí ndìşí 'bí yée zíma ní, mááyí ndìşí 'dí'bi kíé'do gí simi sokó 'bílúgu yée zíyí."

29

Yakóbo nderéogu 'be 'bi nokoné Labána

¹ Zí Yakóbo ìnyiné gí ore kpá fú ndéréne, do ndéréóguné simi kángá bí Mesopatómíya kángá 'bí mbágáne. ² Simi bí nderéogu do ngítí 'dawú* ní, zía lúruńdiki kábìříkì miífíyé do bí e ota gbaá dongá 'dawú kí 'dú'du gí zía née bí bí ndìşiní 'bí ìni miéwé zíye doa ní. Lo'bu'dutuní tara 'dawú máa née kí mongú tutú. ³ Simi bí kábìříkì e yokoní royé go mbá ore ní zí 'yí 'bá'bá kábìříkì e gbùrùgbuóyó tutú née gí tara 'dawú née 'dá'ba do ndìşiyé 'bí ìni zí kábìříkì eyé e éwé a. Zíye ndá'bayé gbùrùgbulúgu tutú née do tara 'dawú née.

⁴ Zí Yakóbo ndú'yú 'yí 'bá'bá kábìříkì ga gére née kídí, "Lúndumá e ógùşé bí káa ba gí 'da?"

Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Oguzé gí simi Arána."

⁵ Zía ndú'yú yée kídí, "Bí née ní ówosé Labána owú 'bí owú 'bí Nówara bú?"

Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Owozé wo bú."

⁶ Zía kpá ndú'yú yée, "Éyí roa 'di?"

Zíye úku ledre zía kídí, "Ní bilámáne, éyí ndáa roa wá. Nyía, Rayéle ní bí ógu kí kábìříkì eyé e gíri née."

⁷ Zí Yakóbo úku ledre zíye kídí, "Lúrusé aka kadra ní aka nyé 'dága, ba ndáa aka şindí kadra bí zise yóko kábìříkì e do bí kíé'do ní wá. Ídísé 'bí ìni zíye éwé a, zise ndá'basé kíye do bí éyí miánu."

⁸ Zíye úkulúgu ledre zí Yakóbo kídí, "Utúasázé 'bí ìni zí kábìříkì e mingúngúcia wá, 'búó togú kábìříkì e yokooguní royé go mbá, do gbùrùgbuóyó

tutú née gí tara 'dawú 'dá'ba, azé nda fú 'bí ìni zíye ndro."

⁹ Simi bí Yakóbo ní aka tí ndìşí ódro zíye ní, zí Rayéle 'déweógu bí go kí kábìříkì 'bí 'buné e gí zía ndìşí 'bá'bá yée ne. ¹⁰ Simi bí Yakóbo lúruńdiki Rayéle nyí nokoné Labána kí ógu kí kábìříkì eyé e ní, zía ndéréne gbùrùgbuóyó tutú gí tara 'dawú 'dá'ba, do ìngí ìni 'bí a zí kábìříkì 'bí nokoné e éwé a. ¹¹ Zía útúne fáka Rayéle, zía tónóne ìni ìni roa. ¹² Zía úku ledre zí Rayéle kídí, née ní owú 'bí lémí Labána bí kí ìřiné Rebéka ní. Née ní geré zí Rayéle ngásáne ndéré úku ledre a zí 'buné.

¹³ Simi bí Labána uwú ledre Yakóbo ní owú 'bí lémíné ní, geré zía ìnyiné ndéréne 'dí'bi wo do mísí'di. Zí Labána fáka wo 'bí mandá zía kí 'búne, do 'dí'biógu wo 'be. Zí Yakóbo ìkpj ledre ga bí menginí royé ní mbá zí Labána. ¹⁴ Zí Labána uku ledre zía kídí, "Áyí née mbígí a 'bí amá, lémímá ndiki yí ne." Zí Yakóbo ndìşiné ore éfé kíé'do.

Yakóbo ofú Léya e kí Rayéle

¹⁵ Zí Labána úku ledre zía kídí, "Abú áyí mbígí a 'bí amá, lémímá ndiki yí ne yá, útúasá ndìşí méngí moko zíma lá gbékpj a wá, máídí 'bí zíyí ndu?"

¹⁶ Labána ní kí nyíne e gbre, ìrì nyía bí mongú ní ní Léya, wo bí owú ní ìrìja 'bí ené Rayéle. ¹⁷ Komo Léya ndáa bilámáne wá, zí Rayéle ídine owúkára bí kí lámá roné kíngaya do komo 'yí e ní. ¹⁸ Bú Rayéle ní kóo do Yakóbo kíngaya, zía úkulúgu ledre zí Labána kídí, "Mááyí méngí moko zíyí kí simibi ìnyí doa gbre gí ro zíyí 'bí niyí bí Rayéle ní zíma káa do kára."

¹⁹ Zí Labána úkulúgu ledre kídí, "Ní bilámáne zíma 'bí wo zíyí gí zí wo bí mááyí 'bí a zí 'yí lóngó ní. Ndìşí mu ona méngí moko zíma" ²⁰ Nda née ní zí Yakóbo méngí moko kí simibi ìnyí doa gbre gí ro Rayéle. Şiljí née kóo zí Yakóbo lá káa zí owú şiljí cuku'dée ní gí zía 'bú Rayéle ofú kóo doa go.

²¹ Gí ore zí Yakóbo úku ledre zí Labána kídí, "Í'bí me'bemá mu zíma. Simibi kóo óto zíma ní utúasá go, mállí go zía óguné 'be."

²² Née ní zí Labána méngí mongú ayímbi, zía ndóloyóko 'yí e gí roa. ²³ Tí lá simi ndulú máa bí kóo née ní, zí Labána 'dí'bi yí ené nyíne bí Léya ní 'bí a zí Yakóbo, zí Yakóbo go ówo wo káa do kára. ²⁴ Zí Labána 'dí'bi ngúru owúkára 'yí 'bí moko ené kí ìřiné Zilífa 'bí a zí Léya káa do 'yí 'bí moko zía.

* 28:19 28:19 Bètele: Ìrì ba kí tara Èbere ìni ledre simi a kídí, 'be 'bí Lomo. * 29:2 29:2 'Dawú: 'Yí e ndìşiní kóo íci 'dawú e miólúne kíngaya simi şindí kadra 'bí Yakóbo gí ro ìni zí bangá eyé e.

30

²⁵ Simi bi bi ará nda go ní, Yakóbo ni lúru bi káa ní, nda yí ené go Léya. Zía inyiné ndéréne úku ledre zí Labána kídí, “Ménjí nda máa kenée gí zí 'dí? Ndaá 'bi ené bi máménjí moko zíyí gí ro Rayéle ní wá? Lómó nda máa gí zí 'dí?”

²⁶ Zí Labána úkulúgu ledre kídí, “Kací ondú 'bi kángá ezé ba ona, ofúni eyé nyí 'yí bi owú ní 'dá'dá gí zí mongú wá. ²⁷ Mèngjónzóé aka ayímbi 'bi ofú ro máa wo ba mu kí, azé nda fú 'bí Rayéle zíyí. Zíyí ménjí kpá moko zíma gí roa kí simíbi inyi doa gbre.”

²⁸ Zí Yakóbo go ngúngu a. Zía ménjíónzó sílì inyi doa gbre bi 'bi ayímbi 'bi ofú ro 'bi Léya ní. Zí Labána 'dí'bi nyíne bi Rayéle ní kpá 'bí wo zí Yakóbo káa do kára. ²⁹ Zí Labána 'dí'bi ngúru owúkára 'yí 'bi moko ené kí bi iríné Bila ní 'bí a zí Rayéle káa 'yí 'bi moko zía. ³⁰ Zí Yakóbo kpá ówo Rayéle káa do kára, tí lá Yakóbo oto yí ené kóo 'bú Rayéle kángaya rómo do Léya. Zía 'bí roné ménjí moko zí Labána kí simíbi inyi doa gbre.

Ledre gí ro owú 'bi Yakóbo e

³¹ Simi bi Ngére Lomo lúru kídí Yakóbo oto ené 'bú Léya kángaya wá ní, zía oto wo ndíki owú e. Zí Rayéle idíáká 'bi ené goó mikoto. ³² Zí Léya idíne kí simíné zía árane owú'o do zía ifí iri Rúbene.† Zía úku ledre kídí, “Ledre ménjí roné zía kenée gí zía Ngére Lomo lúru lerí bi mááyí kíe ní go. Bi ba ní, ma'díi o'do 'bi amá ní go ógu oto 'búma.”

³³ Zía kpá idíne kí simíné, zía árane kpá owú'o do. Zía úku ledre kídí, “Ngére Lomo owo go kídí Yakóbo oto kóo 'búma wá, gí zí keyí nées zía go kpá 'bí ngíti owú'o do zíma.” Néé ní zía ifí iri Simiyóna.‡

³⁴ Gí ore zía kpá idíne kí simíné, zía árane kpá owú'o do. Zía úku ledre kídí, “Bi ba ní, o'do 'bi amá ní 'dí'bingéří máa gí zía mándíki owú ya'dá e zía go 'dényé ota.” Zía ifí iri owú máa nées Lévi.§

³⁵ Zía kpá ndá'ba idíne kí ngíti simíné, zía árane owú'o do. Zía úku ledre kídí, “Bi ba ní, ili zíma 'bí mbófo éyí zí Ngére Lomo.” Gí zí keyí nées ní zía ifí iri wo nées Zúda.* Zía tóroné dúyí do owú ga gére nées.

¹ Simi bi Rayéle owo kídí nées ndíki owú e zí Yakóbo wá ní, zía oto ledre simíné ro lémíné. Zía úku ledre zí Yakóbo kídí, “Máilì kpá ndíki owú e, togú wá ní miútúásane zíma úyumá.”

² Zí mimbé'de Yakóbo éšine ro Rayéle, zía úku ledre kídí, “Mándá 'bi amá Lomo zíma úçúomo yí kí ndíki owú wá.”

³ Zí Rayéle úkulúgu ledre kídí, “Owúkára 'yí 'bi moko amá Bila ní goó ba zise ndíšisé kéne káa do kára gí ro zía ndíki owú e zíma, zí owú máa ga gére nées idíye owú 'bi amá e.”

⁴ Néé ní zía 'bí 'yí moko ené Bila zí Yakóbo káa do kára. Zí Yakóbo ndíšiyé kéne, ⁵ zí Bila idíne kí simíné zía árane owú'o do. ⁶ Néé ní zí Rayéle úku ledre kídí, “Lomo uwú ini amá go, 'deciyeme ng-banga amá go zía 'bíógú owú'o do zíma.” Gí zí keyí nées zía ifí iri Dána.*

⁷ Zí Bila kpá idíne kí ngíti simíné zía árane owú'o do. ⁸ Zí Rayéle úku ledre kídí, “Máoto kóo mimbé'de síníyí goó ro lémímá gí ro ledre owú, bi ba ní 'yí 'bi moko amá ndíki owú go zíma.” Zía ifí iri owú máa nées Nafatáli.†

⁹ Simi bi Léya lúru kídí nées ndíki lolu owú wá ní, zía 'dí'bi 'yí 'bi moko ené Zílifa 'bí a káa do kára zí Yakóbo. ¹⁰ Zí Zílifa 'yí 'bi moko 'bi Léya nées ndíki owú'o do zí Yakóbo. ¹¹ Zí Léya úku ledre kídí, “Lomo eme kíma go.” Zía ifí iri owú nées Gáda.‡

¹² Zí Zílifa 'yí 'bi moko 'bi Léya nées kpá ndíki ngíti owú'o do zí Yakóbo. ¹³ Zí Léya úku ledre kídí, “Mimbé'demá idrì go. Lafúma e kará e niyi ndólo máa kára 'yí 'bi rokinyi.” Zía ifí iri owú máa nées Aséra.§

¹⁴ Nda go simi síndí kadra 'bi 'dó'dúógú éyí gí yáká, zí Rúbene ndéréne ndíki kágá bi ndíšíní ndólo a madaráka* ní simi súwú, zía 'dəcì misúrú a ógu kíe zí mbágáne Léya. Rayéle ya zí Léya ní, “Ŧnzú aka misúrú madaráka bi wotí ogú kíe nées zíma.”

¹⁵ Zí Léya úku ledre zía kídí, “O'do 'bi amá bi 'dí'bi wo nées asá aka fú lá wá? Íli ba kpá 'dí'bi misúrú madaráka 'bi wotíma drú doa?”

Zí Rayéle úkulúgu ledre zí Léya kídí, “Bílámáne, 'bí mu zíma gí ro zíyí 'dú'duyí

† **29:32** 29:32 Rúbene: Irí ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, Lomo lúru 'do'dó amá go. ‡ **29:33** 29:33 Simiyóna: Irí ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, 'yí úwú ledre. § **29:34** 29:34 Lévi: Irí ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, ni go ógu oto 'búma. * **29:35** 29:35 Zúda: Irí ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, kófó irí. * **30:6** 30:6 Dána: Irí ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, Lomo ménjí bilámá ledre go zíma. † **30:8** 30:8 Nafatáli: Irí ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, ofú. ‡ **30:11** 30:11 Gáda: Irí ba kí tara Yúdaya ini ledre simi a kídí, komo bilámá ledre ongó go domá. § **30:13** 30:13 Aséra: Irí ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, rokinyi. * **30:14** 30:14 Madaráka: Madaráka ní kágá umbu bi kará e ndíšíní ánu a gí ro zía sáká yée zíye ndíki owú ní.

karaba sogo Yakóbo do bi kulú misúru madaráka 'bi wotíyị."

¹⁶ Nda simi bi Yakóbo nda'baogu gi yáka kí tagá ní, zí Léya ndéréne úku ledre zía kídí, "Karaba mááyí 'dú'du sogoyí gi zía máí'bi misúru madaráka 'bi wotíma go zí Rayéle." Simi ndulụ a née ní, zí Léya 'dú'duné sogo Yakóbo.

¹⁷ Zí Lomo úwú ini 'bi Léya, zía ídine kí siminé zía ndíki inyi owúo'do zí Yakóbo.

¹⁸ Zí Léya úku ledre kídí, "Lomo méngi bilámá ledre go zíma, gi zía máí'bi 'yi 'bi moko amá zí o'do 'bi amá káa do kára." Zía ifi iri owú née Isakára.†

¹⁹ Née ní zí Léya kpá ídine kí siminé zía ndíki inyi doa kéri owúo'do zí Yakóbo.

²⁰ Zí Léya úku ledre kídí, "Lomo i'bi mongú tákpásìlì go zíma. Bi ba ní o'do 'bi amá ni go óto úndrumá kíngaya gi zía mándiki owú ya'dá e go zía inyi doa kéri." Zía ifi iri owú máa wo née Zebulúna.‡

²¹ Nda gi 'dá'ba zía ndíki owúkára, do ifi iri a Dina.

²² Née ní zí Lomo sómúndíki ledre Rayéle, zía úwú ledre ené do líkpi misí'di 'bi ndíki owú zía. ²³ Zí Rayéle ídine kí siminé zía ndíki owúo'do, zía úku ledre kídí, "Lomo 'di'bioyó lerí gi do mimbé'demá go." ²⁴ Zía ifi iri a owú máa née Yoséfa.§ Zía úku ledre kídí, "Ngére Lomo idí kpá i'bi ngíti owúo'do zíma."

Bangákulú e etrini zí Yakóbo

²⁵ Gi do kací bi Rayéle ndiki Yoséfa ní, zí Yakóbo úku ledre zí Labána kídí, "Ídì mu ngúngu a zíma ndá'balúgu romá simi kángá amá. ²⁶ Ziyi i'bi me'bemá e kí owú 'bi amá ga bi máméngi moko gi royé ziyi ní zíma, ziyi i'bi misí'di zíma ndéréma gi zía ówo moko bi máméngi ziyi ní go mbá."

²⁷ Tí lá zí Labána úkulúgu ledre zía kídí, "Togú ni utúásá kací komoyí yá, mángungú romá ziyi ndá ndéré wá. Lomo 'dodo go zíma kídí úndru bi Ngére Lomo i'bi zíma ba ní ni gi ziyi." ²⁸ Zía kpá úku ngíti ledre zí Yakóbo kídí, "Ídì ólo éyị ga bi ìli yée kací moko bi méngi ní mbá, mááyí i'bi yée ziyi."

²⁹ Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí, "Ówo moko bi máméngi ziyi ní bú bilámáne, zíma lúru bi kací bangá eyi e zíye etríyé kíngaya. ³⁰ Simi bi kóo máogu ní, éyị niyi kóo ziyi lá cuku'dée. Bi nda ba ní, éyị etrini ziyi go kíngaya rómo do rómo. Ngére Lomo i'bi úndru go ziyi, do bi ga bi zía mbá mágámá doyé ní. Tí lá bi ba ní sìnđi kadrá ogu go zíma gi ro zíma tónóma lúru bi kací 'yi 'bi 'be 'bi amá e."

³¹ Zí Labána úkulúgu ledre zí Yakóbo kídí, "Máidí i'bi ziyi 'di?"

Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí, "Ndá aka i'bi éyị zíma wá. Tí lá togú áyí ngúngu yá, mááyí utúásá ndá'ba lúru bi kací bangá eyi e. ³² Ídì ngúngu a zíma gámáma dongará bangá eyi e za mbá, kábiriiki e kí ina e, yée ga bi kí ríki tifi e royé mینگۇنۇچۇا, tété tété, kpákpa kpákpa, dódóru togú mbú bukuluyé ní mbá zíma 'dí'bi yée káa do tákpásìlì kací moko bi máméngi ziyi ní. ³³ Togú méngi go kenée, máutúásá lóndo yi simi bi áyí ogu lúrusó'do bangá eyi e dongará tákpásìlì bi i'bi zíma kací moko amá ní wá. Ina bi togú tifi ndáa roa tété tété togú kpákpa kpákpa wá togú mbú owú kábiriiki ga bi royé ndáa bukuluné wá ní, áyí ówo a kídí máugu yée née goó miugu."

³⁴ Zí Labána úkulúgu ledre kídí, "Bilámáne idí mu káa zí bi úku née."

³⁵ Simi sili máa bi kóo née ní, zí Labána ifi simi bangá ené e, kábiriiki e kí ina e yée ga bi kí ríki tifi e royé mینگۇنۇچۇا, tété tété, kpákpa kpákpa, dódóru, bukuluyé ní mbá, zía i'bi yée zí wotíne ndisi lúru bi kacíye. ³⁶ Zía 'dí'bi bangá ga gére ndéré kíye do bi ni 'dí'bi 'yi sili ota gi do bi bi Yakóbo ni doa ní.

³⁷ Zí Yakóbo lágáogu sili kágá e ota káa do ngbángbá, zía lili royé kpákpa kpákpa. Zía ófooyó wo bi lili ní gi ro zí bikenyi cóngó a bi 'dí simi née ídine sága, do ótoómo bi bi lili wá ní kenée gi ro zíye ídiye kí tifiye. ³⁸ Zía óto ngbángbá ga gére née do bi bi bangá e ndisiní éwé ini doa ní, gi ro zía ídine mbí kó'dú bangá ga gére simi bi niyi ogu éwé ini ní. Simi bi bangá ga gére niyi go 'bé'be royé, oguní go éwé ini ní, ³⁹ zí ya 'dáyé ndisi lé'béye do karáye kó'dú sili kágá ga gére née. Zíye ndisiyé ndiki owú e kí tifi royé tété tété ngíti géyi kpákpa kpákpa.

⁴⁰ Zí Yakóbo óto minzéré kábiriiki ga gére zíye ídiye do bi eyé kpi, tí lá zía óto ngíti bangá ga gére née ndisi lúru bangá 'bi Labána ga bi kí tifi royé tété tété togú mbú bukuluyé ní. Zía yéme bi kpi zí bangá ené e, oto kotru yée kí 'bi Labána wá.

⁴¹ Tí lá kí'di bi mingburoko bangá ga gére née oguní go éwé ini ní, zí Yakóbo óto ngbángbá née kó'dúye do bi bi ndisiní éwé ini doa gi ro zíye ndisi 'bé'be royé cigi a, ⁴² tí lá bangá máa yée ga bi rógbóye roko'búyé ndáa ní, Yakóbo oto ené ngbángbá née kó'dúye wá. Gi ore zí bangá ga bi rógbóye roko'búyé ndáa ní ídiye go mbá 'bi Labána, yée ga bi

† 30:18 30:18 Isakára: Iri ba kí tara Èbere ini ledre simi a kídí, sáká éyị. ‡ 30:20 30:20 Zebulúna: Iri ba kí tara Èbere ini ledre simi a kídí, óto úndru. § 30:24 30:24 Yoséfa: Iri ba kí tara Èbere ini ledre simi a kídí, idí etri.

kí roko'buyé ní mbá 'bi Yakóbo. ⁴³ Née misí'di bí oto Yakóbo ídine kí tǔ'dú éyí zíne ní. Ní nda goó 'yí bí kí tǔ'dú bangá e zíne kpá kí tǔ'dú 'yí 'bí moko e ya'dá e kí kará e, kpá kí gémele e kí dongí e ní.

31

Yakóbo ngasá gí zí Labána

¹ Zí Yakóbo úwú ledre kídí wotǔ Labána e ndisíní úku ledre kídí, "Yakóbo 'di'bi éyí 'bí 'buzé go mbá káa do 'bí ené. Tǔ'dú éyí ga bí zí Yakóbo née gí simi éyí 'bí 'buzé." ² Zí Yakóbo ówo a kídí toso ndisį 'bí Labána ndaá 'bí ené lolu kína bilámáne káa zí bí kóna ní wá.

³ Nda née ní zí Ngére Lomo úku ledre zí Yakóbo kídí, "Ndá'balúgu royǔ mu simi kángá 'bí 'buyí e kí sǔmuyí e, Mááyí lúru bí kaciyí."

⁴ Gí ore née ní zí Yakóbo kákasa zí Rayéle e kí Léya idíní ógundíki née simi súwú do bí bí bangá ené niyí doa ní. ⁵ Zía úku ledre zíye kídí, "Málúru ndisį 'bí 'busé ndaá 'bí ené lolu kína bilámáne káa zí bí kóo 'dá'dá ní wá, tí lá Lomo bí ndisį lúru bí kací babá ní bo kína. ⁶ Owosé bú kídí máméngi moko zí 'busé kí roko'bumá mbá, ⁷ tí simi ledre née ní zí 'busé ndisįné méngi láráma do óyóló'bó toso tákpásǐlǐ bí ní 'bí a zíma kací moko amá ní kí'dí sokó. Tí lá Lomo ili ené gí ro zía méngi máa bisinyíne wá. ⁸ Togú Labána uku ledre go kídí, 'Ína máa yée ga bí niyí ará yée kí sanáye téte téte niyí idí tákpásǐlǐ kací moko eyí,' owú ina ga bí ina e niyí ará yée ní niyí idí mbá kí sanáye téte téte. Togú uku kídí, 'Yée ga bí kí sanáye kpákpa kpákpa niyí idí tákpásǐlǐ kací moko eyí,' owú ina ga bí niyí ará yée ní niyí idí mbá kí sanáye kpákpa kpákpa. ⁹ Lomo 'di'bioyó bangá gí zí 'busé go 'dá'ba zía 'bí yée zíma.

¹⁰ "Simi sǐndǐ kadra bí bangá e ndisįní 'bé'be royé ní, zíma 'dú'duru kídí ya'dá ina ga bí ndisįní lé'bé do karáye ní yí ené duǔ yée ga bí kí sanáye téte téte, kpákpa kpákpa nda kí yée ga bí midódóruyé ní. ¹¹ Zí maláyika 'bí Ngére Lomo úku ledre zíma simi 'duru kídí, 'Yakóbo.' Zíma ndizímá kídí 'Í Ngére.' ¹² Zía úku tátá ledre kídí, 'Lúru aka, ya'dá ina ga bí ndisįní lé'bé do karáye ní, yí eyé duǔ yée ga bí kí sanáye téte téte, kpákpa kpákpa nda kí yée ga bí dódóru ní. Máméngi ledre née zía méngi roné kenée gí zía máówo éyí bí Labána méngi kíyí née go. ¹³ Mááyí Lomo bí ndisį lúru bí kací 'yí 'bí Betele, kí'dí bí léfe sǔ'bú do tutú zíyí kí

mócu éyí zíma ní. Cakaba ní ñnyí mu zíyí ndá'balúgu royǔ do bí bí arání yíi doa ní."

¹⁴ Zí Rayéle e kí Léya úkulúgu ledre zí Yakóbo kídí, "Éyí ní bo bí idíáká zíze ifí a dongaráze káa do éyí kací 'buzé ní? ¹⁵ Ndisį méngi láráze káa zí 'yí lóngó e ní gí zí 'dí? Ugúoyó ené lá duǔ zée 'dá'ba wá, késǐ bí 'bíni kacíze ní sinyionzó go za mbá.

¹⁶ Ma'dú tǔ'dú éyí* ga bí Lomo 'di'bioyó yée gí zí 'buzé née ní yí ené éyí ezé e kí owú 'bí ezé e. Bí kenée ní méngi lá ledre bí Lomo uku zíyí ní."

¹⁷ Zí Yakóbo óto owú 'bí ené e kí me'bené e mbá do gémele e, ¹⁸ zía ócó bangá ené e mbá 'dá'dá kí éyí ga bí ndiki yée simi Padána Aráma ní mbá ndá'bané kíye zí 'buné Isáka simi kángá bí Kanána ní.

¹⁹ Simi bí Labána ndéré ólo bí kábírǐkǐ† ené ní, gí do kací a née ní zí Rayéle úgu lomo 'bí 'buné ga bí 'be ore ní. ²⁰ Ábuwá Yakóbo londo yí ené lá Labána 'yí 'bí Aráma káa bí ní ówo a kídí née ní go ngásáokpó ené. ²¹ Zía 'dí'bi éyí ené e mbá do ndéréokpóne. Zía 'dógu ngburu bí Efaráta ní, zía 'dí'bi misí'di ndéré 'díyí roné do bí ekǐkǐ bí simi kángá bí Gǐlǐdǐ ní.

Labána ogólodú Yakóbo

²² Simi sǐlǐ ota do úku ledre zí Labána kídí Yakóbo ngasáokpó go. ²³ Zí Labána 'dí'bi 'yí ené e, zíye ogólodú Yakóbo kí sǐlǐ ñnyí doa gbre do ógundíki wo do bí ekǐkǐ bí simi kángá bí Gǐlǐdǐ ní. ²⁴ Kí ndulú a née, zí Lomo 'dódo roné zí Labána 'yí 'bí Aráma simi 'duru do úku ledre zía kídí, "Ídǐ bándá royǔ, ndaá úku bisinyí ledre togú mbú mócu éyí zí Yakóbo cúku'dée wá."

²⁵ Yakóbo oto kóo táya ené do bí ekǐkǐ bí simi kángá bí Gǐlǐdǐ ní. Simi bí Labána kí sǔmuné e ogundikiní wo ní, zíye óto 'bí eyé táya kpá ore. ²⁶ Wá Labána úku ledre zí Yakóbo kídí, "Éyí bí lóndo máa zíyí ngásáokpóyí kí nyíma e káa zí kará ga bí 'dí'biní yée simi okó ní gí roa ní 'dí? ²⁷ Éyí bí úgu royǔ gí zía zíyí ngásáokpóyí úku 'dódo zíma gí zía wá ní 'dí? Togú úku 'dódo kóo zíma ní, mááyí kóo óto ayímbi gí rosé zíze lé'bé ke'bjí kí ucu ku'dú zíma 'bí misí'di zise kí rokinyi do mimbé'dema. ²⁸ Lúru aka máúdru gbawá súrú mimbé'de bulúndumá e kí nyíma e 'bí mandá zíye. Méngi née bicayí ledre. ²⁹ Mááyí kí roko'bu zíma gí ro zíma méngi bisinyí ledre kíyí, tí lá kí ndulúma Lomo bí ndisį lúru bí kací 'buyí e ní mada máa kídí,

* **31:16** 31:16 Tǔ'dú éyí e: Tǔ'dú éyí ga gére née bangá 'bí Yakóbo ga bí kí sanáye téte téte, kpákpa kpákpa nda kí yée ga bí dódóru ní. † **31:19** 31:19 Bí kábírǐkǐ: 'Yí e ndisįní kóo 'yú bongó e gí simi bí kábírǐkǐ e.

'Mándá úku bisinyí ledre togú mbú ési ngírí simiyí gbawá cùku'dée.'³⁰ Máówo bú kídí ndá balúgu royí gí zía 'bú 'be 'bi esé ofu doyí go. Tí lá éyí bi úgu lomo amá e gí roa ní 'di?"

³¹ Zí Yakóbo úkulúgu ledre zí Labána kídí, "Ngírí mengí máa nées, gí zia másómú 'bi amá kídí áyí 'dí'bióyo nyíyí e gí zima kí cóngóro. ³² Tí lá togú ówo 'yí go kára kí lomo eyí e zine yá, idíní úfuóyó wo 'dá'ba. Do komo 'yí ezé e kára ní. Idí mu gámásó'do éyí eyí e dongará éyí amá e, togú ówo go zíyí 'dí'bi a." Yakóbo owo ené bi kídí Rayéle ugu lomo ga bi 'bi Labána ní go wá.

³³ Zí Labána ndéréne gámásó'do bi simi kùtú 'bi Yakóbo, zia ndéréne simi kùtú 'bi Léya, nda gí ore simi kùtú 'bi kará ga bi kóo gbre owúkúlú e ní, ndiki lomo ené e wá. Nda nées ní zia ndéréne simi kùtú 'bi Rayéle. ³⁴ Ábuwá Rayéle 'dí'bi lomo ga gère nées go do óto yée sí bindisí bi do gémele ené ní zia ndísiné doyé. Zí Labána gámáne simi éyí ga bi simi kùtú ore ní mbá owo kémbí éyí wá.

³⁵ Zí Rayéle úku ledre zí 'buné, "Mímbe'deyí nda ési wá, mongú 'yí, tí lá máútúásá tóro 'dága do komoyí wá, mááyí kí ndiyá ezé 'bi kará e romá." Zí Labána gámáne má ndiki lomo ené e wá.

³⁶ Zí mímbe'de Yakóbo ési. Zia ndú'yú Labána kí mímbe'dekesí kídí, "Éyí bi máméngí zíyí bisinyíne ní 'di? Lorú bi má'dewe wo, bi zíyí ndísiyí ógólódú kacíma gí roa kenée wo be 'di? ³⁷ Bi girágá báyi simi éyí amá e go mbá ní, éyí eyí bi ndiki dongará éyí amá e ní go 'di? Óto mu gí 'dáa kó'dú sumuyí e kí sumumá e ona, gí ro do 'decí ngbanga dongaráze kéyí.

³⁸ "Ndísiyé kéyí go kí simibi cí kéréj a. Kábíríkí e kí ina eyí e ndísiní ndiki owú e kací kadra mbá bilámáye, máúfu gbawá ya'dá kábíríkí e gí simi bangá eyí e zima ánu a. ³⁹ Abú bangá sinyi 'dí'bi bangá eyí e yá, mámbjógú umbuyé 'dódo a zíyí kídí nées ndaa 'bi ené luyú amá wá ní wá. Bangá ga bi ndísiní indrí nées zí ngíríye idíne domá. Zíyí ndísiyí úku ledre zima ndísi i'bilúgu kulú bangá eyí ga bi togú uguní yée go kí kadra togú mbú kí ndulú ní. ⁴⁰ Míndísimá ní kóo káa zí ba, kí kadra, pho'du kadra ní ndísi óngbó máa. Ní ógu kí ndulú ní zí drú ólúne simimá 'bi 'dí'bi gbawá komomá. ⁴¹ Simibi cí kéréj a mááyí míndísimá zíyí 'be. Zima méngí moko zíyí kí simibi sokó doa eso gí ro ófú nyíyí ga bi gbre nées, zima méngí ngíti moko zíyí kí simibi inyi doa kíé'do gí ro úgú bangá e kie gí zíyí. Simi ledre ga gère nées ní, zíyí

ndísiyí óyóló'bó toso tákpásílí bi do í'bí a zima kací moko bi máméngí ní gbú gbú kí'dí títú'dú. ⁴² Togú Lomo bi ndísi lúru bi kací babá, Lomo bi ndísi lúru bi kací Abarayáma e kí Isáka ndaa ídí kima wá, káa bi ma'dúí ógóyó máa go 'dá'ba kí sílma sokó. Tí lá Lomo lúru 'do'dó amá kí moko bi máméngí wo ní zia inyiné máda yíyí kí nduluna."

⁴³ Zí Labána úkulúgu ledre zí Yakóbo kídí, "Kará ga gère nées niyí nyíma e, owú 'bi eyé ga gère nées owú 'bi amá e kí bangá ga gère nées mbá. Éyí ga bi lúru yée nées mbá éyí amá e. Bi kenées ní éyí bi mááyí méngí a karaba gí ro nyíma e kí owú 'bi eyé e ní 'di? ⁴⁴ Ógu mu zize yéme ledre dongaráze kéyí. Idízé úrú tutú e kára gí ro zize ndísi sómúndiki ledre miyéme ledre nées gí roa."

⁴⁵ Nées ní zí Yakóbo 'dí'bi mongú tutú do ícióto a cí 'dága káa do dosí a. ⁴⁶ Zia úku ledre zí sumuné e, "'Dó'dú yókosé tutú e." Nées ní zí sumuga 'dó'dúyóko tutú e do úrú a ngí. Zíye ndísiyí cigí miúrú tutú ba ánu éyí miánu. ⁴⁷ Zí Labána ífí írì bi máa nées Zigára Sadúsa,[‡] zí Yakóbo ífí 'bi ené yaá Gílídí.

⁴⁸ Zí Labána úku ledre kídí, "Karaba ní tutú bi urúzé ba ní go éyí bi ní óto zée zize ndísiyé sómúndiki miyéme ledre bi dongaráze kéyí ní." Nées sí ledre bi ndoloní írì bi nées Gílídí gí zia ní. ⁴⁹ Ndísiní kpá ndólo bi nées Mizípa, gí zia Labána uku ledre kídí, "Ngère Lomo idí lúru bi dozé simi bi ndazé do bikéréj a kéyí wá ní. ⁵⁰ Togú méngí lará nyíma ga gère, togú 'dí'bi mbú ngíti géyí kará e, abú ngíti 'yí uku'dodo zima wá, ídí ówo a kídí Lomo owo ledre nées bi dongaráze kéyí ní go."

⁵¹ Zí Labána kpá úku ngíti ledre zí Yakóbo kídí, "Miúrú tutú ní go ba kí mongú tutú bi otozé wo dongaráze kéyí ní. ⁵² Tutú bi urúzé kí mongú tutú nées ní ndísi óto zée zize ndísi sómúndiki a kídí, máútúásá ókpóomo tutú ga gère nées ndéré méngí bisinyí ledre kíyí wá, útúásá kpá ókpóomo a zíyí ndéréyí méngí bisinyí ledre kima wá. ⁵³ Lomo bi ndísi lúru bi kací Abarayáma, Lomo bi ndísi lúru bi kací Nówara e kí Lomo bi ndísi lúru bi kací 'buyé e ní ní 'decí ngbanga nées ne dongaráze."

Zí Yakóbo lolóbú kí írì Lomo bi 'bua Isáka ndísi óto undrua kídí nées ní lódú kací miyéme ledre nées. ⁵⁴ Zí Yakóbo 'dáná éyí do bi ekéké bi simi kangá bi Gílídí ní, do ndólo sumuné e zíye ánu éyí kéye. Gí do kací éyí miánu zíye 'dú'duyé cikí ore.

[‡] 31:47 31:47 Zigára Sadúsa: Kí tara Èbere ini ledre gí simi a kídí, Gílídí bi ní tutú ga bi do sómúndiki ledre gí roa ní.

⁵⁵ Akpa kí phiyí a née, zí Labána fáka nyíne e kí bulúnduné e zía údru sùrú mimbé'deyé za mbá. Zía ìnyìné ndá'balúgu roné 'be 'bi ené.

32

Yakóbo yeme roné ndéré lùrú Èsawu

¹ Gí do kací née ní, Yakóbo ni m̀ndéréne do misi'di, zí maláyika ga bi 'bi Lomo ní 'dódo royé zía. ² Simi bi Yakóbo lurúndiki yée ní, zía úku ledre kídí, "Ba t́aya 'bi Lomo." Née ní zía ìnyìné ifí iri bi née Manayíma.*

³ Zí Yakóbo ìnyìné kása 'yí kasa ené e 'dá'dá zí lúnduné Èsawu simi kángá bi kí ìríné Seyíra do bi bi kóo bulúndu Edómo ndìsínì doo ní. ⁴ Zía úku ledre zíyè kídí, "Togú ndéré ndíkisé mongú 'yí amá Èsawu go yá, zise úku ledre zía yá, "Yí kasa eyí Yakóbo uku ledre yáá, t́ú'dú simibi ga bi okpó ba mbá m̀ndìsínì ndìsínì 'be 'bi Labána. ⁵ M̀ndá'baógu go mááyí kí t́ú'dú, ìtí e, kí dongí e, kábìrìkí e, ina e kpá kí 'yí kasa e ya'dá e kí kará e zima. M̀kása 'yí kasa ga ba máa zíyí gí ro zíyí ótoómo bisínìyí ledre ga bi kóo m̀m̀m̀ngí yée zíyí ní, zíyí 'dí'bi máa simi sumpu tí káa do owú 'bi mbágáyí."

⁶ Simi bi 'yí kasa ga gére nda'baluguní royé ógundiki Yakóbo ní, zíyè úku ledre zía kídí, "Nderé ndíkizé lúnduyí Èsawu go, cakaba ní ni girí go do misi'di mióguné zíyí yána kí 'yí e do kacine miya eso (400)."

⁷ Zí ngirí útúne simi Yakóbo, zía ifi simi 'yí ené e kí bangá ené e gbre. ⁸ Simi sómú ledre ené, "Togú Èsawu ogu go útú kí okó do ngítí géyí 'yí ené e yá, ngítí géyí 'yí ga bi utú aka doyé wá ní niyí ngásáokpó zíyè ómoyé."

⁹ Née ní zí Yakóbo ìnyìné ini ini zí Lomo, "Mbófo éyí zíyí Lomo bi kóo ndìsínì lùrú bi kací bulúndumá Abarayáma kí 'bumá Isáka ní, áyí Ngere bi úku ledre zima kídí, 'Ndá'ba mu simi kángá eyí zí sumuyí e, mááyí óto yí zí bilámá ledre e ndìsínì m̀ngí royé zíyí ní." ¹⁰ Bi go kenée ní, Lomo mááyí bisínìyí 'yí. M̀autúásá kóo ówo bilámá ledre káa zí bi m̀ngí wo zíyí í'bi t́ú'dú éyí e zima ba wá. Simi bi kóo mááyí 'dógu Yeredéne ní, mááyí kóo òwú kí ngbàngbá do s̀lìlma, tí lá bi nda ba ní, mááyí go kí t́ú'dú éyí e zima káa zí bi máfí simiyé gbre née. ¹¹ Áko Lomo, máini ini ba zíyí gí ro zíyí yómo máa gí zí lúndumá Èsawu. Ngirí a ndìsínì m̀ngí máa gí zía ni ógu útú kí okó domá, kí kará e kí owú ga ba mbá. ¹² Tí lá úku kóo ledre kídí, 'Mááyí óto yí zí bilámá ledre e ndìsínì m̀ngí royé zíyí,

bulúnduyí e niyí étrí káa zí sayi bi kó'dú mikavu bi ngára utúasánì óloónzó a wá ní."

¹³ Zí Yakóbo 'dú'duné cikí iri. Gí simi éyí ga bi zía ní, zía ìnyìné géle ngítí géyí í'bi a zí lúnduné Èsawu. ¹⁴ 'Dí'bi kóo kará ina e miya gbre (200), ya'dá ye cí k̀erí a (20), kará kábìrìkí e miya gbre (200), ya'dá ye cí k̀erí a (20), ¹⁵ kará gémele e cí k̀erí a doo sokó (30) kí owú 'bi eyé e, kará ìtí e cí gbre (40), ya'dá ye sokó (10), nda kí kará dongí e cí k̀erí a (20) kí ya'dá ye sokó (10). ¹⁶ Zí Yakóbo ìnyìné ifi bangá ga gére née kací sí doyé. Zía 'dí'bi 'yí kasa ené e do óto yée kací bangá ga bi ifi yée née k̀é'do k̀é'do mbá. Zía úku ledre zíyè kídí, "Nderésé mu 'dá'dá iri, idísé ndéré kí dongarásé."

¹⁷ Zía úku ledre zí wo bi ni 'dá'dá zí lafúne ní kídí, "Simi bi ndíkisé go kí lúndumá Èsawu zía ndúndu'yú yaá, 'Áyí 'yí 'bi ambi, sara áyí ndéré 'da, sara ambi ni m̀ngí bangá ga bi kó'dú ba ne ní?" ¹⁸ Idí úkulúgu ledre zía kídí, 'Bangá ga ba 'bi 'yí kasa eyí Yakóbo. Kasa yée zíyí ngéré ené. Ni gí 'dá'ba girí rayí."

¹⁹ Zí Yakóbo kpá úku ledre zí ngítí géyí 'yí kasa ené ga gére née mikékeríja mbá kídí, "Ídísé úku mbá kémbí ledre k̀é'do simi bi ndíkisé go kí Èsawu e ní. ²⁰ Ledre nda l̀gí sée kí úku a bi yaá, "Yí kasa eyí Yakóbo ni gí 'dá'ba girí rayí ní wá." Kací sómú ledre 'bi Yakóbo, i'bi kóo t́ú'dú éyí ga gére née zí Èsawu gí ro zí bi émené roa zía ótoómo bisínìyí ledre bi kóo née m̀ngí wo kine ní. ²¹ Née ní zí Yakóbo kásaokpó éyí ga gére ené 'dá'dá, tí lá zía 'dú'duné cikí do t́aya ore.

Yakóbo oṛóní royé kí Lomo

²² Kí ndulú a née ní, zí Yakóbo 'dí'bi me'bené e gbrengrá kí owúkará 'yí 'bi moko ené e gbre nda kí woṭine sokó doo k̀é'do (11) do kásaokpó yée sága ngburu bi kí ìríné Zabúkú ní. ²³ Gí do kací bi kásaokpó yée go sága ní, zía kpá kásaokpó éyí ené e mbá sága iri. ²⁴ Née ní zí Yakóbo ídíákáne ore ngúcuné 'dogu ené bi sága wá. Zí ngítí o'do óguné útúne kí okó do Yakóbo, zíyè órò royé kéne bi ndre. ²⁵ Simi bi o'do née owo ya née utúasá ónzó ngóró a bi wá ní, zía ìnyìné ócó komo 'bungono Yakóbo kpoó, zí komo 'bungono a éfíne. ²⁶ Nda née ní, zí o'do née úku ledre kídí, "Ídí s̀lìyí gí romá mu zima ndéréma, bi ará go."

Tí lá zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí, "Máí'dí amá s̀lìlma gí royí wá, 'buó togú údru sùrú go mimbé'demá."

²⁷ Zí o'do née ndú'yú wo kídí, "Ìrìyí náambi?"

* 32:2 32:2 Manayíma: Irí ba kí tara Èbere ini ledre simi a kídí, bi 'dówùro e gbre.

Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí, “İřimá Yakóbo.”

²⁸ Gi ore zí o'do nées úku ledre kídí, “İřiyí ndaá lolu Yakóbo wá, řiyí nda go Isiréle† gí zía rómo komo 'yí e do sogo kángá ba go mbá ziyí go kpá rómo cù komo Lomo.”

²⁹ Zí Yakóbo úku ledre zía kídí, “Mongú 'yí ifí aka kpá řiyí zíma.”

Zía úkulúgu ledre zí Yakóbo kídí, “Éyí bî ndú'yú řimá gí roa ní 'dî?” Zí o'do nées nda řinyiné údru sùru mimbé'de Yakóbo.

³⁰ Nda nées ní, zí Yakóbo ndólo řiř bî nées Penuwéle.‡ “Máuku ledre nées kenées gí zía bî málúru Lomo go cù kí komomá máuyu wá ní.”

³¹ Zí bî nda go aráonzó roné. Zí Yakóbo řinyiné gí simi Penuwéle ndéréókpóne nda go miécine gí zí 'bungononé bî efi ní.

³² Nées ři ledre bî karaba Isiréle e anuní cidrí bî simi longu bangá gí zía wá ní, gí zía o'do nées ocó kóo Yakóbo do cidrí a bî komo 'bungono a ní.

33

Yakóbo ndikíní kí lúnduné Éswawu

¹ Yakóbo ní lúru bî káa ní zía ónzó komoné gbó ro Éswawu kí ogu kí tǔ'dú 'yí e do kacine míya eso (400). Nées ní zí Yakóbo řinyiné ifi owú e, yée ga bî 'bî Léya kí Rayéle nda kí 'bî owúkará 'yí 'bî moko ga bî gbre ní. ² Zía óto kará 'yí 'bî moko ga gère nées kí owú 'bî eyé e 'dá'dá, Léya kí 'bî ené e gí do kacíye, Rayéle kí Yoséfa niyí 'bî eyé nda dǔyí gí 'dá'ba. ³ Zí Yakóbo útúne zíye 'dá'dá, zía útúne do ngúřú řindíne bî ótǔ doné kó'dú Éswawu bî kí'dí řinyí doa gbre simi bî ogu go gbóo cigí lúnduné ní.

⁴ Tí lá zí Éswawu ngásáne fáka Yakóbo do óto řířine do goa tónóne řini řini roa. Zíye útúye mbá řini řini.

⁵ Zí Éswawu óyó komoné káa gbó ro kará e kí owú e. Zía ndú'yú Yakóbo kídí, “Yí ga bî ógusé kéye ba 'bî eyé náambi?”

Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía yaá, “Mongú 'yí, nées owú ga bî Lomo owo ledre kíma zía 'bî yée zí 'yí 'bî moko eyí ní.”

⁶ Nda nées ní, zí kará 'yí moko ga ba kí owú 'bî eyé e nées óguyé ótǔ doyé bî 'bî mandá zí Éswawu. ⁷ Gí do kacíye, zí Léya kí owú 'bî ené e óguyé ótǔ doyé bî kó'dú Éswawu do kpá 'bî mandá zía. Odúyé nda dǔyí zí Yoséfa e kí Rayéle óguyé, zíye mengí a kpá kenées.

⁸ Zí Éswawu ndú'yú Yakóbo kídí, “Lúndu 'bî enées, ndikizé kí 'yí e do misi'dí kára mindéréye kí tǔ'dú bangá e, ledre máa 'be káa be 'dî?”

Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí, “Mákása bangá ga gère nées máa ziyí gí ro zí mimbé'deyí řiřine romá mongú 'yí.”

⁹ Tí lá zí Éswawu úkulúgu ledre zía kídí, “Lúndu 'bî enées, máútuásá 'dî' bî tǔ'dú bangá ga gère nées wá, gí zía tǔ'dú bangá e niyí kpá bo zíma. 'Bî eyí ga gère nées idíní ziyí.”

¹⁰ Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí, “Mongú 'yí, ndaá kenées wá. Togú 'búma ní doyí, idí 'dî' bî tákpásíři bî máí' bî ziyí nées. Káa zí bî málúru yíř karaba ba ní, nda káa zí málúru cù Lomo ní. Gí zía bî óto 'búma go ziyí 'dî' bî máa simi řumú kí mimbé'deyí kǔé'do ní. ¹¹ Bî go kenées ní, mándéndí romá go ziyí idí 'dî' bî tákpásíři bî máí' bî yée ziyí nées, gí zía Lomo saká máa go kóngaya kí éyí ga gère nées.” Nda gí zía bî Yakóbo lánýa nda ro Éswawu go kóngaya ní, zí Éswawu ngúngu a zía 'dî' bî yée.

¹² Gi ore zí Éswawu úku ledre kídí, “Nderézé mu 'be. Mááyí 'dijíóto sée.”

¹³ Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí, “Mongú 'yí, cóngó ro mánzéré owú ga ba ndaá. İli kpá zíma lúru kací mánzéré bangá ga bî niyí aka úřu umba ní. Togú nderézé kíye kakara kenées yá, lá kadra kǔé'do bangá ga gère nées niyí úyuonzó royé mbá. ¹⁴ Bî kenées ní, mongú 'yí ndéré 'bî eyí mu zíma 'dá'dá řiri, mááyí lódtǔyí gí yáa ndoo kací ndéré bî bangá ga ba kí owú e niyí ndéré a ní, gí zíma ógumá 'be 'bî ngére simi Seyíra.”

¹⁵ Nda nées ní zí Éswawu úku ledre zí Yakóbo kídí, “Togú kenées, mááyí ótoómo ngíti géyí 'yí amá ga ba zise ógusé kéye.”

Zí Yakóbo ndúndu'yú kídí, “Nda nées kenées gí ro 'dî? Ngére máili tí lá ziyí řiři mimbé'deyí romá éyí bî ní mengí zée ní ndaá.”

¹⁶ Nées ní kpá 'duo kadra nées, zí Éswawu řinyiné ndá'balúgu roné simi Seyíra. ¹⁷ Tí lá zí Yakóbo řinyiyé gí ore ndéréóguyé do ngíti bî ndířini ndólo a řukótu kí'dí bî lagá kǔřtǔ zine kí bangá ené e ní. Nées ři ledre bî ndoloní řiř bî nées gí zía řukóta ní.

¹⁸ Gí do kací bî Yakóbo řinyini gí simi Padána Aráma ní, zíye ndéréóguyé bilámáne simi mongú gara bî kí řiřiné Sekéme simi kángá 'bî Kanána, zía óto táya ené mi'dí simi súwú cigí mongú gara ore. ¹⁹ Zí Yakóbo řinyiné úgu bî bî oto táya ené doa nées gí zí wotí Amóra 'yí 'bî Sekéme kí miřiřiři kesi míya kǔé'do. ²⁰ Nées ní zí Yakóbo ó'bó mбайyí gí simi tutú ore do ifí řiři a Lomo bî ndíři lúru bî kací Isiréle e ní.

† 32:28 32:28 Isiréle: İři ba kí tara Èbere řini ledre simi a kídí, “Lomo mengí okó bú.” ‡ 32:30 32:30 Penuwéle: İři ba kí tara Èbere řini ledre simi a kídí, “simi komo Lomo.”

34

Wotí Amóra ngaka Dína nyí Yakóbo

¹ Kadra kǐé'do zí Dína nyí Yakóbo bi ndikini kǐ Léya ní ìnyìné ndéréne lúru ngíti géyí kará e gí dongará 'yí ga bi 'bì Sekéme ní. ² Simi bi komo wotí Amóra ngére bi ore 'yí 'bì Ìvita bi kǐ ìríné kpá Sekéme utú ro Dína ní, zía ìnyìné ngáka Dína ndísi kǐe káa do kára kǐ cóngóro. ³ Nda née ní, zí 'bú Dína nyí Yakóbo nda idíne doa kǐngaya, zía ndísiné lóndo komo owúkára née gí ro zí 'búne idíne doa. ⁴ Zí Sekéme úku ledre zí 'buné Amóra kídí, "Babá ofú owúkára née zíma."

⁵ Simi bi Yakóbo uwú ledre yaá ngakaní nyíne Dína go ndísi kǐe kǐ cóngóro ní, zía ndécine tí zaá gí simi kadra bi wotí ga nda'baoguní gí simi súwú go 'be kǐ lúru kací bangá eyé e ní.

⁶ Nda née ní, zí Amóra 'bú Sekéme ndéréne ndú'yú Yakóbo gí ro ledre nyí a zí wotíne. ⁷ Simi bi wotí Yakóbo e uwuní ledre bi mengí roné zíye kenée ní, geré zíye ndá'balúgo royé gí simi súwú 'be. Zí ledre née í'bì komokenyí kǐ simikesí zíye kǐngaya, gí zía éyí bi Sekéme mengí née oto kесе go ro 'yí 'bì Isiréle e. Née bicayi ledre bi utúasá zía méngí roné wá ní.

⁸ Tí lá zí Amóra úku ledre zíye kídí, "Mimbé'de Wotíma Sekéme ìli nyíse née go kǐngaya. Otoómosé wo mu zía, zía 'dí'bi wo káa do me'bené. ⁹ Ní miútuásáne zíze yéme ledre ofú ro dongaráze kése. Azé 'dí'bi nyíse e, zíse kpá 'dí'bi nyíze e. ¹⁰ Ásé ndísi dongaráze simi Sekéme ona do bilámá bi. Azé kpá í'bì bi ga bi ona ní mbá zíse, zíse ndísi gámáse kǐ bangá esé e simi a káa zí bi ìlisé ní. Ásé kpá ówo bilámá ledre gí simi kǐngá ba ona."

¹¹ Zí Sekéme úku ledre zí 'bú Dína e kǐ lúnduga kídí, "Otoómosé ledre zíma, zíze ofú rozé kéne. Mááyí í'bì éyí ga bi ìlisé yée ní mbá zíse. ¹² Úkusé lá ledre éyí bi ìlisé ní, zíse ólo kēsí kára esé káa zí bi ìlisé ní, mááyí í'bì a zíse togú otoómosé nyíse née go zíma ofú a ní."

¹³ Gí zía bi sinyini lémiyé Dína go ní, zí wotí Yakóbo e sómúndiki mani lóndo Sekéme kǐ 'buné Amóra kǐe simi bi niyí ódro kéye ní kídí, ¹⁴ "Utúasázé méngí ledre káa zí née wá. I'bíze ezé lémiyé zí o'do bi ngará utú ngburu wá ní wá. Née mongú komokenyí zíze. ¹⁵ Azé ngúngu ledre née 'búo togú 'yí esé ga bi ya'dá e ní utúní go mbá ngburu zíye idiye go káa zíze ní. ¹⁶ Azé nda fú í'bì nyíze e zíse ofúyé e zíze kpá ofú nyíze e. Togú ledre née mengí roné go kenée azé fú ógu ndísi kése káa do 'yí e kǐé'do. ¹⁷ Tí lá togú ngúngusé esé ledre utú ngburu wá, azé 'dí'bi lémiyé zíze ókpóze kǐe."

¹⁸ Zí ledre bi ukuní née utúásáne komo Amóra e kǐ wotíne Sekéme. ¹⁹ Sekéme ní owúphirangá bi kǐ ledrené owóowó rómo do 'yí ga 'be 'bì eyé ore mbá ní. Lu'bú wá, zía ìnyìné geré ndéré méngí ledre bi ukuní née gí zía 'bú nyí Yakóbo ofú kóo doa go. ²⁰ Née ní, zí Amóra kǐ wotíne Sekéme ndéréye ku mbotu mongú gara ódroyé zí 'yí eyé ga bi simi gara ore ní. ²¹ "Yí ga gére niyí bilámá 'yí e. Ní bilámáne zíye ndísiyé simi kǐngá ezé ona ndísi gámá kǐ bangá eyé e káa zí bi ìliní ní gí zía kǐngá ezé ní mongúne kǐngaya, ní 'dí'bi zée kéye mbá. Azé ofú nyíze zíye kpá ofú nyíze e. ²² Tí lá ledre kǐé'do. 'Yí ga gére née niyí ngúngu a zíze idíze kéye káa do 'yí kǐé'do 'búo togú zée ya'dá e utuzé go mbá ngburu zíze idíze káa zí ye ní. ²³ Lúrúsé aka, tǐ'dú bangá e kǐ tǐ'dú ngíti géyí éyí ga bi zíye née niyí nda idí go káa zí 'bì ezé e ní. Bì kenée ní, ngúnguzé mu zíye kenée gí ro zíye ndísiyé dongaráze ona."

²⁴ Zí ya'dá ga bi nderení ku mbotu mongú gara ní ìnyiyé mbá ngúngu ledre 'bì Amóra e kǐ wotíne Sekéme, zí ya'dá e ìnyiyé mbá utúye ngburu.

²⁵ Gí do kací sílì ota, simi bi ungu ní aka ndísi 'dó'do yée ní, zí wotí Yakóbo e gbre, Simiyóna e kǐ Léví bi niyí gí simi mbágá kǐ Dína e ní ìnyiyé 'dí'bi mongú maku eyé ndéré utú okó do 'yí ga gére née simi bi ledre lìgí yée go ní. Zíye úfu zaá ya'dá ga bi simi mongú gara née ore mbá. ²⁶ Zíye óguyé kpurú gí do Amóra kǐ wotíne Sekéme do úfu yée 'dá'ba. Zíye 'dí'bi lémiyé Dína gí 'be 'bì Sekéme yóo zíye ókpóye kǐe. ²⁷ Zí ngíti géyí wotí Yakóbo e ndéréye do bi bi unfuní 'yí e doa née do ngáka éyí kací 'yí ga bi simi mongú gara ore kǐ'dí bi sinyini lémiyé ní mbá. ²⁸ Zíye 'dí'bi bangá ga bi kǐbíríkí e, ìtí e, dongí e nda kǐ ngíti géyí éyí ga bi ìliní yée simi mongú gara gí ore ní mbá ókpó kǐe simi súwú. ²⁹ Gí do kací bi ngaka onzóní éyí ga bi kǐ ledreyé owóowó ní go ní, zíye ìnyiyé 'dí'bi kará e kǐ owú e kacíye mbá ókpó kǐye.

³⁰ Zí Yakóbo úku ledre zí Simiyóna e kǐ Léví kídí, "Dí'biógusé báfi go dongaráze kǐ 'yí 'bì Kanána e kǐ 'yí 'bì Peréze e mǐngí kǐngá ga ba. 'Yí ga gére née niyí go ógu idí mbá okó romá. Lúrúsé aka eyezé kpá wá, togú kotruní royé ógu utú okó kǐma ní, niyí úfu máa kǐ éyí ga bi 'be 'bì amá ní mbá 'dá'ba."

³¹ Tí lá zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Ní miútuásáne zía méngí lará lémiyé káa zí kára bi ndísi gámá kací ya'dá faa ní?"

35

Yakóbo omílugu roné simi Bétele

¹ Gi do kací ledre née ní, zì Lomo úku ledre zì Yakóbo kídí, “Ómù mu ndéré ndìsìyì simi Bétele, zìyì ó'bó mbayi írì zì Lomo bì kóo 'dodo roné zìyì simi bì kóo áyì ndìsì ngásá gì zì lúnduyì Èsawu ní.”

² Née ní, zì Yakóbo úku ledre zì 'yì 'bì 'be 'bì ené e kí 'yì ga bì kóo niyí kéye ní kídí, “Ùcúoyósé lomo 'bì 'yì lóngó ga bì do sùlìse née mbá 'dá'ba, zise mēngì ondù bì ndìsì óto 'yì zía útúásané kací komo Lomo ní, zise nda 'dí'bi bilámá bongó esé e èsì yée rosé. ³ Gi ore zise ógusé zise ndéréze simi Bétele, k'ídí bì mááyì ó'bó mbayi zì Lomo ní. Lomo bì ndìsì úwú ìni amá simi bì mááyì kí mongù sòmù ledre, zía ndìsìné lúru bì ne kacíma kací kadra mbá ní.”

⁴ Née ní, zìyè í'bi lomo ga gère kí ngo'di ga bì ro mbílíye ní mbá zì Yakóbo. Zì Yakóbo ícióto lomo kí éyì mbílí ga gère née simi kángá cìkì sù kágá simi Sekéme ore. ⁵ Simi bì Yakóbo e kí 'yì ené e ìnyìní go ndéré ní, zì Lomo èsì ngírì simi 'yì ga bì simi gara ore ní mbá, káa bì niyí ndéré lódù Yakóbo e kí 'yì ené e ke.

⁶ Zì Yakóbo e kí 'yì ga bì kóo do kacíne ní ndéréngúyè simi bì bì kí ìrìné Lúzu bì ndìsìní kpá ndólo a Bétele, simi kángá bì Kanána ní. ⁷ Simi Bétele írì, zía ó'bó mbayi zì Lomo do ìfí ìrì a, Lomo 'bì Bétele gì zía Lomo 'dodo kóo roné zía ore simi bì ní ngásáoyó roné gì zì lúnduné ní.

⁸ Née ní, zì Débura bì ngboróogu Rebéka ní úyuné. Do óto bì zía sù ngítì mongù kágá kí ìrìné óka simi Bétele ore. Zìyè ìfí ìrì bì née Alóni Bakùtù.*

⁹ Gi do kací bì Yakóbo nda'baogu gì simi Padána Aráma ní, zì Lomo 'dódo roné zía do í'bi ándá úndru zía. ¹⁰ Zì Lomo úku ledre zía kídí, “Ìrìyì ní yì ené tí Yakóbo, tí lá útúásání lolù ndólo yì Yakóbo wá, niyí nda ndólo yì go Isiréle.” Née ní zía ìnyìné ìfí ìrì doa Isiréle.

¹¹ Gi ore zì Lomo úku ledre zía kídí, “Mááyì Lomo bì roko'bu a ofù go ní, máí'bi roko'bu go zìyì ndíki tù'dù owù e, zì bulúnduyì e étriyé tù'dù. Rìkì sù do 'yima'dí e, kí bì eyé e niyí ólúógu gì simìyì, zì ngítì géyì ídíye káa do m̀ngburoko ngére e. ¹² Kángá bì kóo máí'bi zì Abarayáma e kí Isáka ní, máí'bi kpá go zìyì, mááyì kpá í'bi kángá née zì bulúnduyì e gì do kacíyì.” ¹³ Simi bì Lomo uku ledre née kenée ní, zía ìnyìné ndéréókpóne gì do bì gáa ndìsì ódro doa zì Yakóbo ní.

¹⁴ Gi ore, zì Yakóbo ícióto mongù tutù cì 'dága do bì bì Lomo odro zía doa née. Zía ìnyìné 'dí'bi le 'yì kí sù'bu léfe a do tutù née

káa do 'dáná éyì óto úndru Lomo káe. ¹⁵ Zì Yakóbo ìfí ìrì bì bì Lomo odro zía doa née Bétele.

Ledre gì ro umbu Rayéle

¹⁶ Née ní, zì Yakóbo e ómùye gì simi Bétele gì ore, simi bì niyí aka do misi'di gbála gì simi Efaráta ní, zì s̀ndì kadra útúásané gì ro zì Rayéle árane. Zì owù nda tónóne ówoné simi a bisinyíne kíngaya. ¹⁷ Gi zía bì miará Rayéle 'do'do kóo wo go kíngaya ní, zì kára bì ndìsì sáká wo gì ro zía árane ní úku ledre zía kídí, “Ndá éré ngírì wá, áyì ará ngítì owù 'bì eyì owù'o'do.” ¹⁸ Simi bì Rayéle ní nda go gbóo gì ro úyu ní, zía ìnyìné ìfí ìrì wotíne née Benóni.† Zì Yakóbo ìfí 'bì ené Benzemúna.‡

¹⁹ Née ní zì Rayéle úyuné do ícióto wo do misi'di kí ndéréye simi Efaráta bì ndoloní kpá Beteléme ní. ²⁰ Zì Yakóbo 'dí'bi mongù tutù ícióto a do bì zì Rayéle. Tutù máa née gì simi s̀ndì kadra bì karaba ba miéké ledre ní roa kídí bì zì Rayéle. ²¹ Gi do kací née, zì Isiréle ómùne ndéré lágá kùtù ndìsìné simi a sogo bì bì kí ìrìné Mìgìdèle Edára.

²² Simi bì Isiréle ní m̀ndìsìné simi ìrìgbére née ore ní, zì Rùbene ìnyìné ndéréne ndìsìné kí me'be 'buné káa do kára bì kí ìrìné Bila ní. Zì 'bu a Isiréle úwú ledre née.

Wotù Yakóbo e niyí kóo mbá sokó doa gbere. ²³ Wotíga máa yée ga bì gì simi Léya ní niyì,

Rùbene bì ni ne owùndíká 'bì Yakóbo, Simiyóna, Lévi, Zúda, Isakára nda kí Zebulúna.

²⁴ Wotíga máa yée ga bì gì simi Rayéle ní niyì 'bì eyé,

Yoséfa e kí Benzemúna.

²⁵ Yée máa yée ga bì gì simi owùkára bì 'yì 'bì moko 'bì Rayéle bì kí ìrìné Bila ní niyì 'bì eyé,

Dána e kí Nafatáli.

²⁶ Yée ga bì 'bì eyé gì simi owùkára bì 'yì 'bì moko 'bì Léya bì kí ìrìné Zilifa ní niyì 'bì eyé,

Gáda e kí Aséra.

Ga gère née ìrì wotù Yakóbo ga bì ndikiní yée zía simi Padána Aráma ní.

²⁷ Zì Yakóbo ndéréne lúru 'buné Isáka simi Mamaré gbóo kí Kírìta Arába bì ndìsìní ndólo a Èborono ní, k'ídí bì kóo Abarayáma e kí Isáka ndìsìní ndìsì ní.

²⁸ Isáka mēngì kóo mbá simìbì miya kí'è do doa cì eso (180). ²⁹ Uyu nda kóo simi bì ní nda goó ngokóné kíngaya ní. Zì wotíga ga bì Èsawu e kí Yakóbo ní óto wo.

* 35:8 35:8 Alóni Bakùtù: Ìni ledre gì simi Alóni Bakùtù ní kídí kágá bì do ndìsì ìni ìni sù a ní. † 35:18 35:18 Benóni: Ìni ledre gì simi Benóni owù ba oto máa go zima 'dó'dóma kíngaya. ‡ 35:18 35:18 Benzemúna: Ìni ledre gì simi Benzemúna owù bì kí roko'buné bì ogù sáká máa ní.

36

Ledre gí ro É sawu kí bulúnduné e

¹ Ba ledre gí ro bulúndu É sawu ga bi ndišíní ndólo yée Edómo e ní. ² É sawu ofú kóo kára gí simi nyí 'yí 'bi Kanána e. Irí me'bea bi nyí 'yí ga bi Éte e ní ni Áda ni nyí Éloni. Me'bea máa wo bi 'bi ené nyí 'yí 'bi Ivíta ni irí a 'bi ené Olibáma nyí Ána bulúndu Zibóna, ³ me'bea máa wo bi Basimáta ní, ni nyí Isiméle lémi Nebayóta. ⁴ Me'be É sawu e ota mbá 'yí ndiki owú e. Me'bea bi Áda ni ndiki 'bi ené Elifáza, zí Basimáta ndiki 'bi ené Ruwéle, ⁵ zí Olibáma nda ndiki 'bi ené Zéwusa e kí Zaláma nda kí Kóra. Ga gére née irí wotí É sawu ga bi ndikiní yée zía simi Kanána ní. ⁶ Gí ore, zí É sawu 'dí'bi me'bené e, wotíne e, nyíne e, kí 'yí ga bi gí do kacíne ní, bangá ené e kí ngítí géyí éyí 'bi 'be 'bi ené e bi ndiki yée simi Kanána ní mbá do ómúne ndéré ndišíné gbála gí do bi bi Yakóbo ni doa ní. ⁷ Omú kóo gí zía bi bi ndišíní ndiší doa kí Yakóbo e ní, eye lolu kóo gí royé gbengará wá. Bangá eyé e etríní nda kóo go kángaya. ⁸ Née ní zí É sawu bi ndišíní kpá ndólo wo Edómo ní ómúne ndéré ndišíné simi kángá bi do bi ekékéjé bi simi Seyíra ní.

⁹ Ba ledre gí ro É sawu bulúndu 'yí ga bi ndišíní ndólo yée Edómo e bi simi kángá bi do bi ekékéjé simi Seyíra ní. ¹⁰ Ga ba ní irí wotí É sawu e. É sawu e ndikiní Elifáza kí me'bené bi Áda ní, zí me'bea bi Basimáta ní ndiki 'bi ené Ruwéle. ¹¹ Wotí Elifáza ga bi ndiki yée ní nyí Temána e, Ómara e, Zéfo e, Gatáma e, nda kí Kenáza. ¹² Zí É sawu e kpá ndiki ngítí owú kí iríné Elifáza bi ni 'bú Amaléka kí 'beríné bi Timáni ní. Ga gére née irí bulúndu É sawu e bi gí simi me'bea bi Áda ní. ¹³ Wotí É sawu bi ndikiní wo kí Basimáta kí iríné Ruwéle ní, ndiki 'bi ené Náta e, Zéra e, Sáma e nda kí Miza. Ga gére née irí bulúndu É sawu ga bi gí simi me'bea bi Basimáta ní. ¹⁴ Wotí É sawu máa yée ga bi Olibáma nyí Ána bulúndu Zibóna ndiki yée ní, nyí 'bi eyé Zéwusa e, Zaláma e nda kí Kóra.

¹⁵ Ga gére née kóo sí do ga bi gí dongará bulúndu É sawu e ní. Elifáza bi owúndíká 'bi É sawu ní, ni ne 'yí bi ndikiogú mǎngburoko sí do ga bi kí iríyé Temána e, Ómara e, Zéfo e, Kenáza e, ¹⁶ Kóra e, Gatáma e kí Amaléka e ní. Née kóo mbá sí do bi Elifáza ndiki yée simi

Edómo ní. Nyí bulúndu É sawu bi tetéye ni Áda ní. ¹⁷ Bulúndu É sawu ga bi gí simi wotí a bi Ruwéle ní, nyí 'bi eyé sí do ga bi kí iríyé Náta e, Zéra e, Sáma e kí Miza e ní. Sí do máa ga gére née Ruwéle ndikiogú yée ne simi Edómo. Nyí bulúndu É sawu bi tetéye ni Basimáta ní. ¹⁸ Wotí É sawu bi ndiki wo kí me'bené bi Olibáma ní, ndikiogú 'bi ené sí do ga bi kí iríyé Zéwusa e, Zaláma e kí Kóra e ní. Ga gére née sí do ga bi gí simi me'be É sawu bi Olibáma nyí Ána ní.

¹⁹ Ga gére née irí bulúndu É sawu bi ndišíní ndólo yée Edómo ní. Nyí kóo mbá mǎngburoko sí do gí simi kufú yée née.

²⁰ Ga ba irí wotí Seyíra* 'yí 'bi Órjé bi nyí ye mizefí 'yí ga bi kóo ndišíní ndiší simi Edómo ore 'desí ní. Iríyé ní, Lotána, Şubúla, Zibóna, Ána, ²¹ Disóna, Ezére e nda kí Disána. Wotí Seyíra ga gére née nyí kóo ye sí do 'yí 'bi Órjé e. ²² Wotí Seyíra bi kí iríné Lotána ndiki 'bi ené kóo Órjé e kí Omámu. Timáni ní 'bi ené lémi Lotána. ²³ Wotí máa wo bi kí iríné Şubúla ní, ndikiogú 'bi ené kóo Alavána, Manáta, Ebála, Séfo e nda kí Onáma. ²⁴ Ngítí wotí Seyíra bi kí iríné Zibóna ní, ndiki 'bi ené Ayá e kí Ána. Ána utúogú kóo do ngburu bi iní a irí mǎlirí simi bi ndiší ndéré kí dongí ga bi 'bi 'buné simi súwú ánu éyí ní. ²⁵ Wotí Seyíra máa wo bi kí iríné Ána ní, ndiki kóo Disóna e kí Olibáma. ²⁶ Wotí Seyíra máa wo bi kí iríné Disóna ní, ndiki kóo Emadána, Esehána, Isarána nda kí Keráni. ²⁷ Zí wotí a bi Ezére ní, ndiki 'bi ené Bilána, Zavána e kí Akána. ²⁸ Wotí Seyíra máa wo bi kí iríné Disána ní, ndiki Úza e kí Arána. ²⁹ Ga gére née sí do 'yí ga bi 'bi Órjé e ní, Lotána, Şubúla, Zibóna nda kí Ána, ³⁰ Disóna, Ezére e kí Disána. Wotí Seyíra ga gére née nyí kóo ye ngére kací sí do yé ga gére née simi kángá 'bi Seyíra ore.

Mǎngburoko ngére ga bi 'bi Edómo

³¹ Ba irí mǎngburoko ngére ga bi kóo 'dí'biní bi do ndišiyé do kufú 'yí ga bi 'bi Edómo ní mbá 'dá'dá gí zí mǎngburoko ngére ga bi 'bi Isiréle ní. ³² Mizéfí mongú ngére 'bi Edómo bi 'yí e otoní wo ní, ni Béla wotí Biyóra bi mongú gara ené ni gara bi kí iríné Dinába ní. ³³ Simi bi Béla uyu ní, zí Zobába wotí Zéra 'yí 'bi Buzóra 'dí'bi bi kací a káa do mongú ngére. ³⁴ Simi bi Zobába uyu ní, zí Usáma bi gí simi kángá 'bi 'yí 'bi Temána ní 'dí'bi bi kací a káa do mongú ngére. ³⁵ Simi bi Usáma uyu ní, zí Adáda wotí Bedáda 'yí 'bi

* **36:20** 36:20 Seyíra: Ifíni kóo irí mongú 'yí Seyíra do kángá bi do bi ekékéjé ní. Nda gí 'dá'ba zí bulúndu É sawu e nda ifí irí bi máa née Edómo.

Avítí 'dí'bi bi kací a káa do mongú ngére. Adáda menginí kóo okó kí Mídiyáni e simi kángá 'bi Muwába zía rómo komoyé cù. ³⁶ Simi bi Adáda uyu ní, zí Samála 'yí 'bi Masaréka 'dí'bi bi kací a káa do mongú ngére. ³⁷ Simi bi Samála uyu ní, zí Sáwula 'yí 'bi Rebóta gbóo kí ngbuṛu bi Efaráta ní 'dí'bi bi kací a káa do mongú ngére. ³⁸ Simi bi Sáwula uyu ní, zí Balanána wotí Akóbo 'dí'bi bi kací a káa do mongú ngére. ³⁹ Simi bi Balanána wotí Akóbo uyu ní, zí Adára 'yí 'bi gara bi Péwu ní 'dí'bi bi kací a káa do mongú ngére. Iṛi me'bea kóo Metabéle nyí Matírída bi kí iṛi nyíne Mezába ní.

⁴⁰ Ba iṛi kúfú 'yí ga bi Ésawu ndiki ogu yée ní. Iṛiyé ni Timína e, Aláva e, Yetéte e, ⁴¹ Olibáma, Éla, Pinóna, ⁴² Kenáza, Temána, Mibizára, ⁴³ Magadiyéle e kí Yiráma. Ga gére née mbá iṛi sí do 'yí ga bi kóo niyí mingburoko sí do simi Edómo ní. Iṛíni iṛi ga gére née kací kángá bi ndišini ndiši simiyé ní.

Ésawu ndiki ogu sí do 'yí 'bi Edómo e mbá ne.

37

Yoséfa 'du' duru

¹ Yakóbo nderé ndiši kóo simi kángá bi Kanána kí'dí bi kóo 'bua ndišini ní.

² Ba ledre gi ro Yakóbo.

Simi bi Yoséfa ni kóo go owúphirangá simibi ené ni go sokó doa inyi doa gbre ní, zíye kóo ndišiyé kí mingburoko lúnduné e ndiši 'bá'bá bangá 'bi 'buyé. Lúnduga ga gére née kóo wotí me'be 'buyé ga bi Bíla e kí Zilifa ní. Zí Yoséfa oguné líkpí bisinyí ledre ga bi ndišini méngi royé íri ní mbá zí 'buyé.

³ Yakóbo otofoṛu kóo yí ené 'bú Yoséfa go rómo do ngíti géyí wotíne e mbá, gi zía ndikini kóo Yoséfa zía simi bi ni kóo go ngokoné ní. Zía 'dí'bi bongó bi kí bilámá tífine ní í'bí a zí Yoséfa ndiši ési a.

⁴ Simi bi lúnduga owoní kídí 'buyé oto 'bú Yoséfa go rómo doyé mbá ní, zí 'bú Yoséfa nzúlúne doyé, zíye oto bisinyí mimbé'deyé roa, odroní lolu bilámá ódro zía wá.

⁵ Simi ngíti ndulú zí Yoséfa 'dú'duru, simi bi líkpí 'duru née zí lúnduné e ní, zí 'búa nzúlú tátá roné doyé nda 'dá'dá. ⁶ Zía úku ledre zíye kídí, "Úwúwe aka 'duru bi má'dúru ba. ⁷ Má'dú'duru, azé ndiši ódó kére yáká. 'Diya káa ní zí kuṛu'bu kére bi máódó ní inyioguné tóroné cí 'daga, zí kuṛu'bu kére esé e yóko royé gbaá dongá kuṛu'bu kére amá zíye otú doyé zía bi."

⁸ Zí lúnduga úku ledre zía kídí, "Simi sómú ledre eyí ní ili idí káa do mongú ngére zí roko'buyí idíne dozé?" Zí 'bú

Yoséfa nzúlúne doyé kángaya gi zí 'duru bi 'duru kí ledre bi uku wo ní.

⁹ Gi ore zí Yoséfa kpá 'duru ngíti 'duru, zía úku ledre zí lúnduné e kídí, "Má'dúru kpá ngíti 'duru go. 'Duru máa wo ba ni 'bi ené, zí kadra e kí éfé nda kele e sokó doa kje'do ndišiyé útúoguyé bi zíma."

¹⁰ Simi bi líkpí 'duru née zí 'buné kpá zí lúnduné e ní, zí 'bua úku ledre zía o'buóbu kídí, "'Duru máa bi 'duru née lárá 'duru 'di? Sómú 'bi eyí yá mbágáyí kíma kí lúnduyí e azé ogu otú dozé bi do kángá kó'duyí?" ¹¹ Zí lúndu Yoséfa e oto ledre née simiyé roa, tí lá 'bua bandá kóo ledre née simi sómú ledre ené.

Lúndu Yoséfa e uguoyóní wo zí 'yí 'bi Ízibiti

¹² Kadra kje'do zí lúndu Yoséfa e 'dí'bi bangá 'bi 'buyé ndéré kíye do bi éyí miánu gbóo kí Sekéme, ¹³ zí Isiréle úku ledre zí Yoséfa kídí, "Káa zí bi owo bú, lúnduyí e nderéni go kí bangá e do bi éyí miánu gbóo kí Sekéme ní, ogu mu, máli kása yi zíye íri."

Zí Yoséfa úkulúgu ledre zía kídí, "Bilámáne."

¹⁴ Née ní zí 'bua úku ledre zía kídí, "Nderé mu lúru lúnduyí e kí bangá ga gére née togú niyí mbá bilámáye yá zíyí ndá'baoguyí kí ledreyé zíma." Zía kásaokpó wo gi do bi bi ndišini doa simi 'bululu Éborono ní nderé lúru lúnduné e.

Simi bi Yoséfa ogu simi Sekéme ní, ¹⁵ zí ngíti o'do ndiki wo kí gamá ló'bó roné simi kángá née ore, zía ndú'yú Yoséfa kídí, "Ndísi gámásó'do 'di?"

¹⁶ Zí Yoséfa úkulúgu ledre zía kídí, "Mándísi gámásó'do lúndumá e. Útúásá go 'dódo bi bi bangá eyé e ndišini ánu éyí doa ní zíma?"

¹⁷ Zí o'do née úkulúgu ledre zía kídí, "Omúní yí eyé gi ona go. Máuwú ledre gi tarayé kídí, 'Nderézé mu simi Dotána.'"

Née ní zí Yoséfa nderéne lódú kací lúnduné e, zía nderé ndíki yée gbóo kí Dotána. ¹⁸ Zí lúnduga lúru ndiki wo gi gbála, 'dá'dá gi zía kí oguné zíye, zíye ndómo tarayé gi ro zíye úfuoyó wo.

¹⁹ Zíye úku ledre dengbiye kídí, "'Yí 'duru ba ni gi 'dáa go ogu. ²⁰ Ogu giri mu, zíze úfu wo zíze ónzóoto umbu a simi ngúru kuṛu gu 'dawú ga ba. Zíze úku a kídí bangá sinyí 'di'bi wo go, ánuónzó wo go. Zíze aka ówo éyí bi ni olúogú gi simi 'duru ené máa née ní ní."

²¹ Simi bi Rúbene uwú ledre née kenée ní, zía sómú só'do misi'di bi née ni yómo Yoséfa doa gi zíye ní. Zía úku ledre zíye kídí, "Ndazé úfu wo wá. ²² Ndazé 'dí'biogú sáma a kpá wá. 'Di'bizé lá wo zíze úcu wo simi kuṛu gu 'dawú ga ba simi súwú

ona, tí lá ndazé méngì bisinyiní ledre kíe wá." Rùbene uku kóo ledre nées kenée gí ro yómo wo gí zíye gí ro zíne 'dí'bi wo ndá'ba kíe zí 'buné.

²³ Née ní, simi bí Yoséfa ogú ndiki lúnduné e ní, zíye útú 'dí'bi wo í'diógu bilámá bongó ené bí kí bilámá tífíne ní gí roa 'dá'ba, ²⁴ zíye 'dí'bi wo ndéré kíe úcu wo simi kuřú gu 'dawú. Simi sındí kadra née iní ndaá kóo simi gu 'dawú née wá.

²⁵ Simi bí nda'baluguní royé go ndíşiyé bí ánu éyí ní, zíye lúruńdiki 'yí ga bí kí sị doyé Isiméle e ní kí óguyé gí simi Gíldí. Imbíní kóo kágá ga bí kí bilámá ndonyoyé kí ngiti géyí bilámá éyí mǎndonyo e do gémele eyé ndéré kíe úgúóyó yée simi Ízibiti.

²⁶ Zí Zúda úku ledre zí lúnduné e kídí, "Togú ufuzé lúnduzé zíze ótoécí ledre umbu a ní, éyí bí azé ówó a gí simi a ní 'dí? ²⁷ Togú lá máa yá, idízé úgúóyó wo zí 'yí 'bí Isiméle e gí zí wo bí azé méngì bisinyiní ledre kíe ní. Ówosé bú, ní lúnduzé, mbígí sanáze kpá sámazé." Zí lúnduga ngũngu a.

²⁸ Née ní simi bí 'yí 'bí Isiméle ga bí gí simi Mídiyáni oguní ní, zí lúndu Yoséfa e láláogú wo gí simi gu 'dawú do úgúóyó wo kí komo kėsş çí kėří a zí 'yí 'bí Isiméle ga gére née, zíye 'dí'bi wo ókpó kíe simi Ízibiti.

²⁹ Simi bí Rùbene nda'balugu roné do gu 'dawú íri ní, ní lúru bí káa ní Yoséfa ndaá lolu wá, zía lófo bongó gí roné gí zí simíkėsş. ³⁰ Zía ndá'balúgu roné úku ledre zí lúnduné e kídí, "Owú ba ndaá 'bí ené lolu íri wá. Mááyí méngì goó 'dí?"

³¹ Gí do kací née ní, zíye óngóńzó ína do 'dí'bi bilámá bongó bí kí tífíne kací Yoséfa née ní ló'dó a simi sáma ína née. ³² Zíye 'dí'bi bongó née ndá'ba kíe zí 'buyé. Zíye úku ledre kídí, "Owozé bongó ba bí. Lúru yéme aka za kpó kpó kpó née ndaá bongó 'bí wotíyí wá?"

³³ Zía ówo bongó née tí kóró zía úku ledre kídí, "Ba tí bongó 'bí wotíma. Bangá sinyí ufu wo go do ánuńzó a. Ma'dú lófo bayí Yoséfa go kúří kúří."

³⁴ Gí ore zí Yakóbo lófo bongó bí roné ní za mbá 'dá'ba, do 'dí'bi nzenze bongó éşş a roné íni wotíne kíe kí tų'dú sįlį e. ³⁵ Zí wotíga kí nyíga óguyé mbá zía gí ro įđřį mimbé'dea, tí lá zía ásiné ili ené do įđřį mimbé'dené wá. Zía úkulúgu ledre zíye kídí, "Mááyí íni wotíma née gí simi bí mááyí úyu zíma ólúma simi káńgá ní." Née ní zí Yakóbo ndíşíné íni wotíne née tí kenée.

³⁶ Simi ledre née ní, zí 'yí 'bí Mídiyáni ga gére née úgúóyó Yoséfa simi Ízibiti ore zí

Potifá manda 'dá'dá 'bí 'yí 'bí moko e 'be 'bí mongú ngére.

38

Zúda e kí Tamára

¹ Simi sındí kadra máa bí kóo née ní, zí Zúda ómúne ótoómo lúnduné e ndéré ndíşíné simi gara bí Adulúma ní cigí 'be 'bí o'do bí kí įříné İra ní. ² Simi bí ní íri ní, zí Zúda ówo owúkára nyí ngiti o'do kí įříné Súwa gí simi nyí Kanána e. Zía ófų wo zíye ndíşiyé kéne, ³ zí owúkára née ídine kí siminé do ndíkíogú owúo'do do įřį įřį İra. ⁴ Zí kára née kpá ídine kí siminé zía ndíkí owúo'do do įřį įřį Onána. ⁵ Zía kpá ndíkí ngiti owúo'do do įřį įřį Sela. Arání kóo wo simi bí Yúda e niyí simi gara bí Kezibi ní.

⁶ Simi bí İra owúńdíká 'bí Zúda ngboró ogú go káa do ya'dá 'yí ní, zí Zúda ófų kára zía kí įříné Tamára. ⁷ Tí lá İra, owúńdíká 'bí Zúda ní yí ené bisinyiní 'yí do komo Lomo. Née ní zí Ngére Lomo úfu wo. ⁸ Gí ore zí Zúda úku ledre zí Onána, "Dí'bi lúmúyí née zíyí ndíşiyí kíe káa do kára zise ndíkí owú e kéne simi lafa 'bí lúnduyí."

⁹ Tí lá Onána owo bú kídí owú ga bí yée niyí ndíkí yée kéne ní ndaní eyé owú 'bí ené wá. Simi bí ní go ndíşí kí kára umbu bí kací lúnduné née ní, zía ndíşş ndé'yí ené bí káa bí née ní óto owú simi a zía ndíkí a simi lafa 'bí lúnduné. ¹⁰ Ledre bí kóo ndíşş méngì a née ní kóo mongú bisinyiní ledre do komo Ngére Lomo. Zí Lomo kpá úfuóyó wo.

¹¹ Gí ore zí Zúda úku ledre zí Tamára kára 'bí owú 'bí ené kídí, "Ndá'ba aka mu ndíşş káa do kára umbu 'be 'bí 'buyí gí togú Sela ngboró ogú go káa do ya'dá 'yí." Somú 'bí ené ya, "Sela ní go kpá ogú úyu cé káa zí 'bí lúnduné e ní." Née ní zí Tamára ndá'balúgu roné 'be 'buné.

¹² Gí do kací tų'dú simibi e zí me'be Zúda nyí Súwa úyuné. Simi bí Zúda ini me'bené, lerį úkų nda gí roa go ní, zíye įnyiyé ndéréye simi Timána kí ezegámá İra 'yí 'bí Adulúma zí ya'dá ga bí kóo ndíşíné ólo kálá kábįřįkį ené e ní.

¹³ Simi bí ukuní ledre zí Tamára kídí, "Tetéyí ya'dá 'yí įnyí go gí ro ndéré simi Timána ólo kálá kábįřįkį ené e ní," ¹⁴ zía í'dióyó bongó bí ndíşş éşş a 'bí kára umbu ní gí roné 'dá'ba. Zía 'dí'bi bilámá mbilí bongó ló'bu a roné, doné e kí simi komoné mbá gí ro zíne ídine kpí. Zía ndéré ndíşíné tara misi'di bí ndíşş ólų simi Enayíma do misi'di bí ndíşş ndéré simi Timána ní. Owoyeme bú bilámáne kídí, abú bí Sela ngboró ogú go káa do ya'dá 'yí ní, iliní eyé í'bí née zía káa do me'bea wá.

15 Simi bi Zúda lurúndiki wo ní, zía sómú a kídí nées kára bi ndisj gámá kací ya'dá e faa ní, gi zía lo'bu'dutú simi komoné go. 16 Owo ené bi kídí nées kára 'bi owú 'bi ené ní wá. Zía ndéréne zía dogború misí'di íri do úku ledre zía kídí, "Ógu mu zize ndisizé kéyí káa kára kí o'do."

Zí Tamára ndú'yú wo kídí, "Áyí í'bí zíma 'di gi ro zize ndisj kéyí?"

17 Zí Zúda úkulúgu ledre zía kídí, "Mááyí kása owú ina gi dongará ina amá e zíyí."

Zí Tamára ndú'yú wo kídí, "Útúásá go ótoómo éyí zíma ona bi zía 'dódo a kídí ma'dúí áyí kása ina ní?"

18 Zía úkulúgu ledre zí Tamára kídí, "Éyí bi íli zíma í'bí a zíyí ní 'dí?"

Zí Tamára úkulúgu ledre zía kídí, "Ngó'di bi ro síllyí kí nyari bi goyí nées kpá kí ngbángbá bi do síllyí nées." Zía inyiné í'bí éyí ga gére nées zía, zíye ndisiyé kéne. Zía geré oto owú simi a. 19 Zí Tamára ndá'bané 'be, zía í'diógu bilámá mbílí bongó bi lo'bu roné ní do ésilúgu bongó 'bi kará umbu e roné.

20 Simi sındj kadra máa nées ní, zí Zúda kása owú ina do sílj ezegámáne bi 'yí 'bi Adulúma zía ndéré káe zí kára nées gi ro zía 'dí'bilúgu éyí ené ga bi zía íri ní, tí lá ogundiki ené wo do biné nées wá. 21 Zía ndú'yú 'yí ga bi ndisjini ndisj ore ní kídí, "Kára bi tara misí'di bi ndisj ólú simi Enayíma ona bi ndisj gámá kací ya'dá e faa* ba ní 'da?"

Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Kára ndaa 'bi ené ona bi ndisj gámá kací ya'dá e faa ní wá."

22 Nées ní zía ndá'balúgu roné úku a zí Zúda kídí, "Máówo amá wo wá. 'Yí ga bi ndisjini ndisj ore ní ukuní yaá, 'Kára ndaa 'bi ené kú ore bi ndisj gámá kací ya'dá e faa ní wá."

23 Zí Zúda úku ledre kídí, "Éyí ga gére nées idí mu zía, káa bi azé idí káa zí éyí kugú 'bi 'yí e. També mákása tí owú ina go zía, tí lá bi ngará ndiki wo wá ní."

24 Gi do kací éfé ota zí ngiti 'yí úku ledre zí Zúda kídí, "Tamára kára 'bi owú 'bi eyí luyú ledre go ndisj gámáne kací ya'dá e faa, gi zí kéyí nées ní ni go kí owú siminé."

Simi bi Yúda uwú ledre nées ní, zía úku ledre kídí, "Idíni 'dí'bi Tamára do ónzó a ku pho'du zía áráónzó roné 'dá'ba."

25 Simi bi 'di'biní wo go ndéré káe ní, zía kákasa zí teténe ya'dá 'yí. Zía úku ledre kídí, "Owú bi simimá ba mńgí éyí ga ba

oto ne. Lúru aka ngo'di, nyari kí ngbángbá ga ba, ówo mńgí a bú?"

26 Zúda áyí lúru bi káa ní, gbó ro éyí ené e, zía úku ledre kídí, "Ledre ené ní ma'dúí, máluyú ledre máa gi zía má'bí amá Tamára zí wofíma Séla wá." Gí do kací ledre nées ní ndisjini lolú kéne káa do kára kí o'do wá.

27 Simi bi sındj kadra utúásá go gi ro zía áráne ní, zía áráógu owú tongo e mbá ya'dá e. 28 Simi bi ní ará ní, zí ngúrúyé ésiógu síljne sága zí kára bi ndisj ará do sílj a nées 'dí'bi bikesj ká'dá bongó ódo a ro sílj. Zí kára nées úku ledre kídí, "Wo ba aráutune." 29 Tí lá simi bi lalalugu síljne ní, zí lúndua geré ólúógu ené. Zí kára nées úku ledre kídí, "Nées ní go misí'di bi 'dewe phútru zíyí aráyí doa ní." Nda nées ní do ífí írja Peréze.† 30 Zí lúndua bi odóni bikesj ká'dá bongó ro sílj áráne do ífí írja Zéra.‡

39

Yoséfa asi gi zí me'be Potifá

1 Simi sındj kadra máa bi kóo nées nderéokpóni kí Yoséfa go simi Ízibiti. Zí Potifá ngúru mongú 'yí bi do 'yí óndó bi ga bi 'be 'bi mongú ngére ní, úgu wo gi zí 'yí 'bi Isiméle ga gére nées do ndá'bané káe 'be.

2 Ngére Lomo ní kóo kí Yoséfa zía oto wo zí moko ené idíne bilámáne kíngaya simi mindisj a bi 'be 'bi mongú 'yí ené bi 'yí 'bi Ízibiti ní. 3 Simi bi mongú 'yí ené bi 'yí 'bi Ízibiti uwo yaá Ngére Lomo ní kí Yoséfa, í'bí roko'bu zía ne zí moko ené ndisj ndéréne mbá bilámáne ní, 4 zí ledre 'bi Yoséfa émené komo Potifá kíngaya zía géle Yoséfa káa do bilámá 'yí 'bi moko ené. Zí Potifá oto Yoséfa káa do 'yí lúru bi kací 'be 'bi ené, zía kpá ótoómo éyí síljne e mbá zí Yoséfa ndisj lúru bi kací a ne. 5 Gi simi sındj kadra bi oto Yoséfa káa do 'yí lúru bi kací 'be 'bi ené, kpá kí éyí síljne e mbá ní, zí Ngére Lomo í'bí úndru simi éyí ga bi 'yí 'bi Ízibiti ní gi zí Yoséfa. Lomo í'bí kóo úndru simi éyí ga bi 'bi Potifá ní mbá. Éyí máa yée ga bi 'be kí yée ga bi yáká ní.

6 Nées ní zía ótoómo Yoséfa ndisjine lúru bi kací éyí ené e mbá ne. Potifá somú ené lolú ledre éyí ga gére nées wá, nda lá duj ledre éyí bi gi ro zine ánu a ní.

Yoséfa ní kóo bilámá owúphirangá kí lámá roné, 7 gi zí kéyí nées ní, zí me'be mongú 'yí ené oto 'bú Yoséfa doné zía úku ledre zí Yoséfa kídí, "Málli zize kótru bi 'dú'du kéyí."

* **38:21** 38:21 Kára bi ndisj gámá kací ya'dá e faa ní: Kací ondu 'bi 'yí 'bi Kanána e, ní miútúásáne zí kára umbu zía ndisjine kí t'úyí ya'dá e gi ro zía ndiki owú e simi lafa 'bi ya'dá 'bi ené bi uyu ní. † **38:29** 38:29 Peréze: Írj ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, "dewe phútru." ‡ **38:30** 38:30 Zéra: Ini ledre gi simi írj bi Zéra ba kídí bikesjne.

⁸ Zí Yoséfa ási ené. Zía úku ledre zí kára nées kídí, "Lúrú aka mongú 'yí amá somú ené ledre éyí ga bí 'be ba mbá wá, zía ótoómo éyí ga gère nées mbá zíma ndísi lúru bí kacíye. ⁹ 'Yí ndaa' 'be ona bí romo gí domá ní wá. Mongú 'yí amá asi kí kémbí éyí kíé'do káa gí zíma wá, lá dūyí yíí gí zí bí áyí me'bea ní. Mááyí méngí bisinyí ledre nées zíma lúyúma ro Lomo kenée lárá káa be 'dí?" ¹⁰ Abú bí ndísi úku ledre nées zí Yoséfa kací kadra mbá ní, zía ásiné, kotruní bí 'dú'du kéne wá, ndísi gbawá cigí a.

¹¹ Kadra kíé'do, Yoséfa ndéré go 'dící méngí moko ené káa zí bí lengbe ní. 'Yí 'bí moko ga bí 'be ore ní ndaní mbá wá. ¹² Zí me'be Potifá ólúne kací a írí zía útúne tí ro bongó 'bí Yoséfa lála do úku ledre zía kídí, "Ógú mu ndísi kíma." Tí lá zí Yoséfa ótoómo bongó nées cikí do sílía do gbúgbuógúné sága.

¹³ Simi bí lúru kídí Yoséfa ootomo bongó ené go cikí do sílíné gbúgbuogú go sága ní, ¹⁴ zía ndólo 'yí moko ené ga bí ore ní. Zía úku ledre zíye kídí, "Lúrúsé aka, 'yí 'bí Ébere bí 'dí'bioguní wo zíze 'be ona ba, ogú gí ro zía ndísiné úku zée. Olú lodú gáa kacíma 'dící áyine gí ro ngáka máa, bí zíma mbúmbúdí ba. ¹⁵ Simi bí uwú domá kí mbúmbúdí gí ro zí 'yí e óguyé sáká máa ní, zía ótoómo bongó ené cigíma do gbúgbuógúné sága."

¹⁶ Zí me'be Potifá bándá bongó 'bí Yoséfa cigíne ore gí zí mongú 'yí 'bí Yoséfa ndá'baogúné 'be. ¹⁷ Gí ore zí kára nées 'dí'bi ledre nées líkpí a zí o'do 'bí ené. "'Yí 'bí Ébere bí 'dí'bioguní wo zíze 'be ona ba olú lodú gáa kacíma 'dící ona gí ro ngáka máa. ¹⁸ Tí lá simi bí mámbúmbúdí gí ro zí 'yí e ngásáoguyé sáká máa ní, zía ótoómo bongó ené cigíma do gbúgbuógúné sága."

¹⁹ Simi bí mongú 'yí ené uwú ledre bí me'bea líkpí zía, ya "Née ledre bí 'yí 'bí moko eyí méngí kíma ní," zí ledre nées útúne simia 'duo káa zí pho'dú ní. ²⁰ Zí mongú 'yí 'bí Yoséfa 'dí'bi wo ónzó a simi sígíní kí 'dí'bi ndísiní bándá 'yí ga bí 'dí'biní yée mí 'dí'bi 'be 'bí mongú ngére ní.

Tí lá simi bí kóo Yoséfa ní simi sígíní ní, ²¹ Ngére Lomo ní kóo bo kée. Zía ówo ledre kí Yoséfa zí ledre ené óto 'yí ga bí ndísiní lúru bí kací sígíní ore ní mbá ídíye kí rokinyí kée. ²² Née ní zí 'yí lúru bí kací sígíní óto Yoséfa káa do manda 'dá'dá zí 'yí ga bí niyí mí 'dí'biyé simi sígíní ore ní, zía kpá ndísiné lúru bí kací éyí ga bí ore ní mbá. ²³ 'Yí lúru bí kací sígíní otoní eyé sómú ledre kíngaya gí ro éyí ga bí Yoséfa ndísi lúru bí kacíye ní wá, gí zía Ngére Lomo ní kóo bo kée zí moko ené ndísi ndéréne 'dá'dá.

40

Yoséfa úkuogú ini ledre gí simi 'duru

¹ Gí do kací ledre ga gère ní, zí 'yí 'bí le'yí e kí ezené 'yí ó'bó ambata zí mongú ngére 'bí Ízibiti, méngí ledre bí emengú ní do komo mongú 'yí eyé mongú ngére 'bí Ízibiti. ² Zí mimbé'de ngére nées éšíne ro 'yí 'bí moko ené ga bí gbre nées bisinyíne kíngaya, ³ zía 'dí'bi yée ónzó yée simi sígíní 'be 'bí mongú 'yí lúru bí do 'yí óndó bí ga bí 'be 'bí mongú ngére ore kí'dí bí onzóní Yoséfa simi sígíní ní. ⁴ Zí mongú 'yí bí ndísi lúru bí do 'yí óndó bí e ní 'bí yée zí Yoséfa ndísi lúru bí kacíye.

Gí do kací bí ndísiní ore go kí tú'dú sílì e ní, ⁵ simi ngítí ndúlú zí ya'dá ga bí otoní yée simi sígíní ba, 'yí 'bí le'yí kí 'yí ó'bó ambata zí mongú ngére 'bí Ízibiti 'dú'duru. 'Duru máa ga gère nées niyí mbá kí ini ledre e simiyé kpí kpí kpí.

⁶ Simi bí Yoséfa ogú zíye kí phiyí a nées ní, zía ndíki yée kí ndísi sómú ledre kí mongú lerí. ⁷ Zía ndú'yú mimbeguroko 'yí moko 'bí mongú ngére ga bí niyí kée simi sígíní nées ní kídí, "Ledre máa káa be 'dí'bi ndísisé karaba mbá kí lerí ní?"

⁸ Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Zée gbrenará 'duruzé 'duru e, tí lá 'yí bí zía úkuogú ini ledre gí simiyé zize ní ndaa."

Zí Yoséfa úkulúgu ledre zíye kídí, "Lomo ní útúásá úkuogú ini ledre gí simi 'duru nées ne. Líkpísé aka 'duru esé ma'dáa zíma."

⁹ Née ní zí mongú 'yí máa wo bí 'bí ené 'yí 'bí le'yí zí mongú ngére ní líkpí 'duru ené zí Yoséfa kídí, "Má'duru mongú kókó kóró kí tóro kó'dúma, ¹⁰ kóró máa nées ní ní kí mingarasáne e ota. Simi bí mbílía tonó 'bú ní, zía sírúne do ánaogú bikesí miánáne. ¹¹ Mááyí kenée kí kó'do le'yí kóró 'bí mongú ngére do sílía. Zíma 'dí'bi bikesí miáná nées lúru a simi kó'do 'bí mongú ngére zíma 'dí'bi a í'bí a zía."

¹² Zí Yoséfa úku ledre zía kídí, "Ini ledre gí simi 'duru nées ní káa, mingarasá kóró ga bí ota nées niyí sílì e ota. ¹³ Simi sílì ota mongú ngére ní 'dí'biogú yíí gí simi sígíní zía ótolúgu yíí do bí moko eyí káa zí bí kóo 'dá'dá ní. Nda nées ní zíyí ndísiyí 'bí le'yí kóró ené zía cé káa zí bí kóo ndísi méngí a zía bílamáne ní. ¹⁴ Karanée simi bí ledre e emení go zíyí ní, ídí sómúndiki ledremá zíyí ówo ledre kíma zíyí kpá úkuogú ledremá zí mongú ngére zía 'dí'biogú máa gí simi sígíní. ¹⁵ 'Yí e 'dí'bioguní máa ona ye gí simi kángá ezé 'bí Ébere e kí cóngoro. Ona máméngí kpá gbawá ledre bí do útúásá ónzó máa simi sígíní gí zía ní."

¹⁶ Simi bí mongú 'yí máa wo bí 'bí ené 'yí ó'bó ambata zí mongú ngére lúru ini

ledre bi Yoséfa ukuogu ba ni miútuásáne ní, zía úku ledre zí Yoséfa kídí, “Má'dúru kpá 'duru, zíma ímbí gbété e ota kí ambata simiyé domá. ¹⁷ Gbété bi do lafúne ní, toso bilámá ambata ga bi ndịsini ó'bó yée zí mongú ngére ní ni simi a, tí lá zí solú e ndịsìyè lágá yée gí simi gbété gí domá gí ore.”

¹⁸ Zí Yoséfa úku ledre zía kídí, “Ini ledre gí simi 'duru née ni káa, gbété ga bi ota née ní, née sílì e ota. ¹⁹ Simi sílì ota mongú ngére ni 'di'biógu yí gí simi sígini zía íngiónzó yí komo kágá. Zí solú e óguyé ndịsì lágá umbuyí.”

²⁰ Sílì ota gí do kací ledre née, née kóo sílì bi arání mongú ngére née simi a ní. Zía méngí ayímbi zí m̀ngburoko 'yì 'bi moko ené e. Zía 'di'biógu 'yì 'bi kó' do le'yì zine kí 'yì ó'bó ambata zine gí simi sígini. Zía óto yée kó'dú m̀ngburoko 'yì moko ené e. ²¹ Zía 'di'bilúgu 'yì 'bi kó' do le'yì zine do bi moko, gí ro zía ndịsine í'bi le'yì zine. ²² Tí lá zía íngiónzó 'yì ó'bó ambata cé káa zí bi Yoséfa uku zíyè simi bi ukuogu ini ledre gí simi 'duru zíyè ní.

²³ Abú kenée ndotó, 'yì 'bi le'yì zí mongú ngére som̀ndiki ené ledre Yoséfa wá. Ledre bi kóo Yoséfa uku zía ní som̀lìgí yí ené go.

41

Mongú ngére 'bi Ízibiti 'du'duru e

¹ Gí do kací simibi e gbre, zí mongú ngére 'bi Ízibiti 'du'duru. Ní kenée mítoroné kací kó'dú mongú ngbuwu bi Náyili ní, ² ní lúru bí káa ní, zí m̀ngburoko mióto ítí e ñnyí doa gbre (7) kí bilámá sanáye ríri ríri ólúóguyé gí simi ini ndịsì ánu éyí dongará lómí e kenée. ³ Gí do kací yée née ní, zí ngítí géyí mlárá rógbó ítí e ñnyí do a gbre (7) kpá ólúóguyé gí simi ini dongará yée ga bi gáa ba do gbúrógó kenée. ⁴ Diya káa ní, zí mlárá rógbó ítí ga gí gère née nánáonzó bilámá mióto ítí ga bi kí sanáye ríri ríri née do ánuónzó yée mbá. Gí ore zí mongú ngére 'bi Ízibiti úrúne gí simi 'bi.

⁵ Zí 'bí kpá 'dí'bi ándá wo zía kpá 'duru ándá ngítí 'duru. Simi 'duru máa née ní, zí m̀ngburoko do kére e ñnyí doa gbre (7) mbá m̀dú kí bilámá kufúye útúóguyé do kókó kére kje'do. ⁶ Gí do kací née ní, zí ngítí géyí mlárá do kére e ñnyí doa gbre (7) mbá kíríkála kpá útúóguyé do kókó kére kje'do. ⁷ Zí do kére bi kíríkála ñnyí doa gbre (7) ba úlú do kére ga bi kí bilámá kufúye née mbá. Gí ore zí mongú ngére 'bi Ízibiti úrúne gí simi 'bi zía ówo a kídí yí ené 'duru.

⁸ Kí phiyí a née ní, zía ndịsine sómú ledre née kíngaya. Née ní zía kákasa kací

'yì mála e kí 'yì 'bi komokenzì ga bi simi Ízibiti ore ní mbá. Zí mongú ngére 'bi Ízibiti l̀kpí 'duru bi 'duru wo ní zíyè, tí lá 'yì bi ní úkuógu ini ledre gí simi 'duru née zía ní ndaá.

⁹ Zí 'yì í'bi le'yì úku ledre zí mongú ngére kídí, “Lúru aka simi l̀gí amá. Másóm̀ndíki lúyú ledre amá go. ¹⁰ Simi bi kóo mimbé'deyí esí rozé kí 'yì ó'bó ambata zíyí 'dí'bi zée ónzó zée simi sígini 'be 'bi mongú 'yì 'bi 'yì óndó bi eyí ní, ¹¹ simi kémbí ndùlù, zíyè ñnyizé gbengará 'dú'duru, ini ledre gí simi 'duru ga gère née mbá kpí kpí kpí. ¹² Tí lá owú 'yì 'bi Èbere ní kóo bo kíze íri. Ní 'yì 'bi moko 'be 'bi mongú 'yì bi ndịsì lúru bi do 'yì óndó bi bi 'be 'bi mongú ngére ní. Zíyè l̀kpí 'duru ezé e zía, zía úkuógu ini ledre gí simiyé zíyè. ¹³ Zí ledre ga bi uku yée zíyè ní méngí roné tí kenée. Zíyí 'di'bilúgu máa do bi moko amá káa zí bi kóo 'desí ní, zíyí íngiónzó ngítí o'do née.”

¹⁴ Née ní zí mongú ngére née kákasa kací Yoséfa do geré 'di'biógu wo gí simi sígini giri 'diya. Simi bi Yoséfa olo doné zía esí bilámá bongó roné ní, zíyè 'di'bi wo ndéré kje kó'dú mongú ngére.

¹⁵ Zí mongú ngére úku ledre zí Yoséfa kídí, “Má'dú'duru 'yì bi zía úkuógu ini ledre gí simi a ní ndaá. Tí lá ukuní ledre gí royí ya útúásá go úkuógu ini ledre gí simi 'duru née zíma.”

¹⁶ Zí Yoséfa úkulúgu ledre zí mongú ngére kídí, “Má'útúásá amá úkuógu ini ledre gí simia wá, tí lá Lomo ní úkulúgu ledre kací a ne zíyí bi ní útúásá do mimbé'deyí ní.”

¹⁷ Zí mongú ngére úku ledre zí Yoséfa kídí, “Má'dú'duru mááyí mítoromá do gbúrógó Náyili, ¹⁸ zí m̀ngburoko mióto ítí e ñnyí doa gbre (7) kí bilámá sanáye ríri ríri ólúóguyé gí simi ini ndịsì ánu lómí. ¹⁹ Gí do kací yée ga gère ní, zí ngítí géyí mlárá rógbó ítí e ñnyí doa gbre (7) kpá ólúóguyé gí simi ini congó kírókóyè mbá sága. Málúrúndiki aka mlárá ítí e simi Ízibiti ona kenée wá. ²⁰ Zí mlárá rógbó ítí ga bi kí congó kírókóyè mbá sága ba ánuónzó mizefí bilámá mióto ítí ga bi gáa kí sanáye ríri ríri née mbá 'dá'ba. ²¹ Tí bi gí do kací bi anuní mióto ítí ga gère ní, 'yì útúásá úku a bi yaá méngini ledre go kenée ní wá. Niyí yí eyé fú lá rógbóyè káa zí bi 'dá'dá ní. Gí ore zíma úrúma gí simi 'bí.

²² “Zíma kpá 'dú'duru zí m̀ngburoko do kére ñnyí doa gbre mbá m̀dú kí bilámá kufúye útúóguyé do kókó kére kje'do. ²³ Gí do kací née ní, zí ngítí géyí do kére ga bi ñnyí doa gbre (7) née ídiye mbá kíríkála kufúye ndaá kpá wá, útúóguyé do kókó

kére kíé'do. ²⁴ Zí do kére bí kíríkála ìnyí doa gbre nées Ẹ̀lú mụ̀dụ ga bí kí bilámá kúfúye nées mbá. Zíma líkpí 'duru ba zí 'yí mála e, tí lá 'yí bí zía úkuógu ìni ledre bí gí simí 'duru nées zíma ní ndaa."

²⁵ Zí Yoséfa úkulúgu ledre zí mongú ngére kídí, "Duru ga bí gbre nées ní yí eyé lá kémbí 'duru kíé'do. Lomo 'dodo zíyí nées ledre bí nées ní ógu méngí a ní. ²⁶ Bilámá mǎngburoko mióto íṭí ga bí ìnyí doa gbre (7) nées ní, nées simíbi ìnyí doa gbre, mụ̀dụ ga bí ìnyí doa gbre (7) nées kpá simíbi ìnyí doa gbre (7). Nées yí ené lá ledre kíé'do kpá kémbí 'duru. ²⁷ Mílárá rógbó íṭí ga bí olúoguní gí 'dá'ba ìnyí doa gbre nées kí kíríkála ga bí ìnyí doa gbre (7) nées ní, nées 'bí eyé mongú 'bú bí ní útú kí simíbi ìnyí doa gbre (7) ní.

²⁸ "Ngére, ledre nées ní méngí roné tí cé kenée. Lomo 'dodo ledre bí nées ní ógu méngí a ní go zíyí. ²⁹ Simíbi ní ídì ìnyí doa gbre (7) zí éyí miánu ndíṣí ídíné zí 'yí e simí kángá 'bí Ízibiti ona mbá káa zí ku'dú ní, ³⁰ tí lá gí do kací simíbi máa yée nées ní, mongú 'bú ní ógu útú kí simíbi ìnyí doa gbre (7). 'Yí e niyí sómú líṣí ledre éyí miánu bí kóo ní káa zí ku'dú simí Ízibiti ní mbá, zí 'bú ndíṣí léwe bí simí kángá 'bí Ízibiti dū́ ne. ³¹ 'Yí e utúásání sómúndíkí ledre éyí miánu bí kóo nées wá, gí zía 'bú bí ní ógu útú gí do kací a nées ní ní ídì bisiniyíne kíngaya. ³² Sí ledre bí 'duru nées ogu do mongú ngére do misí'díné gbre ní, Lomo oto yeme sómú ledre go gí roa bilámáne, Lomo ní ógu méngí a lu'bú lolu wá.

³³ "Bí ba ní ìli go zí mongú ngére gélé 'yí 'bí komokenzì bí lúru bí bú simí ledre olúolú do oto wo zía lúru bí do kángá 'bí Ízibiti mbá. ³⁴ Mongú ngére ídì géle ngítí géyí mǎngburoko 'yí e zíye 'dí'bí kíé'do gí simí ìnyí (5)* gí simí éyí miánu bí ní káa zí ku'dú simí Ízibiti ona kací simíbi bí ìnyí doa gbre (7) nées mbá. ³⁵ Ídì í'bí lorú ídíní kótrú éyí miánu ga gère nées mbá oto yée 'be 'bí mongú ngére 'bí Ízibiti zía ídíné simí gara e káa do éyí miánu. ³⁶ Éyí miánu ga gère nées ídíní bándá oto yée káa do tóngó gí ro 'yí ga bí simí kángá ba, zíye ndíṣiyé ánu a gí zí mongú 'bú bí ní ógu útú simí Ízibiti kí simíbi ìnyí doa gbre (7) ní, káa bí 'yí e niyí úyúónzó royé gí zí 'bú ke."

³⁷ Zí miyéme ledre nées útúásáne komo mongú ngére kí mǎngburoko 'yí 'bí moko ené e. ³⁸ Nées ní zí mongú ngére ndú'yú 'yí 'bí moko ené e, "Azé útúásáno ówo 'yí káa

zí o'do ba, bí kí 'Dówú Lomo simíné ní gí 'da?"

³⁹ Gí ore zí mongú ngére úku ledre zí Yoséfa kídí, "Káa zí bí Lomo oto yí go zíyí ówoyémé ledre mbá bilámáne ní, ngítí 'yí bí zíze géle a bí ní 'yí komokenzì, lúru bí bú simí ledre olúolú káa zíyí ní ndaa. ⁴⁰ Bí kenée ní, mááyí go ógu oto yí káa do 'yí lúru bí kací éyí ga bí 'be 'bí amá ona ní mbá. 'Yí ga bí simí Ízibiti ona ní niyí úwú lorú mbá gí zíyí. Lá gí zía bí mááyí mongú ngére ní 'bí amá roko'bu ní rómo gí 'bí eyí."

Otoní Yoséfa lúru bí kací 'yí 'bí Ízibiti

⁴¹ Nées ní zí mongú ngére úku ledre kídí, "Máoto yí go káa do 'yí lúru bí do kángá 'bí Ízibiti mbá." ⁴² Zí ngére nées 'dí'bí ngo'dí' ené bí ndíṣí oto kací sílìne kíe simí wáraga gí ro sílìne ní esí a ro sílì Yoséfa. Zía esí bilámá mǎrìrìrì bongó roa. Do kpá í'bí nyari bí yemení gí simí dábu ní zí Yoséfa ónzó a goné. ⁴³ Zía í'bí arabíya bí usáni ndíṣí lála ní zí Yoséfa bí ní geré do kací mǎngí kángá 'bí Ízibiti ní ndíṣí gámáne kíe. Asíkíri niyí 'bí eyé ndíṣí gbúrógbó kídí, "Ídísé otoómo misí'dí fúó." Nées ní zía oto Yoséfa káa do 'yí lúru bí kací kángá 'bí Ízibiti mbá.

⁴⁴ Zí mongú ngére úku ledre zí Yoséfa kídí, "Máoto yí máa kí roko'bumá 'bí mongú ngére 'bí kángá Ízibiti ba. Ledre bí úku go ní, 'yí bí ní óyóló'bó a ní ndaa simí Ízibiti ona mbá wá." ⁴⁵ Zí mongú ngére ócò írì do Yoséfa kídí Zefanáta Panéya. Zía í'bí Aseníta nyí 'yí 'dáná éyí bí Potifára gí simí Óno ní zí Yoséfa káa do me'bea. Zí Yoséfa gámáne simí kángá 'bí Ízibiti mbá.

⁴⁶ Simíbi 'bí Yoséfa ní kóo cì kéří a do sokó (30) simí bí olú simí moko 'bí mongú ngére 'bí Ízibiti ní. Gí ro zía méngí moko ené, zía olúóguné gí 'be 'bí mongú ngére ndéré kí gámáne simí kángá 'bí Ízibiti za mbá. ⁴⁷ Simí simíbi ìnyí doa gbre (7) nées ní, zí éyí miánu olúóguné kíngaya. ⁴⁸ Zí Yoséfa kótrú éyí miánu ga bí olúoguní simí simíbi bí ìnyí doa gbre (7) nées simí gara ga bí 'bí Ízibiti ní mbá do oto yée simí gbagba ga bí simí gara ga gère nées. Éyí miánu ga bí olúoguní gí simí yáká ga bí gbaá dongá gara ga gère míkèkèřia mbá zía oto yée simí a ore. ⁴⁹ Zí kére ga bí Yoséfa yoko yée ní ídiye řűřű řűřű káa zí sayí ga bí ìní kotrú yée kó'dú míkavu ní. Éyí miánu ofu nda kóo go zía otoómo kí ékééto a bí gí zía bí ndarába ndaa lolu wá.

* **41:34** 41:34 Éyí ga bí ní olúógu gí yáká ní, mǎngí yáká ní ìfí simia ìnyí kací simíbi bí ìnyí doa gbre nées mbá. Kémbí a gí simí éyí miánu bí ìfí simiyí nées do í'bí a 'be 'bí mongú ngére. † **41:42** 41:42 Ngo'di: Ngo'di bí mongú ngére í'bí zí Yoséfa ní ìni ledre gí simí káa. Mongú ngére í'bí roko'bu moko zí Yoséfa méngí moko do bí kacine.

⁵⁰ 'Dá'dá gị zị Mongú 'bú nées kị útú ne, Aseńíta nyị 'yị 'dáná éyị bī Potifára gị simi Óno ndiki kóo owú go gbre zị Yoséfa. ⁵¹ Yoséfa ifị irị owúndiká ené nées Manási.‡ Ini Ledre gị simi a kídí, "Lomo oto máa go zíma sómúńgị ledre 'do'dó amá kị ledre 'yị amá ga bī zị babá 'be ní mbá." ⁵² Ifị irị gbre owú 'bī ené Efarayíma. ⁵³ Ini ledre gị simi a kídí simi 'do'dó amá mbá, "Lomo oto máa go zíma étrịmá."

⁵³ Zị simibi ñnyị doa gbre (7) bī kóo éyị miánu aná simi a kینگaya simi Ízibiti ní úkúne. ⁵⁴ Zị bizóro 'bī 'bú bī kóo Yoséfa uku ledre a ní tónóne tí káa zị bī kóo Yoséfa uku ní simi irịgbere ga bī gbaá ro Ízibiti ní mbá. 'Bú ní tí bo ní, tí lá simi kángá 'bī Ízibiti mbá éyị miánu ní yị ené bo. ⁵⁵ Simi bī 'yị 'bī Ízibiti e otulurúń ndonyo 'bú ní, zị 'yị e tónóye ñni ñni zị mongú ngere gị ro éyị miánu zíye. Zị mongú ngere úku ledre zị 'yị 'bī Ízibiti e kídí, "Nderésé zị Yoséfa, ledre bī uku go zise ní, idísé mēngị wo."

⁵⁶ Simi bī 'bú anga nda go simi kángá 'bī Ízibiti mbá ní, zị Yoséfa úku ledre idíni mu tónó úgú kere zị 'yị 'bī Ízibiti e gị zia 'bú ní nda kóo go bisinyine kینگaya simi Ízibiti. ⁵⁷ Zị 'yị ga bī gị simi ngíti géyị kángá e ní ndịsị ógụyé simi Ízibiti ndịsị úgú kere gị zị Yoséfa gị zia 'bú utú kóo go bisinyine simi kángá ga bī do sogo kángá ba mbá.

42

Lúndu Yoséfa e nderení simi Ízibiti

¹ Simi bī kóo Yakóbo úwú ledre kídí kere ní bo simi Ízibiti ní, zia úku ledre zị wotị e kídí, "Éyị bī ndịsịsé lá lúru komosé gị roa ona ní 'di? ² Máuwú ledre go kídí kere ní bo simi Ízibiti. Nderésé mu iri úgú kere zise káa bī azé úyú gị zị 'bú."

³ Zị lúndu Yoséfa e sokó ñnyiyé nderéye simi Ízibiti úgú kere. ⁴ Tí lá Yakóbo ootomo ené kóo Benzemúna owú lúndu Yoséfa zíye nderéye kéye wá káa bī ngíti ledre ní mēngị wo ke. ⁵ Née ní zị owú 'bī Yakóbo idíye dongará 'yị ga bī kóo nderení úgú kere gị simi Ízibiti ní gị zia mongú 'bú utú kóo kpá go simi Kanána.

⁶ Yoséfa ní ne gávana 'bī kángá 'bī Ízibiti, ndịsine úgúóyó kere zị 'yị e. Simi bī lúnduga oguní ní, zíye ótú doyé bī do kángá óto úndrua. ⁷ Simi bī oguní ní, geré zị Yoséfa ówo tosoyé kídí ga ba lúnduné e. Tí lá ili ené geré gị ro 'dodo roné zíye wá, zia ndịsị ódroné zíye fú lá bisinyine kídí, "Ógụsé gị 'da?"

Zíye úkulúgu ledre zia kídí, "Ógụzé gị simi kángá 'bī Kanána, úgú kere."

⁸ Abú Yoséfa owo tí toso lúnduné e go yá, lúnduga owoní eyé toso a wá. ⁹ Zị Yoséfa sómúńdiki 'duru kóo 'duru gị royé ní, zia úku ledre zíye kídí, "Ásé mbeze e. Ógụsé ba lúru yéme bī bī útúásásé go ógụ kị okó dozé gị doa ní."

¹⁰ Zíye úkulúgu ledre zia kídí, "Mongú 'yị, 'yị 'bī moko eyị e oguní úgú éyị miánu. ¹¹ Azé mbá owú 'bī kēmbị 'yị kјé'do. Ndazé ezé mbeze e wá."

¹² Yoséfa ya zíye ní, "Ranga, ógụsé nées lúru yéme bī bī útúásásé go ógụ kị okó dozé gị doa ní."

¹³ Zíye úkulúgu ledre zia kídí, "Ndikiní 'yị 'bī moko eyị e sokó doa gbre (12) mbá owú ya'dá e, azé mbá owú 'bī kēmbị 'bú kјé'do, o'do máa nées ndịsị ndịsị simi Kanána. Lomo 'di'bī ngúrúze go, wo bī owú ní ní cikị zị 'buzé 'be."

¹⁴ Yoséfa ya zíye ní, "Tí káa zị bī máúku ba, ásé mbeze e. ¹⁵ Mááyí ba ógụ úwú ma'dií ledre bī gị rosé ní, togú ndaa, málóbú sịndị ngere 'bī kángá ba go zise. Ólúógụsé gị ona wá 'búo togú owú lúndusé bī úkusé ledre a nées ogụ go ona. ¹⁶ Sée mbá ásé idiaká simi sịgịni ona. Ngúrúsé idí mu ndéréogụ kị lúndusé bī úkusé ledre a nées gị ro zíma ówo a kídí ledre bī úkusé ní ní ma'dií. Togú kenée wá málóbú sịndị ngere 'bī kángá ba go zise ásé mbeze e." ¹⁷ Zia úku ledre do óto yée mbá simi sịgịni kị sịlị ota.

¹⁸ Simi sịlị ota nées, zia úku ledre zíye kídí, "Mááyí kpá 'yị óto úndru Lomo. Ledre bī mááyí úku a ba, idísé mēngi a gị ro zise ómosé. ¹⁹ Togú ledre esé ní ma'dií, idísé ótoómo ngúrúsé simi sịgịni ona, zị ngíti se ga gére 'di'bī kere nderé kie zị 'yị esé e 'be gị zị 'bú. ²⁰ Zise 'di'bī owú lúndusé bī úkusé ledre nées giri ógụ kie. Mááyí ówo a kídí ledre bī úkusé zima ní ní ma'dií. Gị ore, ásé ómo ufuzé sée wá." Zíye go ngúngu ledre nées.

²¹ Zíye tónóye ódroyé dengbịye kídí, "Ma'dií ndịsini 'do'do zée gị ro lúnduzé. Lúrúsé aka káa zị bī kóo lúnduzé ní ndịsị ñni ñni kị ngúngu roné zize gị ro trịdrịné ní, 'dụtuzé mbilize ngbúrụ lerị a mēngi zée wá. Lomo i'bī 'do'dó go rozé ba."

²² Ngúrúyé bī kị irịné Rúbene ya zíye ní, "Máúku kóo ledre go zise kídí ndazé mēngi lúnduzé nées kenée wá, úwúsé esé e wá. Sáma a nda'ba dozé ba gị zị ledre nées." ²³ Owoní eyé bī kídí Yoséfa owoyeme ledre bī yée ndịsini úku a ba bú ní wá. Gị zia togú ili go úku ledre zíye yá, ngíti 'yị ní

‡ 41:51 41:51 Manási: Irị ba kị tara Èbere ini ledre simi a kídí, "Máomoligi go." § 41:52 41:52 Efarayíma: Irị ba kị tara Èbere ini ledre simi a kídí, "idí étrị miétrì."

ógu ne óyóló' bó a sími tara bi owoní bú ní.

²⁴ Zía óyó roné gí cigíyè tónónè ìní ìní. Zía ndá'baóguné tónónè ódroné zíyè. Zía 'dí'bi Simiyóna gí dongaráyè do ódó wo do komoyé ore.

²⁵ Zí Yoséfa úku ledre idíní léfé kére zíyè sími kombo eyé e, késí eyé e idíní ótolúgu a zíyè do kére eyé e. Idíní kpá í'bí éyí miánu bi zíyè ndéréyè kí ánu a kací mísí'dí ní. Gí do kací bi mengíní ledre ga gére nées go zíyè kenées ní, ²⁶ zíyè ìmbíóto éyí e do dongí eyé e yóó zíyè ndéréyè.

²⁷ Nda go do bi 'dú'du kí ndúlu, zí ngúrúyè líkpí tara kombo ené gí ro 'dí'biógu éyí miánu í'bí a zí dongí ené ní, ní lúrú bi káa ní, zía ndíki mǎrǎrǎrǎ késí ené otoluguní go sími kombo ené. ²⁸ Zía úku ledre zí lúnduné e kídí, 'T'biluguní mǎrǎrǎrǎ késí amá go zíma, lúrúsé aka ní bi sími kombo amá ba.'

Zí mimbé'deyé 'dəcíné zíyè ndíşiyé lángbayé zíyè úku ledre dongaráyè kídí, "Éyí bi Lomo mengí nda zíyè bi káa 'di?'"

²⁹ Sími bi nderéoguní go zí 'buyé Yakóbo sími Kanána ní, zíyè líkpí ledre ga bi mengíní royé írí ní mbá zía kídí, ³⁰ "Mongú 'yí bi sími kángá 'bi Ízibiti írí nées, mengí zée bisinyíne. Zía ndíşíné mengí láráze káa zí éyí bi azé mbeze e sími kángá nées ní ní. ³¹ Tí lá zíyè ítí kangú zía kídí, 'Azé yí ezé bilámá 'yí e. Ndazé ezé mbeze e wá. ³² 'Buzé ndíki zíyè sokó doa gbre (12) mbá owú ya'dá, ngúrúzé ndaá lolú wá, wo bi owú ní idíaká go çikí zí 'buzé 'be sími Kanána.'

³³ "Zía úku ledre zíyè kídí, 'Gí ro zíma ówo a kídí ásé bilámá 'yí e, idísé ótoómo ngúru lúndusé zíma ona, zíyè 'dí'bi éyí miánu ndéré kée zí 'yí esé e gí zí 'bú. ³⁴ Tí lá idísé 'dí'biógu lúndusé bi ambáodú nées girí ógu kíe zíma. Mááyí ówo a kídí ndásé mbeze e wá ásé yí esé bilámá 'yí e. Gí ore mááyí ótoómo sílǎma gí ro lúndusé zíyè ndíşí gámásé kí úgú éyí e sími kángá ba ona.'

³⁵ Sími bi níyí ndíşí léféoyó kére gí sími kombo eyé ní, zíyè ndíki owú kombo mǎrǎrǎrǎ késí eyé e sími kombo eyé míkékèrǎ mbá. Zí ngírǎ ledre nées méngí yée kí 'buyé e mbá míméngí. ³⁶ Zí 'buyé Yakóbo úku ledre zíyè kídí, "Ílísé go zí owú 'bi amá e úkúyè mbá? Yoséfa ndaá lolú wá, Simiyóna ndaá lolú kpá wá, bi ba ní ílísé go kpá 'dí'bi Benzemúna. Lerí máa ní nda idí romá go çú káa be 'di?'"

³⁷ Zí Rúbene úku ledre zí 'buyé kídí, "Babá, idí ótoómo wo do sílǎma, mááyí lúrú bi kací a. Togú mándá'baógu kíe wá, idíní úfu owú 'bi amá e gbre do bi kací a."

³⁸ Zí Yakóbo úkulúgu ledre kídí, "Máotoómo sílǎma gí ro Benzemúna zía útúne do kacíse zíyè ndérése kéyè sími Ízibiti wá. Lúnduga uyuní go mbá idíaká go lá duşí ne. Togú zíyè 'dí'bi wo nées zía kpá úyuné yá, nées go kpá umbumá gí zía mááyí go ngoko 'yí."

43

Míndá'ba lúndu Yoséfa e sími Ízibiti kí Benzemúna

¹ 'Bú ní aka fú lá méngí 'yí e kíngaya sími kángá bi Kanána ní. ² Sími bi Yakóbo kí owú 'bi ené e anuonzóní kére bi kóo oguní kée gí sími Ízibiti ní go ní, zí Yakóbo úku ledre zí woşíne e kídí, "Ndá'basé mu sími Ízibiti ndéré úgú ngíti owú yata éyí miánu zíyè."

³ Zí Zúda úku ledre zía kídí, "Mongú 'yí bi írí nées uku kóo ledre zíyè o'buş'bu kídí togú ógusé kí ambáodúyè wá, 'Útuásásé lúrú komomá wá.' ⁴ Togú ótoómo Benzemúna go zíyè ndéréze kéyè yá, miúgú éyí miánu ní idí zíyè 'diya. ⁵ Tí lá togú ótoómo sílǎyí gí roa wá, utuásázé ndéré wá gí zía mongú 'yí nées uku kídí togú ógusé kí ambáodúyè nées wá, 'Útuásásé lúrú komomá wá.'

⁶ Zí Yakóbo úku ledre kídí, "Méngíşé kéyí zíma bisinyíne káa gí zí 'di, bi zíyè úku ledre zí o'do nées írí kídí ngíti lúndusé ní bo ní?"

⁷ Zíyè úkulúgu ledre zía kídí, "O'do nées ndu'yú zée do bilámá mísí'dí gí ro ówo ledre bi gí do bizé kí 'yí 'be 'bi ezé e kídí, "Busé ní bo trǎrǎrǎ? Ngíti lúndusé ní kpá bo?" Zíyè úkulúgu ledre zía kací ndu'yú ené. Bi kenées ní azé ówo a bi kídí ní úku ledre yaá, 'Idízé ógu kí lúnduzé ní' káa be 'di?"

⁸ Zí Zúda úku ledre zí 'buyé kídí, "Ótoómo sílǎyí mu gí ro owú nées zíyè ndéréze kéyè úgú éyí miánu, gí zí wo bi zée kése kí owú 'bi ezé e, azé úyu mbá gí zí 'bú ní. ⁹ Mááyí idí máa 'yí lúrú bi kací a. Áyí ndu'yú máa gí roa. Togú mándá'baógu kíe óto wo kó'dúyí wá, mááyí go máa bisinyí 'yí kíngaya gí ro ledre ené. ¹⁰ Idí ndazé lú'bú káa zí ba wá, káa bi nderé andázé rozé ba go kí'dí gbre."

¹¹ Zí 'buyé Yakóbo úku ledre zíyè kídí, "Togú kenées yá, idísé méngí ledre ba. Ídísé 'dí'bi ngíti géyí bilámá éyí ga bi gí sími kángá ba gí ona sími kombo esé e ndéré í'bí a zí o'do nées káa do tákpásǎlǎ. Kpá kí éyí ga bi káa zí su'bu mindonyo, tezi, kágá úkú, nda kí ngíti géyí kágá ga bi níyí bo ní ndéré kée zía. ¹² Ídísé 'dí'bi mǎrǎrǎrǎ késí mongúne gí ro togú ógusé go írí yá, késí máa wo bi kóna í'biluguní zíyè

ní, zise í'bí a. Éyị nées kenée í'biluyúní nées kóo mií'bilúyú. ¹³ 'Dí'bisé lúndúsé mu zise ñyísé ndá'basé zí o'do nées írí. ¹⁴ Lomo bí k'í roko'buńé kíngaya ní, idí ídrí mímbe'de o'do nées rosé g'í ro zía í'dí sílìne g'í ro lúndúsé bí írí ní zise ndá'baogúsé kéye kí Benzemúna e mbá bilámáse. Togú 'bí amá ledre go d'úy zí owú 'bí amá e ndíşí úyuyé yá, mēngí éyí wá, idí mu kenée."

¹⁵ Zíye 'dí'bí tákpásíllí ga bí yemení yée ní, kí yata m'írírí kēsí nda kí lúnduyé Benzemúna yóo zíye ndéréye simi ízibiti, do ndéréoguyé zí Yoséfa. ¹⁶ Simi bí Yoséfa lúru kídí 'dí'bioguní Benzemúna go ní, zía úku ledre zí 'yí bí ndíşí lúru bí kací 'be 'bí ené ní kídí, "'Dí'bí ya'dá ga gère nées ndéré kíye zíma 'be. Zíyí ńgogóńzó bangá zíyí mēngí éyí miánu zíze kéye kí yana kadra."

¹⁷ Zí o'do nées mēngí tí ledre ga bí Yoséfa uku yée ní, do 'dí'bí yée 'be 'bí Yoséfa. ¹⁸ Simi bí 'dí'biotóní yée go 'd'íçí ní, zí ngírí mēngí yée kíngaya. Zíye ndíşiyé sómú ledre kídí, "'Dí'bioguní zée 'd'íçí kára ba goó g'í ro ledre kēsí ga bí kóo otoluguní yée simi kombo ezé simi mizefí ogú bí oguzé ona ní té. Ayí g'í ro 'dí'bingéří zée zíne ndíşíné mēngí láráze g'í ro zíne 'dí'bí dongí ezé e g'í ro zíne oto zée káa do owúkułú e."

¹⁹ Nées ní zíye ndéréye zí 'yí lúru bí kací 'be 'bí Yoséfa nées úku ledre zía simi bí niyí go ku mbotú ní. ²⁰ Zíye úku ledre zí 'yí 'bí moko nées kídí, "Lúru aka, oguzé kóo go 'dá'dá ona úgú éyí miánu. ²¹ Simi bí nderéoguzé go do bí 'dówúro azé líkpí tara kombo ezé e ní, zíze ndíkí kēsí ezé e otoluguní go simi kombo ezé e. Bí ba ní nda'baoguzé go k'ie ní goó ba. ²² Owozé wá, togú ambí otolugu kēsí máa nées ne yá? Oguzé kpá go kí yata kēsí g'í ro úgú ngíti éyí miánu k'ie zíze."

²³ Zí 'yí 'bí moko nées úku ledre kídí, "Ndásé ére ngírí wá. Ambí owone, Lomo bí ndíşísé íni íni zía kí 'buşé e ní í'bilugu m'írírí kēsí nées ba ne zise. Wo bí kóo úgúsé kere k'ie ní, mándíkí kóo go cé." Nda g'í ore zía 'dí'biogú Simiyóna zíye.

²⁴ Zía 'dí'bí yée éşí yée 'd'íçí kací Yoséfa, í'bí íni zíye lúgu şindíye k'ie. Zía kpá í'bí éyí miánu zí dongí eyé e. ²⁵ Zíye 'dí'biogú éyí ga bí oguní kíye g'í ro í'bí a zí Yoséfa káa do tákpásíllí ní oto yée nzíyiyé g'í zía uwúní go kídí yée niyí ánu éyí miánu kí Yoséfa e.

²⁶ Simi bí Yoséfa nda'baogu 'be ní, zíye í'bí tákpásíllí ga bí oguní k'ie ní zía, zíye útú ló'bu komoyé bí oto ńdrua. ²⁷ Zí Yoséfa ndú'yú ledre simi sanáye kpá kí ledre ngoko 'buyé kídí, "Ngoko 'buşé bí úkusé ledrea zíma ona ní ní káa be 'dí? Ní aka kí komoné?"

²⁸ Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "'Bużé bí 'yí 'bí moko eyí ní, ní bo kí komoné kí sanáne bilámáne." Zíye ótú doyé bí oto ńdrua a.

²⁹ Zía lúru bí kere, zía óńzó komoné ro Benzemúna bí owú 'bí mbágáa ní. Zía ndú'yú yée kídí, "Nées owú lúndúsé bí úkusé ledre a zíma ní?" Zía ñyíné úku ledre kídí, "Lomo idí mēngí bilámá ledre zíyí owú 'bí amáa." ³⁰ Zí simikozo mēngí wo do komo lúndua ore zía gbúgbuogúné sága lúrusó'do bí bí nées ní íni íni doa ní. Zía ólúne ngúcuné 'd'íçí ené íni íni írí. ³¹ Zía útú siminé do lúgu komoné, zía ndá'balúgu roné dongaráye. Zía úku ledre kídí, "'Dí'biogúsé éyí miánu mu."

³² Zíye 'dí'bioto éyí miánu 'bí Yoséfa ngúcuné, 'bí lúnduga kpá ngúcuyé, 'yí ga bí 'bí ízibiti bí ndíşíní ánu éyí kéye ní kpá ngúcuyé, g'í zía 'yí 'bí ízibiti e anu kotruní éyí kí 'yí 'bí Ébere wá, ndíşíní lúrucáyí 'yí 'bí Ébere e mlúrucáyí. ³³ Otoní bí ndíşí zí lúndu Yoséfa e mbá kací mándíkí yée. Tónóne g'í ro wo bí ndáká ní, nderéogúné g'í ro ambáodúye. Zí tarayé ídríne simi bí lurúní ledre nées kenée ní. ³⁴ Ndíşíní 'dí'bíkása éyí miánu zíye g'í do tarábíza bí kó'dú Yoséfa ní. Éyí miánu bí í'biní zí Benzemúna ní ní mongúne rómo 'bí lúnduga ga gère nées k'í'dí ñyí. Nées ní zíye ánu éyí kí éwé éyí do ídiye kí Yoséfa e mbá kí rokinyi.

44

Ledre g'í ro m'írírí kó'do 'bí Yoséfa

¹ Zí Yoséfa úku ledre zí 'yí moko bí ndíşí lúru bí kací 'be 'bí ené ore ní kídí, "Ídí léfe kére çí'dí simi kombo 'bí 'yí ga gère nées útúásáne kací roko'bu bí zíye g'í ro ímbí a ní. Zíyí 'dí'bí kēsí eyé otolúgu a zíye do kére máa ga gère nées. ² Zíyí oto kó'do amá bí g'í simi m'írírí kēsí ní do kére bí 'bí owú lúnduyé ní, ndro kí kēsí ené bí í'bí g'í ro kére ní." Zí 'yí 'bí moko nées mēngí ledre ga gère nées tí káa zí bí Yoséfa úku zía ní.

³ Akpa kí şí ndóndó do í'dí síllí 'yí g'í royé kí dongí eyé e yóo do ndéréye. ⁴ Simi bí nderení aka kpálá ca g'í simi yana gara ní, zí Yoséfa úku ledre zí 'yí 'bí moko bí ndíşí lúru bí kací 'be 'bí ené ní kádí, "'Dí'diya, ngásá lódú kací 'yí ga bí gáa ba mu, togú ngásá ndíkí yée go yá, idí úku ledre zíye kídí, 'Mēngílúgúsé bisinyí ledre do bí kací bilámá ledre g'í zí 'dí? ⁵ Ba ndaa kó'do bí mongú 'yí amá ndíşí éwé éyí simi a zía kpá ndíşí lúru ledre ené e simi a ní wá? Mēngíşé bisinyí ledre go kíngaya."

⁶ Simi bí 'yí 'bí moko nées ngásá ndíkí yée ní, zía úku ledre ga gère nées zíye tí kenée.

7 Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Mongú 'yí, úku lárá ledre zíze kenée gi zí 'dí? Zée 'yí 'bì moko eyí e utúasázé mēngí kēyí kenée wá. 8 Lúru aka, kēsī ga bī kóo ndíkizé yée do kére ezé e ní, nda'baoguzé kóo kīe kú gi simi kángá 'bì Kanána í'bilúgu a zíyí. Eyí bī azé nda úgu mīrīrīrī kēsī togú mbú dābu gi 'be 'bì mongú 'yí eyí gi roa ní 'dí? 9 Togú ndiki mīrīrīrī kó'do nēe goó simi éyí kací ngúruzé, idíní geré úfu wo 'dá'ba, zí ngítize nēe ídiákāye káa do owúkūlú sī sīlīyí.”

10 Zí o'do nēe úku ledre kídí, “Bilámāne, idí mu idí káa zí bī úkusé nēe. Tí lá 'yí bī niyí ndiki wo kí mīrīrīrī kó'do nēe zīne ní, ní idí owúkūlú zīma, ngítise niyí ídiáká kí ro doyé.”

11 Geré nēe ní zíye ímbíoto kombo eyé e do tónóye líkpí tarayé. 12 Zí o'do nēe tónóne gámásó'do simi éyí eyé e. Tonó kí ndiká ndéréoguné ro ambáodúye. Zía ndiki kó'do simi éyí kací Benzemúna bī ambáodú ní. 13 Zí ledre nēe sinyíne royé bisinyíne, zíye tónóye lófo bongó gi royé.* Zíye ékílúgu royé do dongí eyé e ndá'bayé 'dá'ba kí'dí bī inyíní gáa gi simi gara ní.

14 Niyí ógu ní, Yoséfa ní aka fú mindjshíné 'be. Zí Zúda kí lúnduné e ógu útúye bī kó'dú a kenée. 15 Zí Yoséfa úku ledre zíye kídí, “Éyí bī mēngšésé nēe kenée 'dí? Ówosé esé bī kídí 'yí káa zí ma ba ní kí roko'bu 'bì lúru ndiki ledre e ní wá?”

16 Zí Zúda úkulúgu ledre zía kídí, “Mongú 'yí, azé úku a ba kídí 'dí? Azé úku a bī kídí azé bilámá 'yí e ní lárá a káa be 'dí? Lomo 'dodo ogu lúyú ledre ezé go sága. Bī ba ní azé go mbá owúkūlú eyí e, ndáa lá dūyí wo bī ndikiní kó'do zía nēe wá.”

17 Zí Yoséfa úkulúgu ledre zía kídí, “Éyí ndáa kenée wá, lá dūyí 'yí bī ndikiní kó'do zía ní ní ídiákāne káa do owúkūlú amá. Sée ga bī ledre esé ndáa ní, ásé ndá'ba zí 'buzé 'be.”

18 Nēe ní zí Zúda ndósooguné gi ro Yoséfa úku ledre zía kídí, “Mongú 'yí, máowo bú roko'bu bī zíyí ní ní gbóo kí 'bì mongú ngére, ídrí aka mimbé'deyí, ledre ní taramá máili úku a zíyí. 19 Ndú'yú kóo zée kídí 'buzé ní aka bo kí komoné yá? Ngíti géyí lúnduzé e niyí kpá bo yá? 20 Ukuluguzé kóo ledre go zíyí kídí, 'Ngoko 'buzé ní aka bo kí ambáodú ené bī ndikiní zía do ngokoné ní. Tí lá mongú lúndua bī niyí kēne gi simi mbágá kí'do ní uyune. 'Buzé iliofú ledre owú máa nēe go zí zía bī ní nda go lá ngúcuné gi simi mbágāne ní.”

21 “Zíyí úku ledre zíze kídí, idízé ógu kí owú máa nēe zíyí, gi ro zíyí lúru

wo. 22 Zíze kóo úkulúgu ledre zíyí kídí, 'Owú nēe utúasá otoómo 'buné e wá, togú nderéoyó roné gi cigí 'buné go yá, 'bua nēe ní geré úyu.’ 23 Tí lá zíyí úku ledre zíze kídí, 'búo togú oguzé go kí owú lúnduzé nēe yá, azé fú lúru komoyí. 24 Simi bī nderéoguzé zí 'yí 'bì moko eyí bī 'buzé ní, zíze úku kúrúyí nēe zía.

25 “Nēe ní zí 'buzé úku ledre kídí, 'Ndá'ba ándásé rosé mu úgu yata éyí miánu zíze.’ 26 Tí lá zíze úkulúgu ledre zía kídí, 'Utúasázé ndéré wá 'búo togú owú lúnduzé ba ní nderé go kíze. Togú nderézé ngúcuzé utúasázé lúru komo o'do nēe wá 'búo togú nderézé go ndro kí owú lúnduzé.’

27 “Zí 'buzé úkulúgu ledre zíze kídí, 'Ówosé bú bilámāne kídí me'bemá Rayéle ndiki kóo owú e zíma dūyí gbre. 28 Ngúrúyé índrī go, zíma úku ledre kídí, “Ma'dii bangá sinyí lófo bayi wo go kúrī kúrī.” Tí bī kóo nēe ní zaá gi ba málúru komoa wá. 29 Togú 'dí'bisé kpá wo ba go gi zíma zí ngíti ledre ndiki wo íri yá, lerí bī otosé romá nēe ní úfu máa gi zía mááyí go ngoko 'yí.’

30 “Bī nēe ní mongú 'yí, togú nda'bazé zí 'buzé 'dáa owú ba ndáa yá, bī 'bú owú ba ofú do 'bua go ní, 31 zía ówo a yaá nda'baoguzé go ngúcuzé owú nēe ndáa yá, ní geré úyu. Lerí bī ní ólú roa nēe ní úfu wo gi zía ní yí ené go ngoko 'yí. 32 Mááyí máa 'yí lúru bī kací a zíma 'dí'bilúgu wo zí babá 'be kí bilámá sanáne. Zíma kóo go lólóbú zí babá kídí, 'Togú mándá'baogu kīe wá, lúyú ledre nēe idí idí 'bì amá za fí.’

33 “Gi zí kēyí nēe ní, mángungú romá zíyí mongú 'yí, máidí ídiáká zíyí ona káa do owúkūlú, owú nēe idíní mu ndá'ba kí lúnduné. 34 Mááyí ndá'balúgu romá zí babá lárá a káa be 'dí togú nda'bazé kí owú nēe wá ní? Ndá otoómo máa zíma lúru lerí bī ní ógu ro babá gi zí sómú ledre bī gi ro owú nēe ní wá.”

45

Yoséfa 'dodo roné zí lúnduné e

1 Yoséfa utúasá útú siminé do komo 'yí moko ga bī mítóroyé kó'dú a ore ní wá, zía úku ledre kí kúrúne 'dága kídí, “'Yí e idíní ólúógu gi do komoné gi ona mbá sága.” Nēe ní simi bī 'yí e olúoguní ní, zía úku ledre gi do biné zí lúnduné e. 2 Zía útúne íni iní kí kúrúne 'dága zí 'yí 'bì Ízibiti e úwú doa. Zí 'yí ga bī 'be 'bì mongú ngére ní úwú ledre máa nēe.

3 Zí Yoséfa úku ledre zí lúnduné e kídí, “Ba máa Yoséfa, lúndusé. Babá ní aka tí kí komoné?” Tí lá lúnduga utúasání

* 44:13 44:13 Zíye lófo bongó gi royé: Lofoní bongó gi royé gi zía ndikiní kó'do simi éyí kací Benzemúna. Zí ledre nēe f'bí lerí royé.

úkulúgu ledre zía wá, gị zí ngírì a bì nì kó'dúyè née.

⁴ Zí Yoséfa úku ledre zí lúnduné e kídí, "Ídísé ndósoógu gbóo romá." Simì bì ndoso oguní nì, zía úku ledre zíyè kídí, "Ba máa Yoséfa lúndusé kí kóo úgúóyósé zí 'yì 'bì Ízibiti e ní. ⁵ Bì ndaa sínýí rosé zí mímbe'desé éšíne rosé gị zía bì kóo úgúóyósé máa ní wá. Lomo 'dì'biogu máa ne 'dá'dá yáa gị ro yómo 'yì e. ⁶ Gị zía ba aka lá dujé gbre simìbì 'bì 'bù bì utú do 'yì e ní. Simìbì nì aka 'dá'dá ñnyì (5), 'yì ó'do éyì gị ro 'dì'biogu éyì miánu ndaa. ⁷ Lomo 'dì'biogu máa ne zise 'dá'dá yána gị ro yómo sée gị simì bizóro ba, gị ro zise ídise kí bulúndusé e trídri.

⁸ "Dì'biogusé esé máa ona se wá, yì ené Lomo. Oto máa go zíma ídima mongú 'yì lúru bì kacì mongú ngére kí 'yì 'bì 'be 'bì ené e mbá, kpá kí roko'bù zíma do 'yì e kí éyì ga bì simì Ízibiti ona ní mbá.

⁹ "Bì ba ní ñnyísé mu zise ndá'basé zí babá úku ledre zía kídí, 'Ba ledre bì wotíyì Yoséfa úku ní. Lomo oto máa go zíma ídima ngére do Ízibiti e mbá. Ídí mu ógu 'diya zíma yána. ¹⁰ Áyí ógu ndíšì simì ñrìgbére bì Gósene ní gị ro zíyì ídíyì dongáma. Yì, owú 'bì éyì e kí bulúnduyì e kí bangá éyì e nda kí ngiti géyì éyì éyì ga bì 'bì 'be ní mbá. ¹¹ Mááyí lúru bì kacise íri, gị zía simìbì 'bì mongú 'bù bì utú do 'yì e ba nì aka 'dá'dá 'dényé simìbì ñnyì (5). Káa bì sée kí 'yì 'bì 'be 'bì esé e nda kí ngiti géyì éyì esé e ásé úyú gị zí 'bù ke.'

¹² "Lúrúsé go cù kí rosé, lúndumá Benzemúna owo kpá go kídí ma'dí máa Yoséfa mánđsì ódro zise ba tí máa. ¹³ Nderésé mu zise líkpí ledre roko'bù bì mááyí kíe do 'yì 'bì Ízibiti e kí ledre ga bì lúrúsé yée yána cù kí komosé ní zí babá. Zise 'dì'biogu wo zíma yána 'diya."

¹⁴ Zía ñnyíné fáka lúnduné Benzemúna zía ñni ñni roa, zí Benzemúna kpá fáka wo ñni ñni roa. ¹⁵ Zía ndéréne kí fáka lúnduné e kí ndíšì ñni ñni royé. Gị do kací a nées ní zí lúnduga nda tónóyè ódroyè zía.

¹⁶ Simì bì sanda nderéogu zí mongú ngére kídí, lúndu Yoséfa oguní go ní, zí mongú ngére kí 'yì ené e ídíyè mbá kí rokinyì. ¹⁷ Zí mongú ngére úku ledre zí Yoséfa kídí, "Ídí úku ledre zí lúnduyì e, 'Ìmbjótósé éyì e mu do dongí esé e, zise ndá'balúgu rosé simì kánga 'bì Kanána. ¹⁸ Ídíní 'dì'biogu 'buyì kí 'yì 'be 'bì esé e mbá zíma yána. Mááyí 'bì bilámá bì zíyè simì Ízibiti ona, gị ro zíyè kpá ndíšì ánu bilámá éyì bì 'bì kánga ba.'

¹⁹ "Ídí kpá úku ledre zíyè ídíní 'dì'bi arabíya gị simì Ízibiti gị ona kpa gị ro 'dì'bi me'beyé e kí owú e, zíyè 'dì'biútú 'buyì

gírì ógu kíe. ²⁰ Ndásé sómú ledre éyì e wá, gị zía bilámá éyì ga bì simì Ízibiti ona ní, ñyí ídí mbá 'bì esé."

²¹ Née ní zí owú 'bì Yakóbo e méngí tí ledre ga bì mongú ngére uku zíyè ní. Zí Yoséfa 'bì arabíya zíyè kí éyì miánu bì ñyí ánu a do misi'di ní tí káa zí bì mongú ngére úku ledre a zía ní. ²² Zí Yoséfa 'bì mikánda bongó zíyè kacíyè cé. Tí lá zía 'bì Benzemúna bongó ñnyì ká miríri késì miya ota (300). ²³ Zía 'bì kása éyì e káa zí ga ba zí 'buné, ya'dá dongí e sokó (10) mbá kí bilámá éyì ga bì gị simì Ízibiti ore ní doyé, mbágá dongí e kpá sokó mbá kí kére e, ambata e nda kí ngiti géyì éyì miánu bì 'bua nì ánu a kací misi'di ní doyé. ²⁴ Zía 'bì misi'di zí lúnduné e zíyè ndéréyè. Zí Yoséfa úku ledre zíyè simì bì ñyí go ndéré ní kídí, "Ndásé ndéré kí ófú do misi'di wá."

²⁵ Zíyè ñnyiyé gị simì Ízibiti ndá'bayé zí 'buyé Yakóbo simì kánga 'bì Kanána. ²⁶ Zíyè úku ledre zí 'buyé kídí, "Yoséfa nì bo trídri. Nì ne kí roko'bù zíne do kánga bì Ízibiti ní mbá." Zí Yakóbo ndíšíné ónzó komoné gị zía ngúngu ené kóo ledre eyé nées wá. ²⁷ Tí lá simì bì líkpíní ledre ga bì Yoséfa 'dici yée mbá zía ní, nda simì bì lúru arabíya ga bì Yoséfa kasa yée gị ro do 'dì'bi wo gírì simì a ní, zí lomo ro 'buyé Yakóbo ndá'baoguné roa. ²⁸ Zí Yakóbo úku ledre kídí, "Ma'dí, mángúngu go. Owú 'bì amá Yoséfa nì bo trídri. Mááyí ógu ndéré lúru wo 'dá'dá zíma kí úyuma."

46

Yakóbo nderé simì Ízibiti

¹ Née ní zí Yakóbo kókú éyì ené e mbá, nda simì bì nderéogu simì Bírísába ní, zía 'dáná éyì zí Lomo bì kóo 'bua Isáka ndíšì óto úndrua ní ore.

² Nda go kí ndulú, zí Lomo 'dódo roné zí Yakóbo simì 'duru do úku ledre zía kídí, "Yakóbo."

Zía úkulúgu ledre zía kídí, "Í Ngére."

³ Zí Lomo úku ledre zía kídí, "Mááyí Lomo bì kóo 'buyì ndíšì óto úndrua ní. Ngírì ndaa méngí yì kí ndéré simì Ízibiti wá, gị zía mááyí ógu 'bì úndru zíyì, zíyì ndíkíogu tǔ'dú rǔkí sǔ do 'yíma'dí e íri.

⁴ Mááyí 'dijyíoto yì gị simì Ízibiti. Zíma kpá 'dì'bilúgu yì gírì. Áyí úyú do sǔlǔ mbígí wotíyì Yoséfa."

⁵ Zí Yakóbo ñnyíné gị simì Bírísába gị ore, zí owú 'bì ené e 'dì'bi wo kí 'yì 'bì 'be 'bì eyé e mbá simì arabíya bì mongú ngére 'bì gị ro do 'dì'bi wo kíe ní. ⁶ Zíyè kpá 'dì'bi za bangá eyé e kí éyì eyé ga bì 'bì 'be ga bì ndikíní simì kánga bì Kanána ní, zíyè ndéréyè simì Ízibiti. Zí Yakóbo

'dí'bi bulúnduné e mbá kíne. ⁷ Zía 'dí'bi wotíne e, bulúnduné ga bí owú ya'dá e ní, kí nyíne e, teténe e mbá simi Ízibiti.

⁸ 'Yí ga bí 'bí Yakóbo nderé kíye simi Ízibiti ní, niyí, Rúbene owúndiká ené, ⁹ Wotí Rúbene niyí 'bí eyé, Anóka, Pálu, Ézoronó nda kí Karamí. ¹⁰ Simiyóna, wotíga niyí 'bí eyé, Zemúwéle, Zamína, Oyáda, Zakíni, Zóra, nda Sáló wo bí mbágáa 'bí ené nyí 'yí 'bí Kanána ní. ¹¹ Lévi, wotíga niyí 'bí eyé, Geresóna, Káta, kí Miraré. ¹² Zúda, wotíga niyí 'bí eyé, Éra, Onána, Séla, Peréze nda kí Zéra. (Éra e kí Onána uyuní 'bí eyé cikí simi Kanána.) Owú 'bí Peréze 'bí eyé, Ézoronó e kí Amúlu. ¹³ Isakára, wotíga niyí 'bí eyé, Tóla, Púwa, Zasúba nda kí Simaróna. ¹⁴ Zebulúna, wotíga niyí 'bí eyé, Seréda, Elóna, Zaléle.

¹⁵ Simi bí Léya ndiki owú ga gére née zí Yakóbo simi Padána Aráma ní, zía ndiki owúkára dongaráye kíé'do kí íríné Dína. Owú ga gére née niyí kóo mbá cì kéré a doa sokó doa ota (33). ¹⁶ Gáda, wotíga niyí 'bí eyé, Zefóna, Ági, Sùni, Ezebóno, Éri, Aródi, nda kí Aréli. ¹⁷ Aséra, wotíga niyí 'bí eyé, Imána, Isáva, Isívi, nda kí Beriya. Íri lémíyè Séra. Owú 'bí Beriya 'bí eyé, Ebére e kí Malakéle.

¹⁸ Ga ba íri owú ga bí Yakóbo ndikiní yée kí Zilífa kára 'yí 'bí moko bí Labána í'bí wo zí nyíne Léya ní. Niyí 'bí eyé mbá sokó doa ñnyí doa kéré (16). ¹⁹ Wotí Yakóbo ga bí gí simi Rayéle ní, niyí dūyí gbre, Yoséfa e kí Benzemúna. ²⁰ Nda simi Ízibiti íri, zí Aseníta, nyí Potifára 'yí 'dáná éyí bí gí simi Óno ní, ndiki Manási e kí Efarayíma zí Yoséfa. ²¹ Wotí Benzemúna niyí 'bí eyé, Béla, Béka, Asebéla, Géra, Námána, Éyi, Rósa, Mupíma, Apíma nda kí Aráda.

²² Ga ba 'bí eyé bulúndu Yakóbo ga bí gí simi Rayéle ní, niyí mbá sokó doa eso (14). ²³ Wotí Dána ní 'bí ené, Uşíma. ²⁴ Wotí Nafatáli niyí 'bí eyé, Zazéle, Gúni, Zezére nda kí Siléma.

²⁵ Ga ba 'bí eyé bulúndu Yakóbo ga bí gí simi Bíla bí owúkára 'yí 'bí moko bí Labána í'bí zí nyíne Rayéle ní, niyí mbá ñnyí doa gbre (7).

²⁶ Bulúndu Yakóbo ga bí nderení kí Yakóbo simi Ízibiti ní, niyí mbá cì ota doa ñnyí doa kéré (66). Oloní kará 'bí owú e wá. ²⁷ Nda kí owú 'bí Yoséfa ga bí ndiki yée gbre simi Ízibiti ní, zí owú ga bí sù sindí Yakóbo ní ídíye mbá cì ota doa sokó (70).

Yakóbo e nderéoguní simi Gósene

²⁸ Yakóbo kasaokpó Zúda 'dá'dá zí Yoséfa simi Ízibiti gí ro zía óguné sǒngó yée simi gara bí Gósene ní. Simi bí nderéoguní nda

goó simi Gósene ní, ²⁹ zí Yoséfa ékíne simi arabiya ené nderéne simi Gósene sǒngó 'buné Yakóbo. Simi bí ndikiní ní, zí Yoséfa fáka 'buné, zía íni ini kíngaya.

³⁰ Zí Yakóbo úku ledre zí Yoséfa kídí, "Bí ba ní, abú máuyu yá máuyu sara íri, málúru komoyí go, máówo go kídí áyi bo trídri."

³¹ Née ní zí Yoséfa úku ledre zí lúnduné e kí 'yí ga bí 'bí 'buné e ní mbá kídí, "Ní miútuásáne zíma nderéma úku ledre zí mongú ngére kídí, 'Lúndumá e kí 'yí ga bí 'bí babá ní oguní gí simi Kanána go zíma ona. ³² Niyí yí eyé 'yí úlu bangá e, 'dí'bioguní kábiríkí e, ina e, íti e kí ngiti géyi éyi eyé e go mbá kíye." ³³ Simi bí mongú ngére ndolo sée go ndu'yú sée kídí, 'Moko esé ní 'díya yá?' ³⁴ Ídíse úkulúgu ledre zía kídí, 'Azé yí ezé 'yí úlu bangá e kú gí do owúze káa zí bí kóo mǎngburoko 'yí ezé e ndíşini méngi a ní.' Gí ore ní ótoómo sée zise ndíşise simi írígberé bí Gósene ní, gí zía 'yí ga bí 'bí Ízibiti ní, iliní ndíşí kótru royé kí 'yí úlu bangá e wá."

47

¹ Zí Yoséfa nderéne úku ledre zí mongú ngére, kídí, "Babá kí lúndumá e oguní go gí simi Kanána ona. 'Dí'bioguní kábiríkí e, ina e, íti e kí ngiti géyi éyi eyé e go mbá kíye simi írígberé bí Gósene ní." ² Yoséfa 'dí'biutu lúnduné ga bí ñnyí (5) née nderé 'dódo yée zí mongú ngére.

³ Zí simi mongú ngére ndu'yú yée kídí, "Ndíşise méngi moko 'dí?"

Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Mongú 'yí, azé yí ezé 'yí úlu bangá e cé káa zí 'bí bulúnduzé e ní. ⁴ Oguzé go ndíşí ca simi kángá ba ona, gí zía mongú 'bú utú go bisinyíne simi kángá 'bí Kanána, éyi bí zée kí bangá ezé e zíze ánu a ní ndaá lolu wá. Bí ba ní nguṅguzé rozé zíyi, ídí nguṅgu a zíze ndíşizé simi Gósene ona."

⁵ Zí mongú ngére úku ledre zí Yoséfa kídí, "Buyí e kí lúnduyí e oguní go zíyi, ⁶ kángá 'bí Ízibiti ní do síllyí, ídí óto 'buyí e kí lúnduyí e idiní ídí simi bílamá bí bí Gósene ní. Togú lúru ngiti géyi 'yí e niyí bo dongaráye bí niyí miútuásáye ní, ídí óto yée zíye ndíşiyé lúru bí kací bangá amá e."

⁷ Née ní zí Yoséfa 'dí'biógu 'buné Yakóbo 'dódo wo zí mongú ngére. Gí do kací bí Yakóbo í'bí mandá zí mongú ngére ní, ⁸ zí mongú ngére ndu'yú wo kídí, "Simibi eyí ní goó ndu?"

⁹ Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí, "Simibi amá ní go mbá míya kíé'do doa cì kéré a doa sokó (130). Simibi amá ndaá za káa zí 'bí bulúndumá e wá. Tí lá mǎndíşí yéme romá wá, mágámá lícì romá go

kíngaya gí zí 'do'dó." 10 Zí Yakóbo í'bí mandá zí mongú ngére, zía ñyiné yóó ókpóne.

11 Née ní zí Yoséfa í'bí bilámá bi zí 'buné e kí lúnduné e ndíşşyé simi a simi Ízibiti, do bilámá bi gbóo kí gara bi kí ñríné Ramasé* káa zí bi mongú ngére uku ní. 12 Zí Yoséfa í'bíógú éyí miánu zí 'buné e kí lúnduné e kí 'yí ga bi 'be 'bi eyé e ní zía útúásáne kacíye kí owú e mbá.

Mongú 'bú utú simi Ízibiti

13 Éyí miánu ndaa lolu kóo zí 'yí e simi kángá e mbá wá gí zía 'bú utú go bisinyíne kíngaya, gí zí kéyí née zí roko'bu 'yí 'bi Ízibiti kí Kanána úkúne goó miúkú gí zí 'bú. 14 Zí Yoséfa 'dó'dúyóko késí ga bi ugúní kére kíe simi kángá 'bi Ízibiti kí kángá 'bi Kanána ní mbá, zía 'dí'bi késí née ndéré kée óto a 'be 'bi mongú ngére. 15 Simi bi késí ukú gí zí 'yí 'bi Ízibiti e kí 'yí 'bi Kanána e go ní, zí 'yí 'bi Ízibiti e óguyé zí Yoséfa do úku ledre zía kídí, "Í'bí éyí miánu mu zize. Azé go úyu gí zí 'bú. Késí ukú gí zize go."

16 Zí Yoséfa úkulúgu ledre zíye kídí, "Ídíse ógu kí bangá e esé zíma, zíma í'bí éyí miánu doa zize togú késí esé ukú go mbá ní." 17 Née ní zíye 'dí'biógú bangá eyé e zí Yoséfa, zía í'bí éyí miánu zíye do usáni eyé e, kábiríki eyé e, ína eyé e íti eyé e, kpá dongí eyé e. Simi Simibi máa née ní zí Yoséfa ndíşşiné í'bí éyí miánu zíye do bangá eyé e.

18 Simi bi simibi née ukú go ní, zí 'yí e kpá óguyé zí Yoséfa úku ledre zía kídí, "Mongú 'yí, utúasázé ótoeci ledre gí zíyí wá. Késí ezé e kí bangákułú ezé e niyí go mbá 'bi eyí. Owú éyí bi idiaká cuku'dée káa gí ro zize í'bí a zíyí ní ndaa lolu wá. Odú éyí ga bi idiakáni go lá duú kuřu'buze kí gbékpí kángá bi zize ní. 19 Azé úyu zí kángá ezé e sınıyíe tí do komoyí káa gí ro 'dí? Azé úguóyó kuřu'buze kí kángá ezé e zíyí gí ro éyí miánu, zize ídíze kí kángá ezé e mbá owúkułú 'bi mongú ngére. Zíyí í'bí kúfú zize gí ro zize 'díyí a bi ní óto zéee zize idize trıdrı kpá káa bi 'yí bi zía ndíşşiné simi kángá née ndaa lolu wá."

20 Zí Yoséfa úgu bi ga bi simi Ízibiti ní mbá zí mongú ngére. 'Yí 'bi Ízibiti e ugúoyóní bi eyé go mbá, gí zía 'bú mengi nda kóo yée go kíngaya. Bi ga bi simi Ízibiti ore ní mbá nda goó 'bi mongú ngére. 21 Zí Yoséfa óto 'yí e zíye idíye go mbá owúkułú 'bi mongú ngére 'bi Ízibiti. 22 Odú 'yí ga bi kóo ugu bi eyé wá ní duú

'yí 'dáná éyí e,† gí zía mongú ngére ndíşşí kóo í'bí sáká éyí 'bi miánu zí 'yí 'dáná éyí e kací kadra mbá. Éyí miánu máa bi kóo gí zí mongú ngére ní, ndíşşí kóo ásá kiye. Née sş ledre bi ugúoyóní bi eyé e gí zía wá ní.

23 Zí Yoséfa úku ledre zí 'yí e kídí, "Bi ba ní máugú sée kí bi esé e go mbá zí mongú ngére. Kúfú ní goó ba zise ó'do a yáká esé e. 24 Tí lá simi bi sındj kadra 'bi 'dí'biógú éyí gí yáká ogu go ní, zise ífi simi a ñnyí. Kémbj a gí simi ñnyí née zise í'bí a zí mongú ngére. Zí ngíti a idíne káa do kúfú kí éyí miánu zise kí 'yí 'bi 'be 'bi esé e."

25 Zíye úkulúgu ledre kídí, "Mongú 'yí, yómo trıdrıze go. Azé kí rokinyi zize idíze káa do owúkułú e zí mongú ngére."

26 Née ní zí Yoséfa óto ledre née zía idíne káa do lorú gí ro bi ga bi simi Ízibiti ní kídí kje'do gí simi ñnyí (5) 'bi éyí ga bi niyí 'dí'biógú a gí yáká ní, ní ídí 'bi mongú ngére. Lorú née ní fú lá kenée gí karaba. Bi bi ngára ndaa 'bi mongú ngére wá ní, duú bi 'bi 'yí 'dáná éyí e.

27 Simi sındj kadra máa née ní zí Isiréle e óto 'be 'bi eyé simi Ízibiti simi ñrıgbere bi Gósene ní. Zíye ndiki tú'dú éyí e íri, do étrıye zıye idıye tú'dú.

28 Yakóbo ndíşşí kóo simi Ízibiti íri kí simibi sokó doa ñnyí doa gbre (17). Simibi bi Yakóbo mengi ní, ní kóo mbá miya kje'do cí gbre doa ñnyí doa gbre (147).

29 Simi bi sındj kadra ní go gbóo zí Yakóbo úyuné ní, zía ndólo Yoséfa úku ledre zía kídí, "Togú 'búma ní tí doyí ídí óto sşlyı ro kótóma zıyı lólóbú zıma yaá née utúasá óto máa simi Ízibiti ona wá. 30 Simi bi togú máúyu go ní, ídí ndéré óto umbumá kí'dí bi ótoni bulúndumá e ní."

Zí Yoséfa úkulúgu ledre zía kídí, "Máayı mengi a káa zí bi úku ní."

31 Zí Yakóbo úku ledre zía kídí, "Ídí lólóbú gí ro zıma ówo a." Nda née ní zı Yoséfa lólóbú zıa, zı Yakóbo ótú doné bi gı do řangba ené ini ini zı Lomo.

48

Yakóbo í'bí úndru zí Manási e kí Efarayıma

1 Nda gí do kací ngíti géyí sındj kadra e zí sanda ndéréne zí Yoséfa kídí, "Buıyí ní kí ndıyá kíngaya." Zí Yoséfa 'dí'bi wotıne ga bi gbre, Manási e kí Efarayıma ní kpa káne. 2 Simi bi ukunı ledre zı Yakóbo kídı, "Wotıyı Yoséfa ogu go luruı yı ní," zıa ó'bu roné ñnyıne ndışşıne tara řangba 'dága.

3 Zí Yakóbo úku ledre zı Yoséfa kídı, "Lomo bi kí roko'buné kíngaya ní 'dodo

* 47:11 47:11 Ramasé: Mongú gara bi Ramasé ni simi kángá bi Gósene ní. † 47:22 47:22 'Yí 'dáná éyí e: Mongú ngére 'bi Ízibiti oto 'yí e zıye idıye káa do 'yí 'dáná éyí e do ndışşıye óto úndru tú'dú bicayı lomo e.

kóo roné zíma símì Lúẗẗ símì káńgá bí Kanána ní, zía kóo í'bí ńndru zíma, ⁴ zía úku ledre zíma kídí, 'Mááyí óto yíi zíyí ẹ́tríyí kíngaya, zí bulúnduyí e ndíkíógu ríki sị do 'yíma'dí e. Mááyí karanée í'bí káńgá ba zíyí kí bulúnduyí ga bí niyí ógu gí do kacíyí ní za fí, zía ídine káa do 'bí eyé.'

⁵ "Bí ba ní wotíyí ga bí ndikiní yée zíyí gbre símì káńgá 'bí Ízibiti ona 'dá'dá zíma kí ógumá zíyí símì káńgá 'bí Ízibiti ní, niyí go ógu ídí wotíma e, Efarayíma e kí Manási. Niyí go ógu ídí zíma káa zí Rùbene e kí Simiyóna bí niyí wotíma e ní. ⁶ Owù ga bí gí do kacíye ní, niyí nda ídí go 'bí eyí e. Ẹyí sílì bí niyí ógundíkí a ní, nì ógu gí zí Manási e kí Efarayíma. ⁷ Ledre nì gí ro mbágáyí káa. Sími bí máínyí gí símì Padána zí Rayéle úyuné do misí'di símì káńgá 'bí Kanána ní, zía kóo í'bí mongú sómú ledre zíma. Efaráta bí ndísiní kpá ndólo a Beteléme ní nì aka yí ené kóo gbála, zize kóo óto wo cikí do misí'di ore."

⁸ Sími bí Yakóbo lurú wotí Yoséfa ga gére ní, zía ndúndu'yú kídí, "Owù ga gére nées náambi e?"

⁹ Zí Yoséfa úkulúgu ledre zí 'buné kídí, "Babá, nées owù ga bí Lomo í'bí yée zíma ona ní."

Yakóbo ya zía ní, "Ógu kíye zíma yána, gí ro zíma í'bí ńndru zíye."

¹⁰ Komo Yakóbo lurú lolu kóo bí mbí wá gí zí ngoko, gí zí kéyí nées ní, utúásá lúru bí bílámáne wá. Nées ní zí Yoséfa 'dí'biógu wotíne ga gére nées gbóo ro Yakóbo, zí 'bua fáka yée roné í'bí ńndru zíye.

¹¹ Zía úku ledre zí Yoséfa kídí, "Máówo amá lolu kóo bí kídí mááyí lúru komoyí ní wá. Bí ba ní Lomo otoo máa go zíma kpá lúru owù e gí simiyí."

¹² Zí Yoséfa ímbjóyó yée gí do sındí Yakóbo do útúló 'bú komoné bí. ¹³ Zí Yoséfa 'dí'bí yée gbengárá, zía óto Efarayíma zí Yakóbo do ngelí do óto Manási do anú. ¹⁴ Zí Yakóbo ngilífí sílìne. Zía óto sílìne 'bí anú do Efarayíma bí ní owù ní. Do nda óto sílìne 'bí ngelí do Manási bí ndíká ní.

¹⁵ Zía í'bí ńndru zí Yoséfa do úku ledre kídí,

"Lomo bí kóo bulúndumá Abarayáma ndíşí óto ńndrua ní, zí babá Isáka kpá ndíşiné óto ńndrua ní, ní kpá Lomo bí ndíşí lúru bí kacíma gí karaba ní ní.

¹⁶ Nì ne Lomo bí lúru bí kacíma símì ledre e za mbá ní, idí í'bí ńndru zí owù ga ba İřimá idí ndíşí ówù doyé, zí İři babá Abarayáma kí İři Isáka kpá ndíşí ówúne doyé

Idíní ẹ́trí tǔ'dú

do sogo káńgá."

¹⁷ Sími bí Yoséfa lurú 'buné oto nda yí ené sílìne 'bí anú do Efarayíma ní, zí bí sínýine roa. Zía İnyiné gí ro 'dí'bióyó sílì 'buné 'bí anú gí do Efarayíma gí ro óto a do Manási. ¹⁸ Zí Yoséfa úku ledre zí 'buné kídí, "Babá, owúndíká nì ba óto sílìyí 'bí anú doa."

¹⁹ Tí lá Yakóbo asi yí ené miási. Zía úku ledre kídí, "Máówo bú, owù 'bí amáa, máówo bú. Bulúndu Manási niyí kpá idí tǔ'dú. Tí lá bulúndu Efarayíma niyí idí tǔ'dú rómo do 'bí Manási, bulúnduga niyí ndíkíógu tǔ'dú sị do 'yíma'dí e." ²⁰ Zí Yakóbo í'bí ńndru zíye símì sílì bí kóo nées zía úku ledre kídí,

"Karanée Isiréle e niyí ndíşí ndólo İříşé símì bí ilíní go í'bí ńndru ní.

Niyí úku ledre kídí, 'Lomo idí í'bí ńndru zíyí káa zí bí í'bí ńndru zí Efarayíma e kí Manási ní.' "

Nées misí'di bí kóo Yakóbo oto Efarayíma kée 'dá'dá zí Manási ní.

²¹ Nées ní, zí Yakóbo úku ledre zí Yoséfa kídí, "Káa zí bí lúru go nées, malú'bu lolu gí do kací ba kíngaya wá. Tí lá Lomo ní zía bí kacíse zía 'dí'bilúgu sée símì káńgá 'bí bulúndusé e. ²² Bí ba ní, máí'bí Sekéme go zíyí ndaá zí lúnduyí e wá. Nées bílámá İřigbére bí kóo má'dí'bí gí zí ezeokóma e Amóra e ní."

49

Yakóbo í'bí ńndru zí wotíne e

¹ Zí Yakóbo ndóloyóko wotíne e úku ledre zíye kídí, "Ídísé yóko rosé mbá do bí kǔ'do gí ro ledre bí karanée nì méngí roné zise ní zíma úku a zise.

² "Ídísé yóko rosé zise úwú ledre ba sée wotí Yakóbo e.

Ídísé úwú kúrúma kúru 'búşé, Isiréle.

³ Rùbene áyí owúndíká amá, áyí yíi roko'bu amá, mándíkí yíi símì bí kóo mááyí aka do sındíma ní.

Áyí yíi kí ńndruyí kpá kí roko'bu zíyí.

⁴ Áyí cakaba tí lá káa zí mongú ngburu ní, cóngó ledre bí zía ídine gí do biyí ní ndaá,

gí zía ndíşí go kí me'be 'buyí káa do kára

bí 'dú'du amá azá goó gí zíyí.

⁵ Simiyóna e kí Léví ásé do lúndu, ásé idí 'bí esé 'yí méngí okó kí mĩngburoko maku ga bí do sílìse nées ní.

⁶ Máútúásá úku yéme ledre gí royé e wá, máútúásá kpá ólú símì ledre eyé e wá, gí zía ufuní 'yí e goó kí mĩmbé'dekesí bí zíye ní,

zíye ndísiyé kí 'déwe sɛ̀ndí ítí 'bì 'yì e káa zì bí iliní ní.

7 Máóto taramá goó kací mimbé'dekesí esé nées bisinyíne, simikesí esé nées ofu nda go. Bulúndusé e niyí báyi faa dongará kúfú Isiréle e mbá.

8 Zúda, lúnduyí e niyí ndísi mbófo yíi, zíye ndísi óto úndruyí gí zía áyí rómo komo ezeokóyí e.

9 Áyí ídí káa zì kemí ní, ní nánáónzó bangá ené togú anu go zía lérené yá, zía ndá'ba 'dú'duné bí. Káa zì mbágá kemí ní, éyí bí ní tóro 'dùtù kó'dúyí ní ndaá.

10 Áyí ídí kí ngbángbá 'bì ídí káa do manda zíyí, bulúnduyí e niyí ídí ngéere do kúfú 'yì e mbá kúfú 'yíma'dí e mbá niyí ndísi óto úndruyé zíye ndísi í'bí tákpásíjì zíyí.

11 Nì ódóngèrì dongí ené ro kókó sɛ̀ndí kóró bí ní miútuásáne komoa ní. Zía ndísiné ló'dó bongó ené simi iní kóró* bí káa zì sáma ní.

12 Komoa ní ídí bikesíne rómo gí do iní kóró, soa ní ídí bikenyíne rómo do miényí iní umba.†

13 Zebulúna, ní ndísi kí 'be tara mongú ngburu, zì tǔ'dú 'yì e ndísi ógu tóroyé do gbúróngó ngburu ma'dáa nées. Mamayé ní ídí geré gbóo kí kángá bí Sidóna ní.

14 Isakára, ní ídí kí roko'buné káa zì dongí bí ndísi 'dú'du dongará éyí ga bí ìmbí yée ní.‡

15 Simi bí lúru bí 'dówúro nées ní bilámáne zì írjgbéere a ídine kpá bilámáne ní, ní óyóyème sogoné, zía í'bí roné ndísi ìmbí éyí owóowó ga bí ore ní. Zía ídine owúkúlú 'bì moko ga bí ore ní.

16 Dána ní ídí 'yì 'dècì yème ngbanga zì 'yì ené e káa zì ngítí géyí 'yì ga bí kóo 'bì Isiréle e ní.

17 Owú 'bì eyí e kí bulúnduyí e niyí ídí káa zì kámá dogbořu misi'di, togú lagá usáni go yá, 'yì bí ndísi ngásá kí usáni máa nées ní útúógu gí doa.

18 Ngéere Lomo mándísi óto komomá gí ro zíyí yómo zée.

19 Gáda, 'yì ngáka éyí e niyí karanée útú kí okó do bulúnduyí e, tí lá niyí rómo komo 'yì ga géere nées cù.

20 Bì bí Aséra, ní ndísi doa ní ní 'dí'biógu bilámá éyí miánu kíngaya. Zía ndísiné í'bí bilámá éyí miánu bí ní miútuásáne gí ro mongú ngéere.

21 Nafatáli, ní yì ené káa zì nyazu ní. Nì ndísi gámá kí ro doné. Nì ndísi ndiki mbá owú ga bí kí lámá royé§ kíngaya ní.

22 Yoséfa ní 'bì ené káa zì kóró bí ndísi ána kíngaya ní, kpá káa zì kóró bí kó'dú ngburu ní, bí mirásá a rasá zía 'dùtù bí mbá ní.

23 Ezeokóyí niyí ndísi útú kí okó doyí, zíye ndísiyé méngí yíi 'duo kí mimbé'dekesí.

24 Tí lá sama bí do sílía ní utúasá kǔzì wá, sílía utúasá ó'dó kí é'be sama wá, gí zía Lomo bí kí Roko'buné kíngaya bí ndísi lúru bí kací Yakóbo ní, ní ne bí ló'bo kpá 'yì 'bá'ba Isiréle e,

25 gí zía Lomo bí 'buyí ndísi óto úndrua ní ndísi sáká yíi ne, gí zía Lomo bí kí roko'buné kíngaya ní ndísiné í'bí úndru bí gí komo ere gí 'dága ní zíyí, ní kpá í'bí úndru do iní bí ndísi lágaógu gí sí kángá ní, zì bangá éyí e, bulúnduyí e étriyé zíye ídiye tǔ'dú.

26 Úndru bí máí'bí zíyí ba ní kí roko'buné kíngaya rómo do úndru ga bí kóo 'desí ní mbá, romo kpá gí do tákpásíjì ga bí kóo gí zì bulúnduyí e ní mbá.

Úndru ga géere nées idini ógu zì Yoséfa, gí zía ní ídine manda zì lúnduné e za mbá.

27 Benzemúna, ní ídí 'bì ené káa zì máárara bí kí 'bú roné ní, kí phiyí ní nánáónzó bangá e zía ánu yée, kí tagá zíye ífi simi ngítí a kí lafúne e."

28 Ga bí sokó doa gbere (12) nées mbá sí do Isiréle. Nées ledre bí 'buyé Yakóbo uku zíye simi bí ní í'bí úndru zíye kací misi'diné mingúngucua ní.

Ledre gí ro umbu Yakóbo

* 49:11 49:11 Lúgu bongó simi iní kóró: Ledre bí Yakóbo uku nées 'dodo ledre kídí Zúda ní karanée ídí kí tǔ'dú éyí e zine. Kóró ené ní ána kíngaya zì Zúda ndísiné lúgu bongó e simi iní a. † 49:12 49:12 Bikesí komo kí bikenyí so: Nì rokinyi bí ní ídí zía kíngaya gí zì éyí ga bí zía ní. ‡ 49:14 49:14 Dongará éyí ga bí ìmbí yée ní: Kángá 'bì Isakára ní ídí dongará kángá 'bì sí do Isiréle e gbere. § 49:21 49:21 Káa zì nyazu bí ndísi ndiki mbá owú ga bí kí lámá royé: Nafatáli, áyí ndísi ódro mbá bilámá ledre e.

²⁹ Zí Yakóbo yóko wotíne e úku ledre zíye kídí, “Mááyí go ógu úyu zíze ndíkíze kí 'yì amá e. Ídísé oto máa cigí babá simi gu landa bí simi yáká 'bí Èforono 'yì 'bí Ète ní. ³⁰ Gu landa bí Makeféla née ni kóo simi yáká bí Abarayáma ugú gí ro ndíşşí oto bí e simi a gí zí Èforono 'yì 'bí Ète, gbóo kí Mamaré simi kángá 'bí Kanána ní. ³¹ Otoní kóo Abarayáma e kí me'bené Sára ore, do kóo oto Isáka e kí me'bené Rebéka kpá ore, máoto me'bemá Léya kpá ore. ³² Ugúní kóo yáká née go kí éyí ga bí simiyé ní mbá gí zí Ète e.”

³³ Simi bí Yakóbo ukuonzó ledre go zí wotíne e ní, zía 'dú'dulúgu roné bí, zí şindí kadra útúásáne zía úyuné.

50

¹ Zí Yoséfa útúne kùkùrukù do umbu 'buné do fáka wo zía ndíşşiné íni ini roa. ² Zí Yoséfa ñnyíne úku ledre idíní yéme umbu 'buné kí kágá bílámáne káa bí ni síníyí. ³ Şíllí 'bí şuşu kágá née ni mbá cì gbre (40). Zí 'yì 'bí Ízibiti e ini wo kí şíllí cìl'ota doa sokó (70).

⁴ Simi bí şíllí 'bí ini ụkú go ní, zí Yoséfa úku ledre zí m̀ngí kángá ga bí m̀ngburoko 'yì 'bí moko 'bí mongú ngéne ní kídí, “Togú ledre amá eme komosé tí miéme yá, idísé ndéré kí sanda ba úku a zí mongú ngéne kídí, ⁵ 'Babá oto kóo máa go lolóbú zine kídí, “Mááyí go ógu úyu, idí oto máa simi gu bí kóo máiciómo gí romá simi Kanána ní.” Bí ba ní m̀ngúngú romá zíyí idí ngúngu a zima ndéréne oto 'bumá zima ndá'baógumá.’”

⁶ Mongú ngéne ya zía ní, “Ndéré mu oto 'buyí káa zí bí lolóbú zía kídí née ni m̀ngí a kenée ní.”

⁷ Simi bí Yoséfa 'dí'bí umbu 'buné ndéré kíe oto a ní, zí 'yì 'bí moko 'bí mongú ngéne nda kí m̀ngburoko 'yì ga bí 'bí Ízibiti ní ndéréye 'díyíoto Yoséfa. ⁸ Zí 'yì ga bí kací Yoséfa kí yé ga bí kací 'bua ní ñnyiyé mbá ndéréye 'díyíoto umbu. Odu 'yì ga bí idiakáni simi Gósene ní duq' m̀nzéré owú e nda kí bangá eyé e. ⁹ Zí 'yì ngásá kí arabiya e kí 'yì ngásá kí usaní e kpá ndéréye ndro kéye. 'Yì e niyí kóo t'ú'dú bí utúní do kací Yoséfa ní.

¹⁰ Simi bí 'doguní bí, nderéoguní goó simi Atáda bí sága Yeredéne mi'dí gbéne kí'dí bí ndíşşíní ócò kére ní, zíye ndíşşiyé ore ini ini, ini ini ḱngaya. Née ní zí Yoséfa ini 'buné ore kí şíllí ñnyí doa gbre (7). ¹¹ Simi bí 'yì 'bí Kanána ga bí ndíşşíní ndíşşí ore lurúní ini bí m̀ngí roné ḱngaya simi Atáda ní, zíye úku ledre kídí, “Mongú lerí ro 'yì 'bí

Ízibiti e.” Zí irí bí née nda ídine Ábele Miziráma.*

¹² Née ní, zí wotí Yakóbo e m̀ngí ledre tí káa zí bí 'buyé úku zíye ní. ¹³ Zíye 'dí'bí umbu 'buyé ndéré kíe simi Kanána oto a simi gu landa bí Makeféla gbóo kí Mamaré, bí simi yáká bí kóo Abarayáma ugú gí ro ndíşşí oto bí e simi a gí zí Èforono 'yì 'bí Ète e ní. ¹⁴ Gí do kací bí otoní bí ní, zí Yoséfa ñnyiyé kí lúnduné e kí 'yì ga bí kóo nderení kéye oto bí ní mbá ndá'balúgu royé simi Ízibiti.

Yoséfa úku ledre zí lúnduné e

¹⁵ Simi bí lúndu Yoséfa lurúní 'buyé uyu go ní, zíye úku ledre kídí, “Togú Yoséfa somúndiki bisinyí ledre bí kóo m̀ngízé zía, zía m̀ngí lúgu a zíze ní, azé m̀ngí 'dí?” ¹⁶ Née ní zíye kákasa zí Yoséfa kídí, “'Buyí uku kóo ledre zíze 'dá'dá zía kí úyuné, ¹⁷ 'Ba ledre bí idísé úku a zí Yoséfa ní. M̀ngúngú romá zíyí idí otoómo luyú kí bisinyí ledre kóo lúnduyí e m̀ngí zíyí ní.' Bí ba ní idí otoómo ledre zíze gí simi luyú ledre ezé, zéé ga bí ndíşşizé oto úndru Lomo 'bí 'buyí ní.” Simi bí Yoséfa uwú ledre née ní, zí simikozo m̀ngí wo zía útúne ini ini.

¹⁸ Zí lúnduga óguyé útúye ló'bu komoyé bí kó'dú a. Zíye úku ledre kídí, “Azé cakaba go owúkulú eyí e.”

¹⁹ Zí Yoséfa úkulúgu ledre zí lúnduné e kídí, “Ndásé éré ngirí wá. Mándá kí roko'bu zima óyóló'bo ledre bí Lomo yeme go ní wá. ²⁰ Abú yemesé kóo rosé gí ro m̀ngí bisinyí ledre ḱma yá, tí lá Lomo yeme kóo ledre née zía ídine kenée ne gí ro zine yómo t'ú'dú 'yì e káa zí bí ní ndíşşí m̀ngí roné cakaba ba. ²¹ Zía úku yéme ledre zíye kídí, bí goó kenée ní ndásé éré ngirí wá. Mááyí í'bí éyí e zise kí owú 'bí esé e mbá.”

Ledre gí ro umbu Yoséfa

²² Yoséfa ndíşşíní kóo kí lúnduné e simi Ízibiti. Ni úyu ní, simibí ené ní go miya kíé'do doa sokó (110). ²³ Yoséfa lu'bu kóo do sogo kángá go ḱngaya. Zía lúru owú e gí simi Efarayíma kí bulúndu Efarayíma e. Zía kpá ñmbí owú ga bí gí simi Makíri wotí Manási ní.

²⁴ Nda simi ngíti şindí kadra zí Yoséfa úku ledre zí lúnduné e kídí, “Mááyí go ógu úyu. Tí lá Lomo ní ógu sáká sée do 'dí'bióyó sée gí simi kángá ba ndéré kíse simi kángá bí kóo mocúomo ledre a zí Abarayáma, Isáka nda kí Yakóbo ní.” ²⁵ Bí ba ní, idísé lolóbú zima kídí, ásé 'dí'bí umbumá kpa kíse simi bí Lomo ní go 'dí'bí sée ndéré kíse simi Kanána ní.

* 50:11 50:11 Ábele Miziráma: Irí ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, “'Yì 'bí Ízibiti e ndíşşíní ini ini.”

²⁶ Née ní, zí Yoséfa úyuné cìkì símì Ízibiti
ore símì bí símìbí ené ní go míya kǐé'do doa
sokó (110) ní. Do yéme umbu a bilámáne
kí kágá do óto a símì sondúyù.

**Bilámá ledre bi
Matáyo
eké ní
Ledre gi ro búku bi
Matáyo ní**

Matáyo eké búku ba ne. Ni ngúru 'yi gi dongará 'yimikása ga bi sokó doa gbre 'bi Yésu ní, ndisíní kpá ndólo wo Lévi. Eké búku ba gi ro 'dódo ledre káe zí ngíti géyi Yúda e kídí Yésu ní ne 'Yi yómo 'yi e bi kóo Lomo uku ledrea 'desj kídí née ni kása wo óguné yómo 'yi e mbá ní. Matáyo tonó aka kóo fí eké iri bulúndu bulúndu Yésu. Zía kpá úku ledre fúo kídí miógo Yésu 'dodo go kídí ledre ga bi kóo nébì e ndisíní úku yéé gi roa ní, niyi za mbá ma'dúú ledre e, mengíní royé go tí cé káa zí bi kóo ndisíní úku yéé ní.

Zí Matáyo kpá uku ngíti ledre kídí Yésu ndisj kóo 'dódo ledre kídí, 'Be 'bi Lomo ní gi ro kúfú 'yi ga bi ndisíní méngi ledre ga bi Lomo ili yéé ní. Kápita 5-7 ukuní ledre gi ro ledre bi Yésu uku gi ro 'Be 'bi Lomo simi muruwayi ótoásá a kí ngíti géyi éyi e ní. Kápita 10 Yésu uku ledre gi ro bilámá ledre 'bi Lomo, kídí ní karanéé ánga do sogo kángá za mbá. Kápita 13 Yésu uku ledre 'Be 'bi Lomo simi muruwayi ótoásá a kí ngíti géyi éyi e. Kápita 18 Yésu uku ledre gi ro toso miméngi ledre bi azé méngi a gi ro zía óto zéé ndisizé bilámáze 'Be 'bi Lomo ní. Kápita 24-25 Yésu uku ledre kídí tǔ'dú ledre e niyi aka méngi royé kí née ni nda fú ndá'baogú do sogo kángá. Odú búku ba uku kpá ledre gi ro ledre bi Yésu uku zí 'yi lódú kacine e, idíní ndéré kí úku bilámá ledre 'bi Lomo zí kúfú 'yi e za mbá gi ro záye kpá ídiye 'yi lódú kacine e ní.

Uku ledre kpá gi ro mitónó ndisj 'bi Yésu do sogo kángá ndéréóguné gi simi sindj kadra bi nda'ba simi a komo ere ní. Tonó kí ledre gi ro mindíki wo, ledre gi ro babatiza ené, kí úzu éyi bi ndiki gi zí Satána ní, nda kí kúrú Lomo bi Yésu ma'dáa ndisj úku a zí 'yi e ní. Kpá kí ledre ga bi ndisj 'dódo yéé zí 'yi e ní, nda kí ledre bi kóo ndisj 'dí'biyó ndiyá gi ro 'yi e simi Galiláya ní. Búku ba uku kpá ledre gi ro mindéré Yésu bi kóo gi simi Galiláya simi Yerusaléma, kí ledre ga bi mengíní royé zía simi bi sindj kadra 'bi odú ndisj ené do sogo kángá ni go gbóo ní. Do úkúne kí miphéphé wo do mingbúngbu kágá, miúyu a nda kí miúru a.

Ledre gi ro bulúndu bulúndu Kírésjto Yésu

(Lúru kpá Lúka 3:23-38)

¹ Ba ledre gi ro bulúndu bulúndu Kírésjto* Yésu,† tonó gi ro ngére Dawídi ndéréóguné gi ro Abarayáma.

² Abarayáma ndiki Isáka.

Zí Isáka ndiki Yakóbo.

Zí Yakóbo ndiki Zúda e kí lúnduné e.

³ Zí Zúda ndiki 'bi ené Peréze e kí Zéra.

Mbágáye 'bi ené Tamára.

Zí Peréze ndiki 'bi ené Ézorono.

Zí Ézorono ndiki 'bi ené Ráma.

⁴ Zí Ráma ndiki 'bi ené Aminadába.

Zí Aminadába ndiki 'bi ené Nasóna.

Zí Nasóna ndiki 'bi ené Salamóna

⁵ Zí Salamóna ndiki 'bi ené Bowáza, iri mbágáa Rába.

Zí Bowáza ndiki 'bi ené Óbede, iri mbágáa Rúta.

Zí Óbede ndiki 'bi ené Zése.

⁶ Zí Zése ndiki 'bi ené Dawídi bi kóo ni mongú ngére ní.

Dawídi ndiki 'bi ené Solomóna, mbágáa ni Beteseýida kára umbu kací Uríya.

⁷ Zí Solomóna ndiki 'bi ené Rebóma.

Zí Rebóma ndiki 'bi ené Abiyáza.

Zí Abiyáza ndiki 'bi ené Ása.

⁸ Zí Ása ndiki 'bi ené Zesofáti.

Zí Zesofáti ndiki 'bi ené Zeróma.

Zí Zeróma ndiki 'bi ené Uzíya.

⁹ Zí Uzíya ndiki 'bi ené Zotáma.

Zí Zotáma ndiki 'bi ené Áza.

Zí Áza ndiki 'bi ené Izikiya.

¹⁰ Zí Izikiya ndiki 'bi ené Manási.

Zí Manási ndiki 'bi ené Amóna.

Zí Amóna ndiki 'bi ené Zosiya.

¹¹ Zí Zosiya ndiki 'bi ené Zekini, do ndiki ngíti géyi lúnduga simi bi ezeokó Isiréle e 'di'biní yéé ndéré kíye simi Babelóniya ní.

¹² Gi do kací a bi Yúda e nda'baoguní 'bi eyé gi simi Babelóniya ní,

zí Zekini ndiki 'bi ené Seretiyéle.

Zí Seretiyéle ndiki 'bi ené Zerubábele.

¹³ Zí Zerubábele ndiki 'bi ené Abiyúda.

Zí Abiyúda ndiki 'bi ené Alikíma.

Zí Alikíma ndiki 'bi ené Azóra.

¹⁴ Zí Azóra ndiki 'bi ené Zadóka.

Zí Zadóka ndiki 'bi ené Akímu.

Zí Akímu ndiki 'bi ené Eluyúda.

¹⁵ Zí Eluyúda ndiki 'bi ené Eliyázara.

Zí Eliyázara ndiki 'bi ené Matána.

Zí Matána ndiki 'bi ené Yakóbo.

¹⁶ Zí Yakóbo ndiki 'bi ené Yoséfa o'do 'bi Mariya. Néé Mariya bi mbágá Kírésjto Yésu ní.

* 1:1 1:1 Kírésjto: Ini ledre gi simia kídí, 'yi bi Lomo gelé wo káa do Ngére ní. † 1:1 1:1 Yésu: Ini ledre gi simia kídí, Lomo yomo 'yi e.

¹⁷ Bulúndu Yésu niyi kóo miifiyé káa. Tonó gí ro Abarayáma ndéréóguné gí ro mongú ngére Dawídi, ndiki andání kóo ríki 'yi eyé e go kí'di sokó doa eso (14). Do tónó ndiki ngíti géyi gí simi sındi kadra 'bi mongú ngére Dawidi ndéréóguné gí simi sındi kadra bi ezeokó Isiréle e 'di'biní yéé ndéré kiye simi Babelóniya ní, kpá sokó doa eso. Zí ngíti géyi tónóye gí ore ndéréóguné gí simi sındi kadra bi arání Kírésito simi a ní. Ndiki andání ríki 'yi eyé e go kpá sokó doa eso.

*Ledre gí ro mindíki Kírésito Yésu
(Lúru kpá Lúka 2:1-7)*

¹⁸ Ledre gí ro mindíki Kírésito Yésu tonó kóo káa. Koróni[‡] kóo mbágáa Mariya zí ngíti o'do kí iríné Yoséfa. 'Dá'dá zí Yoséfa kí ówo royé kéne káa do o'do kí kára, zí Mariya ídine kí siminé, owú ma'dáa ogu yí ené simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo. ¹⁹ Gí zía bi Yoséfa ndíši méngi ledre ga bi Lomo ili yéé ní, kpá gí zía bi ili ené 'bí komokenyi ro do Mariya wá ní, zía kóo áyine gí ro ótoómo wo lá wayí kenée 'yi e ndaní ówo a wá.

²⁰ Simi bi Yoséfa yeme roné go kenée ní, zí Ngére kása maláyika[§] 'diya ógu úku ledre zía simi 'duru kídí, "Yoséfa bulúndu ngére Dawídi, ndá sómú ledre gí ro ótoómo kí 'dí'bi Mariya káa do me'beyí wá, owú bi simi a nées ogu ené gí zí 'yima'dí wá, Lomo yeme yí ené ne simi roko'bu 'bi 'Dówúne. ²¹ Ni aráogú owú nées owú'o'do, ídí ífi iri a Yésu, gí zía ni yómo 'yi ené e gí simi lúyú ledre eyé e."

²² Ledre bi kóo Ngére ukui'bí tara ngíti nébi ní, méngi roné nées goó ne tí káa zí bi kóo uku ní kídí, ²³ "Karanée ngíti owúkára ku mbotú* ní ídí kí siminé, zía árane owú'o'do, do ndíši ndólo wo Imanuwéle," ledre gí simi a kídí, "Lomo ni kize."

²⁴ Simi bi Yoséfa urú ní, zía tí 'dí'bi Mariya káa do me'bené káa zí bi maláyika 'bi Ngére ogu úku a zía ní. ²⁵ Abú Yoséfa 'dí'bi tí Mariya go káa do me'bené yá, kotruní bi 'du'du kéne wá, zaá gí zí Mariya ará owú bi siminé nées té kí, zí Yoséfa ífi iri a Yésu.

2

'Yi komokenzi e oguní simi Beteléme

¹ Gí do kací a bi kóo arání Yésu simi Beteléme ngíti gara simi kángá bi Yúdaya simi bi kóo Eróde ní ore ne ngére ní, zí ngíti géyi 'yi komokenzi e óguyé gí gbére

simi Yerusaléma ore, ² zíye ndúndu'yú kídí, "Owú bi arání wo káa do ngére 'bi Yúda e ona ba, ni 'dí 'da? Kele ené 'dodo ledre a go zize gbére 'dáa, óguzé ba óto úndrua."

³ Simi bi ngére Eróde uwú ledre nées kenée ní, zí bi sínýine roa kí 'yi ga bi 'bi Yerusaléma ní mbá. ⁴ Zía ndóloyóko manda 'bi 'yi 'dáná éyi e, kí 'yi 'dodo lorú e, ndú'yú yéé kídí, "Úwúsé kóo kídí niyi ará Kírésito ma'dáa 'da?" ⁵ Zíye úkulúgu ledre kídí, "Ukuní kóo kídí, niyi ará wo simi Beteléme, kángá 'bi Yúdaya ona. Ngíti nébi uku kóo kídí Lomo uku yaá,

⁶ "Beteléme,

ndaá 'bi eyí lá dujú owú gara simi kángá 'bi Yúda e wá.

Mongú ngére ni karanée ólúogú gí simiyí gí ona

zía ídine 'yi lúru bí kací 'yi amá e Isiréle e za mbá.' "

⁷ Nées ní, zí Eróde ndólo 'yi komokenzi ga gére nées simi ugu gí ro ówo a gí zíye luruní kóo kele máa nées kí be 'dí? ⁸ Zía úku ledre zíye kídí, "Nderésé mu simi Beteléme gámásó'do owú máa nées. Togú ndíkisé wo goó, ídísé ndá'baogú 'dódo bia zima gí ro zima kpá ndéréma óto úndrua."

⁹ Simi bi ngére Eróde odro go zíye ní, zíye ólúoguyé ndéréye. Kele bi ndíši útú zíye 'dá'dá ní, nzara zía kpá ólúoguné útúne zíye 'dá'dá. Zía ndéré tóroné té do 'be bi owú máa nées ní simi a ní. ¹⁰ Niyi kóo kí mongú rokinyi kí lúru kele nées kí útúne zíye kpá fú 'dá'dá. ¹¹ Zíye ndéréoguyé ndíki Yésu kí mbágane Mariya, zíye útúye do ngúrú sındiye óto úndru a. Zíye líkpí tara kombo eyé e, 'di'biogú dábú kí aburengú kí bilámá sù'bú mindonyo 'bí yéé zí Yésu. ¹² Nda go kí ndulú, zí Lomo ódroné zíye simi 'duru kídí ndaní ndá'ba gí 'dí zí Eróde wá, idiní ndéré gí do ngíti misi'di kpí.

Ngasáni kí Yésu simi Ízibiti

¹³ Simi bi ya'dá ga gére nées okpóni go ní, zí Ngére Lomo kása maláyika ógu ódroné zí Yoséfa simi 'duru kídí, "'Di'diya, ínyisé mu kí me'beyí zise 'dí'bi owú ba ngásá ndíši kíe simi Ízibiti gí zía Eróde ayí go gámásó'do wo gí ro úfu a. Ídísé ndíši íri 'buó togú mándólólúgu sée máa." ¹⁴ Kpá tí akpa kí ndulú nées, zí Yoséfa e kí me'bené 'dí'bi owú nées, zíye ngásáye simi Ízibiti, ¹⁵ zíye ndíshiyé íri zí Eróde úyuné té kí.

[‡] **1:18** 1:18 Koróni wo gí ro ófí a: Kací ondú 'bi Yúda e nées sındi kadra simi bi 'bíni lafa go tí lá 'dá'dá a gí zí o'do kí ndíshiyé ndro kí me'bené káa do kára kí o'do. **§** **1:20** 1:20 Maláyika e: Niyi lomo ga bi ndíshini ndíši kí Lomo komo ere ngará kuru'buyé ndáa káa zí 'yima'dí e wá ní. Simi ngíti géyi sındi kadra e Lomo ndíši kása yéé do sogo kángá kí sanda ené zí 'yi e.

* **1:23** 1:23 Owúkára ku mbotú: Ni owúkára bi owo aka ledre 'bi ya'dá e wá ní. **1:23** 1:23 Isáya 7:14 **2:6** 2:6 Míka 5:2

Ledre née 'dodo ini ledre gi simi ledre koo Ngére Lomo ukui' bí zí ngúru nébì úku a ní kídí, "Mándólólúgu owù 'bí amá go gi simi Ízibiti."

¹⁶ Simi bi Eróde owo kídí 'yì komo-kenzì ga gére née londoní née go ní, zì mimbé'dea éšjine zía kása asikiri ené e ndéré úfu owù ya'dá ga bi simi Beteléme ore kpá kí yée ga bi gbaá ore ní mbá 'dá'ba. Tonóní úfu yée gi ro yée ga bi simibi eyé ní gbre ní ndá'baoguné nde. ¹⁷ Zí mongú lerí idíne tí káa zí bi kóo nébì Yeremáya uku ní kídí, ¹⁸ "Do kará Isiréle e ndísi ówù kí iní iní kí mbùmbùdú kí mongú lerí simi gara bi Ráma ní. Ndísiní iní iní gi ro owù 'bí eyé e, gi zía ufuonzóní yée go mbá. Mbámíowù máa ga gére née iliní do úcúomo yée kí iní iní wá."

Yoséfa nda'baoguní simi kángá eyé

¹⁹ Simi bi Eróde uyu nda go ní, zí maláyika 'bí Ngére Lomo óguné simi 'duru zí Yoséfa simi Ízibiti ²⁰ zía úku ledre kídí, "Ínyísé mu kí me'beyí zise 'dí'bi owù zise ndá'basé simi kángá esé 'bí Isiréle e. Eróde bi kóo ayí gi ro úfu wo ní uyu go."

²¹ Zí Yoséfa ñnyiyé kí me'bené 'dí'bi Yésu, yóo do ndá'bayé simi Kángá eyé 'bí Isiréle e. ²² Ábuwá Arakaláyo ní nda goó ne ngére do bi kací 'buné simi kángá bi Yúdáya ní. Zí ngírí méngí Yoséfa kí ndá'bané íri. Zí Lomo úku ledre zía simi 'duru, zíye nda ndéréye simi Galiláya. ²³ Ndísiní nda kóo simi gara bi Nazeréta ní. Utúasá go kí ledre bi kóo ngíti nébì uku gi ro Kírésito ma'dáa kídí, "Niyí ndísi ndólo wo 'yì 'bí Nazeréta."

3

Yiwáni uku kúrú Lomo zí 'yì e

(Lúru kpá Máriko 1:1-8, Lúka 3:1-18, Yiwáni 1:19-28)

¹ Simi sındj kakra máa bi kóo née ní, ngíti o'do ní kóo bo kí ñriné Yiwáni, ní 'yì Bábátizí 'yì e. Zía ndísiné úku ledre 'bí Lomo zí 'yì e simi Yúdáya gbála simi súwú ² kídí, "Ídisé mu óyóló'bo mimbé'desé, gi zía sındj kakra ní go gbóo gi ro zí Lomo bi komo ere ní ídine Ngére esé." ³ Yiwáni ní o'do bi kóo nébì Isáya uku ledre a kídí, "Yì ní karanée ndísi ótrú ledre zí 'yì simi súwú kídí,

yémeómosé misi'di mu nzíyiné zí Ngére, ídisé 'dózo yéme misi'di zía ní."

⁴ Yiwáni éšj kóo roné bongó bi u'yúní gi simi bi bangá bi Gémele ní, zía ódó roné

ká'dá bi yemení gi simi saná ní. Mongú éyí miánu ené ní kóo mbíra kí tezi. ⁵ Tú'dú 'yì e ñnyíní kóo gi simi Yerusaléma, kí yée ga bi gi simi kángá bi Yúdáya ní, nda kpá kí 'yì máa yée ga bi gbóo gbóo kó'dú ngburu bi Yeredéne ore ní mbá ndéréye úwú ledre 'bí Lomo gi tara Yiwáni. ⁶ Simi bi 'yì ga gére née ukuoguní lúyú ledre eyé e ní, zía bábátizí yée simi ngburu bi ndoloní Yeredéne ní.

⁷ Simi bi lurú tú'dú Farúsáyo e,* kí Sadúkáyo e† kí óguyé k'ídí bi ndísi í'bí babatiza ní, zía úku ledre zíye kídí, "Sée ga bi áse bisinyíse káa zí kámá okó ní, ambí uku zise ne ya ídisé ngásáoyó rosé gi zí simikesí 'bí Lomo bi ní ógu dosé ní? ⁸ Togú kenée ya, ídisé méngí éyí bi ní 'dódo a kídí óyóló'bosé miméngí ledre esé go ma'dú ní.

⁹ Éyí ndaá kpá lóndo sée zise somú ledre kídí Lomo ní ótoómo ledre zise gi zía bi áse bulúndu Abarayáma ní wá. Máuku zise ma'dú tutú ga bi bi née, Lomo utúasá go óyóló'bo yée zíye ídíye káa do bulúndu Abarayáma. ¹⁰ Lomo ní go nzíyiné gi ro lágáonzó kágá e bi. Ma'dúí, kágá máa wo bi aná bilámáne wá ní, ní lágáonzó a do úcu a ku pho'du.

¹¹ "Mándísi bábátizí sée kí iní gi ro zise óyóló'bo somú ledre esé. Tí lá gi do kacima ngíti mongú 'yì ní ógu, bi romo domá ní. Máutúasá gbawá í'diógu wará ené gi sındja. Ni bábátizí 'bí ené sée kí roko'bu 'bí 'Dówú Lomo kí pho'du. ¹² Ni 'bí ené yì ené káa zí 'yì óco komo kére ní. Ní léféoto kére ené simi bilámá éyí, cici a née zía kótru a trje do óngbóoyó a 'dá'ba."

Yiwáni í'bí babatiza zí Yésu

(Lúru kpá Máriko 1:9-11, Lúka 3:21,22)

¹³ Simi ngíti sındj kakra zí Yésu ñnyiné gi simi kángá bi Galiláya ní ndéréne ngburu bi Yeredéne ní gi ro zí Yiwáni bábátizí née.

¹⁴ Zí Yiwáni úku ledre zía kídí, "Máili ba zíyí í'bí babatiza zíma yí, ógu nda zíma ba lará a káa be 'dí?"

¹⁵ Zí Yésu úkulúgu ledre zí Yiwáni kídí, "Ba go bilámá sındj kakra gi ro zíyí bábátizí máa, gi zía ilizé mbá ndísi méngí ledre ga bi Lomo ili yée ní." Zí Yiwáni ngungu a.

¹⁶ Zí Yiwáni go bábátizí wo. Simi bi olúogu gi simi iní ní, geré zí ere líkpí roné. Zía lúrundiki 'Dówú Lomo kí óguné doné káa zí kíríkó'do ní. ¹⁷ Zí Lomo ódróné gi komo ere kídí, "Ba mbigi Owù 'bí amá, 'búa ofu domá go, mááyí kí rokinyi gi zía."

2:15 2:15 Uziya 11:1 2:18 2:18 Yeremáya 31:15 3:3 3:3 Isáya 40:3 * 3:7 3:7 Farúsáyo: Née ngíti géyí Yúda ga bi ngárá ndítí'dofuní do lorú bi Músa eké ní wá ní. Ngunguní ledre lomo e, kí ledre maláyika e kpá kí ledre miúrú 'yì e gi simi umbu. † 3:7 3:7 Sadúkáyo: Née ngíti géyí Yúda ga bi ngárá ndítí'dofuní do lorú bi Músa eké ní wá ní. Tí lá ngunguní eyé bi kídí lomo ro 'yima'dí e ní bo, maláyika e niyí bo, 'yì e urúní gi simi umbu bú ní wá. Ólo Moko 'bí 'yimikása e 23:6-8.

4

*Satána uzu Yésu**(Lúru kpá Máriaiko 1:12,13, Lúka 4:1-13)*

¹ Gi ore zí 'Dówú Lomo 'dí'bi Yésu ndéré kíe simi súwú gbála gi ro zí ngére 'bi bicayi lomo e úzu wo.* ² Zi Yésu méngíné simi stuwú íri sílì cì gbre (40) anu éyí' mbá wá. Zí 'bú nda go méngi wo kingaya. ³ Zi Satána óguné úku ledre zía kídí, "Togú áyí tí mbígí Owú 'bi Lomo yá, ídí úku ledre zí owú tutú ga bi bi ba ídíní óyóló'bo royé káa do ambata gi ro zíyí ánu a gi zí 'bú."

⁴ Zi Yésu ñnyiné úkulúgu ledre zí Satána kídí, "Ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, "Yíma'dí utiasá ídí trídri lá dūyí gi zí éyí miánu wá. Kúrú Lomo ni óto 'yi e ne zíye ídiye trídri."

⁵ Gi do kací ledre née, zí ngére 'bi bicayi lomo e 'dí'bi Yésu ndéré ékí kíe do mongú 'Díçí 'bi Lomo simi Yerusaléma[‡] bi o'bóní ngbángbáne 'dága ní do úku ledre zía kídí, ⁶ "Togú áyí tí Owú 'bi Lomo yá, ídí mu lé'béutú bi 'dáa. Gi zía ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí,

" 'Lomo ni kása maláyika ené e zíye sáká yí,

káa bi áyí útú útru sındiyi ro tutú e ke.' "

⁷ Zi Yésu úkulúgu ledre zí Satána kídí, "Ni miékéne kídí, 'Ndá uzu Ngére Lomo eyí wá.' "

⁸ Zi ngére 'bi bicayi lomo e kpá 'dí'bi wo ndéré ékí kíe do mongú ngbángbá landa 'dága, zía 'dódo kángá e kí manda eyé e kí roko'bu ga bi zíye ní mbá zí Yésu. ⁹ Zía úku ledre zí Yésu kídí, "Togú útú cakaba bi zíyí óto úndrumá yá, éyí ga bi za mbá má'dódo yée zíyí née, mááyí í'bi yée zíyí."

¹⁰ Zi Yésu úku ledre zí Satána[§] kídí, "Ídí ñnyí gi cigíma íri, ni miékéne kídí, ídí óto úndru Ngére Lomo eyí zíyí ndisiyí méngi dūyí ledre ené."

¹¹ Gi do kací ledre née ní, zí ngére 'bi bicayi lomo e ndéréóyó roné, zí maláyika e nda óguyé sáká wo.

*Doşj moko 'bi Yésu**(Lúru kpá Máriaiko 1:14,15, Lúka 4:14,15)*

¹² Kací ledre née lu'bú wá, do ónzó Yiwáni 'yi Bábátizí 'yi e simi siginí. Simi bi Yésu uwú kídí onzóní Yiwáni go simi

siginí ní, zía ñnyiné ndá'balúgu roné simi kángá bi Galiláya ní. ¹³ Ndisi ené kóo simi Nazeréta ore wá, okpó geré miókpó simi gara bi Kapáranawúma ní. Gara máa née ni kóo do gbúrúngó mikavu Galiláya mi'dí simi kángá 'bi kúfú 'yi ga bi Zebulúna kí Nafatáli ní. ¹⁴ Ledre née utiasá go kpini kí ledre bi nébi Isáya uku ní kídí, ¹⁵ "Yi ga bi Zebulúna e kí Nafatáli e ní, ndisini ndisi gbóo kó'dú mikavu Galiláya, née Yúda e. 'Yi ga bi ndisini sága Yeredéne gi 'dí kerí nda kí yée ga bi simi Galiláya ní, niyí 'yi ga bi ngára ndani Yúda e wá ní. ¹⁶ 'Yi ga bi ndisini kóo ndisi simi mituluru ní, mongú bimióngó ogú go zíye. Yée máa ga bi kóo ndisini 'bi eyé do bi bi umbu ndisi í'bi 'do'dó ro 'yi e simi a ní, bimióngó ongó go zíye."

¹⁷ Gi simi sındi kadra máa bi kóo née ní, zí Yésu tónóne úku ledre 'bi Lomo zí 'yi e kídí, "Ídisé óyóló'bo mimbé' desé zise ngungu ledre 'bi Lomo. Gi zía sındi kadra ni go gbóo gi ro zía ídine káa do Ngére esé."

*Yésu ndolo mizefi 'yi lódú kacine e**(Lúru kpá Máriaiko 1:16-20, Lúka 5:1-11)*

¹⁸ Kadra kíe do, Yésu ni go ndisi ndéré do gbúrúngó mikavu Galiláya, zía lúrundiki Simúna Pétero kí lúnduné Andiriya. Niyí go ndisi ónzó mbirá kenzé eyé simi ini.

¹⁹ Zía ndólo yée kídí, "Ógusé mu ndisi lódú kacima, gi ro zima óto sée káa do 'yi 'dí'biógu 'yi e zíma." ²⁰ Simi bi uwúni ledre née kenée ní, geré zíye ótoómo mbirá eyé ore zíye ógu útúye do kací Yésu.

²¹ Zíye ókpóye gi ore 'dá'dá, zía ndiki Zebediya kí wotíne e gbre, Yakóbo kí lúnduné Yiwáni. Niyí simi kurungba ndisi yéme komo mbirá eyé. Zí Yésu ndólo phirangá ga gére née gbengará kí lúnduné. ²² Geré zíye ótoómo mbirá eyé kí 'buyé ore, do útúye do kací Yésu.

*Yésu yomo 'yi ndiyá e**(Lúru kpá Lúka 6:17-19)*

²³ Zi Yésu gámáne simi Galiláya mbá. Togú ogu ndisi 'yi e go simi 'Díçí Kótruro e,* niyí ndisi ini ini zí Lomo yá, zía 'dódo ledre 'bi Lomo zíye ore. Zía kpá úku bilámá ledre bi yeme gi ro 'yíma'dí e ní zíye. 'Yi ga bi niyí kí ríkí ndiyá e royé

* **4:1** 4:1 Ngére 'bi bicayi lomo e: Irj a ni Satána. Ni manda 'bi maláyika ga bi içini okó ro Lomo do úçúogu yée gi komo ere ní. Zí maláyika ga gére née nda ídiye go bicayi lomo e kpá dokéké e. Ólo 'Dódoogu 12:9. † **4:2** 4:2 Órú tara 'yi: Simi ngiti géyí sındi kadra Yúda e ilini ánu eyí wá gi ro í'bi royé ini ini zí Lomo. **4:4** 4:4 Gbre lorú 8:3

‡ **4:5** 4:5 'Díçí 'bi Lomo: 'Díçí máa wo née ni dūyí kíe'do simi Yerusaléma. 'Yi 'dáná éyí e ndisini lengbe 'dáná éyí simia gi zía Lomo ni ore, gi ro zía ótoómo lúyú ledre 'bi 'yi e. **4:6** 4:6 Ke'bi 'bi Dawidi e 91:11,12 **4:7** 4:7 Gbre lorú 6:16 § **4:10** 4:10 Satána: Satána ni kóo maláyika. Zía sinyi do lafúne e, zíye nda ídiye ezeokó Lomo. Gi zí kényí née ní, zí Lomo ógóyó gi komo ere 'dá'ba. Ni nda cakaba go ngére 'bi bicayi lomo e. Ólo 'Dódoogu 12:9.

4:10 4:10 Gbre lorú 6:13 **4:16** 4:16 Isáya 9:1,2 * **4:23** 4:23 'Díçí Kótruro: Née 'díçí ga bi Yúda e ndisini kótruro royé simiyé gi ro ini ini zí Lomo kpá gi ro ndisi 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yi eyé e simiyé ní.

ore ní, zía kpá yómo yée gí simi a. ²⁴ Zí phanda ledre bi Yésu ndíşş méngi a nées ńngané simi ńrígberé bi Súrriya ní mbá. Zí tų'dų 'yi e ndíşş óguyé kí říkí ndiyá eyé e zí Yésu ndíşşiné 'dí'bióyo a gí royé. 'Yi máa yée ga bi niyi kí dokéké simiyé, kí yée ga bi simi doyé sinyí go misinyí ní, nda kí yée ga bi kí umbu şindíye ní, zía yómo yée mbá. ²⁵ Simi şindí kadra máa bi koo nées ní, zí tų'dų 'yi e ndíşş óguyé zí Yésu. 'Yi ga bi gí simi Galiláya, kí yée ga bi gí simi gara bi Dikapolişş, kí Yeruşaléma, kí kángá bi Yudáya, nda kí yée ga bi gí sága ngburu Yeredéne ní mbá.

5

Yésu 'dodo ledre zí 'yi e do landa

¹ Simi bi Yésu lurú tų'dų 'yi e niyi go ndíşş ógu zine kńngaya ní, zía ékí ndíşşiné gá do landa. Zí 'yi lódų kaciga ógu ndíşşiyé cigi a. ² Zía tónóne 'dodo ledre zíye kídí, ³ "Úndru ni idí zí 'yi ga bi ngunguní ledre 'bi Lomo go ní, bilámá bi bi 'be Lomo komo ere 'dáa ní, ni idí 'bi eyé. ⁴ Úndru ni idí zí 'yi ga bi ndíşşiné ini ini gí zía bi bi sinyí royé misinyí ní, niyi karanéne idí kí rokinyí. ⁵ Úndru ni idí zí 'yi ga bi ndíşşiné 'buó'bu royé mi'buó'bu ní, niyi idí ye mńngí do sogo kángá ba. ⁶ Úndru ni idí zí 'yi ga bi 'bú kí kodró 'bi miméngi ledre ga bi Lomo ili yée ni doyé ní, niyi idí ye miléreyé gí zí Lomo. ⁷ Úndru ni idí zí 'yi ga bi ndíşşiné méngi bilámá ledre zí lafúye ní, Lomo ni kpá méngi bilámá ledre zíye. ⁸ Úndru ni idí zí 'yi ga bi bisinyí ledre ndaa do mimbé'deyé wá ní, niyi lurú Lomo cú kí komoyé. ⁹ Úndru ni idí zí 'yi ga bi ndíşşiné 'dí'biógu duşş bilámá ledre dongará 'yi e ní, niyi ndíşş ndólo yée Owų 'bi Lomo. ¹⁰ Úndru ni idí zí 'yi ga bi ndíşşiné méngi yée bisinyine gí zía bi ndíşşiné méngi ledre ga bi Lomo ili yée ní, niyi idíye 'be 'bi Lomo komo ere. ¹¹ "Úndru ni idí zise simi bi 'yi e niyi ndíşş úku sée, 'dó'do sée kí ndíşş trótro tų'dų bisinyí ledre e rosé kí řanga gí zía bi ngungusé ledre amá ní. ¹² Bi nda sinyí rosé wá. Ídísé kúkugú kí rokinyí, gí zía tákpásíli esé ni idí mongune komo ere. Ndíşşiné koo méngi lará nẹbi ga bi koo gí zise 'desş 'dá'dá ní kpá kenée."

To'do kí bimińngó

(Lurú kpá Máriao 9:50, Lúka 14:34,35)

¹³ Zí Yésu kpá fú ndíşşiné 'dodo ledre zí 'yi lódų kacine e kídí, "Ásé do sogo kángá ba káa zí to'do ní. Tí lá togų to'do nzulu go ní, ni útúásá áyalúgu roné káa be 'dí?

Odu a duşş do léfeóyo a 'dá'ba zí 'yi e ndíşş gámáye doa.

¹⁴ "Nda kpá lá duşş to'do wá, ásé do sogo kángá ba káa zí bimińngó ní, gí zía gara bi o'bóni wo có do landa 'dága ní, utúásá ené ló'bo wá. ¹⁵ Kpá kenée 'yi e unduní eyé pho'du ló'bu'dųtu a şí pheré wá. Ndíşşiné yi eyé oto a do nyará bi gí ro zía ńngó bi zí 'yi e 'dici ore mbá. ¹⁶ Miméngi ledre esé idí idí bimińngó zí 'yi e gí ro zíye lurú bilámá miméngi ledre esé zíye ndíşşiyé mbófo 'Buse bi komo ere ní."

'Dodo ledre gí ro lorų

¹⁷ "Ndásé sómų a bi kídí máogu go 'dí'bióyo lorų ga bi koo 'bi nẹbi e ní wá, máogu yi amá tí lá gí ro zí 'dodo ledre eyé idíne ma'díi. ¹⁸ Máuku zise ma'díi, tí káa zí bi do sogo kángá kí ere ni aka bo ba ní, utúásáni 'dí'bióyo ngiti owų ledre cúku'dée gí dongará ledre ga bi ekéni simi lorų 'bi Lomo ní wá, 'buó togų ledre ga bi ekéni yée simi lorų nées méngini royé go mbá ní. ¹⁹ 'Yi bi asi go gí ro ledre kí'do gí dongará ledre ga bi ekéni yée simi lorų 'bi Lomo, zía sinyí do ngiti 'yi idí kpá ási kenée ní, 'yi máa nées utúásá idí kí ledrené owóowó 'be 'bi Lomo komo ere wá. 'Yi máa wo bi ni ngungu ledre lorų 'bi Lomo zía ndíşşiné 'dódotátá a zí lafúne e ní, ni idí kí ledrené owóowó 'be 'bi Lomo komo ere. ²⁰ Gí zí kéyi nées ni máuku zise, togų méngisé ledre ga bi Lomo ili yée ní rómo do Farusáyo e kí 'yi 'dodo lorų e wá, útúásásé ólų 'be 'bi Lomo komo ere wá."

Úfu 'yi emengú

²¹ "Úwúsé ledre bi koo ukuní zí bulúnduzé ga bi koo 'desş ní go kídí, 'Ndá úfu 'yi wá.' 'Yi bi ni úfu 'yi ní, niyi 'déci ngbanga roa. ²² Tí lá máuku zise 'yi bi simia ndíşş ésş bisinyine ro lafúne e ní, niyi 'déci ngbanga roa. Kpá kenée 'yi máa wo bi ni ndólo ezené yaá ni 'yi rifu ní, niyi 'dí'bi wo ndéré kie kó'dų mńgburoko 'yi 'déci ngbanga e. Tí lá 'yi máa wo bi ni úku ledre yaá moko ndaa simi ezené wá ní, niyi úcu wo ku pho'du bi ngará ilí wá ní.

²³ "Bi kenée ní, togų ili gáa go ndéré í'bi tákpásíli şí mbayi, ziyí sómúndiki a kídí ledre ni bo dongarase kí ngiti 'yi yá, ²⁴ idí otoómo tákpásíli nées dongá mbayi ore kí, ziyí ndéréyi zise yéme dongarase kí 'yi nées, ziyí nda ndá'baoguyí í'bi tákpásíli eyí.

²⁵ "Togų lúyú ledre go ro ngiti 'yi, ili go ndéré kiyí do ngbanga yá, idí ndéré zise yéme ledre nées kéne 'dá'dá gí zía kí ndéréne kiyí do ngbanga, káa bi ngere niyi

í'bí yíi do ónzó yíi simi sígìnjì. ²⁶ Máúku zise ma'díi, áyí idí simi sígìnjì írì ólúógú wá 'búó togú kẹsì bí iliní gí zíyí ní í'bí go mbá."

Ndá méngì 'berì wá

²⁷ "Úwúsé ledre kóo ukuní zí 'yì ezé ga bí kóna ní go kídí, 'Ndá méngì 'berì wá.' ²⁸ Tí lá máúku zise ma'díi, 'yì bí lurú kára zí 'bú kára máa nées méngì wo ní, ndìsì go kí kára nées simi sómù ledre. ²⁹ Togú komoyí bí do anú ayí óto yíi zíyí lúyú ledre yá, idí 'dí'bióyó komoyí máa nées 'dá'ba. Ní bilámáne zí kẹmbì éyí sínýine gí royí gí zí wo bí do úçú kuru'buyí nyé ku pho'du ní. ³⁰ Kpá kenée togú síllyí 'bí anú ayí óto yíi zíyí lúyú ledre yá, idí 'dí'bióyó síllyí nées 'dá'ba. Ní bilámáne zí kẹmbì éyí sínýine gí royí gí zí wo bí do úçú kuru'buyí nyé ku pho'du ní."

Ledre gí ro ótoómo kára

(Lúrú kpá Matáyo 19:9, Máriao 10:11,12, Lúka 16:18)

³¹ "Ngítì 'dódo ledre ní kpá káa, 'o'do bí otoómo me'bené go ní, idí í'bí wáraga 'bí otoómo ro'yí zí kára máa nées.' ³² Tí lá máúku zise ma'díi, 'yì bí otoómo me'bené lá gbékpíne ndaa gí zía bí méngì 'berì ní wá ní, oto kára nées go 'yì méngì 'berì. 'Yì bí ní ofú kára bí o'do otoómo wo nées ní, méngì 'berì go."

'Dódo ledre gí ro lóbú

³³ "Ngítì 'dódo ledre ní kóo kpá káa, zí bulúnduzé ga kóna 'desì ní kídí, 'Ledre bí lóbú go kó'dú Ngére Lomo ní, ndá óyóló'bó a wá idí idí do biné.' ³⁴ Tí lá máúku zise, ndásé lólóbú kú wá, togú mbú lóbú ere, gí zía nées bí ndìsì 'bí Lomo. ³⁵ Ndásé kpá lóbú do sogo kángá wá gí zía Lomo ndìsì óto síndine doa. Ndásé kpá gbawá lólóbú kí ìrì Yerusaléma, ní mongú gara 'bí Mongú Ngére. ³⁶ Ndá kpá lólóbú kí ìrì bí doyí wá, gí zía utúasá eyí ótoógu kẹmbì bído zía ídine bukúluné togú mbú bikenyíne ní wá. ³⁷ Bilámá a ídú úku lá éyí kíé'do, togú 'H' idí idí 'H,' togú 'F' idí idí 'F.' Míúkuókpó ledre káa zí yé ga gére ní ndìsì ógu gí zí Satána."

Méngilúgu bisinyí ledre emengú

(Lúrú kpá Lúka 6:29,30)

³⁸ "Ngítì 'dódo ledre ní kóo kpá káa, zí bulúnduzé ga kóna ní kídí, 'Togú 'yì méngì okó zí ngítì a útrulóko komo ezené yá, idíní kpá útrulóko 'bí ené. Togú utru'dewe so ezené yá, idíní kpá útru'déwe 'bí ené.' ³⁹ Tí lá máúku zise, 'yì ndaa méngilúgu bisinyí ledre kí bisinyí ledre wá. Togú 'yì ongbo komoyí, idí óyó

wo bí gí 'dikerì ní zía kpá óngbo a. ⁴⁰ Togú ngítì 'yì ilí ndólo yíi kó'dú ngére e gí ro 'dí'bi ngúru bongó gí zíyí yá, idí 'dí'bi ngítì a tákpa ro wo bí kíé'do nées í'bí a zía. ⁴¹ Togú asikíri gaga yíi ìmbì éyí ené, ndéré 'dógu ngbuuru kée kíé'do yá, idí ìmbì tátá a ndéré 'dógu ngbuuru e kée gbere. ⁴² Togú 'yì ombo éyí gí zíyí yá, komoyí ndaa ìndí kée wá, idí í'bí a zía. Wo bí ilí sáká kẹsì gí zíyí ní, idí í'bí a zía."

Ídísé óto 'bú ezeokóse e

(Lúrú kpá Lúka 6:27,28,32-36)

⁴³ "Ngítì 'dódo ledre ní kóo kpá káa, zí bulúnduzé ga kóna ní kídí, 'Ídì óto 'bú lafúyí e zíyí sógò ezeokóyí e.' ⁴⁴ Tí lá máúku zise, ídísé óto 'bú ezeokóse e, zise ndìsìsè ìní ìní zí Lomo gí ro ngítì géyí 'yì ga bí ndìsìní méngì sée bisinyíne ní, ⁴⁵ méngì kẹyí kenée, ní óto sée zise ídísé mbígí owú ga bí 'bí 'Búsé bí komo ere ní. Wo Lomo, ndìsì ótoómo kadra súwuné zí bisinyí 'yì e kpá kí bilámá 'yì e. Zía ndìsìné káa ìní zí 'yì méngì bisinyí ledre kpá kí 'yì ga bí ndìsìní méngì ledre ga bí Lomo ilí yéé ní. ⁴⁶ Togú ótosé lá dudu 'bú 'yì ga bí ndìsìní óto 'búse ní, Lomo ní nda í'bí tákpásìlì zise gí ro 'dí? Gba 'yì ga bí ndìsìní 'dó'dú usóro gí zí 'yì e ní ndìsìní méngì kẹyí kpá kenée. ⁴⁷ Togú í'bí mandá lá dudu zí lafúyí e ní, bilámá ledre bí ore romo do 'bí lafúyí e ní wo be? Nées ndaa kpá ledre bí 'yì ga bí nguṅguní aka ledre 'bí Lomo wá ndìsìní méngì a ní wá? ⁴⁸ Kací kadra mbá, míméngì ledre esé idí idí bilámáne káa zí bí míméngì ledre 'bí 'Búsé bí komo ere ní bilámáne ní."

6

Í'bí éyí zí 'yì lerì e

¹ "Ndásé 'dódo méngì ledre ga bí Lomo ilí yéé ní gí ro zí 'yì e lúru a wá, káa bí ásé zángá tákpásìlì gí zí 'Búsé Lomo.

² "'Yì ga bí ndìsìní lóndo royé kídí yéé niyí mbígí 'yì ga bí 'bí Lomo ní, ndìsìní méngì kẹyí kenée ye. Simi bí niyí go simi 'Dìçì Kótruro e togú mbú do mäsì'di kí'dí bí 'yì e niyí ore tì'dú ní, ndìsìní méngì kẹyí kenée gí ro zí 'yì e ndìsì mbófo yéé. Máúku zise, odu tákpásìlì éyí go dudu wo bí 'yì ga gére nées í'bíni zíyè nées. ³ Togú í'bí éyí go zí 'yì yá, ndá ócò tarayí kée zí 'yì e ówo a mbá wá. ⁴ 'Buyí bí komo ere 'yì ówo miótoéçì ledre 'bí 'yì e ní, idí ówo a lá dudu ne gí ro zía í'bí tákpásìlì zíyí."

Ledre gí ro ìní zí Lomo

(Lúrú kpá Lúka 11:2-4)

⁵ "Mááyí kpá úku a zise, ndásé idí káa zí 'yì ga bí ndìsìní lóndo royé togú niyí

go simi 'Dìçì Kótruro e togú mbú dogboṛu misi'di kí'dí bí tǔ'dú 'yì e niyí ore ní, zíye ndìşì Ìnyíóguyé ndìşì Ìni ìní zì Lomo kí sómú ledre bí gí ro zì 'yì e ówo yéé kídí yéé niyí mbígí 'yì gá bí 'bì Lomo ní, 'yì gá bí ndìşì méngì kéyí kenée ní, 'dì'binì tákpásìlì eyé go gí zì 'yìma'dí e, ndaa gí zì Lomo wá. ⁶ Togú ìlì ìní ìní yá, idí ólú 'dìçì, zíyì 'dùtù mbotu kacíyì, zíyì ìní ìní zì 'Buyì bí komo ere ní ndoo simi ugu roné. Nì 'yì bí owo ledre gá bí do mimbé'de 'yì e ní mbá bú, nì í'bì tákpásìlì zíyì ne. ⁷ Togú áyì go ìní ìní ma'daa yá, ndá ndìşì lála tǔ'dú ledre e ngbàngáne káa zì 'yì gá bí owoní aka Lomo wá ní wá. Somúnì 'bì eyé kídí Lomo ní úwú ìní eyé gí zì tǔ'dú ledre gá bí yéé niyí úku a ní. ⁸ Ndá idí káa zíyè wá. Gí zía éyì gá bí ìlì yéé ní, 'Buyì owo mbá bú 'dá'dá gí zíyì kí ndú'yú wo.

⁹ "Ìní esé idí idí káa,
 " "Buzé komo ere,
 'yì e za mbá idíní óto ùndruyì,
¹⁰ idíní ówo yì káa do Ngére eyé,
 idíní méngì ledre eyì
 do sogo kángá ona káa zì bí komo ere
 'dága ìrí ní.

¹¹ Ídì í'bì éyì miánu ezé 'bì karaba zíze.

¹² Ídì ótoómo lúyú ledre ezé zíze
 káa zì bí ndìşìzè ótoómo a zì yéé gá bí
 ndìşìní lúyú rozé ní.

¹³ Ndá úzu zéé kíngaya wá,
 idí yómo zéé gí zì Satána.'

¹⁴ "Togú ótoómosé ledre go zì 'yì gá bí méngìní sée bisinyine ní, 'Bùsé bí komo ere ní, nì kpá ótoómo ledre zise. ¹⁵ Togú ótoómosé ledre zì 'yì gá bí luyúnì ledre rosé ní wá, 'Bùsé bí komo ere ní, ótoómo ené kpá lúyú ledre esé wá."

Ledre gí ro órú tara'yì

¹⁶ "Simi bí ásé go órú tarasé ní, ndásé óto rosé zì do komosé idíne bisinyine káa zì 'yì gá bí ndìşìní lóndó royé gí ro do ówo a mbá kídí ásé go órú tarasé ní wá. 'Yì gá bí owoní Lomo wá ní, ndìşìní méngì kéyí kenée ye. Máuku zise, yéé máa gá gère nées ndikínì tákpásìlì eyé goó gí zì 'yìma'dí e ndaa gí zì Lomo wá. ¹⁷ Abú ásé ndìşì órú tarasé yá, simi komosé kí rosé mbá idí idí bilámáne káa zì bí lengbe ní. ¹⁸ 'Yìma'dí e ndanì ówo a bí ya ásé go órú tarasé ní wá, 'Bùsé bí komo ere bí ndìşì ówo ledre gí do mimbé'de 'yì ní, idí ówo a lá dùyè ne gí ro zía í'bì tákpásìlì zise."

Ídísé óto komosé gí ro éyì gá bí komo ere ní

(Lúrú kpá Lúka 12:33,34)

¹⁹ "Ndásé 'dó'dúyóko éyì e zise do sogo kángá ona wá, gí zía ngánza nì ánu ngítì géyì, zì kùndú ó'bó ngítì géyì, zì 'yì ugu e ugu ngítì géyì, zì éyì gá gère nées síníyí eyé

mbá. ²⁰ Bilámá a ídísé óto komosé gí ro éyì gá bí komo ere ní. Gí zía ngánza kí kùndú kí 'yì ugu e ndanì eyé ìrí gí ro síníyíonzó éyì gá gère nées wá. ²¹ Kací kadra mbá, mimbé'desé idí idí gí ro éyì gá bí komo ere ní.

²² "Komosé nì káa zì miúndu pho'du ní, togú ùndunì pho'du bilámáne yá, ásé lúru bí kací a drá mitùluru ndaa. ²³ Togú komosé luru bí bilámáne wá, ásé ndìşì fú lá simi mitùluru. Kpá kenée togú bimíonógó 'bì Lomo ndaa simisé wá, mitùluru bí ásé idí simi a ní nì nda rómo mirómo.

²⁴ "Yì kíé'do útúásá idí káa do 'yì 'bì ngére e gbre wá. Nì óto 'bú wo bí kíé'do ní, zía sógó ngítì a misógó. Togú kenée wá, nì óto ùndru ngítì a rómo do eze a. Ndá óto komoyì ro Lomo kpá ro éyì gá bí 'bì sága ba wá.

²⁵ "Ndásé ndìşì sómú ledresé kíngaya kí rosé, ledre gí ro éyì miánu, ìní miéwé, nda kí bongó e gí ro esì yéé wá. Ndaa 'bì ené bí ledre trídrişè nì zì Lomo owóowó rómo do éyì miánu ní wá, ndaa 'bì ené bí ledre kùrù'bùsé nì zì Lomo owóowó rómo do bongó ní wá? ²⁶ Lúrúsé aka lá dùyè solú e, yáká eyé ndaa, gbagba eyé ndaa kpá wá, 'Buzé bí komo ere ní ndìşì lúru bí kacíye. Sée kí solú e, ambí romoní do lafúye ní ye, ndaa sée wá? ²⁷ Sómú ledre bí ndìşìzè sómú a gí rozé kí rozé ní, útúásá ené óto zéé zise lú'búze do sogo kángá ba wá.

²⁸ "Éyì bí ndìşìsè sómú simisé gí ro bongó gí roa ní 'dí? Lúrúsé aka gba misúrú kágá gá bí ngará méngìní moko wá ní, Lomo ndìşì kpá fú óto lámá royé. ²⁹ Abú kpá za çú Solomóna mongú ngére bí kóo 'bì Isiréle e, ní kí tǔ'dú bilámá bongó gá bí kóo zíne ní mbá, lámá bí kóo roa ní, romo ené do lámá bí ro misúrú kágá e ní wá. ³⁰ Togú bí Lomo oto lámá bú ro éyì gá bí káa zì súwú e, karaba niyí idí bilámáye kílondó gagánì go zíyè áráonzó royé ní, ala nda sée gá bí kí ledresé zía owóowó ní? Éyì bí ngúnngusé ledre 'bì Lomo kí roko'buné gí zía wá ní 'dí?

³¹ "Ndásé ndìşì sómú ledre bí kídí, azé ánu karaba 'díya, azé ndíkì ìní éwé a 'dáya, azé ndíkì bongó esì a 'dáya ní wá? ³² 'Yì gá bí ngúnunì ledre 'bì Lomo wá ní ndìşìní sómú ledre kenée ye. 'Bùsé bí komo ere ní, owo yì ené éyì gá bí ìlísé yéé ní mbá bú. ³³ Mizèfì ledre, ídísé óto Lomo kí ledrené owóowó, zise ndìşìsè méngì ledre gá bí Lomo ìlì yéé ní. Éyì gá bí za mbá ìlísé yéé ní, nì í'bì yéé zise.

³⁴ "Ndásé ndìşì sómú ledre gá bí 'bì kílondó ní wá, kílondó owo ledre gá bí gí roné ní ne. Ídísé óto komosé dùyè gí ro ledre gá bí 'bì karaba ní ní."

7

*Ndá 'dəcì ngbanga lafúyì e wá
(Lúrú kpá Lúka 6:37,38,41,42)*

¹ “Ndá 'dəcì ngbanga lafúyì e wá, káa bi Lomo ni kpá 'dəcì ngbangayì ke. ² Gi zía misì'di bi ndìsì 'dí'bi a 'dəcì ngbanga lafúyì e doa née ní, Lomo ni 'dí'bi kpá wo 'dəcì ngbangayì doa. Eyì bi méngì kíye ní, ni méngì kpá wo kíyì.

³ “Éyì bi ndìsìsè úku ledre owù lúyú ledre 'bi lafúse e bi cùku'dée ní kí roko'buné rómo do 'bi esé m̀ngburoko lúyú ledre e gi zía ní 'dí? ⁴ Áyì úku ledre zì ezeyì yaá née idí 'dí'bióyó owù cìcì éyì gi komoa lárá a káa be 'dí? Simì bi útúásá eyì lúrúndíkì mongù kuru'bu éyì bi komoyì ní kí royì wá ní. ⁵ Séé 'yì ga bi ndìsìsè lóndo rosé gi ro zì 'yì e ówo sée ní, idísé 'dí'bióyó mongù kuru'bu éyì bi komosé ní kí, gi ro zì komosé idíne drá, ásé nda fú 'dí'bióyó owù cìcì éyì gi komo lafúse.”

⁶ Zì Yesù kpá úku ngiti ledre kídí, “Ndá í'bí éyì bi 'bi Lomo ní zì ísì wá. Éyì bi ni m̀firíne bilámáne káa zì dábu ní, ndá úcuóto a kó'dù mukúrú e bi wá, niyì ndìsì 'diti sinyi a. Zíye ndá'bayé náná báyi simiyì nzéré nzéré.

*Éyì bi ìli ní, Lomo ni í'bí a zíyì
(Lúrú kpá Lúka 11:9-13)*

⁷ “Éyì bi ìli ní, idí ómbo a Lomo ni í'bí a zíyì. Éyì bi ndaá zíyì wá ní, idí gámásó'do a áyì ndíki a. Ídí kóko mbotù, Lomo ni líkpí a zíyì. ⁸ 'Yì bi ndìsì ómbo éyì ní, niyì í'bí a zía. 'Yì bi ndìsì gámásó'do éyì ní, ni ndíki a. 'Yì bi ndìsì kóko mbotù ní, niyì líkpí a zía.

⁹ “Ambí bi dongarase ore ne togù owù 'bi ené ombo ambata yá zía 'dí'bi tutù í'bí a zía ní? ¹⁰ Togù ombo kenzé yá, zía 'dí'bi kámá í'bí a zía ní? ¹¹ Tí bi ásé 'yì lúyú ledre e ní, ówosé kacì í'bí bilámá éyì e bú zì owù 'bi esé e. Bi kenée ní, 'Buse bi komo ere ní, ni nzíyiné gi ro í'bí bilámá éyì zì 'yì bi ombo ní rómo do 'bi esé. ¹² Bi goó kenée ní, simì ledre mbá ídí méngì zì 'yì e éyì bi ìli zíye méngì a zíyì ní. Ledre née kotru goó zaá ledre gi ro ledre lorù kí ledre gi ro nébì e mbá.

*Owù mbotù kí owù misì'di
(Lúrú kpá Lúka 13:24)*

¹³ “Ídí ólù 'be 'bi Lomo gi do owù mbotù bi cùku'dée ní. Mongù mbotù bi wé, kí mongù misì'di bi nguó ní, tú'dù 'yì e ndìsiní ndéré gi doa zì umbu. ¹⁴ Tí lá owù mbotù kí owù misì'di bi cùku'dée ní, 'yì e cùku'dée niyì ndéré gi doa lá ye ndíki trídri.

*Bilámá miáná kágá
(Lúrú kpá Lúka 6:43-45)*

¹⁵ “Komosé idí idí rosé gi zì nébì ga bi 'yì ranga e ní. Niyì ógu zise kí bilámá tosoyè lá gi 'dí sága, tí lá nda mi'dí simì, niyì yì eyé káa zì bangá sinyi e ní. ¹⁶ Ásé ówoyème yée dujì gi ro miánáye. 'Yì e utúasáni go 'dəcì mánaga gi komo kìnì togù mbù goófo gi komo ngéyè? ¹⁷ Kpá kenée bilámá kágá ndìsì ána dujì bilámá miánáne, bisinyi kágá ána 'bi ené kpá dujì bisinyi miánáne. ¹⁸ Bilámá kágá ána ené bisinyi miáná kágá wá, bisinyi kágá ána ené kpá bilámá miáná kágá wá. ¹⁹ Kágá máa yée ga bi ìliní ána bilámá miánáye wá ní, m̀ngì a ni lágáoyó a 'dá'ba do óngbó a. ²⁰ Bi kenée ní, ásé ówoyème nébì ga gère née gi zì miméngì ledre eyé.

*Mbigì 'yì lodù kacì Yesù
(Lúrú kpá Lúka 13:26,27)*

²¹ “Ndaá 'bi ené bi kídí 'yì ga bi za mbá ndìsiní ndólo máa Ngére, Ngére ní, niyì ólù mbá 'be 'bi Lomo komo ere ní wá. Dujì wo bi ndìsì méngì ledre ga bi Babá ìli yée ní, ni ólù dujì ne íri. ²² Kadra bi Lomo ni 'dəcì ngbanga 'yima'dí e ní, tú'dù 'yì e niyì ndólo máa, 'Ngére, Ngére.' Zíye ndìsì úku ledre kídí, ndìsìzè kóo úku ledre eyì ze zì 'yì e kí roko'bu bi kóo í'bí zize ní, zize ndìsìzè lágáoyó dokéké e gi simì 'yì e kí iriyì, zize kpá kí méngì m̀ngburoko ledre ga bi kí roko'buyé ní. ²³ Tí lá Máayì úkulúgu ledre zíye máyá, 'Máowo amá sée wá, idísé ìnyì gi romá íri sée 'yì luyú e.'

*'Yì komokenzì
(Lúrú kpá Lúka 6:47-49)*

²⁴ “Bi kenée ní, 'yì bi ni úwú ledre bi mááyì úku a ba, zía óto a simì moko ní, ni go káa zì 'yì bi ùbù 'dìcì ené, do landa zì sù 'dìcì ma'dáa idíne ngírì ní. ²⁵ Abú iní ni é'dì kí mongù sili siminé ndìsì ìline ro 'dìcì née, zì ngburu úcuyé gi roa yá, nduru wá gi zía otoní sù a go ngírì. ²⁶ Kpá kenée, 'yì máa wo bi ni úwúomo ledre bi mááyì úku a ba lá kí mbíline ní, ni go cé káa zì bicayì 'yì bi ùbù 'dìcì ené do sayi ní. ²⁷ Simì bi iní ni é'dì, zì ngburu e úcuyé, zì mongù sili óguné ndìsì kízi 'dìcì née ní, ni geré ndúrù sinyi roné bisinyine.”

²⁸ Simì bi Yesù ukuonzó ledre ga gère zíye kenée ní, zía lútùne komoyé, zì tarayé ìdríne mbá m̀ndrì gi zì 'dódo ledre ené, ²⁹ gi zía 'dódo ledre ené ni káa zì 'yì bi kí roko'bu zine, ndaá 'bi ené káa zì 'bi 'yì ga bi 'yì 'dódo lorù e ní wá.

8

*Yesù yomo o'do bi kí umbunonó roné ní
(Lúrú kpá Máriao 1:40-45, Lúka 5:12-16)*

¹ Simi bi Yésu nditíogú gí do landa kí 'dódo ledre zí 'yí e ní, zí tú'dú 'yí e kpá útúye do kací a. ² Zí ngíti o'do kí umbunonó roné ógú útúne gbrí do ngúrú sɛndíne kó'dú Yésu ngúngú roné kídí, "Áko Mongú 'yí, togú utúasá go kací komoyí, ídí yéme máa zí romá ídine drá."

³ Zí Yésu 'dózo sílìne óto a ro o'do née zía úku ledre kídí, "Máilì go kenée royí eme mu." Geré zí umbunonó née úkúne gí roa. ⁴ Zí Yésu lórú wo o'buò'bu kídí, "Éyí bi mengi roné zíyí née ndá aka geré úku a zí 'yí e wá. Ídí aka ndéré zí 'yí 'dáná éyí, togú lurú royí utúasá kací komoa go yá, nì ngúngu a kídí ì, royí eme go. Zíyí nda 'dí'bi bangá ndéré óngóonzó a gí ro í'bilúgu mbófo éyí káe zí Lomo káa zí bi nì miékéne simi lorú 'bi Músa ní. 'Yí e niyí geré ówo a mbá kídí royí eme go."

Ngúru mongú 'yí 'bi asikíri e ngungu ledre 'bi Lomo

(Lúru kpá Lúka 7:1-10, Yiwáni 4:43-54)

⁵ Simi bi Yésu nda'baogu simi gara bi Kapáranawúma ní, zí ngúru mongú 'yí 'bi asikíri e* 'bi kángá 'bi Róma óguné úku ledre zí Yésu kídí, ⁶ "Mongú 'yí, 'yí 'bi moko amá nì 'be 'dáa mi'dó'dóne kángaya kí ndíyá umbu sɛndí, nì mi'dú'duné gí zía bi."

⁷ Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, "Bilámáne mááyí ógú yómo wo gí do ndíyá máa née."

⁸ Zí mongú 'yí née úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Mongú 'yí, mááyí 'yí lúyú ledre, utúasá zíyí óguyí zíma 'be wá. Ídí lá úku kása kúrúyí zí 'yí 'bi moko amá máa née ómoné. ⁹ Gí zía mándíşşí méngí moko şşí şlìlì mɛngburoko 'yí ga bi domá ní. Zíma nda kpá ídima mongú 'yí do ngíti gèyí 'yí e. Mááyí úku ledre zí ngíti a kídí, 'Ídí ndéré 'dáa' zía tí ndéréne, Mááyí ndólo ngíti a kídí, 'Ógú mu,' zía tí óguné. Mááyí úku ledre zí 'yí 'bi moko kídí, 'Ídí méngí moko ba,' zía tí méngí a."

¹⁰ Simi bi Yésu uwú ledre née kenée ní, zía úku ledre zí 'yí ga bi ndíşşiní lódú kacíne ní kídí, "Máuku zise ma'díi, simi kúfúse Isiréle e za mbá, mándíkí aka 'yí kí ledre 'bi Lomo do mimbé'dené káa zí o'do ba wá. ¹¹ Karanéé 'dá'dá íri, ríkí şşí do 'yima'dí e gí simi kángá eyé e mɛngúngúca a niyí ndéré zíye ndíşşí kótrú royé ndro simi ayímbi 'be 'bi Lomo kí Abarayáma e kí Isáka e kí Yakóbo e, mɛngburoko 'yí ga kóna ngunguní ledre 'bi Lomo go 'dá'dá ní. ¹² Kúfú Isiréle e mbá niyí kóo ndéré ndíşşí 'be 'bi Lomo simi rokinyi née íri ye. Tí lá gí zía bi

ilíní zí Lomo ídine ne Ngére eyé wá ní, utúasání lolú ídí íri wá. Niyí úçú yéé simi mongú mɛtulurú kídí bi 'yí e niyí ndíşşí mbúmbúdíú kí náná do soyé gí zí éyí miówo ní."

¹³ Zí Yésu úku ledre zí mongú 'yí gáa ogú ndú'yú wo ní kídí, "Ndá'ba mu 'be. Ngúngu ledre eyí oto 'yí ndíyá eyí go zía ómoné." Geré zí ndíyá úkúne gí ro 'yí 'bi moko née 'be íri.

Yésu yomo tú'dú 'yí e gí do ndíyá

(Lúru kpá Mária 1:29-34, Lúka 4:38-41)

¹⁴ Simi bi Yésu nderéogú 'be 'bi Pétero ní, do úku ledre zía kídí ro towú Pétero írì mɛírì nì mi'dú'duné gí zía bi. ¹⁵ Zí Yésu ólúne zía 'díçí íri, zía 'dí'bi şlìlì lála şikpí wo 'dága, geré zí simi saná a émené. Zía tónóne yéme éyí miánu zí Yésu kí 'yí ené ga gére ní.

¹⁶ Nda simi bi kadra utú go ní, zí tú'dú 'yí e 'dí'biogú 'yí eyé ga bi kí dokéké e simiyé ní zí Yésu. Zía lá úku kúrúne, zí dokéké e ólúoguyé mbá gí simi 'yí ga bi gáa oguní kíye zía ní. Zía kpá yómo tú'dú 'yí ndíyá e. ¹⁷ Ledre née mengi roné go tí káa zí bi kóo nèbì Isáya uku ní kídí,

"Dí'bioyó ndíyá gí rozé,
zía 'dí'bioyó éyí miówo gí rozé."

Lódú kací Yésu ndaa owú ledre wá

(Lúru kpá Lúka 9:57-62)

¹⁸ Simi bi Yésu lurú tú'dú 'yí e niyí kpá fú cigine ore ní, zía úku ledre zí 'yí lódú kacíne e kídí, yéé 'doguní aka bi mu sága mikavu Galiláya gí 'dí kerí. ¹⁹ Inyini aka ndéré wá, zí ngúru 'yí 'dódo lorú 'bi Músa óguné úku ledre zí Yésu kídí, "Mongú 'yí, máilì zize ndéréze kése gí do bi bi ìli ndéré doa ní."

²⁰ Zí Yésu úkulúgu ledre zí o'do née kídí, "Lúru goó, gba o'do bangá e emení gí zíma ye gí zía niyí kí gu eyé e ndíşşí 'dú'du simi a. Solú e niyí kí 'díçí eyé e ndíşşiní 'dú'du simi a. Tí lá Máa bi Owú 'bi 'Yíma'dí ní, gba bi 'dówúro ndaa zíma wá."

²¹ Zí ngúru 'yí lódú kacíga inyiné úku ledre zía kídí, "Ngére, babá ngoko go, ìli aka zíma ndá'bamá óto wo kí zíma ndá'baogumá lódú kacíyí."

²² Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, "Yí ga bi niyí go káa zí umbu 'yí e gí zía bi ngunguní ledre 'bi Lomo wá ní idíní óto wo. Ógú 'bi eyí mu lódú kacíma."

Yésu uçuomo mongú şlìlì kí ìlì

(Lúru kpá Mária 4:35-41, Lúka 8:22-25)

²³ Nda gí ore zía ékíne simi kurúngba, zí 'yí lódú kacíga ékí lódú kací a, Yóó

* 8:5 8:5 Mongú 'yí 'bi asikíri e: Nì mongú 'yí bi ndíşşí lúru bi do asikíri e míya (100) ní.

8:17 8:17 Isáya 53:4

ziye ndéréye. ²⁴ Niyí aka lá ciki simi yana ini, zí mongú sili óguné kpi kpi ndisj ilí ini gbuwa gbuwa simi kurungba. Yésu ni yi ené koo mi'dú'duné. ²⁵ Zí 'yi lódú kaciga ndéréye úru wo kídí, "Ngére, 'di'diya yomo zée mu azé go úyu."

²⁶ Simi bi Yésu ñnyoogu ní, zía úku ledre ziye kídí, "Érésé ngiri gi ro 'di, 'desi ba ngungusé aka esé ledremá kingaya fú lá wá?" Zía ñnyoogu né 'daga úku ledre zí mongú sili née zía tóroné zí bi idíne sii.

²⁷ Zí tara 'yi ené ga gére née idrine mbá mudi'ziye ndisj úku ledre dengbiye kídí, "Bi káa lará 'yi 'di? Bi sili uwú kúru a gba ne ní."

Ya'da e gbre kí dokéke simiyé

(Lúru kpá Mária 5:1-20, Lúka 8:26-39)

²⁸ Simi bi 'doguní bi ro sága gi 'di kerí ní, ziye ndéréoguyé simi owú do 'be 'bi 'yi ga bi ndisjini ndólo yée Gadára e ní. Niyí aka ciki do misi'di, zí ngiti géyi ya'da e gbre kí dokéke simiyé, bi gáma 'yi e ndaa gi do misi'di née gi zí rará bi ro ya'da ga gére née wá. ²⁹ Ziye úku ledre zí Yésu kídí, "Yi, Owú 'bi Lomo, éyi bi ilí gi zize ní 'di, ógu lingsi ba go gi ro 'decj ngbanga rozé 'da'da gi zí sindj kadra 'bi 'decj ngbangazé?"

³⁰ Ábuwá mukúrú niyi yi eyé koo gbóo ore ndisj ánu éyi eyé. ³¹ Zí dokéke ga bi simi ya'da ga gére ní ngungú royé zí Yésu kídí, "Togu ili lágaoyo zée gi simi ya'da ga ba yá, idi kása zée ndéré ndisj simi mukúrú ga bi 'daa ba."

³² Zí Yésu úku ledre ziye kídí, "Nderéni mu olú ndisj simi mukúrú ga gére ní." Geré ziye ndéréye. Simi bi olúni go simi mukúrú e ní, zí mukúrú e úduyé ru gi dogboru landa ngásá útúye simi mikavu do úyuyé mbá. ³³ Yi ga bi ndisjini lúru bi kací mukúrú ga gére ní, simi bi lurúni ledre bi Yésu mengi née kenée ní, ziye ngásáye úku 'dódo a zí 'yi e simi gara. ³⁴ Zí 'yi e gi simi gara giri óguyé úku ledre zí Yésu idi olúogu gi simi gara eyé gi ona 'da'ba.

9

Yésu yomo ngiti o'do bi ni migigiri ní

(Lúru kpá Mária 2:1-12, Lúka 5:17-26)

¹ Zí Yésu ñnyé ékine simi kurungba, 'dógu bi ndéréne simi gara bi ndisj ndisj simi a ní. ² Nda go 'be iri, zí ngiti géyi 'yi e imbiógu ngiti owuphira'ng bi ni migigiri ní zía kí gbagbara. Zí Yésu owo a kídí 'yi ga gére née owoní go ya née ni útúásá yomo wo. Zía úku ledre zía kídí, "Owú 'bi amáa idi ódo mimbé'deyi, máotoómo lúyú ledre eyi go."

³ Geré zí ngiti géyi 'yi 'dódo lorú ñnyé úku ledre dengbiye kídí, "Uku sinyi ledre go, otoasá roné go kí Lomo."

⁴ Tí lá zí Yésu ówo sómú ledre eyé née, zía úku ledre ziye kídí, "Éyi bi mimbé'desé ni gi zía bisinyine kenée ní 'di? ⁵ Wo be 'di ni née mi'diyine zima úku a, 'Máotoómo lúyú ledre eyi go, togú mbú, 'ñnyoogu mu 'daga tónó gamáyi?" ⁶ Tí lá gi ro zise ówo a kídí Owú 'bi 'Yima'dí ni kí roko'bu zine gi ro ótoómo lúyú ledre 'bi 'yi e do sogo kángá ona," zía úku ledre zí migigiri ba kídí, "ñnyoogu mu 'di'bi gbagbara eyi ziyi ndá'bayi 'be." ⁷ Tí ma'dúú zé o'do née ñnyooguné ndá'bané 'be. ⁸ Simi bi tui'dú 'yi e lurúni ledre née kenée ní, zí ngiri mengi yée kingaya, ziye ndisjyé mbófo Lomo bi i'bi roko'bu kenée zí 'yi e ní.

Yésu ndólo Matáyo

(Lúru kpá Mária 2:13-17, Lúka 5:27-32)

⁹ Káa zí bi Yésu ni go mindéréokpóne ní, zía ndiki ngiti o'do kí iriné Matáyo simi mákitabu ni 'yi 'dó'dú usóru, Yésu ya zía ní, "Idi lódú kacíma," Zí Matáyo útúne do kací a.

¹⁰ Simi bi Yésu niyi go zí Matáyo 'be kí 'yi ené e do bi éyi miánu ní, zí tui'dú 'yi 'dó'dú usóru e kí ngiti géyi 'yi luyú e, óguyé ziye ndisj ánu éyi kí Yésu nda kí 'yi lódú kacíga. ¹¹ Zí ngiti géyi Farúsáyo e óguyé úku ledre zí 'yi lódú kací Yésu ga gére née kídí, "Éyi bi mongú 'yi esé ndisjini ánu éyi kí 'yi 'dó'dú usóru e kpá kí 'yi lúyú ledre e gi zía ní 'di?"

¹² Simi bi Yésu uwú ledre ba ní, zía úku ledre zí Farúsáyo ga gére née kídí, "Yi bi ndiyá ndaa roa wa ní gamaso'do ené dokotóro wá, tí lá 'yi ndiyá e ndisjini gámásó'do dokotóro ye. ¹³ Tí lá ndérésé mu zise gámásó'do ini ledre gi simi ledre bi Lomo uku kídí, 'Máili idísé idi 'yi ówo ledre kí 'yi e, ndaa 'bi ené 'daná éyi esé e wá.' Gi zía máogu amá gi ro bilámá 'yi e wá, yi ené gi ro bisinyi 'yi e."

Ndu'yuni Yésu gi ro ledre orú tara'yi

(Lúru kpá Mária 2:18-22, Lúka 5:33-39)

¹⁴ Nda simi ngiti silí, zí 'yi ga bi ndisjini lódú kací Yiwáni Babatiza ní ndu'yú Yésu kídí, "Mongú 'yi, zée kí Farúsáyo e ndisjini orú tarazé, tí lá 'yi lódú kaciyi orúni 'bi eyé tarayé wá gi zí 'di?"

¹⁵ Yésu ya ziye ní, "Yi ga bi nderéni ofú kára, mikánda adrugú ni dongaraye ní, lerí mengi yée wá. Lerí ni mengi yée simi bi 'di'biyóni wo gi dongaraye go ní.

¹⁶ "Ngiti a, 'yi utúásá icí 'dutu ungu bi ro kurú bongó ní kí mikánda a wá. Mikánda

bongó nées ni ngúrógú zía lálalófo kurú a nées kí mongú ungu. ¹⁷ Kpá kenée, 'yì e utúasání lóto le'yì simi kurú ndoko wá. Togú lotóní yá, le'yì nées ni 'bù geré zì kurú ndoko nées ndóko ené zì le'yì kúkuónzó roné bi. Idíní lóto le'yì simi mikánda ndoko gí ro zì ndoko e kí le'yì dífiye mibándáye."

Yésu yomo kára 'yì ndiyá
(Lúrú kpá Máriaiko 5:21-43, Lúka 8:40-56)

¹⁸ Çikí ore, zì nguru mongú 'yì ógu útúne gbrì kó'dú Yésu úku ledre kídí, "Nyíma ootoomo 'dówúne go cakaba, ógu aka óto síllyì doa gí ro zía ómoné." ¹⁹ Zì Yésu ñnyiyé kí 'yì lódú kacine e ndéréye zì o'do nées 'be.

²⁰ Simi mindéréye do misi'di, zì kára kí ndiyá 'bi kará e roné simibi doa goó sokó doa gbre (12) ukú wá, óguné gbóo sogo Yésu do 'dí'bi tara bongó gí roa. ²¹ Zía úku ledre zíne kí roné kídí, "Togú má'dí'bi lá tara bongó bi roa nées yá, romá ní éme."

²² Geré zì Yésu óyo roné lúrúndiki wo. Zía úku ledre kídí, "Nyíma, ídí ódó mimbé'deyì, ngungu ledre eyì yómo yìi go." Ma'díi, geré zì ro kára nées émené.

Yésu yomo owúkára gí simi umbu

²³ Simi bi Yésu niyí ógu kí 'yì ené e 'be 'bi mongú 'yì nées ñri ní, ku'dú ni ndísi úku ledre, mbúdí ni ówú, ²⁴ zía úku ledre zíye kídí, "Ólúógúsé aka sága, owúkára ba uyu ené wá 'du'du yì ené lá mi'dú'du." Zì 'yì e útúye mbá kúgú a. ²⁵ Simi bi 'yì e olúoguní gí 'díçì ini go mbá sága ní, zì Yésu ólúne ndéré 'dí'bi síllyì umbu, geré zía úrúne, do ñnyíoguné 'dága. ²⁶ Zì phanda ledre nées ángané simi gara e za mbá.

Yésu likpí komo ya'dá e gbre

²⁷ Simi mindéréokpó Yésu gí ore, zì ya'dá e gbre komoyé ndaa lódú wo kí ngungú royé zía kídí, "Mongú 'yì, Bulúndu ngére Dawídi,* ídí ówo ledre zize."

²⁸ Simi bi ni goó za 'díçì ní zì ya'dá ga bi komoyé ndaa ba ólú lódú kaci a gí 'díçì, zía ndú'yú yée kídí, "Ngungúsé go kídí mááyì útúásá likpí komosé?"

Zíye úkulúgu ledre kídí, "Íi, ngunguzé go kenée Ngére."

²⁹ Zì Yésu óto síllyìne ro komoyé zía úku ledre kídí, "Gí zì ngungu ledre esé mááyì yómo sée," ³⁰ zì komoyé tí likpíne. Zì Yésu lóru yée o'buóbú kídí, "Ndásé úku ledre bi māméngí zise nées zì 'yì e wá." ³¹ Abú kenée ndotó, tí lá bi olúoguní gí ore ní,

zíye úku ledre nées zì phanda a báyiné simi gara e za mbá.

³² Kpá lá bi Yésu kí 'yì ené e niyí aka gí ro ólúogú ní, zì ngiti géyì ya'dá e ñmbíogú ngiti o'do kí dokéké siminé odro gí zía wá zì Yésu. ³³ Nda simi bi Yésu ógóoyó dokéké nées ní, o'do bi kóo odro wá ní, zía geré tónó ódroné. Zì ledre nées lútúne komo 'yì ga bi ore nées zíye úku ledre kídí, "Ledre menjí aka roné zize Isiréle e ona kenée wá."

³⁴ Tí lá Farúsáyo e ya, "Satána 'bi roko'bu nées zía ndísi ógóoyó dokéké e kíe gí simi 'yì e ne."

Lerí 'yì e menjí Yésu

³⁵ Zì Yésu gámáne simi gara kí ñrigbére ga bi ore ní, kí ndísi 'dódo ledre 'bi Lomo zì 'yì e simi 'Díçì Kótruro e eyé e, kí ndísi úku bilámá ledre gí ro 'be 'bi Lomo zì 'yì e nda kpá kí síkpi 'yì e gí do ríki ndiyá eyé e. ³⁶ Simi bi lurú tú'dú 'yì e 'dii ní, zì leríye menjí wo gí zía 'yì ga gére nées ngiti géyì 'yì e ndísiní menjí laráye 'yì sáká yéne ndaa, káa zì kábíríkí bi ngára múngye ndaa ní. ³⁷ Zía úku ledre zì 'yì lódú kacine ga gére nées kídí, "Tú'dú 'yì e niyí go nzíyiyé gí ro úwú ledre 'bi Lomo, tí lá sée 'yì 'dódo ledre maáge, éyesé wá. ³⁸ Bi kenée ní, ídísé ñni ini zì Ngére bi ni múnjí moko ma'dáa ní, zía kásaogú yata 'yì 'bi moko zise gí ro zise ndísi 'dódo bilámá ledre kéye zì 'yì e mbá."

10

Yésu gelé 'yimikása e sokó doa gbre

(Lúrú kpá Máriaiko 3:13-19, Lúka 6:12-16)

¹ Zì Yésu ndólo 'yì lódú kacine ga bi sokó doa gbre (12) ní, i'bi roko'bu 'bi ógóoyó bicayi lomo e kpá kí síkpi 'yì ndiyá e kíe zíye.

² Ba ñri 'yimikása* ga bi sokó doa gbre (12) ní. Simúna bi ngiti ñrija kpá Pétero ní, kí lúnduné Andiriya, Yakóbo wotí Zebedíya, kí lúnduné Yiwáni, ³ nda Philipo, kí Batilimáyo, Tóma kí Matáyo 'yì 'dó'dú usóru, Yakóbo wotí Alafáyo, nda Tadéyo, ⁴ kí Simúna Zílotó, kí Yúda bi gí simi gara bi Keriyóta bi i'bi ngbángá Yésu ní.

Yésu kasa 'yimikása e sokó doa gbre

(Lúrú kpá Máriaiko 6:7-13, Lúka 9:1-6)

⁵ Simi bi Yésu kasa 'yimikása ené ga bi sokó doa gbre (12) ní, zía úku ledre zíye kídí, "Ndásé ndéré 'be 'bi 'yì ga bi ndaní Yúda e wá ní wá, togú simi kángá 'bi 'yì ga

* 9:27 9:27 Bulúndu Dawídi: Yúda e owoní bú kídí niyí karanée ndikiógu Kírésito gí simi kúfú ngére Dawídi.

* 10:2 10:2 'Yimikása: Nées 'yì ga bi Yésu i'bi roko'bu zíye, zía ndísi kása yée ndéré kí menjí moko ené e káa zì úku bilámá ledre ené zì 'yì e, kí síkpi 'yì ndiyá e kpá kí ógóoyó bicayi lomo e gí simi 'yì e ní.

bi Samáriya e ní kpá wá. ⁶ Ídísé ndéré 'be 'bi Isiréle e gi zía oyóní sodayé go zí Lomo. ⁷ Zíse úku ledre zíye kídí, 'Sìndí kadra ni go gbóo gi ro zí Lomo idíne Ngére doyé.' ⁸ Zíse síkpí 'yí ndíyá e kpá kí úru 'yí e gi simi umbu. 'Yí ga bi kí sámá royé ní, zíse yéme sanáye, zíse ógóóyó dokéké e gi simi 'yí e. 'Yí e ndaní í'bí éyí zíse gi ro moko máa née wá gi zía máí'bí roko'bu née zíse gbékpíne. ⁹ Simi mindérése, ndásé 'dí'bi késí wá, ¹⁰ ndásé gbawá 'dí'bi yata bongó e kí éyí sındí e zíse simi kombo, ndásé kpá gbawá 'dí'bi ngbángbá. 'Yí ga bi ásé ndéré méngí moko zíye née niyí lúru bí kacíse.

¹¹ "Gara togú do 'be bi ógúsé go simi a ní, zí ngúru mǐngí 'be 'dí'bi sée simi sumu yá, ídísé 'dú'du ore, ásé nda fú ndéréókpó. ¹² 'Be bi ógúsé go simi a ní, ídísé í'bí mandá ore. ¹³ Togú 'dí'biní sée go simi sumu, ídísé ini ini zí Lomo idí í'bí undru zíye ore. Togú 'dí'biní sée wá, undru esé née idí idíáká zíse. ¹⁴ 'Yí ga bi 'dí'biní sée simi sumu gi ro úwú ledre ga bi ógúsé kíe zíye ní wá ní, ídísé ǔ'buómo 'buru bi ro sındíse ní cǐkí ore gi ro do ówo a mbá kídí asiní goó gi rosé. ¹⁵ Zía kpá úku ngítí ledre zíye kídí, Máúku zíse ma'díi, 'do'dó 'bi 'yí ga bi kóo Lomo 'do'do yée simi Sodóma kí Gomóra† ní emene gi zí 'do'dó bi ní 'dó'do 'yí ga bi asiní kí úwú ledre gi tarasé ní. ¹⁶ Ásé idí dongará bisinyí 'yí e iri káa zí kábírǐkí ga bi dongará máárára e mǐngíye ndaá ní. Gi zí kǐyí née ní, komosé idí idí rosé, zí mimbé'desé idíne zí 'yí e mbá bilámáne.

¹⁷ "Ídísé kpá bándá rosé gi zí ngítí géyí Yúda e, niyí 'dí'biógu sée kó'dú mǐnguroko 'yí eyé e simi 'Dǐcǐ Kótruro e, zíye 'dó'do sée. ¹⁸ Ásé idí zíye káa zí bisinyí 'yí e ní, zíye 'dí'biógu sée kó'dú mǐnguroko 'yí e kpá kí mǐnguroko ngére e gi ro zíye 'dǐcǐ ngbanga rosé. Ábuwá ásé go ndéré 'dódo ledre amá zíye kpá kí 'yí ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní. ¹⁹ Togú 'dí'biní sée go yá, ndásé sómú ledre kídí, ásé ndéré úku a ba ya 'díya wá. 'Dówú Lomo ni úku'bí ledre ne zíse úku a. ²⁰ Ásé ndísjí úku duǔ éyí bi 'Búsé Lomo ni ndísjí úku'bí a zíse simi roko'bu 'bi 'Dówúne ní.

²¹ "Karanée ngítí géyí 'yí e niyí í'bí ngbángá lúnduyé e kí lémíyé do úfu yée, zí ngítí géyí 'bumiowú e méngí a zí owú 'bí eyé e kpá kenée, zí owú e ídiye okó ro 'yí ndíki yée do úfu 'yí ndíki yée gi zíye. ²² Tǔ'dú 'yí e niyí karanée sógó sée gi zía bi ngungusé ledre amá ní. Yée bi ngunguní

ledremá zíye tóroyé ngbuó simi 'do'dó ní, Lomo ni karanée í'bí trǐdrǐ zíye. ²³ Togú 'do doní sée simi gara bi ásé simi a gi zía bi ndísjísé 'dódo ledre amá ore ní, ídísé ngásá simi ngítí a. Mááyí ndá'baógu 'diya 'dá'dá gi zíse kí gámá lícǐ rosé kenée simi kángá 'bi Isiréle e mbá kí úku ledre amá zí 'yí e.

²⁴ "Yí bi ndísjíní 'dódo ledre zía ní, romo ené do 'yí 'dódo ledre wá. Kpá kenée 'yí 'bi moko romo ené do mongú 'yí ené wá. ²⁵ Káa zí bi mááyí 'yí 'dódo ledre zíse kpá manda esé ní, ídísé ówo a kídí niyí ndólo sée Belezabúbu‡ káa zí bi ndísjíní ndólo máa ní gi zía mááyí mongú 'yí esé.

²⁶ "Ndásé éré 'yí ga bi niyí ndísjí méngí lárásé gi zía bi ngungusé ledre amá ní wá. Lomo ili ídísé 'dódo ledre ené e za mbá zí 'yí e bikéří a ndaá ló'bo wá. ²⁷ Ledre ga bi mǐ'dódo yée zíse kí ndulú kí kadra ní ídísé ózoógu yée zí kadra zí tǔ'dú 'yí e úwú yée mbá. ²⁸ Ndásé éré 'yí ga bi niyí úfu lá duǔ gbékpí rosé, utúasání oto sílǐye ro trǐdrǐsá wá ní wá. Ídísé éré ngírǐ Wo bi ní ǔcǔ kuru'busé nyé ku pho'du ní. ²⁹ Mǐnzéré owú solú e, ledreyé ndaá owóowó wá, 'yí ní úgu yée 'dénýé gbre duǔ kí giniya kíé'do. Lomo bi otoogu yée ní, ili ené zíye úyuyé lá sikala wa gi zía owo yí ené yée mbá bú. ³⁰ Lomo owo ledre gi rosé bú bilámáne, gba bi dosé olo yée kékǐé'do mbá. ³¹ Ndásé éré ngírǐ 'yí ga bi iliní duǔ úfu gbékpí rosé ní wá, ledresé ni zí Lomo owóowó rómo do gbékpí éyí trǐdrǐ e mbá.

³² "Yí ga bi erení ngírǐ wá, togú toroní ngírǐ úku ledre fúó zí 'yí e kídí yée niyí 'yí amá e yá, mááyí úku ledreyé zí Babá komo ere kpá fúó kídí, ma'díi niyí tǐ 'yí amá e. ³³ Togú asiní gi romá gi zí komo 'yí e yá, mááyí kpá así gi royé kó'dú Babá bi komo ere ní kídí ndaní eyé 'yí amá e wá.

³⁴ "Ndásé sómú a bi kídí bi máógu ba ledre e niyí idí mbá bilámáye ní wá. 'Yí ga bi ngunguní ledremá wá ní, mimbé'deyé ni ndísjí idí pho'du zíye ndísjíyé kí úfu ngítí géyí 'yí ga bi ngunguní ledre amá go ní. ³⁵ Ngítí géyí

" 'owú ya'dá e niyí zǐngi ro 'buyé e kídí 'buyé ngunguní ledremá gi ro 'díya. Zí owúkará e méngí a zí mbágáye kpá kenée gi zía bi mbágáye ngunguní ledremá ní.

Kará 'be e niyí méngí a kpá kenée zí tetéye e.

³⁶ Ledre née 'dodo go kídí, okó ni ógu ro 'yí bi ngungu ledre amá go ní cǐkí gi zí 'yí ené e gi 'be.'

† 10:15 10:15 Sodóma kí Gomóra: Lomo ongbóonzó gara ga gére née gi zía bisinyí míméngí ledre eyé ofu kóo go simi sındí kadra 'bi Abarayáma. Ólo Dosǐ eyé e 18:20—19:24. ‡ 10:25 10:25 Belezabúbu: Ba kpá ngítí irǐ ngére 'bi bicayí lomo bi ndísjíní kpá ndólo wo Satána ní. 10:36 10:36 Míka 7:6

³⁷ “Togú 'yì oto 'bù 'yì 'bì 'be 'bì ené e rómo domá yá, 'yì nées utúasá ené ídí 'yì lódú kacíma wá. ³⁸ 'Yì bì utúasá ìmbì m̀ngb̀ngbu kágá[§] ené 'í'bí roné ḱe zì 'do'dó kí umbu g̀ romá wá ní, utúasá ídí káa do 'yì lódú kacíma wá. ³⁹ Togú 'yì ya nées ngungu ledremá wá káa bì ezeokóma e niyí úfu nées yá, simi bì ufuní wo go ní, ndíkì tr̀dr̀r̀ bì za fì ní wá. Togú ezeokóma e ufuní 'yì g̀ zía bì ngungu ledremá ní yá, ní ndíkì tr̀dr̀r̀ bì za fì ní.”

⁴⁰ “Togú 'yì 'dì'bi sée simi s̀m̀g̀ g̀ zía bì ásé 'yì amá e ní, 'yì nées 'dì'bi kpá máa go. 'Yì bì 'dì'bi máa go simi s̀m̀g̀ ní, 'dì'bi kpá babá go g̀ zía kasaogu máa ne. ⁴¹ Togú 'yì 'dì'bi nébì simi s̀m̀g̀ g̀ zía bì Lomo kasaogu wo ne ní yá, Lomo ní 'í'bí tákpásìlì zíye ndro kí nébì ma'dáa. Togú 'yì 'dì'bi 'yì m̀ng̀ ledre ga bì Lomo ìlì yée ní simi s̀m̀g̀, Lomo ní 'í'bí tákpásìlì zíye ndro kí 'yì máa nées. ⁴² Ndaa kpá lá d̀d̀ nées wá, togú 'yì 'í'bí ìní zise éwé a g̀ zía bì ásé 'yì lódú kacíma e ní yá, Lomo ní 'í'bí úndru zía.”

11

Yiwáni Babat̀za kasa 'yì e ené e zì Yésu (Lúru kpá Lúka 7:18-35)

¹ Simi bì Yésu ukuonzó ledre zì 'yì lódú kacíne ga bì sokó doa g̀re nées kenée ní, zía ìnyíne ndéréne kí 'dódo ledre kpá kí úku ledre 'bì Lomo simi gara ga bì 'bì Galíláya ore ní.

² Yiwáni 'yì Babat̀zì 'yì e ní simi s̀g̀g̀. Zì phanda Kírésìto owú ndíkì wo 'dìcì íri. Zía káa 'yì lódú kacíne e zì Yésu ndú'yú wo kídí, ³ “Áyì ba Kírésìto bì nébì e ukuní ledrea kídí ní ogú ní, ala áyì ngítì 'yì kpí?”

⁴ Zì Yésu kásalúgu yée kídí, “Ledre ga bì mándìsì 'dódo yée, zise úwú a go kí mbílìse kí yée ga bì lúrusé máa kí m̀ng̀ yée ní, idísé ndéré úku yée zì Yiwáni kídí, ⁵ 'yì ga bì lúru bì wá ní málìkpí komoyé go, m̀g̀g̀r̀ e máyeme s̀ndíye go, 'yì ga bì kí sámá royé ní máyeme yée go, m̀mbílì ngbut̀ e málìkpí mbílíye go, umbu e niyí go kí úru, mááyì go kpá ndìsì úku bilámá ledre 'bì Lomo zì 'yì lerí e. ⁶ Ídísé kpá úku a zía kídí, Lomo ní 'í'bí úndru zì 'yì ga bì asiní g̀ romá wá g̀ zì ledre ga bì mándìsì m̀ng̀ yée ní.”

⁷ Simi bì 'yì lódú kací Yiwáni niyí go ndá'ba ní, zì Yésu óyólúgu komoné tónóne úku ledre zì t̀'̀d̀ 'yì ga ba ní g̀ ro Yiwáni kídí, “O'do bì kóo ndìsìsé ndéré lúru wo simi súwú 'dáa ní náambi? Ówosé kóo wo lá káa zì lómì bì sili ndìsì ílì a káa zì cícì éyì

ní? ⁸ Togú kenée wá ní, ilísé kóo zía ídine íri kí mongú bilámá bongó roné? 'Yì ga bì kí bongó e royé kenée ní ndìsìní ndìsì d̀d̀ ye do m̀ngb̀uroko bì ga bì 'bì ngére e ní. ⁹ Sara togú kenée ní, éyì bì kóo ndérésé lúru a ní 'dì? Ndérésé lúru nébì? 'Be tí kenée ní, máúku zise o'do nées romo do nébì. ¹⁰ Nées o'do bì kóo Lomo uku ledre a do éké ledre g̀ roa kídí,

“ ‘Mááyì káa 'yì kasa amá zíyì 'dá'dá, g̀ ro zía yémeómo misì'dì zíyì nzíyíne.’”

¹¹ Máúku zise ma'díi, g̀ dongará 'yì ga bì kará e ndikíní yée ní 'yì rómo do Yiwáni Babat̀za ndaa. Tí lá 'yì máa wo bì ní odu 'yì 'be 'bì Lomo komo ere ní, romo do Yiwáni d̀d̀ ne. ¹² Tónóne g̀ simi s̀ndì kára bì kóo Yiwáni Babat̀za ndìsì úku ledre 'bì Lomo zì 'yì e, ndéréoguné g̀ karaba ní, ledre 'bì Lomo bì komo ere ní ní kóo go m̀ndéréne 'dá'dá, tí lá 'yì ga bì otóní royé okó ro ledre 'bì Lomo ní ndìsìní gámásó'do misì'dì g̀ ro úçúómo a kí cóngó ro. ¹³ Ledre ga bì mbá nébì e ekénì yée nda kpá kí lorú 'bì Músa, ndéréoguné g̀ simi s̀ndì kára 'bì Yiwáni, niyí g̀ ro ledre 'be 'bì Lomo. ¹⁴ Togú ngungusé go kenée, Yiwáni babat̀za ní nébì káa zì lílya nébì bì kóo Lomo uku'dodo ledre miógu ené ní. ¹⁵ 'Yì bì kí mbílì ro doné, ídí ìndì mbílíne úwúyeme ledre ba bilámáne.

¹⁶ “Mááyì ótoásá 'yì ga bì cakaba ba kí 'dì? Niyí yì eyé káa zì owú ga bì niyí do bì ndeke ní. Zì ngítì géyì ndìsìye ndólo lafúye, ¹⁷ úku ledre zíye kídí, 'Ndìsìzè úku ke'bjì kí úçú kídí, ógusé lé'hé ke'bjì zize wá, ukuzé ke'bjì ìní, simikozo 'dì'bi sée kpá wá. ¹⁸ Simi bì Yiwáni ogú ní, anu bilámá éyì wá, ewé le'yì kóró kpá wá ní, úkusé yì esé kídí ní kí dokéké simané.’ ¹⁹ Zì Owú 'bì 'Yìma'dí óguné ndìsì kí ánu éyì kpá kí éwé éyì e kí 'yì e ní, úkusé yì esé kídí, 'Lúrusé aka o'do ba. Ní 'yì m̀mbé'de, 'yì kóyó kpá ezegámá 'yì 'dó'dú úsórú e kí 'yì lúyú ledre e.’ Tí lá komokenzì ndìsì 'dódo roné ma'díi kací m̀m̀ng̀ ledre.”

'Do'dó ro 'yì kála ledre e (Lúru kpá Lúka 10:13-15)

²⁰ Zì Yésu tónóne úku ledre zì 'yì e simi gara ga bì kóo m̀ng̀ t̀'̀d̀ m̀ngb̀uroko ledre e ga bì kí roko'buyé simiyé ní, g̀ zía oyólo'bóní eyé m̀mbé'deyé zíye ngungu ledre 'bì Lomo wá. ²¹ “Áko, sée 'yì 'bì gara ga bì Korazínì kí Beteseyída* ní, Lomo ní karáné 'dó'do sée bisinyíne. Togú m̀ngb̀uroko ledre ga bì m̀ng̀g̀ royé káa do 'dódo ledre zise ní, ídí m̀ng̀g̀ kóo

§ 10:38 10:38 M̀ngb̀ngbu kágá: Nées kágá bì Róma e ndìsìní úfu 'yì e doa simi bì phephénì yée go zì royé ndìsì ówoné kíngaya uyu 'diyínì royé wá ní. 11:10 11:10 Maláki 3:1 * 11:21 11:21 Korazínì kí Beteseyída: Nées gara ga bì Yúda e ndìsìní ndìsì simiyé ní, tí lá 'yì ga ngará ndanì Yúda e wá ní ndìsìní ndìsì 'bì eyé simi Táyire kí Sidóna.

royé nées simi gara ga bi Táyire kí Sidóna ní, káa bi 'yì ga bi íri nées oyólo'bóni kóo mimbé'deyé go 'desì zíye nḡḡḡḡ ledre 'bi Lomo. ²² Máúku zise, abú 'yì ga bi 'bi Táyire kí Sidóna Lomo ni karanée 'dó'do yéé yá, ni idí kí nḡḡḡḡ. ²³ Sée 'yì 'bi gara bi Kapáranawúma ní, sómúse kídí Lomo ni 'dí'bi sée 'be 'bi ené komo ere? f'i, 'di'bi ené sée íri wá. Ni úcu sée ku pho'du'bi za fi ní. Togú mḡḡḡḡ ledre ga bi māmēngi yéé simi gara esé ona ní, idí mēngini kóo royé nées simi gara Sodóma, káa bi idiaká ba go gi karaba. ²⁴ Karanée kadra nḡḡḡḡ, Lomo ni 'dó'do sée rómo do 'bi Sodóma."

*Yésu i'bi mbófo éyì zì Lomo
(Lúrú kpá Lúka 10:21,22)*

²⁵ Zí Yésu ñyiné mbófo Lomo kídí, "Babá, áyí Nḡḡḡḡ do éyì e za mbá, kpá do Ere kí Kángá. Mámbofo yì gi zía ótoéçì ma'dúì ledre eyì ba gi zì 'yì ga bi ya yéé niyí 'yì ówo ledre e ní, zíyì nda 'dódo a zì yéé ga bi kí owú ówo ledre ní. ²⁶ Babá, nées ledre bi utúasá kacì komoyì ní, gi ro zía ídine kenée."

²⁷ Zía kpá úku ngíti ledre kídí, "Babá, i'bi roko'bu ledre e go za mbá zíma. 'Yì bi owoyeme ledre gi romá ní ndaa' du' Babá, 'yì ówoyeme ledre gi ro Babá ndaa' du' máa kí 'yì ga bi mágélé yéé go gi ro 'dódo Babá zíye ní.

²⁸ "Sée ga bi za mbá ndisísé 'dó'do gi zì lorú bi mḡḡḡḡ 'yì esé e ñbìotoní dosé ní, idísé óḡ zíma, mááyí sáká sée gi ro zise 'dówúrosé. ²⁹ Ídísé 'bi mimbé'desé zíma, zise ndisísé lódú du' kacì lorú amá, gi zía mimbé'demá ni bilámáne ro 'yì e gi zía bi mánḡḡḡ ówo 'do'dó eyé ní. Togú ñlísé ledre amá go yá, mááyí ñḡḡḡ mimbé'desé zía ñḡḡḡ nzoó zise 'dówúrosé. ³⁰ Gi zía lorú bi mááyí i'bi a zise ní ndaa' 'bi ené owóowó wá, ni yì ené fáfaka utúasá i'bi kúrú rosé wá."

12

*'Yì lódú kacì Yésu anuní nḡḡḡ kéré
(Lúrú kpá Máriao 2:23-28, Lúka 6:1-5)*

¹ Simi Sílì 'bi 'Dówúro*, zì Yésu 'dèçì bi kpurú gi simi ngíti yáká kéré. Zí 'yì lódú kacíga ndisíyé lófo nḡḡḡ kéré kí ánu a gi zì 'bú. ² Zì ngíti géyì Farusáyo e ñyiyé úku ledre zì Yésu kídí, "Lúrú aka 'yì lódú kacíyì ga ba niyí go mēngi moko simi Sílì 'bi 'Dówúro."

³ Yésu ya zíye ní, "Ówosé éyì bi kóo Dawídí kí 'yì ené e mēngini simi bi kóo 'bú

mēngi yéé ní bú? ⁴ Olúní kí 'yì ené e 'Díçì 'bi Lomo, éyì ga bi 'danání Lomo kíe, 'yì 'dáná éyì e niyí ánu a lá du' ye ní, zíye 'dí'bi a ánu a. ⁵ Ólosé esé ledre bi Músa eké simi lorú kídí 'yì 'dáná éyì bi sílì ené 'bi moko simi 'Díçì 'bi Lomo utú go ndro simi Sílì 'bi 'Dówúro ní, idí mēngi a ndaa' zía lúyú ledre wá ní wá? ⁶ Máúku zise ma'dúì, wo bi kí roko'buné rómo do roko'bu 'bi 'Díçì 'bi Lomo ní ni ona. ⁷ Idí ówosé ini ledre bi simi miéké kúrú Lomo kídí, 'Máìlì idísé idí 'yì ówo ledre kí 'yì e, ndaa' 'bi ené 'dáná éyì esé e wá ní bo,' káa bi úku sínysé esé ledre ro 'yì e amá e wá. ⁸ Bi kenée ní Owú 'bi 'Yíma'dí ni nḡḡḡ do Sílì 'bi 'Dówúro."

⁹ Zí Yésu ókpóne gi ore 'da'dá, zía ndéré olúne simi ngíti 'Díçì Kótruro 'bi Yúda e, ¹⁰ ngíti o'do ni ore cidri sílja gagá mīgágá nzi sílja mēngini lolu moko wá. Zí Farusáyo e gámásó'do misi'di gi ro 'dí'bi Yésu. Zíye ndú'yú wo kí mani kídí, "Togú 'yì ni kí ndiyá ní, ni miútúasáne do sḡḡḡ wo simi Sílì 'bi 'Dówúro?"

¹¹ Zí Yésu úkulúḡ ledre zíye kídí, "'Yì ni bo dongaráse ore togú Kábìrìkì ené utú simi gu simi Sílì 'bi 'Dówúro ní utúasá láláogú a wá? ¹² 'Yíma'dí ni kí ledrené owóowó rómo do Kábìrìkì. Gi zì kēyì nées, ni miútúasáne do ndisì mēngi du' bilámá ledre simi Sílì 'bi 'Dówúro."

¹³ Zía ñyiné úku ledre zì o'do bi sílja mēngi moko wá nées kídí, "'Dózo aka sílì nées mu." Simi bi 'dózo ní, geré zì sílja ídine bilámáne. ¹⁴ Zí ledre nées sínysine ro Farusáyo e. Zíye olúoguyé ndéré ndómo tarayé gi ro úfu Yésu 'da'ba.

'Yì bi Lomo gelé káa do 'yì kasa ené ní

¹⁵ Zí Yésu ndéré óyó yì ené roné gi ore. Zí t'ú'dú 'yì e kpá útúye rurú do kacì a, zía 'dí'bióyó ndiyá gi royé mbá. ¹⁶ Zía lorú 'yì ga bi 'dí'bióyó ndiyá gi royé ní, ndani úku ledrené zì 'yì e faa wá. ¹⁷ Ledre bi Yésu mēngi nées 'dodo go ledre bi kóo nēbì Isáya eké ní kídí, ¹⁸ "Ba wo bi mágélé káa do 'yì kasa amá ní, 'búa ofu domá go, mááyí kí mongú rokinyi gi roa. Mááyí i'bi 'dówúma zía, zía ndisíné úku ledre zì kífú 'yì e mbá kídí, Lomo ni karanée 'dèçì nḡḡḡ zíye bilámáne. ¹⁹ 'Yì kása amá máa nées ndaa' 'bi ené 'yì ofú kí gbórogbó do 'yì e wá. Nderé ené kpá kí 'dódo ledre zì 'yì e kacì misi'di e kí doné wó'dú wó'dú wá. ²⁰ Ni i'bi roko'bu zì 'yì máa yéé ga bi nḡḡḡ ledre Lomo go ní. 'Yì máa yéé ga bi nḡḡḡ aka wá ní, asi ené gi royé wá. Ni ndisì tóro gi ro 'yì ené e fú

* 12:1 12:1 Sílì 'bi 'Dówúro: Ni mongú sílì 'bi Isrèle 'bi ini zì Lomo, mēngini moko simi a wá. Zíye ndisíyé sómúndiki ledre kídí Lomo otoogu ere kí do sogo kángá kpá kí ledre bi Lomo yomo yéé gi simi moko 'bi owúku' e gi sì sílì nḡḡḡ 'bi ñzibiti ní. Ólo Ólúogú 20:8-11, Gbre lorú 5:12-16. 12:7 12:7 Uzíya 6:6 12:21 12:21 Isáya 42:1-4

kenée tí bí zía rómo komo Satána ní. ²¹ Ní ne 'yì bí 'yì e do sogo kángá mbá niyí óto mimbé'deyé roa ní."

Yésu lágaóyó dokéké

(Lúru kpá Máriko 3:20-30, Lúka 11:14-23, 12:10)

²² Kadra kǐé'do do kókóogú ngíti o'do ní kǐ dokéké siminé, lurú bí gǐ zía wá, odro kpá wá. Zí Yésu lágaóyó dokéké nées gǐ simí a, geré zǐ komoa líkpíne, zía kpá tónóne ódróné. ²³ Zí tara 'yì e ìdríne mbá mǐdrí, zíyè ndǐsìyè úku ledre kídí, "Ba ndaá Bulúndu ngére Dawídí wá?" ²⁴ Simí bí Farusáyo e uwúní ledre nées kenée ní, zíyè úku ledre kídí, "Yésu ndǐsì lágaóyó dokéké gǐ zía manda eyé Belezabúbù i'bí roko'bu nées zía ne."

²⁵ Zí Yésu úkulúgu ledre zíyè kídí, "Togú 'yì 'bí kángá kǐé'do, togú mbú gara kǐé'do togú mbú 'be ndǐsìní méngí okó dengbíyè yá, 'be 'bí eyé nées ní báyi ené. ²⁶ Kpá kenée togú Satána ndǐsìní méngí okó dengbíyè yá, toro yemení royé wá, niyí báyi eyé mibáya. ²⁷ Togú málágaóyó dokéké e kǐ roko'bu bí gǐ zǐ Belezabúbù ní, sara 'yì esé e ndǐsìní 'bí eyé lágaóyó yée kǐ roko'bu gǐ zǐ ambí? 'Yì esé maáge niyí úku yéme a ye sómú ledre esé ndaá mbí wá. ²⁸ Togú lágaóyó dokéké kǐ roko'bu 'bí 'Dówú Lomo, 'dodo go kídí Lomo ogú go káa do Ngére dosé."

²⁹ Zí Yésu kpá úku muruwayi kídí, "'Yì ugu utúasá ngáka éyí gǐ zǐ 'yì bí kǐ roko'buné ní wá, 'búo togú roko'bu romo do 'bí mǐngǐ éyí nées go.

³⁰ "'Yì bí ngungu ya málágaóyó bicayi lomo e kǐ roko'bu 'bí 'Dówú Lomo wá ní, ní okó romá. 'Yì ga bí iliní ndǐsì báyi 'yì e káa bí niyí ngungu ledre amá ní, niyí okó romá. ³¹ Lomo ní otoómo ledre zǐ 'yì abú luyú ba kóo za luyú ledre bí káa be 'diya. Éyí kǐé'do togú 'yì ukucayi ledre gǐ do bí 'Dówú Lomo, Lomo otoomo ené ledre zía wá. ³² Máúku zise, Maa bí Lomo kasaogu máa ba, togú 'yì ukucayi ledre gǐ do bí Owú 'bí 'Yíma'dí yá, Lomo ní otoómo ledre zía. Togú ukucayi ledre gǐ do bí 'Dówú Lomo yá, tí bí ní ndǐsì 'bí ené ní, Lomo otoomo ledre zía kú wá.

³³ "Ndǐsìní ówoyème 'yíma'dí gǐ zǐ míméngí ledre ené. Bilámá 'yì, míméngí ledre ené ní bilámáne. Bisinyí 'yì, míméngí ledre ené ní kpá bisinyíne. ³⁴ Máúku zise, éyí ga bí ndǐsìsè úku yée simí 'dodo ledre esé zǐ 'yì e ní, ndǐsì ówo royé káa zǐ okó pho'du ní, ndǐsìsè nées úku ledre ga bí do mimbé'desé ní zíyè. ³⁵ Bilámá ledre ndǐsì olúogú gǐ ku bilámá 'yì. Zí bisinyí ledre ndǐsì olúogú 'bí ené kpá gǐ ku bisinyí 'yì. Gǐ zía nées éyí bí ní simí mimbé'dea ní. ³⁶ Lomo ní 'dodoogú

bisinyí ledre ga bí 'yì e ndǐsìní úku yée ní mbá karanée kadra ngbanga, zía 'dècǐ ngbanga royé kací a. ³⁷ Lomo ní 'dècǐ ngbanga 'yì kací miódoro 'bí 'yì. Wo bí ní bilámáne ní, zía úku a yaá ba bilámá 'yì. Togú bisinyíne yá, zía úku a yaá ba bisinyí 'yì."

Ledre méngí kóo roné zǐ nébí Yóna

(Lúru kpá Máriko 8:11,12, Lúka 11:29-32)

³⁸ Zí Farusáyo e kǐ 'yì 'dodo lorú 'bí Yúda e úku ledre zǐ Yésu kídí, "Mongú 'yì, méngí aka ledre bí kǐ roko'buné ní mu zíze lúru a."

³⁹ Yésu ya zíyè ní, "Sée 'yì luyú ledre e, ledre méngí kóo roné kǐ roko'buné zǐ nébí Yóna káa do 'dodo ledre e zise, tí lá ilísé esé ngungu a wá. ⁴⁰ Mongú kénézè ulú kóo Yóna, zía méngíne sílǐ ota (3) simí a, zía nda sí'diógu wo. Kpá kenée, Maa bí Lomo kasaogu máa ba ní, Mááyí méngí simí kángá kpá sílǐ ota (3) zima nda úruma. ⁴¹ 'Yì 'bí Nǐnévǐ niyí karanée úku ledre kídí ásé 'yì luyú ledre e, gǐ zía oyóló'bóní kóo mimbé'deyé zíyè ngungu ledre 'bí Lomo bí kóo Yóna ndǐsì úku a ní. Bí ba ní, máa bí márómo do Yóna ní ilísé kpá oyóló'bó mimbé'desé zise ngungu ledre 'bí Lomo gǐ taramá wá. ⁴² Mongú ngére ní kóo bo kára 'yì, ñyí kú gǐ simí kángá ené Séba ogú úwú ledre gǐ tara Solomóna. Ní karanée 'dècǐ ngbangasé, gǐ zía máa bí márómo gǐ do Solomóna ní, ilísé úwú ledre gǐ taramá wá.

⁴³ "Togú bicayi lomo olúogú go gǐ simí 'yì, ní ndéré gámásó'do kpá té ngíti 'yì gǐ ro olú ndǐsìné simí a. Togú ndiki ngíti 'yì mbá wá, ⁴⁴ ní úku ledre kídí, 'Bilámá a máidí ndá'ba kǐ'dí bí kóo mándísǐ ndǐsì ní." Togú nderé ndiki 'Dówú Lomo ndaá simí mimbé'de 'yì nées fú lá wá, ní ídǐ ené kǐ rokinyi. ⁴⁵ Ní ndéré ndólóogú lafúne e bicayi lomo e ñyí doa gbre yée ga bí nda bisinyíyè kingaya ní zíyè ndǐsìyè kéyè mimbé'de 'yì nées íri, zǐ 'yì nées nda sinyí tátá roné 'dá'dá. Sée 'yì ga bí cakaba ba ní, nées éyí bí ní méngí roné zise ní."

Mbágá Yésu kǐ lúnduga

(Lúru kpá Máriko 3:31-35, Lúka 8:19-21)

⁴⁶ Simí bí Yésu ní fú ndǐsì 'dodo ledre zǐ tú'dú 'yì e 'dǐcǐ ní, zǐ mbágáa kǐ lúnduga ogú toroyé sága kákasa kídí yée iliní Yésu. ⁴⁷ Zǐ ngíti 'yì gǐ dongará 'yì ga bí ore nées úku ledre zía kídí, "Mbágáyí kǐ lúnduyé e iliní yí sága 'dáa iliní ódro zíyí."

⁴⁸ Zí Yésu úkulúgu ledre zíyè kídí, "mbágáa e 'be náambi e? Sara Lúndumá e 'be náambi e?" ⁴⁹ Zía kú'du sílǐne ro 'yì lódú kacíne e, zía úku ledre kídí, "Ga gére nées mbágáa e kǐ

lúndumá e. ⁵⁰ 'Yi ga bi ndĩsini méngi ledre ga bi Babá bi komo ere ili ní, niyi ye mbágama e, lémimá e kí lúndumá e.”

13

Muruwayi gi ro 'yi ó'do yáká

(Lúru kpá Máriko 4:1-9, Lúka 8:4-8)

¹ Cíkí simi s̄l̄i n̄ee, simi ngiti s̄nd̄j̄ kadra, z̄i Ȳesu ólúóguyé kí 'yi lódú kacine e gi 'be ndéré ndĩsiné kó'dú mikavu Galiláya. ² Z̄i t̄ú'dú 'yi e yóko royé cigi a iri gi ro úwú ledre e gi taraa. Z̄ia ék̄i ndĩsiné simi kurúngba 'yi e niyi 'bi eyé mbá do gb̄úr̄ngó s̄ága. ³ Z̄ia 'dódo t̄ú'dú ledre e z̄iye simi muruwayi kídí, “Ngiti 'yi ñnȳi kóo ndéré oyú kúfú yáká ené, z̄ia ndĩsiné ó'do éȳj̄. ⁴ Kúfú ga bi ndĩs̄i oyú yéee ní, ngiti géȳj̄ utúní do misi'di, z̄i solú e lagá yéee. ⁵ Ngiti géȳj̄ utúní do landa z̄iye útuyé 'diya gi z̄ia bi kángá ndaa ore mb̄i wá ní. ⁶ Simi bi kadra suwu ní, z̄iye gágáye rúfú gi z̄ia ciyiye ndaa simi kángá wá. ⁷ Ngiti géȳj̄ utúní 'bi eyé dongará k̄inj̄ e. Simi bi ngoróni ní, z̄i k̄inj̄ ga ḡere n̄ee ala'dut̄u yéee anání wá, z̄iye ndá'bá eyé mbá andulé. ⁸ Ngiti géȳj̄ utúní 'bi eyé simi bilámá kángá. Z̄i m̄inj̄ yáká ówo gi simi ngiti bi kongu ñnȳi (100), gi simi ngiti a kongu ota (60), gi simi ngiti a 'bi ené kongu k̄j̄'do doa sokó (30). ⁹ 'Yi bi úwú ledre bú ní, idí úwú ledre ba bilámáne.”

¹⁰ Nda gi 'dá'ba, z̄i 'yi lódú kaciga ógu ndú'yú wo kídí, “Mongú 'yi, éȳj̄ bi ndĩs̄i ódro z̄ize fú lá simi muruwayi gi z̄ia ní 'di?”

¹¹ Z̄ia úkulúgu ledre z̄iye kídí, “Lomo 'dódo miótoec̄j̄ ledre ga bi 'be 'bi ené komo ere ní go z̄ise, tí lá 'dodo ené z̄i ngiti géȳj̄ 'yi e wá. ¹² Tí lá 'yi bi kí éȳj̄ z̄ine ní niyi 'bi yata z̄ia, z̄i éȳj̄ nda idine z̄ia k̄ingaya. 'Yi máa wo bi éȳj̄ ndaa z̄ia wá ní, gba owú a bi z̄ia ní, niyi 'd̄i'bióyó a gi z̄ia 'dá'ba. ¹³ Née s̄j̄ ledre bi mánd̄s̄i ódro z̄i 'yi e simi muruwayi gi z̄ia ní.

“Abú niyi tí lúru éȳj̄ ga bi mááȳj̄ ndĩs̄i méngi yéee ní kí komoyé yá, lurú yemeni eyé wá,

abú niyi tí kí úwú ledre ga bi mááȳj̄ ndĩs̄i úku yéee ní kí mbilíye yá, olú ené simi doyé wá.

¹⁴ “Ledre n̄ee méngi roné go tí cé káa z̄i bi kóo Lomo uku z̄i néb̄i Isáya eké a ní, kídí,

“ Ásé úwú ledre ga bi mááȳj̄ ndĩs̄i úku yéee ní utúasá ené olú simi dosé wá,

abú ásé lúru éȳj̄ ga bi mánd̄s̄i méngi yéee ní, utúasá esé ówoyéme a wá.

¹⁵ Gi z̄ia bi doyé orú ȳj̄ ené miórú ní, utúasáni eyé úwú ledre kí mbilíye wá, 'd̄ut̄un̄i komoyé kpá go ngb̄úr̄j̄.

Niyi kóo ndĩs̄i lúru éȳj̄ ga bi mánd̄s̄i méngi yéee ní kí komoyé,
z̄iye ndĩs̄i úwú a kí mbilíye,
z̄iye ndĩs̄iyé ówoyéme simi ledre e kí mimbé'deyé
do ndá'baóguyé z̄ima, káa bi mááȳj̄ yómo yéee.

¹⁶ “Tí lá Lomo ní 'bi úndru z̄ise gi z̄ia komosé lurú bi bú, mbilise uwú ledre bú bilámáne ní. ¹⁷ Bi kenée ní, máuku z̄ise ma'di, t̄ú'dú néb̄i e kí ngiti géȳj̄ 'yi ga bi kóo 'des̄j̄ ndĩsiné méngi ledre ga bi Lomo ili yéee ní, ndĩsiné kóo óto komoyé gi ro lúru éȳj̄ ga bi lúrusé yéee ní tí lá utúasáni lúru a wá, ndĩsiné kpá índi mbilíye gi ro úwú ledre ga bi úwúsé yéee ní utúasáni úwú a wá.

¹⁸ “Úwúsé nda ini ledre gi simi muruwayi 'bi 'yi bi ndéré oyú kúfú ní mu. ¹⁹ Kúfú ga bi utúní do misi'di ní, niyi 'bi eyé káa z̄i 'yi ga bi abú uwúní tí bilámá ledre bi gi ro 'be 'bi Lomo ní go yá, owoyemeni eyé ledre gi simi a wá, z̄i Satána óguné 'd̄i'bióyó bilámá ledre n̄ee gi do mimbé'deyé 'dá'ba. ²⁰ Kúfú ga bi utúní do landa ní, niyi 'bi eyé káa z̄i 'yi ga bi uwúní lá ledre 'bi Lomo geré z̄iye 'd̄i'bióto a 'diya do mimbé'deyé ní. ²¹ Gi z̄ia bi ciȳj̄ ledre ma'daa ndaa do mimbé'deyé wá ní, simi bi 'do'dó ogu go royé gi z̄ia bi nḡungun̄i ledre 'bi Lomo ní, geré z̄iye óyó sogoyé z̄i Lomo. ²² Kúfú máa wo bi utú 'bi ené dongará k̄inj̄ ní, ni 'bi ené káa z̄i 'yi máa wo bi abú uwú tí ledre 'bi Lomo go yá, tí lá mongú somú ledre ené ȳj̄ ené gi ro t̄ú'dú éȳj̄ ga bi 'bi s̄ága ba. Gi z̄i keȳj̄ n̄ee, ledre 'bi Lomo bi nḡungu ní, miáná a ndaa 'bi ené simi a wá. ²³ 'Yi máa wo bi úwú yeme ledre 'bi Lomo ní, ni 'bi ené káa z̄i kúfú ga bi utúní simi bilámá kángá, ngiti a aná 'bi ené miya (100), ngiti a 'bi ené c̄j̄ ota (60) z̄i ngiti a idí 'bi ené c̄j̄ k̄ér̄j̄ a doa sokó (30) ní.”

Muruwayi gi ro tó'dó

²⁴ Z̄i Ȳesu kpá ñnȳin̄e úku ngiti muruwayi kídí, “Ledre ni gi ro ledre ga bi 'be 'bi Lomo komo ere ní káa z̄i ó'do bi ndéré oyú bilámá kúfú yáká ené ní. ²⁵ Nda go simi ngiti s̄nd̄j̄ kadra kí nd̄ul̄u, z̄i 'yi bi ni okó ro m̄inj̄ yáká n̄ee ndéréne oyú kúfú angángúya simi k̄ere 'bi ó'do n̄ee, z̄ia ndéréokpó ené. ²⁶ Simi bi k̄ere ngoró do gb̄ór̄une ni nda go léfe kúfune ní, z̄i angángúya kpá ólúógun̄e dongará a.

²⁷ “Z̄i 'yi 'bi moko 'bi m̄inj̄ yáká n̄ee óguyé úku ledre z̄i mongú 'yi eyé kídí, 'Mongú 'yi, bi kóo oyun̄i yáká 'daa d̄uj̄ kúfú k̄ere ní, sara angángúya n̄ee ogun̄i nda 'bi eyé iri gi 'da?”

28 “Míngí yáká ya kídí, ‘Ezeokóma e oyuní ye.’

“Yí ‘bi moko e ya kídí, ‘Íli go zíze ndéré lálaóyó yée ‘dá’ba?’

29 “Míngí yáká ya zíye ní, ‘Tí, ótoómosé aka kenée káa bí ásé lála kótrú yée ndro kí kére e ke. 30 Idíní aka ídí mbá kenée, gí simi sındí kadra ‘bi óngo kére. Mááyí ogu úku a zí ‘yí ga bí niyí óngo kére ní kídí, idíní aka ndéré fí lálaóyó angángúya nées ódó yée, do óngbóóyó yée ‘dá’ba, zíye nda óngo kére ndéré kíe simi gbagba.’ ”

Muruwayi gí ro kífú musitáda

31 Zí Yésu kpá úku ngíti muruwayi kídí, “Ledre ní gí ro ledre ga bí ‘be ‘bi Lomo komo ere ní káa zí o’do bí ‘di’bi kífú kágá bí ndísiní ndólo a musitáda ndéré kíe óyá a yáká ené ní. 32 Abú kágá nées kífú ga niyí nzéré yá, simi bí oyú ní, zía ngbóro óguné mongú kágá rómo do ngíti géyí kágá e yáká ore mbá. Zía nda idíne go kágá bí zí solú e óguyé ndíşşí úbú ‘be ‘bi éyé komo a.”

Muruwayi gí ro ‘de’đí

33 Zía kpá úku ngíti muruwayi kídí, “Ledre ní gí ro ledre ga bí ‘be ‘bi Lomo komo ere ní káa zí owú ‘de’đí bí lá cúku’deé kará e ndíşşí lóto mongú le’yí kíe zía átáne gí zía ní.”

34 Yésu ndíşşí kóo úku éyí ga gére nées zí ‘yí e mbá simi muruwayi. Ledre bí kǐé’do zía úku a zíye ndaá simi muruwayi wá ní ndaá. 35 Yésu ndíşşí nées méngí ledre ga bí kóo Lomo uku zí ngúru nēbí éké a kídí, “Mááyí ndíşşí úku ledre zíye simi muruwayi.

Mááyí úku ‘dódo ledre ga bí kóo miótoécíné kú simi sındí kadra bí kóo máotoógu do sogo kángá simi a ní zíye.”

Ini ledre gí simi muruwayi bí gí ro tó’dó ní

36 Nda gí do kací ‘dódo ledre, zí Yésu ótoómo tú’đú ‘yí ga gére nées ore zía ndá’bané ‘be kǐdí bí ndíşşí ‘dú’du ní do ólúne ‘đíçí. Zí ‘yí lódú kacíga ólú lódú kací a zíye ndú’yú wo kídí, “Mongú ‘yí, úkuógu aka ini ledre gí simi muruwayi ‘bí tó’dó ga úku ní zíze.”

37 Zía úkulúgu ledre zí ‘yí lódú kacíne e kídí, “O’do bí oyú bílámá kífú nées Owú ‘bi ‘Yíma’dí. 38 Yáká ní ‘bi ené do sogo kángá ba. Bílámá kífú ní ‘bi ené ‘yí ga bí ngunúní Lomo go káa do ngére éyé ní. Bisinyí kífú ‘bi ené ‘yí ga bí ndíşşí méngí ledre ga bí ‘bi Satána ní. 39 Ezeokó míngí yáká bí oyú bisinyí kífú ní ní ‘bi ené ngére ‘bi bícayí lomo e. Kadra óngo kére ní ‘bi

ené odú sındí kadra ‘bi do sogo kángá ba. ‘Yí óngo kére niyí ‘bi éyé maláyika e.

40 “Bisinyí kífú ga bí odóní yée óngbó yée nées, niyí ‘bi éyé nées ‘yí ga bí Lomo ní ‘dēcí ngbangayé simi odú sındí kadra ní. 41 Owú ‘bi ‘Yíma’dí ní kása maláyika ené e ndéré íçíóyó tó’dó kí éyí ga bí ndíşşí ‘dí’biógu luyú kí ‘yí méngí bisinyí ledre gí ‘be ‘bi ené mbá ‘dá’ba. 42 Do úçu yée mbá simi mongú gu pho’du bí ílǐ wá ní zíye ndíşşíyé mbúmbúđú kí náná do soyé gí zí éyí miówo. 43 ‘Yí ga bí ndíşşí méngí ledre ga bí Lomo íli yée ní, zí royé ndíşşí říríne káa zí sұлú kadra gí zí roko’bu ‘bi ‘Buyé Lomo bí doyé ní. Togú mbílise ní bo yá, ídíse úwú ledre bí máuku nées.”

Muruwayi gí ro mongú kėsí

44 Zía kpá úku ngíti muruwayi kídí, “Ledre ní gí ro ledre ga bí ‘be ‘bi Lomo komo ere ní káa ‘yí bí ndíki mongú kėsí bí otoecíní simi kángá ní.” Zía kpá ótoécí ánda a. Gí zí rokinyí zía ndá’bané úguóyó éyí ga bí zíne ‘be ní mbá, do ndá’bané úgu bí bí ótoécí kėsí nées doa ní zíne.

45 Zía kpá úku ngíti muruwayi kídí, “Ledre ní gí ro ledre ga bí ‘be ‘bi Lomo komo ere ní káa zí ‘yí bí nderé gámásó’do gali bí kí tosoné řírírí kí mongú ke’biné ‘dága ní gí ro úgu a. 46 Simi bí nderé ndíki ní, zía ndá’bané úguóyó éyí ga bí zíne ‘be ní mbá do nderéne úgu gali nées.”

Muruwayi gí ro mbírá kénzé

47 Zía kpá úku ngíti a kídí, “Ledre ní gí ro ledre ga bí ‘be ‘bi Lomo komo ere ní káa zí ‘yí méngí kénzé ga bí onzóomóní mbírá kénzé simi íni zí říkí kénzé e lákayé simi a ní. 48 Simi bí tú’đú kénzé e lakaní go simi a ní, zí míngí mbírá óguyé lálaógu mbírá do gbúrongo, ndíşşíyé géle kénzé e. Zíye ‘dí’bióto yée ga bí íliní ní simi éyí, yée ga bí íliní wá ní, zíye úçuóyó yée ‘dá’ba. 49 Karanéé simi odú sındí kadra ledre e niyí méngí royé kenée. Maláyika e niyí ógu ífi dongará bisinyí ‘yí e kí bílámá ‘yí e, 50 do ‘dí’bi yée úçu yée simi mongú gu pho’du bí ílǐ wá ní, kǐdí bí ‘yí e niyí ndíşşí mbúmbúđú kí náná do soyé gí zí éyí miówo ní.”

51 Zí Yésu ndú’yú yée kídí, “Ówosé ini ledre gí simi ledre ga bí máuku yée nées go?”

Zíye ngúngu a kídí, “Íi, owozé go.”

52 Zí Yésu kpá úku ledre zíye kídí, “Ini ledre simia ní káa, ‘yí ‘dódo lorú ga bí mbá ngunúní ledre ‘bi Lomo go ní niyí ídí ‘be ‘bi Lomo komo ere káa zí míngí ‘be bí olú ‘đíçí zía ‘dó’đúógu mikánda éyí e kí kurúga mbá sága gí ‘đíçí ené ní.”

'Yí 'bì Nazeréta e asiní gí ro Yésu

(Lúrú kpá Máriko 6:1-6, Lúka 4:16-30)

⁵³ Simi bì Yésu 'dodo asá ledre simi muruwayi zíye ore ní, zía ndéréokpóne gí ore. ⁵⁴ Simi bì nderéogú simi Nazeréta simi gara bi ngoró simi a ní, zía tónóne 'dódo ledre zí Yúda e simi 'Díçí Kótruro. 'Yí ga bi owoní wo kí 'dódo ledre ní zí tarayé ìdríne mbá müdrí. Zíye úku ledre kídí, "Ndiki roko'bu kí mongú ówo ledre bi zía ndísiné 'dódo mĩngburoko ledre kíe bi káa ba gí 'da? Sara mĩngburoko ledre ga bi kí roko'buyé nées? ⁵⁵ Owozé wo bú bilámáne ni wotí Yoséfa bi 'yí yéme éyí e gí simi kágá ní, irí mbágáa Mariya. Lúndu ga niyí Yakóbo e, Yoséfa e, Simúna e nda kí Yúda e. ⁵⁶ Lémj ga niyí kpá mbá kíze ona. Sara ndiki roko'bu zía ndísiné mēngj ledre ga gére nées kíe nées gí 'da?" ⁵⁷ Zí 'yí ga gére nées óto mĩmbé'dekesj ro Yésu.

Zía ìnyíné úku ledre zíye kídí, "Ndísiní óto úndru nébji do bi ga bi 'dí sogo ní tí lá bi bi nébji nées ngoró doa kí 'yí 'be 'bì ené otoní eyé úndrua wá."

⁵⁸ Gí zía bi 'yí 'bì Nazeréta e ngũguní eyé ledre 'bì Yésu wá ní, Yésu mēngj ené mĩngburoko ledre ga bi kí roko'buyé ní zíye ore wá.

14

Ufuní Yiwáni 'yí Bábátizí 'yí e

(Lúrú kpá Máriko 6:14-29, Lúka 9:7-9)

¹ Simi sɪndj kadra máa nées ní, zí phanda Yésu ówú ndíki mbilí ngére Eróde,* ² zía úku ledre zí ngiti géyí 'yí 'bì moko ené e kídí, "Née Yiwáni 'yí Bábátizí 'yí e bi kóo ufuní wo ní urúne, ndísj mēngj mĩngburoko ledre ga bi kí roko'buyé nées ne gí zí kéyí nées."

³ Eróde onzó kóo Yiwáni simi sɪgɪnj gí ro do úfu wo gí ro Erodíya me'be lúnduné Phílipo,† ⁴ gí zía Yiwáni ndísj úku ledre kídí, "Eróde, ndaa bilámáne wá, lúnduyí ni aka kí komoné áyí 'dí'bi me'be a káa do kára zíyí káa be 'dí?" ⁵ Eróde ayí kóo geré gí ro úfu Yiwáni mĩufu tí lá bi úfu wo ndaa gí zía tú'dú 'yí e ngũguní yí eyé mbá ledre ga bi Yiwáni ndísj úku yéé ní gí zía owoní go kídí Yiwáni ni yí ené nébji.

⁶ Nda simi sɪlj 'bì ayímbi, nées ayímbi 'bì sɪlj bi kóo arání Eróde ma'daa simi a ní, zí nyí Erodíya kára bi 'dí'bi gí zí lúnduné ba ndísiné lé'bé ke'bi, zí Eróde idíne kí mongú rokinyi ⁷ zía lólóbú zí owúkára nées kídí éyí bi ilí ní idí úku ledre a nées ni 'bí a zía. ⁸ Zí owúkára nées ndú'yú mbágáne, nées idí úku ledre 'dí? Mbágáa ya zía ní, idí

úku a kídí, "Máili do lágá'déçj go Yiwáni Babatiza zíye ógú kí doa gíri do éyí zíma."

⁹ Zí ledre nées i'bí mongú sómú ledre zí ngére Eróde. Nda lá gí zía bi uku gáa ledre nées do komo tú'dú mĩngburoko 'yí ga bi ndolo ogú yéé ní, zía tí kákasa ¹⁰ idíní mu ndéré úfu Yiwáni zíye ógú kí doa do éyí zí owúkára nées lúru a. ¹¹ Zíye ógú kí do Yiwáni do éyí i'bí a zí owúkára nées, zía ndéréne 'dódo a zí mbágáne. ¹² Zí sanda ndéréne zí 'yí lódú kacé Yiwáni, zíye óguyé 'dí'bi umbu Yiwáni ndéré óto a. Zíye ndéréye úku ledre bi mēngj roné nées zí Yésu.

Yésu i'bí éyí miánu zí 'yí e, álfu ìnyí
(Lúrú kpá Máriko 6:30-44, Lúka 9:10-17, Yiwáni 6:1-14)

¹³ Simi bì Yésu uwú ledre umbu Yiwáni ní, zía ìnyíné kí 'yímikása ené e ékiye simi kurúnga 'dógu mikavu Galiláya aka gí ro ndéré ndísiyé do bi bi tú'dú 'yí e ndaní doa wá ní. Zí 'yí ga bi íri nées kpá úwú ledre a zíye ndéréye sóngó wo. ¹⁴ Niyí ndéréogú bi do gbúrúngó ní, tú'dú 'yí e niyí go íri 'dii. Zí leríye mēngj wo zía 'dí'bióyó ndíyá e gí royé.

¹⁵ Nda go za kí tagá, zí 'yí lódú kacíga úku ledre zía kídí, "Mongú 'yí, kadra utú go, éyí miánu ndaa kpá ona wá. Ótoómo sɪljíyí gí ro 'yí ga gére nées mu zíye ndéréye gámásó'do éyí miánu zíye ánu a."

¹⁶ Zí Yésu úkulúgu ledre zí 'yí lódú kacíne ga gére nées kídí, "Ndaní ndéré wá, idísé i'bí éyí miánu se zíye."

¹⁷ Zí 'yí lódú kacíga úkulúgu ledre kídí, "Mongú 'yí, odú éyí bi do sɪljíze ona ní lá dúyí ambata ìnyí (5) kí mĩnzéré kénzé e gbre."

¹⁸ Zía úku ledre kídí, "Ógusé aka kí ambata máa ga gére nées yáa." ¹⁹ Yésu ya 'yí e idíní ndísj do súwú ga gére nées bi ore. Zía 'dí'bi ambata kí kénzé ga bi gbre nées do sɪljíne, zía lúru bi komo ere, zía i'bí mbófo éyí zí Lomo, zía 'deweifi simiyé. Zía i'bí a do sɪljí 'yí lódú kacíne ga gére nées idíní ifi yéé zí 'yí e ánu a. ²⁰ Zí tú'dú 'yí ga ba ánu éyí zíye léreyé mbá. Ngítí a ga bi idíaká ní, zí 'yí lódú kacíga ga gére nées 'dó'dú 'dúcu gbété e kíe sokó doa gbre (12). ²¹ 'Yí ga bi anuní éyí ní, ya'da e niyí kóo álfu ìnyí (5,000). Oloní kará e kí owú e wá.

Yésu nderé do ini
(Lúrú kpá Máriko 6:45-52, Yiwáni 6:15-21)

²² Geré gí do kacé éyí miánu nées, zí Yésu úku ledre zí 'yí lódú kacíne ga gére

* 14:1 14:1 Ngére Eróde: Ndísiní ndólo wo Eróde Ánitipasi. Ni wotí mongú ngére Eróde bi kóo ni ngére simi sɪndj kadra bi arání Yésu ní. Eróde Ánitipasi ni kpá ngére bi onzó Yiwáni Babatiza simi sɪgɪnj do úfu wo ní. † 14:3 14:3 Phílipo: Phílipo ni aka kóo tí kí komoné zí lúndua Eróde Ánitipasi 'dí'bi me'be Erodíya.

née idíni mu 'dógu míkavu ndéréókópóye 'dá'dá. Zía aka ídiáká 'bí ené 'dá'ba gi ro úku ledre zí 'yí ga gére née ndá'bayé 'be. ²³ Simi bí uku ledre go zí 'yí ga gére née kídí bayíni mu ní, zía ndéré ékíne do landa ngúcuné ini iní zí Lomo. Ndísi íri gi kí tagá ngúcuné. ²⁴ Kuřungba bí gáa 'yí lódú kacíga niyi simi a ní nderé go simi ini gbála gi do gbúřongó. Gi zí sili bí ndísi íli do ini kí roko'buné ní, zí ini nda ndísiné úculó'bó kuřungba gbú gbú gbú, bí ndéré eme lolu ngú.

²⁵ Nda kí sị ndónó, zí Yésu ékíógúné gi do landa giri ndísi ndéréne do ini zí 'yí ené ga bí simi kuřungba née káa zí ndísi ndéré do ngáká bí ní. ²⁶ Simi bí 'yí lódú kacíga ga gére née lurúni wo do ini kí ndísi ógu'điyi roné m'dí zíye ní, zí ngírí méngi yé. Zíye útúye ndísi mbúmbúdu gi zía somúní 'bí eyé kídí née go "Yí lará."

²⁷ Geré 'diya zí Yésu úku ledre zíye kídí, "Ndásé éré ngírí wá, née máa."

²⁸ Zí Pétero úkulúgu ledre zía ya, "Mongú 'yí togú née tí yí ma'díi, idí mu ngúngu a zíma ndéréma gi do ini ógumá zíyí íri."

²⁹ Yésu ya zía ní, "Ógu mu."

Zí Pétero ékíógúné gi simi kuřungba ndísi ndéréne do ini m'dí zí Yésu. ³⁰ Tí lá simi bí Pétero lurú ini ní ndísi kízí kí roko'buné kíngaya gi zí mongú sili ní, zí ngírí méngi wo, geré zía tónóne ólúne simi ini. Zía ótrú ledre kídí, "Ngére yómo máa mu."

³¹ Geré zí Yésu á'dané sáká wo, zía úku ledre kídí, "Pétero ngúngu aka eyí ledremá kíngaya fú wá, éré ngírí gi ro 'di?"

³² Simi bí Pétero ékíluguní royé kí Yésu simi kuřungba ní, geré zí mongú sili bí gáa ba tóroné. ³³ Zí 'yí ga bí simi kuřungba née óto undrua, zíye úku ledre kídí, "Yésu, áyi Owú 'bí Lomo ma'díi."

³⁴ Zíye 'dógu bí do ndéréóguyé simi owú gara bí kí íříné Geneseréta ní. ³⁵ Simi bí 'yí ga bí 'bí gara née owoní kídí Yésu ogu née ne ní, zíye kákasa simi gara ore mbá kídí 'yí ga bí 'yí eyé e niyi kí ndiyá ní, idíni ógu kéye zí Yésu, ní go simi gara ore. ³⁶ Zí 'yí ndiyá e ngúngu royé zía idí ngúngu a zíye óto síllye lá gba ro tara bongó ené. Ma'díi yé ga bí otóní síllye ro tara bongó ené ní, zí ndiyá eyé e tí úkúne gi royé.

15

Onđú 'bí Yúda e

(Lúru kpá Máriko 7:1-13)

¹ Nda gi ore zí ngíti géyí Farusáyo e kí ngíti géyí 'yí ga bí ndísiní 'dódo lorú ní, óguyé gi simi Yerusaléma ndú'yú Yésu

kídí, ² "Éyí bí 'yí lódú kacíyí ga ba iliní méngi kéyí kací ondú ezé gi zía wá ní 'dí? Ndísiní ánu éyí geré miánu iliní lúgu síllye kí wá ní."

³ Zí Yésu ndú'yú lúgu yé kídí, "Sara ilisé méngi kéyí kací lorú 'bí Lomo wá gi ro 'di, bí zise ndísisé méngi duđ ledre ga bí ondú esé ili yé ní. ⁴ Lomo 'bí lorú kídí, 'Ídi óto undru 'buýí e kí mbágáyí.' "Yí bí ní uku tara sinyí zí 'buné e kí mbágáne ní, idíni úfu wo 'dá'ba.' ⁵ Tí lá ndísisé 'dódo ledre kídí, togú 'yí uku ledre zí 'buné e kí mbágáne kídí, 'Éyí ga bí ilisé gi ro zíye sáká sée kée ní, mái'bí go káa do tákpásíllye zí Lomo,' ⁶ ndaa gi ro zíye óto undruyé kée wá. 'Dewesé née go lorú 'bí Lomo gi ro ondú esé 'bí Yúda e. ⁷ Ndísisé lóndo rosé kídí ásé 'yí méngi ledre 'bí Lomo, ábuwá ledre bí nébí Isáya uku gi rosé ní ní ma'díi kídí,

⁸ " "Yí ga ba ndísiní óto undrumá lá duđ do tarayé,

tí lá mimbé'deyé ní yí ené gi romá gbála.

⁹ Ndísiní óto undrumá lá gbékpíne, ndísiní tí 'dódo ledre ní, tí lá yí eyé lorú eyé 'bí 'yíma'díe e."

¹⁰ Gi do kací ledre née ní, zí Yésu ndóloyóko tú'dú 'yí e zía úku ledre zíye kídí, "Ídisé úwú ledre ba zise ówoyéme a bílamáne. ¹¹ Ndaa 'bí ené éyí miánu bí 'yí ánu ní ní oto wo ne zía idíne 'yí lúyí ledre wá, yí ené bisinyí ódro bí gi tara'yí ní."

¹² Zí 'yí lódú kací Yésu óguyé úku ledre zía kídí, "Mongú 'yí, ówo go kídí ledre bí gáa úku ba sinyí yí ené ro Farusáyo e go misinyí?"

¹³ Zía úkulúgu ledre zíye kídí, "Éyí ga bí mbá ngára Babá bí komo ere 'điyí yé ne wá ní, ní láláoýo yé mbá 'dá'ba. ¹⁴ Ndásé óto komosé ro ledre 'bí Farusáyo ga gére née wá, niyi yí eyé manda ga bí komoyé ndaa ní. 'Yí bí komoa ndaa ní togú lala ezené bí komoa ndaa ní, yé gbengará niyi útú simi gu."

¹⁵ Zí Pétero úku ledre kídí, "Mongú 'yí, úku 'dódo aka ini ledre gi simi muruwayi bí úku née zíze."

¹⁶ Yésu ya zíye ní, "Áyi, ówosé esé kpá wá? ¹⁷ Ówosé bí kídí éyí miánu ndísi ólú gi ku 'yí, zía ókpóne simi 'yí, zía nda ólúógúné gi simi 'yí 'dá'ba ní wá?"

¹⁸ Bisinyí ledre bí ndísi ówú gi tara'yí ní, ndísi ólúógu gi yana mimbé'de 'yí. Gi zí kéyí née zí 'yí idíne bisinyíne do komo Lomo. ¹⁹ Bí kenée ní, bisinyí ledre ga bí káa zí úfu 'yí, só'do ro'yí kí 'yí bí ófúsé rosé kéne wá ní, kí ledre 'bí gámá faa kací kará e togú ya'dá e, kí ugu, kí řanga, kpá

úku tara sinyi zí 'yì e. Ledre ga gère née mbá olúoguní gí do mimbé'de 'yì. ²⁰ Éyí ga gère née ndìsìní óto 'yì e ye zíye ídiye bisinyiye do komo Lomo. Ndaá 'bì ené ánu éyí miánu togú mbú 'yì lúgu sǎlìne wá ní óto 'yì ne zía ídine do komo Lomo bisinyiye ní wá."

*Yésu yomo nyí ngíti kára
(Lúrú kpá Márikó 7:24-30)*

²¹ Zí Yésu nda ìnyìnè gí ore ndéréne simi gara ga bi Táyire kí Sidóna ní. ²² Zí ngíti kára gí simi kúfú bi Kanána e ndìsì ndìsì do bi gbóo ore óguné ngúngú roné zí Yésu kídí, "Ngére, Bulúndu Dawídi, ówo aka ledre kíma. Nyíma dokéké e ndìsìní méngí wo bisinyiye kíngaya."

²³ Tí lá Yésu ukulugu ené ledre zía wá. Zí 'yì lódú kací Yésu óguyé úku ledre zí Yésu kídí, "Ógóoyó kára née gí ore 'dá'ba. Ndìsì fú lá gbúrógbó do kacize kí ledre ené née."

²⁴ Zí Yésu úkulúgu ledre zí kára née kídí, "Lomo kasaogu máa lá òwú gí ro sáká 'yì amá e Isiréle e gí zía niyí káa zí kábiríkí ga bi mǎngiye ndaá ní."

²⁵ Zí kára née ndósooguné gbóo útúne gbrì kó'dú Yésu. Zía úku ledre zí Yésu kídí, "Ngére, sáká máa mu."

²⁶ Yésu ya zía ní, "Ndaá 'bì ené bilámáne do 'dí'bi éyí miánu 'bì owú e í'bi a zí ìsì e wá."*

²⁷ Zía úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Ngére, ni tí kenée. Tí lá ìsì e 'do'dúni nyunúyí éyí miánu gí sǎ tarábíza 'bì mǎngiye bú."

²⁸ Née ní, zí Yésu úkulúgu ledre zí kára née kídí, "Kára ngúngu ledre eyí ofú go. Éyí bí ìlì ní mááyí méngí a zíyí." Kpá tí geré simi sǎndí kadra née zí ro nyí kára née émené.

Yésu í'bi éyí miánu zí 'yì e álifú eso

²⁹ Zí Yésu ìnyìnè gí ore ndá'bané kó'dú mikavu Galiláya. Zía ndéré ékíne do landa ndìsìnè bí. ³⁰ Zí tǔ'dú 'yì e ndìsì óguyé zía kí 'yì eyé ga bí kí umbu sǎndiye, 'yì komo mi'dútu e, miǎgírí e, yée ga bí odroní wá ní, nda kpá kí yée ga bí kí toso ndiýá eyé e mǎngúngúcuu ní. Do ógú óto yée mbá cǎgí Yésu bí kenée, zía óto sǎlìne royé zíye ómo yée mbá. ³¹ Zí tara'yì e ìdríne kí lúru 'yì ga bí odroní wá ní kí ódro, miǎgírí e sǎndiye 'dózo roné go, yée ga bí kí umbu sǎndiye ní niyí go kí gamá, mikomo mi'dútu niyí go lúru bí. Zíye mbófo Lomo bí Isiréle e ndìsìní ìni ìni zía ní.

³² Zí Yésu ndólo 'yì lódú kacíne e zía úku ledre zíye kídí, "Lerì 'yì ga ba mengí máa go, mengizé kéye go sǎlì ota éyí miánu ndaá

zíye wá. Ndaá bilámáne zíma ótoómo yée zíye ndá'bayé kí 'bú wá káa bí komoyé ní úlú yana zíye útúye ke."

³³ Zí 'yì lódú kacíga úkulúgu ledre zía kídí, "Azé ówo éyí miánu simi súwu ona í'bi a zí tǔ'dú káa zí wo née gí 'da?"

³⁴ Yésu ya zíye ní, ambata ní zíse kírí née ndu? Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Ambata e niyí ìnyì doa gbre (7) nda lá kí minzéré kénzè e."

³⁵ Zía úku ledre zí tǔ'dú 'yì ga gère née ndìsìye bí do kángá. ³⁶ Zía 'dí'bi ambata ga bí ìnyì doa gbre (7) kí minzéré kénzè ga gère née, simi bí 'bì mbófo éyí go zí Lomo ní, zía 'deweifí simiyé zía í'bi yée zí 'yì lódú kacíne e, zíye nda í'bi a zí 'yì ga gère ní.

³⁷ Zí tǔ'dú 'yì ga gère née ánu éyí, zíye léreyé mbá. Ngíti éyí miánu ga bí idiakání ní, zí 'yì lódú kacíga 'dó'dú 'dúcu gbété e kíe kpá ìnyì doa gbre (7). ³⁸ Gí simi 'yì ga bí kóo anuní éyí ní, oloní kará e kí owú e wá. ³⁹ Gí do kací bí Yésu bayi 'yì ga gère née go ní, zía nda ékíne simi kurúngba zíye ndéréye simi bí bí ndìsìní ndólo a Magadána ní.

16

Farusáyo e uzuní Yésu

(Lúrú kpá Márikó 8:11-13, Lúka 12:54-

56)

¹ Simi ngíti sǎlì, zí Farusáyo e kí Sadúkáyo e óguyé úzu Yésu idí méngí ledre bí kí roko'buné ní gí ro zíye ówo a kídí Lomo kasaogu wo ne gí komo ere.

² Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Togú go kí tagá yá, ndìsìsè úku ledre kídí, 'Kálondó kadra ní súwu gí zía bí ní komo ere gbawu káa.' ³ Togú kí phiyí yá, zíse ndìsìsè úku ledre kídí, 'Múkú ní go kuu née ní ìní ní é'dí karaba.' Ówosé tí lá kací úku ledre gí ro éyí ga bí ndìsìní méngí royé komo ere ní, togú nda gí ro éyí ga bí ndìsìní méngí royé ca cakaba ní yá, ówosé esé e wá. ⁴ Ílísè lúru ledre ga bí kí roko'buyé ní té kí ásé fú ngúngu a. Gí zía bí ásé 'yì luyú ledre e ní, útúásásé esé ngúngu a wá. Ledre bí mááyí 'dódo a zíse ní òwú wo bí kóo méngí roné zí Yóna* ní." Gí ore, zí Yésu ndéréókópone.

Farusáyo e kí Sadúkáyo e ndaní lóndo sée wá

(Lúrú kpá Márikó 8:14-21)

⁵ Simi bí Yésu 'doguní bí sága ní, 'yì lódú kacíga niyí lúru bí ní, otomo ligíní ambata go. ⁶ Zí Yésu úku ledre zíye kídí,

* 15:26 15:26 Owú e kí ìsì e: Owú ga bí Yésu uku ledreyé ona ba ní née Yúda e. Ìsì ga bí uku ledreyé née 'bì ené 'yì ga bí ngárá ndaní Yúda e wá ní. Yúda e ndìsìní ukucayi 'yì lóngó e káa zí ìsì e ní. * 16:4 16:4 Lílì ledre gí ro Yóna: Cé káa zí ledre bí kénzè ulú Yóna zía ndìsìnè simia sǎlì ota ní. Ólo yata ledre gí roa simi Matáyo 12:39-40.

“Komosé idí idí rosé gí zí bisinyí 'dódo ledre 'bi Farusáyo e kí Sadúkáyo e bi káa zí 'de'dí bi ndisíní óto a simi ambata eyé e ní.”

⁷ Zíye úkuló'bó ledre dongaráye kídí, “Uku ledre née kenée ba gí zía bi ledre ligi zée kí 'dí'biútú ambata ní.”

⁸ Yésu owo sómú ledre eyé née go bú. Zía úku ledre zíye kídí, “Éyí bi ndisísé úku ledre ambata gí roa ní 'di, ngungusé aka esé ledremá fú wá ke? ⁹ Sómúligísé ledre ambata bi kóo ñnyí máí'bí zí 'yí e álfu ñnyí ní go, sara ngítíye bi idiaká ní, 'dó'dú 'dúcusé kóo gbété kíe ndu? ¹⁰ Togú wo née wá ní, sara ambata bi kóo ñnyí doa gbre (7) máí'bí zí 'yí e álfu eso (4,000) ánu a ní, 'dó'dú 'dúcusé kóo gbété kí ngítíye ndu? ¹¹ Éyí bi sómúsé ledre gí zía kídí máuku gáa née ledre ambata gí roa ní 'di? Komósé idí idí rosé gí zí bisinyí 'dódo ledre 'bi Farusáyo e kí Sadúkáyo e.” ¹² Zíye nda ówoyéme a kídí uku ené gáa ba ledre gí ro ambata wá, uku yí ené ledre bisinyí 'dódo ledre 'bi Farusáyo e kí Sadúkáyo e.

Tú'dú 'yí e somúlo'bóní ledre gí ro Yésu (Lúru kpá Máriao 8:27-30, Lúka 9:18-21)

¹³ Simi bi Yésu nderéoguní gbóo kí gara bi Kayisariya Phílipo ní, zía ndú'yú 'yí lódú kacíne e kídí, “'Yí e ndisíní sómú a kídí, Owú 'bi 'Yíma'dí ni náambi?”

¹⁴ Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Ngítí géyí 'yí e ya ni Yiwáni 'yí Bábátíjí 'yí e, ngítí géyí ya ni Iliya, ngítí géyí ya ni Yeremáya, togú wá, ni ngúru nébí e.”

¹⁵ Zía ndú'yulúgu yée kídí, “Sara sómúsé 'bi esé kídí mááyí náambi?”

¹⁶ Simúna Pétero ya zía ní, “Áyí Kírésíto, Owú 'bi Lomo bi ni trídri ní.”

¹⁷ Yésu ya zía ní, “Simúna wotí Yóna, Lomo i'bí úndru go zíyí. 'Yíma'dí ukui'bí ené ledre née zíyí ne wá, Babá bi komo ere ní ukui'bí ne. ¹⁸ Máuku zíyí, iriyí ni karaba go Pétero, ledre gí simi a kídí, 'Landa.' Mááyí óto sí 'díçí amá doa. Umbu utúasá ndúru 'díçí máa née wá. ¹⁹ Mááyí i'bí roko'bu bi gí 'be 'bi Lomo komo ere ní zíyí. Éyí bi ási go gí roa ní, Lomo ni kpá ási gí roa gí komo ere. Éyí bi ngúngu ledre a go ní, Lomo ni kpá ngúngu a.” ²⁰ Nda gí ore zía esí sllíne komo 'yí lódú kacíne e kídí ndaní aka úku 'dódo a bi ya née ni Kírésíto ní zí 'yí e wá.

Yésu uku ledre umbuné

(Lúru kpá Máriao 8:31—9:1, Lúka 9:22-27)

²¹ Gí do kací ledre née ní, zí Yésu ndisíné úku ledre zí 'yí lódú kacíne e kídí, ni miútúasáne zíne ndéréne simi Yerusaléma. Gí ro zí mǎngburoko 'yí e,

manda ga bi 'bi 'yí 'dáná éyí e ní kí 'yí 'dódo lorú e 'dó'do née, zíye úfu née, simi sllí ota zíne úrúne.

²² Zí Pétero ndólo wo sogo éyí úku ledre zía kídí, “Ngére Lomo, ndá ótoomo ledre née zía méngi roné zíyí wá.”

²³ Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Ñnyí gí romá íri, áyí zíma go káa zí tutú bi toro 'dútu misi'di ní, sómú ledre eyí ndaá 'bi Lomo wá, yí ené 'bi Satána.”

²⁴ Nda gí ore zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Togú 'yí ili idí 'yí lódú kacíma yá, idí ótoomo kí méngi 'bi ené ledre bi ili ne ní, zía ñmbí mǎngbúngu kágá ené 'bi 'dó'dó lódú máa. ²⁵ Togú 'yí ili bándá trídri né kí roné, zía úyuné. Togú i'bí roné zí umbu gí romá yá, zía ndíki trídri. ²⁶ Wo be 'di emene, zí 'yí ídine kí éyí ga bi do sogo kángá mbá zíne, zía úyuné miúyu? Sara togú uyu go ní, éyí ni bo ni i'bí a zí Lomo gí ro i'bilúgu trídri zía? ²⁷ Owú 'bi 'Yíma'dí ni ndá'baógu simi roko'bu 'bi 'Buné gí komo ere kí maláyika e, zía i'bí tákpásllí zí 'yíma'dí e kací mi méngi ledre eyé. ²⁸ Máuku zíse, ngítí géyí 'yí e gí dongarése ga bi áse tóro née, utúasáni aka úyu wá, niyí lúru Owú 'bi 'Yíma'dí kí ndá'baógu ídine Ngére kí.”

17

Toso Yésu oyólo'bó roné

(Lúru kpá Máriao 9:2-13, Lúka 9:28-36)

¹ Sllí ñnyí doa kéri (6) gí do kací ledre née ní, zí Yésu 'di'bi Pétero e kí Yakóbo nda Yiwáni owú lúndu Yakóbo, yée ota zíye ndéré ékí ndisíyé do landa ngúcuyé.

² Zí toso Yésu oyólo'bó roné zíye do landa íri. Zí simi komoa ndisí ndicíne káa zí sllí kadra ní, zí bongó bi ro a ní ényíne kpílélé káa zí bimióngó ní. ³ Tí do komoyé née, zí Iliya e kí Músa óguyé zíye ndisí ódroyé kí Yésu.

⁴ Zí Pétero úku ledre zí Yésu kídí, “Ngére, utúasá miútúasá zíse ndisíze ona. Togú ngúngu go yá, mááyí lágá kútú e ota (3) kára, kíg'do zíyí, kíg'do zí Músa ngítí a zí Iliya.”

⁵ Simi bi ni aka ngbúrú ndisí úku ledre née ní, zí bikenyí burungú óguné kuu káa zí cika ní sólu yée yeré. Zí kúru 'yí ówúne kpurú gí simi burungú girí kídí, “Ba Owú 'bi amá, 'búa ofu domá go, mááyí kí rokinyi gí zía. Ídísé úwú ledre gí taraa.”

⁶ Simi bi 'yí lódú kacíga uwúní ledre née kenée ní, zí ngírí útúne simiyé zíye útú ló'bu komoyé bi. ⁷ Tí lá zí Yésu óguné óto sllíne royé úku ledre zíye kídí, “Ndásé éré ngírí wá, ñnyíogusé mu 'dága.” ⁸ Simi bi sllíkpíní doyé 'dága ní, lurúndikiní ngítí 'yí wá lá dúpú Yésu.

⁹ Kí nditióguyé gi do landa girí, zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Ndásé aka úku ledre ga bi gáa lúrúsé nées zí ngíti géyí 'yí e wá 'búo togú lúrúsé Owú 'bi 'Yíma'dí urú go gi simi umbu.”

¹⁰ Zí 'yí lódú kacíga ga gére nées úku ledre zía kídí, “Sara éyí bi 'yí 'dódo lorú ukuní ledre gi zía kídí, Iliya ni ndá'baógu útú roné fí ne gi zía ní 'dí?”

¹¹ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Ma'díi, Iliya ni óguútú roné ne zía ótoyéme éyí e za mbá do misi'diyé? ¹² Máúku zise Iliya ogú yí ené tí go, tí lá mǎngburoko 'yí e iliní eyé 'dí'bi wo simi sùmu wá, mǎnginí nda yí eyé wo bisinyíne. Niyí ógu méngí lará Owú 'bi 'Yíma'dí kpá kenée.” ¹³ Zí 'yí lódú kacíga ówo a kídí uku nées ledre Yiwáni Babatíza.

Yésu lagaoyó dokéké gi simi owúo'do (Lúru kpá Mǎriko 9:14-29, Lúka 9:37-43a)

¹⁴ Simi bi oguní nda go dongará tú'dú 'yí e ní, zí ngíti o'do óguné útúne sí sǎndí Yésu úku ledre zía kídí, ¹⁵ “Ngére idí ówo ledre kí wotíma,” ní kí dokéké siminé, ndísi nda 'dó'dó gi zía go kíngaya. Ndísi kí láláónzó wo ku pho'du kpá simi iní. ¹⁶ Má'dí'biógu gáa wo zí 'yí lódú kacíyí ga ba, tí lá utúasání eyé sáká wo wá.

¹⁷ Zí Yésu inyiné úku ledre zíye kí 'yí ga bi ore ní mbá kídí, “Dosé orú go kíngaya gi ro zise ngúngu ledremá. Máidí ndísi zise ona gi kí be 'dí? Máidí útúsimimá zise ndísi kése kenée gi kí be 'dí? Ógusé kí owúo'do nées girí mu yána.” ¹⁸ Simi bi oguní kí owúo'do nées ní ní, zí Yésu ódroné zí dokéké nées kí roko'buné, geré zía ólúóguné gi simi owúo'do nées zí roa émené cǎkí ore.

¹⁹ Zí 'yí lódú kací Yésu óguyé ndú'yú wo simi bi ni ngúcuné ní kídí, “Éyí bi utúasázé lágaoyó dokéké nées gi zía wá ní 'dí?”

²⁰ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Yí ené gi zía bi ngúngu ledre esé ní cúku'dée ní. Abú ngúngu ledre esé ní cúku'dée káa zí kúfú musitáda, ásé úku ledre zí mongú landa bi 'dáa kídí, 'Inyi mu 'dá'ba,' ní tí inyi gi ore. Máúku zise, éyí bi ni óru zise ní ndaa.”

²¹ Zía kpá úku ledre zíye kídí, “Dokéké e káa zí ga gére nées ásé lágaoyó yée gi simi 'yí 'búo togú iníse iní kí órú rosé zí Lomo kí.”

Yésu uku ledre umbuné

²² Simi bi 'yí lódú kací Yésu oguní go mbá ndro simi Galiláya ní, zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Sǎndí kadra ni go gbóo gi ro do i'bi ngbángá Owú 'bi 'Yíma'dí zí ezeokóga. ²³ Zíye úfu wo, nda simi sílǎ ota

zía úru ené.” Zí ledre nées i'bi lerí ro 'yí lódú kacíga mbá.

Yésu nderé simi Kapáranawúma

²⁴ Gi kací bi Yésu kí 'yí lódú kacine e nderéoguní simi gara bi Kapáranawúma ní, zí 'yí 'dó'dú usóru ga bi 'bi 'Díçí 'bi Lomo ní óguyé ndú'yú Pétero kídí, “Mongú 'yí esé i'bi usóru 'bi 'Díçí 'bi Lomo bú?”

²⁵ Pétero ya zíye ní, “I i'bi bú.”

Simi bi nderéoguní nda go 'be ní, zí Yésu ndú'yú Pétero kídí, “Simúna, simi sómú ledre eyí ní, ngére ga bi do sogo kángá ba ndísiní 'dó'dú usóru akpa gi zí 'yí eyé e, togú mbú gi zí 'yí lóngó e?”

²⁶ Zí Pétero úkulúgu ledre kídí, “Ndísiní 'dó'dú usóru gi zí 'yí lóngó e.”

Zí Yésu úku ledre zía kídí, “'Yí eyé e ndaní kí ledre wá. ²⁷ Tí lá ilizé ezé zí mǎmbé'deyé éšine rozé wá, nderé mu ngburu íkpí iní, mizéfí kénzé bi áyí íkpíogú a ní, idí líkpí taraa, áyí ndiki késí ku a, zíyí 'dí'bi a nderé i'bi a káa do usóru gi rozé kéyí.”

18

Mongú 'yí 'be 'bi Lomo

(Lúru kpá Mǎriko 9:33-37, Lúka 9:46-48)

¹ Simi sǎndí kadra máa nées ní, zí 'yí lódú kací Yésu óguyé ndú'yú wo kídí, “Mongú 'yí, ambí ní karanée idí ne mongú 'yí 'be 'bi Lomo komo ere zí lafúne e mbá?”

² Zí Yésu ndóloogú owú tóroné dongará 'yí e kírí nées. ³ Zía úku ledre gi ro owú nées kídí, “Máúku zise ma'díi, togú ótosé rosé ndoo káa zí mǎnzéré owú e wá, útúasásé ógu 'be 'bi Lomo komo ere wá. ⁴ Bi go kenée ní, 'yí bi 'bo'bú roné go káa zí owú 'bi ní ní, ni go ne mongú 'yí 'be 'bi Lomo 'dáa.

⁵ “Kpá kenée, togú 'yí 'dí'bi owú bi cúku'dée káa zí wo ba simi sùmu, kídí 'dí'bi nées go kpá máa. ⁶ 'Yí bi ngúngu ledremá abú ní aka lá cúku'dée káa zí owú ba, zí ngíti 'yí óguné lóndo wo zía lúyú ledre yá, ní idí bilámáne togú odóní ká'dá ro goa, do odóngéří wo káe ro tutú do úcu wo káe bu simi mongú kúfú.

⁷ “Mongú nduwú ní idí zí 'yí ga bi niyí ndísi lóndo 'yí e zíye lúyú ledre ní. Ma'díi, ngíti géyí 'yí e niyí idí 'yí lóndo 'yí e. 'Yí máa ga gére ní, Lomo ní 'dó'do yée bisinyíne kíngaya. ⁸ Togú lúru ngíti sílǎyí togú mbú ngíti sǎndíyí ayí óto yí zíyí lúyú ledre yá, idí óngóoyó a 'dá'ba. Ní bilámáne zíyí ndíki tridri bi za fí ní kí sǎndíyí kǎ'do gi zí wo bi áyí idí kí sǎndíyí togú mbú sílǎyí gbrengrá do úcu yí nyé simi mongú gu pho'du bi ilǎ wá ní. ⁹ Togú ngúru komoyí ayí óto yí zíyí lúyú ledre yá,

ídí cígíyóy a 'dá'ba. Ni bilámáne zíyí ndíki trjdrj bí za fí ní kí komoyí kjié'do gí zí wo bí áyí ídí kí komoyí gbengárá do úçy yji nyé simi mongú gu pho'du bí ilí wá ní."

*Muruwayi gí ro kábirjki
(Lúru kpá Lúka 15:3-7)*

¹⁰ "Ídísé ówo a kídí, 'yí ndaa lúru cáyí 'yí gí dongará minzéré owú ga ba wá. Máuku zise ma'díi, maláyika ga bí ndjşini ndjşí kí Babá komo ere ní, niyí í'bi ngbángá 'yí máa née zí Babá.

¹¹ "Babá kasaogu máa yómo 'yí lúyú ledre e.

¹² "Sómúsé 'bi esé káa be 'dí? Togú 'yí ní kí kábirjki e zíne míya zí kémbi a indriné ní, mngí a utúasá ótoómo yée ga bí çí eso doa sokó doa inyi doa eso (99) née zia ndéréne gámásó'do wo bí indrii née wá? ¹³ Simi bí togú ndiki go ní, máuku zise ma'díi, ní ídí kí mongú rokinyi gí ro kángaya rómo do yée ga bí çí eso doa sokó doa inyi doa eso (99) ngára indriní wá ní. ¹⁴ Kpá kenée 'Buşé Lomo bí komo ere ní, ilí ené zí bikérj owú indriné gí dongará lafúne wá."

*'Yi bí luyú ledre ro ezené ní
(Lúru kpá Lúka 17:3)*

¹⁵ "Togú ezeyí bí nguŋgu ledremá go ní luyú ledre royí yá, ídí ndéré úku 'dódo luyú ené née zia simi bí ásé lá gbre kéne ní. Togú nguŋgu go yá, yéme dongarase go kéne. ¹⁶ Togú ilí ené nguŋgu a wá, ídí ndólo 'yí kjié'do togú mbú gbre zise ídise kéye, 'Gí ro ledre ga bí za mbá ásé ótoyéme yée dongará 'yí kí ezené ní ídí do komo 'yí e gbre togú mbú ota (3).' ¹⁷ Togú ilí ené kpá úwú ledre gí tara 'yí ga gére née wá, zíyí ndéré kie zí 'yí ga bí nguŋguní ledre 'bi Lomo go ní zíye ódroyé zia. Togú ilí kpá fú wá, ídísé ási gí ro káa zí 'yí bí ngára nguŋgu aka ledre 'bi Lomo wá ní, togú mbú 'yí 'dó'dú úsórú gí zí 'yí e.

¹⁸ "Máuku zise ma'díi, ledre bí tórosé go doa do sogo kángá ona ní, Lomo bí komo ere ní toro kpá go doa kenée. Wo bí ásisé go gí roa ní Lomo bí komo ere ní kpá ási gí roa kenée.

¹⁹ "Máayí go kpá úku ánda a zise, togú 'yí e gbre gí dongarase do sogo kángá ona otoní sómú ledre eyé go kjié'do ndú'yú Lomo gí ro éyí bí ilíní ní, Babá Lomo bí komo ere ní ní í'bi a zíye. ²⁰ Ní kenée ma'díi, togú 'yí e gbre togú mbú ota yokoní royé ínì inì gí zia bí niyí 'yí amá e ní, máayí ídí dongaraye."

Muruwayi gí ro ótoómo ledre zí 'yí

²¹ Zí Pétero óguné zí Yésu do ndú'yú wo kídí, "Ngére, togú ezemá ndjşí lúyú ledre romá ní, máídí ótoómo ledre zia kí'dí ndu? Kí'dí inyi doa gbre?"

²² Yésu ya zia ní, "Í'í, ndaa lá kí'dí inyi doa gbre (7) wá, ídí ídí kí'dí çí ota doa sokó doa inyi doa gbre (77)."

²³ Bí kenée ní, ledre gí ro 'be 'bi Lomo ní cé káa zí ngére bí kóo 'yí moko ené e 'di'biní késj gí zia ilí nda go zíye í'bilúgu a ní. ²⁴ Káa zí bí mongú 'yí ní go tónó ótoyéme ledre ga gére née ní, zíye 'dí'biógu ngúru 'yí 'bi moko bí kóo 'di'bi tú'dú késj ené ní kó'dú a. ²⁵ Gí zia bí roko'bu bí zí 'yí moko née í'bilúgu mongú késj née kie ndaa ní, mongú 'yí ené ya kídí togú kenée yá, ídíní 'dí'bi wo kí me'bea kí owú 'bi ené e nda kí éyí ga bí zia ní mbá úgúyóy yée 'dá'ba gí ro do í'bilúgu késj ené née.

²⁶ "Zí 'yí moko née útúne do ngúrj şindjine kó'dú mongú 'yí ené nguŋgú roné zia kídí, 'Áko mongú 'yí, ótoómo ledre zima, máayí í'bilúgu késj née mbá.' ²⁷ Zí lerja mngí mongú 'yí née zia ótoómo ledre zia kídí ndá lolú í'bilúgu késj née wá.

²⁸ "Tí lá bí inyi gí ore ndéréne ní, zia ówo ngúru ezené 'yí moko bí kóo 'di'bi késj gí zia kpá lá cuku'dée ní. Zia útúne doa geré 'dí'bi kúrúa ngírj kídí, 'í'bilúgu késj amá bí zíyí ní mu.'

²⁹ "Zí eze a née útúne do ngúrj şindjine nguŋgú roné zia kídí, 'Áko, ótoómo ledre zima, máayí í'bilúgu késj née mbá.'

³⁰ "Eze moko a née asi yí ené miási. Simi ledre née ní, zia lála wo ndéré kie simi şiginí. Zí eze a née ndjşiné iri gí do í'biónzó késj ené née té kí. ³¹ Simi bí lafúga 'yí 'bi moko e lurúní ledre bí mngi kí ezené née ní, zia sínýine royé kángaya do ndéréye úku 'dódo ledre ga bí mnginí royé née ní mbá zí mongú 'yí eyé.

³² "Zí mongú 'yí née ndólo 'yí 'bi moko née do úku ledre zia kídí, 'Áyí bisinyí 'yí, Máotoómo kóo tú'dú késj amá bí kaciyí gí zia nguŋgú royí kídí máídí ótoómo ledre zíyí ní. ³³ Útuásá eyí ótoómo ledre zí ezeyí née káa zí bí kóo máotoómo ledre zíyí ní wá?' ³⁴ Gí zí simikesj, zí mongú 'yí ené 'dí'bi a ndéré kie simi şiginí do ndjşí 'dó'do wo gí zia í'bilúgu késj bí kóo 'di'bi ní za mbá kí.

³⁵ "Née ledre bí Babá gí komo ere ní mngí a zise ní, 'búo togú ótoómosé ledre go zí lafúse gí yana mimbé'desé."

19

*Ledre gi ro ótoómo kára
(Lúru kpá Máriko 10:1-12)*

¹ Simi bi Yésu 'dódo asá ledre née ní, zía ìnyìnè gi simi Galiláya ndéréne sága ngburu bi Yeredéne simi kángá bi Yudáya ní. ² Zí tǔ'dú 'yì e lódú wo ìrí, zía ndìsìnè yómo yée ga bi kí ndíyá royé ní.

³ Zí ngítì géyì Farúsáyo e óguyé úzu Yésu kí ndu'yú kídì, "Nì miútúásáne zì 'yì ótoómo me'bené tí lá gi ro owù ledre bi ní bo ní?"

⁴ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídì, "Ólosé esé miéké kúrú Lomo wá? Kú gi dosìne Lomo 'otoogu 'yìma'dí e o'do kí kára,' ⁵ 'Née kpá sǐ ledre bi o'do ní ótoómo 'buné kí mbágáne kenée zía ófú kára zíye ódó royé kí me'bené ídíye éyì kǐé'do ní.' ⁶ Gi ore, ndanì lolú 'yì e gbre wá, niyì goó éyì kǐé'do. Bi kenée ní, éyì bi Lomo kótru go ní, 'yìma'dí ndaá báyi a wá."

⁷ Zíye ndú'yú Yésu kídì, "Togú kenée ma'dií ní, sara Músa eké nda kóo kídì 'yì idí í'bí wáraga 'bi ótoómo ro'yì zì kára máa née zía ndéréne kǐe gi ro 'di?"

⁸ Yésu ya zíye ní, "Músa eké kóo ledre née zise Yúda e kenée gi ro zise ótoómo me'besé e gi zía dosé orú miórú. Tí lá ndaá 'bi ené kóo miyéméné kenée gi dosìne wá. ⁹ Máúku zise, togú me'beyì so'do ené o'do 'dí sogo wá, zíyì ótoómo wo zíyì ndéréyì ófú ngítì kára yá, lúyú ledre go, gi zía só'do née go royì 'dí sogo."

¹⁰ 'Yì lódú kacíga ya zía ní, "Togú ledre ní nda yì ené gi ro o'do kí kára goó kenée yá, ni bilámáne 'yì ndaá 'bi ené lolú ófú kára wá."

¹¹ Yésu ya zíye ní, "Tǔ'dú 'yì e utúasání 'dí'bi 'dódo ledre née wá, tí lá dǔyè yée ga bi utúasání go ndìsì ngúcuyé ní. ¹² Ngítì géyì utúasání 'dí'bi kará e wá gi zía arání yì eyé yée kú kenée. Ngítì géyì, 'yì e mengínì yée ye. Ngítì géyì asinì yì eyé kú ye gi zía bi i'biní royé go méngì dǔyè moko bi 'be 'bi Lomo komo ere ní. 'Yì bi utúasá go ngúngu ledre née ní, zía ngúngu a."

*Yésu i'bí úndru zì minzéré owù e
(Lúru kpá Máriko 10:13-16, Lúka 18:15-17)*

¹³ Nda gi ore zì ngítì géyì 'yì e óguyé kí minzéré owù e zì Yésu ìni ìni doyé kpá kí i'bí úndru zíye. Tí lá zì 'yì lódú kacíga ndìsìyè ùçúómo 'yì ga bi ogúnì kí owù ga gére ní.

¹⁴ Zí Yésu úku ledre zíye kídì, "Ótoómosé minzéré owù ga gére née zíye óguyé zíma. Ndásé ùçúómo yée wá, 'Be 'bi Babá bi komo ere ní, ni gi ro 'yì ga bi káa zì

minzéré owù e ní." ¹⁵ Simi bi Yésu ìni ìni go zì Lomo idí i'bí úndru zì owù ga gére ní, zía ndéréókópone gi ore.

*Owùphirangá bi kí tǔ'dú éyì e zíne ní
(Lúru kpá Máriko 10:17-31, Lúka 18:18-30)*

¹⁶ Nda née ní, zì ngítì owùphirangá ógúné ndú'yú Yésu kídì, "Mongú 'yì, bilámá ledre bi máidí méngì a gi ro zíma ndíki trǐdrǐ bi za fi ní 'di?"

¹⁷ Yésu ya zía ní, "Ndu'yú máa gi ro bilámá ledre gi ro 'di? Lomo ni dǔyè ne bilámáne. Togú ìli trǐdrǐ bi za fi ní yá, idí lódú lorú ga bi Lomo uku yée ní."

¹⁸ Zí phirangá née ndú'yú andá wo kídì, "Lorú ga bi káa zì yée ga be 'di?"

Yésu ya zía ní, lorú ga bi káa zì, " 'Ndá úfu 'yì wá, ndásé só'do rosé kí 'yì bi ófúsé rosé kéne wá ní wá, ndá úgu ugu wá, ndá rǎranga wá, ¹⁹ idí óto úndru 'búyì kí mbágáyì, 'zìyì 'óto 'bú lafúyì e káa zì bi óto 'búyì kí royì ní. "

²⁰ Owùphirangá née ya zía ní, "Óo, lorú ga gére née máméngì yée go mbá kenée. Ngítì a bi idiaká ní nda go 'di?"

²¹ Zí Yésu úkulúgu a zía kídì, "Togú ìli méngì zaá ma'dií ledre yá, idí ndéré úgúoyó éyì eyé e gi 'be mbá 'dá'ba. Zíyì i'bíoyó kǐsìye zì 'yì lerì e, gi ore zíyì nda ndá'baoguyì lódú máa. Lomo ni i'bí mongú úndru zíyì komo ere."

²² Simi bi owùphirangá née uwú ledre bi Yésu uku zía kenée ní, zì bi síníyíne roa gbála. Zía ókpóne gi ore kí do komoné bisíníyíne gi zía ni kí tǔ'dú éyì e zíne.

²³ Zí Yésu úku ledre zì 'yì lódú kacíne e kídì, "Máúku zise ma'dií, ni miórúné kíngaya zì 'yì bi kí tǔ'dú éyì e zíne ní ógúné 'be 'bi Lomo komo ere. ²⁴ Mááyì kpá úku a zise kídì, ndaá miórúné zì mongú kacíga bi gémele ní olú phǔtru bi gi simi gu libira wá, nda zì 'yì bi kí tǔ'dú éyì e zíne ní, ni miórúné kíngaya zía olúne 'be 'bi Lomo."

²⁵ Simi bi 'yì lódú kací Yésu uwúnì ledre née kenée ní, zíye ónzó komoyé kíngaya, zíye úku ledre kídì, "Ambí ni nda ómo goó ne?"

²⁶ Zí Yésu lúru yée gbóó, zía úku ledre kídì, "Éyì bi 'yìma'dí utúasá méngì a wá ní, Lomo utúasá yì ené bú méngì a."

²⁷ Zí Pétero úkulúgu ledre zía kídì, "Sara aka nda zée ga bi ootoomozé 'bi ezé éyì e go mbá zíze ndìsìzè lódú go lá dǔyè yì ní, 'bi ezé ni nda idí 'bi ené go 'di?"

²⁸ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídì, "Máúku zise ma'dií, simi bi karanée ledre e niyì oyólo'bó royé mbá mikándayé ní, zì Owù 'bi 'Yìma'dí ídine goó mǎndìsìnè do kítì ngére ené kí mongú roko'buné

ní, sée ga bi ásé 'yì lódú kacíma e ba ní, ásé idí kpá mindísisé do kíti ngére zise ndísisé 'dəcí ngbanga Isiréle e kací sị doyé ga bi sokó doa gbre nées mbá. ²⁹ 'Yì ga bi otoomoní éyì eyé e za mbá, 'be 'bi eyé e, lúnduyé e, lémiyé e, 'búyè e kí mbágáye e, kí owú 'bi eyé e gi ro lódú kacíma ní, Lomo ní 'í'bi tú'dú éyì e zíye, kpá kí trídri bi za fi ní. ³⁰ Tí lá tú'dú 'yì máa yée ga bi cakaba niyí zí lafúye 'dá'dá ní, niyí karanée idí 'dá'ba. Tú'dú 'yì máa yée ga bi niyí 'dá'ba niyí karanée idí 'dá'dá."

20

Muruwayi gi ro 'be 'bi Lomo

¹ Zí Yésu tónóne úku muruwayi kídí, "Ledre gi ro 'be 'bi Lomo komo ere ní káa zí m̀ngí yáká bi nderé ndólo 'yì e gi ro óguyé m̀ngí moko kəsí simi yáká ené ní. ² Simi bi 'yì ga gére nées odóni sómú ledre go kí m̀ngí yáká ní, zía kása yée kídí nderení mu m̀ngí moko simi yáká ené.

³ "Simi s̀ndí kadra ìnyì doa eso (9), zí m̀ngí yáká kpá nderéne ndiki ngiti géyì 'yì e mítóroyé simi s̀pú gbékpíne moko ndaa royé wá. ⁴ Zía úku ledre zíye kídí, 'Máili gáa sée, zise kpá nderése m̀ngí moko yáká amá. Máayi 'í'bi kəsí bi miútúásáne ní zise.' ⁵ Zí 'yì ga gére nées nderéye.

"Kí yana kadra nda kpá kí komo kadra tagá, zía nderéne m̀ngí a kpá kenée. ⁶ Nda go za kí tagá, zía kpá nderéne ndiki ngiti géyì 'yì e niyí mítóroyé. Zía úku ledre zíye kídí, 'Éyì bi ndísi ónzósé kadra gbékpíne m̀ngísisé moko gi zía wá ní 'di?'

⁷ "Zí 'yì ga gére nées úkulúgu ledre zía kídí, 'Gì zía 'yì bi zía 'í'bi moko zize ní ndaa.'

"Zía úku ledre zíye kídí, 'Ni miútúásáne zise nderése m̀ngí moko yáká amá.'

⁸ "Kí tagá a nées, zí m̀ngí yáká úku ledre zí 'yì lúru bi kací moko ené kídí, 'Ndólo ógu 'yì 'bi moko ga bi yáká 'dáa ní mu zíye 'dí'bi kəsí eyé. Idí tónó a kí 'yì ga bi oguní gi 'dá'ba ní nda gi ro yée ga bi tonóni ní.'

⁹ "Zí 'yì ga bi tonóni moko kí tagá ní óguyé 'dí'bi kəsí eyé kpá káa zí 'bi 'yì ga bi tonóni moko kí phiyí ní. ¹⁰ Nda simi bi 'yì ga bi tonóni moko kí phiyí oguní 'dí'bi kəsí eyé ní, somuní 'bi eyé kídí kəsí eyé ní idí mongúne. Niyí idí káe ní, 'í'biní zíye go kpá kəsí bi 'í'biní zí 'yì ga bi tonóni moko gi 'dá'ba ní. ¹¹ Simi bi 'di'biní kəsí nées ní ní, zíye tónóye úku m̀ngíngúrú ledre dongaraye ro m̀ngí yáká. ¹² Zíye úku ledre zía kídí, 'Zée ga bi tonózé m̀ngí moko kú akpa kí phiyí gi kí tagá ní, áyí 'í'bi kəsí zize útúásáne kí 'yì ga bi oguní 'bi eyé gi 'dá'ba ní lára a káa be 'di? Kenée ndaa bilámáne wá.'

¹³ "Zía úku ledre zí ngúryé kídí, 'Mámengí amá sée bisinyine wá. Máí'bi zise nées tí kəsí bi gáa ngúngusé ledre a ní. ¹⁴ 'Dí'bisé kəsí esé mu zise nderése. Máili 'í'bi zí 'yì ga bi tonóni moko kí tagá ní, kpá kəsí bi máí'bi zise nées. ¹⁵ Nées yì ené kəsí amá, éyì bi máili m̀ngí a káe ní, máayi m̀ngí a. Bi sinyi rosé nées gi zía bi máayi 'yì m̀ngí bilámá ledre zí 'yì e ní?' "

¹⁶ Nées ní, zí Yésu úku ledre kídí, "'Yì ga bi 'dá'ba ní niyí ídiye 'dá'dá. Yée ga bi 'dá'dá ní niyí idí 'dá'ba."

Yésu uku anda ledre umbuné

(Lúru kpá Máriko 10:32-34, Lúka 18:31-34)

¹⁷ Simi bi Yésu ní mindéréne simi Yerusaléma ní, zía ndólo 'yì lódú kacíne ga bi sokó doa gbre (12) ní sogo éyì, zía úku ledre zíye kídí, ¹⁸ "Azé go bi nderé simi Yerusaléma ba, ngiti géyì 'yì e niyí 'í'bi ngbángá Owú 'bi 'Yíma'di zí manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e ní kí 'yì 'dódo loru e. Niyí 'dəcí ngbanga a do úfu a, ¹⁹ do 'í'bi wo zí 'yì ga bi ngbara ndani Yúda e wá ní, zíye fólo wo, ócò a do phéphe a do m̀ngíngbu kágá. Tí lá gi do kací s̀lì ota (3) ní urú gi simi umbu."

Ledre gi ro ndu'yú 'bi mbága Yakóbo e kí Yiwáni

(Lúru kpá Máriko 10:35-45)

²⁰ Gi ore, zí me'be Zebediya 'dí'bi wotíne ga bi Yakóbo e kí Yiwáni ógu útúne kéye kó'dú Yésu ngúngú roné zía.

²¹ Zí Yésu ndu'yú wo kídí, "Éyì bi ilí ní 'di?'

Kára nées ya zía ní, "Kí'dí bi áyí go do Kiti Ngére eyí ní, owú 'bi amá ga bi gbre ba idí 'dí'bioto yée cigiyí. Ngiti a do s̀lìyì 'bi anú ngiti a do ngelì."

²² Yésu ya zíye ní, "Ówosé esé éyì bi ásé ndundu'yú gi roa ní wá. Útúásásé go ngúngu a zise 'dó'dóse káa zí bi máayi ógu 'dó'dó ní?'

Yakóbo e kí Yiwáni ya zía ní, "Azé útúásá."

²³ Yésu ya zíye ní, "È, ásé tí 'dó'dó. Tí lá óto 'yì e zíye ndísiyé do anú kí do ngelì ní, ndaa 'bi ené moko amá wá. Babá ndísi yì ené yéme ledre máa wo nées ne."

²⁴ Simi bi 'yì lódú kací Yésu ga bi ore sokó uwuní ledre nées ní, zí m̀mbé'deyé ésíne ro Yakóbo e kí Yiwáni kingaya. ²⁵ Zí Yésu ndólo 'yì ené ga gére nées úku ledre zíye kídí, "Ówosé bú, ngére ga bi do sogo kángá ba ndísi ní ndísi do 'yì e kí roko'bu. Zíye ndísiyé m̀ngí yée káa zí bi iliní yì eyé ní. ²⁶ Tí lá ndásé m̀ngí keyí kenée wá. Togú 'yì gi dongarase ilí zine ídine 'dá'dá zí lafúne e yá, idí idí 'yì ìnyì kasa zí lafúne, ²⁷ wo bi ilí zine ídine 'dá'dá ní, idí

óto roné káa do owùkúlú zí lafúne, ²⁸ cé káa zí bí Owù 'bí 'Yíma'dí ogu ené gí ro zí 'yí e ìnyí kasa zía wá ní, yí ené gí ro ìnyí kasa zí 'yí e, kpá gí ro í'bí roné zí umbu gí ro yómo tǔ'dǔ 'yí e."

Míkomo mi'dútú e gbre

(*Lúrú kpá Mária 10:46-52, Lúka 18:35-43*)

²⁹ Simi bí Yésu kí 'yí lódú kacíne e niyí go ndéréokpó gí simi Zéríko ní, zí tǔ'dǔ 'yí e lódú wo. ³⁰ Simi sǐndí kadra máa née ní, míkomo mi'dútú e gbre mbá ya'dá e, niyí kóo mindísíyé dogboru misi'di kenée. Simi bí uwúní ledre kídí Yésu ndísjí ndéré née ne ní, zíye ótrú ledre 'dága kídí, "Ngére, Bulúndu Dawídi, ídí aka lúru leríze."

³¹ Zí tǔ'dǔ 'yí e úcúómo yée kídí ndaní gbúrógbó wá. Tí lá gbúrógbó tatání nda royé 'dá'dá kídí, "Ngére, Bulúndu Dawídi, ídí aka lúru leríze."

³² Zí Yésu tóroné ndólo yée, zía ndú'yú yée kídí, "Ílisé máídí méngí zise 'dí?"

³³ Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Ngére, ilizé zíyí líkpí komozé."

³⁴ Zí leríye méngí Yésu. Zía óto sílìne ro komoyé, geré zí komoyé líkpíne, zíye útúye lódú kací a.

21

Yésu olú simi Yerusaléma

(*Lúrú kpá Mária 11:1-11, Lúka 19:28-38, Yiwáni 12:12-19*)

¹ Simi bí Yésu kí 'yí lódú kacíne e nderéoguní go gbóo kí Yerusaléma zíye óguyé simi gara kí ìríné Betefége do landa bí kí kágá ga bí olíva doné bí ndísjíní ndólo a Landa Olíva ní, zía kásaokpó 'yí lódú kacíne e gbre 'dá'dá, ² kídí, "Nderéokpósé mu simi gara ìrì, ásé ndéré ndíki mbágá dongí kí owù 'bí ené miódóótóyé tara misi'di kenée, ídísé líkpí yée gbrengrá ógu kíye zíma yáa. ³ Togú ngítí 'yí ayí úku ledre kídí, líkpísé bangá ga gére née gí ro 'díya yá, ídísé úku a zía kídí Ngére ilí yée ne. Ní geré ótóomo yée zise."

⁴ Ledre née méngí roné go té káa zí bí kóo ngúru nébí eké ní,

⁵ Kídí, "Ídísé úku ledre zí nyí 'yí ga bí 'bí Yerusaléma ní,

'Lúrúsé aka, Ngére esé ní go ógu zise. Ní 'yí mimbé'de kídrí, ndísjí ógu gbóo do dongí,

ní bí mindísíné do owù dongí girí née."

⁶ Zí 'yí lódú kacíga ga gére née ndéréye méngí tí ledre bí Yésu uku zíye ní. ⁷ Zíye óguyé kí dongí ga gére née zí Yésu, zí ngítí

géyí ónzó bongó eyé e do dongí ga gére née. Zí Yésu ékí ndísjíné doyé.

⁸ Zí tǔ'dǔ 'yí e ízì bongó eyé e do misi'di, zí ngítí géyí 'dəcí 'bí eyé mbílí tǔyí e ízì yée do misi'di. ⁹ Zí tǔ'dǔ ngítí géyí 'yí ga bí utúní zí Yésu 'dá'dá, nda kí yée ga bí gí do kací a ní ndísjíyé mbófo wo kídí,

"Mbófo éyí zí Bulúndu Dawídi."

"Úndru ídí ídí zí wo bí ogu kí ìrì Ngére Lomo ní."

"Mbófo éyí zí Lomo bí komo ere ní."

¹⁰ Simi bí Yésu olú simi Yerusaléma ní, zí bí kíziné míkízi gí zí 'yí e. Zí 'yí e ndísjíyé ndúndu'yú kídí, "'Yí máa bí ogu ba káa náambi?"

¹¹ Zí tǔ'dǔ 'yí ga bí Yésu oguní kéye née úkulúgu ledre kídí, "Née Yésu, nébí bí gí simi Nazereta owù gara bí simi kángá bí Galláya ní."

Yésu lagabayi 'yí e

(*Lúrú kpá Mária 11:15-19, Lúka 19:45-48, Yiwáni 2:13-22*)

¹² Zí Yésu ndéré ólúne do ligá 'Díçí 'bí Lomo, zía ógóbáyí 'yí ga bí ndísjíní úgúoyó éyí kí yée ga bí ndísjíní úgú eyé e ore ní mbá 'dá'ba. Zía ìtríónzó tarabíza 'bí 'yí óyóló'bó késí e kí bí ndísjí 'bí 'yí ga bí ndísjíní úgúoyó amámu e ní kpúkpkpu bí. ¹³ Zía úku ledre zíye kídí, "Ní miékéne simi miéké kúru Lomo kídí, "Díçí amá ní 'díçí 'bí ini zíma,' tí lá óyóló'bósé nda yí esé go káa do 'bí ló'bo 'bí 'yí ugu e."

¹⁴ Gí do kací ledre née zí 'yí e óguyé kí 'yí ga bí kí komoyé mi'dútúné kí migígírí e zía 'Díçí 'bí Lomo ore, zía yómo yée. ¹⁵ Tí lá simi bí manda ga bí 'bí 'yí 'dáná éyí e kí 'yí 'dódo lorú e lurúní mǐngburoko ledre ga bí Yésu ndísjí méngí yée kenée née ní, zíye ndísjíyé kpá úwú do owù e kí ndísjí mbófo wo do ligá 'Díçí 'bí Lomo kídí, "Mbófo éyí zí Bulúndu Dawídi", zí bí sínyíne royé gbála.

¹⁶ Zí mǐngburoko 'yí ga gére née ndú'yú Yésu kídí, "Úwú ledre bí owù ga gére née ndísjíní úku a née goó?"

Yésu ya zíye ní, "Í, Máúwú go. Sara ólosé esé ledre bí ekéní simi miéké kúru Lomo kídí,

" "Dódo ledre go zí owù e kí sírì owù e zíye í'bí mbófo éyí zíma ní wá'?"

¹⁷ Zí Yésu ólúoguné gí simi Yerusaléma gí ore ndéré 'dú'duné simi owù gara bí Beteníya ní.

Yésu oto tarané kací ndórí

(*Lúrú kpá Mária 11:12-14,20-24*)

¹⁸ Akpa kí phiyí simi bí Yésu ní go ndá'balúgu roné simi Yerusaléma ní, 'bú ufu kóo wo go miúfu. ¹⁹ Zía lúrúndíki

ndórí dogboṛu misi'di. Simi bi olu sị a ní, kẹmbi miáná a ndaá tí lá duj mbília. Zia úku ledre zí kágá nées kídí, "Tí bi áyí ndịsị 'bi eyí ní, áná lolu kú wá." Geré zí ndórí nées gágáne.

²⁰ Simi bi 'yị lódú kacíga lurúni ledre nées kenée ní, zí tarayé ịdrịne mbá mịdrị. Zíye úku ledre kídí, "Bi káa lárá ledre 'di, kágá ba gagá 'diya gị zí 'di?"

²¹ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Máuku zise ma d'í, togú ngungusé ledre 'bi Lomo go itísé kangú a wá, útúásásé méngi lá duj ledre bi máméngi zí ndórí nées wá, ásé kpá útúásá úku ledre zí landa ba, 'Nderé mu, útú simi mongú iní bi 'dáa,' zia tí méngi roné kenée. ²² Togú ngungu tí ledre 'bi Lomo go, éyí ga bi áyí iní iní zí Lomo gị royé ní, ni 'bí a zíyí."

Mingburoko 'yị 'bi Yúda e ndu'yúni Yésu

(Lúru kpá Máriko 11:27-33, Lúka 20:1-8)

²³ Zí Yésu ndá'balúgu roné do ligá 'Dịcị 'bi Lomo, simi bi ni ndịsị 'dódo ledre zí 'yị e ní, zí manda ga bi 'bi 'yị 'dáná éyí e kpá kí ngiti géyí mingburoko Yúda e óguyé zia. Zíye ndú'yú wo kídí, "Ndiki roko'bu bi ndịsị méngi éyí ga ba kie ba gị 'da? Ambi i'bi roko'bu máa nées zíyí ne?"

²⁴ Yésu ya zíye ní, 'dá'dá zima kí úku ledre zise, "Mááyí aka kpá ndú'yú sée. Togú úkulúgusé ledre go kací a zima, mááyí nda fú úku 'dódo ledre 'yị bi i'bi roko'bu zima ndịsị méngi éyí ga gère kie ní. ²⁵ Roko'bu bi Yiwáni ndịsị i'bi babatiza kie zí 'yị e ní ogu gị zí Lomo gị komo ere togú mbú gị zí 'yima'di e?"

Zíye ódroyé dongaraye kídí, "Togú ukuzé yaá ogu gị komo ere yá, ni ndú'yú zée kídí, 'Sara ngunguzé nda ledre ené wá gị ro 'di?' ²⁶ Tí lá togú ukuzé yaá roko'bu nées ogu gị zí 'yima'di e yá, t'í'dú 'yị ga ba niyí zingí eyé gị zia owoní Yiwáni bú kídí ni 'yí ené nébi."

²⁷ Nda nées ní, zíye úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Owozé ezé e wá."

Zia úku ledre zíye kídí, "Bi kenée ní, máuku 'dódo amá ledre 'yị bi i'bi roko'bu zima ndịsị méngi éyí ga gère nées kie ní wá."

Muruwayi gị ro ngiti o'do kí wotfne e gbre

²⁸ Zí Yésu úku ledre zí mingburoko 'yị ga gère nées kídí, "Ili zise sómú ledre simi muruwayi ba bilámáne. Ngiti o'do ni kóo bo kí wotfne e gbre. Kadra kje'do zia úku ledre zí owúndiká kídí, 'Nderé aka karaba méngi moko yáká.'

²⁹ "Owúndiká nées ya zí 'buné ní, 'Mándéré amá a wá.' Tí lá nda gị 'dá'ba, zia óyóló'bó sómú ledre ené zia ndéréne.

³⁰ "Zí 'bua ndéréne úku kpá kẹmbi ledre nées zí ngiti wotfne. Zia úkulúgu ledre zia kídí, 'Babá mááyí ndéré.' Abú uku kenée, nderé ené wá.

³¹ "Gí dongará wotfna ga bi gbre nées, ambí méngi ledre kací kúru 'buyé ní ne?"

Zíye úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Owúndiká méngi ne."

Zí Yésu úku ledre zíye kídí, "Ídísé ówo a bilámáne, 'yị 'dó'dú ụsọru e kí kará ga bi ndịsini gámá kací ya'dá e faa ní, togú oyólo'bóni sómú ledre eyé, niyí oguutu eyé ye 'be 'bi Lomo gị zise. ³² Gí zí keyi nées, Yiwáni ogu kóo 'dódo misi'di méngi ledre ga bi Lomo ili yée ní zise, ngungusé esé ledre ené wá, tí lá 'yị 'dó'dú ụsọru e kí kará ga bi ndịsini gámá kací ya'dá e faa ní, ngunguní nda 'yí eyé ledre ené ye. Abú lúrusé yée tí ká méngi ledre ga bi Lomo ili yée ní yá, ilísé esé óyóló'bó sómú ledre esé zise ngungu ledre ené wá.

Muruwayi gị ro 'yị bi otoni wo luru bi kaci yaka ni

(Lúru kpá Máriko 12:1-12, Lúka 20:9-19)

³³ "Úwúsé aka kpá ngiti muruwayi ba. Ngiti o'do o'do kóo yáká ené zia 'dijí kóró simi a. Zia ici'diki gara gbaa roa. Zia ici gu káa do ndoko gị ro do ndịsị luru miáná kóró nées simi a. Zia yéme bi ndịsị 'daga gị ro zí 'yị 'bá'ba yáká máa nées ékí ndịsine doa 'bá'ba éyí. Zia óto 'yị 'bi moko e ndịsị méngi moko ore, yóo zia ndéréokpóne do bi gbála. ³⁴ Simi bi sındi kadra 'bi kpírekepe miáná kóró ogu ní, zí mungí yáká kása 'yị kasa ené zí 'yị luru bi kací yáká idí ụnzụ kóró máa 'bi ené gị ro do ógu kie zine.

³⁵ "Zí 'yị 'bi moko ga bi yáká iri nées 'di'bi 'yị ga bi mungí yáká kasa yée nées. Zíye óco ngiti a bisinyine, zíye úfu ngiti a geré miúfu, zíye óngbo otayé kí tutú. ³⁶ Zia kpá kása ngiti géyí 'yị 'bi moko ené e rómo gị do yée ga bi 'dá'dá ní, zíye yáká iri. Zíye méngi yée kpá bisinyine káa zí yée ga bi 'dá'dá ní.

³⁷ "Odu a, zia nda kása cú owú 'bi ené zíye yáká iri. Zia úku ledre kídí, 'Niyi oto undru wotfne.'

³⁸ "Tí lá simi bi lurúndikiní owú nées ní, zíye yéme ledre kídí, 'Ni idine karanée mungí yáká ba. Ógusé mu zise úfu wo 'dá'ba zise 'di'bi yáká ba káa do 'bi ezé.' ³⁹ Gí ore zíye 'di'bi wo, do lala óyo wo gí yáká gí ore 'dá'ba, zíye úfu wo.

⁴⁰ "Bi kenée ní, simi bi mungí yáká nées ni ndá'baogu ní, ni méngi kí 'yị 'bi moko ga gère nées 'di?"

⁴¹ Zíye úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Ni úfu 'yị 'bi moko ga gère nées mbá 'dá'ba,

zía 'dí'biógù mikándá 'yì 'bì moko e gi ro zíne kpá ndíkí éyì gi yáká ené née."

⁴² Yésù ya zíye ní, "Ówosé bú kídí miéke kúrú Lomo uku kídí,

" Tutù bí 'yì ó'bó 'dìçì e asinì gi roa ní, ogù nda yì ené go tutù bí kí ledrené owóowó ní wá.

Ngére mengì ledre née ne zía ídine kenée.

Née ledre bí owó komozé miówó ní.'

⁴³ "Máuku zise ma'dí, bilámá bí bí 'be 'bì Lomo 'dáa ní, Lomo ní 'dí'bióyó a gi zise, zía í'bì a zì 'yì ga bí niyí méngì moko ené do bilámá misi'diné ní. ⁴⁴ 'Yì bí ní lése utú do tutù née ní, ní 'déwe geré mi'déwe. 'Yì máa wo bí tutù née ní utú doa ní, ní kányá geré mikányá."

⁴⁵ Simì bí manda ga bí 'bì 'yì 'dáná éyì e kí Farusáyo e uwúnì ledre ga bí Yésù ndìçì úku yée simì muruwayì kenée ní, zíye ówo a kídí, ndìçì úku ledre née gi royé. ⁴⁶ Zíye ndìçiyé gámásó'do misi'di gi ro 'dí'bi wo, tí lá bí 'dí'bi wo ndaa, ngírì tǔ'dú 'yì e mengì yée miméngì gi zía ambá 'yì e ngunḡunì yì eyé mbá ledrea kídí ní nébì.

22

Ayímbi 'bì ófù kára

(Lúrú kpá Lúka 14:15-24)

¹ Zí Yésù kpá úku ngíti ledre zíye simì muruwayì kídí, ² "Ledre gi ro 'be 'bì Lomo ní káa zì mongù ngére bí mengì ayímbi 'bì owù 'bì ené bí ofù kára ní. ³ Zía káa 'yì 'bì moko ené e ndéré ndólo 'yì ga bí ilì zíye óguyé simì ayímbi ní. Tí lá 'yì ga bí ndolo yée ní, asinì yì eyé mbá miási ogunì eyé e wá.

⁴ "Zí ngére née kpá káa ngíti géyì 'yì 'bì moko ené e zì 'yì ga bí ndolo yée 'dá'dá ní kídí, 'Úkusé zíye máufu tǔ'dú ìtì amá e go, éyì miánu niyí go mbá nziyiné ogunì mu simì ayímbi.'

⁵ "'Yì ga bí ndolo yée née asinì yì eyé fú lá miási. Ngíti géyì ìnyinì ndéré eyé yáká, ngíti géyì nderéni yì eyé simì ngíti géyì moko eyé e. ⁶ Zí ngíti géyì 'dí'bi 'yì ga bí ogunì kí sanda née ócò yée bisinyíne, do úfu yée.

⁷ "Zí ledre née sinyíne ro ngére née, zía í'bì okó do 'yì ga bí méngìni ledre née, do úfu yée, do óngbó gara eyé mbá 'dá'ba.

⁸ "Zía nda úku ledre zì 'yì 'bì moko ené ga bí nda'baogunì née kídí, 'Káa zì bí sɨndí kadra ogù go 'yì ga bí mándólo yée ngára utúasáni eyé ogunì wá ní, ⁹ ndá'ba ándásé rosé mu do misi'di, tí lá 'yì ga bí ndíkisé yée go ní, idísé ndólo yée idinì ógu.' ¹⁰ Nda gi ore zì 'yì 'bì moko ga gére

née ólúóoguyé do misi'di íri zíye ndólo tí lá 'yì ga bí ndikiní yée go ní, bilámáye kí bisinyíye mbá, zì bí ndìçì ídine mbá kí 'yì e.

¹¹ "Tí lá simì bí ngére ìnyì ndéré kí í'bì mandá zì ngu ené e ní, zía ónzó komoné ro ngíti 'yì dongará ngu ga gére née bongó 'bì ayímbi ndaa roa wá. ¹² Zí ngére née úku ledre zía kídí, 'Ezegámá ólú yáa káa be 'di, ngára bongó 'bì ayímbi ndaa royì wá ní.' Ledre ndaa kóo tara o'do née wá.

¹³ "Zí ngére úku ledre zì 'yì moko ené e kídí, 'Ódósé sɨlì o'do née kí sɨndí, zise úcuógu wo simì mutulurù sága 'dáa, kí'dí bí karanée 'yì e niyí ndìçì ini ini kí náná do soyé ní.'

¹⁴ "Tǔ'dú 'yì e niyí mindóloyé, tí lá migéleye niyí cuku'dée."

Ledre gi ro í'bì usóru

(Lúrú kpá Máriko 12:13-17, Lúka 20:20-26)

¹⁵ Zí Farusáyo e yéme ledre gi ro 'dí'bi Yésù togù uku luyú ledre go ní. ¹⁶ Zíye káa ngíti géyì 'yì lódu kacíye kpá kí ngíti géyì 'yì ga bí 'bì Eróde ní zì Yésù. Simì bí ogunì íri ní, zíye ndólo wo kídí, "'Yì 'dódo ledre, owozé go kídí, 'yì e otoní úndruyì go kíngaya gi zía ndìçì 'dódo zíye ñu' má'dí ledre bí Lomo ilì zíye méngì a ní. Ífì eyì simì 'yì e wá. 'Yíma'dí e niyí zíyì mbá kí ledreyé owóowó. ¹⁷ Í'bì aka somù ledre zize. Kací komoyì ní, ní miútúasáne zize í'bì usóru zì Káyisara* togù ndazé í'bì a wá?"

¹⁸ Tí lá Yésù owo mani eyé née bú. Zía úku ledre zíye kídí, "Sée ga bí ndìçisè lóndo rosé kídí ásé bilámáse ní, éyì bí ógusé úzu máa gi roa ní 'di? ¹⁹ 'Dódosé aka késì bí ndìçisè lengbe í'bì a káa do usóru ona ní zíma lúrú a." Zíye í'biógu a zía. ²⁰ Zía ndú'yú yée kídí, "Bí simì késì máa ba lɨlì ambi? Sara bí roa ba ìrì ambi?"

²¹ Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Née lɨlì Káyisara."

Zí Yésù úkulúgu ledre zíye kídí, "Éyì bí 'bì Káyisara ní idísé í'bì a zì Káyisara. Wo bí 'bì Lomo ní, idísé í'bì a zì Lomo."

²² Simì bí uwúnì ledre née kenée ní, zì tarayé ìdríne mbá miǰdrì. Zíye ìnyìye gi cigì Yésù gi ore ókpóye.

Úrú gi simì umbu

(Lúrú kpá Máriko 12:18-27, Lúka 20:27-40)

²³ Kpá simì kémbì kadra née ní, zì Sadúkáyo e bí ngára ngunḡunì 'bì eyé ledre urú gi simì umbu wá ní, óguyé zì Yésù zíye ndólo wo kídí, ²⁴ "'Yì 'dódo ledre,

^{21:42} 21:42 Ke'bj 'bì Dawídi e 118:22,23 * ^{22:17} 22:17 Káyisara: Káyisara ini ledre gi simia kídí mongù ngére 'bì Róma. Ní mongù ngére do ngíti géyì lafúne ngére e ga bí 'bì ngíti géyì kángá e káa zì Yudáya kí Gallílaya.

Músa ekéomo kóo zíse simi lorù kídí, togú 'yì ofú kára ndikiní owù kéne wá, zía úyuné yá, lúndu a idí 'dí'bi kára umbu nées zíye ndiki owù kéne zía. ²⁵ Lúru aka, 'yì e niyí kóo bo dongaráze ona ìnyì doa gbre mbá lúndu e. Zí ndíká eyé 'dí'bi kára, ndikiní owù kéne wá, zía úyúómo kára máa nées zí lúndu a bì gí do kací a ní 'dí'bi kára máa nées. ²⁶ Zía kpá úyuné, zí ota lúnduyé 'dí'bi a, zía kpá úyuné. Zía ndéréne kenée óguné gí ro ambáodúye. ²⁷ Odù a, zí kára nées úyuné. ²⁸ Bi kenée ní, simi bì karanée 'yì e niyí úrú gí simi umbu ní, kára máa nées ní nda idí go me'be ambi. Bi kóo ní go me'beyé mbá ní?"

²⁹ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Sómù lúyúsé ledre go gí zía ówosé esé miéké kúrú Lomo, togú mbú roko'bu 'bì Lomo wá. ³⁰ Simi bì Lomo ní úru 'yì e gí simi umbu ní, ngiti éyì bì zía idíne kídí ofú ro'yì togú mbú ndéré do o'do ní ndaa. 'Yì e niyí idí dúpú káa zí maláyika e komo ere ní. ³¹ Gí ro ledre úrú gí simi umbu ní, ólosé esé ledre bì Lomo uku zíse simi miéké kúrúne ní wá. ³² Uku kídí, 'Mááyí Lomo bì ndísjí lúru kací Abarayáma, kí Isáka nda kí Yakóbo e ní.' Ndaa 'bì ené Lomo 'bì umbu e wá, ní yì ené Lomo 'bì 'yì ga bì trídri ní."

³³ Simi bì tù'dú 'yì e uwúní ledre bì Yésu uku kenée ní, zí tarayé ìdríne mbá mǎdrí gí zí mi'dódo ledre ené.

Lorù bì kí ledrené owóowó ní

(Lúru kpá Mária 12:28-34, Lúka 10:25-

28)

³⁴ Simi bì Yésu romo komo Sadúkáyo e go ní, zí Farúsáyo ndikiye ndómo tarayé. ³⁵ Zí ngúrúyè bì owo ledre gí ro lorù go bilámáne ní ìnyíné úzu Yésu kí ndu'yú kídí,

³⁶ "'Yì 'dódo ledre, lorù be 'di ní ne kí ledrené owóowó?" ³⁷ Yésu ya zía ní, " 'Ídí óto 'bù Ngére bì Lomo eyì ní kí mimbé'deyí kǐé'do, kí lomo royí mbá, kpá kí sómù ledre eyí mbá.' ³⁸ Nées mizefí lorù bì kí ledrené owóowó ní. ³⁹ Gbre a 'bì ené nda wo ba, 'Ídí óto 'bù lafúyì e káa zí bì óto 'búyì kí royí ní.' ⁴⁰ Lorù ga bì Músa eké yée kí yée ga bì ngiti géyì nébì e ekéní yée ní, odóní royé mbá ro lorù ga bì gbre nées."

Kírésito ní owù 'bì ambi?

(Lúru kpá Mária 12:35-37, Lúka 20:41-

44)

⁴¹ Simi bì Farúsáyo ga gére nées niyí aka fú cigí Yésu ore ní, zía ndu'yú yée kídí, ⁴² "Ndísjísé sómù a ní, Kírésito ní náambi? Ní mbì owù 'bì ambi?"

Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Ní owù 'bì ngére Dawídí."

⁴³ Yésu ya zíye ní, "Sara togú kenée ní, 'Dówù Lomo uku nda kóo ledre zí Dawídí ndólo Kírésito Ngére ené gí ro 'di? Dawídí ma'dáa uku kóo kídí,

⁴⁴ " 'Lomo uku ledre zí Ngére amá kídí,

"Ndísjí do sílma 'bì anú ona,

gí simi síndjì kadra bì mááyí

óto ezeokóyì e mbá sí síndjìyì ní." '

⁴⁵ Togú Dawídí ndolo nda wo go Ngére ní, sara ní nda idí owù 'bì ené lará a káa be 'di?" ⁴⁶ 'Yì bì zía útuásáne úkulúgu ledre kací ndu'yú bì Yésu ndu'yú nées ndaa. Tónóne simi síndjì kadra bì kóo nées 'yì bì zía tóroóguné ndu'yú wo kí ngiti ndu'yú ní ndaa.

23

Yésu enzi komo 'yì ené e

(Lúru kpá Mária 12:38-40, Lúka 11:37-

52, 20:45-47)

¹ Nda gí ore zí Yésu ódroné zí tù'dú 'yì e kí 'yì lodú kácine e kídí, ² "'Yì 'dódo lorù e kí Farúsáyo e otoní nda royé go kídí, yée niyí ye 'yì 'dódoyéme lorù 'bì Músa. ³ Bi kenée ní, idísé úwú ledre eyé zíse ndísjísé mǎngí éyì ga bì niyí úku yée zise ní. Tí lá ndásé 'dí'bi mǎmǎngí ledre eyé wá gí zía ledre ga bì ndísjíní 'dódo yée ní mǎngíni eyé wá. ⁴ Otoní tù'dú lorù owóowó do 'yì e gí ro zíye ndísjiyé mǎngí yée, tí lá yée kí royé utúasání eyé kpá mǎngí lorù máa ga gére nées wá.

⁵ "Ndísjíní mǎngí ledre eyé e gí ro do lúru a. Ekéotoní gba miéké kúrú Lomo ro saná zíye ódóoto a muù simi komoyé, ngiti géyì ro kágá sílye. Zíye ingí kelele e ndrífí tara bongó eyé e. ⁶ Simi ayímí iliní ndísjí 'duo do mǎngburoko bì ndísjí e kí bì ndísjí ga bì otoní yée 'dá'dá simi 'Díjì Kótruro e ní.

⁷ "Simi bì niyí simi sùu ní, iliní zí 'yì e ndísjí óto úndruyé simi bì niyí 'bì mandá zíye ní kpá kí ndísjí ndólo yée "'Yì 'dódo ledre e."

⁸ "Tí lá ndásé óto rosé zí 'yì e ndísjí ndólo sée "'Yì 'dódo ledre e,' wá, gí zía mǎngú 'yì esé ní dúpú kǐé'do. Ásé mbá lúndu e kí lémi e. ⁹ Ndásé kpá ndólo 'yì do sogo kángá ona "búsé' wá, gí zía 'Búsé ní dúpú kǐé'do wo bì komo ere ní. ¹⁰ Ndásé ótoómo rosé zí 'yì e ndólo sée 'mǎngú 'yì,' wá, gí zía mǎngú 'yì esé ní kǐé'do, máa Kírésito.

¹¹ Mǎngú 'yì bì dongaráse ní, ní idí 'yì ìnyì kasa zí lafúne. ¹² 'Yì bì ndísjí óto roné zí lafúne 'dá'dá ní, ní idí 'dá'ba, 'yì máa wo bì ndísjí óto roné 'dá'ba ní, ní idíne zí lafúne e 'dá'dá.

13-14 “Sée ‘yì ‘dódo lorù e, kí Farúsayo e, ndìsìsè lóndo rosé gbékpìne. Lomo ni í’bì ‘do’do rosé karanée. ‘Dútusé mbotù ólù ‘be ‘bì Lomo komo ere go gí zì ‘yì e. Kuru’busé, útúásásé kpá ólù írì wá togù mbú ótóomo bí zì ‘yì máa yée ga bí ayíní ólù írì ní wá.

15 “Sée ‘yì ‘dódo lorù e, kí Farúsayo e, ndìsìsè lóndo rosé gbékpìne. Lomo ni í’bì ‘do’do rosé. Ndìsìsè gámá do sogo kángá kí mikavu mbá gámásó’do ‘yì bí ní ngúngu ledre esé ní, simì bí ówosé kémbì ‘yì máa go ní, zise ndìsìsè ‘dódo ledre bí ní esì wo ku pho’du rómo gí do wo bí ‘dá’dá ní gí ro zía ídìne káa zì se.

16 “Ásé go simì ‘do’do. Sée ‘yì ‘dó’do ledre zì ‘yì e ngárá komosé ndaa ní. ‘Dódosé ledre zì ‘yì e kídí, ‘Togù ‘yì lobù ‘Dìçì ‘bì Lomo yá, ndaa ‘bì ené luyú wá. Tí lá togù ‘yì lobù dábù bí ‘Dìçì ‘bì Lomo ní, nées luyú ledre.’ 17 Ówosé ledre wá gí zì ‘dì. Éyì bí kí ledrené owóowó ní ní ‘dì? Dábù togù mbú ‘Dìçì ‘bì Lomo bí oto dábù ne zía ídìne luyú ndaa roa wá ní? 18 ‘Dódosé kpá ledre zì ‘yì e kídí, ‘Togù ‘yì lobù mбайi bí ndìsìnì ‘dáná éyì zì Lomo doa ní yá, ledre ndaa simì a wá. Tí lá togù ‘yì lobù éyì bí í’bínì wo zì Lomo ní, nées luyú ledre.’ 19 Ówosé ledre wá gí zì ‘dì. Éyì bí kí ledrené owóowó ní ní ‘dì? Éyì bí í’bínì zì Lomo ní togù mbú mбайi bí ndìsìnì ‘dáná éyì zì Lomo doa ní, bí oto éyì nées ne zía ídìne luyú ndaa roa wá ní. 20 ‘Yì bí lobù mбайi ‘bì Lomo ní, lobù go za éyì ga bí sì mбайi ore ní mbá. 21 Kpá kenée ‘yì bí lobù ‘Dìçì ‘bì Lomo go ní, lobù nées go Lomo bí m̀ngì ‘dìçì máa nées ní. 22 ‘Yì bí lobù ere go ní, lobù nées go k̀tì ngére ‘bì Lomo kpá kí kuru’bù Lomo ma’dáa.

23 “Sée ‘yì ‘dódo lorù e, kí Farúsayo e, ndìsìsè lóndo rosé gbékpìne. Lomo ni ‘dó’do sée bisinyine. Ndìsìsè tí ‘dì’bì zaá éyì ga bí gí yáká esé e ní í’bì yée zì Lomo káa do mikawu. Tí lá méngìsè esé mbigì ledre bí kóo ásé méngì a káa zì méngì bilámá ledre zì ‘yì e, lúrundúwú ‘yì e, méngì ma’dú ledre e ní wá. Nées kóo éyì ga bí ásé ndìsì méngì yée ndro kí yée ga bí ndìsìsè méngì yée nées. 24 Sée ‘yì ‘dódo ledre ga bí ngárá komosé ndaa ba, ndìsìsè ìkpíoyó owù ngongó bí cuku’dée do iní bí ilisé éwé a ní ‘dá’ba, tí lá ìkpíoyósé esé mongù misosókó bí simì iní nées wá, zise éwé a simisè.

25 “Sée ‘yì ‘dódo lorù e, kí Farúsayo e, ndìsìsè lóndo rosé gbékpìne. Lomo ni ‘dó’do sée bisinyine. Ndìsìsè lúgu lá duú ro kó’do kí éyì ga bí ndìsìsè ánu éyì simiyé ní, tí lá zise ótóomo simiyé ngurongbo kí ìndrì bí mongù mimbé’de kí mongù ‘bù éyì

ní. 26 Sée Farúsayo bí ngárá komosé ndaa ní, idísé lúgu simì kó’do kí éyì ga bí ndìsìsè ánu éyì simiyé ní kí. Gí ore, royé bí ‘dì sága ní ní kpá árá ené zìye ídìye drá.

27 “Sée ‘yì ‘dódo lorù e, kí Farúsayo e, ndìsìsè lóndo rosé gbékpìne. Lomo ni ‘dó’do sée bisinyine. Ásé cé káa zì bí bí o’bóní wo bilámáne kí lámá roné gí ‘dì sága, tí lá simì a írì yì ené lá duú cóngó kí bisinyí alá éyì e ní. 28 Ásé cé kenée gí ‘dì sága. Do komo ‘yì e, ásé ‘yì méngì bilámá ledre e, tí lá ‘dì simisè, mimbé’desé kí miméngì ledre esé emení eyé e ngù.

29 “Sée ‘yì ‘dódo lorù e, kí Farúsayo e, ndìsìsè lóndo rosé gbékpìne. Lomo ni ‘dó’do sée bisinyine. Ndìsìsè ó’bó bí zì nébì e zise ndìsìsè kpá kí kúrìrì yéme ro bí zì mbigì ‘yì ga bí ndìsìnì méngì ledre ‘bì Lomo ní. 30 Zise ndìsìsè úku ledre kídí, ‘Togù ásé kóo bo simì s̀ndì kadra bí kóo ‘bì bulúndusé e ní yá, káa bí útúásásé esé kóo ngúngu a zise kótru rosé kéye léfe sama nébì e wá.’ 31 Bí kenée ní, úkusé go cù kí tarasé kídí ásé bulúndu ‘yì ga bí kóo ofuní nébì ga bí kóo nées. 32 Káa zì bí go kenée ní, ‘dì’bisé miméngì ledre ‘bì bulúndusé ga gére nées nu ndéré kie ‘dá’dá.

33 “Ásé káa zì kámá okó ní. Ndìsìsè úlù bisinyí ledre bí káa zì sùrú kámá ní. Ásé ómo gí simì pho’du bí Lomo ní úçu sée simì a ní lárá a káa be ‘dì? 34 Bí kenée ní, Mááyí kása nébì e kí ‘yì ‘bì komokenzì e kí ‘yì ‘dódo ledre e zise. Tí lá ásé úfu ngítì géyì, zise phéphéonzó ngítì géyì do m̀ngb̀ngbu kágá, zise ndìsìsè kí ócò ngítì géyì simì ‘Dìçì Kótruuro e, kpá kí ógò lícì ngítì géyì gí simì ngítì gara simì ngítì a. 35 Gí zì kéyì nées ní, Lomo ni í’bì ‘do’do rosé gí ro bilámá ‘yì ené ga bí úfusé yée ní, tónóne gí ro Ábele ndéréoguné gí ro Zakariya wotì Berekiya, bí kóo úfusé wo za cù dongará ‘Dìçì ‘bì Lomo kí mбайi bí ndìsìnì ‘dáná éyì s̀ a zì Lomo ní. 36 Máuku zise ma’dú, Lomo ni í’bì ‘do’do ‘bì bisinyí ledre ga gére nées dosé sée ‘yì máa ga bí simì s̀ndì kadra bí cakaba ba.”

Yésu ini ini gí ro ‘yì ga bí ‘bì Yerusaléma ní

(Lúru kpá Lúka 13:34,35)

37 “Sée ‘yì ‘bì Yerusaléma, úfusé kóo nébì e, zise kpá óngbóonzó ngítì géyì ‘yìmikása ga bí kóo Lomo kasaogu yée zise ní kí tutù. Mállì kóo tí gí ro kótru owù ‘bì esé e káa zì mbágá ngono bí kotru owù ‘bì ené trjé s̀ fúndúne ní, tí lá ilisé esé kenée wá. 38 Bí kenée ní, ‘Dìçì esé ‘bì Lomo ní go ógu idí tobó. 39 Máuku ba go wo zise, tónóne cakaba ndéréne ‘dá’dá, útúásásé aka lolù lúru máa wá ‘bù togù ásé úku

ledre kí tarasé kí kídí, 'Úndru idí idí zí wo bi ogu kí ìrì Ngére Lomo ní.' "

24

'Yì e ndaní lóndo sée wá

(Lúru kpá Máriko 13:1,2, Lúka 21:5,6)

¹ Simi bi Yésu olúogu gí simi 'Dìçì 'bì Lomo gí ore nì nda go ndéréókpo ní, zí 'yì lódù kacíga ndìsì úku ledre toso mió' b'ó 'dìçì ga bi ore ní zía. ² Zía úkulúgu ledre zíye kídí, "Lúrusé 'dìçì ga gère née go? Máúku zise ma'dí, tutù bi kíé'do karanée nì idíáká do lafúne ní ndaá, niyí ndúrúónzó yée za mbá bi."

³ Simi bi Yésu nì m'ndìsíné ngúcuné do Landa Olíva ní, zí 'yì lódù kacíga óguyé zía. Zíye ndú'yú wo kídí, "Ledre máa née nì méngì roné kí be 'dì? Sara éyì bi nì 'dódo mindá'baógu'yì kí odu do sogo kángá ba ní nì 'dì?"

⁴ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Komosé idí idí rosé, ngiti géyì 'yì e ndaní lóndo sée wá. ⁵ Tù'dù 'yì e niyí ogu úku ledre kídí m'ákása yée máa, ngiti géyì niyí úku 'bì eyé kídí, 'Mááyì Kírésìto,' 'bì kenée ní, niyí lóndo t'ù'dù 'yì e. ⁶ Ásé úwú gboru okó e, kí ledre okó máa yée ga bi niyí ndìsì méngì royé do ngiti géyì bí e ní, ndásé s'ìkpi m'imbé'desé 'dága wá. Ledre ga gère née niyí méngì royé kenée kí, tí lá née ndaá 'bì ené aka odu do sogo kángá ba wá. ⁷ Ngiti géyì 'yì e gí simi ngiti kángá niyí ìnyì ndéré útù kí okó do ngiti kángá. Ngiti m'ingì kángá nì kása 'yì ené e ndéré útù kí okó do ezené 'bì ngiti kángá kpì ní. Bizóro 'bì 'bú nì útù do 'yì e mbá, zí m'ik'ì d'j kángá ídine do bi e m'ingungúcuwa bisinyíne. ⁸ Ga gère née aka yì ené lá dosì nduwú.

⁹ "Ngiti géyì 'yì e niyí 'dì'bi sée 'bì sée zí m'inguroko m'ingì kángá e zíye 'dó'do sée, do kí úfu ngiti géyì 'yì e gí dongarase. Tù'dù 'yì e mbá niyí s'ógó sée gí zía bi ngungusé ledremá ní. ¹⁰ Gí zí ng'ìrì, t'ù'dù ngiti géyì 'yì e niyí ási gí romá, zíye óyóló'b'ó royé s'ógó lafúye zíye kpá ndìsìyè 'bì lafúye e zí ezeokóye. ¹¹ Nda kpá lá d'jù wo née wá, t'ù'dù ngiti géyì 'yì ranga e niyí ogu kídí yée niyí kpá nébì e zíye lóndo t'ù'dù 'yì e. ¹² Gí zí t'ù'dù bisinyí ledre ga bi niyí méngì royé kenée ní, zí t'ù'dù ngiti géyì 'yì e ótoómo kí óto 'bú lafúye. ¹³ Tí lá 'yì bi nì ódó m'imbé'dené zía t'oroné ngbuó oyó sogoné zíma mbá wá ní, simi odu s'indì kadra, nì idí kí tr'ìd'j bi za fí ní. ¹⁴ Bilámá ledre bi gí ro 'be 'bì Lomo ní, niyí aka úku 'dódo a zí 'yì e za mbá kí, odu do sogo kángá ba nì nda fú ogu.

¹⁵ "Née ní simi bi lúru'ndíkisé 'mongú éyì bisinyí go kí t'oro do bi 'bì Lomo' cé káa bi kóo nébì Dániyele uku ledreyé ní, 'yì bi nì ólo ledre ba ní, idí ówoyème inì ledre gí simi a bilámáne. ¹⁶ Simi bi ledre máa ga gère née niyí go méngì royé ní, 'yì ga bi niyí simi Y'udáya ní, idínì ngásá komo landa e. ¹⁷ 'Yì bi ledre née nì ndíki wo do 'dìçì ní, ndaá ndítíogú olú 'dìçì 'dì'bi éyì e kí wá. ¹⁸ 'Yì máa wo bi ledre née ndiki wo yáká ní, ndaá ndá'ba 'be gí ro 'dì'bi bongó ené kí wá. ¹⁹ Nì idí bisinyí s'indì kadra zí kará ga bi kí simiyé kpá kí kará máa yée ga bi owù niyí ndìsì úlu umba kó'dúye ní. ²⁰ Ídísé inì inì zí Lomo, bisinyí ledre née ndaá méngì roné simi s'indì kadra 'bì dr'j togù mbú simi S'ìlì 'bì 'Dówuro wá. ²¹ 'Dó'do née nì rómo yée ga bi kóo méngì royé kú gí simi s'indì kadra bi kóo Lomo otoogu kángá ba simi a ní. Toso bisinyí ledre née méngì andá lolu roné kenée p'ìr'wá. ²² Togú Lomo nda kóo 'd'ósóogu s'indì kadra 'bì 'dó'do née zía ídine gbú'du wá, káa bi 'yì ómo ndaá. Tí lá gí ro ledre 'yì ené ga bi gelé yée ní, zía 'd'ósóogu s'indì kadra née gbú'du.

²³ "Simi s'indì kadra 'bì bisinyí ledre máa née ní, togú 'yì ogu úku ledre zise kídí, 'Kírésìto nì go ba,' togú mbú kídí 'Nì go bi 'd'áa' yá, ndásé ngungu a wá. ²⁴ Gí zía t'ù'dù 'yì ranga e niyí ogu zíye ndìsì úku ledre ya yée niyí Kírésìto, ngiti géyì ya yée niyí nébì e. Zíye ndìsìyè méngì m'inguroko ledre ga bi kí roko'buyé nì gí ro lóndo kpá za cú migilé 'yì ga bi 'bì Lomo ní togú m'isì'dì nì bo zíye ní. ²⁵ Ledre ga bi m'áenzì komosé kíe née ní, ndaá lígì sée wá.

²⁶ "Togú 'yì uku ledre zise ya, 'Kírésìto nì simi súwú 'd'áa yá,' ndásé ndéré iri wá. Togú uku mbú ya 'Kírésìto nì 'dìçì ona yá, ndásé ngungu a wá.' ²⁷ Gí zía mindá'baógu Owù 'bì 'Yíma'dí, nì idí káa zí n'zagba bi 'bile'be, zí pho'du a óngóne kú gí gbère gí gólú ní. 'Yì e niyí lúru a mbá kí komoyé. ²⁸ Bi bi umbu eyì nì doa ní, lugúnu e niyí yóko royé ore.

²⁹ "Geré gí do kacì 'dó'do ga gère ní,

" 'zì kadra ìlìne mbùj,

éfé ongó kpá wá,

zì kele e ndìsì r'èreyé gí 'dága g'ìrì,

née ní zì éyì ga bi komo ere ní mbá ndìsì k'iziyé.'

³⁰ "Simi s'indì kadra máa née ní, éyì bi nì 'dódo miógu Owù 'bì 'Yíma'dí nì nì 'dódo roné komo ere, zí 'yíma'dí e do sogo kángá útúye mbá ndìsì inì inì. Niyí l'urundikínì Owù 'bì 'Yíma'dí kí ogu gí komo ere kpurú gí simi bu'ungú kí congó roné kpá kí mongú roko'buné. ³¹ Nì kása maláyika e

ené e ndéréye kí ímí dībīlẹ e do bi e za mbá gi ro zīye 'dó'dúyóko 'yí ené ga bi gelé yée go zīne ní gi do sogo káṅgá mbá.

³² "Ídísé lúrútoóko lílẹ ledre gi ro kágá e. Simi bí mbílí kágá tonó go 'búlúgu roné ní, kídí ndumu ní go gbóo. ³³ Kpá kenée, simi bí lúrúsé éyí ga gére nées niyí go kí méngí royé kenée ní, ídísé ówo a kídí, sīndj kadra bí Owú 'bí 'Yíma'dí ní ndá'baógu simi a ní ni go gbóo. ³⁴ Máúku zise ma'díi, ledre nées ní méngí roné 'dá'dá kí gí zí 'yí ga bí cakaba ba kí úyúónzó royé. ³⁵ Do sogo káṅgá kí ere niyí úkú mbá, tí lá ledre amá úkú ené wá."

Sílí kí sīndj kadra ledre 'yí ówo a ndáá (Lúrú kpá Máriko 13:32-37, Lúka 17:26-30,34-36)

³⁶ "Yí bí owo sīndj kadra kí sílẹ bí ledre ga gére nées niyí méngí royé simi a ní ndáá. Gba maláyika ga bí komo ere kí Owú 'bí 'Yíma'dí ní owoní wá. Tí lá Babá owo dúj ne. ³⁷ Simi bí Owú 'bí 'Yíma'dí ní ndá'baógu ní, ledre niyí ídí cé káa zí bí kóo simi sīndj kadra bí kóo 'bí Nówa ní. ³⁸ Gí zía, 'dá'dá gí zí mongú iní bí kóo e'dj zía úcuné do sogo káṅgá ba za mbá ní, 'yí e otoní yí eyé kóo komoyé lá dúj gí ro ánu éyí e kí éwé éyí e, ngítí géyí kí ófú royé ndéréne kenée gí simi sīndj kadra bí zí Nówa ólúye simi kurúnga ní. ³⁹ 'Yí e owoní eyé kóo éyí bí ní ógu méngí roné ní wá, zaá gí simi bí mongú iní e'dj zía úcuné do sogo káṅgá ba zía úfúónzó 'yí e za mbá ní. Míndá'baógu Owú 'bí 'Yíma'dí ní líyí 'yí e gú kenée. ⁴⁰ Ma'díi, kadra bí mááyí ndá'baógu ní, togú 'yí e gbere niyí méngí moko yáká yá, mááyí yomo wo bí kíé'do ngungu ledre amá go ní zíma ótoómo wo bí ngungu ledre amá wá ní. ⁴¹ Kpá kenée, togú kará e niyí gbere do bí úsú éyí, mááyí yomo wo bí kíé'do ngungu ledre amá go ní zíma ótoómo wo bí ngungu ledre amá wá ní.

⁴² "Bí kenée ní, ídísé ídí kí komosé rosé, gí zía bí ngára ówosé kadra bí Ngére esé ní ndá'baógu simi a ní wá ní. ⁴³ Ówosé bú kídí, togú kóo mīngí 'be owo sīndj kadra bí 'yí ugu ní ógu úgu éyí ené simi a bú ní, káa bí ní óndóráyí bí ndre, ootoomo 'yí ugu zía úgu éyí ené e wá. ⁴⁴ Bí kenée ní, ledre ndáá lígí sée wá, gí zía míndá'baógu Owú 'bí 'Yíma'dí ní líyí sée míllyí. Ówosé sīndj kadra a wá.

⁴⁵ "Yí 'bí moko bí míméngí ledre ené ní míutúásáne ní kpá 'yí komokenzí ní ní wo be 'dí, wo bí mongú 'yí ené oto wo lúru bí kací lafúga 'yí 'bí moko e, zía ndísiné í'bí éyí miánu eyé e zíye simi sīndj kadra bí míutúásáne ní? ⁴⁶ Ní ídí bílámáne zí 'yí moko nées togú mongú 'yí ené ogu ndiki wo tí fú kí lúru bí kací lafúne kenée ní.

⁴⁷ Máúku zise ma'díi, mīngí 'be nées ní óto 'yí moko nées zía ídine 'yí lúru bí kací yí ené ga bí 'be ore ní mbá. ⁴⁸ Tí lá ídí kóo 'yí 'bí moko nées ní bisinyí 'yí zía sómú ledre kídí, 'Mongú 'yí ené nderé go gbála ndá'baógu ené 'diya wá,' ⁴⁹ zía ndísiné kí ócó lafúne ga gére nées bisinyíne kpá kí ánu éyí kí éwé le'yí kí 'yí kóyó e. ⁵⁰ Mongú 'yí nées ní ndá'baógu simi sílẹ kí sīndj kadra bí 'yí 'bí moko nées bisinyíne, zía ónzó wo dongará 'yí ga bí ndísiní lóndo royé kídí yée niyí bílámá 'yí e ní kí'dí bí iní ní gú ídí kí náná do so 'yí gí zí éyí miówo ní."

25

Muruwayi gi ro owúkará e sokó

¹ "Simi sīndj kadra máa nées ní, ledre gí ro 'be 'bí Lomo komo ere ní ídí káa zí owúkará ga bí sokó (10) 'dí'biní lámba eyé ndéréye sóngó mikánda adrúgu bí ilí ógu ní. ² Yée ga bí ìnyí (5) ní niyí 'yí komokenzí e, ngítí géyí ga bí ìnyí (5) ní niyí 'bí eyé 'yí cayi e. ³ Yée ga bí 'yí cayi e ní 'dí'biní lámba eyé e tí go ní, tí lá 'dí'biutuní eyé yata sù'bú pho'du wá. ⁴ Yée ga bí 'yí komokenzí ní 'dí'biní 'bí eyé lámba eyé, zíye 'dí'bi yata sù'bú pho'du kpa simi kúkú ndéré kie. ⁵ Zí mikánda adrúgu nées lú'búne kíngaya ogu ené 'diya wá. Zí 'bí 'dí'bi owúkará ga bí ndísiní sóngó wo ba zíye útúye mbá 'dú'duyé.

⁶ "Nda go kí yana ndùlẹ, zí ngítí 'yí gbúrógbóne kídí, 'Dí'diya, mikánda adrúgu ogu go, ìnyíógusé mu 'dí'bi wo simi sumu.'

⁷ "Zí owúkará ga gére nées gbúgbu úrúye oto pho'du do lámba eyé e. ⁸ Zí yée ga bí 'yí cayi e ní úku ledre zí lafúye ga bí 'yí komokenzí ní kídí, 'Sákásé aka zée kí owú sù'bú pho'du. Lámba ezé ayíní go ìlẹ.'

⁹ "Zí owúkará ga bí 'yí komokenzí ní, úkulúgu ledre zí lafúye ga gére nées kídí, 'Sù'bú pho'du utúasá ásá zize kése mbá wá, bílámá a ídísé nderé úgú 'bí esé.'

¹⁰ "Tí lá simi bí oyóní aka lá sogoyé ndéréye úgú sù'bú pho'du ní, zí mikánda adrúgu nées óguné. Zí owúkará ga bí 'yí komokenzí bí kóo niyí yí eyé nzíyiyé ní ndéréye kéye simi 'dící bí ayíní ófú kára simi a ní. Do 'dútú mbotu.

¹¹ "Nda gí 'dá'ba zí yée ga bí gáa nderení úgú sù'bú pho'du ní ndá'baóguyé. Zíye ndóndóló kídí, 'Ngére, Ngére, líkpí mbotu zize.'

¹² "Tí lá zía úkulúgu ledre zíye kídí, 'Máúku zise ma'díi, máówo amá sée wá.'

¹³ "Bí kenée ní, komosé ídí ídí rosé gí zía ówosé esé sílẹ kí sīndj kadra bí ledre nées ní méngí roné simi a ní wá.

*Ledre gi ro 'yi' bi moko e ota
(Lúru kpá Lúka 19:11-27)*

¹⁴ “Ni ídí kpá káa zí ‘yi’ bi ñnyí ndéré do ngiti bi zía í’bítómo éyí ené ga bi ‘bi’ be ní mbá zí ‘yi’ ‘bi’ moko ené e ní. ¹⁵ I’bí késí álfu ñnyí (5,000) zí mizefiyé, zía í’bí álfu gbre (2,000) zí gbreyé nda zí otayé (3) ‘bi’ ené álfu kǐé’do (1,000) kpínj kací roko’buyé mikékerja. Zía ñnyiné ndéréókpóne. ¹⁶ Zí wo bi i’bíní álfu ñnyí (5,000) zía ní, geré tónóne méngj moko kie zía ndíki yata a doa kpá álfu ñnyí (5,000). ¹⁷ Wo bi i’bíní zía álfu gbre (2,000) ní, zía ndíki yata a doa kpá álfu gbre (2,000). ¹⁸ Tí lá wo bi i’bíní zía álfu kǐé’do ní, zía ‘dí’ bi késí ‘bi’ mongú ‘yi’ ené nées ndéréne ícióto a simi kǎngá.

¹⁹ “Nda gi do kací ngbángbá sǐlǐ, zí mongú ‘yi’ nées ndá’baóguné. Zía ndóloyóko ‘yi’ ‘bi’ moko ené ga gere nées ndú’yú yée gi ro éyí bi méngini wo go kí késí ené ní. ²⁰ Zí wo bi kóo mongú ‘yi’ i’bí zía álfu ñnyí (5,000) ní ‘dí’biógu kpá ngiti álfu ñnyí. Zía úku ledre kídí, ‘Mongú’ ‘yi’, í’bí kóo zíma álfu ñnyí (5,000), mándiki yata a doa go kpá álfu ñnyí (5,000).’

²¹ “Mongú ‘yi’ ené ya zía ní, ‘Mbófo éyí zíyí, áyí cóngó’ ‘yi’ ‘bi’ moko. Méngj moko go kí owú késí bi cúku’dée ní bilámáne, mááyí óto yǐ ‘yi’ lúru bi kací tú’dú éyí amá e. Ógu mu zize ídize kéyí simi rokinyi.’

²² “Zí wo bi i’bíní zía álfu gbre (2,000) ní ‘dí’biógu kpá ngiti álfu gbre. Zía úku ledre kídí, ‘Mongú’ ‘yi’, í’bí kóo zíma álfu gbre (2,000), mándiki yata a doa go kpá álfu gbre (2,000).’

²³ “Mongú ‘yi’ ené ya zía ní, ‘Mbófo éyí zíyí, áyí cóngó’ ‘yi’ ‘bi’ moko. Méngj moko go kí owú késí bi cúku’dée ní bilámáne, mááyí óto yǐ ‘yi’ lúru bi kací tú’dú éyí amá e. Ógu mu zize ídize kéyí simi rokinyi.’

²⁴ “Zí wo bi i’bíní zía álfu kǐé’do (1,000) ní óguné. Zía úku ledre kídí, ‘Mongú’ ‘yi’, máówo bú bi ndeke ndaa ‘bi’ ené royí wá. Abú ó’do éyí wá áyí fú lá ‘dí’biógu éyí e gi yáká, zíyí ndǐsijí kpá kótru éyí miánu gi do bi bi ‘díyí’ éyí doa yǐ wá ní. ²⁵ Ngíríyí méngj máa ne, zíma ótoécj késí éyí simi kǎngá. Lúru aka ba tí kací sǐlǐyí bi kóo ódó kie ní.’

²⁶ “Mongú ‘yi’ ené ya zía ní, ‘Áyí bisinyí ‘yi’ kpá ‘yi’ ngǐdrǐ. Ówo bú mándísj ‘dí’biógu éyí e gi yáká bi máo’do máa wá ní, zíma ndǐsimá kpá kótru éyí miánu gi do bi bi má’díyí éyí doa wá ní. ²⁷ Áyí kóo ndéré kí késí amá nées óto a zía méngj moko zíma gi ro zíma ndá’baógumá ndíki a ngboró go.’

²⁸ “Zí mongú ‘yi’ nées úku ledre kídí, ‘Dí’bisé álfu kǐé’do (1,000) nées gi zía ‘dá’ba zise í’bí a zí wo bi ní kí álfu zine sokó (10,000) ní. ²⁹ Gi zía ‘yi’ bi kí éyí zine ní, Lomo ní í’bí yata éyí e zía, zía nda ídine kí tú’dú éyí e zine kǐngaya. Tí lá ‘yi’ máa wo bi éyí ndaa ‘bi’ ené zía wá ní, owú a bi zía ní, niyí ‘dí’bióyo a gi zía ‘dá’ba. ³⁰ ‘Yí’ ‘bi’ moko máa wo bi moko ndaa simi a wá nées, ‘dí’bisé wo, zise úcuógu wo simi mutuluru sága kí’dí bi ini ní gú ídí kí náná do so ‘yi’ gi zí éyí miówo ní.’

Yésu ní ‘dəcj ngbanga’ ‘yi’ e kací míméngj ledre eyé

³¹ “Simi bi Owú ‘bi’ ‘Yíma’dí ní ndá’baógu kí mongú roko’buné káa do Ngére kí maláyika e ené ní, ní ndǐsj do kǐtj ngéne ené kí roko’bu bi gi komo ere ní. ³² Zía ndóloyóko rǐkǐ sǐ do ‘yíma’dí e za mbá kó’djine, zía ndǐsiné ífi simi káa zí ‘yi’ ‘bá’bá kábirǐkǐ e ndǐsj ífi simi ina e kí kábirǐkǐ e ní. ³³ Ni óto kábirǐkǐ e do sǐlǐne ‘bi’ ánu, zía óto ina e ‘bi’ eyé do ngelǐ.

³⁴ “Née ní, Ngére Yésu ní úku ledre zí yée ga bi do sǐlǐne ‘bi’ anú ní kídí, ‘Sée ga bi Babá í’bí úndru go zise ní, ógusé mu ‘dí’bi úndru bi Lomo yemeomo gi rosé’be ‘bi’ ené kú ‘desj’ dá’dá gi zí Lomo kí ótoógu do sogo kǎngá ba ní ní. ³⁵ Gi zía simi bi kóo mááyí kí ‘bú’ ní, zise í’bí éyí miánu zíma, simi bi mááyí kí kodró ní, zise í’bí ini miéwé zíma, simi bi mááyí káa zí ‘yi’ lóngó ní, zise ‘dí’bi máa simi sǐmǐ. ³⁶ Mááyí do lerǐ bongó, zise í’bí bongó zíma. Mááyí kí ndiyá, zise ndǐsjisé cigíma. Onzóní máa simi sǐgǐnj, zise ndǐsj ógusé lúru máa.’

³⁷ “Née ní ‘yi’ ga bi ndǐsiní méngj ledre ga bi Lomo ili yée ní niyí ukulúgu ledre kídí, ‘Ngére, áyí kóo kí ‘bú’ kí be ‘di’ bi zize í’bí éyí miánu zíyí ní, togú mbú kí kodró royí kí be ‘di’ bi zize í’bí ini miéwé zíyí ní? ³⁸ Áyí kóo káa zí ‘yi’ lóngó ‘da’ bi zize ‘dí’bi yǐ simi sǐmǐ ní, togú mbú do lerǐ bongó kí be ‘di’ bi zize í’bí bongó zíyí ní. ³⁹ Útú kóo ndiyá togú mbú onzóní yǐ simi sǐgǐnj zize ndéréze lúru yǐ ní kí be ‘di?’

⁴⁰ “Ngére Yésu ní ukulúgu ledre kídí, ‘Máuku zise ma’díi, ledre ga bi za mbá ndǐsjisé méngj yée zí ‘yi’ amá e ga bi ngará ndaní kí ledreyé owóowó wá ní, méngjisé nées zíma.’

⁴¹ “Ni úku ledre zí ‘yi’ ga bi do sǐlǐne ‘bi’ ngelǐ ní kídí, ‘Inyísé gi romá íri sée ‘yi’ ga bi Babá ndaa kí rokinyi gi zise wá ní. Bi esé ní go mongú pho’dú bi kotúomoní gi ro ngére ‘bi’ bicayi lomo e kí maláyika ené e za fí ní. ⁴² Gi zía simi bi mááyí kí ‘bú’ ní, í’bisé éyí miánu zíma wá, mááyí kí kodró, í’bisé ini miéwé zíma wá, ⁴³ simi bi mááyí ‘yi’ lóngó ní, ‘dí’bisé esé máa simi sǐmǐ wá, mááyí do lerǐ bongó, í’bisé esé bongó zíma wá.

Mááyí kí ndíyá zíma kpá ídíma sími sǐgǐnǐ, ógúsé esé lúrú máa wá."

⁴⁴ "Níyí kpá úkulúgu ledre kídí, 'Ngére, áyí kóo kí 'bú toǵú mbú kodró, zíyí ídíyí 'yí lónǵó ní kí be 'dí? Áyí kóo do lerǐ bongó toǵú kí ndíyá, toǵú mbú sími sǐgǐnǐ ní 'da, bí zíze ógúzé lúrú yíyí wá ní?"

⁴⁵ "Ngére ní úkulúgu ledre kídí, 'Máúku zise ma'díi 'yí amá ga bí ledreyé ndaá owóowó wá, bí ngára sákásé yéé wá ní, sákásé esé kpá máa wá."

⁴⁶ "Nda gí ore níyí úcu bisíníyí 'yí e sími 'do'dó bí odu a ndaá ní, tí lá bilámá 'yí e níyí ndéré 'bí eyé sími rokinyí bí za fí ní."

26

Yemení ledre gí ro úfu Yésu

(Lúrú kpá Mária 14:1,2, Lúka 22:1,2,

Yiwáni 11:45-53)

¹ Sími bí Yésu ukuonzó ledre ga bí ndǐsǐnǐ úku yéé nées go mbá ní, zía ñnyíné úku ledre zí 'yí lódú kacine e kídí, ² "Káa zí bí ówosé go bilámáne kídí sǐndǐ kadra 'bí Ayímí Umbuokpó* ní go kálónzó sogo a re ní, nées go kpá sǐndǐ kadra bí níyí í'bí ngbángá Owú 'bí 'Yíma'dí sími a zí ezeokóga phéphéonzo wo do mingbúngbu kágá ní."

³ Kpá cǐkǐ sími sǐlǐ bí kóo nées ní, zí manda ga bí 'bí 'yí 'dáná éyí e kpá kí ngíti géyí mingburoko 'yí 'bí Yúda e yóko royé 'be 'bí ngúru mongú 'yí 'dáná éyí kí ñríné Kayáfa,† ⁴ yokoní royé yéme ledre gí ro 'dí'bí úgu Yésu úfu wo 'dá'ba. ⁵ "Tí lá ndazé 'dí'bí wo sími sǐlǐ 'bí ayímí wá, káa bí 'yí e níyí zǐngí."

Lefení sù'bù do Yésu sími Beteníya

(Lúrú kpá Mária 14:3-9, Yiwáni 12:1-8)

⁶ Sími bí kóo Yésu ní sími Beteníya 'be 'bí ngíti o'do kí ñríné Simúna bí kóo kí sámá roné ní, ⁷ zí ngíti kára óguné kí sù'bù mindonyo bí ugúní kí tú'dú késǐ ní sími kúkú, zía dǐdú a mbá do Yésu sími bí ní mindǐsǐné dongará 'yí lódú kacine e ánu éyí ní.

⁸ Sími bí 'yí lódú kací Yésu lurúní kára nées kí léfe sù'bù kenée ní, zí bí sínyíne royé zíye úku ledre kídí, "Kára nées lefe sínyí nda sù'bù nées bí kenée gí ro 'dí?" ⁹ Zíye kpá úku ledre kídí, "Níyí kóo úgúoyó

sù'bù nées kí tú'dú késǐ do ífí báyi a zí 'yí lerǐ e."

¹⁰ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Ndásé sínyí ñrǐ kára nées wá, mengǐ bilámá ledre go zíma. ¹¹ 'Yí lerǐ ga bí ndǐsǐsé úku ledreyé nées, ásé ídí kéye kací kadra mbá, tí lá máútúásá lolú ídí kése kací kadra e mbá wá. ¹² Sími bí kára nées lefe sù'bù domá ní, yeme nées umbumá gí ro óto a. ¹³ Máúku zise ma'díi, kí'dí bí 'yí e níyí go ndǐsǐ úku bilámá ledre 'bí Lomo do sogo kángá mbá ní, ledre bí kára nées mengǐ zíma nées níyí ndǐsǐ úkuogú a do ndǐsǐ 'yí sómúndíkí ledrea gí roa."

Yúda Keriyóta yeme ledre gí ro úfu Yésu

(Lúrú kpá Mária 14:10,11, Lúka 22:3-6)

¹⁴ Zí ngúru 'yí lódú kací Yésu bí ndǐsǐnǐ ndólo a Yúda Keriyóta ní ñnyíné ndéréne zí manda ga bí 'bí 'yí 'dáná éyí e ní, ¹⁵ zía ndú'yú yéé kídí, "Toǵú máí'biógu wo go zise ní, éyí bí ásé í'bí a zíma ní 'dí?" Zíye ólo késǐ cǐ kéré a doa sokó í'bí a zí Yúda. ¹⁶ Tónóné sími sǐndǐ kadra máa bí kóo nées ní, zí Yúda ndǐsǐné gámásó'do bilámá misí'dí bí gí ro 'dí'biógu Yésu doa zíye.

Yésu anuní odu éyí miánu kí 'yí lódú kacine e

(Lúrú kpá Mária 14:12-21, Lúka 22:7-13, Yiwáni 13:21-30)

¹⁷ Sími mǐzefí sǐlǐ 'bí Ayímí bí ndǐsǐnǐ ndólo a 'De'dǐ ndaá ní,‡ zí 'yí lódú kací Yésu óguyé ndú'yú Yésu kídí, "Ílǐ zíze ndéréze yéme éyí miánu zíyí gí ro Ayímí Umbuokpó 'da?"

¹⁸ Zía úkulúgu ledre zíye kídí, "Ídíse ndéré zí ngíti o'do sími gara 'dáa zise úku ledre zía kídí, "Yí 'dódo ledre uku yaá sǐndǐ kadra ní go gbóo. Mááyí ógu kí 'yí lódú kacíma e ánu Ayímí Umbuokpó zíyí 'be ona." ¹⁹ Zí 'yímíkása ga gére nées ndéréye yéme éyí miánu 'bí Ayímí nées ñrǐ tí káa zí bí Yésu uku zíye ní.

²⁰ Sími bí nda go kí tagá ní, zí Yésu tónóye ánu éyí kí 'yí lódú kacine ga bí sokó doa gbre ní. ²¹ Sími bí níyí go ánu éyí miánu ní, zí Yésu úku ledre zíye kídí, "Máúku zise ma'díi, ngúrúsé ní í'bí ngbángáma zí ezeokóma e."

* **26:2** 26:2 Ayímí Umbuokpó: Ní sǐndǐ kadra bí Yúda e ndǐsǐnǐ sómúndíkí ledre bí kóo Ngére Lomo okpó gí do 'be 'bí eyé e ufu owú 'bí eyé e wá gí zía bí oróní sáma owú kábírǐkǐ ro kágá mbotú eyé e ní. Zía kóo 'dí'biogu yéé gí sími Ízibiti gí sími 'do'dó bí kóo níyí sími a ní. Ólo Ólúogú 12:14-17. † **26:3** 26:3 Mongú 'yí 'dáná éyí: Mongú 'yí 'dáná éyí romo do manda 'bí 'yí 'dáná éyí e zí Lomo. Ndǐsǐ lengbe ólú dǐyí ne sími 'dǐcǐ bí Mongú Bí 'bí Lomo sími 'Dǐcǐ 'bí Lomo ní gí ro 'dáná éyí zí Lomo kí'dí kéré sími simíbi kéré'do. Ndǐsǐ 'dí'bí sáma bangá bí ongoonzóní gí ro 'dáná a zí Lomo ní ólú kée 'dǐcǐ ñrǐ gí ro zí Lomo ótoómo lúyú ledre 'bí 'yíma'dí e. ‡ **26:17** 26:17 Ayímí bí ndǐsǐnǐ ndólo a 'De'dǐ ndaá: Ayímí máa wo nées ndǐsǐ lengbe 'dí'bí sǐlǐ ñnyí doa gbre, ndǐsǐ tónó kí Ayímí máa wo bí Umbuokpó ní Yúda e ndǐsǐnǐ sómúndíkí sǐndǐ kadra bí kóo Lomo 'dí'biogyé yéé gí sími Ízibiti simia ní. Ólo Ólúogú 12:17-20.

²² Zí ledre nées sínyíne royé, zíye tónóye ítí kangú gí royé kídí, “Wo bi ni ma'díi ní, Ngére, ndaá 'bi ené máa wá.”

²³ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Kpá tí akpa ngúrúsé bí ndíjsíze éšì kótrú sǐlǐze kéne simi éyí miánu ní ni í'bí ngbángáma ne. ²⁴ Owù 'bi 'Yíma'dí, ni ndéré tí káa ledre bí ekéni gí roa ní. Tí lá mongú 'do'dó ní idí zí 'yí bí ni í'bí ngbángáma Owù 'bi 'Yíma'dí ní. Ni kóo ídí zía bilámáne togú ndikioguní wo wá ní.”

²⁵ Zí Yúda bí ni í'bí ngbángá Yésu ní úku ledre kídí, “Wo bi ma'díi ní, 'yí 'dódo ledre, ndaá 'bi ené máa wá.”

Yésu ya zía ní, “Tí yíi.”

²⁶ Simi bí niyí ndíjsí ánu éyí ní, zí Yésu 'dí'bi ambata, zía í'bí mbófo éyí zí Lomo gí roa, zía 'deweifi simi a zía í'bí a zí 'yí lódú kacine e, zía úku ledre kídí, “Ba kúrù'bumá, ídísé 'dí'bi a zise ánu a.”

²⁷ Gí do kací nées, zía 'dí'bi kó'do, do í'bí mbófo éyí gí roa zí Lomo, zía í'bí a zíye, zía úku ledre kídí, “Sée mbá ídísé éwé a.”

²⁸ Nées sámamá bí ndé'yí bí káa do miyéme ledre dongarése kí Lomo gí ro zía ótoómo lúyú ledre esé ní. ²⁹ Gí do kací éyí miánu, zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Utúasázé lolú éwé le'yí kóró kése káa zí wo ba wá, gí simi sǐndǐ kadra bí azé éwé mikánda éyí kése 'be 'bi Babá ní.”

³⁰ Simi bí ukuní ke'bi ní, zíye ndéréókpoýe do Landa Olíva.

Yésu ya Pétero ni ási gí roné

(Lúru kpá Máriko 14:27-31, Lúka 22:31-34, Yiwáni 13:36-38)

³¹ Nda nées ní, zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Kí ndúlú ba, áse ási gí romá mbá, káa zí bí ni miékéne kídí,

“Mááyí úfu 'yí 'bá'ba kábirǐkǐ e, zí kábirǐkǐ e ngásá báyi royé mbá.”

³² Tí lá, gí do kací bí mááyí úrú gí simi umbu ní, mááyí ógu ndéréútu romá máa 'dá'dá zise simi kángá bí Galíláya ní.”

³³ Zí Pétero úkulúgu ledre zía kídí, “Abú lafúma e niyí ngásáómo yíi mbá yá, máótoómo yíi wá.”

³⁴ Yésu ya zía ní, “Máúku zíyí ma'díi, kí ndúlú ba ní, 'dá'dá zí ngono kí úçu koko, áyí ási gí romá kí'dí ota.”

³⁵ Tí lá zí Pétero úkulúgu ledre kídí, “Togú kpá umbu yá, máótoómo yíi wá.” Zí ngíti géyí lafúga ga bí 'yí lódú kací Yésu ní uku a kpá mbá kenée.

Yésu nderéni kí 'yí ené e simi Gete-semáni

(Lúru kpá Máriko 14:32-42, Lúka 22:39-46)

³⁶ Zí Yésu ñnyíyé kí 'yí lódú kacine e gí ore ndéréye simi ngíti bí kí ñríné Gete-semáni, zía úku ledre zí 'yí lódú kacine ga gére nées kídí, “Ndíjsísé aka ona mááyí aka ndéré 'dá'dá 'dáa ñni ñni zí Lomo.” ³⁷ Zía ndólo Pétero e kí wotǐ Zebedíya e gbre, Yakóbo e kí Yiwáni zíye ndéréye kéye, zí simikozo kí sómú ledre tónóne méngǐ wo kángaya. ³⁸ Zía úku ledre zíye kídí, “Mááyí go kí mongú lerǐ do mímbe'demá kángaya 'dówúma ayí úkú gí zía geré miǐkú. Ídísé ndíjsí kí komosé rosé.”

³⁹ Zía ndéré 'doso roné cúku'dée 'dá'dá kenée, zía útúló'bu komoné bí ñni ñni zí Lomo kídí, “Babá, togú ní útúásáne kací komoyí yá, ndá ótoómo máa zíma 'dó'dóma wá. Tí lá ndaá ídí káa zí bí máili máa ní wá, ídí ídí kací miyéme ledre eyí.”

⁴⁰ Simi bí ñni asá ñni ní, zía ndá'balúgu roné zí 'yí lódú kacine e. Ni ógu ní, niyí yí eyé go mbá 'dú'du eyé. Zía ndú'yú Pétero kídí, “Utúasásé ó'bu rosé zise ndíjsísé dilá kí owú sǐndǐ kadra kí'do wá? ⁴¹ Ídísé ndíjsí ñni ñni zí Lomo zí komosé ídine rosé káa bí ásé útú simi lúyú ledre ke. Ílísé tí gí ro méngǐ ledre ga bí ma'díi ní, tí lá roko'bu ndaá rosé wá.”

⁴² Zía kpá ndá'ba ánda roné ñni ñni káa zí gáa 'dá'dá ní kídí, “Babá, togú ní miyémené gí ro zíma 'dó'dóma té kí yá, ídí mu méngǐ roné káa zí bí ñli ní.”

⁴³ Simi bí nda'baogu ní, zía ndíki yée kpá mi'dú'duyé, gí zía ko'dónǐ gí zí 'bí go mikó'dó.

⁴⁴ Zía kpá ndá'balúgu roné ñni ñni zí Lomo. Nées kóo go ota mindéré a ñni ñni zí Lomo, uku kpá fú ledre bí kí'do ba ní.

⁴⁵ Zía ndá'baoguné úku ledre zí 'yí lódú kacine e kídí, “Áse aka yí esé fú lá 'dú'du 'dówúrosé? Lúrúsé go, sǐndǐ kadra ní go gbóo do í'bí ngbángá Owù 'bi 'Yíma'dí zí 'yí lúyú ledre e. ⁴⁶ Ñnyíógusé mu zise ndéréze. Lúrúsé aka, wo bí í'bí ngbángáma ní ni girí go ógu nées.”

'Dí'biní Yésu

(Lúru kpá Máriko 14:43-50, Lúka 22:47-53, Yiwáni 18:3-12)

⁴⁷ Simi bí Yésu ní aka cikǐ ndíjsí ódro ní, zí Yúda bí ngúru 'yí gí dongaré 'yí lódú kací Yésu ga bí kóo sokó doa gbre (12) ní óguné. Oguní kóo kí tú'dú 'yí e mbá kí mǐngburoko maku e kí ngbóndó e do sǐlǐye. Manda ga bí 'bi 'yí 'daná éyí e kí ngíti géyí mǐngburoko 'yí e kasaní yée ye. ⁴⁸ Yúda ma'dáa yemeomo ledre go kíye kídí, “'Yí bí mááyí ndéré geré fáka wo í'bí mandá zía ní, nées go wo, ídísé geré 'dí'bi wo.” ⁴⁹ Zí Yúda ndéréne geré mbí zí Yésu,

zia fáka Yésu, í'bí mandá zia kídí, "Yì 'dódo ledre, mandá zíyì."

⁵⁰ Zí Yésu úkulúgu ledre zia kídí, "Ezegámá, méngì ledre bí ógu gí roa ní mu."

Geré zí 'yì ga gére née óguyé 'dí'bi Yésu. ⁵¹ Zí ngúru 'yì lódú kací Yésu láláógu mongú maku lágá 'dəcì mbílì ngúru 'yì 'bi moko 'bi mongú 'yì 'dáná éyì e kíe.

⁵² Zí Yésu úku ledre zia kídí, "Ótolúgu mongú maku eyì née do biné, gí zia 'yì ga bí mbá úfu 'yì kí mongú maku ní, niyì úfu yée kpá kí mongú maku. ⁵³ Ówo eyì bí kídí, togú mándólo Babá yá, ní geré kásaógu tǔ'ǔ maláyika e 'dií sáká máa ní wá? ⁵⁴ Tí lá togú máméngì go kenée ní, ledre bí miéké kúrú Lomo uku kídí ní méngì roné zima kenée ní, ní nda ídí káa do ma'díi káa be 'dí?'"

⁵⁵ Zí Yésu úku ledre zí 'yì ga bí oguní 'dí'bi wo née kídí, "Éyì bí ógusé kí maku e kí ngbónódo e 'dí'bi máa gí roa káa zí éyì bí málúyú ledre ní 'dí? Mándìšì 'dódo ledre simi 'Dìcì 'bi Lomo kací kadra mbá 'dí'bisé máa wá gí zí 'dí? ⁵⁶ Tí lá éyì née méngì roné kenée gí ro zí ledre ga bí kóo nẹ̀bì e ukuní yée ní ídíye ma'díi." Nda née ní, zí 'yì lódú kaciga ngásá báyi royé mbá.

Oguní kí Yésu kó'dú Kayáfa

(Lúru kpá Máriao 14:53-65, Lúka 22:54,55,63-71, Yiwáni 18:13,14,19-24)

⁵⁷ Zí 'yì ga bí 'dí'bi Yésu ní 'dí'bi wo ndéré kíe 'be 'bi Kayáfa mongú 'yì 'dáná éyì e, kídí bí 'yì 'dódo lorú e kí ngiti géyì mǎngburoko 'yì e kotruní royé ní. ⁵⁸ Tí lá, zí Pétero útúne do kacíye gí gbála gí zíye ndéré ólúye kí Yésu do ligá ngbanga 'bí mongú 'yì 'dáná éyì. Zí Pétero ólúne ndìšìné dongará 'yì ga bí ndìšìní óndó mbotú ore ní gí ro lúru ledre bí niyì ógu méngì a kíe ní.

⁵⁹ Zí manda ga bí 'bi 'yì 'dáná éyì e kí mǎngburoko 'yì 'dəcì ngbanga e ndìšìyé gámásó'do ledre bí gí ro úkuóta a ro Yésu gí ro zíye úfu wo gí roa ní. ⁶⁰ Tí lá ndikíní eyé lúyú ledre roa wá, abú tǔ'ǔ 'yì e oguní gí ro trótro ledre roa kí ranga.

Odu a zí 'yì e gbere óguyé ⁶¹ úku ledre kídí, "O'do ba úku ledre kídí, 'Máayi ndúrú 'Dìcì 'bi Lomo, zima úbúlúgu a simi sǎlì ota (3).'"

⁶² Zí mongú 'yì 'dáná éyì née ìnyìné 'dága úku ledre zí Yésu kídí, "Ledre ndaá tarayí zíyì úku a kací ledre ba wá? Úwú eyì ledre bí 'yì ga gére née niyì ndìšì trótro a royé née wá?" ⁶³ Tí lá Yésu ìtì ené e wá.

Zí mongú 'yì 'dáná éyì úku ledre zia kídí, "Mándú'yú ba yì do komo Lomo. Ídí úku ma'díi zize, áyì Kírēsìto bí ní Owú 'bi Lomo ní?"

⁶⁴ Yésu ya zia ní, "Í, tí káa zí bí úku née. Tí lá máúku ba wo zise mbá, karanée áse lúru Owú 'bi 'Yima'dí kí ndìšì zí Lomo bí roko'bua ofu go ní do anú kpá kí ógu gí komo ere kpurú gí simi burungú."

⁶⁵ Simi bí mongú 'yì 'dáná éyì uwú ledre née kenée ní, zia lófo bongó gí roné kí mimbé'dekesì. Zia úku ledre kídí, "Uku sinyi ledre go, éyì bí ilizé ngiti géyì 'yì e zíye óguyé úku ngiti ledre gí roa ní ndaá lolu wá. Úwúsé tara sinyi bí uku née go cù kí mbílise. ⁶⁶ Sómúsé 'bi esé káa be 'dí?"

Zíye úkulúgu ledre kídí, "Utúasá go gí ro do úfu wo 'dá'ba." ⁶⁷ Zíye ndìšìyé údru sùru komo Yésu kí útru wo kí sǎlye. Ngiti géyì sembini 'bi eyé kóo wo misémbì. ⁶⁸ Kí ndìšì ndú'yú wo kídí, "Bí úku yá née ní Kírēsìto ní, ambí ocó yìi née ne?"

Pétero ási gí ro Yésu

(Lúru kpá Máriao 14:66-72, Lúka 22:56-62, Yiwáni 18:15-18,25-27)

⁶⁹ Pétero ní kóo mándìšìné dongará 'yì e do ligá kenée. Zí owúkára 'bi moko bí ore ní óguné úku ledre zí Pétero kídí, "Máluru káa zí áyì kpá ngúru 'yì bí kóo ndìšìní gámá kí Yésu bí gí simi Galiláya ní."

⁷⁰ Tí lá zí Pétero íti kangú do komoyé ore mbá kídí, "Máowo amá ledre gí ro ledre bí áyì úku a née wá."

⁷¹ Zí Pétero ìnyìné gí ore ndéréne tara mbotú gara, kídí bí ngiti owúkára lurúndiki wo zia úku ledre zí 'yì ga bí ìrì ní gí ro Pétero kídí, "'Yì née niyì kóo kí Yésu 'yì 'bi Nazeréta."

⁷² Zí Pétero lolóbú kídí, "Do komo Lomo, máowo o'do née wá."

⁷³ Kací ledre ba lu'bú kpá wá, zí ngiti géyì 'yì ga bí kóo mitóroyé ore ní óguyé úku ledre zí Pétero kídí, "Ma'díi, áyì ngúrúyé gí zia ndìšì ódro káa zí 'yì 'bi Galiláya e ní."

⁷⁴ Zia lolóbú kídí, "Do komo Lomo, máowo amá o'do née wá."

Geré, zí ngonó úcu koko. ⁷⁵ Zí ledre bí kóo Yésu uku zia kídí, "'Dá'dá zí ngonó úcu koko, áyì ási gí romá kídí ota (3) ní," geré zí ledre née ngásáóguné simi Pétero. Gére zí simikozo méngì wo, zia ólúóguné sága ndìšì ìni ìni kíngaya.

27

Yúda ingionzó roné

(Lúru kpá Máriao 15:1, Lúka 23:1,2, Yiwáni 18:28-32)

¹ Nda go kí sǎ ndónódo, zí manda ga bí 'bi 'yì 'dáná éyì e kí ngiti géyì mǎngburoko 'yì 'bi Yúda e ólúóguné kí ledre bí kídí idiní úfu Yésu ní. ² Zíye ódó Yésu do 'dí'bi wo ndéré kíe kó'dú Piláto bí ní ne gávana ní.

³ Simi bí Yúda Keriyóta bí i'bí ngbángá Yésu owo kídí 'dəcìní ngbanga Yésu go 'bi

umbu ní, zí simìkoko méngì wo zía 'dí'bi kèsjì bì kóo í'biní zía cì kèrì a doa sokó (30) ní í'bilúgu a zí manda ga bì 'bi 'yì 'dáná éyì e ní kí ngítì géyì mǐngburoko 'yì e. ⁴Zía úku ledre zíye kídí, "Málúyú ledre go zíma í'bi ngbàngá 'yì bì ngárá luyú ledre wá ní."

Zí 'yì ga gère néesé úkulúgu ledre zí Yúda kídí, "Néesé ndaá lolù ledre ezé wá, néesé ledre eyí."

⁵ Gí ore zí Yúda ónzóoto kèsjì néesé cìkì simì 'Dìcì 'bi Lomo ore do ndá'bané ndéré ingionzó roné.

⁶ Zí manda ga bì 'bi 'yì 'dáná éyì e ní, 'dí'bi kèsjì néesé gí bì, zía úku ledre kídí, "Kací lorù utúasání bándáoto kèsjì ba 'Dìcì 'bi Lomo ona wá gí zía néesé kèsjì sáma."

⁷ Néesé ní zíye 'dí'bi kèsjì néesé ndéréye úgú bì kíe gí zí 'yì ó'bó pheré gí ro ndìsjì oto umbu 'yì lóngó e simì a. ⁸ Néesé sjì ledre bì ndìsjì ndólo bì néesé gí zía zaá gí karaba kídí Yáká Sáma ní. ⁹ Zí ledre bì kóo nébì Yeremáya uku ní ídíné ma'dú, "Zíye 'dí'bi komo kèsjì bì kóo cì kèrì a doa sokó (30), néesé kèsjì bì 'yì 'bi Isiréle e ngunguní ledre a í'bí a gí roa ní, ¹⁰ zíye 'dí'bi kèsjì néesé ndéréye úgú bì kíe gí zí 'yì ó'bó pheré káa zí bì Ngére Lomo uku zíma ní."

Yésu do ngbanga kó'dú Piláto

(Lurú kpá Máriko 15:2-5, Lúka 23:3-5, Yiwáni 18:33-38)

¹¹ Simì bì oguní kí Yésu kó'dú Gávana Piláto ní, zía ndú'yú Yésu kídí, "Áyí mongú ngére 'bi Yúda e?"

Yésu ya zía ní, "Hì, ní kpá tí káa zí bì úku néesé."

¹² Simì bì manda ga bì 'bi 'yì 'dáná éyì e kí mǐngburoko 'yì 'bi Yúda e ukuotoní ledre roa ní, ìtì ené wá. ¹³ Zí Piláto kpá ndú'yú Yésu kídí, "Úwú eyí ledre bì nìyì ndìsjì trótro a royí néesé wá?" ¹⁴ Tí lá Yésu ìtì wá, uku gbawá bikèrì ledre kacì ledre bì ukuotoní roa ní. Zí tara Piláto ìdrìne gí zí ledre néesé mǐdrì kǐngaya.

¹⁵ Kadra Ayímbi Umbuokpó e mbá, gávana ndìsjì lengbe otoómo kémbì 'yì gí simì sǐgìní wo bì tǔ'dú 'yì e gelení go mbá wo ní. ¹⁶ Simì sǐndjì kadra máa néesé ní, ngítì o'do ní kóo bo simì sǐgìní ore 'yì méngì bisinyí ledre kí ìrìné Barába. ¹⁷ Néesé ní simì bì Piláto ndú'yú tǔ'dú 'yì ga bì kotruní royé ní kídí, "'Yì bì ìlísé zíma otoómo wo zíse gí simì sǐgìní ní náambi, Barába togú mbú Yésu bì ndìsjì ndólo wo yaá Kírésito ní?" ¹⁸ Gí zía Piláto owo bú kídí Yúda e otóní bisinyí mǐmbé' deyé ro Yésu gbékpìne zíye óguyé kíe kó'dúne ní.

¹⁹ Simì bì Piláto ní mindìsjìné do kǐtì ngére ené ní, zí me'bea kákasa zía kídí, "Ndaá oto sǐlǐyì ro o'do bì luyú ené ledre

wá néesé wá, gí zía bisinyí 'duru ogú ándá roné go domá gí ro ledre ené."

²⁰ Tí lá zí manda ga bì 'bi 'yì 'dáná éyì e kí mǐngburoko 'yì 'bi Yúda e 'dí'bi do tǔ'dú 'yì ga gère néesé kí ledre kídí ídíní úku ledre gí ro do otoómo Barába, do úfu Yésu 'dá'ba.

²¹ Zí gávana kpá ndúndu'yú kídí, "'Yì ga bì gbre ba, 'yì bì ìlísé zíma otoómo wo zíse ní náambi?"

Zí 'yì e ìnyiyé mbá úkulúgu ledre zía kídí, "Barába."

²² Zí Piláto ndúndu'yú kídí, "Sara máídí nda méngì kí Yésu bì ndìsjìní kpá ndólo wo Kírésito ní go 'dí?"

Zíye ìnyiyé mbá úkulúgu ledre kídí, "Ídí phéphéonzo wo do mǐngbúngu kágá."

²³ Zí Piláto ndú'yú yée kídí, "Gí ro 'dí? Ledre bì luyú wo ní 'dí?"

Tí lá zí tǔ'dú 'yì ga gère gbúrógbó tátá royé nda 'dá'dá kídí, "Ídí phéphéonzo wo do mǐngbúngu kágá."

²⁴ Simì bì Piláto lurú 'yì e ayíní yì eyé go zǐngì eyé, mbí éyì bì zíne méngì a ní ndaá ní, zía 'dí'bi iní lúgu sǐlǐne kíe do komoyé ore. Zía úku ledre kídí, "Misi'di umbu o'do néesé ndaá do sǐlǐma wá. Néesé yì ené ledre esé."

²⁵ Zí 'yì e ìnyiyé mbá úkulúgu ledre kídí, "Sáma a ídí ndá'ba dozé kí owù 'bi ezé e."

²⁶ Gí ore zía 'dí'biogu Barába gí simì sǐgìní. Zía 'dí'biogu Yésu óco wo, do otoómo wo zíye ndéréye kíe phéphé wo do mǐngbúngu kágá.

Asikiri e foloní Yésu

(Lurú kpá Máriko 15:16-21, Yiwáni 19:2,3)

²⁷ Zí asikiri ga bì 'bi gávana ní 'dí'bi Yésu ndéré kíe simì mongú bì eyé 'bi asikiri e zíye yóko royé mbá cigí a ìrì. ²⁸ Zíye í'díogu bongó 'bi Yésu gí roa 'dá'ba do esí mongú ngbàngbá bongó eyé 'bi asikiri e roa, ²⁹ do kúrókú kǐnì káa do komú esí a roa. Zíye í'bí ngbàngbá do sǐlǐa káa zí 'bi ngére ní. Do ndìsjìyé útúye do ngúrú sǐndiyé fólo wo kídí, "Ba, mongú ngére 'bi Yúda e." ³⁰ Zíye ndìsjìyé údrú súrú roa, do 'dí'bi ngbàngbá bì gí do sǐlǐa néesé ndìsjìyé óco wo kíe roa. ³¹ Simì bì folo asání wo go ní, zíye í'díogu mongú ngbàngbá bongó bì gáa roa ní, zíye esǐlúgu bongó máa 'bi ené ní roa. Zíye 'dí'bi wo ndéréye kíe phéphé wo do mǐngbúngu kágá.

Yésu do mǐngbúngu kágá

(Lurú kpá Máriko 15:22-32, Lúka 23:27-43, Yiwáni 19:17-27)

³² Simì mindéréye, zíye ndíkíye kí ngítì o'do do misi'di kí ìrìné Simúna ndìsjì ógu gí simì gara bì kí ìrìné Kuréne ní. Zíye

gága o'do nées ìmbí m̀ngb̀ngbu kágá 'bi Yésu. ³³ Zíye ndéréóguyé do landa bi ndìsini ndólo a Gologóta bi ini ledre gi simi a kídí, "Cóngo do'yí ní." ³⁴ Simi bi nderéoguní do landa nées íri ní, zíye í'bí le'yí kóró bi lefeni kágá simi a ní zí Yésu idí éwé a gi zí okó éyí miówo. Tí lá simi bi ewéuzu ní, zia ási ené kí éwé a. ³⁵ Simi bi phephéní wo go do m̀ngb̀ngbu kágá ní, zíye ónzó gbégbé* ífi báyi bongó ené e kie dongaraye. ³⁶ Zí asikíri ga gère nées ndéré ndìsiyé bi ndìsi lúrúkása wo. ³⁷ Zíye ékéoto ledre bi ufuní wo kí roa ní gá doa 'dága kídí, BA YÉSÚ, MONGÚ NGÈRE 'BÍ YŪDA E. ³⁸ Phephéní kóo kpá 'yí ugu e gbre kéne simi s̀ndí kadra máa nées. Kémbí a do s̀lì Yésu 'bi anú, ngíti a do ngeli. ³⁹ Zí 'yí ga bi ndìsini ndéré kací misi'di gi ore ni ndìsiyé úku sinyi ledre zí Yésu, kpá kí ndìsi lágá doyé, ⁴⁰ kí ndìsi úku ledre zia kídí, "Úku yaá nées ni ógu ndúru 'Dìçí 'bi Lomo zine ùbùlúgu a simi s̀lì ota, togú áyí tí Owú 'bi Lomo ma'dú yá, idí mu yómo royí, zíyí ndítíoguyí gi do m̀ngb̀ngbu kágá giri bi yáa."

⁴¹ Zí manda ga bi 'bi 'yí 'dáná éyí e ní kí 'yí 'dódo lorú e nda kí m̀ngburoko Yúda e ndìsiyé fólo wo kpá kenée. ⁴² Zíye ndìsiyé úku ledre kídí, "Ní 'yí yómo 'yí e, tí lá utúasá yómo roné wá gi zí 'dì? Ní kpá mongú ngère 'bi Isiréle e. Idí mu ndítíogú gi do m̀ngb̀ngbu kágá giri, zíye ngungu ledrea. ⁴³ Ndìsi úku ledre kídí, "Mááyí Owú 'bi Lomo.' Nées ni 'yí bi ngungu ledre 'bi Lomo go ní. Lomo idí mu yómo wo cakaba togú Lomo ili wo bú ní." ⁴⁴ Kpá kenée, gba 'yí ugu ga bi phephéní yée kéye ní, zíye kpá ndìsiyé ùrú kese doa.

Ledre gi ro umbu Yésu

(Lúru kpá M̀ríko 15:33-41, Lúka 23:44-49, Yiwáni 19:28-30)

⁴⁵ Nda gi ore nées ní, ni ndéréogú kí yana kadra ní, zí m̀tùlurú útúne simi gara ore mbùbí ni ongó wá zaá gi simi s̀ndí kadra ota kí tagá. ⁴⁶ Simi s̀ndí kadra ota (3) kí tagá nées ní, zí Yésu gbúrógbóne 'dága kídí, "Ílói, Ílói, Ljma sabakatani?" Ledre gi simi a kídí, "Lomo amá, Lomo amá, ótoómo máa gi zí 'dì?"

⁴⁷ Simi bi ngíti géyí 'yí ga bi niyi mitóroyé ore uwúni ledre ba ní, zíye úku ledre kídí, "Ní go ndólo Ilíya."

⁴⁸ Zí ngíti 'yí gi dongarí 'yí ga bi gáa ore ní geré ngásane 'dí'bi katúu. Zia ónzó a bu simi m̀ndogó le'yí kóró do ésióto a do kágá ndéré kie óto a tara Yésu gi ro zia mbùlú a. ⁴⁹ Zí ngíti géyí 'yí e úku ledre

kídí, "Ídíze ótoómo wo ngúcone. Zíze aka lúru a togú Ilíya ni ógu yómo wo yá."

⁵⁰ Gi do kací bi Yésu gbúrógbó andá kpá roné kí kúrúne 'dága ní, zia ótoómo 'dówúne.

⁵¹ Simi s̀ndí kadra bi kóo nées, zí mongú mbíli bongó bi ingí 'decini simi 'Dìçí 'bi Lomo kie ní, lófo ífi siminé gberé gbre kú gi 'dága gi bi. Zí do sogo kángá kíziné landa e kí ífi báyi simiyé. ⁵² Zí bi ga bi zí 'yí ga bi kóo uyuni go 'desí ní ndókoyé. Zí 'yí ga bi ngunguní ledre 'bi Lomo go ní úruye gi simi umbu do ídiye trídri. ⁵³ Zíye ólúóguyé gi simi bi. Nda gi do kací a bi Yésu urú gi simi umbu ní, zí 'yí ga gère nées ndá'balúgu royé simi Yerusaléma zí títí'dú 'yí e lúru yée cú kí komoyé trídri.

⁵⁴ Simi bi mongú 'yí 'bi asikíri e kí asikíri ené ga bi ndìsini óndó Yésu simi bi bi otóni wo simi a lurúni kí'dí kángá kí ledre ga bi mengini royé mbá ní, zí ngiri útúne simiyé kíngaya, zíye úku ledre kídí, "Ma'dú, ni yí ené tí Owú 'bi Lomo."

⁵⁵ Títí'dú kará ga bi oguní kí Yésu gi simi kángá bi Galíláya ndìsiyé sáká wo kí éyí bi ili ní, niyi kóo mitóroyé ndìsi lúru kasa bi gi gbála. ⁵⁶ Dongarí kará ga gère nées kóo Mariya bi gi simi gara bi kí iriné Magidála ní, Mariya bi mbágá Yakóbo e kí Yoséfa, nda kí mbágá Yakóbo e kí Yiwáni.

Otoní bi zí Yésu

(Lúru kpá M̀ríko 15:42-47, Lúka 23:50-56, Yiwáni 19:38-42)

⁵⁷ Ní ndéréogú kí tagá ní, zí ngíti o'do kí iriné Yoséfa ní 'yí bi kí títí'dú éyí zine ní óguné gi simi gara bi ndìsini ndólo a Aramatáyo ní. Ní nguru 'yí lódú kací Yésu. ⁵⁸ Zia ndéréne ndú'yú Piláto idí ngungu a zine 'dí'bi umbu Yésu ndéré óto a. Zí Piláto úku ledre do í'bí umbu Yésu zia. ⁵⁹ Zí Yoséfa 'dí'bi umbu Yésu yeme a simi bilámá bikenyí mbíli bongó, ⁶⁰ ndéré kie óto a simi mikánda bi ené bi iciomo gi roné simi landa ní. Zia gbúru'gbúoto mongú misisilekpe tutú ngbuturú tara bi ma'dáa do ndéréokpóne. ⁶¹ Mariya bi gi simi Magidála nda kí ezené Mariya niyi kóo m̀ndisiyé íri re kenée ndìsi lúru kása bi máa nées.

Asikíri e ondóní bi bi zí Yésu ní

⁶² Kílondó a nées kóo S̀lì 'bi 'Dówúro, zí manda ga bi 'bi 'yí 'dáná éyí e ní kí Farúsáyo e iniyé ndéréye zí Piláto. ⁶³ Zíye úku ledre zia kídí, "Mongú 'yí, ledre bi 'yí ranga ba uku simi bi kóo ni aka trídri ní ngásáogú go simizé. Uku kóo ledre kídí, 'Nées ni úyu, gi do kací s̀lì ota zine úrúne.' ⁶⁴ Idí kása asikíri e zíye ndéré ndìsiyé s̀

* 27:35 27:35 Ónzó gbégbé: Ba misi'di bi kóo Yúda e ndìsini géle 'yí kie gi moko 'bi Lomo ní. 27:46 27:46 Ke'bi 'bi Dawidi e 22:1

bi íri óndó bi kí sǐlǐ ota (3) káa bi 'yì lódú kacíga niyí ógú úgu umbua zíye úku a zì 'yì e kídí urú go gí simi umbu. Ranga máa wo nées ni nda ánga zía sinyíne rómo gí do yée ga bi kóo 'dá'dá ní za mbá."

⁶⁵ Zì Piláto úku ledre zíye kídí, "Dí'bisé asikíri e mu zise ndérése óto yée ndíşì óndó bi nées zaá bilámáne káa zì bi ásé ówo kací a ní." ⁶⁶ Nées ní zì ya'dá ga gére nées ndéréye şì bi. Zíye kúrúru 'dútu tara bi nées kuří, do 'di'bióto asikíri e íri ndíşì óndó a.

28

Yésu urú gí simi umbu

(Lúru kpá Máriko 16:1-8, Lúka 24:1-12, Yiwáni 20:1-10)

¹ Akpa kí sǐ ndóndó simi sǐlǐ gí do kací Sǐlǐ 'bi 'Dówu, zì Mariya Magidála kí ezené Mariya ñnyiyé ndéréye şì bi.

² 'Diya káa ní, zì mongú kǐ'dì kángá méngí roné, zì maláyika 'bi Ngére Lomo óguné gí komo ere gbúrúgbuóyó tutú bi otoní ngbùturú tara mbotú bi zì Yésu ní 'dá'ba, do ndíşíné gá do tutú nées. ³ Zì simi komo maláyika nées ndíşì říříne ganya ganya ganya káa zì mi'bilé'be iní ní, zì bongó bi roa ní ídine bikenyíne kpílélé. ⁴ Zì asikíri ga bi otoní yée ndíşì 'bá'bá bi nées ní ní, zì royé úyuné za mbá miúyu gí zì ngǐř, zíye idíye káa zì éyì bi uyuní go miúyu ní.

⁵ Zì maláyika nées úku ledre zì kará ga gére nées kídí, "Ndásé esé éré ngǐř wá. Máówo bú kídí ndíşísé gámásó'do umbu Yésu bi pephéonzóni wo do mingbúngbu kágá ní. ⁶ Ndaá 'bi ené lolu ona wá, urú yì ené go káa zì bi kóo uku zise ní. Ógusé mu lóru bi kací a kídí bi kóo otoní wo ní. ⁷ Ndérésé mu 'di'diya úku a zì 'yì lódú kacíga kídí, 'Urú yì ené gí simi umbu go, ndéréókpó go zise 'dá'dá íri simi kángá bi Galiláya ní. Ásé ndéré ndíki wo íri.' Nées ledre bi mááyí úku a zise ní."

⁸ Gí ore zì kará ga gére nées gbúgbuóguyé gí simi bi gǐri abú kí ngǐř royé yá, mimbé'deyé ni mi'dúcuné kí mongú rokinyi. Zíye ngásáye úku ledre nées zì 'yì lódú kacíga. ⁹ 'Diya káa ní zì Yésu ndíkíye kí kará ga gére nées. Zía úku ledre zíye kídí, "Mandá zise." Zì kará ga gére nées óguyé gbóo cigí a do útúye şì şindja óto úndrua.

¹⁰ Zì Yésu úku ledre zíye kídí, "Ndásé éré ngǐř wá. Ndérésé mu úku a zì 'yì lódú kacíma e, zíye ndéréye simi Galiláya, niyí ógundíki máa íri."

Asikíri ukuní ma'dú ledre gí ro miúru Yésu

¹¹ Simi bi kará ga gére nées niyí do misi'di mindéréye ní, zì asikíri ga bi otoní yée

ndíşì óndó bi zì Yésu ní ñnyiyé ndéréye simi gara úku ledre ga bi méngíni royé íri ní mbá zì manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e ní. ¹² Simi bi manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e yóko royé kí ngíti géyì mingburoko 'yì eyé e yéme ledre bi yée niyí méngí a ní, zíye úgú komo asikíri ga gére nées kí tú'dú késí, ¹³ zíye úku ledre zíye kídí, "ídísé úku a zì 'yì e kídí, "Yì lódú kacíga oguní kí nduluna zíye úgu umbua simi bi ásé 'dú'du ní." ¹⁴ Togú gávana ni úwú ledre nées yá, azé ódro zía utúasá méngí sée bisinyíne wá."

¹⁵ Gí ore zì asikíri e 'di'bi késí nées, zíye méngí a tí káa zì bi ukuní zíye ní. Zì phanda ledre nées ángané tí kadra nées dongará Yúda e ore mbá.

Yésu 'dodo roné zì 'yì lódú kacíma e

(Lúru kpá Máriko 16:14-18, Lúka 24:36-49, Yiwáni 20:19-23, Moko 'bi 'yimikása e 1:6-8)

¹⁶ Nda gí ore zì 'yì lódú kací Yésu ga bi sokó doa kǐé'do ní ñnyiyé ndéréye simi Galiláya do landa bi Yésu uku ledre a zíye ní. ¹⁷ Simi bi ogundikíní wo íri, zíye óto úndrua, tí lá ledre nées utúasá ené kací komo ngíti géyì 'yì lódú kacíga wá. ¹⁸ Zì Yésu nda go óguné za gbóo cigíye zía úku ledre zíye kídí, "Babá i'bi úndru ledre ga bi komo ere kí yée ga bi do sogo kángá ona ní go mbá zíma. ¹⁹ Bi kenée ní, ídísé mu ndéré zì kúfú 'yì e za mbá, zise óyóló'bó yée káa do 'yì lódú kacíma e, zise bábátizí yée kí řiř 'Bu, kí řiř Owú, nda kí 'Dówu Lomo. ²⁰ Ídísé 'dodo ledre zíye idíní óto úndru ledre ga bi máuku yée zise ní mbá. Ma'dú mááyí idí kése kací kadra mbá zaá gí simi bi mááyí ndá'baógu do sogo kángá ona ní."

**Bilámá ledre bi
Márikó
eké ní
Ledre gi ro búku bi
Márikó ní**

Márikó eké Búku ba ne. Ndịsini kpá ndólo wo Yiwáni Márikó. Ni aka kóo lá owúphirangá simi bi kóo Yésu ni simi Yerusaléma ní, zia kóo ídine 'yì lódù kací Yésu. Nda gi 'dá'ba zíye ndịsinyé gámáye kí Páwulo bi 'yimikása 'bi Yésu ní, gí do kací a née, zia kpá ndịsine sáká Pétero bi ní kpá 'yimikása 'bi Yésu ní. Simi ledre bi eké gi ro Yésu ní, zia úkuógú ngiti géyi ini ledre ga bi simi tara 'bi Yúda e ní, zia kpá úkuógú ini ledre gi do bi ondu 'bi Yúda e. Ore, ni go miówoné kídí Márikó eké ledre ba 'dódoyéme ledre 'bi Yésu káe zí 'yì ga bi ngará ndani Yúda e wá ní, bi nguṅguni ledre Yésu go ní.

Márikó uku kpá ledre gi ro ledre ga bi Yésu mengi yéé ní rómo do ledre ga bi uku yéé ní. Owozé go kídí Yésu mengi kóo tǔ'dù ledre ga bi kí mingburoko roko'buyé ní go, zia 'dí'bióyó ndiyá gi ro tǔ'dù 'yì e, zia lágaóyó dokéké e gi simi tǔ'dù 'yì e, zia kpá ndịsine ótoómo lúyú ledre 'bi 'yì e zíye. Míméngi ledre née 'dódo go kídí Yésu ni kí roko'bu ledre e zine gi zí Lomo. Ogu zia úyuné do bi kací 'yíma'dí e gi ro 'dí'bióyó umbu bi kóo niyí úyu a ye gi zí lúyú ledre eyé e ní 'dá'ba.

Márikó uku ledre gi ro mindisi Yésu do sogo kángá, kí ledre gi ro ledre moko ené, tonó kí ledre babatiza bi kóo Yiwáni i'bí zia ní. Lìkpì ledre ga bi mengini royé zí Yésu 'dá'dá phephéni aka kóo wo wá ní, zia kpá lìkpì ledre gi ro miáru Yésu gi simi umbu kpá kí ledre gi ro mindá'ba a bi komo ere ní.

*Yiwáni babatiza uku ledre miógu
Kírésito*

*(Lúru kpá Matáyo 3:1-12, Lúka 3:1-18,
Yiwáni 1:19-28)*

¹ Ba dosì bilámá ledre gi ro Kírésito Yésu* Owú 'bi Lomo.

² Nì káa zí bi kóo nēbì Isáya eké kídí, "Mááyí kása 'yì kasa amá zíyì 'dá'dá, gi ro zia yémeómo misi'di zíyì nzíyíné."

³ "Yì ní karanéé ndisi ótrú ledre zí 'yì e simi súwú kídí, yémeómosé misi'di mu nzíyíné zí Ngére,

* **1:1** 1:1 Kírésito: Ini ledre gi simia kídí, 'yì bi Lomo gelé wo káa do Ngére ní. Yésu: Ini ledre gi simi a kídí, Lomo yomo 'yì e. **1:2** 1:2 Maláki 3:1 **1:3** 1:3 Isáya 40:3 † **1:13** 1:13 Satána: Satána ní kóo maláyika. Zia sinyi do lafúne e, zíye nda idíye ezekó Lomo. Gi zí kéyi née ní, zí Lomo ógóyó gi komo ere 'dá'ba. Nì nda cakaba go ngére 'bi bicayi lomo e. Mí'dódo 12:9.

ídise 'dózo yéme misi'di zia."

⁴ Zí Yiwáni ógu ndịsine simi súwú ndisi úku ledre 'bi Lomo zí 'yì e kídí, "Ídisé nguṅgu ledre 'bi Lomo zise óyóló'bó mimbé'desé do babatizi sée gi ro zí Lomo ótoómo lúyú ledre esé e." ⁵ Zí tǔ'dù 'yì e gí do bi e mingungúcuwa, ngiti géyi gí simi kángá bi Yúdaya ní kí tǔ'dù ngiti géyi gí simi Yerusaléma ndéréye zí Yiwáni. Zíye úkuógú lúyú ledre eyé e, zia babatizi yéé simi ngburu bi Yeredéne ní. ⁶ Yiwáni esj kóo roné bongó bi u'yúni gí simi bi bangá bi gémele ní, zia ódó roné ká'dá bi yemeni gí simi saná ní, éyí miánu ené ní kóo mbíra kí tezi. ⁷ Zia kóo kpá úku ledre kídí, "Yì bi ní ógu gi do kacima ní, roko'bu romo do 'bi amá go kóngaya. Mátúásá gbawá díma káa do 'yì líkpì ká'dá wará ené gi ro i'diógu a gi sındja. ⁸ Mái'bi babatiza zise lá kí ini, ní i'bi 'bi ené zise babatiza bi kí 'Dówú Lomo ní."

*Yiwáni i'bi babatiza zí Yésu
(Lúru kpá Matáyo 3:13-17, Lúka 3:21-22)*

⁹ Simi sındj kadra máa bi kóo née ní, zí Yésu óguné gi simi gara bi Nazeréta simi kángá bi Galiláya ní, zí Yiwáni babatizi wo simi ngburu bi Yeredéne ní. ¹⁰ Simi bi Yésu ní nda go ólúógu gi simi ini ní, zia lúru ere líkpì roné go, zí 'Dówú Lomo óguné doa pá pá pá káa zí kíríkó'do ní. ¹¹ Geré zí kúru ówúne zia giri kídí, "Áyí Owú 'bi amá 'búyí ofú domá go. Mááyí kí rokinyi gi zíyí."

Satána uzu Yésu

(Lúru kpá Matáyo 4:1-11, Lúka 4:1-13)

¹² Gí ore geré, zí 'Dówú Lomo, 'dí'bi wo ndéré kie gbála simi súwú, ¹³ zia ndịsine iri kí sili cì gbre, zí Satána† ndịsine úzu wo. Bangá súwú e niyi kóo kpá kíye iri. Zí ngiti géyi maláyika e ndịsinyé sáká wo.

*Yésu tonó moko 'bi Lomo simi Galiláya
(Lúru kpá Matáyo 4:12-17, Lúka 4:14-15)*

¹⁴ Gí do kací bi Eróde ónzó Yiwáni simi sǔginì ní, zí Yésu ñnyiné ndéréne simi Galiláya, zia úku bilámá ledre 'bi Lomo zí 'yì e iri kídí. ¹⁵ "Sındj kadra ni go gbóo gi ro zí Lomo ídine Ngére esé. Ídisé mu nguṅgu bilámá ledre 'bi Lomo zise ótoómo bisinyi ledre e mbá 'dá'ba."

¹⁶ Kadra kǔ'do, zí Yésu ñnyiné ndéréne do gbúrúngó mikavu Galiláya, zia lúrúndiki Simúna e kí lúnduné Andiríya, kí ónzó mbíra eyé simi ini gí zia niyí yì eyé 'yì 'dí'bi kénzé e.

¹⁷ Zía úku ledre zíye, kídí, “Ógùsé mu lódú kací, zíma 'dódo ledre zise, gí ro zise ídíse 'yí 'dí'biógu 'yí e, ndaa lolu 'yí 'dí'bi kénzé wá.” ¹⁸ Geré zíye otoómo mbírà gí do sǐlǐye zíye lódú Yésu.

¹⁹ Zía ndéréokpóné gí ore lá cùku'dée, zía lúrúndíkí wotǐ Zebedíya, Yakóbo e kǐ lúnduné Yiwáni simi kurúngba, ndǐsǐnǐ tóko komo mbírà eyé. ²⁰ Simi bi Yésu lúrúndíkí yéé ní, zía ndólo yéé. Zíye otoómo 'búyé Zebedíya e, kǐ 'yí 'bi moko eyé e simi kurúngba ore, zíye útúye do kacǐ Yésu, yóó zíye ndéréokpóye.

*Yésu ogóoyó bicayi lomo e
(Lúrú kpá Lúka 4:31-37)*

²¹ Zíye ndéréogúyé simi ngíti gara simi Galiláya bí kǐ ìrǐné Kapáranawúma ní. Nda simi ngíti Sǐlǐ 'bi 'Dówúro,[‡] zíye olúye 'Dǐcǐ Kótruro, zí Yésu ndǐsǐné 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yí e. ²² Zí tara 'yí ga bí uwúní 'dódo ledre ené ní ìdrǐné mbá mǐdrǐ, gí zía mǐ 'dódo ledre ené ní kóo kǐ roko 'buné, ndaa 'bi ené kóo káa zí 'bi 'yí 'dódo lorú 'bi Músa wá.

²³ Simi sǐndǐ kadra máa bí kóo nées ní, ngíti o'do ní kóo kpá bo simi 'Dǐcǐ Kótruro ore ní kǐ dokéké siminé. Zía tónóne ìni ìni, zía ìnyíné úku ledre zí Yésu kídí, ²⁴ “Yí, 'yí 'bi Nazeréta ba, éyí bí ìlǐ gí zise ní 'dí? Ógu kára go gí ro úfuónzó zée? Máówo yí bú. Áyí Yésu, Mbígí Owú 'bi Lomo.”

²⁵ Zí Yésu úku ledre zí dokéké nées cù kǐ siminé kídí, “Ídí ndécǐ tí, olúógu gí simi o'do nées mu.” ²⁶ Zí dokéké kángba o'do nées bisinyíne, zía óto wo ndǐsǐ lángbané zǐ zǐ zǐ. Zí dokéké gbúrógbóne 'dága simi o'do nées ìri, ábuwá nées go miólúógu a.

²⁷ Zí ledre nées lútúne komo 'yí e za mbá, zíye tónóye úku ledre dongaráye kídí, “Bí káa 'bié ledre 'dí? 'Bié mikánda ledre? O'do ba 'bí lorú zǐ dokéké e zíye tí úwú kúrú.” ²⁸ Zí phanda ledre bí Yésu mgí nées ángané simi Galiláya za mbá.

*Yésu yomo tú'dú 'yí e
(Lúrú kpá Matáyo 8:14-17, Lúka 4:38-41)*

²⁹ Simi bí olúogunǐ gí simi 'Dǐcǐ Kótruro ní, zíye ndéréye kǐ Yakóbo e kǐ Yiwáni 'be 'bi Simúna e kǐ Andiríya. ³⁰ Niyí ndéréogú ìri ní, towú Simúna kára 'yí ní mǐ'dú'duné bí, gí zía roa ìrǐ mǐdrǐ. Zíye ìnyíyé úku

ledrea zí Yésu. ³¹ Zí Yésu ndéré 'dí'bi sǐlǐa, lálásǐkpǐ wo 'dága. Geré zǐ simi saná kára nées zázáne, zía méngǐ éyí miánu zí Yésu kǐ 'yí ené e.

³² Nda go kǐ tagáS, zǐ tú'dú 'yí e ndǐsǐ óguyé kǐ 'yí ndiyá eyé e kpá kǐ yéé ga bí kǐ dokéké e simiyé ní zǐ Yésu. ³³ Zí 'yí ga bí 'bi gara nées yóko royé tú'dú tara mbotu 'dǐcǐ bí Yésu ní simi a ní, ³⁴ zía 'dí'bióyó rǐkǐ ndiyá eyé e gí royé mbá. Yéé ga bí kǐ dokéké e simiyé ní, zía lágaóyó yéé gí simiyé mbá, zía úcúómo dokéké ga gére nées ndaní ódro wá, gí zía owonǐ Yésu bú.

*Yésu 'dódo ledre 'bi Lomo simi Galiláya
(Lúrú kpá Lúka 4:42-44)*

³⁵ Zí Yésu áfáne akpa ngúcuné kǐ sǐ ndónódó simi bí bí ní aka mbumbumbu ní, ndéréne gí cigí 'be re gbála ìni ìni zǐ Lomo. ³⁶ Zí Simúna e kǐ lafúne e ndéréye gámásó'do wo. ³⁷ Simi bí nederé ndikiní wo ní, zíye úku ledre zía kídí, “Tú'dú 'yí e niyí ndǐsǐ gámásó'do yí.”

³⁸ Zía úku ledre zíye kídí, “Nderézé aka simi ngíti géyí owú gara ga bí kpǐ ní, mállí kpá úku bílámá ledre 'bi Lomo zǐ 'yí ga bí ìri ní. Gí zía, nées moko bí máógu gí roa ní.” ³⁹ Zíye gámáye simi tú'dú ngíti géyí owú gara ga bí simi Galiláya ore ní, kǐ úku ledre 'bi Lomo simi 'Dǐcǐ Kótruro e, kpá kǐ lágaóyó dokéké e gí simi 'yí e 'dá'ba.

*Yésu yomo ngíti 'yí kǐ bisinyí umbunonó
(Lúrú kpá Matáyo 8:1-4, Lúka 5:12-16)*

⁴⁰ Zí ngíti 'yí kǐ bisinyí umbunonó roné óguné ngúngú roné zǐ Yésu, kídí, “Áko, togú utúasá go kacǐ komoyí, ídí yómo máa.”

⁴¹ Zí lerǐ méngǐ Yésu, zía óto sǐlǐne ro o'do nées, zía úku ledre kídí, “Mállí go kenée, royé eme mu.” ⁴² Geré, zǐ bisinyí umbunonó nées úkúne gí roa, zǐ roa ndá'baóguné bílámáne.

⁴³ Zí Yésu kásalúgu wo kǐ lorú o'buó'bu kídí, ⁴⁴ “Ndá úku 'dódo ledre nées zǐ 'yí e wá. Ídí ndéré zǐ 'yí 'dáná éyí, zíyí óngóonzó bangá 'bí mbófo éyí kǐe zǐ Lomo káa zǐ bí Músa eké ní, niyí geré ówo a kídí umbunonó* bí royí ní úkú go.”†

⁴⁵ O'do nées tonó nda yí ené geré úku ledre nées zǐ 'yí e. Gí zǐ kéyí nées, Yésu utúasá lolu ndéré simi ngíti géyí gara e wá. Ndǐsǐnǐ nda kóo lá do bí bí ngára 'yí e

‡ **1:21** 1:21 Sǐlǐ 'bi 'Dówúro: Ní mongú sǐlǐ 'bi Isiréle 'bi ìni zǐ Lomo, mgínǐni moko simi a wá. Zíye ndǐsǐyé sómúndíkí ledre kídí Lomo otooqu ere kǐ do sogo kángá kpá kǐ ledre bí Lomo yomo yéé gí simi moko 'bi owúkulú e gí sǐ sǐlǐ ngére 'bi ìzibití ní. Ólo Ólúógu 20:8-11, Gbre lorú 5:12-16. § **1:32** 1:32 Lorú 'bi Músa: Lorú 'bi Músa uku kídí 'yí e ndaní méngǐ moko simi Sǐlǐ 'bi 'Dówúro wá. Nées sǐ ledre bí kóo 'yí e ndǐsǐnǐ gí zǐ kadra útúne kǐ, nées ní Sǐlǐ 'bi 'Dówúro úkú go zíye óguyé kǐ 'yí ndiyá eyé e zǐ Yésu yómo yéé ní. * **1:44** 1:44 Umbunonó: Lorú bí Músa eké ní uku kídí 'yí bí kǐ umbunonó roné ní ndaa drá wá ìlǐ kpá zía ndǐsǐné dongará Yúda e wá. Togú ndiyá nées úkú gí roa go yá, 'yí nées ídí ndéré 'dódo roné zǐ 'yí 'dáná éyí. Nées ní 'yí 'dáná éyí ní úku a ne kídí ní go drá. Ólo Léví 14:1-32.

† **1:44** 1:44 Lorú ga bí gí ro ro'yí ìdine drá ní ní simi Léví 14:2-31.

ndaní doa tú'dú wá ní. Abú kenée ndotó, tú'dú 'yì e niyí kpá fú ndìsì ógu zía kací gara e mǎngúngúca.

2

Yésu yeme sǎndì migìgírì

(Lúrú kpá Matáyo 9:1-8, Lúka 5:17-26)

¹ Gí do kací owú sǐlì ca, zí Yésu ndá'balúgu roné simì gara bí Kapáranawúma, zí 'yì e úwú ledrea kídí ndá'baogu go 'be. ² Zí tú'dú 'yì e óguyé, 'dúcu 'dìcì bí ní simì a ní ndá, kémǎ bífúó ndáa lolu wá. Zía ndìsíné 'dódo ledre 'bí Lomo zíye. ³ Zí ngítí géyì ya'dá e eso (4) ìmbìógu ngítí migìgírì kí gbagbara zía. ⁴ Gí zía bí bí ndéréóguyé zí Yésu íri ndáá gí zí 'yì wá ní, zíye ékíye íciphútrú do 'dìcì fúó, zíye ìmbìésì o'do nées zí Yésu 'dìcì íri, kí ká'dá nyé kí gbagbara nées.

⁵ Simì bí Yésu lurú kídí ya'dá ga gére nées ngunguní ledre ené go ní, zía úku ledre zí migìgírì nées kídí, "Owú 'bí amáa, máótoómo lúyú ledre eyí go."

⁶ Ngítí géyì 'yì 'dódo lorú e niyí kóo mindìsìyé kenées ndìsì sómú ledre kídí, ⁷ "O'do nées uku nées kenées ledre 'dì? Uku sinyi ledre go. Lomo ní òdù ne 'yì ótoómo lúyú ledre 'bí 'yì e."

⁸ Geré zí Yésu ówo sómú ledre eyé, zía úku ledre zíye kídí, "Ndìsìsé sómú ledre kenées gí zí 'dì? ⁹ Ledre be 'dì ní 'diya zíma gáa úku a zí o'do nées, 'Máótoómo lúyú ledre eyí go, togú ìnyìógu mu, 'dì'bí sáka eyí zíyí ndá'bayí 'be'? ¹⁰ Máilì idíse ówo a kídí, máa Owú 'bí 'Yíma'dí, mááyí kí roko'bu gí ro ótoómo lúyú ledre 'bí 'yíma'dí e kíe do sogo kángá ba." Zía óyó komoné úku ledre zí migìgírì nées kídí, ¹¹ "Ìnyìógu mu, 'dì'bí sáka eyí mu zíyí ndá'bayí 'be."

¹² Zí o'do nées ìnyìóguné tí do komoyé nées, 'dì'bí sáka ené, yóo do ndá'bané 'be. Zí tara 'yì ga bí kóo ore ní ìdríye mbá mǎdrí, zíye ndìsìyé úku ledre kídí, "Mbófo eyí zí Lomo. Tí bí ndìsìzè ona ní, lurúzé aka ledre káa zí wo ba kú wá."

Yésu ndolo Léví lódú nées

(Lúrú kpá Matáyo 9:9-13, Lúka 5:27-32)

¹³ Zí Yésu kpá ndá'ba ándá roné do gbúrúngó mikavu Galiláya, zí tú'dú 'yì e óguyé zía, zía ndìsíné 'dódo ledre zíye. ¹⁴ Zía ndéréókpóne gí ore, zía lúrúndíki 'yì 'dó'dú usóru* gí zí 'yì e kí ìríné Léví Matáyo, owú 'bí Alafáyo, mindìsíné simì mákitabu. Yésu ya zía ní, "Ógu mu, lódú

kacíma." Geré zí Matáyo ìnyìóguné zíye ndéréye kí Yésu.

¹⁵ Kí tagá a nées zí Léví yéme éyì miánu zí Yésu kí 'yì lódú kacíne e. Zí tú'dú ngítí géyì 'yì 'dó'dú usóru kpá óguyé íri kí ngítí géyì 'yì lúyú ledre e gí zía niyí nda kóo go mbá 'yì lódú kací Yésu. ¹⁶ Simì bí 'yì 'dódo lorú e ga bí Farúsáyo e[†] lurúndíki Yésu kí ánu éyì miánu kí 'yì ga gére nées ní, zíye ìnyìyé ndú'yú 'yì lódú kacíga kídí, "Mongú 'yì nées ndìsínì ánu éyì kí 'yì 'dó'dú usóru kpá kí lúyú ledre ga gére nées gí ro 'dì?"

¹⁷ Simì bí Yésu uwú ledre nées kenées ní, zía úku ledre zíye kídí, "'Yì ga bí ndaní 'yì ndiyá e wá ní, nderení eyé lengbe zí dokotóro e wá, òdù 'yì ndiyá e. Máógu amá gí ro bilámá 'yì e wá, yì ené gí ro 'yì lúyú ledre e."

'Yì e ndu'yúni Yésu gí ro órú tara'yì

(Lúrú kpá Matáyo 9:14-17, Lúka 5:33-39)

¹⁸ 'Yì ga bí ndìsínì lódú kací Yiwáni ní, kí Farúsáyo e ndìsínì lengbe órú éyì. Zí ngítí géyì 'yì e ndú'yú Yésu kídí, "Mongú 'yì, 'yì lódú kací Yiwáni e kí Farúsáyo e niyí go órú éyì, sara 'yì eyí e orúnì 'bí eyé éyì wá gí zí 'dì?"

¹⁹ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "'Yì ga bí oguní 'dìyíóto mikánda kára ní, niyí ndìsì 'bú lárá a káa be 'dì bí mikánda adrúgu ní kíye ore ní? Utúasánì ndìsì 'bú wá. ²⁰ Sǎndì kadra ní ógu, do 'dì'bióyó mikánda adrúgu nées gí zíye, nées go sǎndì kadra bí zíye órú éyì ní.

²¹ "Utúasá zí 'yì ícì'dútu ungu bí ro kurú bongó ní, kí tara mikánda bongó wá. Mikánda bongó nées, ní lálalófo kurú a nées fúó, zí ungu nées nda áyané rómo wo bí 'dá'dá ní. ²² Utúasá kpá do lóto mikánda le'yì kóró simì kurú ndoko wá, gí zía mikánda le'yì nées ní ù'bu kí cóngó roné, zía lóko kurú ndoko nées gburá, zí le'yì kí ndoko nées sǎnyíye gbengará. Bilámá a, idínì lóto mikánda le'yì simì mikánda ndoko ené kpí."

Yésu ní kí roko'bu do Sǐlì 'bí 'Dówúro

(Lúrú kpá Matáyo 12:1-8, Lúka 6:1-5)

²³ Kadra kǎé'do simì ngítí Sǐlì 'bí 'Dówúro, zí Yésu ìnyìyé kí 'yì lódú kacíne e ndéréye kpurú gí simì ngítí yáká kére, zí 'yì lódú kacíga ga gére nées tónóye lófo ngorú kére, kí ánu a. ²⁴ Zí Farúsáyo e úku ledre zía kídí, "Mongú 'yì, éyì bí 'yì eyí e ndìsínì ménǎ moko simì Sǐlì 'bí 'Dówúro bí ngará ndáa sǐlì 'bí moko wá ní gí zía ní 'dì?"

* 2:14 2:14 "Usóru" ní kǎsì bí akúma ndìsì 'dó'dú a gí zí 'yì e gí ro ménǎ moko eyé 'bí akúma kíe ní. † 2:16 2:16 Farúsáyo: Nées ngítí géyì Yúda ga bí ngára ndítí'dofuní do lorú bí Músa eké ní wá ní. Ngunguní kídí lomo ro 'yíma'dí e ní bo, maláyika e niyí bo, 'yì e ndìsínì kpá úru gí simì umbu. Ólo Moko 'bí 'yímikása e 23:6-8.

²⁵ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Ólosé esé ledre bí kóo Dawídí mengí simi sındí kdra bí kóo 'bú mengí yée kí 'yí ené míméngí ní wá? ²⁶ Kóo simi sındí 'bí Abiyatára mongú 'yí 'dáná éyí[‡] ní, 'bú mengí kóo Dawídí kí 'yí ené e go kíngaya, zía ólúne 'Díçí 'bí Lomo. Zía 'dí'bí ambata bí kóo 'yí 'dáná éyí e niyí ánu a lá dujú ye ní, zía ánu a, zía í'bí ngítí géyí zí 'yí ené e ánu a.”

²⁷ Zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Sílí 'bí 'Dówúro ní gí ro 'yíma'dí e, ndaa 'bí ené 'yíma'dí e gí ro Sílí 'bí 'Dówúro wá. ²⁸ Owú 'bí 'Yíma'dí, ní Ngére do Sílí 'bí 'Dówúro.”

3

¹ Simi ngítí Sílí 'bí 'Dówúro, zí Yésu ólúne simi 'Díçí Kótruro, ngítí o'do ní kóo ore, kí umbusílíne. ² Zí ngítí géyí Farusáyo e ndísiyé lúru bí togú Yésu yéme sílì o'do nées go simi Sílí 'bí 'Dówúro yá, zíye í'bí ngbángá a zí mǎngburoko 'yí e. ³ Zí Yésu úku ledre zí o'do nées kídí, “Ínyíógu mu tóro 'dága do komo 'yí ga ba.”

⁴ Zí Yésu ndú'yú Farusáyo ga gére ní, “Ledre be 'dí ní miútuásá do méngí a simi Sílí 'bí 'Dówúro. Méngí bilámá ledre káa zí sáká 'yí? Togú méngí bisinyí ledre káa zí úfu 'yí?” Ukuluguní ledre mbá wá.

⁵ Zía lúru yée, zí bí sinyíne roa, zía ídine kpá kí mongú sómú ledre, gí zía bí doyé orú mióru ní. Zía úku ledre zí o'do nées kídí, “Dózo síllyí nées mu mbí.” Zía 'dózo a, zí síllyá ndá'baoguné bilámáne. ⁶ Zí Farusáyo ga gére nées ínyiyé, ndéréye kótru royé kí mǎngburoko 'yí ga bí 'bí Eróde e ní yéme misómú ledre gí ro úfu Yésu.

Tú'dú 'yí e lodúní kací Yésu

⁷ Zí Yésu ínyiyé kí 'yí lódú kacíne e ndéréye do gbúróngó mikavu Galiláya. Zí tú'dú 'yí e gí simi kǎngá bí Galiláya ní lódú wo íri. ⁸ Simi bí 'yí e uwúní ledre ga bí ndísi méngí yée ní, zí ngítí géyí ínyiyé gí simi Yerusaléma kí kǎngá ga bí Yúdáya kí Ídumáya, nda kí ngítí géyí írigbére ga bí sága Yeredéne kí gara bí Táyre, kí Sidóna ní óguyé zía. ⁹ Gí zía bí, 'yí máa ga gére nées ofuní nda go ní, zía úku ledre zí 'yí lódú kacíne e yémeómo ngítí owú kurúngba nzíyíné zíne ndísiné simi a gí zí bí kí ídine royé ndá ke. ¹⁰ Zía síkpi tú'dú 'yí e gí do ndíyá eyé e. Zí ngítí géyí 'yí ndíyá e ndísi kí ítrí royé gí ro óguyé gbóo

ro Yésu, gí ro óto síllye roa. ¹¹ Simi bí bicayi lomo e lurúndikíní wo ní, zíye ndísi útúye bí kó'dú Yésu gbúrógbóye 'dága kídí, “Áyí Owú 'bí Lomo.” ¹² Zí Yésu lóru yée kídí, ndaní úku 'dódo ledrené zí 'yí e wá.

Yésu geléogu 'yimikása e sokó doa gbre (Lúru kpá Matáyo 10:1-4, Lúka 6:12-16)

¹³ Zí Yésu ékíne do landa, zía ndólo 'yí ga bí ili yée ní, ¹⁴ zía geléogu ya'dá e sokó doa gbre (12), káa do 'yimikása ené e* gí ro zíne kása yée kací bí e kí úku ledre 'bí Lomo zí 'yí e, ¹⁵ kpá gí ro zíye ídiye kí roko'bu do dokéké e gí ro ndísi lágaoyó yée kíe. ¹⁶ Ba írì 'yí ga bí gelé yée sokó doa gbre ní. Simúna, wo bí Yésu í'bí ngítí íri zía, “Pétero” ní, ¹⁷ nda Yakóbo e kí lúnduné Yiwáni, owú 'bí Zebedíya e. Née yée ga bí kóo Yésu ífí íriyé kídí, “Owú Rará e” ní, ¹⁸ Nda Andiríya, Pílípíto, Batilímáyo, Matáyo, Tóma, Yakóbo wotú Alafáyo, Tadéyo, Simúna Zílotó†, ¹⁹ nda kí Yúda Keriyóta, bí í'bí ngbángá Yésu ní.

'Yí 'dódo lorú e ya Yésu ní kí Belezabúbu simíné

(Lúru kpá Matáyo 12:22-32, Lúka 11:14-23, 12:10)

²⁰ Zí Yésu ndá'bayé 'be, zí tú'dú 'yí e kpá yóko royé, bí ánu éyí ndaa lolú zía kí 'yí lódú kacíne e wá. ²¹ Simi bí 'yí ené e uwúní ledre a ní, zíye ínyiyé ndéréye gí ro 'dí'bilúgu wo, gí zía, ukuní go ya, “Simi doa sinyí go misinyí.”

Roko'bu Yésu romo do 'bí Satána

²² Ngítí géyí 'yí 'dódo lorú ga bí oguní gí simi Yerusaléma ní, ukuní 'bí eyé kídí, “Yésu ní kí Belezabúbu simíné. Í'bí cóngó ro zía ne, zía ndísiné lágaoyó dokéké e kíe.”

²³ Zí Yésu ndólo yée, úku ledre zíye simi muruwayi kídí, “Satána ní kpá ndísi lágaoyó Satána 'dá'ba? ²⁴ Togú 'yí 'bí ngére ndísiní méngí okó dengbíye yá, kǎngá 'bí ngére nées toroyeme roné wá. ²⁵ Kpá kenée togú sümü e ífiní royé, ndísi méngí okó akpa dengbíye yá, 'be 'bí eyé nées toroyeme roné wá. ²⁶ Togú Satána ndísi nda go méngí okó akpa kí 'yí ené e ní, niyí nda ndísi méngí moko ené káa be 'dí? Roko'bu a ní úkú. ²⁷ 'Yí utúásá ólú 'díçí 'bí mongú ngére, ngáka éyí ené e wá, 'buó togú odótu ngére nées kí, ní nda fú ngáka éyí ené e gí 'díçí ndéré kíe.

‡ **2:26** 2:26 Mongú 'yí 'dáná éyí: Mongú 'yí 'dáná éyí romo do manda 'bí 'yí 'dáná éyí e zí Lomo. Ndísi lengbe ólú dujú ne simi 'díçí bí Mongú Bí 'bí Lomo simi 'Díçí 'bí Lomo ní gí ro 'dáná éyí zí Lomo kí'dí kéré simi simibi kíe'do. Ndísi 'dí'bí sáma bángá bí ongoonzóní gí ro 'dáná a zí Lomo ní ólú kíe 'díçí íri gí ro zí Lomo ótoómo lúyú ledre 'bí 'yíma'dí e. * **3:14** 3:14 'Yimikása: Nées 'yí ga bí Yésu í'bí roko'bu zíye, zía ndísi kása yée ndéré kí méngí moko ené e káa zí úku bilámá ledre ené zí 'yí e, kí síkpi 'yí ndíyá e kpá kí ógóoyó bicayi lomo e gí simi 'yí e ní. † **3:18** 3:18 Zílotó: Iní ledre gí simia kídí, Wo bí 'bú kǎngá ené ofú do ga go ní.

28 “Máúku zise ma'dúí, Lomo ni ótoómo milúyú ledre 'bi 'yi e, kí ledre ga bi ndíşini úku síní yée ni mbá. 29 Togú 'yi uku síní ledre gi do bi 'Dówú Lomo yá, Lomo otoomo ledre zía kú wá, gi zía mengi née go bisíní ledre bi ngárá utúasá úkú kú wá ní.” 30 Yésú uku ledre née kenée, gi zía bi 'yi 'dódo lorú ga gére née ukuní ledre kídí, “Ni kí bicayi lomo siminé ní.”

Ledre gi ro mbágá Yésú kí lúnduga

(Lúru kpá Matáyo 12:46-50, Lúka 8:19-21)

31 Zí mbágá Yésú kí lúnduga ndéréóguyé do bi bi ní doa ní, zíye tóroyé çikí sága, kákasa 'dĩçí íri ndóloógu wo zíye. 32 Zí tũ'dú 'yi ga bi gbaá cigí Yésú ní úku ledre zía kídí, “Mongú 'yi, mbágáyí kí lúnduyí e niyí ndólo yí sága 'dáa.”

33 Zí Yésú ndú'yú yée kídí, “Mbágáma e kí lúndumá e 'be náambi e?”

34 Zía lúru 'yi ga bi niyí mindíşiyé cigíne gbaá ba, zía úku ledre kídí, “Ga bi niyí ndíş ba, mbágáma e kí lúndumá e. 35 'Yi ga bi ndíşini méngí ledre ga bi Lomo ili yée ní, niyí ye lúndumá e lémimá e kí mbágáma e.”

4

Muruwayi gi ro kúfú

(Lúru kpá Matáyo 13:1-9, Lúka 8:4-8)

1 Simi ngíti şindí kadra zí Yésú kpá ndéréne ndíş 'dódo ledre zí 'yi e do gbúróngó mikavu Galiláya. Zí tũ'dú 'yi e yóko royé cigí a gbaá. Zía ékí ndíşiné simi kuşungba ndíş 'dódo kása ledre zíye.

2 'Dódo tũ'dú ledre e zíye simi muruwayi kídí, 3 “Úwúsé aka ledre ba, ngíti o'do nderé kóo óyu kúfú ené. 4 Simi bi ndíş óyu kúfú ní, zí ngíti géyí útúye do misi'di, zí solú e óguyé lágá yée. 5 Ngíti géyí utúní 'bi eyé do gbúgbúru kí'dí bi kángá ndaa 'be'be'de ore wá ní. Zíye útúyé 'diya gi zía ciyiye olú ené simi kángá mbí wá. 6 Simi bi bírará kadra suwu kíngaya ní, zíye á'dáye gi zía ciyiye ndaa simi kángá mbí wá, zíye gágáye rufú. 7 Ngíti géyí kúfú utú 'bi ené do bi kí kñi e doné ní. Simi bi utú ní, ngboró yeme roné wá gi zía kñi olúindí yi ené nda 'dútu bi ngboró gi zía mbá. 8 Ngíti a utú 'bi ené simi ngomu kángá, zía ánane bilámáne kíngaya. Gi simi ngíti bi mñgí yáká owo kongu kje'do doa sokó, gi simi ngíti a 'bi ené kongu ota. Zía ówo gi simi ngíti a kongu inyi.”

9 Zí Yésú úku ledre kídí, “'Yi bi mbília uwú ledre bú ní, idí uwú ledre née.”

10 Simi bi Yésú ni nda go ngúcuné ní, zí 'yimikása ené e kí ngíti géyí 'yi lódu kacíga

ndú'yú wo kídí, “Mongú 'yi, ledre 'bié gi simi muruwayi gána ní káa be 'di?”

11 Zía úku ledre zíye kídí, “Mááyí ba go 'dódo a zise. Togú zí ngíti géyí 'yi e yá, mááyí 'dódo a zíye simi muruwayi, 12 gi ro “ 'niyí lúru éyi ga bi mándíşé méngí yée ní, utúasá esé ówoyése a wá, zíye ndíşiyé úwú ledre ga bi mááyí ndíş úku yée ní utúasá ené olú simi dosé wá

Idí oyólo 'bóní misómú ledre eyé ba bo, káa bi Lomo otoomo milúyú ledre eyé go.”

13 Zía kpá úku ledre zíye kídí, “Ówosé esé ini ledre gi simi muruwayi née fú lá wá? Ásé nda ówoyése ngíti géyí muruwayi ga bi mááyí úku yée ní káa be 'di? 14 Kúru Lomo ní káa zí kúfú bi ndíşini óyu a yáká ní. 15 Ngíti géyí 'yi e niyí 'bi eyé káa zí kúfú bi utú do misi'di ní. Niyí úwú kúru Lomo 'diya, lu'bú kpá wá, geré zí Satána óguné 'di'bióyo a gi simiyé.

16 Ngíti géyí 'yi e niyí 'bi eyé káa zí landa ní. Niyí úwú kúru Lomo zíye ídiye 'diya kí rokinyi. 17 Nda gi zía bi ciyí ledre ma'dáa ndaa simiyé wá ní, geré zíye ótoómo a gi zí 'do'dó bi ndiki yée go ní. 18 Ngíti géyí niyí 'bi eyé káa zí kúfú bi utú dongará kñi ní, 19 nda gi zí sómú ledre éyi ga bi 'bi sága, zíye ndíşiyé óto 'búye kíngaya ní, zí 'bú ledre 'bi Lomo nda úkúne gi doyé, utúasáni eyé lolú ána bilámá miánáye wá.

20 Ngíti géyí 'yi e niyí 'bi eyé káa zí ngomu kángá ní. Simi bi úwú kúru Lomo ní, zíye ngungu a, zí sómú ledre éyi óyólo 'bó roné bilámáne, zíye 'di'bi a, zíye ndíşiyé méngí ledre ga bi Lomo ili ní, zí míméngí ledre eyé ídine bilámáne káa zí kúfú bi anáogu kongu kje'do doa sokó (30), kongu ota (60) nda kí yée ga bi anáoguní kongu inyi (100) ní.”

Muruwayi gi ro bimişngó

(Lúru kpá Lúka 8:16-18)

21 Zí Yésú kpá úku ngíti ledre zíye kídí, “'Yi unduoto pho'du bú 'dĩçí kacíne, zía ló'bu'dútu a şí pheré, togú şí rangba? Ni óto pho'du née do nyára bi. 22 Gi ro zí éyi ga bi simi mişuluru ní, ídiye mbá do nyára bi. Gba ledre ga bi niyí miótoécíyé ní do ówo yée mbá. 23 'Yi bi mbília uwú ledre bú ní, idí uwú ledre née.”

24 Zía kpá úku ledre kídí, “Ídisé óto ledre ga bi úwúsé yée née simi dosé. Misi'di bi ndíşisé méngí 'yi e kie ní, ni idí kpá ne misi'di bi do méngíşé e kie nda za kíngaya ní. 25 'Yi bi ni kí éyi e zine ní, niyí 'bí yata a zía nda za kíngaya. 'Yi máa wo bi ngárá éyi eyení zía wá ní, abú wo bi zía cuku'dée née niyí 'di'bióyo a gi zía kpúru 'dá'ba.”

Ngíti muruwayi gi ro kúfú

²⁶ Zí Yésú úku ngíti muruwayi kídí, "Ledre gi ro 'be' bi Lomo káa zí 'yí' bi oyú kúfú yáká ní. ²⁷ Kí kádra kí ndùlú mbá togú ní 'dú'du togú ní mbú dilá yá, kúfú ga bí oyú yéé ní niyí útú zíye ngbóroye abú owo wá. ²⁸ Kángá ndìsì 'í' bí éyí miánu zíye lá dùú ne, zíye ngbóroye kíe, aka kókó sìnđiye, nda giri zíye ngbóroye, zíye gborúye, nda geré go miánáye. ²⁹ Nda simi bí kére ní go nzíyiné gi ro óngó a ní, zía nda tónóné óngó a."

Muruwayi gi ro kúfú musitáda

(Lúrú kpá Matáyo 13:31,32, Lúka 13:18,19)

³⁰ Zí Yésú kpá úku ngíti muruwayi zíye kídí, "Mááyí ótoásá ledre gi ro 'be' bi Lomo 'dáa ní kí 'dí? Muruwayi bí ní útúásá kée ní wo be 'dí? ³¹ Ní káa zí kúfú musitáda ní. Gí zía ní kúfú bí ní nzéré kángaya ní. ³² Abú kúfú kágá nées ní nzéré kenée ndotó, togú 'dìyíni go yáká útú go yá, zía ngbóro romoné do ngíti géyí éyí ga bí yáká ore ní mbá. Ní rásá t'ù'dú, zí solú e ndìsì úbú 'be' bí éyí komoa."

³³ Yésú ndìsì kóo 'dódo ledre zí 'yí e simi muruwayi. Mengí kenée gi do bí zíye ówo'dí'bi ini ledre gi simiyé. ³⁴ Kací kádra e mbá, togú Yésú ní go ndìsì 'dódo ledre yá, zía ndìsíné 'dódo ngíti géyí ledre e simi muruwayi. Simi bí lurú go tí lá céré yéé kí 'yí lódú kacíne e ní, zía ñyíné úkuógú ledre gi simi muruwayi ga gére nées mbá zíye.

Yésú uçuomo mongú sili kí ìlì

(Lúrú kpá Matáyo 8:23-27, Lúka 8:22-25)

³⁵ Nda kí tagá a nées ní, zí Yésú úku ledre zí 'yí lódú kacíne e kídí, "Doguzé aka bí mu sága gi 'dí keří." ³⁶ Zíye ñyiyé ótoómo t'ù'dú 'yí ga bí yokoní royé nées ore, zí 'yí lódú kacíga ékílódú kací a simi owú kurúngba bí gáa ndìsì simi a ní, zí ngíti géyí 'yí e ékí 'bí éyí simi ngíti géyí kurúngba e yóó, zíye ndéréókópoye. ³⁷ Zí mongú sili óguné kříkříkříkpi, zía ndìsíné ìlìógú ini simi kurúngba bí Yésú ní simi a ní, gbuwa gbuwa gbuwa, ngíti kurúngba nda kí 'dúcu go cúku'dée.

³⁸ Yésú, ní m'í'dú'duné, kí doné gá do éyí 'dága. Zí 'yí lódú kacíga ga ba ñyiyé úru wo, kídí, "Áko, 'Yí 'dódo ledre, sómú eyí ledre umbu bí azé go úyu a, ba wá?"

³⁹ Zía ñyíógúné, úku ledre zí sili kpá kí kúrúmu ini kídí, "Ídí tóro tí." Zí sili tóroné tí, zí mongú gború bí bí gáa ba ídine síí.

⁴⁰ Zí Yésú óyó komoné úku ledre zí 'yí lódú kacíne ga gére nées kídí, "Áyi, érésé ngírí gi zí 'dí? Ngúngusé aka esé ledremá fú lá wá?"

⁴¹ Zí ngírí ledre bí Yésú mengí nées ólúne royé gbála, zíye tónóye úku ledre dengbíye kídí, "Bí káa lará 'yí 'dí, bí sili kí kúrúmu ini uwúní ledre ené gba ye ní?"

5

Yésú lagaoyó dokéké gi simi ngíti o'do
(Lúrú kpá Matáyo 8:28-34, Lúka 8:26-39)

¹ Zí Yésú kí 'yí lódú kacíne e go 'dógu bí ndéréóguyé simi gara bí Gerésá ní. ² Simi bí Yésú ní go ndítoógu gi simi kurúngba ní, zí ngíti o'do kí dokéké siminé ólúógúné gi dongará bí e zía. ³ O'do máa nées, ambá bí ndìsì ené nda yí ené kóo sị bí e یری. 'Yí bí ní útúásá ódó wo abú kpá gba cù kí ká'dá késí ní ndaa. ⁴ Odó andání kóo sìnđia kí sılja go miódó ánda kí ká'dá késí ndìsì 'déci yéé gi roné fú lá m'í'déci, gi zía, cóngó roa ofú kóo go. 'Yí bí zía útúásáne gba gi ro 'dí'bingeri wo ní ndaa kpá wá. ⁵ Kí'dí bí ní go dongará bí máa ga gére nées یری, togú kí kádra togú kí ndùlú yá, zía ndìsì gbúrógboné 'dága kpá ndìsì kí óngó roné kí tutú e.

⁶ Simi bí o'do nées lúrúndiki Yésú gi gbála ní, geré zía ngásóguné zía یری, zía útúne gbrí do ngúrú sìnđine bí kó'dú Yésú. ⁷ Zía gbúrógboné 'dága kídí, "Yésú, yí Owú 'bí Lomo bí komo ere ní, éyí bí ìlì gi zima ní 'dí? Ídí lólóbú zima do komo Lomo kídí, ógu eyí ba gi ro méngí bisinyí ledre kima wá."

⁸ O'do nées uku ledre kenée gi zía bí Yésú úku ledre zí dokéké nées kídí, "Ólúógú gi simi o'do nées mu."

⁹ Zí Yésú ndú'yú wo kídí, "Iřiyí náambi?"

Zía úkulúgu ledre zí Yésú kídí, "Iřimá Owú't'ù'dú, gi zía bí, azé t'ù'dú ní." ¹⁰ Zía ndìsíné dódó roné ro Yésú kángaya kídí, "Nda lagaoyó zée gi ore wá."

¹¹ T'ù'dú mükürú e niyí kóo gbóo ore, ndìsini ánu éyí dogboru landa. ¹² Zí dokéké ga gére nées dódó royé zí Yésú kídí, "Kása zée ndéré ndìsì simi mükürú ga bí 'dáa ba." ¹³ Zí Yésú 'bí misi'di zí dokéké e ólúóguyé gi simi o'do nées, zíye ndéré ólúye simi mükürú e. Zí t'ù'dú mükürú ga gére nées éyí 'bí álıfu gbre, ñyiyé ru ndürú'búye gi do gboru landa, ndéré útúye mbá simi mongú mikavu do úyuye mbá.

¹⁴ Zí 'yí 'bá'bá mükürú ga gére nées ñyiyé ngásáye úku 'dódo ledre bí mengí roné nées simi gara, kpá kí ngíti géyí bí ga bí gbóo gbóo ore ní mbá. Zí 'yí e óguyé mbá lúrú ledre bí mengí roné nées. ¹⁵ Simi bí oguní zí Yésú ní, zíye ndiki o'do bí Yésú lagaogu dokéké e gi simi a ba kí ndìsì bilámáne kí bongó roné. Zí ngírí méngí 'yí ga gére nées kángaya.

¹⁶ 'Yi ga bi lurúni ledre bi méngi roné zí o'do nées, kpá ká wo bi zí muḱurú e ní, zíye ndísiyé úku a zí lafúye e. ¹⁷ Zí 'yi máa ga gére nées ndísi dódó royé ro Yésu, idi mu ólúógu gi simi kángá eyé gi ore 'dá ba.

¹⁸ Simi bi Yésu ékí go simi kuṙúngba ní, zí o'do bi dokéké e olúoguní gi simi a ní dódó roné ro Yésu yée idiní ndéré kéne. ¹⁹ Yésu nguṙu ené zíye ndéréye kéne wá, tí lá zía úku ledre zía kídí, "Ndá'ba aka 'be zí 'yi eyé e, zíyí líkpí bilámá ledre bi Ngéere Lomo méngi zíyí ká bilámá mimbé'dené ní zíye." ²⁰ Zí o'do nées ínyiné ndéréne ká úku 'dódo ledre bi Yésu méngi zía nées zí 'yi e simi kángá bi Dikapólísi ká tú'dú gara ga bi ore sokó ní mbá. Zí tara 'yi ga bi kóo ore ní ídríne mbá mǎdrí.

Yésu romo do umbu ká ndiá

(Lúru kpá Matáyo 9:18-26, Lúka 8:40-56)

²¹ Zí Yésu ékílúgu roné simi kuṙúngba zía 'dógu bi sága gi 'dí kéré, zí tú'dú 'yi e kpá ínyíye yóko royé gbaa cigi a do gbúróngó mikávu Galiláya íri.

²² Zí ngúru mongú 'yi 'bi 'Díçí Kótruro ká íríné Yáyro óguné íri. Simi bi lurúndiki Yésu ní, zía ógu ndísiné ndoo sí sǎndí Yésu, ²³ nguṙu roné kíngaya kídí, "Áko, mongú 'yi, nyíma ní ká ndiá zaá o'buó'bu ógu aka ndéré óto síllyi roa, gi ro zí ndiá máa nées úkúne gi roa zía ídine trídri." ²⁴ Zí Yésu ínyíye ndéréye ká o'do nées.

Zí tú'dú 'yi e útúye ruu do kacíye, misi'di eye lolu kóo zíye wá, ndísiní nda ndéré ká ítrí royé mǎtrí.

²⁵ Ngíti kára ní kóo dongará 'yi ga gére nées kírí nées ká ndiá ká'dá 'bi kará e roné, simibi doa káe go sokó doa gbere. ²⁶ Gamá zí tú'dú dokotóro e go má, zí késí úkúne gi zía miúkú, tí lá ndiá tatá nda yi ené roa 'dá'dá. ²⁷ Simi bi kára nées uwú ledre Yésu ní, geré zía ndéréne gi 'dí sogo a gi dongará tú'dú 'yi ga gére nées óto síllye ro bongó bi ro Yésu ní. ²⁸ Zía somú ledre kídí, "Togú máoto síllye lá ro bongó ené yá, ndiá ba ní úkú gi romá." ²⁹ Simi bi méngi kenée ní, geré zí ndiá nées úkúne gi roa. Zía ówo a kídí simi sanáne eme go.

³⁰ Zí Yésu kpá ówo a kídí roko'bu bi siminé ní méngi moko go. Zía lúru bi 'dí sogone, zía ndúndu'yú kídí, "Ambi oto síllye ro bongó amá ne?"

³¹ Zí 'yi lódú kacíga úku ledre zía kídí, "Mongú 'yi, 'Lúru aka lá tú'dú 'yi ga bi gbaa cigiyi ba, áyí ówo 'yi bi oto síllye royí ní káa be 'di?"

³² Abú ndotó, Yésu ní kpá fú ndísi lúru bi kere gi ro ówo 'yi bi oto síllye roné ní. ³³ Zí kára nées owo ledre bi méngi roné zíne ní, zía óguné ká mbé'bé gi zí ngírí útúne sí sǎndí Yésu, do úku ledre e gi do

biné zí Yésu. ³⁴ Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, "Owú 'bi amáa, ndiá úkú go gi royí, gi zía bi nguṙu ledremá ní. Ndéré mu bilámáne 'dó'dó lolu wá."

³⁵ Simi bi Yésu ní aka ndísi ódro ní, zí ngíti géyi 'yi e óguyé gi 'be 'bi Yáyro, zíye úku ledre zí Yáyro kídí, "Mongú 'yi, nyíyí ootomo 'dówú go. Ndá lolu 'dó'do mongú 'yi nées wá."

³⁶ Ledre nées ata ené kóo kací komo Yésu wá, zía ínyiné úku ledre zí Yáyro kídí, "Lomo royí ndaa úyu wá, idi lá nguṙu ledremá."

³⁷ Yésu ili ené zí tú'dú 'yi e lódú nées wá, lá duú Pétero e ká Yakóbo e ká lúnduné Yiwáni e. ³⁸ Niyí ógu bi 'be 'bi Yáyro íri ní, tú'dú 'yi e niyi go íni ini ká mbúmbúdu. ³⁹ Zí Yésu ínyiné ólúne 'díçí ini, zía úku ledre zí 'yi ga bi íri nées kídí, "Ndásé ini ini wá, owú nées uyu ené wá, 'du'du yi ené nées lá mi'dú'du." ⁴⁰ Zí 'yi ga bi 'díçí íri nées útúye coo kúgu wo mikúgu.

Gi do kací bi uku ledre zíye ólúóguyé sága ní, zía 'dí'bi 'bumiowú ká mbágáa nda ká 'yi lódú kacíga ga bi niyi kéye ní do ólúókpóye simi ngíti simi 'díçí bi otoní umbu owú nées simi a ní. ⁴¹ Zí Yésu 'dí'bi síllye owú nées do úku ledre zía ká tara Aráma kídí, "Talíta kúmu" kídí, "Nyíma, ínyiógu mu 'dága" ⁴² Geré zí owúkára nées úrúne, zía ínyióguné 'dága ndísi gámáne. Zí tara 'bua ká mbágáa ká 'yi lódú kací Yésu ídríne mbá mǎdrí. ⁴³ Zí Yésu úku ledre o'buóbu zí 'bua ká mbágáa kídí 'yi e ndaní aka ówo ledre bi méngi roné nées wá. Zía kpá úku ledre zíye idiní i'bi éyí miánu zía ánu a.

6

'Yi e asiní gi ro Yésu simi Nazeréta

(Lúru kpá Matáyo 13:53-58, Lúka 4:16-30)

¹ Gi do kací ledre nées ní, zí Yésu e ínyíye ká 'yi lódú kacíne e gi ore ndá'balúgu royé simi Nazeréta, owú gara bi Yésu ngoró simi a ní. ² Simi ngíti Síli 'bi 'Dówúro zí Yésu ndísiné 'dódo ledre zí tú'dú 'yi e simi 'Díçí Kótruro. Zí tara 'yi e ídríne mbá mǎdrí ká úwu ledre ga bi ndísi úku yée ní.

Zíye ndísiyé úku ledre kídí, "O'do ba ndiki mongú ówo ledre bi 'dénýe káa ba gi 'da? Ambi 'dodo ledre ga gére nées zía ne? Sara aka lá roko'bu bi ndísi méngi mǎngburoko ledre ga gére nées káe nées, ndiki gi 'da?" ³ Zí ngíti géyi 'yi e úku ledre kídí, "Nées ndaa 'yi yéme éyi e gi simi kágá ba wá? Bi ní owú 'bi Mariya bi lúnduga niyi Yakóbo, Yoséfa, Yúda ká Simúna e ní wá? Lémiga ndísiní ndísi fú kize ona" Zíye lúrucáyi wo do ásiyé ká nguṙu ledre ené. ⁴ Yésu ya zíye ní, "'Yi lóngó e ndísiní óto

úndru nébì ye. Togú nda 'be yá, sùmuḡa otoní eyé úndrua wá."

⁵ Gí zía bì tǔ'dúye nḡunḡuní ledre ené wá ní, menḡi ené ledre ga bì kí roko'buýé ní ore wá, 'dì'bioyó ndíyá lá gí ro ngítí géyí 'yí e. ⁶ Zía kóo ndìsiné sòmúló'bó ledre bì 'yí ga gére nées nḡunḡuní ledrené, gí zía wá ní.

*Yésu kasa 'yimikása e sokó doa gbre
(Lúru kpá Matáyo 10:5-15, Lúka 9:1-6)*

Zí Yésu ìnyiyé ndéréye simi owú gara ga bì gbóo gbóo ore ní, kí 'dódo ledre zí 'yí e.

⁷ Nda simi ngítí sǐlǐ, zía ndóloyóko 'yimikása ené ga bì sokó doa gbre (12) ní, zía í'bí roko'bu zíye ídíye do dokéké e, zía kása yée gbre gbre.

⁸ Zía úku ledre zíye kídí, "Simi mindérése, idísé 'dì'bi lá dùy nḡbángbá. Ndásé 'dì'bi kombo e, ambata e, kí késí wá. ⁹ Wará bì sǐndise ní asá go, ndásé 'dì'biróngó bongó wá.

¹⁰ "Togú óḡusé go simi ngítí gara, idísé ndìsjí simi 'be bì 'dì'biní sée go simi a simi sùmu ní ásé nda fú ókpó gí ore. ¹¹ 'Be máa wo bì 'dì'biní sée simi a simi sùmu wá, uwúní ledre esé kpá simi a wá ní yá, idísé 'bù'buru gí ro sǐndise cǐkí ore simi bì ásé go ndéréókpó ní gí ro zía 'dódo a kídí, asiní go gí romá."

¹² Zíye ndéréókpóye, ndìsjí úku ledre zí 'yí e, idíní óyóló'bó mimbé'deyé. ¹³ Zíye lágaoyó dokéké e gí simi tǔ'dú 'yí e, zíye sùsù'bù ro tǔ'dú 'yí ndíyá e, zí ndíyá eyé ùkúne.

*Ledre umbu Yiwáni Babatǐza
(Lúru kpá Matáyo 14:1-12, Lúka 9:7-9)*

¹⁴ Zí ngére Eróde* úwú phanda ledre Yésu. Zí ngítí géyí 'yí e ndìsiyé úkuló'bó ledre kídí, "Yiwáni 'yí bábátǐzǐ 'yí e bì kóo ufuní wo ba, urú go ne, ndìsjí menḡi ledre ga bì kí roko'buýé gére nées gí zí kényí nées."

¹⁵ Ngítí géyí 'yí e ya, Yésu ní, "Nébì Iliya kóna ní." Ngítí géyí ya, "Ní ngúru nébì gí dongará nébì ga bì kóo 'desí ní."

¹⁶ Simi bì Eróde uwú ledre ga bì 'yí e ndìsiní úku yée gí ro Yésu kenée ní, zía úku 'bí ené kídí, "Zí Yiwáni kóo máúfu wo ní, úrúne nées go tí ne ma'díi?"

¹⁷ Eróde 'dì'bi kóo Erodiya me'be lúnduné Phǐlipo. Zí Yiwáni úku ledre kídí ndaa bílamáne zía menḡi kényí kenée wá. Zía 'dì'bi Yiwáni óto wo simi sǐḡinjí. ¹⁸ Yiwáni ya kídí, "Ndaa miútúásáne zíyí 'dì'bioyó kára gí zí lúnduyí' nda zíyí wá."

¹⁹ Gí zí kényí nées ní, kémǐ 'bù Yiwáni ndaa kóo do Erodiya wá. Zía kóo óto ledre siminé kídí, nées ní úfu Yiwáni 'búo. ²⁰ Eróde ndìsjí kóo éré kí úfu Yiwáni kpá ngírí, gí zía owo bú kídí, Yiwáni luyú ené ledre wá. Zía úku ledre zí 'yí 'bí sǐḡinjí e idíní lúru bì kací a. Abú ledre bì Yiwáni ndìsjí kóo úku a ní ndìsjí 'dó'do sòmú ledre ené yá ili kóo kpá fú ndìsjí úwú yata ledre e gí zí Yiwáni.

²¹ Zí misi'di líkpíne zí kára nées Erodiya, gí ro úfu Yiwáni. Eróde menḡi ayímǐ 'bí sǐlǐ bì kóo arání nées simi a ní. Zía ndóloḡu mǐngburoko 'yí ené e kpá kí mǐngburoko manda ga bì 'bí asikíri e[‡] ndìsiní menḡi moko kénye simi kángá bì Galiláya ní. ²² Zí nyí Erodiya ólúne ndìsjí lé'bé ke'bí, zí rokinyí menḡi Eróde e kí 'yí ga bì kóo ndìsiní ánu éyí kénye ní mbá.

Zí Ngére ìnyine úku ledre zí owú nées kídí, "Éyí bì ili zíma í'bí a zíyí ní 'dì? Mááyí í'bí a zíyí." ²³ Zía ìnyine lolóbú zí owú nées kídí, "Tí lá éyí bì ili wo ní mááyí í'bí a zíyí, abú yana kángá bì mááyí ngére simi a ba."

²⁴ Zí owú nées ngásáne ndú'yú mbágáne kídí, "Máídí úku ledre 'dì?"

Mbágáa ya zía ní, "Idíní í'bióḡu kúrógbó do Yiwáni 'yí bábátǐzǐ 'yí e zíyí."

²⁵ Zí owú nées geré ìnyine ngásándá'bané úku ledre zí ngére kídí, "Máili idíní í'bióḡu kúrógbó do Yiwáni Babatǐza zíma do éyí ona."

²⁶ Zí bì sǐnyíne ro ngére gbála. Nda lá, gí zía bì, lolóbú go do komo 'yí ga bì ndoḡoḡu yée ní, zí ngírí menḡi wo asi wá. ²⁷ Zía kása 'yí kídí, "Nderé mu úfu Yiwáni zíyí óḡuyí kí kúrógbó doa gírí." Zí asikíri nées ndéréne simi sǐḡinjí íri, zía úfu Yiwáni, zía óḡo 'décǐ goa, ²⁸ do óḡuné kí kúrógbó doa do éyí, zía ìnyine í'bí a zí owú nées. Zía ndéréne kíe í'bí a zí mbágáne. ²⁹ Simi bì 'yí lódú kací Yiwáni uwúní ledre a ní, zíye óḡuyé 'dì'bi umbu a, ndéréye kíe óto a.

Yésu í'bí éyí miánu zí 'yí e álfu ìnyí

(Lúru kpá Matáyo 14:13-21, Lúka 9:10-17, Yiwáni 6:1-14)

³⁰ Zí 'yimikása e ndá'baóḡuyé, zíye úku 'dódo ledre ga bì menḡiní yée kí ledre ga bì 'dodoní yée zí 'yí e ní, mbá zí Yésu ma'dáa.

³¹ Née ní zí tǔ'dú 'yí e nda kóo ndìsjí kí óḡu zíye gbúrú gbúrú gbúrú gburu, sǐndí kadra zí Yésu ánu éyí kí 'yimikása ené e ndaa. Zía úku ledre zí 'yimikása ené e kídí, "Nderézé aka mu do ngítí owú bì gí ro zise aka 'dówúrosé cúku'dée."

* **6:14** 6:14 Ngére Eróde: Ndìsiní ndólo wo Eróde Ánitipasi. Ní wotǐ mongú ngére Eróde bì kóo ní ngére simi sǐndí kadra bì arání Yésu ní. Eróde Ánitipasi ní kpá ngére bì onzó Yiwáni Babatǐza simi sǐḡinjí do úfu wo ní. † **6:18** 6:18 Lúndu Eróde: Lúndu nées ní aka kóo tí kí komoné zí Eróde Ánitipasi 'dì'bi me'bea Erodiya gí zía zíne káa do kára.

‡ **6:21** 6:21 Mongú manda 'bí asikíri e: Ndìsjí lúru bì kací asikíri e álfu. Ní 'bí ené do manda ga bì 'bí asikíri e ní.

³² Zíyè ìnyíyè ngúcuyé kí kuřúngba ndéréye do ngíti owù bí. ³³ Zí tǔ'dù 'yì e lùrú yéè kí ndéré, zíyè tónóyè óguyé gí simì gara ga bì ore ní mbá, ndìsì ngásáye ruq gí do gbúrúngó, óguútu royé fì ye gí zí Yésù írí. ³⁴ Simì bì Yésù ekjogu gí simì kuřúngba ní, zía lùrú tǔ'dù 'yì ga gère née, zí lerjye méngì wo, gí zía niyì kacì komoa káa zì kabìřkì ga bì 'yì lùrú bì ndaá kacíyè wá ní. Zía tónónè 'dódo tǔ'dù ledre e zíyè.

³⁵ Nda go kí tagá, zí 'yì lódù kacíga óguyé úku ledre zía kídì, "Mongú 'yì, bì ba 'be ndaní doa wá, kadra utú kpá go. ³⁶ Ídì úku ledre zì 'yì ga ba ndéréye do bì ga bì gbóo gbóo kára ní ní, gí ro zíyè úgú éyì miánu, zíyè ánu a."

³⁷ Zí Yésù úku ledre zíyè kídì, "Ídísé í'bí éyì miánu zíyè."

Zíyè úkulúgu ledre zí Yésù kídì, "'Yì ga gère née ofuní go. Abú késì ídì ba gáa zíyè ona kpá za cù késì 'bì 'yì bì méngì moko gí roa simìbì kǐé'do ní yá, utúasá fú lá úgú éyì miánu, zía ásáne kí 'yì ga gère née wá."

³⁸ Zí Yésù ndú'yú yéè kídì, "Ambata ni zise kírì née mbá ndu?"

Simì bì nderení lùrú a ní, zíyè óguyé kí ledre kídì, "Ambata ni írí lá dujì ìnyì, kí minzéré kénzè e gbre."

³⁹ Zí Yésù úku ledre, idínì ifibáyi 'yì ga gère née zíyè ndìsìyè bì do súwú e ore. ⁴⁰ Zí 'yì e ndìsìyè bì e mingúngúcuá, ngíti géyì miya, ngíti géyì cù gbre doa sokó. ⁴¹ Zí Yésù 'dì'bi ambata bì ìnyì kí minzéré kénzè ga bì gbre née, zía lùrú bì komo ere 'dága, zía í'bí mbófo éyì zí Lomo, do 'déweifi simì a. Zía í'bí yéè zí 'yì lódù kacíne e ifi yéè zí 'yì e. Zía ifi minzéré kénzè ga bì gbre née kacíyè kpá kenéè. ⁴² Zí 'yì ga gère née ánu éyì, zía utúásáne kíyè kpìni. ⁴³ Zí lódù kacíga 'dó'dúyóko nyunyú ambata kí kénzè bì 'yì e lereomoní ní, zí gbétè e 'dúcuyé kíyè sokó doa gbre. ⁴⁴ 'Yì ga bì kóo anunì éyì née ní, oloní ya'dá e mbá álifu ìnyì.

Yésù nderé do iní

(Lùrú kpá Matáyo 14:22-33, Yìwání 6:15-21)

⁴⁵ Geré gí ore, zí Yésù kása 'yì lódù kacíne e ndéré 'bì eyé 'dá'dá kí kuřúngba sòngó née simì Beteseyída. Zía aka idíáká 'bì ené 'dá'ba úku ledre zì 'yì ga gère née ndá'bayé 'be. ⁴⁶ Simì bì uku ledre go zì 'yì ga gère née kídì bayínì mu ní, zía ékíne do landa iní iní zì Lomo.

⁴⁷ Zía ndìsìné do gbúrúngó írí ngúcuné gí kí tagá, zí 'yì lódù kacíga nderéóguyé kí kuřúngba yana mongú mikavu. ⁴⁸ Zí Yésù lùrúndíkì 'yì lódù kacíne e kí 'dó'dó kí ndéré yana iní, gí zía bì sili ilí 'dìyì roné yóo doyé ní. Nda go kí sù ndónódó

zì Yésù tónó ndéréne do iní zíyè írí, zía áyíne ókpóómo yéè. ⁴⁹ Zíyè lùrúndíkì Yésù kí ndéré do iní, somúnì 'bì eyé kídì, ní 'yì lará, zíyè tónó gbúrúngbóyè gí zì ngírì. ⁵⁰ Simì bì ìnyìní mbá lùrúndíkì Yésù ní, zì ngírì méngì yéè kíngaya.

Zí Yésù úku ledre kídì, "Ndásé éré ngírì wá, ídísé ódó mimbé'desé née yì ené máa." ⁵¹ Zía ékíne zíyè simì kuřúngba, geré zì mongú sili bì gáa née ndécíne, zì bì idíne síí. Zí ledre née lútúne komoyé. ⁵² Abú luruní ledre bì Yésù méngì zía óyóló'bó ambata bì cuku'dée ní, idíne mongú éyì zì tǔ'dù 'yì e mbá ánu a ní, gí cù kí komoyé yá, zì somú ledre eyé 'dútúné owo'dì'binì iní ledre gí simì a wá.

⁵³ Simì bì 'dogunì bì go sága ní, zíyè ndéréye simì gara bì Geneseréta ní, zíyè ìnyíyè ódóngéřì kuřúngba ore. ⁵⁴ Simì bì ekjogunì ní, geré zì 'yì e ówo a kídì Yésù ogú née ne. ⁵⁵ Zí 'yì ga gère née báiyíyè simì gara ga bì ore ní mbá kí ìmbjógú 'yì ndiyá eyé e zì Yésù tí káa zì bì lengbe ndìsìní méngì a togú owoní go ya Yésù ní go ore ní. ⁵⁶ Bì ga bì za mbá Yésù ndìsì ndéré doyé ní, 'yì e ndìsìní ìmbjógú 'yì ndiyá eyé e zía, togú simì sùu zíyè ndìsì dódó royé roa gí ro zì 'yì ndiyá eyé e 'dì'bi lá gba tara bongó bì gí roa ní. Yéè ga bì 'dì'binì sùlye roa ní, zì ndiyá eyé úkúne gí royé mbá.

7

Yésù 'dodo ledre gí ro ondú 'bì Yúda e (Lùrú kpá Matáyo 15:1-9)

¹ Kadra kǐé'do zì Farúsáyo e kí ngíti géyì 'yì 'dódo lorú ga bì ogunì gí simì Yerusaléma ní yóko royé cigí Yésù. ² Zíyè lùrúndíkì ngíti géyì 'yì lódù kacì Yésù kí ndìsì ánu éyì kí "ìndrì" née kídì lugunì sùlye kí wá. ³ Yúda e, kíngaya kí Farúsáyo e, anunì eyé eyì geré miánu wá, niyì aka lúgu sùlye kacì ondú eyé kí. ⁴ Togú nda'baogunì go gí simì sùu yá, niyì aka lúgu sùlye kí niyì fú ánu éyì. Zíyè ndìsìyè kpá lódù kacì ngíti géyì ondú ga bì káa zì lúgu simì éyì ga bì ndìsìní ánu éyì simiyé ní.

⁵ Zí Farúsáyo e kí 'yì 'dódo lorú ga gère née ndú'yú Yésù kídì, "Éyì bì 'yì lódù kacíyì méngìni ledre e gí zía kacì lorú 'bì ondú 'bì mingburoko 'yì ezé e gí zía wá ní 'dì? Bì zíyè ndìsìyè ánu éyì geré miánu, lugunì sùlye kí wá ní?"

⁶ Zí Yésù úkulúgu ledre zíyè kídì, "Ábuwá, nébì Isáya uku kóo gí rosé tí mbígì ledre kídì, " 'Yì ga ba ndìsìní óto úndrumá lá dujì do tarayé, tí lá mimbé'deyé ní yì ené gí romá gbála.

7 Ndişini mbófo máa lá gbékpíne,
ndişini tí 'dódo ledre ní, tí lá yí eyé
loru eyé 'bi 'yima'dí e.'

8 Ótoómosé mbígí loru 'bi Lomo kenée,
zise nda yí esé lánýáse ro ondu esé 'bi
'yima'dí e."

9 Zía úku ándá ledre zíye kídí,
"Ndişisé lé'bé'dófu do loru 'bi Lomo, zise
ndişisé méngí ledre esé e kací ondu 'bi
bulúndusé e." 10 Músa i'bí kóo loru 'bi
Lomo go zise kídí, 'Ídí óto úndru 'buyí e kí
mbágáyí. 'Yí bí ní uku tara sinyí zí 'buné e
kí mbágáne ní, idiní úfu wo 'dá'ba.'

11 Ndişisé 'dódo loru bí 'bi bulúndusé e ní
zí 'yí e kídí, togú 'yí 'bua togú mbú mbágáa
ili sáká éyí gí zía yá, ni miütúásáne 'yí néesé
idí úku ledre zí 'buné néesé togú mbágáne
kídí, 'Éyí bí máli sáká yíí kíe ní, ndaá
lolú wá, máí'bí go zí Lomo.' 12 Ndişisé
néesé go sinyiónzó 'yí e, sakání lolú 'buyé e
kí mbágáye wá. 13 Ótoómosé loru bí 'bi
Lomo kenée, zise lánýáse ro ondu esé.
Zise ndişisé méngí tú'dú ngíti géyí bisinyí
ledre e."

14 Zí Yésu ndóloógu tú'dú 'yí e, zía úku
ledre zíye kídí, "Ídisé aka úwú ledre bí
mááyí úku a ba, zise ówo ini ledre gí
simi a." 15 Éyí bí 'yima'dí ánu siminé ní, oto
ené wo zía ídine bisinyíne do komo Lomo
wá. Bisinyí ledre bí ndişi olúogú gí tara'yí
ní, ndişi óto 'yí ne, zía ídine bisinyíne do
komo Lomo. 16 'Yí bí mbília uwú ledre bú
ní, idí úwú ledre néesé bilámáne."

17 Simi bí Yésu nda 'baní nda gí ore go 'be,
niyí go 'dĩçí ní, zí 'yí lódu kacíga ndú'yú
wo gí ro muruwayí bí gáa uku néesé. 18 Zía
úku ledre zíye kídí, "Ówosé esé ini ledre
gí simi ledre bí gáa máuku néesé fú lá wá?
Máya, éyí bí 'yima'dí ánu wo siminé ní, oto
ené wo zía ídine bisinyíne do komo Lomo
wá. 19 Éyí miánu nederé ené ndişi simi
mimbé'de 'yí wá, ndişi lá simi 'yí, nda girí,
zía olúóguné gí simi a sága. Éyí miánu e
mbá niyí bilámáye gí ro ánu yée."*

20 Zía ñnyiné kpá úku ngíti ledre kídí,
"Éyí bí ndişi 'dí'bióyó 'yí gí ro Lomo 'dá'ba
ní, ní lá duşí bisinyí mimbé'de 'yí. 21 Gí
zía 'yí bí mimbé'de emengú ní, bisinyí
misómú ledre niyí ndişi ógu zía káa zí:
méngí 'berí, kí úgu ugu, kí úfu 'yí e, kí
só'do ro'yí kí 'yí bí ofúsé rosé kéne wá
ní, 22 kí óto 'bú éyí 'bi 'yí e, kí ngíti géyí
bisinyí ledre e, kí lóndo 'yí e, kí ledre bí
ndişi 'dí'biógu komokenyí ní, kí óto bisinyí
mimbé'de ro 'yí e, kí líkpí irí 'yí, kí ílí,
nda kpá kí bicayi ledre e. 23 Bisinyí ledre

káa zí ga gére ní, ndişini olúógu gí simi
mimbé'de 'yí, zíye óyóló'bó 'yí bisinyíne
do komo Lomo."

Yésu yomo nyí 'yí lónqó
(Lúru kpá Matáyo 15:21-28)

24 Zí Yésu ñnyiné gí ore nederéne simi gara
bí Táyire ní. Zía olúne simi ngíti 'dĩçí ili
ené kóo zí ngíti 'yí ówo a wá. Abú kenée
ndotó, ledrea utúasá ené ló'bo wá. 25 Ngiti
kára ní kóo ore nyía ní kí dokéké siminé.
Simi bí uwú ledre kídí Yésu ní simi ngíti
'be ore ní, zía geré óguné útúne do ngúru
şindíne bí kó'dú Yésu. 26 Kára máa néesé
ní nyí 'yí 'bi Girígi arání wo simi kángá
bí Şuriya bí ndişini kpá ndólo a Fonşiya
ní. Zía ógu dódo roné zí Yésu idí nederé
lágaóyó dokéké gí simi nyíne 'dá'ba.

27 Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, "Éyí
miánu 'bi owú e idiní ánu yí eyé ye, ndani
í'bí a zí íşí e wá."†

28 Kára néesé ya, "Ní tí káa zí bí úku néesé
Ngére. Abú kenée ndotó, íşí niyí 'dó'dú 'bi
eyé gbóo nyunyú a bí ní ndişi řere gí tara
owú maáge ní."

29 Yésu ya zía ní, "Ódro go bilámáne,
nda'ba mu 'be, dokéké olúoguní gí simi
owú 'bi eyí go."

30 Zí kára néesé ndá'balúgu roné 'be, zía
ógundíki owú kí 'du'du dokéké olúoguní
gí simia go.

Yésu líkpí mbíli mimbíli ngbutú

31 Zí Yésu ñnyiné gí simi gara bí Táyire,
nederéne kpurú gí simi wo bí Sidóna ní,
zía nederéoguné do mikavu Galiláya, zía
nederéokpóne simi Dikapolíşí. 32 Zí ngiti
géyí 'yí e óguyé kí ngíti o'do, ní mimbíli
ngbutú, odroenzí roné gí zía wá, zíye dódo
royé ro Yésu, idí óto şíline ro o'do néesé.

33 Simi bí Yésu 'dí'bi o'do néesé ndoo 'dí
sogo ní, zía éşí nzisíline gu mbília. Zía
lú'bu súrú, zía óto a do dondene o'do
néesé. 34 Zí Yésu ñnyiné lúru bí komo ere
'dága, zía 'dówúne difí, zía úku ledre
kídí, "Éfata" ledre gí simi a kídí, "Líkpí
mu" 35 Geré, zía mbíli o'do néesé líkpíne, zí
dondenea kpá líkpí roné, zía tónó ndişi
ódróné zí 'yí e bilámáne.

36 Zí Yésu úku ledre kídí, "Ndásé aka
úku 'dódo ledre néesé zí 'yí e wá." Abú
uçuomó yéesé kenée ndotó, ukutatání nda yí
eyé ledre néesé 'dá'dá. 37 Simi bí 'yí e uwúní
ledre néesé ní, zía lútúne kací komoyé, zíye
úku ledre kídí, "Abuwá, Yésu ní yí ené
bilámá 'yí. Mengiyeme ofu ledre e go.
Yeme 'yí ga bí odroní wá ní zíye ódroyé.

7:7 7:7 Isáya 29:13

7:10 7:10 Ólúógu 20:12, Gbre loru 5:16

7:10 7:10 Ólúógu 21:17, Léví 20:9

* 7:19

7:19 Éyí miánu bí utúasá wá ní: Loru 'bi Músa uku kídí Yúda e ndani ánu ngíti géyí bangá ga bí esiyé utúasá zíye
ánu a wá ní wá. Lúru simi Leví 11. † 7:27 7:27 Éyí miánu bí í'biní zí íşí e ní: Yúda e ndişini ndólo 'yí ga bí ngára
ndani Yúda e wá ní íşí e.

Yée ga bi mimbílí ngbütú e ní, zíye úwú ledre.”

8

Yésu i'bi éyí miánu zí 'yì e álfífu eso
(*Lùrú kpá Matáyo 15:32-39*)

¹ Simi ngiti sɪndí kadra, zí tɪ'dú 'yì e kpá yóko royé. Simi bi éyí miánu ndaá lolú zíye wá ní, zí Yésu ndóloógu 'yì lódú kacine e úku ledre zíye kídí, ² “Lerí 'yì ga ba mengi máa yáa go miméngi, mengizé kéye kira go sɪlì ota, éyí miánu ndaá zíye wá. ³ Utúasá zíma ótoómo yée ndá'bayé 'be kí 'bú wá, komoyé ni ɪlú do misi'di, zíye útúye gí zía ngiti géyí oguní gí gbála.”

⁴ 'Yì lódú kaciga ya zía ní, “Azé ówo éyí miánu simi súwú ona i'bí a zí tɪ'dú 'yì e káa zí ga gère née gí 'da?”

⁵ Zí Yésu ndú'yú yée kídí, “Ambata ni zise kírì née ndu?”

Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Ambata ni lá dɪdú ìnyì doa gbre (7).”

⁶ Zía úku ledre zí 'yì e kídí ndísisé aka bi. Zía 'dí'bi ambata ga bi ìnyì doa gbre (7) née, i'bí mbófo éyí zí Lomo gí royé, zía 'deweifi simiyé, i'bí yée zí 'yì lódú kacine e gí ro ífi yée zí 'yì e, zíye méngi a tí kenée. ⁷ Mínzéré kénzè e niyí kóo kpá bo zíye ore cùku'dée, zí Yésu kpá i'bí mbófo éyí zí Lomo, zía ìnyìné úku ledre zí 'yì lódú kacine ga gère née, idíní kpá ífi kénzè ga gère née zí 'yì e. ⁸ Zí 'yì ga gère née ánu éyí, zía ásáne kíye mbá. Zí 'yì lódú kaciga 'dó'dúyóko ngítí a bi 'yì e lereomoní ní, kí mbúra e kpá ìnyì doa gbre. ⁹ 'Yì e niyí kóo tɪ'dú, ya'dá e niyí 'bi eyé álfífu eso (4,000). Zí Yésu i'bí misi'di zíye ndá'bayé 'be 'bi eyé e. ¹⁰ Geré zíye ìnyì 'bi eyé kí 'yì lódú kacine e ékíye simi kurúngba ndéréye simi ngiti kángá kí ìrìnè Dalamanúta.

Farusáyo e uzuní Yésu
(*Lùrú kpá Matáyo 16:1-4*)

¹¹ Zí ngiti géyí Farusáyo e óguyé úzu Yésu kí ndú'yú kídí, “Ídí méngi ngiti géyí ledre ga bi kí roko'buyé komo ere ní.”

¹² Zí Yésu 'dówúne difi, zía úku ledre zíye kídí, “Éyí bi 'yì ga bi cakaba ba ndísiní ndúndu'yú gí ro zíye lúru ledre bi kí roko'buyé té kí kí komosé gí zía ní 'dí? Máúku zise ma'dí, máútúásá méngi éyí kenée zí 'yì e káa zise née wá.” ¹³ Zía ótoómo yée ore, zía ndá'ba ékílúgu roné simi kurúngba, do 'dógu míkavu sága gí 'dí kerí.

Bisinyí 'dódo ledre 'bi Farusáyo
(*Lùrú kpá Matáyo 16:5-12*)

¹⁴ Ábuwá 'yimikása e ootooligíní ambata go. Wo bi zíye simi kurúngba ní ní lá dɪdú kɛ'do. ¹⁵ Yésu ya zíye ní, “Komosé

ídí ídí rosé. Zíse 'bá'ba rosé gí zí bisinyí 'dódo ledre 'bi Farusáyo e kí 'yì 'bi Eróde e bi káa zí 'de'dí bi ndísiní óto a simi ambata eyé e ní.”

¹⁶ Zíye tónó ódroyé dengbiye kídí, “Uku ledre née kenée gí zía bi ambata ndaá zíye ona wá ní?”

¹⁷ Yésu ówo sómú ledre eyé née go, zía úku ledre zíye kídí, “Ndísisé ódro gí ro ambata bi ngará ndaá ní gí ro 'dí? Ówoyemesé esé fú lá ledre née wá? Éyí bi mimbé'desé ni gí zía bisinyíne kenée ní 'dí? ¹⁸ Bi komosé ni bo ní, lúrusé esé bi wá? Mbilíse uwú ené kpá ledre wá? Sómúndikisè esé kpá ledre wá? ¹⁹ Simi bi kóo má'deweifi simi ambata ga bi ìnyì (5), zí 'yì ga bi álfífu ìnyì (5,000) ní, ngítí a bi kóo anuomoní ní, 'ducuní kóo gbété e ndu?”

Zíye úkulúgu ledre kídí, “Gbété e sokó doa gbre (12).”

²⁰ “Sara yée ga bi kóo ìnyì doa gbre (7) má'deweifi simiyé zí 'yì ga bi álfífu eso (4,000) ní, 'dó'dú 'dúcusé kóo mbúra e kí ngítí ye ndu?”

Zíye úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Mbúra e ìnyì doa gbre (7).”

²¹ Yésu ya zíye ní, “Sara née ní ní, ówosé aka ledre gí simi a fú lá wá?”

Yésu líkpí komo o'do simi Beteseyída

²² Zíye óguyé simi Beteseyída, zí ngiti géyí 'yì e 'dí'biógu ngiti o'do komoa ndaá, zíye dódó royé ro Yésu ídí óto sɪlìne ro o'do née. ²³ Zí Yésu 'dí'bi sɪlì, zíye ólúóguyé kéne gí simi owú gara née sága. Zía óró sùrú ro komo o'do née, zía óto sɪlìne roa, zía ndú'yú wo kídí, “Lúrúndíki éyí e go írí?”

²⁴ Zía lúru bi cii, zía úku ledre kídí, “Málúrúndíki tí 'yì e go ní, tí lá niyí káa zí kágá e ndísiní gámá ye ní.”

²⁵ Zí Yésu kpá ótoándá sɪlìne ro komoa, zí komoa líkpíne zía nda lúrúyeme éyí e bilámáne. ²⁶ Zí Yésu úku ledre zía kídí, “Ndá'ba mu 'be, tí lá ndá aka 'dódo royé zí 'yì e simi gara írí wá.”

Pétero uku ledre Yésu kídí ni Kírésito
(*Lùrú kpá Matáyo 16:13-20, Lúka 9:18-21*)

²⁷ Zí Yésu ìnyìyè gí simi Beteseyída gí ore kí 'yì lódú kacine e, do ndéréóguyé simi do 'be ga bi cigí gara bi Kayisariya Phílipo ní. Simi ndéréye do misi'di, zía ndú'yú 'yì lódú kacine e kídí, “'Yì e ndísiní úku a ya mááyí náambi?”

²⁸ Zíye úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Ngiti géyí 'yì e ukuní 'bi eyé kídí, áyí Yiwání 'yì Bábátízí 'yì e, ngiti géyí ya, áyí nébi Ilíya, ngiti géyí ya, áyí nguru nébi ga bi kóo 'desí ní.”

²⁹ Zí Yésu kpá ndú'yú ándá yée kídí, “Sara nda sée, úkusé 'bi esé kídí mááyí náambi?”

Pétero ya zía ní, “Áyí Kírésito.”

³⁰ Zí Yésu lórú yée kídí, “Ndásé aka úku 'dódo ledre máa née zí 'yì e wá.”

Yésu uku'dodo ledre umbuné

(Lúru kpá Matáyo 16:21-28, Lúka 9:22-27)

³¹ Zí Yésu tónóne 'dódo ledre bi 'yì e niyí méngí née kíe ní zí 'yì lódú kacíne kídí, “Mingburoko 'yì e, kí manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyí e, kpá kí 'yì 'dódo lorú e niyí karanée ìnyì mbá méngí láràma, zíye úfu máa, gí do kací sǐlǐ ota, zíma úrúma.”

³² Simi bi uku ledre fúó kenée ní, kídí niyí karanée méngí láràne zíye kpá úfu née ní, zí Pétero 'dí'bi wo ndéré kíe ndoo 'dí sogo, ndísiné úku ledre zía éyí ndaa méngí roné kenée wá.

³³ Zí Yésu óyó kó'dúne zí 'yì lódú kacíne e, zía úku ledre zí Pétero kídí, “Ìnyì gí cigíma íri Satána. Sómú ledre éyí née ndaa 'bi ené 'bi Lomo wá, 'yì ené 'bi 'yìma'dí.”

³⁴ Nda gí ore, zí Yésu ndóloyóko tǔ'dú 'yì e kpá kí 'yì lódú kacíne e zía úku ledre zíye kídí, “Togú 'yì ilí ídí 'yì lódú kacíma yá, ídí ótoómo ledre ené e mbá zía ìmbí mingbúngbu kágá ené lódú máa. ³⁵ 'Yì bi ilí yómo roné kí roné ní, omo gú wá. Togú 'yì 'bì roné zía zía mbá zíma kpá gí ro bilámá ledre 'bi Lomo yá, ní ídí kí trǐdrǐ bi za fí ní. ³⁶ Abú 'yì ní ba kí éyí ga bi do sogo kángá ba za mbá zíne, togú trǐdrǐ bi za fí ní ndaa zía wá yá, éyí ga gère née méngí éyí zía mbá wá. ³⁷ Éyí bi kǐé'do do sogo kángá ona yaá ní 'dí'biógú trǐdrǐ bi za fí ní zí 'yì ní ndaa. ³⁸ Togú dokuwu méngí 'yì zía ootomo ledre amá lá gí zí ngǐrǐ 'yì lúyú ledre ga bi ilíní ledre amá wá ní yá, simi bi karanée máa Owú 'bi 'Yìma'dí, mááyí ndá'baógu kí maláyika amá e simi roko'bu 'bi Babá ní, dokuwu ní kpá méngí máa zíma ótoómo 'yì máa née.”

9

¹ Zía kpá úku ándá ledre zíye kídí, “Máúku zise ma'díi, ngíti géyí 'yì e gí dongarése bi ásé tóro née, niyí aka lúru roko'bu bi gí 'be 'bi Lomo ní kí komoyé té kí niyí nda fú úyu.”

Toso Yésu oyólo'bó roné

(Lúru kpá Matáyo 17:1-13, Lúka 9:28-36)

² Gí do kací sǐlǐ ìnyì doa kǐrǐ (6), zí Yésu 'dí'bi Pétero e, kí Yakóbo e, kí lúnduné Yiwáni zíye ndéré ékíye ngúcuyé do ngbángbá landa 'dága. Zí toso Yésu óyólo'bó roné do komoyé do landa íri. ³ Zí bongó bi roa ní óyólo'bó roné bikenyíne

kpílélé, ngíti éyí ndaa káa zía wá. ⁴ Zí mingburoko 'yì e gbre, Ilíya e kí Músa bi kóo Lomo 'di'bi yée go 'desí ní, ólúóguyé zí Yésu, zíye ndísi ódroyé kéye.

⁵ Zí Pétero úku ledre zí Yésu kídí, “'Yì 'dódo ledre, utúasá miutúasá zize ndísi zé ona. Ní bilámáne zize yéme kǐtǔ e ota kára, 'bi éyí, 'bi Músa kí 'bi Ilíya.” ⁶ Pétero owo mbí éyí bi née ndísi úku a née wá gí zía ngǐrǐ méngí yée go miméngí kǐngaya.

⁷ Geré zí mongú burungú óguné kuu sǐlǔ yée yeré, zí kúru 'yì ówúne gírí kídí, “Ba Owú 'bi amá, 'búa ofú domá go. Ídísé úwú ledre gí taraa.”

⁸ Zíye lúru bi cigíye gbaá, lurúndikiní lá dǔyú Yésu, Músa e kí Ilíya ndaní éyí lorú wá.

⁹ Nda simi miékíóguyé gí do landa gírí, zía ìnyíne lórú 'yì lódú kacíne ga gère née kídí, “Ndásé úku 'dódo ledre bi gáa lúrúsé née zí 'yì e wá, 'buó togú karanée máa Owú 'bi 'Yìma'dí, máúru go gí simi umbu.” ¹⁰ Pétero e ukuní ledre née zí 'yì e mbá wá. Zíye ndísiyé úkuló'bó a lá dengbíye kídí, “Née kenée lárá ledre 'di, kí ledre 'bi úru gí simi umbu simíné kenée née?”

¹¹ Zíye ndú'yú Yésu kídí, “Ndaá 'bi ené bi 'yì 'dódo lorú 'bi Músa ukuní kídí, Ilíya ní aka ógu 'dá'dá kí zí Kírésito nda óguné ní wá?”

¹² Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Ma'díi, Ilíya ní aka ndá'baógu fí ne yémelúgu ledre ga bi kóo sinyíní ní kí. Sara éyí bi miéké kúru Lomo uku ledre gí zía kídí, Owú 'bi 'Yìma'dí ní 'dó'dó zí 'yì e ásiyé gí ro a gí zía kí ní 'di? ¹³ Máúku zise, Ilíya ogú kóo go méngí kóo lárá a bisinyíne cé káa zí bi miéké kúru uku Lomo ní.”

Yésu lagaoyó bicayi lomo gí simi owú

(Lúru kpá Matáyo 17:14-20, Lúka 9:37-43a)

¹⁴ Simi bi Yésu nda'baoguní zí 'yì lódú kacíne ga bi idiakáni 'bi éyí 'dá'ba ore ní, zíye ógundíki tǔ'dú 'yì e, 'yì 'dódo lorú e niyí go ndísi íti kángú kí 'yì lódú kacíga ga gère ní. ¹⁵ Simi bi tǔ'dú 'yì ga gère née lurúndikiní Yésu ní, zí tarayé ìdríne mbá mǐdrǐ, zíye ùdúyé mbá rǔyú ngásáye 'bì mandá zía.

¹⁶ Zí Yésu ndúndu'yú kídí, “Ndísi sè íti kángú bi 'dényé bi káa ba ba gí ro 'di?”

¹⁷ Zí ngiti o'do gí do ngára 'yì e kíri née úku ledre kídí, “'Yì 'dódo ledre, máógu gáa kí owú 'bi amá ba zíyí. Dokéké ndísi méngí wo, 'dǔtǔ taraa go, odro lorú gí zía wá. ¹⁸ Togú tonó wo go yá, zía láláonzó wo gbú bi, zí somú ndísi óguné taraa kodú kodú káa. Zía ndísiné kí náná do soné, zía óruné gí zía 'duo gbigaga káa. Mándú'yú gáa 'yì lódú kacíyí ga ba, gí

ro zíye lágaóyó a gí simi a ní, romo yéé mirómo utúasání kíe wá.”

¹⁹ Yésu ya zíye ní, “Ngúngusé aka esé ledremá wá? Azé ndísi go fú lá kése káa ní? Utúasá idí kenée wá. Ógusé kí owú nées gírí mu zíma yáa.”

²⁰ Zíye óguyé kí owú nées zí Yésu. Simi bi bicayi lomo lúrúndíki Yésu ní, zía óto owú nées zí roa ndísi lángbané, zía láláónzó owú nées gbù bi, zía ndísi gbúrógbóne, zí somú kpá ndísi óguné gí taraa.

²¹ Zí Yésu ìnyìné ndú'yú 'bua kídí, “Éyí máa nées lu'bù kíe goó?”

'Bua ya zí Yésu ní, “Tonó kóo méngí wo go kú gí do owú a zaá gí karaba ba. ²² Ndísi kí láláónzó wo ku pho'du, kpá kí láláónzó wo simi iní gí ro zíne úfu wo 'dá'ba. Togú útúásá go sáká zée, lúrú aka leríze zíyí lágaóyó a gí simi owú nées 'dá'ba.”

²³ Yésu ya zí 'bù owú nées ní ní, “Úku yá togú mááyí útúásá yá? 'Yí bi ngungu ledremá go ní, owo bú kídí máútúásá go méngí éyí e mbá.”

²⁴ Geré zí 'bù owú nées úku ledre kídí, “Ma'dií, mángungu ledreyí go lá cúku'dée. Ídí sáká máa, gí ro zíma ngungu ledreyí nda za kíngaya.”

²⁵ Simi bi Yésu lurú tú'dú 'yí e niyí go yóko royé cigiye kí o'do nées ní ní, zía úku ledre zí bicayi lomo nées kídí, “Yíi, bi 'dútu mbilí owú ba kpá kí taraa ní, ólúógú gí simi a mu ndá lolu ndá'balúgu royí simi a wá.”

²⁶ Zí bicayi lomo nées ìdríónzó owú nées gbù bi zía ndísi gbúgbúne káa zí ayí go úyu ní, geré zí bicayi lomo nées ólúógúné gí simi a, zí owú nées ídine káa zí uyu go ní. Zí tú'dú 'yí e úku ledre kídí, “Uyu go.”

²⁷ Zí Yésu 'di'bi sílì owú nées, lálásìkpì wo 'dága zí roa ídine bilámáne.

²⁸ Zí Yésu ndá'bayé kí 'yí lódú kacine e 'be zíye ndú'yú wo kídí, “Mongú 'yí, éyí bi gáa utúasázé lágaóyó bicayi lomo gí simi owú nées gí zía wá ní 'dí?”

²⁹ Yésu ya zíye ní, “Iní zí Lomo utúasá kí ledre e káa zí ga gére ne dújé ne.”

Yésu uku andá ledre miúyuné

(Lúrú kpá Matáyo 17:22,23, Lúka 9:43b-45)

³⁰ Zíye ìnyíyé gí ore ndéréye kpurú gí simi kángá bi Galiláya ní. Yésu ilí kóo zí kémbí 'yí ówo bi bi yéé niyí ndéré ndísi doa ní wá, ³¹ gí zía bi kóo ndísi 'dódo ledre zí 'yí lódú kacine e ní. Zía úku ledre zíye kídí, “Niyí karanée 'bí ngbángá, Owú 'bi 'Yíma'dí zí 'yíma'dí e, do úfu wo. Nda simi sílì ota (3) zía úru ené.” ³² 'Yí lódú kaciga owo'dí'biní ledre gí simi ledre bi kóo ndísi 'dódo a nées wá, gí zí kéyí nées, 'yí ndú'yú wo ndaá kóo wá gí zí ngírí.

Ambí ní kí ledrené owóowó ní ne?

(Lúrú kpá Matáyo 18:1-5, Lúka 9:46-48)

³³ Zíye ndá'baóguyé 'be simi gara bi Kapáranawúma ní. Zí Yésu ndú'yú 'yí lódú kacine e kídí, “Ndísisé gáa íti kángú do misi'di 'dáa gí ro 'dí?” ³⁴ Ukuluguní ledre kací a zía wá, gí zía ndísiní íti kángú gí ro ambí ní dongaráye ne ledrea owóromo do 'bi lafúne e.

³⁵ Zí Yésu ndísiné bi, zía ndóloógú 'yí lódú kacine ga bi sokó doa gbre (12) ní, zía úku ledre zíye kídí, “Togú 'yí ilí ídí 'dá'dá zí lafúne e yá, ídí óto roné ndoo, zía ídine 'dá'ba, zía kpá ídine 'yí ìnyí kasa zí lafúne e za mbá.”

³⁶ Zí Yésu 'di'bi ngíti owú úku ledre zía tóroné kó'dú 'yí lódú kacine ga gére nées. Zía fáka owú nées zía úku ledre zí 'yí lódú kacine e kídí, ³⁷ “Togú 'yí 'di'bi owú káa zí wo ba simi sumú gí zía bi ní 'yí lódú kacina ní, 'di'bi nées kpá go máa simi sumú. 'Yí bi 'di'bi máa go simi sumú ní, 'di'bi ené nées lá dújé máa wá, 'di'bi nées go kpá wo bi kasaogu máa ní simi sumú.”

Bilámá ndísi kí lafú 'yí e

(Lúrú kpá Lúka 9:49-50)

³⁸ Geré zí Yiwáni úku ledre kídí, “'Yí 'dódo ledre, ogu ndikizé ngíti o'do kí ndísi lágaóyó dokéké e gí simi 'yí e. Zíze úcuómo wo gí zía ndaá 'bi ené ngúruzé wá.”

³⁹ Yésu ya zía ní, “Ndásé úcuómo 'yí káa zí wo nées wá. 'Yí bi ndísi méngí bilámá ledre kí ìrimá ní, úku sinyi ené ledre gí do bi máa wá. ⁴⁰ 'Yí bi ngará ndaá okó rozé wá ní, nées go 'yí ezé. ⁴¹ Máuku zise ma'dií, abú 'yí 'bí zise lá gba iní miéwé, gí zía bi, ásé 'yí 'bi Kírésito ní, Lomo ní karanée méngí bilámá ledre zía.

⁴² “Owú káa zí wo ba ngungu ledremá go, togú 'yí londo wo zía lúyú ledre yá, ní ídí bilámáne togú odóní ká'dá ro goa, do odóngeríni wo kíe ro tutú do úcu wo kíe bu simi mongú iní yá, ní éme gbála.

⁴³⁻⁴⁴ Togú ngúru sílìyí ayí óto yí zíyí lúyú yá, ídí óngóoyó a 'dá'ba. Ní bilámáne zíyí ndéréyí 'be 'bi Lomo kí sílìyí kíé'do, gí zí wo bi ayí ndéré kí sílìyí gbengará ku pho'du bi ìlì wá ní. ⁴⁵⁻⁴⁶ Kpá kenée, togú ngúru síndíyí ayí óto yí zíyí lúyú ledre yá, ídí óngóoyó a 'dá'ba. Ní bilámáne zíyí ndéréyí 'be 'bi Lomo kí síndíyí kíé'do, gí zí wo bi ayí ndéré ku pho'du kí síndíyí gbengará ní. ⁴⁷ Togú ngúru komomyí ayí óto yí, zíyí lúyú ledre yá, ídí cigiógó a 'dá'ba. Ní bilámáne zíyí ndéréyí 'be 'bi Lomo kí komoyí kíé'do, gí zí wo bi ayí ndéré kí komoyí gbengará do úcu yí nyé ku pho'du bi ìlì wá ní, ⁴⁸ kí'dí bi

“'kídirí ga bi ndísiní ánu 'yí e ngará uyuní wá,

kí pho'du bi ngára ìlì kpá wá ní.'

⁴⁹ 'Yìma'dí ni ídí miùtúásáne do komo Lomo kpurù gí simi 'do'dó káa zí to'do bi lefení simi ùkú ní.

⁵⁰ "To'do ni bilámá éyì. Togú ayá lolu wá, moko ndaá lolu simi a wá. Míméngì ledre esé e idíní ìnyì zí lafúse e káa zí to'do ní gí ro zise ndìshísé kéye simi bikìdrì."'

10

Ledre gí ro otoómo kára

(Lúru kpá Matáyo 19:1-12, Lúka 16:18)

¹ Zí Yésù ìnyìné gí ore ndéréne simi kángá 'bi Yúdáya sága ngburu Yeredéne. Zí tì'dù 'yì e kpá óguyé zía ore, zía tónóne 'dódo ledre zíye káa zí bi lengbe ní.

² Zí ngítì géyì Farúsáyo e óguyé úzu wo kídí, "Mongú 'yì, ni miùtúásáne zí 'yì otoómo me'bené?"

³ Zía ùkulúgu ledre zíye kídí, "Músa eké kóo zise simi lorù yaá 'dí?"

⁴ Zíye ùkulúgu ledre zía kídí, "Músa ekéomo kóo zise kídí, togú 'yì otoómo me'bené yá, idí í'bí wára ga 'bi otoómo ro'yì zí kára máa née."

⁵ Zí Yésù úku ledre zíye kídí, "Músa eké kóo lorù née zise kenée gí zía bi dosé oruofu go ní. ⁶ Simi bi kóo Lomo otoogu éyì e ní, 'otoogu 'yìma'dí e o'do kí kára.'

⁷ 'Gí zí kéyì née, o'do ni otoómo 'buné kí mbágáne, zía ófú kára zíye oto 'be kéne.

⁸ Zí 'yì ga bi gbre née ídíye nda éyì kíé'do.' Ndaní lolu gbre wá, niyí goó éyì kíé'do.

⁹ Éyì bi Lomo oto go káa do éyì kíé'do ní, 'yìma'dí ndaá ifi simi a wá."

¹⁰ Simi bi olúní nda go 'dìcì ní, zí 'yì lódú kacíga ndú'yú wo gí ro ledre gána née.

¹¹ Zía ùkulúgu ledre zíye kídí, "Máúku zise ma'dí, 'yì bi otoómo mizefí me'bené, zía ndéréne ófú ngítì kára ní, mengíní née go 'berì ro mizefí me'bené. ¹² Kpá kenée, togú kára otoómo mizefí o'do 'bi ené, zía nda ndéréne 'dí'bi ngítì o'do yá, mengíní née go kpá 'berì kí ngítì o'do née ro mizefí o'do 'bi ené."

Yésù í'bí úndru zí mìnzéré owú e

(Lúru kpá Matáyo 19:13-15, Lúka 18:15-17)

¹³ 'Yì e ndìshíní kóo ógu kí owú 'bi eyé e zí Yésù gí ro zía í'bí úndru zíye. Zí 'yì lódú kací Yésù ùçúomo yé.

¹⁴ Zí ledre née kóo sínýíne ro Yésù. Zía úku ledre zí 'yì lódú kacíne ga gére née kídí, "Ndásé ùçúomo owú e kí óguyé zíma wá, otoómosé yé idíní ógu zíma. Bi bi 'be 'bi Lomo ni gí ro 'yì ga bi káa zí mìnzéré owú ga gére née. ¹⁵ Ma'dí, 'yì bi ngunḡu ledre 'be 'bi Lomo káa zí owú

wá ní, utúasá olú íri wá." ¹⁶ Zía tónóne ìmbì owú ga gére née kékíé'do ndìshì kí oto sùlìne doyé í'bí úndru zíye.

Ledre gí ro o'do bi kí tì'dù éyì sùlìne e ní

(Lúru kpá Matáyo 19:16-30, Lúka 18:18-30)

¹⁷ Simi bi Yésù ni nda go gí ro ndéréókópó ené gí ore ní, zí ngítì o'do ngásáóguné útúne gbri do ngúrú sùndìne, úku ledre zí Yésù kídí, "Bilámá 'yì 'dódo ledre, mááyì méngì káa be 'dí zíma ndíki trìdrì bi za fí ní?"

¹⁸ Yésù ya zía ní, "Ndólo máa bilámá 'yì gí ro 'dí? Bilámá 'yì ndaá. Odù bilámá 'yì duḡ Lomo. ¹⁹ Owo lorù e bú bilámáne, 'Ndá úfu 'yì wá, ndásé só'do rosé kí 'yì bi ófúsé rosé kéne wá ní wá, ndá úgu ugu wá, ndá úkuóto ledre ro 'yì wá, ndá lóndo 'yì gí ro éyì ené wá, idí oto úndru 'buyì e kí mbágáyì.'"

²⁰ O'do née ya, "'Yì 'dódo ledre, tónóne kú gí do owúma, málé'bé amá gí do lorù wá."

²¹ Gí zía 'búa ni kóo do Yésù. Zí Yésù lúru wo gbóó, zía úku ledre zía kídí, "Éyì ni bo kíé'do méngì aka wá. Ndére mu úgúóyó éyì ga bi zíyì 'be ní mbá 'dá'ba, zíyì ifibáyì késiye zí 'yì lerì e, zíyì ndá'baóguyì lódú kacíma. Lomo ni karanée í'bí tì'dù éyì zíyì."

²² Gí zí ledre bi Yésù uku kenée ní, zí bi sínýíne ro o'do née gbála. Zía ndéréne gí ore kí do komoné misínýíne, gí zía ni kóo kí tì'dù éyì e zíne.

²³ Zí Yésù lúru bi keree, zía úku ledre zí 'yì lódú kacíne e kídí, "Ni mióruné kángaya gí ro zí 'yì ga bi kí tì'dù éyì e zíye ní olúye 'be 'bi Lomo."

²⁴ Zí ledre née lútúne komo 'yì lódú kacíga ga gére née. Zí Yésù kpá úku ándá ledre zíye kídí, "Owú 'bi amáa e, ma'dí, ni mióruné kángaya gí ro zí 'yì olúne 'be 'bi Lomo. ²⁵ Ni owú ledre cúku'dée zí mongú bangá bi gémele ní, olúóguné gí simi gu lùbira gí 'dí kerì. Tí lá gí ro 'yì bi kí tì'dù éyì e zíne ní, ni mióruné gí ro zía olúne 'be 'bi Lomo."

²⁶ Simi bi 'yì lódú kacíga uwúní ledre née kenée ní, zía lútúne komoyé, zíye ódroyé dengbíye kídí, "Sara togú nda go kenée ní, ambí ni nda ómo ne?"

²⁷ Zí Yésù lúru yé keree, zía úku ledre zíye kídí, "Togú zí 'yìma'dí e yá, ledre káa zí née ni ídí mióruné. Ledre e niyí yì eyé kací komo Lomo mbá cúku'dée."

²⁸ Zí Pétero úku ledre zía kídí, "Lúru áka, mongú 'yì, otoomozé éyì ezé e go mbá, zíze útúze do kacíyì káa zí ba."

²⁹ Yésu ya zía ní, “Pétero, togú 'yì otoomo 'be 'bì ené, kí owú 'bì ené e, kí lúnduné e kí lémíné e nda kí mbágáne kí 'buné e, kpá kí yáká ené e gí romá kí bilámá ledre yá, ³⁰ ni ndíki tǔ'dú éyì e, 'dǔcǔ e, lúndu e, lémí e, mbágá e, owú e kí yáká e rómo gí do yée ga bí cakaba ba nda kpá kí 'do'dó e. Karanéé zía kpá ndíki trǔdrǔ bí za fí ní. ³¹ Tǔ'dú 'yì máa yée ga bí ledreyé ní miówóné ní, utúásání lolú gú karanée ídí kí ledreyé owóowó wá. Yée ga ledreyé ndaá owóowó wá ní, niyí nda ídí ye kí ledreyé owóowó.”

Yésu uku andá ledre miúyuné
(Lúru kpá Matáyo 20:17-19, Lúka 18:31-34)

³² Zíye ñnyíyé 'dí'bí misí'dí bí nderé 'dìyì roné simi Yerusaléma ní, Yésu ní kóo za 'dá'dá zí 'yì lódú kacíne e, zí ledre nées lútúne komoyé, zí ngítí géyì 'yì ga bí utúni do kací a ní, ídíye kí ngírí royé. Zía kpá ñnyíné ndóloyóko 'yimikása ené e 'dí sogo, zía úkuógu ledre bí ní gú méngí nées ní zíye, ³³ kídí, “Úwúsé aka ledre bí mááyí úku a zise ba. Azé ba go ndéré simi Yerusaléma, kí'dí bí niyí 'í'bí ngbángá Owú 'bí 'Yíma'dí zí manda ga bí 'bí 'yì 'dáná éyì e kí 'yì 'dódo lorú e ní. Niyí 'décí ngbanga a ídíni úfu wo, do 'í'bí wo do sílì 'yì ga bí ngárá ndaní Yúda e wá ní. ³⁴ Zíye ndísiyé kí fólo máa, zíye lúbu súrú komomá, zíye óco máa, zíye ñnyíyé úfu máa. Zíma ídíma umbumá kí sílì ota, zíma úrú amá.”

Yakóbo e kí Yiwáni iliní ídí káa do ngére e do lafúye e
(Lúru kpá Matáyo 20:20-28)

³⁵ Née ní, zí Yakóbo e kí Yiwáni wotí Zebediya óguyé ndoo zí Yésu, ya zía ní, “Mongú 'yì, éyì ní bo, ilizé gáa zíyì méngí a zize.”

³⁶ Zía ndú'yú yée kídí, “Ílisé gáa zíma méngí zise 'dí?”

³⁷ Zíye úku a zía kídí, “Simi bí áyí gú karanée ndísi do kíti ngére eyí ní, ilizé zize ídíze gbrenjárá káa do mǔngburoko 'yì eyì e gbóo kíyì, ngítí 'yì do sílìyì 'bí anú, ngítí 'yì 'bí ené do ngelì.”

³⁸ Zía úkulúgu ledre zíye kídí, “'Fí, ówosé esé éyì bí ásé ndúndu'yú gí roa ní wá. Útúásásé go gí ro éwé tara kó'do nduwú bí mááyí gú ógu éwé a ní ma'díi? Útúásásé go gí ro 'dí'bí babatíza 'bí nduwú bí mááyí gú ógu 'dí'bí a ní?”

³⁹ Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “'Hí, azé útúásá.” Yésu ya zíye ní, “'Hí, tí ma'díi,

ásé tí gú éwé tara kó'do nduwú bí mááyí ógu éwé a ní kpá kí babatíza 'bí nduwú bí mááyí gú ógu 'dí'bí a ní. ⁴⁰ Tí lá gí ro ndísi bí do anú kí do ngelì ní, ndaá 'bí ené ledre amá wá. Bí ga gére nées niyí 'yì eyé gí ro 'yì ga bí yemeotoní go gí royé ní.”

⁴¹ Simi bí 'yì lódú kacíga ga bí sokó uwúni ledre nées ní, zí simiyé éšine ro Yakóbo e kí Yiwáni. ⁴² Zí Yésu ndóloyóko yée do úku ledre zíye kídí, “Ídíse ówo a kídí 'yì ga bí lurúni yée káa do ngére e nda kpá kí ngítí géyì mǔngburoko 'yì ga bí ngárá ndaní Yúda e wá ní niyí ye 'yì ga bí kí roko'buyé do 'yì e mbá ní. Zíye ndísiyé oto 'yì e méngí moko zíye káa zí éyì bí 'yì e niyí owúkúlú eyé e ní. ⁴³ Éyì ndaá kenée dongarásé wá. Togú 'yì gí dongarásé ilí ídíne mongú 'yì, ídí oto roné káa do 'yì kasa 'bí lafúne e mbá. ⁴⁴ Togú ngítí 'yì gí dongarásé ilí zíne ídíne manda 'dá'dá zí lafúne e mbá yá, ídí ídí káa do 'yì 'bí moko 'bí lafúne e mbá. ⁴⁵ Abú gba Owú 'bí 'Yíma'dí ógu ené gí ro zí 'yì e méngí moko zía wá, ógu 'yì ené gí ro méngí moko zí 'yì e, kpá gí ro 'í'bí roné úyuné gí ro yómo tǔ'dú 'yì e.”

Yésu likpí komo owú 'bí Timáyo
(Lúru kpá Matáyo 20:29-34, Lúka 18:35-43)

⁴⁶ Zí Yésu kí 'yì lódú kacíne ndéréóguyé simi gara bí Zérikó ní. Simi bí niyí go mindéréókpóye kí 'yì lódú kacíne e nda kí tǔ'dú 'yì e gí simi gara gí ore ní, zíye ndíki o'do bí komoa ndaá ní. Ní wotí Timáyo bí ndísiní kpá ndólo a Batimáyo ní, ní mindísiné dogború misí'dí ndísi ómbo éyì gí zí 'yì e. ⁴⁷ Simi bí úwú ledre kídí, nées Yésu 'yì 'bí Nazeréta ógu ne ní, zía gbúrógbóne 'dága kídí, “Yésu Owú 'bí Dawídi, lúru aka leríma.”*

⁴⁸ Zí tǔ'dú 'yì ga bí ndísiní ndéré kí Yésu e nées, ndísiyé kángaya úcuómo wo kídí, ídí mǔkú. Abú kenée ndotó, zí o'do nées nda gbúrógbó tátá roné 'dá'dá kídí, “Yésu Owú 'bí Dawídi, lúru aka leríma.”

⁴⁹ Zí Yésu úwú ledre nées, zía tóroné, zía úku ledre zí 'yì ga gére nées kídí, “Ndólosé aka o'do bí ndísi gbúrógbó nées giri yáa. Zíye ñnyíyé úku ledre zía kídí, “Royí ñnyí nda mu, ñnyíogú mu 'dága ní go ndólo yí.” ⁵⁰ Geré zía úcuóyo mongú bongó bí onzo roné ní 'dá'ba, zía ñnyíoguné 'dága do sǔndíne óguné zí Yésu.

⁵¹ Zí Yésu ndú'yú wo kídí, “Máidí méngí zíyì 'dí?”

Zía úku ledre kídí, “'Yì 'dódo ledre, máilí lá dǔyì lúru bí.”

* 10:47 10:47 'Yì e owoní kóo bú kídí Kírésito bí yée ndísiní sǔngó wo gí ro zía óguné ní, ní ídí ngúru bulúndu Dawídi bí kóo ngére 'bí Isiréle e 'desí ní. Gí zí kényí nées ní, do kóo ndísi ndólo Kírésito ma'dáa kídí, “Bulúndu ngére Dawídi.” Ngunguní kóo kpá kídí Kírésito ma'dáa togú ógu go yá, ní ndísi yómo 'yì e gí simi ndiyá eyé e.

⁵² Yésu ya zía ní, “Bilámáne, ndéré mu, komoyí eme go, gi zía bi ngúngu ledremá go ní.” Geré nées ní, zí komoa líkpíphútrú roné. Simi bi Yésu niyi nda go ndéréókpo ní, zí o’do ba útúne kpíráká do kacíye, yóó, zíye ndéréye kéye.

11

Yésu olú simi Yerusaléma

(Lúru kpá Matáyo 21:1-11, Lúka 19:28-40, Yiwáni 12:12-19)

¹ Simi bi Yésu kí ‘yí lódú kacíne e niyi go gbóo kí Yerusaléma, nderéni kpurú gi simi owú gara bi Betefége kí Beteniya cigí Landa Olíva ní, zí Yésu kása ‘yí lódú kacíne e gbre ‘dá’dá, ² kídí, “Nderésé mu simi ‘be ga bi do’donozé ‘dáa nées. Ásé ógundíki owúphirangá dongí bi ngará ‘yí e ekíní aka doa kú wá ní, miódóótoné kenésé tara ngíti ‘be. Ídísé líkpí a, zise ógusé kíe gírí zíma yáa. ³ Togú ‘yí e ndu’yúni sée kídí, méngíse kéyi kenée gi ro ‘diya yá, ídise úku a zíye kídí, Ngére ili ne, ní girí kásalúga a ‘diya.”

⁴ Zíye ndéréye, do óguyé ndíki phirangá dongí miódóótoné tara ngíti ‘be cigí misi’di kenésé tí káa zí bi Yésu uku ní. Geré zíye tónóye líkpí a. ⁵ Ngíti géyi ‘yí e niyi kóo kpá mítóroyé do misi’di ore, zíye ñnyíyé úku ledre zí ya’dá ga bi gbre Yésu kasa yée nées kídí, “Bié ledre ‘di, bangá bi áse líkpí a nées ‘bi ambi?” ⁶ Zíye úkulúgu ledre zí ‘yí ga gére nées tí káa zí bi Yésu uku zíye ní. Zí ‘yí ga gére nées ótoómo yée, zíye ‘dí’bi bangá nées ndéréye kíe. ⁷ Zíye óguyé kíe zí Yésu, zíye ónzó ngíti géyi bongó eyé e doa, zí Yésu ékí ndísiné doa.

⁸ Zí ngíti géyi ‘yí e ‘dí’biógu bongó eyé e, ngíti géyi ‘deciní ‘bi eyé mbílí tìyí e do ízi yée zía kí rokinyi do misi’di gi ro óto úndrua. ⁹ Zí ‘yí ga bi niyi ‘bi eyé ‘dá’dá, kí yée ga bi gi do kací a gi ‘dá’ba ní, ndísiyé úcu koko kí yéyéyí kí ndísi ótrú ledre ‘dága kídí,

“Mbófo éyi zí Lomo.

Úndru idí idí zí wo bi ogú kí iri Ngére Lomo ní.”

¹⁰ Úndru idí idí zí wo bi ogú go ndísi do kíti ngére ‘bi bulúnduzé Dawídi* ní.

Mbófo éyi zí Lomo Komo Ere.

¹¹ Zí Yésu ñnyíyé kí ‘yí ené e ólúye simi Yerusaléma, do ndéréye do ligá ‘Díçí ‘bi Lomo. Gi zía, kadra utú nda kóo go miútú, zía lúru éyi ga bi ore ní, nda go lá ‘di’diya, zíye ñnyíyé kí ‘yí lódú kacíne ga bi sokó doa gbre (12) ní gi ore, yóó do ndá’balúgu royé ‘dá’ba simi Beteniya.

Yésu oto tarané kací ndóri

(Lúru kpá Matáyo 21:18-19)

¹² Zí bi áráló’bó roné, zí Yésu ñnyíyé ndá’balúgu royé gi simi Beteniya simi Yerusaléma, ‘bú mengí nda kóo Yésu ma’dáa go miméngí. ¹³ Zía lúru ndíki ndóri ‘bi ‘be gi gbála kí mbílíne gbukú. Abú nées ndaa aka kóo sındí kadra gi ro mikánda miáná a wá yá, zía sómú ledre kídí, ambí owo ne, éyi nées kenée kurú miánága ga bi idiakáni ní, niyi ba bo ‘dága íri. Zía ñnyíyé ndéréne gi sị ndóri nées íri lúru bi, lurú bi má, kémbí miáná a ndaa.

¹⁴ Cíkí ore, zí Yésu ñnyíyé óto tarané kací a nées kídí, “Tí káa zí bi áyi go nées ní, útúásá ‘bi eyí lolú áná gi ro zí ‘yí e ánu miánáyí kú wá.” ‘Yí lódú kacíga uwúní kóo ledre bi uku nées go.

Yésu olú do ligá ‘Díçí ‘bi Lomo

(Lúru kpá Matáyo 21:12-17, Lúka 19:45-48, Yiwáni 2:13-22)

¹⁵ Simi bi olúni nda go simi Yerusaléma ní, zí Yésu olúne do ligá ‘Díçí ‘bi Lomo, zía ógbáyí ‘yí ga bi ndísiné úgu éyi e kpá kí úguóyó éyi e ore ní ‘dá’ba. Zía kpá ndísiné kí ítríonzó tarabiza bi ‘yí óyóló’bó késí e ndísiné óyóló’bó késí e doa ní kpukpukpu bi. Nda kpá kí bi ndísi ‘bi ‘yí ga bi ndísiné úguóyó amámu e ní.

¹⁶ Yésu ili ené zí ‘yí e ímbí éyi e ndéré’decí bi kíe gi do ligá ‘díçí ‘bi Lomo wá. ¹⁷ Simi bi ndísi ‘dódo ledre ní, zía úku ledre zíye kídí, “Ndaa ‘bi ené miékéne bi kídí,

“ ‘Díçí amá ní

‘díçí ‘bi ini zíma’?

Tí lá óyóló’bósé nda yí esé go káa do ‘bi ló’bo ‘bi ‘yí ugu e.”

¹⁸ Simi bi ledre ga bi Yésu ndísi ‘dódo yée do ligá ‘Díçí ‘bi Lomo ní, owúndíki mbílí manda ga bi ‘bi ‘yí ‘dáná éyi e kpá kí ‘yí ‘dódo lorú e ní, zíye ndísiyé gámásó’do misi’di gi ro zíye úfu wo. Abú kenée ndotó, niyi kóo mbá kí ngírí royé, gi zía, zít’dú ‘yí e iliní yí eyé kóo mbá Yésu gi zí bilámá ‘dódo ledre ené.

¹⁹ Nda go kí tagá ndulú, gi do kací ‘dódo ledre, zí Yésu ma’dáa ólúóguyé kí ‘yí lódú kacíne e gi simi gara gi ore ‘dá’ba.

Miówo ledre gi simi ledre ‘bi ndóri bi Yésu oto tarané kací a ní

(Lúru kpá Matáyo 21:20-22)

²⁰ Nda káa zí kílónódó a nées kí phiyí, niyi kpá go ndá’balúgu royé simi Yerusaléma, zíye lúru ndóri bi karana Yésu oto tarané kací a ní, gagá go zawu gi ‘dága gi ro ciyíne e. ²¹ Zí Pétero ñnyíyé sómúndíki

11:9 11:9 Ke’bi ‘bi Dawídi e 118:25-26 * **11:10** 11:10 Dawídi: Ní kóo Mongú ngére ‘bi Isiréle e kpá bulúndu Yésu bi Lomo kasaogu wo káa do Mongú ngére simi kángá bi Dawídi ní kóo ngére simi a ní. Ólo Sámele 16:1-13, Moko ‘bi ‘yimikása e 2:3 **11:17** 11:17 Isáya 56:7 **11:17** 11:17 Yeremáya 7:11

ledre bi karana Yésu mengi ní, zia úku ledre kídí, "Í, 'yí 'dódo ledre, lúru aka kágá bi karana óto tarayí kací a ba, gagá go."

²² Zí Yésu úku ledre zíye kídí, "Ídísé ngungu ledre 'bi Lomo. ²³ Ídísé óto ledre ba simi dosé. 'Yí bi i'bí roné go za mbá zí Lomo ní, togú uku ledre zí landa bi 'dáa kídí, 'Ídí ñnyí gi ore zíyí ndéré útúyí simi mikavu bi 'dáa,' togú 'yí nées owo go bilámáne kídí ledre bi nées uku nées ni méngí roné yá, zí Lomo óto ledre nées, zia tí méngí roné zí 'yí nées kenée. ²⁴ Káa zí bi éyí ni kenée bo ní, máúku zise ma'díi, togú i'bisé rosé go mbá zí Lomo, nda simi bi ásé ndíşí ñni iní zí Lomo, zise ndú'yú wo gi ro éyí ní, ídísé ngungu a kídí, éyí bi ndú'yúsé wo gi roa nées, ása tí ndíki a ma'díi, Lomo ni tí i'bí éyí ma'dáa zise. ²⁵ Ndásé ñni iní zí 'Buzé Lomo nyé kí bisinyí ledre simisé ro lafúse e wá, gi ro zí Lomo úwú ñni esé. ²⁶ Togú ásé go ñni iní zí 'Buse Lomo gi ro zia ótoómo lúyú ledre esé yá, ídísé ówo a kídí lafúse ga bi ñnyí ógu ndú'yú sée gi ro zise ótoómo ledre zíye ní, ídísé ñdrí mimbé'desé, zise ótoómo ledre zíye. 'Buzé Lomo ni kpá ótoómo lúyú ledre esé.'"[†]

Ndu'yú gi ro ówo roko'bu 'bi Yésu

(Lúru kpá Matáyo 21:23-27, Lúka 20:1-8)

²⁷ Nées ní, zí Yésu ndéréóguyé kí 'yí lódú kacíne e go simi Yerusaléma, zíye ndíşiyé gámáye do ligá 'Díçí 'bi Lomo. Zí ngiti géyí manda ga bi 'bi 'yí 'dáná éyí e, kí ngiti géyí 'yí 'dódo lorú e, kí ngiti géyí mĩngburoko ngere e óguyé zí Yésu. ²⁸ Zíye úku ledre zia kídí, "Ndíki 'bi eyí roko'bu máa bi zíyí ndíşiyí méngí ledre e kĩa 'dényé bi káa ba ba gi 'da? Ambí i'bí roko'bu máa nées zíyí ne?"

²⁹ Yésu ya zíye ní, "Máili aka ndú'yú sée kí ndu'yú kíé do kí. Togú úkulúgusé ledre go kací a zíma, mááyí nda fú úku 'dódo ledre roko'bu bi mándíşí méngí ledre e kĩa ba zise. ³⁰ Úkusé aka zíma, Yiwáni ndiki koo roko'bu bi zia ndíşíné bábátízi 'yí e kĩa ní gi 'da? Gi zí 'yima'dí e? Togú kenée wá, nda gi zí Mbigí Lomo?"

³¹ Zíye tónóye ndíşí úku ledre dengbíye kídí, "Azé úku a zia ba kídí 'dí? Togú ukuzé ya gi zí Lomo, ni geré úku a kídí, bi kenée ní, ilizé nda koo ledre ené wá gi zí 'dí? ³² Togú ukuzé ya ndiki roko'bu nées gi zí 'yima'dí e, utúasá kpá wá." Gi zia, ñnyí koo kí ngiri royé gi zí 'yí e, gi zia, tú'dú 'yí e ngunguní koo go mbá kídí, Yiwáni ni nébi.

³³ Zíye nda ñnyiyé úkulúgu ledre kací a zia kídí, "Owozé wá."

Yésu ya zíye ní, "Hi, bi kenée ní, máili amá lolú kpá úku ledre roko'bu bi mándíşí méngí ledre e kĩa ní, zise wá."

12

Muruwayi gi ro bisinyí 'yí ga bi ufuní owú 'bi mĩngí yáká ní

(Lúru kpá Matáyo 21:33-46, Lúka 20:9-19)

¹ Zí Yésu ñnyiné úku ledre zí mĩngburoko 'yí ga gère nées simi muruwayi kídí, "Ngiti o'do, 'di'biogu koo kífú kóró zia 'díyí a yáká ené. Zia ñnyiné ici'díki gara ro yáká máa nées gbaá, zia ici gu gi ro do ndíşí lúru kóró ma'dáa simi a. Gi ore, zia ó'bóyeme bi gi ro zí 'yí bi ni ndíşí 'bá'bá yáká ma'dáa a nées ní, ndíşíné simi a 'dága kí lúru bi. Zia yéme ledre kí ngiti géyí 'yí e, zia ótoómo yáká máa nées zíye, ídíní ndíşí méngí moko simi a. Yoo zia ndéréókponé gbála.

² "Nda simi kadra mi'décí miáná kóró máa ga gère ní, zia ñnyiné kása ngiti 'yí kása ené zí 'yí ga bi yáká iri ní, gi ro zíye kpá i'bí 'bi ené kóró gi simi a. ³ Simi bi 'yí kása nées ogú iri ní, zí 'yí ga gère nées 'dí'bi wo, zíye óco wo, zia ngásálúgu roné zí mĩngí yáká kí gbékpí sĩlĩne. ⁴ Zí mĩngí yáká ñnyiné kpá kása ngiti 'yí kása ené, zí 'yí ga gère nées kpá ñnyiyé óco wo do ócólóko doa, zíye méngílárá a 'duo bisinyine. ⁵ Zia kpá kása ngiti 'yí kása, zí 'yí ga gère nées ñnyiyé úfu wo. Zia kpá kása tú'dú ngiti géyí, méngíní yée kpá kenée, ocóní ngiti géyí bisinyine, zíye úfu ngiti géyí miúfu.

⁶ "Ngiti 'yí kása gi ro zia kása a ndaá lolú koo wá. Mbigí owú 'bi ené bi oto 'búa kíngaya ní, idíaká nda koo go lá duú ne. Zia nda ñnyiné kása cù wo duú gi 'dá'ba kí sómú ledre bi kídí, 'Bi ba nda go zaá mbigí owú 'bi amá ní, ñnyí go ógu éré wo.'

⁷ "Simi bi ya'dá ga bi yáká iri nées, lurúndikiní nda go cù mbigí owú 'bi mĩngí yáká ní, zíye úku ledre dengbíye kídí, 'Ndazé rífu zize ótoómo yáká ba wá. Idizé úfu owú 'bi ené nées kpá 'dá'ba, gi ro zí yáká máa ba nda idíne geré 'bi ezé.' ⁸ Nées ní, zíye ñnyiyé 'dí'bi owú nées, óco a, do ócónó wo, zíye 'dí'bi umbua ndéréye úcu a tara yáká kenée."

⁹ Nées ní, zí Yésu ndú'yú yée kídí, "Bi kenée ní, mĩngí yáká ni nda méngí goó 'dí? Máúku zise, otoómo 'yí 'bi moko ga gère nées wá, ni ógu úfu yée mbá do bi kulú owú 'bi ené nées, zia nda óto ngiti géyí 'yí e ndíşiyé méngí moko simi yáká ené nées."

[†] 11:26 11:26 Nda gi 'dá'ba, zí ngiti 'yí ékétóko ledre ro ledre ga bi Márikó eké yée ní kídí, "Togú ñdríşé mimbé'desé ro 'yí ga bi méngíní bisinyí ledre zise ní wá, 'Buse bi 'dága 'dáa ní, otoómo ené kpá miúlúyú ledre esé zise wá."

¹⁰ Ólosé aka esé miéké kúrú Lomo bi uku kídí,

“Tutú bi kóo 'yì ó'bó 'dìç e asinì gí roa ní, oḡu nda yì ené go tutú bi kí ledrené owóowó ní.

¹¹ Ledre ba ní, Ngére ezé Lomo mengì kóo ne,

zía nda ówóné go miówó, zía émené komozé.’”

¹² Zí mǎngburoko 'yì 'bi Yúda e áyíye gí ro 'dí'bi Yésu, gí zía, owoní go kídí, uku muruwayi nées royé. Tí lá zíye éré ngírì tǔ'dù 'yì e, zíye ótoómo wo, do ndéréókpóye gí cigí a.

Ngíti géyì Farusáyo e uzuní Yésu kí ledre usóru

(Lúrú kpá Matáyo 22:15-22, Lúka 20:20-26)

¹³ Gí do kací ledre nées ní, zí mǎngburoko Isiréle ga gére nées kása ngíti géyì Farusáyo e kí ngíti géyì 'yì 'bi Eróde e* zí Yésu gí ro úzu wo togú Yésu ma'dáa uku luyú ledre go ro akúma 'bi Róma yá, zíye 'dí'bi wo. ¹⁴ Zíye ñnyíyé óḡuyé zía, ya zí Yésu ní, “Yì 'dódo ledre, owozé bú kídí, rǎnga eyí lengbe ranga kú wá, ledre bi 'yì e ndìsìnì sómù a ní, ata ené kací komoyí kpá wá, sómù eyí ledre moko 'bi 'yì e kpá wá, ndìsì 'dódo yí eyí tǐ lá ñnyí mbígí ledre 'bi Lomo. Bi kenées ní, úku aka zíze, utúasá miútúasá zíze í'bí usóru zí mongú 'yì Káyisara† ngére 'bi kǎngá Róma? Idízé í'bí a? Ídí úku a zíze. Togú ndazé í'bí a wá, ídí kpá úku a zíze.”

¹⁵ Zí Yésu ówo maní eyé nées téké, zía úku ledre zíye kídí, “Ílísé úzu máa gí ro 'dí? Í'biógusé aka komo kēsì girí zíma yáa.”

¹⁶ Zíye ñnyíyé óḡu kíe zía. Zía ndú'yú yée kídí, “Bi ro kēsì ba lílì simì komo ambi, sara ñrì 'yì ba, nées ñrì ambi?”

Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Nées, lílì simì komo Káyisara.”

¹⁷ Nées ní, Yésu ya zíye ní, “Togú kenées yá, ídísé í'bí éyì bi 'bi Káyisara ní zía, zíse í'bí éyì bi 'bi Lomo ní, zí Lomo.”

Zí tara ya'dá ga gére nées ñdríne mbá mǎndrì, gí zí ledre bi Yésu ukulugu zíye ní, zíye ñnyíyé ótoómo wo.

Ledre gí ro úrú gí simì umbu

(Lúrú kpá Matáyo 22:23-33, Lúka 20:27-40)

¹⁸ Nda gí ore, zí Sadúkáyo ga bi ngárá ngunguní ledre úrú gí simì umbu wá ní óḡuyé ndú'yú Yésu. ¹⁹ Zíye ndú'yú Yésu kídí, “Yì 'dódo ledre, Músa eké kóo lorú ba zíze kídí, togú 'yì uyuomo owú e do kacíne wá, 'yì ma'dáa bi uyu nées, lúndua idí 'dí'bi kára umbu bi kací a nées, gí ro zía ndikíogú owú do bi kací lúndu máa nées. ²⁰ Ngíti ledre mengì kóo roné káa, owú ya'dá e niyí kóo bo ñnyí doa gbre (7) mbá lúndu e. Zí mongúye ofú kára, kára máa nées ndiki aka kóo owú zía wá, geré zía úyuomo kára nées. ²¹ Zí lúndua bi utú do sogoa ní, 'dí'bi kára umbu eyé máa nées, ndikiní owú kéne kpá wá, zía kpá úyu ené, ótoómo kára máa nées. Zí ota (3) lúnduyé 'dí'bitátá kára máa nées, ndikiní owú kéne kpá wá, zía kpá úyuné. ²² Zí ledre nées ndéréne kenées kací owú ya'dá ga gére nées za mbá. Oḡu nda ñnyí ambáodúye, zía 'dí'bi kára máa nées, ndikiní owú kpá wá, zía kpá úyu ené, ótoómo kára nées. Nda gí do kací ya'dá ga gére nées mbá, zí kára nées nda úyu 'bi ené ñnyí gí 'dá'ba. ²³ Bi goó kenées ní, togú karané uruní kí ya'dá ga gére nées go gí simì umbu mbá ní, kára máa nées ní nda idí go mbí me'be ambi? Bi owú ya'dá ga bi ñnyí doa gbre (7) nées, kára nées ní kóo go me'beyé mbá ní.”

²⁴ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Lúyúsé go gbála, gí zía bi ówosé esé ini ledre gí simì miéké kúrú Lomo kí roko'bu 'bi Lomo kpá wá ní.† ²⁵ Simì bi 'yì e niyí úrú gí simì umbu ní, kará e kí ya'dá e 'dí'biní lolú royé wá, niyí nda idí eyé mbá káa zí maláyika ga bi komo ere 'dága 'dáa ní. ²⁶ Nda gí ro ledre miúrú gí simì umbu, ólosé esé miéké kúrú Lomo bi uku ledre gí ro kadra bi kóo kúrú Lomo owúogú zí Músa gí simì pho'du kí ndíci komo kágá ní wá? Ekéní simì a ñrì kídí, Lomo uku zí Músa kídí, 'Mááyí Lomo bi ndìsì lúrú kací Abarayáma, kí Isáka nda kí Yakóbo e ní.’ ²⁷ Séé Sadúkáyo e, lúyúsé ledre go. Ndaá 'bi ené Lomo 'bi 'yì ga bi niyí umbuyé ní wá, yì ené Lomo 'bi 'yì ga bi trídri ní.”

Lorú bi kí ledrené owóowó kǎngaya ní

(Lúrú kpá Matáyo 22:34-40, Lúka 10:25-28)

²⁸ Ngíti 'yì 'dódo lorú 'bi Músa ní kóo kpá dongará 'yì e ore, ndìsì ngéde gí simì ledre ga bi Sadúkáyo ga gére ndìsìnì úkuló'bó a kí Yésu e ní, owo kóo go kídí, Yésu ukulugu ledre go zí Sadúkáyo e bilámáne, nées

12:11 12:11 Ke'bi 'bi Dawídi e 118:22-23 * **12:13** 12:13 'Yì 'bi Eróde e niyí 'yì ga bi iliní zí ngúru 'yì gí dongará bulúndu Eróde e ídine mongú ngére 'bi kǎngá 'bi Isiréle e ní. † **12:14** 12:14 Káyisara: Káyisara ini ledre gí simia kídí mongú ngére 'bi Róma. Ni mongú ngére do ngíti géyì lafúne ngére e ga bi 'bi ngíti géyì kǎngá e káa zí Yúdáya kí Gallílaya. ‡ **12:24** 12:24 Sadúkáyo e ndìsìnì yì eyé kóo ólo lá ñnyí búku e ñnyí gí dongará tǔ'dù kurú búku ga bi 'bi miéké kúrú Lomo ní. Ólúogú ní ngúru búku gí dongará búku ga bi ñnyí Sadúkáyo e ndìsìnì ólo yée ní. Nées sǐ ledre bi Yésu 'dí'bi véresì nées gí roa gí simì Ólúogú ní, gí zía, nées ngúru véresì bi Sadúkáyo e owoní bú ní. **12:26** 12:26 Ólúogú 3:6

ní, zía ìnyìné óguné ndú'yú Yésù kídí, "Mongú 'yì, lorù bí romo gí do lafúne e mbá ní, 'bié wo be 'di?"

²⁹ Zí Yésù úkulúgu ledre zía kídí, "Lorù bí kí ledrené owóowó ní nì ba, 'Úwúsé aka sée Isiréle e, Mbigí Lomo ní òyí kǐé'do bí nì Ngére ezé ní. ³⁰ Ídí óto 'bú Ngére bí Lomo eyí ní kǐ mǐmbé'deyí kǐé'do, kǐ sómú ledre eyí mbá, kǐ lomo royí mbá nda kpá kǐ roko'búyí za mbá.' ³¹ Ngítí a bí kpá káa zía romo gí do lafúne e mbá ní, nì 'bí ené. Ídí óto 'bú lafúyí e káa zì bí óto 'búyí kǐ royí ní. Ngítí cóngó lorù bí romo gí do yée ga bí gbre néesé ndaa."

³² Zí o'do néesé úkulúgu ledre zí Yésù kídí, "Bilámáne, 'yì 'dódo ledre, ledre néesé nì tí kenée ma'díí. Káa zì bí úku néesé, tí lá ngérezé Lomo ní òyí nì bíkǐrǐ ngérezé, ngítí a ndaa 'bí ené do kací a néesé wá. ³³ Togú óto 'bú Lomo kíngaya kǐ mǐmbé'deyí kǐé'do, kǐ sómú ledre eyí mbá, kǐ roko'búyí za mbá, zíyí óto 'bú lafúyí e káa zì bí óto 'búyí kǐ royí ní yá, méngí néesé go mongú bilámá ledre bí Lomo ní ídí gí zíyí kǐ rokinyí kíngaya ní, gí zía, ledre néesé romo go do 'dáná éyí e za mbá."

³⁴ Zí Yésù ìnyìné ówo a gí zía téké kídí, miúkulúgu ledre ené nì kǐ bilámá sómú ledre simíné, ya zí o'do néesé ní nì, "Mbófo éyí, sómú ledre eyí emesá. Áyí go lá gbóo gí ro ówo Lomo káa do ngérezé eyí." Nda gí do kací ledre néesé ní, 'yì ga bí kóo niyí okó ro Yésù ní, utúasání lolù kóo ógù úzu Yésù kǐ ngítí ndu'yú wá.

*Yésù uzu ezeokóné e kǐ ndu'yú
(Lúrú kpá Matáyo 22:41-46, Lúka 20:41-44)*

³⁵ Zí Yésù kóo ndìsíné kpá fú 'dódo ledre zí 'yì e do ligá 'Dǐcǐ 'bí Lomo írí, zía ìnyìné ndúndu'yú kídí, "Sara 'yì 'dódo lorù e ukuní ledre kídí Kírésító nì bulúndu Dawídí lárá káa be 'di? ³⁶ Ngére Dawídí uku kóo ledre kací kúrú 'Dówú Lomo gí ro Kírésító ma'dáa kídí,

"Ngérezé Lomo nì úku ledre zí ngérezé amá kídí,

"Ndìsǐ do sǐlǐma 'bí anú ona, gí simi sǐndǐ kadra bí mááyí óto ezeokóyí e mbá

sǐ sǐndíyí ní. "

³⁷ Dawídí kǐ roné ndìsǐ ndólo Kírésító Ngére, togú kenéesé ní, Kírésító nì ídí bulúndu a lárá a káa be 'di?"

Zí tǐ'dú 'yì e ndìsǐyé úwú ledre ené kǐ mongú rokinyí ní.

Yésù mada 'yì e gí ro Farúsáyo e kǐ 'yì 'dódo lorù e

(Lúrú kpá Matáyo 23:1-36, Lúka 20:45-47)

³⁸ Zí Yésù ìnyìné 'dódo ledre zíyè kídí, "Komosé ídí ídí rosé, ndásé ídí káa zí 'yì 'dódo lorù e wá. Ndìsíní esí mǐngburoko mikokoro bongó e royé ndìsǐ kǐ gámáye kǐe simi sǐyú, gí ro zí 'yì e ndìsǐyé 'bí mandá zíyè kǐ dokuwu. ³⁹ Togú olúní go simi 'Dǐcǐ Kótruro e, togú mbú mǐngburoko ayímbe yá, ilíní ndìsǐ té do mǐngburoko bí ndìsǐ e gí ro zíyè ídíyè owóowó. ⁴⁰ Ndìsíní érǐ 'be 'bí kará umbu e zí kará umbu ga gére néesé ndìsǐyé sáká yée. Owú éyí bí do sǐlǐ kará ga gére ní, zíyè ndìsǐyé 'bí a zíyè ánu. Togú nda go sǐndǐ kadra 'bí iní zí Lomo wá, zíyè ndìsǐyé ódroyè ngbángbáne. Gí zí kǐyè néesé ní, Lomo nì 'dó'do yée bisinyíne."

*Tákpásǐlǐ 'bí ngítí kára umbu
(Lúrú kpá Lúka 21:1-4)*

⁴¹ Nda gí do kací 'dódo ledre do ligá 'Dǐcǐ 'bí Lomo, zí Yésù ndérezé ndìsíné gbóo cigí bí bí 'yì e ndìsíní ónzó kǐsǐ e doa ní, zía ndìsíné lúrú 'yì ga bí ndìsíní ónzó kǐsǐ káa do tákpásǐlǐ zí Lomo ní. 'Yì ga bí kǐ tǐ'dú kǐsǐ e zíyè ní, zíyè ndìsǐyé ónzó a simi sondúyú néesé írí. ⁴² Néesé ní, zí ngítí kára umbu 'yì lerǐ ngára éyí ndaa zía wá ní, óguné kǐ odù owú kǐsǐ bí zine bí niyí utúásá úgú lá owú éyí bí cǐku'dée kǐe ní, ónzó a simi sondúyú káa do tákpásǐlǐ zí Lomo.

⁴³ Zí Yésù ìnyìné ndóloyóko 'yì lódú kacíne e trǐé do bí kǐrǐ a, ya zíyè ní, "Máuku zise ma'díí, kára bí gáa ogú ónzó kǐsǐ kára ba, onzóromo kǐsǐ go gí do 'yì ga bí gáa onzóoní kǐsǐ ona ní za mbá, ⁴⁴ gí zía, 'yì máa ga gére néesé onzóoní lá kǐsǐ bí gí do tǐ'dú a bí zíyè ní. Kára ba, za kǐ lerǐ ené néesé mbá, 'bí 'bí ené kǐsǐ bí do sǐlǐne ní go mbá, néesé kóo wo bí otoomo gí ro éyí miánu zíne ní."

13

Ledre gí ro mǐndúrú 'dǐcǐ 'bí Lomo

(Lúrú kpá Matáyo 24:1-2, Lúka 21:5-6)

¹ Simi bí Yésù ní go olúógu gí simi 'Dǐcǐ 'bí Lomo ní, zí ngúru 'yì lódú kacía ìnyìné úku ledre kídí, "Yì 'dódo ledre, lúrú aka lá mǐngburoko tutú ga bí o'bóní 'dǐcǐ ga ba kǐe ba, kpá kǐ lámá bí ro 'dǐcǐ máa ga gére néesé."

² Zí Yésù úkulúgu ledre zía kídí, "Néesé kpá éyí? 'Dǐcǐ ga gére néesé kǐ mbágá lámá néesé bí royé néesé, kpá kǐ mǐngburoko tutú ga bí o'bóní yée kǐe néesé mbá, niyí ógu ndúrúonzó yée kǐrǐ néesé mbá bí, bíkǐrǐ tutú bí zía ídíákáne do ezené 'dága ní ndaa."

³ Sími bi Yésu ni go mǎndǎšíné gá do Landá Olíva mǎ'dí zǐ 'Díçj 'bi Lomo ní, zǐ Pétero e, kí Yakóbo e, kí Yiwáni e, kí Andiriya óguyé ndoo ndú'yú wo, ⁴ "Úku aka zíze, ledre máa née ni méngj roné kenée kí be 'di? Lǐlj ledre bi ni 'dódo a zíze kídí ledre née ni ógu méngj roné kenée ní 'di?"

Ledre gǐ ro 'do'dó bi 'yǐ 'bi Yésu niyí ógu 'dó'dó a ní

(Lúru kpá Matáyo 24:3-14, Lúka 21:7-19)

⁵ Zǐ Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Komosé idí idí rosé, 'yǐ e ndani lóndo sée wá. ⁶ Tú'dú 'yǐ e niyí karanée ógu kí ñimá, zíye ndǎšj úku ledre kídí yée niyí Kírésjto, gǐ zǐ kényí née ní, niyí lóndo tú'dú 'yǐ e. ⁷ Ásé karanée úwú ledre kídí okó ni go ógu, ngíti géyǐ yá kídí okó ni go 'dáa, sími bi ledre ga gére niyí go ndǎšj méngj royé kenée ní, ndásé sǐkpǐ mǐmbé desé 'dága wá. Ledre ga gére niyí méngj royé kenée, tí lá née ndaa 'bi ené aka odu do sogo kángá ba wá. ⁸ Kúfú ngíti géyǐ 'yǐ e niyí karanée ndéré útú kí okó do kúfú ngíti géyǐ 'yǐ e, zǐ ngíti kángá ndéré útúne kí okó do ngíti kángá. Mongú 'bú ni útú, zǐ kǐ'dǐ kángá ndǎšj méngj roné do ngíti géyǐ bi e. Née aka lá dosj 'do'dó ma'daa.

⁹ "Ídisé tóro ngbuó káa zǐ bi ásé go 'yǐ lódú kacima e ní. Ngíti géyǐ 'yǐ e niyí karanée 'dí'bi sée ógu kǐse kó'dú 'yǐ úku ngbanga e do ócǐ sée sími 'Díçj Kótruro e. Niyí karanée 'dí'biógu sée kó'dú gávana e kí mǐngburoko ngére e gǐ ro úku ledre gǐ romá zíye. ¹⁰ 'Dá'dá zǐ do sogo kángá ba úkúne, ni mǐtúúásáne do 'dódo bilámá ledre zǐ ñikí kúfú 'yǐ e za mbá. ¹¹ Togú karanée 'dí'biní sée go do ógu kǐse kó'dú mǐngburoko 'yǐ ga gére née yá, ndásé ndǎšj sómú ledre sisikala 'dá'dá gǐ ro úku a togú iliní go úwú ledre gǐ tarasé ní wá. Ídisé úku zíye tí lá dǔyǐ ledre bi 'Dówú Lomo uku go zíse ní. Gǐ zǐa, úkusé née kúrú Lomo, née ndaa sómú ledre esé wá.

¹² "Lúndu e niyí í'bí lúnduyé e zǐ umbu, 'bumiowú ni méngj a kpá kenée zǐ owú 'bi ené. Owú e niyí zǐngi ro 'yǐ ndiki yée do í'bí yée zǐ umbu. ¹³ Tú'dú 'yǐ e niyí sógó sée gǐ zǐa bi ásé 'yǐ lódú kacima e ní. Abú kenée ndotó, 'yǐ bi ni í'bí roné ndǎšj lódú kacima gǐ sími odu sǐndǐ kadra 'bi do sogo kángá ba ní, ni ndiki trǐdrǐ bi za fǐ ní."

Ledre gǐ ro mǐsǐnyíonzó Yerusaléma (Lúru kpá Matáyo 24:15-21, Lúka 21:20-24)

¹⁴ "Sími bi lúrúndíkisé mongú bisinyí éyǐ kí tóro do bi bi ngárá ndaa zǐa tóroné doa wá ní, 'yǐ bi ni ólo ledre ba ní, idí ówoyéme ini ledre gǐ sími a bilámáne. Gǐ ore 'yǐ ga bi niyí sími Yúdaya ní, idíní ngásá komo landa e. ¹⁵ Togú bisinyí ledre máa née ogundiki 'yǐ do 'díçj,* ndaa ndítíógu ólú 'díçj gǐ ro 'dí'bi éyǐ kí wá. ¹⁶ Togú 'yǐ bi ledre máa née ndiki wo yáká ní, ndaa lolú ngásá ndá'ba 'be gǐ ro 'dí'bi yata bongó wá. ¹⁷ Kadra máa née ni síní gbála, zǐ kará ga bi kí simiyé, kpá kí yée ga bi kí owú e kó'dúye ní. ¹⁸ Ídisé ñni ini zǐ Lomo kǐngaya kídí, ledre máa née, ndaa méngj roné sími kadra drú wá, ¹⁹ 'do'dó 'bi sǐndǐ kadra máa née ni idí bisinyíne kǐngaya zǐa rómoné gǐ do bizóro e za mbá, gǐ zǐa méngj aka roné 'dá'dá a do sogo kángá ona kú wá, tónóne sími kadra bi kóo Lomo ootógu kángá ba kí ere e, do ndéréóguné gǐ cakaba ní. Ngíti ledre utúásá lolu kpá méngj roné kenée wá. ²⁰ Idí Ngére Lomo ndaa kóo 'dósoógu sǐndǐ kadra ledre máa née gbu'du wá, káa bi 'yǐ ómo ndaa. Nda lá gǐ ro mǐgéléógu 'yǐ ené e, zǐa 'dósoógu a gbu'du. ²¹ Sími sǐndǐ kadra máa née togú ngíti 'yǐ uku ledre kídí, 'Lúrúsé aka Kírésjto ógu.' Togú kenée wá, 'Nǐ go bi 'dáa ya,' ndásé ngúngu a wá. ²² Tú'dú 'yǐ ranga e niyí karanée ógu kí ñj Kírésjto ngíti géyǐ kí ñj nébi e, zíye ndǎšjé méngj mǐngburoko ledre ga bi kí roko'búyé ní gǐ ro ndǎšj lóndo mǐgélé 'yǐ ga bi 'bi Lomo ní, togú ni útúásá zíye méngj a kenée ya. ²³ Káa zǐ bi go kenée ní, komosé idí idí rosé kǐngaya. Málnzi komosé gǐ 'dá'dá gǐ zǐ ledre káa zǐ ga gére née kí méngj royé.

²⁴ "Tí lá sími sǐndǐ kadra máa née, gǐ do kacǐ 'dó'dó née ní,

" zǐ kadra ñlǐne mbúyǐ,
éfé ongó kpá wá,

²⁵ zǐ kele e ndǎšj réreyé gǐ 'dága giri,

zǐ éyǐ ga bi komo ere ní mbá ndǎšj kǐziyeyé."

²⁶ "Sími sǐndǐ kadra née 'yǐ e niyí lúrú Owú 'bi 'Yíma'dí kí ógu gǐ komo ere kpurú gǐ sími burúngú kí congó roné kpá kí mongú roko'buné. ²⁷ Nǐ kása maláyika ené e zíye báyyíyé do bi e do sogo kángá za mbá, zíye 'dó'dúyóko 'yǐ ené e ga bi gelé yée go ní, mbá do bi kǐé'do.

²⁸ "Ídisé lúrú lǐlj ledre bi mǎndǎšj úku a ba lá dǔyǐ gǐ ro ndóri. Togú lúrúsé mikánda mbǐlǐ ndóri niyí go ú'bú yá, kídí ndumu ni go gbóo. ²⁹ Kpá kenée, togú lúrúsé ñikí ledre e go kí méngj royé kenée komo ere yá, ídisé ówo a kídí, kadra mindá'baógumá ni go gbóo. ³⁰ Máuku zíse

13:14 13:14 Dániyele 9:27, 11:31, 12:11c * **13:15** 13:15 Do 'díçj: Ga kóo 'desj ní Yúda e ndǎšjini úbú 'díçj eyé kí doné sisilekpe. Zíye ndǎšjé ékǐye doa 'dága ñni ndǎšj méngj ngíti géyǐ ledre eyé e. **13:25** 13:25 Isáya 13:10, 34:4

kídí, ledre máa née ni mēngí roné simi bi 'yí ga bi cakaba ba uyuonzó aka roné wá ní. ³¹ Ere e kí do sogo kángá ba niyí ùkú mbá, tí lá kúrúma ùkú ené e wá.

Míndá'baógu Yésu ni líyí 'yí e mílìyí
(Lúrú kpá Matáyo 24:36-44)

³² "Kadra míndá'baógumá, 'yí e mbá utúasání ówo a wá, abú maláyika ga bi komo Ere ní, owoní wá, gba máa Owú 'bi Lomo máówo kpá wá. 'Buzé Lomo owo òwú ne. ³³ Káa zí bi go kenée ní, komosé idí idí rosé. Zise idíse nziyisé gí zia kadra ledre máa née ówosé wá.

³⁴ "Míndá'baógumá ni idí ené káa zí 'bi o'do bi kóo ìnyí gí 'be 'bi ené ndéréne do ngíti bi gbála ní. Simi bi kóo ìnyí ndéré ní, zia ífíbáyí moko zí 'yí 'bi moko ené e mbá kpíkpkípí, zia kpá úkuómo ledre zí 'yí 'bi moko máa wo bi ndísi 'bi ené lúrú bi kací mbotú gara ní kídí, 'Komoyí idí idí kacima do misi'di, mándéré go, mááyí ndá'baógu.'

³⁵ "Gí zí kéyí née ní, komosé idí idí rosé gí zia ówosé esé kadra bi m̀ngí 'be née ni ndá'baógu simi a ní wá. Ambí owo ne ngíti géyí yá, ni ndá'baógu kí tagá, togú kí ndùlú, kí simibi, togú kí phiyí. ³⁶ Abú miógu a ni líyí sée mílìyí yá, idí ógundíki sée fú lá kí óndó bi. ³⁷ Ledre bi máúku zise ba, máúku go zí 'yí amá e mbá, 'Komosé idí idí rosé.'

14

Ledre bi yemení wo wayí ro Yésu ní
(Lúrú kpá Matáyo 26:1-5, Lúka 22:1-2, Yiwání 11:45-53)

¹ Simi s̀ndí kadra née ngíti s̀lì idíaká kóo go gbre gí ro do mēngí Ayímbi Umbuokpó* kí Ayímbi Ambata bi 'De'dí ndaá simi a wá ní.† Zí manda ga bi 'bi 'yí 'dáná éyí e, kí 'yí 'dódo lorú e yéme royé ndísi gámásó'do misi'di bi do 'dí'bi Yésu doa wayí gí ro úfu wo ní. ² Zíyē úku ledre kídí, "Tí lá ndazé 'dí'bi wo kadra ayímbi wá, káa bi 'yí e niyí zingi rozé ke."

Lefení sù'bù do Yésu simi Beteníya
(Lúrú kpá Matáyo 26:6-13, Yiwání 12:1-8)

³ Simi bi Yésu ni simi Beteníya do bi éyí miánu 'be 'bi Simúna bi kí umbunonó roné ní, zí ngíti kára óguné kí bilámá sù'bù mindonyo bi ugúní kí t̀d̀d̀ kēsí ní, zia

l̀kpí tara kúkú sù'bù née do léfe a mbá do Yésu.

⁴ Zí bi síníyíne ro ngíti géyí 'yí ga bi kóo ore ní, zíyē tónóyē úku ledre dongaráyē kídí, "Áyí, kára née lefe síníyí nda sù'bù née kenée gí ro 'di? ⁵ Niyí kóo úgúyó a kí t̀d̀d̀ kēsí, káa zí kēsí bi gí ro i'bí a zí 'yí bi mēngí moko go kí t̀d̀d̀ éfé e, go gbóo zia ídíne simibi k̀é'do ní.‡ do i'bí a zí 'yí lerí e." Zíyē ìnyíyē úku síníyí ledre zí kára née 'duo gbála.

⁶ Zí Yésu úku ledre zíyē kídí, "Ótóomósé kára née, 'yí ndaá 'dó'do wo wá. Mēngí mongú bilámá ledre go zíma. ⁷ Ásē idí kací kadra ga ba mbá kí 'yí lerí ga gére née, zise ndísié i'bí éyí zíyē simi kadra bi ilisé go i'bí a simi a ní. Tí lá mándísi amá kise za fí wá. ⁸ Mēngí zíma née go 'bi ené ledre bi utúasá go mēngí a ní. Lefetu sù'bù mindonyo née domá gí ro yémeómo máa nziyíné gí ro bi bi niyí óto a zíma ní. ⁹ Máúku zise ma'díi, bi ga bi niyí úku bilámá ledre doyé ní mbá, ledre bi kára née mēngí wo zíma ní, niyí úkuógú a zí 'yí e ndísiyē sómúndíki ledrea gí roa."

¹⁰ Zí Yúda Keriyóta, ngúru 'yí lódu kací Yésu ndéréne zí manda ga bi 'bi 'yí 'dáná éyí e ní i'bí ngbángá Yésu zíyē. ¹¹ Zí bi émené royé gbála kí úwú ledre bi Yúda uku née, zíyē úku ledre zia kídí, yéé niyí i'bí kēsí zia. Née ní, zí Yúda tónóne gámásó'do bilámá misi'di bi gí ro zine i'biógú Yésu ma'dáa doa zíyē ní.

Yemení éyí miánu 'bi Ayímbi Umbuokpó

(Lúrú kpá Matáyo 26:17-25, Lúka 22:7-14,21-23, Yiwání 13:21-30)

¹² Simi mizefí s̀lì 'bi Ayímbi Ambata bi ngára 'De'dí ndaá simi wá ní, kací ondu bi Yúda e, née s̀lì bi ndísiñi óngoonzó phirangá kábíríkí simi a gí ro Ayímbi Umbuokpó ní, zí 'yí lódu kací Yésu ìnyíyē ndú'yú wo kídí, "Ílì gáa zize ndéréze yéme bi gí ro Ayímbi Umbuokpó 'da?"

¹³ Née ní zia kása 'yí e gbre gí dongaráyē 'yí lódu kacine e kídí, "Ndérése mu simi Yerusaléma íri, ásé ndiki ngíti o'do íri kí ndá'baógu gí ngburu kí ndoko iní doné. Ídíse lódu wo ¹⁴ zaá gí 'be, zise ndú'yú m̀ngí 'be máa née kídí, 'Yí 'dódo ledre ya, 'bi ené 'd̀c̀c̀ bi yéé niyí ánu éyí miánu

* **14:1** 14:1 Ayímbi Umbuokpó: Ni s̀ndí kadra bi Yúda e ndísiñi sómúndíki ledre bi kóo Ngére Lomo okpó gí do 'be 'bi eyé e ufu owú 'bi eyé e wá gí zia bi oróni sáma owú kábíríkí ro kágá mbotú eyé e ní. Zia kóo 'di'biogú yéé gí simi Ízibiti gí simi 'do'dó bi kóo niyí simi a ní. Ólo Ólúógú 12:1-20. † **14:1** 14:1 Ayímbi 'bi Ambata bi 'De'dí ndaá simi wá ní: Ni ayímbi bi Yúda e ndísiñi mēngí a kí s̀lì ìnyí doa gbre kí sómúndíki ledre miólúógú bulúnduyé e gí simi 'dó'dó bi kóo simi Ízibiti ní. Ayímbi Umbuokpó ni mizefí s̀lì 'bi Ayímbi 'bi Ambata bi 'de'dí ndaá simia wá ní. Simi s̀lì bi ìnyí doa gbre née, lorú 'bi Músa uku kídí Yúda e ndaní ánu ambata bi kí 'de'dí siminé ní wá. Ólo Ólúógú 12:17-20. ‡ **14:5** 14:5 Togú ólo véresí ba simi báyíbulu 'bi gírígí e yá, áyí ólondíki ledre dinári 'bi Róma miya ota (300) simi a. Dinári k̀é'do ni kēsí bi ndísiñi i'bí a zí 'yí gí ro moko bi mēngí wo, ili 'di'bi kēsía kadra k̀é'do ní.

'bi Ayímbi Umbuokpó simi a kí 'yì lódú kacine e ní, ni 'bi ené wo bi 'di? ¹⁵ Ni 'dódo bi 'bi ñgu e zise simi 'dìcì 'dága ní, yemeomoní bi go mbá nziyiné, zise simi a íri, idísé yéme éyì miánu 'bi ayímbi simi a íri nziyiné gí rozé."

¹⁶ Zí 'yì lódú kaciga ga bi gbre née ndéréye, zíye óguyé simi Yerusaléma íri, zíye ndíkí éyì e tí káa zì 'bi Yésu uku ledre a zíye ní, zíye ñnyiyé yéme éyì miánu 'bi Ayímbi Umbuokpó ore.

¹⁷ Nda go kí tagá, zí Yésu óguyé kí 'yì lódú kacine ga bi sokó doa gbre née mbá simi Yerusaléma do bi bi gá gá yemeomoní go zíye nziyiné ní. ¹⁸ Simi bi niyí nda go ánu éyì ní, zí Yésu ñnyiné úku ledre zíye kídí, "Máuku zise ma'dú, ngúrúse ní f'bi ngbángama zí ezeokóma e. Tí 'yì bi ndisizé éşikótrú sùlize kéne simi éyì miánu ní."

¹⁹ Simi bi uwúní ledre née ní, zí bi sínýine royé gbála, zíye tónóye úku ledre zía mikékeřia kídí, "Mongú 'yì, wo bi ma'dú ní ndaá 'bi ené máa wá."

²⁰ Yésu ya zíye ní, "'Yì ma'dáa ni idí gí dongarase ga bi sokó doa gbre bi ndisizé éşikótrú sùlize kéye simi éyì miánu ní.

²¹ Gí romá, wo bi ogu go káa do 'yima'dí ní, ledre amá ndaá. Miéké kúru Lomo ukuyeme go kídí niyí 'dó'do máa, zíye úfu máa. Ledre née ni tí ógu méngí roné kenée ma'dú, ni sínýí gbála zí 'yì bi ni í'biógu máa ní. Ni kóo idí bilámáne zí 'yì máa née togú ndani kóo ndíkíogu wo wá ní."

Éyì miánu gí ro sómúndiki ledre miúyu Yésu

(Lúru kpá Matáyo 26:26-30, Lúka 22:14-23, 1 Koríndo 11:23-25)

²² Simi bi niyí aka fú ánu éyì ní, zí Yésu ma'dáa ñnyiné 'dì'bi ambata, zía f'bi mbófo éyì zí Lomo, zía 'déweifi simi a, zía í'bi a zí 'yì lódú kacine e ga gére née, ya zíye ní, "Ánusé mu, née kùřu'bumá."

²³ Zía kpá 'dì'bi kó'do bi kí le'yì kóró siminé ní, zía f'bi mbófo éyì zí Lomo, zía f'bi kó'do máa née zíye, zíye éwé le'yì kóró bi simi a née kacíye cé.

²⁴ Yésu ya zíye ní, "Ba lili sámamá bi ndé'yì bi káa do yéme ledre zí tì'dú 'yì e ní, née go éyì bi ni yéme mikánda ledre dongará 'Buzé Lomo kí tì'dú 'yì e ní. ²⁵ Máuku zise ma'dú, máéwé ánda aka lolu le'yì kóró káa zí wo ha 'diya wá, mááyí éwé 'buó mikánda a 'be 'bi Lomo."

²⁶ Née ní, zí Yésu kí 'yimikása ené e úku ke'bi mbófo Lomo, zíye ñnyiyé yóo ndéréye do Landa Olíva.

Yésu uku ledre miási Pétero gí roné (Lúru kpá Matáyo 26:31-35, Lúka 22:31-34, Yiwáni 13:36-38)

²⁷ Zí Yésu úku ledre zí 'yì lódú kacine e kídí, "Ásé ñnyí mbá ngásáomo máa, káa zí bi ni miékéne simi kúru Lomo ní kídí,

"Mááyí úfu 'yì 'bá'bá kábiriří e, zí kábiriří e ngásá báyi royé mbá."

²⁸ Togú máuru go gí simi umbu yá, mááyí ndéréokpó sòngó sée simi kángá bi Galiláya ní."

²⁹ Pétero ya zía ní, "Mongú 'yì, togú lafúma ga ba niyí ngásáomo yì ye yá, mángásáomo yì kú wá."

³⁰ Yésu ya zía ní, "Í, idí óto ledre ba simi doyí bilámáne, karaba kí ndulu, simi bi o'do ngonu uçu aka koko kí'dí gbre wá ní, áyí ási gí romá kí'dí ota (3), yá née owo ené máa wá."

³¹ Zí Pétero ñnyiné úku ledre cú kí siminé zía kídí, "Mongú 'yì, máútúásá úku ledre kídí 'máowo yì wá' ní kú wá. Togú umbu yá, umbu." Zí lafúga ñnyiyé úku ledre kpá mbá kenée.

Yésu ini ini zí Lomo simi Getesemáni (Lúru kpá Matáyo 26:36-46, Lúka 22:39-46)

³² Simi bi oguní nda go do Landa Olíva ní, zíye ñnyiyé óguyé do bi bi kí ñriné Getesemáni ní. Zí Yésu úku ledre zí 'yì lódú kacine máa ga gére née kídí, "Ndísisé aka kára, mááyí aka ndéré ini ini zí Lomo." ³³ Née ní, zía ñnyiné 'dì'bi lá dujé Simúna Pétero e, kí Yakóbo e, kí Yiwáni e, zíye ndéréye kéye. Zí Yésu ma'dáa ídine kí mongú sómú ledre, do ndúwúne kpá mindúwú, ³⁴ zía úku ledre zíye kídí, "Sómú ledre bi mááyí kée yáa ní ofu go, másómú sómú ledre née ni úfu máa goó ne, idísé aka ndisí ona kí komosé rosé."

³⁵ Zía ñnyiné ndéréne gíe re cúku'dée kenée, zía útúne gbrí do ngúrú sündine, do ló'bu konomie bi, tónóne ini ini kídí, "Babá Lomo, togú sündí kadra utúásá go ne gí zíyí yá, ndá lolu ótoomo máa zíma ndúwúma wá. ³⁶ Babá, roko'buyí romo do ledre e za mbá, idí 'dì'bióyo nduwú ba gí romá 'dá'ba. Máuku amá née kídí idí méngí ledre ma'dáa káa zí bi máli ní wá. Ledre bi yéme go yì ní, idí méngí dujé wo."

³⁷ Zía ñnyiné gí ore ndá'balúgu roné zí 'yì lódú kacine ga bi ota née. Ni ógu íri ní, niyí yì eyé go mbá 'dú'du eyé. Zía ñnyiné úku ledre zí Pétero kídí, "Simúna, áse yì esé go mbá 'dú'du esé, útúásásé esé ndisí dilá gba kí sündí kadra kí' do wá?

³⁸ Komosé idí idí rosé, zise kpá ndisísé ini ini zí Lomo káa bi áse lúyú ledre ke. Lomo rosé ili tí go ní, tí lá cóngó rosé ndaá."

³⁹ Zía ìnyìné kpá ndá balúgu roné ìní ìní zì Lomo, zía úku kpá té bikèrì ledre bì gáa uku 'dá'dá ní. ⁴⁰ Zía ìnyìné ndá balúgu roné zì 'yì lódù kacíne e, zía ógundiki yéé kpá kí 'dú'du eyé, gí zía, saná komoyé owó nda go miówó kíngaya. Ledre ndaá lolu kóo tarayé zíye úku a zía wá.

⁴¹ Nda simi ota (3) mǎndá'baógu, zía úku ledre zíye kídí, "Ásé aka yì esé kpá fú 'dú'du esé? Asá go. Kadra ledre ogu go. Lúrúsé aka, i'biní máa, wo bì ogu káa do 'yíma'dí ní, go do sílì 'yì mílúyú ledre e. ⁴² Ìnyìógusé mu zíze ndéréze. Lúrúsé aka 'yì bì ní i'bí máa zì 'yì ga ba ní, ni giri go nées."

Yúda i'biogu Yésu zì ezeokóga

(Lúrú kpá Matáyo 26:47-56, Lúka 22:47-53, Yiwáni 18:3-12)

⁴³ Simi bì ngára Yésu ukuonzó aka ledre gí tarané wá ní, geré zì Yúda ma'dáa bì ngúru 'yì lódù kací Yésu ní, óguyé kí tǔ'dù 'yì e ruu kí maku okó e, kí ngbóndó e do sílìye. Manda ga bì 'bi 'yì 'dáná éyì e, 'yì 'dódo lorù e, kí mǎngburoko ngére e ní, kasaní kóo yéé ye gí ro 'dí'bi Yésu.

⁴⁴ Yúda uku gáa ledre go zíye kídí, "Tí lá 'yì bì mááyì fáka wo ní, nées 'yì máa bì ásé 'dí'bi wo ní. Ídísé geré 'dí'bingèrì wo, zíze ndéré kée."

⁴⁵ Simi bì Yúda oguní ní, zía ndéréne geré zì Yésu ya zía ní, "Yì 'dódo ledre," zía ìnyìné fáka wo. ⁴⁶ Geré nées ní, zíye ìnyiyé 'dí'bingèrì Yésu. ⁴⁷ Zì ngúru 'yì gí dongará 'yì lódù kací Yésu ma'dáa láláogú maku okó gí simi sírikpa, zía ìnyìné lágá'déçì mbíli 'yì moko 'bi mongú 'yì 'dáná éyì tǔ.

⁴⁸ Yésu ya zíye ní, "Ógusé kí maku okó e, kí ngbóndó e gí ro 'dí'bi máa ní. Mááyì 'yì mǎngì bisinyí ledre e? ⁴⁹ Mááyì kíse kára kací kadra mbá kí ndìsì 'dódo ledre e zise do ligá 'Díçì 'bi Lomo, 'dí'bisé nda kóo máa wá gí zì 'dí? Nì go mǎngì roné káa zì bì miéké kúrú Lomo uku ní." ⁵⁰ Nées ní, zì 'yì lódù kacíga ǔdúyè mbá ngásáye, zíye ótoómo wo kí ngúcuné do sílì 'yì ga bì oguní 'dí'bi wo ní.

⁵¹ Ngítì owúphìrangá nì kóo ore, onzó roné lá bongó miónzó, zía ìnyìné lódù Yésu. Simi bì iliní nda kóo kpá gí ro 'dí'bi wo ní, ⁵² zì miónzó bongó nées líkpíne gí roa, zía ótoómo a çikì kírì nées, do ngásáne ngírà.

Yésu kó'dú 'yì 'déçì ngbanga e

(Lúrú kpá Matáyo 26:57-68, Lúka 22:54,55,63-71, Yiwáni 18:13,14,19-24)

⁵³ Nées ní, zì 'yì ga bì kóo 'di'biní Yésu ní, ìnyiyé ndéréye kí Yésu ma'dáa 'be 'bi mongú 'yì 'dáná éyì. Zì manda ga bì 'bi 'yì 'dáná éyì e, kí mǎngburoko ngére e, kpá kí 'yì 'dódo lorù e yóko royé mbá íri. ⁵⁴ Abú

ledre nées nì kóo o'buó'bu ndotó, zì Pétero kóo ódó mimbé'dené, zía ndìsìné kpá fú lódù kací Yésu ndo ndo ndo gí 'dá'ba gí ro zíne lúrú ledre bì iliní mǎngì a kí Yésu ma'dáa ní. Simi bì olúokpóní go kí Yésu 'be 'bi mongú 'yì 'dáná éyì íri ní, zì Pétero ma'dáa olúúgu roné do ligá íri do ndéré ndìsìné gí zì drú ro pho'du dongará 'yì ga bì 'bi moko ore ní.

⁵⁵ Zì manda ga bì 'bi 'yì 'dáná éyì e nda kí ngítì géyì mǎngburoko 'yì 'déçì ngbanga e ndìsìyè gámásó'do ledre bì zíye úkuóta a ro Yésu gí ro zíye 'dí'bi wo úfu a ní, tí lá ledre bì kíé'do káa zíye ówo a ní ndaá. ⁵⁶ Simi ledre ga gére nées mbá, abú tǔ'dù ngítì géyì 'yì e ukuotoní ledre ro Yésu ma'dáa ndotó yá, ledre ga bì ukuotoní yéé ní, nderení eyé mbá cee kíé'do wá.

⁵⁷ Zì ngítì géyì 'yì e úkuóta 'bi eyé kídí, ⁵⁸ "Uwúzé gí taraa kídí, nées nì ndúrúonzó mongú 'Díçì 'bi Lomo bì bulúnduzé e ǔbúnì ye ba, zíne ǔbúnìgu a do biné dǔyì simi sílì ota, 'yì e ǔbúnì ye wá." ⁵⁹ Abú ukuní kenées ndotó, kúrúye nì kóo kpá fú kpìkpìkpì.

⁶⁰ Zì mongú 'yì 'dáná éyì ìnyìogú tóroné kó'dúyè mbá, zía ndú'yú Yésu, kídí, "Ledre ndaá tarayí zíyì úku a kací ledre ga bì 'yì ga gére nées ukuní nées wá?" ⁶¹ Tí lá Yésu itì ené wá.

Zì mongú 'yì 'dáná éyì kpá ndú'yú ándá Yésu kídí, "Áyì ba Kírésìto, wo bì Lomo geléogu wo go káa do Mbígì Owú 'bi ené ní?"

⁶² Yésu ya zía ní, "Tí, mááyì tí wo ma'dú, ásé gú lúrú Owú 'bi 'Yíma'dí kí ndìsì zì Lomo bì roko'buja ofu go ní do anú, kpá kí ógu gí komo ere kpurú gí simi buřungú."

⁶³ Geré zì mongú 'yì 'dáná éyì ìnyìné lófo bongó gí roné kí simíkésì, zía úku ledre zì 'yì e kídí, "Éyì bì ilizé kpá fú úwú ledre gí zì ngítì géyì 'yì e gí roa ní 'di ⁶⁴ bì uku tara sinyí go ro Lomo çù kí tarané ya nées nì Ngére Lomo ní. Sómù ledre esé nì káa be 'dí?"

Zíye ìnyiyé mbá úku ledre kídí, "Nées ndaá ledre bì niyì ótoómo kí úfu wo gí zía ní wá, idínì úfu wo 'dá'ba."

⁶⁵ Zì ngítì géyì tónoye ndìsì lúbu súrú komoa, do ìnyiyé ódó'dùtù komoa kí bongó, do ócò wo, zíye úku ledre kídí, "Ambí ocó yì nées ne? Ifí aka írja." Zì 'yì óndó bì ga bì ore nées ìnyiyé kpá ócò wo.

Pétero itì kangú kídí nées owo ené Yésu wá

(Lúrú kpá Matáyo 26:69-75, Lúka 22:56-62, Yiwáni 18:15-18,25-27)

⁶⁶ Simi bì Pétero nì aka kpá fú ndìsì do ligá ore ro pho'du ní, zì owúkára 'yì 'bi moko bì 'be 'bi mongú 'yì 'dáná éyì ore ní,

óguné. ⁶⁷ Simi bi lurúndiki Pétero ní, zía lúró wo gbóó.

Zía úku ledre zí Pétero kídí, “Áyí, áyí ba tí ngúru 'yí gí dongará 'yí ga bí 'bí Yésu 'yí 'bí Nazeréta ba ke.”

⁶⁸ Zí Pétero úkulúgu ledre zí kára née kídí, “Úku née kenée ledre 'dí? Máówo amá o'do née wá. Máówo'dí'bi amá kpá ledre gí simi ledre bí áyí ndíşí úku a née wá.” Zí Pétero ñnyiné ndéréne mi'dí ku mbotú bi olúogu sága ní. ⁶⁹

⁶⁹ Gí do kací a née ní, zí owúkára née kpá ñnyiné ndéréne tara mbotú íri, zía lúróndiki Pétero kí tóro, zía ñnyiné úku ándá ledre zí 'yí ga bí kóo ndíşíní tóro ore ní kídí, “Ní kpá tí ngúru 'yí gí dongará 'yí ga bí 'bí Yésu ní ma'díi.” ⁷⁰ Zí Pétero kpá ñnyiné íti kangú.

Do kací ledre máa wo née akpa kpá wá, geré zí 'yí ga bí kóo ndíşíní tóro ore ní, ñnyiyé kpá úku ledre zí Pétero kídí, “Utúasá zíyí íti kangú yá née ndaa 'yí 'bí Yésu wá ní wá, gí zía, owozé kpá tí bú áyí 'yí 'bí Galiláya.”

⁷¹ Née ní, zí Pétero tónóne lolóbú kídí, “Togú ledre bí máuku ba ndaa ma'díi ledre wá, Lomo idí í'bí mongú 'do'dó zíma. 'Yí bí ndíşísé úku ledre gí roa née, máówo amá wo kú wá.”

⁷² Geré née ní, zí o'do ngono úçu koko zí Pétero sómúndiki ledre bí Yésu uku zía kídí, “Karaba kí ndulú kí'dí bí ngono úçu aka koko kí'dí gbre wá ní, áyí íti kangúma kí'dí ota yá, née owo née máa wá.” Zí mongú simikozo méngí Pétero, zía útúne geré ndíşíné íni ini.

15

Yésu kó'dú Ngére Piláto

(Lúró kpá Matáyo 27:1,2,11-14, Lúka 23:1-5, Yiwáni 18:28-38)

¹ Akpa kí phiyí, zí manda ga bí 'bí 'yí 'dáná éyí e ní, mingburoko 'yí e kpá kí 'yí 'dódo lorú ga bí 'bí Músa ní, nda kí mingburoko 'yí 'déci ngbanga e, yóko royé za mbá gí ro yéme ledre kí'e do. Zíye ñnyiyé ódó Yésu, zíye 'dí'bi wo ndéréye kíe kó'dú Piláto.

² Simi bí oguní kí Yésu íri ní, zí Piláto ndúndu'yú kídí, “'Yí ga ba ukuní ya úku ledre yá née ní mongú ngére 'bí Yúda e. Áyí tí mongú ngére 'bí Yúda e ma'díi?”

Yésu ya zía ní, “Kpá tí káa zí bí úku née.”

³ Zí manda ga bí 'bí 'yí 'dáná éyí e ní úkuoto tú'dú ledre e roa. ⁴ Zí Piláto kpá ñnyiné ndú'yú wo kídí, “Ledre ndaa tarayí zíyí úku a kací ledre ga bí ndíşíní trótro

yée ba wá? Lúró aka tú'dú ledre ga bí ndíşíní úku yée ba.”

⁵ Yésu uku ené ledre kací ledre ga gére née zía mbá wá, zí ledre née lútúne kací komo Piláto gbála.

⁶ Simi kadra Ayímbi Umbuokpó, Piláto ndíşí lengbe ótoómo 'yí bí 'yí e ndu'yúni wo gí roa gí simi sığıní ní. ⁷ Simi sındí kadra máa née ní, ngítí o'do ní kóo bo simi sığıní ore kí iríné Barába. Wo kí ngítí géyí lafúne 'dí'bi kóo yée gí zía ufuní 'yí e simi bí tú'dú 'yí e yokoní royé ndíşí gbúrúgbóye kí ndíşí méngí ledre bí utúasá wá ní. ⁸ Zí tú'dú 'yí ga bí yokoní royé ní ógyé ndú'yú Piláto gí ro zía í'dí sílne gí ro kémbí 'yí gí simi sığıní káa zí bí lengbe ndíşí méngí a ní.

⁹ Zí Piláto ndú'yú yée kídí, “Ílisé zíma ótoómo zise ngére bí 'bí Yúda e ní?”

¹⁰ Piláto owo bí kídí manda ga bí 'bí 'yí 'dáná éyí e ní, oguní kí Yésu zíne gí zía bí otóní bisinyí mimbé'deyé roa. ¹¹ Zí manda ga bí 'bí 'yí 'dáná éyí e ní úku ledre, 'yí e idíní úku ledre zí Piláto idí ótoómo Barába gí simi sığıní.

¹² Zí Piláto kpá ñnyiné ndú'yú yée kídí, “Máidí nda méngí kí Yésu bí ndíşísé ndólo wo mongú ngére 'bí Yúda e ní 'dí?”

¹³ Zíye ñnyiyé ótrúlu gu ledre zí Piláto kídí, “O'do née idí úyu, idíní phéphe wo do mingbúngu kágá, zía úyuné 'dá'ba.”

¹⁴ Piláto ya zíye ní, “Bisinyí ledre bí méngí wo ní, ní 'dí?”

Tí lá ótrútatání ledre nda 'dá'dá kídí, “Ídí phéphéonzo wo do mingbúngu kágá.”

¹⁵ Piláto ili kóo méngí 'yí ga gére née gí ro zí bí émené royé, zía ñnyiné ótoómo Barába zíye. Zía úku ledre zí asikíri ené e ócò Yésu bisinyíne, do 'dí'bi wo ndéré phéphéonzo a.

Piláto í'bí Yésu zí asikíri ené e

(Lúró kpá Matáyo 27:27-30, Yiwáni 19:2,3)

¹⁶ Zí asikíri ga gére née nda 'dí'bi Yésu gí ore ndéré kíe 'be 'bí ngére, zíye ñnyiyé ndólóyoko royé mbá do idíye tú'dú íri.

¹⁷ Zíye éşí mǐgbagbawo bongó ro Yésu, zíye kpá kúrókú kǐnǐ zíye éşí a ro do Yésu. ¹⁸ Née ní, zíye tónóye ndíşí lágá síllye zía kí ledre kídí, “Simíbi idí idí doyí tú'dú, mongú ngére 'bí Yúda e.” ¹⁹ Zíye ndíşíyí kí ócò doa kí ngbángbá, kpá kí lúbu súrú komoa, zíye útúye do ngúrú sındíye, ndíşíyí fóló wo kídí, yée otóní née úndrua. ²⁰ Simi bí folo asání nda wo go ní, zíye ñnyiyé í'díogu ngbángbá mǐgbagbawo bongó bí esíní gáa roa ní, do ñnyiyé éşílúgu mbígí bongó ené roa. Zíye nda ñnyiyé

ólúògú kíe gí ro ndéré kíe kí'dí bí bí iliní phéphé wo doa ní.

Phephéni Yésu

(Lúrú kpá Matáyo 27:31-44, Lúka 23:27-43, Yiwáni 19:17-27)

²¹ Simi bí asikíri ga gére née niyí go mindéréye do misi'di kí Yésu ní, zíye ndikiye kí ngíti o'do do misi'di írja Simúna, o'do máa née ni 'yi' bí gara bí 'yi' e ndišiní ndólo a Kuréne ní. Simúna ma'dáa ní 'bu Alakizánde e kí Rúftu. Ní kóo go ólú simi Yerusaléma. Zí asikíri ga gére née gága wo ímbí mǎngbǔngu kágá bí Yésu ímbí née. ²² Zíye ógyé kí Yésu do bí bí ndišiní úfu 'yi' e doa ní, ndoloní Gologóta, ledre gí simi a kídí, cóngó do 'yi'. ²³ Nda íri, zíye ñnyíyé í'bí le'yí kóró bí kotruní kí ngíti kágá ní zí Yésu, gí ro zía éwé a gí ro zí okó éyí miówo úkúne gí roa, zía ási ené kí éwé a. ²⁴ Née ní, zíye í'diógu bongó ené, zíye ñnyíyé phéphé wo do mǎngbǔngu kágá máa née, zíye síkpí wo kíe 'dága, zíye ónzó gbégbé ífíbáyí bongó ené e kíe dongaraye.

²⁵ Ledre máa née mengí kóo roné simi sǎndí kadra ñnyí doa eso kí phiyí. ²⁶ Zíye ñnyíyé éké ledre bí kóo ufuní wo gí roa ní, do phéphéoto a doa 'dága kídí, "Ba, mongú ngére 'bí Yúda e." ²⁷⁻²⁸ Phephéni kóo yéé kí 'yi' ugu e gbere, ngíti a do sílǎ 'bí anú, ngíti a do ngelí.*

²⁹ 'Yi' ga bí kóo ndišiní ókpó kací misi'di gí ore ní, zíye ndišiyé úku wo kpá kí úkucáyí ledre gí do bí a kídí, "Bí kóo úku yá áyí ndúrú mongú 'Díçí' bí Lomo, zíyí úbúlúgu a lá simi sílǎ ota ní, ³⁰ ékíogú nda lolú giri zíyí yómo royí wá gí zí 'di?'"

³¹ Zí manda ga bí 'bí 'yi' 'dáná éyí e, kí 'yi' 'dódo lorú e ndišiyé kpá fóló wo kídí, "Ndíşí kóo lá yómo ngíti géyí 'yi' e ní, yomo nda lolú roné wá? ³² Káa zí bí ní wo bí Lomo geleógu wo káa do Kírésito, mongú ngére 'bí Isiréle e ní, idizé aka lúru a, togú ekíogú gí do kágá giri go cakaba bí yáa yá, azé geré ngúngu wo." 'Yi' ga bí kóo gbere phephéni yéé kí Yésu e ní, ndišiní kóo kpá úku wo.

Ledre gí ro miúyu Yésu

(Lúrú kpá Matáyo 27:45-56, Lúka 23:44-49, Yiwáni 19:28-30)

³³ Simi bí kóo kadra ní nda go kpkpíríkpi simi do ní, zí mǔtǔlurú útúne do kǎngá mbá kí sǎndí kadra ota. ³⁴ Simi bí sǎndí kadra ota ogú nda go ní, zí Yésu ñnyiné íni ini 'dága kídí, "Ílói, Ílói, Lǎma

sabákataní?" Ledre gí simi a kídí, "Lomo amá, Lomo amá, ótoómo máa gí zí 'di?'"

³⁵ Zí ngíti géyí 'yi' ga bí ore ní, ñnyíyé úwú doa, zíye úku ledre kídí, "Úwúsé aka, ní go ndólo nébǎ Iliya."

³⁶ Née ní, zí ngúru 'yi' gí dongaraye ñnyiné ngásáne 'dí'bí éyí káa zí katúu ní, zía ónzó a bu simi mindógó le'yí kóró, zía éşí a do kágá, zía síkpí a, óto a tara Yésu 'dága íri. Zía úku ledre zí lafúne e kídí, "Ndíşísé aka tí, zíze lúru a togú Iliya ní giri ógu gí ro ímbíóto wo bí yá."

³⁷ Zí Yésu íni ini kí mongú kúruúne 'dága, geré zía ótoómo 'dówúne.

³⁸ Née ní geré zí mongú mbílí bongó bí ingí 'decíní simi 'Díçí' bí Lomo kíe ní, lófo ífi siminé gberé gbere kú gí 'dága gí bí. ³⁹ Simi bí mongú 'yi' bí asikíri e[†] bí kóo ndíşí tóro ore kó'dú Yésu do mǎngbǔngu kágá, uwú ini bí Yésu ini wo kí mongú kúruúne geré zía ótoómo 'dówúne ní, zía ñnyiné úku ledre kídí, "Máuku zise záa ma'díi, o'do ba ní mbígí Owú' bí Lomo."

⁴⁰ Ngíti géyí kará e niyí kóo kpá ore, ndíşí lúrukása bí gí gbála, Mariya Magidála kí Salóme kí Mariya mbágá Yoséfa kí Yakóbo owú, niyí kóo bo dongaraye. ⁴¹ Utúní kóo do kací Yésu kú gí simi kǎngá bí Galiláya ní kóo kí ñnyí kasa zía. Tí'dú ngíti géyí kará ga bí kóo oguní kí Yésu simi Yerusaléma ní, niyí kóo kpá mbá ore.

Otoní bí zí Yésu

(Lúrú kpá Matáyo 27:57-61, Lúka 23:50-56, Yiwáni 19:38-42)

⁴² Nda kóo go za kí tagá simi sǎndí kadra bí 'yi' e ndišiní yéme royé gí ro Sílǎ 'bí 'Dówúro ní, ⁴³ zí ngíti o'do kí írjé Yoséfa gí simi gara bí Aramatáyo ódó mimbé' dené káa zí o'do 'yi' ní, zía ndéréne ndú'yú Piláto gí ro umbu Yésu. Yoséfa ní ngúru 'yi' gí dongará mǎngburoki 'yi' bí Yúda e. Ndíşí kpá óto komoné gí ro miógu Lomo káa do ngére do 'yima'dí e.

⁴⁴ Simi bí Piláto uwú kídí, Yésu uyu go ní, zí tara a ídríne mǎndrǎ, zía úku ledre kídí, "Née kenéé lárá ledre 'di, bí zí o'do née úyuné lá 'diya kenéé ní?" Zía ndóloógu mongú 'yi' bí asikíri e gána ní ndú'yú wo togú Yésu uyu tí go ma'díi yá.

⁴⁵ Simi bí Piláto uwú ya Yésu uyu tí go ma'díi ní, zía ñnyiné úku ledre zí Yoséfa kídí, "'Dí'bí umbu Yésu ma'dáa mu ndéré óto a." ⁴⁶ Zí Yoséfa úgú bilámá bikenyí mbílí bongó, zíye 'dí'biógu umbu Yésu, óto a simi a, zíye ndéréye óto wo simi bí bí kóo iciní kací ondú eyé simi landa ní. Zíye

* **15:27-28** 15:27 Simi ngíti géyí búku ga bí 'bí Márikó ní, ngíti géyí 'yi' e ekéni yata ledre ba ye: Kírí née 'dodo kídí ledre bí Miéké Kúru Lomo uku ní ogú go ma'díi kídí, "Niyí óto wo dongará 'yi' milúyú ledre e." (Isaya 53:12) **15:34** 15:34 Ke'bí 'bí Dawídí e 22:1 † **15:39** 15:39 Mongú 'yi' bí asikíri e: Ní mongú 'yi' bí ndíşí lúru bí do asikíri e míya (100) ní.

gbúrúgbuóto mongú tutú ngbùturú tara bi ma'dáa. ⁴⁷ Mariya Magidála, kí Mariya mbágá Yoséfa e ndìşşini kóo lúrúkása bi bi otoní Yésu ma'dáa doa ní.

16

Yésu urú gí simi umbu

(Lúrú kpá Matáyo 28:1-8, Lúka 24:1-12, Yiwáni 20:1-10)

¹ Gí do kací Sílí 'bi 'Dówúro, zí Mariya Magidála, kí Salóme, kí Mariya mbágá Yakóbo e úgú sù'bù mindonyo e gí ro ndéré sùşu a ro umbu Yésu.

² Akpa kí phiyí simi sílí gí do kací Sílí 'bi 'Dówúro simi bi sùlú kadra ni go 'dága ní, zíye ñnyíyé ndéréye sị bi. ³ Kí ndéréye do misi'di, zíye ndú'yú royé dengbiye kídí, "Ambi ní laká gbúrúgbuóyó mongú tutú karaba zize gí tara bi ne?"

⁴ Tí lá simi bi niyí lúru bi káa ní, zíye ówo a kídí gburugbu oyóní mongú tutú nées go 'dá'ba. ⁵ Simi bi kará ga gére nées olúní simi bi iri ní, zíye ónzó komoyé káa gbó ro owúphirangá kí ndìşşí simi bi iri do sílí 'bi anú, kí ngbángbá bikenyi bongó roné. Zí Lomo royé ñyíne, zí tarayé ñdríne mbá miđrđí, gí zí lará ledre káa zí wo nées.

⁶ Geré zí owúphirangá nées úku ledre zíye kídí, "Tí, ndásé liyí wá, máówo bú kídí, ógúsé ba lúru bi gí ro Yésu 'yi 'bi Nazeréta bi ufuní wo ní. Ndaá 'bi ené lolu kára wá, urú yi ené gí simi umbu go. Lúrúsé aka lá, ba bi bi kóo otoní wo doa ní. ⁷ Nderésé mu cakaba úku a zí Pétero e, kí lafúne e 'yi lódú kací Yésu kídí, 'Yésu ma'dáa ni ndéréútú roné fi ne 'dá'dá zise simi kángá bi Galiláya ní, ásé nda ógundíki wo geré iri káa zí bi kóo uku zise ní.' "

⁸ Nées ní, zíye ólúóguyé gí simi bi miángbayé gí zí ngiri, geré zíye tónóye ngásáye. Uku'dodoní kóo ledre máa nées zí 'yi e do misi'di mbá wá.

Odu ledre bi Márikó ekéne kí sílíne ní.*

Yésu 'dodo roné zí Mariya Magidála

(Lúrú kpá Matáyo 28:9,10, Yiwáni 20:11-18)

⁹ Simi sílí gí do kací Sílí 'bi 'Dówúro bi Yésu urú gí simi umbu simi a akpa kí sị ndóndó ní, zía 'dódoútú roné zí Mariya Magidála, bi kóo Yésu lagaogu dokéké e ñnyí doa gbre (7) gí simia ní. ¹⁰ Zí Mariya ma'dáa ñnyíne ndéréne úku 'dódo a zí ezegámáne e, 'yi lódú kací Yésu ga bi kóo niyí 'bi eyé ndìşşí ini Yésu ma'dáa ní. ¹¹ Simi bi uwúní gí taraa kídí Yésu urú gí simi umbu go, nées lúru gáa wo go trđdrđ

cú kí komoné ní, ngunguní eyé kóo ledre máa nées wá.

Yésu 'dodo roné zí 'yi lódú kacine ga bi gbre ní

(Lúrú kpá Lúka 24:13-35)

¹² Gí do kací a nées, zí Yésu kpá 'dódo roné simi ngiti tosoné kpí zí 'yi lódú kacine ga bi kóo gbre, simi bi niyí mindéréye do misi'di gí simi gara ní. ¹³ Zíye ndá'balúgu royé simi Yerusaléma, zíye úku 'dódo ledre nées zí lafúye e, tí lá a ngunguní eyé kóo ledre máa nées kpá wá.

Yésu 'dodo roné zí 'yimikása e sokó doa kéré

(Lúrú kpá Matáyo 28:16-20, Lúka 24:36-49, Yiwáni 20:19-23, Moko 'bi 'yimikása e 1:6-8)

¹⁴ Nda giri, simi bi 'yimikása ga bi sokó doa kéré (11) nées ndìşşini ánu éyi ní, zí Yésu 'dódo roné zíye, zía úku ledre zíye, gí zía do ngiti géyi lafúye e oru yi ené kóo miórú kí ngungu ledre 'bi lafúye ga bi lurúní trđdrđne go cú kí komoyé ní.

¹⁵ Nda nées ní, zí Yésu ma'dáa úku ledre zíye kídí, "Nderésé mu kací bi e za mbá kí úku bilámá ledremá zí 'yi e za mbá. ¹⁶ 'Yi bi ngungu ledremá go ní, zise bábátizí wo, ni gú ómo gí simi 'do'dó bi odu nda ní. 'Yi bi ngungu wá ní, niyí 'dó'do wo. ¹⁷ Zí 'yi ga bi ngunguní go ní, ídiye kí roko'bu káa zí bi niyí go 'yi amá e ní, zíye kí ódroyé simi ríkí tara e kí ndìşşí lágaóyó dokéké e gí simi 'yi e kí irjímá. ¹⁸ Abú 'di'biní kámá okó kí sílíye, abú ewení ngónú kembí éyi mengi yée wá. Niyí óto sílíye ro 'yi ndiá e, zí ndiá eyé úkúne."

Yésu nda'balugu roné komo Ere

(Lúrú kpá Lúka 24:50-53, Moko 'bi 'yimikása e 1:9-11)

¹⁹ Simi bi Yésu ukuonzó ledre go zíye ní, zí Lomo nda 'dí'bilúgu wo 'be 'bi ené komo ere, zía ndìşşine do sílí anú 'bi Lomo káa do mongú ngére.

²⁰ Zí 'yi lódú kací Ngére Yésu ga gére ndéréye kí úku bilámá ledre zí 'yi e kací bi e za mbá. Zí Ngére kóo ndìşşine mengi moko kíye, zí manguroko ledre ga bi ndìşşini mengi yée kí roko'buné ní 'dódo a kídí ledre ga bi úku yée ní ni ma'dái.

* 16:8 16:8 Ledre bi Márikó eké ne simi búku ba kí sílíne simi kápita ené sokó doa ñnyí doa kéré ní, tonó gí ro véresi kídé do gí ro ñnyí doa ota. Gí ore ndéréne 'dá'dá ngiti géyi 'yi e ekéni nda go ye.

Bilámá ledre bi Lúka eké ní Ledre gi ro búkú bi Lúka ní

Búkú ba Lúka eké ne, eké wo bi Moko 'bi 'yìmikása e ní kpá ne. Lúka ndaa 'bi ené gi simi kufú Yúda e wá, ni 'yi bi olo ledre go kingaya gi simi kufú Girigí e ní. Zía ìnyìnè ngungu ledre Yésu. "Diyioto koo Páwulo simi bi koo Páwulo ni ndéré kí úku bilámá ledre 'bi Yésu zí 'yi e ní. Eké ledre gi ro Yésu kí ledre moko ga bi koo Yésu ndìsjì méngì yée ní zí 'yi ga bi ngará ndaní Yúda e wá ní ówoyème a.

Ledre ga bi Lúka eké yée simi búkú ené ba ndaní miékéye simi ngiti géyi búkú ga bi Matáy, Máriko kí Yiwáni ní wá. Ledre ga bi káa zí ledre gi ro mindíki Yiwáni 'yi 'bì babatíza, ledre gi ro mindíki Yésu kí mingbóro a, kpá kí ledre gi ro bilámá ledre ga bi koo 'bi Lomo Yiwáni ndìsjì ndéré kí úku yée zí 'yi e ní. Zía kpá úku ledre gi ro káa zí bi Lomo oto 'bú 'yìma'dí e mbá ní. Yésu 'dodo koo lílì ledre née go simi muruwayi káa zí muruwayi bi gi ro bilámá 'yi 'bi Samáriya ní (simi kápita 10), kí muruwayi bi gi ro owú bi ìndrì ní (simi kápita 15) kí mindìsjìyè bi kí manda 'dá'dá 'bi 'yi 'dó'dú usóru bi 'yi e iliní wo wá ní (simi kápita 19) nda kí ledre trjdrj bi za fi bi mocú ledre a zí ngúru 'yi lúyú ledre bi koo phephéní yée kéne gi zí lúyú ledre eyé ní (simi kápita 23).

Zí Lúka úku andá ledre kí'dí tǔ'dú kí'dí 'Dówú Lomo ndìsjì méngì moko simi Yésu ne gi zía ndìsjì ìni ìni zí Lomo kingaya. Nda go gbóo kí odú ledre, zía úku ledre kí'dí Yésu 'dodo koo roné kí'dí tǔ'dú zí 'yi lódú kacine e simi bi koo urú gi simi umbu ní. Ledre ga gère née 'dodoní go kí'dí ma'díi Yésu urú koo go gi simi umbu.

Lúka eké ledre gi ro Yésu

¹ Mongú 'yi Teyófilo, tǔ'dú ngiti géyi 'yi e eké omoní ledre ga bi koo gi do bi Yésu, bi koo Yésu ma'daa ndìsjì méngì yée dongaraze ní go bi 'desj. ² Ekéni tí za cé ledre ga bi koo 'yìmikása ga koo 'desj lurúni kí komoyé zìye ndìsjìyè líkpí a ní. ³ Gi zía bi ledre ga bi 'yi ga gère née ekéni ní, niyí mbá ma'díi ledre e ní, máyá ni miútúásáne zíma eké kása yée zíyí, ⁴ gi do bi zíyí ówoyème a yá 'dodoní koo ma'díi ledre e go zine.

Ledre gi ro mindíki Yiwáni Babatíza

⁵ Simi bi koo Eróde ní mongú ngère 'bi kángá bi Yúdáyá ní, ngiti 'yi 'dáná mbayi

'bi Lomo ni koo bo kí ìrìnè Zakariya. Ni gi dongará 'yi 'dáná éyi ga bi manda eyé ni mbá Abiyáza ní. Irí me'bea Elizébéta, ni kpá gi simi kufú bulúnduyé bi Aróna ní. ⁶ Zakariya e gbengará kí me'bené, miméngì ledre eyé ni kací kadra mbá fú lá mbí do komo Lomo, gi zía ndìsjìni éré lorú 'bi Ngére Lomo. ⁷ Tí lá owú ndaa 'bi ené koo zìye wá gi zía me'bea ni mikoto, niyí nda kpá yi eyé go ngokoyé utúásání lolú ndíki owú wá.

⁸ Nda simi ngiti sílì, síndì kadra utúásá go zí Zakariya e kí lafúne ndéréye simi 'Díçí 'bi Lomo 'dáná éyi zí Lomo, ⁹ kací ondú 'bi 'yi 'dáná éyi e. Zí gbégbé 'dodo Zakariya zía olúne 'Díçí 'bi Lomo 'dáná éyi zí Lomo. ¹⁰ Simi bi Zakariya olú go 'Díçí 'bi Lomo ni go ndìsjì óngbó aburèngú kí ndonyoné 'díçí ìrì ní, tǔ'dú 'yi ga bi oguní ní niyí 'bi eyé ndìsjì ìni ìni zí Lomo sága.

¹¹ Cíkì 'díçí ìrì, zí maláyika bi Ngére Lomo kasa ní ógu tóroné do sílì 'bi anú cigí mbayi bi ndìsjìni 'dáná éyi doa ní. ¹² Simi bi Zakariya lurú maláyika née kenée ní, zí lomo roa líyìnè gi zí ngírì. ¹³ Zí maláyika née úku ledre kí'dí, "Nda éré ngírì wá Zakariya, Lomo uwú ìni bi ndìsjì ìni a ní go. Me'beyí Elizébéta ni ndíki owú zíyí owúo'do. Ídì ìfí ìrìja Yiwáni. ¹⁴ Ni óto sée kí me'beyí zise idise kí rokinyi, tǔ'dú 'yi e niyí ídì kí rokinyi simi bi niyí úwú a kí'dí aráni wo go ní. ¹⁵ Ni ídì kí ledrené owóowó simi moko bi 'bi Ngére Lomo ní. Ndaa 'yi éwé le'yi wá, ni dúyí mi'dúguné kí 'Dówú Lomo kú gi simi mbágane. ¹⁶ Ni 'dì'bilúgu ngiti géyi Isiréle e ga kóna luyúní gi do misì'di 'bi Ngére Lomo go ní zí Lomo. ¹⁷ Ni ndìsjì gámá kí úku kúru Lomo simi roko'bu 'Dówú Lomo cé káa zí nbéjì Ilíya kóna ní, zía ndìsjìni kí yéme dongará 'yi ga bi siníyí go kí owú 'bi eyé e ní, kpá kí sáká 'yi ga bi sómú ledre eyé ndaa bilámáne do misì'di 'bi Lomo wá ní, nda kpá kí yémeómo 'yi e nzíyiyé zí Ngére Yésu."

¹⁸ Zí Zakariya ndú'yú maláyika née kí'dí, "Máayí ówo a ní kí'dí éyi ni ndéré méngì roné zíma kenée ní lára a káa be 'di? Bi máayí go ngokomá káa zí ba, kára bi zíma ní ni go kpá ngokoné ní."

¹⁹ Zí maláyika née úkulúgu ledre zí Zakariya kí'dí, "Zakariya, ìrìma Gábirele. Kací kadra mbá azé fú lá kí Lomo do bi kíé'do, kasa máa ne kí bilámá ledre née ógu úku a zíyí. ²⁰ Gi zía bi ìli ngungu ledre bi máuku zíyí ba wá ní, tarayí ni ídì mi'dútúné ódro wá gi simi síndì kadra bi owú née ni árá simi a ní."

²¹ Gi zí kéyi née, 'yi ga bi ndìsjìni sóngó wo sága ni ndìsjìni go má zìye úku ledre kí'dí, "Bié laká nda 'di, Zakariya lu'bú karaba simi 'Díçí 'bi Lomo 'dényé káa ní

ní." ²² Simi bi olúogú gí 'Díçí 'bi Lomo giri ní, ndìşì nda ódro zíye lá kí sîlîne. Zí 'yì ga gére née tí geré ówo a kídí Lomo 'dodo ngítí mikándá ledre go zía 'díçí iri.

²³ Simi bi sîndí kadra 'bi moko ené ukú ní, zía ìnyì ndá'balúgu roné 'be. ²⁴ Nda gí do kací sîlî cùku'dée, zí me'bea Elizebéta ídîne kí siminé. Zía ndìşiné 'be éfé ìnyì, olúogú gí 'be wá. ²⁵ Zí Elizebéta í'bí mbófo éyí zí Lomo kídí, "Mbófo éyí zíyì Ngére Lomo gí ro ledre bi méngí zíma ba. Ówo ledre go kíma zíyì 'dí'bióyó mongú dokuwu bi mááyí kîe ní gí domá 'dá'ba."

Maláyika uku ledre gí ro mindiki Yésu

²⁶ Simi bi Elizebéta ni go kí siminé 'bi éfé ìnyì doa kéré (6) ní, zí Lomo kpá kása maláyika Gábirele simi Nazeréta ngítí owú gara simi Galiláya, ²⁷ zí owúkára tara mbotú ni kóo go mikórone zí ngítí o'do kí iriné Yoséfa. Ni gí simi kúfú ngére Dawídi. Owú kára ma'dáa iri a Mariya. ²⁸ Zí Gábirele ndéréoguné iri, zía í'bí mandá kídí, "Mandá zíyì Mariya, utúásá go kací komo Ngére Lomo, Lomo idí kíyí."

²⁹ Zí Mariya ndìşì ónzó komoné kí toso mandá bi maláyika ogú í'bí a zíne née. ³⁰ Zí maláyika úku ledre zí Mariya kídí, "Mariya, ndá éré ngirí wá, utúásá yì eyì miútúásá kací komo Lomo." ³¹ Áyí ógú idí kí simiyí zíyì árá ógú a owú'o'do. Ídì ìfí iri a Yésu.* ³² Ni idí mongú 'yì. 'Yì e niyí ndìşì ndólo wo Owú 'bi Lomo. Ngére Lomo ni óto wo káa do ngére káa zí bulundua bi kóo Dawídi ní. ³³ Ni idí ngére do kúfú Isiréle e za fí, 'yì 'dí'bióyó wo ndaa.

³⁴ Mariya ya zí maláyika ní, "Ledre máa née ni méngí roné née lárá a kîe 'dì bi máówo aka kpá ledre 'bi ya'dá e wá ní?"

³⁵ Maláyika ya zía ní, "Owú née ni ógú ené simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo. Lomo ni ndìşì ne sáká yì gí zía owú bi áyí ndíkíogú a née ni yì ené Owú 'bi Lomo. ³⁶ Lúru aka gba ngoko sumuyì bi Elizebéta ba, ni go kí siminé 'bi éfé ìnyì doa kéré (6). 'Yì e owoní go mbá kídí utúásá lolú kóo ndíkí owú wá. ³⁷ Ledre bi Lomo uku go ní, ni méngí roné."

³⁸ Mariya ya, "Káa zí bi mááyí 'yì 'bi moko 'bi Ngére Lomo ní, mángúngu ledre bi úku ili méngí a zíma ní go." Geré zí maláyika née lélì ené gí ore.

Mariya nderé lúru Elizebéta

³⁹ Zí Mariya yéme roné ndéréne lúru Elizebéta simi owú gara do bi ekjekéj simi Yúdáyá, ⁴⁰ zía óguné 'be 'bi Zakariya zía í'bí mandá. ⁴¹ Simi bi Elizebéta uwú kúru Mariya ní, geré zí simia ndìşiné ndéndeke kí mongú rokinyi. Zí Elizebéta

lúru roko'bu 'bi 'Dówú Lomo roné. ⁴² Zía ódroné kí kúrúne 'dága kídí, "Mariya, Lomo i'bí úndru go zíyì rómo do 'bi lafúyì e mbá. I'bí kpá úndru go zí Owú bi simiyí née. ⁴³ Áko, Lomo eme laká kíma káa gí zí 'dì, bi zí mbágá Ngére amá ìnyìné za cù ne óguné lúru máa ní? ⁴⁴ Mariya, simi bi gáa máuwú kúru yì ní, geré zí simimá ndìşiné ndéndeke kí mongú rokinyi. ⁴⁵ Ngére Lomo idí idí kíyì, gí zía ngúngu go yá éyì bi ili méngí a zíyì ní, idí mu méngí a."

Ke'bi bi Mariya uku ní

⁴⁶ Mariya ya kídí, "Mákófó iri Ngére amá Lomo. ⁴⁷ Mááyí go kí rokinyi gí zí Lomo 'yì yómo máa. ⁴⁸ Máa bi mándá éyì wá ba, oto ledremá go zíne owóowó. Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, tú'dú 'yì e niyí ndìşì úku ledre kídí Lomo i'bí úndru go zíma. ⁴⁹ Wo, Mbigí Lomo bi kí roko'buné kíngaya ní méngí mongú ledre go zíma. 'Yì e idíní ndìşì kófó iri. ⁵⁰ 'Yì ga bi niyí ndìşì óto úndru a ní, ni ndìşì méngí bilámá ledre zíye ndéréne mándéré za fí. ⁵¹ Mengi tú'dú mîngburoko ledre e go, Ngére máa yéé ga bi ndìşiní ìlì mîlî ní, ni báyi yéé mbá 'dá'ba. ⁵² Zía 'dí'bióyó roko'bu gí zí yéé ga bi ndìşiní óto ledreyé kí royé owóowó ní, zía óto yéé ga bi 'búo'buní royé mi'búo'bú ní do bi kacíye. ⁵³ I'bí tú'dú éyì e go zí 'yì ga bi kóna ndìşiní ndúwú gí zí lerí ní, oto yéé ga bi kí tú'dú éyì e zíye ní go káa do 'yì lerí e. ⁵⁴ Ledre bi kóo mocú gí ro sáká Isiréle e ní lijì wo wá, ni go ndìşì sáká yéé. ⁵⁵ Uku kóo zí bulúnduzé Abarayáma kí owú 'bi owú 'bi ené e kpá kenée kídí née ni ndìşì sáká yéé kenée za fí odú a ndaa."

⁵⁶ Mariya ndìşì kóo zí Elizebéta iri káa zí éyì 'bi éfé ota ní, zía nda ndá'balúgu roné 'be 'bi ené.

Miárá Yiwáni

⁵⁷ Née ní, zí sîndí kadra 'bi Elizebéta utúásáne, zía áráne owú'o'do. ⁵⁸ Zí phanda ledre née owú ndíkí sumú Elizebéta kí eze 'be 'bi ené e mbá kídí, Ngére Lomo méngí bilámá ledre go zía. Zí Elizebéta kí 'yì ga gére née mbá ídiye kí rokinyi.

⁵⁹ Simi bi sírì owú méngí go sîlî ìnyì doa ota ní, zíye yóko royé ónzó wo ngbuṛu, kací ondu eyé 'bi Yúda e. Iliní kóo gí ro ìfí iri 'bua doa, Zakariya. ⁶⁰ Zí mbágá a úku ledre kídí, "Í'í, ndaní ìfí iri 'bua doa wá, iri idí idí Yiwáni."

⁶¹ Zíye útuyé zía kídí, "Í, iri káa zí née ndaa simi kúfúse wá."

⁶² Zíye ndú'yú Zakariya kí sîlîye togú ili zí iri owú ba ídîne naambi yá? ⁶³ Zía ndú'yú yéé kí sîlîne gí ro éyì 'bi éké ledre. Zía éké iri owú née zíye, "Yiwáni." ⁶⁴ Geré

* 1:31 1:31 Yésu: Ini ledre gí simi a kídí, Lomo yomo 'yì e.

zí tara Zakariya líkpíne zía tónóne ódroné kí ndìsjí mbófo Lomo. ⁶⁵ Zí tara eze 'be 'bi ené e ìdríye mbá mǎndrǎ, zí 'yì e ìdíye simi Yúdàya mbá kí ledre nées tarayé. ⁶⁶ Ngiti géyì 'yì ga bi uwúní ledre máa nées ní ní, zíye ndìsjíyè sómú ló'bó ledre kídí, "Owú nées ní gú ìdí toso 'yì máa bi kíe 'dì káa zí bi Ngéere Lomo yeme ledre gi roa ne kenée ní?"

Ke'bi bi Zakariya uku ní

⁶⁷ Zí 'Dówú Lomo 'dúcu Zakariya, zía ìnyíné úku ledre bi gú karané ní ménjí roné ní kídí, ⁶⁸ "Mbófo éyì zí Lomo bi ní Ngéere 'bi Isiréle e ní, gi zía ogú go yómo 'yì ené e. ⁶⁹ Kasaogu 'yì bi kí roko'buné ní go gi simi kúfú ngéere Dawídi gi ro yómo zée, ⁷⁰ káa zí bi kóo ukui'bí tara nébjí ené ga kóna 'desjì ní. ⁷¹ Bi ba ní, omozé gi zí ezeokóze e kpá kí yée ga bi ndìsjíní sógó zée ní go. ⁷² Lomo menjí bilámá ledre nées zí bulunduzé e kenée gi ro 'dódo a kídí ledre bi kóo nées yeme zíye ní líjì ené nées wá. ⁷³ Nées miyeme ledre kóo dongaráye kí bulunduzé Abarayáma, ⁷⁴ gi ro zize ómozé gi zí ezeokóze e, gi do bi zize ndìsjízé ménjí moko ené kí sómú ledre ezé kǎjé'do ngírì ndaá, ⁷⁵ gi zía azé go mbígì 'yì ené e do komo a kací kadra mbá. ⁷⁶ Yìjì, owú 'bi amá, 'yì e niyì ndìsjì ndólo yìjì kídí nébjí 'bi Lomo gi zía áyì ndìsjì ndéré zía 'dá'dá kí yémeómo 'yì e zí Ngéere nziyíné. ⁷⁷ Áyì 'dódo ledre zíye yá ìdíní ngúngu ledre 'bi Lomo gi do bi zí Lomo ótoómo lúyú ledre eyé gi ro zíye ndíki trǎdrǎ bi za fí ní. ⁷⁸ Ledre nées ní ménjí roné kenée gi zí bilámá mimbé'de Lomo bi rozé ní, ní kásaogu 'yì gi komo ere káa do bimióngó zize do sogo kángá ona, ⁷⁹ zí bi óngóné zí 'yì ga bi niyì simi mitulurú 'bi lúyú ledre zí ngírì umbu ndìsjíné ménjí yée kací kadra mbá ní, zía ndìsjíné 'dódo misi'di 'bi Lomo zize, zí mimbé'dezé ìdrǎne gi zía.

⁸⁰ "Nées ní, zí Yiwáni nda ngbóro óguné go ya'dá 'yì. Zí Lomo í'bí roko'bù zía, zía ndéré ndìsjíné simi súwú gbála gi simi sǎndjì kadra bi zía tónóne 'dódo ledre 'bi Lomo zí Isiréle e ní."

2

Ledre gi ro mindiki Yésu (Lúru kpá Matáyo 1:18-25)

¹ Simi sǎndjì kadra kǎjé'do, zí Agúsuto bi ndoloní wo Káyisara* ní í'bí lorú kídí, ìdíní ólo 'yì 'bi Róma mbá gi ro zíne ówo a togú niyì mbá ndu. ² Nées kóo mizefí ólo 'yì e bi ononí simi bi Korinjyo ni gávana simi ngiti gara 'bi Róma kí ìrǎné Súrriya ní.

* **2:1** 2:1 Káyisara: Káyisara ini ledre gi simia kídí mongú ngéere 'bi Róma. Ni mongú ngéere do ngiti géyì lafúne ngéere e ga bi 'bi ngiti géyì kángá e káa zí Yúdàya kí Galiláya. † **2:11** 2:11 Kírésito: Ini ledre gi simia kídí, 'yì bi Lomo gelé wo káa do Ngéere ní.

³ Zí 'yì e ndìsjì ndéréye simi gara eyé e gi ro do ólo yée ìrí.

⁴ Zí Yoséfa bulúndu ngéere Dawídi ìnyíné gi simi Nazeréta owú gara simi Galiláya, ndéréne simi Beteléme mongú gara bi kóo Dawídi ní ngéere simi a, simi Yúdàya ní. ⁵ Nderéní kí Mariya bi koróní zía ní gi do bi do ólo yée kéne ìrí. Sǎndjì kadra 'bi Mariya ma'dáa ní kóo go gbóo gi ro zía áráne. ⁶ Simi bi niyì aka çikí ìrí ní, zí sǎndjì kadra ené 'bi árá go útuásáne. ⁷ Zía tí árá mizefí owú 'bi ené nées owú'do. Zía kúrúku yéme wo kí mbílí bongó do óto wo kíe yaa simi kurungbú bi bangá e ndìsjíní ánu éyì simi a ní, gi zía bi ndaá lolú kóo zíye simi 'dǎçì 'bi ngu e wá.

Maláyika 'bi Lomo ogú zí 'yì 'bá'bá kábírǎkǎ e

⁸ Simi sǎndjì kadra máa bi kóo nées ní, 'yì 'bá'bá kábírǎkǎ e niyì kóo gbóo kírì nées ndìsjì 'bá'bá bangá eyé e kí ndulú. ⁹ Zí maláyika 'bi Ngéere Lomo óguné zíye ìrí, zí roko'bù 'bi Lomo óngó bi cigíye gbaá wée, zí ngírì ménjí yée kíngaya. ¹⁰ Zí maláyika nées úku ledre zíye kídí, "Ndásé éré ngírì wá. Máogú kí bilámá sanda zise wo bi bi ní éme rosé gi zía miéme kpá kí tǎ'dú 'yì e mbá ní. ¹¹ Arání gáa owú go zise wo bi ní ìdí 'Yì yómo 'yì e ní, simi Beteléme gara bi kóo Dawídi ní simi a ngéere ní. Ni Kírésito† kpá Ngéere. ¹² Togú ndérésé yá, ásé ndíki owú ma'dáa mikúrúkuné simi mbílí bongó otoní wo go kíe simi kurungbú bi bangá e ndìsjíní ánu éyì simi a ní."

¹³ Lu'bú wá, zí tǎ'dú ngiti géyì maláyika e ógúyè gi komo ere ìdíye ndro kí ezeyé gáa ogú ní. Zíye ndìsjíyè kófo ìrǎ Lomo kídí, ¹⁴ "Ídízé kófo ìrǎ Lomo bi komo ere ní, bikǎdrǎ ìdí ìdí zí 'yìma'dí e do sogo kángá gi zía menjí bilámá ledre go zíye."

¹⁵ Simi bi maláyika e nda'baluguní royé komo ere ní, zí 'yì 'bá'bá kábírǎkǎ ga gére nées yéme ledre kídí, "Nderézé aka mu simi Beteléme lúru ledre bi menjí roné ìrí, bi Ngéere Lomo kasa ledre a zize ba."

¹⁶ Zíye ndéréogúyè ìrí ndíki Mariya kí Yoséfa kí sǎrǎ owú mǎ'dú'duné simi kurungbú tí káa zí bi ukuní zíye ní. ¹⁷ Simi bi ndéré ndikíní owú nées tí kenée ní, zíye líkpǎ ledre bi menjí roné zíye gi ro owú nées ní ní mbá zí Mariya kí Yoséfa. ¹⁸ 'Yì ga bi uwúní ledre nées kenée ní, zí tarayé ìdrǎne mbá mǎndrǎ. ¹⁹ Zí Mariya ulú ledre ga gére nées mbá siminé ndìsjì kǎe. ²⁰ Zí ya'dá ga gére nées ìnyì ndá'baluguní royé kí kófo ìrǎ Lomo kpá kí mbófo wo gi ro ledre bi uwúní zíye lúru a go cù kí komoyé tí káa zí bi maláyika e ukuní zíye ní.

Nderéni kí sírì Yésù simi 'Dìçì 'bi Lomo

²¹ Simi bi sírì Yésù mengi go sīlì ìnyì doa ota (8) ní, nées kóo go sīlì bi do ónzò wo ngburu simi a ní kacì ondu 'bi Yúda e. Do ifi irja Yésù, nées irj bi kóo maláyika ifi 'dodo simi bi Yésù ma'dáa ndaá aka kóo wá ní.

²² Nda gi ore zì sīndj kadra útúásáne zì Mariya gi do kacì ará bi ará ní, gi ro zía ndá'ba ólúlúgu roné 'Dìçì 'bi Lomo káa zì bi lorù 'bi Músa uku ní. Zíye 'dí'bi sírì Yésù ndéré kíe simi Yerusaléma simi 'Dìçì kótruro í'bí mbófo éyì zì Lomo gi roa. ²³ Ni miékéne simi lorù 'bi Lomo kídí, "Owúndiká ga bi ya'dá e ní, idíní ndéré kíye zì Lomo," ²⁴ gi ro do í'bí tákpásīlì káa zì bi lorù 'bi Lomo uku ní, "Niyí 'dí'bi amámu e gbre kí kířkó'do kpá gbre ndéré kíe káa do éyì 'dáná."

²⁵ Simi sīndj kadra máa bi kóo nées ní, ngoko o'do ni kóo bo simi Yerusaléma ore kí irjné Simiyóna, ni 'yì bi í'bí roné za mbá zì Lomo ní. O'do nées ni mi'dúcuné kí 'Dówù Lomo, kacì kadra mbá ndisj óto komoné gi ro Kírésjto zía óguné yómo Isiréle e. ²⁶ 'Dówù Lomo uku kóo ledre go zía kídí, wo Simiyóna útúásá aka úyu wá 'buó togù lurú Kírésjto bi Ngére Lomo ni kásaógu wo ní go kí komoné kí. ²⁷ Simi sīlì máa bi kóo nées ní, zì 'Dówù Lomo kása Simiyóna zía ndéréne do ligá 'Dìçì 'bi Lomo. Ni ógu iri ní, Mariya kí Yoséfa 'di'biogunì sírì Yésù go iri gi ro zía í'bí úndru zì Yésù ma'dáa káa zì bi búkù 'bi lorù uku ní. ²⁸ Zì Simiyóna ímbi wo do í'bí mbófo éyì zì Lomo gi roa kídí, ²⁹ "Yij Lomo bi kí mongú roko'buyì ní, uku kóo zíma yá útúásá aka 'dí'bi máa wá, 'buó togù málúru 'yì yómo 'yì e bi kóo uku ledre a ní go, áyi nda fú 'dí'bi máa. Bi ba ní, 'dí'bi nda máa 'yì kasa eyì mu. ³⁰ Komomá lurú nda 'yì yómo 'yì e go, ³¹ kásaógu wo go zì 'yì e za mbá. ³² Ni go káa zì bimióngó ní gi ro 'dodo yij zì 'yì ga bi owoní aka yij wá ní. Ni kpá óto kúfú Isiréle e ndisj kófo irijí."

³³ Zì tara Yoséfa kí Mariya ìdrjne gi zì ledre bi Simiyóna ndisj úku a gi ro Yésù ní. ³⁴ Zì Simiyóna í'bí úndru zì Yoséfa kí Mariya, zía úku ledre zì Mariya kídí, "Owù 'bi eyì ba ní karanée óto Lomo zía 'dí'bióyó roko'bu gi zì ngiti géyì Isiréle, zía í'bí a zì ngiti géyì. Owù ba ní kpá ídì 'yì bi niyì lurú tóko līlī ledre gi roa ní. Gi zì kéyì nées, niyì karanée ndisj sógò wo. Ni óto 'yì ga bi ngunḡunì ledre ené ní zíye ídíye kí rokinyì. ³⁵ Ni 'dodoógu ledre ga bi do mimbé'de ngiti géyì 'yì e ní mbá. Gi zì kéyì

nées, mimbé'deyì ní karanée 'dèçì kí lurú ndúwú wo."

³⁶ Ngiti nébi ní kóo kpá bo ngoko kára kí irjné Ána nyì Fanuwéle gi simi kúfú bi ndoloní Aséra ní. Ni kára umbu. Ofúní royé kí o'do 'bi ené menginì simibi lá duj ìnyì doa gbre (7) geré zì o'do 'bi ené nées úyu ené. ³⁷ Zía ndisjné gi kacì o'do 'bi ené nées kí simibi çì eso doa eso (84). Ootomo 'Dìçì 'bi Lomo wá, ndisj ini ini kí orù tarané zì Lomo kí ndulu kí kadra mbá. ³⁸ Simi bi Simiyóna ni ndisj í'bí úndru ní, zì kára nées óguné geré ndisj í'bí mbófo éyì zì Lomo. Zía úku ledre bi gi do bi Yésù ní mbá zì 'yì ga bi ndisjini óto komoyé gi ro Ngére 'yì yómo 'yì e bi Lomo uku ledre kásaógu wo simi Yerusaléma káa do 'yì yómo 'yì e ní.

³⁹ Simi bi Yoséfa e kí Mariya mengionzóni ledre bi lorù 'bi Lomo ili zíye méngi a ní go ní, zíye ìnyiyé ndá'balúgu royé 'be simi Nazeréta simi Galiláya. ⁴⁰ Zì Yésù ngbóróné go mongúne kí roko'buñé, zía ídine kí mongú ówo ledre zíne gi zía Lomo ndisj sáká wo ne.

Yésù idiáká simi 'Dìçì 'bi Lomo

⁴¹ Kací simibi e mbá Yoséfa kí Mariya ndisjini ndéré simi Yerusaléma simi Ayimbi bi Umbuokpó ní.† ⁴² Simi bi Yésù mengi go simibi sokó doa gbre ní, zíye ndéréye kí mbágá nées simi ayimbi máa nées kacì ondu 'bi Yúda e. ⁴³ Nda go gi do kacì ayimbi, zì mbágáa ìnyiyé ndá'balúgu royé 'be, ábuwá Yésù idiáká go çikì 'dá'ba simi Yerusaléma owoní eyé e wá. ⁴⁴ Somúnì 'bi eyé kídí ni ba bo dongará tú'dú 'yì ga ba zíye ndéréye kadra teké. Zíye tóroyé lurú só'do wo dongará sumu yée kpá kí ezegamáye. ⁴⁵ Má, ndikini eyé wo wá. Zíye ìnyì ndá'balúgu royé drú 'dá'ba simi Yerusaléma ndéré lurú bi gi roa iri. ⁴⁶ Nda gi do kacì sīlì ota zíye ndéréye ndiki wo simi 'Dìçì 'bi Lomo, mindisjné dongará 'yì 'dodo ledre e, ndisj úwú yée, zía kpá kí ndú'yú yée. ⁴⁷ 'Yì ga bi ndisjini úwú wo ní zì tarayé ìdrjne mbá mīdrj gi zì ówo ledre bi ní káe kpá kí ledre ga bi ndisj kí úkulúgu yée ní. ⁴⁸ Simi bi mbágáa kí 'bua lurúndikini wo ní, zì wo bi gi zíye ní úkúne miúkú. Zì mbágáa úku ledre kídí, "Owù 'bi amáa, méngi zée káa gi zì 'di? Bi zíze ndisjizé kí 'buyì gámásó'do yij má ní."

⁴⁹ Zía úkulúgu ledre zì mbágáne kídí, "Ndisjisé gámásó'do máa gi ro 'di? Ówosé esé bi kídí ili zíma ndisj ndisjímá simi 'dìçì

2:23 2:23 Ólúógu 13:2,12 2:24 2:24 Léví 12:8 † 2:41 2:41 Ayimbi Umbuokpó: Ni sīndj kadra bi Yúda e ndisjini sómúndiki ledre bi kóo Ngére Lomo okpó gi do 'be 'bi eyé e ufu owù 'bi eyé e wá gi zía bi oróní sáma owù kabiríkí ro kágá mbotu eyé e ní. Zía kóo 'di'biogu yée gi simi izibiti gi simi 'do'dó bi kóo niyì simi a ní. Ólo Ólúógu 12:1-20.

'bi Babá ní wá." ⁵⁰ Owo 'di'biní eyé ledre gi simi ledre bi uku née wá.

⁵¹ Zía óto úndruyé do útúne do'dónoyé zíye ndá'bayé simi Nazeréta. Zí mbágáa óto ledre ga gére née mbá siminé. ⁵² Zí Yésu nda ngbóróúgné kí bilámá sanáne, do ídíne kí mongú ówo ledre zí 'búa ídíne do 'yí e kángaya zía óto Lomo ídíne kí rokinyi.

3

Yiwáni 'yí Bábátizí 'yí e

(Lúru kpá Matáyo 3:1-12, Máriko 1:1-8, Yiwáni 1:19-28)

¹ Simi bí kóo Tìberíya Káyisara ni ngére do kángá 'bi Róma kí simibi sokó doa ìnyí ní, do kóo óto Pánato Piláto káa do gávana do 'yí ga bi simi Yúdáyá ní, Eróde* ni 'bi ené gávana do 'yí ga bi simi Gallílaya ní, Phílipo lúndu Eróde ni 'bi ené gávana do 'yí ga bi simi Itúríya kpá kí yée ga bi simi Trakóni ní, zí Liyasaníya nda ídí 'bi ené gávana do 'yí ga bi simi Abiléne ní.

² Simi sǐndǐ kadra máa bi kóo née ní, Ána kí towúné Kayáfa niyí ye mǐngburoko 'yí 'dáná éyí e. Yiwáni wotí Zakariya ni 'yí ené kóo simi súwú. Zí Lomo í'bí moko zía íri. ³ Zía tónó gámáne kí úku ledre 'bi Lomo zí 'yí e kací kó'dú ngbuṛu bi Yeredéne ní, sága gí 'dí kerí kpá sága gí 'dí kerí. Kídí 'yí e idíní ótoómo kí lúyú ledre zíye ngúnṅu ledre 'bi Lomo gí ro do bábátizí yée zí Lomo ótoómo lúyú ledre eyé 'dá'ba. ⁴ Nébi Isáya uku kóo ledre a go 'desí simi búku ené kídí,

"Yí ni karanée ndíṣí otrú ledre simi súwú zí 'yí e kídí,

yémeóosé misí'di mu nzíyíné zí Ngére, ídíse 'dózo yéme misí'di zía ní.

⁵ Ídíse lóso'dútu 'bululu e 'dá'ba.

Landa e kí bi ekíekí e, ídíse lóso yée kpíkásí.

Zíse 'dózo yéme mǐngó'dú misí'di e zíye ídíye mbí.

Zíse lóso'dútu gírítí e kuṛí.

⁶ Kúfú 'yíma'dí e mbá niyí ówo a kídí o'do ba Lomo kasa wo ne ógu yómo 'yí e."

⁷ Née ní, zí tǔ'dú 'yí e go ndíṣí óguyé mutruu zí Yiwáni gí ro zía bábátizí yée. Zía úku ledre zíye o'buṛ'bu kídí, "Sée 'yí mani ga bi míméngí ledre esé ni bisinyíne káa zí kámá okó ní, ambí uku zíse ya ídíse ngásááyó rosé gí zí zingí 'bi Lomo bi ni ógu dosé ní ne?" ⁸ Togú ìlísé tí gí ro zíse ndíki trǐdrǐ yá, ídíse ótoómo lúyú ledre zíse ngúnṅu ledre 'bi Lomo, zí míméngí

ledre esé ndíṣí ídíne bilámáne. Ndásé ídí dǔjú kí sómú ledre bi kídí, azé yí ezé bulúndu Abarayáma omozé 'bi ezé yí ezé go ní wá. Lomo ní kí roko'bu zía óyóló'bo tutú ga bi bi ba zíye ídíye káa do bulúndu Abarayáma. ⁹ Ásé zí Lomo káa zí kágá bi 'díyíní m'díyí yáká ní. Goṅgo 'bi Lomo ni go do sílǐa nzíyíné, kágá máa wo bi bilámá miáná a ndaa ní, ni lágáónzó a do óngbóoyó a 'dá'ba."

¹⁰ Zí tǔ'dú 'yí ga gére née ndú'yú Yiwáni kídí, "Éyí bi idízé nda méngí a ní 'dí?"

¹¹ Zí Yiwáni úkulúgu ledre zíye kídí, "Togú bongó ni zíyí gbere, ídí í'bí ngúru a zí 'yí bi bongó nda zía wá ní. Togú éyí miánu ni bo zíyí, ídíse ánu a kí 'yí bi ni 'bú ní."

¹² Abú kpá 'yí ga bi ndíṣíní 'dó'dú usóru gí zí 'yí e simi sǔṛu ní, zíye ndéréye gí ro babatíza. Zíye ndú'yú Yiwáni kídí, "Mongú 'yí, Sara nda zée, idízé méngí 'bi ezé 'dí?"

¹³ Zí Yiwáni úkulúgu ledre zíye kídí, "Ndásé 'dí'bi késí ma'dáa rómo do wo bi mǐngburoko 'yí e esé e ilíní ní wá." ¹⁴ Zí asikíri e ndú'yú wo kídí, "Sara nda zée?"

Yiwáni ya zíye ní, "Yí e ndaní úgu komosé wá, ndásé kpá gágaóto ledre ro 'yí wá. Késí bi ndíṣíní í'bi a zíse do bi moko ní, ídíse 'dí'bi dǔjú wo."

¹⁵ Gí zí ledre ga gére ní, Zí sómú ledre 'bi 'yí e ndíṣí ídíne gí ro Yiwáni faa, ngítí géyí ya ala zía ídíne née Kírésíto bi Lomo uku ledre kásaógu a káa do 'yí yómo 'yí e ní wá? ¹⁶ Zí Yiwáni úkulúgu ledre zíye kídí, "Mábábátizí 'bi amá sée lá kí íni. Ngítí 'yí ni bo roko'bu a romo do 'bi amá ni ógu. Mautúásá gbawá ndósoógu cigí a gí ro lálaógu wará ené gí sǐndǐa. Ní 'bi ené bábátizí sée kí 'Dowú Lomo. ¹⁷ Ní 'bi ené 'yí ené káa zí 'yí óco komo kére ní. Ní léféoto kére ené simi bilámá éyí, cící a née zía kótru a trǐe do óngbóoyó a 'dá'ba." ¹⁸ Née ledre bi kóo Yiwáni ndíṣí úku a zíye do tǔ'dú misí'di e gí ro bilámá ledre 'bi Lomo bi kóo ndíṣí 'dódo a zíye ní.

¹⁹ Yiwáni ndíṣí kóo kpá máda ngére Eróde Andipá gí zí bisinyí ledre ga bi ndíṣí méngí yée káa zí bi ngakaoyó kára Erodiya gí zí lúnduné 'dí'bi 'yí ené zíne ní. ²⁰ Zí Eróde kpá lúyú ngítí ledre zía 'dí'bi Yiwáni ónzó a ngbríwó simi sǐngíni.

Yiwáni í'bi babatíza zí Yésu

(Lúru kpá Matáyo 3:13-17, Máriko 1:9-11)

²¹ 'Dá'dá do ónzó Yiwáni simi sǐngíni, kadra kǐé'do ni go ndíṣí bábátizí tǔ'dú 'yí e, zí Yésu ndéréne zía, zía bábátizí wo. Simi bi Yésu ma'dáa ni ndíṣí ini ini zí Lomo

* 3:1 3:1 Ngére Eróde: Ndíṣíní ndólo wo Eróde Ánitipasi. Ní wotí mongú ngére Eróde bi kóo ni ngére simi sǐndǐ kadra bi arání Yésu ní. Eróde Ánitipasi ní kpá ngére bi onzó Yiwáni Babatíza simi sǐngíni do úfu wo ní. 3:6 3:6 Isáya 40:3-5

ní, zí ere líkpíne zía káa zí mbotu ní. ²² Zí 'Dówú Lomo óguné doa káa zí kíríkó'do ní. Zí kúrú 'yí ówúne gírí kídí, "Áyí mbígí owú 'bì amá, 'búyí ofu domá go, mááyí kí rokinyí gí zíyí."

²³ Yésu tonó kóo méngí moko 'bì Lomo simi bì méngí go simibi cǐ kéré a do sokó (30) ní. 'Yí e mbá ndǐsiní 'bì eyé kóo sómú a kídí nì owú 'bì Yoséfa bì kí ìríné Èlì ní. ²⁴ Èlì nì 'bì ené owú 'bì Matáta, Matáta nì 'bì ené owú 'bì Léví, Léví nì 'bì ené owú 'bì Mèlíkí, Mèlíkí nì 'bì ené owú 'bì Zanáyí, Zanáyí nì 'bì ené owú 'bì Yoséfa. ²⁵ Yoséfa nì 'bì ené owú 'bì Matatíya, Matatíya nì 'bì ené owú 'bì Amósa. Amósa nì 'bì ené owú 'bì Nawúma. Nawúma nì 'bì ené owú 'bì Esílì. Esílì nì 'bì ené owú 'bì Nagáyí. ²⁶ Nagáyí nì 'bì ené owú 'bì Mátá. Mátá nì 'bì ené owú 'bì Matatíya. Matatíya nì 'bì ené owú 'bì Seméni. Seméni nì 'bì ené owú 'bì Yoséke. Yoséke nì 'bì ené owú 'bì Yóda. ²⁷ Yóda nì 'bì ené owú 'bì Yonána. Yonána nì 'bì ené owú 'bì Résa. Résa nì 'bì ené owú 'bì Zerubábele. Zerubábele nì 'bì ené owú 'bì Seretiyéle. Seretiyéle nì 'bì ené owú 'bì Nérí. ²⁸ Nérí nì 'bì ené owú 'bì Meléki. Meléki nì 'bì ené owú 'bì Ádi. Ádi nì 'bì ené owú 'bì Kosóma. Kosóma nì 'bì ené owú 'bì Elimadáma. Elimadáma nì 'bì ené owú 'bì Era. ²⁹ Era nì 'bì ené owú 'bì Yósuwa. Yósuwa nì 'bì ené owú 'bì Eliyázara. Eliyázara nì 'bì ené owú 'bì Zoríma. Zoríma nì 'bì ené owú 'bì Matáta. Matáta nì 'bì ené owú 'bì Léví. ³⁰ Léví nì 'bì ené owú 'bì Simiyóna. Simiyóna nì 'bì ené owú 'bì Yúda. Zúda nì 'bì ené owú 'bì Yoséfa. Yoséfa nì 'bì ené owú 'bì Yonána. Yonána nì 'bì ené owú 'bì Alikíma. ³¹ Alikíma nì 'bì ené owú 'bì Melíya. Melíya nì 'bì ené owú 'bì Ména. Ména nì 'bì ené owú 'bì Matáta. Matáta nì 'bì ené owú 'bì Natána. Natána nì 'bì ené owú 'bì Dawídí. ³² Dawídí nì 'bì ené owú 'bì Zése. Zése nì 'bì ené owú 'bì Óbede. Óbede nì 'bì ené owú 'bì Bowáza. Bowáza nì 'bì ené owú 'bì Solomóna. Solomóna nì 'bì ené owú 'bì Nasóna. ³³ Nasóna nì 'bì ené owú 'bì Aminadába. Aminadába nì 'bì ené owú 'bì Adimíní nì 'bì ené owú 'bì Arání. Arání nì 'bì ené owú 'bì Ézorono. Ézorono nì 'bì ené owú 'bì Peréze. Peréze nì 'bì ené owú 'bì Zúda. ³⁴ Zúda nì 'bì ené owú 'bì Yakóbo. Yakóbo nì 'bì ené owú 'bì Isáka. Isáka nì 'bì ené owú 'bì Abarayáma. Abarayáma nì 'bì ené owú 'bì Téra. Téra nì 'bì ené owú 'bì Nówara. ³⁵ Nówara nì 'bì ené owú 'bì Serúga. Serúga nì 'bì ené

owú 'bì Réwu. Réwu nì 'bì ené owú 'bì Pelége. Pelége nì 'bì ené owú 'bì Èbere. Èbere nì 'bì ené owú 'bì Séla. ³⁶ Séla nì 'bì ené owú 'bì Kayinána. Kayinána nì 'bì ené owú 'bì Arafakasáda. Arafakasáda nì 'bì ené owú 'bì Sème. Sème nì 'bì ené owú 'bì Nówa. Nówa nì 'bì ené owú 'bì Laméke. ³⁷ Laméke nì 'bì ené owú 'bì Metuséla. Metuséla nì 'bì ené owú 'bì Enóka. Enóka nì 'bì ené owú 'bì Zérada. Zérada nì 'bì ené owú 'bì Malále. Malále nì 'bì ené owú 'bì Kenána. ³⁸ Kenána nì 'bì ené owú 'bì Enósa. Enósa nì 'bì ené owú 'bì Sète. Sète nì 'bì ené owú 'bì Ádama. Ádama nì 'bì ené owú 'bì Lomo.

4

Satána uzu Yésu

(Lúrú kpá Matáyo 4:1-11, Máriko 1:12,13)

¹ Simi bì Yiwání i'bí babatíza go zí Yésu ní, zí 'Dówú Lomo 'dúcu Yésu, zía ìnyíné gí simi Yeredéne gí ore simi roko'bu 'bì 'Dówú Lomo ndéréne simi súwú gbála, ² zí ngére 'bì bicayi lomo e* úzu wo simi súwú írì 'dényé kí sǐlǐ cǐ gbre anu éyí mbá wá, zí 'bú kóo méngí wo kángaya.

³ Zí ngére 'bì bicayi lomo e úku ledre zía kídí, "Bì áyí tí Owú 'bì Lomo ní, ídí óyóló'bó tutú ga bì bi ba káa do ambata zíyí ánu a gí zí 'bú ke."

⁴ Zí Yésu úkulúgu ledre zí Satána kídí, "Nì miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, "Yíma'dí utúasá ídí trǐdrǐ lá duǐ gí zí éyí miánu wá, kúrú Lomo nì óto 'yí e ne zíye ídíye trǐdrǐ."

⁵ Zí ngére 'bì bicayi lomo e kpá ndólo wo ékǐ kǐe do mongú bì ekǐkǐ 'dága 'dódo éyí ga bì do sogo kángá ba mbá zía. ⁶ Zía úku ledre zí Yésu kídí, "Lúrú go, éyí ga bì za mbá áyí lúrú yéé nées, mááyí máa mǐngíye. Togú ìlì yá, mááyí óto yí ngére doyé mbá. I'bini éyí ga géré nées go mbá zíma, mááyí i'bí yéé zí 'yí káa zí bì máílì ní. ⁷ Ili tí lá zíyí óto sómú ledre eyí romá zíyí óto úndrumá."

⁸ Yésu ya zí Satána ní, "Ínyí gí cigíma írì, nì miékéne kídí, 'Ídí óto úndru Ngére Lomo eyí, zíyí ndǐsǐyí méngí duǐ ledre ené."

⁹ Gí ore zí Satána ndólo wo ndéré ékǐ kǐe do mongú ngbángbá 'Díçí 'bì Lomo 'dága simi Yerusaléma do úku ledre zía kídí, "Togú áyí tí Owú 'bì Lomo ma'dú, lé'béúú mu bì 'dáa. ¹⁰ Nì miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, 'Lomo nì kása maláyika ené e

* 4:2 4:2 Ngére 'bì bicayi lomo e: Írǐ a nì Satána. Nì manda 'bì maláyika ga bì jǐnǐ okó ro Lomo do úçóçú yéé gí komo ere ní. Zí maláyika ga géré nées nda ídíye go bicayi lomo e kpá dokéke e. Ólo 'Dódoógu 12:9. 4:4 4:4 Gbre lorú 8:3 4:8 4:8 Gbre lorú 6:13 4:11 4:11 Ke'bi 'bì Dawídí e 91:1,12

sáká yìi. ¹¹ Niyí sáká yìi káa bi áyí útú útru sɛndjɛrɛ ro tutú e ke.' ”

¹² Zí Yésu úkulúgu ledre zí Satána kídí, “Ní miékéne kídí, ‘Ndá úzu Ngére Lomo eyí wá.’ ”

¹³ Simi bi ngére 'bi bicayi lomo e uzu wo go má ní, zía aka ótoómo wo gi ro ngiti sɛndjɛ kadra.

'Yi e asiní gi ro Yésu simi Nazeréta

(Lúru kpá Matáyo 4:12-17, Máriko 1:14,15)

¹⁴ Nda gi do kací ledre ga gére ní, zí Yésu ñnyiné simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo ndá'balúgu roné simi kángá bi Galiláya ní. Zí phanda ledre ga bi ndjɛ méngi yée ní ɛngané simi gara ore za mbá. ¹⁵ Simi ngiti sɛndjɛ kadra zía ólúne simi 'Djɛ Kótruro e ndjɛné 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yi e. Zí 'yi e ñnyiyé mbá ndjɛ i'bi mbófo éyí zí Lomo gi ro 'dódo ledre ené.

¹⁶ Zía ndéréókpóne simi Nazeréta kí'dí bi kóo ngboró ní. Nda simi Sɛlɛ 'bi 'Dówúro* zía ndéréne simi 'Djɛ Kótruro káa zí bi lengbe ndjɛ méngi a ní. Zía ñnyí tóroné 'dága ólo miéké kúrú Lomo. ¹⁷ Zíyè i'biogú búkú 'bi nébi Isáya zía, zía líkpí bi bi ndjɛ ódro kídí,

¹⁸ “Lomo i'bi 'Dówúne go zíma, gi zía oto máa go ndjɛ 'dódo bilámá ledre ené zí 'yi lerɛ e.

Kasa máa kídí nées Lomo nées ni líkpíoyó 'yi ga bi miódó yée simi ká'dá 'bi lúyú ledre ní,

'yi ga bi komoyé lurú bi wá ní, nées ni líkpí a gi ro zíyè lurú bi,

kasa máa kpá gi ro 'yi ga bi ngiti géyí 'yi e ndjɛníní lurú 'dófo bi gi doyé ní, zíyè idíyè kí ledreyé owóowó,

¹⁹ kasa máa kpá gi ro úku 'dódo a zí 'yi e kídí, sɛndjɛ kadra bi gi ro zí Ngére Lomo yómo yée simi a ní ni go gbóo.”

²⁰ Simi bi Yésu oloonzó ledre ní, zía i'bilúgu búkú zí 'yi 'bi moko bi ore ní, zía ndá'ba ndjɛníné bi. Zí komo 'yi ga bi simi 'Djɛ Kótruro ore ní idíyè mbá roa cirii.

²¹ Zía ñnyiné úku ledre zíyè kídí, “Ledre bi gáa málo nées, ukuní kóo go 'desj, karaba ní, lúrúsé nda go cú kí komosé.”

²² Zí tara 'yi ga gére nées ñdríne mbá mɛdrɛ gi zí ledre ga bi uku yée ní. Zíyè ndjɛnyé úkuló'bo ledre dongaráyè kídí, “Áyí, owú nées ndiki ledre nées kenée gi 'da, nées ndaá 'bi ené wotɛ Yoséfa bi kára ba wá?”

²³ Zí Yésu úkulúgu ledre zíyè kídí, “Ledre ga bi kóo úwúsé mándjɛ méngi

yée simi Kapáranawúma ní, utúasá mɛtúásá kací komosé gi ro zíma méngi yée ona? Ní miékéne kídí, “Yí mála idí yómo roné kí, zía nda yómo ngiti géyí 'yi e.”

²⁴ Zía kpá úku ledre zíyè kídí, “Máuku zíse ma'dú, otóní úndru nébi simi kángá ené wá. ²⁵ Ídísé ówo a kídí tɛ'dú umbu niyí kóo bo simi kángá 'bi Isiréle e simi sɛndjɛ kadra 'bi nébi Ilíya. Iní oro kóo kí simibi kɛ'bo kí éfé ñnyí doa kɛrɛ doné, zí 'bú kóo útúne do 'yi e kángaya. ²⁶ Lomo kasa ené kóo Ilíya ndéré sáká kará umbu ga gére nées mbá wá, kasa kóo wo ndéré sáká dɛyí kára umbu máa wo bi simi gara bi Zarefáta simi kángá bi Sidóna ní. ²⁷ Ngiti géyí Isiréle e niyí kóo bo simi sɛndjɛ kadra 'bi nébi Ilísa kí sáamá royé, sáamá nées úkú kóo gi royé wá, odú 'yi bi 'di'bioyóní sáamá nées gi roa ní dɛyí Námama bi 'yi 'bi Súríya ní.”

²⁸ Simi bi 'yi ga bi simi 'Djɛ Kótruro ore uwúní ledre bi Yésu uku nées kenée ní, zíyè zingí eyé geré mizíngi. ²⁹ Zíyè 'di'bi Yésu lála wo ólúogú kɛ gi simi gara sága, ndéré ékí káe do bi ekjéké 'dága nées bi ekjéké bi o'bóní gara nées doa ní gi ro zíyè ñtrɛ wo girí gi do bi zía útúónzó roné 'dá'ba. ³⁰ Zía úcu lílíné dongará tɛ'dú 'yi e do ndéréókpó ené gi zíyè.

Yésu lagaoyó bicayi lomo e

(Lúru kpá Máriko 1:21-28)

³¹ Zía ñnyiné ndá'balúgu roné simi Kapáranawúma ngiti owú gara simi Galiláya, simi Sɛlɛ 'bi 'Dówúro, zía ndjɛníné 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yi e. ³² 'Yi ga bi kóo íri ndjɛníní úwú 'dódo ledre ené ní, zí tarayé ñdríne mbá mɛdrɛ gi zía 'dódo ledre ené ní kí roko'bu 'bi Lomo siminé.

³³ Simi sɛndjɛ kadra bi Yésu ni ndjɛ 'dódo ledre simi 'Djɛ Kótruro nées, ngiti o'do bi kí bicayi lomo siminé ní ni ore, geré zía tónóne gbúrógbóne do Yésu kídí, ³⁴ “Yí Yésu, máówo yí bú áyí mbígí Owú 'bi Lomo gi simi gara Nazeréta. Ógu ba go geré gi ro úfuónzó zée?”

³⁵ Zí Yésu ódroné zí bicayi lomo bi simi o'do nées kí roko'bu kídí, “Ídí ndjɛ tí, ndá líkpí tarayí wá. Ólúogú gi simi o'do nées mu.” Zí bicayi lomo kángba o'do nées do ñdríónzó wo gbú bi do komo 'yi ga bi ore nées mbá, do ólúogúné gi simi a, oto unúgu ro o'do nées mbá wá.

³⁶ Zí tara 'yi e ñdríne gi zí ledre nées mbá mɛdrɛ zíyè ndjɛnyé úku ledre kídí, “Bi káa lárá ledre bi káa be 'di, zí o'do ba

4:12 4:12 Gbre lorɛ 6:16 † 4:16 4:16 Sɛlɛ 'bi 'Dówúro: Nées ni mongú sɛlɛ 'bi Isiréle 'bi ini zí Lomo, menginí moko simi a wá. Zíyè ndjɛnyé sómúndíkí ledre kídí Lomo otoogu ere kí do sogo kángá kpá kí ledre bi Lomo yomo yée gi simi moko 'bi owúkúlé e gi sɛ sɛlɛ ngére 'bi Ízibiti ní. Ólo Ólúogú 20:8-11, Gbre lorɛ 5:12-16. 4:19 4:19 Isáya 61:1,2

ndịsị ódróné kí cóngó ro kpá kí mongú roko 'buné ní? Uku ledre zí bicayi lomo e, zíye úwú kúrúá, zíye ólúógúyè gí simi o 'do ba tí ma'dií." ³⁷ Zí phanda Yésú ńngané do bi ga gére née kírí née za mbá.

Yésú yomo tú'dú 'yì ndíyá e
(Lúrú kpá Matáyo 8:14-17, Márikó 1:29-34)

³⁸ Nda go gi do kací 'dódo ledre, zí Yésú ólú ógúyè gí simi 'Dịcị Kótruro kí 'yì lódú kacine e ndéréye 'be 'bi Simúna Pétero. Ábuwá towú Simúna ma'dáa roa emengú, ní kí drú róné. Zí 'yì ga bi 'be ore ní ndú 'yú Yésú, idí yómo wo. ³⁹ Zí Yésú ndéré tóroné cigí a, zía úku ledre zí bisinyi drú bi ro kára née kídí, "Ólúógú gí simi a mu." Geré zí ro kára née zázáne, zía ñnyiné ndéréne méngí éyí miánu zíye.

⁴⁰ Nda go kí tagá ndulú, zí 'yì e ndịsị 'dì'biógú 'yì eyé ga bi kí ndíyá royé ní ógú kiyé zí Yésú gí ro zía yómo yé. ⁴¹ Ngíti géyí 'yì ga gére née niyí 'bi eyé kí bicayi lomo e simiyé. Gí zí roko 'bú Yésú, zíye gbúgbuógúyè gí simi 'yì ga gére ní kí ndịsị gbúróbóye kídí, "Áyí Owú 'bi Lomo." Zí Yésú ućúómo yé kí ódro gí zía owoní wo bú ní Kírēsīto wo bi Lomo kasaogu káa do 'yì yómo 'yì e ní.

⁴² Nda káa zí kílóndó a née kí phiyí zí Yésú ñnyí ndéré ené do bi bi 'yì e ndani doa wá ní. Zí 'yì e ndịsìyè gámásó 'do wo. Simi bi ndikini wo ní, zíye úku ledre zía kídí, "Mongú 'yì, ilizé ezé lolú zíyí ndéréómo zée wá." ⁴³ Zía úkulúgu ledre zí 'yì ga gére née kídí, "Ndásé lá dujé se 'yì ga bi Babá kasa máa 'dódo ledre ené zíye ní wá. Máili kpá 'dódo bilámá ledre bi gí ro 'be 'bi Lomo ní zí ngíti géyí 'yì e. Kasaogu máa gí ro zima méngí a kenée." ⁴⁴ Gí do kací ledre née, zí Yésú kpá fú ndịsị kí gámáne kí 'dodo ledre 'bi Lomo zí 'yì e simi 'Dịcị Kótruro ga bi simi Yúdáya ore ní za mbá.

5

Yésú gelé mizefi 'yì lódú kacine e
(Lúrú kpá Matáyo 4:18-22, Márikó 1:16-20)

¹ Kadra kíg'do zí Yésú ndéré tóroné do gbúróngó mongú mikavu bi Galiláya* ní, zí tú'dú 'yì e yóko royé cigí a zía ndịsìné 'dódo ledre 'bi Lomo zíye. ² Zía óyó komoné do lúrúndiki kurúnga e gbre mịngíyè odóngerini go kó'dú gbúróngó kenée, niyí go ndịsị lúgu mbirá eyé e. ³ Zía ndéré ékine simi ngúru kurúnga, née wo bi 'bi Simúna ní. Zía úku ledre kídí, "Itrí 'doso aka kurúnga ma'dáa mi'di simi ini íri." Simi bi Simúna ñtrí ní, zí Yésú ndịsị

yéme roné bi ndịsị 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yì e.

⁴ Simi bi 'dodo asá ledre ní, zía úku ledre zí Simúna kídí, "Itrí tátá mu simi yana ini gi ro zíyí ónzó mbirá."

⁵ Simúna ya zía ní, "Mongú 'yì, icizé rozé kí mbirá go bi ndre ba, kẹmbi éyí ndaa. Nda lá kací kúrúyí, mááyí ónzó a."

⁶ Simi bi onzóni mbirá ní, zí tú'dú kenzé e útúye simi a. Gí zía bi ofuní nda go ní, zí mbirá tónóne lófoné. ⁷ Zí Simúna e tónó kéwu lafúye ga bi simi ngiti kurúnga ní, idini ógu sáká yé. Zí lafúye ga gére née ógúyè do tónóye lálá mbirá kí kenzé ga gére née simi kurúnga. Zí kenzé e ídiye simi kurúnga ga bi gbre née c'đi. Nda gí zí miówó ye, kurúnga ayí nda go ólú s'í ní.

⁸ Simi bi Simúna Pétero lurú ledre née kenée ní, zía útúne s'í s'indí Yésú bi, ngúngú roné do úku ledre zí Yésú kídí, "Ngére, mááyí 'yì lúyú ledre, máutuásá ídì gbóo kiyí wá, idí ñnyí gí cigima 'dá'ba." ⁹ Zí tara Simúna Pétero kí lafúne ga gére née ñdrine mbá m'ndrj gí zí tú'dú kenzé ga bi 'dì'biní yée kenée ní. ¹⁰ Ngiti géyí lafú Simúna ga bi Yakóbo e kí Yiwáni wotú Zebedíya ní, zí tarayé ñdrine kpá mbá m'ndrj gí zí ledre máa née.

Gí zí ledre bi gáa Simúna uku ní, zí Yésú úkulúgu ledre zía kídí, "Simúna ndá éré ngiri wá. Tónóne cakaba ndéréne 'dá'dá, áyí idí go 'yì 'dì'biógú 'yì e zí Lomo." ¹¹ Geré née ní, zí Simúna ñnyiyé kí lafúne ga gére née ódóoto kurúnga eyé e kó'dú gbúróngó ore, yóo, do útúye do kací Yésú.

Yésú 'dì'bioyó sáma gí ro ngiti o'do
(Lúrú kpá Matáyo 8:1-4, Márikó 1:40-45)

¹² Simi ngiti s'indí kadra simi ngiti owú gara, zí ngiti o'do kí sáma roné óguné zí Yésú. Zía útúne kó'dú Yésú bi ngúngú roné zía kídí, "Ngére, togú utúasá kací komoyí miútuásá, idí 'dì'bioyó sáma ba gí romá gí ro zí romá ídine drá."

¹³ Zí Yésú óto s'íline ro o'do née do úku ledre zí o'do née kídí, "Mángungu go, royí idí mu idí drá." Tí ma'dií, geré zí sáma úkúne gí ro o'do née.

¹⁴ Zí Yésú úku ledre zía kídí, "Ndá aka 'dì'bi ledre née tarayí wá. Ídì aka ndéré zí 'yì 'dáná éyí kí. Zíyí í'bi tákpásíli zí Lomo káa zí bi Músa eké ledre a 'yì e idini ndịsị méngí a kenée simi bi togú bilámá ledre méngí roné go zíye ní. Gí ro do ówo a mbá kídí éyí méngí roné go."

¹⁵ Abú kenée ndotó, 'desj phanda ledre bi Yésú méngí née, ńga go do bi ga bi kírí née née za mbá. Zí tú'dú 'yì e nda ndịsị

* 5:1 5:1 Mongú Mikavu bi Galiláya ní: Gírígí e ndoloní 'bi eyé kídí Mikavu Geneseréta.

óguyé úwú ledre ga bi ni ndiṣi 'dódo yéé ní. Zía kpá ndiṣiné kí yómo ngíti géyí gí do ndiyá eyé e. ¹⁶ Simi ledre ga gére née mbá, kí dí bi Yésu ili go íni ini zí Lomo ní, zía ndéréne do bi bi 'yi e ndaní doa wá ní, zía íni ini zí Lomo íri.

Yésu yomo o'do kí umbu ṣindjine

(Lúrú kpá Matáyo 9:1-8, Máriko 2:1-12)

¹⁷ Simi ngíti sɪlɪ kpɪ, Yésu ni go ndiṣi 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yi e. Farusáyo e† kí 'yi 'dódo lorú ga bi 'bi Lomo ní niyí kóo mindiṣiyé gbóo kíri née. Lomo géyí oguní gí simi gara ga bi 'bi Galláya mingúngúcuwa ní, ngíti géyí 'bi eyé gí simi kángá bi Yúdaya kpá kí Yerusaléma ní. Zí Ngére Lomo í'bí roko'bu zí Yésu, zía ndiṣiné 'dí'bióyó ndiyá káe gí ro 'yi e ore. ¹⁸ 'Yi e niyí lúrú bi ní, ìmbjoguní ngíti o'do go do gbagbara ni kí umbu ṣindjí gamá gí zía wá. Iliní kóo olú kie ndéré óto wo kó'dú Yésu 'dɪcɪ íri. ¹⁹ Simi bi bi olú kí o'do née zí Yésu gí 'dí tara mbotu ndaa gí zí tɪ'dú 'yi e ní, zíye ékíye kie do 'dɪcɪ 'daga. Zíye líkpí phɪtrɪ bi mbí ká'dí bi Yésu ní ore ní, zíye ìmbj éṣí o'do née nyé kí gbagbara née gí doa zía íri.

²⁰ Simi bi Yésu owo kídí ya'dá ga gére née ngunguní ledrené go ní, zía úku ledre zí o'do bi ìmbjoguní wo née kídí, "Lúndu 'bi ené e, máotoómo lúyú ledre eyí go."

²¹ Gí zí ledre bi Yésu uku née ní, geré zí Farusáyo e kí 'yi 'dódo lorú ga gére née tónóye ódroyé dengbíye kídí, "O'do máa née 'be ené náambi bi ní ndiṣi úku bisinyí ledre kenée née? Lomo ní duṣé ne 'yi ótoómo lúyú ledre zí 'yi e."

²² Yésu owo sómú ledre eyé née go zía ndú'yú yéé kídí, "Éyí bi ndiṣisé sómú ledre do mimbé'desé gí zía kenée ní 'dí? ²³ Ledre máa wo be 'di ní gaa née gbóo zíma úku a, máotoómo lúyú ledre eyí go, togú kenée wá, máidí úku a máyá ñnyíogú mu 'dí'bi sáka eyí zíyí ndá'bayí 'be? ²⁴ Máili úku a zise, máa bi Lomo kasaogu máa káa do 'yíma'dí ní, mááyí kí roko'bu zíma do sogo kángá ona gí ro ótoómo lúyú ledre 'bi 'yi e kie." Zía ñnyiné úku ledre zí o'do bi kí umbu ṣindjine née kídí, "ñnyíogú mu, 'dí'bi sáka eyí mu zíyí ndá'bayí 'be." ²⁵ Geré née ní, kíráwu zía ñnyíoguné 'daga tí do komo 'yi ga gére née mbá 'dí'bi sáka ené do ndá'bané 'be kí mongú rokinyi kí ndiṣi í'bilúgu mbófo éyí zí Lomo. ²⁶ Zí ledre née ówóné komo tɪ'dú 'yi ga bi ore née mbá zíye ídiye kí mongú ngírɪ royé do ndiṣiyé í'bilúgu mbófo éyí zí Lomo kídí, "Éyí bi mengí roné karaba be, 'yíma'dí utúasá méngj a wá."

Yésu ndolo Lévi

(Lúrú kpá Matáyo 9:9-13, Máriko 2:13-17)

²⁷ Zí Yésu olúóguné gí ore ndéré ndiki Lévi kí ndiṣi tara makítabu ené 'bi 'dó'dú usóru gí zí 'yi e. Zí Yésu ndólo wo kídí, "Lévi, áyí go 'yi 'bi moko amá, ógu mu zíze ndéréze kéyí." ²⁸ Lévi kala wá, zía ótoómo éyí ga bi 'bi moko née yóó do útúne lódú kací Yésu.

²⁹ Nda simi ngíti sɪlɪ, zí Lévi yéme mongú éyí miánu kí irɪ Yésu. Zí Lévi ma'dáa ndólo tɪ'dú lafúne ga bi ndiṣiní 'dó'dú usóru kéye í'bí a zí akúma ní, nda kpá kí ngíti géyí 'yi e gí ro zíye ánu éyí miánu máa née kí Yésu e. ³⁰ Simi bi Farusáyo e kí 'yi 'dódo lorú e lurúní Yésu kí ánu éyí kí 'yi ga gére née kenée ní, zía síníyí ené royé misinyí. Zíye ndiṣiyé úku mingúngúrú ledre ro Yésu. Zíye úku ledre zí 'yi lódú kacíga kídí, "Éyí bi mongú 'yi esé née ndiṣi ánu éyí gí roa kí 'yi lúyú ledre e kpá kí 'yi 'dó'dú usóru e káa zí née ní ní 'dí?"

³¹ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Máuku zise, 'yi bi ndiyá ndaa roa wá ní, nderé ené zí dokotóro wá, 'yi ndiyá ndiṣi nderéne gí ro do yómo née. ³² Máógu amá gí ro 'yi ga bi ya yéé niyí eyé bilámáye ní wá. Máógu gí ro 'yi lúyú ledre e zíye óyóló'bó mimbé'deyé gí ro zíye ómoyé."

'Yi e ndu'yúni Yésu gí ro órú tara'yi

(Lúrú kpá Matáyo 9:14-17, Máriko 2:18-22)

³³ Nda gí ore, zí ngíti géyí 'yi e gí dongará 'yi ga gére née ndú'yú Yésu kídí, "'Yi lódú kací Yíwáni 'yi í'bi babatiza ndiṣiní órú tarayé zíye kpá ndiṣi íni ini zí Lomo, 'yi 'bi Farusáyo e ndiṣiní méngj a kpá kenée. Sara 'yi eyí e orúní 'bi eyé tarayé wá gí zí 'dí?"

³⁴ Zí Yésu úkulúgu ledre kídí, "Simi sómú ledre esé ní, 'yi ga bi ndolooguní yéé simi ayímbi 'bi ófú ro 'yi ní ndaní ánu éyí wá tí bi mikánda adrúgu ní bo kíye ore ní? ³⁵ Ṣindjí kadra ní ógu wo bi niyí 'dí'bióyó wo gí dongará 'yi ené ga gére ní, zíye nda ndiṣiyé kí 'bú."

³⁶ Zía kpá úku ngíti muruwayi kídí, "'Yi nda ícɪ tóko tara mikánda bongó ro kurú a wá. Togú mengí kenée yá, mikánda bongó née ní lála lófo kurú a née zí unṣú a nda idíne mongúne, bi ícɪ a ndaa lolu wá.

³⁷ Kpá kenée, togú kára ili lótó le'yi ené yá, nda lótó a simi sorú ndoko wá. Gí zía simi bi le'yi née ní ù'bu ní, zí sorú ndoko née ndoko ené, zí le'yi síníyine mbá bi. ³⁸ Bilámá a, idiní lótó le'yi tí simi mikánda ndoko. ³⁹ Ngíti géyí 'yi e iliní éwé yi eyé

† 5:17 5:17 Farusáyo: Née ngíti géyí Yúda ga bi ngará ndití'dofuní do lorú bi Músa eké ní wá ní. Ngunguní kídí lomo ro 'yíma'dí e ní bo, maláyika e niyí bo, 'yi e ndiṣiní kpá úru gí simi umbu. Ólo Moko 'bi 'yímkása e 23:6-8.

tí fú lá kurú le'yí. Gí zí keyí nées iliní eyé mikánda le'yí kóró[‡] wá kídí ndumu eme yí ené ne."

6

*Yésu uku ledre gí ro Sílí 'bi 'Dówúro
(Lúru kpá Matáyo 12:1-8, Máriko 2:23-28)*

¹ Kadra kǵé'do simi Sílí 'bi 'Dówúro, zí Yésu ñnyiné kǵé 'yí lódú kacíne e ndéré 'dǵé bi kpurú gí simi yáká, simi bi kére ni aka lá ngoruné ní. Zí 'yí lódú kacíga ndísi lófo ngoru kére ga gére nées kǵé ánu a. ² Zí Farusáyo e ñnyiné úku ledre kídí, "Áyi, tí bi ówosé bú karaba Sílí 'bi 'Dówúro ní, ndísisé nda méngí moko simi a gí ro 'dí?"

³ Zí Yésu úkulúgu ledre zí Farusáyo ga gére nées kídí, "Ólosé esé ledre bi kóo Dawídí méngi simi bi kóo 'bú méngi yée kǵé 'yí ené e ní wá? ⁴ Kadra kǵé'do 'bú méngi kóo Dawídí kǵé 'yí ené go kíngaya. Zía ndéré ólúne simi 'dǵé 'bi Lomo, zía 'dí'bi ambata ga kóo ore, 'yí 'dáná éyí zí Lomo niyí ánu a dǵé ye ní zía ánu a. Zía kpá í'bi a zí 'yí ené ga bi kóo niyí kéye ní." ⁵ Zí Yésu úku odu ledre yaá, "Máa Owú 'bi 'Yíma'dí máayi Ngére do Sílí 'bi 'Dówúro."

*Méngi bilámá ledre simi Sílí 'bi 'Dówúro
(Lúru kpá Matáyo 12:9-14, Máriko 3:1-6)*

⁶ Simi ngíti sǵndí kadra kpí simi Sílí 'bi 'Dówúro, zí Yésu ndéré ólúne 'Dǵé Kótruro ndísi 'dódo ledre. Ngíti o'do ni kpá ore sǵlǵa 'bi anú ngurogú mǵngúrógú méngi moko wá. ⁷ Ngíti géyí Farusáyo e kǵé 'yí 'dódo lorú e niyí kóo ore ndísi gámásó'do misí'di bi togú Yésu luyú ledre go yá, zíye 'dí'bi wo. Gí zí keyí nées ní, zíye ndísiyé sémbe wo misémbe kídí togú ní yéme sǵlǵa o'do nées karaba simi Sílí 'bi 'Dówúro yá. ⁸ Yésu owo sómú ledre bi niyí kǵé nées bú, zía ñnyiné úku ledre zí o'do bi kǵé mǵngúrógú sǵlǵe nées kídí, "Ñnyíogú mu tóro do nyará bi kǵé gí do bi zí 'yí ga ba mbá lúru yí." Zí o'do nées tí ñnyí tóroné do komo 'yí e 'dága.

⁹ Zí Yésu úkulúgu ledre zí 'yí ga gére nées kídí, "Mándú'yú aka sée, ledre máa wo be 'di emene do méngi a simi Sílí 'bi 'Dówúro, méngi bisinyí ledre togú mbú méngi bilámá ledre bi yómo 'yí togú mbú ótoómo 'yí zía úyuné?"

¹⁰ Zía lúru bi kere gbaá 'yí ñti ndaa. Zía úku ledre zí o'do nées kídí, "Dózo sǵlǵi mu." Ni 'dózo sǵlǵe káa ní, sǵlǵa ni go bilámáne. ¹¹ Zí ledre nées óto Farusáyo e

kǵé 'yí 'dódo lorú e kǵé mongú mimbé'de késí ro Yésu, zíye ndísi ódroyé dengbíye gámásó'do misí'di bi yée niyí 'dí'bi Yésu úfu wo doa.

*Yésu gelé 'yimikása e sokó doa gbre
(Lúru kpá Matáyo 10:1-4, Máriko 3:13-19)*

¹² Simi ngíti sǵlǵi gí do kací ledre nées, zí Yésu ndéré ékíne do mongú landa, ndísiné ñni ñni zí Lomo. ¹³ Zí bi árané nda go kǵé phíyí, zía ndólo 'yí lódú kacíne e. Simi bi oguní ní, zía géle ngíti géyí sokó doa gbre (12) zía úku ledre kídí, "Yée ga ba niyí go 'yimikása amá e."* Niyí, ¹⁴ Simúna, bi Yésu ñfí ngíti ñri Pétero ní, niyí kǵé owú 'bi mbágáne Andiríya nda Yakóbo, Yiwáni, Phílipo, Batilimáyo, ¹⁵ Matáyo, Tóma, Yakóbo wotí Alafáyo, Simúna bi ndísiné ndólo wo Owúrará ní. Gí zía mimbé'dea ndísi esí gí ro 'yí ené e. ¹⁶ Yúda wotí Yakóbo, nda Yúda Keriyóta bi 'bi ngbángá Yésu ní.

*Yésu 'dodo ledre zí 'yí e, zía kpá yómo
'yí ndíyá e*

(Lúru kpá Matáyo 4:23-25)

¹⁷ Zía ndítíoguné kǵé 'yí ené ga gére nées gí do bi ekǵé gírí ndéré tóroné kenée, zí tǵ'dú 'yí e ndísi yóko royé cigí a. Zí 'yí lódú kacíga kǵé tǵ'dú ngíti géyí 'yí e gí simi Yúdaya mbá, yée ga bi gí simi Yerusaléma ní, nda kǵé ngíti géyí ga bi oguní gí gbála gí simi Táyire kǵé Sidóna ní. ¹⁸ Ngíti géyí 'yí ga gére nées oguní 'bi eyé úwú ledre ga bi Yésu ma'daa ndísi 'dódo yée ní. Ngíti oguní 'bi eyé kǵé ndíyá eyé e gí ro zía yómo yée. Yée ga bi kǵé bicayi lomo e simiyé ní gí ro zía lágáoyó yée 'dá'ba. ¹⁹ 'Yí ga bi kǵé ndíyá royé ní mbá, zíye ndísiyé trítí royé gí zía ofuní go gí ro zíye óto sǵlǵe ro Yésu gí ro zí ndíyá eyé úkúne mbá gí zía owoní go ní kǵé roko'bu 'bi yómo 'yí e zíne.

²⁰ Zía óyo komoné lúru 'yí lódú kacíne ga gére ní, zía úku ledre zíye kídí, "Sée 'yí lerí e, Lomo í'bi úndru go zise gí zía ásé go 'yí 'bi 'Be 'bi ené e. ²¹ Sée ga bi kǵé 'bú rosé ní, Lomo í'bi úndru go zise gí zía ní karanée í'bi éyí miánu bi úkú wá ní zise. Sée ga bi ásé cakaba ndísisé ñni ñni ní, Lomo í'bi úndru go zise ásé karanée ídǵé kǵé mongú rokinyi. ²² Togú 'yí e ndísiné sógo sée, zíye 'dí'bióyo sée gí dongaráye 'dá'ba kpá kǵé úkucáyí sée gí zía bi ngúngusé ledremá máa bi Owú 'bi 'Yíma'dí ní, Lomo ní í'bi úndru zise.

[‡] **5:39** 5:39 Mikánda le'yí kóró: Bilámá ledre bi 'dodoní gí ro Yésu ní ni káa zí mikánda le'yí kóró, lorú 'bi Músa ní 'bi ené káa zí kurú le'yí kóró ní. Yúda e ndísiné bándá le'yí kóró eyé kǵé simibi kǵé'do ngíti géyí yá simibi gbre.

* **6:13** 6:13 'Yimikása: Nées 'yí ga bi Yésu í'bi roko'bu zíye, zía ndísi káa yée ndéré kǵé méngi moko ené e káa zí úku bilámá ledre ené zí 'yí e, kǵé sǵkǵi 'yí ndíyá e kpá kǵé ógóoyó bicayi lomo e gí simi 'yí e ní.

23 “Abú mēngíní sée bisinyíne kenée ndotó, ídísé ídí kí rokinyi gí zía Lomo ní karanée 'dí'bióto sée 'be 'bi ené. 'Yì ga gère née 'yì eyé e ndìsìní kóo 'dó'do nébì ga kóna ní kpá kenée. 24 Sée ga bí ásé kí rokinyi gí zía ásé kí tǔ'dù éyì e zise ní, odù a ní nda karanée ídí zise lerì simì bí ngàrá éyì ga gère née ndanì lolù zise wá ní. 25 Sée ga bí ásé bilámásé ndìsìsè ánu dǔy bilámá éyì e ní, ásé karanée ídí do lerì éyì miánu. Kpá kenée, sée ga bí ásé simì rokinyi ní, ásé karanée ídí kí mongù lerì.

26 “Sée ga bí 'yì e mbá ndìsìní mbófo sée ní, ásé karanée ídí kí mongù lerì. 'Yì ga gère née, 'yì eyé e ndìsìní kóo mbófo nébì 'yì ranga e kpá kenée.”

*Óto 'bú ezeokó 'yì
(Lúrú kpá Matáyo 5:38-48, 7:12a)*

27 Zí Yésù kpá úku ngítì ledre zí 'yì lódù kacíne ga gère née kídí, ídísé óto 'bú ezeokóse, zise ndìsìsè mēngì bilámá ledre zí 'yì ga bí otoní 'búse wá ní. 28 Ndásé mēngì lúgu bisinyí ledre zí 'yì ga bí mēngíní sée bisinyíne ní wá, ídísé íni iní zì Lomo gí royé. 29 Togù 'yì ongbó komoyì bí gí 'dí kerì ní yá, ídí oyóló'bó wo bí gí 'dí kerì ní zía ongbó a. Togù 'yì ngaka éyì eyì yá, ndá lálalúgu a gí zía wá. 30 Togù 'yì ombo éyì gí zíyì, ídí í'bí a zía, wo bí saká éyì gí zíyì ní togù ilí í'bílúgu a wá, ndá lolù ndéré ndú'yú wo gí roa wá. 31 Éyì bí ilí zì 'yì e mēngì a zíyì ní, ídí mēngì kpá wo zíyè.

32 Togù ótosé dǔy 'bú 'yì ga bí ndìsìní óto 'búse ní, Lomo mēngì ené bilámá ledre zise wá. 'Yì ga bí ngungunì ledre 'bí Lomo wá ní, ndìsìní óto dǔy 'bú 'yì ga bí ndìsìní óto 'búyè ní. 33 Togù ndìsìsè mēngì bilámá ledre dǔy zì 'yì ga bí ndìsìní mēngì bilámá ledre zise ní yá, Lomo mēngì ené bilámá ledre zise wá. 'Yì ga bí ngungunì ledre 'bí Lomo wá ní, ndìsìní mēngì bilámá ledre dǔy zì 'yì ga bí ndìsìní mēngì bilámá ledre zíyè ní. 34 Togù í'bí éyì lá dǔy zì 'yì bí ní í'bí éyì zíyì ní yá, Lomo mēngì ené bilámá ledre zíyì wá. 'Yì ga bí ngungunì ledre 'bí Lomo wá ní, ndìsìní í'bí éyì dǔy zì 'yì ga bí niyì í'bí éyì zíyè ní. 35 Ídísé óto 'bú ezeokóse e zise ndìsìsè mēngì bilámá ledre zíyè. Togù í'bísé éyì go zíyè yá, ndásé lolù sómù ledre a wá. Lomo ní mēngì mongù bilámá ledre zise kacì a gí zía ásé go mbígì owù ga bí 'bí Lomo bí roko'bu a ofù go ní. Ndìsì lengbe mēngì bilámá ledre zì bisinyí 'yì e kpá kí bilámáyè e. 36 Lerì lafúse ídí mēngì sée kpá káa zì bí lerìse ndìsì mēngì 'Búsé Lomo ní.

*Lerì lafúse ídí mēngì sée
(Lúrú kpá Matáyo 7:1-5)*

37 “Ndásé 'dēcì ngbanga 'yì wá káa bí Lomo ní kpá 'dēcì ngbangasé. Ndásé úku sínyì ledre gí do bí 'yì wá, káa bí ásé kpá ídí zì Lomo bisinyí 'yì e. Ídísé ótoómo lúyú ledre 'bí lafúse e gí ro zì Lomo kpá ótoómo lúyú ledre esé. 38 Ídísé í'bí éyì zì 'yì e gí ro zì Lomo kpá í'bí éyì zise. Togù mēngìsè go kenée, Lomo ní mēngì bilámá ledre zise rómo wo bí mēngìsè née kíe. Bilámá ledre ga bí ndìsìsè mēngì yée née, Lomo ní mēngì lúgu a zise kpá kenée.”

39 Zía kpá úku muruwayi máa wo ba kídí, “Simì sómù ledre esé ní, 'yì komo mi'dùtù ní 'dí'bi sǐlì ezené 'yì komo mi'dùtù lála wo ndéré kíe? Togù mēngì kenée, ní lála ezené née zíyè útú eyé gbrengrárá simì gu. 40 'Yì bí ndìsìní 'dódo ledre zía ní, romo ené do 'yì 'dódo ledre zíyè wá. Kí'dí bí owoyeme nda ledre go ní, zía ndìsìné mēngì té ledre ga bí 'yì 'dódo ledre ené ndìsì mēngì yée ní.

41 “Ndá ndìsì óto komoyì lá dǔy ro owù ledre bí ngítì 'yì mēngì luyú go, zíyì ndìsìyì úku dǔy ledre a ní wá. Ídí óto komoyì ro mongù lúyú ledre bí ndìsì luyú a ngàrá ówo wá ní. 42 Bí áyì kpá 'yì luyú ledre ní, áyì úku lára ledre káa be 'dí zì ngítì 'yì ídí ótoómo kí luyú ledre. Yìyì 'yì mani ba ídí ótoómo 'bí eyì luyú ledre kí, áyì nda fú úku ledre zì 'yì ídí ótoómo kí luyú ledre.”

Ledre gí ro miáná kágá

(Lúrú kpá Matáyo 7:17-20, 12:34b,35)

43 “Née sǐ ledre bí bilámá kágá ndìsì ánáogù bilámá miánáne gí zía ní. Bisinyí kágá ndìsì ánáogù 'bí ené kpá té bisinyí miánáne. 44 Ndìsìní ówoyémé kágá e mbá dǔy gí ro miánáyè. Utúasání líkpí mánaga gí komo ngéyè wá. Togù gofofó yá, líkpíní gí komo ráka kpá wá. 45 Gí zì kéyì née ní, bilámá 'yì ndìsì mēngì bilámá ledre dǔy ne gí zía bilámá ledre máa née ní simì mimbé'de a. Bisinyí 'yì ndìsì mēngì 'bí ené dǔy bisinyí ledre gí zía mimbé'de a ní bisinyíne. Ledre bí 'yì ndìsì úku a kí mēngì a ní, 'dìcì a ní yana mimbé'de a.”

'Dìcì bí ubúnì rìngì ní

(Lúrú kpá Matáyo 7:24-27)

46 “Éyì bí ndìsìsè ndólo máa gí roa Ngére, Ngére, ní 'dí? Bí ngàrá ílísé kpá mēngì ledre ga bí mándìsì 'dódo yée zise ní wá ní. 47 Máúku aka owù ledre zise gí ro 'yì bí ndìsì mēngì ledre amá ní. 48 'Yì née ní cé káa zì 'yì bí togù ilí ubù 'dìcì yá, ní aka ícì kágá 'dìcì née simì kángá ngírì kí, zía nda ubù a. Abú mongù iní ní ogù kí mongù sílì é'díné yá, 'dìcì née utú wá gí zía ubúnì go do bilámá misi'diné. 49 'Yì máa wo bí ilí úwù ledre amá zía ndìsìné mēngì ledre kacì a wá ní, ní káa zì 'yì máa wo bí ubù ené 'dìcì ené do bilámá misi'diné wá

ní. Simi bí mongú iní ní ogú kpá kí mongú sili ní, geré zí 'dìçí' néesé útú ené gí zía ùbùní eyé do bilámá mési'diné wá."

7

Yésu yomo ngúru 'yì 'bì moko

(Lúru kpá Matáyo 8:5-13, Yiwáni 4:43-54)

¹ Simi bí Yésu ukuasá ledre ga bí gáa ndìsì úku yée néesé go ní, zíye ìnyiyé kí 'yì lódú kacine e gí ore ndá'bayé simi gara bí Kapáranawúma ní. ² Simi gara ore, ngíti mongú 'yì 'bì asikíri e* 'bì Róma ní kóo bo 'yì 'bì moko ené 'bì 'be bí kí ledrené zía owóowó ní ní kí ndiyá kíngaya, kpá gbóo gí ro zí 'dówú a ùkùne. ³ Simi bí mongú 'yì 'bì asikíri e néesé uwú ledre Yésu ní, zía ìnyiné kása ngíti géyì mingburoko 'yì ga bí 'bì Yúda e ní zí Yésu idí ogú yómo 'yì 'bì moko ené ba. ⁴ Zí mingburoko 'yì ga gére néesé óguyé zí Yésu, zíye ngúngú royé kídí, "Áko mongú 'yì, utúasá miútúasá zíyì ndéréyì yómo 'yì moko 'bì mongú 'yì néesé. Mongú 'yì néesé ní zize kára bilámáne. ⁵ 'Bú 'yì ezé e ní doa kíngaya, ùbù mongú 'Dìçí Kótruro bí zize kára ba ne." ⁶ Zí Yésu ìnyiné zíye ndéréye. Simi bí niyí nda go gbóo 'be ní, zí mongú 'yì 'bì asikíri e néesé kása ngíti eze lámáne ndéré úku ledre zí Yésu do mési'di kídí, "Ngére, ndá 'dó'dó royé óguyé cù zíma 'be wá áyì yì eyì mongú 'yì gí zía mándá 'bì amá kí ledremá owóowó wá.

⁷ "Néesé ngúru sí ledre bí máili ogú gí zía cù máa zíyì wá ní. Bilámá a idí lá úku kúrúyì, ní óto 'yì moko amá zía ìnyiné gí do ndiyá. ⁸ Mándìsì méngì moko sí lorú zíma kpá ídíma kí asikíri e sí sílìma. Togú máyá ngúru a idí ogú yá, zía tí óguné. Togú máyá idí ndéré do bí káa yá, zía ndéréne. Togú máí'bí moko zí 'yì moko amá 'be yá, zía tí méngì a."

⁹ Simi bí Yésu uwú ma'díi ledre bí o'do néesé uku kenéesé ní, zí ledre néesé ówóne komoa. Zía ìnyì óyó komoné úku ledre zí tù'dú 'yì ga bí ndìsìní lódú kací a néesé kídí, "Do ngará Isiréle e mbá, mándiki aka 'yì bí ngungu ledre 'bì Lomo go kíngaya káa zí 'bì o'do ba ní ní wá." ¹⁰ 'Yì ga bí o'do néesé kasa yée zí Yésu, niyí ndá'baogú bí íri ní, 'yì moko bí kí ndiyá ba roa eme yì ené go.

Yésu uru owú 'bì ngíti kára umbu

¹¹ Do kací ledre máa wo néesé ní, zí Yésu ìnyiné kí 'yì lódú kacine ené e gí ore zí tù'dú 'yì lódú kací a útúye do kacíye zíye ndéréye simi ngíti gara kí ìrìné Náyina. ¹² Ngíti kára umbu ní kóo simi gara néesé ore ndiki owú kpá lá ñu' k'é'do owú'o'do.

Ábuwá bikérí owú néesé uyu yì ené go tù'dú 'yì e oguní go simi iní ore niyí go ndéré óto a. ¹³ Simi bí Ngére Yésu lurú kára néesé kenéesé ní, zí simikozo méngì wo zía úku ledre kídí, "Ndá lolù íni iní wá."

¹⁴ Zí Yésu ma'dáa 'dì'bingérí gbagbara. Zí 'yì ga bí ndìsìní ìmbì umbu ba tóroyé. Zía úku ledre zí umbu kídí, "Owú, ìnyiógu mu." ¹⁵ Beré, zí owúphirangá líkpí phútrú komoné, do ìnyiógu ndìsìné 'dága ndìsì ódroné. Yésu ya zía ní, ndá'ba mu zí mbágáyì 'be.

¹⁶ Zí tara 'yì ga bí simi iní néesé ìdríne mbá miđrí. Zíye ndìsìyè mbófo Lomo kídí, "Mbófo éyì, Lomo kasaogu ngúru mongú nẹbì go ogú ndìsì sáká zée 'yì ené e." ¹⁷ Zí phanda ledre bí Yésu méngì néesé báyiné kací tara 'be ga bí simi kángá bí Yúdáyá ore ní za mbá.

Yiwáni kasa 'yì ené e gbre zí Yésu

(Lúru kpá Matáyo 11:1-19)

¹⁸ Néesé ní, zí 'yì lódú kací Yiwáni ìnyiyé ndéré úku ledre ga bí Yésu méngì yée néesé mbá zí Yiwáni. ¹⁹ Zí Yiwáni ma'dáa kása 'yì e gbre gí dongará 'yì lódú kacine ga gére néesé kídí, ndérésé aka mu ndú'yú Ngére, "Ní néesé go tí owú 'bì Lomo bí kóo uku ledre a kídí néesé ní kásaogú wo ní, ala néesé aka ngíti 'yì kpí?"

²⁰ Zí ya'dá ga bí Yiwáni Babatíza kasa yée néesé ndéréoguyé zí Yésu zíye ndú'yú wo kídí, "Mongú 'yì, mongú 'yì ezé Yiwáni kasa zée ogú ndú'yú yì kídí, áyì ba go tí 'yì bí Lomo uku ledre kásaogú wo káa do 'yì yómo 'yì e ní ala áyì aka ba ngíti 'yì kpí?"

²¹ Simi síndì kadra máa bí kóo néesé ní, Yésu ní go ndìsì yómo tù'dú 'yì ndiyá e gí simi ríki ndiyá eyé e. Zía kpá lágaoyó bicayi lomo e gí simi ngíti géyì 'yì e 'dá'ba. 'Yì máa yée ga bí komoyé 'dùtù m'í'dùtù ní zía líkpí a. ²² Simi bí méngì onzó moko bí gáa 'yì 'bì Yiwáni ogú ndikini wo roa ní, zía ìnyiné úku ledre zíye kídí, "Ledre ga bí lúrusé yée kí yée ga bí úwúsé yée ní, idísé ndéré úku a zí Yiwáni. 'Yì ga bí kóo ngára lurúni bí wá ní, niyí go lúru bí, yée ga bí kóo migigírí ní niyí go gámá. Yée ga bí kí sámá royé ní, royé eme go. Mímbilli ngbutù niyí go ndìsì úwú ledre. Umbu e urúnì gí simi umbu go. 'Yì ga bí ndìsìní lúru yée káa zí moko ndáa simiyé wá ní, niyí go úwú bilámá ledre 'bì Lomo. ²³ 'Yì bí ní í'bí roné ndìsì lódú kacima simi ledre e za mbá ní, ní idí mbigí 'yì amá, Lomo ní óto wo zía ídine kí mongú rokinyi."

²⁴ Simi bí 'yì ga bí Yiwáni kasaogu yée néesé ndá'baluguní royé ní, zí Yésu ndá'ba ndìsì ódroné zí tù'dú 'yì ga bí gáa ba kídí, "Simi bí kóo ndìsìsè úwú ledre ga

* 7:2 7:2 Mongú 'yì 'bì asikíri e: Ní mongú 'yì bí ndìsì lúru bí do asikíri e míya (100) ní.

bi Yiwáni ndịsị úku yée zise simi yana súwú ní, lúrúsé kóo wo kací komosé káa zí bicayi 'yì bí sómú ledre ené ní gbre gbre káa zí lómí ga bí sili ndịsị ililó' b'ó yée ní? ²⁵ Togú kenée wá ní, ndérése nda kóo írí lúru 'yì bí esí bilámá bongó roné ní? 'Yì ga bí ndịsíní esí bilámá bongó ga bí ugúní yée kí t'ú'dú késí ní, niyí ye 'yì ga bí ndịsíní ndịsị 'be 'bí mongú ngére ní, gí zía niyí 'yì eyé 'yì ga bí kí t'ú'dú éyí e zíye ní. ²⁶ Ní ma'díi, máowo bú kídí ndérése kóo lúru Yiwáni gí zía ówosé bú kídí ní nẹbí. Máuku zise, roko'bu ledre ené romo do 'bí nẹbí e. ²⁷ Née o'do bí ekéní ledre a simi miéké kúrú Lomo kídí,

"Máayí kása 'yì kasa amá zíyí 'dá'dá, gí ro zía yémeómo misí'di zíyí nzíyíné."

²⁸ Máuku zise ma'díi, 'yíma'dí ga bí ndikioguní yée do sogo kángá ba za mbá, wo bí ní rómo do Yiwáni ní ndaá. Dụ' 'yì bí ní cuku'dée 'be 'bí Lomo ní, ledre ené ní rómo 'bí Yiwáni ne."

²⁹ Simi bí t'ú'dú 'yì ga gére née uwúní ledre bí Yésu uku kenée ní, zíye ñnyíyè za kí 'yì 'dó'dú usóru e mbá ngúngu ledre 'bí Lomo, gí zía Yiwáni í'bí kóo babatíza go zíye. ³⁰ Zí Farúsáyo e kí yée ga bí niyí 'bí eyé 'yì 'dódo lorú ga bí kóo Músa eké yée ní, ási eyé miási gí ro Lomo kpá kí úwú ledre ga bí Yiwáni ndịsị úku yée ní gí zía Yiwáni í'bí ené kóo babatíza zíye wá.

³¹ Zí Yésu úku ledre gí ro 'yì ga gére née kídí, "Máayí ótoásá 'yì ga ba kí 'dí? Bí ngára ngununí ledre amá wá ní? ³² Bilámá a niyí káa zí minzéré owú e do bí ndeke kí lafúye ní. Yée ga bí ndịsíní úku ke'bí kí úcu kídri ní, zíye úku ledre zí ngíti géyí lafúye kídí,

"Ledre esé sinyí kenée gí zí 'dí? Togú ukuzé ke'bí rokinyí kí úcu kídri yá, ilisé lé'bé ke'bí wá, togú ukuzé nda ke'bí ini yá, ilisé kpá ini ini wá ní."

³³ Lúrúsé aka, simi bí kóo Yiwáni Babatíza ma'dáa ogu dongarase zía ndịsíné káa zí órú roné miórú ní, anu éyí miánu kángaya wá, nda kpá 'yì éwé le'yí wá, zise ndịsísé fála wo kídí ní kí bicayi lomo e siminé.

³⁴ Simi bí Owú 'bí 'Yíma'dí ogu ndịsị dongarase kí ánu kótru éyí kpá kí éwé éyí e ndro kése ní, ndịsísé kpá fála Maa kídí Máayí 'yì mimbé'de kpá 'yì kóyó zíma únzú 'yì lúyú ledre e kí 'yì 'dó'dú usóru óto yée káa do ezegámá e. ³⁵ Sée ga bí ndịsísé úwú ledre ga bí Yiwáni uku yée kí yée ga bí máogu ndịsị úku yée ní, ásé ówoyéme a dụ' se kídí ndịsízé úku née ledre ga bí 'bí Lomo ní."

Yésu ootomo lúyú ledre 'bí ngíti kára

³⁶ Nda gí do kací ledre ga gére née simi ngíti sílì kpí, zí ngíti mongú 'yì ní Farúsáyo kí ñriné Simúna. Zía yéme éyí miánu 'be 'bí ené do ndólo Yésu gí roa. Zí Yésu ndéréne go óguné írí do ndịsíyè ánu éyí.

³⁷ Ngíti kára ní kóo bo simi gara bí Simúna ní simi a ore ní. 'Yì ga bí ore ní owoní wo mbá ní kára bí miméngi ledre ené eméngi ní. Simi bí kára máa née uwú ledre kídí Yésu ní 'be 'bí Simúna bí Farúsáyo ore ní, zía 'dí'bí bilámá s'ú'bu mindonyo bí kí ndonyoné truu ní, ndéréne ólune kúe ru 'dí'bí bí Yésu niyí ndịsị ánu éyí simi a kí 'yì e ní. ³⁸ Zía óyó roné gí 'dí sogo Yésu ndéré útúne sí s'india bí, 'dí'bí s'india Yésu ma'dáa ngbuó ndịsíné ini ini roa. Zí do sogo s'india Yésu síline zílí'béte gí zí ini komoa. Simi bí ini asá ini ní, zía ndịsíné ó'dó ini komoné née gí ro s'india Yésu kí bí doné bí alamiála née. Zía 'dí'bí s'ú'bu mindonyo bí gáa ogu kúe ní d'udu a mbá ro s'india Yésu.

³⁹ Simi bí Simúna bí Farúsáyo lurú ledre ga bí kára née ní ndịsị méngi yée ro Yésu kenée ní, zía ndịsị ódroné zine kí roné kídí, "Áyi, ábuwá mongú 'yì ba ndaá 'bí ené nẹbí wá ke. Idi ídí nẹbí yá, káa bí owo go kídí kára née ní 'yì lúyú ledre, utúasá ótoómo wo ndósóoguné ndịsị óto síline roné wá."

⁴⁰ Simi bí Yésu owo kídí Simúna ní go ndịsị sómú ledre kenée ní, zía ñnyíné úku ledre zí Simúna kídí, "Máilí aka gáa úku owú ledre zíyí."

Zí Simúna úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Ódro mu mongú 'yì."

⁴¹ Zía úku ledre kídí ya'dá e niyí kóo bo gbre, zíye ñnyíyè ndéréye sáká késí gí zí ngíti mongú 'yì. Gí dongará ya'dá ga bí gbre née, ngíti 'yì saká 'bí ené míya ñnyí (500), 'bí ngíti a 'bí ené dụ' c' gbre doa sokó (50). ⁴² Késí bí ya'dá ga gére née sakání ní ukú yí ené go. Roko'bu bí zíye í'bilúgu a kúe ní ndaá 'bí ené lolu kpá wá. Zí m'ngí késí lúru a kenée, zía úku ledre zí ya'dá ga gére née kídí, "Ndásé lolu sómú ledre wá, késí néesé idi mu ndásé í'bilúgu a wá. Gí dongará ya'dá ga bí gbre née, ambi ní óto 'bú m'ngí késí née za kángaya ní ne?"

⁴³ Zí Simúna úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Mongú 'yì, o'do bí kí t'ú'dú késí kacine ní, ní óto 'bú m'ngí késí née ne kángaya."

Yésu ya zía ní, "Úku go ma'díi, wo bí kí t'ú'dú késí sogoné ní, ní óto 'bú m'ngí késí ne kángaya."

⁴⁴ Zí Yésu óyó komoné zí kára gáa ndịsị ini ini ní, zía úku ledre zí Simúna kídí, "Lúru go Simúna, kára ba ngunu ledremá go rómo doyí kúe. Bí gáa máogu

'be 'bi eyí ona ní, í'bí eyí iní zíma lúgu 'buru gí ro sɛndjima kɛ wá. Zía léfe za cù iní komoné ro sɛndjima do ndjìshíné ó'dóoyó a kpá za cù kí bí doné. ⁴⁵ Simi bí máólú zíyí 'be ona ní, fáka máa kí í'bí mandá zíma kí 'búne wá. Kára nées í'bí mandá zíma ne kí 'búne, zía fáka sɛndjima ndá simi kó'dúne. ⁴⁶ 'Dí'bi máa simi sùmu bilámáne kpá wá, kára nées 'di'bi nda máa ne simi sùmu káa zí mɛngí 'be ní nda ne wo ní.† ⁴⁷ Máúku zíyí Simúna, gí zía bí kára nées ngungu ledremá go kíngaya ní, Lomo lùlùoyó tǔ'dú lúyú ledre ené ga koo nées go za mbá. 'Yí bí ootomoní lúyú ledre ené lá cùku'dée ní, 'bú 'yí e ní doa kpá cùku'dée. 'Yí bí ootomoní lúyú ledre ené mongúne ní, 'bú 'yí e ní doa kpá mongúne."

⁴⁸ Zí Yésu úku ledre zí kára máa nées kídí, "Máúku zíyí, máótoómo lúyú ledre eyí e go za mbá."

⁴⁹ Zí ngíti géyí ngu ga bí niyí kpá ore ní, ìnyiyé ndjìsú úku ledre dengbìye kídí, "O'do nées ili ótoásá roné kí Lomo ndjìsú ótoómo lúyú ledre 'bi 'yí e 'dá'ba."

⁵⁰ Zí Yésu kpá úku ándá ledre zía kídí, "Gí zía bí ngungu ledremá go ní, ómo yí eyí go. Ndá'ba mu 'be, mimbé'deyí idí idí teétéké."

8

Muruwayi gí ro kúfú

¹ Nda gí do kací ledre máa wo nées ní, zí Yésu ìnyíné kí 'yí lódú kacíne ga bí sokó doa gbre (12) nées ndjìsú gámáye kí úku bilámá ledre gí ro 'be Lomo zíye. ² Ngíti géyí kará ga bí koo Yésu lagaoyó bicayi lomo e gí simiyé, kí yée ga bí koo sɛkpí yée gí do ndiyá, káa zí Mariya bí gí simi Magidála bí Yésu lagaoyó bicayi lomo e gí simi a ìnyí doa gbre, ³ nda kí Zowána me'be Kúza. Kúza ma'dáa ní manda 'bi 'yí 'bi moko ga bí 'bi ngéne Eróde ní. Nda kpá kí ngíti kára kí ìríné Suzéna, nda kpá kí ngíti géyí kará e. Kará ga gère nées ndjìshíní koo lódú kací Yésu kí 'yimikása ené e kí ndjìsú í'bí eyí ga bí Yésu ilíní yée kí 'yimikása ne e ní zíye.

⁴ Zí tǔ'dú 'yí e ìnyiyé gí simi gara gí ore kpá kí ngíti géyí kací do 'be ga bí ore ní ndjìsú óguyé zí Yésu kí úwú bilámá ledre ga bí ndjìsú úku yée ní. Zía úku ngíti ledre zíye simi muruwayi kídí, ⁵ "Kadra kíjé'do, zí ngíti o'do 'dí'bi kúfú zía ndéréne yáká. Simi bí ogu go yáká ní, geré zía tónóne óyú kúfú. Zí ngíti géyí lé'béutúye do mama, zí 'yí e ndjìsúyé 'dítí a kí ndéréne. Gí zía bí niyí do nyará bí ní, zí solú e óguyé ánu yée. ⁶ Zí ngíti géyí útú 'bi eyé do landa. Gí zía bí ngárá mi'be'be kángá ndáa ore

bilámáne wá ní, zíye útúoguyé 'diya. Simi bí birará kadra suwu nda ní, zíye gágáye rúfú gí zía mi'be'be kángá nda zí ciyiye ólúne simi a wá. ⁷ Ngíti géyí útúní 'bi eyé dongará kɛnì e. Zíye útúye ngbóróye ndro kí kɛnì ga gère ní. Simi bí kɛnì ga gère olúndjíní nda yí eyé ní, zí kéré ga gère nées nda idí eyé mbá andulé, anání eyé lolu wá. ⁸ Ngíti géyí útúní 'bi eyé do bilámá kángá, do útúye ngbóróye kí mingburoko kóko sɛndjìye do ányé mbá mudu."

Simi bí ukuasá ledre nées go ní, zía 'dútu a kí ledre bí kídí, "Ídísé sómú simi ledre nées bilámáne."

⁹ Zí 'yí lódú kaciga ìnyiyé ndú'yú wo kídí, "Iní ledre gí simi muruwayi nées yaá 'dí?" ¹⁰ Zía úku ledre zíye kídí, "Máúku phútru ledre gí ro ledre 'be 'bi Lomo zíse go fúó. Mándjìsú úku a zí ngíti géyí 'yí e simi muruwayi.

" 'Abú niyí tí lúru bí, utúasání lurúndikíní éyí wá.

Abú niyí tí úwú ledre e, utúasání ówoyéme a.'

¹¹ "Iní ledre gí simi muruwayi bí gáa ba ní kídí, kúru Lomo bí ndjìshíní úku a zí 'yí e ní ní káa zí ndjìshíní óyú kúfú ní. ¹² Kúfú máa yée ga bí útúní do mama ní, niyí 'bi eyé káa zí 'yí máa yée ga bí ukuní tí ledre 'bi Lomo go zíye, 'dí'biotóní eyé ngírì simi yana mimbé'deyé wá ní. Simi bí ngéne 'bi bicayi lomo e lurú ngárá cìyí a ndáa do mimbé'deyé wá ní, zía óguné 'diya 'dí'bióyó a gí simiyé 'dá'ba káa bí niyí lánýa ro ledre 'bi Lomo, zía yómo yée ke. ¹³ Kúfú máa yée ga bí útúní do landa ní, niyí 'bi eyé káa zí 'yí máa yée ga bí togú ukuní ledre 'bi Lomo go zíye yá, zíye ngungu a 'diya kí 'búne, tí lá cìyí ledre ma'dáa ndáa 'bi ené ngírì simi mimbé'deyé wá. Simi bí 'do'dó ndíkí yée go ní, geré zíye ónzóoto ledre 'bi Lomo bí ngunguní nées. ¹⁴ Kúfú máa yée ga bí útúní 'bi dongará kɛnì e ní, niyí 'bi eyé káa zí 'yí máa yée ga bí ngunguní tí ledre Lomo go ní, ndáa 'bi ené za kí mimbé'deyé mbá wá, gí zí kèyí nées roko'buyé ndáa 'bi ené e wá. Gí zía mimbé'deyé ní yí ené kpá mongúne gí ro éyí ga bí 'bi sága ba, kpá kí rokinyi bí 'bi sága ba. Gí zí kèyí nées utúasání eyé tóro ngbúó méngí ledre 'bi Lomo wá. ¹⁵ Kúfú máa yée ga bí útúní 'bi eyé simi ngomu kángá ní, niyí 'bi eyé káa zí 'yí máa yée ga bí uwúní ledre 'bi Lomo zíye 'dí'bi a do mimbé'deyé kíngaya, zíye ndjìsúyé méngí mbá bilámá ledre ga bí Lomo ili ní."

*Muruwayi gí ro bimíonǵó
(Lúru kpá Máriko 4:21-25)*

† 7:46 7:46 Kací ondu 'bi Yúda e kára nées lefe koo su'bu' do Yésu kpá ro sɛndjì a gí ro 'dódo a kídí nées 'dí'bi wo go simi sùmu. 8:10 8:10 Isáya 6:9

¹⁶ Zí Yésu kpá ñnyiné úku ngiti muruwayi gi do kací wo bi 'dá'dá ní kídí, "Máúku zise 'yi bi kíf' do káa yaá unduoto pho'du go 'dící kacine kí ndulu zía ló'bu'dútu a sí pheřé toǵú zía éśóto e ru sí řangba ní nda. Toǵú unduotoní pho'du go kí ndulu 'dící yá, ndiřini lengbe óto a gá do éyí 'dága gi do bi zía óngó bi 'dící komo 'yi e. ¹⁷ Sįndį kadra ni óǵu zı 'yi e ówoyeme ledre amá mbá zaá bilámáne wo bi kíf' do zía ló'boné ní nda gi zía Lomo ni nda 'dódo a za cų ne zıye fuó. ¹⁸ Ídísé úwú ledre ga bi mándiři úku yée zise ba bilámáne zise ngunǵu a. Gi zía toǵú 'yi ngunǵu ledre amá go yá, Lomo ni nda 'dódo yata ledre e zía za kįngaya. 'Yi bi ili ngunǵu ledre amá wá, gi zía somų yi ené ya nées owo yi ené ledre bú, owú ledre bi owo nées, Lomo ni lulu a gi simi doa mbá zía ídiákáne gbékpje."

Mbágá Yésu kí lúnduga

(Lúrú kpá Matáyo 12:46-50, Mároko 3:31-35)

¹⁹ Gi ore, zı ngiti géyi owú 'bi mbágá Yésu, nda kpá kí mbágáye Mariya ndéréye luru Yésu. Simi bi óǵuní kídí bi Yésu ni ore ní, bi óǵuyé ndaá kóo gbóo ro Yésu ma'dáa wá gi zı tų'dú 'yi e. ²⁰ Zı ngiti 'yi gi dongará tų'dú 'yi ga bi ndiři 'dódo ledre zıye nées ñnyiné ndéréne ndoo gi zı Yésu uku ledre zía kídí, "Mongú 'yi, mbágayı kí lúnduyé e niyi sága 'dáa óǵuní zıyi."

²¹ Zía úkulúgu ledre zı 'yi ga gére nées mbá kídí, "Máúku zise ma'dii, 'yi ga bi ndiřini úwú ledre 'bi Lomo bi mándiři 'dódo a, zıye ndiřiyé méngi ledre e kací a ní, niyi go kpá mbágama e kí lúndumá e."

Yésu ucuomo mongú sili

(Lúrú kpá Matáyo 8:23-27, Mároko 4:35-41)

²² Nda simi ngiti řılı, zı Yésu úku ledre zı 'yi lódú kacine e kídí, "Doguzé aka mikavu mu sága gi 'dį keřı." Zıye ékíye simi kurungba, go ndéréye gi ro 'dógu bi sága.

²³ Zıye ndéréóǵuyé go simi yana mikavu, ři zı Yésu útú 'du'du ené. Zı mongú sili óǵuné kpi kpi kpi, zı iní ndiři kádané gi zía simi kurungba, zı kurungba ndiři kizine kí izi roné kí éwé iní simine áyine go kpá gbóo gi ro ólu ři iní, umbu óǵu go zıye.

²⁴ Gi zı ngiri, zı 'yimikása ené ga gére nées úru wo kídí, "Mongú 'yi, mongu 'yi, 'di'diya ñnyióǵu mu azé go úyu." Zı Yésu úrune ndiki ledre ni go tı ndiři méngi roné kenée.

Zía ñnyiné úku ledre zı sili kídí, "Ídi tóro tı, ndá ili wá." Zía kpá úku ledre zı iní bi ndiři káda ba kídí, "Ídi tóro kpá tı, ndá káda wá." Tı ma'dii zı sili kí mikáda iní tóroyé zı bi ídine siı. ²⁵ Zía ñnyiné úku

ledre zı 'yimikása ené ga gére nées kídí, "Érésé ngiri gi zı 'dį, ngungusé aka esé ledremá fu lá wá ke?"

Zı tarayé idriře mbá miđri gi zı ledre máa wo nées zıye ndiři ódroyé dengbiye kídí, "Bi káa lára 'yi bi káa be 'di bi odro lá kí tarané zı sili kí iní úwú kuru a ní."

Yésu lagaoyó bicayi lomo e gi simi ngiti o'do

(Lúrú kpá Matáyo 8:28-34, Mároko 5:1-20)

²⁶ Zıye 'dógu mikavu Galiláya ndéréóǵuyé simi gara 'bi 'yi ga bi Geresa ní. ²⁷ Ábuwá ngiti o'do ni kóo simi ngiti gara simi kángá nées iri, ni kí tų'dú bicayi lomo e simine. Kpála bi Yésu nditióǵu gi simi kurungba ní, geré zıye ndikiye kí o'do bi kí bicayi lomo e simine nées. Ni nda yi ené kóo gi zıye go kí nzanga komoné ndiři nda gámá ené go ngirá, oluǵu nda gi 'be ndiři 'du'du ené dongará bi ga bi zı umbu e ní. ²⁸ Kpála bi lurúndiki Yésu ní, zía tónó gbúrógbóne gi zı nzanga bicayi lomo ga gére nées, zía ndéré útune gbrı kó'dú Yésu do kpá gbúrógbóne 'dága kídí, "Yésu, yi owú 'bi mbigi Lomo, éyi bi ili méngi a kima ní 'di? Mángungú romá zıyi, ndá geré 'dó'do máa wá." ²⁹ O'do nées uku ledre kenée gi zía, Yésu ódro zı bicayi lomo ga gére nées idini oluǵu gi simi o'do nées 'dá'ba. Ndiřini nda kóo méngi wo bisinyine zı 'yi e nda kóo ndiři ére wo mbá miéré. Ábu utú 'di'biní ba zaá wo do ódó řılı kí řindja miódó cų kí ká'dá kési, ři, zía ndiři 'deci éyi ga gére nées gi roné mbá kí roko'bu bicayi lomo ga gére nées. Zía ndiři gámáne gi zıye nda lá ři 'dága.

³⁰ Zı Yésu ndú'yu bicayi lomo bi simi o'do nées kídí, "Iriyi náambi?"

Zía úkulúgu ledre zı Yésu tara o'do nées kídí, "Iřimá owutú'dú." Iři irine kenée gi zía niyi simi o'do nées tı tų'dú ma'dii.

³¹ Zıye ngungú royé zı Yésu kídí, "Ndaá aka geré ógó yée zıye ndéré útuye simi mongú gu 'bi nduwú bi gi ro bicayi lomo e ní wá."

³² Tų'dú mikurú niyi kóo kpá ro ngiti owú landa ore ndiři ánu éyi. Zı bicayi lomo ga gére úku ledre zı Yésu idı ngunǵu a zıye ndéré olú ndiřiyé simi mikurú ga bi iri nées. ³³ Zıye oluǵuyé gi simi o'do nées ndéré olúye mbá simi mikurú ga gére ní. Zı éyi idine simi do mikurú ga gére nées káa zı nzanga ní, zıye úduyé řu ngásá ndurú'buje, ndéré útuye simi mikavu nonúye gi zı iní do úyuyé mbá.

³⁴ Simi bi 'yi 'bá'ba mikurú ga gére nées lurúni ledre bi méngi roné kenée ní, zıye ñnyiyé ngásá ndá'bayé simi gara kí úku ledre bi méngi roné nées zı 'yi e kpá kí ngiti géyi bi ga bi gbóo gbóo ore ní mbá. ³⁵ Zı

'yi e ndéréye kací ledre ga bi uwúní ní. Zíye ndéréye ndíki o'do bi bicayi lomo e olúoguní gi simi a ba ni go ndísi cigí sındí Yésu bi kenée komoa ongó yi ené go ni go kí bilámá bongó roné. Zí ngírí ledre née olúne ro 'yi ga bi lurúní ni mbá. ³⁶ Zíye ndísiyé úkutátá a zí 'yi ga bi lurúní kí komoyé wá ni kídí, ma'díi Yésu yomo o'do née go. ³⁷ Gi zí ngírí ledre bi mengi roné née, zí 'yi 'bi Gerésa e úku ledre zí Yésu idi mu olúógu gi simi kángá eyé gi ore 'dá'ba. Zí Yésu ékiye kí 'yi ené e simi kurungba zíye ndéréóyó royé gi ore 'dá'ba.

³⁸ Zí o'do bi lagaoyóní bicayi lomo e gi simia ba ngungú roné zí Yésu kídí, "Mongú 'yi azé ndéré ezé kése." Zí Yésu úku ledre zía kídí, ³⁹ "Ndá'ba aka 'be zíyi úku ledre bi Lomo mengi zíyi née zí 'yi e 'be íri." Tí ma'díi, zí o'do née ndá'bané 'be ndéré kí úku ledre bi Yésu mengi zía née zí 'yi e simi gara ore mbá.

*Yésu uru nyí Yáairo gi simi umbu
(Lúru kpá Matáyo 9:18-26, Máriko 5:21-43)*

⁴⁰ Zí Yésu ñnyiyé gi ore 'dógu bi ndá'balúgu royé simi Galiláya. Simi bi oguní iri ní, zí tú'dú 'yi e 'dí'bi wo simi sumú gi zía ndísiní go kú sóngó wo. ⁴¹ Ngíti mongú 'yi ni kóo bo ore kí ñriné Yáairo, ni mongú 'yi bi ndísi lúru bi kací moko simi 'Díçí Kótruro 'bi Lomo ní. Zía óguné útúne sị sındí Yésu ngungú roné zía idi ógu 'be 'bi ené. ⁴² Ábuwá, bikéří nyí a, odu owú ma'dáa kpá dujú née kje'do née, owú 'bi simibi sokó doa gbre ni kí ndíyá gbála, go gbóo kí umbu.

Simi bi Yésu uwú ledre née kenée ní, zíye ñnyiyé kí Yáairo e go ndéréye lúru ndíyá. Gi zía 'yi e ofuní go, bi ndéré ndaa lolu kóo bilámáne wá. ⁴³ Ábuwá ngíti kára ni kóo kpá bo dongará tú'dú 'yi ga gére née ore ni kí ndíyá 'bi kará e roné ndísi nda kóo méngi wo bisinyíne ndaa do bilámá misi'diné káa zí bi lengbe ní wá. 'Di'bi káe 'dényé simibi sokó doa gbre. Tí lá 'yi bi ni yómo wo ní ndaa. ⁴⁴ Zí kára née olúne ndoo gi ngará tú'dú 'yi ga gére née ndéré óto sılíne ro tara bongó bi ro Yésu ní. Geré zí bisinyí sáma ndíyá bi kóo ndísi léféogu ro kára née káa zí 'diya ní tóro ní.

⁴⁵ Yésu owo gáa go kídí 'yi oto sılíne go roné. Zía ndúndu'yú kídí, "Ambí oto sılíne romá ne?"

Simi bi 'yi e itíní nda go mbá kangú ní, zí Pétero bi ngúru 'yimikása ené ní úku ledre kídí, "Mongú 'yi, lúru aka lá tú'dú 'yi ga ba, zíyi úku ledre yá ambi oto sılíne royí ne?"

⁴⁶ Yésu ya, "Abú tí kenée ndotó, máówo go kídí 'yi oto sılíne go romá, gi zía roko'bu bi romá ní mengi moko go."

⁴⁷ Simi bi kára née lurú ledre bi mengi roné kenée ní, bi ló'bo a ndaa lolu wá, zía ñnyiné tí do komo tú'dú 'yi ga gére née ógu útúne sị sındí Yésu úku ledre zía kídí, "Mongú 'yi, máoto sılíma máa royí gi zía mááyí kí ndíyá, gi zí kéyi née, ndíyá bi romá ní ukú go." ⁴⁸ Zía úku ledre zí kára née kídí, "Owú 'bi amáa, ndíyá ukú gi royí gi zía bi ngungu ledremá ní. Nderé yi eyí mu, mimbé'deyí idi idi teeteké."

⁴⁹ Simi bi Yésu ni ngbúrú ndísi úku ledre máa wo née yá, sanda ogu go zí Yáairo mongú 'yi bi ndísi lúru bi kací 'Díçí Kótruro 'bi Lomo ní kídí, "Owú ootomo 'dówu go, ndá lolu ndolo mongú née zía ndéréne gbékpje wá."

⁵⁰ Simi bi Yésu uwú ledre bi ukuní zí Yáairo kenée ní, zía óyo komoné úku ledre zí Yáairo kídí, "Mimbé'deyí ndaa 'déci gi zí ledre bi ukuní née wá, idi lá ngungu ledremá kídí roko'bu ni bo zíma, owú 'bi eyí née ni ómo ené."

⁵¹ Zí Yésu ñnyiyé gi ore mbá ndéréye 'be 'bi Yáairo iri. Simi bi Yésu ayí olú 'díçí iri ní, zía úku ledre dujú zí 'yimikása ené e ota. Née kóo Pétero e kí Yiwáni nda kí Yakóbo. Nda lá dujú 'bumiowú kí mbágáa zíye olúye 'díçí ini. ⁵² Ini ni kenée mindéréne. Zí Yésu ma'dáa ñnyiné úçúomo 'yi e kídí, "Ndásé ini ini wá, owúkára ba uyu ené e wá, 'du'du yi ené lá mi'dú'du."

⁵³ Zí 'yi ga bi ndísiní ini ini née útúye kúkuqu gi zía owoní tí go owúkára née uyu go miúyu ma'díi. ⁵⁴ Zí Yésu 'dí'bi sılí umbu do úku ledre kídí, "Owú 'bi amáa, ñnyíogu mu." ⁵⁵ Beré, zí owúkára líkpíphúru komoné, zí 'dówu a ndá'baoguné. Zía úku ledre kídí idíní 'bí éyi miánu zía. ⁵⁶ Zí tara mbágá owú née kí 'bua ñriye mbá miđrj. Tí lá zí Yésu úku ledre zíye kídí ledre bi mengi roné née ndaní úku a zí 'yi e wá.

9

*Yésu i'bi roko'bu zí 'yimikása ené e
(Lúru kpá Matáyo 10:5-15, Máriko 6:7-13)*

¹ Simi bi Yésu ndolo yoko 'yimikása ené ga bi ñnyí doa gbre go mbá do bi kje'do ní, zía i'bi cóngó ro kí roko'bu zíye gi ro zíye rómo komo bicayi lomo e káe kpá gi ro zíye ndísiyé 'dí'bióyó ndíyá káe gi ro 'yi e 'dá'ba. ² Zía kása yée kídí, "Nderésé mu kí 'dódo bilámá ledre bi gi ro 'be 'bi Lomo ní, zise kpá kí sįkpj 'yi e gi do ndíyá eyé e." ³ Zía kpá úku ledre zíye kídí, "Simi bi ásé go ndéré ní, ndásé idi kí sómú ledre gi ro 'dí'bi éyi ga bi káa zí ngbángbá ní, togú kombo, togú ambata, togú mbú kési, nda kí ngíti géyi bongó e, gi ro zí éyi máa ga

gére nées sáká sée wá. ⁴Togú ógusé go simi ngíti 'be, m̀ngí 'be maáge 'di'biní sée go simi sumu yá, ndásé ndéréokpó wá, idísé ndísi ore. ⁵'Be bi ógusé simi a 'di'biní sée simi sumu wá ní, idísé ̀'̀bú 'buru bi gi ro s̀ndíse c̀ki ore zía 'dódo a kídí asiní go gi ro bilámá ledre amá." ⁶Yóó, zí 'yimikása ga gére nées ndéréye kací tara 'be ga bi ore ní za mbá kí úku bilámá ledre 'bi Lomo zí 'yí e kpá kí 'dí'bióyó ndíyá gi ro 'yí e 'dá'ba.

⁷Zí ngíti géyí 'yí e úku ledre ga bi Yésu ndísi méngí yée nées mbá zí Eróde Andipá. Ngíti géyí somuní 'bi eyé kídí Yésu ni Yiwáni 'yí 'bí babatíza zí 'yí e bi kóo ufuni wo ní urú go ne gi simi umbu ndísi méngí ledre ga gére nées ne. Zí ledre máa nées kóo síníyíne misíníyí ro Eróde. ⁸Ngíti géyí yá Yésu ní nda mbú kóo kí iriné Iliya ní urú ne gi simi umbu zía ndísiné méngí ledre ga gére ní, ngíti géyí ya ni ngúru 'yí gi dongará nébì ga kóo uyuní 'desj ní urúne zía óguné ndísi méngí ledre ga gére ní. ⁹Zí Eróde ndísiné úkuló'bo ledre zíne kí roné kídí, "Yí nées ndaa Yiwáni wá. Gi zía ufuni kóo Yiwáni go, do óngó 'dəcí goa tu, ayí urú láráne kíe 'di? Nées ndaa wo wá. Togú kenée yá, máíli aka lúru wo cù kí komomá."

Yésu 'í'bí éyí miánu zí 'yí e álifú ìnyí

(Lúru kpá Matáyo 14:13-21, M̀ríko 6:30-44, Yiwáni 6:1-14)

¹⁰Zí 'yimikása ga bi Yésu kasa yée ndéré kí úku bilámá ledre 'bi Lomo zí 'yí e ní ndá'baóguyé, zíye úku ledre ga bi méngíni yée iri ní mbá zí Yésu. Gi do kací ledre ga gére ní, zí Yésu ma'dáa 'dí'bi yée ndéré kíye simi ngíti owú gara 'bi Galiláya ore kí iriné Beteseyída. ¹¹Zí 'yí e úwú ledre a kídí nderení go kí 'yí lódú kacíne e simi Beteseyída, zíye lódúógú wo gi iri. Zía 'dí'bi yée simi sumu do ndísiné úku bilámá ledre gi ro 'be 'bi Lomo zíye. Zía ndísiné kpá kí s̀kpi 'yí máa yée ga bi kí ndíyá ní gi do ndíyá eyé e.

¹²Simi bi 'yimikása ené e lurúní kídí kadra utú go ní, zíye óguyé úku ledre zía kídí, "Mongú 'yí, lurúyé kadra utú go ili go zí 'yí ga gére nées báiyé ndéréye do bi ga bi niyí utúásá ndíki bi 'dú'du kí éyí miánu zíye doa gi zía bi bi azé doa ba yí ené owú bi, bi 'dú'du kí éyí miánu utúásá ídí ona gi ro sáká tú'dú 'yí e káa zí nées wá."

¹³Zí Yésu úkulúgu ledre zí 'yimikása ené ga gére nées kídí, "Ásé 'í'bí éyí miánu zíye."

Zí 'yimikása ga gére nées úkulúgu ledre zía kídí, "Í, mongú 'yí, azé ndíki éyí miánu 'í'bí a zí tú'dú 'yí e káa zí nées gi 'da? Odú éyí bi zíze ona lá dúyí ambata e ìnyí kí mióngbó kénzé e gbre. Nées ndaa éyí bi ni méngí moko ní wá. 'Búó azé 'dí'bi mongú komo késí ndéré úgú éyí miánu kíe téé?"

¹⁴'Yí ga gére nées niyí kóo tú'dú, ya dá e ngúcuyé niyí 'bi eyé álifú ìnyí (5,000).

Zía úku ledre zí 'yí lódú kacíne e kídí, "Ífi báyísé yée idíní ndísi bi, do bi e kékíé'do c̀j gbre doa sokó (50)." ¹⁵Zí 'yí lódú kacíga ífi báyi 'yí ga gére nées tí kenée káa zí bi Yésu uku ní, zí 'yí e ndísiyé bi.

¹⁶Zí Yésu ìnyíne 'dí'bi ambata ga bi ìnyí kí kénzé ga bi gbre nées, zía s̀kpi a 'dága, zía 'í'bí mbófo éyí zí Lomo gi roa, zía 'dí'bi ambata, zía 'déwe simi a. Zía 'í'bí kása a zí 'yí lódú kacíne e, idíní 'í'bí a zí 'yí ga gére nées ánu a. ¹⁷Zí 'yí ga gére nées ánu éyí zíye léreyé mbá. Zí 'yimikása e ùnzú 'dúcu gbéte e sokó doa gbre (12) kí ngíti éyí miánu ga bi idiakáni ní.

Pétero uku mbígí ledre gi ro Yésu

(Lúru kpá Matáyo 16:13-19, M̀ríko 8:27-29)

¹⁸Simi ngíti s̀ndí kadra zí Yésu ìnyíne lá kí 'yí lódú kacíne e ndéréye lé do ngíti owú bi kídí bi ngára tú'dú 'yí e ndaní iri wá ní, zía ndísiné ini ini zí Lomo. Zía ìnyíne ndú'yú 'yimikása ené ga gére nées kídí zíye na, "Úkusé aka mbígí ledre zíma, 'yí e ndísiní úku ledre gi do bimá kídí mááyí amá kú mbí náambi?"

¹⁹Zí 'yimikása ené ga gére nées úkulúgu ledre e zía mbá m̀ngúngúcuá, "Ngíti géyí ya ni Yiwáni 'yí Bábátízi 'yí e kóna ní, ngíti géyí ya 'í, ni nébì kóo 'desj kí iriné Iliya ní, ngíti géyí ya ni ngúru nébì gi dongará nébì ga kóna uyuní ní urú ne zía ndá'baóguné nées."

²⁰Zía nda ndú'yú za cù sómú ledre 'bi 'yimikása ené ga gére nées kídí, "Sara aka nda sée, ndísisé 'bi esé úku a dongarase ní kídí, mááyí náambi?"

Zí ngúru 'yimikása ené bi Pétero ní úkulúgu a zía kídí, "Áyí Kíresito, wo bi Lomo kasa wo ógu yómo zée 'yíma'dí e ní."

²¹Zí Yésu ésj s̀lìne komoyé kídí, "Ndásé aka úku ledre nées zí 'yí e wá."

Yésu uku ledre gi ro miúyúné

(Lúru kpá Matáyo 16:20-28, M̀ríko 8:30-9:1)

²²Zí Yésu kpá úku ledre zí 'yí lódú kacíne e kídí, "Gi zía bi mááyí Owú 'bi 'Yíma'dí ní, ngíti géyí m̀ngburoko 'yí e kí m̀ngburoko manda ga bi 'yí 'dáná éyí e zí Lomo ní, nda kí 'yí ga bi ndísiní 'dódo lorú ní niyí úfu máa, simi s̀lì ota zíma úrúma."

²³Zí Yésu úku ledre zí tú'dú 'yí ga gére nées kídí, "Máúku zise ma'díi, togú 'yí ili idíne 'yí lódú kacíma, idí idí nzíyíne gi ro úyu gi romá. ²⁴'Yí bi ili yómo roné ne kí roné ní, ni úyu ené gi zía utúásá ené yómo roné wá. Wo bi ni ótoómo roné

mbá zíma, togú umbu yá, nées idí úyu kí lódú kácima ní, mááyí yómo wo. ²⁵ Wo be 'di emene, zíyí óyó sogoyí zí tǔ'dú gbékpí éyí ga bí 'bi do sogo kángá ba mbá zíyí ndísiyí lódú dúú kácima gí ro zíyí ídíyí kí trǔdrǔ bí za fí ní? ²⁶ Simi odu sǔndí kadra kí'dí bí karanée Owú 'bi 'Yíma'dí ní ndá'baógu do sogo kángá ba kí maláyika e kpá kí roko'bu bí Babá í'bí zíma ní, mááyí kpá ási gí ro 'yí bí ási kí úwú ledre amá ní. ²⁷ Máuku zise ma'díi, ngíti géyí 'yí e gí dongarásé bí ásé tóro nées utúasání aka úyu cakaba wá, "búó togú lurúní roko'bu 'bi 'be 'bi Lomo go."

Yésu 'dodo Roko'buné

(Lúrú kpá Matáyo 17:1-8, Máriko 9:2-8)

²⁸ Simi sílǔ ìnyí doa ota gí do kací ódro nées ní, zí Yésu ìnyíné 'di'bi 'yímikása ené ota, nées kóo Pétero, Yiwáni, nda kí Yakóbo, zíye ndéréye do ngíti mongú landa do bí ené bí utúasá komoa gí ro zíne ndísiné doa ìni ìni zí Lomo ní. ²⁹ Simi bí ní aka cǔkǔ ìni ìni zí Lomo ní, zí roko'bu 'bi Lomo óyóló'bó tosoa, zí toso simi komoa óyóló'bó roné kpí, zí bongó bí roa ní ényíne kpílélé. ³⁰ Zí ya'dá e gbre Músa e kí Ilíya, ³¹ ólúóguyé simi roko'bu 'bi Lomo zíye ndísiyé ódroyé dongaráye kí Yésu. Ndísiní kóo úku misí'di ledre umbu bí Yésu ní ndéré úyu a simi Yerusaléma ní.

³² Simi bí niyí ndísi ódro ní, zí Pétero e kí lafúne ga bí gbre nées útúye 'dú'duyé. Zíye gbúgbu úrúye ndíki Yésu kí ya'dá ga bí gáa gbre oguní zía ní. Zí roko'bu 'bi Lomo oto wo zí roa ndísi rǔrǔ mǔrǔrǔ. ³³ Simi bí Pétero lurú kídí ya'dá ga gére nées niyí go ndéré eyé ní, zí Pétero ma'dáa úku ledre zí Yésu kídí, "Mongú 'yí, 'yí ga gére nées ayíní nda ndéré 'da, idízé ndísi kéye ona. Azé yéme kútǔ ota (3) zise kéye, kíé'do zíyí, ngíti a zí Músa ngíti a nda 'bí ené zí Ilíya." Pétero uku ledre nées lá simi mǔlurǔ owo wá.

³⁴ Simi bí Pétero ní aka cǔkǔ ndísi úku ledre nées kenée ní, zí roko'bu 'bi Lomo óguné káa zí burǔngú ní, sólu Yésu kí ya'dá ga gére nées nda kí Pétero e kí lafúne ga gére nées yeré. Zí ngírǔ méngǔ Pétero e gí zí ledre nées miméngǔ kǔngaya. ³⁵ Zí Lomo úku kása ledre kpurǔ gí simi burǔngú nées zí Pétero e kí lafúne ga gére nées kídí, "Ba Owú 'bí amá, mágélé wo máa. Ídísé úwú ledre gí taraa." ³⁶ Simi bí Lomo odro go zíye ní, niyí idí kǔe ní Músa e kí Ilíya ndaní eyé lolu wá, nda lá Yésu ngúcuné. Simi sǔndǔ kadra bí kóo nées, ukuní ledre nées zí 'yí e wá.

Yésu lagaoyó bicayi lomo e gí simi owú'o'do

(Lúrú kpá Matáyo 17:14-18, Máriko 9:14-27)

³⁷ Zí bí áráne kí phiyí, zíye ndítíóguyé gí do landa girí. Zí tǔ'dú 'yí ga bí otoomóní yée ore ní óguyé zí Yésu. ³⁸ Ábuwá ngíti o'do ní dongará 'yí ga gére nées kírí nées ndíki owú kpálá kpó kǔé'do owú nées bicayi lomo e olúní go simi a. Zí o'do nées ótrǔ ledre zí Yésu kídí, "Mongú 'yí, ógu aka yómo owú 'bí amá, odu owú bí zíma ní tí dúú nées kíé'do nées. ³⁹ Bicayi lomo ga gére nées ndísi nda méngǔ wo bisinyíne kí láláonzó wo bí zía ndísiné kí gbúrógbóne gí zíye, zí somú ndísi ólúóguné gí taraa kotrǔ kotrǔ kotrǔ káa. Ilí ndísi ótoómo wo wá "búó togú lurú cóngó ro owú nées úkú go miǔkú. ⁴⁰ Má'dí'biógu wo zí 'yí lódú kaciyí ga ba gí ro zíye lágaoyó dokeké ga gére nées gí simi a ní, utúasání kǔe wá, zíma ndísimá sóngó yíi ba."

⁴¹ Zí Yésu ìnyíné úku ledre zí 'yímikása ga gére nées kídí, "Ílísé ngúngu ledre 'bí Lomo kí mimbé'desé kíé'do wá gí zí 'di. Azé ndísi go fú lá kése kenée?" Zía úku ledre zí 'bumíowú nées kídí, "Ógu kí owú nées girí mu yáa."

⁴² Simi bí owú nées ní go ógu zí Yésu ní, zí éyí kpá láláonzó wo bí ndísi kángba wo bisinyíne. Zí Yésu lágaoyó bicayi lomo ga gére nées gí simi a zía í'bílúgu wo zí 'bua. ⁴³ Zí tara 'yí ga gére nées ídríne mbá mǔdrǔ. Zíye úku ledre kídí, "Luruzé mbígí roko'bu 'bí Lomo go cǔ kí komozé."

Simi bí 'yí e niyí aka fú kí ledre máa nées yá, zí Yésu óyóló'bó roné úku ledre zí 'yí lódú kacine ga gére nées kídí, ⁴⁴ "Ídísé úwú ledre ba zise óto a simi dosé. Sǔndǔ kadra ní ógu do í'bí Owú 'bí 'Yíma'dí zí ezeokóga." ⁴⁵ Owo'dí'biní ìni ledre gí simi ledre bí Yésu uku nées wá, gí zía ní yí ené mítoécíné gí zíye. Utúasání kpá gbawá ndú'yú wo, gí zía ngírǔ méngǔ yí ené yée miméngǔ.

Ambí ní idí manda zí lafúne e ne

(Lúrú kpá Matáyo 18:1-5, Máriko 9:33-37)

⁴⁶ Zí 'yí lódú kací Yésu gére nées tónóye go ndísi úkuló'bó ledre dongaráye yaá, "Ambí gí dongaraze ba ní ídine manda 'dá'dá zí lafúne e ne?" ⁴⁷ Zí Yésu 'dí'bióto ngíti owú tóroné cigine gí zía owo sómú ledre 'bí 'yímikása ené ga gére nées go. ⁴⁸ Zía úku ledre zíye kídí, "Lurúsé owú ba go? 'Yí bí 'dí'bi owú káa zí wo ba go simi sumú gí romá ní, 'dí'bi máa go simi sumú. 'Yí bí 'dí'bi máa go simi sumú ní, 'dí'bi kpá Lomo bí kasaogu máa ní go simi sumú. 'Yí bí ndísi 'búó'bú roné mǔ'búó'bú ní, ní idí kí ledrené owóowó zí Lomo."

⁴⁹ Zí Yiwáni ngúru 'yímikása 'bí Yésu ìnyíné úku ledre zí Yésu kídí, "mongú 'yí, nderé ndíkizé ngíti o'do kí ndísi lága óyó bicayi lomo e gí simi 'yí e kídí í'bí roko'bu

zína yìi. Zize úcúómo wo gí zía owozé bú ndaa 'bi ené ngúrúwé wá."

⁵⁰ Zí Yésu úkulúgu ledre zí Yiwáni kídí, "Ndásé úcúómo wo wá. Ndìşşí nées go óto moko ezé zía nghóro tátá roné. Née ndaa ezeokóze wá."

'Yì 'bi Samáriya asiní gí ro Yésu

⁵¹ Simi bí şindí kadra ní nda go gbóo gí ro zí Yésu ma'dáa ndá'balúgu roné komo ere ní, zía yéme roné ndéréne simi Yerusaléma. ⁵² Zía kása 'yì kasa ené e idiní yémeomo bí nziyiné simi ngítí owú gara kí íríné Samáriya. ⁵³ Simi bí 'yì kasa ga bí Yésu kasa yée nées oguní írì ní, 'yì 'bi Samáriya e ya yée utúasání eyé yémeomo bí zí Yésu wá gí zía ndaa 'bi ené ngu eyé wá, ili ndéré ené mindéré simi Yerusaléma. ⁵⁴ Zí ledre bí 'yì 'bi Samáriya e mengíní ngará iliní yéme bí zí Yésu wá ní sínýíne ro 'yì lódú kací Yésu ga bí Yakóbo e kí Yiwáni ní. Zíye úku ledre zí Ngére Yésu, idí úku ledre, Lomo idí úcúógu pho'du gí komo ere simi Samáriya gí ro zí 'yì ga gère nées áráónzó royé 'dá'ba. ⁵⁵ Yésu ya zí 'yì lódú kacíne ga gère ní, idiní ótoómo ledre nées 'dá'ba, sómú ledre eyé nées ndaa bilámáne wá. ⁵⁶ Yóó, zíye ndéréókópóye, bú'duyé nda gbála simi ngítí owú gara kpí.

Ambi ní idí bilámá 'yì lódú kací Yésu ne (Lúru kpá Matáyo 8:19-22)

⁵⁷ Yésu niyí aka fú do misi'di mindéréye simi Yerusaléma, zíye ndikiye kí ngítí o'do. Zí o'do nées úku ledre zí Yésu kídí, "Mongú 'yì, máili zize ndéréze kéyí kí'dí bí ili ndéré ní."

⁵⁸ Zí Yésu úkulúgu ledre zí o'do nées kídí, "Máa Owú 'bi 'Yima'dí 'be ndaa 'bi ené gí romá wá, mááyí yì amá 'yì gámá 'dáa 'dága gba o'do bangá e niyí kí gu eyé ga bí ndìşşíní ólú 'dú'du simi a ní. Kpá gba solú e niyí mbá kí 'be 'bi eyé e. Éyì ga gère nées ndaní gí romá mbá wá, gbawá bí 'dówúro zíma."

⁵⁹ Simi ngítí şindí kadra, zí Yésu úku ledre zí ngítí o'do kídí, "Ógu mu lódú máa."

O'do nées ya zí Yésu ní, "Ngére, máóto aka babá kí."

⁶⁰ Yésu ya zía ní, ngítí géyì 'yì ga bí ngunguní ledremá wá ní, niyí yì eyé go káa zí umbu e ní, idiní ndìşşí cigí 'buyí zíye óto wo. Yìi bí ngungu ledremá go ba ní, idí mu ndéré kí úku bilámá ledre bí gí ro 'be 'bi Lomo ní zí 'yì e.

⁶¹ Kpá kenée simi ngítí şindí kadra, ngítí o'do ya zí Yésu ní, "Mángungu ledreyì go Ngére, mááyí lódú yì. Tí lá ili aka zíma ndéréma 'dící kacíma zí 'yì amá e, zíma nda ndá'baógumá lódú kacíyì."

⁶² Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, "Máúku zíyì, 'yì bí ní kí misómú ledre gbre gbre ní, utúasá idí 'yì 'be 'bi Lomo wá."

10

Yésu kasa 'yì ené e cì ota doa sokó doa gbre

¹ Gí do kací ódro ga bí Ngére Yésu odro yée nées mbá, wo Yésu ma'dáa zía inyiné ndólo 'yì e cì ota doa sokó doa gbre (72) zía úku'bí ledre tarayé idiní idí gbre gbre ndéré kí úku ledre zí 'yì e do bí ga bí nées ili ndéréógu doyé ní mbá. ² Kídí, tù'dú 'yì e niyí go nziyiyé gí ro ngungu mikánda bilámá ledre bí máógu káe ní, 'yì kasa eyení aka zíma gí ro zíye 'dí'bi bilámá ledre máa ba báiyiyé káe zí tù'dú 'yì e mbá wá. Káa zí bí Ngére Lomo ní ne múnği moko ma'dáa ní, idísé ini ini zía idí géléógu yata 'yì kasa e gí ro zíye báiyiyé kí úku bilámá ledre ené zí 'yì e za mbá. ³ Ídísé mu ndéré. Ásé idí dongará bisiníyí 'yì e írì káa zí kábirişşí ga bí dongará máárára e múnğiyé ndaa ní. ⁴ Ndásé 'dí'bi komo késí gí ro ndéré kí úgu éyì miánu káe zise wá, gba kombo, ndásé 'dí'bi a wá, ndásé kpá 'dí'bi yata éyì şindí drú yata wo bí şindíşe ní wá. Ndásé kpá sínýi şindí kadra kí í'bí mandá zí 'yì e do misi'di wá.

⁵ 'Be bí ógusé go simi a ní, idísé í'bí mandá. Gí do kací a nées, mizefi ledre bí ásé úku a zíye ní idí idí kídí Lomo idí idí káe simi 'be ba. ⁶ Togú múnğí 'be nées ní 'yì bí kí ledre 'bi Lomo do mimbé'dené ní, mandá bí ásé í'bí a kí undru 'bi Lomo siminí ní, ní idí káa do undru simi 'be nées. Togú ledre 'bi Lomo ndaa 'bi ené simi 'be nées wá, undru 'bi Lomo ogu ené ore kpá wá. ⁷ 'Be bí 'dí'biní sée go simi a simi sùmú ní, idísé ndìşşí duşşí ore, ndásé gámá faa wá. Éyì miánu esé e kí ini miéwé esé e idí idí duşşí yée ga bí i'biní go zise ore ní. Ní miútúasáne zí 'yì 'bi moko ndiki éyì kací moko bí mengí wo ní.

⁸ 'Be ga bí za mbá ásé ógu simiyé ní, togú múnğiyé 'dí'biní sée go simi sùmú yá, idísé ndìşşí ore, zise ánu éyì ga bí niyí í'bí yée zise ore ní. ⁹ Togú 'yì ndiyá niyí ore yá, zise ini ini zí Lomo kí óto şilşise doyé gí ro zí ndiyá eyé úkúne gí royé. Zise úku ledre 'bi Lomo zíye kídí, şindí kadra ogu go zíye, idiní mu ngungu ledre 'bi Lomo gí ro zíye óguyé 'be 'bi Lomo. ¹⁰ 'Be bí 'dí'biní sée simi sùmú wá ní, idísé ólúógu ókpó esé, zise úku ledre zíye kídí, ¹¹ "Azé go ú'bu 'buru gí ro şindize ótoómo a cìkí zise ona. Ídísé ówo a kídí, şindí kadra 'bi ledre ga bí 'be 'bi Lomo ní, ní go gbóo." ¹² Gí do kací ledre máa wo nées, zí Yésu úku ngítí ledre kpá zí 'yímikása ga gère nées gí ro 'yì

ga bi niyí asi gí ro ledre 'bi Lomo ní kídí, "Máúku zise zaá ma'díi, 'yí ga bi za mbá niyí ási gí rosé ní, 'do'dó bi Lomo ni í'bí a royé ní, ni rómo do wo bi kóo í'bí ro 'yí lúyú ledre ga bi kóo simi kángá bi Sodóma utá."

¹³ Zía kpá úku ngíti ledre gí ro 'yí ga bi ndísi gámá kí ledre 'bi Lomo dongaraye ní kídí, "Sée 'yí ga bi 'bi gara Korazini kí sée ga bi simi Beteseyída ní, karanée 'dá'dá íri Lomo ni í'bí 'do'dó rosé gí zía ílisé ngúngu ledre ené wá. Míngburoko ledre ga bi 'bi Lomo máméngí simi gara esé ba, ídí máméngí kóo néesé simi gara 'bi ngíti géyí 'yí e káa zí yée ga bi simi Táyire kí Sidóna ní, káa bi oyólo'bóni sómú ledre eyé go, ngunguní ledre 'bi Lomo go 'desí. ¹⁴ Ídisé ówo a bilámáne kí'dí bi karanée Lomo ili go 'dècì ngbanga 'bi 'yíma'dí e do sogo kángá ní, sée 'yí 'bi Korazini kí Beteseyída, Lomo ni 'dó'do sée rómo do 'bi Táyire kí Sidóna. ¹⁵ Kpá kenée gí rosé, sée 'yí ga bi simi mongú gara bi Kapáranawúma ní. Ndásé sómú a bi kídí 'bi esé ledre ni ídí bilámáne kádra 'dècì ngbanga ní wá gí zía ásisé kpá kí ngungu ledre 'bi Lomo go. Ásè ídí kpá simi 'do'dó kí umbu bi odú a ndáa ní."

¹⁶ Zí Yésu ma'dáa nda kpá úku ngíti ledre zí 'yí ga bi ni kása yée néesé kídí, "Togú 'yí asi gí rosé, asi néesé go kpá gí romá. Togú 'yí 'di'bi sée simi sùmú, 'di'bi néesé go kpá máa simi sùmú. Wo bi asi gí romá go ní, asi néesé go kpá gí ro Lomo bi kasaogu máa ní."

Mindá'baogu 'yí ga bi Yésu kasa yée ní

¹⁷ Simi bi 'yí ga bi Yésu kasa yée nda'baoguní ní, zíye úku ledre zí Yésu kí mongú rokinyi kídí, "Ngéere, simi bi ndísiyé 'dódo ledre eyí zí 'yí e ní, zí bicayi lomo e ndísiyé éré ngírí gí zí írìyí bi ndísiyé ífí a ní, zía ndísi ngásáoyó roné."

¹⁸ Zí Yésu úku ledre zíye kídí, "Málurúndíki Satána go kí útúoyo roné gí komo ere káa zí mi'bilé'be iní ní. ¹⁹ Roko'bu néesé ni gí ro zise ndísiyé méngí okó kí Satána kée, zise kí rómo komoa simi ledre e za mbá za fi utúásá úfu trídriyé wá. ²⁰ Ndásé ídí kí rokinyi lá gí zía bi bicayi lomo e ngásáoyóni royé gí zise ní go wá. Ídisé ídí kí rokinyi gí ro írisé bi Lomo ni éké a simi búkú 'bi trídri komo ere ní."

Yésu í'bi mbófo éyí zí Lomo

(Lúru kpá Matáyo 11:25-27, 13:16,17)

²¹ Simi kádra bi kóo néesé ní, zí 'Dówú Lomo óto Yésu zía ídine kí rokinyi, zía úku ledre zí Lomo kídí, "Babá, áyí Ngéere do ere kpá kí do sogo kángá mbá, mbófo éyí zíyí,

zíyí ótoeéj roko'buyí gí zí 'yí ga bi ndísiní óto royé kí royé káa do 'yí ówo ledre e ní, zíyí nda 'dódo a zí yée ga bi 'yí ówo ledre e lurúni yée moko ndáa simiyé wá ní. Méngí 'díyí kenée gí zía néesé ledre bi utúásá miútúásá kací komoyí ní."

²² Zía kpá úku ledre kídí, "Babá, ootomo ledre e go za mbá do sílma gí zía owoyeme máa duú ne. Kpá káa zí bi máowoyéme wo duú kí máa ní. 'Yí máa yée ga bi ngunguní ledre amá go, niyí go 'yí amá e ní, mááyí 'dódoyéme wo zíye."

²³ Simi bi Yésu niyí nda go céré ye kí 'yí lódú kacine e ní, zía úku phútru ledre zíye kídí, "Lúrúsé go, Lomo méngí bilámá ledre go zise, ndísiyé go lurú a kí méngí míngburoko ledre ga bi kí roko'buyé ní cú kí komosé. ²⁴ Máúku ledre néesé zise gbékpíne wá. Tí'dú nébi e kí míngburoko ngéere tonóni kóo go 'desí óto komoyé gí ro zíye lurú ledre ga bi áse lurú yée ba, tí lá lurúndikini wá, kpá gí ro úwú ledre ga bi áse úwú yée ba, uwuní kpá wá."

Muruwayi gí ro bilámá 'yí 'bi Samáriya

²⁵ Gí do kací ledre ga gére ní, nda go kpá simi ngíti sílì, zí nguru mongú 'yí 'dódo lorú ga bi 'bi Lomo, ínyíogu tóroné 'dága úzu Yésu kí'dí bi Yésu ni 'dódo ledre zí 'yí e ní kídí, "Mongú 'yí, éyí bi máídí méngí a gí ro zíma ndíki trídri bi za fi ní 'di?"

²⁶ Yésu ya zía ní, "Sara bi áyí tí mongú 'yí 'dódo lorú ní, lorú ma'dáa uku yaá 'di? Sara ndísi ólo a zíyí ndísiyí 'dódo a zí 'yí e lára a káa be 'di?"

²⁷ Zía úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Ídí óto 'bú Ngéere bi Lomo eyí ní kí mimbé'deyí kíé'do, kí lomo royé mbá za kí roko'buyí kí sómú ledre eyí mbá. 'Zíyí óto 'bú lafúyí e káa zí bi óto 'búyí kí royé ní. "

²⁸ Zí Yésu úkulúgu ledre zí o'do bi gáa néesé kídí, "Bilámáne, ídí méngí ledre ga gére néesé kenée, áyí ndíki trídri bi za fi ní."

²⁹ O'do néesé ili kpá fú óto roné zí Yésu kídí ledre bi néesé ndísi úku a néesé, néesé owoyeme bú. Zía ndú'yú Yésu kídí "Lafúma ga bi máídí óto 'búye ní náambi?"

³⁰ Zí Yésu úkulúgu ledre zí o'do néesé do ngíti misi'diné kpí kídí, "Kádra kíé'do, ngíti o'do ínyí kóo gí simi Yerusaléma ndérene simi ngíti owú gara kí íríné Zéríko, zí 'yí ugu e útúye roa óco wo gbóo kí umbu zíye ngáka éyí ené e gí roa mbá do ngásáókpó eyé ótoomo wo ngbali bi kenée." ³¹ Kutrú gí do kací 'yí ugu ga bi ngásá bayini royé néesé ní, zí nguru 'yí 'dáná éyí óguné kpá kací misi'di néesé. Zía ógundíki o'do néesé ngbali bi. Zía 'dècì bi gí dogború misi'di yóó, ókpó ené. ³² Zí ngíti o'do gí simi kífú 'yí ga bi ndísiní ndolo

yée Lévi e ní, ni kpá 'yi méngi moko simi 'Díci Kótruro 'bi Lomo. Simi bi luru o'do née ngbali bi ní, zia kpá 'déci bi yóo do ókpó ené. ³³ Zí 'yi 'bi Samáriya ógundíki o'do née kpá fú ngbali bi, zí lerí o'do née méngi wo kíngaya. ³⁴ Zí Samáriya née ndósoóguné truí ro o'do née do síkpi wo 'dága. Zia lúgu ungu ga bi roa née drá, zia óto kágá komo a do ódó a. Zia ímbi óto wo do bangá ené bi ndiši ímbi 'yi ní ndéré óto wo simi 'díci 'bi ngu e gi ro do luru bi kací a ore. ³⁵ Simi bi bi aráló'bó roné ní, zia ótoómo késí zí 'yi bi ndiši luru bi kací bi máa née. Zia úkuómo ledre kídí togú késí ba ukú go, ídí kpá luru kací a kí késí bi ni bo ní, máayi ndá'baógu i'bilúgu a.

³⁶ Simi bi Yésu ukuonzó ledre ga gére née go ní, zia ínyiné ndú'yú 'yi 'dódo lorú née kídí, "Simi sómú ledre eyi ní, gi dongará ya'dá ga bi ota máúku ledreyé née, ambi méngi bilámá ledre zí 'yi bi 'yi ugu e ocóni wo ní ne?"

³⁷ Zia úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "'Yi bi saká o'do bi 'yi ugu e ocóni wo ní méngi bilámá ledre ne."

Yésu ya zia ní úku go ma'díi, "Nderé mu zíyi ndišiyi méngi bilámá ledre zí 'yi e kpá kené."

Márata e kí léminé mariya

³⁸ Yésu niyi aka kpá fú do misi'di mindéréye simi Yerusaléma. Zíye ndéréoguyé simi gara bi Márata e kí léminé niyi simi a ní. Zí Márata 'dí'bi yée 'be 'bi ené ore simi sumu. ³⁹ Zí Mariya lémi Márata ma'dáa ndéré ndišiné cigi Ngére Yésu ndiši úwú ledre 'bi Lomo bi ndiši 'dódo a ní. ⁴⁰ Gi zia bi Márata 'di'bi nda ambá sındi kadra go ngicuné simi moko ndiši yéme éyi miánu zí Yésu kí 'yi kasa ené e ní, zia óguné úku ledre kídí, "Ngére, úku aka ledre zí Mariya ídí ógu sáká máa. Luru aka mongú moko bi mándiši méngi a lá ngucumá ba, ni nda lá ndiši ené cigiyi íri gbékpíne ní."

⁴¹ Zí Ngére Yésu úkulúgu ledre zí Márata kídí, "Márata ndá óto tú'dú gbékpí ledre ga gére née kí ledreyé zíyi owóowó wá. ⁴² Lémiyi gelé go ledre 'bi Lomo gi ro ndiši úwú a. Née go éyi bi kí ledrené owóowó rómo do ledre e za mbá ní. Utúasáni 'dí'bióyó a gi zia wá."

11

Yésu 'dodo misi'di 'bi ini ini zí Lomo zí 'yi ené e

(Luru kpá Matáyo 6:9-13, 7:7-11)

¹ Kadra kije'do zí Yésu luru ngiti owú bi zia ndéré ndišiné doa ini ini zí 'Buné Lomo. Simi bi ini asá ini go ní, zí nguru 'yi lódú kacíga óguné ndú'yú wo kídí, "Ngére, 'dódo aka misi'di 'bi ini ini zí Lomo zize

káa zí bi kóo Yiwáni 'yi Bábátizí 'yi e ndiši 'dódo a zí 'yi lódú kacíne e ní."

² Gi ore zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Togú ásá gi ro ini ini zí Lomo yá, ídisé ini a káa,

" "Buzé, iriyi ídí ídí kí úndruné, 'yi e za mbá idini ówo yi káa do Ngére eyé.

³ Ídí i'bi éyi miánu ezé 'bi karaba zize.

⁴ Ídí ótoómo luyú ledre ezé zize,

káa zí bi ndišizé ótoómo a zí yée ga bi ndišini luyú rozé ní.

Ndá ótoómo zé zize luyú ledre gi zí úzu éyi wá."

⁵ Zí Yésu kpá fú 'dodo yata ledre kídí, "Togú nguru 'yi gi dongarase nderé kí yana ndulú úku ledre zí eze 'be 'bi ené kídí, "Togú nziyi éyi miánu ni bo do síllyi yá, sáká aka máa kie. ⁶ Ngu ogu go zima cakaba, nziyi éyi ndaá do síllyi zima i'bi a zia wá."

⁷ "Zí eze 'be 'bi ené née úku kása ledre zia ciki gi 'díci giri kídí, 'Nda 'dó'do máa wá, mbotu ni yi ené go mi'dú'tuné, azé yi ezé kí owú e go kpá mbá mi'dú'duzé. Éyi bi zima inyiógumá i'bi a zíyi cakaba ni ní ndaá 'bi ené e wá." ⁸ Abú eze 'be 'bi ené née ili inyiógu méngi sáká éyi zia wá, nda lá gi zia bi ni fú lá ndiši ngungú roné ní, zí eze 'be 'bi ené née inyióguné i'bi sáká éyi nda za kíngaya rómo wo bi gáa ili ní."

⁹ Zí Yésu úku ledre zíye kídí, "Máuku zize, togú ilisé éyi, ídisé ómbo a, Lomo ni i'bi a zize. Éyi bi ilisé ní, ídisé gámásó'do a, ásé ndiki a. Togú ndišizé kpá fú ngungú rosé gi ro éyi yá, niyi i'bi a zize. ¹⁰ Ni ma'díi, 'yi bi ndiši ómbo éyi gi zí Lomo ní, ni i'bi a zia. Wo bi ndiši gámásó'do éyi kí i'bi Lomo ní, ni ndiki a. Wo bi ndiši ngungú roné gi ro éyi ní, Lomo ni líkpi misi'di a zia.

¹¹ "Sée 'bumiowú e, togú owú 'bi éyi ombo kéné zé gi ziyi, gi ro zine ánu a ní, áyi nda i'bi zia kámá? ¹² Togú ombo gi ziyi mbú 'bu ngono ní, áyi nda i'bi zia ágarabu? ¹³ Togú sée 'yima'di e kí luyú ledre rosé ówose kací i'bi bilámá éyi bú zí owú 'bi esé e ní, 'Buse Lomo bi komo ere ní, ni i'bi 'bi ené nda za cù 'Dowú Lomo bi eme romo do éyi e mbá ní zí 'yi bi ni ini ini gi roa ní."

Yésu lágaoyó bicayi lomo

(Luru kpá Matáyo 12:22-30, Máriao 3:20-27)

¹⁴ Kadra kije'do zí Yésu lágaoyó bicayi lomo gi simi ngiti o'do. Geré zia o'do née tónóne ódroné. Zí tara tú'dú 'yi ga bi ore née idriye mbá mi'dri. ¹⁵ Zí ngiti 'yi gi dongará 'yi ga bi ore ní úku ledre kídí, Belezabubu bi ngére 'bi bicayi lomo e ní

i'bí roko'bu ne zí Yésu ndíşinè lágaóyó bicayi lomo e kfe. ¹⁶ Zí ngítí géyí 'yí ndú'yú wo idí méngí ledre bí kí roko'bu bí gí komo ere ní gí ro zíye lúru a.

¹⁷ Yésu owo sómú ledre eyé née bú, zía úku ledre zíye kídí, togú 'yí 'bí kángá kfé'do, togú mbú 'be kfé'do ndíşiní méngí okó dengbíye yá, 'be 'bí eyé née ní báyi ené. ¹⁸ Kpá kenée togú Satána ndíşiní méngí okó dengbíye yá, toro yemení royé wá, niyí báyi eyé mibáya. Máuku ledre née kenée gí zía úku ledre kídí, Belezabúbu i'bí roko'bu ne zína lágaóyó bicayi lomo kfe. ¹⁹ Togú málagaóyó bicayi lomo e kí roko'bu bí gí zí Belezabúbu ní, sara 'yí esé e ndíşiní lágaóyó yée kí roko'bu 'bí ambi? 'Yí esé maáge niyí úku yéme a ye kídí sómú ledre esé ndaá mbí wá. ²⁰ Togú kenée wá, málagaóyó bicayi lomo e kí roko'bu 'bí Lomo, 'dodo go kídí Lomo ogu go káa do Ngére dosé.

²¹ Míngí 'be bí ní yí ené kí roko'buné ní, 'yí ugu utúasá ndéré úgu éyí ené wá. ²² 'Búo togú roko'bu 'yí ugu romo do 'bí míngí 'be née go yá, ní nda fú ndéré ngáka 'be née kí éyí ga bí simi 'be née mbá do ífíbáya yée.

²³ 'Yí bí ngungu ledre amá wá ní, ní okó romá. 'Yí máa wo bí ndolo yoko 'yí e zína wá ní, ndíşí báyi 'yí amá e.

²⁴ "Togú bicayi lomo olúogu go gí simi 'yí, ní ndéré gámásó'do kpá té ngítí 'yí gí ro olú ndíşinè simi a. Togú ndiki ngítí 'yí mbá wá, ní úku ledre kídí, 'Bilámá a máídí ndá'ba kí'dí bí kóo mándíşí ndíşí ní.'

²⁵ "Togú nderé ndiki 'Dówu Lomo ndaá simi mimbé'de 'yí née fú lá wá, ní idí ené kí rokinyi. ²⁶ Ní ndéré ndolóogu lafúne e bicayi lomo e inyi doa gbre yée ga bí nda bisinyiye kíngaya ní zíye ndíşiyé kéye mimbé'de 'yí née, zí 'yí née nda sinyí tátá roné 'dá'dá."

²⁷ Simi bí Yésu ní aka fú ndíşí úku ledre ga gére ní, zí ngítí kára ore inyiné úku ledre kídí, "Yésu, mbágáyí bí ndiki yí ní, Lomo í'bí úndru go zía."

²⁸ Zí Yésu úkulúgu ledre kídí, "Lomo ní í'bí úndru zí 'yí ga bí ndíşiní úwú ledre ené zíye 'dí'bióto a do mimbé'deyé ní."

'Yí e iliní lúru ledre bí kí roko'buné ní
(Lúru kpá Matáyo 12:38-42, Máriko 8:12)

²⁹ Simi bí tū'dú 'yí e niyí fú lá ndíşí ógu ní, zí Yésu úku ledre zíye kídí, "Sée 'yí luyú ledre e ga bí cakaba ba, ilisé lúru ngítí ledre bí kí roko'buné ní. Útúásásé lúru a wá, go tí lá wo bí kóo méngí Yóna ní. ³⁰ Ledre bí méngí roné zí Yóna ní, 'dodo go zí 'yí 'bí Nínéví kídí Lomo kasa

wo ne. Kpá kenée, Maa Owú 'bí 'Yíma'dí, ní méngí roné zína kenée gí ro zí 'yí ga bí cakaba ba, ówo a kídí Lomo kasaogu Maa ne. ³¹ Mongú ngére ní kóo bo kára, inyi kú gí simi kángá ené Síba ógu úwú ledre gí tara Solomóna. Ní karanée 'déci ngbangasé, gí zía máa bí márómo gí do Solomóna ní, ilisé úwú ledre gí taramá wá. ³² 'Yí 'bí gara Nínéví oyólo'bóni kóo mimbé'deyé zíye ngunguní ledre 'bí Lomo gí zí Yóna. Niyí 'déci ngbangasé, gí zía máa bí márómo do Yóna ní, ilisé ngungu ledremá wá."

Bimióngó emesá

(Lúru kpá Matáyo 5:15, 6:22,23)

³³ "Unduotoni eyé Pho'dú 'dici do ló'bu'dútu a sí pheré wá, ndíşiní óto a do nyará bí gí ro zía óngó bí zí 'yí e 'dici ore mbá. ³⁴ Komosé ní bimióngó. Togú komoyí ní bilámáne, áyi ndíşí simi bimióngó. Togú komoyí ndaá bilámáne wá, áyi ndíşí ndíşí simi mituluru. ³⁵ Ledre ga bí má'dodo yée zise ní niyí go bimióngó zise. Idíse ówo a kídí ndani eyé mituluru wá. ³⁶ Togú ledre 'bí Lomo ní go simisé, ngítí owú bisinyí ledre utúasá idíáká simisé wá, ásá utúasá ówo ledre ga bí Lomo ili zí 'yí e ndíşí méngí yée ní mbá."

Yésu uku ledre bisinyí ledre 'bí Farusáyo e

(Lúru kpá Matáyo 23:1-36, Máriko 12:38-40, Lúka 20:45-47)

³⁷ Simi bí Yésu 'dodo asá ledre go ní, zí nguru 'yí gí dongará Farusáyo e óguné ndólo wo gí ro éyí miánu 'be 'bí ené. Zí Yésu ndéréne ndíşinè do bí éyí miánu. ³⁸ Simi bí míngí 'be née luru Yésu tonó geré ánu éyí lugu sílne kací ondú eyé 'bí Farusáyo e kí wá ní, zí tara ídríne mǐdrí.

³⁹ Zí Ngére Yésu úkulúgu ledre zía kídí, "Sée Farusáyo e, ndíşisè yéme lá dúú sanáse gí 'dí sága, yémesé esé mimbé'desé wá. Mimbé'desé ní mǐ'dúcuné kí 'bú éyí kpá kí bisinyí ledre e. ⁴⁰ Ówosé ledre wá gí zí 'dí, ndaá 'bí ené bí kídí Lomo bí yeme sanáse nées, yeme mimbé'desé kpá ne ní wá? ⁴¹ Togú ndíşisè go í'bí éyí zí 'yí lerí e, Lomo ní idí kí rokinyi kíse zise idíse mbigi 'yí ené e.

⁴² "Sée Farusáyo e, Lomo ní karanée 'do'do sée kíngaya. Abú ásé tí ndíşí í'bí mikawu éyí esé e zía yá,* ili idíse kpá ndíşí méngí bilámá ledre zí 'yí e, zise kpá óto 'búa.

⁴³ "Sée Farusáyo e, Lomo ní karanée 'do'do sée kíngaya gí zía bí ndíşisè óto ledresé owóowó simi 'Dici Kótruro e, ilisé ndíşí dúú do mǐnguroko bí ndíşí e, ilisé

* 11:42 11:42 Kfé'do gí simi sokó: Kací Lorú 'bí Músa, togú Yúda e owoní éyí go niyí ifi simia sokó, do 'dí'bí kémbj a gí simia do í'bí a zí Lomo.

kpá 'yi e idíni ndiṣi óto úndrusé togú ayíni go í'bí mandá zise ní."

⁴⁴ "Sée Farusáyo e, Lomo ni karanée 'dó'do sée kángaya gi zía 'yi e ndiṣini lúru rosé gi 'dí sága ni bilámáne, owoní eyé bi kídí mimbé'desé emengú ní wá."

⁴⁵ Zí ngúru 'yi 'dódo lorú ñnyiné úku ledre zí Yésu kídí, "Mongú 'yi, ndiṣi nées go kpá úkucáyi zée."

⁴⁶ Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, "Sée 'yi 'dódo lorú e, Lomo ni karanée kpá 'dó'do sée kángaya gi zía ndiṣisé gága 'yi e idíni ndiṣi lódú kací lorú, tí lá mēngisé esé e wá."

⁴⁷ Zía kpá úku ngíti ledre kídí, "Sée Yúda e, abú ndiṣisé ó'bó yéme bi e zí nēbì ga bi kóo ufuní yée 'desí ní ndotó, Lomo ni karanée 'dó'do sée kángaya gi zía bulúndusé e ufuní kóo nēbì ga gère nées ye. ⁴⁸ Ndiṣisé nées 'dódo a kídí ledre bi kóo bulúndusé e mēngini nées ni bilámáne, ufuní nēbì e, zise ídí 'bi esé 'yi ó'bó bi e zíye. ⁴⁹ Gi zía bi Lomo ni yi ené 'yi komokenzi ní, zía úku ledre kídí, 'Máayi kása nēbì amá e kí 'yimikása amá e zí Yúda e, niyi úfu ngíti géyi, zíye 'dó'do ngíti géyi bisinyíne.' ⁵⁰ Gi zí kēyí nées, sée Yúda ga bi cakaba ba, Lomo ni nda 'dó'do go sée gi ro nēbì ga bi kóo bulúndusé e tonóni úfu yée kú simi sɪndí kadra bi kóo otoogu do sogo kángá ní. ⁵¹ Tónóné gi ro Káyina wotí Adama bi kóo ufu Ábele lúnduné ní, ndéréoguné gi ro Zakariya bi kóo ufuní wo za cú dongará 'dɪçí 'bi Lomo kí mbayi kí'dí bi ndiṣini 'dáná éyí zí Lomo ní. Máuku zise ma'dúí, sée 'yi ga bi cakaba ba niyi 'dódo sée gi ro ledre ga gère nées.

⁵² "Sée 'yi 'dódo lorú e, Lomo ni karanée kpá 'dó'do sée kángaya gi zía ilisé esé zí 'yi e ówo mbigi ledre bi 'bi Lomo ní wá. Gi zía sée, ilisé esé kpá ledre 'bi Lomo wá."

⁵³ Simi bi Yésu ukuonzó ledre ga gère ní, zí Farusáyo e kí 'yi 'dódo lorú e ndiṣiyé fála ledre gáa ndiṣi úku yée ní kí ndiṣi ndú'yú 'dó'do wo kí ndu'yú e, ⁵⁴ gi do bi 'dí'bi wo kídí luyú ledre go.

12

Komosé idí idí rosé

¹ Nda simi ngíti sɪlɪ gi do kací ledre máa wo nées ní, zí tɪ'dú 'yi e yóko royé 'dii cigí Yésu gi ro úwú ledre bi gi taraa ní. Gi zía bi ofuní nda kóo go ní, zíye ndiṣiyé 'dítíluyú do sogo sɪndí lafúye. Simi bi Yésu tonó ódro ní, zía úkuítu ledre fí zí 'yi lódú kacine e kídí, "Komosé idí idí rosé gi zí Farusáyo niyi 'yi mani e." ² Karanée 'dá'dá íri simi odu sɪndí kadra 'bi 'dɛçí ngbanga, bikérí luyú ledre 'bi Farusáyo ga gère nées wo bi yaá 'dodooguní do nyará bi wá ní ndaa. Niyi karanée ózoogu yée

za mbá zí kadra. ³ Ledre ga bi za mbá úkuúgusé yée miúkuúgu simi mituluru togú mbú simi bi ólúsé go 'dɪçí ní, Lomo ni karanée 'dódoogu yée zí tɪ'dú mbílí e mbá úwú a.

⁴ Máuku zise, ndásé éré ngírí 'yi ga bi roko'bu eyé ní cúku'dée lá dujú 'bi úfu sanáse bi ní kángá ní wá. Ngíti éyí bi niyi mēngí a gi do kací a ní ndaa 'bi ené e wá. ⁵ 'Yi bi idísé éré a ní, ní Lomo gi zía ní ne kí roko'bu 'bi úfu 'yi kpá kí roko'bu 'bi ónzó 'yi ku mongú pho'du bi ngará ilɪ kú wá ní. Máuku zise idísé éré wo.

⁶ Lúrúsé aka, abú mánzéré owú solú ndaní kí ledreyé owóowó zí 'yima'dí e wá yá, Lomo owo yée kékíé'do mbá bú. Wo bi kɛ'è'do yaá owo wá ní ndaa. ⁷ Abú gba bi dosé, Lomo owo kékíé'do mbá. Ásé kí ledresé zí Lomo owóowó rómo do tɪ'dú owú solú e. Gi zí kēyí nées, máyá zise ní, ndásé éré ngírí gi zí gbékpí roko'bu 'bi 'yima'dí e wá.

⁸ 'Yi bi éré ngírí gi zí gbékpí roko'bu bi lá 'bi 'yima'dí e ní, zía ódó mimbé'dené úku ledre fúó dongará tɪ'dú 'yi e kídí nées ni 'yi amá gi zía nées ngunú ledremá go ní, Maa Owú 'bi 'Yima'dí, karanée kadra 'dɛçí ngbanga, Máayí tóro do komo Lomo kí maláyika ené e úku ledre gi ro 'yi nées kídí, ma'dúí nées 'yi amá ngunú ledremá go. ⁹ 'Yi bi éré ngírí gi zí roko'bu 'bi 'yima'dí e zía óyó sogoné zima ní, máayí karanée kpá óyó sogomá zía do komo maláyika e kadra 'dɛçí ngbanga. ¹⁰ Máuku aka ngíti ledre zise, togú 'yi uku cayi ledre gi do bi Má, Owú 'bi 'Yima'dí yá, Lomo ni ótoómo ledre zía. Togú uku sinyi ledre kídí roko'bu bi Mándisi mēngí ledre e kɛe ba ndaa roko'bu 'bi 'Dówú Lomo bi ogú gi zí Lomo wá, Lomo otoomo ledre zí 'yi nées wá.

¹¹ Togú karanée 'di'bioguní sée gi zía bi ngúngusé ledre amá ní simi 'Dɪçí Kótruro e kó'dú mingburoko 'yi 'dáná mbayi 'bi Lomo, togú mbú kó'dú ngère e yá, ndásé éré ngírí kí ndiṣi sómú ló'bó ledre bi ásé úkulúgu a togú ndu'yúni sée go ní wá. ¹² 'Dówú Lomo ni úkuí'bi ledre bi zise úkulúgu a ní ne zise.

Muruwayi gi ro bicayi 'yi bi kí tɪ'dú éyí e zine ní

¹³ Zí ngúru 'yi gi dongará 'yi ga bi Yésu ndiṣi ódro zíye nées ñnyiné úku ledre zí Yésu kídí, "Mongú 'yi, idí úku ledre zí mongú lúndumá, éyí ga bi 'buzé uyuomo yée ní, idí mu ífi simiyé zía í'biógu 'bi amá."

¹⁴ Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, "Lúru goó, máogu amá do sogo kángá ona gi ro ífi simi éyí ga bi 'busé uyuomo yée ní wá." ¹⁵ Gi do kací ledre nées ní, zí Yésu ndá'bané

kpá úku ledre zí t'ú'dú 'yí ga bi ndiṣí ódro zíye ní kídí, "Komosé idí idí rosé, ndásé 'd'í'bi 'bú éyí 'bi sága ba óto a zise 'dá'dá wá, gí zía t'ú'dú éyí 'bi sága ba yomoní eyé 'yí wá abú áyí kíye ba cù káa zí 'díya."

¹⁶ Nda gí ore zí Yésú ñyíné úku ngiti ledre zíye simi muruwayi kídí, "Ngíti o'do, o'do kóo mongú yáká ené zí kéré ánáye zía nguku, do róngoyé mbá miṙongo. ¹⁷ Zía ndiṣíné sómú ledre kídí, 'Kíbi ba kéré aná zíma go kíngaya, bi ngará gbagba eye wá ba, mááyí ndíríóto yéé 'da?'

¹⁸ "Zía úku ledre zíne kí roné kídí, 'Togú kenée yá, mááyí ndírúyóyó kurú gbagba née 'dá'ba, zíma úbú mikánda nda mongúne, zíma ndírí kéré née za kí minzéré éyí ga bi 'bi 'be ní mbá simi a. ¹⁹ Kíbi ngíti a, mámenjí moko wá, mááyí ánu kí éwé lá dujú éyí ga gére née zí odú ledre amá idíne dujú rokinyi.'

²⁰ "Zí Lomo úkulúgu ledre zí o'do née kídí, 'Ówo ledre wá gí zí 'di, sómú yá tridri ní do s'liyi? Togú kenée yá, mááyí 'd'í'bi 'dówúyí kí ndulú ba togú éyí ga bi kí ledreyé zíyí owóowó née niyí nda idí 'bi ambí yá?'

²¹ Yésú ya née ledre bi ni méngí roné zí 'yí ga bi onóní komoyé dujú gí ro éyí ga bi 'bi sága ba ilíní óto ledre 'bi Lomo zíye owóowó wá ní.

*Ndásé sómú simisé gí ro éyí wá
(Lúru kpá Matáyo 6:25-34)*

²² Zí Yésú ndá'bané úku ledre zí 'yí lódú kacíne ga gére née kídí, "Bi kenée ní, máuku zise, ndásé sómú ledre gí ro tridriṣé, éyí bi ásé ánu a ní, togú mbú sanáse kí bongó bi ásé iṣi a ní wá. ²³ Tridri idí idí ne kí ledrené owóowó gí zía romo do éyí miánu kí bongó. ²⁴ Lúrusé aka solú e, tí bi ngará ledreyé ndáá owóowó wá ní, Lomo ndiṣí lúru bi kacíye. Ledresé ní zí Lomo owóowó ni lúru bi kacíse rómo 'bi solú e mbá. ²⁵ Éyí ga bi 'yí e ndiṣíní sómú ledreyé née mbá, i'biní eyé tridri zí 'yí e wá, Lomo ndiṣí i'bi tridri zí 'yí e dujú ne. ²⁶ Káa zí bi gbékpí éyí ga gére née, i'biní eyé tridri zí 'yí wá ní, ndásé óto komosé dujú royé wá.

²⁷ "Lúrusé aka misúru kágá ga bi simi súwú ní, kí lámá ga bi royé ní mbá, ngiti géyí m'irírye gindri gindri 'di'bioguní bongó zíye wá. Abú za cù mongú ngére kóo kí iṙíné Solomóna ní, abú ní kí t'ú'dú éyí zíne, bongó ené emeoguní káa zí misúru kágá ga gére née mbá wá. ²⁸ Éyí bi ilisé ngúngu ledre 'bi Lomo gí zía wá ní 'di. Togú bi Lomo lúru bi kací gbékpí misúru kágá e simi súwú bú ní, ni nda 'bi ené ótoómo kí i'bi bongó e zise ga bi kí ledresé zía owóowó wá ní káa be 'di? ²⁹ Ndásé óto mimbé'desé dujú gí ro éyí miánu kí éyí

miéwé, zise ndiṣísé sómú simisé gí royé wá ³⁰ 'Yí ga bi ngunguní ledre 'bi Lomo wá ní, 'bú éyí ga gére née ndiṣí 'd'í'bióyó sómú ledre eyé gí zí Lomo. Ndásé sómú ledre wá, 'Buse owo éyí ga bi ilisé yéé ní mbá bú ní i'bi yéé zise. ³¹ Bilámá a idísé óto Lomo zise káa do Ngére esé. Owo éyí ga bi ilisé yéé ní mbá bú, ní i'bi yéé zise.

³² "Sée 'yí lódú kacíma e, ngiri ndáa méngísé wá. 'Buse bi komo ere ní, yemeomo bi go 'be 'bi ené gí rosé. ³³ Ndásé óto komosé dujú ro éyí ga bi 'bi do sogo kángá ba wá gí zía ndiṣíní siní eyé misíníyí zíye ndiṣí úkú eyé kpá miáku. Ídísé óto komosé dujú ro ledre 'bi Lomo bi úkú wá, siníyí kpá wá ní. ³⁴ Bi bi óto éyí eyí bi kí ledrené owóowó doa ní, mimbé'deyí ni idí kpá fú íri."

*Ndásé ndiṣí lígí rosé wá
(Lúru kpá Matáyo 24:45-51)*

³⁵ "Sée 'yí amá e máuku zise, ndásé ndiṣí lígí rosé wá. Kací kadra mbá ídísé idí nzíyísé gí ro mindá'baógumá, ³⁶ cé káa zí 'yí 'bi moko bi ndiṣíní tí fú lá gó'do sóngó mongú 'yí eyé kí ndá'baógu gí simi ayimbi gí ro zíne ñyíné 'diya líkpí mbotu zía ní. ³⁷ Togú mongú 'yí née ogu ndiki 'yí 'bi moko ené ga gére née kí óto komoyé kacíne yá, ni idí kíye kí rokinyi zía méngí bilámá ledre zíye gí ro zíye idíye kpá kí rokinyi. ³⁸ Sínđí kadra 'bi mongú née ndáa miówoné wá. Togú simi kútú ndulú togú kí simibi miára yá, 'yí ówo a ndáa. Mongú ledre tí lá togú ogu go yá, ni méngí bilámá ledre zí 'yí 'bi moko ga bi ni ógundíki yéé nzíyíyí ní. ³⁹ Úwúsé aka ledre ba, 'yí bi owo bi bilámáne kídí 'yí ugu ni ógu karaba lágá 'dewe mbotu ené zía ugu éyí e ní, 'yí née utúasá ené ólúógu gí 'be wá. ⁴⁰ Ní kpá kenée gí ro mindá'baógu Owú 'bi 'Yima'dí. Ídísé idí nzíyísé gí zía mindá'baógumá ówosé esé e wá, Mááyí líyí sée miliyí."

⁴¹ Zí nguru 'yímikása 'bi Yésú bi kí iṙíné Pétero ní ñyíné ndú'yú Yésú kídí, "Ngére, muruwayi bi úku née ni dujú zíze togú kpá za zí ngiti géyí 'yí e mbá?'

⁴² Zí Ngére Yésú úkulúgu ledre zía kídí, "Bilámá 'yí bi ní kí komokenzí zía ndiṣíné méngí ledre bi miútúásáne bi mongú 'yí ené utúasá go óto wo zía ndiṣíné lúru bi kací 'yí kasa ené e gí ro zía ndiṣíné i'bi éyí eyé e simi sínđí kadra ené ní, ni náambi? ⁴³ Ní idí bilámáne zí 'yí kasa bi mongú 'yí ené ni ógundíki wo ndiṣí méngí moko ené do bilámá misí'diné ní. ⁴⁴ Máuku zise ba ma'dú, mongú 'yí née ni óto wo zía ndiṣí lúru bi kací éyí ené e mbá. ⁴⁵ Togú zí 'yí 'bi moko née sómú a kídí, 'Mongú 'yí amá ógu aka 'diya wá,' zía ndiṣí ené kóyó ené kí ócó ngiti géyí 'yí 'bi moko ga bi ya'da e kí

kará e kí le'yí komoné. ⁴⁶ Ni líyí ní mongú 'yí ené ógundíki wo go ngbúrú ro ledre nées kenée, mongú 'yí nées ni 'dó'do wo bisinyine do ógóoyó wo zía ndéré ndjşiné zí 'yí ga bi nguṅguni ledre 'bi Lomo wá ní.

⁴⁷ "Togú 'yí 'bi moko bi owo éyí ga bi mongú 'yí ené ili zíne mēngí a ní bú bilámáne zía ásiné kí mēngí a ní, ma'dii, mongú 'yí ené nées ni 'dó'do wo kíngaya. ⁴⁸ Tí lá 'yí moko máa wo bi owo ené éyí bi mongú ené ili zíne mēngí a ní wá ní, togú luyú ledre go yá, mongú 'yí nées ni tí 'dó'do wo ndáa za kíngaya wá. Kpá kenée 'yí máa wo bi Lomo mēngí bilámá ledre go zía ní, Lomo ili zía mēngí ledre bilámáne zíne. 'Yí máa wo bi Lomo mēngí bilámá ledre go zía za kíngaya ní, Lomo ili zía mēngí ledre zíne kpá za kíngaya."

*Máogu gi ro zí 'yí e ifi simiyé
(Lúrú kpá Matáyo 10:34-36)*

⁴⁹ Zí Yésu kpá úku ledre kídí, "Máogu amá kí bikídrí do sogo kángá ba wá, yí ené pho'du. Ni kóo ídí bilámáne togú do sogo kángá máa tonó go árá. ⁵⁰ Tí lá mááyí ógu ídí simi mongú úzu éyí, zíma 'dó'dóma m'í'dó'dó kíngaya, 'búo togú 'dó'dó máa nées úkú go. ⁵¹ Lúrúsé íri káa zí éyí bi máogu kótru sée ní? F'i, máogu gi ro zise ifi simisé. ⁵² Togú 'yí e niyí 'be 'bi éyé ñnyí yá, yée ga bi gbre ní niyí óyóló'bó royé idíye okó ro yée ga bi ota ní. Togú kenée wá, yée ga bi ota ní, niyí óyóló'bó royé idíye okó ro yée ga bi gbre ní. ⁵³ 'Bumíowú ni ídí okó ro wotjine, zí wotjia idíne okó roa. Mbámíowú ni ídí okó ro nyjine, zí nyjia idíne okó roa. Togú kára ni ídí okó ro me'be wotjine, zí me'be wotjia idíne okó roa."

*Ídisé ówo éyí bi ayí go mēngí roné ní
(Lúrú kpá Matáyo 16:2,3, 5:25,26)*

⁵⁴ Zía kpá úku ngíti ledre zí tú'dú 'yí ga gére nées mbá kídí, "Togú lúrúsé ini ni go úlú gi gbere kíngaya yá, geré zise ówo a kídí ini ni go ógu é'dí. Tí ma'dii zí ini é'díne." ⁵⁵ Kpá kenée togú sili ni go ndjşí ilíogú irí irí yá, ásé geré ówo a kídí bi m'íjrí ogu go. Tí ma'dii, zía idíne kenée. ⁵⁶ Sée ga bi ótosé rosé káa do 'yí ówo ledre e, kí ndjşí ówo ini ledre gi simi toso sili ledre ga bi ndjşiní ili komo ere kí yée ga bi bi ona ní, sara ówoyémesé ini ledre gi simi ljlj ledre bi Lomo ndjşí mēngí yée zíma cakaba ba wá ní gi zí 'dí?

⁵⁷ "Ni kóo ídí bilámáne zise ówo ma'dii ledre zise mēngí wo. ⁵⁸ Togú ngíti 'yí i'bi ngbángáyí go zí ngéere e yá, ídisé yéme dongarase kéne 'dá'dá zía kí 'dí'bi ókpó yjji do ngbanga zíye 'decj ngbanga royí do í'bi yjji zí asikiri e ndéréye kíyí simi sijnj. ⁵⁹ Togú ótoómo go zí éyí mēngí roné

kenée, áyí ídí simi sijnj 'búo togú kēsí bi iliní gi zíyí nées í'bióonzó go, áyí fú ólúogú."

13

Ídisé óyóló'bó mimbé'desé zí Lomo

¹ Simi sindj kadra máa bi kóo nées ní, zí ngíti géyí 'yí e úku ledre zí Yésu kídí, Piláto i'bí okó go ro 'yí ga bi 'bi Galiláya bi niyí ndjşí 'dáná éyí zí Lomo simi 'Djçj Kótruro do úfu ngíti géyí. ² Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Lúrúsé íri káa zí éyí bi umbu bi ngíti géyí 'yí 'bi Galiláya ga gére uyuní nées ni gi zía bi luyú ledre eyé romo do 'bi lafúye go mbá ní? ³ Máuku zise, togú óyóló'bósé mimbé'desé zise nguṅgu ledre 'bi Lomo wá, ngíti géyí 'yí e gi dongarase niyí úyu kpá kenée. ⁴ Sara nda yée ga bi kóo sokó doa ñnyí doa ota mongú 'djçj nduruzonzó yée simi Yerusaléma cigi mikavu bi Silowámo ní. Sómjşé ledre nées mēnginé roné zíye kenée nées gi zía bi luyú ledre eyé romo do 'bi ngíti géyí 'yí ga bi simi Yerusaléma ní? ⁵ Ya'dá ga gére nées luyuní eyé ledre wá. Togú óyóló'bósé mimbé'desé zise ndá'baogusé zí Lomo wá, ásé úyu kpá kenée."

Muruwayi gi ro kágá bi aná wá ní

⁶ Gi do kacj ledre máa wo nées ní, zí Yésu tónóne úku muruwayi kídí, "Ngíti o'do 'djyí kóo ndórí 'bi 'be yáká ené. Kadra kje'do zía ndéréne gi ro miáná a, ogu ndiki ené fú lá miáná a wá. ⁷ Zí mñngí yáká nées úku ledre zí 'yí 'bi moko bi ota wo ndjşj lúrú bi kacj yáká nées ní ní kídí, 'Ndórí ba mēngí kára go simibi ota aná wá. Sj ledre bi zía ndjşiné gi roa kírí nées ní ní ndáa, 'dütü bi nées go gbékpje, ídí lágáoyó a 'dá'ba.'

⁸ "Zí 'yí 'bi moko nées úkulúgu ledre zí mongú 'yí ené nées kídí, 'Mongú 'yí, ootomozé aka kenée kí simibi kje'do. Mááyí aka íci'díkí a gbaá, zíma unzu ngénye nyanṅu léfe a sj a. ⁹ Togú aná lolu kpá wá, kí bi ngíti a zise nda lágáoyó a."

*Yésu yomo ngíti kára simi Sjlj 'bi
'Dówúro*

¹⁰ Simi ngíti sindj kadra simi Sjlj 'bi 'Dówúro, zí Yésu kóo ndjşiné 'dódo ledre zí 'yí e simi nguru 'Djçj Kótruro e. ¹¹ Ábuwá ngíti kára ni kóo dongará 'yí ga bi Yésu ndjşí 'dodo ledre zise nées ore ni kí dokéké e siminé, zíye gó'du wo zía ndjşí ndéréne gi zíye nda goro goro káa kí simibi e sokó doa ñnyí doa ota. ¹² Zí Yésu lúrú kára nées, zía ndólo wo kídí, Mamá, ógu girí zíma 'dá'dá yáa. Zí kára nées óguné, zí Yésu úku ledre zía kídí, "Ndiyá bi ndjşí 'dó'do yjji kí tú'dú simibi ba Lomo 'di'bioyó go." ¹³ Zía óto sijnje ro sogo kára

née, geré zí sogoa 'dózo roné, zía tónóné í'bilúgu mbófo éyí zí Lomo.

¹⁴ Zí ledre bi Yésu mengi née síníyí ené ro mongú 'yí 'bi 'Díçí Kótruro misíníyí kídí yomo 'yí simi Sílí 'bi 'Dówúro gi ro 'diya. Zí mongú 'yí 'bi 'Díçí Kótruro née kpá úku ledre zí 'yí e kídí, "Azé kí gbékpí sílì e ìnyí doa kéri gi ro méngí moko simi a, ídísé ógu dongará sílì ga gère ní gi ro do 'dí'bióyó ndiyá gi rosé simi a. Ndaá simi Sílí 'bi 'Dówúro wá."

¹⁵ Zí Ngére Yésu úkulúgu ledre zía kídí, "Ndíjsé lónodo rosé kenée gi zí 'di? Sara bi ndíjsé líkpí bangá esé e simi Sílí 'bi 'Dówúro ndéré kíye gi ro éwé ìní ní. ¹⁶ Kára née ni bulúndu Abarayáma, Satána odóngerí kóo wo kí simibi sokó doa ìnyí doa ota (18). Mándá líkpí wo simi Sílí 'bi 'Dówúro wá?"

¹⁷ Zí ledre bi Yésu uku née síníyíne ro ezeokóga ga gère ní. Zí bi émené ro tú'dú 'yí e mbá gi zí mongú bilámá ledre bi Yésu mengi née.

Muruwayi gi ro kífú kágá bi musitáda ní

(Lúru kpá Matáyo 13:31-33, Máriko 4:30-32)

¹⁸ Zí Yésu úku muruwayi zíye kídí, "Be 'bi Lomo ní káa zí 'di? Éyí bi mááyí óto ásá a kée ní 'di? ¹⁹ 'Be 'bi Lomo ní káa zí kífú kágá bi musitáda 'yí 'diyí wo yáká ené ní. Abú kífú a ní nzéré káa zí kífú kíndrì ní yá, ní ngbóro ógu ené mongú kágá kí tú'dú mirásáne e zí tú'dú solú e ndíjsé ógu útúye komoa kpá kí ùbú 'be 'bi éye e."

²⁰ Zía kpá úku ándá ledre kídí, "Éyí bi mááyí óto ásá 'be 'bi Lomo kée ní 'di? ²¹ Ní ídí káa zí owú 'de'dí bi cuku'dée ní, niyí lóto mongú le'yí kée, zí le'yí née 'dí'diné gi zía."

Owú mbotu bi cuku'dée ní

(Lúru kpá Matáyo 7:13,14,21-23)

²² Zí Yésu ìnyíne gi ore ndéréne kí ólúne kací do 'be e kí gara ga bi kací misi'di ní kí 'dodo ledre 'bi Lomo zí 'yí e gi zía ndéré ólúne simi Yerusaléma. ²³ Zí ngiti 'yí gi dongará 'yí ga bi ndíjsí 'dódo ledre zíye ní ndú'yú wo kídí, "Ngére, Lomo ní yómo lá dùyí ngiti géyí 'yí e ndaá 'yí e mbá wá?"

Zí Yésu úkulúgu ledre zíye mbá kídí, ²⁴ "Yí ídí gámásó'do misi'di za kí roko'buné mbá gi ro zía ólúne 'be 'bi Lomo. Tú'dú 'yí e niyí yéme royé gi ro zíye ólúye íri, utúasání eyé ólú wá. ²⁵ Simi bi togú Lomo 'dutu mbotu ené go ní, sée ga bi ní 'dutuómo sée sága ní, ásé tóro tara mbotu ndíjsí ngúngú rosé kídí, 'Mongú 'yí, ídí líkpí mbotu zíze."

"Ní úkulúgu ledre zíse giri kídí, 'Máowo amá sée wá. Máowo amá kpá bi bi ógusé gi doa ní wá?"

²⁶ "Ásé úku ledre zía kídí, 'Luyúzé komoyí go, anuzé kóo éyí miánu kí éwé éyí e kése, ndíjsí kóo kpá 'dódo ledre simi gara ezé e."

²⁷ "Ní úkulúgu ledre zíse giri kídí, 'Ma'díi, máowo amá sée wá, máowo amá kpá bi bi ógusé gi doa ní wá. Ídísé ìnyí gi ore 'dá'ba sée 'yí lúyú ledre e."

²⁸ "Gí ore, ásé ndíjsí ìni ìni kí ndíjsí náná do sosé gi zía ásé lúru kása Abarayáma e kí Isáka e kí Yakóbo e nda kí ngiti géyí nébì e kí ndíjsí 'be 'bi Lomo íri. Tí lá sée, ndásé íri wá. ²⁹ Rìkí sí do 'yíma'dí e gi do sogo kángá ba za mbá niyí ógu simi ayímbi 'be 'bi Lomo íri. ³⁰ Ídísé lúru ledre née bilámáne. 'Yí ga bi kóo ledreyé ndaá zí 'yíma'dí e owóowó wá ní, niyí nda yí eyé go kí ledreyé zí Lomo owóowó."

Yésu kasalugu Farúsáyo e zí Eróde Andipá

³¹ Çíkí simi sındí kadra bi Yésu ndíjsí 'dódo ledre simia née ní, zí ngiti géyí Farúsáyo e óguyé úku ledre zí Yésu kídí, "Ólúógu mu gi ona 'dá'ba gi zía ngére Eróde Andipá yeme ledre go gi ro úfu yí."

³² Zí Yésu úkulúgu ledre zí Farúsáyo ga gère née kídí, "Ídísé ndá'ba úku ledre zí Eróde 'yí mani née kídí, karaba kí kílóndó máílí aka lágaoyó bicayi lomo e gi simi 'yí e kí yómo 'yí ndiyá e kí. Nda simi ota sílì zí moko máa née úkúne." ³³ Karaba kí kílóndó ndéréóguné simi sílì ota, mááyí ídí mindérema 'dá'dá gi simi Yerusaléma, ngiti éyí ucumo máa yana wá. Nébi ga bi kóo 'dá'dá ní ufuni yée mbá íri.

³⁴ Zí Yésu ngúngú roné gi ro 'yí ga bi 'bi Yerusaléma ní kídí, "Áko, sée 'yí ga bi 'bi Yerusaléma ní, mááyí kí mongú lerí gi rosé gi zía Lomo kasa kóo nébì e zise, zise úfu yée. Zise óngboónzó ngiti géyí 'yí ga bi Lomo kasa yée zise kí bilámá sanda ní kí tutú. Mái'bi romá gi ro kótru sée tríé káa zí mbágángo bi kotru owú 'bi ené e sí fúndúne ní, ilis ése e wá. ³⁵ Ídísé ówo a bilámáne kídí Lomo oyó sogoné go zise. Útuásásé lúru máa cakaba wá 'búo togú sındí kadra ogú go zise úku ledre kídí, 'Úndru ídí ídí zí wo bi ní ógu kí ìrì Ngére Lomo ní."

14

Yésu ndéré ngu 'be 'bi ngiti Farúsáyo

¹ Nda go simi ngiti sındí kadra kpí simi Sílí 'bi 'Dówúro, zí nguru manda 'bi Farúsáyo e ndólo Yésu gi ro éyí miánu 'be

'bi ené. Zí 'yì máa yéé ga bi niyí okó ro Yésu ní, ndísiyé lúru sémbe Yésu. ² Niyí ídí káe ní, ngíti o'do sɔndɔ ká sɔlɔ ɔrɔnɔ mbá miɔrɔ gi dongará 'yì ga bi ore ní, ìnyì toro go 'dága kó'dú Yésu kenée. ³ Zí Yésu ndú'yú Farúsáyo máa ga gére nées ká 'yì 'dódo loré e kídí, "Ní miútuásáne do yómo 'yì simi Sɔlɔ 'bi 'Dówúro?" ⁴ Ukuluguní ledre mbá wá. Zí Yésu 'dí'bi sɔlɔne ro o'do nées geré zí ndíyá ɔkúne gi roa. Zí Yésu kásalúgu wo 'be, bilámáne.

⁵ Gi do kací ledre nées ní, zí Yésu ndú'yú yéé kídí, "Togú ngúru 'yì gi dongaráe nées zí owú 'bi ené, togú ngúru bangakúlú ené útúne simi gu simi Sɔlɔ 'bi 'Dówúro ní, ni ótoómo a íri gi zia nées ndaá sɔlɔ 'bi moko wá?" ⁶ Ledre ndaá tarayé mbá wá.

⁷ Simi bi Yésu lúru ngu ga bi ndísiɔni ógu gelení mbá mingburoko bi ndísi gi ro ndísi doa ní, zia ìnyìné úku muruwayi kídí, ⁸ "Togú ndoloní yì gi simi ayímbi yá, ndá lúru tì mongú bi ndísi gi ro ndísi doa wá, éyì nées kenées ndoloní kpá ngíti mongú 'yì bi romo doyì ní go. ⁹ Simi bi mongú ngu nées ogu go ní, mɔngí 'be ni ógu sɔkpì yì kídí, 'Ídí ndéré ndísi do bi máa wo bi 'dáa, mongú 'yì bi ogu ba ni ógu ndísi ona.' Miɔnyìyì ní ídí ká komokenyì. ¹⁰ Togú ndoloní yì gi do ngíti bi, kídí bi ógu go íri ní, ídí aka ndéré ndísi do owú bi ndísi kí. 'Yì bi ndolo yì nées ni ógu sɔkpìoto yì ne do bi bi yeme gi royì ní. Áyí ówó komo 'yì ga bi ore nées geré miówó. ¹¹ Gi zia 'yì bi ndísi óto roné cùku 'déé ní, niyí sɔkpì wo 'dága. Wo bi ndísi sɔkpì roné 'dága ní, niyí óto wo nde."

¹² Gi ore zí Yésu ndá'bané úku ledre zí mɔngí 'be kídí, "Togú yéme éyì miánu go gi ro 'yì e yá, ndá ndólo lá dujé ezegámáyì e ká sɔmuyì e ká mingburoko 'yì ga bi ká éyì e zíye ní wá. Gi zia togú iliní kpá yéme éyì miánu gi ro 'yì e yá, niyí ndólo kpá té dujé yì. I'biluguní éyì bi kóo mɔngí zíye nées go zíyì. ¹³ Simi bi óto ayímbi go ní, ídí ndólo 'yì leré e ká mɔngíyì e, ká yéé ga bi ká siri ro sɔndíye ní, nda ká 'yì komo mi'dútù e. ¹⁴ Abú utúasání mɔngí lúgu ledre zise wá yá, karanées simi sɔndí kadra bi Lomo ni úru mbígí 'yì e ené e gi simi umbu ní, Lomo ni 'í'bi úndru zíyì."

*Muruwayi gi ro mongú Ayímbi
(Lúru kpá Matáyo 22:1-10)*

¹⁵ Simi bi ngúru 'yì gi dongará 'yì ga bi ndísiɔni gbóo cigí Yésu ánu éyì, uwú ledre bi Yésu ndísi 'dódo a nées kenées ní, zia ìnyìné úku ledre kídí, "'Yì ga bi karanées niyí ndísi ánu éyì simi ayímbi 'be 'bi Lomo ní, niyí ídí ká rokinyi."

¹⁶ Zí Yésu úkulúgu ledre zí o'do nées kídí, "Ngíti o'do mɔngí kóo mongú ayímbi zia ndóloyóko tɔ'dú 'yì e gi roa. ¹⁷ Simi bi

sɔndí kadra utúasá go ní, zí mɔngí 'be kása 'yì 'bi moko ené ndéré ká úku ledre zí 'yì e kídí, 'Sɔndí kadra utúasá go oguní mu.'

¹⁸ "'Yì ga bi ndoloní yéé ní oguní eyé e mbá wá, ya yéé niyí ká moko eyé e. Mizefí 'yì ya, 'Máugú yáká cakaba mállí ndéré lúru a. Gi zí kényì nées, máútuásá ógu wá.'

¹⁹ "Ngíti a ya, 'Máugú ìtì e cakaba ìnyì gi ro ndísi mɔngí moko kíye, mááyí aka ndéré úzu yéé togú utúasání go mɔngí moko yá. Máútuásá ógu wá.'

²⁰ "Ngíti a ya, 'Máofú kára cakaba, máútuásá ógu wá.'

²¹ "Zí 'yì 'bi moko ndá'bané úku ledre ga gére nées zí mɔngí 'yì ené. Zí bi sɔnyine roa gbála. Zia kása 'yì 'bi moko nées kídí, 'Ídí ólúógu do misi'di íri zíyì ndólo 'yì leré e ká mɔngíyì e, ká 'yì komo mi'dútù e, ká yéé ga bi ká siri ro sɔndíye ní.'

²² "Zí 'yì 'bi moko nées ndéréne, zia ndá'baóguné úku ledre zí mɔngí 'be kídí, 'Mongú 'yì, 'yì ga gére nées oguní go, tì lá ngíti géyì bi ndísi niyí aka gbékpié 'yì ndaní doyé wá.' ²³ Zia kpá kása ándá 'yì 'bi moko nées, 'Ídí ólúógu do misi'di ká 'be 'bi 'yì e, zíyì ndólo yéé gi ro zí bi ndísi ga gére nées ídiye mbá ká 'yì e doyé. ²⁴ 'Yì ga bi mándólo yéé 'dá'dá ngará oguní wá ní, ma'dúu utúasání ndéne úzu to'do éyì miánu bi máyeme gi royé ba wá.' "

*Lódú kací Yésu ni mongú ledre
(Lúru kpá Matáyo 10:37,38)*

²⁵ Nda gi ore, zí Yésu ìnyìné kpá fú lódú misi'di ndéréne simi Yerusaléma. Tɔ'dú 'yì e niyí go kpá ruu do kací a. Zia óyo komoné úku ledre zíye kídí, ²⁶ "Togú 'yì ilí ídí 'yì lódú kacíma yá, ídí óto 'búma rómo do 'buné ká mbágáne, ká me'bené ká owú 'bi ené e ká lúnduné e ká léminé e kpá ká kuru'buné mbá, ni fú ídí 'yì lódú kacíma. ²⁷ Ndaá kpá lá dujé wo nées wá, 'yì bi ilí go ídine 'yì lódú kacíma ní, ídí 'bi roné zí umbu gi romá.

²⁸ "Ledre nées ni káa zí togú 'yì ilí ubú 'díci yá, ni aka ówo roko'bú kesi do sɔlɔne ká ni fú tónó moko. ²⁹ Togú mɔngí kenées wá, ni mɔngí moko nées lá mburu yana zí roko'bú a ɔkúne zí 'yì e kúgu wo. ³⁰ Zíye úku ledre kídí, 'Oto dosí moko, mɔngionzó wá romo wo go mburu yana.'

³¹ "Kpá kenées ngére bi ni ká 'yì e zíne álifú sokó, togú ilí ndéré útú ká okó do ezené ngére bi ni yì ené ká 'yì e ené álifú cí kéré a ni yá, ni aka lúru roko'buné ká ni fú ndéré mɔngí okó nées. ³² Togú owo go kádí roko'buné nda yá, ni kákasa zí ezeokóne nées kídí, 'Okó ndaá ídí wá, yéé idiní yéme dongaráye.' ³³ Ni gi rosé kpá kenées. Togú 'yì ilí ídí 'yì lódú kacíma yá, ídí ótoómo yì ené e za mbá, zia ídine 'yì lódú kacíma.

34 "To'do ni bilámá éyí. Togú ayá lolu wá ní, áyí mēngí lárá a káa be 'di zía áyálúgu roné? 35 Bì ngárá moko ndaá lolu simi a, gbawá gí ro do mēngí ngíti géyí éyí e kíe wá ní, oḍu a ḍuḍú do léféoyó a 'dá'ba. "Yì bì uwú ledre bú ní, idí uwú ledre bì máúku nées."

15

*Muruwayi gí ro Kábìrìkì
(Lúru kpá Matáyo 18:12-14)*

1 Kadra kíe'do 'yì 'dó'dú usóru e gí zì 'yì e kí tǔ'dú 'yì lúyú ledre e oguní go ndìṣi uwú ledre ga bì Yésú nì ndìṣi 'dódo yée zì 'yì e ní. 2 Zì Farúsayo e kí ngíti géyí 'yì 'dódo lorú e ndìṣiyé úku mǎngúngúrú ledre ro Yésú kídí, "O'do nées otóomo 'yì lúyú ledre e zíye ndìṣiyé ánu éyí kéye."

3 Zì Yésú ódróné zíye simi muruwayi kídí, 4 "Togú áyí kí kábìrìkì e zíyí míya (100), zì wo bì kíe'do ní ìndrìné, útúásá otóomo yée ga bì cì eso doa sokó doa ìnyì doa eso (99) nées zíyí ndéreyí gámásó'do wo bì ìndrì kíe'do nées wá? 5 Simi bì ndíki go ní, áyí idí kí mongú rokinyi zíyí ó'bo a ndá'ba kíe 'be. 6 Simi bì ógu goó 'be ní, áyí ndóloyóko lafúyí e yá, "Mándólo sée gí ro zize ndìṣizé kése kí rokinyi gí zía kábìrìkì amá bì ìndrì ní mándíki go." 7 Yésú ya zíye ní, ledre nées nì kpá kenée komo ere. Togú 'yì lúyú ledre kíe'do, oyólo'bó sómú ledre ené go zía ngúngu ledre 'bì Lomo yá, Lomo nì idí kí rokinyi gí roa rómo do tǔ'dú 'yì ga bì oyólo'bóní sómú ledre eyé wá ní.

Muruwayi gí ro késí bì ìndrì ní

8 "Sara togú ngíti kára ní kí komo késí ené sokó (10), zì wo bì kíe'do ní útúìndrì roné gí simi a cìkì 'dǐcì ore, utúásá ùndu pho'du zía ndìṣíné ókósó'do a gí zía ndíki a kí ní wá? 9 Simi bì ndíki go ní, nì ndóloyóko lafúne e kí eze 'be 'bì ené e zía úku ledre zíye kídí, "Mándólo sée gí ro zize ndìṣizé kése kí rokinyi gí zía késí amá bì ìndrì ní, mándíki go." 10 Ledre nées nì kpá kenée komo ere. Togú 'yì lúyú ledre kíe'do oyólo'bó sómú ledre ené go zía ngúngu ledre 'bì Lomo yá, maláyika e mbá niyí idí kí rokinyi gí ro bì kéré 'yì lúyú ledre bì oyólo'bó sómú ledre ené zía ngúngu ledre 'bì Lomo ní."

Muruwayi gí ro owú bì ìndrì ní

11 Zì Yésú kpá úku ngíti muruwayi kídí, "Ngíti o'do nì kóo bo kí wotíne e gbre. 12 Zì wotíja bì owú ní úku ledre zì 'buyé kídí, 'Babá, éyí sǐlǐyí ga bì gí ro ífi báyi yée zize owú 'bì eyí e ní, í'bí 'bì amá mu gí simiyé.' 'Buyé kala kpá wá, zía ífi báyi éyí sǐlǐne zía í'bí 'bì owú 'bì ené bì owú ní.

13 "Lá owú sǐlǐ cùku'dée, zì wotíja bì owú ní úgúoyó 'bì ené éyí bì 'buyé í'bí zía ní mbá 'dá'ba, zía 'dí'bí késí ndéréne gbála

simi ngíti kángá. Zía síníyíonzó késí nées íri simi ledre ga bì ngárá moko ndaá simiyé wá ní. 14 Nì idí kíe ní, 'bú utú go simi kángá bì nì simia íri nées, késí ndaá lolu zía ánu éyí kíe wá. 15 Zía ídine káa do 'yì 'bì moko 'bì ngíti o'do gí dongará mǐngí kángá ga bì íri ní, ndìṣi lúru bì kací mǔkúrú ené e kí í'bí éyí miánu zíye. 16 'Yì í'bí éyí miánu ndaá zía wá, nì nda kóo go gbóo gí ro ánu éyí miánu ga bì 'bì mǔkúrú e ní.

17 "Zía sómúló'bó simi doné zía úku ledre kídí, "Yì 'bì moko ga bì 'bì babá ní, éyí miánu nì gí royé bo kíngaya. Mááyí ndìṣi úyú gí zì 'bú ona ba. 18 Mááyí ndá'ba zíma úku ledre zía máyá, "Babá, málúyú go ro Lomo kpá royí. 19 Máútúásá amá lolu idíma káa do owú 'bì eyí wá. Idí nda óto máa dongará 'yì 'bì moko eyí e." 20 Yóó, zía ñnyíné ndá'bané 'be zì 'buné.

"Zì 'bua lúrúndíki wo gí gbála kí óguné do misi'di, zía ídine kí mongú simikozo gí roa. Zía ngásáne ndéré útúne ro wotíne fáka wo í'bí mandá zía kí 'buné.

21 "Zì wotíja úku ledre zía kídí, 'Babá, málúyú go ro Lomo kpá royí. Máútúásá lolu idíma káa do owú 'bì eyí wá.'

22 "Zì 'bua úku ledre zì 'yì moko e kídí, 'Ngásásé mu 'di'diya ndéréogu kí bilámá bongó, kí ngo'di kí éyí sǐndí zía esí yée. 23 Zise ndéréogusé kí zoro íti óngoonzó a gí ro zize ánu a kí rokinyi. 24 Wotíma ba nì kóo go umbuné. Bì ba ní, nda'baogu go trídri. Ìndrì kóo go, nda'baogu go.' Zíye tónóye ánu éyí kí rokinyi.

25 "Ledre ba nì ndìṣi mēngí roné ní, wotíja bì mongú ní nì aka 'bì ené yáká. Zía ñnyíné gí yáká gírì go sikala ndá'baoguné 'be. Zía ógu ólúne simi gboru kídri kí do 'yì e, ke'bì nì go ndìṣi mēngí roné zíye 'be. 26 Zía ndólo ngúru 'yì 'bì moko bì 'be ore ndú'yú wo kídí, 'Éyí bì mēngí roné ní 'di?' 27 Zì 'yì 'bì moko nées úkulúgu ledre kídí, 'Bisinyí ledre ndaá, lúnduyí kóo ìndrì ní, nda'baogune zì 'busé úku ledre do óngoonzó zoro íti gí ro zì 'yì e ánu a, bì niyí ndìṣi ndéndeke nées.'

28 "Zì ledre nées síníne ro wotíja bì mongú nées gbála, zía ásíné cìkì do misi'di ilí ógu 'be wá. Zì 'buyé ndéréne dódó roné roa idí mu ógu 'be. 29 Zía úkulúgu ledre zì 'buyé kídí, 'Lúru aka, tǔ'dú simibi ga ba za mbá azé kéyí ona. Zíma ndìṣimá óto ùndruyí kí mēngí moko kpá káa zì 'yì 'bì moko ní, í'bí zíma gbawá owú ina zíma gí ro zize ánu a kí lafúma e. 30 Lúru aka nda 'yì máa bì síníyionzó késí eyí mbá do kará ga bì moko ndaá simiyé wá ní, simi bì ledre romo wo, nda'baogu nda goó 'be ní, zíyí úfu za cù íti zía gí ro zì 'yì e óguyé ánu a.'

31 "Zì 'bua úkulúgu ledre zía kídí, 'Lúru ledre máa nées kíe? Mbé bì azé kéyí ona

ní, éyí ga bi 'bi amá ní niyí fú mbá 'bi eyí. ³² Ufuní ítí néesè gí zía lúnduyí néesè ní kóo go umbuné. Bi ba ní, nda'baogu go trídri. Índri kóo go, nda'baogu go.' "

16

Muruwayi gi ro ngiti 'yi 'bi moko

¹ Zí Yésu úku ledre zí 'yi lódú kacíne e kídí, "Ngítí mongú 'yi ní kóo bo, zí 'yi e úku ledre zía kídí, 'yi 'bi moko ené bí ndísi lúru bí kací késí ní, ndísi síní késí. ² Zí mongú 'yi néesè ndólo 'yi 'bi moko ené néesè úku ledre zía kídí, 'Máwú tǔ'dú bisiní ledre go gí royí. 'Dí'biógu aka késí ga bí ndísi méngí moko kíe ní zíma lúru a. Gí zía tónóné karaba ndéréne 'dá'dá, ndá lolú 'yi 'bi moko amá ona wá.'

³ "Yí 'bi moko néesè ya zía ní, 'Mongú 'yi amá ní go ootomo máa gí simi moko. Roko'bumá ndaa gí ro ndéré kí ícì gu kíe zí 'yi e gí ro késí wá, máutúásá kpá ómbo éyí wá, mááyí méngí ba goó 'dí? ⁴ Zía sómúndíki ledre kídí togú kenée yá, gí ro zí 'yi e 'dí'bi néesè simi sùmú gí do kací a bí néesè ndaa lolú simi moko wá ní, néesè ní méngí éyí káa.'

⁵ "Zía ndólo 'yi ga bí kóo ndísiní 'dí'bi késí 'bi mongú 'yi ené gí zía ní. Zía ndú'yú mizefiyé kídí, "Dí'bi kóo késí 'bi mongú 'yi amá gí zíma ndu?'

⁶ "Zía úkulúgu ledre zí 'yi 'bi moko néesè kídí, 'Má'dí'bi kóo gí zíyí kúkú sù'bù míya ìnyí doa ota.'

"Yí 'bi moko néesè ya, 'Ídí nda éké a lá òyú míya eso.'

⁷ "Zía ndú'yú ngítí 'yi kídí, "Bí eyí 'bi ené ndu?'

"Zía úkulúgu a zí 'yi 'bi moko néesè kídí, 'Suwáli kére álfu kíé'do.'

"Zí 'yi 'bi moko néesè úku a zía ya, 'Éké nda lá míya ìnyí doa ota.'

⁸ "Zí mongú 'yi néesè úku ledre zí 'yi 'bi moko ené néesè kídí méngí néesè komokenzì zíyí. 'Yí 'bi do sogo kángá niyí kí komokenzì gí royé kí royé romo do 'yi ga bí 'bi Lomo ní. ⁹ Sée 'yi lódú kacíma e, ídíse méngí bilámá ledre zí 'yi e kí éyí ga bí zíse do sogo kángá ba, gí ro karanée togú éyí ga gére néesè ukúní go yá, ásé nda ndíki bilámá bí bi za fí ní komo ere.

¹⁰ "Yí bí utúásá go lúru bí kací owú éyí ní, ní kpá utúásá lúru bí kací mongú éyí. Togú utúásá lúru bí kací owú éyí wá, utúásá kpá lúru bí kací mongú éyí wá. ¹¹ Togú 'bí'ni owú éyí 'bi do sogo kángá ba gí ro zíyí lúru bí kací a, utúásá lolú kíe wá ní, niyí nda 'bí'ni mongú éyí 'bi komo ere ní zíyí káa be 'dí? ¹² Togú utúásá lúru bí kací éyí 'bi ngítí 'yi wá ní, ambí ní nda 'bí'ni éyí zíyí gí ro zía ídine káa do 'bi éyí ní ne?

¹³ "Yí kíé'do utúásá ídí 'yi 'bi ngére e gbre wá. Ní óto 'bú wo bí kíé'do ní, zía sógó ngítí a. Kpá kenée, utúásá óto ledre Lomo kí késí zíyí mbá owóowó wá."

¹⁴ Gí zía bí Farúsáyo e niyí kí 'bú késí doyé kíngaya ní, simi bí uwíní ledre bí Yésu úku néesè kenée ní, zíye ndísiyè kúgú wo mikúgú. ¹⁵ Zí Yésu úku ledre zíye kídí, "Ndísisé óto rosé zí 'yi e kí ledresé owóowó, ówosé esé bí kídí Lomo owo ledre ga bí do mimbé'desé bú ní wá. Éyí bí do sogo kángá ba ndísiní lúru a kí ledrené owóowó ní, moko ndaa bí ené simi a zí Lomo wá.

¹⁶ "Dá'dá gí zí Yiwáni babatíza, 'yi e ndísiní aka kóo mbá óto úndru lorú bí kóo Músa eké kpá kí ledre ga bí kóo nébí e ndísiní úku yé ní. Simi bí Yiwáni ogú nda ndísi 'dódo bilámá ledre gí ro 'be 'bi Lomo kídí, 'yi e ídíni ówo Lomo káa do Ngére eyé ní, mimbé'deyé ní go mbá írí. ¹⁷ Abú karanée Lomo ní óyóló'bó do sogo kángá ba kí ere yá, ngítí éyí bí kíé'do gí simi ledre ga bí kóo ekéní yé simi lorú niyí 'dí'bióyó a 'dá'ba ní ndaa.'

¹⁸ "Yí bí ootomo me'bené, zía nda ndéréne ofú ngítí kára ní, luyú ledre go. Nda gí ore o'do bí ofú kára néesè go ní, luyú kpá ledre go."

Lázoro e kí o'do bí kí tǔ'dú éyí e zíne ní

¹⁹ "Ngítí mongú 'yi ní kóo bo, kací kadra mbá ndísi ési roné fú lá bilámá bongó, zía ndísiné ánu fú lá bilámá éyí miánu. ²⁰ Zí ngítí géyí 'yi e ndísiyè ìmbíógu ngítí 'yi lerí ní kí ìríné Lázoro, roa ba za mbá ungu, ndísi óto wo tara mbotu 'be 'bi mongú 'yi néesè. ²¹ Lázoro ma'dáa íli tí lá zíne ndísiné ánu nyunyú éyí miánu bí ní ndísi rére sí tarabíza 'bi o'do néesè bí ní káa bí néesè ní úyu gí zí 'bú ke. Simi ledre ga gére néesè mbá zí ìsi ndísiyè léwe ungu ga bí ro Lázoro ní.

²² "Nda simi ngítí sílì, zí 'yi lerí néesè úyuné. Zí maláyika e 'dí'bi wo ndéré kíe do bí kí'dí bí Abaráyama ndísi ndísi ní. Zí mongú 'yi néesè úyuné do óto bí zía.

²³ Zí trídri a ndéréokpó 'bi ené geré do bisiní bí bí 'bi 'do'dó kíngaya ní. Ní síkpí doné lúru bí 'dága káa ní, zía lúrundíki Lázoro 'yi lerí bí kóo ba gbála kí ndísi eyé kí Abaráyama do bilámá bí. ²⁴ Gí zí éyí miówo, zí o'do néesè gbúrógbóne 'dága kídí, 'Áko mongú 'yi Abaráyama, ótoómo ledre zíma, mááyí go úyu. Kása aka Lázoro ídí lá ési nzisíline bí do tifi ní simi íní kídri, ogú é'de a dondenemá, gíe zí owú bí ìríné romá.'

²⁵ "Zí Abaráyama úkulúgu ledre zía kídí, 'Sómú aka lá simi bí kóo áyí aka do sogo kángá ní, rokinyí ní òyú 'bi eyí, zí lerí ídine òyú 'bi Lázoro. Bí ba ní, áyí go simi lerí Lázoro ní go simi rokinyí. ²⁶ Nda kpá

lá ñuú nées wá, mongú gu ni go dongaráze kése. 'Yi ndaá gi yáa ndéréne íri togú giri óguné yáa wá.'

²⁷ "Zi mongú 'yi nées úkulúgu ledre zí Abarayáma kídí, 'Togú kenée yá, kása nda lá Lázoro ma'dáa zize 'be 'dáa. ²⁸ Lúndumá e niyí bo íri ñnyí, idí úku ledre zíye ndaní méngi bisinyi ledre zí 'yi e wá, káa bi niyí ógu kpá simi 'do'dó bi mááyí simi a yáa ba ke.'

²⁹ "Zi Abarayáma úkulúgu ledre zía kídí, 'Fi Lázoro utúasá ndéré íri wá. Idíní ndísi úwú lorú bi kóo Músa eké k'í ledre ga bi kóo nébi e ndísiní úku yée ní.'

³⁰ "O'do nées ya, 'Fi, mongú 'yi, ili za cù 'yi bi urú go gi simi umbu ní, zía ndéréne úku ledre nées zíye ne niyí fú ngúngu a.'

³¹ "Abarayáma ya zía ní, 'Togú utúasání eyé ngúngu ledre 'bi Músa e k'í nébi e wá, abú 'yi urú gi simi umbu zía ndéréne úku ledre zíye ya, utúasání eyé kpá fú lá ngúngu a wá.' "

17

Yésu 'dodo ledre zí 'yi lódú kacíne e

(Lúru kpá Matáyo 18:6,7,21,22, Máriao 9:42)

¹ Zí Yésu ñnyiné úku ngíti ledre zí 'yi lódú kací nées kídí, "Yi bi ndísi lóndo lafúne e gi ro zíye lúyú ledre ní, ni go gbóo. 'Yi máa nées ni ndíki mongú bisinyi nduwú. ² 'Yi káa zí nées, 'be kóo do ódóngéří mongú tutú ro goa do úcú wo kíe bu simi mongú iní zía úyuné íri. Gi zí wo bi ni óto owú bi cúku'dée káa zí wo ba zía lúyú ledre ní. ³ Komosé idí idí rosé.

"Togú ngúru 'yi gi dongará 'yi ga bi ngúnguní ledremá go ní, luyú ledre go yá, idísé lorú wo. Togú oyólo'bó sómú ledre ené go yá, idísé ótoómo ledre zía.

⁴ "Togú luyú ledre royí k'í'dí ñnyí doa gbre (7) kadra k'í'do, zía kpá óguné ziyi k'í'dí ñnyí doa gbre (7) kadra k'í'do ya idí ótoómo ledre zíne yá, idí ótoómo ledre zía." ⁵ Kadra k'í'do zí 'yimikása 'bi Yésu ñnyiyé úku ledre kídí, "Ngére, idí sáká zée, zize ngúngu ledre eyí nda za kángaya."

⁶ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Abú ledre 'bi Lomo bi ngúngu ní ni cúku'dée káa zí kífú kágá bi musitáda ní yá, áyí útúasá úku ledre zí mongú kágá bi káa zí ngónó ní kídí, 'I'biyó royí gi ore, ziyí ndéré tóroyí gbála simi mikavu 'dáa.' Kágá nées ni úwú yi, zía méngi a tí kenée."

⁷ Zí Yésu kpá úku ngíti muruwayi zíye kídí, "Togú 'yi 'bi moko nda'baogu go 'be gi do bi moko gáa ndísi méngi a ní, mongú 'yi ené ni geré úku ledre zía ya, 'Ógu ndísi bi ánu éyí?" ⁸ Fi, mongú 'yi ené ni úku ledre zía kídí, 'Méngi éyí miánu 'bi tagá zíma ánu a k'í, áyí nda fú ógu ndísi bi ánu

'bi ené éyí.' ⁹ Simi ledre ga gére nées mbá, mongú 'yi nées utúasá ené 'bí mbófo éyí zí 'yi moko nées wá gi zía nées moko bi ogu gi roa ní. ¹⁰ Ledre nées ni gi rosé kpá kenée. Togú méngisé moko bi 'í'biní zise ní go yá, idísé lá úku a kídí, 'Azé 'bi ezé lá 'yi 'bi moko e, ndísi zé méngi ñuú moko bi 'í'biní zise ní.' "

Ya'dá e sokó k'í umbunonó royé

¹¹ Simi bi Yésu ni do misi'di mindéréne simi Yerusaléma ní, nderé kóo kpurú gi dongará kángá ga bi gbre, Samáriya k'í Galiláya ní. ¹² Zíye ndéréogúyó go simi ngíti do 'bé, zí ya'dá e sokó (10) mbá k'í umbunonó royé ógu tóroyé dogbořu misi'di re kenée. ¹³ Simi bi Yésu ogu nda go gbóo ní, zíye ñnyiyé mbá ótrú ndólo wo kídí, "Áko, Yésu, mongú 'yi, idí lúru lerize ziyí sáká zée ke."

¹⁴ Zí Yésu lúru yée zía úku ledre zíye kídí, "Ídisé ndéré zí 'yi 'dáná éyí e gi ro zíye lúru rosé togú umbunonó nées ukú go yá." Niyí ndéréogú yana ní, royé ni go bilámáne.

¹⁵ Simi bi ngúruyé luru roné ni go bilámáne ní, zía ndá'baoguné ndísi 'í'bilúgu mbófo éyí zí Lomo k'í kúrúne 'dága. ¹⁶ Zía útúne ló'bu komoné bi kó'dú Yésu ndísiné mbófo wo gi zía ndaá 'bi ené Yúda wá, ni gi simi kífú 'yi ga bi Samáriya e ní.

¹⁷ Zí Yésu ndú'yú wo kídí, "Ndaá 'bi ené bi gáa ásá sokó ní wá? Sara yée ga bi ñnyí doa eso ni niyí nda goó 'da?" ¹⁸ Bi zí 'yi lóngó ba óguné ñuú ne 'í'bilúgu mbófo éyí zí Lomo ní?" ¹⁹ Zí Yésu úku ledre zí o'do máa nées kídí, "Gi zía bi ngúngu ledre 'bi Lomo go ní, Lomo yomo yi, go, ndá'ba yi eyí mu 'be."

Ledre gi ro 'be 'bi Lomo

(Lúru kpá Matáyo 24:23-28,37-41)

²⁰ Nda gi ore zí Farusáyo e ndú'yú Yésu kídí, "Lomo ni ógu idíne káa do ngére do sogo kángá k'í be 'dí?" Yésu ya zíye ní, "Miógu Lomo idíne káa do ngére, lurúní eyé k'í komo 'yi káa zí bi ndísisé sómú a nées wá. ²¹ 'Yi e utúasání kpá úku a bi kídí, 'Lúrúsé aka, ni goó ba, togú ní goó bi 'dáa ba wá,' gi zía Lomo ni cakaba go dongaráse."

²² Zí Yésu úku ledre zí 'yi lódú kacíne ga gére nées kídí, "Sindí kadra ni ógu zise idísé nzíyisé gi ro lúru mindá'baógu Owú 'bi 'Yíma'dí, tí lá útúasásé lúru ndíki a wá. ²³ Ngíti géyí 'yi e niyí úku ledre zise kídí, 'Owú 'bi 'Yíma'dí ogu go ona togú mbú ogu go 'dáa yá,' ndásé úwú ledre eyé ga gére nées wá. ²⁴ Gi zía mindá'baógu Owú 'bi 'Yíma'dí ní idí káa zí mi'balé'be iní bi 'bile'be zía óngóné kú gi komo ere zaá gi

bi ní. ²⁵ Éyí bí ní aka ídí ní, 'yí ga bí niyí aka trídírí ba niyí ásí gí romá, zíye 'dó'do máa kíngaya kí tú'dú ríkí sí do 'do'dó e kí.

²⁶ "Simi sɛndí kadra bí Mááyí ndá'baogú simi a ní, miméngí ledre 'bí 'yíma'dí e ní ídí ené cé káa zí ledre kóo 'yí e ndíşíní méngí a simi sɛndí kadra bí kóo 'bí Nówá ní. ²⁷ 'Yí e otoní 'yí eyé komoyé ðùj ro éyí miánu eyé e kí éyí miéwé eyé e, zí ngítí géyí kí ofú royé. Zí ledre nées méngí roné kenée gí simi sɛndí kadra bí zí Nówá kí 'yí 'bí 'be 'bí ené e olúye mbá simi kuřungba ní. Zí mongú iní úcuné úfuónzó 'yí ga bí kóo sága ní mbá.

²⁸ "Ledre nées méngí kóo roné kpá kenée simi sɛndí kadra 'bí ngítí mongú 'yí kí iríné Lóto. 'Yí e otoní 'yí eyé kóo komoyé ðùj ro éyí miánu e kí éyí miéwé eyé e, ngítí géyí niyí ndíşí 'bí eyé úgúoyó éyí e, ngítí géyí ndíşíní 'bí eyé úgú éyí e zíye, ngítí géyí niyí 'bí eyé ó'do éyí ngítí géyí ndíşíní 'bí eyé úbú 'díçí e. ²⁹ Simi sɛndí kadra bí Lóto kí owú 'bí ené e olúoguní gí simi Sodóma ní, zí Lomo kasaogú pho'du kí mingurogó so pho'du bí ndíşíní ndóló a barútu ní gí komo ere ndíşí é'díne zí 'yí ga bí kóo ore ní ářáónzó royé mbá.

³⁰ "Ledre nées ní ídí cé kenée simi sɛndí kadra bí Owú 'bí 'Yíma'dí ndá'baogú simi a ní. ³¹ Simi sɛndí kadra nées ní, 'yí bí ní do 'díçí ní, ndaa ndítíogú olú 'díçí gí ro 'dó'dú ogú 'yí ené e sága kí wá. Wo bí gáa ní 'bí ené yáká ní, utúasá ndá'baogú 'be kí wá. ³² Ídíse sómúndíki ledre bí kóo méngí me'be Lóto ní. ³³ Togú 'yí ya nées ili ndíşí lódú kacíma wá káa bí nées ní úyu yá, omo ené e wá. 'Yí bí ya nées ní lódú kacíma, abú nées uyu yá méngí éyí wá ní, uyu ené e wá. ³⁴ Máuku zise, simi ndùlù bí ledre nées ní méngí roné simi a ní, togú 'yí e gbre niyí mi'du'duyé do řangba kíe'do yá, wo bí ngungu ledremá go ní, Lomo ní 'dí'bi ðùj wo zía otoómo eze a nées kenée. ³⁵ Kará e gbre niyí do bí úşu éyí, Lomo ní 'dí'bi wo bí ngungu ledremá go ní, zía otoómo eze a nées kenée. ³⁶ Kpá kenée ya'dá e niyí ídí yáká gbre, wo bí ngungu ledremá go ní, Lomo ní 'dí'bi ðùj wo zía otoómo eze a nées kenée."

³⁷ Zí 'yí lódú kacíga ga gére nées úku ledre zía kídí, "Ngére, ledre máa nées ní méngí roné 'da?"

Zí Yésú úkulúgu ledre zíye simi muruwayi kídí, "Ledre máa nées lo'bo wá, ní ídí cé káa zí umbu bangá bí bí zí lugunu e ówo a mbá ní."

18

Ndásé 'dó'dó gí zí iní iní zí Lomo wá

* **18:12** 18:12 Kíe'do gí simi sokó: Kací Lorú 'bí Músa, togú Yúda e owoní éyí go niyí ifi simia sokó, do 'dí'bi kémbí a gí simia do í'bi a zí Lomo.

¹ Gí do kací ledre nées ní, zí Yésú 'dódo ledre zí 'yí lódú kacíne ga gére nées gí ro ledre 'bí iní zí Lomo, ndaní 'dó'dó gí zí iní iní zí Lomo wá. ² Zía úku ledre zíye kídí, "Ngítí ngére 'bí ngítí kángá ní kóo bo, ndaa 'bí ené 'yí éré Lomo wá, somú ené kpá do 'yí e wá. ³ Kára umbu ní kóo bo simi kángá 'bí ngére máa nées ngítí géyí 'yí e méngí kóo wo bisinyíne. Zí kára nées ndíşí éříné kí ngbanga ené nées zí ngére nées má.

⁴ "Zí ngére nées ásiné kí sáká kára nées kí ngbángbá sɛndí kadra. Odú a, zía úku ledre zíne kí roné kídí, "Abú mándá 'yí éré Lomo wá, másómú kpá do 'yíma'dí e wá yá, ⁵ ní miútuásáne zíma sáká kára ba. Togú máméngí kenée wá, ní fú lá ndíşí ogú 'dó'do máa."

⁶ Zí Yésú úku ledre zíye kídí, "Ngére nées ndaa 'bí ené 'yí éré Lomo wá, sómúse aka simi ledre bí uku nées. ⁷ Sómúse Lomo utúasá méngí bílamá ledre zí 'yí ga bí ndíşíní ndú'yú wo gbùj gí ro sáká éyí ní wá? Ní ndíşí ógólúgu yée fú lá miógólúgu? ⁸ Ní ndíşí sáká yée 'diya. Simi bí karanée, Owú 'bí 'Yíma'dí ní ndá'baogú ní, ní kpá fú ógundíki 'yí e kí ngungu ledrené?"

Muruwayi gí ro Farúşayo e kí 'yí 'dó'dú usóru

⁹ Zí Yésú kpá úku muruwayi gí ro 'yí ga bí ndíşíní lúru royé kídí yée niyí ye mbígí 'yí 'bí Lomo, zíye ndíşiyé lúru çáyi lafúye e mbá milúru çáyi ní ¹⁰ kídí, "Kadra kíe'do, zí ya'dá e gbre ñnyíye ndéreye simi 'Díçí 'bí Lomo iní iní zí Lomo. Ngítí a 'bí ené Farúşayo, ngítí a 'bí ené 'yí 'dó'dú usóru gí zí 'yí e. ¹¹ Zí wo bí Farúşayo ní ñnyí tóroné 'dága mbófo roné zí Lomo kídí, 'Mbófo éyí zíyí Lomo, gí zía mándá 'bí amá 'yí lúyú ledre káa zí 'yí ugu e wá, kpá káa zí ngítí géyí 'yí ga bí ndíşíní méngí bisinyí ledre ní wá, máoto komomá ðùj ro me'bemá. Mándá 'bí amá kpá káa zí 'yí 'dó'dú usóru bí 'dáa ba wá. ¹² Simi sɛllí ñnyí doa gbre (7), mándíşí óřú taramá kí'dí gbre máánu éyí wá. Zíma ndíşímá í'bí ngítí géyí éyí ga bí mándíşí ndíki yée ní káa do tákpásíř zíyí!.*

¹³ "Nda nées ní, zí ngítí o'do bí ní 'bí ené 'yí 'dó'dú usóru ba ñnyíne 'búó'bú roné ndére tóroné gbála, ótú doné bí kí lerí gí zí lúyú ledre ené ndíşí iní iní zí Lomo kí ndíşí óngbo kó'dúne kídí, 'Lomo, mááyí 'yí lúyú ledre, ídí otoómo ledre zíma."

¹⁴ Zí Yésú úku ledre zíye kídí, "Máuku zise ma'díi, 'yí bí nda'ba gí ore drá lúyú ledre ndaa lolú roa wá ní, ní wo bí ndíşí 'búó'bú roné iní iní zí Lomo ní,

ndaá Farusáyo bi gáa née wá. 'Yì bí ndìjì 'búó'bí roné mì'búó'bí ní, nì idí kí ledrené owóowó, wo bi ndìjì óto ledrené owóowó ní, niyí óto wo nde."

Yésu i'bí úndru zì mìnzéré owù e

(Lúrú kpá Matáyo 19:13-15, Máriko 10:13-16)

¹⁵ Kadra kǐé'do zì 'yì e ndìjì óguyé kí owù 'bi eyé e zì Yésu gǐ ro zía i'bí úndru zíye. Zì ledre née kóo síníyí ené ro 'yì lódú kacíga misinyí. Zíye úku ledre kídí ndásé ndìjì 'dó'do mongú 'yì kí ledre esé née wá.

¹⁶ Yésu ya zíye ní, "Ídísé otoómo mìnzéré owù e zíye óguyé zíma, ndásé ógólúgu yée wá. Mbigí 'yì ga bí 'bi 'be 'bi Lomo ní, yì ené dujé yee ga bí ndìjìni otoómo royé káa zì mìnzéré owù e ní. ¹⁷ Ma'díi, 'yì ga bí ilíní otoómo royé káa zì mìnzéré owù e zì Lomo ídine Ngére eyé wá ní, utúasání ógu 'be 'bi Lomo wá."

O'do bi kí tú'dú éyì zíne ní

(Lúrú kpá Matáyo 19:16-30, Máriko 10:17-31)

¹⁸ Kadra kǐé'do zì ngiti mongú 'yì óguné ndú'yú Yésu kídí, "Mongú 'yì, áyí bilámá 'yì 'dódo ledre, éyì bí máidí méngí a zíma ndiki trídri bí za fí ní 'dì?"

¹⁹ Zì Yésu úkulúgu ledre zía kídí, "Éyì bí ndólo máa gǐ roa bilámá 'yì ní 'dì? Odú bilámáne 'yì yì ené dujé Lomo. ²⁰ Ówo lorú bí Músa eké kídí, 'Ndásé só'do rosé kí 'yì bí ófúsé rosé kéne wá ní wá, ndá úfu 'yì wá, ndá úgu ugu wá, ndá řaranga wá, ídì óto úndru 'buýí kí mbágáyí ní bú bilámáne.'" "

²¹ Zía úkulúgu ledre zì Yésu kídí, "Mátónó kóo méngí ledre ga gére née go kú gǐ do owúma ndéréóguné gǐ karaba."

²² Simi bí Yésu uwú ledre née kenée ní, zía úku ledre zía kídí, "Bilámáne, ngítí ledre ní bo kǐé'do méngí aka wá. Ídì ndéré uguóyó éyì ga bí zíyì 'be ní mbá 'dá'ba. Zíyì i'bí késiye zì 'yì lerí e, zíyì ndá'baóguýí lódú kacíma. Áyí ídì kí tú'dú éyì e zíyì komo ere."

²³ Simi bí o'do née uwú ledre née kenée ní, zì bí síníyine roa gǐ ro éyì ené e gǐ zía ní 'yì bí kí tú'dú éyì e zíne ní. ²⁴ Zì Yésu lúru kací o'do née kí ndéré, zía úku ledre zì 'yì lódú kacíne e kídí, "Máúku zise ma'díi, nì miórúné kángaya zì 'yì ga bí kí tú'dú éyì e zíye ní gǐ ro zíye óguyé 'be 'bi Lomo. ²⁵ Nì ídì mì'diýine zì gémele olúphútrú bí gǐ simi gu líbira, tí lá ní ídì miórúné kángaya zì 'yì bí kí tú'dú éyì e zíne ní óguné 'be 'bi Lomo."

²⁶ Zì 'yì ga bí uwúní ledre bí Yésu úku née ndú'yú Yésu kídí, "Togú nda go kenée ní, ambí ní nda ómo ne?"

²⁷ Zì Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Éyì bí ní miórúné zì 'yìma'dí e ní, orú ené zì Lomo wá."

²⁸ Zì Pétero úku ledre zía kídí, "Mongú 'yì, sara zée ga bí ootoomozé yì ezé e go mbá zize i'bí rozé lódú kacíyì ba, ledre ní idí gǐ rozé káa be 'dì?"

²⁹ Zì Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Ma'díi, togú 'yì ootoomo 'be 'bi ené go, kí me'bené kí owù 'bi ené e, lúnduné e kí 'yì ga ndikioguní wo ní gǐ ro zíne ídine 'yì 'bi 'be 'bi Lomo yá, ³⁰ Lomo ní i'bí tú'dú éyì e zì 'yì máa née, zía kpá ndiki trídri bí za fí ní gǐ zì Lomo ma'dáa."

Yésu uku'dodo ledre umbuné

(Lúrú kpá Matáyo 20:17-19, Máriko 10:32-34)

³¹ Gǐ do kací ledre née ní, zì Yésu ndólo 'yìmikása ené ga bí sokó doa gbre née 'dì sogo, zía úku ledre zíye kídí, "Káa zì bí azé go ndéré simi Yerusaléma ba, ídísé ówo a bilámáne kídí, ledre ga bí kóo nébì e ukuní yée 'desí, gǐ ro Owù 'bi 'Yìma'dí ní, niyí go ógu méngí royé mbá káa zì bí kóo ukuní ní. ³² Niyí i'bí nǐngángá a zì asikíri ga bí 'bì Róma ní, zíye ndìjìyé kí fólo wo, kí úkucáyí wo, zì ngítí géyì kí údrú súrú roa, zíye ócò wo, do 'dì'bi wo úfu a. ³³ Simi bí otóní bí zía ní, zía méngíné lá dujé sílì gbre, nda simi ota sílì, zía úru ené."

³⁴ 'Yì lódú kacíga owoní eyé ini ledre gǐ simi ledre bí ndìjì úku a née wá. Gǐ zía ledre née ní yì ené miótoécíné gǐ zíye.

Yésu líkpí komo o'do bi lúru bí wá ní

(Lúrú kpá Matáyo 20:29-34, Máriko 10:46-52)

³⁵ Simi bí Yésu nderé ógu go gbóo kí Zéríko ní, zíye ógundíki ngiti o'do komoa ndaa mindísiné dogború misí'di kenée ndìjì ómbo éyì gǐ zì 'yì e. ³⁶ Simi bí uwú do tú'dú 'yì e kí ndìjì ndéré ní, zía ndúndu'yú kídí, "Bíé karaba ledre 'dì bí tú'dú 'yì e ndìjìni ndéré káa ní ní?" ³⁷ Zì ngítí géyì 'yì e úku ledre zía kídí, "Yésu bí 'yì 'bì Nazeréta ní ndéréne bí zì tú'dú 'yì e ndìjìyé lódú wo née."

³⁸ Geré zì o'do née gbúrógbóne 'dága kídí, "Yésu bulúndu ngére Dawídí, ídì ówo ledre kíma."

³⁹ Zì ngítí géyì 'yì e gǐ dongará 'yì ga bí niyí ndìjì ndéré née ñnyíyé úcuómo wo kídí, ndá gbúrógbó wá. Zía nda gbúrógbóne 'dá'dá kángaya kídí, "Yésu bulúndu ngére Dawídí, ídì ówo ledre kíma."

⁴⁰ Zì Yésu tóroné zía úku ledre zì 'yì ga gére née idíní 'dì'bioguní o'do née giri zíne yáa. Simi bí 'dì'bioguní wo ní, zì Yésu

ndú'yú wo kídí, ⁴¹ "Éyí bí ìlì máídí méngì a zìyí ní 'dì?"

Zíá ùkúlúgu ledre zí Yésù kídí, "Ngére, máílì lá òdù lùrú bí."

⁴² Zí Yésù úku ledre zía kídí, "Gì zía bí ngúngu ledre 'bí Lomo go ní, komoyí líkpí mu." ⁴³ Tí ma'dúì, zí komoa líkpíne zía geré útúne do kací Yésù ndéré kí 'bílúgu mbófo éyí zí Lomo. Simi bí tǔ'dù 'yí ga gére nées lúrúní ledre bí méngì roné nées kenée ní, zíye tónóye kpá ndìsì mbófo Lomo.

19

Yésù nderé ngu 'be 'bí Zakáyo

¹ Zí Yésù óguyé simi ngíti gara kí ìríné Zéríko, ní yí ené fú lá mǐndéréókponé. ² Ngíti mongú 'yí kí tǔ'dù éyí e zíne ní simi gara nées ore kí ìríné Zakáyo, ní manda 'dá'dá 'bí 'yí 'dó'dù usóru gí zí 'yí e ndìsì 'bì a zí akúma. ³ Simi bí Yésù olú simi gara nées ore ní, Zakáyo ìlì kóo gí ro zíne lúrú wo, mǐsì'dì ndaá zía wá gí zía ní gbúgbú 'yí, 'yí e ofúní kóo go. ⁴ Zí Zakáyo ngásá 'dəcì bí ndéré ékíné komo mongú bongó kí'dí bí Yésù ní ógú ndéréókponé gí ore ní.

⁵ Zí Yésù óguné sǐ kágá nées ore, zía lúrú bí 'dága, zía ndólo Zakáyo kídí, "Zakáyo ndítí ógú girí mu 'diya, mááyí ba ndéré ngu 'be 'bí eyí." ⁶ Zí Zakáyo ndítí óguné 'dí'bí Yésù ndéré kée 'be 'bí ené, zía yéme mongú éyí miánu zí Yésù kí 'yí ené e mbá.

⁷ 'Yí ga bí owoní Zakáyo bú ní, simi bí uwúní ledre bí Yésù uku kídí nées ní ngu 'bí Zakáyo ní, zíye ndìsìyé úku mǐngúgúrú ledre kídí, "Nderé ngu 'be 'bí 'yí lúyú ledre."

⁸ Simi bí ndìsìní nda go ní, zí Zakáyo ìnyíoguné úku ledre zí Yésù kídí, "Ngére, éyí ga bí 'bí amá 'bí 'be ní, mááyí ìfí simiyé 'bì yée zí 'yí lerí e. Togú má'dí'bí kóo késì go gí zí 'yí e kí yatané simi ugu yá, mááyí 'bílúgu a zíye kpá kí yatané rónomé mǐrómo kí'dí eso (4)."

⁹ Zí Yésù ìnyíné uku ledre zí Zakáyo kídí, "Zakáyo, yíí kí 'yí 'bí 'be 'bí eyí e mbá, Lomo ootomo lúyú ledre esé go karaba gí zía áyí bulúndu Abarayáma. ¹⁰ Owú 'bí 'Yíma'dí ogú ené gí ro bilámá 'yí e wá, ogú yí ené gí ro gámásó'do 'yí lúyú ledre e gí ro yómo yée."

Muruwayi gí ro mǐsì'dí 'bí méngì moko kí késì

(Lúrú kpá Matáyo 25:14-30)

¹¹ Zí 'yí e ndìsìyé kpá fú uwú ledre ga bí Yésù ndìsì úku yée ní. Simi bí nderéoguní go gbóo kí mongú gara bí Yerusaléma ní, ngíti géyí 'yí e somúní 'bí eyé kóo go geré kídí sǐndí kandra bí zíye ídíye 'yí 'bí 'be 'bí Lomo ní ogú go. Gí zí kényí nées ní, zí Yésù úku ledre zíye simi muruwayi kídí, ¹² Zía

úku ledre zíye kídí, "Ngíti mongú 'yí ìnyí kóo gí simi kángá ené ndéréne simi ngíti kángá gí ro do óto nées girí mongú ngére, zíne ndá'baóguné ìdíne ngére simi kángá ené. ¹³ Simi bí ayí go gí ro ndéré ní, zía ndólo 'yí ené ga bí sokó 'bí moko ore ní, zía ótoómo késì do sǐllye kídí, 'Ídí méngì moko kí késì amá ba zía ngbórone zíma ndá'baógumá ndiki a.'

¹⁴ "Tǔ'dù ngíti géyí 'yí ga bí sǐ sǐllye ore ní, sogóní yí eyé wo mǐsógó. Zíye kása 'yí zí mongú ngére kídí, 'Lízé ezé do óto o'do nées káa do ngére dozé wá.'

¹⁵ "Simi ledre ga gére nées mbá, do tí óto wo káa do ngére. Simi bí nda'baogu ní, zía kákasa zí 'yí 'bí moko ené ga bí ootomo késì do sǐllye gí ro zíye ngbóra a ní, ìlì go zíne ówo a.

¹⁶ "Zí mǐzefiyé úku ledre kídí, 'Mongú 'yí, késì kóo 'bì zíma míya kíé'do gí ro ngbóra a ní, ndikiogu owú e go míya sokó.'

¹⁷ "Mongú 'yí ené ya zía ní, 'Mbófo éyí áyí bilámá 'yí 'bí moko. Káa zí bí útúasá go lúrú bí kací owú késì bí cuku'dée ní, máoto yíí go káa do ngúru mongú 'yí ndìsì lúrú bí kací gara amá e sokó.'

¹⁸ "Zí gbre 'yí úku ledre kídí, 'Mongú 'yí, késì máa 'bí amá bí 'bì zíma míya kíé'do gí ro ngbóra a ní, ndikiogu owú e go míya ìnyí.'

¹⁹ "Mongú 'yí ya zía ní, 'Máoto yíí go káa do ngúru mongú 'yí ndìsì lúrú bí kací gara amá e kpá ìnyí.'

²⁰ "Zí ota 'yí 'dí'biógu 'bí ené tí òdù komo késì kóo mongú 'yí ené 'bì zía ní. Zía úku ledre kídí, 'Mongú 'yí, 'bí amá késì bí 'bì zíma míya kíé'do ní ní goó ba, cé do bí nées. Máodo wo, zíma ótoécí a rǐí káa bí ní ìndrì. ²¹ Máméngì kenée gí zí ngírì, gí zía ndá 'bí eyí 'yí ndéndeke kí 'yí e wá. Éyí bí ngára ndaá 'bí eyí wá ní, ndìsì 'dí'bí a. Éyí kací ngíti 'yí gí yáká, zíyí 'dí'bí a káa zí 'díyí yíí ní.'

²² "Ngére ya zía ní, 'Áyí bicayi 'yí 'bí moko. Mááyí go 'dəcì ngbangayí káa zí bí úku nées. Ówo bú bilámáne kídí, mándá 'yí ndeke wá. Éyí bí ngára ndaá 'bí amá wá ní, mándìsì 'dí'bí a. Éyí kací ngíti 'yí yáká, zíma 'dí'bí a káa zí má'díyí máa ní.

²³ Éyí bí óto késì amá gí zía simi moko gí ro zía ngbórone wá ní 'dí? Káa bí mááyí ógú ba ndíki a ndiki owú go.'

²⁴ "Zí ngére úku ledre zí ngíti géyí 'yí 'bí moko ga bí niyí mítóroyé kenée ní kídí, "Dí'bisé míya bí kíé'do nées mu gí zía zise 'bì a zí wo bí ní kie zíne sokó ní.'

²⁵ "Zí ngíti géyí 'yí 'bí moko ga gére nées ùkúlúgu ledre zí ngére kídí, 'Mongú 'yí, ezézé nées ní go kí késì zíne 'dényé sokó.'

²⁶ “Ngére ya zíye ní, ‘Máúku zise ma’díi, ‘yì bí nì kí tǔ’dù éyì e zine ní, niyí í’bí yata a zía. Wo bí kí éyì e zine cúku’dée ní, niyí ‘dí’bióyó a gí zía ‘dá’ba. ²⁷ ‘Yì ga bí otoní royé káa do ezeokóma e ní, ídísé ‘dí’biógù yée kó’dúma ona úfu yée ‘dá’ba.’”

Yésu olú simi Yerusaléma kí mongú roko’buné

(Lúrú kpá Matáyo 21:1-11, Máriko 11:1-11, Yiwáni 12:12-19)

²⁸ Nda gí do kací ledre ga bí Yésu uku yee ní, zí Yésu ñyìnè kpá fú lódù misì’di ndéréne simi Yerusaléma. ²⁹ Simi bí nderéogù go gbóo kí owù gara ga bí gbre Betefége kí Beteniya do landa bí kí kágá ga bí ndísini ndólo yée Olíva doné ní, zía kása ‘yì lódù kacíne e gbre kídí, ³⁰ “Ndéréokpósé mu simi gara bí kó’dúze íri nées, simi bí ásé go olú íri ní, ásé ndíki phàrangá Dongí bí ngará ekíni aka doa wá ní miódóotoné dogbořù misì’di kenée. Ídísé líkpí a ógù kíe zíma yáa. ³¹ Togù ngítí ‘yì ndu’yú sée ya líkpísé bangá nées gí ro ‘díya yá, ídísé úku a zía kídí, ‘Ngére iline.’”

³² Zí ya’dá ga gére nées ndéréye ndíki éyì e tí káa zí bí gáa ngére uku ní. ³³ Simi bí tonóní líkpí a ní, zí mǎngíga úku ledre kídí, “Ndísísé líkpí bangá nées gí ro ‘dí?”

³⁴ Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Ngére iline.”

³⁵ Zíye ógù kí bangá nées, zíye ónzó bongó eyé e doa, zíye ìmbíóto Yésu gá doa.

³⁶ Zí ngítí géyì ‘yì e ónzó ‘bí eyé bongó eyé e do misì’di óto úndru Yésu kíe gí ro zía ógù ndéréokpóne gí doa.

³⁷ Simi bí nderéogù go gbóo kí misì’di bí ndurù’bù gí do Landa Olíva ní, zí tǔ’dù ‘yì lódù kacíga ga gére nées tónóye ndísi mbófo Lomo kí mongú rokinyi kí kúrúye ‘dága kací mǎnguroko ledre ga bí Yésu mengi yée zíye lúrú a za cù kí komoyé ní.

³⁸ Zíye ndísiyè úku ledre kídí, “Úndru idí idí zí ngére bí ogù kí ñrì Ngére Lomo ní.”

“Mǎndísi ezé kéye idí idí bilámáne. ‘Yì e za mbá idíni í’bí mbófo éyì zí Lomo bí nì komo ere ní.”

³⁹ Zí ngítí géyì Farúsáyo ga bí dongará tǔ’dù ‘yì ga gére ní ñnyiyé úku ledre zí Yésu kídí, “Mongú ‘yì, idí úku ledre zí ‘yì lódù kací ‘yì ga gére nées ndaní ndísi úku ledre kí gbúrógbó kenée wá.”

⁴⁰ Yésu ya zíye ní, “Máúku zise ma’díi, togù yaá ‘yì ga gére nées ndaní gbúrógbó wá, tutù ga bí nées niyí ñnyí mbá gbúrógbó kí ndísi mbófo máa.”

⁴¹ Simi bí nderéogù go gbóo kí Yerusaléma, lurú do gara go cáa ní, zía útúne íni ini. ⁴² Zía úku ledre kídí, “Áko ‘yì ga bí ‘bí Yerusaléma ní, ‘yì lódù kacíma owoní éyì bí yée niyí mǎngí a zí dongaráye ídine bilámáne kí Lomo ní go. Nì kóo idí bilámáne togù ñnyísé káa mbá ówo a kenée ní. Tí lá nì yì ené mǎl’boné gí zise. ⁴³ Ídísé ówo a kídí, ezeokóse niyí ógù tóro ‘díki gara esé gbaá, zíye ndísiyè ñcì okó rosé bí olúógusé ndaá. ⁴⁴ Niyí ‘déwe gara nées, zíye síníyónzó éyì ga bí ore ní mbá ngítí éyì bí nì idíaká ní ndaá. Éyì nées nì mǎngí roné kenée gí zía ówosé esé sǎndí kadra bí Lomo ógù yómo sée simi a ní wá.”

Yésu olú ‘Díçì ‘bí Lomo

(Lúrú kpá Matáyo 21:12-17, Máriko 11:15-19, Yiwáni 2:13-22)

⁴⁵ Zí Yésu olúne do ligá ‘Díçì ‘bí Lomo, zía lágaoyó ‘yì ga bí ndísini úgúoyó éyì e ore ní mbá ‘dá’ba. ⁴⁶ Zía úku ledre zíye kídí, “Nì miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, “Díçì amá nì ‘díçì ‘bí ini zíma,” “Tí lá óyóló’bósé nda yì esé go káa do bí ló’bo ‘bí ‘yì ugu e.”

⁴⁷ Gí do kací ledre nées ní, zía nda ndísiné ‘dódo ledre zí ‘yì e simi ‘Díçì ‘bí Lomo kací kadra mbá. Gí zí ledre nées ní, zí manda ga bí ‘bí ‘yì ‘dáná éyì e, kí ‘yì ga bí ndísiní ‘dódo lorù bí Músa eké ní, kpá kí ngítí géyì mǎnguroko ‘yì e, zíye ndísiyè yéme ledre gí ro úfu Yésu. ⁴⁸ Misi’di bí zíye ndíki a gí ro úfu wo ní nda gí zía ‘yì e ndísiní yì eyé mbá úwú ledre ga bí Yésu ma’dáa ndísi úku yee ní.

20

Yúda e ndu’yúni Yésu

(Lúrú kpá Matáyo 21:23-27, Máriko 11:27-33)

¹ Kadra kǎé’do zí Yésu ndísiné ‘dódo ledre kpá kí úku bilámá ledre ‘bí Lomo zí ‘yì e do ligá ‘Díçì ‘bí Lomo. Nì idí kíe ní, manda ga bí ‘bí ‘yì ‘dáná éyì e kí ‘yì ‘dódo lorù e ‘bí Músa nda kpá kí ngítí géyì mǎnguroko ‘yì ‘bí Yúda maáge oguní go. Zíye ndu’yú Yésu kídí, ² “Yì ba, ambí í’bí roko’bù zíyì ndísiyè ‘dódo ledre kíe simi ‘Díçì Kótruro ní ne?”

³ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “‘Dá’dá zíma kí úkulúgu ledre zise, mǎndu’yú aka sée. ⁴ Roko’bù bí Yiwáni ndísi í’bí babatíza kíe zí ‘yì e nées ndíki gí ‘da? Lomo í’bí zía ne gí komo ere, togù kenée wá ní, nda ‘yíma’dí e gí do sogo kǎngá gí ona?”

⁵ Zí ya’dá ga gére nées tónóye ódroyé dongaráye kídí, “Togù uku luguzé ledre

zía kídí, Lomo i'bí roko'bu ne zí Yiwáni yá, ni geré úku a kídí, 'Sara togú kenée ní nṅunṅuzé nda ledre ené wá gí ro 'di?'⁶ Togú ukuzé kídí, "Yíma'dí, i'bí roko'bu nées ne zía yá, 'yí ga bi ndišiní úwú 'dódo ledre ené ní, niyí zingí zíye óngbo zée kí tutú gí zía ni go simi doyé bilámáne kídí Yiwáni ni yí ené nébi."

⁷ Zíye ñnyiyé úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Owozé wá togú Yiwáni ndiki roko'bu nées gí 'dàya yá."

⁸ Yésu ya zíye ní, "Togú kenée yá, máúku lúgu amá kpá ledre zise kací ndu'yú esé nées wá."

Muruwayi gí ro 'yí méngí bisinyí ledre e

⁹ Gí do kací ledre nées ní, zí Yésu úku muruwayi kídí, "Ngítí o'do o'do kóo yáká ené, zía ótoómo a do sīlī ngítí géyí 'yí e idíní ndīšī méngí moko simi a. Zía ñnyiné ndéréne gbála simi ngítí kángá. ¹⁰ Simi bi éyí ga bi yáká nées anání go ní, zí mīngí yáká máa nées kása ngúru 'yí 'bi moko ené idí ndéré zí 'yí ga bi ndīšīnī méngí moko yáká ené iri ní, idíní i'bí 'bi ené éyí bi gí yáká girí ní zine. Simi bi 'yí bi kasaní wo nées ndéréogú iri ní, zí 'yí ga bi yáká iri ní ñnyiyé ócò wo zíye ógólúgu wo kí gbékpí sīlīne. ¹¹ Zía kása ngítí 'yí 'bi moko zíye méngí wo kpá kenée óto dokuwu roa zíye ógólúgu wo kí gbékpí sīlīne. ¹² Zía kpá kása ngítí 'yí, zíye kpá ócò wo óto unṅú roa zíye ìtrí ogú wo gí simi gara sága.

¹³ "Mīngí yáká ya, 'Mááyí nda méngí ba 'di? Togú kenée yá, mááyí nda kása za cù mbigí owú 'bi amá bi kí 'búne domá kíngaya ní, éyí nées kenée niyí óto úndrua.'

¹⁴ "Simi bi 'yí ga gére lurúní nda owú 'bi mīngí yáká ní, zíye yéme ledre dongaráye kídí, 'Wotja ni bi ógu girí nées, ni idí karanée ne mīngí yáká ba. Idízé úfu wo 'dá'ba gí ro zí yáká ba nda idíne káa do 'bi ezé.' ¹⁵ Zíye ñnyiyé 'dí'bi wo lála ógua gí yáká sága zíye úfu wo.

"Bi nées ní ní, mīngí yáká nées ni nda méngí kíye goó 'di? ¹⁶ Máúku zise ma'dií, o'do nées ni 'dí'bi 'yí ga gére nées úfu yée mbá, zía i'bí yáká nées zí ngítí géyí 'yí e nda ndīšiyé méngí moko simi a ye." Simi bi ngítí géyí 'yí e uwúní ledre nées kenée ní, zíye úku ledre kídí, "Toso ledre káa zí wo nées nda méngí roné wá."

¹⁷ Zí Yésu lúru yée gbóó, zía úku ledre zíye kídí, "Úkusé go mbí, sara ledre bi miéké kúru Lomo uku kídí, "Tutú bi 'yí ó'bó 'dīcī e asiní gí roa ní,

ogú nda yí ené go tutú bi kí ledrené owóowó ní?"

¹⁸ 'Yí bi ni útú do tutú nées ní, ni útú 'déwe roné. Wo bi tutú nées ni útú doa ní, ni kányá a geré mikányá."

¹⁹ Geré zí manda ga bi 'bi 'yí 'dáná éyí e kpá kí 'yí 'dódo lorú e ní, yéme royé gí ro 'dí'bi Yésu gí zía owoní go kídí uku muruwayi nées gí royé. Utúasání kóo 'dí'bi wo simi sīndí kadra nées wá gí zí ngírí. Owoní bú kídí 'yí e niyí zingí royé gí zía 'yí e iliní yí eyé ledre 'bi Yésu ma'dáa.

Mani gí ro 'dí'bi Yésu

²⁰ Nda gí ore zí 'yí ga bi iliní 'dí'bi wo ní, ndīšiyé sémbe wo. Zíye kása mbeze eyé e ndīšiyé sémbe wo gí ro togú uku ledre go bisinyíne kí 'bi eyé yá, zíye 'dí'bi wo i'bí a zí akúma 'bi Róma. ²¹ Zí ngúru 'yí gí dongará mbeze ga gére nées ndú'yú Yésu kídí, "Mongú 'yí, owozé go kídí ledre ga bi ndīšiyé úku yée kí 'dódo yée ní, niyí yí eyé mbá ma'dií. Ndá 'bi eyí 'yí ifi simi 'yí e wá. Ndīšiyé 'dódo zí 'yí e duú ma'dií ledre bi gí zí Lomo ní. ²² Sómú ledre eyí ni káa be 'dí, idízé i'bí usóru zí Káyisara ngére 'bi Róma togú ndazé i'bí a wa?"

²³ Yésu owo sómú ledre eyé nées bú, zía úku ledre zíye kídí, ²⁴ "Ambí ni kí késí zine ore ne. Bi simi késí máa ba līlī ambi?"

²⁵ Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Nées līlī Káyisara."

Yésu ya zíye ní, togú kenée yá, "Éyí bi 'bi Káyisara ní idísé i'bí a zía, wo bi 'bi Lomo ní, idísé i'bí a zí Lomo."

²⁶ Gí zí títú dū 'yí ga bi ore nées, bi 'dí'bi Yésu ndáa kóo wá káa bi 'yí ga gére nées niyí zingí ke. Odú a zíye ndá'ba ndīšiyé sīí, tarayé ìdrí go mbá mīdrí gí zí ledre bi Yésu uku ní.

Úru gí simi umbu

²⁷ Nda gí ore zí ngítí géyí Yúda ga bi ndīšīnī ndólo yée Sadukáyo e* ní, nṅunṅuní eyé bi kídí 'yí e urúní gí simi umbu bú ní wá. Zíye ñnyiyé ndéréye ndú'yú Yésu kídí, ²⁸ "Mongú 'yí, Músa eké simi lorú kídí togú 'yí 'dí'bi kára ndikíní owú kéne wá, zí o'do máa nées úyuné yá, lúndua idí 'dí'bi kára umbu nées. Gí ro zía ndíki owú zí lúnduné bi uyu nées. ²⁹ O'do nées ndikíní kóo yée ñnyí doa gre (7). Mizefiyé 'dí'bi kára zía úyuné ótoómo kára máa nées. ³⁰ Zí gbreyé kpá 'dí'bi wo zía kpá úyuné. ³¹ Simi bi otayé (3) 'dí'bi kára máa nées ní ní, zía kpá úyu ené ótoómo kára nées owú nda kpá wá. ³² Odú a nda zí kára máa nées úyuné ne. ³³ Togú ma'dií 'yí e niyí tí úru gí simi umbu,

20:17 20:17 Ke'bi 'bi Dawidi e 118:22 * **20:27** 20:27 Sadukáyo: Nées ngítí géyí Yúda ga bi ngará ndit'ofuní do lorú bi Músa eké ní wá ní. Tí lá nṅunṅuní eyé bi kídí lomo ro 'yíma'dí e ni bo, maláyika e niyí bo, 'yí e urúní gí simi umbu bú ní wá. Ólo Moko 'bi 'yímikása e 23:6-8.

kí'dí bí karanée urúni go ní, kára máa née ni nda ídì go me'be ambi, bí ya'dá ga bí ìnyí doa gbre (7) née kára ni kóo go me'beyé mbá ní?"

³⁴ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Ledre 'bí ofú kára kí ledre 'bí 'dí'bí o'do ni lá dújí zí 'yí e do sogo kángá ona. ³⁵ 'Yí máa yée ga bí uyuní gí do sogo kángá gí ona go niyí nda go 'yí ga bí 'bí Lomo ní togú karanée Lomo uru yée go yá, éyí ndaá lolu zíye kídí 'dí'bí ro'yí káa do kára kí o'do ní wá. ³⁶ Utúasáni lolu kpá úyu wá gí zía niyí nda yí eyé go káa zí maláyika e ní. Niyí go owú ga bí 'bí Lomo ní gí zía Lomo uru yée go gí simi umbu. ³⁷ Gí ro urú gí simi umbu, Músa uku kóo ledre goó gí roa simi bí kóo lurú pho'du kí ndící komo kágá ní kídí ma'dú, 'yí e niyí urú gí simi umbu. Ndisi ndólo Ngére Lomo kídí, 'Mááyí Lomo bí ndisí lúru kací Abarayáma, kí Isáka nda kí Yakóbo e ní.' ³⁸ Lomo bí ya'dá ga gére ndisíni kóo ìni ìni zía née ndáa 'bí ené Lomo 'bí 'yí ga bí uyuní go miáyu ní wá, yí ené Lomo 'bí 'yí ga bí niyí trídri ní."

³⁹ Zí ngíti géyí 'yí 'dódo lorú e úku ledre zí Yésu kídí, "Ledre bí úkulúgu née ni ma'dú." ⁴⁰ Gí do kací ledre née, 'yí bí ni útúásá ndú'yú Yésu ní ndaá.

Kírésito ni mbí owú 'bí ambi?

⁴¹ Zí Yésu ndú'yú Yúda ga gére née kídí, "Éyí bí ngíti géyí 'yí e ndisíni úku ledre gí zía kídí, Kírésito ni lá gbóo bulúndu ngére Dawídí gí zía ní 'dí? ⁴² Dawídí ma'dáa uku kóo go kpá cú kí tarané simi Ke'bí 'bí Dawídí e kídí,

"Ngére Lomo uku kóo ledre zí Ngére 'yí yómo 'yí e kídí,
"Ndisí do sílma 'bí anú ona

⁴³ gí simi sındí kadra bí mááyí oto ezeokóyí mbá sí sındíyí ní."

⁴⁴ Sara togú bí Dawídí ndolo nda kóo Kírésito go Ngére ené ní, Kírésito ma'dáa ni nda ídì owú 'bí ené lará káa be 'dí?"

⁴⁵ Simi bí 'yí e niyí ndisí úwú ledre ga bí Yésu ní ndisí úku yée ba ní, zía ìnyíné úku ledre zí 'yí lódú kacine ga gére née kídí, ⁴⁶ "Komosé idí idí rosé gí zí 'yí ga bí ndisíni 'dódo lorú ní. Ndisíni ési mǎngburoko ngbángbá bongó e royé ndisí kí gámáye kie gí dongará 'yí e gí ro zí 'yí e lúru yée kídí yée niyí mǎngburoko 'yí e. Zíye ndisí ndisíyé do mǎngburoko bí ndisí e 'dá'dá simi 'Díçí Kótruro e, nda kí mǎngburoko bí ndisí ga bí do bí ayímbi ní. ⁴⁷ Zíye ndisíyé kpá lóndo kará umbu e, zí kará umbu ga gére née ndisí í'bí éyí e zíye. Zíye ndisí lóndo royé ndisí ìni ngbángbá ìni gí ro zí 'yí e lúru yée káa do mbígí 'yí ga bí 'bí

Lomo ní. Ábuwá Lomo ní karanée 'dó'do yée bisinyine kángaya."

21

Kára umbu i'bí romo tákpásíli gí do 'yí e

¹ Nda go simi sındí kadra 'bí í'bí tákpásíli, zí Yésu ndisíne lúru 'yí ga bí kí tú'dú éyí e zíye ní kí ndisí ndéré í'bí 'bí eyé tákpásíli eyé simi 'Díçí 'bí Lomo. ² Zía kpá lúru ngíti kára bí ni kára umbu ní kí ndéré í'bí 'bí ené odú owú késí bí zine ní 'dé káa do tákpásíli ne. ³ Zí Yésu ìnyíné úku ledre zí 'yí lódú kacine ga gére née kídí, "Máúku zise ma'dú, kára umbu née í'bí késí go káa do tákpásíli rómo do 'bí ngíti géyí 'yí e kie mbá. ⁴ 'Yí ga bí kí tú'dú késí zíye ní, 'dí'biní lá owú a bí cúku'dée ní í'bí a zí Lomo. Kára née 'dí'bí tí lá odú owú késí bí zine ní mbá í'bí a zí Lomo."

Yésu uku'dodo ledre ga bí niyí méngí royé ní

(Lúru kpá Matáyo 24:1,2, Máriko 13:1,2)

⁵ Zí ngíti géyí 'yí lódú kací Yésu ndisí ódroyé gí ro 'Díçí 'bí Lomo bí o'bóní bilámáne kpá kí bilámá tutú e ní. Zíye kpá ndisí ódroyé gí ro bilámá éyí ga bí 'yí e í'biní yée zí Lomo ní. Zí Yésu ìnyíné úkulúgu ledre zíye kídí, ⁶ "Máúku zise ma'dú, tutú ga bí ásé ndisí úku ledreyé née, sındí kadra ní ógu do ndúruónzó yée za mbá bí, wo bí kǎ'do káa yaá ní idíáká do ezené ìtrionzóní bí wá ní ndaá."

⁷ Gí zí ledre bí Yésu uku zíye kenée ní, zíye ìnyíyé ndú'yú lúgu wo kídí mongú 'yí, "Ledre máa née ni méngí roné née kí be 'dí? Éyí bí ni 'dódo a zíze kídí ledre ayí go méngí roné kenée ní ní 'dí?"

⁸ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Mizefí éyí bí mááyí úku a zise ní ni komosé idí idí rosé. Ndasé otoámo 'yí e zíye lóndo sée kídí yée niyí go máa Kírésito ní wá. Niyí kpá úku ledre kídí ba go sındí kadra bí zí Lomo ídine ngére do 'yí e simi a ní. Ndasé ngúngu ledre née wá. ⁹ Nda kpá lá dújí wo née wá, togú ásé go ndisí úwú ledre okó kí'dí kí'dí kí'dí, kídí okó ayí go útú 'dáa togú mbú ayí útú ona yá, ndasé éré ngírí wá, née ndáa 'bí ené aka sındí kadra bí zí do sogo kángá ba úkúne simi a ní wá. Éyí ga gére née niyí aka méngí royé kenée mbá kí."

¹⁰ Zí Yésu kpá úku ngíti ledre zíye kídí, "Kufú ngíti géyí 'yí e niyí ìnyí ndéré útú kí okó do ngíti kufú. Mongú ngére 'bí ngíti kángá ní ìnyí ndéré útúne kí okó do ezené 'bí ngíti kángá. ¹¹ Zí kí'dí kángá kíjí bí kí roko'buné kángaya, zí mongú

'bú útúne simi ngíti géyí kángá e zí 'yì e ndìsì kí úyuyé, zí m̀ngburoko lárá ledre ga bí m̀ngíní aka royé 'dá dá a wá ní ndìsì m̀ngí royé komo ere, zí 'yì e lúrú a kí komoyé zí ngírì ndìsíné m̀ngí yéé kíngaya gí zía.

¹² "Dá'dá zí ledre ga gére née kí m̀ngí royé, ngíti géyí 'yì e niyí karanée 'dí'bi sée zíye m̀ngí láráse kíngaya, zíye ógu kíse simi 'Díçí Kótruro e kó'dú m̀ngburoko ngére eyé e kpá kí ngíti géyí m̀ngburoko 'yì eyé 'bi Yúda e, do óto ngíti géyí lafúse simi s̀gíní gí zía bí ngúngusé ledre amá ní. ¹³ Togú Yúda ga gére née 'di'bioguní sée go dongaráye kenée yá, née go s̀ndí kadra gí ro zise úku bilámá ledre amá zíye. ¹⁴ Simi bí 'di'biní sée go ní, ndásé sómú ledre bí ro ledre bí ásé úku a gí ro zise ómosé ní wá. ¹⁵ Mááyí í'bí komokenzì zise, ledre bí ásé úku a ní, 'yì bí ḱé'do káa gí dongará ezeokóse ga gére née ní kálá ní ndaá. ¹⁶ Ngíti géyí bisinyí ledre e kpí gí zí yéé ga gére née niyí kpá bo niyí m̀ngí sée. 'Yì ndiki sée kí lúndusé e kí s̀músé e kí eze lámáse e niyí í'bí ngbángá ngíti géyí 'yì e gí dongaráse zí Yúda ga gére née úfu yéé. ¹⁷ Tú'dú 'yì e niyí karanée sógó sée gí zía bí ngúngusé ledremá ní. ¹⁸ Abú ledre e niyí karanée m̀ngí sée kenée ndotó, 'yì óto s̀líné ndaá ro trídri sée wá. ¹⁹ Togú ledre máa ga gére née niyí go m̀ngí sée yá, idísé tóro ngbúó, ásé karanée ndíki trídri bí za fí ní.

²⁰ "Togú lúrúsé mongú gara bí Yerusaléma, ezeokóga toro 'dikíní go gbaá kí okó, idísé ówo a kídí née go bizóró. ²¹ Sée ga bí s̀ndí kadra 'bí ledre máa née, ní ndiki sée ásé simi Yúdáya ní, idísé ngásá 'bí esé geré komo landa. Lafúse ga bí ledre máa née ní ndiki yéé simi Yerusaléma ore ní, ndaní ndìsì wá idíní geré olúógú 'dá'ba. Yéé ga bí ngará ndaní gáa simi gara ore wá ní, ndaní lolú ndá'balúgu royé íri gí ro 'dó'dú éyí eyé e wá. ²² Née go s̀ndí kadra zí éyí ga bí kóo ekéní ledreyé simi miéké kúrú Lomo ní m̀ngí royé tí káa zí bí ekéní ní. ²³ S̀ndí kadra née ní idí bisinyine zí kará ga bí kí simiyé kpá zí yéé ga bí kí owú e do s̀llye ní. Simi Yúdáya ore mbá, niyí 'dó'do 'yì e zíye idíye m̀' dó'dóye kíngaya. ²⁴ Yúda e, 'yì ga bí 'bi Yerusaléma née, ezeokóye niyí lagáonzó ngíti géyí kí m̀ngburoko maku e, do 'dí'bi ókpó ngíti géyí simi kángá bí kpí ndaá 'bi eyé 'bi Yúda e wá ní. Yerusaléma, mongú gara née ní idí s̀ s̀ndí ezeokó née, 'búó togú s̀ndí kadra utúasá go zí Lomo í'bí bikídri simi a.

²⁵ "Lárá ledre niyí m̀ngí roné komo ere. Toso kadra kí toso éfé kpá kí toso kele e niyí óyóló'bó royé mbá kpí. Nda gí ore, zí m̀ngburoko ngburu e ndìsì

kádáyé kí kúkúye kí roko'buyé. Zí m̀mbé'de 'yìma'dí e do sogo kángá mbá ndìsì lé'béne kpíkpi kpíkpi kpíkpi gí zí ngírì ledre née. ²⁶ Zí cóngó ro 'yì e úkúne miúkú gí zí ngírì, gí zía owoní go kídí Lomo ní go ndéré kízi ere zí éyí ga bí giri ní útúóguyé do 'yìma'dí e. ²⁷ Nda gí ore zíye lúrúndíki Owú 'bi 'Yìma'dí kí ógu gí komo ere kpurú gí simi burungú kí cóngó roné kpá kí mongú roko'buné. ²⁸ Éyí ga bí máúku ledreyé née, simi bí niyí go m̀ngí royé ní, idísé tóro ngbúó gí zía s̀ndí kadra bí zí Lomo 'dí'bióyó sée gí simi 'do'dó ní ní go gbóo."

²⁹ Zí Yésu úku muruwayi zí 'yì lódú kacine ga gére née kídí, "Lúrúsé aka bongó née kpá kí ngíti géyí kágá ga gére. ³⁰ Togú lúrúsé mbufu niyí go ndìsì ú'bu yá, idísé ówo a kídí iní ní go gbóo gí ro ndá'baógu é'dj. ³¹ Ledre née ní kpá kenée gí ro Lomo. Éyí ga bí máúku ledreyé ní mbá togú lúrúsé yéé niyí go m̀ngí royé yá, idísé ówo a kídí s̀ndí kadra bí zí 'yì e idíye 'yì ga bí 'bi 'be 'bi Lomo ní ní go gbóo."

³² Zí Yésu kpá úku ngíti ledre kídí, "Ma'dí, ledre ga bí máúku yéé née mbá, ndaá 'bi ené bí ya kídí niyí m̀ngí royé simi bí 'yì ga bí niyí trídri ba uyuonzóní royé go ní wá, niyí lúrú a cù kí komoyé. ³³ Abú do sogo kángá kí ere niyí úkú yá, ledre amá úkú ené wá.

³⁴ "Káa zí bí goó kenée ní, ndásé ndìsì lígí rosé d̀ú sómú ledre éyí miánu kí éyí miéwé e kpá kí ledre 'do'dó ga bí niyí ndìsì kí ndíki sée ní wá, káa bí s̀ndí kadra 'bí ledre ga bí máúku yéé zise née ní líyí sée mílyí ke. ³⁵ Ledre ga bí máúku yéé née ní líyí 'yì e mílyí káa zí éyí nduru ne ru doyé ní. ³⁶ Gí zí kéyí née, idísé idí fú lá nzíyisé kací kadra mbá. Idísé ndìsì iní iní zí Lomo idí í'bí roko'bu zise, gí ro zise ndìsì tórosé ngbúó gí simi s̀ndí kadra bí Owú 'bi 'Yìma'dí ní ndá'baógu ndíki sée simi a ní."

³⁷ Yésu ndìsì kóo 'dódo ledre zí 'yì e simi 'Díçí 'bi Lomo simi Yerusaléma ore kací kadra e za mbá. Togú nda go kí ndulú yá, zíye olúóguyé kí 'yì lódú kacine e gí simi mongú gara gí ore ndéré 'dú'duyé simi owú gara do landa bí ndìsíní ndólo a Landa Olíva ní. ³⁸ Togú bí ará go kí phiyí yá, zí tú'dú 'yì e ndìsì óguyé ndìsì úwú ledre bí ní ndìsì 'dódo a zíye simi 'Díçí 'bi Lomo simi Yerusaléma ní.

22

Yúda Keriyóta yeme ledre gí ro úfu Yésu (Lúrú kpá Matáyo 26:1-5,14,16, M̀ríko 14:1,2,10,11, Yíwání 11:45-53)

1 Née ní, sɛ̀ndj kadra 'bi Ayímbi bi ndj́sɛ̀nɛ̀ ndólo a 'De'dj́ ndaa* ndj́sɛ̀nɛ̀ kpá ndólo a Umbuokpó ní ni go gbóo. 2 Simi sɛ̀ndj kadra máa bi kóo née ní, zí manda ga bi 'bi 'yí 'dáná éyí e ní, kí 'yí ga bi ndj́sɛ̀nɛ̀ 'dódo lorú ní, niyí go ndj́sɛ̀nɛ̀ gámásó'do Yésu gi ro úfu wo wayí gi zí ngirí tǔ'dú 'yí e. 3 Ábuwá Satána olú go simi ngúru 'yimikása 'bi Yésu kí iriné Yúda. Ni gi simi owú gara kí iriné Keriyóta. Ndj́sɛ̀nɛ̀ nda ndólo wo Yúda 'yí 'bi Keriyóta. 4 Zí Yúda ma'dáa lóloné ndéréne zí manda ga bi 'bi 'yí 'dáná éyí e kpá kí ngiti géyí mingburoko 'yí ga bi ndj́sɛ̀nɛ̀ lúru bi kací 'Díçí 'bi Lomo ní, gámásó'do misi'di bi née ni í'biógu Yésu do a gi ro zíye 'dí'bi wo ní. 5 Zí ya'dá ga gére née ídiye kí rokinyi, zíye ngungu ledre í'bi késí zí Yúda gi ro zía í'biógu Yésu zíye. 6 Simi bi Yúda 'di'bi késí ní, zía ídine kí rokinyi, zía ndj́sɛ̀nɛ̀ gámásó'do misi'di bi née ni í'biógu Yésu zíye doa wayí tǔ'dú 'yí e utúasání ówo a wá ní.

Yésu anuní odu éyí kí 'yí lódú kacine e (Lúru kpá Matáyo 26:17-25, Máriao 14:12-21, Yiwáni 13:21-30)

7 Zí sɛ̀lì 'bi Ayímbi bi ndj́sɛ̀nɛ̀ ndólo a 'De'dj́ ndaa ní, née mizefí sɛ̀lì bi ndj́sɛ̀nɛ̀ óngóonzó phirangá kabiriki e kí sómúndiki ledre Umbuokpó. 8 Zí Yésu ñnyiné kása 'yí lódú kacine e gbre, Pétero kí Yiwáni, kídí "Nderésé mu yémeómo bi zize nzíyiné gi ro zize ndéréze ánu Ayímbi Umbuokpó doa."

9 Zíye ndú'yú lúgu Yésu kídí, "Íli idízé ndéré yémeómo bi máa née 'da?"

10 Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Nderésé mu simi gara íri, ásé ndiki ngiti o'do kí ndá'baógu gi ngburu kí ndoko ini o'bo do goné, idísé lódúógu wo gi 'be. 11 Zise ndú'yú mingí 'be kídí, Mongú 'yí ezé ya kídí, 'díçí bi yémeómo gi ro zine óguné kí 'yí lódú kacine e ánu Ayímbi Umbuokpó simi a ní ni wo be 'di? 12 Yésu ya kídí, ni 'dódo 'díçí zise wo bi o'bóni do ezené 'dága ní. Yemení bi go simia íri mbá nzíyiné, idísé ótoyéme éyí miánu ma'dáa simi a íri."

13 Zí 'yí lódú kaciga ga gére née ndéréye ndiki éyí e, tí káa zí bi Yésu úku zíye ní. Zíye yéme Umbuokpó ore.

14 Simi bi go sɛ̀ndj kadra 'bi éyí miánu ní, zí Yésu ndéréye kí 'yimikása ené ga bi sokó doa gbre (12) née ndj́sɛ̀nyé gbaá ánu éyí. 15 Zía ñnyiné úku ledre zí 'yimikása ené ga gére née kídí, "Mándj́sɛ̀nɛ̀ kú óto komomá gi ro sɛ̀ndj kadra 'bi Ayímbi Umbuokpó ba gi ro zize ánu a ndro kése káa 'dá'dá zí sɛ̀ndj

kadra amá 'bi 'do'dó óguné. 16 Ma'díi, utúasázé aka lolú ánu kótru sɛ̀lize kése kadra ayímbi káa zí wo ba 'diya wá, 'búo togú ini ledre gi simi ayímbi káa zí ba 'yí e owoyemení go simi bi niyí go 'yí ga bi 'bi 'be Lomo ní."

17 Gi do kací née ní, zía 'dí'bi kó'do le'yí, zía í'bi mbófo éyí zí Lomo gi roa, zía úku ledre kídí, "Sée mikékerja mbá idísé éwé le'yí ba. 18 Utúasázé éwé ándá le'yí kóro kése káa zí wo ba aka lolú 'diya wá, 'búo togú sɛ̀ndj kadra bi Lomo ni ógu idí káa do Ngére do 'yí e simi a ní ogú go."

19 Gi do kací née, zía 'dí'bi ambata, zía í'bi mbófo éyí zí Lomo, zía 'dewe simi a, zía í'bi a zí 'yimikása ené e, zía úku ledre kídí, "Ba kurú'bumá bi máí'bi gi rosé ní, idísé ánu a kí sómúndiki ledremá."

20 Kpá kenée gi do kací éyí miánu, zía 'dí'bi kó'do, zía úku ledre kídí, "Bi simi kó'do ba sámamá bi ni ndé'yí bi gi rosé gi ro yéme ledre dongarase kí Lomo ní.

21 'Yí máa wo bi ni í'bi ngbángama do úfu máa ní, ni dongaraze ona ndj́sɛ̀nzé ánu kótru sɛ̀lize ba tí kéye. 22 Ma'díi, Maa Owú 'bi 'Yíma'dí, ni úyu, gi zía Lomo yeme ne kenée. Tí lá ni idí mongú nduwú zí 'yí bi ni tóro í'bi ngbángá a ní gi zía Lomo ni 'dódo wo kíngaya." 23 Simi bi 'yimikása ga gére née uwúni ledre bi Yésu uku kenée ní, zíye tónoye úku mingúngúru ledre dongaraye kídí, "Ambí ili méngí bisinyí ledre née kenée ne?"

24 Zí 'yimikása ga gére née kpá ndj́sɛ̀nyé úkuló'bo ledre dongaraye kídí, "Ambí gi dongaraze ba ni ídine manda 'dá'dá zí lafúne e?" 25 Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Ngére ga bi 'bi do sogo kángá ba ndj́sɛ̀nɛ̀ óto royé zí 'yí eyé e kídí yée niyí mingburoko 'yí e. Zíye óto royé kídí yée niyí bilámá 'yí sáká 'yí e. 26 Máuku zise, ndásé idí káa zíye née wá. Togú 'yí ni dongarase kí ledrené owóowó yá, idí idí káa zí 'yí bi ledrea ndaa owóowó wá ní. Wo bi ni manda ní, idí idí káa zí 'yí 'bi moko ní. 27 Mándú'yú aka sée ambí ni mongú 'yí ní ne? 'Yí máa wo bi ndj́sɛ̀nɛ̀ lá mindj́sɛ̀nɛ̀ méngí moko wá ní togú mbú wo bi ndj́sɛ̀nɛ̀ méngí moko ní? Tí lá mááyí dongarase ona káa zí 'yí méngí moko ní. 28 Mbófo éyí zise, simi 'do'dó ga bi ndikiní máa ní mbá, óyósé sogosé zíma wá. 29 Káa zí bi Babá í'bi roko'bu zíma, zíma ídima káa do ngére ní, mááyí kpá í'bi roko'bu zise, 30 gi ro zize ndj́sɛ̀nzé do bi kíé'do kése 'be 'bi Lomo kí ánu éyí kpá kí 'dəcí ngbanga ro kúfú Isiréle e bi sokó doa gbre ní."

* 22:1 22:1 Ayímbi bi ndj́sɛ̀nɛ̀ ndólo a 'De'dj́ ndaa: Ayímbi máa wo née ndj́sɛ̀nɛ̀ lengbe 'dí'bi sɛ̀lì ñnyí doa gbre, ndj́sɛ̀nɛ̀ tónó kí Ayímbi máa wo Umbuokpó ní. Yúda e ndj́sɛ̀nɛ̀ sómúndiki sɛ̀ndj kadra bi kóo Lomo 'di'bióyó yéé gi simi Ízibiti simia ní. Ólo Ólúógu 12:17-20.

Yésu esì sîlîne komo Simúna Pétero

(Lúru kpá Matáyo 26:31-35, Máriko 14:27-31, Yiwáni 13:36-38)

³¹ Zí Yésu ñyìné úku ledre zí Simúna kídí, "Lúru aka Simúna, Satána yeme roné go gí ro úzu yíi o'buó'bu káa zí miğombj mengi moko ne ní. ³² Abú kenée ndotó, máini ini go zí Babá gí royí, gí ro zíyí tóroyí ngbuó simi úzu éyí nées utúásá útú wá. Simi bi ndá'baógu go zíma ní, idí ndjşí 'í'bí roko'bu zí lafúyí e."

³³ Zía ñyìné úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Ngére, mááyí go nziyimá gí royí. Togú şiginj yá, idini oto zée kéyí, togú umbu yá, azé úyu kéyí."

³⁴ Zí Yésu úkulúgu ledre zí Pétero kídí, "Máuku zíyí Pétero, kilónó kí simibi 'dá'dá zí ngono kí úcu koko, áyí áşí gí romá kídí ota yá nées owo ené máa wá."

³⁵ Gí do kací ledre bi uku zí Pétero ní, zía nda ñyìné ndú'yú 'yí lódú kacine ga gére nées mbá kídí, "Simi bi koo mákása sée lá kí gbékpj şlîşe ndéré kí 'dódo bilámá ledre amá zí 'yí e, 'dí'bisé késj gí ro ánu éyí kée wá, gbawá kombo, gbawá ngiti wará ní, lerj éyí mengini koo sée goó?"

Zíyí úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Lerj kémbj éyí mengi zée wá."

³⁶ Zía úku ngiti ledre zíyí kídí, "Ba ndaá lolu ledre máa bi koo nées wá, ili nda go zise 'dí'bi késj kí kombo esé e kpa. 'Yí bi mongú maku ndaá zía wá ní, idí úgúóyó ngiti bongó ené 'dá'ba, zía ndéréne úgú maku zine. ³⁷ Ídisé ówa a kídí, ledre ga bi koo ekeomóni gí romá 'desj simi miéke kúru Lomo kídí, 'Niyi karanée 'dó'do máa káa zí 'yí bi mengi bisinyi ledre ní, şindj kadra ené ogu go."

³⁸ Simi bi 'yí lódú kací a uwúni ledre bi uku nées kenée ní, zíyí úkulúgu ledre zía 'diya kídí, "Ngére, mąngburoko maku niyi bo zise ona gbre."

Zía úkulúgu ledre zíyí kídí, "Ledre máa wo nées asá go kenée."

Yésu ini ini zí Lomo

(Lúru kpá Matáyo 26:36-46, Máriko 14:32-42)

³⁹ Zí Yésu ólúóguné gí simi yana gara gí ore káa zí bi lengbe ni ndéréne do Landa bi kí kágá ga bi ndjşini ndólo yée Oliva doné ní. Zí 'yí lódú kaciga ndéréye lódú wo iri. ⁴⁰ Simi bi nderéogu iri ní, zía úku ledre zí 'yí lódú kacine ga gére nées kídí, "Ídisé ndjşí ini ini zí Lomo gí ro zía ndjşiné sáká sée gí simi ledre ga bi niyi kí ndjşí ndiki sée ní." ⁴¹ Gí do kací ledre

nées ní, zía ñyìné gí cigiye ndéréne re, do útúne do ngúrú şindine ini ini zí Lomo kídí, ⁴² "Babá, togú ni útúásá kací komoyí yá, ndá otoómo máa zíma nduwúma simi nduwú bi ni go ógu ba wá. Ledre ma'dáa idí méngj roné kací miyeme ledre éyí, nda idí kací sómú ledre amá wá." ⁴³ Zí Lomo kásaógu maláyika ógu 'í'bí roko'bu zía. ⁴⁴ Gí zí mongú éyí miówo, zía ndjşiné ini ini zí Lomo cú kí siminé. Zí bisuwu bi ndjşí kúkú gí roa triji bi ní, óyóló'bo roné ídine bikesine káa zí sáma ní.

⁴⁵ Zía ñyìné ndá'balugu roné zí 'yí lódú kacine e. Ni ógu iri ní, niyi go mbá 'dú'du cóngó royé ukú kpá go mbá miúku gí zí lerj. ⁴⁶ Zía úku ledre zíyí kídí, "Ásé yí esé 'dú'du esé? Ídisé ndjşí ini ini zí Lomo gí ro zía ndjşiné sáká sée gí simi ledre ga bi niyi kí ndjşí ndiki sée ní."

'Dí'biní Yésu

(Lúru kpá Matáyo 26:47-56, Máriko 14:43-50, Yiwáni 18:3-11)

⁴⁷ Simi bi Yésu ni aka ngbúrú ndjşí úku ledre zí 'yí ené ga gére ní, ruş, zía tú'dú ngiti géyí 'yí e ndé'yóguşé, Yúda bi ni ngúru 'yí lódú kací Yésu ma'dáa ní, 'dí'biogu yée ne. Zía ndéréne geré fáka Yésu 'í'bí mandá zía. ⁴⁸ Zí Yésu úku ledre zía kídí, "Yúda, ógu fáka 'dódo Owú 'bi 'Yima'dí kí 'í'bí mandá zía ba gí zía bi 'í'bi ngbángama go ní?"

⁴⁹ Simi bi 'yí lódú kací Yésu owoní kídí bisinyi ledre ogu nées go ne ní, zíyí úku ledre zí Yésu kídí "Ngére, ilizé go tónó lágá yée kí mąngburoko maku ga ba?" ⁵⁰ Zí ngúrúyé ñyìné koo gí ro lágá ónzó 'yí 'bi moko 'bi mongú 'yí 'dáná éyí' fí umbu, zí mongú maku nda útúne lá gbóo ro mbília do anú, lágá 'dəcj a tú.

⁵¹ Zí Yésu gbúrúgbóne do 'yí lódú kacine ga gére nées kídí, "Así go, otoómosé yée mu." Zía oto şlîne ro mbíli 'o'do nées zí mbíli a émené.

⁵² Gí ore zí Yésu ñyìné úku ledre zí manda ga bi 'bi 'yí 'dáná éyí e kpá kí 'yí ga bi ndjşini lúru bi kací 'Djçj 'bi Lomo ní, nda kí mąngburoko 'yí 'bi Yúda e kídí, "Mengi káa be 'di zise óguşé gí romá kí mąngburoko maku e kí ngbónó e káa zí éyí bi mááyí 'yí méngj bisinyi ledre ní? ⁵³ Kací kadra mbá azé kése do ligá 'bi 'Djçj 'bi Lomo 'dí'bisé nda koo máa wá gí zí 'di togú mááyí 'yí méngj bisinyi ledre ní? Ba go şindj kadra gí ro zise méngj éyí bi ilise méngj a ní gí zía roko'bu 'bi Satána ala'dutú do sogo kángá go."

22:37 22:37 Isáya 53:12 † 22:50 22:50 Mongú 'yí 'dáná éyí: Mongú 'yí 'dáná éyí romo do manda 'bi 'yí 'dáná éyí e zí Lomo. Ndjşí lengbe ólú dutú ne simi 'djçj bi Mongú Bi 'bi Lomo simi 'Djçj 'bi Lomo ní gí ro 'dáná éyí zí Lomo kídí kéréj simi simibi kije'do. Ndjşí 'dí'bi sáma bangá bi ongoonzóni gí ro 'dáná a zí Lomo ní ólú kée 'djçj iri gí ro zí Lomo otoómo lúyú ledre 'bi 'yima'dí e.

Pétero uku ya née owo ené Yésu wá
(Lúru kpá Matáyo 26:57,58,67-75,
Máriko 14:53,54,66-72, Yiwáni 18:12-18,25-
27)

⁵⁴ Tí ma'dií, zíye 'di'bi Yésu ndéré káe 'be 'bi mongú 'yi 'dáná éyí. Zí Pétero útúne do kacíye gá gbála ndíṣi lódú yé. ⁵⁵ Gí zí drú 'bi bi miárá, zíye kótú mongú pho'du simi yana ligá ndíṣiyé gbaá roa. Zí Pétero kpá ógú olúne dongaráye ndíṣiné gí zí drú. ⁵⁶ Ábuwá, ngiti kára bi ndíṣi méngi moko 'be 'bi mongú 'yi ore ní lurúndiki wo go kací mbílí pho'du, zía úku ledre kídí, "O'do née ni ngúru 'yi gí dongará 'yi ga bi 'bi o'do née."

⁵⁷ Zí Pétero úkulúgu ledre zí kára née kídí, "Ndá úku ledre kenée wá, máówo amá o'do née wá."

⁵⁸ Kpá lá ca gí do kací ledre née ní, zí ngiti 'yi óguné, zía ónzó komoné ro Pétero zía úku ledre zí Pétero kídí, "Áyí ngúru 'yi 'bi mongú 'yi bi 'di'biní wo ba."

Zí Pétero úkulúgu ledre zí o'do née kídí, "Ndá úku ledre kenée wá, máówo amá mongú 'yi née wá."

⁵⁹ Gí do kací sındí kadra kíé'do, zí ngiti 'yi kpá úku ledre gí ro Pétero kídí, "Ma'dií, o'do ba ni ngúru 'yi 'bi mongú 'yi ba, gí zía niyí kéye mbá gí simi Galiláya gírí."

⁶⁰ Zí Pétero úkulúgu ledre zí o'do née kídí, "Ndá úku ledre kenée wá, máówo amá mongú 'yi née wá." Simi bi Pétero ni aka ngbúrú ndíṣi ódro ní, kokoríyoko, zí ngono úçu koko. ⁶¹ Zí Ngére Yésu óyó komoné lúru Pétero, geré zí ledre bi Yésu uku kídí, "Kílondó 'dá'dá zí ngono kí úçu koko, áyí ási gí romá kídí ota ni ngásáóguné simi a." ⁶² Zí simikozo méngi Pétero, zía olúóguné ndoo 'dí sogo ndíṣiné íni íni kíngaya.

Asikiri foloní Yésu

⁶³ Zí asikiri ga bi otoní yéé ndíṣi lúru bi káa bi Yésu ni ngásá ní, ndíṣiyé fóló wo kpá kí ndíṣi ócò wo. ⁶⁴ Zíye ódó'dútú komoa zí ngiti 'yi kpá ócò wo, zíye ndú'yú fóló wo kídí, "Nébi, úku aka zize, ambi ócò yíí née ne?" ⁶⁵ Nda gí ore zíye ndíṣiyé úku sinyi tų'dú bisinyi ledre ga bi kí kese e simiyé ní zía.

Yésu kó'dú mǎngburoko 'yi e
(Lúru kpá Matáyo 26:59-66, Máriko
14:55-64, Yiwáni 18:19-24)

⁶⁶ Akpa kí sındóndó, zí mǎngburoko 'yi ga bi 'bi Yúda e ní, kí manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyí e, kí 'yi 'dódo lorú e yóko royé, do 'dí'biógu Yésu dongaráye. ⁶⁷ Zíye úku ledre zía kídí, "Úku aka ma'dií zize, áyí ba Kírésito bi kóo ukuní ledre a yaá ni ógu ní?"

Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Togú máuku ledre zise yá, ngúngusé esé e wá. ⁶⁸ Abú mándú'yú kpá sée, úkulúgusé esé ledre kací a zima wá. ⁶⁹ Éyí bi máówo ní, áse karanée lúru Owú 'bi 'Yíma'dí kí ndíṣi zí Lomo bi roko'buá ofu go ní do anu."

⁷⁰ Zí mǎngburoko 'yi ga géré née ndú'yú wo kídí, "Káa zí bi úku kenée ní, áyí Owú 'bi Lomo?"

Zía úkulúgu ledre zíye kídí, "Ledre ma'dáa ni tí káa zí bi úkusé née."

⁷¹ Zíye ódroyé dengbíye kídí, "Éyí bi ilizé kpá fú ngiti géyí 'yi e úwú ledre gí tarayé gí roa ní 'di, otoaá roné go kí Lomo, uwúzé go cų gí tara ní."

23

Yésu kó'dú Piláto

(Lúru kpá Matáyo 27:1,2,11-14, Máriko
15:1-5, Yiwáni 18:28-38)

¹ Zí tų'dú 'yi e yóko royé, zíye 'di'bi Yésu gí ore ndéré káe kó'dú Piláto, ngúru mongú 'yi 'bi akúma 'bi Róma. ² Zíye tónóye í'bi ngbángá a kídí, "O'do ba ndíṣi sinyi do 'yi ezé e kí ledre kídí ndani í'bi usórú zí Káyisara wá. Zía kpá úku ngiti ledre kídí née ni yí ené goó ne Kírésito, mongú Ngére 'bi Yúda e."

³ Zí Piláto go ndú'yú Yésu kídí, "Ma'dií, áyí ngére 'bi Yúda e?"

Yésu ya zía ní, "Tí káa zí bi úku née."

⁴ Zí Piláto ñnyiné úku ledre zí manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyí e kídí, "Málúrúndíki amá lúyú ledre bi do 'déci ngbanga ro o'do ba gí roa ní wá."

⁵ Zí 'yi ga géré née kpá fú ndíṣi úku ledre zí Piláto kídí, "O'do née sinyi do 'yi e simi kángá bi Yúdaya ní go mbá. Tonó kóo sinyi do 'yi e go kú gí simi kángá bi Galiláya ní, bi ba ní ogu káe go gí ona."

⁶ Simi bi uwú ledre kenée ní, zí Piláto ndú'yú yéé kídí, "O'do née ni gí simi gara Galiláya?" ⁷ Zí 'yi ga géré née úkulúgu ledre kídí ñi, Yésu ni gí simi gara bi Galiláya ní. Piláto yaá togú kenée yá, idíní 'dí'bi Yésu ndéré káe zí ngére Eróde, gí zía Eróde ma'dáa ogu go simi Yerusaléma ore.

⁸ Simi bi Eróde lúru Yésu ni go kó'dúne ní, zía ídine kí mongú rokinyi gí zía ndíṣi kóo go óto komoné gí ro lúru Yésu kí méngi ledre ga bi kí roko'buyé ní gí zía uwú andá go miúwú ándá. ⁹ Zía ndú'yú Yésu kí tų'dú ndu'yú e, Yésu ukulugu ené ledre zía mbá wá. ¹⁰ Manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyí e kí 'yi 'dódo lorú niyí kpá fú mítóroyé ore ndíṣi í'bi ngbángá a kí roko'buyé mbá. ¹¹ Zí Eróde kí asikiri ené e ñnyiyé ndíṣi fóló Yésu kpá kí úkucáyi wo. Zíye 'dí'biógu bongó 'bi mǎngburoko ngére e ési a roa fóló wo káe. Zí Eróde ma'dáa kásalúgu wo zí Piláto. ¹² Geré

zí dongará Eróde kí Piláto bí kóo sinyi misíníyí ní émené gí zía bí 'dí'biní Yésu go ní.

*Piláto ici roné gí ro yómo Yésu má
(Lúrú kpá Matáyo 27:15-26, Máriao
15:6-15, Yiwáni 18:39—19:16)*

¹³ Zí Piláto ñnyiné ndóloyóko manda ga bí 'bí 'yí 'dáná éyí e ní, kí mĩngburoko 'yí e, nda kpá kí ngítí géyí 'yí ga bí ore ní, ¹⁴ zía úku ledre zíye kídí, "Úkusé ledre kídí, o'do ba ndíşí sinyi do 'yí e, mándú'yú ló'bó wo go do komosé mbá, mándíki amá lúyú ledre gí zía gí ro 'déci ngbanga roa káa zí bí úkusé ní wá. ¹⁵ Eróde kasalugu wo zĩma yáa gí zía ndiki ené kpá lúyú ledre roa wá. Ní go miówoné mbá kídí şí ledre bí do úfu wo gí zía ní ndaá, luyú ené ledre wá. ¹⁶ Gí zí keyí nées, málii go otoómo wo. 'Dá'dá zía kí ndéréne, mááyí aka í'bí wo zí asikíri amá e óco wo kí." ¹⁷ Piláto ní kí roko'bu zĩne 'bí ndíşí í'déçí şilñe kée gí ro kémbí 'yí simi şindí kadra 'bí ayĩmbi.

¹⁸ 'Yí e iliní eyé ledre nées wá, zíye ñnyiyé mbá gbúrógbóye 'dága kídí, "O'do nées idí úyu, zíyí otoómo şilñyí gí ro Barába." ¹⁹ Barába ma'dáa yéme kóo roné gí ro útúne kí okó do akúma 'bí Róma simi Yerusaléma. Zía kóo úfu 'yí simi şindí kadra máa bí kóo nées, do kóo 'dí'bi wo simi şigĩnĩ gí ro úfu a.

²⁰ Gí zía Piláto ili tí gí ro zĩne yómo Yésu, zía úku ándá ledre zí 'yí ga gére nées. ²¹ Zí 'yí e kpá gbúrógbó ándá royé kídí, "O'do nées idí úyu, o'do nées idí úyu."

²² Zía kpá úku ándá ledre zíye kídí, "O'do nées luyú ené ledre wá, şí ledre bí do úfu wo gí roa ní ndaá. Mááyí aka í'bí wo zí asikíri amá e óco wo kí, zĩma nda otoómo wo."

²³ Zí 'yí e ñnyiyé mbá gbúrógbóye nda 'dága kíngaya kídí o'do nées idí úyu. Gí zí keyí nées, zía otoómo Yésu do úfu wo. ²⁴ Nda gí ore zí Piláto mēngi ledre ma'dáa káa zí bí iliní ní. ²⁵ Barába bí kóo yéme roné gí ro útú kí okó do akúma 'bí Róma simi Yerusaléma ní, zía kóo úfu 'yí simi şindí kadra máa bí kóo nées. Do kóo 'dí'bi wo simi şigĩnĩ gí ro úfu a ní, zíye otoómo wo. Zía nda í'bí Yésu zí asikíri ené e ndéréye úfua kací kúrú 'yí e.

*Phephéní Yésu do mĩngbũngbu kágá
(Lúrú kpá Matáyo 27:31-44, Máriao
15:21-32, Yiwáni 19:17-27)*

²⁶ Simi bí asikíri ga gére nées niyí go mindéréye do misi'di kí Yésu gí ro úfu a ní, zíye ndikiye kí ngítí o'do írja Simúna. Ní 'yí 'bí gara bí ndíşinĩ ndólo a Kuréne ní, ayí oğú simi Yerusaléma. Zí asikíri ga

gére nées gága wo ñmbí ngburu kágá bí Yésu ndíşí ñmbí a ba útúne kée do kací Yésu ma'dáa. ²⁷ Zí tú' dũ 'yí e útúye do kací Yésu mutruu, kará e kí ñni ñni kí mbũmbũdũ. ²⁸ Zí Yésu óyó komoné úku ledre zí kará ga gére nées kídí, "Sée kará 'yí 'bí Yerusaléma, ndásé ñni ñni gí romá wá, ídísé ñni 'bí esé lerí bí ayí go oğú rosé kí owú 'bí esé e ba. ²⁹ Ídísé ówo a kídí şindí kadra ní go gbóo ngítí géyí 'yí e niyí úku ledre kídí, 'Kará ga bí ndikini owú e wá, kí yée ga bí owú uluní umba kó'dúye wá ní, 'bí eyé eme yí ené ne." ³⁰ 'Yí ga bí niyí idiáká simi Yerusaléma ore simi bisinyi şindí kadra nées ní ní, niyí úku ledre kídí,

" 'Mĩngburoko landa ga ba oğusé mu útúló'bu zée."

'Kángá líkpí royí mu zíyí 'dũtú zée simiyí."

³¹ Maa bí ngará máluyú ledre wá, do 'dó'do máa káa zí wo ba ní ní, Lomo ní karanée 'dó'do 'yí luyú ledre ga gére nées bisinyine."

³² Ngítí géyí 'yí luyú ledre e niyí kóo bo gbre 'dí'biní yée kpa kí Yésu gí ro úfu yée.

³³ Simi bí nderéoguní go kí Yésu do bí bí ndíşiní úfu 'yí e doa, ndoloní Gologóta, ledre gí simi a kídí, cóngó do'yí ní, zíye phéphe wo ore. Zíye kpá phéphe ngítí géyí 'yí luyú ledre e gbre, ngítí a do şilí Yésu 'bí anú, ngítí a do ngelí. ³⁴ Zíye ónzó gbégbé* ífibáyí bongó ené e kée dongaraye. Zí Yésu ñni ñni zí 'Buné kídí, "Babá, idí otoómo ledre zí 'yí ga bí mēnginĩ bisinyi ledre zĩma ba, gí zía owoní eyé éyí bí ndíşinĩ mēngi a nées wá."

³⁵ Zí 'yí mindéré e ndíşí tóroyé dogboru misi'di ndíşí lúrúkása wo do mĩngbũngbu kágá, zí mĩngburoko 'yí 'bí Yúda e ndíşiyé fóló wo kídí, "Sara bí kóo yá nées ní Kírēsito, 'yí yómo 'yí e, Lomo kasaogu nées ne ní, idí mu yómo roné ke."

³⁶ Zí asikíri e kpá ndíşiyé fóló wo gí zía bí uku ya nées ní ngéne ní. Zíye oğuyé kí mindogó le'yí í'bí a zía, ³⁷ zíye úku ledre kídí, "Togú bí áyí tí ngéne 'bí Yúda e ní, yómo royí mu ke."

³⁸ Zíye éké şí ledre bí ufuní wo gí roa ní phéphe óto a doa 'dága kídí, "BA MONGÚ NGÉRE 'BÍ YÚDA E."

³⁹ Zí ngúru 'yí luyú ledre bí phephéní yée ba úku sinyi ledre kídí, "Togú áyí ba tí Kírēsito ma'dií ní, yómo royí mu gí ro zíyí kpá yómo zée ke."

⁴⁰ Zí eze a úku ledre zía kídí, "Éré Lomo wá gí zí 'dí, ndaá bí umbu bí ayí úyu a nées ní úyu ba kpá wo ní wá? ⁴¹ Bí 'do'doní zée ba mbí gí zía bí luyúzé ledre ní. Sara o'do

née luyú ledre go, luyú ené kémbí ledre wá.”

⁴² Zía úku ledre zí Yésu kídí, “Mongú 'yí, kí'dí bí áyí go ngére ní, ndá sómúllígi ledre máa wá.”

⁴³ Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Ndá sómú ledre wá, azé ídí karaba kéyí simi 'be bí 'yí e ndíşíní ídí simi a kí rokinyi ní.”

Ledre gí ro umbu Yésu

(Lúrú kpá Matáyo 27:45-56, Máriko 15:33-41, Yiwáni 19:28-30)

⁴⁴ Nda go kí yana kadra, zí kadra ñlîne mbuú, zí mituluru ídine mbíri ndéréoguné gí ro şindí kadra ota. ⁴⁵ Zí mongú mbílí bongó bí odó 'dútuní simi 'Díçí 'bí Lomo kie káa bí ngíti géyí 'yí e niyí olú simi 'díçí máa wo bí kí iri Lomo ní lófoné gberé kú gí 'dága gí bí. ⁴⁶ Zí Yésu ini ini zí Lomo kí kúrúne 'dága kídí, “Babá, 'dí'bí 'dówúma mu ziyí iri.” Kací ledre bí uku née lu'bu wá, zí 'dówúia olúoguné.

⁴⁷ Simi bí mongú 'yí 'bí asikiri ga gére née lurú ledre bí Yésu menjí née kenée ní, zía í'bí mbófo éyí zí Lomo kídí, “Ma'dú, o'do ba ndáa 'yí luyú ledre wá.” ⁴⁸ Tú'dú 'yí ga bí yokoní royé ore ndíşí lúrú Yésu 'dága do mĩngbũgbu kágá, simi bí lurúni mongú ledre bí Yésu menjí née ní kí kíkĩné ní, zíye báyiye gí ore kí ndíşí sémbí kó'dúye gí zía ledre ma'dáa ní kí mongú roko'buné. ⁴⁹ Zí eze lámá Yésu ma'dáa kpá kí ngíti géyí kará ga bí ngununí ledre ené zíye lódú kací a kú gí simi kángá bí Galiláya ní, tóro kása royé gbála ndíşí lúrú ledre bí ndíşí menjí roné zí Yésu née.

Otoní bí zí Yésu

(Lúrú kpá Matáyo 27:57-61, Máriko 15:42-47, Yiwáni 19:38-42)

⁵⁰ Ngúru mongú 'yí 'bí Yúda e ní kóo bo irja Yoséfa, ní bilámá o'do kpá mbígí 'yí 'bí Lomo. ⁵¹ Ngunu ené ledre 'bí lafúga ga bí ndíşíní yéme a gí ro menjí Yésu kie ní wá. Ogu yí ené gí simi owú gara 'bí kángá 'bí Yúdáya bí ndíşíní ndólo a Aramatáyo ní, kí mongú óto komo gí ro 'yí bí Lomo ní kása ógu a káa do mongú ngére ní. ⁵² Zía ñyíné ndéréne zí mongú 'yí Piláto ndú'yú wo idí otoómo umbu Yésu zíne ndéréne óto a. ⁵³ Zí Yoséfa ñmbjótó umbu Yésu bí gí do mĩngbũgbu kágá. Zíye yéme wo simi bíkenyí mbílí bongó, zíye 'dí'bí umbua ndéré óto a simi gu bí iciní simi landa ngará otoní aka 'yíma'dí simi a wá ní. ⁵⁴ Kadra máa née kóo şindí kadra 'bí yéme ro'yí, gí zía klónódó a née go Şilí 'bí 'Dówúro.

⁵⁵ Zí kará ga bí lodúní kací Yésu ma'dáa kú gí simi Galiláya ní kpa útúye do kací Yoséfa gí sị bí iri, zíye lúrú miótoa cù kí komoyé. ⁵⁶ Simi bí otoonzóní bí go ní, zí kará ga gére née ndá'bayé 'be, yémeómo

su'bu' mĩndonoyo kpá kí ngíti géyí kágá e mbá nziyiyé zíye ndíşiyé kí gí zía otoní née úndru lorú 'bí Şilí 'bí 'Dówúro.

24

Yésu urú gí simi umbu

(Lúrú kpá Matáyo 28:1-10, Máriko 16:1-8, Yiwáni 20:1-10)

¹ Nda go akpa kí sị ndóndó simi şilí gí do kací Şilí 'bí 'Dówúro, zí kará ga gére née 'dí'bí su'bu' mĩndonoyo ga bí yemeomoní yéé ní ndéré kie sị bí. ² Niyí ógu iri ní, gburugbu oyóní tutú gí tara mbotu bí go. ³ Geré zíye olúye simi gu, lurúni bí káa ní, umbu Ngére Yésu ndáa 'bí enée lolu wá, zí tarayé ñdríne mbá mĩdrí. ⁴ Niyí aka çikí ndíşí sómúlo'bo ledre née yá, zí ya'dá e gbre mbá kí bíkenyí bongó gindri gindri royé olúogú tóroyé kenée. ⁵ Zí kará ga gére née ñyiyé, zíye éşí doyé mbá bí gí zí ngiri. Zí ya'dá ga gére née úku ledre kídí, “Ndíşísé gámásó'do 'yí bí ní tridri ní dongará umbu e gí ro 'dí? ⁶ Ndaa 'bí ené lolu ona wá, urú yí ené go. Ledre kóo uku zise simi kángá bí Galiláya ní ndáa lígí sée wá, menjí roné née ne. ⁷ Uku kóo kídí, 'Ngíti géyí 'yí e niyí karanée í'bí ngbángá Owú 'bí 'Yíma'dí zí 'yí luyú ledre e úfu wo. Nda simi ota şilí, zía úrúne.” ⁸ Geré zí kará ga gére née sómúndíki ledre kóo uku ní.

⁹ Zí kará ga gére née ñyiyé gí sị bí gí ore ngásá ndá'bayé úku ledre bí lurúni sị bí iri née zí 'yimikása ga bí idiakáni sokó do kéri ní, nda kpá kí ngíti géyí 'yí lódú kaciga ga bí ore ní. ¹⁰ Kará máa ga gére née kóo Mariya gí simi owú gara bí kí iriné Magidála ní, nda kí ngíti a kí iriné Zowána, kpá kí ngíti Mariya kpí, née 'bí ené mbágá Yakóbo nda kí ngíti géyí lafúye kará e, ukuní ledre máa née ye zí 'yimikása ga bí 'bí Yésu née. ¹¹ 'Yí ga gére née ngununí eyé kóo ledre bí kará ga gére née ukuní ní wá. Somúní yaá kará ga gére née ukuní yí eyé née ngbékpi ledre. ¹² Abú tí kenée ndotó, zí Pétero ñyíné ngásane sị bí iri, zía ndalané lurú bí simi gu, Ngére Yésu ndáa 'bí ené lolu wá. Lá bongó bí yemení wo simi a ní idiakáne simi gu. Zía ndá'bané kí ndíşí sómú ledre née, owo 'dí'bí mbí éyí bí menjí roné née wá.

Yésu 'dodo roné zí 'yí lódú kacine ga bí gbre ní

(Lúrú kpá Máriko 16:12,13)

¹³ Kpá çikí simi şilí máa née ní, zí ngíti géyí 'yí lódú kací Yésu ga bí gbre ní ñyiyé ndéréye simi owú gara bí kí iriné Imawú ní. Ní méyilí e ñnyí doa gbre gí ro mongú gara Yerusaléma. ¹⁴ Simi mĩndéréye do misi'di, zíye ndíşiyé kí ñdroyé gí ro ledre

bi mengi roné née. ¹⁵ Simi bi niyi ndiši ká úkuló'bó ledre ga gére née dongaraye ní, zí Yésu olúoguné zíye, zíye ndiši lódú misi'di kéye. ¹⁶ Owoní eyé bi kídí née wo ní wá, gí zía Lomo uçuomo kóo yée née ká bi niyi ówo wo.

¹⁷ Zía ndú'yú yée kídí, "Ledre máa bi ndišisé ndéré kí úku a tí bi gáa ba ní 'bié ledre 'di?"

Zíye tóroyé, zí simi komoyé ídine mbá misínyíne. ¹⁸ Zí ngúruyé kí íríné Kilíyópa úku ledre zía kídí, "Mongú ledre bi mengi roné do sǐlǐ ga ba simi Yerusaléma íri ba ówo wá ní, ogú 'bi eyí gí 'da?"

¹⁹ Yésu ya zíye ní, "'Bié ledre 'di?"

Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Née Yésu, nébǐ gí simi gara Nazeréta, Lomo i'bí kóo roko'bu go zía, zía ndišiné 'dódo ledre zí 'yí e kpá kí méngi mǐngburoko ledre e, zí Lomo kí 'yima'dí e ídíye mbá kí rokinyi gí zía. ²⁰ Kara kóo ba zí manda ga bi 'bi 'yí 'dáná éyí e kpá kí ngíti géyí mǐngburoko 'yí ezé e í'bí ngbángá a zí akúma 'bi Róma idíní úfu wo. Do úfu wo do mǐngbúngbu kágá. ²¹ Azé 'bi ezé kóo go kí mongú rokinyi kídí née go Kírésito kóo Lomo uku ledre kásaogu a ní, ogú go gí ro yómo zée Isiréle e. Éyí ndaá lolu wá, mengi karaba simi kángá go 'dényé sǐlǐ ota. ²² Tarazé ǐdrǐ gáa gí zí ngíti géyí kará e gí dongaraze. Simi bi gáa inyiní akpa kí sǐndónódo ndéréye sǐ bi ní, ²³ niyi ógu íri ní, o'do máa née ndaá 'bi ené lolu wá. Zí ngíti géyí maláyika e 'dódo royé zí kará máa ga gére née, zíye úku ledre kídí o'do máa urú yí ené. ²⁴ Zí ngíti géyí 'yí ezé e kpá geré inyi ngásaye íri, tí ma'díi ogú ndikiní eyé wo wá."

²⁵ Zí Yésu úku ledre zíye kídí, "Ówosé esé ledre wá gí zí 'di, ledre ga bi kóo nébǐ ukuní yée gí romá kídí Lomo ní kásaogu a ní ílísé ngúngu wá gí zí 'di?" ²⁶ Ídísé ówo a kídí Kírésito ní aka 'dó'dó zía kpá úyuné zía úrúne kí, zía ndá'balúgu roné komo ere kí mongú roko'buné. ²⁷ Nda gí ore zí Yésu ma'dáa tónóne úku yéme ini ledre gí simi ledre ga bi kóo nébǐ e ukuní gí roné do éké yée simi miéké kúrú Lomo ní zíye. Tonó kí Músa nda kí yée ga bi ngíti géyí nébǐ e ukuní ní.

²⁸ Simi bi nderéoguní nda go gbóo kí gara bi ya'dá ga geré niyi ndéré simi a ní, zí Yésu ídine káa zí ayí okpó ené miókpo ní. ²⁹ Zí ya'dá ga gére née uçuómo wo kídí, "Kadra utú go ndá lolu ndéré wá, idízé 'dú'du kése ona togú bi ará go yá, ziyí ndéréyí." Zí Yésu ndéréye kéye.

³⁰ Nda go do bi éyí miánu, zí Yésu 'dí'bi ambata zía í'bí mbófo éyí zí Lomo gí roa, zía 'dewe simi a zía í'bí a zíye. ³¹ Geré zí komo ya'dá ga gére née óngóne zíye

ówo a kídí ábuwá ba yí ené Yésu ke. Zía lélíne gí zíye gí ore. ³² Zí ya'dá ga gére née úku ledre dengbíye kídí, "Ábuwá ledre bi gáa ndiši úku a zíze do misi'di 'dáa ní utú yeme roné do mimbé'dezé kpínǐ gí zí kéyí née."

³³ Geré zíye iniyé ndá'balúgu royé simi Yerusaléma. Niyí ógu íri ní, ngíti 'yimikása ga bi sokó doa kéřǐ ní nda kpá kí ngíti géyí 'yí e yokoní royé go mbá do bi kǐé'do. ³⁴ Kpálá bi oguní ní, geré zí lafúye ga bi gáa ore ní, úku ledre zíye kídí, "Ma'díi, Ngére urú go 'dodo roné go za cǔ zí Simúna." ³⁵ Zí lafúye ga bi gáa gbre nda'baoguní gí simi Imawú ní kpá líkpǐ ledre bi mengi roné zíye do misi'di nda kpá kí wo bi simi bi 'dewe ambata ní, zíye ówoyéme wo.

Yésu olúogu dongará 'yí lódú kacine e (Lúru kpá Matáyo 28:16-20, Márico 16:14-18, Yiwáni 20:19-23, Moko 'bi 'yimikása e 1:6-8)

³⁶ Simi bi niyi aka ndiši líkpǐ ledre née kenée ní, ve, zí Yésu kpá olúoguné dongaraye ore. Zía úku ledre zíye kídí, "Mimbé'desé ǐdrǐ mu."

³⁷ Simi bi Yésu olúogu ve dongaraye ní, zíye líyiyé gí zía somuní 'bi eyé go kídí 'yí lará ogú ne. ³⁸ Zía úku ledre zíye kídí, "Ndásé éré ngiri wá, ídísé ngúngu a kídí máúrú gí simi umbu go ma'díi. ³⁹ Lúru aka mbiri ga bi simi sǐlǐma ba kí yée ga bi ro sǐndǐma ní. Táta lúru aka romá, née tí máa ndaá 'bi ené 'yí lará wá, 'yí lará ndaá kí esǐ roné kpá kí congó siminé wá."

⁴⁰ Gí do kacǐ ledre née ní, zía 'dózo sǐlǐne zíye kí sǐndǐne gí ro zíye lúru mbiri. ⁴¹ 'Yí ga gére née mbá, ledre née ní aka zíye káa zí ranga ní, togú Yésu urú née tí go née yá. Zía ndú'yú yée kídí, "Owú éyí miánu ní laká tí zise ona bo?" ⁴² Zíye í'biógu milíci kénzé zía, ⁴³ zía ánu a tí dongaraye ore.

⁴⁴ Zía úku ledre zíye kídí, "Máayi ba kpá úku ánda ledre kóo 'dá'dá ní zise. Lorú ga bi kóo Músa ekéni yée kí nébǐ e kpá kí yée ga bi simi Ke'bi 'bi Dawídi e gí romá ní niyi méngǐ royé mbá."

⁴⁵ Zía sáká 'yí ené ga gére née gí ro zíye ówoyéme ini ledre gí simi ledre ga bi ekéni gí roné simi miéké kúrú Lomo ní. ⁴⁶ Ba ledre bi ekéni ní kídí, "Kírésito ní 'dó'dó zía úyuné, nda simi sǐlǐ ota zía úrúne gí simi umbu. ⁴⁷ Ngíti a nda 'bi ené kídí 'yí ené e niyi tónó gí simi Yerusaléma ndéré kí úku bilámá sanda ené zí 'yima'dí e mbá idíní ótoómo méngǐ bisinyí ledre zíye ngúngu ledre 'bi Lomo gí ro zíye ómoyé.

⁴⁸ Séé 'yimikása amá e ásá 'dókó ledre máa ga ba se kídí ledre ga bi menginí royé zíma ba niyi ma'díi ledre e. ⁴⁹ Ídísé ówo a kídí 'Dówú Lomo kóo Babá uku ledre a gí

ro í'bí a zise káa do sáká éyí ní, mááyí go ndéré kásaógu a. Tí lá ídísé aka ndíṣí simi Yerusaléma ona zí sáká éyí nées ógùnè káa do roko'bu zise té kí."

Yésu nda'ba komo ere

(Lúrú kpá Máriko 16:19,20, Moko 'bi 'yìmikása e 1:9-11)

⁵⁰ Zí Yésu 'dí'bi yée zíye ólùóguyé gí simi Yerusaléma gí ore ndéréye simi ngítí owú gara kí ìrínè Beteniya. Simi bí ogunì ìrì ní, zía síkpì sílìne 'dága í'bí úndru zíye. ⁵¹ Nghúrú simi bí ní ndíṣí ìní ìní zí Lomo kí í'bí úndru ní, yóó zía ndá'balúgu roné komo ere. ⁵² Zíye óto úndrua ore, zíye nda ìnyiyé ndá'balúgu royé simi Yerusaléma kí mongú rokinyi. ⁵³ Kací kadra mbá, zíye ndíṣí ndéréye simi 'Dìcì 'bi Lomo ìní ìní zí Lomo.

Bilámá ledre bi Yiwáni eké ni Ledre gi ro búkú bi Yiwáni ní

Yiwáni eké búkú ba ne. Ni ngúru 'yi gi dongará 'yimikása ga bi sokó doa gbre 'bi Yésu ní. Eké búkú ba gi ro 'dódo ledre kíe zí Yúda e kpá ká kífú ngiti géyi 'yi e gi ro zíye ngungu ledre Yésu. Yiwáni likpí ené ledre gi ro mindísi Yésu do sogo kángá wá. Uku ledre geré gi ro mingburoko ledre ga bi Yésu ndísi menjí yée kpá ká ledre ga bi ndísi 'dódo yée ní. Ledre née 'dodo kírí née kídí Yésu ndaa 'bi ené duú 'yima'dí wá, ni yí ené kpá za cù Lomo (Kápita 1:14).

Búkú ba uku ledre zíze kídí Yésu ni kúrú Lomo bi Lomo kasaogu wo do sogo kángá, ógú úyuné káa do éyí 'dáná gi ro 'dí'bióyó duú luyú ledre 'bi 'yima'dí e ní wá, ni Masiya bi kóo nébi e ndísiní úku ledrea kídí ní ógu ní. Simi kápita ga bi 13-17 Yiwáni uku ledre gi ro 'yí lódú kací Yésu kídí oto 'búye go kángaya kpá ká ledre ga bi Yésu uku yée 'dá'dá do ká 'dí'bi wo ká tagá née ní ní. Simi odú a, Yiwáni uku ledre gi ro ngbanga Yésu ká miphéphé wo do mingbúngbu kágá ká ledre gi ro miúrú ga simi umbu kpá ká ledre bi 'dodo roné zí 'yí lódú kacíne e ká'dí tú'dú ní.

Yésu ni Ledre

¹ Simi bi kóo Lomo otoogu aka do sogo kángá ba wá ní, Ledre ni kóo kú goó bo 'desí, niyí kóo ká Lomo do bi kíe'do. Ni kpá Lomo bi kíe'do née. ² Ni kú ká Lomo do bi kíe'do 'dá'dá Lomo otoogu aka kóo do sogo kángá ba wá.

³ Ledre otoogu éyí ga bi do sogo kángá ba za mbá ne. Éyí bi kíe'do káa yaá otoogu ne wá ní ndaa. ⁴ Ledre ma'dáa ni yí ené ne tridri, zí tridri máa née nda ídine zí 'yima'dí e káa do bimióngó. ⁵ Tridri máa née ogu ne káa do bimióngó zí 'yima'dí e, mituluru utúasá 'dútu a wá.

⁶ Née ní, zí Lomo kóo kásaogu ngiti o'do írja Yiwáni, ni 'yí i'bi babatiza zí 'yí e. ⁷ Yiwáni ma'dáa Lomo kasaogu wo 'dódo ledre gi ro bimióngó zí 'yima'dí e gi do bi zíye ngungu a. ⁸ Yiwáni ma'dáa ndaa 'bi ené ne bimióngó máa née ne wá, ogu 'bi ené lá 'dódo ledre zí 'yima'dí e gi ro bimióngó ma'dáa. ⁹ 'Yí bi ni mbigi

bimióngó zí 'yima'dí e ní, ni go ógu zí 'yima'dí e do sogo kángá.

¹⁰ Abú Lomo otoogu 'yima'dí e do sogo kángá ba kpurú gi simi roko'bu 'bi bimióngó yá, simi bi bimióngó ogu nda ndísi dongará 'yima'dí e do sogo kángá ní, owoní eyé lolu kóo bi kídí née wo ní wá.

¹¹ Tí bi ogu dongará 'yima'dí e do sogo kángá ní, 'í, 'yí ené e asiní yí eyé gi roa fú lá miási. ¹² Bi nda kenée ní, zí 'yí bi ni bimióngó née nda yí ené menjí bilámá ledre zí 'yí máa yée ga bi ngunguní ledre ené go ní, zíye idiye mbigi owú ga bi 'bi Lomo ní. ¹³ Ndaa bi ya kídí Lomo ndikiogu yée káa zí bi 'yima'dí e ndísiní ndiki owú e ní wá. Lomo 'di'bi yée káa do owú 'bi ené e, yí ené kací miyème ledre ené 'bi Lomo.

¹⁴ Zí 'yí bi ndísiní ndólo wo Ledre bi kóo niyí kú ká Lomo komo ere ní, ógu ndísiné dongaráze 'yima'dí e do sogo kángá, gi zía oto 'búze go kángaya. Zée 'yimikása ené e, owoyemezé roko'bu a go bilámáne kídí roko'bu 'bi bikéří Owú 'bi Lomo ogu go gi zí 'Buné ká ma'dú ledre kpá ká bilámá miméngí ledre do sogo kángá.

¹⁵ Née 'yí bi kóo Yiwáni 'yí Bábátizí 'yí e uku ledre a kídí "Ngiti mongú 'yí ni bo ni ógu gi do kacíne roko'bu a ká miméngí ledre ené e mbá romoní do 'bi ené 'bi Yiwáni go ní. Romo doné gi zía ni yí ené kóo kú bo 'desí."

¹⁶ Zée 'yí ga bi ngunguzé ledre 'bi mongú 'yí máa née go ní, azé go ká mongú rokinyi kací kadra mbá gi zí bilámá ledre ga bi menjí yée zize ká nderu bi i'bi zize odú a ndaa ní. ¹⁷ Ni tí kenée ma'dú, gi zía Lomo i'biogu ené kóo zí Músa lá duú lorú idí éké a zize 'yima'dí e wá. Kasaogu za cù Kírésito * Yésu† ógu 'dódoyème misi'di bi née ni yómo zée do a ní zize. ¹⁸ 'Yí bi yaá lurú Lomo go ká komoné ní ndaa. Lá duú bikéří Owú 'bi Lomo, bi niyí ká 'Buné kíe'do ní, ogu ne 'dódoyème Lomo zize.

Yúda e ndu'yúni Yiwáni Babatiza (Matáyo 3:1-12, Máriko 1:1-8, Lúka 3:15-17)

¹⁹ Kadra kíe'do zí mingburoko 'yí ga bi 'bi Yúda ga bi simi Yerusaléma ni iniyé kása ngiti géyi 'yi e gi simi kífú 'yí ga bi ndoloní yée Lévi e ní kpá ká ngiti géyi 'yí 'dáná éyi e zí Lomo kídí, idiní ndéré ndú'yú Yiwáni, togú ni tí ma'dú Kírésito 'yí yómo 'yí e bi yée ndísiní oto komoyé kací a ba ya? ²⁰ Zí Yiwáni úkulúgu ledre

* **1:17** 1:17 Kírésito: Ini ledre gi simia kídí, 'yí bi Lomo gelé wo káa do Ngére ní. † **1:17** 1:17 Yésu: Ini ledre gi simia kídí, Lomo yomo 'yí e. ‡ **1:21** 1:21 Nébi: Ndísiní kóo úku ledre née gi ro nébi kóo Músa uku ledrea kídí ni ógu ní. Ólo Gbre lorú 18:15-18 ká Moko 'bi 'yimikása e 3:22-23. § **1:21** 1:21 Iliya: Iliya ni kóo nébi 'bi Yúda e bi kóo Lomo 'di'bilugu wo 'desí komo ere ní.

ziye fúo kídí, “F'i, mándá 'bi amá Kírésjito wá.”

²¹ Ziye ndú'yúlúgu wo kídí, “Sara bi née ní, áyí nda go náambi? O'do bi ni nébì[†] kí ìríné Iliya[§] ní?”

Zí Yiwáni kpá úkulúgu ledre kídí, “F'i, mándá 'bi amá Iliya wá.”

Mìngburoko 'yì ga gére née ya zía ní, “Áyí nda go náambi, ngúru nébì bi Lomo kasaogu wo ne ní?”

Yiwáni ya ziye ní, “Mándá 'bi amá kpá ngúru nébì bi Lomo kasaogu ne ní wá.”

²² Mìngburoko 'yì ga gére née ya zì Yiwáni ní bilámáne. Bi goó kenée ní, úku aka nda mbigí ledre gi royí zize gi do bi zize ndá'bazé úku a zì mìngburoko 'yì ezé ga bi kasaní zée zìyì ba.

²³ Zí Yiwáni úkulúgu ledre zìye kídí, “Mááyí ba 'yì bi kóo nébì Isáya uku ledre a 'desj kídí, 'yì ni karanée ndìsj ótrù ledre zì 'yì e simi súwú kídí,

“Yémeómosé misi'di mu nzíyiné zì Ngére,

idísé 'dózo yéme misi'di zía.’”

²⁴ Zì ngítì géyì Farúšáyo ga bi* niyí don-gará mìngburoko 'yì ga bi Yúda e kasaní yée ndéré ndú'yú Yiwáni ní, ²⁵ “Ínyiyé ndú'yú Yiwáni kídí, sara togú bi ndá Kírésjito wá, ndá kpá nébì bi kí ìríné Iliya ní wá, ndá kpá ngúru nébì bi Lomo kasaogu ní wá ní, ambi i'bí nda roko'bu zìyì, zìyì ndìsjìyì méngì babatíza káe zì 'yì e ní ne?”

²⁶ Zí Yiwáni úkulúgu ledre zìye kídí, “Mándìsjì méngì 'bi amá lá dújù babatíza bi kí iní ní. 'Yì ni bo dongarése, tí lá ówosé esé wo wá. ²⁷ Née mongú 'yì bi kóo máúku ledre a kídí, ni ógu gi do kacíma ní. Máútuásá gbawá ndìsjì méngì moko zía do bilámá misi'diné káa zì bí ili ní.”

²⁸ Ledre máa née méngì kóo roné simi gara Beteniya sága mongú ngburu bi Yeredéne kí'di bi kóo Yiwáni ndìsjì babatízi 'yì e ní.

Yésu Owú Kábìrìkì 'bi Lomo

²⁹ Nda káa zì kílón dó a née, zì Yiwáni lúróndiki Yésu ní go ndìsjì ógu mì'di zìye. Zí Yiwáni ma'dáa ìnyiné úku ledre zì 'yì ga bi cigíne ore ní kídí, “Lúrúsé aka o'do bi ni ndìsjì ógu gi 'dáa ba, née Owú Kábìrìkì[†] bi Lomo kasaogu wo zía ógu 'dí'bióyó lúyú ledre 'bi 'yìma'dí e ní.” ³⁰ Née 'yì bi máúku ledre a zise kídí ni ógu gi do

kacíma, roko'bu ledre ené romo do 'bi amá go kíngaya gi zía ni yì ené kóo kú go bo 'desj ní. ³¹ Máówoyéme amá aka kóo wo 'dá'dá kpá wá, nda té simi bi mándìsjì babatízi sée ní. Ábuwá Lomo yeme ledre née kenée zima gi ro zima ndìsjimá babatízi sée Isiréle e kí iní gi ro 'dódoyéme wo zise.

³² Yiwáni uku kóo ledre gi roa kídí, “Simi bi kóo mándìsjì babatízi wo zì 'Dówú Lomo[‡] óguné gi komo ere doa káa zì kírìkó'do ní. ³³ Nda té zì Lomo bi kasa máa ndìsjì méngì babatíza zì 'yì e ní úku ledre a kídí, “Yì bi lúró 'Dówú Lomo ógu doa káa zì kírìkó'do née ní, née wo bi ni babatízi 'yì e kí roko'bu 'bi 'Dówú Lomo ní.” ³⁴ Máúku zise ma'dií, o'do née máówoyéme nda wo go, ni mbigí Owú 'bi Lomo.”

Mízefi 'yì ga bi lodúni kací Yésu ní

³⁵ Gi do kací ledre née, nda simi ngítì sùlì kpí, Yiwáni niyí go ndìsjì tóro kí 'yì lódú kacíne e gbre. ³⁶ Zía lúróndiki Yésu kí ndéré 'dècì bi gbála. Zía ìnyiné úku ledre zì 'yì lódú kacíne ga gére née kídí, “Lúrúsé aka o'do bi 'dáa, née Owú Kábìrìkì bi Lomo kasaogu gi ro úyuné do bi kací 'yìma'dí e ní.”

³⁷ Simi bi 'yì lódú kací Yiwáni uwúní ledre bi Yiwáni uku zìye kenée ní, zìye ìnyiyé gbengará ndéréye lódú kací Yésu.

³⁸ Zí Yésu lúróndiki yée do kacíne. Zía ndú'yú yée kídí, “Ílisé 'di?”

Zí ya'dá ga gére née úkulúgu ledre zì Yésu kídí, “Yì 'dódo ledre ndìsjì ndìsjì 'da?”

³⁹ Zí Yésu úkulúgu ledre zìye kídí, “Ógusé mu ndéré ówo bi ndìsjimá.”

Zìye ndéréóguyé do bi bi Yésu ndìsjì doa ní. Zìye ndìsjionzó ngítì kadra née teké zì Yésu ìrì, gi zía ndikíní kóo née nda go kí kadra tagá éyì 'bi sùndj kadra eso.

⁴⁰ Ngúru 'yì gi dongará ya'dá ga bi gbre uwúní ledre bi Yiwáni uku zìye, zìye ìnyiyé ndéréye lódú kací Yésu ní, ni Andiriya, lúndu Simúna Pétero. ⁴¹ Simi bi nda'baoguní gi zì Yésu girí ní, geré zì Andiriya ndéréókpóne úku ledre zì lúnduné Simúna Pétero kídí, “Ndikizé Masiya go.” Ledre gi simi ndóló bi Masiya née kídí Kírésjito, née wo bi Lomo kasaogu wo káa do 'yì yómo 'yì e ní.

⁴² Zí Andiriya 'dijjótó lúnduné Simúna Pétero zì Yésu ìrì.

1:23 1:23 Isáya 40:3 * **1:24** 1:24 Farúšáyo: Née ngítì géyì Yúda ga bi ngará nditi'dofuní do lorú bi Músa eké ní wá ní. Ngunguní kídí lomo ro 'yìma'dí e ní bo, maláyika e niyí bo, 'yì e ndìsjini kpá úru gi simi umbu. Ólo Moko 'bi 'yìmikása e 23:6-8. † **1:29** 1:29 Owú kábìrìkì: Lomo uku ledre zì Músa kídí idí úku ledre zì 'yì e idíní 'dáná Owú kábìrìkì zì Lomo gi ro do ótoómo lúyú ledre eyé e. Née sù ledre bi ndìsjini ndóló Yésu Owú kábìrìkì gi zía ni úyu zía 'dí'bióyó lúyú ledre ezé e. ‡ **1:32** 1:32 'Dówú Lomo: 'Dówú Lomo ní 'Dówú bi simi Lomo ní. Bùkú 'bi Yiwáni uku zize kídí Lomo ní 'Bù, Yésu bi Owú 'bi ené ní ni kpá Lomo zì 'Dówú Lomo ní 'bi ené 'Dówú simi Lomo ní.

Zí Yésu lúru Simúna cii, zía úku ledre zí Simúna kídí, “Máowo yí bú, áyí wotí Yiwáni. Tónóne karaba ndéréne ‘dá dá, mikánda iriyí ní go Pétero.” Ini ledre gi simi a kídí, “Tutú.”

⁴³ Nda simi ngíti sǐlǐ, gi do kací ledre máa wo nées ní, zí Yésu ñnyiné ndéréne simi kángá bí Galiláya ní. Zíye ndikiye íri kí ngíti o’do kí ñriné Phǐlipo. Zí Yésu úku ledre zía kídí, “Máilí zíyí ídíyí ‘yí lódú kacíma Phǐlipo.”

⁴⁴ Phǐlipo ma’daa ní kpá gi simi Bete-seyída, gara bí Andiríya kí lúnduné Pétero niyí gi simia ní. ⁴⁵ Zí Phǐlipo ndéréne ndiki ngíti ezené kí ñriné Nataníyele zía úku ledre zía kídí, “Nataníyele, o’do bí kí ñriné Yésu, wotí Yoséfa bí simi Nazeréta bí kóo Músa kí ngíti géyí nébí e ekéní ledre a simi búku ‘bí lorú ní, ndikizé wo go.”

⁴⁶ Zí Nataníyele úkulúgu ledre zí Phǐlipo kídí, “Óo, éyí ‘be kpá Nazeréta zí bilámá ledre méngí roné simi a?”

Phǐlipo ya zía ní, “Ndá íti kangú wá, nderézé mu kéyí, zíyí lúru wo za cù kí komoyí.”

⁴⁷ Simi bí Nataníyele ogú go gbóo ro Yésu ní, zí Yésu úku ledre gi roa kídí, “O’do ba ní mbígí Isiréle, bisinyí sómú ledre ndaa do mimbé’de a wá.”

⁴⁸ Zí Nataníyele úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Mongú ‘yí, ówo máa ‘da, bí zíyí úku ledre gi romá kenée ní.”

Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Málúru yí go simi bí gáa áyí ndíşí ‘dówúroyí şí kágá íri, ‘dá dá Phǐlipo ndólo aka yí wá ní.”

⁴⁹ Gi zí ledre bí Yésu uku kenée ní, geré zí Nataníyele úku ledre fúo zí Yésu kídí, “‘Yí ‘dódo ledre áyí mbígí Owú ‘bí Lomo ma’díi, Ngére do kúfúze Isiréle za mbá.”

⁵⁰ Yésu ya zía ní, ngúngu ledremá nées lá gi zí ledre bí máuku máyá málúru ndiki yí kí ‘dówúroyí şí kágá ní? Togú kenée yá, áyí lúru tǔ’dú mǐnguroko ledre e gi zí wo nées. ⁵¹ Zí Yésu kpá fú úku yata ledre zí Nataníyele kídí, “Ásé karanée lúru ere líkpíni go fúo káa zí mbotú ní. Máa Owú ‘bí ‘Yíma’dí zíma ídima dongará ere kí do sogo kángá káa zí ‘bé’bé ní zí maláyika e ndíşí ékíóguyé gi doa bí kpá kí ékǐlúgu royé ‘dága komo ere.”

2

Yésu oyólo’bó ini káa do le’yí kóró simi Kána

¹ Sǐlǐ gbre gi do kací a bí Yésu ndolo Phǐlipo e kí Nataníyele káa do ‘yí lódú kacíne e ní, zí ngíti ‘yí méngí ayimbi ‘bí ófú ro’yí ‘be ‘bí ené simi Kána, ngíti owú

gara simi Galiláya. Mariya mbágá Yésu ní kóo kpá simi ayimbi máa nées íri. ² Ndoloní kóo kpá Yésu kí ‘yí lódú kacíne e simi ayimbi máa nées íri. ³ ‘Yí e niyí ídí kée ní, le’yí kóró ukú go. Zí Mariya ñnyiné úku ledre zí Yésu kídí, “Bí áyí lúru a ba ní le’yí ukú yí ené go, éyí bí zí ‘yí éwé a ní ndaa lolu wá.”

⁴ Zí Yésu úkulúgu ledre zí mbágáne kídí, “Mamá, ba ndaa aka şındí kadra bí zíma ‘dódo roko’bumá simi a zí ‘yí e ní wá.”

⁵ Nda gi ore, zí Mariya ma’daa ñnyiné úku ledre zí ‘yí ‘bí moko ga bí ore ní kídí, “Togú uku ledre go zise yá, ídíse méngí ‘duo wo.”

⁶ Mǐnguroko ndoko ini niyí kóo kírí nées ñnyí ro do kéréj (6) ndíşini ñngí’ducu yée kí ini gi ro do ndíşí méngí moko e kpá kí lúgu éyí e kée kací ondu ‘bí Yúda e. Pheré* máa ga gére nées kacíye kékíé’do mbá bikéríye ndíşí ‘dí’bí kúku e cǐ kéréj a (20) togú wá, cǐ kéréj a doa sokó (30).

⁷ Zí Yésu ñnyiné úku ledre zí ‘yí ‘bí moko ga gére nées kídí, “Ndírí’ducusé aka ndoko ini ga gére nées mu kí ini.” Zí ‘yí ‘bí moko ga gére nées tí méngí a kenée, zíye ñngí ‘ducu pheré ga gére nées ‘bé.

⁸ Zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Íngise ini máa ga gére nées mu ndéré kée zí ‘yí bí ndíşí lúru bí kací ‘yí e ní.” Zí ‘yí ‘bí moko ga gére nées méngí a tí kenée.

⁹ Zí ‘yí lúru bí kací ‘yí e ‘dí’bí ini nées éwézu a. Simi bí ewézu ní, oyólo’bó yí ené roné go le’yí kóró, ñnyimoro nda kpá go do le’yí bí ewení ‘dá’dá ore ní mbá. Owo bí bí oguní kí bikinyi le’yí nées gi doa ní wá, ‘yí ‘bí moko ga bí oguní kée ní owoní duşí ye. Geré zí ‘yí lúru bí kací ‘yí e nées ñnyiné ndólo mǐngí ayimbi, ¹⁰ do úku ledre zía kídí, “Méngíse bí káa ledre ‘dí? Ásé aka gáa í’bíogu mbígí le’yí zí ‘yí e ‘dá’dá kí, káa zí bí legbe ndíşízé méngí a ní abú ásé nda í’bíogu ini a gi ‘dá’ba ya ndaa káa do ledre wá, nées ‘yí e lerení go.”

¹¹ Nées mizefǐ mongú ledre bí Yésu mengi wo bí gbékpǐ ‘yí utúasá méngí a wá, oyólo’bó ini káa do le’yí simi Kána owú gara simi bí Galiláya ní. Simi şındí kadra máa bí kóo nées ní, zí tǔ’dú ‘yí e ówo a mbá kídí ní kí roko’bú ledre e zíne. Gi zí kéyí nées, zí ‘yí lódú kacíga nda ngúngu ledre a za kíngaya.

¹² Simi bí ayimbi utú nda go ní, zí Yésu ñnyíe kí mbágáne kí lúnduné e nda kpá kí ‘yí lódú kacíne e ndéré ndíşiyé simi ngíti owú gara kí ñriné Kapáranawúma kí owú sǐlǐ cúku’dée.

* 2:6 2:6 Pheré máa ga gére nées niyí gi simi tutú.

Yésu ogóbayi 'yi e
(*Matáyo 21:12-13, Máriko 11:15-17,*
Lúka 19:45-46)

¹³ Simi bi ngítí sílì 'bi Ayímbi 'bi Yúda e bi ndìsìní ndóló 'bi Umbuokpó[†] idiáká go lá cùkú'dée gí ro zía tónóné ní, zí Yésu ìnyíné kí 'yì lódú kacìne e ndéréye simi Yerusaléma. ¹⁴ Simi bi oguní ìrí ní, geré zìye ndéréokpóye do ligá mongú 'Dìcì 'bi Lomo.[‡] Niyí ógú ìrí ní, ngítí géyì 'yì e niyí go ndìsì ùgúóyó ìtì e, kábirìkì e kpá kí amámu e zì lafúye gí ro do ndìsì 'dáná éyì kíe zì Lomo. Ngítí géyì 'yì oguní 'bi éyè kí késìj e ndìsì kí óyóló'bó yé. ¹⁵ Zì ledre bi 'yì ga gére ndìsìní méngì a nées sínyíne ro Yésu, zía 'dì'bi sí'dì bi kí mirásáne ní ndìsìné ócò bayi 'yì ga gére nées kpá kí bangá eyé ga gére nées kíe do ligá 'Dìcì 'bi Lomo. Zía síkpì tarabíza ga bi 'yì óyóló'bó késìj e ndìsìní óyóló'bó késìj eyé e doyé ní do ìtríónzó yé kpukpukpu bi, zì késìj eyé ga gére nées báyiye faa bi. ¹⁶ Zía ndéréne úku ledre zì yé ga bi ndìsìní ùgúóyó amámu e ní kídì, "Dì'bióyósé yì esé ga gére nées gí ore mu káa zì bi mááyì úku a ba. Ndásé óyóló'bó 'Dìcì 'bi 'yì e ndìsìní ógú ìní ini simi a zì Babá ní káa do síyú wá."

¹⁷ Simi bi 'yì lódú kacì Yésu lurúnì ledre ga bi Yésu méngì yé gí ro 'Dìcì 'bi Lomo kenée ní, geré zìye sòmúndíkì ledre bi kóo ngére Dawídì uku wo do éké a simi miéké kúrú Lomo kídì, "Lomo, 'bú 'dìcì eyì ofú domá go."

¹⁸ Zì ledre bi Yésu méngì gí ro 'Dìcì 'bi Lomo nées sínyíne ro mǎngburoko 'yì ga bi 'bi Yúda e ní. Zìye óguyé útúye do Yésu kí ledre kídì, "Éyì bí méngì kéyì gí zía kenée ní 'dì? Togú kenée yá, méngìógú aka ngítì mongú ledre cakaba, wo bi kí roko'buné ní gí ro zize ówo a kídì ma'diì Lomo kasaogu yì ne."

¹⁹ Zì Yésu úkulúgu ledre zì Yúda ga gére nées kídì, "Togú ilisé ówo roko'búma, ndúrúsé aka mongú 'Dìcì 'bi Lomo nées mbá bi, mááyì ùbùlúgu a dujì simi sílì ota."

²⁰ Zì Yúda ga gére nées úkulúgu ledre zì Yésu kídì, "Úu, úku nées ledre? 'Dìcì 'bi Lomo bi simìbi nderé do 'yì e kí ùbù a 'dényé cì gbre doa ìnyì doa kéréj (46) ní, yá togú ndurúnì yá nées ní ùbùlúgu a dujì simi sílì ota (3)?" ²¹ Yésu uku ené nées ledre 'Dìcì 'bi Lomo wá, uku yì ené nées ledrené. ²² Simi bi úrú gí simi umbu ní, geré zì 'yì

lódú kacìga sòmúndíkì ledre bi kóo uku ní. Gí zì kéyì nées, zì 'yì lódú kacìga ngúngu ledre ga bi miékéye simi miéké kúrú Lomo kpá kí ngítì géyì ledre ga bi Yésu ma'dáa uku yé ní.

²³ Simi bi kóo Yésu niyí simi Yerusaléma ní, simi Ayímbi 'bi Umbuokpó, zì Yésu ma'dáa kóo ndìsìné méngì tǔ'dú mǎngburoko ledre e ìrí. Gí zì kéyì nées, zì tǔ'dú 'yì e ngúngu ledre a ma'diì. ²⁴ Tí lá Yésu ma'dáa ilì ené kóo méngì kéyì kacì misómú ledre 'bi 'yì e wá gí zía owo bú mǎmbé'deyé ndaa bilámáne wá. ²⁵ Yésu ma'dáa ilì ené zì 'yìma'dì úku ledre 'yìma'dì zìne wá gí zía owo yì ené bisinyì misómú ledre 'bi 'yìma'dì e mbá bú.

3

Yésu 'dodo ledre 'bi Lomo zì Nìkodìmo

¹ Ngítì o'do ní kóo bo ìrja Nìkodìmo, ní ngúru 'yì gí dongará 'yì ga bi ndìsìní ndóló yé Farúsáyo e ní,* ní kpá ngúru mongú 'yì 'bi Yúda e. ² Simi ngítì sílì, zía lólóné kí ndulú ndéréne úku ledre zì Yésu kídì, "Yì 'dódo ledre, zée Isiréle e za mbá owozé go bú kídì Lomo kasaogu yì ené yì ne ógú 'dódo ledre ené. Owozé gí zía éyì ga bi ndìsì méngì yé ní, gbékpì 'yì utúasá ené méngì yé wá 'búo togú 'yì bi Lomo i'bi roko'bu ledre máa nées go zía ní."

³ Zì Yésu úkulúgu ledre zía kídì, "Máuku zìyì ma'diì, togú 'yì ilì gí ro zìne óguné 'be 'bi Lomo yá, idìní ndíkìógú wo mikándané kí."

⁴ Nìkodìmo yá zì Yésu ní, "Ledre máa nées ní méngì roné kenée nées láráa káa be 'dì? Bi mááyì nda kpá go mongúma káa zì ba, mááyì ólùlúgu romá simi mbágama do ndíkìógú máa kpá mikándané nées lárá a káa be 'dì?"

⁵ Yésu ya, "Máuku zìyì ma'diì Nìkodìmo, togú ndikìogunì 'yì mikándané kí 'Dówú Lomo kpá kí iní wá yá, utúasá ógú 'be 'bi Lomo wá. ⁶ Yì máa wo bi ndikìogú wo lá mǎndíkìógú do sogo kǎngá ba ní, mǎméngì ledre ené ní dujì 'bi 'yìma'dì e. 'Yì máa wo bi 'Dówú Lomo ndikìogú wo go mikándané ní, ní go mbígì 'yì bi 'bi Lomo ní. ⁷ Zì Yésu kpá úku ngítì ledre zía kídì, 'Nìkodìmo, ndá ónzó komoyì gí zì ledre bi máuku máyá 'Dówú Lomo idì ndíkìógú 'yìma'dì e mikándané ní wá.' ⁸ Yì bi ndikìogunì wo go mikándané ní, mǎméngì ledre ené gbékpì 'yì e utúasánì eyé ówo a wá gí zía

[†] **2:13** 2:13 Ayímbi Umbuokpó: Nì sǎndj kadra bi Yúda e ndìsìní sòmúndíkì ledre bi kóo Ngére Lomo okpó gí do 'be 'bi éyè e ufu owú 'bi éyè e wá gí zía bi orónì sáma owú kábirìkì ro kágá mbotú eyé e ní. Zía kóo 'dì'biogú yé gí simi Ízibiti gí simi 'do'dó bi kóo niyì simi a ní. Ólo Ólùógú 12:1-20. [‡] **2:14** 2:14 'Dìcì 'bi Lomo: 'Dìcì máa wo nées ní dujì kíé'do simi Yerusaléma. 'Yì 'dáná éyì e ndìsìní lengbe 'dáná éyì simia gí zía Lomo ní ore, gí ro zía ótoómo lúyú ledre 'bi 'yì e. **2:17** 2:17 Ke'bi 'bi Dawídì e 69:9 * **3:1** 3:1 Farúsáyo: Nées ngítì géyì Yúda ga bi ngárá ndit' dofunì do lorú bi Músa eké ní wá ní. Ngúngunì ledre 'dówú Lomo, kí ledre maláyika e kpá kí ledre miúrú 'yì e gí simi umbu.

'Dówú Lomo ndịsị úkuí'bí yée zía ne. Cé káa zí sili bí 'yì e uwúní lá gboru a lurúní roa wá ní."

⁹ Nìkòdímo ya zí Yésu ní, "Ledre máa née ní nda kú mēngi roné née kenée lará a káa be 'dí?"

¹⁰ Yésu ya zí Nìkòdímo ní, "Bí áyí ba tí mongú 'yì, ndịsị 'dódo ledre zí lafúyí e Isiréle 'yì ní, sara ówo iní ledre gí simi ledre née wá gí zí 'dí? ¹¹ Máúku zíyí ma'díi Nìkòdímo, ledre ga bí za mbá ndịsízé úku yée zise Yúda e ní, niyí za mbá ma'díi ledre e gí zía lurúzé ledre máa ga gère née go za cù kí komozé. Tí lá ílisé esé ngungu yée wá. ¹² Lúruú aka Nìkòdímo, mándịsị úku ledre zise ótoásá a kí éyí ga bí do sogo kángá ona ní, utúásásé esé ówoyème iní ledre gí simi a wá. Sara togú máúku zise lá dų́ ledre ga bí 'bì Lomo kómo ere ní, ásé ngungu a, f'i, ngungusé esé e wá. ¹³ 'Yì bí ogu go gí komo ere zía ówoyème ledre ga bí íri ní ndaa, tí lá dų́ máa bí Owú 'bì 'Yìma'dí ní. ¹⁴ Máa Owú 'bì 'Yìma'dí, máúku zise, káa zí bí kóo Músa yeme lílì kámá zía phéphéngéří a ro kágá s̄kp̄i a k̄ie 'dága ní, niyí karanée phéphéngéří máa ro kágá do s̄kp̄i máa kp̄a kenée, ¹⁵ gí ro 'yì bí ngungu ledremá go ní zía ídine kí tridří bí za fí ní.

¹⁶ "Gí zía 'yìma'dí e do sogo kángá za mbá Lomo oto 'búye go kngaya, zía ñnyiné kásaogu bikéří Owú 'bì ené ogu úyuné gí royé. Yaá 'yì bí ngungu ledre a go ní uyu wá, ní ídì tridřine za fí. ¹⁷ Lomo kasaogu ené bikéří Owú 'bì ené née gí ro zía óguné 'dec̄i ngbanga 'yìma'dí e wá. Kasaogu wo gí ro zía óguné yómo 'yìma'dí e. ¹⁸ 'Yì bí ngungu ledre bikéří Owú 'bì Lomo née go ní, Lomo 'dec̄i ené ngbanga roa bisinyíne wá. 'Yì máa wo bí ngungu ledre Owú 'bì Lomo née wá ní, Lomo 'dec̄i ngbanga roa go 'des̄i. ¹⁹ Lomo kasaogu owú 'bì ené kí bilámá 'dódo ledre, zí bilámá 'dódo ledre máa née ídine zí 'yìma'dí e káa zí bimióngó ní. 'Yìma'dí e asiní nda yí eyé gí ro bimióngó née miási gí zía mímēngi ledre eyé ní yí ené mbá bisinyíne. ²⁰ Bisinyí ledre ní yí ené káa zí mituluru ní. 'Yì ga bí ndịsini mēngi bisinyí ledre ní sogóni yí eyé bimióngó misógó káa bí bimióngó ní 'dódoogu bisinyí ledre eyé ke. ²¹ 'Yì máa wo bí ndịsị mēngi yí ené dų́ bilámá ledre ní, ní yí ené simi bimióngó. 'Yì e niyí ñnyí mbá ówo bilámá mímēngi ledre ené zíye ndịsiyé úku a kídí, ma'díi, 'yì ba ndịsị mēngi ledre bí Lomo ili ní."

Yiwáni 'yì Bábátizí 'yì e uku ledre Yésu

²² Gí do kací ledre máa wo née ní, zí Yésu ñnyiyé kí 'yì lódú kacine e gí simi Yerusaléma ndéréye simi kángá bí

Yudáya ní. Zíye ndịsiyé 'dódo ledre 'bì Lomo zí 'yì e. 'Yì máa yée ga bí ngunguní go ní, zía ndịsiné kí bábátizí yée. ²³ Simi s̄ndj̄i kadra máa bí kóo née ní, Yiwáni ní kóo ore simi ngiti owú bí kí ñr̄né Ayinóno gbóo kí ngiti owú bí kí ñr̄né Salima ndịsị bábátizí 'yì e. Gí zía mongú iní ní kóo bo ore utúásá go gí ro bábátizí tų'dų́ 'yì e simi a. ²⁴ Ledre máa née ndịsị kóo mēngi roné née simi bí kóo ngará mg'ere Eróde Andipá onzó aka kóo Yiwáni ma'dáa simi s̄j̄in̄i wá ní.

²⁵ Zí ngiti o'do gí dongará Yúda e óguné zíye ndịsiyé íti kangú dongaraye kí 'yì ga bí 'yì lódú kací Yiwáni ní gí ro ledre 'bì ídì 'yì drá do komo Lomo. ²⁶ Simi bí 'yì lódú kací Yiwáni uwúní ledre bí o'do née uku zíye kenée ní, zíye ñnyiyé ndéréye ndú'yú Yiwáni kídí, "'Yì 'dódo ledre, o'do bí kóo Yésu ndịsízé kéye sága Yeredéne 'dáa, bí zíyí úku yème ledre gí roa ní, uwúze yaá ní nda yí ené íri go kpá ndịsị bábátizí 'yì e, tų'dų́ 'yì e niyí nda yí eyé go ndịsị ndéré zía íri gí ro babatiza."

²⁷ Zí Yiwáni úkulúgu ledre zí 'yì lódú kacine ga gère née kídí, "f'i, bí ndaa sín̄yí rosé wá. O'do née mēngi ené ledre née lá kí roné wá, Lomo 'bì roko'bu ledre née ne zía. ²⁸ Máúku kóo ledre zise go fúó kídí, 'Mándá 'bì amá Kírésito wá. Mándịsị lá yémeómo 'yì e nzíyiyé zí 'yì yómo 'yì e ma'dáa.' ²⁹ Máúku zise, máa Yiwáni, mááyí 'bì amá lá misanda. Káa zí bí ówosé bú togú 'yì ili ofú kára yá, ní kása misanda 'dá'dá gí ro yème misi'di ledre kára máa née ní. Misanda née ní ídì kí mongú rokinyi kí lúruú o'do 'bì kára née 'be 'bì towúga íri simi s̄ndj̄i kadra 'bì í'bí lafa. Máa Yiwáni, mááyí go kí mongú rokinyi gí zía 'yì bí mándịsị yémeómo 'yì e zía ní ogu go." ³⁰ Utúásá m̄tútuásá zí ledre Yésu ídine ne owóowó, ndaa zí ledremá ídine ne owóowó zí 'yìma'dí e wá.

³¹ Gí zía bí Yésu ogu 'bì ené cù gí komo ere, Lomo kasa wo ne ní, ní ndịsị 'dódo zí 'yì e mbigí ledre bí gí zí Lomo ní. Máa Yiwáni, mááyí 'bì amá 'yìma'dí, 'bì amá m̄'dódo ledre ní ndéré 'd̄iȳi roné kací mímēngi ledre 'bì 'yìma'dí e. Dų́ wo bí Lomo kasaogu wo gí komo ere ní, roko'bu romo ne. ³² Ní ndịsị 'dódo 'bì ené zí 'yìma'dí e za cù ledre bí luruú kí komoné, zía úwú a kpá za cù kí mbiline gí tara Lomo ní. Ledre ga bí ndịsị 'dódo yée née mbá, tų'dų́ 'yìma'dí e ilin̄i eyé ngungu a wá. ³³ Togú 'yì ngungu ledre ga bí Yésu ndịsị 'dódo yée née go yá, 'yì máa née ngungu kpá go kídí Lomo kasaogu wo ne. ³⁴ Nđịsị 'dódo mbigí ledre ga gère née kenée gí zía Lomo kasaogu wo ne. Lomo ma'dáa i'bí roko'bu 'bì 'Dówúne go zía.

³⁵ Lomo otoomo ledre ené e za mbá zí Owú 'bi ené máa née gi zía oto 'bú Owú ma'dáa go kíngaya. ³⁶ 'Yí máa wo bi ñgunṅu ledre Owú máa née go ní, uyu wá ní ídí kí trjdrj bi za fi ní. 'Yí máa wo bi ní ási miási ñgunṅu ledre Owú máa née wá ní, utúasá ndíki trjdrj bi za fi ní gi zí Lomo wá. Lomo 'decj ngbanga go roa 'desj.

4

Yésu uku ledre e zí nyí 'yí 'bi Samáriya

¹ Zí Farusáyo e úwú ledre kídí, 'yí lódú kací Yésu ndjisiń nda go ógu eyé zí Yésu gi ro babatjza rómo do 'bi Yiwáni. ² Abú tǔ'dú 'yí e ndjisiń ndéré zí Yésu gi ro babatjza yá ní, i'bí ené babatjza zíye ne wá. 'Yí lódú kacíga ndjisiń yí eyé i'bí babatjza ye. ³ Simi bi Yésu owo kídí Farusáyo owoní go ya tǔ'dú 'yí e ndjisiń nda go ndéré zine ní, zía ñnyí ené gi simi káńgá bi Yúdaya ní gi ore ndá'balúgu roné simi káńgá bi Galiláya ní.

⁴ Simi mindá'ba a simi Galiláya, nderé kpurú gi simi káńgá bi Samáriya ní. ⁵ Simi bi nderéogu simi Samáriya ní, zía ndéréokpóne simi ngiti owú gara 'bi Samáriya bi kí ñrjné Sakára gbóo kí bi bi kóo Yakóbo ndjisiń ndjisiń doa, zía ótoómo a zí owú 'bi ené Yoséfa ní. ⁶ Dawú bi kóo Yakóbo iciomo ní ni kóo kpá bo ore. Simi bi Yésu oguní do 'dawú née ore ní, zía 'dówúroné do 'dawú máa née kírí née gi zí kúrú 'bi ngbáńgbá ndéré. Née kóo kí yana kadra simi sǔndj kadra sokó doa gbre.

⁷ Ndjisiń aka kpá lá ca, geré zí ngiti kára nyí 'yí 'bi Samáriya óguné ingi iní ené. Zí Yésu úku ledre zí kára máa née kídí, "Áko, sáká aka máa kí iní miéwé" ⁸ Simi sǔndj kadra máa bi kóo née ní, 'yí lódú kacíga nderéní go mbá úgu éyí miánu zíye simi owú gara bi ore née.

⁹ Zí nyí 'yí 'bi Samáriya née úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Úku née kenée ledre 'di, tí bi ówo bú ngára zée Samáriya e ilizé rozé kí Yúda e wá ní, zíyí úku ledre yá máídí i'bí iní zíyí éwé a?"

¹⁰ Zí Yésu úkulúgu ledre zí kára née kídí, "Ídí ówo sáká éyí 'bi Lomo bi zíyí ní bo, zíyí ówo 'yí bi ombo iní gi zíyí ba bo, káa bi ómbo iní miéwé go gi do bi zía i'bí a zíyí, wo bi ni óto yí zíyí ídíyí trjdrjy za fi ní."

¹¹ Zí kára née úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Mongú 'yí, bi 'dawú ba olú yí ené miólú kíngaya, ngára ká'dá 'bi lála iní gi simi gi 'dawú girí ndaá kpá zíyí wá ní, áyí ndíki iní bi zía óto 'yí trjdrj za fi ní gi 'da? ¹² Rómo do bulúnduzé Yakóbo bi kóo iciomo mongú 'dawú ba, zía úyuómo a zíze ndjisiń éwé a kí bangákulú ezé e ní kí 'di?"

¹³ Zí Yésu úkulúgu ledre zí kára née kídí, "Yí bi ndjisiń éwé dǔyí iní 'dawú ba ní, kodró ni kpá fú ndjisiń méńgí wo. ¹⁴ Togú 'yí éwé iní bi máf'bí máa zía ní, kodró méńgí andá lolu wo wá, gi zía iní máa née ni ndjisiń kúkuógu simi a káa zí 'dawú ní, zía i'bí trjdrj bi za fi ní zí 'yí ma'dáa."

¹⁵ Geré zí kára née úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Mongú 'yí, togú ngiti iní ni bo kpí zíyí gi zí wo ba ní, ídí mu i'bí a zíma káa bi kodró ni kpá fú ndjisiń méńgí máa zíma ndjisiń ógumá ona ke."

¹⁶ Zí Yésu úkulúgu ledre zí kára née kídí, "Bilámáne, ndéré mu kací o'do bi eyí zise ógusé kéne."

¹⁷ Kára née ya zía ní, "Mongú 'yí, o'do 'bi amá ndaá 'bi enée wá."

Yésu ya zía ní, "Ni ma'dú, zíyí úku ledre yá o'do 'bi eyí ndaá, ¹⁸ gi zía 'di'bi kóo ya'dá e go 'dá'dá ñnyí (5), o'do máa wo bi cakaba áyí zía née ndaá 'bi ené o'do 'bi eyí wá. Éyí bi úku née ni ma'dú."

¹⁹ Zí kára née úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Mongú 'yí, máówo go kídí áyí nébì." ²⁰ Ngiti éyí kǔ'de, zée Samáriya e, bulúnduzé e 'dodoomoní kóo zíze kídí, idízé ndjisiń iní iní zí Lomo dǔyí do mongú landa ezé bi Gírjzímí ní ona. Sée Yúda e, úkusé 'bi esé kídí odú bilámá bi 'bi iní zí Lomo ni dǔyí simi Yerusaléma.

²¹ Yésu ya zía ní, "Ídí úwú ledre ba bilámáne. Sǔndj kadra ni go gbóo zí Babá ndjisińe úwú iní 'bi 'yí e zaá do bi e mbá. Ndaá lolu bi yaá ni ndjisińe úwú iní 'bi 'yí e dǔyí do landa Gírjzímí, togú mbú dǔyí simi Yerusaléma ní wá. ²² Sée Samáriya, ndjisińe iní iní zí Lomo do bisinyí misi'di. Zée Yúda e, ndjisińe iní iní zí Lomo ma'dáa do bilámá misi'diné gi zía owoyemezé wo bú, kasaogu 'yí yómo 'yí e gi simi kúfúze. ²³ Máuku zíyí ma'dú, sǔndj kadra ogu go zí 'yí e ndjisińe iní iní zí Babá simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo do bilámá misi'diné. Née ledre bi Lomo ili mbígí 'yí ené e idíní ndjisiń méńgí a ní. ²⁴ Lomo ni kpá ne 'Dówú. Gi zí kǔyí née, ili mbígí 'yí ené e, idíní ndjisiń iní iní zía kí roko'bu 'bi 'Dówú Lomo do bilámá misi'diné."

²⁵ Zí kára née úkulúgu ledre kídí, "Ma'dú, máówo go kídí Masíya ni ógu. Ni ne wo bi ndjisińe kpá ndólo wo Kírésjto ní. Ni ógu 'dódoyéme ledre gi ro ledre ga gére née zíze."

²⁶ Zí Yésu úkulúgu ledre zí kára née kídí, "Kírésjto bi ndjisińe úku ledre a née ni go tí máa bi mááyí ndjisińe ódro zíyí ba."

²⁷ Geré zí 'yí lódú kací Yésu ga bi gáa nderéní úgu éyí miánu ní ndá'baogu ndíki wo ni go ndjisińe úku ledre zí kára née. Zí tarayé ñdrjné mbá mǔdrj. 'Yí bi zía líkpí

tarané gí dongaráye úku ledre zía kídí, “Uku zí kára nées ledre 'dì ní ndaa.”

²⁸ Zí kára nées ótoómo ndoko iní ené cìkì do 'dawú ore zía ndá'balúgu roné 'be kí'dí bí gáa ogu ní. Zía úku ledre ga bí gáa Yésu uku yée zía do 'dawú írì ní mbá zì 'yì ga bí zíne 'be ní kpá kí tǔ'dú ngítì géyì 'yì e kídí, ²⁹ “Máogú ndíkì ngítì o'do do 'dawú 'dáa, zía úku ledre ga bí gí do bimá ní za mbá zíma, máówo wá togú nées ndaa Kírésíto wá yá? Ógusé aka ndéré lúru wo.” ³⁰ Zí tǔ'dú 'yì e ìnyiyé ndéréye lúru Yésu do 'dawú írì.

³¹ Gí do kací kára nées bí nderé go 'be ní, zì 'yì lódú kacíga 'dí'bíogú éyì miánu bí gáa nderéní úgú a ní zì Yésu zíye úku ledre zía kídí, “Yì 'dódo ledre, utúasá miútúasá zíyì aka ánu éyì.”

³² Zí Yésu ukulugu ledre zíye kídí, “Fí, éyì miánu amá ní yì ené bo, ówosé esé ledre gí roa wá.”

³³ Zí 'yì lódú kacíga ga gére nées ndísi ódroyé dengbíye kídí, “Fí, nées kenée lará ledre 'dì. Ngítì 'yì ogú kí éyì miánu ne zía téé?”

³⁴ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Éyì miánu amá ní moko bí Babá kasaogu máa gí ro ndísi méngí a ní, gí ro zíma méngíónzó a.” ³⁵ Yésu ní lúru bí ní, tǔ'dú 'yì e niyí go ndísi ógu ruu, zía úku muruwayí gí ro 'yì ga bí ndísiní ógu nées zì 'yimikása ené e kídí, “Káa zì bí owozé mbá bú ootomo go éfé eso gí do bí do óngó kére ní, lúrusé aka bí do misi'dí 'dáa. Tǔ'dú 'yì ga bí niyí ógu nées niyí go káa zì kére bí sǐndí kadra 'bí óngó a utúasá go ní. ³⁶ Babá kasa máa ógu óyú ledre ené zì 'yìma'dí e za mbá cé káa zì 'yì ndísi óyú kufú gí ro ó'do a ní. Sée 'yimikása amá e, ásé 'yì sáká máa kí moko ma'dáa gí ro zì 'yìma'dí e ndíkì trǐdrǐ bí za fí ní. Ídízé mu úku ledre 'bí babá kése zì 'yì ené e. Babá ma'dáa ní ídí kíze kí rokinyí, zía í'bí tákpásǐlǐ zíze. ³⁷ Muruwayí bí kídí, “Yì ó'do kére ní kpí, zì 'yì óngó a nda ídí 'bí ené kpá kpí ní,’ ní ma'dú. ³⁸ Mákása sée lá ndéré óngó nzíyí kére gí yáká kí'dí bí ngára ó'dosé esé yáká máa nées se kí bisuwu komosé trǐj wá ní. Ídíse ánu 'bí esé lá nzíyí éyì miánu.”

Tǔ'dú 'yì 'bí Samáriya ngunguní ledre Yésu

³⁹ Simi bí nyí 'yì 'bí Samáriya uku ledre zì tǔ'dú 'yì e kídí, “Ledre ga bí kóo za mbá máméngí yée ní, wo bí kí'é do káa yaá o'do nées owo wá ní ndaa.” Gí zì ledre bí kára nées uku kenée ní, zì tǔ'dú 'yì ga bí 'bí gara Samáriya nées ngungu ledre Yésu. ⁴⁰ Zí 'yì ga bí 'bí gara Samáriya nées óguyé gí zì Yésu ndú'yú wo kídí, ídí aka ndísi zíye ore cúku'dée. Zí Yésu kóo tǐ ndísiné zíye

ore kí sǐlǐ gbre. ⁴¹ Gí zì sǐlǐ bí Yésu méngí zíye ore 'dényé gbre kí 'dódo ledre zíye ní, zì tǔ'dúyè ngungu ledre 'bí Lomo gí zì mí'dódo ledre ené.

⁴² Zí 'yì ga gére nées úku ledre zì kára bí uku ledre Yésu zíye ní kídí, “Ma'dú, o'do nées Lomo kasaogu wo ne káa do 'Yì yómo 'yì e. Uwúzé ledre ga bí uku yée ní go za cǔ kí mbílíze gí tara a, ndaa lolú dujú ledre bí úku zíze gí roa ní wá. Gí zì kéyì nées ngunguzé ledre a go.”

Yésu yomo owú

(Matáyo 8:5-13, Lúka 7:1-10)

⁴³ Gí do kací sǐlǐ gbre bí Yésu méngíní simi kángá bí Samáriya ore ní, zíye ìnyiyé kí 'yimikása ené e yóo nderéokpóye simi kángá bí Galiláya ní. ⁴⁴ Ba ledre bí kóo Yésu uku 'dá'dá zì 'yimikása ené e ní kídí, “Máuku zíse, togú 'yì ní nébí ya, sùmuğa otóní eyé ǔndru a wá.” ⁴⁵ Simi bí Yésu nderéoguní simi kángá bí Galiláya ní, zì tǔ'dú 'yì e 'dí'bí wo simi sùmu gí zía lurúní míngburoko ledre ga bí kóo ndísi méngí yée simi Ayímí bí Umbuokpó simi Yerusaléma ní go za cǔ kí komoyé.

⁴⁶ Gí simi Galiláya gí ore, zì Yésu ma'dáa ìnyiyé ndá'balúgu royé drú 'dá'ba simi Kána owú gara bí kóo oyólo'bó iní simi a káa do le'yì kóró ní. Simi sǐndí kadra máa bí kóo nées ní, ngítì mongú 'yì ní kóo ore, ní gí simi ngítì owú gara 'bí Galiláya kí ìríné Kapáranawúma, owú 'bí mongú 'yì máa nées ní kóo kí ndíyá bisinyíne. ⁴⁷ Simi bí o'do nées uwú ledre kídí Yésu ogú go ní simi Galiláya ní, zía ìnyíné gí simi Yúdáya ndéréne ngungú roné zì Yésu kídí, “Mongú 'yì, owú 'bí amá ndíyá eme roa írì ngú, ógu aka ndéré yómo wo.”

⁴⁸ Zí Yésu úkulúgu ledre zì o'do nées kídí, “Sée 'yìma'dí e, ilísé 'bí esé ba máídí méngí míngburoko ledre ga bí kí roko'buyé ní té kí, ásé fú ngungu ledremá?”

⁴⁹ O'do nées ya zì Yésu ní, “Áko mongú 'yì, ndíyá nées eme írì ngú, ógu aka mu ndéré yómo owú nées 'dá'dá zì cóngó roa kí ǔkúne.”

⁵⁰ Zí Yésu kpá úkulúgu ledre zì o'do nées kídí, “Ndá sǐkpí mimbé'deyí 'dága wá, ndá'ba mu zíye 'be írì, bisinyí ledre méngíní ené owú nées wá.”

Zí o'do nées ngungu ledre bí Yésu uku nées, zía ìnyíné ndá'bané 'be. ⁵¹ Simi bí o'do nées ní aka cǐkì do misi'dí nda go gbóo 'be ní, zíye ndíkíye kí ngítì géyì 'yì 'bí moko ené e. Geré zíye úku ledre zía kídí, “Mongú 'yì, éyì ndá 'bí ené lolu ro owú wá, roa eme yì ené go.” ⁵² Zía ndú'yúlúgu yée kídí, “Ndíyá nées ǔkú gí roa sǐndí kadra 'dí? Zí 'yì moko ené ga gére nées úkulúgu ledre zía kídí, ledre nées méngí roné karana

kutruú gí do kací yana kadra, sími sɛ̀ndí kadra kǎé'do."

⁵³ Geré zí 'bùmiowú néesómúndíki sɛ̀ndí kadra bí Yésu odro zía sími a kídí, "Ndá sɛ̀kpí mímbe'deyí 'dága wá, ndá'ba mu zíye 'be íri, bisinyí ledre menǎi ené owú nées wá ní." Gí zí ledre bí menǎi roné nées ní, zí o'do nées ñnyíyè za kí 'yí 'bí 'be 'bí ené e mbá ngúngu ledre Yésu.

⁵⁴ Nées go ngítí mongú ledre gí dongará mǎngburoko ledre ga bí Yésu menǎi yée gbre sími Galiláya sími bí ogú gí sími Yúdáyá ní.

5

Yésu sɛ̀kpí 'yí ndíyá

¹ Gí do kací ledre máa wo nées ní, zí Yésu ñnyíne gí ore ndá'balúgu roné sími Yerusaléma gí ro ayímbe 'bí Yúda e íri. ² Ngítí gírindí iní ní kóo bo sími Yerusaléma gbóo kí mbotú gara bí ndísiní ndólo a mbotú kábiríkí e ní, ndoloní Bete-seyáda kí tara Aráma. Ici'dikíní kóo kpíkí kí mǎngburoko kúttí e ñnyí. ³ Kací kadra mbá, tú'dú 'yí ndíyá e ndísiní ndísi cigí iní máa nées íri 'dii. Yée ga bí komoyé nda, yée ga bí kí umbu sɛ̀ndíyè, nda kí yée ga bí miǎigírí e ní. ⁴ Gí zía, uwúní kóo yáa maláyika 'bí Lomo ndísi lengbe ógu ndísi ndítí sími iní nées ore, zí iní máa nées ndísi kádané gbuwa, gbuwa, gbuwa. 'Yí ndíyá máa wo bí utúttú roné go ne 'dá'dá sími iní nées gí zí lafúne ní, geré zí ndíyá ené úkúne gí roa. ⁵ Dongará tú'dú 'yí ndíyá ga gére nées ore, ngítí 'yí luru ní kóo bo, o'do máa nées menǎi kóo go bí uwúní cǎi kéré a doa sokó doa ñnyí doa ota (38). ⁶ Sími bí Yésu nderéogu dongará 'yí ndíyá ga gére nées íri ní, geré zí komoa útúne ro o'do 'yí luru nées, gí zía Yésu owo kóo go kí roné kídí o'do nées lu'bú kí ndíyá bí go. Zí Yésu ndú'yú wo kídí, "Áyí kí 'bú ñnyí gí do ndíyá nées doyí?"

⁷ Zí o'do nées úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Áko, mongú 'yí, 'yí ndaá romá wá. Sími bí iní nées ní go káda ní, máaka ici romá mǎici yá, ezemá bí yí ené kí owú roko'buné ní, 'diya ndítí yí ené go fí ne."

⁸ Zí Yésu úku ledre zía kídí, "Ñnyíogu mu, 'dí'bí sáka eyí zíyí ndá'bayí 'be."⁹ Kíráwu zí o'do nées ñnyíoguné 'dága, 'dí'bí sáka ené, yóo do ndá'bané 'be. Ledre máa nées menǎi kóo roné nées sími Sǎlǎ 'bí 'Dówúro.*

¹⁰ Sími bí mǎngburoko manda 'bí Yúda e onzóní komoyé ro o'do bí ñnyí gí do ndíyá ba kí sáka ené doné ní, geré zí Yúda ga gére nées máda wo o'buó'bu kídí, "Nées

kenée 'di, tí bí ówo bú karaba Sǎlǎ 'bí 'Dówúro ní, zíyí ñmbí eyí sími a 'du'dorú ndítí'dófu do lorú go."

¹¹ Zí o'do nées úkulúgu ledre kídí, "Ledre amá nda, o'do bí sɛ̀kpí máa gí do ndíyá ní, úku ledre ne zíma kídí má'dí'bí sáka amá mu zíma ndá'bamá 'be."

¹² Yúda ga gére nées ya zía ní, "O'do máa nées náambi, bí uku ledre zíyí ya 'dí'bí sáka eyí mu zíyí ndá'bayí 'be ní?"

¹³ O'do nées, gí zía bí 'yí e ofuní go ní, toso Yésu luyú yí ené komoyí go, Yésu olúokpó kpá yí ené go dongará tú'dú 'yí ga bí ore nées.

¹⁴ Nda sími ngítí sǎlǎ, zí o'do bí kóo Yésu sɛ̀kpí wo gí do ndíyá ní nderéne sími 'Díci 'bí Lomo, zí Yésu lúrúndíki wo íri. Zí Yésu úku ledre zía kídí, "Máuku zíyí, káa zí bí ómo go ní, ndá lolú luyú ledre wá, káa bí ngítí mongú bisinyí ledre ní menǎi yí ke."¹⁵ Zí o'do nées ñnyíne gí ore nderéne úku ledre zí mǎngburoko 'yí 'bí Yúda e kídí, "O'do bí kóo sɛ̀kpí máa gí do ndíyá ní írja Yésu."

Yésu ñnyí kí Lomo eyí kǎé'do

¹⁶ Geré zí Yúda ga gére nées ódó somú ledre gí ro 'dí'bí Yésu gí zía bí sɛ̀kpí kóo o'do nées gí do ndíyá sími Sǎlǎ 'bí 'Dówúro ní. ¹⁷ Zí Yésu úkulúgu ledre zíyè kídí, "Kací kadra mbá, Babá ndísi fú lá menǎi moko, Máa, mááyí kpá ndísi menǎi moko."¹⁸ Zí ledre bí Yésu uku nées sinyine ro mǎngburoko 'yí 'bí Yúda ga gére nées gbála. Zíyè yéme royé gí ro úfu wo, nda lá gí zía bí menǎi moko sími Sǎlǎ 'bí 'Dówúro ní wá, uku kpá ledre kídí Lomo ní 'Buné, ótoásá roné go kí Lomo.

Mááyí mbígí owú 'bí Lomo

¹⁹ Zí Yésu úkulúgu ledre zíyè kídí, "Máuku zíse ma'díi, Owú utúasá menǎi ledre e kí roné wá, ní menǎi duú ledre ga bí lurú 'Buné ndísi menǎi yée ní, gí zía eyí ga bí 'bua ndísi menǎi yée ní, Owú ma'dáa ní menǎi kpá wo. ²⁰ Babá 'dódo tí'bí ledre ené e go za mbá zíma Owú 'bí ené gí zía otoofu 'búma go. Ngítí géyí mǎngburoko ledre e ñnyí aka fú bo ní 'dodo yée zíma. Sími bí mááyí ndísi menǎi ledre ga gére nées ní, tarasé ní ndísi ídrí mbá mǎídrí kí lúru yée. ²¹ Babá ní 'yí úru 'yí e gí sími umbu. Máa Yésu, roko'bu ledre e ñnyí go zíma, Mááyí ndísi úru 'yí ga bí máíli go úru yée ní gí sími umbu kpá kenée. ²² Gí zí kényí nées, idíse ówo a kídí Babá 'bí roko'bu 'bí 'déci ngbanga 'yí e goó za mbá zíma, ²³ gí ro zí 'yíma'dí e ndísiyé óto úndrumá cé káa zí bí ndísiní óto úndru Babá ní. 'Yí

* 5:9 Sǎlǎ 'bí 'Dówúro: Nées ní mongú sǎlǎ 'bí Isiréle 'bí iní zí Lomo, menǎiní moko sími a wá. Zíyè ndísiyé sómúndíki ledre kídí Lomo otoogu ere kí do sogo kǎngá kpá kí ledre bí Lomo yomo yée gí sími moko 'bí owúkúlú e gí sǎlǎ ngére 'bí ízibiti ní. Ólo Olúogu 20:8-11, Gbre lorú 5:12-16.

bi oto úndrumá wá ní, oto ené kpá úndru Babá bi kasaogu Maa ní wá.

²⁴ “Máúku zise ma'díi, togú 'yì uwú ledre ga bi mándìsì úku yéé ní, zia ngúngu a yaá Babá kasaogu máa ne yá, mááyì í'bí trjdrj bi za fí ní zía. Má'déçj lolu ngbanga roa wá, omo gi simi umbu go. Nì yì ené go trjdrj. ²⁵ Máúku zise ma'díi, éyì ga bi máúku ledreyé nées sìnđi kadra eyé nì go gbóo gi ro zíye méngj royé. Sìnđi kadra ma'dáa nì go tí ba. Maa Owú 'bi Lomo, mááyì go kí roko'bu zíma gi ro úru 'yì ga bi kóo uyuní go ní gi do bi zíye ídiye kí mikánda trjdrj, uyu andáni lolu royé wá. ²⁶ Gi zía Babá nì kí roko'bu 'bi í'bí trjdrj siminé. Í'bi kpá roko'bu 'bi í'bí trjdrj ma'dáa nées go zíma Owú 'bi ené. ²⁷ Née sị ledre bi Babá í'bí roko'bu 'bi 'déçj ngbanga 'yìma'dí e zíma ní, gi zía mááyì Owú 'bi ené.

²⁸ “Sómù ledre esé nda ídí sikala gi zì ledre bi máúku nées wá. Togú sìnđi kadra 'bi ledre máa nées ogu go yá, 'yì ga bi za mbá uyuní ní, mááyì ndólo yéé kí kúrúma 'dága. ²⁹ 'Yì máa yéé ga bi miméngj ledre eyé nì yì ené kóo bilámáne ní, zíma í'bí mikánda trjdrj zíye. Yéé máa ga bi kóo miméngj ledre eyé ndaá bilámáne wá ní, mááyì 'dó'do yéé kí 'dó'do bi odu a ndaa ní. ³⁰ Máméngj amá ledre máa yéé ga bi 'bi amá ní wá, mándìsì 'dèçj ngbanga duj kací ledre ga bi Babá ukui'bi yéé zíma ní. Née sị ledre bi mándìsì 'dèçj ngbanga 'yì e gi zía bilámáne ní. Máili zía ídine kí rokinyi gi zía kasaogu máa ne.

Babá í'bí roko'bu go zíma

³¹ “Togú máúku yéme ledre gi romá zise kí romá yá, nì ídí ené zise káa zì ledre ranga ní, ngúngusé esé wá. ³² Ngíti 'yì ukuyeme kóo ledre gi romá go zise. Ledre bi uku gi romá ní nì ma'díi.

³³ “Kásasé kóo ngíti géyì 'yì esé e ndéré ndú'yú Yiwáni 'yì í'bí babatjza. Ledre ga bi kóo uku yéé zise gi romá ní, niyí za mbá ma'díi ledre e. ³⁴ Máúku zise, ndaa 'bi ené bi ya kídí mátóro duj do ledre bi Yiwáni uku gi romá ní wá. Máúkuogu ledre Yiwáni ma'dáa gi do bi zise ngúngu ledre ga bi ndìsì úku yéé ní. Togú ngúngusé ledre ga bi uku yéé gi romá ní go yá, ásé ndiki trjdrj bi za fí ní gi zì Lomo. ³⁵ Yiwáni nì kóo cé káa zì 'yì bi undu pho'du kí ndulu útú kie zise 'dá'dá gi do bi zise ndìsì ndérése kací nyará bi káa bi ásé 'díkí ní ke. 'Dí'bisé bilámá 'dódo ledre ga gére nées lá kí sịlì kje'do, lu'bu kpá wá zise ónzóoto a.

³⁶ “Abú kenée ndotó, éyì ga bi mándìsì méngj yéé ní, Babá í'bí roko'buyé zíma ne romoní do ledre ga bi Yiwáni uku yéé zise ní. Ore, moko ga bi máméngj yéé ní, 'dodoní go kídí, Babá kasaogu máa

ne méngjónzó yéé. ³⁷ Lúrúsé aka, za cù kuru'bu Babá bi kasaogu máa ní, lúrúsé wo kí komosé wá, úwúsé kpá gbawá kúrúma kí mbílise. Uku mbígì ledre gi romá go za fúó. ³⁸ Ledre ga bi Babá uku yéé gi romá ní, ídí ngúngusé bo, káa bi ngúngusé go kídí Babá kasaogu máa nées. ³⁹ Ndìsìsè ólo miéké kúrú Lomo za kí sómù ledre esé mbá gi zía ílisé gi ro zise ndiki trjdrj bi za fí ní. Sómùsè kídí 'yì í'bí trjdrj ma'dáa zì 'yì e ní 'be náambi, mbé fú máa bi miéké kúrú Lomo ndìsì ódro gi romá ní. ⁴⁰ Sara bi ngúngusé ledremá wá ní, mááyì nda í'bí lará trjdrj máa nées zise káa bi 'dì?

⁴¹ “Ndìsìsè sómù ledre kídí, máúku ledre ga gére nées kenée gi zía máili 'yì e idíní ndìsì mbófo máa? 'Íi, nées ndaa 'bi ené ledre amá wá. ⁴² Máówo bú kídí, ótosé esé 'bú Lomo dosé wá. ⁴³ Lúrúsé aka lá ledre bi méngjísé ní, tí bi Babá kasaogu máa ne dongarásé ní, 'dí'bisé esé máa simi sumu wá. Togú ngíti 'yì ogu nda ne kí 'bi ené ledre ené 'bi 'yìma'dí yá, zise 'dí'bi wo simi sumu. ⁴⁴ Ásé ngúngu ledremá lará a kje 'dì togú ílisé óto yì esé 'yìma'dí e zíye ídiye kí rokinyi gi do bi zíye ndìsìyè mbófo sée ní? Nì kóo ídí miútúásáne zise óto Lomo zía ídine kí rokinyi kise wá?

⁴⁵ “Ndásé sómù ledre kídí gi zì ledre bi máúku nées, mááyì go í'bí ngbángásé zì Babá ní wá. Músa bi kóo eké lorú zise óto sómù ledre esé mbá roa ní, nì í'bí ngbángásé ne zì Lomo. ⁴⁶ Ídí ngúngusé ledre ga bi Músa eké yéé ní bo yá, kídí ngúngusé ledremá go. Gi zía eké ledre ga gére nées mbá gi romá. ⁴⁷ Sara bi ngára ngúngusé lolu ledre ga bi Músa eké yéé ní wá ní, ásé nda ngúngu ledremá lará a káa be 'dì?”

6

Yésu í'bí éyì miánu zì 'yì e álfu ñnyì

(Matáyo 14:13-21, Máríko 6:30-44, Lúka 9:10-17)

¹ Nda simi ngíti sịlì, zì Yésu ñnyiné kí 'yìmikása ené e 'dógu mikavu Galíláya bi ngíti géyì 'yì e ndìsìní ndólo a mikavu 'bi Tìbériya ní. ² Zì t'ù'dù 'yì e kóo kpá lódú wo gi sága 'dí 'dí iri gi zia owoyemení go kídí nì kí roko'bu 'bi sịkpì 'yì e gi do ndiyá zine. ³ Nda go sága iri, zì Yésu ndéré ndìsìné gá do bi ekjéki 'dága zì 'yì lódú kaciga ogu ndìsìyè gbaa cigi a. ⁴ Ledre máa nées méngj kóo roné nées simi bi ngíti sịlì ídiaká go cuku'dée zì Yúda e méngj Ayimbi eyé bi ndìsìní ndólo a Umbuokpó ní.

⁵ Yésu nì lúru bi ní, t'ù'dù 'yì e niyí go mutruu ndìsì ogu. Zía ñnyiné úku ledre zì Phílipo nguru 'yì lódú kacine kídí, “Phílipo, azé ndiki éyì miánu í'bí a zì t'ù'dù

'yi ga gère née ánu a gi 'da?' ⁶ Yésu owo éyí bí néesì ilí méngì a ní bú, ndu'yú Phílípò tí lá gí ro úzu sòmú ledre 'bí Phílípò kíe togú owo roko'bu bí néesì ní kée ní bú yá.

⁷ Zí Phílípò úkulúgu ledre zì Yésu kídí, "Í'ì, mongú 'yi, 'yi ga gère née ofuní go, késì bí zize úgú éyí miánu kíe zía ásàne kíye ní ndaa. Abú késì ma'dáa ní gáa kpá bo zaá mongúne yá, utúasá fú lá úgú éyí miánu zía ásàne kí tǔ'dú 'yi ga gère née wá."

⁸ Simì ledre née ní, geré zì ngúru 'yi lódú kací Yésu bí kí ìríné Andíríya lúndu Simúna Pétero ní, ìnyíné úku ledre zì Yésu kídí, ⁹ "Ma'dúí mongú 'yi, éyí ndaa. Odú éyí bí máówo ní, tí lá ngítì owú ní ona kí ambata e zíné ìnyì (5) kí mìnzeré kénzè e gbre, née ndaa kpá kú éyí bí do úku ledre a gí ro tǔ'dú 'yi e káa zì ga gère née wá."

¹⁰ Zí Yésu úkulúgu ledre zì 'yi lódú kacíne ga gère née kídí, "Ídísé úku ledre zì 'yi ga gère née idíní ndìsì za mbá bí." Zíye ndìsìyè mbá bí do bilámá mimomolì ngoru súwú e. Ya'dá e niyí 'bí eyé kóo álifu ìnyì (5,000). ¹¹ Zí Yésu 'dí'bí ambata bí owú née í'bí ní zía síkpì a zì Lomo 'dága, zía ìní ìní zì Lomo idí í'bí úndru simì a. Zía í'bí yée zì 'yi lódú kacíne e idíní ífí yée zì 'yi e. Zía ìní ìní gí ro kénzè ga bí gbre née kpá kenée. Zí tǔ'dú 'yi ga gère née ánu éyí, zíye léreyé mbá zì éyí miánu idiákàne.

¹² Zí Yésu úku ledre zì 'yi lódú kacíne ga gère née kídí, "Ídísé ótoyéme ngítì éyí miánu bí idiáká née bilámáne káa bí niyí síní." ¹³ Zí 'yi lódú kacíga 'dó'dú 'dúcu gbété e za 'dényé sokó doa gbre (12) kí ngítì éyí miánu bí 'yi e lereomoní gí simì ambata ga bí gáa dǔyì ìnyì (5) kí mìnzeré kénzè e cigíne dǔyì gbre ní.

¹⁴ Simì bí tǔ'dú 'yi ga gère née lurúní mongú ledre bí Yésu menjí kenée ní, zíye ndìsìyè úku ledre kídí, "Ba nda gbékpì 'yi wá, ba go nébí bí kóo ekéní ledre a simì miéké kúrú Lomo kídí, Lomo ní kásaogú wo gí komo ere do sogo kángá ní, ogú goó ne." ¹⁵ Simì bí Yésu owo sòmú ledre 'bí 'yi ga gère née ní go gí ro ótu gága née káa do ngère doyé ní, zía ìnyì ené gí dongaráye gí ore lá ndoo ndéré ékí ndìsì ené gbála do ngítì mongú bí ekìekì ngúcuné gí zía ìlí ené ledre ma'dáa do méngì a kenée wá.

*Yésu nderé do iní
(Matáyo 14:22-27, Máriao 6:45-52)*

¹⁶ Nda go kí tagá ndulú a née, zì 'yi lódú kacíga ga gère née ìnyìyè ndéréye kó'dú mikavu írí. ¹⁷ Kadra ní nda go útú, Yésu ndaa aka írí fú lá wá. Zí 'yi lódú kacíga ga gère née ékíye simì ngítì kurúngba gí ro zíye 'dógu bí sága gí 'dí kerí ndéréye simì ngítì owú gara bí kí ìríné Kapáranawúma ní. ¹⁸ Simì bí niyí aka

lá cìkì yana iní 'doguní aka bí wá ní, zì mongú sili óguné ríjì kpì kpì kpì kpì, zì iní ndìsì kiziné bisinyíne née ndaa ledre wá. ¹⁹ Niyí kpá fú manderéye. Simì bí niyí nda go za gbála simì yana iní ní, zíye lurúndíki Yésu ní go ndìsì ogú 'díyì roné m'í'dí zíye gá gá gá gí do iní. Zí ngírì méngì yée bisinyíne. ²⁰ Zí Yésu úku kúrúne zíye kídí, "Ndásé éré ngírì wá, née máa Yésu." ²¹ Zí sili ilíne ro 'yi lódú kacíga ga gère née vjì. Zí Yésu ógu ékíne zíye simì kurúngba, 'diya káa ní zíye ndéréogúyè do gbúrúngó kí'dí bí gáa ilíní ndéré ní.

²² Simì bí bí arálo'bo roné ní, zì 'yi ga bí karana Yésu í'bí éyí miánu zíye ní ndìsìyè gámásó'do wo. Gí zía simì bí karana niyí aka kí Yésu kí 'yi lódú kacíne e mbá do bí kíé'do írí ní, kurúngba ní lá dǔyì kíé'do. Zí 'yi lódú kacíga ékíye simì kurúngba ma'dáa 'dógu bí sága, Yésu ndaa 'bí ené dongaráye wá. ²³ Diya káa ní, zì ngítì géyì kurúngba e ógúyè gí simì gara bí Tíberíya ní gí kí'dí bí Ngére Yésu í'bí éyí miánu karana zì tǔ'dú 'yi e álifu ìnyì ní. ²⁴ Simì bí tǔ'dú 'yi ga gère née lurúní bí gí ro Yésu má, lurúndikíní wo kí 'yi lódú kacíne e mbá wá ní, zì 'yi máa ga bí ndìsìní lúru bí gí ro Yésu née ékíye simì kurúngba ga bí gáa oguní ní ndéréye gámásó'do Yésu simì Kapáranawúma.

²⁵ Simì bí 'yi ga gère née nderé ndikíní Yésu simì Kapáranawúma sága mikavu gí 'dí kerí ní, zíye ìnyìyè ndú'yú wo kídí, "'Yì 'dódo ledre, bí ngára lurúze kpá yjì kí ékì simì kurúngba gí 'dáa wá ní, ogú yáa 'diya lára a káa be 'dí, bí azé ndìsì gámásó'do yjì sága 'dáa ba?"

²⁶ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Máówo sòmú ledre esé née bú. Gámásó'dosé esé máa née gí zía bí ówosé go kídí mááyí kí roko'bu 'bí méngì mǎngburoko ledre e ní wá. Gámásó'dosé máa lá gí zía bí máí'bí éyí miánu zise ní. ²⁷ Ndásé óto komosé lá dǔyì ro gbékpì éyí ga bí ndìsìní úkú miúkú káa zì éyí miánu ní wá. Ídísé óto komosé romá Owú 'bí 'Yíma'dí, gí zía mááyí óto sée máa zise idíse trǎdrísé za fí. Mááyí dǔyì máa 'yjì bí Babá Lomo í'bí roko'bu go zíma gí ro zíma í'bí trǎdrì bí za fí ní zì 'yíma'dí e."

²⁸ Simì bí 'yi ga gère née uwúní ledre bí Yésu uku zíye kenée ní, zíye ìnyìyè ndú'yú wo kídí, "Mongú 'yi, éyí bí idíze méngì a zíye idíze gí zía mbígì 'yi ga bí 'bí Lomo ní 'dí?"

²⁹ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Gí do bí zise idíse mbígì 'yi ga bí 'bí Lomo ní, idíse ngúngu ledremá gí zía kásaogú máa ne."

³⁰ Zíye úkulúgu ledre zì Yésu kídí, "Togú kenée yá, idí má méngì ngítì ledre bí kí

roko'buné ní zíze lúrú a kí komozé gí do bi zíze ngúnḡu ledreyí. Éyí ní bo áyí méngí a?" ³¹ Ukuzé kenée gí zía, simi bi kóo bulúnduzé e Isiréle e niyí simi yana siwú gbála ní, ndjisiní kóo ánu éyí miánu bi nguru mongú ezé Músa ndjisi í'biógu a zíye gí komo ere ndjisiní ndóló a Mána ní. Ledre née méngí kóo roné tí za cé káa zí bi kóo Músa ma'dáa eké simi miéké kúrú Lomo ní kídí, "Lomo ndjisi kóo í'biógu éyí miánu zíye gí komo ere."

³² Zí Yésu úkulúgu ledre zí 'yí ga gére née kídí, "Máúku zise ma'dii, Músa ndjisi ené kóo ne í'biógu éyí miánu zí bulúndusé ga gére née gí komo ere wá. Babá í'biógu éyí miánu ga gére née ne zí Músa, zí Músa nda lá í'bí a zise." ³³ Yésu ya zíye ní, "Máúku zise ma'dii, mááyí máa mbigí éyí miánu 'bi Lomo bí ogú gí komo ere gí ro í'bí trjdrj bí za fí ní zí 'yí e."

³⁴ Zíye úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Mongú 'yí, togú kenée yá, utúasá miútuásá zíyí í'bí éyí miánu bí ogú kíe gí komo ere née zíze ánu a káa bí 'bú ní fú ndjisi méngí zée kaci kadra mbá ke."

³⁵ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Kuru'bumá, mááyí máa éyí miánu bí gí komo ere ndjisi í'bí trjdrj bí za fí zí 'yí e ní. 'Yí bí ngúnḡu ledremá go, zía ndjisiné lódú kacíma ní, 'bú kí kodró mengíní lolu wo wá. ³⁶ Tí káa zí bí mándjisi úku a zise ní, abú lúrúsé máa go tí kí komosé yá, ílisé esé ngúnḡu ledremá fú lá wá. ³⁷ Abú kenée ndotó, 'yí máa yée ga bí ngúnḡuní ledremá go, utúasání go kaci komo Babá káa do 'yí e amá e ní, máoyó amá sogomá zíye wá. ³⁸ Gí zía máógu amá gí ro méngí ledre ga bí máíli yée ní wá. Babá kasaogu máa méngí dujú ledre ené e. ³⁹ Babá ili máídí ndjisi 'bá'bá 'yí ga bí née í'bí yée go zíma née káa bí nguruyé ní luyú ledre ke. Máídí 'bá'bá yée kenée, gí simi sındj kadra 'bí í'bí trjdrj bí za fí zí 'yí e ní, simi sındj kadra 'bí 'dəcj ngbanga. ⁴⁰ Babá ili kídí 'yí ga bí ngúnḡuní ledremá go ní, idíní idí kí trjdrj bí za fí ní. Née sị ledre bí ili Máídí ndjisi 'bá'bá yée gí simi odú sındj kadra 'bí 'dəcj ngbanga ní."

⁴¹ Gí zí ledre bí Yésu uku kídí née ní éyí miánu bí Lomo kasaogu gí komo ere ní, zí Yúda ga gére née tónóye úku mingúngúrú ledre dongaráye kídí ní úku ledre yaá, "Mááyí éyí miánu gí komo ere lárá a káa be 'di?" ⁴² Tí bí owozé wo bú ní wotú Yoséfa ní. Owozé ezé nda Yoséfa ma'dáa kí me'bené née ba cakaba. Ní úku lárá ledre kídí née ogú gí komo ere káa be 'di?"

⁴³ Geré zí Yésu úku ledre zíye o'buó'bu kídí, "Ótoómosé ledre cayi esé ga gére née 'dá'ba. ⁴⁴ Máúku zise, 'yí bí ní útúasá idíne káa do 'yí amá ní, dujú wo bí ngúnḡu ledremá go, zí Babá í'bí wo zíma ní. Mááyí ndjisi 'bá'bá wo gí simi odú sındj kadra 'bí ngbanga. ⁴⁵ Ngiti géyí nébí ga bí kóo 'bí Lomo 'dá'dá ní ekéomoní kóo go simi miéké kúrú Lomo kídí, 'Lomo ní ndjisi 'dódo ledre ené zí 'yíma'dí e.' 'Yí máa yée ga bí niyí ngúnḡu ledre ga bí Babá ní 'dódo a zíye ní, niyí idí mbigí 'yí amá e.

⁴⁶ "Yí bí lurú Babá Lomo go kí komoné ní ndaá. Málurú wo dujú máa gí zía máógu máa gí zía gí komo ere girí. ⁴⁷ Múku zise ma'dii, 'yí bí ngúnḡu ledremá go ní, mááyí í'bí trjdrj bí za fí ní zía. ⁴⁸ Gí zía mááyí máa éyí miánu bí ndjisi óto 'yí, zí 'yí idíne trjdrjné za fí ní. ⁴⁹ Sómúndkíse esé ledre née wá gí zí 'di, bí kóo bulúndusé e anuní lá dujú gbékpí éyí miánu ní niyí karaba bo, mbé uyuní go mbá. ⁵⁰ Mbigí éyí miánu ní wo bí Babá kasaogu gí komo ere ní. Togú 'yí anu éyí miánu máa wo née go yá, ní idí kí trjdrj bí za fí ní. ⁵¹ Mááyí máa éyí miánu bí ní trjdrj bí Babá kasaogu gí komo ere ní. Togú 'yí anu kuru'bumá go yá, mááyí í'bí trjdrj bí za fí ní zía. Gí zía Babá kasaogu máa ogú úyumá do sogo kángá gí ro 'yíma'dí e gí do bí zíye idíye kí trjdrj bí za fí ní."

⁵² Geré zí Yúda ga gére née tónóye úku ledre dengbiye o'buó'bu kídí, "Née kenée lárá ledre 'di, o'do née ní í'bí kuru'buné zíze ánu a lárá a káa be 'di?"

⁵³ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Máúku zise ma'dii, máa Owú 'bí 'Yíma'dí, togú ánusé kuru'bumá zise éwé sámamá wá, máútuásá í'bí trjdrj bí za fí ní zise wá. ⁵⁴ Tí ma'dii, 'yí máa wo bí ní anu kuru'bumá, zía kpá éwé sámamá ní, mááyí í'bí trjdrj bí za fí ní zía simi bí karanée mááyí úru 'yí e gí simi umbu, kadra 'dəcj ngbanga ní. ⁵⁵ Kuru'bumá romo do gbékpí éyí miánu. Togú 'yí anu kuru'bumá, zía kpá éwé sámamá yá, 'bú kí kodró mengíní lolu wo wá. ⁵⁶ 'Yí máa wo bí anu kuru'bumá, zía kpá éwé sámamá ní, azé kéne go éyí kíé'do. ⁵⁷ Gí zía Babá bí kasaogu máa ní ní yí ené trjdrjné za fí. Née sị ledre bí mááyí gí zía kpá trjdrjné za fí ní. Gí zí kéyí née, togú 'yí anu kuru'bumá go yá, ní kpá idí trjdrjné za fí. ⁵⁸ Mándá 'bí amá gbékpí éyí miánu bí kóo bulúndusé e ndjisiní ánu a zíye úyuónzó royé mbá ní wá. Mááyí mbigí éyí miánu bí ogú gí komo ere ní, togú 'yí anu kuru'bumá yá, ní idí trjdrjné za fí." ⁵⁹ Née ledre ga

bi kóo Yésu ndịsị 'dodo yée zí ngiti géyị 'yị e simi 'Dịcị Kótruro* simi owụ gara bi Kapáranawúma nì.

Muruwayi gị ro trịdrị bì za fi ní

⁶⁰ Simi bi tụt'đú 'yị lóđú kacị Yésu uwúní ledre ga bi Yésu 'dódo yée kenée ní, zíye ndịsịyé úku ledre dengbịye kídí, "T'i, owozé ezé ini ledre gị simi ledre ga bi uku yée née wá. Ambi nì utúásá mēngị ledre máa ga gére née ne?"

⁶¹ Zí Yésu ówo sómú ledre bi simi 'yị lóđú kacine ga gére ní téké zía úku ledre zíye kídí, "Bì sinyiní rosé née gị zí ledre bi máuku zise née ní? ⁶² Sara togụ bi lúrúsé nda máa Owụ 'bì 'Yima'dí kí ndá'balúgu romá komo ere kídí bi kóo máógu ní, ásé nda úku a yaá 'dí? ⁶³ Trịdrị bi za fi ní 'Dówú Lomo ndịsị í'biógu a ne zí 'yima'dí e. Gbékpị 'yima'dí utúásá í'biógu trịdrị wá. Ledre ga bi máuku yée zise née niyí oto sée zise ídise kí trịdrị bi za fi ní gị zía mááyí kí roko'bu 'bì 'Dówú Lomo zima. ⁶⁴ Máówo bú ngiti géyị 'yị e niyí bo dongarase ngunguní eyé ledremá wá." Yésu owo bú kídí ngiti 'yị nì bo dongará 'yị lóđú kacine e ngungu ené ledrené wá, nì karanée í'bi ngbángáne. ⁶⁵ Zí Yésu kpá úku ngiti ledre kídí, "Née sị ledre bi máuku ledre zise gị zía kídí 'yị bi nì ídì 'yị lóđú kacima ní, òwụ wo bi ngungu ledremá go zí Babá í'bi wo zima ní."

⁶⁶ Gị zí ledre ga bi Yésu uku yée kenée ní, zí tụt'đú ngiti géyị 'yị lóđú kaciga ga gére née báiyiyé do otoómo kí lóđú wo.

⁶⁷ Zí Yésu óyó komoné úku ledre zí 'yimikása ené ga bi sokó doa gbere ní kídí, "Sara sée, ásisé 'bì esé kpá go, ásé go otoómo kí lóđú kacima?"

⁶⁸ Zí Simúna Pétero úkulúgu ledre zía kídí, "Ngére, ngiti 'yị yómo 'yị e gị do kaciyi ba ndaa, odu 'yị yómo 'yị e nì òwụ yị, otoomozé ezé kaciyi wá. ⁶⁹ Owoyemezé yị go bilámáne, áyí mbigí owụ 'bì Lomo, gị zí kẹyí née zize ngungu ledreyi."

⁷⁰ Zí Yésu ñnyiné úkulúgu ledre zí Pétero kídí, "Be tí kenée mbí, lúru aka dongarase ga bi sokó doa gbere mágélé sée ní, ngiti 'yị nì bo kídé do ili 'bì ené yí ené ledre 'bì ngére 'bì bicayi lomo e."† ⁷¹ Yésu uku née ledre Yúda wotí o'do bi kí ñnyiné Simúna Keriyóta wo bi kóo í'bi ngbángá Yésu ma'dáa ní.

7

Lúndu Yésu lurú' dofuní bi do Yésu

¹ Gị do kacị tụt'đú ledre ga gére née mbá, zí Yésu yéme roné aka ndịsị ené fú simi kángá bi Galiláya ní 'dódo ledre 'bì Lomo zí 'yị e ore. Ili aka ené ndéré simi kángá bi Yúdaya ní wá gị zía mingburoko 'yị 'bì Yúda maage yemení royé goó gị ro úfu wo. ² Simi sịndị kadra máa bi kóo née, ngiti Ayímbi 'bì Yúda e bi ndịsịni ndólo a kídí, Ayímbi 'bì ndịsị sị kútú ní nì go gbóo.* ³ Née ní, zí lúndu Yésu ñnyiyé úku ledre zí Yésu kídí, "Ndá ndịsị lá òwụ simi Galiláya ona wá, káa zí bi sịlì 'bì ayímbi nì go gbóo ba ní, ídì ndéré simi Yúdaya gị ro zí tụt'đú 'yị lóđú kacị yị ga bi yóko royé íri née, lúru mingburoko ledre ga bi áyí mēngi yée ní gị ro zíye ngungu ledreyi. ⁴ Bilámá a ídì ólúogu zíye do nyará bi togụ ili tí gị ro zí 'yị e ówoyí kí mímēngi ledre eyi e mbá ní." ⁵ Ledre ga bi lúnduga ukuní née ndaní eyé gị yana mímbe'deyé wá gị zía ngunguní eyé ledre a wá.

⁶ Zí Yésu úkulúgu ledre zí lúnduné ga gére née kídí, "Máutúásá aka ndéré lá kenée wá, gị zía sịndị kadra 'bì mindéréma íri utúásá aka gị zí Babá wá. Útúásásé bú ndéré gị zía sịndị kadra 'bì ledre esé e niyí yí eyé mbá do sịlìse. ⁷ Gị zía bi ndịsịsé mēngi òwụ ledre ga bi bi ndịsị éme ro 'yima'dí e gị zíye ní, sogóni eyé sée wá. Ndịsịni sógó máa misógó gị zía bi mándịsị úku lóko bisinyi ledre eyé gburá gburá gburá doyé ní. ⁸ Káa zí bi sịndị kadra 'bì Ayímbi utúásá go ní, ndérése mu simi Ayímbi máa íri. Máutúásá aka ndéré wá gị zía sịndị kadra 'bì mindéréma ogu aka wá." ⁹ Simi bi Yésu uku ledre née kenée ní, tí ma'dúu, zíye otoómo wo ciki simi Galiláya ore.

¹⁰ Nda zaá ndoo gị 'dá'ba simi bi lúnduga nderéokpóni go simi Ayímbi ní, zí Yésu ma'dáa ñnyiné lóđú kaciyé gị 'dá'ba gị zía ili ené zí tụt'đú 'yị e lúru née íri wá. ¹¹ Abú kenée ndotó, Yúda ga bi oguní simi Ayímbi íri ní, yemení royé go nzíyiyé ndịsị óndó Yésu. Zíye ndịsịyé kí ndú'yú ledre kídí, "O'do ba komo 'yị e utú roa wá ní, nì 'da?"

¹² Tụt'đú 'yị ga bi yokoní royé simi Ayímbi ore ní, ambá ledre bi ndịsịni úku a ní òwụ ledre Yésu.

Ngiti géyị 'yị e ya kídí, "O'do Yésu née, nì bilámá 'yị." Zí ngiti géyị úku 'bì eyé kídí, "Otoómosé 'yị, bilámá 'yị 'di. Mongú 'yị ranga née." ¹³ 'Yị bi zía tóroné úku ledre Yésu fúo ní ndaa, gị zí ngiri mingburoko 'yị 'bì Yúda ga gére née káa bi niyí zingí ke.

† **6:70** 6:70 Ngére 'bì bicayi lomo e: Iri a nì Satána. Nì manda 'bì maláyika ga bi ñnyiné okó ro Lomo do ñnyíyógu yée gị komo ere ní. Zí maláyika ga gére née nda ídiye go bicayi lomo e kpá dokéké e. Ólo 'Dódoógu 12:9. * **7:2** 7:2 Ayímbi 'bì ndịsị sị kútú: Née sịlì bi kóo Isiréle ndịsịni sómúndiki ledre bulúnduyé ga kóna ndịsịni ndịsị sị kútú simi súwú gbála kí simibi cị gbere simi bi oljoguní gị simi ízibiti ní. Ólo Léví e 23:39-43.

14 Zí Yésu ndìşíné tí kenée e, simi bi Yúda mengióguní Ayimbi go mburu yana, ngítí sǐlǐ 'bi miúku a ni aka fú 'dá dá ní, zí Yésu ólúóguné gí dongará 'yì e gí ore ndoo ndéré ólúne do ligá 'Dìcǐ 'bi Lomo ndìşì 'dódo ledre zì 'yì e. 15 Zí ledre ga bi Yésu ndìşì 'dódo yée ní 'dí'bi do tú'dú mingburoko Yúda e mbá mǐ'dí'bi. Zíye ndìşiyé úku ledre dongaráye kídí, "Ma'díi, o'do ba ndiki mongú ówo ledre bi káa ba gí 'da, bi ngará 'dódoní kpá ledre 'bi Lomo zía wá ní."

16 Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Sómúsé 'bi esé kídí mándìşì 'dódo zise née lá ledre amá, née ledre 'bi 'yì bi Kasaogu máa gí ro zíma ndìşímá 'dódo yée zise ní. 17 'Yì ga bi i'bi royé go ndìşì lódú kací Lomo ní, niyi geré ówo a kídí, mándìşì 'dódo ba ledre bi 'bi Lomo ní, ndaá 'bi ené ledre amá kí romá wá. 18 'Yì ga bi ndìşíní 'dódo ledre gí royé kí royé ní, iliní gí ro do ndìşì 'yì mbófo yée. Máa, mándìşì 'dódo 'bi amá zise ma'díi ledre ga bi 'bi 'yì bi kasaogu máa ní, gí ro zise ndìşise mbófo wo gí royé. Née sǐ ledre bi lúyú ledre ndaá simi 'dódo ledre amá e gí zía wá ní. 19 Ndìşísé úku ledre kídí Músa ekéomo lorú zise, sara bi méngìsé lolú ledre bi lorú ili ní wá ní, zise nda yéme rosé gí ro úfu máa ní, zée kése ambí ni 'yì lúyú ledre ne?"

20 Zí 'yì ga gère née úkulúgu ledre zía ǐrǐ ǐrǐ kídí, "Dokéké bi simiyí née, úku ledre kenée ambí iliní úfu yì ne?"

21 Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Máuku ledre née zise kenée gbékpíe wá, lúrúsé aka ledre ga bi kóo ndìşísé úku síní yée zíma simi bi kóo másìkpí ngítí o'do gí do ndiyá simi sǐlǐ esé ní. 22 Bulúndusé e ukuní kóo ledre káa do lorú 'bi ónzó owú e ngburu, zí Músa kóo ekéomo ledre máa née kídí, togú arání owú go, sǐlǐ ené 'bi ónzó wo ngburu' utúasá go yá, ídísé geré ónzó wo abú sǐlǐ máa née utú simi Sǐlǐ 'bi 'Dówúro. Ndaá bi ndìşísé go tí méngí a kenée ní wá? 23 Sara togú bi ónzósé owú 'bi esé e bú ngburu simi Sǐlǐ 'bi 'Dówúro gí zía bi lorú 'bi Músa uku kenée ní, zingísé nda romá simi bi másìkpí za cú kuru'bu 'yima'dí gí do ndiyá simi Sǐlǐ 'bi 'Dówúro ní gí ro 'dí? 24 Togú ásé úku ledre gí romá yá, ídísé sómú sogo a bilámáne kpó kpó kpó kí, káa bi ásé úku lúyú ledre e ke."

'Yì 'bi Yerusaléma iliní 'dí'bi Yésu

25 Gí do kací ledre bi Yésu uku kenée ní, zí 'yì 'bi Yerusaléma ga gère née ndìşì ódroyé dengbíye kídí, "Née ndaá laká o'do

bi mingburoko 'yì ezé e ndìşíní gámásó'do wo gí ro úfu wo ba wá?" 26 Sara bi ní nda tí goó bi do nyára bi ndìşì ódro zí tú'dú 'yì e ba, mingburoko 'yì ezé ga ba ǐtíní lolú wá ní, ala owoyemení go kídí, "Née go Kírésito bi kóo Lomo uku ledre a 'desì kídí née ni kásaogu wo yómo 'yì e ní tée?" 27 Zí ngítí géyì 'yì e úku ledre kídí, "Fí, née ndaá Kírésito bi Lomo uku ledre kásaogu wo ní wá. O'do née owozé ledre gí do bi a kí 'be 'bi ené e bú bilámáne. Idí née Kírésito bi Lomo ili kásaogu wo ní yá, utúasázé ówoyéme ledre gí do bi a wá."

28 Yésu ni aka fú ndìşì 'dódo ledre do ligá 'Dìcǐ 'bi Lomo. Zía ñinyiné úku ledre kí kúrúne 'dága kídí, "Úkusé kídí ówosé bi bi máogu gí doa ní bú káa? Máuku zise, máogu amá kí 'bi amá ledre wá. Wo bi ní ma'díi ní kasaogu máa ne. Ówosé esé wo wá. 29 Máówoyéme wo dúmá máa, gí zía azé yì ezé kú kéne, kasaogu máa kpá ne."

30 Zí ledre bi Yésu uku née útúne simi Yúda e 'duo vuu bisinyiné. Zíye ñinyiné gí ro 'dí'bi wo, 'í'í, 'yì bi zía óto sǐlǐne ro Yésu ní ndaá gí zía sǐndǐ kadra 'bi 'dí'bi wo utúasá aka ené e wá. 31 Simi sǐndǐ kadra máa bi kóo née ní, tú'dú ngítí géyì 'yì e ngunúní yì eyé ledre Yésu go. Niyi go ndìşì úku ledre kídí, "Ma'díi, ba yì ené go tí Kírésito bi kóo Lomo uku ledre kásaogu wo ní. Gí zía, méngí go tí za cé mingburoko ledre ga bi kóo Lomo uku ledreyé kídí ni ógu méngí yée ní."

32 Simi bi Farúsáyo e uwúní ledre ga bi 'yì e ukuní kenée ní, zíye ñinyiné kí manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyí e kása ngítí géyì asikíri eyé ga bi ndìşíní 'bá'ba 'Dìcǐ 'bi Lomo ní, idiní ndéré 'dí'bi Yésu.

33 Simi bi Yésu ni aka kpá fú ndìşì 'dódo ledre zí 'yì e do ligá 'Dìcǐ Kótruro ní, zía úku ledre zíye kídí, "Utúasázé lolú ndìşì kése ngbángbáne wá, sǐndǐ kadra ni go gbóo gí ro zíma ndá'balúgu romá zí wo bi kasaogu máa ní. 34 Ásé lúru' bi gí romá má, utúasásé ndiki máa wá gí zía bi bi mááyí ndéré doa ní utúasásé ógu ǐri wá."

35 Gí zí ledre bi Yésu uku kenée ní, zí Yúda ga gère née ndìşiyé úku ledre dongaráye kídí, "Ili ndéré 'da? Bi zía úku ledre kídí togú née nderé go yá utúasázé ndiki née wá ní? Ayí ndéré simi ngítí kángá kpí simi kángá 'bi Gírǐgí e kí'dí bi kóo ngítí géyì bulúnduzé e nderení ní gí ro zine 'dódo ledre zí Gírǐgí máa ga gère née ǐri? 36 Sara togú kenée wá ní uku ledre kídí togú née nderé go yá, utúasázé ndiki née wá ní káa be 'di? Kpá kídí kángá bi née ni

† 7:22 7:22 Útu ngburu: Lomo i'bi lorú zí Abarayáma kídí togú Yúda e ndikiní mikánda owú go, owú'o do yá, idí méngí 'dìcǐ sǐlǐ ñinyiné doa ota do ónzó wo ngburu gí ro zía ídine mbígí 'yì 'bi Lomo. Ólo Dosé éyí e 17:10.

ndéré simi a ní utúasázé ọ̀gụ̀ simi a wá ní káa be 'di?"

³⁷ Nda go kadra mongú Ayímbi nées go kadra miúttu a. Zí Yésu ìnyíné úku ledre kí mongú kúrú zí tǔ'dù 'yì ga bi ore ní kídí, "Yì bì ọ̀wọ̀ royí go kodró nì royí ní, idí ọ̀gụ̀ zíma gí ro iní miéwé. ³⁸ Káa zí bì miéké kúrú Lomo uku ní kídí, 'yì bì ńgunḡu ledremá go ní, Lomo nì kása iní bì zía ọ̀to 'yì trǔdrǔ za fí ní zía ndísi kúkuúoguné simi a, zí mimbé'de a ìdrǔne fú lá miǔdrǔ odụ̀ rokinyi ené ndaa." ³⁹ Yésu uku ené nées ledre mbígí iní wá, uku yì ené nées ledre 'Dówú Lomo kídí togú nées nda'balugu roné go komo ere yá, nées nì idí kí ledrené owóowó zí Lomo. Zíne kásaogụ̀ 'Dówú Lomo zía ọ̀gụ̀ ndísiné simi 'yì ga bi ńgunḡuní ledrené go ní, zíye idíye kí rokinyi za fí.

⁴⁰ Simi bì 'yì e uwúní ledre bì Yésu uku kenée ní, zí ngítí géyì ìnyiyé úku ledre kídí, "Ma'dí, o'do ba nì nǔbì, Lomo kásaogụ̀ wo ne."

⁴¹ Ngítí géyì ya, "Nì Kírésìto bì ọ̀gụ̀ 'yì yómo 'yì e nì."

Ngítí géyì ya, "Kángá bì Galiláya ní ndaa bì bì 'yì yómo 'yì e nì ọ̀gụ̀ gí simi a ní wá. ⁴² Nì miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, Kírésìto nì ọ̀gụ̀ ené gí simi kúfú ngére Dawídí, niyì ndíki wo simi Beteléme kí'dí bì kóo Dawídí ma'daa ndísi ní."* ⁴³ Gí zí miúkulo'bo ledre e, zí sómù ledre nda idíne simi do 'yì e go faa, utúasání lolù idí kí sómù ledre kí'do gí ro Yésu wá. ⁴⁴ Simi ledre ga gére nées mbá, ngítí géyì mǎngburoko 'yì 'bì Yúda e iliní 'bì eyé kóo go fú lá gí ro 'dí'bi Yésu ma'daa, fí, 'yì bì zía utúasáne ọ̀to sǎlǎne roa gí ro 'dí'bi wo ní ndaa.

Manda 'bi Yúda e asiní gí ro Yésu

⁴⁵ Má, zí 'yì ga bi mǎngburoko 'yì eyé e kasaní yée ndéré 'dí'bi Yésu nì ndá'baoguyé gbékpí e, Yésu ndaa. Zí manda ga bi 'bì 'yì 'dáná éyì e nì kpá kí Farúsáyo e ndú'yú ya'dá ga bi nda'baoguní nées kídí, "O'do máa nées nì nda goó 'da?"

⁴⁶ Zí ya'dá ga gére nées úkulúgu ledre kídí, "Dí'bioguzé wo wá gí zía, tí bì ndísiné kése ona ní, 'yì bì zía aka 'dodoyéme ledre 'bì Lomo kí roko'buné zí 'yì e káa zí 'bì o'do nées nì ní ndaa."

⁴⁷ Zí Farúsáyo ga gére nées úkulúgu ledre o'bu'bu kídí, "Ngúngusé go ledre 'bì 'yì ńḡana nées ní? ⁴⁸ 'Yì bì kí'do gí dongaraze kí mǎngburoko 'yì ezé e mbá lúrúsé wo ńgunḡu ledre 'bì 'yì ńḡana nées go ní náambi? Ndaa. ⁴⁹ 'Yì ga bi lorù ezé

ndaá zíye kí ledrené owóowó wá, zíye nda ńgunḡu yì eyé ledre 'bì 'yì ńḡana nées ní ní, Lomo idí í'bi 'dó'do royé."

⁵⁰ Ledre ga gére nées mǎngíní kóo royé nées mbá do komo Níkodímo bì kóo nderé ódro kí Yésu kí ndulù nì ngúrúyí ní. ⁵¹ Zía ìnyíné úku ledre zí lafúne ga gére nées kídí, "Ndazé aka geré 'dí'bi o'do nées 'dó'do wo wá, idízé aka úwú ledre gí tara a zíze ọ̀wo lúyú ledre ené kí gí zía lorù ezé uku kenée."

⁵² Zí lafúga úkulúgu ledre zía kídí, "Úku nda mbú bì káa lára ledre 'di, áyí go kpá 'yì 'bì Galiláya, ọ̀lo ndíki go kídí ngúru nébì 'bì Lomo nì bo nì ọ̀gụ̀ gí simi Galiláya?"

⁵³ Nda gí do kací ódro nées ní, zíye báyiyé gí ore ndá'bayé 'be 'bì eyé e.

8

Kára bi 'di'biní wo kí o'do ní

¹ Nda gí do kací a bì 'yì ga gére nées bayiní ní, zí Yésu ndéré ékíne do mongú landa bì ndísiní ndólo a Olíva* ní. ² Simi bì bi arálo'bo roné ní, akpa kí sí ndónódó, zía ndá'balúgu roné girí ndéréne do ligá 'Díçí 'bì Lomo. Zí tǔ'dù 'yì e yóko royé kpá 'dií kó'dú a, zía ndísiné 'dódo ledre 'bì Lomo zíye. ³ 'Dódo ledre nì aka kpá fú ndéré, zí Farúsáyo e kí ngítí géyì 'yì 'dódo lorù e láláogụ̀ ngítí kára, ọ̀gụ̀ ndikíní wo ngbúrú kí mǎngí 'berí. Zíye ọ̀lúye kí kára máa nées ru dongará tǔ'dù 'yì ga gére nées do ọ̀to wo tóroné kó'dú Yésu kenée. ⁴ Zí Farúsáyo ga gére nées úku ledre zí Yésu kídí, "Mongú 'yì, oguzé kí kára ba kó'dúyì gbékpíe wá, luyú ledre. Otoomo o'do 'bì ené kenée zía ndéréne só'do ngítí o'do bì kpí ní. ⁵ Nì miékéne zize simi lorù bì gí zí Músa ní kídí, togú kára luyú ledre go káa zí bì kára ba mǎngí ba yá, 'yì e idíní yóko royé óngbo wo kí tutú zía úyuné 'dá'ba. Éyì bì idízé mǎngí e kíe ní goó 'di?" ⁶ Farúsáyo ga gére nées ọ̀guní eyé zí Yésu nées kí mbígí ngbanga wá, gamásó doní yì eyé misí'di gí ro zíye 'dí'bi wo.

Zí Yésu ndéçí ené tí, do ndálané ndísi éké éyì do kángá kí nziisilúne. ⁷ Zíye kpá fú ndísi ìrýye kí Yésu idí úkulúgu ledre kací ndu'yú bì yée ndu'yú ní wo kíe ba. Zí Yésu síkpílúgu roné 'dága zía úku ledre zí Farúsáyo ga gére nées kídí, "Yì bì owo roné bú bílámáne kídí nées ndaa 'yì luyú ledre wá ní, idí 'dí'bi tutú óngboùtù kára nées kíe fí ne." ⁸ Zí Yésu ndálalúgu roné bì kpá fú ndísi éké ledre.

⁹ Simi bì Farúsáyo ga gére nées uwúní ledre bì Yésu uku kenée ní, zíye báyiyé nées mbá mikékerǎ tonó kí mǎngburokoyé e.

* 7:42 7:42 Matáyo 2:1, Lúka 2:4-6. Arání Yésu simi gara bi Beteléme ní gí simi kúfú ngére Dawídí.

* 8:1 8:1 Olíva: Nées ngítí géyì kágá ga bi Yúda e ndísiní 'díyì yée gí ro ndísi lǔru su'bu'gí gí simi miánáye gí ro ánuu kpá gí ro ndísi ẓnúdu a ní.

Yésu idiaká kírí nées go lá ñuñ ne kára bi gáa oguní kíe ba, ni go tóro kó'dú a nzúó.
 10 Zí Yésu kpá s̄k̄p̄ilúgu roné 'dága, zía úku ledre zí kára nées kídí, "Yí ga bi gáa ba niyí goó 'da? 'Yí bi idiaká gí ro óngboónzó yí ní ndaá?"

11 Zí kára nées úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Íi, mongú 'yí, kémbí 'yí ndaá."

Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, "Bilámáne, má'déçí amá kpá ngbangayí wá, ndéré mu 'be. Tí lá ndá lolú luyú ledre wá."

Yésu ni káa zí bimióngó ní

12 Zí Yésu kpá úku ledre zíye kídí, "Mááyí zí 'yima'dí e káa zí bimióngó ní, gí zía mánd̄s̄j̄ 'dódo mbigí ledre 'bi Lomo zíye. 'Yí bi ngun̄gu ledremá go zía nd̄s̄j̄iné lódú kacíma ní, luyú lolú ledre wá, gí zía ngun̄gu ledremá go."

13 Geré zí Farusáyo ga gére nées úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Ledre ga bi nd̄s̄j̄ úku yée gí do biyí ní ndaní eyé ma'díi wá, gí zía nd̄s̄j̄ mbófo royí kí royí."

14 Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Ledre ga bi mánd̄s̄j̄ úku yée gí do bimá ní niyí za mbá ma'díi. Gí zía bi bi máógu gí doa kpá kí'dí bi mááyí ndá'balúgu romá ní máówo bú. Sée, ówosé esé e wá. 15 Nd̄s̄j̄isé 'déçí ngbanga kí sómú ledre 'bi 'yima'dí e do sogo kángá ona. Maa, má'déçí amá ngbanga 'yima'dí e lá kí romá wá. 16 Togú mááyí 'déçí ngbanga yá, ngbanga bi mááyí 'déçí a ní ni ídí do bilámá misí'diné gí zía azé nd̄s̄j̄ do k̄t̄j̄ 'déçí ngbanga ma'dáa kí Babá bi kasaogu máa ní. 17 Ówosé bú bilámáne simi lorú bi Músa ekéomo ní, kídí togú 'yí e gbre ukuní kúrúye go mbá k̄é'do gí ro ledre yá, ledre nées ni go ma'díi. 18 Mánd̄s̄j̄ tóro sogo ledre ga bi mánd̄s̄j̄ úku yée ní gí zía máówo bú niyí mbá ma'díi ledre e. Babá bi kasaogu máa ní owo kpá bú kídí ledre ga bi mánd̄s̄j̄ úku yée ní, niyí mbá ma'díi ledre e."

19 Zí Farusáyo ga gére nées ndú'yú wo kídí, "Buyí bi úku ledre a nées ni 'da?"

Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Ásé ówo Babá ma'dáa lará káa be 'di bi ngará ówosé máa wá ní. Ídí ówosé máa bo, káa bi ówosé Babá kpá go." 20 Née ledre ga bi Yésu uku yée zí Farusáyo e simi bi ni nd̄s̄j̄ 'dódo ledre zí 'yí e do ligá 'D̄çí 'bi Lomo ní. Yésu ma'dáa nd̄s̄j̄ kóo gbóo kí gbété bi otóní zí 'yí e nd̄s̄j̄ ónzó késí simi a káa do tákpás̄j̄l̄í ní. Abú 'yí ga bi niyí okó ro Yésu ma'dáa ní niyí kóo ore yá, 'yí bi k̄é'do gí dongaraye zía óto s̄j̄l̄íne ro Yésu gí ro 'dí'bi wo ní ndaá. Gí zía s̄j̄nd̄j̄ kadra 'bi 'dí'bi wo utúasá aka gí zí Lomo wá.

'Yí ga bi ngun̄guní ledre 'bi Lomo wá ní

21 Gí do kací ledre máa wo nées ní, zí Yésu úku ledre zí mingburoko 'yí ga bi 'bi Yúda e nées kídí, "Máúku zise ma'díi, s̄j̄nd̄j̄ kadra amá ni ógu zíma ótoómosé e, ásé gámásó'do máa má utúasásé ndiki máa wá, zise úyusé nyé kí milúyú ledre rosé gí zía Lomo ootomo ené lúyú ledre esé e wá."

22 Zí mingburoko 'yí 'bi Yúda ga gére nées tónó ódroyé dengbiye kídí, "Uku nées za cù ledre. 'Bi ené bi bi ní ndéré doa utúasázé ógu doa wá nées 'bié bi máa wo be 'di? 'Búo ní úfu roné miúfu tée?"

23 Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Nd̄s̄j̄isé lúru máa komosé káa zí éyí bi mááyí gí do sogo kángá ona ní, íi, mándá 'bi amá gí ona wá, mááyí yí amá gí komo ere. Nées s̄j̄ ledre bi sómú ledre ezé ndíkí kése gí zía wá ní. 24 Káa zí bi máúku máyá ásé úyu simi lúyú ledre ní, 'búo togú nḡnḡusé ledremá go, kídí mááyí máa 'yí bi Lomo kasaogu wo gí komo ere ní, togú kenée wá ásé úyu mbá kí lúyú ledre rosé gí zía Lomo ootomo ené lúyú ledre esé e wá."

25 Zí 'yí ga gére nées úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Nd̄s̄j̄ úku ledre kenée, áyí eyí kú náambi?"

Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Ásé ndú'yú máa kenée lará káa be 'di, mátónó úku ledre gí romá zise ba cakaba? 26 Tù'dú ledre e niyí lo taramá gí ro úku yée 'déçí ngbangasé kíe gí zí miméngí ledre esé. Abú ndotó, mááyí úku zise ñuñ ledre 'bi 'yí bi ukui'bi taramá, zía kasaogu máa kíe ní. Ledre ga bi 'yí ma'dáa ukui'bi yée zíma ní, niyí mbá ma'díi gí zía ndaá 'bi ené 'yí ranga wá."

27 'Yí ga gére nées owoní eyé bi kídí Yésu nd̄s̄j̄ úku zíye nées ledre 'Buné Lomo komo ere ní wá. 28 Zí Yésu úku ledre zíye kídí, "Máówo bú s̄j̄nd̄j̄ kadra ni ógu zise nḡnḡu ledre ga bi máúku yée zise ní. Ledre ma'dáa ni méngí roné simi bi togú phéphésé máa Owú 'bi 'Yima'dí goó do mingbungbu kágá, zise s̄k̄p̄i máa kíe 'dága ní. Babá yeme ledre ga gére nées ne zíma úku yée zise nées. 29 Babá bi kasaogu máa ní ni kíma kí rokinyi, ni nd̄s̄j̄ í'bi roko'bu zíma kací kadra mbá, gí zía mánd̄s̄j̄ méngí ñuñ ledre ga bi ili yée ní." 30 Zí t̄j̄'dú 'yí ga bi ore ni ñnyíe mbá nḡnḡu ledre Yésu gí zí ledre bi uku nées ní kídí ma'díi, Lomo kasaogu wo ne.

Bulúndu Abarayáma e

31 Zí Yésu kpá úku ngiti ledre zí Yúda ga bi ngun̄guní ledre ené nées kídí, "Togú lánýasé tí fú ro ledre ga bi mánd̄s̄j̄ 'dódo yée zise ní yá, ásé ídí mbigí 'yí lódú kací amá e. 32 Zise ówo ma'díi ledre 'bi Lomo,

zí mimbé'desé ídíne vjí, lúrúsé lolu rosé káa zí owúkúlú e wá."

³³ Zí ledre bi Yésu uku née útúne simi manda 'bi Yúda ga gére née geré vuu bisinyine, zíye úku ledre zí Yésu kídí, "Née ndaa ledre bi áyí úku a zize ní wá. Tí bi ndjisi ona ní ndazé owúkúlú 'bi ngiti géyí 'yí e wá. Odú mongú 'yí ezé dujú kje'do bulúnduzé bi Abarayáma ní. Áyí ndólo iri owúkúlú e dozé lará a káa be 'di?"

³⁴ Yésu ya zíye ní, "Máuku zise zaá ma'díi, 'yí bi ndjisi lúyú ledre ní, ni go owúkúlú 'bi lúyú ledre. ³⁵ Owúkúlú 'di'bi ené 'be kaci mngi 'be wá. Mbigi owú 'bi mngi 'be ndjisi yí ené 'di'bi 'be ne kaci 'buné. ³⁶ Maa Yésu bi mbigi Owú 'bi Lomo ní, togú má'dí'bióyó lúyú ledre máa gi rosé yá, ásé útúásá kaci komo Babá, 'do'do lolu séé wá. ³⁷ Máoyo bú bilámáne kídí ásé bulúndu Abarayáma. Abú kenée ndoto, zise ásisé 'du'dorú kí ngungu ledre ga bi mándjisi 'dódo yée zise ní. Zise yéme rosé drú gi ro úfu máa. ³⁸ Ni kenée ma'díi, ndjisi méngi née ledre ga bi 'busé Satána ndjisi 'dódo yée zise ní. Ni gi romá kpá kenée, mándjisi 'dódo zise ba ledre ga bi Babá 'dódo yée zima ní."

³⁹ Zí 'yí ga gére née kpá úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Ma'díi, azé bulúndu Abarayáma."

Yésu ya zíye ní, "Ídí ídíse ba tí bulúndu Abarayáma ma'díi ní, káa bi ásé ndjisi ba méngi ledre ga bi 'bi Abarayáma ní. ⁴⁰ Lúrúsé aka nda bi ílisé úfu máa gi zia bi mándjisi 'dódo ledre 'bi Lomo zise ní. Abarayáma ili ené koo úfu 'yí bi ndjisi 'dódo ledre 'bi Lomo ní wá. ⁴¹ Gi zí kéyí née, zise ndjisi méngi dujú ledre ga bi 'busé Satána ndjisi 'dódo yée zise ní."

Gi zí ledre bi Yésu uku née, zí Yúda ga gére née úkulúgu ledre kídí, "Nda úku ledre kenée wá. Lúru zée iri káa zí éyí bi azé gi 'dí sogo ní? 'Buzé ni dujú kje'do Lomo."

⁴² Yésu ya zíye ní, "Togú ma'díi Lomo ni tí 'Busé yá, káa bi ótosé 'búma go gi zia Lomo ma'dáa kasaogu máa née dongarase. ⁴³ Ledre ga bi mándjisi 'dódo yée zise ní ówosé éyí bi útúásásé ówoyeme a gi zia wá ní bú? Gi zia bi ásisé miási kí índi mbilise gi ro ledre ga bi mándjisi 'dódo yée zise ní. ⁴⁴ Máuku zise, ásé owú ga bi 'bi ngére 'bi bicayi lomo e ní. Née sí ledre bi ndjisi méngi dujú ledre ga bi 'bi ené ní. Tí bi ngére 'bi bicayi lomo e ní née, ndaa cóngó 'yí wá. Odú ledre ené dujú ranga kí úfu 'yí e. ⁴⁵ Mándjisi 'dódo zise dujú ma'díi ledre e, gi zia bi ngára ílisé esé ma'díi wá ní, zise ndjisi ásisé gi ro 'dódo ledre amá. ⁴⁶ 'Yí ni bo kje'do gi dongarase ni kú'du sílne romá ya mályú ledre go?

Ndaa. Sara togú 'yí ndaa ní, ílisé ngungu ma'díi ledre ga bi mándjisi 'dódo yée zise ní wá ní gi ro 'di? ⁴⁷ Owú ga bi 'bi Lomo ní, niyí méngi dujú ledre ga bi 'bi 'buyé Lomo ní. Ledre 'bi Lomo bi mándjisi 'dódo a zise ní, ílisé ngungu a wá gi zia ásé yí esé owú ga bi 'bi Satána ní."

Yésu ni 'dá'dá gi zí Abarayáma

⁴⁸ Zí Yúda ga gére née úkulúgu ledre zí Yésu bisinyine kídí, "É'e, ábuwá ndaa gi simi kúfúse Yúda e wá ma'díi. Áyí 'yí gi simi Samáriya simi doyi sinyi go misinyi gi zí dokéké."

⁴⁹ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Tí, dokéké ndaa 'bi ené simimá wá. Mándjisi yí amá óto úndru Babá gi zí kéyí née, zise ndjisi úkucayi máa. ⁵⁰ Máli amá máa kídí, 'yí e idini ndjisi óto úndrumá ní wá. Babá bi kasaogu máa ní ili yí ené ne kídí 'yí e idini ndjisi óto úndrumá. Mengi ledre née kenée gi zia ni ne kí roko'bu 'bi 'decí ngbanga zine. ⁵¹ Máuku zise ma'díi, togú 'yí ngungu ledre ga bi mándjisi 'dódo yée zise ba ní, 'yí née uyu ené wá."

⁵² Yúda e ya zia ní, "Ma'díi, owoyeme-zé go kídí simi doyi sinyi go misinyi gi zí dokéké. Bulúnduzé Abarayáma kí mingburoko nebí ga kóna ní uyuni go mbá, ziyí úku ledre yá togú 'yí ngungu ledre eyí yá, uyu wá? ⁵³ Áyí náambi ziyí úku ledre kenée ní? Bulúnduzé Abarayáma kí nebí ga bi kóna uyuni ní, rómo doyé kí 'di?"

⁵⁴ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Togú mámbófo romá kí romá yá, moko ndaa simi a wá. Babá bi úkusé ledre a kídí ni kpá Lomo esé ní iline kídí 'yí e idini ndjisi mbófo máa. ⁵⁵ Ma'díi ówosé esé Lomo wá. Máwoyeme wo dujú máa. Née sí ledre bi mándjisi óto úndrua gi zia ní. Togú máuku máyá máowo wo wá yá, máayi go kpá 'yí ranga káa zí sée ní. ⁵⁶ Bulúnduzé Abarayáma ndjisi koo óto komoné kacima gi ro miógumá káa do mongú sáká éyí zí 'yima'di e. Simi bi owoyeme sindi kadra 'bi miógumá ní, zia koo ídíne kí mongú rokinyi."

⁵⁷ Zí mingburoko 'yí 'bi Yúda ga gére née úku ledre zí Yésu kídí, "rifu mirifu, simibi ogu aka doyi ci gbre doa sokó (50) kpá wá, ziyí úku ledre yá, ówosé rosé kí Abarayáma bú?"

⁵⁸ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Máuku zise ma'díi, Abarayáma ni owú. Niyí ndiki wo ní, máayi yí amá koo kú goó bo." ⁵⁹ Zí mimbé'de Yúda ga gére née esine, zíye 'di'bi tutú e gi ro óngbóonzó Yésu kje. Simi bi Yésu lurú ledre née kenée ní, zia úcu yí ené lílíné gi do ligá 'Dici 'bi Lomo gi ore 'dá'ba.

9

Yésu líkpí komo ngíti o'do

¹ Simi ngíti sǐlǐ, Yésu niyí go ndíṣi ndéré 'dəcǐ bi kí 'yì lódú kácine e. Zíye óguyé ndíki ngíti o'do, tí bì kóo mbágáa ndíki wo ní komoa lurú bì wá. ² Zí 'yì lódú kací Yésu ndú'yú Yésu kídí, "Yì 'dódo ledre, o'do nées lurú bì wá nées gí zí lúyú ledre 'bì 'yì gá bì ndíkiní wo ní, togú lúyú ledre ené?"

³ Zí Yésu úkulúgu ledre zí 'yì lódú kácine gá gére nées kídí, "Fì, 'yì lúyú ledre ndaa. Lomo mengí ledre nées kenée gí ro zí 'yìma'dí e ówo roko'buné gí roa. ⁴ Máúku zise, mé bì azé aka kése kadra utú aka wá ní, idízé ro mu méngí moko bì Lomo kasa máa gí roa ní. Gí zía togú bì ulú go yá, 'yì utúasá lolu méngí moko wá. ⁵ Máúku zise ma'dú, káa zí bì mááyí aka kése do sogo kángá ona ní, mááyí zise 'yìma'dí e káa zí bimióngó ní."

⁶ Simi bì Yésu uku ledre nées kenée ní, zía lúbu súrú do kángá, zía ógo kángá máa nées óró a ro kómo o'do nées. ⁷ Zía úku ledre zí o'do máa nées kídí, "Ndére mu lúgu kángá nées gí komoyí simi mikavu bì kí ñríné Silowámo ní." Zí o'do nées ndéréne lúgu komoné drá. Ní ndá'baogu girí ní, komoa ní go lurú bì.

⁸ Simi bì o'do nées nda'baogu gí do mikavu girí ní, 'yì gá bì owoní wo bú ní, zíye ndíṣiyé úku ledre kídí, "Áyi, nées ndaa o'do bì komoa ndaa, ndíṣi lengbe ómbo éyí e gí zí 'yì e kára ba wá?" ⁹ Ngíti géyí ya, "Fì nées tí wo."

Ngíti géyí ya, "Fì, nées ndaa wo wá, tosoyé utúasá miútúasá."

Zí o'do nées úku ledre kídí, "Nées tí máa nda ngíti 'yì wá."

¹⁰ Zí 'yì gá gére nées úkulúgu ledre zía kídí, "Úku bì káa ledre 'dì, sara komoyí líkpí láráne káa be 'dì?"

¹¹ Zí o'do máa nées úku ledre zí 'yì gá gére nées kídí, "Ngíti o'do kí ñríné Yésu, líkpí komomá ne. Yésu ma'dáa lubu súrú bì do kángá, zía ógo kángá bì kí súrú siminé nées óró a ro komomá, zía kása máa ya máidí ndéré lúgu kángá máa nées gí komomá simi mikavu bì kí ñríné Silowámo ní. Zíma tí ndéréma, kpá lá bì málúgu ní, geré zí komomá líkpíne káa zí bì asé lurú a nées."

¹² Zíye ndú'yú wo kídí, "Sara o'do máa nées ní nda goó 'da?"

Zía úkulúgu ledre zíye kídí, "Máówo wá togú ní 'dáya yá."

Komo o'do nées líkpí káa be 'dì?

¹³ Zíye 'dí'bi o'do bì kómo a líkpí nées ndéréye kícé zí Farúsáyo e. ¹⁴ Sǐlǐ bì kóo Yésu lubu súrú do kángá, zía ñyíné ógo kángá bì kí súrú siminé nées óró a kómo

o'do nées zía líkpíne ní ní Sǐlǐ 'bì 'Dówúro. ¹⁵ Zí Farúsáyo gá gére nées ndú'yú wo kídí, "Úku aka ma'dú ledre zíze, komoyí líkpí lárá ne káa be 'dì?" Zía úkulúgu ledre zíye kídí, "O'do bì kí ñríné Yésu ní, líkpí komomá ne. Lubu súrú do kángá, zía ñyíné ógo kángá bì kí súrú siminé nées óró a komomá, ya máidí ndéré lúgu a. Simi bì málúguóyó kángá nées gí komomá ní, geré zí komomá líkpíne."

¹⁶ Zí ngíti géyí 'yì e gí dongará Farúsáyo gá gére nées úku ledre kídí, "O'do nées ndaa 'yì 'bì Lomo wá. Idi nées 'yì bì Lomo kasaogu wo nées ní, káa bì utúasá méngí kényí kenée simi Sǐlǐ 'bì 'Dówúro wá, 'dewe lorú 'bì Lomo go."

Ngíti géyí yaá "Lomo kasaogu wo ne, idi ndaa kenée wá, káa bì utúasá ndíṣi méngí mingburoko ledre gá bì kí roko'buyé ní wá." Gí zí miúkulo'bó ledre e zí sómú ledre 'bì 'yì gá gére nées nda ídine go faa.

¹⁷ Zíye ndú'yú o'do bì kómo a líkpí nées kídí, "Sara aka nda yí, sómú 'bì eyí yá o'do bì líkpí komoyí nées ní náambi?"

O'do nées ya zíye ní, "Másómú nées nébì Lomo kasaogu wo ne."

¹⁸ Yúda gá gére nées ngunúní eyé kóo fú lá bì kídí, "Ma'dú, o'do nées komoa lurú kóo bì wá ní wá." Zíye ñyiyé kákasa kací 'bua kí mbágáa. ¹⁹ Simi bì 'bua kí mbágáa oguní ní, zí Yúda gá gére nées ndú'yú yée kídí, "Ba owú 'bì esé, ma'dú, tí bì kóo ndíkisé wo ní, lurú bì wá? Éyí bì méngíse nda kí komoa ma'dáa ní 'dì, bì cakaba ní nda go lurú bì ní?"

²⁰ Zí o'do nées kí me'bené ñyiyé úkulúgu ledre kídí, "Fì, nées owú 'bì ezé ma'dú. Tí bì kóo ndíkizé wo ní, komoa lurú bì wá. ²¹ Owozé wá togú komoa máa nées méngí láráne káa be 'dì bì ní nda go ndíṣi lurú bì nées. Bilámá a ndú'yúsé aka cú wo zíze úwú a gí taraa." ²² 'Bú ya 'dá nées ilíní úku ledre bì ya kídí Yésu líkpí kómo owú 'bì eyé ne ní wá, gí zí ngírí mingburoko manda 'bì Yúda e. Gí zía Yúda gá gére nées i'bíní lorú kídí, togú 'yì uku ledre ya Yésu ní Kírésito, Lomo kasaogu wo ne ya, 'yì máa nées yée niyí úcuómo wo, olú lolu dongará lafuné iní iní zí Lomo simi 'Díçí Kótruro wá. ²³ Gí zí kényí nées, zí 'bua kí mbágáa lá úku ledre kídí "Ídisé ndú'yú cú wo, ndaa owú wá, idi ódro gí roné kí roné."

²⁴ Zí Yúda gá gére nées kpá ndóloógu ándá ya 'dá bì komoa líkpí nées zíye úku ledre zía kídí, "Owozé bú bilámáne kídí, o'do bì Yésu nées, ní 'yì lúyú ledre. Lóbú aka Lomo zíze, éyí bì ówo gí roa ní 'dì?"

²⁵ Zí o'do nées úkulúgu ledre zí Yúda gá gére nées kídí, "Mándá kí tǔ'dú ledre gí ro úku a wá, togú Yésu ní 'yì lúyú ledre togú ndaa 'yì lúyú ledre wá. Eyí bì máówo ní,

komomá lurú ené kóo bi wá, bi nda ba ní, komomá ni go lúru bi.”

²⁶ Zí Yúda ga gére née kpá ndú'yúlúgu wo kídí, “Sara éyí bi Yésu mengi zíyí, zí komoyí líkpíne ní 'dí?”

²⁷ Zí o'do née kpá úkulúgu ledre zí Yúda ga gére née kídí, “Máúku ga kpá ledre née go zise, ilisé esé úwú a wá. Éyí bi ilisé úwúándá ledre máa née gi roa ní 'dí? Ílisé go idí 'yí lódú kacíga téé?”

²⁸ Zíye úku ledre zí o'do née írì írì kídí, “Ndazé ezé 'yí lódú kací o'do née wá, áyí yíi 'yí lódú kacía wá. Lodúzé 'bi ezé yí ezé kací Músa. ²⁹ Gi zía kóo 'desí ní, Músa ma'dáa odroní kí Lomo bú. O'do bi Yésu née owozé wá togú ogú 'bi ené gi 'dáya yá.”

³⁰ Zía úkulúgu ledre zí Yúda ga gére née kídí, “Née kenée lará ledre 'dí, bi ówosé bi bi o'do née ogú gi doa ní wá ní. Éyí bi máówo ní, líkpí 'bi ené komomá go. ³¹ Owozé bú bilámáne Lomo ndaa lengbe kí rokinyi kí 'yí lúyú ledre e wá. Ní kí rokinyi ñúyí kí 'yí ga bi ndisíni úwú ledre ené ní. ³² Tí bi kóo Lomo oto do sogo kángá ba, uwuzé aka bi ya kídí ngíti 'yí ní bo kí roko'bu 'bi líkpí komo 'yí bi ndikini wo komoa lurú bi wá ní zíne ní wá. ³³ O'do bi líkpí komomá ba, idí ndaa 'yí bi Lomo kasaogu wo née ní wá yá, káa bi líkpí komomá wá.”

³⁴ Zíye ódroyé kpá o'buó'bu zí o'do bi komo a líkpí née kídí, “Yíi 'yí lúyú ledre bi ndikioguní yíi kí lúyú ledre kú gi simi ní, íli 'dódo ledre zize? Togú kenée yá, tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, ólú lolu dongará 'yí e simi 'Díçí Kótruro íni ini zí Lomo wá.”

'Yí bi owo'dí'bi Lomo wá ní

³⁵ Zí Yésu úwú ledre kídí, o'do bi née líkpí komoa ba Yúda iliní lolu zía ólúne simi 'Díçí Kótruro wá. Zí Yésu ndéréne zí o'do bi komoa líkpí née ndú'yú wo kídí, “Ngungu ledre Owú 'bi 'Yíma'dí goó?”

³⁶ O'do née ya zí Yésu ní, “Mongú 'yí, 'yí née máówo'dí'bi ledre gi roa wá, 'dódo aka ledre gi ro a zíma gi do bi zíma ngungu ledrea.”

³⁷ Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Ndaa ngíti 'yí sikala wá, née kpá tí máa bi mááyí ódro zíyí ba.”

³⁸ Geré zí o'do née útúne sí sındí Yésu bi oto úndru a, zía úku ledre kídí, “Ngére, mángungu ledreyí go,”

³⁹ Zí Yésu úkulúgu ledre zí o'do née kídí, “Máógu do sogo kángá ba gi ro 'déci ngbanga zí komo sómú ledre 'bi 'yíma'dí e líkpíne. 'Yí ga bi owoyemení ledre gi ro Lomo wá ní, zíye ówoyéme a. 'Yí ga bi ya yé owoyemení yí eyé wo bú ní, niyí ídíáká 'bi eyé simi luyú káa zí 'yí ga bi komoyé ndaa ní.”

⁴⁰ Geré zí Farúsayo ga bi gáa ore ní ñnyiyé úku ledre zí Yésu kídí, “Úku yá 'dí yáa, komozé ndaa káa?”

⁴¹ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Ídí ídísé ba káa zí 'yí ga bi komoyé ndaa ní yá, káa bi lúyú ledre esé ndaa lolu ba wá. Nda lá gi zía bi sómúsé yí esé kídí ówosé ledre bú ní, zí lúyú ledre esé ídíne fú lá bo.”

10

Bilámá 'yí 'bá'ba kábíríki e

¹ Zí Yésu úku ledre zí Farúsayo ga gére née simi muruwayi kídí, “'Yí bi olú lódú kací kábíríki e 'díçí ndaa gi 'dí tara mbotuyé wá ní, née ndaa mǐngí kábíríki maáge wá, née 'yí ugu, kpá yí ené bisinyí 'yí. ² Mǐngí kábíríki e ndisí olú lódú kací kábíríki ené e fú lá gi tara mbotuyé. ³ Togú mǐngí kábíríki ga gére née ogú go yá, zí 'yí 'bi moko bi ore ní líkpí mbotu. Simi bi ndolo kábíríki ené e kí ñriyé ní, zíye úwú kúru mǐngiye zíye ídiye mbá kí rokinyi. ⁴ Simi bi kábíríki ga gére née olúoguní go sága ní, kpá lá bi mǐngiye útú zíye 'dá'dá ní, geré zíye útúye ngeré do kací a gi zía owoyemení simi kúru a bú. ⁵ Togú ngíti 'yí kpá yá, kábíríki ga gére née niyí ngásá eyé gi zía mǐngásá gi zía bi owoyemení eyé wo wá ní.” ⁶ Farúsayo ga gére née owoní eyé ini ledre gi simi muruwayi bi Yésu uku née wá.

⁷ Zí Yésu úku phútru ledre zí Yúda ga gére née kídí, “Máúku zise ma'dú, mááyí zí 'yíma'dí e káa zí mbotu kábíríki e ní. ⁸ 'Yí ga bi ngára Babá kasa ené yée ne wá ní, oguní yí eyé kí royé kídí yée niyí bilámá 'yí 'dódo ledre 'bi Lomo, ábuwá yí eyé 'yí ranga e kpá 'yí ugu e. 'Yí amá e uwuní eyé kóo ledre ga bi 'yí ga gére née ndisíni 'dódo yée ní wá. ⁹ Mááyí káa zí mbotu 'díçí ní. Togú 'yí ogú gi 'dí zíma yá, mááyí yómo wo gi zía mááyí go 'yí 'bá'ba wo, káa zí mǐngí kábíríki bi ndisí 'bá'ba yée do bi 'bi éyí miánu zía kpá nda'bané kíye 'be bilámáne ní. ¹⁰ 'Yí ugu ndisí ndéré 'bi ené gi ro ugu éyí, kí ngáka éyí kpá kí úfu 'yí e. Maa Yésu, mánda 'bi amá káa zí 'yí ranga ga gére née wá, máógu 'bi amá gi ro zí 'yí ga bi ngunguní ledremá go ní ídiye kí trídri kpá kí rokinyi bi ngára odu a ndaa ní.

¹¹ “Mááyí bilámá 'yí lúru bi kací kábíríki amá e. Máí'bí romá tóromá kací kábíríki amá e gi zí bisinyí ledre kí mǐngí yée. Togú umbu yá, máídí úyu máa, ndaní úyu wá. ¹² 'Yí bi ndaa mǐngí kábíríki e wá, ogú 'bi ené lá mǐngí moko gi ro kesi ní, togú lurú bangá sinyí go kí ogú gi ro 'dí'bi nguru kábíríki ga gére née yá, ni óyó sogoné zí kábíríki ga gére née, zí

bangá sinyiní nánááónzó ngúrúyè ánu a, zí ngítí géyí báiyé faa. ¹³ 'Yí 'bi moko néé ngasáoyó roné gí zía kábírĩkĩ gá gére néé ndaní eyé 'bi ené wá, menǵi 'bi ené lá ðúú moko gí ro késí.

¹⁴ "Mááyí bilámá 'yí 'bá'bá kábírĩkĩ e gí zía mááyí máa mǵngĩ ye. Kábírĩkĩ amá e owoní máa bú, ¹⁵ káa zí bi ledremá ni zí Babá owóowó zí ledrea ídíne zíma kpá owóowó ní, ledre kábírĩkĩ amá e ní zíma kpá owóowó. Néé sí ledre bi máí'bi romá zí umbu gí royé gí roa ní. ¹⁶ Ngítí géyí 'yí amá e niyí aka kpá fú bo yéé ga bi ndaní gí simi kúfú Yúda e wá ní. Mááyí kpá 'd'í'biógu yéé, ésí yéé dongará lafúye gí do bi zíye ídíye kíé'do ndísi úwú ðúú kúrúma, gí zía mááyí máa 'yí 'bá'bá yéé. ¹⁷ Ledremá ni zí Babá owóowó gí zía máúwú kúrúma bú. Mááyí i'bi romá zí umbu gí ro 'yíma'dí e. Abú máúyu yá, ni úrúlu máa. ¹⁸ 'Yí bi kíé'do káa ni gága máa gí ro ledre ni ndáa. Mááyí kí roko'bu ledre e za mbá zíma gí zí Babá gí ro zíma i'bi romá zí umbu, togú mbú zíma ásimá gí roa."

¹⁹ Gí zí ledre bi Yésu uku kenéé ní, zí sómú ledre 'bi Yúda e ífi siminé, toroní eyé lolú do sómú ledre kíé'do wá. ²⁰ Ngítí géyí odroní 'bi eyé gí do bi Yésu bisinyine kídí, "O'do néé ni kí dokéke siminé, néé ndáa 'yí bi azé ndísi úwú ledre gí taraa ní wá."

²¹ Ngítí géyí ya, "Fí, o'do néé dokéke ndaní simi a wá. 'Yí bi kí dokéke siminé ní, utúasá ndísi 'dódo ledre kí roko'buné wá. Utúasá kpá líkpí komo 'yí bi 'dútu m'í'dútu ní wá."

Ngítí géyí Yúda e asini gí ro Yésu

²² Gí do kací ledre néé ní, geré zí sǵndí kadra bi legbe ndísiní sómúndíki ledre 'díçí bi kóo 'bi Lomo 'danání simi Yerusaléma ní óguné. Ledre máa néé menǵi kóo roné néé kí yana ndumu. ²³ Zí Yésu ndísi gámáne do lígá 'Díçí 'bi Lomo néé. Zía ndéré ólúne gí do bi bi kóo o'bóni ngba'daka ro 'Díçí 'bi Lomo, bi ífíní iri Solomóna doa ní. ²⁴ Zí Yúda ga gére néé ólú lódú kací Yésu íri. Zíye úku ledre zía kídí, "Mongú 'yí, ndá lolú fú lá ndísi ló'bo gí zize wá. Togú áyí go Kírésito bi Lomo kasaogu ní yá, ídí geré úku a zize."

²⁵ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Ásé ndú'yú 'dó'do máa néé kenéé gí ro 'dí, tí bi máúku ledre go zise, ilisé ngúngu a wá ní. Mǵnguroko ledre ga bi mándísi mǵngí yéé bi ngára gbékpí 'yí e utúasání mǵngí yéé wá ní, niyí 'dódo máa ye zise ówo a kídí Babá kasaogu máa ne. ²⁶ Ngúngusé ledremá wá gí zía ndásé esé 'yí amá e wá. ²⁷ 'Yí ga bi ngúnguní ledremá go ní, ndísiní lengbe úwú kúrúma. Máowo yéé

bú bilámáne gí zía niyí 'yí lódú kacíma e. ²⁸ 'Yí amá ga gére néé má'dí'bi sílǵma go royé ndá, mááyí i'bi trǵdrǵ bi za fí ní zíye. 'Yí bi ni 'd'í'bióyó yéé gí zíma ní ndáa. ²⁹ Babá bi i'bi 'yí amá ga gére néé zíma ní, roko'buga romo do éyí e za mbá. 'Yí bi ni utúasá 'd'í'bióyó 'yí amá ga bi i'bi yéé zíma néé ní ndáa. ³⁰ Zée kí Babá, azé ðúú 'yí kíé'do."

³¹ Zí ledre néé útúne simi Yúda ga gére vuu bisinyine. Zíye iniyé 'd'í'bi tutú e gí ro óngboónzó wo kíe. ³² Zí Yésu úku ledre zíye kídí, "Mǵnguroko ledre ga bi Babá i'bi yéé zíma ndísi mǵngí yéé ní, mámǵngí yéé mbá do komosé. Wo bi sinyiní rosé ilisé úfu máa gí roa ní wo be 'dí?"

³³ Yúda e ya zía ní, "Lúyú ledre eyí ni wo bi úku yá néé ni kpá Lomo tí bi áyí gbékpí 'yíma'dí ní. Néé ledre bi azé úfu yí gí zía ní, ledre ezé ndáa 'bi ené kí bilámá moko eyí wá."

³⁴ Yésu ya zíye ní, "Sara bi ni miékéne do sílǵse simi búku 'bi lorú, Lomo uku kídí, 'Sée ga bi mágéléógu sée káa do manda e ní, ásé go kí roko'bu zise káa zí Lomo ní.' ³⁵ Togú Lomo uku ledre kídí néé geléogu ngítí géyí 'yí e kí roko'bu zíye káa zí Lomo ní. Ledre bi Lomo uku go ní, 'yí óyóló'bo a ndáa. ³⁶ Sara bi mááyí nda tí mbígí Owú 'bi Lomo, Babá ma'dáa kasa máa ne do sogo kángá mǵngí moko ené ní, éyí bi bi sinyiní nda rosé zise úku ledre gí zía kídí máúku sinyiní ledre go simi bi máúku máyá mááyí Owú 'bi Lomo ní 'dí? ³⁷ Moko ga bi mándísi mǵngí yéé ní za mbá, togú ndaní moko ga bi 'bi Babá ní wá, ndásé ngúngu ledremá wá. ³⁸ Abú ilisé ngúngu ledremá wá, moko ga bi mándísi mǵngí yéé ní togú ngúngusé go kídí Lomo uku ne ya máídí mǵngí yéé kenéé, ngúngusé go kídí azé kí Babá 'yí kíé'do." ³⁹ Zí Yúda ga gére néé kpá iniyé áyíye 'd'í'bi Yésu gí zí ledre bi uku zíye kenéé ní. Zía úçu lílíné gí zíye gí ore.

⁴⁰ Zí Yésu iniyiné gí simi Yerusaléma gí ore 'dógu ngburu Yeredéne, ndéré 'díyí roné do bi bi Yiwáni 'yí Babátǵzǵ 'yí e ndísi i'bi babatǵza doa zí 'yí e ní, zía ndísiné iri kí owú sílǵ cuku'dée. ⁴¹ Zí tú'dú 'yí e ndísi ndéréye zí Yésu do bi bi ní doa iri ní. Zí ngítí géyí 'yí e ndísi úku ledre kídí, "Abú Yiwáni menǵi mǵnguroko ledre ga bi kí roko'buné ní wá yá, ledre ga bi uku yéé gí ro Yésu ní, niyí mbá ma'díi ledre e." ⁴² Gí zí keyí néé, zí tú'dú 'yí e ngúngu ledre Yésu kídí ni owú 'bi Lomo.

11

Sanda ndiyá Lázoro ndéré zí Yésu

¹ Ngíti o'do ni kóo bo kí ìrìné Lázoro, lúndu Mariya e kí Máraata, ndìsìní simi Beteniya. Lázoro ma'dáa ni kóo kí ndíyá bisinyíne. ² Lémija bi Mariya máa née, née wo bi kóo lefe sù'bu' mĩndonyo ro sɪndi Ngere Yésu, zía ndìsìné ó'dóoyó a kí bi doné ní. ³ Zí owù kará ga gére née kákasa zí Yésu kídí, "Ngere, ro ezegámáyì méngì wo yáa míméngì bisinyíne."

⁴ Simi bi Yésu uwù ledre née kenée ní, zía úku ledre kídí, "Í'í abú ro Lázoro ma'dáa méngì wo kenée ndotó, utúasá 'dí'biogù zía umbu wá. Roa née ni óto 'yì e zíye ówo rokò'bu' bi Lomo, zíye ndìsìyé óto úndrumá bi Owù 'bi Lomo ní."

⁵ Lázoro kí lémíné ga bi gbere née, Yésu oto kóo 'búye go kíngaya. ⁶ Abú tí kenée ndotó, simi bi sanda ledre ro Lázoro nderé ndiki Yésu ní, Yésu ma'dáa ìnyì ené kóo geré nderé wá, méngì aka yì ené kóo kpá za 'dénýé sɪlɪ gbere kí.

⁷ Nda gí 'dá'ba, zí Yésu úku ledre zí 'yì lódú kacine ga gére née kídí, "Nda'baluguzé aka rozé mu simi Yúdáyá 'dáa."

⁸ Zí 'yì lódú kaciga ga gére née úku ledre zía kídí, "Í, 'yì 'dódo ledre, lúrú aka mongù ledre bi Yúda e méngìní yì kíe ìri, ayíní gí ro óngboónzó yì kí tutù ní, ìli ba kpá go ndá'balúgu royì zíye ìri?"

⁹ Yésu eré ené ngírì kí ndá'ba ìri wá, gí zí kényì née ní, zía úku ledre kídí, "Togù bi ará go yá, mĩtùlurù ndaá lolù wá. 'Yì bi ndìsì gámá kí kadra ní, utúasá ené 'díkí wá gí zía bimióngó 'bi kadra ongó bi go zía bilámáne. ¹⁰ 'Yì bi ootomo nda bimióngó kenée zía nda ndìsì gámáne kí ndùlù ní, ndìsì 'díkíne gí zía ni yì ené simi mĩtùlurù."

¹¹ Gí do kacé ledre bi Yésu uku née ní, zía kpá úku ngíti ledre zí 'yimikása ené ga gére née kídí, "Káa zí bi mááyì úku ledre ba, lúnduzé Lázoro ni go 'dú'du, nderézé mu ìri gí do bi zíma úru wo."

¹² Zí 'yì lódú kaciga ga gére née úkulúgu ledre zía kídí, "Ngere, bisinyí ledre ndaá ke. Togù 'du'du yì ené kpá lá mĩ'dú'du ní, ìli nderé té yì úru wo gí ro 'dí?" ¹³ 'Yì lódú kaciga ga gére née owoní eyé kóo ìni ledre gí simi ledre bi Yésu uku née wá. Ábuwá uku née kídí Lázoro uyu go.

¹⁴ Zí Yésu nda úku a zíye fúó kídí, "Lázoro uyu go." ¹⁵ Ni bilámáne gí zía simi bi Lázoro uyu ní, ndazé kése ìri wá. nderézé mu gí ro zise lúrú ledre bi mááyì méngì a ìri ní za cù kí komosé gí do bi zise ngùngu ledremá nda za kíngaya.

¹⁶ Zí ngúru 'yì lódú kacé Yésu bi kí ìrìné Tóma bi ndìsìní kpá ndólo wo Máárátongo ní ìnyíne úku ledre zí lafúne e kídí, "Ndzé ótoómo kacé mongù 'yì wá, idizé nderé

kéye. Togù Yúda ìlíní úfu wo yá, zíye úfukótrù zéé ndro kéye."

Yésu nderé simi ìni ro Lázoro

¹⁷ Simi bi Yésu nderéoguní simi Beteniya ní, Lázoro méngì simi kángá go sɪlɪ eso (4). ¹⁸ Gara bi Beteniya ìniní Lázoro simi a ní, ndaá gbála gí ro Yerusaléma wá. ¹⁹ Gí zí ledre bi utú do Máraata e kí lémíné Mariya ní, zí tǔ'dú ngíti géyì Yúda e nderéye zí Máraata kí lémíné ìri ndìsì ìdrì mímbe'deyé kacé lúnduyé bi uyu ní.

²⁰ Simi bi Máraata uwù ledre ya Yésu ni go gbóo do mĩsì'di ní, zía ìnyíne nderé óndó do Yésu, Mariya idíaká 'bi ené cǐkì 'be.

²¹ Simi bi Máraata lurúndiki Yésu ní, zí simikozo méngì wo, zía útúne ìni ìni zía úku ledre zí Yésu kídí, "Áko Ngere, idí idí karakóna ona, káa bi owù 'bi babá ba uyu wá. ²² Máowo bú togù ndú'yú Lomo yá, ni méngì éyì bi ndú'yú wo gí roa née zíyì."

²³ Yésu ya, "Máraata, ndá sómù simiyì wá, lúnduyì ni úrú gí simi umbu bi uyu née."

²⁴ Máraata ya zí Yésu ní, "Ma'dúì mongù 'yì, mángùngu go kenée kídí simi sɪndi kadra 'bi úru 'yì e gí simi umbu, ni úrú zía idíne trídriéné."

²⁵ Yésu ya, "Máraata, mááyì máa 'yì úru 'yì e gí simi umbu. Mááyì kpá máa 'yì 'bí trídri bi za fi ní zí 'yì e. 'Yì bi ngungu ledremá go ní abú uyu yá, mááyì úru wo. ²⁶ 'Yì bi ní aka trídri togù ngungu ledremá go yá, uyu lolù wá. Ngungu ledre née go Máraata?"

²⁷ Máraata ya kídí, "Ngere, mángùngu ledre née go. Máowo go kídí áyì Kírésjito Owù 'bi Lomo bi Lomo uku ledre kásaogù wo káa do 'yì yómo 'yì e ní."

²⁸ Gí do kacé ódro ga gére ní, zí Máraata ndá'balúgu roné 'be zía úku ledre zí lémíné kídí, "'Yì 'dódo ledre ogù go ni ndìsì ndúndu'yú gí royì." ²⁹ Simi bi Mariya uwù ledre née kenée ní, zía ìnyíne kpurù nderéne zí Yésu. ³⁰ Yésu ní aka do mĩsì'di kídí bi Máraata nderé ndiki wo ní.

³¹ Yúda ga bi oguní simi ìni ore, simi bi lurúni Mariya ìnyì kpurù nderéne mĩ'dí do mĩsì'di ní, zí ngíti géyì útúye do kacía gí zía somúní 'bi eyé ya, ayí nderé sɪ bi ìni ìni.

³² Simi bi Mariya nderé ndiki Yésu ní, zía útúne sɪ sɪndi Yésu bi ìni ìni kí úku ledre kídí, "Áko Ngere, idí idí karakóna ona, káa bi owù 'bi babá ba uyu wá."

³³ Simi bi Yésu lurú Mariya kí Yúda ga bi oguní zíye simi ìni niyì nda go ndìsì ìni ìni kíngaya ní, zí simikozo kpá méngì Yésu, zí Yésu kpá útúne ìni ìni. ³⁴ Zí Yésu ndúndu'yú kídí, "Otoní wo 'da?"

Zíye úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Azé 'dǔyító yì Ngere."

³⁵ Geré zí íni komo Yésu ndé'yíògúné.

³⁶ Zí Yúda ga gére nées ndíşí ódroyé don-garáye kídí, "Lúrúsé aka, ábuwá mongú 'yí ba oto 'bú Lázoro go kíngaya."

³⁷ Zí ngíti géyí úku ledre kídí, "Bi ní kí roko'bu ledre zíne, líkpí komo 'yí go zía lúru bí ní, sara ogú nda kóo úçúómo Lázoro kí úyu wá gí ro 'dí?"

Lázoro urú gí simi umbu

³⁸ Otoní bí zí Lázoro simi gu bí lagání simi landa ní, do gbúrúgbu misisilekpe tutú ngbúturú tara a. Simi bí Yésu nderéogú şí bí íri ní, zí simikozo méngí wo rómo wo bí gáa 'dá'dá ní. ³⁹ Zía úku ledre kídí, "Gbúrúgbuóyósé aka tutú nées 'dá'ba."

Márata ya zía ní, "Ngére, karaba go 'dényé şılı eso (4), ndonyo bí eme lolu íri ngú."

⁴⁰ Yésu ya zía ní, "Máúku amá gáa zíyí máyá 'dí Mārata? Ndaa bí máyá togú ngungu ledremá go yá, áyí lúru roko'bu 'bí Lomo kí komoyí ní wá?"

⁴¹ Gí zí ledre bí Yésu uku kenée ní, zí 'yí e gbúrúgbuóyó tutú bí tara mbotu gu landa kí'dí bí otoní Lázoro ní. Zí Yésu ñnyiné íni íni zí 'buné kídí, "Babá, mbófo éyí zíyí ndíşiyí úwú máa. ⁴² Máówo bú bílamáne togú mándú'yú yí go yá, zíyí tí méngí ledre ma'dáa. Máúku ledre nées kenée gí ro zí 'yí ga bí azé kéye ba úwú a gí do bí zíye ngungu a kídí ma'díi kásaogu máa yí."

⁴³ Gí do kací ledre nées ní, zía ñnyiné ndólo Lázoro kí mongú kúru kídí, "Lázoro ólúógu girí mu." ⁴⁴ Geré zí Lázoro úrúne, zía ólúóguné nyé kí ká'dá bongó bí ciringbíní wo kíe kpá kí mbílí bongó bí odó'dutuní komo a kíe kací ondú eyé 'bí Yúda e ní roné.

Zí Yésu úku ledre kídí, "Líkpísé ká'dá ga gére nées gí roa mu zía ndá'bané 'be."

Yemení ledre gí úfu Yésu

(Matáyo 26:1-5, Māriko 14:1,2, Lúka 22:1,2)

⁴⁵ Yúda ga bí nderení kí Maríya gí zí Yésu íri, simi bí lurúní ledre bí Yésu méngí nées, geré zíye ngungu ledre Yésu kídí ma'díi, Lomo kasaogu wo ne. ⁴⁶ Zí ngíti géyí nderéye úku ledre bí Yésu méngí nées zí Farúşáyo e. ⁴⁷ Zí manda ga bí 'bí 'yí 'dáná éyí e kí Farúşáyo kpá kí ngíti géyí mingburoko 'yí 'dəcí ngbanga e, ndíşiyé ndómo tarayé kídí,

"Éyí bí idízé méngí a kí Yésu ní 'dí? Míngburoko ledre ga bí ndíşí méngí yée

kí roko'buné ní ofuní nda go. ⁴⁸ Togú lurúomozé wo kenée, tú'dú 'yí e níyí nda ówo go tí duşí wo kídí ní Kírésito ma'díi. Geré zí asikírí 'bí Róma óguyé ndírú mongú 'dící ezé bí 'bí ini zí Lomo kpá kí 'be 'bí ezé e mbá, utúasázé lolu ídi kí bí zíze wá."

⁴⁹ Zí ngúrúyé bí mongú 'yí 'dáná éyí* kí ñriné Kayáfa mongú manda 'dá'dá simi şındí kadra máa bí kóo nées ñnyiné úku ledre zí lafúne ga gére nées kídí, "Ówosé ledre wá gí zí 'dí? ⁵⁰ Bílamá a, bikérí 'yí ídi úyu ne gí do bí zí 'yí ezé e ómoyé, gí zí wo bí zí 'yí ezé e úyuyé ye zí bikérí 'yí ómoné ní."

⁵¹ Kayáfa uku ené nées kóo lá ledre ené wá. Gí zía bí ní mongú 'yí 'dáná éyí ní, zí Lomo úku'bí ledre nées taraa gí ro zía úku a kenée. Lomo yeme ne kú kenée zí Yésu úyuné ne gí do bí zée Yúda e zíze ómozé. ⁵² Míúyu Yésu nées nda kíngaya lá duşí gí ro Yúda e mbá, kpá gí ro kúfú ngíti géyí 'yima'dí e mbá, zíye ídiye duşí kíé'do owú ga bí 'bí Lomo ní. ⁵³ Tónóne gí simi şındí kadra nées nderéne 'dá'dá, zí mingburoko 'yí ga gére nées ndíşiyé gámásó'do misí'dí gí ro úfu Yésu.

⁵⁴ Gí do kací ledre nées ní, Yésu ndíşí ené lolu kóo zí Yúda ga gére nées do nyará bí wá. Zía ñnyiné kí 'yí lódu kacíne e gí ore yóo nderéye simi ngíti owú gara kí ñriné Efarayíma gbóo cigí bí bí ngára 'yí e ndaní do a wá ní ndíşiyé íri.

⁵⁵ Simi şındí kadra máa bí kóo nées ní, Ayímí bí 'bí Yúda e bí ndíşíní ndólo Umbuokpó ní ní go gbóo. 'Dá'dá zí ayímí nées tónóne, tú'dú 'yí e ndíşíní lengbe ñnyí gí simi gara eyé e mingungúcuwa nderéye simi Yerusaléma íri gí ro orú royé kací ondú eyé 'bí Yúda e gí ro zíye utúasáye kací komo Lomo. ⁵⁶ Simi bí níyí do lígá 'Dící 'bí Lomo ní, zíye ndíşiyé ndómo tarayé gí ro 'dí'bí Yésu. Zíye ndíşí ndú'yú royé kídí, "Sómú ledre esé ní kíe 'dí, togú ogú go ona ní?" ⁵⁷ Ukuní ledre nées kenée gí zía manda ga bí 'bí 'yí 'dáná éyí e kí Farúşáyo e ní 'bí'biomóní lorú go zí 'yí e kídí togú lurúndikíní Yésu go simi ayímí ore yá, ídíní úku 'dódo ledrea gí ro do 'dí'bí wo.

12

Maríya oto úndru Yésu

(Matáyo 26:6-13, Māriko 14:3-9)

¹ Simi bí ngítí şılı idiaká go ñnyí doa kéréj (6) gí ro zí Ayímí Umbuokpó 'bí Yúda e nées tónóne ní, zí Yésu ñnyiné gí

* 11:49 11:49 Mongú 'yí 'dáná éyí: Mongú 'yí 'dáná éyí romo do manda 'bí 'yí 'dáná éyí e zí Lomo. Ndíşí lengbe ólu duşí ne simi 'dící bí Mongú 'bí 'bí Lomo simi 'Dící 'bí Lomo ní gí ro 'dáná éyí zí Lomo kí'dí kéréj simi simíbi kíé'do. Ndíşí 'dí'bí sáma bangá bí ongoonzóní gí ro 'dáná a zí Lomo ní ólu kíe 'dící íri gí ro zí Lomo ótoómo lúyú ledre 'bí 'yima'dí e.

simi owù gara bi Efarayíma ní ndéréne 'be 'bi Lázoro simi Beteniya kí'dí bi kóo uru Lázoro ma'dáa gi simi umbu ní. ² Zí 'yì e yóko royé do méngì mongù éyí miánu gi ro 'dí'bi Yésu káe simi sùmu. Mára ndìsì kóo lúru bi kací éyí miánu bi zì 'yì e nées ne, Lázoro anuní 'bi éyè éyí kí Yésu. ³ Zí Mariya lémi Lázoro ndéré 'dí'biógu bilámá sù 'bù mindonyo bi kóo ugu kí tù'dù késì ní, dùdù a za mbá ro sìnjí Yésu kí'dí bi ndìsìní kí Lázoro e ánu éyí 'dí'cì ní. Zía ndìsìné ó'dóoyó sù 'bù máa nées gi ro sìnjí Yésu kí bìdoné bi alamiála ní. Zí ndonyo sù 'bù 'dí'bi simi 'dí'cì bi Yésu ndìsìní simi a nées yeré.

⁴ Geré zì Yúda Keriyóta bi ngúru 'yì lódù kací Yésu bi ni ógu i'bi ngbángá Yésu ní, ìnyìné úku ledre zì Mariya kídí, ⁵ "Áyì, lefe sinyiní nda sù 'bù nées bi kenée gi ro 'dí, niyí kóo úgúoyó a kí mongù tù'dù késì bi 'yì ni méngì moko gi roa kí simibi kpuú ní do sáká 'yì lerì e kí késì máa nées." ⁶ Yúda uku ené ledre nées gi zía bi ili ndìsì sáká 'yì lerì e ní wá, yì ené gi zía bi ni 'yì lúru bi kací késì ní, ili idíní i'bi késì nées do sùlìne gi do bi zìne ndìsì úgu ngítì géyì éyì e gi simi a sáká roné káe.

⁷ Geré zì Yésu úkulúgu ledre zì Yúda kídí, "Ndá úku ledre zì kára nées wá. Sù 'bù bi sùsù romá nées, yemeomo nées go máa gi zía sìnjí kadra 'bi óto máa simi gu ni go gbóo. ⁸ Ídì ówo a kídí kací kadra mbá, ásé fú lá kí 'yì lerì e do bi kí'è'do. Máa, utásázé ídì kése fú lá do bi kí'è'do wá."

⁹ Ábuwá tù'dù Yúda e uwúní go ya Yésu ni simi Beteniya ore. Zí tù'dù ye ndéréye íri. Ndaá 'bi ené bi yaá nderéní nées lá dùyí zì Yésu ní wá, nderéní kpá gi ro lúru Lázoro bi Yésu ma'dáa uru wo gi simi umbu ní. ¹⁰ Zí manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e ní yéme royé kídí, yéé idíní kpá úfu Lázoro 'dá'ba, ¹¹ gi zía bi Yésu uru wo gi simi umbu ní, zì tù'dù Yúda e nda yì éyè ngúnngu ledre Yésu.

Yésu olú kí mongù roko'buné simi Yerusaléma

(Matáyo 21:1-11, Máriao 11:1-11, Lúka 19:28-40)

¹² Zí bi aráló'bó roné, Zí Yésu ìnyìné gi simi Beteniya gi ore ndéréne simi Yerusaléma. Zí ledre owù ndíki tù'dù 'yì ga bi yokoní royé simi ayímbi simi Yerusaléma ore ní kídí Yésu ní go ógu simi Yerusaléma íri. ¹³ Zí tù'dù 'yì ga gére nées 'dècì mbílí tìyì e do sùlìye ìnyiyé mutruu ndéré óndó do Yésu do misí'di. Zíye ndìsìyè ótrù ledre e 'dága kídí, "Mbófo éyì zì Lomo."

"Úndru idí idí zì wo bi ogu kí irì Ngére Lomo ní."

"Úndru idí idí zì Mongù Ngére 'bi Isiréle e."

¹⁴ Yésu ekì ndìsì go do owù dongí bi oguní káe zía ní, tí káa zì bi kóo miéké kúru Lomo uku ní kídí,

¹⁵ "Sée nyì 'yì ga bi 'bi Yerusaléma ní, ndásé éré ngírì wá, lúrúsé aka ngére esé bi ni ógu ní bi mindìsìné do owù dongí giri nées."

¹⁶ Simi sìnjí kadra máa bi kóo nées ní, 'yì lódù kací Yésu owoyemení aka eyé kóo bi ya kídí miógu Yésu nées 'dodo go kídí ledre bi kóo ni miékéne ní sìnjí kadra ené ogu go ndìsì méngì roné nées goó ne ní wá. Owoyemení nda té simi bi Yésu nda 'balugu roné go komo ere niyí nda go kí ndìsì sòmùndiki ledre ga bi kóo Yésu ndìsì méngì yéé ní kídí ábuwá miéké kúru Lomo uku ba kóo ledrea, yéé ndìsìní kóo ba tí óto úndrua.

¹⁷ 'Yì ga bi kóo lurúní Yésu uru Lázoro gi simi umbu do komoyé ní, niyí 'bi éyè fú lá ndìsì úkutátá ledre máa bi kóo nées zì tù'dù lafúye. ¹⁸ Nées kpá ngúru sù ledre bi tù'dù 'yì e nderéní gi zía lúru Yésu simi bi ogu simi Yerusaléma ní gi zía uwúní ledre Lázoro bi kóo uru wo ní go. ¹⁹ Zí Farúsáyo ga gére nées ódroyé dengbìye kídí, "Ó'do ba 'dódo ledre ené nda yì ené zì 'yì e goó kí roko'buné. Lúrúsé aka tù'dù 'yì e niyí nda yì éyè go ndìsì ndéré kací a. Ngítì éyì bi zize méngì a ní, ndaá lolu wá."

Yésu uku'dodo ledre umbuné

²⁰ Simi sìnjí kadra bi kóo 'bi ayímbi nées ní, ngítì géyì 'yì ga bi kí sù doyé Girígì e ní, oguní kóo kpá go simi Yerusaléma ore gi ro mbófo Lomo ndro kí 'yì ga bi ore ní.

²¹ Zí Girígì ga gére nées ndéréye zì ngúru 'yìmikása 'bi Yésu bi kí irìné Fílipu ní, zíye ndú'yú wo kídí, "Mongù 'yì, ilizé ga gi ro ówo Yésu." Fílipu ma'dáa ni gi simi ngúru owù gara 'bi Galiláya bi kí irìné Beteseiyá ní. ²² Zí Fílipu ìnyìné ndéréne úku ledre nées zì ezené Andiríya. Zíye nda ìnyiyé gbengará ndéréye kí ledre nées zì Yésu.

²³ Zí Yésu úku ledre kídí, "Sìnjí kadra ogu go zì 'yì e lúru roko'bù 'bi Lomo kí úru máa Owù 'bi 'Yíma'dí gi simi umbu. ²⁴ Ídísé úwú ledre ba bilámáne. 'Yì ga bi za mbá ndìsìní ó'do kére ní, niyí aka óyú kúfú kére nées simi kángá kí, ni nda fú ánáógu tù'dù do ónzó a do lán gbá. Ledre ni gi romá kpá kenée. Mááyí aka úyu do óto máa simi kángá kí, zíma úruma i'bi mikánda trídri zì tù'dù 'yìma'dí e. ²⁵ 'Yì

bi ni lúrúncáyi máa, zía óto mímbe'dené lá gi ro ledre ga bi 'bi sága ba ní ní, simi bi uyu go ní, tridri bi za fi ní, ndiki wá. Wo bi nguṅgu 'bi ené yi ené ledremá ní, ni ndiki tridri ne. ²⁶ 'Yi bi nguṅgu go idíne káa do 'yi lóduj kacima ní, idí ndiṣi méngi duj ledre amá e. Bi bi mááyí idí doa ní, 'yi amá máa née ni idí kpá doa. Babá ni idí kí rokinyi kí 'yi amá máa née."

²⁷ Zí Yésu úku ledre zine kí roné kídí, "Lomo romá ndaa lolu wá. 'Bié ba gáa zima úku ledre zí Babá idí 'dì'bióyó umbu ba gi komomá 'dá'ba? 'Fi, née go tí ledre bi kasaogu máa gi roa ní." ²⁸ Gi do kací ódro née ní, zí Yésu ini ini zí Lomo kídí, "Babá, idí mu 'dódo roko'buyi gi do bi zí 'yima'dí e do sogo kángá mbá ówo a."

Geré gi do kací ini née ní, zí kúru Lomo ówúne gi komo ere kídí, "Mingburoko ledre ga bi méngi yée ní za mbá, 'dodoní go kídí, méngi ledre ga gére née kí roko'bumá, mákása yi máa. Áyí kpá méngi ngiti mongú ledre gi do bi zíye ówotátá a kídí ma'di, mááyí bo." ²⁹ Tú'dú ngiti géyi 'yi ga bi kóo toroní cigi Yésu ore ní, owo'di'biní eyé bi kóo ya kídí, Lomo odro née ne gi komo ere zí Yésu ní wá. Ngiti géyi ukuní 'bi eyé yaá "Nzagba embé ne." Ngiti géyi ya 'Fi, maláyika odrone zía."

³⁰ Zí Yésu úku ledre zí 'yi ga bi ndiṣiní úkuló'bó ledre née kídí, "Ledre bi ukuní née ndaa zima wá, ukuní zise gi do bi zise nguṅgu a gi do bi zí Lomo sáká sée. ³¹ Sínđj kadra ogu go gi ro zima 'deci ngbanga 'yima'dí e kací míméngi ledre eyé, kpá gi ro zima rómo komo Satána za fi. ³² Née go kpá sínđj kadra bi niyi úfu máa, zima kí úrúma simi a ní. Gi do kací a née ní, zima úku ledre zí ríkí sí do 'yima'dí e za mbá, gi ro zíye óguyé mbá zima." ³³ Yésu uku ledre née kenée gi do bi zí 'yi e ówo toso umbu bi née ni uyu a, zine kí úrúne ní.

³⁴ Zí 'yi ga gére née úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Bi loru bi Músa eké ní uku zize kídí, Kírésito ni idí tridri za fi ní. Áyí úku lará ledre káa be 'di, 'Yá niyi phéphéónzó Ówú 'bi 'Yima'dí do mingbúngu kágá'? Ówú 'bi 'Yima'dí máa née nda 'bi ené go náambi?"

³⁵ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Mé bi mááyí aka dongarase kí 'dódo yata ledre e zise ba, nguṅgu ledre esé idí ngboró tátá roné kpá fú 'dá'dá gi zía 'dódo ledre amá ní zise káa zí bimióngó ní. 'Yi máa wo bi 'dì'bi sómú ledre amá wá ní, utúasá méngi ledre e do bilámá misi'diné wá, gi zía 'dì'bi sómú ledre gi zima wá, ní yá ené simi mitùluru. ³⁶ Mé bi mááyí aka dongarase

káa zí bimióngó ba, idíse lányá ro ledre ga bi mándiṣi 'dódo yée zise ní, gi do bi zise idíse mbigi 'yi amá e. Simi bi Yésu uku ledre née zíye kenée ní, zía ndéréóyó yi ené roné gi do komoyé gi ore."

Yúda e asiní yi eyé gi ro ledre 'bi Yésu fú lá miási

³⁷ Abú Yésu méngi kóo tí mingburoko ledre e go za cú do komo Yúda ga gére née yá, asiní yi eyé gi ro Yésu fú lá miási. ³⁸ Ledre bi Yúda méngi née utúasá 'duo kpini kí ledre bi kóo nébi Isáya uku ní kídí, "Ngére Lomo, ukuzé tí ledre eyi go zí 'yi e, ambi nguṅgu kóo ne?"

'Yi nguṅgu a bi ya yi Lomo 'dodo roko'buyi go zíye do sogo kángá ní ndaa kpá wá."

³⁹ Gi zía bi doyé oru mióru kenée ní, utúasáni kpá nguṅgu ledre Yésu wá. Utúasá kpá té kí ledre bi kóo nébi Isáya uku kídí,

⁴⁰ "Lomo 'duṭu komoyé go zía óto yée zí doyé óruné, née ní, utúasáni lúrúndiki ledre e kí komoyé wá,

utúasáni gbawá ówoyeme simi ledre e kí mímbe'deyé,

utúasáni kpá gbawá nda'baogu Lomo kídí gi ro zía yómo yée."

⁴¹ Isáya uku ledre ga gére née kóro kóro kóro kenée gi zía Lomo 'dodo kóo Yésu go zía. Yésu ma'dáa, ní kí roko'bu 'bi ledre e zine. Isáya úku ledre kenée gi zí kényí née.

⁴² Abú ngiti géyi mingburoko 'yi 'bi Yúda e nguṅguni kóo tí ledre Yésu go ní, iliní zí lafúye ga bi Farúsáyo e bi ndiṣiní 'dódo loru 'bi Lomo ní ówo a wá. Káa bi lafúye máa ga gére née niyi zingi do úcuómo yée kí olú simi 'Diçi Kótruro 'bi Lomo ke. ⁴³ Yúda ga gére née iliní nda yi eyé zí 'yima'dí e ídiye ye kí rokinyi kíye, gi zí wo bi Lomo ni idí ne kí rokinyi kíye ní.

'Yi bi nguṅgu ledre Yésu go ní, nguṅgu kpá ledre Lomo go

⁴⁴ Zí Yésu úku ledre kí mongú kúru zí Yúda ga gére née kídí, "Máuku zise ma'di, togú 'yi nguṅgu ledremá go yá, nguṅgu go kpá ledre Babá bi kasaogu máa ní. ⁴⁵ 'Yi bi lurú kuru'bumá go ní, lurú kuru'bu Babá kpá go. ⁴⁶ Máogu kí bilámá 'dódo ledre zí 'yima'dí e do sogo kángá. 'Yi bi nguṅgu ledremá go ní, luyú lolu ledre wá gi zía ní go kí bilámá ówo ledre simi doné.

⁴⁷ "Togú 'yi nguṅgu lolu ledre ga bi mándiṣi úku yée ba wá, née ndaa lolu ledre amá wá, gi zía máogu amá 'deci ngbanga 'yima'dí e wá, máogu yi amá gi ro yómo yée. ⁴⁸ 'Yi ga bi asiní 'du'dorú kí nguṅgu ledre ga bi mándiṣi 'dódo yée

ní, karanée simi oḍu sɪndí kadra 'bi 'dɛci ngbanga, ledre ga gére née niyi 'dɛci ngbanga ro 'yi máa ga gére née ye, ndaa máa wá. ⁴⁹ Gi zía ledre máa ga bi mándísi 'dodo yée née, ndani eyé ledre amá e wá, née ledre ga bi Babá ukui 'bi yée ní. ⁵⁰ Máowo bú ledre ga bi Babá uku yée ní togú 'yi e nḡunḡuní yá, niyi ndiki trɪdrɪ bi za fi ní. Gi zí kɛyí née, zíma ndísimá 'dodo ledre ga gére née zí 'yi e."

13

Yésu lugu sɪndí 'yi lódú kacine e

¹ Káa zí kílonḡó a née go Ayimbi Umbuokpó. Yésu owoyeme go bilámáne kídí sɪndí kadra oḡu go zíne óyó sogoné zí 'yi kasa ené e, zíne ndá'balúgu roné zí 'Buné komo ere. Zía méngí ledre sɪmɪ zí 'yimikása ené ga gére gi do bi zíye ówo a kídí, ma'díi née oto 'búye go kíngaya née i'bi roné go zí umbu gi royé.*

² Nda go kí tagá, Yésu yokoní royé go kí 'yimikása ené e do bi éyí miánu. Abú Yúda Keriyóta wotí Simúna ni kpá tí ngúru 'yimikása ga gére née yá, ngére 'bi bícayi lomo e olú yí ené go simi a, gága wo gi ro zía í'biógú Yésu zí mingburoko 'yi 'bi Yúda e. ³ Yésu owo bú bilámáne kídí 'Buné Lomo í'bi roko'bu ledre e go mbá zíne, kasaogú née ne do sogo káḡgá, née ni ndá'balúgu roné kpá zía íri. ⁴ Nda gi do kací éyí miánu, zí Yésu láláoyó bongó bi esirongó do ezené ní 'dá'ba, zía 'dí'bi ngiti mbílí bongó kpí ódó a ro siminé. ⁵ Zía léfe iní simi pheřé ndúgu ndísi lúgu sɪndí 'yi lódú kacine ga gére née kée, do ndísiné ó'dóoyó iní née gi ro sɪndíye kí mbílí bongó bi gáa ro siminé née.

⁶ Simi bi Yésu ayí nda go gi ro lúgu sɪndí Simúna Pétero ní, zía ñyiné úku ledre zí Yésu kídí, "Ngére, nda za cù yíi zíyí lúgu sɪndíma?"

⁷ Zí Yésu úkulúgu ledre zí Pétero kídí, "Ndá lúru éyí bi mándísi méngí a née kací komoyí káa zí owú ledre wá, ni útúásá kací komoyí karanée 'dá'dá íri."

⁸ Zí Pétero kpá úku ándá ledre kídí, "Fí, Mongú 'yi, ndaa miútúásáne zíyí lúgu sɪndíma za cù yíi wá."

Yésu ya zía ní, "Pétero, togú málúgu sɪndíyí wá, útúásá ídí káa do 'yimikása amá wá."

⁹ Simúna Pétero ya Ngére, "Togú nda go kenée yá, ndá lolú lúgu lá ñyí sɪndíma wá, ídí lúgu máa geré mbá mlúgu."

¹⁰ Yésu ya zía ní, "Fí, royí ní go drá gi zía ndúgu go. Éyí bi íli ní, nda lá ñyí lúgu

sɪndíyí. Rosé ni go mbá drá ñyí bikéří 'yi gi dongarásé ndaa ne drá wá." ¹¹ Yésu owo 'yi bi íli í'biógú née zí mingburoko 'yi ga bi 'bi Yúda e ní bú.

¹² Simi bi luguonzó sɪndíye go ní, zía éšilúgu bongó bi gáa lalaogú gi roné ní roné, do ndá'ba ndísiné bi. Zía ndú'yú 'yimikása ené ga gére née kídí, "Ledre bi máméngí zise née, ówoyemesé ledre gi simi a go? ¹³ Ni zise ma'díi, zise ndísisé ndólo máa Ngére kpá 'yi 'dodo ledre, mááyí tí kenée ma'díi. ¹⁴ Togú Ngére esé kpá 'yi 'dodo ledre zise lugu sɪndíse yá, ídísé kpá ídí 'yi lúgu sɪndí lafúse e. ¹⁵ Máméngí 'dodo ledre née zise kenée gi do bi zise ndísisé méngí a zí lafúse e kpá kenée. ¹⁶ Máuku zise ma'díi, 'yi 'bi moko romo ené do mongú 'yi ené wá, 'yi kasa romo ené kpá do 'yi 'bi kasa wo ní wá. ¹⁷ Ídísé méngí ledre ga bi má'dodo yée zise née tí za cé kenée gi do bi zí Lomo í'bi úndru zise.

¹⁸ "Máuku amá ledre née gi rosé mbá wá, 'yi máa yée ga bi niyi go mbigí 'yi amá e ní, máowo mimbé'deyé mbá bú. Máméngí kenée gi do bi zía útúásáne kí ledre bi ni miékéne kídí, 'Ngiti 'yi kǵ'do gi dongarásé ndísisé ánuokótrú sǵize ndro kéye ní ni ne okó romá."

¹⁹ "Máuku 'dodo ledre ga gére née zise kenée gi ro karanée togú ledre máa née méngí roné go kenée yá, zise nḡunḡu a kídí ma'díi, mááyí Kírésito. ²⁰ Ledre ga bi áse ndéré kí 'dodo yée zí 'yi e gi romá ní togú 'yi nḡunḡu go yá, nḡunḡu ledremá go. Togú 'yi nḡunḡu ledremá go yá, nḡunḡu kpá ledre Babá bi kasaogú máa ní go."

Yésu uku ledre kídí niyi 'dí'bi née

(Matáyo 26:20-25, Máriao 14:17-21, Lúka 22:21-23)

²¹ Gi do kací ledre ga bi Yésu uku yée zí 'yimikása ené ga gére ní, zí bi síníyine roa kíngaya zía ñyiné úkulóko ledre zíye fúó kídí, "Ngúrusé ni í'biógú máa zí 'yi e, zíye úfu máa."

²² Zí ledre née ówone kací komo 'yi lódú kaciga ga gére née zíye tónoye lúru komoyé kí sómú ledre kídí ambí ni méngí bisinyi ledre née kenée ba ne bi Yésu uku ledre a née. ²³ Ngúruyé 'yi lódú kací Yésu, wo bi Yésu oto 'búa kíngaya ní ni kpá bo ore ndísi 'bi ené geré gbóo cigi Yésu. ²⁴ Zí Simúna Pétero ódroné zí ezeyé née kí komoné, ídí aka ndú'yú Yésu togú uku née ledre ambí yá.

* **13:1** 13:1 Ayimbi Umbuokpó: Ni sɪndí kadra bi Yúda e ndísiné sómúndiki ledre bi kóo Ngére Lomo okpó gi do 'be 'bi eyé e ufu owú 'bi eyé e wá gi zía bi oróni sáma owú kábiríki ro kágá mbotú eyé e ní. Zía kóo 'di'biogú yée gi simi ízibiti gi simi 'do'dó bi kóo niyi simi a ní. Ólo Ólúogú 12:14-17. **13:18** 13:18 Ke'bi 'bi Dawidi e 41:9

²⁵ Zí ya 'dá bi Pétero odro zía née 'dóngo roné ndoo gí ro Yésu zía ndú'yú wo kídí, "Ngére, úku née ledre ambi?"

²⁶ Zí Yésu úku ledre kídí, "Yí bi mááyí úgu nduku ési a simi ukú i'bí a do sliá ní, née go wo bi máúku ledre a ní." Zía ñyiné 'dí'bi éyí miánu i'bí a zí Yúda Keriyóta wotí Simúna. ²⁷ Simi bi anu ní, geré zí Satána† óto 'bú méngí bisinyi ledre kí Yésu, zí mimbé'dea kpúrukú ne.

Zí Yésu úku ledre zía kídí, "Ndá ndisí wá, éyí bi yéme royí go gí ro méngí a ní, idí mu méngí a 'diya.'" ²⁸ Lafú Yúda Keriyóta ga gère née owoní sí ledre bi Yésu uku ledre zí Yúda gí zía kenée ní wá. ²⁹ Ngíti géyí somúni 'bi eyé kídí gí zía bi Yúda ma'dáa ni 'yí lúru bi kací kési ní, ambi owo ne Yésu kasa wo go ndéré úgú éyí miánu zíye gí ro ayímbi, togú kenée wá, ili Yúda idí i'bí kési káa do sáká áyí zí 'yí lerí e. ³⁰ Nda go kí ndulú simi bi Yúda anuonzóní éyí miánu go kí lafúne e ní, geré zía óluóguné gí dongará ye sága.

Yésu uku ledre kídí Pétero ni ási gí roné

³¹ Simi bi Yúda olúogu ní, zí Yésu úku ledre zí lafúga ga gère née kídí, "Ba go sındí kadra zí 'yima'dí e ówo a mbá kídí mááyí Owú 'bi 'Yima'dí zíye ndisíyé mbófo máa gí zí éyí bi mááyí méngí a ní. Gí do bi zíye kpá mbófo Lomo gí zí éyí bi mááyí méngí a ní. ³² Togú 'yí e mbofoní Lomo gí zí éyí bi Máa méngí ní yá, Máa Owú 'bi ené ledre Má ni idí zía owóowó gí zí éyí bi Mááyí go ndéré méngí a 'diya née.

³³ "Owú 'bi amáa e, sındí kadra ndaá lolu zíma nğbara gí do bi zíze idíze fú lá kése ní wá. Káa zí bi kóo máúku zí lafúse ga bi Yúda e ní, mááyí lélí gí dongarúse cakaba. Bi bi mááyí ndéré doa née útuásásé ógu ʼri wá.

³⁴ "Ba go kúrúma zise, idísé óto 'bú lafúse e kíngaya kí mimbé'desé kíé'do kpá káa zí bi maóto 'búse ní. ³⁵ Togú ótosé 'bú lafúse e go tí káa zí bi máúku née yá, 'yí e niyí ówo a mbá kídí ma'dúí, ásé 'yí lódú kacíma e."

³⁶ Zí Simúna Pétero ngúru 'yimikása ené ndú'yú wo kídí, "Ngére, ndisí úku ledre kenée ní ili ndéré 'da?"

Yésu ya zía ní, "Pétero, bi bi mááyí ndéré doa ní, útuásá lódú máa zíze ndéréze kéyí wá, 'búo togú karanée sındí kadra ogu go zíyí."

³⁷ Pétero ya zí Yésu ní, "Ngére, máutuásá ótoómo kaciyí wá, togú umbu yá, idíze úyu kéyí."

³⁸ Yésu ya zía ní, "Pétero úku ledre née gbékpíe. Máúku zíyí, simi bi karaba kadra

ledre ni súwu ní, áyí ási gí romá 'dényé kí'dí ota yá née owo máa wá. Gí do kací a née geré zí ngono úcú koko."

14

Yésu ni misi'di

¹ Zí Yésu úku ledre zíye kídí, "Bi ndaá sinyí rosé wá. Idísé fú ngúngu ledre 'bi Lomo, zise kpá ngúngu ledremá. ² 'Be 'bi Babá ni mongú 'be. Mááyí ba go ndéré yémeómo bi zise ʼri nziyiné. Idí bilámá ledre ndaá ʼri kenée wá, káa bi máúku go zise. ³ Togú máyemeómo bi gí rosé go nziyiné yá, mááyí ndá'baogu 'dí'bi sée zíze ndéré ndisíze kése do bi máa née ʼri za fi. ⁴ Ówosé misi'di bi nđeréogu zí Babá ʼri ní go bilámáne."

⁵ Zí ngúru 'yimikása 'bi Yésu bi kí ʼriné Tóma ní ñyiné úku ledre kídí, "Ngére, bi bi ili ndéré doa née owozé aka ezé e wá. Azé 'dí'bi misi'di máa wo be 'di zíze ndéréóguzé ʼri?"

⁶ Zí Yésu úkulúgu ledre kídí, "Mááyí máa misi'di 'be 'bi Lomo, mándisí 'dódo ma'dúí ledre ga bi gí do bi Lomo ní máa zí 'yí e. Mááyí kpá máa 'yí i'bí tridri zí 'yí ga bi ngúnguní ledre ma'dáa go ní. Togú 'yí ngúngu ledremá wá, máutuásá ótoómo wo zía ndéréne 'be 'bi Babá Lomo wá. ⁷ Káa zí bi ówosé máa go ní, ówosé Babá kpá go. Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, ówoyemesé Babá go za kpó kpó."

⁸ Zí ngúru 'yimikása bi Phílipo ní kpá ñyiné úku ledre zí Yésu kídí, "Ngére, 'dódo aka 'Buyí bi úku ledre a née zíze gí do bi zíze ówoyéme wo."

⁹ Zí Yésu úkulúgu ledre zí Phílipo kídí, "Phílipo, títú'dú simibi ga ba za mbá, ówo aka eyí fú lá bi kídí azé yí ezé kí Babá kíé'do ní wá. Togú 'yí owo máa go yá, owo Babá kpá go. Mengí káa be 'di zíyí úku ledre yá, máidí 'dódo Babá zise? ¹⁰ Ngúngu bi kídí azé kí Babá kíé'do ní wá gí ro 'dí? Sómú yá ledre ga bi mándisí 'dódo yée zise née oguní gí 'da? Bi Babá uku'bi yée ne zíma ní. ¹¹ Ni miútuásáne zise ngúngu a kídí azé kí Babá kíé'do. Togú ledre bi máúku née owó komosé gí ro zise ngúngu a wá, mĩngburoko ledre ga bi máméngí yée ní, idísé nda ngúngu ledremá lá gí royé. ¹² Máúku zise ma'dúí, togú 'yí ngúngu ledremá, 'yí máa née ni kpá méngí mĩngburoko ledre e káa zí ga bi mándisí méngí yée ní. Gí zía bi mááyí go ndá'balúgu romá zí Babá ní, mááyí i'bí roko'bu zía, zía nda ndisíne méngí mĩngburoko ledre e kie rónomé mĩróngi.

¹³ Éyí ga bi za mbá ásé ndú'yú Babá gí royé

† 13:27 13:27 Satána: Satána ni kóo maláyika. Zía sinyi do lafúne e, zíye nda idiye ezeokó Lomo. Gí zí kéyí née ní, zí Lomo ógúyó gí komo ere 'dá'ba. Ni nda cakaba go ngére 'bi bicayi lomo e. Ólo 'Dódoogu 12:9.

kí ɪrɪmá ní, Mááyí úku ledre zía idí méngì yée zise gì do bi zì 'yì e ówo a mbá kídí kasaogù Maa ne zíye ndìsiyé mbófo wo. ¹⁴ Gì zía bi ngungusé ledremá go ní, éyì ga bi za mbá ásé ndú'yú maa gì royé ní, mááyí méngì yée zise."

Ledre gì ro kása 'Dówù Lomo

¹⁵ Zí Yésù kpá úku ngítì ledre zì 'yìmikása ené ga gère née kídí, "Ma'dú, togù ótosé tí 'búma go yá, idísé méngì ledre ga bi máúku yée zise ní. ¹⁶ Mááyí ndú'yú Babá zía kása 'Dówù Lomo óguné kpá ndìsì sáká sée za fí. ¹⁷ Née 'Dówù Lomo bi ndìsì 'dódo ma'dú ledre gì do bi Lomo ní. 'Yì ga bi ngunguní ledremá wá ní, 'di'biní eyé wo simi sùmu wá gì zía owoní eyé wo wá. Sée ga bi ngungusé ledremá go ní, ówosé wo go, ni ógù ndìsì simisé.

¹⁸ "Máotoómo amá sée ngúcusé káa zì owúsala e wá, mááyí ndá'baogù. ¹⁹ Sɪndì kadra idíaká go lá cúku'dée zíma ótoómo do sogo kángá ba. 'Yì ga bi ngunguní ledremá wá ní, lurúní 'bì eyé lolù komomá wá, ásé lúrú ándá komomá dúj se. Gì zía bi mááyí idí trɪdrɪmá za fí ní, ásé kpá idí trɪdrɪ za fí. ²⁰ Simi bi karanée mááyí ndá'baogù gì zì Babá gì komo ere gì ro 'dècì ngbanga 'yì e ní, ásé geré ówo a kídí ábuwá azé yì ezé kí Babá kíé'do. Zise kpá ówo a kídí azé kése kpá éyì kíé'do. ²¹ 'Yì bi ni úwù ledre ga bi mándìsì úku yée zise ba, zía ndìsiné méngì ledre e tí káa a ní, née go 'yì bi oto 'búma go ní, Babá ni kpá óto 'bú a. Mááyí kpá óto 'bú 'yì maa née zíma 'dódo ledre ga bi gì do bimá ní mbá zía."

²² Zí ngúru 'yìmikása kí ɪrɪnè kpá Yúda, ndaa Yúda Keriyóta wá, ɪnyíné ndú'yú Yésù kídí, "Ngére, ledre simi ledre née káa be 'di bi úku yá simi bi karanée áyí ndá'baogù gì zì 'Buyì gì komo ere ní, 'yì ga bi ngunguní ledreyì wá ní lurúní komoyì wá, azé lúrú komoyì dúj ze ní?"

²³ Zí Yésù úkulúgu ledre zì Yúda kídí, "Máúku ledre née kenée gì zía, 'yì bi oto 'búma go ní, ni ndìsì méngì té ledre ga bi máúku yée zía ní. Babá ni kpá óto 'bú 'yì maa née. Zée kí Babá azé ndìsì kí 'yì maa née do bi kíé'do za fí. ²⁴ 'Yì bi oto 'búma wá ní, utúasá ené kpá méngì ledre ga bi mándìsì 'dódo yée zise ní wá. Gì zía ledre ga bi mándìsì 'dódo yée zise ní, Babá bi kasaogù maa ní ndìsì úku'bí yée ne zíma.

²⁵ "Máúku ledre ga gère née zise gì zía bi mááyí aka dongarase ba. ²⁶ 'Dówù Lomo bi Babá ni kásaogù a zise do bi kacíma

ní, ni nda ndìsì sáká sée ne kí 'dódoyéme ledre ga gère née zise káa bi niyì lígísé e. ²⁷ Bi ndaa sínyí rosé wá, ngírì nda kpá méngìsé wá. Máílì idísé ndìsì bilámáne. Mááyí óto sée zise idísé kí rokinyi. 'Yì 'bi do sogo kángá e utúasání méngì ledre maa wo née wá. Abú 'yì e niyì méngì lárásé yá, idísé tóro ngbúo.

²⁸ "Máúku go zise fúo kídí, mááyí go gbóo gì ro ndá'balúgu romá zì Babá 'dáa, mááyí kpá gírì ndá'baogù. Togù ótosé tí 'búma go kóngaya, idísé idí kí rokinyi gì ro mindá'balúgu romá bi zì Babá ɪrì ní, gì zía ní ne kí roko'bù ledre e rómo domá. ²⁹ Ni bilámáne zíma úku 'dódo ledre née zise kenée 'dá'dá gì zì sɪndì kadra a. Simi bi ledre ma'daa méngì roné go tí káa zì bi mándìsì úku a ní, gì do bi zise ngungu a kídí ma'dú, Babá kasaogù maa ne. ³⁰ Máílì lolù lála ledre zise wá, gì zía ba goó sɪndì kadra 'bi Satána ngére 'bi 'yì ga bi ngunguní ledremá wá ní zía óguné. Tí lálá wo Satána, ndaa 'bi ené ngére domá wá. ³¹ Mááyí ba go ndéré méngì éyì bi Babá ɪlì zíma méngì a ní, gì do bi zì 'yì ga bi 'bi do sogo kángá ní mbá ówo a kídí 'bú Babá ofù domá go." Gì do kacì ledre maa wo née ní, zía úku ledre zì 'yìmikása ené ga gère née kídí,

"ɪnyísé mu zize ndérezé."

15

Ídísé lánýa romá

¹ Zí Yésù kpá úku ngítì ledre zíye kídí, "Mááyí mbígì kókó kóró bi 'di'bioguní 'dìyì a* yáká ní, Babá ni 'bi ené mɪngì yáká ma'daa. ² Babá ndìsì lágáoyó mirásama ga bi anání wá ní 'dá'ba gì do bi zì bi idíne fúo ro yée ga bi anání bú ní, zíye ndìsiyé anátátá royé kóngaya. ³ Ledre ga bi mándìsì 'dódo yée zise ní, oto sée go zise idísé mbígì 'yì amá e. ⁴ Ndásé lolù 'dì'bióyó sómù ledre esé gì romá wá gì do bi zize idize kése kíé'do. Ídísé ówo a kídí sɪlì kóró bi 'deweoyó roné go ní, aná ené lolù wá gì zía ndaa lolù ro kókóne wá. Ni gì rosé kpá kenée, utúasásé méngì bilámá ledre e wá 'buó togù lánýasé go romá.

⁵ "Mááyí úku ándá zise, mááyí zise go káa zì kóró ní ásé nda 'bi esé zíma káa zì mirásama ní. Azé kése go éyì kíé'do. 'Yì bi óto sómù ledre ené go mbá romá ní, zì sómù ledre amá idíne kpá za mbá roa. 'Yì bi oto sómù ledre ené romá wá ní, utúasá méngì bilámá ledre e káa zì éyì bi ndìsì áná miáná ní wá. ⁶ 'Yì bi 'di'bioyó sómù ledre ené gì romá go ní, ni yì ené go káa zì

* 15:1 15:1 Kóró: Née kóró 'bi 'be, niyì kí ledreyé owó owó zì Yúda e. Ndìsiní 'dìyì yée yáká do ndìsiyé méngì le'yì gì simi miánáye. Ledre Isiréle ni zì Lomo owó owó káa zì ledre kóró bi ni owó owó zì Yúda e ní. Née sɪ ledre bi Lomo ndolo Isiréle e gì zía kóró ní. Ólo Isáya 5:1-7, Ke'bi 'bi Dawidi e 80:8-16.

sìlì kágá bí 'deweoyó roné gí ro kókóne go ní, ni geré gágá ené do óngbóoyó a 'dá'ba gí zía moko ndaá lolu simi a wá. ⁷ Togú ótosé sómú ledre esé za mbá romá, zise lánýáse ro ledre ga bi mándìsì 'dódo yée zise ni yá, ásé ówo kací ini ini zí Babá. Ni ídí kí rokinyi zía í'bí éyí bí inisé ini gí roa ní zise. ⁸ Togú ndìsìsè go kpá fú méngì bilámá ledre e káa zí éyí bí ndìsì áná miáná ní yá, 'yí e niyí ówo a kídí ásé go mbigí 'yí lódú kacína e, zíye ndìsìyè mbófo Babá.

⁹ “Máoto 'búse go kíngaya cé káa zí bí Babá oto 'búma ní. Bi goó kenée ní, ndásé méngì ledre bí zí 'búse nzúlúne gí domá gí zía ní wá. ¹⁰ Togú lánýásé tí fú lá ro lorú amá yá, éyí bí ní 'dí'bióyó 'búse gí domá ní ndaá. Kpá káa zí bí mándìsì lánýá ro lorú 'bí Babá ní, ngítì éyí bí zía 'dí'bióyó 'búma gí doa ní ndaá. ¹¹ Máúku ledre ga gère née zise kenée gí do bí zise ídise kí rokinyi kíngaya káa zí bí mááyí kí rokinyi ní. ¹² Ba go kúrúma zise, ídísé óto 'bú lafúse e káa zí bí máoto 'búse ní. ¹³ Ídísé ówo a kídí máoto 'bú 'yíma'dí e go kíngaya zíma í'bí za cù kùrù'bumá zí umbu gí ro zíye ómoyé. Ngítì óto 'bú 'yí e káa zí wo née ndaá. ¹⁴ Togú ndìsìsè go tí fú méngì ledre ga bí mándìsì úku yée zise née yá, ásé ógú ídí mbigí lúndumá e. ¹⁵ Ndásé lolu zíma káa zí 'yí 'bí moko e wá. Gí zía 'yí bí ogú miógu ní utúásá ené ówoyóne ledre bí m̀ngì 'be ndìsì méngì a ní wá. Ásé go mbigí lúndu má e gí zía ledre ga bí Babá ukú'bí yée zíma ní, má'dódo yée go mbá zise.

¹⁶ “Ndólosé esé máa se wá, mándólo sée máa zíma í'bí moko amá zise méngì a gí do bí zía áná ne kíngaya 'yíma'dí e utúásá ní ánuónzó a wá. Éyí ga bí ásé ndu'yú Babá gí royé ní, ni méngì yée zise gí zía ndìsìsè go méngì ledre e kací kúrúma. ¹⁷ Mááyí kpá úku ándá a, ídísé óto 'bú lafúse e.”

Yésu lorú 'yí lódú kacína e

¹⁸ “Máúku zise, togú ngítì géyí 'yí e niyí sógó sée yá, ídísé ówo a kídí niyí yí eyé kú kenée, sogóutuní go kú máa. ¹⁹ Togú sómú ledre esé ni ndro kí 'yí ga bí ngunguní ledre 'bí Lomo wá ní yá, sogóní eyé sée wá. Niyí sógó sée ba gí zía bí ngungusé ledre amá zíma ndólo sée káa do 'yí amá e ní. ²⁰ Ídísé sómúndíki ledre bí máúku zise máyá, “Yí 'bí moko romo ené do mongú 'yí ené wá ní.’ Togú sogóní máa bí mongú 'yí esé ní, niyí sógó sée kpá kenée. Ídí ngunguní kóo ledre amá bo, káa bí niyí kpá ngungu ledre esé.

²¹ “Yí ga gère née niyí sógó sée gí zía bí ngungusé ledre amá ní. Gí zía owoní eyé bí ya kídí Lomo kasaogu máa ne ní wá.

²² ‘Yí ga gère née, Lomo ní 'dí'bi yée kí ngbanga bisinyíne gí zía tí bí máogú 'dódo bilámá ledre ené go zíye gí ro zíye ótoómo bisinyí ledre e ní, iliní eyé e wá. Gí zí keyí née, Lomo ootomo ené ledre zíye wá.

²³ “Yí bí sógó máa go ní, sógó kpá Babá go. ²⁴ Ídí ndaní kóo lúru m̀ngburoko ledre ga bí mándìsì m̀m̀ngì yée, yée ga bí ngítì 'yí utúásá méngì yée wá ní kí komoyé wá yá, kídí Lomo ní kóo ótoómo ledre zíye. Nda tí lá bí lurúní ledre ga gère née go cù kí komoyé, zíye 'dùtù mbilíye ngbúru ndìsì sógó zée gbengará kí Babá ní. ²⁵ M̀m̀ngì ledre 'bí 'yí ga gère née utúásá go kpini kí ledre bí miékene simi lorú ní kídí, “Yí ga gère née sogóní eyé máa née gí zía bí ya mályú ledre ní wá, sogóní máa lá gbékpine.”

²⁶ “Mááyí káa 'Dówú Lomo 'yí 'dódo ma'dí ledre e gí zí Babá giri, zía óguné 'dódo ma'dí ledre bí gí do bimá ní zise. ²⁷ Ídísé kpá fú ndìsì 'dódotátá ledremá zí 'yí e gí zía tonóze moko ma'dáa ba kú kése.”

16

¹ Zí Yésu kpá úku ándá ledre zí 'yimikása ené ga gère née kídí, “Máenzì komosé kí ledre ga gère née gí zía máli zise tórosé kpá fú ngbúo simi moko amá. ² Yúda ga gère née ngítì géyí niyí karanée lágaoyó sée gí simi 'Dìcì Kótruro 'bí Lomo sága. Zí ngítì géyí úfu lafúse e, zíye ndìsìyè mbófo royé gí zí ledre bí m̀ngini née kídí yée niyí go méngì yéme ledre 'bí Lomo. ³ Gí zía bí ngárá owoní eyé zée kí Babá wá ní, zíye ndìsìyè méngì bisinyí ledre ga gère née zise. ⁴ Simi bí ledre ga gère née niyí go méngì sée kenée ní, ídísé sómúndíki a kídí, ba goó ledre ga bí máenzì komosé gí royé ní. Máúku kóo ledre née zise 'dá'dá gí zía azé aka kóo kése do bí k̀jé'do.

Yésu uku ledre gí ro 'Dówú Lomo

⁵ “Máúku ph̀t̀t̀r̀ ledre ga gère née zise gí zía mááyí go ótoómo sée. S̀ndì kadra ogú go gí ro zíma ndá'balúgu romá zí Babá bí kasaogu máa ní. Ít̀sè mbá wá, ngúruse ndu'yú gbawá máa ní, 'be káa be 'dí? ⁶ Bí sinyí rosé née go gí zí ledre bí máúku máyá niyí karanée méngì láráse ní? ⁷ Utúásá miútúásá zíma ndéréma gí ro zí bilámá ledre óguné zise. Togú mándéré go yá, mááyí káa 'Dówú Lomo zía óguné ndìsì sáká sée.

⁸ “Togú 'Dówú Lomo née ogú go yá, ní 'dódo ma'dí ledre zí 'yíma'dí e zíye ówo m̀m̀ngì ledre eyé kídí emengú, togú ootomoní wá, Lomo bí ngárá ndaá 'yí lúyú ledre wá ní, ní 'dècì ngbangayé bisinyíne. ⁹ Lúyú ledre 'bí 'yíma'dí e bí 'Dówú Lomo

ni 'dódo a zíye ní ni wo bi asini kí ngúngu ledremá ní. ¹⁰ Ní 'dódo a zí 'yima'dí e kídí, ma'díi, mánda 'yí lúyú ledre wá, née sị ledre bi mááyí go ndá'ba gi zía zí Babá ní. 'Yima'dí e utúásání lolú lúru máa wá. ¹¹ Ndaá kpá lá òwú ledre máa wo ní wá, 'Dówú Lomo ni kpá 'dódo a zíye kídí, Satána ngére 'bi 'yí lúyú ledre e, Lomo 'deci ngbanga a go bisinyíne.

¹² "Tú'dú yata ledre e niyí gáa kpá fú bo tí gi ro zíma úku yéé zise ní, utúásásé ówoyémé ini ledre gi simiyé mbá wá. ¹³ Simi bi 'Dówú Lomo 'yí 'dódo ma'díi ledre e ogu go ní, ní sáká sée zise ówo mánzénzéré ledre e za mbá. Ní úku zise òwú ledre ga bi Lomo ukui'bí yéé ne zía ní, zía kpá 'dódo ledre ga bi niyí méngi royé karanée ní zise. ¹⁴ 'Dówú Lomo ni óto úndrumá zía 'dódo yéé ledre ga bi mándisị úku yéé ní mbá zise. ¹⁵ Máúku ledre née kenée gi zía sómú ledre bi simi Babá ní, ni kpá sómú ledre bi simimá ní. Née sị ledre bi máúku ledre gi zía máyá 'Dówú Lomo ni ógu úku 'dódo a zise fúó kídí ledre ga bi má'dódo yéé zise ní, niyí mbá ma'díi ledre e ní.

Leřé esé ni óyóló'bo roné káa do rokinyi

¹⁶ "Ngítí sịlị idiáká go lá cuku'dée zíma ndéréóyó romá gi dongarásé gi ona. Málú'bu یری wá, mááyí ndá'baogu 'diya zise ndikilúgu rozé kése."

¹⁷ Zí 'yí lódú kaciga ga gére née ndisị ódroyé dengbiye kídí, "Mongú 'yí ndisị úku née kenée lará ledre 'di bi kídí, ngítí sịlị idiáká go lá cuku'dée zine ndá'balúgu roné zí 'Buné née lú'bu یری wá, née ni ndá'baogu 'diya zise ndikilúgu rozé kéye ní." ¹⁸ Zíye kpá úku ánda ledre kídí, "Sara aka nda ngítí sịlị bi úku ledre a kídí idiáká go lá cuku'dée ní, née sịlị 'bi 'di bi ngára owo'di'bizé ledre gi roa wá ní."

¹⁹ Yésu owo sómú ledre 'bi 'yimikása ené ga gére née go kídí iliní ndú'yú née. Zía ñnyiné úku ledre zíye kídí, "Ílisé ndú'yú máa ba gi ro ledre bi máúku máyá ngítí sịlị idiáká go cuku'dée zíma ndéréóyó romá gi dongarásé, málú'bu یری wá, mááyí ndá'baogu 'diya zise ndikilúgu rozé kése ní?" ²⁰ Ní ma'díi zise sómú ledre kenée. 'Yí ga bi 'búma ndaá doyé wá ní, niyí ídí kí rokinyi kí lúru ledre bi ni méngi máa ní. Ásé ídí gboó simi ini komosé. Nda gi 'dá'ba zí simikozo esé óyóló'bo roné káa do rokinyi zise.

²¹ "Cé káa zí mbámiowú sámi bi sındi kadra ené utúásá go gi ro zía árine ní. Ní aka náná do soné gi zí miówo owú kí. Simi bi owú 'bi ené ará nda go ní, somúndiki lolú ledre éyí miówo bi gáa roné ní wá gi zía luru owú 'bi ené ni go do sịlịne. ²² Ní zise cakaba kpá kenée bi sinyi rosé go

misinyi. Karanée ásé ídí kí mongú rokinyi simi bi azé ndikilúgu rozé kése ní. Nda gi ore ngítí 'yí bi zía óguné óto lerj rosé ní ndaá lolú wá. ²³ Ledre e oruní lolú zise wá, éyí ga bi ásé ndú'yú Babá gi royé kí ñrimá ní, ni geré méngi yéé zise. Ndaá lolú tē bi ya ásé ndú'yú máa kí ní wá. ²⁴ Káa zí bi ndú'yúsé aka Babá gi ro éyí wá ní, ba go bilámá sındi kadra zise. Ndú'yúsé wo mu gi ro éyí ga bi ilisé yéé ní gi do bi zía méngi yéé zise, zise idise nda kí rokinyi kینگaya.

²⁵ "Abú mándisị kóo 'dódo ambá ledre e zise simi muruwayi yá, tónóne gi do kací sındi kadra cuku'dée ndéréne 'dá'dá, ledre ga bi gi do bi Babá ní, mááyí nda úku yéé zise fúó fúó fúó, ndaá lolú simi muruwayi wá. ²⁶ Togú sındi kadra 'bi ledre máa ga gére née oguní go yá, gi zía bi ngúngusé ledremá go ní, éyí ga bi ilisé yéé gi zí Babá ní, ásé nda úku ledreyé geré se zía, ndaá lolú fúó lá bi zíma ndisimá ukui'bí ledre esé e máa zía ní wá. ²⁷ Oto 'búse gi zía ótosé 'búma zise ngúngu ledremá kídí kasaogu máa ne. ²⁸ Ma'díi, Babá kasaogu máa ne do sogo kángá ona. Mááyí ba go ótoómo do sogo kángá ba zíma ndá'balúgu romá zía komo ere یری."

²⁹ Zí 'yí lódú kaciga ga gére née úku ledre zía kídí, "Mongú 'yí, ledre bi úku née owoyemezé go gi zía ndaá lolú miótoéciné simi muruwayi wá. ³⁰ Owoyemezé go bilámáne kídí éyí bi kije'do káa ya ówo wá ní ndaá. Ma'díi, ngunguzé go kídí Lomo kasaogu yíi ne."

³¹ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Ngúngusé ledremá go nda tē bi cakaba ba ní?" ³² Sındi kadra ni go gbóo, zise ngásá báyi rosé mbá ótoómo lá òwú máa ngúcumá dongará ezeokóma e. Abú kenée ndotó, Babá ni bo kíma.

³³ Káa zí bi azé kése go éyí kije'do ní, máili zí mimbé'desé ñdrine. Née sị ledre bi máúku ledre ga gére née zise gi zía ní. Máromo komo do sogo kángá go. Abú 'yí ga bi sogóni máa misógú ní niyí méngi laráse gi zía bi ngúngusé ledremá ní ya, bi ndaá sinyi rosé wá.

17

Yésu ini ini zí 'Buné

¹ Simi bi Yésu ukonzó ledre go zí 'yí ené ga gére ní, zía sịkpá doné lúru bi 'daga komo ere. Zía ini ini zí 'Buné kídí,

"Babá, ídí mu 'dódo a zí 'yí e kídí í'bi roko'bu go zíma Owú 'bi éyí. Kpá gi romá, Maa Owú 'bi éyí ma'daa zíma í'bi mbófo éyí zíyí. ² Í'bi roko'bu née mu zíma, gi ro zíma ídíma Ngére do 'yí e za mbá, gi do bi zíma í'bi trjdrj bi za fí ní zí 'yí ga bi í'bi yéé go zíma ní.

³ 'Yì ga bi mááyí í'bí trīdrī bi za fí zíye ní, òwóní 'yì ga bi owoní yìì bú kídí áyí mbigí Lomo, zíye kpá ówo a kídí máa Kírēsīto Yésu, kásaógu máa yìì. ⁴ Simi bi māméngjónzó moko bi kásaógu máa gí roa do sogo kángá ní, zí 'yìma'dí e mbá ówo a kídí ma'díi, máóto jiriyí go tara 'yìma'dí e zíye ndīsiyè mbófo yìì. ⁵ Babá ídí mu í'bí roko'bu zíma, zíyí 'dí'bióto máa zíze ídíze kényi do bi kǐé'do káa zí bi kóo azé kényi do bi kǐé'do simi roko'bu 'dá'dá do sogo kángá ba ndaá aka wá ní."

Yésu ini ini zí 'Buné gí ro 'yì lódú kacine e

⁶ "Mbófo éyí zíyí gí ro 'yì ga bi í'bí yée zíma ba. Niyí kóo 'yì ga bi 'bí do sogo kángá, zíyí í'bí yée go zíma, gí ro zíma ídíma Ngére eyé. Má'dódooyéme yìì go zíye, niyí go ndīsi méngí ledre eyí káa zí bí íli ní. ⁷ Owoyemení kpá go bilámáne kídí, ledre ga bi za mbá mándīsī méngí yée ní í'bí yée yìì zíma, gí do bi zíma ndīsimá méngí yée kenée. ⁸ Ledre ga bi í'bí yée zíma nées, má'dódo yée go mbá zí 'yì ga bi í'bí yée zíma ba. Ngunguní ledre ga gère nées go mbá kídí nées mbigí ledre e gí zía owoní go kídí kásaógu máa yìì.

⁹ "Máini ini zíyí gí royé, ndaá gí ro 'yì ga bi 'bí do sogo kángá ba wá gí zía í'bí yée go zíma. Abú í'bí yée go zíma yá, ídí sáká yée gí zía niyí yí eyé kú 'yì eyé e. ¹⁰ Abú í'bí yée go zíma kenée yá, niyí kpá fú 'yì ezé e kényi. Káa zí bi í'bí yée zíye ídiye sí sīlīma ní, owoní go kídí roko'bu ní bo zíma. ¹¹ Babá káa zí bi sīndī kadra ogú go gí ro zíma ndá'balúgu romá zíyí iri ní, máútúásá lolú fú lá ndīsi dongará 'yì ezé ga ba do sogo kángá ona wá. Ídí 'bá'ba yée gí zí bisinyi ledre e, idíní ndīsi kí mimbé'deyé mbá kǐé'do káa zí bi ndīsi zé ndīsi kényi kí mimbé'dezé kǐé'do ní. ¹² Simi ndīsi ezé bi kéye ní, mándīsī lúru bí kacíye kpīnī kpīnī kpīnī kí roko'bu bí í'bí zíma ní káa bi ngúrúyè ní jndrī gí ngará lafúne e ke. Tí ma'díi, ngúrúyè bi jndrī ní ndaá. Odú 'yì bi jndrī gí dongaráyè ní òwóní wó bi kóo miéké kúrúyí uku ledre gí roa yáa ní lúyú ne gí dongará lafúne e ní. Ledre bi miéké kúrúyí uku ní méngí roné go tí ma'díi.

¹³ "Sīndī kadra ogú go zíma ndá'balúgu romá zíyí iri. Ledre ga bi gí do bizé kényi ní, máúku go mbá zíye gí do bi zíye ídiye kí rokinyi kángaya káa zí máa ní. ¹⁴ 'Yì ga bi ngunguní ledre eyí wá ní, otoní mimbé'deyé go bisinyíne ro 'yì ezé ga ba, gí zía bi 'yì ezé maáge otoomoní ledre 'bí sága ba

go zíye nda ngungu ledre eyí ní niyí go kpá káa zí máa ní. ¹⁵ Babá, máúku amá nées kídí ídí mu 'dí'bióyó 'yì ezé ga ba gí do sogo kángá 'dá'ba wá. Ídí 'bá'ba yée gí zí Satána. ¹⁶ 'Yì ezé maáge 'dí'bióyóní sómú ledre eyé gí ro 'yì ga bi ngunguní ledre eyí wá ní go. Míméngí ledre ezé ní nda yí ené go kéye kǐé'do gí zía ndazé ezé 'yì ga bi 'bí do sogo kángá ní wá. ¹⁷ Káa zí bi goó kenée ní, idíní mu ídí mbigí 'yì ezé e kényi za fí, gí zía ndīsiní úku òwóní ma'díi ledre e. ¹⁸ Kpá káa zí bi kásaógu máa ógu 'dódo ledre eyí zí 'yìma'dí e do sogo kángá ní. Mákása kpá yée go idíní mu ndéré kí 'dódo ledre eyí zí 'yìma'dí e do sogo kángá za mbá. ¹⁹ Káa zí bi máotoómo romá za mbá zíyí ní, ídí sáká yée gí do bi zíye ótoómo royé kpá za mbá zíyí.

²⁰ "Máini amá ini zíyí ba lá òwóní gí ro 'yì ezé máa yée ga ba wá. Máini ini kpá gí ro yée ga bi karánée niyí ngungu ledremá kídí mááyí 'yì yómo 'yì e gí zí 'dódo ledre 'bí 'yì ezé ga ba ní ní. ²¹ Babá 'yì ezé ga ba idíní ndīsi mbá kí mimbé'deyé kǐé'do káa zí bi zée kényi mimbé'dezé ní yí ené kǐé'do ní. Kpá gí do bi zí mimbé'dezé ídine kéye kǐé'do gí ro zí 'yì ga bi ngunguní ledre eyí wá ní ówo a kídí, ma'díi kásaógu máa yìì. ²² Máoto úndrúyè go kpá káa zí bi óto úndrumá ní gí ro zíye ídiye kǐé'do káa zí bi azé kényi kǐé'do ní. ²³ Ma'díi, mimbé'dezé ní go kéye kǐé'do káa zí bi mimbé'dezé ní yí ené kényi kú kǐé'do ní. 'Yìma'dí e niyí ówo a mbá kídí kásaógu máa yìì. Zíye kpá ngungu a kídí ma'díi 'yì ezé ga ba 'búye ní bo doyí kángaya kpá káa zí 'búma bi doyí ní.

²⁴ "Babá, 'yì ga bi í'bí yée zíma ba, mándú'yú yìì gí royé, ídí sáká yée gí do bi zíze ndīsi zé kéye do bi kǐé'do 'be 'bí eyí iri. Gí do bi zíye ówo a kídí 'búma ní bo doyí gí zía í'bí roko'bu ledre e go zíma 'desí, 'dá'dá zíyí kóo kí ótoógu do sogo kángá ba.

²⁵ "Babá, yìì bi áyí mbigí Lomo kpá 'yì méngí bilámáne ledre ní, abú 'yìma'dí e owoní kenée wá, máówo bú bilámáne. Má'dódo yìì go zí 'yì ezé ga bi í'bí yée zíma ba, owoyemení go bilámáne kídí kásaógu máa yìì. ²⁶ Abú má'dódo yìì go zíye yá, mááyí kpá fú 'dódo ándá yìì zíye gí do bi zíye ówo a kídí máoto 'búye go kpá káa zí bi óto 'búma ní gí ro zíze ídíze kéye kǐé'do."

18

*Yúda e 'dí'biní Yésu
(Matáyo 26:47-56, Máriao 14:43-50,
Lúka 22:47-53)*

¹ Gi do kací ini bi Yésu ini wo zí 'Buné ní, zía ñnyiné kí 'yí lódú kacíne e gi ore, zíye ndéréye sága 'bilulu bi kí ñriné Kidróne ní, zíye ólúndísiyé simi ngíti mongú yáká íri, kí dí bi 'díyíni kágá ga bi ndísiní ndólo yée olíva ní.

² Yúda, ngúru 'yímikása 'bi Yésu bi í'bi ngbángá Yésu gi ro do úfu wo ní owo bi máa née bú gi zía Yésu ndísi lengbe ndéré ndísi íri kí 'yí lódú kacíne e. ³ Zí Yúda 'dí'bi asikíri ga bi manda ga bi 'bi 'yí 'dáná éyí e kí Farusáyo e kasani yée ní kí ndulú kpá kí asikíri ga bi ndísiní lúru bi kací 'Díçí Kótruro ní, ngíti géyí unduní 'bi eyé pho'du, zíye ndéré útúye do Yésu kí ndulú née.

⁴ Yésu owo éyí bi ní go ógú méngí née ní bú. Simi bi lúru asikíri ga gére née oguní go ní, geré zía ndéréne zíye, zía ndú'yú yée kídí, "Gámásó'dosé náambi?"

⁵ Zíye úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Gamásó'dozé Yésu, o'do bi gi simi Nazaréta ní."

Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "O'do máa née máa, mááyí ba." Yúda bi í'bi ngbángáa ní ní 'bi ené kenée mítóroné. ⁶ Simi bi Yésu uku ledre kídí, "O'do máa née máa ní," zí ya'dá ga bi oguní 'dí'bi wo née ndá'bayé mi'dí sogo do útúye mbá bi káa zí éyí bi uyuní go miúyu ní.

⁷ Zí Yésu kpá ndú'yú ándá yée kídí, "Gámásó'dosé náambi yaá?"

Zíye úkulúgu ledre kídí, "Gamásó'dozé Yésu, o'do bi gi simi Nazeréta ní."

⁸ Zí Yésu kpá úkulúgu ledre kídí, "Máúku gáa ledre go zise, máyá o'do bi ndísi gámásó'do wo née máa. Ídísé 'dí'bi nzúo máa, ndásé 'dí'bi 'yí lódú kacíma ga ba wá." ⁹ Yésu uku ledre née kenée gi do bi zía útúásané kí ledre bi uku zí 'Buné kídí, "Babá, 'yí ga bi í'bi yée zíma ba ngúrúyé bi kígé'do yaá ñndrì gi dongará lafúne e go ní ndaa."

¹⁰ Simúna Pétero ngúru 'yímikása 'bi Yésu ní kpá nyé kí 'bi ené maku. Simi bi lúru kídí 'yí ga gére née ayíní go gi ro 'dí'bi Yésu ní, zía láláogú 'bi ené maku gi simi siríkpa ku, lágá'déçí mbílí Málakasa ngúru 'yí 'bi moko 'bi mongú 'yí 'dáná éyí káe tų mlágá, sáma ní go tríjì.

¹¹ Zí Yésu úku ledre zí Pétero kídí, "Née ndaa ledre bi áyí méngí a ní wá. Ésilúgu maku née simi siríkpa. Sómú yá 'do'do bi Babá kasaogu máa gi roa ní, mándá 'dó'do a wá?"

Yésu kó'dú Ána

(Matáyo 26:57-58, Máriko 14:53-54, Lúka 22:54)

¹² Zí asikíri ga gére née kí mongú 'yí* éyí, nda kí mǎngburoko 'yí 'bi Yúda e 'dí'bi Yésu do ódó sǎllí a ndá miódó. ¹³ Zíye 'dí'bi wo gi ore fí ndéré káe kó'dú ngúru mongú 'yí kí ñriné Ána, o'do bi Kayáfa ofú nyí a ní. Simi sǎndí kadra máa bi kóo née ní, Kayáfa ma'dáa ní kóo ne mongú 'yí 'dáná éyí. ¹⁴ Née 'yí bi kóo uku ledre zí Yúda e kídí, utúásá miútúásá zí bikéří 'yí úyuné gi ro zí tų'dú 'yí e idíye trídriyé ní.

Pétero asi gi ro Yésu

(Matáyo 26:69-70, Máriko 14:66-68, Lúka 22:55-57)

¹⁵ Simi bi 'dí'biní Yésu niyí go ndéré káe ní, zí Simúna Pétero kí ngíti ezené bi kpá 'yí lódú kací Yésu ní útúye do kací a. Eze Pétero máa née mongú 'yí 'dáná éyí owo wo bú. Née sǎ ledre bi ootomoní misí'di zía ólúlódú kací Yésu gi do ligá 'be 'bi Kayáfa mongú 'yí 'dáná éyí íri ní. ¹⁶ Pétero idiáká aka 'bi ené çikí tara mbotų gara sága. Zí eze a bi kpá 'yí lódú kací Yésu bi gáa olú née, gi zía bi mongú 'yí 'dáná éyí owoní wo bú ní, zía ndéréne uku ledre zí kara bi ndísi líkpí mbotų gara ní kídí idí 'bí misí'di zí Pétero ólúne simi gara.

¹⁷ Simi bi Pétero olú ní, zí kára née ndú'yú wo kídí "Tosoyí nda káa zí ngúru 'yí gi dongará 'yí lódú kací o'do bi 'dí'biní wo ba ní ní?"

Pétero ya "Fí, née ndaa máa wá."

¹⁸ 'Dí'biní kóo Yésu née kí ndulú, drú ní nda go kǎngaya, bi ñdrí kpá go lǎllí. Zí bolǎsi ga bi ndísiní 'bá'bá 'be 'bi mongú 'yí ore, nda kpá kí 'yí máa yée ga bi ndísiní méngí moko ore ní kótų pho'du ndísiyé roa. Zí Pétero kóo kpá ndósoóguné ndoo ro pho'du máa née ñbi roné gi zí drú.

Mongú 'yí 'dáná éyí ndu'yú Yésu

(Matáyo 26:59-66, Máriko 14:55-64, Lúka 22:66-71)

¹⁹ Née ní, mongú 'yí 'dáná éyí bi oguní kí Yésu kó'dú a bi kí ñriné Ána ní, ní go ndísi ndú'yú Yésu gi ro 'yí lódú kacíga kí ledre ga bi ndísi 'dódo yée zí 'yí e ní.

²⁰ Zí Yésu úkulúgu ledre zí mongú 'yí née kídí, "Ledre ga bi mándǎsi 'dódo yée ní za mbá, ndani eyé simi ugu royé wá. Mándǎsi 'dódo ledre zí 'yí e simi 'Díçí Kótruro e kpá kí 'Díçí 'bi Lomo nda kpá do bi ga bi tų'dú Yúda e ndísiní yóko royé doyé ní. ²¹ Ndá ndú'yú máa wá, bilámá a idí geré ndú'yú 'yí ga bi mándǎsi 'dódo ledre máa née zíye ní, owoyemení go bilámáne gi zía uwúní go çú kí mbilíye."

²² Simi bi Yésu uku ledre née kenée ní, geré zí ngíti bolǎsi bi toro gbóo cigí Yésu ní ñnyiné óngbo komo Yésu gbiya mióngbo.

18:9 18:9 Yiwáni 6:39 * 18:12 18:12 Mongú manda 'bi asikíri e: Ndísi lúru bi kací asikíri e álifú. Ní 'bi ené do manda ga bi 'bi asikíri e ní.

Zía úku ledre zí Yésu kídí, “Née ndaá ledre bi áyí úku a zí mongú 'yí 'dáná éyí ní wá.”

²³ Zí Yésu úku ledre zí o'do née kídí, “Bisinyí ledre bi máúku zí mongú 'yí ní wo be 'dì, bi zíyí ócò máa gi zía geré miócó ní, úku 'dódo aka zíma. Togú máúku tí bílámá ledre ní, sara ócò nda máa gi ro 'dì?” ²⁴ Nda gi ore, zí Ána úku ledre kídí 'dì'biokpóní Yésu mu nyé miódóne kenée ndéré kíc kó'dú Kayáfa bi mongú 'yí 'dáná éyí ní.

Pétero asi andá kpá roné gí ro Yésu (Matáyo 26:71-75, Máriko 14:69-72, Lúka 22:58-62)

²⁵ Simi bi niyí ndísi ndú'yú Yésu ní, Simúna Pétero ní aka fú ndísi tóro ro pho'du gi zí drú. Zí ngíti géyí 'yí e ndú'yú Pétero kídí, “Tosoyí nda tí káa zí áyí ngúru 'yí gi dongará 'yí lódú kací o'do bi 'dì'biní wo ba ní ní?”

Zí Pétero úkulúgu ledre kídí, “Fí, mándá 'bi amá gi dongará 'yí ga gére née wá.”

²⁶ Ngíti o'do ní kóo kpá bo dongará 'yí ga bi ndísiní úku ledre zí Pétero née. O'do máa née ní sümü o'do bi Pétero lagá'deci ngúru mbílí a kí mongú maku ní, ní 'yí 'bi moko 'bi mongú 'yí 'dáná éyí. Zí o'do máa née kpá úku ledre zí Pétero kídí, “Simi bi gáa 'dì'biní Yésu yáká 'dáa ní, komomá utú ro ngíti 'yí írí tí káa zíyí ní.” ²⁷ Zí Pétero kpá itíandá kangú kídí, “Fí, née ndaá 'bi ené máa wá.” Geré zí ngono úçu koko.

Yésu kó'dú gávana Piláto

(Matáyo 27:1-2,11-14, Máriko 15:1-5, Lúka 23:1-5)

²⁸ Nda gi ore akpa kí sındónódó, zí Kayáfa kásaokpó Yésu kó'dú Piláto gávana 'bi Róma. Simi bi Yúda nderéoguní kí Yésu 'be 'bi Piláto ní, Yúda maáge idiakání 'bi eyé çikí sága olúní 'dìçí wá gi zía Piláto ní 'yí lóngó, orú roné káa zí yée Yúda e wá. Togú yée olúní go simi gara 'bi Piláto yá, yée 'dewení lorú 'bi ondu eyé go, yée utúasání lolu ánu Ayímbi Umbuokpó ndro kí lafúye e wá. ²⁹ Née sị ledre bi Piláto olúogu zíye sága ndú'yú yée kídí, “O'do bi óguzé kíc ba lúyú ledre ené ní 'dì?”

³⁰ Zí mingburoko 'yí 'bi Yúda ga gére née úkulúgu ledre zí Piláto kídí, “Ídí o'do née luyú ledre wá yá, káa bi 'dì'bioguzé wo kó'dúyí ona wá.”

³¹ Zí Piláto úku ledre zí Yúda ga gére née kídí, “'Dì'bióyósé wo mu gi ona zise 'déci ngbanga roa kací lorú esé bi 'bi Yúda e ní.”

Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Mongú 'yí, oguzé kí o'do née kó'dúyí gi zía áyí dųé yí 'yí 'déci ngbanga 'yí gi ro do úfu a.”

³² Ledre née mengí roné kenée gi ro zía

útuásáne kpíní kí ledre bi Yésu uku kídí niyí úfu née miúfu ní.

³³ Zí Piláto ólúlúgu roné 'dìçí ngbanga, zía úku ledre kídí idíní ndá'baógu kí Yésu kó'dú ne. Simi bi Yésu ogú ní, zía ndu'yú Yésu kídí, “Ma'dúí, áyí Ngére 'bi Yúda e?”

³⁴ Zí Yésu úkulúgu ledre zí zía kídí, “Ledre bi úku née tí sómú ledre eyí, ala née sómú ledre 'bi ngíti géyí 'yí e?”

³⁵ Piláto yá, “Ledre amá ndaá, mándá 'bi amá Yúda wá. 'Yí eyí e kí manda ga bi 'bi 'yí 'dáná éyí e 'dì'bioguní yí ye kó'dúma. Éyí bi méngí bisinyine ní 'dì?”

³⁶ Zí Yésu úkulúgu ledre zí Piláto kídí, “Roko'bu 'bi idíma bi káa do Ngére ní, ogú ené gi zí 'yíma'dí e gi do sogo kangá ona wá. Idi roko'bu amá ní gi zí 'yíma'dí e yá, káa bi 'yímikása amá e uduní okó go simi bi Yúda e 'dì'biní máa ogú kíma kó'dú mingburoko 'yí eyé e ní.”

³⁷ Piláto ya zí Yésu ní, “Úku ledre kenée ní, áyí Ngére ke.”

Yésu ya zía ní, “Úku go ma'dúí yá mááyí Ngére. Née sị ledre bi kasaoguní máa do ndíki máa do sogo kangá ona gi roa ní, gi ro zíma 'dódo ma'dúí ledre 'bi Lomo zí 'yíma'dí e. 'Yí ga bi ilíní ma'dúí ní, ndísiní índi mbíliye dųé ye úwú ledre ga bi mándísi 'dódo yée ní.”

'Decíní ngbanga Yésu gi ro úfu wo

(Matáyo 27:15-31, Máriko 15:6-20, Lúka 23:13-25)

³⁸ Piláto yá, “Ma'dúí bi úku ledre a kírí née, née ma'dúí 'bi 'dì?” Simi bi uku ledre née kenée ní, geré zía olúogu ndéréne zí Yúda ga bi 'dì'bioguní Yésu ní, zía úku ledre zíye kídí, “Málúríndiki amá lúyú ledre gi zí o'do bi 'dì'biógusé wo ba wá.

³⁹ Káa zí bi ní miyémené kací ondú esé 'bi Yúda e kídí, kadra Ayímbi Umbuokpó máídí ndísi ótoómo 'yí kje'do zía olúóguné gi simi sịginí ní, máídí mu ótoómo Yésu Ngére esé 'bi Yúda e ba zía olúóguné?”

⁴⁰ Zí Yúda ga gére née ñnyíyé mbá ótrú ledre kídí, “Ídí ótoómo Barába zía olúóguné zize.” (Barába ní 'yí lúyú ledre bi kóo içí okó ro akúma 'bi Róma zíye úfu 'yí e ní.)

19

'Decíní ngbanga úfu Yésu

¹ Gi do kací a bi 'yí e ya yée ilíní Piláto idí ótoómo zíye Barába ní, zí Piláto í'biógu Yésu zí asikíri e idíní mu ócò wo. ² Simi bi ócásání wo go ní, zí asikíri maáge lágáógu kíní kúrókú a káa zí tagíya 'bi mingburoko ngére e ní esí a ro do Yésu. Zíye 'dì'biógu migbaghawu bongó* bi káa

* 19:2 19:2 Migbaghawu bongó e: Bongó ga gére née mingburoko ngére e ndísiní kóo esí a dųé ye.

zí 'bi mǎngburoko ngére ní, zíye esì a ro Yésu ma'dáa. ³ Zíye ndìsìyè fólo wo kí úku ledre zía kídí, "Azé go óto úndruyí ngére 'bi Yúda e." Nda gí 'dá'ba, do ndìsìyè óngbo komoa.

⁴ Zí Piláto kpá ólúógu ándá roné zí Yúda ga gére née sága zía úku ledre zíye kídí, "O'do bi ógusé kíe ba málúróndiki amá lúyú ledre gí zía, bi ni óto máa zíma 'dècì ngbanga ro a bisinyíne ní wá." ⁵ Zí Piláto úku ledre kídí Yésu olúógu mu sága. Zí Yésu olúóguné sága nyé kí mikùrókù kìnì gána ní ro doné, kpá kí mǎgbagbawu bongó gáa esíní roa ní roné. Zí Piláto úku ledre zí Yúda maáge kídí, "Yí esé ba ni goó ba."

⁶ Simi bi manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e kí mǎngburoko 'yì eyé e lurúní Yésu ní, zíye ñnyíyè mbá úku ledre kídí, "O'do née idí úyú 'dá'ba."

Piláto ya zíye ní, "Togú gí ro úfu wo yá, idísé úfu yì esé se. Togú máa yá, málúróndiki amá lúyú ledre roa do úfu wo gí zía wá." Zía ndólólúgu Yésu kpá 'dìcì.

⁷ Zí Yúda ga gére née úkulúgu ledre zí Piláto kídí, "Lorù ezé ní bo, uku ledre kídí, 'yì káa zí o'do née idí úyú 'dá'ba gí zía o'do ma'dáa uku ledre ya née ni Owù 'bi Lomo."

⁸ Simi bi Piláto uwú ledre gí tara Yúda ga gére née kídí Yésu uku ya née ni Owù 'bi Lomo ní, zí ngírì ménge wo bisinyíne. ⁹ Zí Piláto ma'dáa ólúlúgu roné 'dìcì, zía ndú'yú Yésu kídí, "Áyì yì eyì gí 'da? Yésu ìtì ené e wá." ¹⁰ Gí zía bi Yésu ìtì wá ní, zí Piláto úku ledre zía kídí, "Ìtì eyì wá ní, ówo eyì bi kídí misì'di yómo yì kí úfu yì niyí mbá do sílìma ní wá?"

¹¹ Yésu ya zía ní, "Áyì 'dècì ngbangamá lá dùyì gí zía bi Lomo i'bí roko'bu ledre máa née ne zíyì ní. Idí ndaá kenée wá yá, 'yìma'dí e utúasání 'dècì ngbangamá wá. 'Yì bi i'bí máa zíyì gí ro zíyì 'dècì ngbanga má ní, lúyú ledre ené romo gí do 'bi eyì go."

¹² Gí zí ledre ga bi Yésu uku yéé kenée ní, Piláto ili ené lolu kóo bi yaá idíní úfu Yésu ní wá. Fí, Yúda ilíní kenée wá. Zíye ndìsì ódroyé o'buó'bu kídí, "Togú yómo o'do née go yá, áyì go okó ro Káyísara' ngére 'bi Róma. Gí zía togú 'yì ya née ni go kpá ngére yá, oto roné go ezeokó ngére ezé Káyísara."

¹³ Gí zí ledre bi Yúda e odóní royé go kǎ'do kídí 'búó Yésu idí úyú kí ní, zí Piláto ólúógu ndìsìné do nyára bi do kǎtì ngére k'dí bi ndìsì lengbe ndìsì 'dècì ngbanga umbu ní, ñrì bi máa née kí tara Aramáyika kídí, "Gabata" (ini ledre gí simi a kídí

misisìleke tutú.) ¹⁴ Ledre máa née mengì kóo roné née simi bi kadra ni go kpitere simi do ní. Née kóo go sǎndì kadra bi Yúda e ndìsìní yéme royé simi a gí ro Ayímbi bi Umbuokpó ní.

Zí Piláto i'bí Yésu zíye, zía úku ledre kídí, "Ngére esé ba ni goó ba."

¹⁵ Zí Yúda ga gére née kpá fú úku ledre kídí, "Idí úyú 'dá'ba. O'do née idí úyú 'dá'ba."

Piláto ya zíye ní, "Bi ni Mongú ngére esé, idíní úfu wo 'dá'ba?"

Manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e ní ya zí Piláto ní, "Ngére ezé ní dùyì kǎ'do Káyísara." ¹⁶ Gí zía bi ukuní yì eyé ye kenée ní, Piláto yaá ufuní wo mu.

Ufuní Yésu

(Matáyo 27:32-44, Máriaiko 15:21-32, Lúka 23:26-43)

Geré zí asikíri e 'dí'bi Yésu. ¹⁷ Zí Yésu ñmbi mǎngbumbu kágá bi ayíní ndéré úfu wo doa ní ólúógu kíe gí simi yana gara sága ndéréye kíe do bi bi lengbe ndìsìní úfu 'yì e doa ní. Aramáyika ndoloní ñrì bi máa née kídí, "Gologóta." Ya cóngó do'yì. ¹⁸ Ufukotrúní yéé kí 'yì ugu e gbre, pephéní yéé mbá mǎphéphé do mǎngbumbu kágá. Yésu ni 'bi ené yana.

¹⁹ Zí Piláto éké ledre ro éyì orùorù zía i'bí a idíní phéphéngérì a ro mǎngbumbu kágá kpitere do Yésu 'dága kídí, "BA YESU 'YI 'BI NAZERETA, MONGU NGERE 'BI YUDA E." ²⁰ Piláto éké kóo ledre née simi tara e mǎngungúcuca káa zí tara Latíní, Aráma nda kpá kí Gírìgì gí do bi zí tǎ'dù Yúda e ólo a zíye ówoyéme ledre gí ro Yésu, gí zía ufuní kóo wo gbóo kí mongú gara bi Yerusaléma ní. ²¹ Zí ledre née sinyíne ro manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e ní gbála, zíye ñnyíyè ndéréye úku ledre zí Piláto kídí, "Nda idí ya Yésu ni Ngére ezé 'bi Yúda e wá. Idí éké a yá, uku ya née ni Ngére ezé 'bi Yúda e."

²² Zí Piláto úkulúgu ledre zí mǎngburoko 'yì ga bi oguní zine née o'buó'bu kídí, "Ledre bi máéké go ní máéké go."

²³ Zí asikíri ga gére née láláógu ngiti géyì bongó 'bi Yésu gí roa, zíye phéphé wo do mǎngbumbu kágá. Gí do kací a née, zíye 'dí'biógu bongó ené e ifi báyi a simi a eso, 'yì kí 'bi ené kǎ'do. Ngiti bongó ené ma'dáa ni 'bi ené mbílíne, ndìsì ónzó a roné mióonzó.

²⁴ Gí ro bongó máa wo bi mbílíne née ní, zí asikíri ga gére née úku ledre kídí, "Ndazé lófosinyi wo ba milófosinyi wá, idízé ónzó gbégbé. 'Yì bi utú go zía ní, zía 'dí'bi a ne."

† 19:12 19:12 Káyísara: Káyísara ini ledre gí simi a kídí mongú ngére 'bi Róma. Ni mongú ngére do ngiti géyì lafúne ngére e ga bi 'bi ngiti géyì kángá e káa zí Yúdáyá kí Gallílaya.

Ledre ga bi asikíri ga gére née mengĩni ní, utúasá go kpĩni kí ledre ga bi kóo Lomo ukui'bi zĩ ngúru nébĩ úku a kídí, "Niyi ifi báyi bongó amá dongaraye, zíye kpá ónzó gbégbé gĩ ro mbili bongó amá ní."

Asikíri ga gére née mengĩni kóo ledre née tí za cé káa zĩ bi kóo nébĩ uku ní.

²⁵ Née ní, Mariya mbágá Yésu odóni mimbé'deyé kí léminé nderé toroní go gbóo cigi mĩngbũngbu kágá bi phephenĩ Yésu doa ní. Zĩ ngĩti géyĩ kará e gbre iriyé mbá Mariya, ngĩti a 'bi ené me'be Keliyópa, ngĩti a 'bi ené gĩ simi gara bi kí irĩné Magidála ní ndĩsĩ tóroyé ndro kí mbágá Yésu. ²⁶ Simi bisinyĩ sındĩ kadra née ní, zĩ ngúru 'yĩ lódú kací Yésu bi 'búa ní do Yésu kingaya ní, nderé toro go gbóo cigi mbágá Yésu kenée. Zĩ Yésu úku kása ledre gĩ do mĩngbũngbu kágá girĩ zĩ mbágáne kídí, "Mamá, owũo' do bi ní tóro cigiyĩ iri née, idí nda idí ziyĩ káa do owũ 'bi eyĩ." ²⁷ Zĩ Yésu kpá úku ledre zĩ 'yĩ lódú kacĩne née kídí, "Kára née ni nda go mbágáyĩ." Tónone simi sındĩ kadra máa bi kóo née, 'yĩ lódú kací Yésu née ndĩsĩ nda lúru bi kací mbágá Yésu go ne.

Ledre gĩ ro umbu Yésu

(Matáyo 27:45-56, Máriaiko 15:33-41, Lúka 23:44-49)

²⁸ Simi bi Yésu owoyeme go bilámáne kídí ledre ga bi 'Buné kasaogu née gĩ ro mēngĩ yée, née mēngĩ go mbá tí káa zĩ bi ili ní, zĩa úku ledre kídí, "Mimbé'demá irĩ mĩrĩ." Ledre née utúasá go kpĩni kí ledre ga bi niyĩ miékéye simi miéké kúrú Lomo ní. ²⁹ Ábuwá asikíri ga gére née 'di'biogunĩ mindogó le'yĩ kóró eyé go kirĩ née ndĩsĩ kí éwé yĩ eyé. Simi bi uwunĩ ledre bi Yésu uku kídí, mimbé'dené irĩ mĩrĩ ní, zĩ ngúrúyē nderéne 'di'biógú éyĩ káa zĩ katúu ní ónzó a bu simi mindogó le'yĩ eyé ba, ešĩ a ro ngbángbá kágá s̄kpióto a tara Yésu. ³⁰ Simi bi Yésu mbulũonzó mindogó le'yĩ née ní ní, zĩ Yésu ma'dáa úku ledre kídí, "Moko ga bi kóo kásaogu máa gĩ royé ní, máméngiǒnzó yé go." Geré gĩ do kací ledre née ní, zĩa ótoómo 'dówũne, geré zĩ komo go a útúne ngere.

³¹ Gĩ zĩa yĩ ené go sındĩ kadra 'bi Yúda e 'bi yéme royé kílóndó a née go S̄lĩ 'bi 'Dówũro bi kí ledrené owó owó ní. Zĩ mĩngburoko 'yĩ 'dáná éyĩ e nderéye zĩ Piláto, idí í'bi lorũ gĩ ro zĩ asikíri e nderéye ócódéwe sındĩ 'yĩ ga bi phephenĩ yée née gĩ ro zíye úyuyé 'diya zĩ sumuyé e óguyé 'di'biógú yée gĩ do mĩngbũngbu kágá 'dá'dá zĩ ngĩti kadra kí útúne gĩ zĩa

kílóndó go S̄lĩ 'bi 'Dówũro, kací ondú eze 'yĩ mēngĩ moko ndaa. ³² Zĩ Piláto kása asikíri ené e idínĩ mu nderé ócódéwe sındĩ 'yĩ ga phephenĩ yée née. Tonónĩ ócódéwe fĩ sındĩ 'yĩ ga bi phephenĩ yée kí Yésu ní. ³³ Simi bi ogunĩ nda gĩ ro 'déwe sındĩ Yésu ní, niyĩ lúru bi káa ní, Yésu uyu yĩ ené go. Gĩ zĩ keyĩ née 'dewenĩ eyé lolu sındĩya wá.

³⁴ Zĩ ngúru asikíri ñyĩné lúku dogborũ simi Yésu kí phala, geré zĩ sáma kí inĩ ndé'yíóguné gĩ simia. ³⁵ Maa Yiwáni, máéké zise ba ma'di ledre, ledre ma'dáa mēngĩ royé za cĩ do komomá. Máéké gĩ do bi zise ówo a, gĩ ro zise ngũngu ledre Yésu ma'dáa. ³⁶ Gĩ zĩa miéké kúrú Lomo uku kenée kídí, "Kémbĩ congó Yésu bi 'déwe ní ndaa." Ledre bi mēngĩ roné zĩ Yésu ní ni go tí kenée, kémbĩ congó a bi 'dewe ní ndaa. ³⁷ Ni kpá miékéne kídí, "Niyĩ karanée ndĩsĩ lúru kása 'yĩ bi lukunĩ wo kí phala ní."

Yoséfa oto umbu Yésu

(Matáyo 27:57-61, Máriaiko 15:42-47, Lúka 23:50-56)

³⁸ Simi sındĩ kadra máa née ní, ngĩti o'do ní kóo bo kí irĩné Yoséfa, ni gĩ simi gara bi ndĩsĩni ndólo a Aramatáyo ní. O'do née ni kóo 'yĩ lódú kací Yésu, tí lá ili ené zĩ 'yĩ e ówo a wá gĩ zĩa ngĩrĩ Yúda e ndĩsĩ mēngĩ wo mĩmēngĩ. Zĩ o'do née ñyĩné nderéne ndú'yú Piláto, idí ngũngu a zine 'dí'bi umbu Yésu nderé oto a. ³⁹ Njikodĩmo bi kóo nderé ódro kí Yésu kí ndulũ ní ni kóo kpá bo ore simi bi Yoséfa ni nderé ndũndu'yú gĩ ro 'dí'bi umbu Yésu ní. Zĩ Njikodĩmo ma'dáa 'dí'bi mongú su'bũ bi kí bilámá kágá mindonyo e siminé bi ugunĩ kí tú'dú kesĩ ní kpa gĩ ro nderé s̄sũsũ a ro umbu Yésu. Zíye nderéye kí Yoséfa.

⁴⁰ Simi bi ogunĩ iri ní, zíye 'dí'bi umbu Yésu cĩrĩgbĩ a yeré kí bilámá ká'dá bongó, zíye s̄sũsũ su'bũ mindonyo bi ogunĩ k̄ie ní ro a kací ondú eyé 'bi Yúda e gĩ ro zíye oto wo. ⁴¹ Bi bi kóo ufunĩ Yésu doa née, yáká ni kóo ore. Mĩngĩ yáká ma'dáa iciomo kóo go ore nziyĩné otonĩ aka 'yĩ simi a wá. ⁴² Gĩ zĩa née s̄lĩ bi Yúda e ndĩsĩni yéme royé simi a gĩ ro S̄lĩ 'bi 'Dówũro ní, gĩ zĩ keyĩ née zíye 'dí'bi umbu Yésu 'diya nderé oto a ore.

20

Miürú Yésu gĩ simi umbu

(Matáyo 28:1-10, Máriaiko 16:1-8, Lúka 24:1-12)

¹ Simi s̄lĩ gĩ do kací S̄lĩ 'bi 'Dówũro akpa kí s̄j ndóndó, zĩ Mariya bi gĩ simi gara bi Magidála ní, ñyĩné nderéne s̄j bi

zí Yésu. Ní ógu íri ní, misisilekpe tutú bi gburugbu otóni ngbuturú tara mbotu gu ní, gburugbu oyóni go, bi kací a go fuó. ² Zí kára nées ìnyìné gí ore ngásálúgu roné úku ledre zì 'yìmikása ga bì 'bi Yésu ní, Simúna Pétero e kí ngítì 'yì lódú kací Yésu bì 'búa nì doa kángaya ní. Zía úku ledre zìye kídí, "Máogú ba gí sị bì, ngítì géyì 'yì e 'dì'bioyóni umbu Ngére Yésu gí simi gu go, togú otóni nda wo go 'dáyá yá, máówo wá."

³ Simi bì Pétero uwúnì ledre nées kí ezené nées kenée ní, geré zìye ìnyìyé ngásáye sị bì íri. ⁴ Zí eze Pétero bì ngúru 'yì lódú kací Yésu ngasáni kí Pétero ní, óguútú roné fì ne sị bì íri. ⁵ Simi bì ogú íri ní, zía ndìşini çikí sága lúrúkása bì simi gu. Lurúndiki lá duş bikenyi bongó bì otóni Yésu kía ní.

⁶ Zí Simúna Pétero ngásáogú 'bi ené nda gí 'dá'ba, geré zía ólúne simi gu. Ndiki íri kpá lá duş bikenyi bongó bì otóni Yésu kía ní. ⁷ Zía kpá lúru mbili bongó máa wo bì lo'bu'dutunì komo Yésu kía ní, kó'dú gu 'dí kerí kenée. ⁸ Zí 'yì lódú kací Yésu gáa oguutú roné sị bì íri ní ólúne simi gu. Gí zía bì ogúndiki tí bongó ga gére nées íri ní, zía ngúngu a kídí, ma'dii, Yésu urú go. ⁹ 'Yì lódú kací Yésu owoyemeni aka eyé koo ledre bì simi miéké kúru Lomo bì ya Yésu ní úru gí simi umbu ní wá.

¹⁰ Nda gí ore, zì Pétero ìnyìyé kí ezené nées ndá'balúgu royé 'be.

Yésu 'dodo roné zì Mariya Magidala (Máriko 16:9-11)

¹¹ Zí Mariya Magidala kpá ndá'balúgu roné sị bì íri ndìşì ini ini kí ndalané kpá fú kí lúru bì simi gu. ¹² Zía lúrúndiki maláyika e gbre simi toso 'yìma'dí e, esini royé mbá bikenyi bongó niyí go mindìşiyé kí'dí bì otóni Yésu ní. Ngítì a ndìşì 'bi ené 'dí sị do, ngítì a 'bi ené sị şindí.

¹³ Zí maláyika ga gére nées ndú'yú wo kídí, "Mamá, ndìşì ini ini gí ro 'dì?"

Zí Mariya úkulúgu ledre zìye kídí, "Ngítì géyì 'yì e 'dì'bioyóni umbu Ngére amá gí ona go. Máówo wá togú nderéni nda oto wo ba go 'dáyá yá." ¹⁴ Gí do kací ódro nées, zía óyó roné nì lúru bì káa yá, zía lúrúndiki Yésu kí tóro, owo ené bì ya nées Yésu ní wá.

¹⁵ Zí Yésu nda kpá ndú'yú wo kídí, "Mamá, ndìşì ini ini gí ro 'dì? Sara ndìşì gámásó'do náambi?"

Mariya somú 'bi ené ya nées go o'do bì ndìşì lúru bì kací yáká ba ogú ndìşì ódro nées ne. Zí Mariya úkulúgu ledre zía kídí, "Mongú 'yì, togú 'dì'bioyó wo gí ona yi yá, idí 'dodo a gí ro zima nderéma 'dì'bi ókpó wo."

¹⁶ Geré zì Yésu ndólo wo fuó kídí, "Mariya."

Zí Mariya óyó roné 'diya zía, gí zía owoyeme simi kúru a go kídí, nées Yésu. Zía ndólo Yésu kí tara Aramáyika kídí, "Raboni." Ini ledre gí simi a kídí, "'Yì 'dodo ledre."

¹⁷ Zía úku ledre zì Mariya kídí, "Ndá aka oto şilíyí romá wá, gí zía máókpó aka amá gí zì Babá 'dáa wá. Nderé mu zì 'yì lódú kacima e, mándìşì kpá ndólo yée lúndumá e. Ídí úku ledre zìye yá, máuru gí simi umbu go. Mááyí go yéme romá gí ro ndá'balúgu romá zì 'Buzé bì nì kpá Lomo ezé kése ní."

¹⁸ Nda gí ore, zì Mariya Magidala nderéne úku a zì 'yì ga bì ndìşini lódú kací Yésu ní kídí, "Ngére urú go, máluru wo go cú kí komomá." Zía kpá líkpí ledre ga bì Yésu uku yée zía ní mbá zì 'yì lódú kaciga.

Yésu 'dodo roné zì 'yì lódú kacine e (Matáyo 28:16-20, Máriko 16:14-18, Lúka 24:36-49)

¹⁹ Nda go kí tagá ndulú simi şilí gí do kací Şilí 'bi 'Dówuro zì 'yì lódú kaciga yokoni royé go mbá simi 'dìçí kí'do, zìye 'dútu mbotú kaciyé go ndá ndá gí zì ngírì mingburoko 'yì 'bi Yúda e. Ábuwá Yésu ogú go tóroné dongaráye 'dìçí íri. Niyí óyó komoyé káa yá, gbó ro Yésu. Zía úku ledre zìye kídí, "Lomo idí kise." ²⁰ Zía 'dodo mbiri bì simi şilíne kí wo bì dogború siminè ní zìye. Simi bì 'yì lódú kaciga lurúni kenée ní, zìye idíye mbá kí rokinyi kídí Ngére eyé nda'baogu go.

²¹ Zí Yésu kpá úku ándá ledre zì 'yì lódú kacine ga gére nées kídí, "Lomo idí kise. Káa zì bì Babá kasaogu máa 'dodo ledre ené zì 'yìma'dí e ní, mááyí go kpá kása sée, idísé mu nderé kí 'dódotátá ledre ené zì 'yìma'dí e." ²² Simi bì ukuonzó ledre ga gére go ní, zía lúwú roko'bu 'bi 'Dówú Lomo doyé, zía úku ledre zìye kídí, "'Dówú Lomo idí ndìşì sáká sée. ²³ Kí roko'bu 'bi 'Dówú Lomo bì mái'bí zise nées togú otoómosé ledre go zì 'yì luyú ledre yá, Lomo nì kpá otoómo ledre zía. Togú otoómosé ledre zía wá yá, Lomo otoomo ené kpá ledre zía wá."

Yésu uku ledre zì Tóma

²⁴ Simi şindí kadra bì koo Yésu 'dodo roné zì 'yì lódú kacine ga bì sokó doa gbre (12) ní, ngúruyè bì Tóma ní nda koo ore wá. Gí zía bì Tóma ma'dáa niyí tongo e ní, ndìşini nda ndólo wo, "Máarátongo." ²⁵ Simi bì Tóma nda'baogu dongará lafúne e 'yì lódú kací Yésu ní, zì lafuga máage úku ledre zía kídí, "Luruzé Ngére Yésu go tridri cú kí komozé."

Zí Tóma úku ledre zí lafúne ga gére née kídí, “Íi, ‘búó toḡú málúró bí kací musumári ga bí kóo phephéní wo káe, zíma tátáúzu mbiri phala bí kóo lukuní wo káe ní go, mááyí fú ngúngu ledre bí úkusé née. Toḡú kenée wá, mángúngu amá ledre esé née wá.”

²⁶ Gí do kací sǐlǐ e ñnyí do a gbre (7), ‘yí lódú kací Yésú yokoní royé kpá go mbá ‘dǐcǐ kǐé’do, Tóma ní kóo nda goó bo, mbotú ní kpá mǐ’dútúné. Geré zí Yésú óḡu tóroné dongaráye zía úku ledre zíye kídí, “Lomo idí kǐse.” ²⁷ Zía úku ledre zí Tóma kídí, “Tóma, lúró aka mbiri bí simi sǐlǐma ba, zíyí tátáúzu wo bí dogború simimá ní. Ídí ótoómo kála ledre, zíyí ngúngu a kídí ma’dúí, máúrú go gí simi umbu.”

²⁸ Nda gí ore, zí Tóma úku ledre zí Yésú kídí, “Ma’dúí, áyí Lomo kpá Ngére amá.”

²⁹ Yésú ya zía ní, “Ngúngu ledremá née lá gí zía bí lúró máa go cǐ kǐ komoyí ní? Mongú úndru ní ídí zí ‘yí ga bí ngúnguní ledremá ‘dá’dá zíye kǐ lúró máa kǐ komoyé ní.”

³⁰ Tǔ’dú mingburoko ledre e niyí kóo bo Yésú mengí yée, zí ‘yí lódú kaciga ga gére née kóo lúró yée cǐ kǐ komoyé, tí lá ledre maáge ndaní mbá miékéye simi búkú ba wá. ³¹ Yée ga bí máéké yée simi búkú ba, niyí gí do bí zise ówo yée, zise ngúngu ledre Kírésíto Yésú ma’dáa kídí, ní mbigí Owú ‘bí Lomo. Lomo kasaogú wo do sogo kángá káa do Ngére. Toḡú ngúngusé ledre ené go yá, ní í’bí trǐdǐ bí za fi ní zise.

21

‘Yí lódú kací Yésú ‘dǐ’biní tǔ’dú kénzé e

¹ Gí do kací ngiti géyí sǐlǐ e, zí Yésú kpá ‘dódo ándá roné zí ‘yí lódú kacine e kó’dú mikavu simi Galiláya kǐ ñrǐné Tǐbériya. Ledre ma’dáa mengí kóo roné káa. ² Ngiti géyí ‘yí lódú kací Yésú ga gére née kóo Simúna Pétero kǐ Tóma bí ndǐşǐnǐ kpá ndólo wo Máárátongo ní, kǐ Nataniyele ngiti o’do gí simi gara kǐ ñrǐné Kána simi Galiláya, nda kǐ owú ga bí ‘bí Zebedíya ní, nda kpá kǐ ngiti géyí ‘yí e gbre. Zí ‘yí ga gére née yóko royé go mbá do bí kǐé’do. ³ Zí Simúna Pétero úku ledre zí lafúne ga gére née kídí, “Mááyí ba ndéré ónzó kénzé.” Lafúga ya zía ní, “Bilámáne, nderézé aka yí ezé mu.” Zíye ñnyiyé gí ore nderéye nḡburu do ékíye simi kuṙungba tónó ónzó mbírá simi iní kǐ ndulú née zaá bí dre, ‘dǐ’biní kémbǐ éyí wá.

⁴ Nda goó akpa kǐ phiyí zí Yésú ndéré tóroné do gbúróngó, ‘yí lódú kaciga owoní eyé bí kídí née wo ní wá.

⁵ Zí Yésú ndú’yú yée kídí, “Owú ‘bí amáa e, ‘dǐ’bindíkisé laká yée goó?”

Zíye úkulúgu ledre zí Yésú kídí, “É’e mongú ‘yí, kémbǐ éyí ndaa.”

⁶ Zí Yésú úku ledre zíye kídí, “Ónzó’diyǐsé aka mbírá ma’dáa do sǐlǐse ‘bí anú ásé ‘dǐ’bí kénzé e” Simi bí onzóní ní, zíye ‘dǐ’bí tǔ’dú kénzé e utúasání lálalúgu mbírá née simi kuṙungba wá gí zí miówó a.

⁷ Née ní, zí ‘yí lódú kací Yésú bí ‘búa ní do Yésú kíngaya ní úku ledre zí Simúna Pétero kídí, “‘Yí bí ñrǐ née Ngére Yésú.” Simi bí Pétero uwú ya née Ngére Yésú ní, zía éşilúgu bongó gáa lalaogú gí roné ní do lé’béoguné gí simi kuṙungba ndéréne zí Yésú do gbúróngó ñrǐ. ⁸ Zí ngiti géyí ‘yí lódú kací Yésú idiakání ‘bí eyé cǐkǐ simi kuṙungba ndǐşǐ lálalúgu mbírá bí kǐ kénzé e siminé ní do gbúróngó, gí zía niyí nda kóo go lá mǐtiri miya (100) gí ro gbúróngó. ⁹ Simi bí lalaoguní kénzé eyé e go do gbúróngó ní, niyí lúró bí ní, kotúní pho’dú go, otóní kénzé e go komoa ambata e niyí go kpá mbá nzíiyé.

¹⁰ Zí Yésú úku ledre zí ‘yí lódú kacine ga gére née kídí, “Óḡusé aka kǐ ngiti géyí kénzé ga bí ‘dǐ’bisé yée née giri zima yáa.”

¹¹ Née ní, zí Simúna Pétero ékíne simi kuṙungba lálalúgu mbírá kǐ kénzé ga bí siminé née bí. Kénzé maáge niyí kóo mbá miya kǐé’do kǐ doné cǐ gbre doa sokó do a ota (153). Simi tǔ’dú kénzé ga gére née mbá, komo mbírá ‘decǐ gbawá kǐé’do. ¹² Zí Yésú ndólo ‘yí lódú kacine ga gére née kídí, “Óḡusé mu ánu éyí.” Gí zía bí ‘yí lódú kaciga ga gére née owoyemení go ya née Ngére Yésú ní, ‘yí bí kǐé’do káa zía ndú’yú wo ya áyí náambi ní ndaa. ¹³ Simi bí yokoní royé go ní, zía ‘dǐ’bí ambata í’bí a zíye. Zía kpá ‘dǐ’bí kénzé bí liciní ní í’bí a kací a zíye. ¹⁴ Née kóo go ota ‘dódo ro bí Yésú ‘dodo roné zí ‘yí lódú kacine e simi bí urú gí simi umbu ní.

Yésú í’bí úndru zí Pétero

¹⁵ Simi bí anuonzóní éyí go ní, zí Yésú ndólo Pétero ‘dí sogo zía ndú’yú wo kídí, “Simúna wotǐ Yiwáni, ma’dúí ‘búma ní tí doyí?”

Pétero ya zía ní, “Ngére, ówo bú bilámáne kídí ‘búyí ní domá.”

Yésú ya zía ní, “Ídí mu lúró bí kací minzéré kabǐrǐkǐ amá e.”

¹⁶ Zí Yésú kpá ndú’yú ándá bikéřǐ ndú’yú née kídí, “Simúna wotǐ Yiwáni, ma’dúí ‘búma ní tí doyí?”

Zí Pétero kpá úkulúgu ledre zía kídí, “Ngére, ówo bú bilámáne kídí ‘búyí ní domá.”

Yésú ya zía ní, “Ídí mu lúró bí kací kabǐrǐkǐ amá e.”

¹⁷ Zí Yésu kpá ndú'yú ándá Pétero kídí, “Simúna wotí Yiwáni ma'díi 'búma ni tí doyi?”

Zí simikozo méngi Pétero gi zí ndu'yú bi Yésu ndu'yú wo za 'dényé kí'dí ota ní. Zía ñnyiné úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Ngére, éyí bi k'íe'do káa ya ówo wá ní ndaá. Ówo go bú bilámáne kídí 'búyí ni bo domá.”

Yésu ya zía ní, “Ídí mu lúru bi kaci kábiri'kí amá e.” ¹⁸ Zí Yésu úkulúgu ledre zí Pétero kídí, “Máuku ziyí ma'díi, simi bi kóo áyí aka owúphirangá ní, ndísi yéme royí ziyí ndísi ídíyí drá drá drá. Éyí ga bi íli méngi yéé ní, 'yí úcuómo yíi ndaá gi royé wá. Simi bi ngóko go ní, áyí 'dóko síllyí zí ngíti 'yí ndísiné ne lála yíi ndéré kíyí do bi bi gáa ngará íli ndéré doa wá ní.” ¹⁹ Yésu 'dodo zí Pétero née misi'di bi karanée niyí úfu wo Pétero k'íe gi ro zí 'yima'dí e ndísiyé mbófo Lomo ní. Nda simi bi Yésu ukuasá ledre máa wo née go zí Pétero ní, zía kpá úku ledre kídí, “Ídí lánýá romá Pétero.”

²⁰ Zí Pétero óyó roné káa zí ayi lúru bi sogoné káa yá, zía ónzó komoné ro ngúru ezeyé 'yí lódú kaci Yésu bi 'búa ni do Yésu kíngaya ní. Née wo bi kóo 'dongo roné ndoo gi ro Yésu simi bi kóo niyí ánu odú éyí miánu 'bi tagá ní. Zía ndú'yú Yésu kídí, “Ngére, ambi ni méngi bisinyí ledre née ziyí kenée ba ne.” ²¹ Simi bi komo Pétero utú ro ezeyé née kenée ní, zí Pétero ndú'yú Yésu kídí, “Ngére, sara ezezé ba, éyí bi ni 'bi ené méngi roné zía ní 'di?”

²² Zí Yésu úkulúgu ledre zí Pétero kídí, “Ledre eyí nda zía wá. Togú máili zía ídine tridriné gi simi síndí kadra bi karanée mááyí ndá'baógu simi a ní yá, ni mbá do sílma née ndaá ledre eyí wá. Éyí bi máili ní lá duú, ídí lánýá romá.” ²³ Gi do kaci ódro née ní, zí ledre ángané dongará 'yí lódú kaci Yésu kídí, ezeyé bi 'búa ni do Yésu kíngaya ba uyu 'bi ené lolu wá, ni ídí 'bi ené tridriné za fí. Yésu uku ené kóo ledre née bi kídí o'do née uyu wá ní wá. Uku yí ené kídí, “Togú máili máa, o'do née ni ídí tridriné gi simi síndí kadra bi mááyí ndá'baógu simi a ní, ledre bi 'yí ndaá simi a wá.”

Odu kúru

²⁴ Ba máa Yiwáni bi 'yí lódú kaci Yésu ní. Ledre ga bi simi miéké ledre ba máuku yéé máa. Zée kése owozé mbá bú bilámáne kídí niyí za mbá ma'díi ledre e.

²⁵ Tú'dú ngíti géyí mingburoko ledre e niyí kóo bo Yésu méngi yéé, togú ekéni kóo ledre máa ga gére née mbá yá, 'yí ga bi do sogo kánga ba mbá utúasáni ímbisikpi búku ma'dáa gi do biné wá.

Moko 'bi 'yìmikása e Ledre gi ro búkú 'bi 'yìmikása e

Lúka eké búkú ba ne. Eké wo bi ndìsìní ndólo a Lúka ní kpá ne. Simi búkú ba eké ledre gi ro káa zì bi kóo 'Yìmikása 'bi Yésu ndìsìní ndéré kí úku ledrea zì 'yì e gi do kacia bi nda 'balugu roné go komo ere ní. Mizefi a simi kángá 'bi Yúda e kpá kí kángá 'bi 'yì ga bi ngará ndanì Yúda e wá ní. Eké simi búkú ba ledre gi ro bilámá ledre ga bi 'Yìmikása 'bi Yésu ndìsìní kóo ndéré kí úku yéé simi kángá 'bi Yúda e kpá kí kángá 'bi 'yì ga bi ngará ndanì Yúda e wá ní. Lúka uku kpá ngiti ledre kídí 'Dówú Lomo ní ógú fì zì 'yì ga bi 'yì lódú kací Yésu ní, zia ndìsìné 'dódo bilámá misi'di zíye kpá kí í'bi roko'bu zì manda eyé e.

Simi kápita 1-12 Lúka uku tú'dú ledre e gi ro ledre ga bi 'yìmikása Pétero menjí yéé nda kpá kí ledre ga bi kóo mengìní royé zì 'yì e ga bi ngungunì ledre 'bi Yésu go simi Yerusaléma ní. 'Dówú Lomo ndìsì kóo sáká yéé do tú'dú misi'di e gi ro zíye ówoyéme a kídí Lomo ili zì Bilámá ledre bi gi ro Yésu ní idinì úku a zì kufú rìkí sì do 'yìma'dí e mbá, nda lá dúy zì Yúda e wá. Kápita 13-28 Lúka uku andá kpá ledre kídí 'Dówú Lomo ndìsì kóo sáká 'yìmikása Páwulo zia ndìsìné ndéréne kí úku bilámá ledre nées simi rìkí kángá e káa zì Ásiya, Yúropi odú a simi gara bi Róma ní. Zia kpá úku ledre gi ro kúrú Lomo bi Páwulo kí ngiti géyì lafúne 'yìmikása ndìsìní ndéré kí úku yéé ní. Owoyemezé go bilámáne kídí Páwulo 'dodonì bilámá ledre bi gi ro Yésu ní go zì tú'dú 'yì e simi rìkí ngiti géyì sìnđi kadra e.

Yésu nda'ba komo ere

¹ Áko mongú 'yì Teyófilo, mizefi búkú bi kóo máéké ní, máéké kóo ledre gi ro ledre ga bi Yésu* tonó 'dodo yéé kí yéé ga bi menjí yéé ní, ndéréoguné ² gi simi sìnđi kadra bi Lomo 'di'bilugu wo simia komo ere ní. 'Dá'dá gi zia kóo kí nda'balugu roné komo ere, zia kóo úku ledre kí roko'bu 'bi 'Dówú Lomo zì 'yì ga bi gelé yéé káa do 'yìmikása† ené e ní. ³ Gi do kací 'do'dó bi kóo 'do'dóni Yésu ma'dáa kía, zia úyuné do mbingbungbu kágá, zia kóo úrúne go gi simi umbu, zia 'dódo roné zì 'yìmikása ené e kí'di tú'dú kí s̀l̀l̀ c̀j̀ gbre. 'Dodo kóo roné zíye kí'di

* **1:1** 1:1 Yésu: Ini ledre gi simia kídí, Lomo yomo 'yì e. † **1:2** 1:2 'Yìmikása: Née 'yì ga bi Yésu 'bi roko'bu zíye, zia ndìsì kása yéé ndéré kí menjí moko ené e káa zì úku bilámá ledre ené zì 'yì e, kí s̀k̀p̀i 'yì ndiá e kpá kí ógòyóyó bicayi lomo e gi simi 'yì e ní. ‡ **1:6** 1:6 Ngére: Ndólo bi Ngére ní, ni zì Lomo kpá zì Yésu gi zia niyì gbengrá mbá Lomo kpá Ngére e.

tú'dú née gi ro zíye ówo a kídí ma'dúí née urú go. Zia ndìsìné 'dóoyéme misi'di ledre ga bi 'be Lomo ní zíye. ⁴ Kadra kía'do simi bi Yésu kotrunì royé go do bi kía'do kí 'yìmikása ené e ánu éyì ní, zia úku ledre zíye kídí, "Ndásé aka ìnyì báyi rosé gi simi Yerusaléma gi ona wá. Ídisé ndìsì ona gi simi sìnđi kadra bi Babá ni kása 'Dówúne zise káa do sáká éyì káa zì bi mocú ledre a, zia kóo ndìsìmá úku ledre a zise ní. ⁵ Yiwáni ndìsì 'bi babatiza kí iní, tí lá gi do kací s̀l̀l̀ ca Lomo babátizí sée kí 'Dówúne."

Mindá'ba Yésu komo ere

⁶ Simi bi Yésu kotrunì royé go ndro kí 'yìmikása ené e ní, zíye ndú'yú wo kídí, "Ngére,‡ bi ba ní áyì go ógú í'bilugu ngére 'bi Isiréle e zíye?"

⁷ Zì Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Sìnđi kadra gi ro ledre ga gére ni yì ené do s̀l̀l̀ Babá. Ndaá 'bi ené miutúásane gi ro zise ówo a wá. ⁸ Tí lá ídisé ówo a kídí, 'Dówú Lomo ni ógú ndìsì simisè. Zia ndìsìné í'bi roko'bu zise, zise ndìsìsè úku ledre gi romá kí roko'buné zì 'yì ga bi simi Yerusaléma, kpá kí ngiti géyì bi ga bi simi Yúdaya kí Samáriya ní, zaá gi do odú do sogo kángá mbá."

⁹ Gi do kací bi Yésu ukuonzó lá ledre gi tarané káa ní, tí do komoyé née ní, geré zì Lomo 'di'bilugu wo komo ere. Niyì idí kía ní, yeré ni yì ené go sogo burungú lurúndikinì lolú wo wá.

¹⁰ Simi bi niyì aka fú lá ndìsì lúru lódú kací a kí ndéréokpóne 'dága ní, 'diya káa ní, zì ya'dá e gbre mbá kí bikenyí bongó royé niyì go mítóroyé cigíye kenée. ¹¹ Zì ya'dá ga bi gbre ba úku ledre zì 'yìmikása ga gére née kídí, "Sée 'yì 'bi kángá bi Galiláya ní, éyì bi tórosé ndìsì lúru bi gi roa komo ere ní 'di? Yésu bi Lomo 'di'bilugu wo gi zise komo ere née, ni karanée ndá'baogú cé káa zì bi lúrusé wo kí ndéréokpó komo ere née ní."

Gelénì 'yì do bi kací Yúda

¹² Gi ore, zì 'yìmikása e ndá'balugu royé gi do Landa bi ndìsìní ndolo a Olivá ní, simi Yerusaléma. Landa máa née ni kilomíta kía'do gi simi Yerusaléma. ¹³ Simi bi nda'baogunì simi gara íri ní, zíye ékí okpóye geré 'dága simi 'dìcì bi o'borongóni do ezené kí'di bi kóo ndìsìní ndìsì ní. 'Yì ga bi kóo ore ní niyì kóo, Pétero, Yiwáni, Yakóbo e kí Andiriya, Phílipo e kí Tóma, Batilimáyo e kí Matáyo, Yakóbo wotí Alafáyo, Simúna ngúru 'yì ga

† **1:2** 1:2 'Yìmikása: Née 'yì ga bi Yésu 'bi roko'bu zíye, zia ndìsì kása yéé ndéré kí menjí moko ené e káa zì úku bilámá ledre ené zì 'yì e, kí s̀k̀p̀i 'yì ndiá e kpá kí ógòyóyó bicayi lomo e gi simi 'yì e ní. ‡ **1:6** 1:6 Ngére: Ndólo bi Ngére ní, ni zì Lomo kpá zì Yésu gi zia niyì gbengrá mbá Lomo kpá Ngére e.

bi kí 'bú káṅgá eyé 'bi Isiréle e doné ní, nda kí Yúda wotí Yakóbo. ¹⁴ Zí 'yìmikása ga gére nées ndíṣí ndíṣí kótrṣ royé tríé do bi kíé'do íni ini zí Lomo kací kadra mbá. Ndíṣíní kóo ndíṣí íni ini máa nées ndro kí ngítí géyí kará e nda kí Mariya mbága Yésu kpá kí lúndu Yésu maáge.

¹⁵ Gí do kací owú sílǐ cúku'déé, zí 'yí e míya kíé'do doa cí kéré a yée ga bi ṅuṅṅuní ledre 'bi Yésu go ní kótrṣ royé do bi kótrṣo 'bi ini zí Lomo. Zí Pétero ñnyíoguné 'dága ódróné zí 'yí ga bi kótrṣnǐ royé nées kídí, ¹⁶ "Owú 'bi babá e, miéké kúru Lomo ogu go ma'dú káa zí bi kóo 'Dówú Lomo ukú'bí zí Dawídí éké a gí ro Yúda bi kóo utú káa do manda 'dá'dá zí 'yí ga bi kóo 'di'biní Yésu ní. ¹⁷ Yúda ni kóo ṅúru 'yí gí dongaráze. Geléní kóo wo káa do ezezé simi moko bi azé simi a ba ní."

¹⁸ Gí zí késí bi kóo Yúda owo gí simi bisinyí miméngí ledre ené ní, simi bi kóo ingiónzó roné zía útúlóko siminé ní, zí manda 'bi Yúda e kóo ugú bi bi kóo ingiónzó roné doa nées óto umbua simi a. ¹⁹ 'Yí ga bi kóo simi Yerusaléma ní uwúní kóo ledre nées go za mbá. Zíye ndíṣiyé ndólo bi máa nées kí tara Aramáyika kídí Akeledáma, ini ledre gí simia kídí, Bi 'bi óto Umbu e.

²⁰ Zí Pétero tátáne 'dá'dá kí ledre kídí, "Ní miéké nées simi Ke'bi 'bi Dawídí kídí, "Be 'bi ené idí idí káa do tobó, 'yí ndíṣí simi a ndaa.' Ní kpá miékéne kídí, 'Ngítí 'yí idí 'dí'bi moko kací a ne.'

²¹ "Bi go kenée ní, ni miútúásáne zíze géle ṅúru 'yí gí dongaráze bi azé kú kéye simi síndǐ kadra bi kóo Ngére Yésu ni dongaráze ní, ²² tónóne gí simi síndǐ kadra 'bi Yiwáni Babatáza zaá gí simi síndǐ kadra bi Lomo 'di'bilugu Yésu gí zíze komo ere simi a ní. Gí ro zí 'yí máa nées ídine 'yí bi lurú miúru Yésu gí simi umbu go cú kí komoné ní."

²³ Gí ore, zí 'yìmikása e kí ngítí géyí 'yí ga bi ṅuṅṅuní ledre 'bi Lomo go ní í'bi somú ledre eyé gí ro ya'dá e gbre Yoséfa bi ndíṣíní kpá ndólo wo Barasába (bi owoyemení wo kpá kí írja bi Zúsuto ní) kí Matíya. ²⁴ Zíye ótú doyé íni ini zí Ngére Yésu kídí, "Ówo mimbé'de 'yí e mbá bú mikékerja. Ídí nda mu 'dódo 'yí bi gí dongará ya'dá ga bi gbre ba wo bi géle wo go ²⁵ gí ro zía ídine káa do 'yìmikása do bi kací Yúda bi kóo ootomo moko zía ndéréne do bi ené bi ili ní." ²⁶ Gí do kací ini zí Lomo, zíye ónzó gbégbéS gí ro géle kémǐ 'yí gí dongará ya'dá ga gére nées. Zí

gbégbé útúne zí Matíya. Do go géle wo káa do ṅúru 'yìmikása yata yée máa ga bi kóo sokó doa kíé'do (11) ní.

2

'Dówú Lomo ogu do 'yí e simi Yerusaléma

¹ Simi bi síndǐ kadra 'bi Pénitakote* utúásá ní, zí 'yí ga bi ṅuṅṅuní ledre 'bi Yésu go ní kótrṣ royé mbá do bi kíé'do simi Yerusaléma. ² Niyí idí kíe ní, zí gborṣ éyí ówúne gí komo ere káa zí gborṣ mongú síli bi káa zí miğombí ní simi 'díçí bi kóo niyí simi a ní. ³ Simi ledre bi ndíṣí méngí roné ba ní, zíye lúrundiki éyí káa zí miğalánga mbílí pho'du ní. Zí éyí bi káa zí mbílí pho'du ba ífi báyi roné do 'yí ga bi ṅuṅṅuní ledre 'bi Yésu go ní za mbá. ⁴ Gí do kací ledre bi méngí roné kenée ní, zí 'Dówú Lomo í'bi roko'bu zíye, zíye tónóye ódroyé simi ngítí géyí tara e káa zí bi 'Dówú Lomo 'dodo zíye ní.

⁵ Simi síndǐ kadra máa kóo nées ní, tú'dú Yúda ga bi ṅuṅṅuní ledre 'bi Lomo go ní, niyí kóo bo oguní simi Yerusaléma ore gí do bi e do sogo káṅgá za mbá. ⁶ Simi bi 'yí ga gére nées uwúní mongú gborṣ éyí bi owú nées ní, zíye údúyé mbá ṅgásáye do bi bi ledre ba méngí roné doa ní. Zíye ndíṣí ónzó komoyé gí zía ledre ga bi 'yí ga bi ṅuṅṅuní ledre 'bi Yésu go ndíṣíní úku a ní, ndíṣíní úwú a tí káa zí ndíṣíní úku ledre nées simi tara éyí ní.

⁷ Zí tarayé ídríne mbá miđrǐ gí zí ledre bi méngí roné nées. Zíye ndíṣiyé ódroyé dengbiye kídí, "Yí ga ba niyí mbá gí simi Galíláya méngí káa be 'di zíye ndíṣí ódroyé simi tara ezé? ⁸ Éyí bi méngí roné ní 'di. Bi uwúzé nda ledre ga bi ndíṣíní úku yée tí káa zí ukuní simi tara ezé ní? ⁹ Bi oguzé 'bi ezé yí ezé zaá gí simi káṅgá ga bi Pátíya, Medíya kí Elamítí, kpá zaá gí simi Mesopatómíya, Yúdáya nda kí Kapadósiya, kpá gí simi Pánato kí Ásiya, ¹⁰ ngítí géyí oguní 'bi eyé gí simi Pharagáyí, Pamafliya kí gí simi Ízibiti kí bi ga bi simi Líhíya gbóo kí Seréna ní. Ngítí géyí oguní 'bi eyé gí simi mongú gara bi Róma ní, ¹¹ gba Yúda e kí ngítí géyí kúfú ga bi oyólo'bóní royé káa do 'yí ga bi 'yí ṅuṅṅu 'dódo ledre 'bi Yúda e ní, kí ngítí géyí ga bi oguní 'bi eyé gí simi Kuréto kí Arábiya ní, uwúzé ledre ga bi ndíṣíní úku yée kí tara ezé gí ro mongú ledre bi Lomo méngí ba mbá bú." ¹² Gí zí ledre nées ní, zí tarayé ídríne mbá miđrǐ. Zíye ndíṣí ónzó

1:20 1:20 Ke'bi 'bi Dawídí e 69:25

1:20 1:20 Ke'bi 'bi Dawídí e 109:8

§ 1:26 1:26 Ónzó gbégbé: Ba misi'di

bi kóo Yúda e ndíṣíní géle 'yí kíe gí moko 'bi Lomo ní.

* 2:1 2:1 Síndǐ kadra 'bi Pénitakote: Nées sílǐ cí gbre doa sokó gí do kací Umbuokpó. Yúda e ndíṣíní ógu simi sílǐ nées simi Yerusaléma í'bi mizefí éyí eyé ga bi gí yáká ní zí Lomo. Ólo Léví e 23:15-21.

komye kací ledre bi mengi roné née ní, owo 'di'biní mbí éyí bi mengi roné ní wá. Zíye ndiši ndú'yú ló'bo royé dengbiye kídí, "Ini ledre gi simi ledre bi mengi roné ba 'di?"

¹³ Zí ngíti géyí 'yí e gi dongaraye fóló 'yí ga bi ngunḡuní ledre 'bi Yésu go née kídí, "Yí ga gére née koyóní yí eyé mikóyó."

Pétero odro zí 'yí e kadra Pénítakote

¹⁴ Zí Pétero e kí lafúne 'yjmikása ga bi kóo sokó doa kí'edo (11) ní ñnyíoguyé 'dága. Zí Pétero úku ledre kí mongú kúrú zí tú'dú 'yí ga bi kóo kotruní royé ní kídí, "Lafúma e Yúda e kí 'yí ga bi ndišiní ndiši simi Yerusaléma ona ní, índisé aka mbilise zíma yáa gi ro zíma úku 'dódo ini ledre simi ledre bi mengi roné ba zise. ¹⁵ 'Yí ga ba ní koyóní eyé e wá. Ba aka lá sındí kadra ñnyí doa eso kí phiyí. ¹⁶ Yí ené ba ledre bi kóo nébì Yúwele uku ledre gi roa kídí,

¹⁷ " 'Lomo uku ledre kídí, simi odu sǐlǐ, Mááyí karanée kásaógu 'Dówúma zía ógu ndišiné simi 'yí e za mbá.

Wotise e kí nyise e niyí karanée ndiši úkutátá ledre gi romá zí 'yí e, phirangá esé e niyí karanée lúrúndiki éyí ga bi niyí méngí royé ní 'dá'dá gi zíye kí méngí royé, zí ngoko 'yí e ndišiyé 'dú'duru bi Mááyí ógu kíe doyé ní.

¹⁸ Gba 'yí kasa amá e, ya'dá e kí kará e Mááyí karanée kása 'Dówúma zía ógu ndišiné simiyé simi kadra bi ní útúásá ní gi ro zíye ndiši úkutátá ledre amá zí 'yí e.

¹⁹ Mááyí karanée méngí mingburoko ledre e komo ere kí ngíti géyí do sogo kángá ona gi ro zía 'dódo roko'bu amá zí 'yí e.

Simi bi karanée ledre máa née ni ndiši méngí roné do sogo kángá ona ní, okó ní útú zí sáma 'yí e kúkúne, pho'du kí mongú cika ní idí lǐrǐ do bi e mbá.

²⁰ Komo kadra ní ñlǐ zí mituluru útúne mbuḡ, zí komo éfé óyóló'bo roné bikesine káa zí sáma ní.

Ledre ga gére née niyí méngí royé 'dá'dá gi zí mongú sǐlǐ 'bi Ngére Lomo kí óguné.

²¹ Gi ore, 'yí bi ní ñni ini zí Ngére Lomo ní, Lomo ní tí yómo wo.'

²² "Lafúma e Isiréle e, idísé úwú ledre bi mááyí úku a zise ba. Yésu 'yí 'bi Nazeréta ní kí roko'bu 'bi méngí mingburoko ledre

zine, káa zí bi 'dodo roné go zise simi ledre ga bi ndiši méngí yée kí roko'bu bi Lomo i'bi zía ní. Ówoyemesé bú bilámáne káa zí bi kóo ndiši méngí yée dongarase ona ní. ²³ Kací miyeme ledre 'bi Lomo, ótoómo kóo Yésu do sǐlǐse gi ro zise i'bo wo zí 'yí lúyú ledre e phéphé wo zía úyuné do mingbunḡbu kágá. ²⁴ Bi kenée ní, Lomo uru wo go gi simi umbu gi zía Yésu útúásá idí sǐ sǐlǐ roko'bu 'bi umbu wá. Cakaba ba ní, Lomo oto yí ené wo go zía idíne kí ro doné. ²⁵ Dawidi eké kóo owú 'bi mbágá ledre go kpá kenée gi ro Yésu ya Yésu ní gú úku ledre kídí,

" 'Máowó bú kídí Ngére Lomo ní gbóo kima kací kadra mbá.

Gi zía bi ní gbóo kima ní, máútúásá éré ngiri gi zí ledre e wá.

²⁶ Gi zí kényí née ní, rokinyi ucu go do mimbé'demá,

gba ódro ga bi ndišiní ólúógu gi taramá ní niyí mbá ódro 'bi rokinyi. Káa zí bi mááyí ba ní, mimbé'demá idri go nzoó kací óto komo bi kóo mándiši óto a ní,

²⁷ gi zía útúásá ótoómo máa simi bi wá, útúásá kpá ótoómo 'Yí eyí bi lúyú ledre ndaa roa wá ní ényené wá.

²⁸ Bi kenée ní, 'dódo misi'di tridri go zíma, gi ro zise ndišizé kényí simi rokinyi bi za fí ní.'

²⁹ "Owú 'bi babá e, máúku ba wo zise fúo kídí, bulúnduzé ngére Dawidi bi 'yí e owoní wo mbá bú ní, uyu kóo do óto bi zía, bi ní zía karaba bo do sogo kángá ona.

³⁰ Owozé bú kídí Dawidi uku ené kóo ledre ga gére née gi ro kuḡu'bu'ne wá. Tí lá ní yí ené kóo nébì, owo bú kídí Lomo mocú kóo éyí go zine. Lomo mocú ya née ní gú karanée óto nguru bulúndu Dawidi káa do ngére káa zí Dawidi ní. ³¹ Dawidi owo yí ené kóo ledre bi Lomo ní méngí a ní go 'desí 'dá'dá. Née sǐ ledre bi kóo uku ledre kídí, Lomo ní úru Kírésito' gi simi umbu gi zía ní. Lomo útúásá ené ótoómo wo simi bi wá, útúásá kpá gbawá ótoómo wo zía ényené.

³² "Bi kenée ní, Lomo uru Yésu go gi simi umbu. Lurúze ledre bi mengi roné née go ma'dii cú kí komozé. ³³ 'Bua Lomo, i'bi mongú undru go zí Yésu ma'daa gi ro zía idíne mindišiné do sǐlǐ 'bi anú 'bi 'Buné Lomo. Lomo i'bi kóo roko'bu 'bi 'Dówúne go zí Yésu káa zí bi kóo mocú ledre a zía ní. Ledre bi lúrúsé kí wo bi úwúsé wo ba ní, yí ené née 'Dówú Lomo bi Yésu kasa zía ógu ndišiné simizé ní. ³⁴ Ndaa 'bi ené bi kídí Dawidi nderé kóo komo ere, zía kóo uku ledre kídí,

“Ngére Lomo uku ledre zí Ngére amá Kírésìto kídí,

“Ndìsì do sīlìma 'bi anú ona,
 35 gī simi sīndì kadra bi Mááyí óto ezeokóyí e mbá
 sī sīndìyí káa zí owú gbá'dá bi ndìsì óto sīndìyí doa ní.”

36 “Bi go kenée ní, sée 'yì 'bi Isiréle e, ídísé ówo a ma'dú kídí, Yésu bi phéphésé wo do mīngbūngbu kágá nées ní, ni ne wo bi Lomo oto wo zīye ídīye kéne káa do Ngére kpá Kírésìto dozé ní.”

37 Simi bi 'yì ga gère nées uwúní ledre bi Pétero uku zīye kenée ní, zì mīmbe'deyé 'dəcíné 'duo tū. Zīye ndú'yú Pétero e kí ngítí géyí lafúga 'yìmikása e kídí, “Owú babá e, azé nda mēngí go 'dì?”

38 Zí Pétero úkulúgu ledre zīye kídí, “Sée mikékerja mbá, ídísé ótoómo kí lúyú ledre. Do hábátzì sée kí ìrì Kírésìto Yésu^g gī ro zì Lomo lúluóyó lúyú ledre esé. Gī ore, Lomo ni í'bí tákpásìlì bi 'Dówúne ní zise. 39 Ledre bi kóo Lomo mocú wo ní, ni kóo gī rosé kí owú 'bi esé e, kí 'yì ga bi niyí gbála gī ro Lomo ní kí yée ga bi Ngére ezé Lomo ndolo yée káa do 'yì ené e ní.”

40 Zí Pétero úku tū'dú ledre ga bi o'buóbú ní zīye. Zía ndéndì roné zīye kídí, “Mé ba ní, ídísé wo ndú'yú Lomo gī ro zise ómosé káa bi Lomo ní 'dó'do sée simi bi ni 'dó'do 'yì ga bi 'yì lúyú ledre e ní.”

41 Gī ore 'yì ga bi ngunguní ledre bi Pétero uku ní, zīye óyóló'bó somú ledre eyé do í'bi babatiza zīye. 'Yì ga bi kóo oyóló'bóní somú ledre eyé simi kadra máa bi kóo nées ní, niyí kóo mbá álfu ota.

42 Nda gī do kací a bi oyóló'bóní somú ledre eyé ní, zīye í'bí royé ndìsì ówoyème ledre gī ro Yésu gī zì 'yìmikása ené e, zì ndìsì eyé kí ánu éyí miánu 'bi sómúndiki ledre umbo Ngére Yésu kí ini zì Lomo ídine ndro do bi kje'do.

Ndìsì 'bi 'yì ga bi ngunguní ledre 'bi Lomo go ní

43 Zí 'yì ga bi simi Yerusaléma ní ñnyiyé mbá ndìsì óto úndru Lomo gī zì roko'bu bi ndìsì í'bí a zì 'yìmikása e ndìsìyé mēngí mīngburoko ledre e kīe kací kadra e mbá ní. 44 Bi kenée ní, zì 'yì ga bi ngunguní ledre Yésu go ní kótrū royé zīye ndìsìyé mēngí ledre eyé e kací kadra mbá ndro. 45 Zí 'yì ga bi ngunguní ledre 'bi Yésu go ní ndìsìyé togú uguoyóní éyí eyé e go yá, zīye ndìsìyé ífí kēsìye dongaraye miútuásane kpínì kací éyí bi 'yì ilí wo ní. 46 Kací kadra mbá zīye ndìsìyé kótrū royé do ligá 'Dìcì 'bi Lomo,[§] ngítí géyí yá 'be 'bi eyé e

ndìsìyé ánu éyí miánu 'bi sómúndiki ledre umbo Ngére Yésu kí mongú rokinyi do mīmbe'deyé. 47 Simi bi ledre nées ní ndìsì mēngí roné kenée ní, zīye ndìsìyé kófó ìrì Lomo. Zí 'yì ga bi simi Yerusaléma ní mbá ndìsìyé óto 'bú ledre bi ndìsìni mēngí a nées doyé. Nda gī zì kēyí nées ní, zì Ngére Yésu ndìsìné 'dì'biógú ngítí géyí yata 'yì e gī ro zīye ómoyé.

3

Pétero yomo o'do bi migigiri ní

1 Kadra kje'do zì Pétero e kí Yiwáni ñnyiyé ndéréye simi 'Dìcì 'bi Lomo simi sīndì kadra ota (3) gī do kací yana kadra simi bi 'yì e niyí go mbá ìrì ndìsì ini ini zì Lomo ní. 2 Simi bi oguní ku mbotū bi ndìsìni ndólo a Mbotū Lámá ní, zīye ndiki o'do bi arání wo kú migigiri ní ore. 'Yì e ndìsìni ìmbioto wo ore gī ro zia ndìsìné ómbo kēsì gī zì 'yì ga bi ndìsìni ndéré ini ini zì Lomo do ligá 'Dìcì 'bi Lomo ore ní.

3 Simi bi onzó komoné ro Pétero e kí Yiwáni kí olú simi 'Dìcì 'bi Lomo ní, zia ñnyine ómbo kēsì gī zīye. 4 Zí Pétero e kí Yiwáni lúru wo gbóo, zì Pétero úku ledre zia kídí, “Lúru aka bi zize yaa.” 5 Zia sīkpi komoné lúru yée kí sómú ledre bi yaá niyí go í'bí éyí zine.

6 Simi bi ni go gbóo ndìsì lúru yée ní, zì Pétero úku ledre zia kídí, “Kēsì ndaa 'bi ené zima wá, éyí bi Mááyí í'bi a ziyí ní ní, kí ìrì Kírésìto Yésu 'yì bi Nazereta, ñnyiógu mu 'dága ziyí tónó ndéréyí do sīndiyi.” 7 Gī do kací ledre bi Pétero uku nées ní, zia sīkpi o'do bi migigiri nées 'dága kí sīlìne 'bi anú. Sīndiga kí komo rigiga ga bi kóo ngará roko'buyé ndaa ní, zīye geré ídīye eyé kí roko'buyé. 8 Zia ñnyiógu tóroné 'dága, zia tónóne gámálící roné do sīndine. Gī ore zīye olúye ndro kí Pétero e kí Yiwáni do ligá 'Dìcì 'bi Lomo ní go mindéréne ndìsì kí lé'bélící roné kí kófó ìrì Lomo. 9 Simi bi 'yì e luruní wo ní go mindéréne kí ndìsì kófó ìrì Lomo ní, 10 zīye ówoyème ledre gī roa kídí, ba tí o'do bi ndìsì ómbo éyí ku mbotū 'Dìcì 'bi Lomo bi ndìsìni ndólo a Mbotū Lámá ona ba. Zí tara 'yì e ìdrīne mbá miđrī gī zì mongú ledre bi mēngí roné zia nées.

Ledre bi Pétero uku zì 'yì e ní

11 Gī zia bi o'do nées lanyá nda go fú lá ngónó ngónó do kací Pétero e kí Yiwáni ní, zì tara 'yì e ìdrīne mbá miđrī. 'Yì e owo 'dì'biní mbí éyí bi niyí mēngí a ní wá. Zīye úduyé mbá ngásá lódú Pétero e kí Yiwáni

2:35 2:35 Ke'bi 'bi Dawídi e 110:1 § 2:38 2:38 Kírésìto Yésu: Ini ledre gī simia kídí, 'yì bi Lomo gelé wo káa do

Ngére ní. Yésu, ledre gī simi ìrì nées kídí, ómo, 'yì yómo 'yì e. § 2:46 2:46 'Dìcì 'bi Lomo: 'Dìcì máa wo nées ní dujú kje'do simi Yerusaléma. 'Yì 'dáná éyí e ndìsìni lengbe 'dáná éyí simia gī zia Lomo ní ore, gī ro zia ótoómo lúyú ledre 'bi 'yì e.

sị mbílí 'dịçj bi ndịsịnị ndólo a Mbílí 'dịçj 'bì Solomóná ní. ¹² Simi bi Pétero lurú nda ledre ba káa ní, zía úku ledre zíye kídí, "Lafúma Isiréle e, tarasé idrj kí lúrú ledre bi menjí roné zí o'do ba gí zí 'dì? Éyì bi ndịsịsè ndá'ba kí lúrú zée kenée gí zía ní 'dì? Sómùsè 'bì esé kídí roko'bu bi o'do nées ñyioḡu kíe do sịndjine nées oḡu gí zíze? ¹³ Máuku zise ma'di, éyì bi menjí roné nées, Lomo bi kóo ndịsị lúrú bi kací bulúndusé Abarayáma, kí Isáka e nda kí Yakóbo ní, i'bí kóo mongú undru go zí 'yì 'bì moko ené Yésu. Zise kóo 'dì'bi wo i'bí a zí ngére ga bi do sogo kángá ona ní gí ro do úfu a, zise kpá ásisé gí roa simi bi 'dì'bioguní wo k'ódú Piláto ní, tí bi kóo Piláto ayi go i'dí sịlìne gí roa ní. ¹⁴ Tí 'yì bi ngará lúyú ledre ndaá roa wá ní, zise ásisé gí roa yaá Piláto ídì 'dì sịlìne gí ro 'yì bi kóo úfu 'yì e ní. ¹⁵ Zise ñyisè úfu 'yì bi ní ne misì'di trjdrj bi za fi ní. Bi ba ní, Lomo úru wo gí simi umbu go. Lurúze wo go cù kí komozé. ¹⁶ Gí zía bi ngunguzé ledre Yésu ní, o'do bi migigírj bi lúrúsé wo karaba go kí sanáne bilámáne filo nées ní gí zí roko'bu 'bì Yésu. Ngungu ledre Yésu oto wo ne zía ídine bilámáne káa zí bi lúrúsé wo nées ní."

¹⁷ "Owú 'bì babá e, máówo bú kídí ledre bi méngisè kí manda esé e zí Yésu nées ní, gí zía bi ówosé esé yaá ní 'Yì yómo 'yì e ní wá. ¹⁸ Ledre nées ní oḡu go té do ledre bi kóo Lomo ukui'bi tara nébì e 'desj gí ro zíye úkutátá a ya Kírésjto bi Lomo ní kása wo ní ñí 'dó'dó mi'dó'dó, simi oḡu a zía úyúné. ¹⁹ Bi kenée ní, ídísé mu ótoómo kí lúyú ledre, zise ndịsịsè méngj duḡ ledre bi ní oto Lomo zía ídine kí rokinyi kise ní gí ro zía lúluóyó lúyú ledre esé, gí ro zise ídise kí rokinyi gí zía. ²⁰ Togú ótosé Lomo go zía ídine kí rokinyi, sịndj kadra ní oḡu, zía kása Kírésjto Yésu bi kóo gelé wo go 'desj káa do Ngére ní zise. ²¹ Gí zí keyj nées ní, Yésu ní aka ndịsị fú komo ere gí simi sịndj kadra bi togú Lomo óyóló'bó ledre e go mbá mikándayé ní. Lomo ukui'bi kóo ledre nées go 'desj tara nébì ené e yaá ídini úkutátá a zí 'yì e. ²² Músa ukú kóo kídí, 'Ngére esé Lomo ní karanée kásaóḡu nébì zise káa zí bi kása máa ní gí dongará 'yì esé e. Ledre ga bi mbá ní úku yée zise ní ídísé úwú yée zise ngungu a. ²³ 'Yì máa yée ga bi uwúní ledre gí tara nébì máa nées wá ní, Lomo ní 'dì'bióyó yée gí dongará 'yì

ené e 'dá'ba.'

²⁴ "Ma'di, nébì e mbá tónóne gí simi sịndj kadra 'bì nébì Sámele, ndéréóḡuné gí ro lafúga nébì ga bi kóo gí do kací a ní, ndịsịnị kóo go úkuoḡu tí fú lá ledre ga bi ndịsị méngj roné do sịlì ga ba ní ní. ²⁵ Miyéme ledre bi Lomo yeme kpurú gí simi nébì ené e ní, ní gí rozé kése mbá, ásé ndiki miyéme ledre bi Lomo yeme kí bulúndusé ní. Káa zí bi kóo uku go zí Abarayáma kídí, 'Kpurú gí simi bulúnduyé e, Mááyí karanée i'bí undru zí rjki sị do 'yima'dí e do sogo kángá ona za mbá.' ²⁶ Gí zí keyj nées ní, zí Lomo géle 'yimikása ené Yésu zía kasaütü wo zise Isiréle e, gí ro zise ótoómo kí méngj bisinyi ledre gí ro zí Lomo i'bí undru zise."

4

Yúda e 'dì'binì Pétero e kí Yiwáni

¹ Simi bi Pétero e kí Yiwáni niyí aka çkji ndịsị úku ledre máa bi menjí roné ba zí 'yì e ní, ve, zí 'yì 'dáná éyì e kí manda 'bì 'yì ga bi ndịsịnị 'bá'ba 'Dịçj 'bì Lomo ní kí Sadukáyo e * óḡuyé. ² Zí komoyé ésjne 'duo káa zí so pho'du ní gí zía bi 'yimikása ga gére nées ndịsịnị 'dódo ledre zí 'yì e kí ndịsị úku ledre kídí 'yì e niyí urú gí simi umbu cé káa zí bi Yésu urú gí simi umbu ní. ³ Zíye 'dì'bi Pétero e kí Yiwáni gí zía bi kóo go kí tagá ní, do bándá yée simi sịginj zaá gí kí phiyj. ⁴ Abú kenée ndotó, tú'dú 'yì máa yée ga bi uwúní ledre bi gí tara Pétero e kí Yiwáni zíye go ngungu ledre Yésu ní, zíye éye óḡuyé za álifú ñyì.

⁵ Simi bi bi aráló'bó roné ní, zí manda 'bì Yúda e kí mingburoko 'yì eyé e kí 'yì 'dódo lorú e kótrü royé mbá simi Yerusaléma. ⁶ Mongú 'yì 'dáná éyì' bi kí irjné Ána ní niyí kóo bo kí Kayáfa, Yiwáni e kí Alakizánde nda kí ngiti géyì 'yì e gí tara mbotü 'bì mongú 'yì 'dáná éyì niyí kóo za mbá bo do bi kótrüro máa nées ore. ⁷ Zíye 'dì'bióḡu Pétero e kí Yiwáni kó'düye do ngbanga. Zíye tónó ndú'yú yée kídí, "Ówosé roko'bu bi méngisè ledre ba káe ní gí 'da? Méngisè ledre máa nées kí roko'bu 'bì ambi?"

⁸ Zí Pétero úkulúgu ledre zíye simi roko'bu 'bì 'Dówú Lomo kídí, "Sée manda ezé e kí ngiti géyì mingburoko 'yì e, ⁹ togú ndịsịsè ndú'yú zée ba gí ro bilámá ledre bi menjí roné zí o'do bi migigírj ba gí ro zise ówo misì'di bi sịndjia eme doa ní ya, ní

3:23 3:23 Gbre lorü 18:15,18,19 **3:25** 3:25 Doşj éyì e 22:18, 26:4 * **4:1** 4:1 Sadukáyo: Nées ngiti géyì Yúda ga bi ngará ndití'dofuní do lorü bi Músa eké ní wá ní. Tí lá ngunguní eyé bi kídí lomo ro 'yima'dí e ní bo, maláyika e niyí bo, 'yì e úru gí simi umbu bú ní wá. Ólo Moko 'bi 'yimikása e 23:6-8. † **4:6** 4:6 Mongú 'yì 'dáná éyì: Mongú 'yì 'dáná éyì romo do manda 'bì 'yì 'dáná éyì e zí Lomo. Ndịsị lengbe ólú duḡ ne simi 'dịçj bi Mongú Bi 'bì Lomo simi 'Dịçj 'bì Lomo ní gí ro 'dáná éyì zí Lomo kí'di kéréj simi simibi kje'do. Ndịsị 'dì'bi sáma bangá bi ongoonzóni gí ro 'dáná a zí Lomo ní ólú kje 'dịçj iri gí ro zí Lomo ótoómo lúyú ledre 'bì 'yima'dí e.

bilámáne. ¹⁰ Sée 'yì 'bi Isiréle e mbá, ídísé ówo a kídí o'do bi ní mítóroné kó'dúse go bilámáne ba ní, ni gi zì roko'bu 'bi Kírésìto Yésu 'yì 'bi Nazeréta bi kóo phéphésé wo zía úyúné do mǎngbǔngbu kágá zì Lomo úru wo gi simi umbu ní. ¹¹ Ekéni kóo ledre go gi roa simi miéké kúrú Lomo kídí, "Tutú bi sée 'yì ó'bó 'dìcì e ásisé gi roa ní, ogu nda yì ené go tutú bi kí ledrené owóowó ní."

¹² Do sogo kángá ba mbá, ngíti 'yì bi zía yómo zée ní ndaa 'bi ené wá. Ni dujé néesé 'yì yómo zée."

¹³ Simi bi mǎngburoko 'yì ga gére néesé lurúni ngírì ndaa ro Pétero e kí Yiwáni kí úkulúgu ledre kací ndu'yú eyé wá ní, kí ówo a bi yaá oloní eyé ledre kpá wá ní, zì tarayé ìdrìne mbá mǎidrì. Zíye ówo a ma'dú kídí ya'dá ga ba ní niyí 'yì lódú kací Yésu. ¹⁴ Gi zía bi o'do bi migigírì bi yomoní wo ba ní nda go tí mítóroné kó'dúye kenée ní, éyì bi zíye méngì a ní ndaa. ¹⁵ Gi ore, zì manda 'bi Yúda e úku ledre zíye kídí idíní 'dì'bióyó Pétero e kí Yiwáni nda kí o'do bi yomoní wo néesé kí kó'dúye gi ore 'dá'ba. Nda néesé ní, zì mǎngburoko 'yì 'dècì ngbanga ga gére néesé tónóye ndómo tarayé dongaraye. ¹⁶ Azé méngì kí ya'dá ga gére néesé 'dì? 'Yì ga bi simi Yerusaléma ona ní owoní go mbá kídí mongú ledre bi méngì roné ba méngìni ye, 'yì bi ní kála a ní ndaa. ¹⁷ Éyì bi ní bo ní, káa bi ledre Yésu ní báyi zì 'yì e mbá, idízé mada yée ndaní lolu fú lá ndìsì kí ìrì Yésu tarayé wá.

¹⁸ Zíye ndólólúgu Pétero e kí Yiwáni ìri mada yée kídí, gi do kací ledre ba ní, ndásé lolu ndìsì ódro togú mbú 'dódo ledre Yésu zì 'yì e wá. ¹⁹ Gi zì ledre néesé ní, zì Pétero e kí Yiwáni úkulúgu ledre zíye kídí, "Ídísé mu ìfiyème simi ledre bi ní ma'dú do komo Lomo ní, idízé ndìsì méngì ledre kací kúrúse togú mbú kací kúrú Lomo? ²⁰ Ukuzé zise ma'dú, utúasázé ezé ótoómo kí úku ledre bi lurúze go cù kí komozé kí wo bi uwúze kpá go cù kí mbílize ní zì 'yì e wá."

²¹ Gi do kací mada bi mǎngburoko 'yì ga gére néesé madaní Pétero e kí Yiwáni ní, zíye ótoómo sǎllye gi royé. Utúasání ówo mbì éyì bi yée niyí 'dó'do Pétero e kí Yiwáni gi roa ní wá, gi zía 'yì e niyí kóo go mbá kófó ìrì Lomo gi ro bilámá ledre bi méngì roné ba ní. ²² Simibi 'bi o'do bi kóo yomoní wo ba ní romo kóo gi do cì gbere go.

Lomo uwú ini 'bi 'yì e gi ro Pétero e kí Yiwáni

²³ Kpá tí lá gi do kací bi otoomoní sǎllye gi ro Pétero e kí Yiwáni ní, zì Pétero e kí Yiwáni ndá balúgu royé do bi bi lafúye niyí doa ní. Zíye ìkpì ledre ga bi manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e kí mǎngburoko 'yì 'bi Yúda e ukuní zíye ní zì lafúye. ²⁴ Simi bi lafúye uwúni ledre néesé kenée ní, zíye kótrú royé ndro ini ini zì Lomo kídí, "Áko Ngére Lomo, 'yì ótoógú ere kí do sogo kángá, mǎngburoko ngburu e kí éyì ga bi simiyé ní mbá. ²⁵ Kí roko'bu 'bi 'Dówú Lomo, úku'bi kóo ledre go tara bulúnduzé Dawidi bi 'yì 'bi moko eyì ní kídí,

"Éyì bi mǎmbé'de 'yì ga bi gi simi ngíti géyì kángá e ní ndìsì ési gi zía ní 'dì? Zì 'yì eyì e ndìsìyè méngì bicayi ledre bi ngará moko ndaa simiyé wá ní?"

²⁶ Mǎngburoko ngére ga bi do sogo kángá ona kí ngíti géyì 'yì lurú bi do 'yì e, kotruní kóo royé go ndro ìcì okó ro Ngére Lomo kí 'yì ené bi kasaogu wo káa do 'Yì yómo 'yì e ní."

²⁷ Bi ba ní ledre bi kóo néesé ogu go tí ma'dú. Eróde[‡] e kí Pánato Piláto kotruní royé go ndro simi gara ona kí 'yì ga bi ngará ndaní Yúda e wá ní nda kí 'yì 'bi Isiréle e ìcì okó ro Yésu 'yì moko eyì ngará luyú ndaa roa wá, bi óto wo káa do 'Yì yómo 'yì e ní. ²⁸ Kotruní kóo royé néesé méngì ledre ga bi yì kí roko'bu eyì nda kí kací ìli ledre eyì, yéme kóo go gi ro zía méngì roné kenée ní. ²⁹ Cakaba ní, Ngére Lomo ówo ledre bi ndìsìni yéme a gè ro 'dó'do zée ní bú, ídí nda mu sáká zée 'yì 'bi moko eyì e gi ro zíze ndìsìzè 'dódo ledre eyì zì 'yì e kí roko'buze za mbá. ³⁰ Ídí mu 'dóko sǎllyì sǎkpì 'yì ndiyá e, zíyì kpá ndìsìyè méngì ledre ga bi 'yì e ndìsìni lúrútooko roko'buyì gi roa kí ngíti géyì mǎngburoko ledre ga bi ndìsìni méngì royé kí ìrì Yésu bi ní 'yì moko eyì bi ngará luyú ledre ndaa roa wá ní."

³¹ Simi bi ini onzóní ini ní, zì bi bi kóo ndìsìni ini ini doa néesé ní tónóne kizíné. Zì 'Dówú Lomo ógu ndìsìni simiyé do 'bí roko'bu zíye, ngírì ndaa lolu royé kí 'dódo ledre 'bi Lomo zì 'yì e wá.

Ndìsì 'bi 'yì ga bi ngununi Yésu go ní

³² Sómú ledre 'bi 'yì ga bi ngununi ledre 'bi Yésu go ní kí miméngì ledre eyé e ní kóo mbá k'è'do. 'Yì bi zía úku ledre ya ba éyì ené ní ndaa, tí lá éyì bi ní bo ní, ndìsìni kóo ìfi simiyé mbá ndro. ³³ Gi zì mongú roko'bu bi 'Dówú Lomo 'bí zì 'yìmikása e ní, zíye ndìsìyè úku ledre

miúru Ngére Yésu gi simi umbu zí 'yi e. Gi zí keyí nées ní, zí Lomo í'bí úndru zíye mbá. ³⁴ Éyi bí zí lerí a ídine ro 'yi ga bi ngunguní ledre 'bi Yésu go ní ndaá. Simi ngíti géyi sındi kadra e, 'yi máa yée ga bi kí yáká zíye ngíti géyi ga bi kí 'dici e zíye ní, zíye ndisiyé úguóyó éyi ga gere nées 'dá'ba ndisiyé ógu kí késí a ³⁵ í'bí a zí 'yimikása e do ndisiyé ifi a dongaraye 'yi ga bi ngunguní ledre 'bi Yésu go ní mikékerja mbá miútuásáne kpini kací éyi bí 'yi ili wo ní.

³⁶ Ngíti o'do ni koo bo kí irine Yoséfa, gi simi kufú Lévi e gi do cúku bí Sáyipuroso ní. 'Yimikása e ndisini kpá ndólo wo Baranaba, ini ledre gi simi iri máa nées yaá, "Yi 'dókó lafune e simi ledre e," ³⁷ úguóyó nguru yáká ené zía óguné kí késí a í'bí a zí 'yimikása e.

5

Ananiya e kí me'bené Saffra

¹ Tí lá ngíti o'do ni koo bo kí irine Ananiya niyi kí me'bené Saffra, zíye kpá úguóyó 'bi eyé yáká eyé. ² Kací miyéme ledre eyé kí me'bené, zíye otoéçi ngíti kési bi koo owoní gi do yáká bi uguoyóni ní gi royé zí Ananiya lá 'dí'bi wo bi ni bo ní ndéré káe zí 'yimikása e.

³ Simi bi ogu iri ní, zí Pétero úku ledre zía kídí, "Ananiya, éyi bi otoómo royé gi roa zí Satána* ála'dutu doyi kí roko'bu ené, zíyi óguyi raránga zí 'Dówu Lomo simi bi otoéçi ngíti kési bi ówo gi do yáká bi úguóyó wo ní 'di? ⁴ 'Dá'dá gi zíyi kí úguóyó yáká nées, yáká nées ni yáká eyi, gi do kací bi úguóyó ní, kési a ni yi ené kpá fú kési eyi. Bicayi ledre bi méngi wo nées sómu yá ni sáká yi? Ranga eyi ranga nées zíye wá, yi ené zí Lomo."

⁵ Simi bi Ananiya úwu ledre nées kenée ní, zía útúne bi geré fi umbu. Zí ngiri útúne simi 'yi ga bi koo uwuní ledre bi méngi Ananiya nées ní kóngaya. ⁶ Zí owuphírangá ga bi koo ore ní ógyé yéme umbua kí mbíli bongó ímbi a ndéré káe icióto a.

⁷ Zí kací ledre nées lú'búne éyi 'bi sındi kadra ota, zí me'bea óguné ówo ené ledre bi méngi ya'dá 'bi ené ba wá. ⁸ Simi bi ogu ní, zí Pétero ndú'yú wo kídí, "Ídí aka úku zaá ma'dii, ba go tí odu kési bi ówosé kí ya'dá 'bi eyi gi do yáká bi úguóyósé ní?"

Zía úkulúgu ledre zí Pétero kídí, "Íi, nées go tí odu a."

⁹ Gi do kací ledre bi uku kenée ní, zí Pétero úku ledre zía kídí, "Sée kí ya'dá 'bi eyi, éyi bi ilisé úzu 'Dówu Ngére Lomo

gi zía ní 'di? Úwu go, ya'dá ga bi gaa nderení oto umbu o'do 'bi eyi ní, niyi go bi tara mbotu ba, niyi kpá ímbiogu umbuyi cakaba sága."

¹⁰ Gi ore, zí Saffra geré útúne fi umbu dongá sındi Pétero kenée. Zí phirangá ga bi gaa ba ógundiki Saffra uyu go. Zíye ímbi umbua ndéré icióto a cigi ya'dá 'bi ené. ¹¹ Zí ngiri útúne simi 'yi ga bi ngunguní ledre 'bi Yésu go ní kóngaya, gi zí ledre bi Lomo méngi wo zí Ananiya e kí me'bené Saffra ní.

'Yimikása e yomoní títúdu 'yi e

¹² Zí Lomo í'bí roko'bu zí 'yimikása e ndisiyé méngi mingburoko ledre ga bi kí roko'buyé ní, kí yée ga bi tara 'yi ndisi ídri gi zíye miídri ní káe. Zí 'yi ga bi ngunguní ledre 'bi Yésu go ní ndisi kótru royé kací kadra e mbá do bi bi ndisini ndólo a Mbíli 'dici 'bi Solomóna ní. ¹³ Zí ngiri ndisi ólúne ro 'yi ga bi ngára ngunguní aka ledre Yésu wá ní kí kótru royé kí yée ga bi ngunguní ledre go ní. Abú kenée ndotó, 'yi e ndisini tí fú oto úndru 'yi ga bi ngunguní ledre 'bi Yésu go ní. ¹⁴ Gi ore zí títúdu ya'dá e kí kará e tónóye ngungu ledre 'bi Ngére Yésu, zíye ógyé kótru royé kí 'yi ga bi ngunguní ledre 'bi Yésu go ní. ¹⁵ Gi zí keyí nées ní, zí 'yi e ndisiyé ímbiogu 'yi ndiyá e oto yée do rangba e kí sáká e dogbozu misi'di gi ro togu Pétero nderéogu go gi ore yá, abú lílía okpó gi doyé gba ne yá, niyi inyiogu gi do ndiyá eyé e. ¹⁶ Zí títúdu 'yi ga bi gbóo gbóo simi Yerusaléma ní ndisi ógyé kí sumuyé e kí ezegámaye ga bi niyi kí ndiyá ní, kí yée ga bi kí bicayi lomo e simiyé ní, zí 'yimikása e ndisi yómo yée.

'Do'doní 'yimikása e

¹⁷ Gi ore zí mongú 'yi 'dáná éyi e kí mingburoko 'yi ené ga bi Sadukáyo e simi Yerusaléma ore ní, oto ledre simiyé ro 'yimikása e. ¹⁸ Zíye 'dí'bi 'yimikása e do ónzó yée simi mongú sígini. ¹⁹ Tí lá kí ndulu a nées ní, zí maláyika 'bi Ngére Lomo óguné líkpí phútru mbotu sígini do 'dí'biogu 'yimikása e sága. ²⁰ Zí maláyika úku ledre zí 'yimikása e kídí, "Nderésé mu do ligá 'Dici 'bi Lomo zise ndisise 'dodo ledre Yésu zí 'yi e gi ro zí miméngi ledre eyé ídine mikándané."

²¹ Zí 'yimikása e úwu kúru maláyika nées, kí sí ndónó zíye iniyé ndéréye do ligá 'Dici 'bi Lomo tónóye 'dodo ledre gi ro Yésu zí 'yi e.

Zí mongú 'yi 'dáná éyi e óguné kí ngíti géyi mingburoko 'yi ené e, zía ndóloyóko mingburoko 'yi 'dici ngbanga e

* 5:3 5:3 Satána: Satána ni koo maláyika. Zía sinyi do lafune e, zíye nda idiye ezeokó Lomo. Gi zí keyí nées ní, zí Lomo ógóyó a gi komo ere 'dá'ba. Ni nda cakaba go ngére 'bi bicayi lomo e. Ólo Mi'dódo 12:9.

'bi Isiréle e zíye kótrú royé. Do kákasa kací 'yimikása e simi sǐgini. ²² Tí lá Simi bi asikiri nderéoguní iri ní, niyí lúru bi káa ní, 'yimikása e ndaní eyé lolu simi sǐgini wá. Zíye ndá'balúgu royé kí sanda zí mingburoko 'yí eyé e, ²³ "Simi bi oguzé iri ní, mbotú sǐgini ní tí ngbúrú m' dútuné, asikiri ga bi otoní yée ndíši óndó bi ore ní niyí tí mitóroyé ku mbotú. Simi bi likpizé mbotú ólúze 'dǐcǐ iri gí ro 'di'biógu yée ní, azé lúru bi káa ní, 'yí e ndaní eyé e wá." ²⁴ Simi bi manda ga bi 'bi 'yí 'dáná éyí e kí manda 'bi asikiri ga bi ndíšini lúru bi kací 'Dǐcǐ 'bi Lomo uwúní ledre ba ní, zí tarayé ídríne mbá mǐdrǐ, owoní éyí bi mengi roné zí 'yimikása e née wá.

²⁵ Niyí ídí kǐe ní, ngíti o'do ógu go zía úku ledre zíye kídí, "Úwúsé ledre ba goó. Ya'dá ga bi ótosé yée simi sǐgini ba ní, niyí yí eyé go do ligá 'Dǐcǐ 'bi Lomo 'dáa ndíši 'dódo ledre gí ro Yésu zí 'yí e." ²⁶ Gí ore, zí manda 'bi asikiri ga bi ndíšini lúru bi kací 'Dǐcǐ 'bi Lomo ní ñnyíyé kí 'yí ené e ndéréye 'di'biógu 'yimikása e. Rokpóní kóo yée mǐrókpó wá, gí zía 'yí ga bi ndíšini lúru bi kací 'Dǐcǐ 'bi Lomo ní erení ngírí káa bi 'yí e niyí ógboónzó yée kí tutú ke.

²⁷ Simi bi 'di'bi oguní 'yimikása e kó'dú mingburoko 'yí 'dǐcǐ ngbanga e ní, zíye óto yée tóroyé kó'dú mongú 'yí 'dáná éyí gí ro zía ndú'yú yée. ²⁸ Zí mongú 'yí 'dáná éyí úku ledre zíye kídí, "Madazé kóo sée go o'buóbú kídí ndásé ndíši 'dódo ledre zí 'yí e kí irí o'do ba wá. Lúrúsé aka, ledre bi 'dódosé zí 'yí e ní ifi bayi roné go simi Yerusaléma za mbá, ílisé née óto ledre umbu Yésu dozé."

²⁹ Zí Pétero e kí lafúne 'yimikása e úkulúgu ledre zía kídí, "Azé úwú ñyú kúru bi ógu gí zí Lomo ní, ndaa wo bi gí zí 'yima'dí e ní wá. ³⁰ Lomo 'bi bulúnduzé uru kóo Yésu go gí simi umbu, gí do kací bi phéphéonzósé wo do mingbúngu kágá ní. ³¹ Lomo í'bi mongú úndru go zí Yésu, zía ídine karaba go mindíšiné do sǐlǐa 'bi anú káa do Manda kpá káa do 'Yí yómo 'yí e. Lomo mengi ledre née kenée gí ro í'bi sǐndǐ kadra zí 'yí 'bi Isiréle e gí ro zíye ótoómo kí lúyú ledre, gí ro do lúluóyó lúyú ledre eyé gí royé 'dá'ba. ³² Ndíšizé úku zí 'yí e ba ledre bi owozé bi mengi roné zí Yésu ní. 'Dówú Lomo bi Lomo í'bi wo zí 'yí ga bi ngunúní ledre ené ní, ndíši úku a kpá kenée yaá ledre née ní tí ma'dii."

³³ Simi bi ukuluguní ledre zí mingburoko 'yí ga gère née kenée ní, zí mimbé'deyé éšine ro 'yimikása e zíye áyí go gí ro úfu yée. ³⁴ Tí lá zí ngúru Farusáyo† kí

iríné Gamaléle, 'yí 'dódo lorú 'bi Yúda e bi 'yí e ndíšini óto úndrua kíngaya ní, ñnyíoguné 'dága úku ledre zí mingburoko 'yí 'dǐcǐ ngbanga ga bi kotruní royé née kídí, 'di'bioguní aka 'yimikása ga gère née cuku'dée sága. ³⁵ Gí do kací bi 'di'bioguní yée go sága ní, zía úku ledre zí lafúne ga gère née kídí, "Lafúma e Isiréle e, ídísé lúru rosé bilámáne kí ledre bi ílisé méngí a kí ya'dá ga gère née. ³⁶ Lúrúsé aka, simi ngiti simíbi kóo 'desǐ 'dá'ba 'dáa ní, ngíti o'do kí iríné Tadéyo ñnyí kóo kí do okó ndíši mbófo roné kídí ngíti 'yí bi zía ídine káa zine ní ndaa. Zí 'yí e eyí 'bi míya eso útúye do kací a. Simi bi ufuní wo ní, ngbríí, zí 'yí ga gère née báyyíyé mbá. Née kóo go miúkú ledre máa née. ³⁷ Gí do kací a née ní, zí ngúru 'yí gí simi kángá bi Galiláya kí iríné Yúda kpá ñnyíne kí 'bi ené, simi sǐndǐ kadra bi kóo ndíšini éké irí 'yí e ní, zía 'di'bi tú'dú 'yí e do kacíne. Simi bi ufuní wo ní, zí 'yí e ené ga gère née kpá báyyíyé mbá.

³⁸ "Máuku ba wo zise, gí ro ledre máa wo bi ní ndíši méngí roné cakaba ba ní, ndásé méngí éyí kí ya'dá ga gère née wá. Ótoómosé lá yée zíye méngí ledre eyé ga gère née. Togú ledre bi ndíšini méngí a née ogu gí zí 'yima'dí e, ní úkú ené. ³⁹ Togú yí ené gí zí Lomo, útlásásé esé rómo komo ya'dá ga gère née wá. Káa bi ásé ídí kǐe ní, ásé go ndíši ícǐ okó ro Lomo." Zí mingburoko 'yí ga bi kóo do bi kótruro ore ní úwú kúru Gamaléle bi uku zíye ní.

⁴⁰ Gí ore, zíye ndólólúgu 'yimikása ga gère née zíye iri, éšǐ sí'dí simiyé do máda yée kpó kpó kídí ndaní lolu ífí irí Yésu tarayé wá. Zíye í'dí sǐlǐye gí ro 'yimikása e zíye ndéréye.

⁴¹ Káa zí bi 'yimikása e olúoguní gí do ngbanga kí ore niyí go mindéréye ní, zíye ídíye kí rokinyi kíngaya gí zía owoní bú ya Lomo í'bi úndru go zíye, 'do'doní yée go gí zía bi yée niyí 'yí ga bi 'bi Yésu ní. ⁴² Zí 'yimikása e ndíšiyé nda go kí 'dódo bilámá ledre zí 'yí e do ligá 'Dǐcǐ 'bi Lomo kpá kací 'be e kací kadra e mbá, ya Yésu ní Kírísito.

6

Geléní 'yí e ñnyí doa gbre

¹ Simi sǐndǐ kadra máa bi kóo née, simi bi 'yí lódú kací Yésu eyení nda go ní, zí ófú ñnyíne dongará Yúda ga bi ndíšini úku tara Ébere kí Yúda ga bi ndíšini úku 'bi eyé tara Girígi ní. Yúda máa yée ga bi ndíšini 'bi eyé úku tara Girígi ní kídí, kací kadra e mbá lurúní eyé bi kací kará umbu eyé e

† 5:34 5:34 Farusáyo: Née ngíti géyí Yúda ga bi ngára ndití'dofuní do lorú bi Músa eké ní wá ní. Ngunúní kídí lomo ro 'yima'dí e ní bo, maláyika e niyí bo, 'yí e ndíšini kpá úru gí simi umbu. Ólo Moko 'bi 'yimikása e 23:6-8.

bilámáne kí'dí bi niyí go ndíşşí ífí éyí miánu zí 'yí e ní wá.

² Simi bí ledre née utú gu mbíli 'yimikása ga kóo sokó doa gbre (12) ní, zíye ndóloyóko 'yí lódú kací Yésu úku ledre zíye kídí, "Ndaá miütúásáne zíze ótoómo kí 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yí e, zíze nda ndá'baoguzé ndíşşí lúru bí kací éyí miánu wá. ³ Bí goó kenée ní, owú 'bi babá e ídísé mu géle 'yí e ñyí doa gbre (7) gí dongarásé 'yí ga bí ówosé bú kídí niyí 'yí 'bi komokenzì, 'Dówú Lomo ní bo simiyé gí ro zíze óto yée zíye ídiye káa do 'yí lúru bí kací moko máa bí 'bi éyí miánu née ní. ⁴ Zí odú moko ezé ídíne dūyí ini zí Lomo kí úku kúru Lomo zí 'yí e."

⁵ Zí ledre née óto 'yí e mbá kí rokinyi, zíye géle Sitifáno bi nğungu ledre 'bi Yésu go kینگaya kí 'Dówú Lomo siminé ní. Zíye kpá géle Phílipo, Purokoróna, Nikonóra, Timóna, Paména kí Nikóla bí ní gí simi gara bí Anatiyoko ní. Ní nda yí ené go 'yí bí ndíşşí lódú ondú 'bi Yúda e ní. ⁶ Zíye óguyé kí ya'dá gére née zí 'yimikása e óto síllye doyé simi bí niyí ini ini gí royé zí Lomo ní.

⁷ Nda gí ore, zí 'yí ga bí nğunguní ledre 'bi Yésu go ní kpá ndíşşiyé úku kúru Lomo zí 'yí e. Zí 'yí lódú kací Yésu éye éyé nda go faa simi Yerusaléma mbá. Do ngará 'yí ga gére ní, tú'dú 'yí 'dáná éyí 'bi Yúda e niyí kóo bo bí nğunguní ledre Yésu ní.

Yúda e 'di'biní Sitifáno

⁸ Sitifáno ní 'yí bí kí undruné kí roko'bu gí zí Lomo, zía ndíşşíné méngí mingburoko ledre ga bí kí roko'buyé kí yée ga bí tara 'yí ndíşşí ídrí gí zíye miýdrí ní dongará 'yí e. ⁹ Tí lá, ngítí géyí Yúda ga bí ndíşşíní kótru royé kací kadra e mbá simi 'Díçí Kótruuro bí ndíşşíní ndólo a 'Yí ga bí kí ro doyé ní, ndíşşíní úkucáyí ledre gí ro Sitifáno. Yúda máa ga gére née oguní kóo gí simi kángá bí Kuréne kí gara bí Alakizandariya ní. Yée kí ngítí géyí Yúda ga bí oguní gí simi kángá ga bí ndoloní yée Silisiya kí Ásiya ní tónóye ití kangú kí Sitifáno. ¹⁰ Simi ledre ga gére née mbá, 'yí bí zía 'dí'bi ledre gí tara Sitifáno ní ndaá, gí zía komokenzì 'bi 'Dówú Lomo ndíşşí saká wo ne zía ndíşşí ódroné do bilámá misi'diné.

¹¹ Gí ore, zíye lóloyé ndéréye úgú komo ngítí géyí 'yí e, idíní řaranga ro Sitifáno kídí, "Owozé wo kí úkucáyí ledre ro Músa kpá ro Lomo."

¹² Ledre bí ukuní née ní, esiní pho'du go simi 'yí e kí mingburoko 'yí éyé e kpá za kí 'yí ga bí ndíşşíní 'dódo lorú ní. Zíye 'dí'bi Sitifáno ndéréye kée kó'dú mingburoko 'yí 'déci ngbanga e. ¹³ Zíye 'dí'biogú ngítí géyí

'yí e gí ro řaranga roa. Simi bí oguní íri ní, zíye úku ledre kídí, "Kací kadra mbá o'do ba ndíşşí fú lá úkucáyí ledre gí ro bí 'bi Lomo bí lúyú ledre ndaá simia wá ní kpá kí lorú 'bi Músa. ¹⁴ Zíze kpá úwú ledre gí tara a kídí, Yésu bí 'yí 'bi Nazeréta ní ní ndúru 'Díçí 'bi Lomo ba, zía óyóló'bó 'dú'du 'be 'bi ezé kpí gí zí wo bí kóo Músa 'dodo zí bulúnduzé e ní."

¹⁵ Zí 'yí ga bí mindíşşiyé do ngbanga ore ní ñnyiyé mbá ndíşşí lúru síníyí Sitifáno. Niyí idí kée ní simi komo Sitifáno ní yí ené nda go miřiríne káa zí simi komo maláyika ní.

7

Sitifáno ukulugu ledre zí 'yí 'déci ngbanga e

¹ Zí mongú 'yí 'dáná éyí ndú'yú Sitifáno kídí, "Ledre bí ukuní née ní ní ma'dú?"

² Zí Sitifáno úkulúgu ledre zía kídí, "Ídísé aka úwú ledre bí mááyí úku a ba mingburoko 'yí amá e kí owú 'bi babá e. Simi bí kóo bulúnduzé Abarayáma ní simi kángá bí Mesopotómiya bí ní dongará mingburoko ngbuuro e gbre ómú aka ndíşşí simi gara bí Arána wá ní, Lomo bí kí roko'buné bí 'yí e mbá ndíşşíní kófó írja ní, 'dodo kóo roné zía. ³ Zí Ngére Lomo úku ledre zí Abaráma kídí, "Ídí ótoómo kángá esé, 'yí eyí e kí 'buyí e mbá zíyí ómúyí simi kángá bí Mááyí 'dódo a zíyí ní."

⁴ "Née ní, zí Abarayáma ómúne gí simi kángá bí Kaladiya bí ní dongará mingburoko ngbuuro e gbre ní ndéré ndíşşíné simi Arána. Gí do kací umbu 'bua, zí Lomo kása Abarayáma idí ndéré ndíşşí simi kángá bí áse cakaba mindíşşísé simi a ba ní. ⁵ Simi ledre ga bí Lomo mengí née mbá, 'bí ené bí zí Abarayáma ya née go 'bí ené ní wá, gbawá owú bí kí írja. Zí Lomo mócu ledre zía kídí, 'Mááyí karanée 'bí kángá ba zíyí kí bulúnduyí ga bí niyí ogú gí do kacíyí ní za fí. Simi şindí kadra bí kóo Lomo ní mócu ledre née ní, owú ndaá aka kóo zí Abarayáma wá.

⁶ Ba ledre bí kóo Lomo uku zí Abarayáma ní, 'Bulúnduyí e niyí karanée ídí káa do owúkúlu e simi kángá 'bí ngítí géyí 'yí e. Zí mngí kángá máa ga gére née ndíşşiyé 'dó'do yée kí simibi e miya eso. ⁷ Zí Lomo úku ledre zíye kídí, 'Mááyí 'bí mongú 'dó'do ro mngí kángá máa ga gére née bí niyí óto bulúnduyí e káa do owúkúlu e née ní kینگaya. Nda gí do kací a née, bulúnduyí ga gére née niyí ólúogú gí simi kángá 'bí 'yí ga gére née zíye nda ndíşşí óto undrumá simi kángá máa wo ba ní."

⁸ "Zí miyéme ledre ídíne dongará Lomo kí Abarayáma yaá, owú ga bí owú ya'dá e

ní, idíní mbá útú nḡburu. Nda gí do kací ledre née ní, do ndíkí Isáka gí do kací sǐlǐ ìnyí do ota, zía útúne nḡburu. Gí do kací née ní, zí Isáka ndíkí Yakóbo, zí Yakóbo ndíkí owù e sokó doa gbre (12) bì sǐ dozé Yúda e tonó gí royé ní.

⁹ “Gí zía bì Yakóbo menḡ ofù ledre owù 'bì ené Yoséfa go ní, zí lúnduga óto ledre simiyé roa. Kací ledre bì ndìsìní sòmù a roa ní, zíye úgúóyó wo zí 'yì ga bì ndìsìní úgúóyó éyì e ní zíye 'dí'bi ókpó a simì Ízibiti káa do owùkúlú. Abú kenée ndotó Lomo ootomo ené wo wá, ¹⁰ zía 'dí'biógú wo kí sanáne filo gí simì mbágá tǔ'dù 'dó'dó bì ndíkí wo ní. Zí Lomo í'bi komokenzì zí Yoséfa gí zí bilámá miméngì ledre ené. Zí mongù ngére 'bì Ízibiti óto wo káa do mongù 'yì simì Ízibiti kí 'be máa 'bì ené 'bì ngére ní za mbá.

¹¹ “Simì ledre née ní, zí mongù 'bú útúne simì kángá ga bì Ízibiti kí Kanána ní mbá. Éyì miánu bì zía útúásáne kí 'yì e ní ndaa. Zía kóo í'bi 'do'dó ro bulúnduzé e kíngaya. ¹² Simì bì Yakóbo uwú ya éyì miánu ní bo simì Ízibiti ní, zía kása owù 'bì ené ga bì niyí bulúnduzé e ní úgú éyì miánu ógú káe zíye. Née kóo mizefì ndéré eyé simì Ízibiti. ¹³ Nda simì gbre ógú eyé simì Ízibiti, zí Yoséfa 'dódo ledre gí roné zí lúnduné e. Née kóo go sǐndǐ kadra bì mongù ngére 'bì Ízibiti ówo ledre gí ro Yoséfa kí sùmuḡa ní. ¹⁴ Gí do kací née ní, zí Yoséfa ìtrǐ sanda kací 'buné Yakóbo kí 'yì ga bì 'be 'bì eyé ìrì ní za mbá gí ro do ógúyè simì Ízibiti. 'Yì máa ga gére née niyí kóo cǐ ota doa sokó doa ìnyì. ¹⁵ Gí ore, zí Yakóbo ìnyiyé kí 'yì 'bì 'be 'bì ené e ndéréye simì Ízibiti, kí'dí bì uyuní kí owù 'bì ené ga bì bulúnduzé e ní. ¹⁶ Do 'dí'bilúgu umbuyé ndá'ba íciótó a simì bì bì kóo Abarayáma ugú kí késǐ gí zí owù 'bì Amóra simì Sekéme ní.

¹⁷ “Simì bì sǐndǐ kadra 'bì ledre bì Lomo mocù ledre a zí Abarayáma ní nda go gbóo ní, zí 'yì ezé ga bì simì Ízibiti ní ídiye nda go miéyeyé kí kángaya. ¹⁸ Zí ngítì 'yì bì owo ledre gí ro Yoséfa wá ní ídine go née káa do ngére 'bì Ízibiti. ¹⁹ Zí ngére née ndìsìné menḡ bulúnduzé e bisinyí kángaya. Zía ndìsǐ rókpo 'yì ezé e kí cóngó ro idíní úcúóyó sǐrǐ owù 'bì eyé ga bì owù ya'dá e ní 'dá'ba gí ro zíye úyuyé.

²⁰ “Née simì sǐndǐ kadra bì kóo arání Músa simì a ní. Músa ní kóo owù bì kí lámá roné kíngaya ní. Zí 'yì ndíkí ga lúru bì kací a kí éfé ota (3). ²¹ Simì bì 'dí'bioyoní wo gí 'be óto wo 'dí sogo ní, zí nyí ngére 'bì Ízibiti ndíkí wo. Zía 'dí'bi Músa úlú a káa do owù 'bì ené. ²² Zí 'yì 'dódo ledre ga bì

'bì Ízibiti ní 'dódo tǔ'dù ledre e zí Músa bì ní í'bi komokenzì zía ní. Simì bì nḡboró ogú nda go káa do ya'dá 'yì ní, zí ódro ené kí miméngì ledre ené e ídiye mbá kí roko'buyé.

²³ “Simì bì simìbì 'bì Músa ní go cǐ gbre ní, zía ìnyiné ndéréne nḡu zí lafúne Isiréle e. ²⁴ Zía lúru ndíkí ngúru 'yì 'bì Ízibiti kí ndìsǐ ócò 'dó'do ngítì 'yì 'bì Isiréle. Zí Músa ndéréne útúne simì okó née ní, zía ìnyiné úfu 'yì 'bì Ízibiti bì kóo ndìsǐ ócò 'dó'do 'yì 'bì Isiréle ní. ²⁵ Músa somù 'bì ené kídi lafúne Isiréle niyí ówo a kídi Lomo kasa née go gí ro zíne óguné yómo yéé gí simì moko 'bì owùkúlú e. Ábuwá owoní eyé e wá. ²⁶ Kílúndó a née ní zí Músa ógundíkí Isiréle e gbre kí ócò royé. Zía úku ledre zíye simì bì ayí gí ro láfa yéé ní kídi, 'Ya'dá e, éyì bì ndìsìsé ócò rosé dengbìse Isiréle e gí ro ní 'dí'?

²⁷ “Tí lá, o'do máa wo kóo ndìsǐ ócò láya ezené née ní ìtrǐoyó kóo Músa gí roné 'dá'ba. Zía ndú'yú Músa kídi, 'Ambí oto yìi káa do ngére zíyì ndìsǐyì 'déci nḡbangazé ní ne? ²⁸ Ìlì go gí ro úfu máa kpá káa zí 'yì 'bì Ízibiti bì karana úfu wo ní? ²⁹ Simì bì Músa uwú ledre bì o'do née uku zía kenée ní, zía ngásáne gí simì Ízibiti ndéré ndìsìné simì kángá 'bì Mǐdǐyáni e. Simì bì ní ìrì ní, zía ndíkí owù 'bì ené e owù ya'dá e gbre.

³⁰ “Gí do kací simìbì cǐ gbre, zí maláyika 'bì Ngére Lomo 'dódo roné zí Músa simì mindíci pho'dù komo kágá simì súwú do landa bì kí ìrìnè Sináya ní. ³¹ Simì bì Músa luru ndíkí pho'dù kí ndíci komo kágá ní, zía ndìsìné ónzó komoné kí ledre ba zía ndéréóguné za gbóo gí ro zíne lúru yéme a. Tí lá simì bì ní nda go gbóo káe ní, zía úwú kúru Ngére Lomo kí úku ledre kídi, ³² 'Máayí Lomo bì ndìsǐ lúru kací bulúndusé Abarayáma, kí Isáka nda kí Yakóbo e ní.' Zí Músa lángbané gí zí ngǐrǐ zía óto'dùtù komoné káa bì née ní lúru pho'dù née.

³³ “Zí Ngére Lomo úku ledre zía kídi, 'Ídi í'diógu wará eyí née 'dá'ba, gí zía bì bì tóro doa née ní, née bì amá lúyú ledre ndaa doa wá. ³⁴ Máówo bisinyí 'do'dó bì ro 'yì amá Isiréle e simì Ízibiti ní go. Máuwú ini bì ndìsìní ini a gí simiyé gí zí 'do'dó ní go, máyeme romá go gí ro sáká yéé. Ógú mu zíma kása yí ndéré 'dí'biógú yéé gí simì Ízibiti 'dá'ba.'

³⁵ “Née tí kémbì Músa bì Isiréle e asiní gí roa simì bì ndu'yúni wo kídi, 'Ambí oto yìi káa do ngére zíyì ndìsǐyì 'déci nḡbangazé ní ne? Ní kóo ne 'yì bì Lomo kasa wo zía ídine káa do ngére do Isiréle e gí ro

zía sáká yée zíye ídíye kí ro doyé kí sáká éyí gí zí maláyika bí 'dodo roné zía simi mindící pho'du komo kágá simi súwú ní.
 36 Ní kóo manda zí Isiréle e simi bí niyí ólúóógú gí simi Ízibiti ní, zía ndjíné méngí mĩngburoko ledre ga bí kí roko 'buyé kí yée ga bí tara 'yí ndjĩş ĩđrĩ gí zíye mĩđrĩ ní simi bí niyí aka simi Ízibiti ní, kí kacĩ kó'du Bikesĩ mikavu kí simĩbí cĩ gbre (40) simi yana súwú.

37 "Mũsa uku kóo ledre nées zí Isiréle e kídĩ, 'Lomo ní karanée kásaóógú nẹbĩ zise káa zĩ bí kasa máa ní gĩ dongará 'yĩ esé e.'
 38 Nĩ kóo ne manda zĩ Isiréle e do bí kótruro bí kóo simi súwú kí bulúnduzé e kpá kí maláyika bí úku ledre zía do Landa Sináya ní, zía ndjĩşné úku'bí kúrú Lomo zise ní.

39 "Tĩ lá bulúnduzé e ilinĩ eyé úwú ledre ené wá. Gĩ ore zíye nda óto yĩ eyé mĩmbé'deyé kángaya gĩ ro ndá'ba eyé simi Ízibiti. 40 Zíye úku ledre zĩ Aróna kídĩ, 'Yéme lomo mu zise bí ni útu káa do manda 'dá'dá zise ní. Owozé ezé lolu éyĩ bí ndjĩş méngí Mũsa bí kóo 'di'biogu zée ne gĩ simi Ízibiti ní wá.' 41 Née şĩndĩ kadra bí kóo zíye yéme lomo kí tosoné káa zĩ owú ĩtĩ ní, do 'dáná éyĩ e zía. Zíye ndjĩşyé lé'bé ke'bí kí rokinyi kí óto úndru lomo máa nées ní. 42 Gĩ zĩ kéyĩ nées zĩ mbigĩ Lomo óyó sogoné zíye, do ótoómo yée zíye ndjĩş óto nda gbóo úndru kadra, éfé kí kele e ga bí komo ere, káa zĩ bí ni miékéne simi búku 'bí nẹbĩ e yaá Lomo uku ledre kídĩ,

"Sée Isiréle e bangá ga bí kóo ndjĩşné óngóónzó yée

kí ndjĩş 'dáná yée kí simĩbí cĩ gbre simi bí áse simi súwú ní, 'dánásé esé kóo yée nées zima wá.

43 Ndjĩşné kóo yĩ esé ĩmbĩ táta kútú 'bí lomo bí Moléke ní,*

kí lĩlĩ Ráfana kele bí ótosé wo káa do lomo esé ní, nées mbá lĩlĩ éyĩ ga bí kóo yémesé yée gĩ ro zise ndjĩşné óto úndruyé ní.

Bí kenée ní, mááyĩ kása sée simi ngiti kángá gbála sogo bí bí kí ĩřĩné Babelóniya ní.'

44 "Kútú 'bí Lomo bí ndjĩş 'dódo a kídĩ, Lomo ní bo káye ní kóo bo zĩ bulúnduzé e simi súwú íri. Yemenĩ kóo kútú nées kacĩ kúrú Lomo bí uku zĩ Mũsa ní kí toso a bí 'dodo ní. 45 Gĩ do kacĩ a nées ní, zĩ bulúnduzé e 'dí'bí kútú nées gĩ zĩ 'buyé e, do ĩmbĩútú a simi bí nderení kí Yósuwa e 'dí'bí kángá bí Lomo ogóoyó řĩkĩ şĩ do 'yĩ e gĩ simi a zíye ní. Zĩ kútú nées ndjĩşné fú lá ore gĩ simi şĩndĩ kadra 'bí Dawídĩ, 46 bí

Lomo oto wo zía ídíne kí rokinyi ní, zía ndú'yú Lomo gĩ ro zĩ Lomo ngũngu a zine ũbũ 'Dĩcĩ zĩ Lomo bí lúru bí kacĩ Yakóbo ní ndjĩşné simi a. 47 Tĩ lá Solomóna wotĩ Dawídĩ ũbũ nda kóo 'Dĩcĩ 'bí Lomo máa nées ne zĩ Lomo.

48 "Nda tí lá gĩ zía Lomo bí roko'bu a romo do éyĩ e mbá ní, ndjĩş ené simi 'dĩcĩ bí 'yĩma'dĩ e ũbũnĩ kí şĩliye ní wá, káa zĩ bí nẹbĩ Isáya éké ní kídĩ,

49 "Ngére Lomo uku ledre kídĩ, 'Ere ni bí ndjĩş amá, do sogo kángá ní 'bí ené bí óto şĩndĩma.

'Dĩcĩ bí áse ũbũ a zima ní toso a ní ídí káa be 'di?

Bí bí ní útúásá zima ndjĩşimá simia ní wo be 'di?

50 Ndaá 'bí ené bí máméngĩ éyĩ ga gére nées mbá máa ní wá?'

51 "Éyĩ bí ilisé líkpĩ mbotu mĩmbé'desé úwú kúrú Lomo, zise ndjĩşné índi mbilise gĩ ro ledre bí úku yée zise gĩ zía wá ní 'di. Mĩméngĩ ledre esé ní yĩ ené go cé káa zĩ 'bí bulúnduzé ga kóna ní. Kacĩ kadra mbá ndjĩşné ĩcĩ okó ro 'Dówú Lomo káa zĩ bí kóo bulúnduzé e ndjĩşné méngí a ní. 52 Nẹbĩ ní bo kĩé' do káa yaá bulúnduzé e 'do' donĩ wo wá? Ufunĩ gba nẹbĩ ga bí kóo ndjĩşné úku ledre miógu 'Yĩ bí ngará lúyú ledre ndaa roa wá ní. Bí ba ní, méngĩşé lará a go zise úfuóyó wo. 53 Úwúsé loru bí kóo Lomo 'bí zĩ maláyika óguné kie 'bí a zĩ bulúnduzé e ní mbá bú, simi ledre ga gére nées mbá, ilisé esé ngũngu loru nées wá."

Onngoonzónĩ Sitifáno kí tutú

54 Simi bí 'yĩ 'dēcĩ ngbanga e uwunĩ ledre bí Sitifáno uku káa ní ní, zĩ mĩmbé'deyé ésĩne. Zíye ndjĩş náná do soyé gĩ ro Sitifáno kí mĩmbé'de kėsĩ. 55 Tĩ lá gĩ zía Sitifáno ní kí 'Dówú Lomo siminé ní, zía lúru bí komo ere, zía lúruńdĩki roko'bu 'bí Lomo kí Yésu mitóroné do şĩlĩ Lomo 'bí anú. 56 Zĩ Sitifáno uku ledre kídĩ, "Lúrusé aka, málúru mbotu ere líkpĩ go, Owú 'bí 'Yĩma'dĩ ní mitóroné cigĩ Lomo do. 57 Şĩlĩ 'bí anú."

57 Zĩ 'yĩ 'dēcĩ ngbanga e ũcu koko kí esĩ 'dútu gu mbilíye kí şĩliye. Zíye úduyé mbá ngásá ngáka Sitifáno, 58 do 'di'bi wo ólúóóguyé kie 'dí sogo gĩ simi yana gara, tónóye óngbo wo kí tutú. 'Yĩ ga bí kóo nderení óngbo Sitifáno ní otoomonĩ kóo bongó eyé e zĩ owúo'do kí ĩřĩné Sáwulo zía ndjĩş lúru bí kacĩ a.

59 Tĩ bí niyĩ ndjĩş óngbo Sitifáno ní, zía ĩni ĩni zĩ Lomo kídĩ, "Ngére Yésu, 'dí'bí 'dówúma mu ziyĩ íri." 60 Zĩ Sitifáno útune

do ngúrú sɛ̀ndíne. Zía úku ledre kí kúrúne gbéjì kídí, “Ngére, ndá 'dó'do yéé wá. Ídí ótoómo ledre zíye gí simi lúyú ledre eyé.” Gí do kací ledre bí uku káa ní zungu, zía úyuné.

8

'Do'dó ro 'yì ga bí nḡunḡuní ledre 'bi Yésu ní

¹ Sáwulo nḡunḡu kóo ne kídí idíní úfu Sitifáno.

Simi sɛ̀ndí kakra máa bí kóo nées ní, zí mongú okó tónóne ro 'yì ga bí nḡunḡuní ledre 'bi Kírésito Yésu simi Yerusaléma ní. Zíye ngásá báyi royé simi kángá bí Yúdaya kí Samáriya ní mbá, do ótoómo 'yìmikása e ngúcuyé simi Yerusaléma. ² Zí ngítí géyì 'yì ga bí i'biní royé go ndísi mēngí moko 'bi Lomo kí mimbé'deyé kǵ'do ní, ini Sitifáno kí roko'buyé mbá. Zíye 'dí'bi wo ndéré óto a. ³ Tí lá zí Sáwulo tónóne 'dó'do 'yì ga bí nḡunḡu ledre 'bi Yésu ní, do ndéréne kací 'dí'bi yéé, ya'dá e kí kará e kí cóngó ro kací 'be 'bi eyé e mikékerja ndísiné kí ónzó yéé simi sǵiní.

Phílipo uku kúrú Lomo zí 'yì e simi Samáriya

⁴ Zí 'yì ga bí kóo nḡunḡuní ledre 'bi Yésu simi Yerusaléma bí ogó bayíní yéé ní, ndísiyé kpá fú 'dódo bilámá ledre bí gí ro Ngére Yésu ní zí 'yì e do bí ga bí niyí doyé ní. ⁵ Zí Phílipo ndéréne zaá simi ngítí gara simi kángá bí Samáriya ní, ndísiné 'dódo ledre gí ro Kírésito zí 'yì e íri. ⁶ Simi bí tǵ'dú 'yì e uwú ledre bí Phílipo ndísi úku a zíye kí lúrúndíki mǵngburoko ledre ga bí ndísi kí mēngí yéé ní, zíye ndísi índi mbílíye úwú ledre bí Phílipo ndísi úku yéé ní. ⁷ Zí bicayi lomo e ndísi ólúoguyé gí simi tǵ'dú 'yì e 'duo kí ini tarayé, zí 'yì máa yéé ga bí ngárá nderéní wá ní kí mǵigírí e ñnyíoguyé mbá. ⁸ Nda nées ní, zí 'yì e idíye kí mongú rokinyi simi gara ore.

⁹ Ngítí o'do ní kóo simi gara ore kí ñríné Simúna, ní mongú 'yì mála bí tara 'yì 'bi Samáriya e ñdrí gí zía mbá mǵndrǵ ní. Zía ndísi mbófo roné kídí ngítí 'yì bí zía rómo gí doné ní ndaá. ¹⁰ 'Yì ga bí simi gara ore ní za mbá, gbékpí 'yì e kí mǵngburoko 'yì ga kí ledreyé owóowó ní ndísiní úwú mbá ledre ené. Zí 'yì e ndísiyé úku ledre gí roa kídí, “O'do ba ní kí mongú roko'bu 'bi bicayi lomo e bí yaá, Roko'ba a ofu go ní zíne.” ¹¹ Ndísiní índi mbílíye úwú ledre ené kíngaya gí zía go nǵbǵngbá sɛ̀ndí kakra ndísi óto yéé zí tarayé ndísi ñdríne mǵndrǵ gí zí mǵónzó mála ené. ¹² Tí lá simi bí nḡunḡuní bilámá ledre bí Phílipo 'dódo zíye gí ro bí Lomo ní ne mongú Ngére doa kí ledre gí ro Kírésito Yésu ní, zí Phílipo bábátǵzǵ yéé ya'dá e kí kará e.

¹³ Zí Simúna kpá nḡunḡu ledre Yésu do bábátǵzǵ wo. Gí do kací bí babatǵzǵ ní wo ní, ootomo lolú kací Phílipo wá, zí tara a ñdríne kí lúrú mǵngburoko ledre ga bí Phílipo mēngí yéé kí roko'buyé kí yéé ga bí tara 'yì ndísi ñdrí gí zíye mǵndrǵ ní.

¹⁴ Simi bí 'yìmikása e uwúní ledre nées simi Yerusaléma yaá 'yì ga bí simi Samáriya nḡunḡuní ledre 'bi Yésu go ní, zíye kása Pétero e kí Yiwání íri. ¹⁵ Simi bí ogúní zí 'yì ga gére nées íri ní, zíye íni ini zí Lomo idí kása 'Dówúne ogú ndísiné simiyé. ¹⁶ Gí zía bí 'Dówú Lomo ndaá aka simiyé wá ní, 'dí'biní go lá babatǵzǵ kí ñrǵ Ngére Yésu. ¹⁷ Zí Pétero e kí Yiwání óto sǵlǵye doyé, zí 'Dówú Lomo ogú ndísiné simiyé.

¹⁸ Simi bí Simúna owo ya, 'Dówú Lomo ogu go simi 'yì ga bí nḡunḡuní ledre 'bi Yésu, gí zía bí 'yìmikása e otomí sǵlǵye doyé ní, zí Simúna áyi ne gí ro í'bí kēsǵ zí Pétero e kí Yiwání. ¹⁹ Zía úku ledre zíye kídí, “Ídisé kpá í'bí roko'bu nées zíma, gí ro 'yì bí máoto sǵlǵma go doa ní, zía ndíki 'Dówú Lomo.”

²⁰ Zí Pétero úkulúgu ledre zía kídí, “Umbu 'dí'bi yǵí kí kēsǵ eyǵ nées wá gí zí 'dí, gí zía sómú 'bi eyǵ kídí útúásá bú ugú tákpásǵlǵ 'bi Lomo kí kēsǵ. ²¹ Bífúo ndaá zǵyǵ togú mbú eyǵ gí royǵ simi moko bí azé simia ba wá, gí zía mimbé'deyǵ ndaá 'bi ené miútúásáne do komo Lomo wá. ²² Ídí óyóló'bó sómú ledre eyǵ gí simi bisinyí ledre 'dá'ba. Zǵyǵ íni ini zí Ngére Lomo gí ro zía lǵlǵóyó bisinyí sómú ledre nées gí simiyǵ 'dá'ba. ²³ Málúrú yǵí, mimbé'deyǵ sinyí ofu go, bí ndísi ódóngérǵ yǵí simi lúyú ledre ní.”

²⁴ Zí Simúna úku ledre zí Pétero e kí Yiwání kídí, “Ídisé mu íni ini zí Ngére Lomo gí romá káa bí 'do'dó bí úkusé ledre a nées ní ndéréogú romá ke.”

²⁵ Gí do kací bí Pétero e kí Yiwání ukuní ledre gí do biyé kí ledre gí ro Ngére Yésu go zí 'yì e ní, zíye ñnyíyé ndá'balúgu royé simi Yerusaléma. Kí ndá'bayé, zíye ndéréye kí úku bilámá ledre 'bi Yésu zí 'yì e simi mǵnzénzéré gara ga bí simi Samáriya ní mbá.

Phílipo e kí mongú 'yì 'bi Ítópíya

²⁶ Kakra kǵ'do, zí maláyika 'bi Ngére Lomo úku ledre zí Phílipo kídí, “Yéme royǵ mu zǵyǵ ndéréyǵ kí misi'di súwú bí ogú gí simi Yerusaléma mi'dí do anú ndéré nées simi gara bí kí ñríné Gáza ní.”

²⁷ Zí Phílipo 'dí'bi misi'di súwú nées tónó ndéréne, zíye ndíkiye kí ngítí o'do gí simi kángá bí Ítópíya ní. Ní kóo mongú 'yì bí kí ledrené owóowó, 'yì lúrú bí kací kēsǵ 'bi Kandáke, kára bí me'be ngére 'bi Ítópíya ní. O'do nées nderé kóo íni ini zí Lomo simi

Yerusaléma. ²⁸ Nda go simi mindá'ba a 'be, zía ékíne simi arabíya ené bi usáni ndísi lála a ne ní, ndísiné ólo ledre gi simi búku 'bi nébì Isáya.

²⁹ Zí 'Dówù Lomo úku ledre zí Phílipo kídí, "Ídí ndéré mi'dí zí arabíya bi usáni ndísi lála a íri nées, zíyí ndísi ndéréyí gbóo cigí a."

³⁰ Zí Phílipo ngásá ndíki o'do bi simi arabíya nées kí ólo ledre gi simi búku 'bi nébì Isáya. Zía ndú'yú o'do nées kídí, "Ówo yéme ini ledre gi simi ledre bi ndísi ólo a nées bú?"

³¹ Zí o'do nées úkulúgu ledre zí Phílipo kídí, "Mááyí ówoyéme a káa be 'dí? 'Búo togú ngítí 'yí ni úku yéme a ne zíma." Zía úku ledre zí Phílipo ya, ékí girí mu zize ndéréze kéyí.

³² Ledre bi kóo o'do nées ndísi ólo a ní ni káa zí ba,

"Ní yí ené káa zí kábíríkí bi 'di'biní wo ndéré káe óngóónzó a ní, kápá káa zí Owù Kábíríkí bi ndecí yí ené tí lá tí simi bi niyí óloóyó bi a mengí kéyí wá ní.

³³ Niyí méngí lará a 'du'dorú 'decíní ng-banga a do bilámá misi'diné wá. 'Yí bi k'jé'do káa bi ni útúásá úku ledre gi ro 'yí ené e ní ndáá, gi zía ndísi ené do sogo kángá ona úkú go."

³⁴ Zí o'do nées ndú'yú Phílipo kídí, "Úku yéme aka ledre ba mu zíma, nébì ndísi úku ledre nées gi ro ambi? Gi roné togú mbú gi ro ngítí 'yí kpí?" ³⁵ Zí Phílipo tónóne 'dódo bilámá ledre zía gi simi miéké kúrú Lomo bi gáa ndísi ólo a ba gi ro Ngére Yésu.

³⁶ Káa zí bi niyí mindéréye kaci misi'di ní, zíye ndéréóguyé do bi bi kí iní doné ní, zí o'do ba úku ledre zí Phílipo kídí, "Iní ni go ba. Éyí bi ni úcuómo máa kí 'dí'bi babatíza ní 'dí?" ³⁷ Zí Phílipo úku ledre zía kídí, "Togú ngúngu ledre 'bi Kírésito Yésu go za kí mimbé'deyí k'jé'do, mááyí babatízi yí."

Zí o'do nées úkulúgu ledre zí Phílipo kídí, "Mángungu go kídí Kírésito Yésu ni mbígí Owù 'bi Lomo." ³⁸ Zí o'do nées úku ledre zí 'yí ené bi ndísi úku ledre zí usáni ndísi lála yée kí arabíya ba ní yaá idi tóro. Zí Phílipo e gbre kí o'do nées ndítíye simi iní, zí Phílipo babatízi wo.

³⁹ Simi bi olúoguní gi simi iní ní, 'diya káa ní zí 'Dówù Lomo 'dí'bíoyó Phílipo gi ore 'dá'ba. O'do ba owo ené lolu bi bi Phílipo nederé doa ní wá, zía ndéréókpóne gi ore kí mongú rokinyí.

⁴⁰ Nda gi ore, zí Phílipo lúrúndiki roné gére simi gara bi kí íriné Azóto. Zía ndéréókpóne simi gara bi ndísiní ndólo a

Kayisariya ní ndísiné kí úku bilámá ledre gi ro Yésu zí 'yí e simi gara ga bi kaci misi'di ore ní mbá.

9

Sáwulo ngungu ledre Ngére Yésu
(Lurú kpá Moko 'bi 'yjmikása e 22:6-16, 26:12-18)

¹ Simi sındí kadra máa bi kóo nées ní, Sáwulo ni aka kóo fú lá māmada kí simi késí kídí nées ni úfu 'yí ga bi 'yí lódu kaci Ngére Yésu ní. Zía ndéréne zí mongú 'yí 'dáná éyí, ² ndú'yú wo gi ro zía í'bí wáraga bi nées ni ndéré káe do sílíné zí manda 'bi Yúda ga bi simi 'Díçí Kótruro ga bi simi gara bi kí íriné Damásika ní, gi ro togú nées ogú ndíki 'yí e go íri bi ndísiní lódu kaci Misi'di 'bi Ngére ní, zíne 'dí'bi yée girí ya'dá e kí kará e ógu káye ónzó yée simi síginí simi Yerusaléma. ³ Simi bi Sáwulo nederéogu nda go gbóo kí Damásika ní, 'diya káa ní zí roko'bu 'bi Lomo óngóne zía gi komo ere. ⁴ Zía útúne geré bi, zía úwú kúrú 'yí kí úku ledre kídí, "Sáwulo, Sáwulo, éyí bi ndísi 'dó'do máa gi ro kenée ní 'dí?"

⁵ Zí Sáwulo ndúndu'yú kídí, "Nées náambi Ngére?"

Zía úkulúgu ledre zí Sáwulo kídí, "Nées máa Yésu bi ndísi esí 'do'dó romá ní. ⁶ Inyíogu mu zíyí ndéréókpóyí simi mongú gara íri, áyí ówo 'yí íri ni 'dódo éyí bi áyí méngí a ní zíyí."

⁷ Zí 'yí ga bi kóo ndísiní ndéré kí Sáwulo e ní tóroyé, 'yí úku ledre ndáá. Uwúni tí kúrú 'yí go, tí lá lurúndikini kúrú'bu 'yí ma'dáa wá. ⁸ Simi bi Sáwulo inyíogu gi bi ní, ni líkpí komoné bi káa ní, mbutí komoa lurú ené lolu bi wá. Nda nées ní, zí 'yí ga bi kóo niyí kéye ni kókó wo goó mikókó ndéré káe simi Damásika. ⁹ Sáwulo lurú bi wá kí sílì ota, anu éyí wá, ewé gbawá iní.

¹⁰ Ngítí o'do ni kóo bo simi Damásika ni 'yí lódu kaci Yésu írja Ananíya. Zí Ngére Yésu 'dódo roné zía káa zí ndísi 'dú'duru ní kídí, "Ananíya."

Zía ndízíné, "Í, Ngére."

¹¹ Zí Ngére úku ledre zí Ananíya kídí, "Ídí ndéré 'be 'bi Yúda bi kaci misi'di bi ndísiní ndólo a misi'di bi Mbí ní, zíyí ndúndu'yú gi ro o'do bi ogú gi simi gara bi Tarásisi kí íriné Sáwulo ní. Ní go ndísi iní iní zí Lomo. ¹² Simi 'duru máa bi kóo nées ní, zía kóo lúrúndiki ngítí o'do kí íriné Ananíya bi ogú zía óto sílíné doa gi ro zí komo a óngóne ní."

¹³ Zí Ananíya úkulúgu ledre zí Ngére kídí, "Tú'dú 'yí e ukuní ledre gi ro o'do nées go zíma kí bisinyí ledre ga bi ndísi

méngi yéé kí 'yì eyí e simi Yerusaléma ní. ¹⁴Ogu simi Damásika ona ba kí roko'bu gi zí manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyí e ní gi ro zine 'dí'bi 'yì eyí ga bi ndišiní oto úndruyí ona ní."

¹⁵ Zí Ngére úku ledre zía kídí, "Nderé mu. Gi zía mágélé wo go káa do 'yì 'bi moko amá bi ní 'dodo ledre gi romá zí 'yì ga bi ndaní kífú Yúda e wá ní kí mingburoko ngéere eyé e nda kí 'yì 'bi Isiréle e. ¹⁶ Mááyí 'dodo tú'dú ledre e zía, zía ndišiní 'dó'done simi a simi bi ní ndiši 'dodo ledre gi romá zí 'yì e ní."

¹⁷ Zí Ananiya ìnyiné ndéré ólúne simi 'dìçì bi Sávulo ní simi a ní do oto sīlīne do Sávulo, zía úku ledre kídí, "Sávulo lúndu 'bi ené, Ngére Yésu bi 'dodo roné zíyí do misi'di simi bi áyí ógú yáa ní, kasa máa née zíyí gi ro zí komoyí líkpilúgu roné zí 'Dówú Lomo ógú ndišiní simiyí." ¹⁸ Née ní, geré zí éyí utúógúné gi komo Sávulo silekpe káa zí sókó kénzè ní, zí komoa líkpíne zía ndišiní lúru bi. Zí Sávulo ìnyiógúné 'dága zí Ananiya bábatízí wo. ¹⁹ Gi do kací bi ánu éyí ní, zí roko'buá ndá'baógúné roa.

Sávulo uku ledre Yésu zí 'yì e simi Damásika

Kí tú'dú sīlī e, Sávulo ndišiní nda kóo ndiši kí 'yì ga bi ndišiní lódú kací Yésu ní simi Damásika. ²⁰ Zía ìnyiné ndéréne simi 'Dìçì Kótruro e tónó 'dodo ledre zí 'yì e gi ro Yésu kídí, Yésu ní Owú 'bi Lomo. ²¹ 'Yì ga bi owoní Sávulo kí úku ledre gi ro Ngére Yésu ní, zíyè ndišiyé ónzó komoyé kíngaya. Zíyè ndiši úkuló'bó ledre dengbíyè kídí, "També ba fú o'do bi ndiši úfu 'yì ga bi ndišiní oto úndru Yésu simi Yerusaléma 'dáa ní? Ogu ona ba kpá go gi ro 'dí'bi 'yì ga bi 'bi Yésu ní ndá'ba kíyè zí manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyí e ní?" ²² Tí lá zí 'dodo ledre 'bi Sávulo ídí ené kí roko'bué kíngaya. Zí ledre bi ndiši úku a ní 'dodo a kídí Yésu ní Kírésito. Zía 'dí'bi do Yúda ga bi simi Damásika ní mbá ledre bi zíyè úkulúgu a zía kací a ní ndáa.

²³ Nda gi do kací tú'dú sīlī e, zí ngíti géyí Yúda e kótrú royé do bi kíe'do yéme ledre gi ro zíyè úfuóyó wo 'dá'ba. ²⁴ Tí lá uwú kóo ledre ga bi yemení née go mbá. Zíyè ndišiyé óndó wo tara misi'di ga bi ndišiní ólúógú gi simi gara gi ore ní kí ndulú e kí kadra e mbá gi ro zíyè úfu wo. ²⁵ Tí lá zí 'yì lódú kací Sávulo ódó ká'dá ro mongú mbúra do ìmbíoto wo kíe kí ndulú gi do bifúó gi dogború gara bi o'bóní wo gbaá dongá Damásika ní.

Mindá'baogú Sávulo simi Yerusaléma

²⁶ Simi bi Sávulo ógú simi Yerusaléma ní, zía áyíne gi ro zíyè ídíyè ndro kí 'yì ga bi 'yì lódú kací Yésu ní, tí lá ngírja ndiši yí

ené kóo méngi yéé miméngi kí ngúngu a bi yáa ní go mbígí 'yì lódú kací Yésu ní. ²⁷ Zí Baranába ógúné 'dí'bi Sávulo ndéré úku ledre gi roa zí 'yìmikása e. Zía líkpí yéme ledre bi kóo Ngére Yésu 'dodo roné zí Sávulo do misi'di Damásika, kí ledre ga bi Ngére uku zía ní. Zía kpá líkpí ledre bi ngírj olú ro Sávulo kí 'dodo ledre zí 'yì e gi ro ledre Yésu simi Damásika wá ní.

²⁸ Née ní zí Sávulo e nda go kótrú royé ndro kí 'yìmikása e do gámáye simi Yerusaléma mbá ndiši úku ledre gi ro Ngére Yésu ngírj ndaá lolú royé wá. ²⁹ Zía kpá íti kangú kí úku ledre zí Yúda ga bi ndišiní ódro tara Gírígí ní, tí lá ayíní go gi ro úfu wo. ³⁰ Simi bi 'yì ga bi 'yì lódú kací Yésu uwúní ledre ba ní, zíyè 'díyíoto Sávulo simi gara bi Kayisariya ní, do otoómo wo zía ndéréókópone simi Tarasisi.

³¹ Née go sīndí kadra bi zí 'yì ngúngu ledre 'bi Yésu ga bi simi kángá bi Yúdaya, Galíláya, Samáriya ní 'dówúroyé zí mīndīshiyé ídíne bílamáne ní. Kí sáká éyí gi zí 'Dówú Lomo zí 'yì ga bi ngúnguní ledre 'bi Yésu go ní éyeyé do ídíyè kí roko'buáyé, káa zí bi ndiši eyé ní nda go fú lá oto úndru Ngére Yésu ní.

Pétero nderé simi Lída kí Zópa

³² Káa zí bi Pétero gamá go do bi e mbá ní, simi ngíti sīlī zía ìnyiné ndéréne lúru 'yì lódú kací Yésu ga bi simi gara bi kí ìríné Lída ní. ³³ Simi Lída íri, zía ógundíki o'do kí ìríné Enási, ní migígírj méngi go simibi ìnyí doa ota ìnyí gi do rāngba wá. ³⁴ Zí Pétero ndólo wo kídí, "Enási, Kírésito Yésu yomo yíyí go. Ìnyiógu mu 'dága yéme bi 'dú'du eyí." Geré zí Enási ìnyiógúné 'dága. ³⁵ Zí tú'dú 'yì ga bi ndišiní ndiši simi Lída kí Sáróna ní mbá lúru wo, zíyè ngúngu ledre Ngére Yésu.

³⁶ Kára ní kóo bo kí ìríné Tabita ndiši ndiši simi gara bi kí ìríné Zópa ní ní 'yì lódú kací Yésu. (Írja bi kí tara Gírígí ní ní Dóroka, ìni ledre bi gi simi a ní ní nyazu.) Dóroka í'bi sīndí kadra ené mbá ndiši méngi bílamá ledre kí ndiši sáká 'yì leré e. ³⁷ Simi sīndí kadra née ní zí ndiyá 'dí'bi Dóroka zía úyuné. Do yéme umbua oto a simi 'dìçì bi o'bórongóní do ezené 'dága ní. ³⁸ Do ngará Zópa akpa ené kóo kí Lída wá. Simi bi 'yì lódú kací Yésu ga bi simi Zópa uwúní ya Pétero ní bo simi Lída ní, zíyè kása ya'dá e gbre kí sanda zía kídí, "Áko mongú 'yì, nderézé aka mu 'diya kése simi Zópa."

³⁹ Née ní zí Pétero geré ìnyiné zíyè ndéréyè. Simi bi oguní íri ní, do 'dí'bi wo ndéré kie simi 'dìçì bi o'bórongóní do ezené kí'dí bi bi kará umbu e toro 'dikíní wo gbaá ndiši ìni ìni kí ndiši 'dodo bongó

ga bi mǎíçí yée kí mbílí bongó ga bi i'bí yée zí 'yì e simi bi Dóroka ni aka trǎdrǎ ní.

⁴⁰ Zí Pétero úku ledre zíye yaá idíní aka olúogú sága, zía útúne gbrǎ do ngúrú sǎndine otú doné ini ini zí Lomo. Nda gi ore zía síkpǎ doné lúru umbu zía ndólo wo kídí, "Tabíta, ñnyíogú mu 'dága." Zí Tabíta líkpí komoné, simi bi onzó komoné gbó ro Pétero ní, zía ñnyíogúné ndǎşíné 'dága. ⁴¹ Nda née ní, zí Pétero 'dí'bi sílǎ, zía lála síkpǎ wo 'dága. Zí Pétero nda ndólólúgu 'yì ga bi ngunguní ledre 'bi Yésu go ní kí kará umbu ga gére mbá 'dǎçí íri, zía í'bí wo zíye go trǎdrǎ.

⁴² Zí phanda ledre bi mengí roné ore née ndéréne mindéré simi Zópa za mbá. Gi zí kéyí née ní, zí tú'dú 'yì e ngúngu ledre Ngére Yésu. ⁴³ Gi do kací née ní, zí Pétero ndǎşíné simi Zópa kí tú'dú sílǎ e 'be 'bi ngíti o'do kí ñrǎné Simúna ni 'yì yéme éyí e gi simi saná.

10

Pétero e kí Koronóliyo

¹ Ngíti o'do ni kóo bo simi gara bi Kayisariya ní kí ñrǎné Koronóliyo, ni kóo mongú 'yì 'bi asikíri e* bi ndǎşíní ndólo yée asikíri e gi simi Itáliya ní. ² Wo kí 'yì 'be 'bi ené e mbá niyí 'yì óto úndru Lomo abú ndanǎ gi simi kúfú Yúda e wá. Ndǎşí sáká 'yì lerǎ e zía ndǎşíné kpá ini ini zí Lomo gbuú. ³ Kadra kǎé'do, simi sǎndǎ kadra ota (3) gi do kací yana kadra, zí maláyika 'bi Lomo 'dódo roné zí Koronóliyo zía ndólo wo kídí, "Koronóliyo."

⁴ Zí Koronóliyo lúru wo gbóó kí zí ngírǎ, do ndú'yú wo kídí, "Káa be 'di?"

Zí maláyika úkulúgu ledre zía kídí, "Lomo ní kí rokinyí kí úwú ini bi ndǎşí ini a, kí sáká éyí bi ndǎşí sáká 'yì lerǎ e kǎe ní, ni go nziyíné kí ro úkulúgu ledre kací a zíyí. ⁵ Cakaba ní ídí mu kása 'yì e simi Zópa kací ngíti o'do kí ñrǎné Simúna bi ngíti ñrǎ Pétero ní. ⁶ Ni ngu 'be 'bi Simúna bi 'yì yéme éyí e gi simi saná e ní, 'be 'bi ené ni kací kó'dú mikavu bi simi Zópa íri ní."

⁷ Simi bi maláyika nderéokpóní ní, zí Koronóliyo ndólo 'yì kasa ené e gbre kí kémbǎ asikíri ené bi i'bí roné go zí Lomo ngúru 'yì bi ndǎşí lúru bi kací a ní. ⁸ Zía líkpǎ ledre bi mengí roné zíne ní mbá zíye, do kása yée simi Zópa.

Lomo 'dodo roné zí Pétero

⁹ Simi bi bi arálo'bó roné, ya'dá ga gére née niyí go gbóo kí Zópa ní, zí Pétero ékíne do 'dǎçí kí yana kadra ini ini zí Lomo. ¹⁰ Simi sǎndǎ kadra máa née ní 'bú mengí

kóo wo go kángaya ili kóo go zíne ánu éyí. Simi bi niyí aka mengí éyí miánu míméngí ní, zí Lomo 'dódo roné zía. ¹¹ Zí Pétero lúru ndǎşí ere líkpí roné go fúó, zía lúru ndǎşíki mongú sáká éyí kí óguné do sogo kángá tará rǎrine eso. ¹² Do mongú sáká éyí née íri, za éyí trǎdrǎ e kací sí doyé mbá, bangá e, kí éyí ga bi ndǎşíní lála royé do simiyé ní nda kí solú e. ¹³ Zí kúru Lomo ówúne zía kídí, "Ñnyíogú mu 'dága Pétero, zíyí úfu éyí ga gére née zíyí ánu yée."

¹⁴ Tí lá zí Pétero úkulúgu ledre zía kídí, "Ndaá kenée wá, Ngére. Tí bi mááyí ba ní, máánu amá éyí ga bi lorú yaá 'yì e ndanǎ ánu wá ní wá."

¹⁵ Zí kúru Lomo kpá ówú ándá roné zí Pétero kídí, "Éyí ga bi Lomo uku yaá 'yì e idíní ánu a ní, ndá úku a kídí ndanǎ ánu a wá ní wá."

¹⁶ Ledre née mengí roné kenée kí'dí ota, gi ore zí Lomo 'dí'bilúgu éyí ga gére née komo ere.

¹⁷ Simi bi Pétero ni ndǎşí sómú só'do ini ledre gi simi ledre née ní, ya'dá ga bi Koronóliyo kása yée ní, ndú'yú so'donǎ misí'di 'be 'bi Simúna owonǎ go niyí go mitóroyé tara mbotú gara. ¹⁸ Zíye ndólo 'yì ndú'yú a kídí, "Ngu ni bo 'be ona kí ñrǎné Simúna Pétero?"

¹⁹ Simi bi Pétero ni aka fú lá sómú ledre bi Lomo 'dodo roné kǎe zía ba ní, zí 'Dówú Lomo úku ledre zía kídí, "Simúna, ya'dá e niyí bi ota (3) 'dáa ba ndǎşí gámásó'do yíí. ²⁰ Yéme royí mu zíyí ídíyí nziyiyí zise ndérése kéye. Nda asi wá, mákása yée máa kacíyí."

²¹ Zí Pétero ndítíogúné zía úku ledre zí ya'dá ga gére née kídí, "Mááyí 'yì bi ndǎşísé gámásó'do wo ba. Ógusé gi ro 'di?"

²² Zíye úkulúgu ledre zí Pétero kídí, "Mongú 'yì 'bi asikíri e bi Koronóliyo ní kasa zée née zíyí abú ndaá gi simi kúfú Yúda e wá. Ni bilámá 'yì, ndǎşí óto úndru Lomo, 'yì 'bi Yúda e mbá ndǎşíní óto dokuwu a kángaya. Maláyika 'bi Ngére Lomo uku ledre zía kídí, ídí úku ledre zíyí, zíyí óguyí 'be 'bi ené zía úwú ledre bi gi tarayí ní." ²³ Zí Pétero 'dí'bi ya'dá ga gére née simi şumú 'be 'bi ené.

Simi bi bi arálo'bó roné ní, zí Pétero yéme roné zíye ndéréye kéye. Zí ngíti géyí 'yì ga bi ngunguní ledre 'bi Yésu simi Zópa ore ní, ndéréye ndro kéye. ²⁴ Nda káa zí kílondí a née ní, zíye ndéréogúyé simi Kayisariya. Niyí ógu íri ní, Koronóliyo ndoloyoko şumúné e kí bilámá ezegámáne e go ndǎşí sǎngó yée. ²⁵ Simi bi Pétero ayí go gi ro ólú 'be ní, zí Koronóliyo 'dí'bi wo simi şumú 'duo gi tara misí'di, zía

* **10:1** 10:1 Mongú 'yì 'bi asikíri e: Ni mongú 'yì bi ndǎşí lúru bi do asikíri e miya (100) ní. † **10:14** 10:14 Éyí ga bi lorú yaá 'yì e ndanǎ ánu wá ní: Ólo Léví 11.

doyé mbá, bangá 'bi 'be, kí bangá súwú e, kí éyí ga bí ndíşíní lálá royé do simiyé nda kí solú ga bí ndíşíní gámá 'dága simi sili ní. ⁷ Gí ore, zí kúrú Lomo ówúne zíma kídí, 'Ínyíogú mu 'dága Pétero zíyí úfu éyí ga gére néesé zíyí ánu yée.'

⁸ "Zíma úkulúgu ledre zía kídí, 'Ngére Lomo, wo bí ma'díí ní, máánu amá aka éyí bí ndaá miútúásáne do komoyí wá ní wá.'

⁹ "Zí kúrú Lomo kpá ówú ándá roné zíma gí komo ere kídí, 'Ndá úku ledre gí ro éyí bí Lomo óto go miútúásáne ní, kídí ndaá miútúásáne gí ro zí 'yí ánu a wá ní wá.' ¹⁰ Ledre néesé mengí roné kí'dí ota, gí ore do lálalúgu mongú sáka éyí bí kí éyí trídri ga bí doné néesé nyé komo ere.

¹¹ "Simi şindí kadra máa bí kóo néesé ní, zí ya'dá ga bí kóo ota kasaní yée zíma gí simi gara bí Kayisariya ní óguyé simi 'be bí kóo mándíşí ndíşí simi a ní. ¹² Zí 'Dówú Lomo úku ledre zíma kídí, mánda ási kí ndéré kéye wá. Zí 'yí lódú kací Yésu ga bí inyi doa kéří (6) simi gara bí Zópa ore ní inyiye útúye do kacíma 'dijyóto máa zaá gí zí Koronóliyo 'be. ¹³ Zí Koronóliyo úku 'dódo ledre miógú maláyika kóo zíne 'be ní zíze, kpá kí ledre bí úku zíne kídí, 'Kása 'yí e mu simi Zópa kací o'do kí iriné Simúna Pétero ní. ¹⁴ Ní úku ledre bí yíí kí 'yí 'bi 'be 'bi éyí e ásé ómo gí zía ní zíyí.'

¹⁵ "Nda simi bí mátónó ódro ní, zí 'Dówú Lomo óguné doyé cé káa zí bí kóo ogú dozé simi mízeří ógu ené ní. ¹⁶ Gí ore néesé ní, zíma sómúndiki ledre bí kóo Ngére Yésu uku ní, 'Yiwáni ndíşí 'bí babatiza kí iní, tí lá Lomo hábatízí sée kí 'Dówúne.' ¹⁷ Togú Lomo i'bí go kpá kémbú tákpásíli bí kóo i'bí zíze ga bí ngunguzé ledre 'bi Ngére Kírésito Yésu ní, zí 'yí ga bí ngára ndaní Yúda e wá ní, mááyí 'bi amá náambi zíma úcúómo ledre bí Lomo mengí yí ené go ne ní?"

¹⁸ Simi bí uwúní ledre ba káa ní, ledre bí tarayé ní ndaá lolú wá. Nda néesé ní zíye mbófo Lomo kídí, "Lomo i'bí bifúó zí 'yí ga bí ngára ndaní Yúda e wá ní zíye ótoómo kí mengí bisinyí ledre zíye óku trídri bí za fí ní."

'Yí e ngunguní Ledre 'bi Yésu simi Ánatiyoko

¹⁹ Zí ngíti géyí 'yí ngungu ledre 'bi Yésu ga bí kóo ngasá bayíní royé gí zí 'do'dó bí kóo ndíşí méngí yée simi şindí kadra bí ufuní Sitifáno ní, ndéréóguyé gí simi kánga 'bi Foníşiya, kí cúkú bí Sáyipuroso ní nda kí gara bí Ánatiyoko, ndíşiyé úku bilámá ledre bí gí ro Ngére Yésu ní ðuđ zí Yúda e. ²⁰ Tí lá ngíti géyí 'yí ngungu ledre 'bi Yésu máa yee ga bí kóo gí simi Sáyipuroso kí kánga bí Kuréne ní, ndéré 'bí eyé simi Ánatiyoko ndíşí úku bilámá

ledre zí Gírígi e kpá kí 'dódo bilámá ledre bí gí ro Ngére Yésu ní zíye. ²¹ Roko'bu 'bi Ngére Lomo ní kóo bo kíye, zí tú'dú 'yí e ngungu ledre 'bi Lomo zíye óyóló'bó mimbé'deyé zí Ngére Yésu.

²² Zí phanda ledre néesé ndéréóguné zí 'yí ngungu ledre 'bi Yésu ga bí simi Yerusaléma ní, zíye kása Baranába simi Ánatiyoko íri. ²³ Simi bí ogú íri ní, nda kí lúru úndru bí Lomo í'bí zí 'yí e ní, zía ídine kí mongú rokinyi. Zía inyiye úku ledre zíye mbá kídí ma'díí, ídísé kpá fú ngungu ledre Ngére Yésu kí mimbé'desé kje'do. ²⁴ Baranába ní kóo bilámá o'do kí 'Dówú Lomo siminé kpá 'yí bí ngungu ledre 'bi Lomo go ní, zía 'dí'biogú tú'dú 'yí e zíye ngungu ledre Ngére Yésu.

²⁵ Nda gí ore zí Baranába ndéréne gámásó'do Sáwulo simi gara bí Tarasísi ní. ²⁶ Simi bí ndéré ndiki wo ní, zía 'dí'bi wo zíye ndéréye simi Ánatiyoko. Mengí nyé simibi kje'do Baranába e kí Sáwulo niyí ro moko ndíki kí 'yí ga bí ngunguní ledre 'bi Yésu go simi Ánatiyoko ní ndíşí 'dódo ledre gí ro Ngére Yésu zíye. Néesé şindí kadra bí tonóní ndólo 'yí lódú kací Yésu kídí 'yí ga bí 'bi Kírésito ní.

²⁷ Simi şindí kadra bí kóo néesé ní, zí ngíti géyí nébì e inyiye gí simi Yerusaléma ndéréye simi Ánatiyoko íri. ²⁸ Zí nguru nébì gí dongará nébì ga gére néesé, kí iriné Ágaba tóroné 'dága simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo úku 'dódo ledre mongú 'bú bí ní ógu útú do sogo kánga mbá ní. Mongú 'bú néesé utú kóo go simi şindí kadra bí kóo Kiládiyo Káyisara ní mongú ngére 'bi Róma ní. ²⁹ Zí 'yí lódú kací Yésu yéme ledre kídí, yée niyí kótru kėsí kpini kací éyí bí zíye ní kacíye mikékeria mbá, kása a sáká lafúye ga bí 'yí ngungu ledre 'bi Yésu simi kánga 'bi Yúdaya ní. ³⁰ Zí 'yí ga bí 'yí lódú kací Yésu ní kótru kėsí néesé tí káa zí bí yemení ledre gí roa ní do kása Baranába e kí Sáwulo kje zí manda 'bi 'yí ga bí ngunguní ledre 'bi Yésu go simi Yerusaléma ní.

12

Yata 'do'dó ro 'yí ga bí ngunguní ledre Yésu ní

¹ Simi şindí kadra bí kóo néesé ní, zí ngére bí Eróde ní tonóné méngí lará ngíti géyí 'yí e gí dongará 'yí ga bí ngunguní ledre 'bi Yésu go ní. ² Zía úku ledre do lágáonzó Yakóbo lúndu Yiwáni kí mongú maku. ³ Simi bí lúru nda go kídí ledre néesé ní oto 'yí 'bi Yúda e go kí rokinyi ní, zía ndéréne 'dí'bi Pétero. Ledre néesé mengí roné kadra

Ayím̀bi bi nd̀s̀iǹi nd̀ólo a 'De'd̀i ndaa ní.*

⁴ G̀i do kac̀i bi 'di'biǹi Pétero ní, do ónzó wo sim̀i s̀ìg̀iǹi, k̀í'd̀i bi otoǹi asik̀iri e eso (4) eso (4) dongá a gbaa nd̀s̀i bándá wo ní. Eróde yeme kóo ledre g̀i ro 'd̀eç̀i ngbanga Pétero g̀i do kac̀i Ayím̀bi Umbuokpó† do komo t̀u'd̀ú 'ỳi 'bi Yúda e.

⁵ Née ní, do bándáoto Pétero sim̀i s̀ìg̀iǹi ìri. Tí lá zí 'ỳi ga bi ngunguǹi ledre 'bi Yésu go ní nd̀s̀iyé kótr̀u royé ìni ìni zí Lomo g̀i ro Pétero kí roko'buyé mbá.

⁶ Sim̀i nd̀ul̀u bi 'dá'dá g̀i zí Eróde kí 'd̀i'biógu Pétero 'd̀eç̀i ngbanga a ní, Pétero ní kóo m̀i'd̀ú'duné miódóne kí ká'dá k̀es̀j e gbre, kí asik̀iri gbre dongáne. Asik̀iri máa yée ga bi kóo do bi moko ore ní niỳi 'bi eyé mitóroyé bándá mbot̀u s̀ìg̀iǹi. ⁷ 'Diya káa ní, zí maláyika 'bi Ngére Lomo ól̀úne tóroné, zí bi óngóne 'd̀iç̀i s̀ìg̀iǹi ore wée. Zía k̀iz̀i Pétero ro fúndú a, do úrú wo, zía úku ledre zí Pétero kídí, "D̀i'diya ìnyìog̀u mu 'dága." Geré zí ká'dá k̀es̀j ga gère née ndé'dé útúoyé royé g̀i ro s̀ìl̀ja.

⁸ Nda g̀i ore zí maláyika úku ledre zía kídí, "Ès̀i bongó eỳi mu kí wará eỳi." Zí Pétero m̀eng̀i ledre ga gère née tí kenée. Zí maláyika kpá úku ledre zía kídí, "K̀ur̀uk̀u mongú ngbángbá mb̀il̀i bongó eỳi née mu roỳi zìỳi lódú máa." ⁹ Zí Pétero lódú kac̀i a zìye ól̀úoguyé sága g̀i sim̀i s̀ìg̀iǹi. Tí lá owo ené bi yaá ledre bi maláyika nd̀s̀i m̀eng̀i a ba ní ma'd̀ii ní wá. Som̀u 'bi ené ya kídí Lomo 'dodo roné zine ne sim̀i 'duru. ¹⁰ Zí maláyika e kí Pétero ókpóomo mizef̀i bi 'bi asik̀iri ga bi nd̀s̀iǹi óndó bi ní, kí gbre bi eyé, ndéréoguyé g̀i ro odu a bi mbot̀u k̀es̀j bi nd̀s̀i ól̀úog̀u sim̀i mongú gara ní. Zí mbot̀u k̀es̀j née líkp̀i roné zìye kí roné, zìye ól̀úoguyé sága. Sim̀i bi ol̀úoguǹi ní, zìye lódú mongú mis̀i'di re kenée, 'diya káa ní, zí maláyika lél̀ ené ótoomo wo.

¹¹ Nda née ní, zí sóm̀u ledre 'bi Pétero ndá'baóguné roa, zía úku ledre kídí, "Cak-aba ní, máowo go ma'd̀ii. Ngére Lomo kasaog̀u maláyika ené née ne g̀i ro yómo máa g̀i sim̀i ledre bi Eróde yemeoto g̀i romá kí ledre ga bi mbá Yúda e nd̀s̀iǹi sóm̀u a idiǹi m̀eng̀i máa k̀ie ní."

¹² Sim̀i bi Pétero owoyeme nda kenée ní, zía ndérene 'be 'bi Mariya mbágá Yiwáni bi ngiti irj̀a ní kpá M̀ariko ní, k̀í'd̀i bi t̀u'd̀ú 'ỳi e kotr̀uǹi royé nd̀s̀i ìni ìni zí Lomo ní. ¹³ Miógu Pétero ìri, zía ndóndóló ku mbot̀u, zí owùkára bi 'ỳi moko 'be ore kí

irj̀ine Róda ní ógu nd̀izine zía. ¹⁴ Sim̀i bi owo kídí née kúrú Pétero ní, zía idine kí mongú rokinyi líkp̀i aka gbawá mbot̀u, zía ngásalúgu roné úku ledre kídí, "Pétero ní bi tóro sága 'dáa ba ní."

¹⁵ Zìye úku ledre zía kídí, "Áyì 'ỳi rifu." Zía kpá fú lánýane ro ledre née. G̀i ore zìye úku ledre kídí, "Née ba ìri maláyika ené."

¹⁶ Sim̀i ledre bi niỳi k̀ie ba ní, Pétero ní 'bi ené kpá fú ndóndóló. Nda sim̀i bi líkp̀iǹi mbot̀u zìye lúrúndiki wo ní, zí tarayé ìdrj̀ne. ¹⁷ Zí Pétero m̀eng̀i k̀eỳi zìye kí s̀ìl̀je yaá idiǹi ndéç̀i tí, zía líkp̀i ledre m̀i'd̀i'biógu wo bi Ngére Lomo 'di'biógu wo g̀i sim̀i s̀ìg̀iǹi ní zìye. Zía úkuómo ledre zìye kídí, "Ídísé líkp̀i a zí Yakóbo e kí ngiti géỳi 'ỳi ga bi 'ỳi lódú kac̀i Yésu ní kenée." Nda née ní zía ndéréokpó ené do ngiti bi.

¹⁸ Kí phiỳi a née ní, zí mongú ófú ìnyiné dongará asik̀iri ga bi kóo nd̀s̀iǹi bándá Pétero ní g̀i zía owoǹi éỳi bi m̀eng̀i wo ní wá. ¹⁹ Zí Eróde úwú ledre née ní, zía kása asik̀iri e gámásó'do wo. Gamáni má, ndikiǹi wo wá. Zí Eróde ndólo asik̀iri ga bi kóo nd̀s̀iǹi bándá Pétero ní ndú'yú yée, zía úku ledre kídí idiǹi úfu yée 'dá'ba. G̀i do kac̀i ledre née ní, zí Eróde óm̀une g̀i sim̀i kángá 'bi Yúdaya ndéré nd̀s̀iǹe ca sim̀i gara bi Kayisariya ní.

Miyyu Eróde

²⁰ Nd̀s̀i 'bi Eróde ndaa kóo bilámáne kí 'ỳi ga bi sim̀i gara ga bi Táyire kí Sidóna ní wá. Zìye kótr̀u royé ndéré lúrú Eróde. 'Dá'dá odroǹi kí ngiti o'do kí irj̀ine Bilásita ní, ní ne 'ỳi bi kí ledrené owóowó 'be 'bi Eróde ore ní g̀i ro zía sáká yée. Nda g̀i do kac̀i née ní, zìye ndéreyé zí Eróde g̀i ro zìye yéme nd̀s̀i eyé zía idine bilámáne, g̀i zía yée nd̀s̀iǹi ómo do éỳi miánu bi nd̀s̀iǹi ógu k̀ie g̀i sim̀i kángá bi Eróde ní ne mongú ngére sim̀i a ní.

²¹ Sim̀i s̀ind̀j kadra bi otoǹi g̀i ro zìye ódroyé ní, zí Eróde ès̀i 'duo bongó bi ngére e nd̀s̀iǹi ès̀i a òùy ye ní ógu nd̀s̀iǹe k̀ie do k̀it̀i ngére ené nd̀s̀i ódroné kí 'ỳi e. ²² Zìye ángáye 'duo ìri kídí, "Ba nda kúrú 'ỳima'di wá, ỳi ené kúrú lomo." ²³ Geré zí maláyika 'bi Ngére Lomo sémb̀i ónzó Eróde gb̀u bi, g̀i zía oto ené ùndru Lomo wá. Zí kidri e ól̀úye ro Eróde zía úyuné.

²⁴ Tí sim̀i ledre née ní, ledre 'bi Yésu ní ỳi ené fú lá ngbóro ené 'dá'dá kí nd̀s̀i ángané.

* **12:3** 12:3 Ayím̀bi bi nd̀s̀iǹi nd̀ólo a 'De'd̀i ndaa: Ayím̀bi máa wo née nd̀s̀i lengbe 'di'bi s̀ìl̀j ìnyì doa gbre, nd̀s̀i tónó kí Ayím̀bi máa wo Umbuokpó ní. Yúda e nd̀s̀iǹi sóm̀undiki s̀ind̀j kadra bi kóo Lomo 'di'bióy yée g̀i sim̀i Ìzibiti simia ní. Ólo Ól̀úog̀u 12:17-20. † **12:4** 12:4 Ayím̀bi Umbuokpó: Ní s̀ind̀j kadra bi Yúda e nd̀s̀iǹi sóm̀undiki ledre bi kóo Ngére Lomo okpó g̀i do 'be 'bi eyé e ufu owù 'bi eyé e wá g̀i zía bi oróni sáma owù kábirj̀i ro kágá mbot̀u eyé e ní. Zía kóo 'di'biógu yée g̀i sim̀i Ìzibiti g̀i sim̀i 'do'dó bi kóo niỳi sim̀i a ní. Ólo Ól̀úog̀u 12:1-20.

²⁵ Simi bi Baranába e kí Sáwulo mengionzóni moko bi koo kasaní yée ndéré méngí a ní, zíye ndá'balúgu royé gi simi Yerusaléma simi gara bi Anatiyoko, 'di'biutúni Yiwáni bi ngiti írja kpá Máríko ní kpa kíye.

13

Geléní Baranába e kí Sáwulo kása yée

¹ Dongará 'yi ga bi ngunguní ledre 'bi Yésu simi gara bi Anatiyoko ní, nébi e kí 'yi 'dódo ledre e niyi koo bo. Baranába, Simiyóna bi ndisíní kpá ndólo wo Búkulu gi zí saná a bi bukúluné ní, Lusiya bi ogu gi simi kángá bi Kuréne ní, Manéna bi ngboró 'be 'bi ngére Eróde ní nda kí Sáwulo. ² Simi bi niyi ndisí óto úndru Ngére Yésu kí ndisí orú éyí miánu ní, zí 'Dówú Lomo úku ledre zíye kídí, "Ídisé i'dí sílìye gi ro Baranába e kí Sáwulo zíma, gi ro zíye méngí moko bi mágélé yée gi roa ní." ³ Nda gi do kací éyí miánu bi orúní kí ini bi ininí zí Lomo ní, zíye óto sílìye do Baranába e kí Sáwulo do i'dí sílìye gi royé zíye ndéréye.

Baranába e kí Sáwulo oguní simi Sáyipuroso

⁴ Kí roko'bu 'bi 'Dówú Lomo zí Baranába e kí Sáwulo ndéréoguyé simi gara bi kí íríné Selúsiya ní, zíye nda 'dógu bi gi ore kí kurungba simi cúkú bi Sáyipuroso ní. ⁵ Simi bi nderéoguní simi gara bi kí íríné Salamása ní, zíye 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yi e simi 'Díçí Kótruro e 'bi Yúda e. 'Di'biutúni koo Yiwáni* kpa zía ndisí sáká yée kí moko.

⁶ Zíye ndéré 'decí bi gi simi cúkú nées vé gi simi gara bi kí íríné Páfoso, kí'dí bi ogu ndikíní 'yi mála kí íríné wotú Yósuwa bi méngí roné ya nées ní nébi ní. ⁷ Ni ezegámá Seregísu Páwulosu gávana 'bi cúkú máa nées ní, ni 'yi ówo ledre kíngaya. Gi ore, zí gávana nées kákasa kací Baranába e kí Sáwulo gi zía ili gi ro úwú kúrú Lomo gi zíye. ⁸ Tí lá zí 'yi mála bi Elimási, bi nées írja a simi tara Gírjì ní ndisíné fála yée, áyine gi ro 'di'bióyó sómú ledre 'bi gávana 'dá'ba káa bi ní ngungu ledre Yésu ke. ⁹ Nda nées ní, Sáwulo bi ndisíní kpá ndólo wo Páwulo ní, simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo, zía lúru bi mbí komo Elimási zía úku ledre kídí, ¹⁰ "Áyí owú ngére 'bi bicayi lomo e. Bi ní kpá okó ro bilámá ledre e za mbá. Áyí 'yi fanga kpá 'yi méngí bisinyí ledre e. Kací kadra e mbá, íli 'bi eyí fú lá

óyóló'bó ma'dú ledre 'bi Ngére Lomo káa do fanga. ¹¹ Cakaba ní, Ngére Lomo ní i'bi 'do'dó zíyí, zí komoyí 'dútúné kí sílì nyere útúásá lúru'ndíki misúwu kadra wá."

Geré zí komo Elimási 'dútúné, zía ndisí gámálící roné kí só'do 'yi bi ní kókó nées ní. ¹² Simi bi gávana lúru ledre bi méngí roné zí Elimási káa ní ní, zía ngungu ledre Ngére Yésu. Zí taraa ídríne kíngaya kí úwú ledre bi 'dódoní gi ro Yésu ní.

Páwulo úku bilámá ledre 'bi Yésu simi Písídiya

¹³ Gi simi Páfoso, zí Páwulo e kí lafúne e iniyé ndéréye kí kurungba simi Períga gara bi simi Pamafíliya, kí'dí bi Yiwáni ootoomo yée zía ndá'balúgu roné simi Yerusaléma ní. ¹⁴ Zíye iniyé gi simi Períga ndéréoguyé simi gara bi kí íríné Anatiyoko bi simi Písídiya ní, nda simi Sílì 'bi 'Dówuro' zíye ndéré ndisíyé bi simi 'Díçí Kótruro 'bi Yúda e. ¹⁵ Gi do kací ledre bi oloní gi simi lorú bi Músa eké kí yée ga bi nébi e ekéní ní, zí manda 'bi 'Díçí Kótruro kákasa zíye kídí, "Lúndumá e, togú ledre ní bo tarasé gi ro zise sáká 'yi e kíe yá, ógusé mu úku a."

¹⁶ Zí Páwulo iniyógúné 'dága, zía úcuómo yée kí sílìne, zía nda tónone ódroné. "Lafúma Isiréle e kí 'yi ga bi ngará ndaní Yúda e wá ní bi ndisíse óto úndru Lomo ní, índisé aka mbílise zíma. ¹⁷ Lomo bi 'yi lúru bi kací Isiréle e ní, gelé koo bulúnduzé e ne káa do 'yi ené e, zía óto yée zíye étríyè kíngaya simi bi niyi simi kángá 'bi Ízibiti ní, kí mongú roko'bu 'bi Lomo, zía 'di'biógu yée gi simi Ízibiti 'dá'ba, ¹⁸ zía útúsiminé kí simibi cí gbre sáká yée simi bi niyi simi súwú ní. ¹⁹ Zí Lomo i'bi roko'bu zí Isiréle e zíye rómo komo sí do 'yi ga bi inyi doa gbre bi ndisíní ndisí simi Kanána ní, zía i'bi kángá nées zí 'yi ené e ndisíyé simi a káa do 'bi eyé. ²⁰ Ledre nées méngí koo roné mbá kí simibi míya eso doa cí gbre doa sokó (450).

"Gi do kací ledre nées ní, zí Lomo gelé 'yi 'decí ngbanga e zíye ndisí lúru bi doyé gi simi síndí kadra 'bi nébi Sámele. ²¹ Nda simi bi 'yi e ndu'yúní ndu'yú gi ro do óto ngére zíye ní, zí Lomo óto Sáwulo owú 'bi Kísi gi simi kúfú Benzemúna káa do ngére, méngí koo moko kí simibi e cí gbre. ²² Gi do kací bi 'di'bioyoní wo ní, zí Lomo óto Dawídi káa do ngére. Ba ledre bi Lomo úku gi roa ní, 'Máowo wá kídí Dawídi owú 'bi Zése ní o'do bi utúásá kpíní kací

* **13:5** 13:5 Yiwáni: Yiwáni ba ndisíní kpá ndólo wo Máríko. Mizefí ledre bi ukuní gi roa ní ni simi Moko 'bi 'yjmikása e 12:12. Búkú bi Bilámá ledre bi Máríko eké ní eké ne. † **13:14** 13:14 Sílì 'bi 'Dówuro: Nées ní mongú sílì 'bi Isiréle 'bi ini zí Lomo, méngíni moko simi a wá. Zíye ndisíyé sómúndíki ledre kídí Lomo ootoogu ere kí do sogo kángá kpá kí ledre bi Lomo yomo yée gi simi moko 'bi owúkúlú e gi sí sílì ngére 'bi Ízibiti ní. Ólo Ólúogu 20:8-11, Gbre lorú 5:12-16.

mimbé'demá ní. Ní 'yì bí ní méngì ledre ga bí máílì yéé ní mbá.

²³ "Gì dongará bulúndu Dawídi e, Lomo 'di'biogu Yésù 'Yì yómo 'yì e go zì Isiréle e káa zì bí kóo mocù ledre a 'desì ní. ²⁴ 'Dá'dá gí zì Yésù kí ògúné, Yiwáni ndìsì kóo 'dódo ledre óyóló'bó sómù ledre kí í'bí babatíza zì Isiréle e. ²⁵ Káa zì bí Yiwáni ní kóo go gbóo gí ro méngìonzó moko ené ní, zía kóo úku ledre kídí, 'Sómùsé esé ya mááyì 'bí amá náambi? Mándá 'bí amá 'Yì yómo 'yì e bí ndìsìsé óto komosé gí roa ní wá. Tí lá ní ògù 'bí ené gí do kacíma, máútúásá í'díogù gbawá wará ené gí sìnđia.'

²⁶ "Lafúma Isiréle e, bulúndu Abarayáma e, nda kíse 'yì óto úndru Lomo ga bí ngará ndásé Yúda e wá ní mbá, sanda bí gí ro 'Yì yómo 'yì e ba ní, Lomo kasa gí rozé mbá. ²⁷ 'Yì ga bí ndìsìní ndìsì simi Yerusaléma kí manda eyé e mbá, owo 'di'biní eyé bí ya Yésù ní 'Yì yómo 'yì e ní wá. Gba kúrú nébì ga bí ndìsìní ólo a kací Sílì 'bí 'Dówúro ní za mbá owo 'di'biní eyé iní ledre gí simi a wá. Zíye 'dəcì ngbanga roa gí ro zì ledre bí nébì e ukuní ní ògúné ma'dúí. ²⁸ Abú owoní eyé mbígì sì ledre bí gí ro do úfu wo gí roa ní wá yá, zíye úku ledre zì Piláto idí úfu wo 'dá'ba.

²⁹ "Simi bí méngìonzóní ledre bí nébì ekéní gí ro Yésù go ní, zíye ìmbíóto wo gí do mìn gbúngbu kágá ndéré kíe óto a. ³⁰ Tí lá, Lomo uru wo goó gí simi umbu, ³¹ zía 'dódo ándá roné kí tǔ'dù sǐlì e zì 'yì ené ga bí kóo nderéní kéye gí simi kángá bí Gallílaya simi Yerusaléma ní. Niyí cakaba go ye 'yì ga bí lurúní wo go cù kí komoyé do ndìsìyé úku ledre gí roa zì 'yì ezé e ní.

³² "Oguzé ona úku 'dódo bilámá ledre zise. Éyì bí kóo Lomo mocù ledre a zì bulúnduzé e ní, ³³ méngì roné go zise bulúndu yéé, kpurù gí simi miuru Yésù zía ídine trǐdrǐ. Káa zì bí Dawídí eké simi gbre Bùkù ené 'bí ke'bí ní.

" 'Áyí owù 'bí amá, karaba mááyì go 'Buyì.'

³⁴ Ba ledre bí Lomo uku gí ro miuru Yésù ní, umbua utúásá énye simi bí wá, 'Mááyì í'bí úndru bí ma'dúí lúyú ledre ndaá simi a wá ní zíyì, káa zì bí mámócù ledre zì Dawídí ní.'

³⁵ Káa zì bí Dawídí eké do ngítì bí simi ke'bí ené kídí, 'Útúásá eyì ótoómo 'Yì eyì bí lúyú ledre ndaá roa wá ní zía ényené wá.'

³⁶ "Simi bí kóo Dawídí méngì ledre bí Lomo ili zía méngì a simi sìnđì kadra máa 'bí ené ní, zía úyuné, do óto wo káa zì 'bí bulúnduga ga kóna ní, zì umbu a ényené

cíkì simi bí ore. ³⁷ Tí lá Yésù bí Lomo uru wo gí simi umbu ní, umbu a enye ené simi bí wá.

³⁸ "Bí nda go kenée ní, lúndu 'bí ené e, máílì go zise ówo a kídí bilámá ledre bí má'dódo zise 'bí lùlúoyó lúyú ledre ní, ní kpurù gí simi Yésù. ³⁹ Kpurù gí simi Yésù ma'dáa 'yì ga bí ngunguní ledre go ní, Lomo ní lùlúoyó lúyú ledre eyé bí lorù 'bí Músa utúásá lùlúoyó a gí rosé 'dá'ba wá ní. ⁴⁰ Ídísé bándá rosé káa bí ledre bí nébì e ukuní ní kí méngì sée. ⁴¹ Zì Lomo úku ledre kídí,

" 'Lúrúsé aka, sée 'yì ga bí ndìsìsé úkucáyì ledre gí romá ní, tarasé ní ngarée ìdrǐ zise úyusé miúyu.

Mááyì ògù méngì ledre simi sìnđì kadra esé utúásásé ngungu a wá, abú ngítì 'yì uku yeme ledre gí ro zise.' "

⁴² Káa zì bí Páwulo e kí Baranába niyí go ólúogù eyé gí simi 'Dìçì Kótruro 'dá'ba ní, zì 'yì e úku ledre zíye ya idíní ndá'baogù simi ngítì Sílì 'bí 'Dówúro gí do kací wo ba gí ro úku ándá bilámá ledre gí ro ledre née zíye. ⁴³ Simi bí 'yì e bayíní gí do bí kótruro ní, zì tǔ'dù Yúda e kí 'yì ga bí ngará ndaní Yúda e wá ní bí oyóló'bóní royé káa do 'yì ngungu 'dódo ledre 'bí Yúda e ní, ìnyiyé lódù Páwulo e kí Baranába, bí odroní zíye kídí idíní kpá fú lánýa ro bilámá ledre 'bí Lomo bí uwúní née.

⁴⁴ Simi Sílì 'bí 'Dówúro bí gí do kací a née ní, zì 'yì e gí simi gara ore za mbá óguyé úwú ledre gí ro Ngére Yésù. ⁴⁵ Simi bí Yúda e lurúní tǔ'dù 'yì ga bí yokoní royé ní, zíye óto ledre simiyé kí ndìsì úku sínýi ledre gí ro ledre ga bí Páwulo ndìsì úku yéé ní.

⁴⁶ Nda née ní, zì Páwulo e kí Baranába úkulúgu ledre zì Yúda ga gére née o'buò'bu kídí, "Azé kóo úku ùtù ledre 'bí Lomo zise 'dá'dá kí. Tí lá bí ásisé yì esé miási ilisé esé óto rosé kí ledresé owóowó gí ro zise ówo trǐdrǐ bí fí ní wá ní, azé go ógù ótoómo sée zise ndéré ezé zì 'yì ga bí ngará ndaní Yúda e wá ní. ⁴⁷ Ba ledre bí Ngére Lomo uku zise ní,

" 'Máóto sée go bimíonógó zì 'yì ga bí ngará ndaní Yúda e wá ní, gí ro zì 'yì e do sogo kángá mbá ómoyé.' "

⁴⁸ Simi bí 'yì ga bí ngará ndaní Yúda e wá ní uwúní ledre née kenée ní, zíye idíye kí rokinyi kpá kí óto úndru bilámá ledre Ngére Yésù. Zì 'yì máa ga bí kóo niyí go

migéléye gi ro tridri bi za fi ní nṅungu ledre Yésu.

⁴⁹ Zí ledre 'bi Ngére Yésu ángané kací bi e za mbá. ⁵⁰ Tí lá, zí Yúda e ési ledre simi mǎngburoko kará ga bi kí ledreyé owóowó bi ndišini óto úndru Lomo ní kpá kí mǎngburoko ya'dá ga bi niyi ye manda zí lafiye simi gara ore ní. Zíye tónó méngi lará Páwulo e kí Baranába, do ógóoyó yée gi simi kǎngá eyé gi ore 'dá'ba. ⁵¹ Nda gi ore née ní, zí 'yimikása ga gére née ú'bu 'buru gi ro sindiye gi ro 'dodo a zí Yúda e kídí Lomo asi go gi royé, zíye ndéréokpó eyé simi gara bi kí iriné Ikoniyomo ní. ⁵² Zí 'yi lódú kací Yésu ga bi simi Anatiyoko ní, ndiši idiye kí mongú rokinyi kpá kí 'Dówú Lomo simiyé.

14

Páwulo e kí Baranába oguní simi Ikoniyomo

¹ Ledre kéyi kéri ba méngi kpá roné simi gara bi Ikoniyomo ní. Zí Páwulo e kí Baranába ndéreye simi 'Díçí Kótruro. Zíye ndiši úku 'duo ledre ga bi ndiši 'di'bi do 'yi e mi'di'bi ní. Zí tú'dú Yúda e kí 'yi ga bi ngára ndani Yúda e wá ní nṅungu ledre Ngére Yésu. ² Tí lá zí Yúda máa yée ga bi asini kí nṅungu ledre Yésu ní, esi ledre simi 'yi ga bi ngára ndani Yúda e wá ní gi ro zí simi doyé sinyine ro 'yi ga bi nṅunguní ledre Yésu go ní. ³ Née ní zí Páwulo e kí Baranába lú'búye ore cuku'dée, do ndiši ódroyé kí roko'bu gi ro Ngére Yésu, bi 'dodo kídí má'dú 'i'bi roko'bu ne zíye ndišiyé méngi mǎngburoko ledre ga bi kí roko'buyé, kí yée ga bi tara 'yi ndiši idri gi zíye miidri ní.

⁴ Zí 'yi ga bi kóo simi gara ore ní ifi simiyé, ngiti géyi nṅunguní 'bi eyé kóo ledre 'bi Yúda e, ngiti géyi nṅunguní 'bi eyé ledre 'bi 'yimikása e. ⁵ Gi ore, zí ngiti géyi 'yi ga bi ngára ndani Yúda e wá ní kí Yúda e, ndro kí manda eyé e yéme ledre dongaraye gi ro méngi lará 'yimikása e gi ro óngboónzó yée kí tutú. ⁶ Simi bi 'yimikása e uwuní ledre née ní, zíye ngásáokpó eyé simi Lisitra kí Dérébe gara ga bi simi Likóniya kpá kí ngiti géyi bi ga bi simi Likóniya ní. ⁷ Simi bi niyi iri ní, zíye ndišiyé fú lá 'dodo bilámá ledre 'bi Ngére Yésu zí 'yi e.

Páwulo 'dodo ledre simi Lisitra kí Dérébe

⁸ Simi bi Páwulo ní ndiši 'dodo ledre zí 'yi e simi Lisitra ní, o'do ní kóo bo ore migigiri kú bi aráni wo ní nderé ené wá. ⁹ Zí o'do née ndišiné índi mbilíne úwú ledre bi Páwulo ndiši úku a ba. Zí Páwulo luru cú mbigi kuru'bu komoa, zía ówo a kídí o'do ba nṅungu ledre Yésu go, utúasá

go do yómo wo. ¹⁰ Zí Páwulo ndólo wo kí kúrúne 'dága kídí, "Inyioḡu mu tóro 'dága do sindiyi." Zí o'do née lé'béne geré milé'bé 'dága do tónóne gámálicí roné.

¹¹ Simi bi tú'dú 'yi e luruní ledre bi Páwulo méngi ba ní, zíye gbúrógbóye kí tara eyé 'bi Likóniya e kídí, "lomo e oguní go zize kí toso 'yima'di royé." ¹² Zíye ifi iri lomo eyé bi Zíya ní do Baranába, lomo máa wo bi kí iriné Ámasi ní do ifi iri do Páwulo gi zia 'di'bi kóo manda 'bi ódro ne. ¹³ Zí 'yi 'dáná éyi zí lomo bi Zíya, bi kí 'dici 'bi lomo gbóo cigi gara ore ní, óguné kí ya'dá ití e kí misuru kágá e, gi zia wo kí tú'dú 'yi ga gére née iliní 'i'bi éyi ga gére née káa do 'dáná éyi eyé zí 'yimikása e.

¹⁴ Simi bi 'yimikása ga bi, Baranába e kí Páwulo uwuní ledre née kené ní, zíye lófo bongó e gi royé zíye ngásá útúye dongará tú'dú 'yi ga gére née, kí gbúrógbóye kídí, ¹⁵ "Méngisé ledre kené gi ro 'di? Azé 'bi ezé kpá lá 'yima'di káa zí sée ní. Oguzé ona ba kí bilámá ledre zise, ódrozé zise gi ro zise ótoómo kí méngi bicayi ledre e, zise ndá'balúgu rosé zí Lomo bi ní tridrine za fi ní, bi otú ere kí do sogo kǎngá nda kí mikavu e kí éyi ga bi simiyé za mbá ní. ¹⁶ Ga kóo 'desí ní, Lomo otoomo kóo rikí sí do 'yi e zíye ndišiyé méngi ledre eyé bi utúasá kací komoyé ní. ¹⁷ Tí lá bi ba ní, Lomo ndiši fú lá 'dodo roné zise kídí, née ni bo kí bilámá éyi ga bi ndiši méngi yée zise ní. Ndisi kása ini zise gi komo ere do futú éyi miánu esé e simi bilámá sindi kadra, ni ne 'yi bi ndiši 'i'bi éyi miánu zise, kpá 'yi óto sée kí rokinyi." ¹⁸ Tí do mbága ledre bi 'yimikása e ukuní ba ní, ní kóo miórúné zíye kǎngaya gi ro zíye úcuómo tú'dú 'yi ga gére née kí 'dáná éyi zíye.

¹⁹ Gi ore, zí ngiti géyi Yúda e óguyé gi simi Anatiyoko kí Ikoniyomo simi Pisiḡiya sinyiónzó simi do tú'dú 'yi ga gére née zíye útú eyé go do kacíye. Zíye óngbo Páwulo kí tutú do óvo wo nderé ónzó óto a gi simi gara sága kí sómú ledre bi yaá uyu go ní. ²⁰ Tí lá simi bi 'yi lódú kací Yésu oguní tóro gbaá dongá Páwulo ní, zía inyioḡuné 'dága ndá'balúgu roné simi gara iri. Simi bi bi aráló 'bó roné ní, zí Páwulo e kí Baranába ndéréokpóye simi gara bi kí iriné Dérébe ní.

'Yimikása nda'baní simi Anatiyoko kí Súriya

²¹ Zí Páwulo e kí Baranába ndišiyé 'dodo ledre bilámá ledre simi gara do 'di'bi do tú'dú 'yi e zíye idiye 'yi lódú kací Yésu. Nda née ní zíye ndá'balúgu royé simi Lisitra, Ikoniyomo nda kí Anatiyoko. ²² Simi gara ga bi nderéoguní gi simiyé née ní, zíye ndišiyé sáká 'yi ga bi 'yi lódú kací Yésu ní gi ro zíye tóroyé ngbúo simi

ngúnḡu ledre eyé. Zíye úku ledre kídí, “Azé 'dó'dó mi'dó'dó kí azé fú óḡu 'be 'bi Lomo.” ²³ Zí Páwulo e kí Baranába géle manda e zí 'yì ga bi nḡunḡuní ledre Yésu go ní do bi eyé e mìkèkèrja za mbá. Zíye órú éyì kí ìni ìni zí Lomo, zíye ótoómo manda ga gére née do sīlì Ngére Yésu, bi ni ñḡu ne 'yì bi ótoní mimbé'deyé roa ní.

²⁴ Gí do kací bi Páwulo e kí Baranába gamáonzóní bi ga bi simi Pišidiya go ní, zíye ndéréoguyé simi kángá bi Pamafiliya ní. ²⁵ Nda simi bi 'dodoní ledre zí 'yì e simi gara bi Períga ní, zíye ókpóye simi gara bi kí irinè Atalíya.

²⁶ Nda gi ore, zíye 'dóḡu bi kí kuḡḡngba ndá'balúgu royé simi Ánatiyoko kí'dí bi kóo 'yì ga bi nḡunḡuní ledre Yésu i'biní yée do sīlì Lomo kí sáká éyì ené gi ro moko bi Páwulo e kí Baranába mengionzóní ní.

²⁷ Simi bi oguní simi Ánatiyoko bi simi kángá 'bi Súrriya ní, zíye yóko zaá 'yì ga bi nḡunḡuní ledre Yésu go ní ndro do bi kíé'do do líkpí ledre ga bi Lomo menḡi yée kí misi'di bi Lomo líkpí zí 'yì ga bi ngárá ndaní Yúda e wá ní nḡunḡu ledre Yésu ní.

²⁸ Nda née ní, zíye ndíšiyé kí lafúye ga bi niyí 'yì lódú kací Yésu ní ore kí ngbángbá sīlì e.

15

'Yì e kotruní royé simi Yerusaléma

¹ Zí ngíti géyì ya'dá e óḡuyé gi simi kángá 'bi Yúdáya simi gara bi Ánatiyoko ní tónóye 'dódo ledre zí 'yì ga bi 'yì lódú kací Yésu ní kídí, “Togú útúsé ngbuḡu káa zí bi lorú bi Músa 'dodo ní wá, ómosé wá.” ² Zí Páwulo e kí Baranába ndíšiyé íti kangú kíngaya kí úku ló'bó ledre née dongaráye kéye. Gí ore née ní, do géle Páwulo e kí Baranába kí ngíti géyì lafúye 'yì ga bi nḡunḡuní ledre 'bi Yésu go ní gi ro do ndéréye ódro ledre gi ro ledre née kí 'yìmikása e kí mingburoko 'yì ga bi simi Yerusaléma ní. ³ Zí 'yì ga bi nḡunḡuní ledre 'bi Yésu go ní í'bi misi'di zíye ndéréye. Nderení kóo kpurú gi simi kángá ga bi Fonšiya kí Samáriya ní. Zíye líkpí ledre gi ro 'yì ga bi ngárá ndaní Yúda e wá ní bi nḡunḡuní ledre 'bi Yésu ní. Zí ledre née óto 'yì ga bi 'yì lódú kací Yésu ní idíye kí mongú rokinyi. ⁴ Simi bi nderéoguní simi Yerusaléma ní, zí 'yì ga bi nḡunḡuní ledre 'bi Yésu go ní, kí 'yìmikása e nda kí mingburoko 'yì ga bi íri ní 'dí'bi yée simi sumu. Zí Páwulo e kí Baranába líkpí ledre ga bi Lomo menḡi yée kpurú gi simiyé ní zíye.

⁵ Tí lá zí ngíti géyì 'yì nḡunḡu ledre 'bi Yésu máa yée ga bi 'bi eyé Farusáyo e

ní úku ledre kídí, “'Yì lódú kací Yésu ga bi ngárá ndaní Yúda e wá ní, idíní útú ngbuḡu, do ndíšiyé lódú lorú 'bi Músa.”

⁶ Zí 'yìmikása e kí mingburoko 'yì e yóko royé ódroyó do ledre née. ⁷ Gí do kací ngbángbá ódro, zí Pétero ìnyióḡuné 'dága ódroné zíye kídí, “Owú 'bi babá e, ówosé bú kídí Lomo gelé máa goó 'desì gi dongarése gi ro zí 'yì ga bi ngárá ndaní Yúda e wá ní úwú bilámá ledre 'bi Yésu gi taramá gi ro zíye nḡunḡu a. ⁸ Lomo bi owo sómú ledre 'bi 'yì e mbá bú ní, 'dodo go kídí née oto 'búye go. Simi bi kása 'Dówúne zía óḡu ndíšiné simiyé káa zí bi kóo menḡi zíye ní. ⁹ Ifi ené dongarése kéye wá, lúluoyó lá lúyú ledre eyé gi zía bi nḡunḡuní ledre Ngére Yésu go ní. ¹⁰ Bi kenée ní, éyì bi ilísé úzu Lomo kí ìmbíto mongú éyì owóowó do 'yì lódú kací Yésu ga bi ngárá ndaní Yúda e wá ní, bi gba zée kí bulúnduzé e utúasázé ìmbí a wá ní gi ro 'dí? ¹¹ Ngére ezé Yésu menḡi bilámá ledre go zíye, gi zía bi nḡunḡuzé ledre ené ní, zí Lomo yómo zée kpá káa zí bi kóo yomo 'yì ga bi ndaní Yúda e wá simi bi nḡunḡuní ledre Yésu ní.”

¹² Zí 'yì ga bi kóo yokoní royé ore ní múkúye 'duo tí, ndíšì úwú kací mingburoko ledre kí ledre ga bi tara 'yì e ndíšì ídrí gi zía mīdrí bi Baranába e kí Páwulo ndíšiní líkpí a bi Lomo menḡi kpurú gi simiyé dongará 'yì ga bi ndaní Yúda e wá ní. ¹³ Simi bi ukuonzóní ledre eyé go ní, zí Yakóbo úku ledre zíye kí kúrúne 'dága kídí, “Owú 'bi babá e, úwúsé aka ledre bi mááyí úku a ba. ¹⁴ Simúna líkpí yeme misi'di bi kóo Lomo 'dodo sáká éyì ené zí 'yì ga bi ngárá ndaní Yúda e wá ní go simi bi gelé 'yì e gi dongaráye zíye idíye káa do 'yì ené e ní. ¹⁵ Kúrú nébì e utúasá go kpínì káe, káa zí bi ni miéké ní. ¹⁶ Lomo uku kídí,

“Gí do kací ba ní, mááyí ndá'baóḡu í'bilúgu ngére 'bi Dawídí bi utú káa zí kútú bi ndurú go ní.

Mīndúrú a née ní, mááyí úbúlúgu a zía ndá'baóḡuné rīngí do biné,

¹⁷ gi ore, ngíti géyì sí do 'yì e mbá niyí óḡu zima kí 'yì máa yée ga bi ngárá ndaní Yúda e wá ní, niyí idí 'yì máa e. Máa Ngére máyíme kóo ledre ga gére née máa'

¹⁸ káa zí bi 'yì e ówoní kóo bú 'desì ní.

¹⁹ “Kací sómú ledre amá, ndazé ndíšì tóro 'dútú kó'dú 'yì ga bi ngárá ndaní Yúda e wá ní kí ndá'balúgu royé zí Lomo wá. ²⁰ Ní miútúásáne idízé éké wáraga zíye kídí, ndaní ánu éyì miánu bi 'danání zí lomo ga bi yemení yée kí sīlì 'yì ní wá.

Ndaní s'ó'do royé kí 'yì bí ofúní aka royé kéne wá ní wá. Ndaní kpá ánu esí togú mbú sáma bangá bí kpuronyó 'dewení lá go a ngará sáma loloonzó roné gí simi wá ní wá. ²¹ Gí zía 'dodoní kóo lorú bí Músa eké ní go 'desj' zí 'yì bí simi mǎngburoko gara e kací Sílí 'bí 'Dówúro e mbá simi 'Díçí Kótruro e."

Wáraga zí 'yì 'bí Yésu ga bí ngará ndaní Yúda e wá ní

²² Nda née ní, zí 'yìmikása e kí ngíti géyí mǎngburoko 'yì e ndro kí 'yì ga bí ngunúní ledre 'bí Yésu go ní za mbá, yéme ledre gí ro do gélé 'yì e gí dongaráyé do kása yéé kí Páwulo e kí Baranába simi Ánatiyoko. Zíye gélé ya'dá e gbre Yúda bí ndísiní ndólo wo Barasába ní kí Síla bí niyí kí ledreyé owóowó zí 'yì ga bí ngunúní ledre 'bí Yésu go simi Yerusaléma ore ní. ²³ Ba wáraga bí ekéni do kása yéé kúe ní.

Zéye 'yìmikása e kí ngíti géyí mǎngburoko 'yì e nda kí lafúse ga bí ngunúní ledre 'bí Yésu káa zí sée ní. I'bizé mandá go zise, sée ga bí ngará ndásé Yúda e wá zise ngúngu ledre ené simi gara bí Ánatiyoko simi kángá bí Súríya nda kí kángá bí Silísiya íri ní.

²⁴ Uwúzé go kídí ngíti géyí 'yì e gí dongaráyé gí yáa oguní go ndíj' 'd'ó'do sée kí ledre bí ní í'bí lerí simi sanáse zía kpá kí síníyí sómú ledre esé kí ledre ga bí ndísiní úku a ní. I'bizé ezé mǎsi'di née ze zíye wá. ²⁵ Bí kenée ní, kotrúzé rozé go ndro do bí k'jé'do zize go gélé 'yì e zíye ndéréye zise íri kí bilámá ezegámáze ga bí Baranába e kí Páwulo, ²⁶ ga bí kóo í'biní royé zí umbu gí ro kéyí Ngére ezé Kírésito Yésu ní. ²⁷ Bí nda go kenée ní, kasazé Yúda e gí yáa go zise íri kí Síla gí ro zise úwú ledre bí ekézé zise ba çú gí tarayé. ²⁸ Utúasá go ro 'Dówú Lomo kpá ndro kize kídí, utúasázé óto ngíti éyí miówó dosé rómo gí do lorú bí ndíj'sé lódú a ní wá. ²⁹ Ndásé ánu éyí miánu bí 'danání zí lomo ga bí yemení yéé kí sílí 'yì ní wá. Ndásé s'ó'do rosé kí 'yì bí ofúse aka rosé kéne wá ní wá. Ndásé kpá ánu sáma togú mbú esí bangá bí kpuronyó 'dewení lá go a ngará sáma loloonzó roné gí simi a wá ní wá. Ídísé í'dí síl'se gí ro éyí ga gére zí mǎndíj'sé ídine bilámáne.

Lomo ídí kisé íri.

³⁰ Zí ya'dá ga bí gelení yéé née ní 'dí'bí mǎsi'di ndéréye simi Ánatiyoko k'ídí bí ndolo yokoní zaá 'yì ga bí ngunúní ledre 'bí Yésu go ní do í'bí wáraga née ní zíye. ³¹ Simi bí 'yì e oloní wáraga née ní, zíye ídiye mbá kí rokinyí kí úwú ledre bí ukuní zía sáká yéé ní. ³² Yúda e kí Síla niyí yé nǎbí ga bí kóo 'dí'biní ngbángbá sǎndí

kadra ndíj' sáká yéé kí úku ledre zíye gí ro zíye ídiye kí roko'buyé ní. ³³⁻³⁴ Gí do kací bí ndísiní ore kí owú sílí ca ní, zí 'yì ga bí ngunúní ledre 'bí Yésu go ní í'bí mǎsi'di zíye ndá'bayé, bilámáne zí 'yì ga bí kóo kasaní yéé ní. ³⁵ Páwulo e kí Baranába ídiákání 'bí eyé çíkí simi Ánatiyoko ore, k'ídí bí yéé kí ngíti géyí tǔ'dú lafúye ndísiní 'dódo bilámá ledre 'bí Ngére Yésu ní.

Páwulo ífiní dongaráyé kí Baranába

³⁶ Gí do kací sílí ca, zí Páwulo úku ledre zí Baranába kídí, "Nda'bazé aka mu lúru lafúze ga bí kóo 'dodozé ledre gí ro Ngére Yésu zíye kací gara ga gére née mbá, gí ro zize ówo mǎsi'di bí ndísiní méngí ledre ga bí kóo 'dodozé zíye doa ní." ³⁷ Baranába íli kóo 'dí'biútú Yiwáni bí ndísiní kpá ndólo wo Máriko ní kpa zíye ndéréye kéye. ³⁸ Tí lá kací sómú ledre 'bí Páwulo, ndaá miútúasáne zíye 'dí'biútú wo wá, gí zía otoomo kóo yéé simi kángá bí Pamafíliya ní, méngí oguzé kóo moko kéye gí do odúné wá. ³⁹ Zí lála ká'dá ídine dongará Páwulo e kí Baranába miórúné kǎngaya. Gí ore zíye ífi simiyé. Zí Baranába 'dí'bí Máriko zíye 'dógu bí kí kurúnga ndéréye do cúkú Sáyipuroso. ⁴⁰ Zí Páwulo gélé Síla zíye ndéré 'bí eyé kéne, gí do kací bí 'yì ga bí 'yì lódú kací Yésu iníni ní zí Lomo do ótoomo yéé do sílí Ngére Lomo gí ro zía lúru bí kacíye ní. ⁴¹ Zía 'dí'bí mǎsi'di bí kpurú gí simi Súríya kí Silísiya ní, kí úku ledre bí ní sáká 'yì ga bí ngunúní ledre 'bí Yésu go íri ní.

16

Páwulo géle Timatíyo e kí Síla

¹ Zí Páwulo e kí Síla ndéréye simi gara ga bí Dérebe kí Lísitra ní, k'ídí bí ngúru 'yì lódú kací Yésu bí kí írǎné Timatíyo ndíj' ndíj' ní. Mbágáa ní kóo Yúda bí ngunú ledre 'bí Yésu go ní, tí lá 'bu a ní kóo 'bí ené Gírǎgi. ² 'Yì lódú kací Yésu ga bí simi gara ga bí Lísitra kí Ikonjyomo líkpíní mbá bilámá ledre gí ro Timatíyo. ³ Páwulo íli kóo 'dí'biútú Timatíyo kpa zíye ndéréye kéye, née ní zía óto Timatíyo zía útúne ngburu, gí zía Yúda ga bí kóo do bí ndíj' ndíj' doa ní owoní mbá bú kídí 'bu Timatíyo ní Gírǎgi.

⁴ Káa zí bí Páwulo e niyí ndíj' kí gámá kací gara ga gére ní, zíye ndíj'iyé 'dódo lorú bí kóo 'yìmikása e kí mǎngburoko 'yì ga bí simi Yerusaléma ekéni gí ro zí 'yì ga bí ngunúní ledre 'bí Yésu go ní zíye ndíj'iyé lódú a. ⁵ Bí kenée ní, zí 'yì ga bí ngunúní ledre 'bí Yésu go ní tóroyé ngbúó simi ngunú ledre eyé. Zí ledre 'bí Lomo ndíj' ngbóroné 'dá'dá kací kadra mbá.

Lomo 'dodo roné simi 'duru zí Páwulo simi Tóra

⁶ Zí Páwulo e kí lafúne ndéréye kí gámáónzó bi e simi kángá 'bi Pharagáyi kí Galatíya mbá, gí zía 'Dówù Lomo ili ené kóo zíye úku kúrú Lomo zí 'yì e simi kángá 'bi Ásiya wá. ⁷ Simi bí nderéoguní do mama bí dongará kángá ga bí Mayásiya kí Beteníya ní, zíye áyíye go gí ro ndéréye simi Beteníya, tí lá 'Dówù Yésu ngunu ené kóo zíye ndéréye íri kpá wá. ⁸ Bí kenée ní, zíye 'dèçí bí gí dongá Mayásiya zíye ndéréokpóye simi gara bí Tóra ní. ⁹ Kí ndulú a nées ní, zí Lomo 'dódo roné simi 'duru zí Páwulo, zía lúrúndiki lílì o'do gí simi kángá bí Mekedoníya ní kí ndéndí roné zía kídí, "Ógu mu sáká zée 'yì 'bí Mekedoníya." ¹⁰ Kpá lá gí do kací bí Lomo 'dodo lílì o'do nées zí Páwulo ní, geré zíze ìnyízé ndéréze simi Mekedoníya, gí zía ngunuzé go kídí Lomo ndolo zée* go ndéré 'dódo bilámá ledre 'bí Yésu zí 'yì ga bí íri ní.

Lúdiya ngunu ledre Ngére Yésu

¹¹ Zíze 'dógu bí gí simi Tóra kí kurúngba mbí geré simi cúkú bí kí ìríné Samoturési. Nda simi bí bí arálo'bó roné ní, zíze ndéréoguzé simi gara bí Nípólisi ní. ¹² Gí ore zíze ndéréze simi gara bí Phílípoyi, bí ní ne mongú gara simi Mekedoníya bí kóo tú'dú 'yì 'bí Róma e omúoguní ndísi simi a ní. Zíze ndísi zé ore ca.

¹³ Simi Sílì 'bí 'Dówùro, zíze ólúoguzé gí simi mongú gara gí ore ndéréze kó'dú ngburu, kí'dí bí somúzé 'bí ezé ya 'yì e kotruní royé go íri ìni ìni zí Lomo ní. Zíze ndísi zé ódrozé zí kará ga bí kóo kotruní royé íri ní. ¹⁴ Ngúru 'yì gí dongaráye bí uwú ledre ezé ní, ní kára kí ìríné Lúdiya 'yì 'bí gara bí kí ìríné Tayatíra, moko ené ndísi úgúoyó mighagbawu bongó e. Ní kóo kára bí ndísi óto undru Lomo ní. Zí Ngére Yésu líkpí sómú ledre ené zía ndísiné ìndi mbílíne úwú ledre bí Páwulo ndísi úku a ní. ¹⁵ Simi bí babatiziní wo kí 'yì 'bí 'be 'bí ené e ní, zía ndólo zée 'be 'bí ené. Zí Lúdiya úku ledre kídí, "Togú miútúásá go komosé káa do 'yì bí ngunu ledre Ngére Yésu go ní yá, ógusé mu zise ndísi zé 'be 'bí amá ona." Ledre ga bí uku yée ní, zía 'dí'bí dozé zíze ndéré ndísi zé zía 'be.

Páwulo lagaoyó bicayi lomo gí simi owúkára

¹⁶ Kadra kíé'do, simi bí azé mindéréze do bí bí ndísiní ìni ìni doa zí Lomo ní, zíze ndíkíze kí owúkára ní kóo owúkúlú kí bicayi lomo siminé bí ndísi óto wo zía ndísiné úkuogú ledre bí gú karanée

ní méngí roné ní. 'Di'biogu tú'dú kési zí mongú 'yì ené gí do ledre ga bí ndísi úku 'dódo yée ní. ¹⁷ Zí owúkára nées tónóne lódú zée kí Páwulo e, zía ndísiné gbúrógbóne kídí, "Ya'dá ga ba ndísiní méngí moko 'bí mbígí Lomo bí kí roko'buné ní. Ndísiní úku 'dódo zíze nées misí'di bí ásé ómo doa ní."

¹⁸ Zía ndísiné fú lá úku ledre nées kenée kí tú'dú sílì e. Odu a, zí Páwulo 'dó'dóne gí zí ledre nées, zía óyo roné úku ledre zí bicayi lomo bí simi owúkára nées kídí, "Kí ìrì Kírésíto Yésu, ídí mu ólúogú gí simia 'dá'ba." Zí bicayi lomo bí kóo simi owúkára nées ní geré ólúoguné 'dá'ba.

¹⁹ Simi bí mĩngburoko 'yì 'bí owúkára nées owoní yaá misí'di 'bí ówo kési eyé sinyí go ní, zíye 'dí'bí Páwulo e kí Síla lála yée ndéré kíye kó'dú mĩngburoko 'yì e do bí bí tú'dú 'yì e ndísiní kótru royé doa ní. ²⁰ Zíye óguyé kíye kó'dú mĩngburoko 'yì ga bí 'yì lúrú bí simi ledre e ní. Zíye úku ledre gí royé kídí, "Ya'dá ga ba niyí Yúda e, niyí go ndísi óto tú'dú 'yì e zíye méngí bisinyí ledre zíze simi mongú gara ona. ²¹ Ndísiní 'dódo ondu kí lorú bí nderé ené kí lorú ezé 'bí Róma wá ní gí ro zíze ngunu a zíze ndísi zé lódú a."

²² Zí tú'dú 'yì e ólúye simi ledre nées ícì okó ro Páwulo e kí Síla. Nda nées ní, zí mĩngburoko 'yì lúrú bí simi ledre ga bí ore ní úku ledre do lófo bongó gí ro Páwulo e kí Síla do óco yée. ²³ Gí do kací mongú óco bí ocó sinyiní Páwulo e kí Síla kíe ní, do ónzó yée kpá drú simi síginí. Zíye úku ledre zí 'yì bí ndísi lúrú bí kací síginí ore ní kídí, ídí 'dútú mbotú kacíye bilámáne. ²⁴ Simi bí ukuní ledre zía kenée ní, zí 'yì lúrú bí kací síginí nées ónzó yée simi síginí do ódóngéří sındiye ro ngburu kágá bí ři yana 'dìçí íri ní.

²⁵ Nda go gbóo kí yana ndulú, simi bí Páwulo e kí Síla niyí ndísi ìni ìni zí Lomo kí ndísi kófó ìrija ní, zí 'yì ga bí kóo mi'dí'biyé simi síginí ore ní ndísiyé ìndi mbílíyè zíye. ²⁶ 'Diya káa ní, zí mongú bisinyí kí'dí kángá kızı 'dìçí síginí kú gí simi kángá. Geré zí mbotú e líkpíye mbá, zí ká'dá kési ga bí odongerini 'yì ga bí niyí mi'dí'biyé simi síginí ore ní 'dèçiyé mbá. ²⁷ Zí 'yì bí ndísi lúrú bí kací síginí ní úrúne gí simi 'bí. Simi bí lúrúndiki mbotú síginí niyí go mbá fúo ní, zía lálaogú mongú maku ené áyí ne go gí ro úfu roné kíe gí zía somú 'bí ené ya 'yì ga bí simi síginí ore ní ngasá okponí yì eyé go. ²⁸ Tí lá zí Páwulo gbúrógbóne zía kídí, "Ndá úfu royé wá. Azé yì ezé za mbá bo."

* **16:10** 16:10 Zée: Zée bí ukuní ledre kára ní gí zía Lúka bí eké búku 'bí Moko 'bí 'yìmikása e ní olú go dongará Páwulo e kí 'yì ené e zíye ndéréye kíye.

²⁹ Zí 'yì bí ndìsì lùrú bí kací s̀ìgìní ní ndólo 'yì kí pho'dù, zía gbùgbu òlúne 'dìcì do útúne kó'dù Páwulo e kí Síla ndìsì lánghané. ³⁰ Nda nées ní, zía 'dì'biògù Páwulo e kí Síla sága do ndú'yú yée kídí, "Mìngburoko 'yì e, mááyì méngì káa be 'dì zíma òmomá?"

³¹ Zíyè úkulúgù ledre zía kídí, "fídí ngúnugù ledre Ngére Yésù zíyì òmoyì, yì kí 'yì 'bì 'be 'bì eyì e mbá." ³² Nda nées ní zíyè úku kùrú Ngére Yésù zía kí ngítì gégì 'yì ga bí 'be 'bì ené ní mbá. ³³ Kpá tí geré kí ndùlù a nées ní, zí 'yì bí ndìsì lùrú bí kací s̀ìgìní ní 'dì'bì yée ndéré ràya komo unḡyè. Gì ore, zíyè bábátìzì wo kí 'yì 'bì 'be 'bì ené e mbá. ³⁴ Nda nées ní zía 'dì'bì Páwulo e kí Síla ndéré kíyè gì 'be 'bì ené do í'bì éyì miánu zíyè ánu a. Zí o'do nées kí 'yì 'bì 'be 'bì ené ídiyè mbá kí rokinyi gì zía bí ngunḡunì ledre 'bì Lomo go ní.

³⁵ Simì bí miará a nées ní, zí mìngburoko 'yì ga bí 'yì lùrú bí simì ledre e ní, kása mongú 'yì 'bì bolìsì e zí 'yì bí ndìsì lùrú bí kací s̀ìgìní ní kídí, "Ótoómo ya'dá ga gére nées mu zíyè ndéréyè." ³⁶ Zí 'yì bí ndìsì lùrú bí kací s̀ìgìní nées úku ledre zì Páwulo kídí, "Mìngburoko 'yì ga bí 'yì lùrú bí simì ledre e ní ukunì go kídí sée kí Síla máídì mu í'dì s̀ìlìma gì rosé. Cakaba ní, útúásásé go ndéré esé. Nderésé mu, Lomo idí kise."

³⁷ Tí lá zì Páwulo úku ledre zì mìngburoko 'yì 'bì bolìsì ga gére nées kídí, "Oconí zée dongará t̀ù'dù 'yì e 'dá'dá zíyè 'dècì ngbangazé, tí bí azé 'yì 'bì Róma e ní. Gì ore zíyè kpá ónzó zée simì s̀ìgìní. Bì ba ní, ilinì go í'dì s̀ìlìyè gì rosé lá wáyì kenée. f'ì, Mìngburoko 'yì ga gére nées idínì ógù 'búo ye í'dì s̀ìlìyè gì rosé."

³⁸ Zí mìngburoko 'yì 'bì bolìsì ga gére nées 'dì'bì ledre nées ndéré kíe zì mìngburoko 'yì ga bí ndìsì lùrú bí simì ledre e ní. Simì bí uwúnì ya, Páwulo e kí Síla niyì 'yì 'bì Róma e ní, zí ngìrì útúne simiyè. ³⁹ Nda gì ore zíyè ìnyiyè ndéréyè ndéndì royé zì Páwulo e kí Síla, do 'dì'biògù yée gì simì s̀ìgìní. Zíyè úku ledre zì Páwulo e kí Síla kídí idínì òlúògù gì simì gara gì ore 'dá'ba. ⁴⁰ Gì do kací bí Páwulo e kí Síla olúogunì gì simì s̀ìgìní ní, zíyè ndéréyè 'be 'bì Lùdiya kí'dí bí ndikínì kí 'yì ga bí ngunḡunì ledre Yésù go ní. Zí Páwulo e kí Síla sáká yée kí ódro bí ní sáká yée ní. Zí Páwulo e ìnyiyè ndéréòkpóyè.

17

Páwulo uku kùrú Kírésìto simì Tasa-lonìka

* 17:7 17:7 Káyisara: Káyisara ini ledre gì simia kídí mongú ngére 'bì Róma. Ni mongú ngére do ngítì gégì lafuné ngére e ga bí 'bì ngítì gégì kánḡá e káa zì Yùdáya kí Galiláya.

¹ Simì bí Páwulo e kí Síla nderénì kóo kpùrù gì simì gara ga bí Amuffipolisi kí Apoloníya ní, zíyè ndéréòguyé simì gara bí kí ìrìné Tsalonìka ní kí'dí bí bí 'Dìcì Kótruro 'bì Yùda e ní doa ní. ² Káa zì bí lengbe ní, zì Páwulo ndéréne simì 'Dìcì Kótruro, simì S̀ìlì 'bì 'Dówùro e ota zía ndìsìné òdroné kí 'yì e do ledre ga bí simì miéké kùrú Lomo ní. ³ Zía ndìsìné úku yéme ledre gì roa zíyè kí 'dódo a kídí, Kírésìto ní aka 'dó'dó zía úyuné 'búo kí, zía úrúne gì simì umbu. Zí Páwulo úku ledre zíyè kídí, "Yésù bí mándìsì úku ledre a zise ba ní, ni ne Kírésìto ma'dáa." ⁴ Zí ledre nées 'dì'bì do ngítì gégì Yùda e zíyè útúyè do kací Páwulo e kí Síla. Zí t̀ù'dù kará ga bí kí ledreyé owóowó kí t̀ù'dù ngítì gégì 'yì ga bí ndìsìní òto ùndru Lomo bí niyì Gírìgì e ní útúyè do kaciyè kpá kenée.

⁵ Tí lá Yùda e otoní kóo ledre simiyè ro Páwulo. Zíyè yóko 'yì ga bí moko ndáá royé wá ní gì simì s̀ùḡ ore, zíyè ìnyiyè ndéréyè mutruu kí gbùrógbóyè simì gara ore zaá gì 'be 'bì o'do bí kí ìrìné Yásona kí gámásó'do Páwulo e kí Síla gì ro 'dì'bì yée ndéré kíyè do bí bí t̀ù'dù 'yì e yokonì royé doa ní. ⁶ Tí lá niyì ógù ìrì ní, owoní eyé yée wá. Zíyè útúyè ro Yásona e kí ngítì gégì 'yì ga bí 'yì lódù kací Yésù ga bí kóo ore ní óyo yée ndéré kíyè kó'dù mìngburoko 'yì ga bí simì gara ore ní. Zíyè ndìsìyè gbùrógbóyè kídí, "Ya'dá ga ba sinyi onzoní do t̀ù'dù 'yì e go do t̀ù'dù ngítì gégì bí e. Cakaba ní, ogunì kí ledre nées go zize gara ona. ⁷ Bì ba ní, Yásona 'dì'bioto yée go káa do ngù e 'be 'bì ené. Ndìsìní 'déwe lorù 'bì mongú ngére Káyisara* kídí ngítì Mongú ngére ní bo kí ìrìné Yésù." ⁸ Simì bí uwúnì ledre nées kenée ní, zía útúne simì 'yì e kí mìngburoko 'yì ga bí ore ní 'duo káa zì pho'dù ní. ⁹ Zí mìngburoko 'yì ga gére nées óto Yásona kí ngítì gégì lafuné ga gére nées í'bì kèsì gì ro do í'dì s̀ìlìyè gì royé zíyè ndéréyè.

Páwulo uku kùrú Lomo zì 'yì e simì Beréya

¹⁰ Geré kí ndùlù a nées ní, zí 'yì ngúnugù ledre 'bì Yésù 'dìyìòto ókpò Páwulo e kí Síla gì ore 'dá'ba simì gara bí kí ìrìné Beréya ní. Simì bí ogunì ìrì ní, zíyè ndéréyè simì 'Dìcì Kótruro 'bì Yùda e. ¹¹ 'Yì 'bì Beréya niyì yì eyé 'yì ga bí kí mìngburoko simì doyè rómo do 'bì 'yì ga bí simì Tsalonìka ní. Zíyè ndìsìyè índì mbìliye kí 'búne ro ledre bí Páwulo ndìsì úku a gì ro Yésù ní. Zíyè ndìsìyè kpá òlo kùrú Lomo kací kadra mbá gì ro ówo a

togú ledre bi Páwulo ndìsì úku a ba ni ma'dú yá. ¹² Zí tǔ'dú Yúda e ngúngu ledre Yésu nda kpá kí mǎngburoko kará Gírǐgí ga bi kí ledreyé owóowó kí tǔ'dú ngiti géyí ya'dá ga bi Gírǐgí e ní.

¹³ Tí lá simi bi Yúda ga bi simi Tasaloníka uwúní ya Páwulo ni go kpá úku kúru Lomo zí 'yì e simi Beréya ní, zíye kpá ñnyíyè ndéréye íri úku ledre zí 'yì e gí ro zí mǎmbé'de tǔ'dú 'yì ga gére née ésíne ro Páwulo. ¹⁴ Geré née ní, zí 'yì lódú kací Yésu ga bi ore ní kásaokpó Páwulo kó'dú mǎkavu, tí lá Síla e kí Timatíyo idíakání ye simi Beréya ore ye. ¹⁵ 'Yì ga bi kóo 'diyǎtoní Páwulo ní, 'diyǎtoní wo gí simi mongú gara bi kí ñriné Átani ní, zíye ndá'balúgu royé kí sanda zí Síla e kí Timatíyo gí ro zíye lódú Páwulo íri 'diya.

Páwulo uku kúru Lomo zí 'yì e simi Átani

¹⁶ Simi bi kóo Páwulo ni ndìsì sǎngó Síla e kí Timatíyo simi Átani ní, zía idíne kí mongú lerí do mǎmbé'dené kí lúru lomo ga bi yemení yéé miyéme kí sǎlǎ 'yì ní do bi e simi mongú gara ore za mbá. ¹⁷ Née ní, zía ñnyiné ndéréne simi 'Díçí Kótruro ódróné kí Yúda e kí Gírǐgí ga bi ndìsini óto úndru Lomo ní, kpá kí 'yì ga bi ni ówo yéé simi sǎn ní kací kadra mbá. ¹⁸ Zí ngiti géyí 'yì 'dódo ledre ga bi ndìsini ndólo yéé Epíkúrǐya e kí Sotéke ní tónóye íti kangú kí Páwulo. Zí ngiti géyí ndúndu'yú kídí, "Wo bi owo kací ledre kpá wá ba, ili úku 'bi ené ba kpá yaá 'di?" Zí ngiti géyí úkulúgu ledre kídí, "Káa zí ndìsì úku ledre gí ro lomo 'bi ngiti géyí 'yì e ní." Ukuní ledre née kenée gí zía Páwulo ndìsì 'dódo bilámá ledre gí ro Yésu kí miúru a gí simi umbu. ¹⁹ Gí ore, zíye 'dí'bi Páwulo óguyé kíe do bi bi ndìsini ndólo a Arupágu kídí bi mǎngburoko 'yì lúru bi kací gara ndìsini kótrú royé doa ní. Zíye úku ledre zí Páwulo kídí, "Ilizé ówo a gí zíyí, mikánda ledre bi ndìsì 'dódo a ba ni gí ro ambi?" ²⁰ Ngiti géyí ledre ga bi ndìsizé úwú yéé ní utuásání eyé gu mbilízé wá. Ilizé gí ro zíye úwú yéme ini ledre bi gí simi a ní." ²¹ Gí zía, 'yì 'bi Átani e kí ngu ga bi oguní ndìsì ona sinyi onzoní sǎndí kadra eyé go gbékpíne ndìsì úwú mikánda ledre kí ódro gí ro mikánda ledre máa née.

²² Zí Páwulo ñnyíóguné 'dága do bi kótruro ore do úku ledre kídí, "Sée 'yì 'bi Átani e, máówo go kídí simi ledre e mbá, ledre 'bi Lomo ni simisé kǎngaya. ²³ Káa zí bi mǎndìsì gámá simi gara ona kí lúru éyí ga bi ndìsizé óto úndruyé ní, zíma lúruńdiki mbayi kí miéké ledre roné kídí, 'ZÍ LOMO BI OWOZÉ WO WÁ NÍ.' Éyí bi ndìsizé óto úndrua abú bi ówosé wo wá

ní, cakaba, mǎndìsì 'dódo ba ledre gí roa zíse.

²⁴ "Lomo ni 'yì bi otoogu do sogo kǎngá kí éyí ga bi siminé ba mbá ne ní. Ní ne Ngére 'bi do sogo kǎngá kí ere. Ndìsì ené simi 'díçí ga bi 'yìma'dí e ubúní yéé kí sǎlǎye ní wá. ²⁵ Ili ené kpá éyí ga bi azé í'bí a zía simi bi azé ndìsì mǎngí moko ené ní wá. Gí zía bi ní ne 'yì í'bí trǎdrǎ kí 'dówú nda kí éyí e mbá zí 'yì e ní. ²⁶ Lomo otoogu kóo 'yìma'dí dǔyí kǎjé'do, gí simia zí rǎkí sǎ do 'yìma'dí e óguyé do sogo kǎngá ba mbá. Zía kpá yéme ledre gí ro bi bi sǎ do 'yì ga gére née niyí ndìsì doa kí sǎndí kadra bi ni útúásá zíye simi bi máa née ní ní. ²⁷ Lomo mǎngí ledre née kenée gí ro zí 'yì e gámásó'do née. Ngiti géyí yá zíye óguyé zine gí ro zíye ówo née, abú ndaá gí rozé gbála wá. ²⁸ Yì ené gí zí ówo ledre ené kí ze, zíze ídize trǎdrǎ kí ndìsì gámáze kí mǎngí ledre ga bi ndìsizé mǎngí yéé ba, káa zí bi kóo ngiti mongú 'yì éké ledre esé uku kídí, 'Azé owú 'bi Lomo ní.'

²⁹ "Gí zía bi azé go owú ga bi 'bi Lomo ní, ndazé sǎmú a bi kídí Lomo ní éyí bi káa zí lǎlǎ éyí bi 'yì e yemení gí simi dábu, togú kǎsǎ, togú mbú gí simi tutú kí ówo ledre 'bi 'yìma'dí e ní wá. ³⁰ Desí ga kóo ní, Lomo ndìsì lúru cáyi ledre née gí zía bi 'yì e owoní aka wo wá ní, tí lá bi nda ba ní, Lomo ndìsì go í'bí lorú zí 'yì e do bi e mbá kídí 'yì e idíní óyóló'bó sǎmú ledre eyé. ³¹ Otoyeme sǎndí kadra bi née ní ógu 'dǎçí ngbanga 'yìma'dí e simi a do bilámá mǎsǎ'diné do sogo kǎngá mbá kpíni kací mǎmǎngí ledre eyé ní go kpurú gí simi 'yì ené bi gelé wo ní. 'Dodo ledre née go zí 'yì e ma'dú kí miúru a bi uru wo gí simi umbu ní."

³² Simi bi uwúní ledre gí ro ledre úru gí simi umbu ní, zí ngiti géyí 'yì e kúkugú fóló Páwulo kíe. Tí lá zí ngiti géyí úku ledre kídí, "Ilizé aka úwú ánda ledre bi úku née." ³³ Gí do kací ledre bi ukuní kenée ní, zí Páwulo ndéréokpó ené gí do bi kótruro gí ore 'dá'ba. ³⁴ Gí ore née ní, zí ngiti géyí 'yì e útúye kpa do kací Páwulo zíye ngúngu ledre Yésu. Dongará 'yì máa ga gére née kóo ngiti ó'do bi ndìsì ógu gbúu do bi kótruro ore kí ñriné Diyonósisi kpá kí ngiti kára kí ñriné Damaríya nda kí ngiti géyí 'yì e.

18

Páwulo uku kúru Kírésito zí 'yì e simi Koríndo

¹ Gí do kací ledre née ní, zí Páwulo ñnyiné gí simi mongú gara bi Átani ní ndéréne simi gara bi kí ñriné Koríndo ní. ² Zía ógundiki ngiti Yúda bi ogú gí simi kǎngá bi kí ñriné Ponítáyo ñrǎa Akúwíla.

Oguní kí me'bené Purisíla gí simi káńgá bǐ kǐ ńríné Ítali ní, kaciye lu'bú aka wá, gí zía Káyísara Kíládiyo mongú ngére 'bǐ Róma 'dǐ'biogu lorú kídí Yúda e idíní ólúógu gí simi Róma mbá 'dá'ba. Zí Páwulo ndéréne lúru yé. ³ Nda gí zía bǐ Páwulo ní kpá 'yǐ yéme kútú káa zǐ ye ní, zía ndǐsiné zíye ndǐsǐ méngǐ moko eyé kéye ndro. ⁴ Kací Sǐlǐ 'bǐ 'Dówúro mbá, zǐ Páwulo ndǐsǐ ndéréne ódróné simi 'Dǐcǐ Kótruro 'bǐ Yúda e, gámásó'do misi'di bǐ nées ní 'dǐ'bi do Yúda e kǐ Gírǐgǐ e kǐe ní.

⁵ Simi bǐ Sila e kǐ Timatiyo oguní gí simi káńgá bǐ Mekedoníya ní, zǐ Páwulo 'bǐ roné mbá ndǐsǐ 'dódo ledre gí ro Yésu kǐ ndǐsǐ úku 'dódo a zǐ Yúda e kídí Yésu ní Kírísǐto. ⁶ Simi bǐ Yúda e falaní Páwulo kǐ ndǐsǐ úku sínýi ledre gí roa ní, zía 'bú'buru gí ro bongó ené kǐ simi késǐ zía úku ledre kídí, "Sámasé idí ndá'ba dosé kǐ rosé. Ledre amá ndaá lolu simi a wá. Gí ona ndéréne 'dá'dá mááyí go ndéré amá zǐ 'yǐ ga bǐ ngará ndaní Yúda e wá ní."

⁷ Gí ore zía ólúóguné ótoómo yé simi 'Dǐcǐ Kótruro ore, zía ndéréne ndǐsiné 'be 'bǐ Titiyo Zúsuto bǐ ngará ndaá Yúda wá ní, ní 'yǐ óto úndru Lomo. 'Be 'bǐ ené ní gbóo cigí 'Dǐcǐ Kótruro ore. ⁸ Zǐ Kírísipo manda 'bǐ 'Dǐcǐ Kótruro 'bǐ Yúda e kǐ 'yǐ 'bǐ 'be 'bǐ ené e mbá ngúngu ledre Ngére Yésu. Zǐ tǐ'dú 'yǐ 'bǐ Koríndo ga bǐ uwúní ledre nées ní kpá ngúngu ledre Yésu do ńnyiyé babátǐzǐ yé.

⁹ Simi ndulu kǐé'do, zǐ Ngére Yésu ódróné zǐ Páwulo simi 'duru kídí, "Nda éré ngírǐ wá. Idí kpá fú ódro zǐ 'yǐ e gí romá, ndá múkú wá. ¹⁰ Mááyí sáká yǐ, 'yǐ bǐ kǐé'do káa bǐ ní útúásá méngǐ bisínýi ledre kíyǐ ona ní ndaá 'bǐ ené wá, gí zía tǐ'dú 'yǐ amá e ńnyí wo simi mongú gara ba ona." ¹¹ Nda gí ore zǐ Páwulo ndǐsiné ore kǐ simibi kǐé'do kǐ yanané, ndǐsǐ 'dódo ledre 'bǐ Lomo zǐ 'yǐ e.

¹² Simi bǐ otoní Galíyo káa do gávana 'bǐ káńgá bǐ Ákaya ní, zǐ Yúda ga bǐ ńrǐ ní kótrú royé 'dǐ'bi Páwulo do ndéré kǐe do ngbanga. ¹³ Zíye úkuóto ledre ro Páwulo kídí, "O'do ba ndǐsǐ řaranga zǐ 'yǐ e kídí nées ndǐsǐ 'dódo ledre 'bǐ Lomo. Zía 'dǐ'bióto yé do misi'di 'bǐ óto úndru Lomo bǐ kpǐ gí zǐ wo bǐ 'bǐ lorú ní."

¹⁴ Simi bǐ Páwulo ayí aka lá gí ro sǐkpǐ tarané gí ro ódro ní, zǐ Galíyo úku ledre zǐ Yúda ga gére nées kídí, "Togú o'do ba luyú gáa lá owú ledre cuku'dée, togú mbú mongú bisínýi ledre yá, ní gáa idí míutúásáne zǐma índi mbílíma úwú ledre esé. ¹⁵ Bǐ togú yǐ ené tǐ lá ledre bǐ kálasé tarasé gí ro ledre 'bǐ ódro kǐ ledre 'bǐ řǐ e nda kǐ ledre lorú esé ní, ásé yéme ledre esé ga gére nées se. Mándá 'yǐ 'dǐcǐ ngbanga

ledre ga bǐ kenée nées wá." ¹⁶ Nda nées ní, zía lágaóyó yé gí do ngbanga gí ore 'dá'ba. ¹⁷ Nées ní, zíye óyóló'bo royé 'dǐ'bi ngítí o'do kǐ ńríné Soseténe bǐ ní manda 'Dǐcǐ Kótruro 'bǐ Yúda e ní, ócó a tǐ do ngbanga ore. Tǐ bǐ mengíní kenée ní, Galíyo somú ené do ledre eyé nées wá.

Páwulo nda'balugu roné simi Ánatiyoko

¹⁸ Páwulo ndǐsǐ simi Koríndo kǐ tǐ'dú sǐlǐ e, zía ótoómo 'yǐ ga bǐ 'yǐ lódu kací Yésu ní ndéréne yéme roné gí ro zǐne 'dógu bǐ ndéréne simi káńgá bǐ Súríya ní. Purisíla e kǐ Akúwíla 'diyítoní kóo wo ye. 'Dá'dá gí zíye kǐ 'dógu bǐ, zǐ Páwulo ndéréne ólo doné simi gara bǐ kǐ ńríné Kenekaríya ní gí zǐ ledre bǐ kóo mocú wo zǐ Lomo ní. ¹⁹ Zíye ndéréóguyé simi gara bǐ Éfeso ní, kǐ'dí bǐ Páwulo otoomo Purisíla e kǐ Akúwíla ní. Zía ndéréne ódróné kǐ Yúda e simi 'Dǐcǐ Kótruro. ²⁰ Simi bǐ ńnyíwoní wo kídí yé idíní aka ndǐsǐ kéye ore kǐ ngbángbá sǐndǐ kadra ní, zǐ Páwulo ási ené. ²¹ Tǐ lá simi bǐ ńnyí go gí ro ndéré ní, zía mocú éyǐ kídí, "Togú Lomo ngungu go, mááyí gírǐ ndá'baógu." Nda nées ní, zía ńnyíné 'dógu bǐ gí simi Éfeso ndéréókponé.

²² Simi bǐ 'doguoguní bǐ simi gara bǐ Kayisariya ní, zía ndéréne 'bǐ mandá zǐ 'yǐ ngungu ledre 'bǐ Yésu ga bǐ simi Yerusaléma ní. Nda gí ore zía ndéréókponé simi gara bǐ Ánatiyoko simi Súríya ní.

²³ Gí do kací ndǐsǐ bǐ ndǐsǐ simi Ánatiyoko ní, zǐ Páwulo ńnyíné gí ore ndéré kǐ gámáne kací bǐ ga bǐ kóo gámá go doyé simi káńgá ga bǐ Galatiya kǐ Pharagáyi ní mbá, kǐ úku ledre bǐ ní óto 'yǐ lódu kací Yésu zíye idíye kǐ roko'buyé ní.

²⁴ Simi sǐndǐ kadra máa bǐ kóo nées ní, Yúda ní kóo bo kǐ ńríné Apólo, arání wo simi gara bǐ Alakizandaríya ogu gí simi Éfeso. Ní 'yǐ bǐ olo ledre go kǐngaya, owoyeme ledre gí ro miéké kúrú Lomo go bú ní. ²⁵ Dodoní kóo misi'di 'bǐ Ngére Yésu go zía, zía ndǐsiné 'dódo ma'di ledre gí ro Yésu kǐ mongú rokinyi do mimbé'dené do bílamá misi'diné, abú owo dúdú ledre gí ro babátǐza 'bǐ Yiwání. ²⁶ Zía tónóne ódróné o'buóbú zǐ 'yǐ e simi 'Dǐcǐ Kótruro. Simi bǐ Purisíla e kǐ Akúwíla uwúní ledre bǐ ndǐsǐ 'dódo a ní, zíye 'dǐ'bi wo ndéré kǐe 'be 'bǐ eyé, do úku yéme ledre gí ro misi'di 'bǐ Yésu zǐ Apólo.

²⁷ Simi bǐ Apólo yéme ledre gí ro zǐne ndéréne simi Ákaya ní, zǐ 'yǐ lódu kací Yésu ga bǐ simi Éfeso ore ní sáká wo éké wáraga zǐ 'yǐ lódu kací Yésu ga bǐ simi Ákaya ní kídí idíní 'dǐ'bi wo simi sǐmú.

Simi bi ogu iri ní, ni koo mongú sáká éyí zì 'yì ga bi ngunḡuní ledre 'bi Yésu kpurú gí simi sáká éyí 'bi Lomo zíye ní. ²⁸ Gí zì ódro bi tara Apólo kí roko'buné ní, zía 'dí'bi ledre gí tara Yúda e dongará tú'dú 'yì e, kí ledre bi gí simi miéké kúrú Lomo ní, bi 'dódo kídí ma'dú, Yésu ni Kírésíto ní.

19

Páwulo nda'balugu roné simi Éfeso

¹ Simi bi Apólo ni simi gara bi Koríndo ní, zì Páwulo 'dècì bi kí misì'di bi gí yana ní ndéréoguné simi Éfeso. Zía ógundíki ngítì géyì 'yì ga bi 'yì lódú kací Yésu ní iri, ² do ndú'yú yée kídí, "Ndíkísé 'Dówú Lomo go simi bi ngunḡusé ledre 'bi Yésu ní?"

Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Tí, uwúze gbawá ledre kídí 'Dówú Lomo ni bo."

³ Gí ore, zì Páwulo ndú'yú yée kídí, "Bi kenée ní babatizíní sée kí babatiza máa wo be 'di?"

Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Babatiza 'bi Yiwáni."

⁴ Zì Páwulo úku ledre kídí, "Babatiza 'bi Yiwáni ni koo babatiza bi zì 'yì e oyólo'bó sómú ledre eyé ní. Uku koo ledre zì 'yì e kídí, idíní ngunḡu ledre 'yì bi ni ógu gí do kacíné ní, 'yì ma'dáa ni Yésu." ⁵ Simi bi uwúní ledre née kenée ní, do babatizí yée kí iri Ngére Yésu. ⁶ Nda simi bi Páwulo óto sɔlɔne doyé ní, zì 'Dówú Lomo ógu ndísiné simiyé, do 'bí roko'bu zíye, zíye ndísi ódroyé simi ríkí tara e kpá kí úku 'dódo ledre bi 'Dówú Lomo 'dodo zíye ní. ⁷ Niyí koo mbá 'yì e káa zì sokó doa gbre (12) ní.

⁸ Zì Páwulo ndísi ndéréne ódroné o'buòbu zì 'yì e simi 'Díçì Kótruro simi éfé bi koo ota (3) née mbá. Zía ndísiné úku ledre bi ni 'dí'bi doyé gí ro ledre ga bi 'be 'bi Lomo 'dáa ní. ⁹ Tí lá ngítì géyì 'yì e gí dongaráye doyé oru 'yì ené miórú ngunḡuní eyé ledre Yésu wá. Tí dongará 'yì e ore zíye ndísiyé úku síní ledre gí ro misì'di 'bi Ngére Yésu. Gí ore, zì Páwulo ótoómo yée zía lá 'dí'bi 'yì ga bi 'yì lódú kací Yésu ní zíye ndísi ódroyé do ledre e kí ndísi 'dódo ledre zíye simi mongú 'díçì 'bi ngítì o'do kí iríné Tarána. ¹⁰ Ledre máa née mengí koo kenée kí simibi gbre gí ro zì Yúda e kí Gírígí ga bi ndísiní ndísi simi kángá bi Ásiya ní úwú ledre gí ro Ngére Yésu.

Bicayi lomo odro zì wotí Sekéva e

¹¹ Zì Lomo ndísi méngí mǎngburoko biku'dú ledre e kpurú gí simi Páwulo. ¹² Gba mandílí kí bongó bi Páwulo esí roné togú 'di'biní ndéré kíe zì 'yì ndíyá e yá, zì ndíyá eyé ndísi úkúne gí royé kpá zì bicayi lomo e ndísi ólúoguyé gí simiyé.

¹³ Ngítì géyì Yúda ga bi ndísiní gámá kí lágaóyó bicayi lomo e gí simi 'yì e ní, ayíní koo gí ro 'dí'bi iri Ngére Yésu ndísiyé lágaóyó bicayi lomo e kíe. Zíye úku ledre zì bicayi lomo e kídí, "Máúku zise, ídísé ólúogú 'dá'ba kí iri Yésu bi Páwulo ndísi 'dódo ledre gí roa ní." ¹⁴ Wotí Sekéva bi manda 'bi 'yì 'dáná éyì ga bi koo ñnyì doa gbre ní ndísiní koo méngí ledre née ye. ¹⁵ Kadra kíé'do zì bicayi lomo úkulúgu ledre zíye ya, "Máowo Yésu bú, máowo kpá ledre gí ro Páwulo bú, ásé 'bi esé náambi?" ¹⁶ Nda née ní, zì o'do bi kí bicayi lomo e siminé ba útú'dí'bi yée tónóne ócò yée zì roko'bu a rómoné gí do 'bi eyé mbá. Zíye úduyé ngásáye gí 'be 'bi ené, kí unḡú royé, bongó e mbá mílòfoné.

¹⁷ Simi bi Yúda e kí Gírígí ga bi simi Éfeso ore uwúní ledre née kenée ní, zì ngírì útúne simiyé, zíye ndísiyé óto undru Ngére Yésu. ¹⁸ Simi sɔndí kadra née ní, zì tú'dú 'yì ga bi ngunḡuní ledre Yésu go ní óguyé úkuógu bisíní ledre eyé fúó dongará 'yì e. ¹⁹ Zì tú'dú 'yì máa yée ga bi 'bi eyé 'yì kágá e ní óguyé kí kágá eyé e do óngbóoyó yée mbá 'dá'ba do komo tú'dú 'yì e. Simi bi oloní késí kágá ga bi ongbóní yée née mbá ní, késí a ni koo mongúne kíngaya. ²⁰ Gí zì keyí née ní, zì ledre 'bi Ngére Yésu ngbórone, zía báyiné kí roko'buné kíngaya.

²¹ Gí do kací ledre ga bi méngíní royé née mbá ní, zì Páwulo yéme ledre gí ro ndéréne simi Yerusaléma kpurú gí simi kángá ga bi Mekedoníya kí Ákaya ní. Zía úku ledre yaá, "Gí do kací máogumá iri, Mááyí kpá ndéré simi mongú gara bi Róma ní." ²² Gí ore, zía kása Timatíyo e gbre kí Erésito gí dongará 'yì ené ga bi ndísiní sáká wo ní 'dá'dá simi Mekedoníya iri, simi bi ndísi kí owú sɔlɔ ngbara simi kángá bi Ásiya ní.

'Yì 'boro e zingíní simi Éfeso

²³ Simi sɔndí kadra máa bi koo née ní, zì mongú 'do'dó ídine kíngaya ro 'yì ga bi ngunḡuní ledre Ngére Yésu ní. ²⁴ Ngítì 'yì 'boro ní koo bo kí iríné Dometíríyo ni 'yì yéme lílì 'díçì 'bi kára lomo bi kí iríné Aratémisi ní gí simi késí. Moko née ndísi koo 'di'biogu késí, zì 'yì úcu ga kíngaya. ²⁵ Zì Dometíríyo ndóloyoko lafúne e mbá kí ngítì géyì lafúye ga bi ndísiní kpá úcu éyì káa zì 'bi eyé ní. Zía úku ledre zíye kídí, "Ya'dá e, ówosé bú kídí ndísiyé ówo tú'dú késí gí do moko bi ndísiyé méngí a ba. ²⁶ Cakaba ní, ledre bi 'yì bi Páwulo ba ndísi méngí a ní, lúrúsé go cú kí komosé, úwúsé kpá go cú kí mbílísé. 'Di'bi do tú'dú 'yì ga bi simi Éfeso ona kí simi kángá bi Ásiya ní go mbá kí ledre bi yaá

lomo ga bi 'yjima'dí yemeni ye ní, ndaní eyé lomo e wá. ²⁷ Bisinyí a, moko ezé bi ndisizé méngi a ba ní írja ni go ógu sínyí. Nda kpá lá dūj wo nées wá, tí lá moko utúasá lolu kpá ídí simi 'dǐǐ 'bí lomo bi Aratémisi bi 'yi e ndisíní óto úndrua simi kángá bi Ásiya kí do sogo kángá mbá ní wá. Úndrua nées utúasá lolu ídí zía wá."

²⁸ Simi bi uwúní ledre nées kenée ní, zía ónzó komoyé 'duo řifu. Zíye tónóye gbúrógbóye, "Mongú úndru ídí zía Aratémisi bi 'bi lomo 'bi Éfeso e ní." ²⁹ Kpá lá 'diya nées ní, zí ledre nées báyiné simi gara ore mbá. Zí 'yi e yóko royé tǔ'dú tǔ'dú ndisí méngi ledre ga bi utúasáni wá ní kí gbúrógbóye. Zíye utú'dí'bi Gáyosi e kí Arisitáka 'yi 'bi Mekedoníya bi ndisíní gámá kí Páwulo e ní do ngásá kíye do mongú bi bi 'yi e ndisíní yóko royé doa ní. ³⁰ Páwulo ili kóo go gi ro zine ndéréne zíye dongará tǔ'dú 'yi ga gére nées íri, tí lá 'yi lódú kací Yésu ootomoní síllye gi roa zía ndéréne wá. ³¹ Gba ngíti géyi mingburoko 'yi ga bi ore ní, zaá ezegámá ga mbá, zíye kákasa zía kídí, ndá ndéré do mongú bi bi 'yi e ndisíní yóko royé doa nées íri wá.

³² Simi bi kotruní royé niyí nda go lá gbúrógbó faa, yée ga bi niyí kí 'bi eyé, ngíti géyi niyí kí 'bi eyé gi 'dí kerí gi zía tǔ'dú 'yi e owoní eyé sí ledre bi kotruní royé gi roa ní wá. ³³ Zí ngíti géyi 'yi e úku ledre kídí Alakizánde ní ne manda 'dá'dá, gi zía bi Yúda e itríní wo 'dá'dá ní. Zí Alakizánde méngi kéyi kí síllye zí 'yi e gi ro zíye múkúye, gi ro zine úku yéme ledre nées zíye. ³⁴ Tí lá simi bi owoní ya Alakizánde ni Yúda ní, zíye gbúrógbóye kí kúrúye kíé'do kí sǐndǐ kadra gbre, "Mongú úndru ídí zía Aratémisi bi 'bi lomo 'bi Éfeso e ní."

³⁵ Odú a, zí 'yi éké ledre 'bi mongú 'yi bi simi gara ore ní óguné úcuómo tǔ'dú 'yi ga gére nées. Zía úku ledre zíye ya, "Lafúma e 'yi 'bi Éfeso e. 'Yi e mbá owoní bú kídí gara bi Éfeso ba ní bi ndisíní bándá 'dǐǐ 'bi mongú kára lomo Aratémisi doa kí lǐlǐ bi utúogu gi komo ere ní. ³⁶ 'Yi bi ní kála ledre ba ní ndá. Bi kenée ní, ndécísé mu ndásé méngi bicayi ledre e wá. ³⁷ 'Dí'biógusé ya'dá ga ba go ngákáne, abú ngakaní eyé éyí gi simi 'dǐǐ 'bi lomo ezé e wá, uku sinyíní kpá gbawá ledre gi ro kára lomo ezé. ³⁸ Togú Dometírjyo e kí 'yi 'bi moko ené e niyí kí ledre kí 'yi yá, mingburoko 'yi 'dǐǐ ngbanga ezé e niyí bo kací síllye ga bi 'bi 'dǐǐ ngbanga ní mbá, niyí 'dǐǐ ngbanga nées ye íri. ³⁹ Tí lá togú ledre ní bo, wo bi ílisé bi romo gi do wo máa ba ní, niyí ótoyéme a do bi kótruro bi 'yi e inyíní za mbá ówo ledre gi roa ní. ⁴⁰ Gi do kací ledre bi méngi roné karaba ba

ní, 'yi e niyí úku a kídí ndisizé gbúrógbó bisinyí gbúrógbó simi gara. Simi ledre nées ní, utúasázé úku ma'dú wá gi zía sí ledre bi zía ídíne káa ní ndáa 'bi ené wá." ⁴¹ Gi do kací bi uku ledre káa ní, zía úku ledre zí 'yi ga bi kotruní royé ní zíye báiyíyé.

20

Páwulo nderé simi Mekedoníya kí Ákaya

¹ Simi bi mongú gbúrógbó nées ukú ní, zí Páwulo kákasa kací 'yi ga bi 'yi lódú kací Yésu ní. Zía úku ledre zíye bi ní óto yée zíye ídíye kí roko'buyé ní. Zía í'bi mandá zíye zía ndéréókpóne simi kángá bi Mekedoníya ní. ² Zía ndéréne gi do bi ga gére nées mbá, ndisí sáká 'yi e kí ledre bi ní í'bi roko'bu zíye ní, do ndéréókpóne simi kángá bi Ákaya, ³ kí'dí bi ndisí íri kí éfé ota (3) ní. Ndisí kóo ore kí yéme roné gi ro 'dógu bi simi kángá bi Súrjya ní. Simi bi owo kídí Yúda e niyí go ndisí yéme bisinyí ledre gi ro méngi nées kie ní, zía yéme sómú ledre gi ro ndá'balúgu roné kpurú gi simi Mekedoníya. ⁴ Zí Sopáta wotǐ Pírřa bi gi simi gara bi Beréya ní ndéréye kí Páwulo. Niyí kóo kí Arisitáka e kí Sékendusú niyí 'bi eyé gi simi gara bi Tasaloníka, Gáyo e kí Timatiyo gi simi gara bi Dérébe, Takíka e kí Tarafimo niyí 'bi eyé gi simi kángá bi Ásiya ní. ⁵ Ya'dá ga gére nderení 'bi eyé kóo sóngó zée simi gara bi kí íríné Tóra ní. ⁶ Tí lá zíze 'dógu 'bi ezé bi gi simi gara bi Phǐlípoyí gi do kací Ayimbi bi ndisíní ndólo a Ambata bi 'De'dí ndáa ní. Zíze ndíki ze kéye simi Tóra gi do kací síllye inyí. Zíze ndisizé ore kí síllye inyí doa gbre (7).

Odú ógu 'bi Páwulo simi Tóra

⁷ Simi síllye gi do kací Síllye 'bi Dówúro, zíze kótruro ndisizé ánu éyí miánu 'bi sómúndíki ledre umbu Ngére Yésu. Zí Páwulo tónóne ódróné zí 'yi e, ódróné, ódróné zaá gi kí yana ndulú, gi zía kílóndó a nées ili go gi ro ndéréókpó. ⁸ Tǔ'dú lámbe e niyí kóo bo mindíciye simi 'dǐǐ bi o'bórongóní gá do ezené kí'dí bi kotruzé rozé ní. ⁹ Phírřangá ní kóo bo kí íríné Yutǐlka ní kóo mindísiné do subáa kenée, simi bi Páwulo ní nda go fú lá ódro ngbángbáne ní, zí Yutǐlka tónóne řǐ'bíne, řǐ'bíne, odú a řǐ 'bi 'dǐ'bi wo go, zía ndé'déne kú gi 'dága girí útúne gbú bi. Simi bi síkpiní wo káa ní, uyu yí ené go. ¹⁰ Zí Páwulo ndítíóguné útúne doa fáka wo, zía úku ledre ya, "Ndásé íni ini wá, ní go trǐdrǐ." ¹¹ Nda nées ní, zí Páwulo ékǐlúgu roné 'dága simi 'dǐǐ bi gáa niyí simi a ní, zía 'déwe ambata ánu a. Gi do kací ledre nées ní, zí Páwulo ódróné zí 'yi e

tí má zaá gí kǐ phiyí. Zía ñnyiné otoómo yée zía ndéréne. ¹² Zí ngítí géyí 'yí e 'dí'bi phirangá née ndá'bayé kǐe 'be trǐdrǐ zíye nda ídíye kǐ mongú rokinyi.

Mindéréze gí simi Tóra simi Meléto

¹³ Nderéze kóo 'dá'dá do bi kurungba 'dógu bi ndéréze simi gara kǐ ñriné Áso, kǐ'dí bi bi kóo azé ógu 'dí'bi Páwulo doa simi kurungba ní. Yeme kóo ledre née kenée gí zía nderé kóo ñri kǐ sǐndjine. ¹⁴ Simi bi ndikízé simi Áso ní, zize 'dí'bi wo kǐze simi kurungba ndéréóguzé simi gara bi Mítuléne ní. ¹⁵ Zize ñnyizé gí ore simi bi miará a née ndéréze simi cúkú bi Kǐyo. Gí do kací sǐlǐ kǐé' do zize 'dógu bi ndéréóguzé simi cúkú bi kǐ ñriné Sámó. Nda káa zǐ kǐlondó a née, zize óguzé simi gara bi kǐ ñriné Meléto ní. ¹⁶ Páwulo yeme kóo sómú ledre gí ro zǐne 'dəcǐ bi geré mǐ'dəcǐ gí cigí gara bi Éfeso ní, káa bi née ni sínýi sǐndj kadra simi kǎngá bi Ásiya ní ke. Nderé kóo 'dí'diya gí ro togú ni útúásá yá, zǐne ídíne simi Yerusaléma simi sǐndj kadra 'bi Pénítakote.

Páwulo odro kǐ mingburoko 'yí ga bi 'bi Éfeso ní

¹⁷ Gí simi Meléto, zǐ Páwulo kákasa simi Éfeso kací mingburoko 'yí ga bi 'bi 'yí lódú kací Yésu ní. ¹⁸ Simi bi oguní ní, zía úku ledre zíye ya, "Ówosé káa zǐ bi kóo ndǐsjzé kése ní bú, gí simi mizefí kadra bi máógu simi a simi kǎngá bi Ásiya ní. ¹⁹ Mándǐsj 'bó'bú romá zǐ iní komomá ndǐsj ídíne trǐj kǐ ndǐsj méngj moko káa zǐ 'yí 'bi moko 'bi Ngére Yésu kǐ mbágá tǔ'dú 'do'dó bi mándǐsj ndíkí yée gí zǐ bisinyi ledre 'bi Yúda e ní. ²⁰ Ówosé bú bilámáne, máótoomo kémbj ledre kǐ'do wo bi ni útúásá sáká sée, simi bi mándǐsj úku kúrú Lomo zise kǐ 'dódo ledre zǐ tǔ'dú 'yí e kǐpá kǐ 'be 'bi esé e ní wá. ²¹ Máuku 'dódo go zǐ Yúda e kǐ Gǐrǐgí e mbá kídí, ídíni óyóló'bó sómú ledre eyé ngungu ledre Ngére Yésu gí ro zíye óguyé zǐ Lomo.

²² "Cakaba ní, kací ñli ledre 'bi 'Dówú Lomo, mááyí go ógu ndéré simi Yerusaléma, máówo éyí bi ni méngj roné zǐma ñri ní wá. ²³ Éyí bi máówo ní, 'Dówú Lomo mada máa go kídí, simi mingburoko gara ga bi mááyí ógu simiyé ní mbá, sǐgǐni kǐ 'do'dó niyí bo ndǐsj sóngó máa ñri. ²⁴ Tǐ lá máóto amá ledre trǐdrǐmá zǐma owóowó wá, málǐ dǔj méngjónzó ledre bi mándǐsj óto komomá gí roa ní kǐ moko 'bi Ngére Yésu bi 'bí zǐma ndǐsimá méngj a, bi ni úku 'dódo bilámá ledre gí ro sáká éyí 'bi Lomo zǐ 'yí e ní.

²⁵ "Mágámá go kǐ úku ledre gí ro ledre ga bi 'be 'bi Lomo 'dáa ní zise mbá. Bi ba ní,

máówo go kídí útúásásé lolú lúrú máa ona wá. ²⁶ Bi kenée ní, máuku zise ba go wo karaba, togú 'yí luyú ledre go, ledre amá ndáá lolú simi a wá. ²⁷ Gí zía máótoómo amá kǐ ótrǔ kodo miyéme ledre bi Lomo yeme go gí rosé ní zise wá. ²⁸ Bi kenée ní, ídíse bándá rosé kǐpá kǐ kábǐrǐkǐ ga bi 'Dówú Lomo 'bí yée zise ndǐsjisé lúrú bi kacíye née ní. Ídíse ídí 'yí lúrú bi kací 'yí ga bi ngunguní ledre 'bi Lomo go, bi ugú yée kǐ sáma Wotǐne ní. ²⁹ Máówo bú kídí gí do kacíma ba, ngítí géyí 'yí e niyí ógu ólú dongarase káa zǐ máarara e ní, gí ro báyi kábǐrǐkǐ ga gére née 'dá'ba. ³⁰ Sǐndj kadra ni ógu kǐ'dí bi ngiti géyí 'yí e gí dongarase niyí ndǐsj rǎranga gí ro sínýiónzó simi do 'yí lódú kací Yésu gí ro do ndǐsjyé lódú kacíye ní. ³¹ Gí zǐ kéyí née ní, komosé ídí ídí rosé, zise ndǐsjisé sómúndíkí ledre ga bi má'dódo yée zise kǐ iní komomá trǐj kací kadra e kǐ ndǔlú mbá kǐ simibi ota ba ní.

³² "Cakaba máótoómo sée go do sǐlǐ Lomo kǐ ledre 'bi sáká éyí ené bi útúásá go 'bí roko'bu zise gí ro zise ndíkí úndru 'bi Lomo bi yeme gí ro migélé 'yí ené e ní. ³³ Máóto amá 'bú késǐ, togú mbú dábú kǐ bongó 'bi 'yí e wá. ³⁴ Sée kǐ rosé ówosé bú, mándǐsj kóo méngj moko amá kǐ sǐlǐma gí ro éyí ga bi ñlizé yée ní kǐ 'yí amá e. ³⁵ Má'dódo go zise simi ledre ga bi mbá mándǐsj méngj yée ní kídí, méngj moko kǐ roko'buné kenée ni óto ze zise sáká 'yí ga bi ngárá roko'buyé ndáa ní kǐ sómúndíkí kúrú Ngére Yésu bi uku ya, 'Rokinyi 'bi 'yí 'bí éyí rómo gí do 'bi 'yí 'dí'bi nzíyí éyí ní."

³⁶ Simi bi Páwulo uku ledre née zíye kenée ní, zíye útúye do ngúrú sǐndjye bi iní iní zǐ Lomo. ³⁷ Zíye údúyé mbá iní iní kǐ óto sǐlǐye do go Páwulo fáka wo simi bi niyí 'bí mandá dongaraye kǐ Páwulo e ní. ³⁸ Simíkoko 'dí'bi kóo yée kǐngaya gí zía bi Páwulo uku go zíye kídí útúasáni lolú lúrú née wá ní. Nda née ní zíye 'díyíjóto wo do bi kurungba.

21

Mindéré Páwulo simi Yerusaléma

¹ Gí do kací odú mandá bi 'bíze dongaraze ní, zize otoómo yée ndéréze do ékǐze simi kurungba, zize 'dógu bi geré mbí simi cúkú bi Kóso ní. Simi bi miará a née zise ndéréóguzé simi cúkú bi kǐ ñriné Róde, nda gí ro zize ndéréókpoze simi cúkú bi Patára ní. ² Gí simi Patára, zize ówo kurungba bi ndǐsj ndéré simi kǎngá bi Fonǐsiya ní, zize ékǐze simi a zía 'dógu ógu zée sága. ³ Zize ndéréze do iní zaá gí do bi bi lurúze nda do cúkú bi Sáyipuroso ní go za mbá, zize óyo rozé do gboṛu a mǐ'dí do anú ndéréze simi kǎngá bi Súrǐya

ní. Zíze ndítíóguzé do gbúróngó simi gara bí Táyire do bí bí ìmbíoyóní éyí ga bí kóo simi mongú kuřúngba máa nées 'dá'ba doa ní. ⁴ Zíze ówo ngítí géyí 'yí lódú kací Yésu ore, zíze ndíjsé kéye ore kí sǐlǐ ìnyí doa gbre. Simi roko'bu 'bí Dówú Lomo, zíye úku ledre zí Páwulo kídí ndaá ndéré simi Yerusaléma wá. ⁵ Tí lá bí sǐndǐ kadra ezé utúasá ní, zíze 'dí'bi misi'di ndéréze Yerusaléma. Zí 'yí lódú kací Yésu ga bí ore ní ìnyíyé kí me'beyé e, owú 'bi eyé e mbá, 'díyíóto zée gí simi gara gí ore gí kó'dú mikavu, kí'dí bí utuzé do ngúrú sǐndíze kéye bí ìni ìni zí Lomo ní. ⁶ Nda gí ore, zíze 'bí mandá dongaráze, azé 'bí ezé ékǐ simi kuřúngba, zíye ìnyí 'bi eyé yóo ndá'bayé 'be 'bi eyé.

⁷ Zíze ìnyíyé kí kuřúngba gí simi Táyire nées ní ndéréze simi gara bí kí ìríné Potolemáyi, kí'dí bí ndéréze 'bí mandá zí 'yí ga bí 'yí lódú kací Yésu ga bí ore ní, zíze 'dú'duzé ore sǐlǐ kǐ'édo. ⁸ Kílondó a nées ní, zíze ìnyíyé ndéréóguzé simi gara bí Kayisariya ní. Ndíjsé kóo ìrǐ 'be 'bi Phǐlǐpo bí ndísi úku kúru Lomo zí 'yí e ní, ní ngúru 'yí gí dongara 'yí ga bí kóo gelení yée ìnyí doa gbre* ní. ⁹ Nyí ga níyí kóo bo eso 'di'biní aka ya'dá e wá, ndísiní úkutátá ledre bí Lomo ukú'bí tarayé ní zí 'yí e.

¹⁰ Gí do kací bí ndíjsé ore go kí sǐlǐ nyere ní, zí nébí bí kí ìríné Ágaba óguné gí simi kángá bí Yúdáya ní. ¹¹ Simi bí ogú lúru zée ní, zía 'dí'ká'dá bí gí ro Páwulo ní, ódó sǐlǐne kí sǐndíne kǐe, zía ìnyíne úku ledre ya, "Dówú Lomo uku ya, 'Yúda ga bí simi Yerusaléma ní níyí ódó mǐngǐ ká'dá ba káa, do 'bí wo do sǐlǐ 'yí ga bí ngára ndaní Yúda e wá ní." "

¹² Simi bí uwúze ledre nées kenée ní, zíze ìnyíyé kí 'yí ga bí ngunguní ledre 'bi Yésu go ní mbá úku ledre zí Páwulo kídí ndaá ndéré simi Yerusaléma wá. ¹³ Nda nées ní, zí Páwulo úkulúgu ledre zíze ya, "Éyí bí ndíjsé ìni ìni, zíze ndíjsé 'dəcǐ mǐmbé'demá kenée gí roa ní 'di? Mándá nzíyímá lá duǐ gí ro do ódó máa simi Yerusaléma wá, kpá gí ro zíma úyúma ìrǐ gí ro ledre Ngére Yésu." ¹⁴ Simi bí ngungu ené ledre bí ukuzé zía nées wá ní, zíze ndécǐ ezé. Zíze lá úku ledre zía ya, "Ídǐ mu méngǐ roné kací ìli ledre 'bí Ngére Yésu."

¹⁵ Gí do kací nées ní, zíze ndíjsé ore cúku'dée kí yéme éyí ezé e zíye ídiye nzíyíyé gí ro zíze ndéréze simi Yerusaléma. ¹⁶ Zí ngítí géyí 'yí lódú kací Yésu ga bí simi gara bí Kayisariya ní 'díyíóto ógu zée zaá gí 'be 'bi Menasóna, kí'dí bí ilizé ndéré ndísi ní. Ní 'yí gí simi

cúku bí Sáyípuroso ní, ní kuřú 'yí lódú kací Yésu kú 'desǐ.

Páwulo ndéré ngu 'be 'bi Yakóbo

¹⁷ Simi bí oguzé simi Yerusaléma ní, zí 'yí lódú kací Yésu ga bí ìrǐ ní 'dí'bi zée simi sumú bilámáne kǐngaya. ¹⁸ Simi bí miará a nées, zí Páwulo 'dí'bi zée zíze ndéréze lúru Yakóbo kí mǐnguroko 'yí ga bí 'yí lódú kací Yésu ní, níyí kóo mbá 'be 'bi ené ore. ¹⁹ Zí Páwulo 'bí mandá zíye mbá, zía tónóne líkpǐ ledre ga bí Lomo méngǐ yée zí 'yí ga bí ngára ndaní Yúda e wá ní kpurú gí simi moko bí nées méngǐ ní.

²⁰ Simi bí uwúní ledre nées ní, zíye mbófo ìrǐ Lomo. Gí ore, zíye úku ledre zí Páwulo ya, "Lúndu 'bí ené, lúru káa zí bí tǐ'dú álifú Yúda e ngunguní ledre 'bi Yésu ní go, ówo kpá káa zí bí ndísiní 'bí royé lódú lorú 'bí Músa ní bú. ²¹ Uwúní ledreyí go kídí ndísi kóo 'dódo ledre zí Yúda ga bí simi kángá 'bí 'yí ga bí ngára ndaní Yúda e wá ní ya, ndaní ndísi lódú kací lorú bí Músa eké ní wá, owú 'bi eyé e ndaní kpá útú ngburu togú mbú lódú ondú 'bi Yúda e wá. ²² Ma'dú, níyí go ógu úwú a kídí ógu go, azé méngǐ go 'di? ²³ Ba ledre bí ilizé zíyí méngǐ a ní. Ya'dá e níyí ona eso mocúní éyí† go zí Lomo. ²⁴ Ídǐ 'dí'bi yée zise ndéréze méngǐ ondú bí ndísi óto 'yí zía ídǐne drá ní gí rosé ndro kéye, zíyí 'bí késǐ gí ro eyí bí níyí 'daná éyí zí Lomo simi bí níyí ólo doyé ní. Gí ore 'yí e níyí ówo a mbá kídí ábuwá ndísi yí eyí méngǐ ledre e kací lorú 'bí Músa, ledre bí ndísiní líkpǐ a gí royí ba nda 'bí ené ma'dú wá. ²⁵ Tí lá 'yí máa yée ga bí ngunguní ledre 'bi Yésu ngára ndaní Yúda e wá ní, kasazé wáraga go zíye kídí, ndaní ánu éyí miánu bí 'danání lomo ga bí 'yíma'dí yemení ye kí sǐlǐye ní wá. Ndaní ánu esǐ bí kí sáma siminé ní wá, esǐ bangá bí kpuronyó 'dewení lá goa sáma a loloonzó roné gí simi a wá ní wá, ndaní kpá s'ódo royé kí 'yí ga bí ofúní aka royé kéye wá ní wá."

²⁶ Zí Páwulo 'dí'bi ya'dá ga gére nées kílonzó a nées, zíye ndéréze méngǐ ondú bí ndísi óto 'yí zía ídǐne drá ní gí roné ndro kéye. Nda gí ore zía ndéréne úku 'dódo ledre odu sǐlǐ 'bí ondú bí méngǐ ní kí sǐndǐ kadra bí níyí 'daná éyí gí royé simi 'Dǐcǐ 'bí Lomo ní.

Yúda e 'di'biní Páwulo simi 'Dǐcǐ 'bí Lomo

²⁷ Simi bí sǐlǐ 'bí ondú bí ìnyí doa gbre ní go gbóo gí ro úkú ní, zí ngítí géyí Yúda e gí simi kángá bí Ásiya ní lúruéndíki

* 21:8 21:8 Ya'dá e ìnyí doa gbre: Ólo ledre gí ro ya'dá ga ìnyí doa gbre ba simi Moko 'bi 'yìmikása e 6:1-6. † 21:23 21:23 Mocú éyí: Ídǐ ólo ledre gí ro eyí bí kóo Yúda e ndísiní méngǐ a simi bí mocúní éyí go ní simi búku bí Ólo 'yí e ní 6:1-27.

Páwulo simi 'Dìçì 'bi Lomo. Zíye óto 'yì e zì mimbé'deyé èşine ro Páwulo gi ro zíye 'dì'bi wo. ²⁸ Zì Yúda ga gére née gbúrògbóye, "Lafúze Isiréle e, sákásé zée. Ba o'do bi ndìşì gámá kí 'dódo bisinyí ledre ro 'yì ezé e kí lorù bi Músa eké ní, kí ledre gi ro bi 'bi Lomo. Cakaba ní, 'dì'biogù Girìgì e go sinyiónzó do ligá 'Dìçì 'bi Lomo bi ngárá lúyú ledre ndaa doa wá ní." ²⁹ Ukuní kóo ledre née kenée gì zía lurúndikiní Páwulo e kí Tarafímo 'yì 'bi Éfeso simi mongú gara, somúní 'bi eyé ya, Páwulo nderé káe go do ligá 'Dìçì 'bi Lomo.

³⁰ Simi bi 'yì e uwúní ya bisinyí ledre ní go méngí roné do ligá 'Dìçì 'bi Lomo 'dáa ní, zíye úduyè ngásáye íri, kacì tara misì'di e mbá 'yì e. Zíye 'dì'bi Páwulo óyoógu wo 'dá'ba gí do ligá 'Dìçì 'bi Lomo, geré zíye 'dùtù mbotù e mbá. ³¹ Simi bi tù'dù 'yì ga gére née ayíní go gí ro úfu Páwulo ní, zì sanda óguné zì mongú manda 'bi asikíri 'bi Róma e³ kídí, bisinyí ledre ní go méngí roné simi Yerusaléma, gara 'dáa. ³² Zì mongú manda 'bi asikíri 'bi Róma née geré 'dì'bi asikíri e 'diya ndéréye íri. Simi bi 'yì e lurúndikiní wo kí asikíri ené e ní, zíye ótoómo kí ócò Páwulo.

³³ Zì mongú manda 'bi asikíri e née óguné zì Páwulo, do 'dì'bi wo. Zía úku ledre zì 'yì ené e kídí idíní ódó wo kí ká'dá késì e gbre. Gí ore zía ndúndu'yú ya, "O'do máa ba 'bi ené náambi, éyí bi méngí ní 'dì?" ³⁴ Zì ngítí géyí 'yì e gí dongará tù'dù 'yì ga gére née ndìşiyé gbúrògbóye kí ledre kíé'do, ngítí géyí gburogbóní 'bi eyé kí ngítí ledre kpì. Gí zì ledre ga bi faa née ní, mongú manda 'bi asikíri ga gére utúasá ówo mbígí ma'dúú sù ledre bi méngí roné ní wá. Zía úku ledre zì 'yì ené e kídí, idíní mu 'dì'bi Páwulo nderé káe do bi eyé 'bi asikíri e. ³⁵ Simi bi Páwulo nderéoguní do bi bi gí ro zíye ékí ókpóye simi 'dìçì bi o'bóní wo do ezené ní, zì asikíri ga gére née ìmbì wo gí zía roko'bu 'bi okó bi kóo tù'dù 'yì ga gére née ndìşíní ógu káe ní ofu go. ³⁶ Zì tù'dù 'yì ga gére née ìnyiyé lódú wo kí ndìşì gbúrògbóye ya, "Úfusé wo miúfu."

Páwulo odro zì tù'dù 'yì ga gére née

³⁷ Simi bi asikíri niyí go gbóo gí ro ógu kí Páwulo do bi eyé 'bi asikíri e ní, zía úku ledre zì mongú manda 'bi asikíri e née kídí, "Máutúasá go úku ledre ba zíyì?"

Zía úkulúgu ledre zì Páwulo kídí, "Úku tara Girìgì bú? ³⁸ Bi kenée ní, ndá 'bi eyé 'yì 'bi Ízibiti bi kóo 'dì'bi do okó álfu eso do ólú kíye simi súwú ní wá?"

³⁹ Zì Páwulo úkulúgu ledre zía kídí, "Mááyí yì amá Yúda, arání máa simi gara bi Tarasísi simi Silísiya ní, 'yì gí simi gara bi kí ledrené owóowó ní. Mándéndì romá gí ro zíyì í'bi misì'di zíma ódromá kí 'yì ga ba."

⁴⁰ Simi bi mongú manda née i'bi misì'di zía ní, zì Páwulo tóroné 'dága méngí keyí zì 'yì e kí şìlìne gí ro zíye mükúye. Simi bi mükúní ní, zì Páwulo úku ledre zíye kí tara Aramáyika.

22

¹ "Owú 'bi babá e kí babá e, idísé índi mbílìse úwú ledre bi mááyí úku a zise ba."

² Simi bi uwúní kídí ndìşì ódro zíye kí tara Aramáyika ní, zíye mükúye 'duo sií.

Gí ore, zì Páwulo úku ledre zíye kídí, ³ "Mááyí yì amá Yúda, arání máa simi gara bi Tarasísi simi Silísiya ní, tí lá mángbóro simi Yerusaléma ona. Gamaléle 'dodo kóo ledre gi ro lorù 'bi bulúnduzé e go zíma bilámáne kíngaya, zíma í'bi romá karaba méngí ledre 'bi Lomo kí roko'bumá kpá cé káa zì se ní. ⁴ Mándìşì kóo 'dó'do 'yì ga bi ndìşíní lódú kacì Misì'di 'bi Yésu ní, kí úfu yéne, kpá kí ódó ya'dá e kí kará e ónzó yé simi şìgínì. ⁵ Mongú 'yì 'dáná éyí kí mĩngburoko 'yì lúru bi simi ledre ga bi simi gara ona ní, niyí ngúngu ledre bi mááyí úku a zise ba ya ni ma'dúú. I'biní wáraga bi ekéní zì lafúma Yúda ga bi simi Damásika ní zíma 'dì'bi a ndéré káe gí ro 'dì'bi 'yì lódú kacì Yésu máa yé ga bi íri ní, ógu kíye simi Yerusaléma gí ro do 'dó'do yéne.

Misì'di bi Páwulo oyólo'bó sómú ledre ené doa ní

⁶ "Káa zì bi mándéréógu go gbóo kí Damásika ní, kí yana kadra, zì mongú bimióngó óngóne gí komo ere cigíma gbaá. ⁷ Zíma útúma bi, nda née ní zíma úwú kúru 'yì kí úku ledre zíma kídí, 'Sáwulo, Sáwulo, Éyí bi ndìşì 'dó'do máa gí roa kenée ní 'dì'?"

⁸ "Zíma ndúndu'yú kídí, 'Áyí náambi Ngére?"

"Zía úkulúgu ledre zíma kídí, 'Née máa Yésu, 'yì 'bi Nazeréta bi ndìşì 'dó'do wo ní.'

⁹ 'Yì ga bi kóo azé keye ní lurúndikiní 'bi eyé lá bimióngó, uwú 'dì'biní eyé kúru 'yì bi ndìşì ódro zíma ba wá.

¹⁰ "Zíma ndúndu'yú kídí, 'Máidí méngí 'dì Ngére?"

"Zì Ngére úku ledre zíma kídí, 'Ìnyiógu mu 'dága zíyì ndéréyì simi Damásika. Niyí úku 'dodo ledre ga bi Lomo ili yéne zíyì méngí a ní zíyì íri.' ¹¹ Gí ore, zì komomá 'dùtúné gí zì mongú bimióngó bi utú komomá ní. Zì 'yì amá ga bi kóo azé

‡ 21:31 21:31 Mongú manda 'bi asikíri e: Ndìşì lúru bi kacì asikíri e álfu. Ni 'bi ené do manda ga bi 'bi asikíri e ní.

kéye ní 'dí'bi sīlīma kókó máa ndéré kīma simi Damásika.

¹² "Zi ngíti o'do kí irīné Ananiya óguné lúru máa. Ni 'yi bí ndīsi óto úndru Lomo kí ndīsi lódú kací lorū ezé ní. Yúda ga bí simi Damásika ní ndīsiní óto dokuwu a kíngaya. ¹³ Zía óguné tóroné cigīma, zía úku ledre ya, 'Lúndu 'bi ené e Sáwulo, komoyí idí mu líkpí, ziyí lúru bí.' Geré simi sīndí kadra nées ní, zí komomá líkpíne, zíma lúrúndíki wo.

¹⁴ "Nda nées ní, zía úku ledre zíma ya, 'Lomo 'bi bulúnduzé e gelé yíi go ziyí ówo íli ledre ené, ziyí lúru 'Yi bí ngará lúyú ledre ndaa roa wá ní, ziyí úwú ledre cū gí taraa kí mbíliyí. ¹⁵ Áyí idí 'yi bí ní ndīsi úku 'dódo ledre ga bí lúru yée kí komoyí kí yée ga bí úwú yée gí roa ní zí 'yi e mbá. ¹⁶ Éyí bí ndīsi sǒngó a ní 'dí? Inyíogú mu 'dága, do bábátizí yíi, ziyí iní iní kí irī Yésu ní lúguoyó lúyú ledre eyí 'dá'ba.'

¹⁷ "Simi bí mándá'balúgu romá simi Yerusaléma ndīsimá iní iní zí Lomo simi 'Díci 'bi Lomo zí Ngére Yésu 'dódo roné zíma. ¹⁸ Zía úku ledre zíma ya, "Di'diya. Idí mu geré ólúogú gí simi Yerusaléma gí ona 'dá'ba, gí zía 'yi e utúasáni eyé ngúngu ledre bí áyí úku a gí romá ní wá.'

¹⁹ "Zíma úkulúgu ledre zía kídí, 'Ngére, 'yi ga gère nées owoní bú kídí mándīsi kóo tátá kí 'dí'bi 'yi e gí simi 'Díci Kótruro kí ndīsi ócó 'yi ga bí ngúnguní ledre eyí go ní. ²⁰ Simi bí kóo niyí úfu Sitifáno 'yi eyí bí ndīsi úku ledre gí royí ní, mááyí kóo ho íri ndīsi ngúngu ledre miúfu a kí ndīsi lúru bí kací bongó 'bi 'yi ga bí ufunu wo ní.'

²¹ "Zí Ngére úku ledre zíma kídí, 'Ndéré mu, Mááyí kása óyó yíi gí ona 'dá'ba gbála zí 'yi ga bí ngará ndaní Yúda e wá ní.' "

Páwulo ní 'yi 'bi Róma

²² Zí tǔ'dú 'yi ga gère nées ndīsiyé úwú ledre nées tí kenée e, lá simi bí Páwulo ukuogú ledre gí ro 'yi ga bí ngará ndaní Yúda e wá ní, zí ledre nées útúne simiyé 'duo vuu zíye tónóye gbúrógbóye kí kúrúye 'dága, "Úfusé wo miúfu. Utúasá zía ídine trīdrī wá."

²³ Káa zí bí kóo niyí ndīsi gbúrógbó kí lálaoýó bongó gí royé úcuoyó a, kí ndīsi óyú 'burū simi sili ní, ²⁴ zí mongú manda 'bi asikíri ga gère nées úku ledre zí asikíri ené e idíní 'dí'bi Páwulo ndéré kíe do bí eyé 'bi asikíri e. Zía úku ledre idíní ócó wo gí ro zía úku 'dódo sí ledre bí 'yi e ndīsiní gbúrógbó doa kenée gí roa ní. ²⁵ Tí lá simi bí odóonzóní wo go bí kenée gí ro do ócó wo ní, zí Páwulo úku ledre zí mongú 'yi 'bi asikíri e bí kóo mítóroné ore ní kídí, "Ní miútúásáne zise ócó 'yi 'bi Róma bí 'decíní

aka ngbanga a do ówo lúyú ledre ené wá ní?"

²⁶ Simi bí mongú 'yi 'bi asikíri e nées uwú ledre nées kenée ní, zía ndéréne ndú'yú mongú manda 'bi asikíri e nées kídí, "Áyí méngí go 'dí? O'do ba ní yí ené 'yi 'bi Róma."

²⁷ Zí mongú manda nées ndéréne ndú'yú Páwulo, "Ídí aka úku a zíma, ma'díi áyí 'yi 'bi Róma?"

Zí Páwulo úkulúgu ledre zía ya, "fi, mááyí 'yi 'bi Róma."

²⁸ Gí ore, zí mongú manda 'bi asikíri e nées úku ledre kídí, "Mái'bí kóo mongú késí gí ro zíma ídíma 'yi 'bi Róma."

Zí Páwulo úkulúgu ledre zía kídí, "Arání 'bi eyé máa kú 'yi 'bi Róma."

²⁹ Geré zí 'yi ga bí kóo niyí gí ro ndú'yú Páwulo ní, ígí royé gí roa. Zí ngirí útúne simi mongú manda 'bi asikíri ga gère nées simi bí owo kídí nées odó Páwulo bí ní 'yi 'bi Róma ní go kí ká'dá késí e ní.

'Dí'bioguní Páwulo do ngbanga

³⁰ Simi bí bí aráló'bó roné ní, zí mongú manda 'bi asikíri ga gère nées áyíne fú lá gí ro zíne ówo sí ledre bí Yúda e ndīsiní í'bí ngbángá Páwulo gí roa ní. Zía líkpí ká'dá késí gí ro Páwulo, zía úku ledre zí manda ga bí 'bi 'yi 'dáná éyí e ní kí mingburoko 'yi 'decí ngbanga e yóko royé. Gí ore zía 'dí'biogú Páwulo, zí Páwulo tóroné kó'dúye.

23

¹ Zí Páwulo lúru bí mbí komo mingburoko 'yi 'decí ngbanga ga gère nées, zía úku ledre zíye kídí, "Lafúma e Yúda e, gí karaba māméngiǒnzó moko amá go zí Lomo bílámáne, máówo amá éyí bí māméngí wo ní bisinyí ní wá."

² Gí zí ledre bí uku kenée ní, zí mongú 'yi 'dáná éyí, Ananiya úku ledre zí 'yi ga bí toroní gbóo cigí Páwulo ní kídí, idíní óngbo tara a. ³ Zí Páwulo úku ledre zía kídí, "Lomo ní 'dó'do yíi bí lóndo royí ya nées ní 'yi lódú kací lorū ní. Ndīsi 'decí ngbanga romá nées kací lorū, ziyí tóroyí 'dewe lorū ya idíní ócó máa."

⁴ Zí 'yi ga bí kóo toroní gbóo cigí Páwulo ní úku ledre zía kídí, "Ngirí méngí yíi kí úku ledre zí mongú 'yi 'dáná éyí 'bi Lomo wá gí zí 'dí?"

⁵ Zí Páwulo úkulúgu ledre zíye kídí, "Owú 'bi babá e, máówo amá bí ya nées mongú 'yi 'dáná éyí ní wá. Ní miékéne kídí, 'Ndá úku tara sinyí ro ngére bí ní do 'yi eyí e ní wá.' "

⁶ Simi bí Páwulo owo kídí ngíti géyí 'yi e gí dongaráye niyí Sadúkáyo, ngíti géyí 'bi eyé Farúsáyo ní, zía úku ledre kí kúrúne

'dága do ngbanga ore kídí, "Lafúma e Yúda e, mááyí owú Farusáyo, babá ni kpá Farusáyo. 'Di'bioguní máa do ngbanga ona gi zía bi máóto komomá kídí 'yi ga bi uyuní go ní niyi karanée úru gi simi umbu ní."

⁷ Simi bi Páwulo uku ledre née kenée ní, zí Farusáyo e kí Sadúkáyo e tónóye ófúye. Nda née ní, zí kótruro ifi roné. ⁸ Sadúkáyo e nguṅuní eyé bi ya 'yi ní úru gi simi umbu bú ní wá, nguṅuní eyé kpá bi ya maláyika e kí lomo e niyi bo ní wá. Tí lá Farusáyo e nguṅuní 'bi eyé ledre ga gére née ye ota cé. ⁹ Gi ore tonóní nda go gbúrógbó eyé 'dága, zí ngiti géyi 'yi 'dódo lorú ga bi 'bi eyé 'yi 'bi Farusáyo e ní tóroyé 'dága íti kangú o'buó'bu kídí, "Owozé ezé lúyú ledre ro o'do ba wá. Ambí owone, maláyika e, ngiti géyi yá lomo e ukuní ledre go zía?"

¹⁰ Zí kangú née ólúne simi mólúmbírí. Zí ngiri útúne simi mongú manda 'bi asikíri e ba kídí, niyi go ógu lófo báyi Páwulo nzénzéré. Zía úku ledre zí asikíri ené e kídí idíní ndéré 'di'bióyo Páwulo gi dongaraye giri kí cóngó ro ógu kíe do bi eyé 'bi asikíri e yáa.

¹¹ Kí ndulú a née, zí Ngére Yésu ógu tóroné cigí Páwulo, zía úku ledre zía ya, "Ndá éré ngiri wá, úku ledre gi romá go zí 'yi e simi Yerusaléma, ídì méngi a kpá cé kenée simi mongú gara bi Róma ní."

Yúda e yemení royé gi ro úfu Páwulo

¹² Kí phiyí née ní, zí ngiti géyi Yúda e kótrú royé yéme ledre gi ro úfu Páwulo. Zíye lolóbú kídí, yéé utúasání ánu éyi togú mbú éwé éyi wá, 'búó togú yéé ufuní Páwulo go. ¹³ 'Yi ga bi kóo kotruní royé ndro yeme ledre née ní romoní kóo gi do cí gbre go. ¹⁴ Gi ore, zíye ndéréye úku ledre ba zí manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyi e kí mǎngburoko 'yi 'bi Yúda e ní kídí, "Lobúzé lóbú go ya, utúasázé ánu éyi togú mbú éwé éyi wá, 'búó togú ufuzé Páwulo go. ¹⁵ Bi go kenée ní, ili go yi kí mǎngburoko 'yi 'dəcí ngbanga eyé e zise kákasa zí mongú manda 'bi asikíri 'bi Róma née, lóndo wo idí ógu kí Páwulo zise, ilisé ówo mbigi ledre gi roa. Azé idí nzíyízé gi ro úfu wo 'dá'dá gi zía kí óguné ona."

¹⁶ Tí lá simi bi wotí lémi a uwú ledre bi yemení née ní, zía ndéréne úku ledre zí Páwulo simi bi bi ní doa, bi 'bi asikíri e ní.

¹⁷ Née ní, zí Páwulo ndólo ngúru mongú 'yi 'bi asikíri e úku ledre zía ya, "'Dí'bi phirangá ba ndéré kíe zí mongú manda esé, ledre ni bo taraa ili úku a zía." ¹⁸ Zía 'dí'bi phirangá née ndéré kíe zí mongú manda eyé.

Zía úku ledre zí mongú 'yi 'bi asikíri e née ya, "Páwulo bi simi sǎngińi ona ba

kákasa kácima, zía úku ledre zima ya máidí ógu kí phirangá ba zíyi, gi zía ledre ni bo taraa ili úku a zíyi."

¹⁹ Zí mongú manda 'bi asikíri e née 'dí'bi sǎli phirangá née, zíye ólúóguyé kíe 'dí sogo, zía ndú'yú wo ya, "Ledre bi ili úku a zima ní ledre 'di?"

²⁰ Zía úkulúgu ledre zía kídí, "Mǎngburoko 'yi 'dəcí ngbanga 'bi Yúda e yemení ledre go gi ro zíyi 'dí'biógu Páwulo zíye kílonódó, ya kídí yéé iliní ówo mbigi ledre gi roa. ²¹ Ndá 'bi eyí úwú ledre eyé née wá. Gi zía 'yi e yemení royé go rómo gi do 'yi e cí gbre mǎl'boyé sóngó wo. Lobúní lóbú go kídí, yéé utúasání ánu éyi togú mbú éwé éyi wá 'búó togú yéé ufuní Páwulo go. Niyi cakaba go nzíyiyé gi ro zíye sóngó ledre bi ni ógu gi tarayi ní."

²² Zí mongú manda 'bi asikíri e née úku ledre zía ya, "Ndá úku a zí ngiti 'yi kídí née uku'dodo ledre née go zima ní wá."

Asikíri e 'diyiotoní Páwulo simi Kayisariya

²³ Nda née ní, zí mongú manda 'bi asikíri e née ndólo mongú 'yi 'bi asikíri ené e gbre, zía úku ledre zíye ya, "Ídísé yéme asikíri e miya gbre, 'yi íç okó kí Usáni e cí ota doa sokó ndro kí ya'dá e miya gbre mbá kí phala do sǎliye, zise ndérése kéye simi gara bi Kayisariya ní kí ndulú ba simi sǎndj kadra inyí doa eso. ²⁴ Zise 'dí'biógu usáni gi ro zí Páwulo ndéréne kíe. Zí kosomé idíne roa gi ro zise ógusé kíe kí sanáne filo 'be gávana Fǎlekisi."

²⁵ Zí mongú manda 'bi asikíri e éké wáraga.

²⁶ Mandá eyí. Maa Kíládiyo Lǎsiya, máéké ledre ba máa zíyi gávana Fǎlekisi.

²⁷ Yúda e 'di'biní o'do ba áyiye go gi ro úfu wo, tí lá zima ógumá kí asikíri amá e yómo wo gi zíye, gi zía máuwú ledre gi roa kídí ni 'yi 'bi Róma. ²⁸ Máli kóo gi ro zima ówo éyi bi ndísini 'bi ngbángá a gi roa ní. Zima 'dí'bi wo ndéré kíe kó'dú mǎngburoko 'yi 'dəcí ngbanga e. ²⁹ Zima ówo a kídí luyú ené ledre bi ni utúasá do úfu wo togú mbú do óto wo simi sǎngińi gi roa ní wá. Ledre bi uku otóni roa ní, yi ené ledre lorú eyé 'bi Yúda e. ³⁰ Simi bi máuwú ya yemení ledre go gi ro úfu wo ní, geré zima kása wo zíyi iri. Máuku ledre go zí 'yi ga bi uku otóni ledre roa ní, idíní ndéré úku ledre ga gére née kó'dúyi iri.

³¹ Gi ore née ní, zí asikíri ga gére née méngi a tí káa zí bi manda eyé uku ní. Zíye 'dí'bi Páwulo kí ndulú née ndéréóguyé gi simi gara bi Anitipatirisi ní. ³² Simi bi bi arálo'bó roné ní, zí asikíri máa yéé ga bi nderení 'bi eyé kí sǎndjiye ní

ndá'balugú royé do bi eyé 'bi asikíri e bi simi Yerusaléma ní. Zíye ga bi nderéni 'bi eyé kí usáni ní ókpóye kí Páwulo. ³³ Simi bi asikíri ga bi 'dijyotoní Páwulo oguní simi Kayisariya ní, zíye í'bí wáraga bi mongú manda eyé eké zí gávana ní, do ótoómo Páwulo do sǐlǐ a. ³⁴ Zí gávana ólo wáraga née, zía ndú'yú Páwulo kídí, "Ógu gi simi kángá máa wo be 'dí?" Zí Páwulo úkulúgu ledre zia kídí, "Gi simi Silisiya." ³⁵ Gi ore, zí gávana úku ledre kídí, "Mááyí úwú ledre gi royé simi bi 'yí ga bi í'bíní ngbángáyí ní oguní go ní." Zía úku ledre kídí Páwulo idí idí mibándáne simi mongú 'be 'bi ngére Eróde.

24

Páwulo do ngbanga kó'dú Fìlekisi

¹ Kací ledre née mengí lá sǐlǐ ìnyí, zí mongú 'yí 'dáná éyí, Ananiya ìnyiyé kí ngítí géyí mǐngburoko 'yí e nda kí ngítí o'do bi owo ofú lorú go ní kí ìríné Tetúlú ndéréye simi gara bi Kayisariya ní kí ledre eyé bi uku otóní ro Páwulo ní, óto a kó'dú gávana. ² Simi bi ndolo oguní Páwulo ní, zí Tetúlú tónóne óto ledre ené e kó'dú Fìlekisi káa zí ba, "Mongú 'yí, tú'dú simibi bi mengizé sǐ sǐlǐyí ní oto zéee go zí ndǐsǐ ezé idíne bilámáne. Komokenzǐ eyí bi 'bi ótoyéme ledre oyólo'bó toso ledre go zíye idíye bilámáye simi kángá ba. ³ Bi kenée ní, mongú 'yí Fìlekisi, azé kí mongú rokinyí kí ndǐsǐ í'bilúgu mbófo éyí zíyí kací ledre bi méngí yé zize do tú'dú misí'di e do bi e mbá ní. ⁴ Tí lá káa bi mááyí 'di'bióonzó sǐndǐ kadra eyí, mǎndéndǐ romá zíyí gi ro zíyí ìndí mbǐlǐyí úwú owú gbúgbú ledre bi tarazé ba.

⁵ "Owozé go, o'do ba ni 'yí méngí bisinyí ledre. Ndǐsǐ éšǐ mǐmbé'de kéšǐ simi Yúda e zíye ndǐsǐ ìnyiyé kí okó do sogo kángá ba mbá ne. Ni kpá ne manda 'bi 'yí ga bi 'yí lódú kací Yésú 'yí 'bi Nazeréta ní. ⁶ Ayí go kpá ìngbí roné óto 'Dǐcǐ 'bi Lomo káa do bi lúyú ledre. Gi zí kéyí née zize 'di'bi wo. ⁷ Tí lá zí Lǐsǐya bi manda 'bi asikíri 'bi Róma e ní óguné kí asikíri ené e do 'di'bióyó wo gi zize kí cóngó ro. ⁸ Togú ndú'yú wo ní, áyí útúásá ówo a kídí ledre ga bi ukuzé yéee gi roa ba ní, niyí mbá ma'díi ledre e."

⁹ Zí Yúda ga bi kóo ore ní ngúngu a kídí, ledre ga gére née niyí mbá ma'díi.

Páwulo uku yomo roné kó'dú Fìlekisi

¹⁰ Simi bi gávana ndolo Páwulo gi ro úwú ledre gi tara a ní, zí Páwulo úkulúgu ledre zia kídí, "Mongú 'yí, máówo bú kídí 'dəcǐ ngbanga go kí tú'dú simibi e simi kángá 'bi Yúda e ona. Bi kenée ní, mááyí kí rokinyí gi ro zima úku ledre gi romá gi 'dáa kó'dúyí ona. ¹¹ Káa zí bi ówo bú kí royé ní, sǐlǐ okpó aka sokó doa gbre

(12) simi bi mǎndéré ìni ìni zí Lomo simi Yerusaléma ní wá. ¹² Yúda e ogu ndikíní eyé máa kí í'tí kangú kí 'yí e simi 'Dǐcǐ 'bi Lomo wá. Gbawá kí éšǐ ledre simi 'yí e simi 'Dǐcǐ Kótruro e togú mbú do ngítí bi kpǐ simi Yerusaléma ona ní kpá wá. ¹³ Bi kenée ní, utúásání eyé 'dódo ma'díi ledre máa bi ni 'dódo ledre bi ndǐsǐní úkuóto a romá née wá.

¹⁴ "Ledre bi mááyí ngúngu a zíyí ní ni, Mǎndǐsǐ óto úndru Lomo 'bi bulúnduzé e kí ndǐsǐ lódú Misi'di 'bi Ngére Yésú bi Yúda e ukuní kídí ni bǐcayiné ní. Mǎngúngu zaá ledre ga bi utúásání kací lorú 'bi Músa ní, kí yéee ga bi miékéye simi búkú 'bi nébǐ e ní mbá. ¹⁵ Mááyí kí óto komo ro Lomo cé káa zí 'bi Farúsáyo e bi kídí Lomo ní karanée úru 'yí e mbá gi simi umbu, bilámáye kí bisinyíye ní. ¹⁶ Gi zí kéyí née ní, zíma í'bí romá ndǐsǐ méngí ledre bi ma'díi do komo Lomo kpá kí 'yima'dí e ní.

¹⁷ "Gi do kací tú'dú simibi bi ngará mǎndá simi Yerusaléma wá ní, mǎndéré kóo íri kí kéšǐ zí 'yí amá e, sáká éyí zí 'yí leré e nda kí 'dáná éyí e zí Lomo. ¹⁸ Simi sǐndǐ kadra bi kóo mǎndǐsǐ méngí ondú bi ni óto 'yí zía idíne drá ní, zíye ogu ndíki máa do ligá 'Dǐcǐ 'bi Lomo kí méngí a. Ndazé kóo íri tú'dú wá, ledre bi zía idíne bisinyíne ní ndaá kpá wá. ¹⁹ Tí lá ngítí géyí Yúda ga bi oguní gi simi kángá 'bi Ásiya ní niyí kóo ore. Utúásá kóo miútúásá zíye óguyé kó'dúyí ona í'bí ngbángama togú ledre ní tarayé romá yá. ²⁰ Togú mbú yéee ga bi niyí ona ba, idíní úku 'dódo lúyú ledre bi owoní romá simi bi 'di'bioguní máa kó'dú mǐngburoko 'yí 'dəcǐ ngbanga e ní. ²¹ Odú ledre bi máuku ní dúyú kǐé'do simi bi mááyí mítóromá kó'dúyíe ní yaá. "Di'bioguní máa karaba do ngbanga ona ba gi zía bi mǎngúngu kídí Lomo ní karanée úru 'yí e gi simi umbu ní."

²² Gi ore, Fìlekisi bi owoyeme ledre gi ro Misi'di 'bi Ngére Yésú bú ní, zía úcúoto Páwulo e kí 'yí ga bi ukuotoní ledre roa ní kídí idíní múkú. Zía úku ledre zíye kídí, "Simi bi Lǐsǐya mongú manda 'bi asikíri 'bi Róma e ní ógu ní, mááyí ógu úku ledre simi ledre esé née." ²³ Zía úku ledre zí mongú 'yí 'bi asikíri bi ndǐsǐ lúru kací Páwulo káa bi ni ngásá ní kídí, idí idí mibándáne, tí lá idíní otoomo owú bifúó zía idíne kí ro doné kí ezegámága, ga bi ndǐsǐní sáká wo kí éyí ga bi ili yéee ní.

Páwulo líkpǐ ledre Yésú zí Fìlekisi e kí Durusila

²⁴ Gi do kací sǐlǐ cúku'dée, zí Fìlekisi kí me'bené Durusila, bi ni 'yí 'bi Yúda ní ndéréye do bi bi ndǐsǐní bǎndá Páwulo doa

ní. Zí Fìlẹkisi kákasa kací Páwulo gí ro zíye úwú ledre ngúngu ledre Kírésìto Yésu gí tara a. ²⁵ Tí lá bì Páwulo odro aka lá gí ro éyí bì 'yì ní mǎngí a zía óto Lomo kí rokinyi, bándá ro'yì kí ledre 'bi sǎndí kadra 'bi 'dǎcǎ ngbanga ní, zí ngírì útúne simi Fìlẹkisi zía úku ledre kídí, "Cakaba ba ní asá go ore. Mááyí ndólo yìi togú máówo bifúó go ní." ²⁶ Simi sǎndí kadra bì kǎyí kǎyí nǎe, Fìlẹkisi oto kóo komoné kídí Páwulo ní úgú komoné kí kǎsì. Nǎe sǎ ledre bì kóo ndìsǎ kákasa kací Páwulo kpurú kpurú zíye ndìsǎ ódroyé kéne ní.

²⁷ Gí do kací simibi gbere, zí Porúkìyo Fésito ógúné káa do gávana do bì kací Fìlẹkisi. Tí lá gí zía bì Fìlẹkisi ili zí Yúda e ídíye kí rokinyi gí zǎne ní, zía ótoómo Páwulo zía ídíne simi sǎgínì.

25

Páwulo úku yómo roné kó'dú Fésito

¹ Sǎlì ota (3) gí do kací bì Fésito ogu káa do gávana 'bi kǎngá nǎe ní ní, zía ìnyíné gí simi gara bì Kayisariya ndéréne simi Yerusaléma, ² kídí bì manda ga bì 'bi 'yì 'dáná éyí e kí mǎngburoko 'yì 'bi Yúda e oguní kí ledre bì ukuotoní ro Páwulo ní. Zíye úku ledre zí Fésito, ³ gí ro zía sáká yéé 'dì'biógu Páwulo zíye simi Yerusaléma kí sómú ledre bì gí ro zíye sǎngó wo do misi'dí gí ro zíye úfu wo ní. ⁴ Zí Fésito úkulúgu ledre zíye kídí, "Páwulo ní mibándáne simi sǎgínì simi gara bì Kayisariya, máa kí romá mááyí ógu ndá'balúgu romá íri do sǎlì ga ba. ⁵ Idízé ndéré kí ngiti géyí manda esé e simi Kayisariya zíye 'bì ngbǎngá Páwulo íri togú luyú tí ledre go yá."

⁶ Gí do kací nǎe ní zí Fésito ndìsǎné kíye ore éyí 'bi sǎlì ìnyí doa ota (8) togú mbú sokó (10) yá, zía ìnyí ndá'balúgu roné simi Kayisariya. Simi bì miárá nǎe zía ndéréne do bì bì ndìsǎ úku ngbanga doa ní, zía úku ledre ya ídíni ógu kí Páwulo. ⁷ Simi bì Páwulo ogu ní, zí Yúda ga bì oguní gí simi Yerusaléma ní tónóye úkuóto mǎngburoko ledre máa yéé ga bì útásání úku 'dódo ma'dú ledre ga gére wá ní ro Páwulo.

⁸ Tí lá zí Páwulo úku yómo roné kídí, "Mámǎngí amá bisinyí ledre kí lorú 'bì Yúda e wá, togú mbú ro 'Dìcǎ 'bi Lomo kí Káyisara kpá wá."

⁹ Tí lá gí zía bì Fésito ili zí ledre ené émené ro Yúda e ní, zía ndú'yú Páwulo kídí, "Útúásá go ndéré simi Yerusaléma gí ro do 'dǎcǎ ngbanga eyí kó'dúma íri?"

¹⁰ Zí Páwulo úkulúgu ledre zía kídí, "Mátóro ba do bì bì Káyisara ndìsǎ 'dǎcǎ ngbanga doa ní, ní bilámáne do 'dǎcǎ ngbanga romá ona. Mámǎngí amá bisinyí ledre zí Yúda e kǎé'do káa wá, káa zí bì yìi

ówoyéme bú bilámá nǎe ní. ¹¹ Togú máídí bisinyí 'yì bì mǎmǎngí ledre bì ní útúásá gí ro do úfu máa ní, káa bì máíngí romá gí zía wá. Tí lá togú ledre bì ukuotoní romá nǎe nda 'bi ené ma'dú wá, 'yì bì ní 'bì máa zíye gí ro do úfu máa ní ndáa 'bi ené wá. Ní bilámáne zí Káyisara 'dǎcǎ ngbanganá nǎe."

¹² Gí ore, simi bì Fésito lurúní bì simi ledre nǎe kí mǎngburoko 'yì 'dǎcǎ ngbanga ené e ní, zí Fésito úkulúgu ledre zía kídí, "Káa zí bì úku go kídí nǎe ní ndéré kí ledre ené zí Káyisara 'dǎcǎ ngbangané ne ní, áyí go ógu ndéré kí ledre eyí 'dá'dá kó'dú Káyisara."

'Dì'bioguní Páwulo kó'dú Agurípa e kí Buruníke

¹³ Gí do kací owú sǎlì cúku'dée, zí ngére bì Agurípa kí lémíné Buruníke ní óguyé ngu simi Kayisariya gí ro 'dì'bi Fésito simi sǎmú. ¹⁴ Gí do kací bì ndìsǎni ore kí sǎlì cúku'dée ní, zí Fésito úku yéme ledre bì gí ro Páwulo zí ngére nǎe kídí, "Ngiti o'do ní bo Fìlẹkisi otoo mo wo simi sǎgínì ona. ¹⁵ Nda simi bì mǎndéré simi Yerusaléma ní, zí manda ga bì 'bi 'yì 'dáná éyí e kí mǎngburoko Yúda e 'bì ngbǎngá a zíma. Zíye ndú'yú máa gí ro zíma 'dǎcǎ ngbanga roa.

¹⁶ "Zíma úkulúgu ledre zíye kídí, ondú 'bì Róma e 'dǎcǎ ené ngbanga ro 'yì 'dá'dá gí zí ngbanga wá, 'búó togú 'yì bì 'bìní ngbǎngá a kí 'yì bì 'bì ngbǎngá ní toroní go úku ngbanga dongaraye, zí 'yì bì 'bìní ngbǎngá a ní úkulúgu ledre kací ledre bì ukuotoní roa ní.

¹⁷ "Simi bì oguní ní, lu'bú wá, kílónódó a nǎe geré zíma sǎkpí ngbanga, zíma úku ledre do ndéré 'dì'biógu o'do nǎe. ¹⁸ Zí 'yì ga bì 'bìní ngbǎngá ní tóroyé 'dága úku ngbanga. Tí lá ukuoguní eyé ledre bì Páwulo mengí bisinyíne káa zí bì kóo mǎndìsǎ sómú a ní wá. ¹⁹ Ledre bì kóo ndìsǎni úku a ní, yì ené ledre gí ro ngúngu ledre eyé 'bì Yúda e kí ledre ngiti o'do bì kóo uyu kí ìrìné Yésu bì Páwulo ndìsǎ úku ledrea ya ní trídri ní.

²⁰ "Ma'dú ledre bì zíma ówo'dí'bi a simi ledre ba, gí ro zíma ndú'yú Páwulo kǎe ní nda 'bi ené wá. Zíma ndú'yú wo togú ní útúásá zía ndéréne simi Yerusaléma gí ro do 'dǎcǎ ngbanga máa nǎe íri yá. ²¹ Tí lá zí Páwulo úkulúgu ledre kídí, ní bilámáne do bándá nǎe ona gí ro zí Káyisara 'dǎcǎ ngbangané. Zíma úku ledre ídíni ótolúgu wo simi sǎgínì, gí simi sǎndí kadra bì mááyí kása wo do ngbanga 'be 'bì Káyisara ní."

²² Zí Agurípa úkulúgu ledre zí Fésito kídí, "Máilí úwú ledre nǎe cù máa gí tara o'do nǎe." Zí Fésito úkulúgu ledre zía kídí, "Áyí úwú a gí tara a kílónódó."

'Di'bioguní Páwulo kó'dú Agurípa

²³ Zí bi aráló'bó roné, zí ngére Agurípa e kí Burunike esí bilámá bongó 'bi 'yí ga bi kí ledreyé owóowó ní royé ógu ólúye kíe simi 'dìçí ngbanga. Niyí kí mĩngburoko manda 'bi asikíri e kí mĩngburoko 'yí ga bi kí ledreyé owóowó simi gara ore ní. Zí Fésito úku ledre idiní 'dì'biógu Páwulo 'dìçí íri. ²⁴ Zí Fésito úku ledre kídí, "Ngére Agurípa kí 'yí ga bi azé kéye 'dìçí ona ní mbá, lúrúsé aka o'do ba. Bi Yúda ga bi simi Kayisariya ona kí yéé ga bi simi Yerusaléma oguní i'bí ngbángá a zima ní. Ukuní ledre gí roa kí ndìş gburógbóye kídí mándá ótoómo wo zía ídine trjdrj wá. ²⁵ Tí lá máówo amá éyí bí mēngi bisinyine zía útúásáne gí ro do úfu wo ní wá. Bi uku ledre go kídí nēe illi ndéré kí ledre nēe 'dá'dá kó'dú Káyísara ní, máyéme sómú ledre go gí ro kása wo simi mongú gara bi Róma ní. ²⁶ Tí lá ledre ndaa taramá bi zima éké a gí roa zí ngére Káyísara ní wá. Nēe sī ledre bi má'dí'biógu wo kó'dúse okpó rá kó'dú ngére Agurípa gí ro zise lúru bi simi ledre ené, ambí owone mááyí ówo ledre bi zima éké a gí roa ní gí zise. ²⁷ Ndaa miútúásáne gí ro zima kása 'yí bi ní m'í'biné simi sīgini ngará ma'di ndaa simi ngbángá bi i'biní roa wá ní wá."

26*Páwulo uku ledre gí roné zí Agurípa*

¹ Zí Agurípa úku ledre zí Páwulo kídí, "Otoomoní misi'di go ziyí, gí ro ziyí úku ledre bi gí royí ní." Zí Páwulo kóco komo şilíne, zía tónone líkpi ledre gí roné káa zí ba. ² "Ngére Agurípa, málurú romá kídí kodo amá ní bo, bi karaba mááyí go úku ledre gí romá kó'duyí ona gí simi tú'dú ledre ga bi mbá Yúda e ndìşini úku a gí romá ní. ³ Kíngaya gí zía bi ówoyéme ondu kí kangú 'bi Yúda e mbá bú ní, mándéndi romá go ziyí gí ro ziyí idri mimbé'deyí úwú ledre bi mááyí úku a ba.

⁴ "Yúda e mbá owoní ndìş amá simi bi mááyí aka do owúma ní bú. Owoní ledre ga bi mándişi mēngi yéé simi mizefi ndişi amá dongará 'yí amá e simi mbigi kángá amá kí simi Yerusaléma ní mbá bú. ⁵ Owoní ledre gí romá go kí tú'dú simibi e. Utúasáni bú líkpi a ziyí togú illi go kenée ní kídí 'dá'dá kóna mááyí nguru 'yí bi toro ngbúó gí ro ledre ngũngu ledre ezé káa zí Farusáyo e ní. ⁶ Bi ba ní 'di'bioguní máa go do ngbanga gí zía bi mándişi óto komomá gí ro éyí bi kóo Lomo mócú ledre a zí bulúnduzé e ní. ⁷ Ba mócú éyí bi sī dozé ga bi sokó doa gbre ndişini óto komoyé gí roa, zīye ndişiye íni ini zí Lomo kí ndulú e kí kadra mbá ní. Ngére, Yúda e i'biní ngbángama ba gí zí keyi nēe. ⁸ Éyí bi ní

mióruné zise ga bi ona gí ro zise ngũngu a kídí Lomo uru umbu bú gí zía ní 'di'?

⁹ "Máa kí romá, mándişi kóo gámásó'do misi'di bi ní útúásá fála ledre 'bi Yésu 'yí 'bi Nazeréta ní. ¹⁰ Nēe ledre bi māmēngi wo simi Yerusaléma ní. Manda ga bi 'bi 'yí 'dáná éyí e ní i'biní roko'bu zima ndişimá óto tú'dú 'yí ga bi 'bi Yésu ní simi sīgini. Simi bi togú 'decini ngbangayé gí ro do úfu yéé yá, zima ndişi tóromá sogo ledre bi kídí idini úfu yéé ní. ¹¹ Zima ndişi gámá andá romá kí'di tú'dú simi 'Dìçí Kótruro e gí simi ngiti a 'duo simi ngiti a ndişi i'bi 'do'dó royé, gí ro zīye úku sinyi ledre gí ro Kírésito. Mimbé'demá esí kóo royé go gbála zima ndéréma kí gámásó'do yéé gba simi kángá 'bi 'yí lóngó e gí ro 'do'dó yéé.

¹² "Nēe sī ledre bi kóo mándéré gí roa simi gara bi Damásika ní. Manda ga bi 'bi 'yí 'dáná éyí e ní ukuní ye kí roko'bu bi i'biní zima ní. ¹³ Ngére, simi bi 'di'bizé misi'di go mīndéréze ní, kí yana kadra zí mongú bimióngó óngóne gí komo ere cigima kí 'yí ga bi kóo azé kéye ní gbaá. ¹⁴ Zise útúze mbá bi, nda nēe ní zima úwú kúrú 'yí kí úku ledre zima kí tara Aramáyika kídí, 'Sáwulo, Sáwulo. Éyí bi ndişi 'dó'do máa gí roa kenée ní 'di? Ndişi nēe 'di'biógu bisinyi ledre ziyí kí royí.'

¹⁵ "Zima ndundu'yú kídí, 'Áyí náambi Ngére?'

"Zía úkulúgu ledre zima kídí, 'Nēe máa Yésu 'yí 'bi Nazeréta bi ndişi 'dó'do wo ní. ¹⁶ Tí lá Inyiógu mu ziyí tóroyí 'dága do şindiyi. Má'dódo romá ziyí gí ro ziyí idiyi káa do 'yí moko amá ndişi úku 'dódo ledre ga bi ówo yéé gí romá ní kí yéé ga bi mááyí karanée 'dódo yéé ziyí ní. ¹⁷ Mááyí yómo yíi gí zí Yúda e kí 'yí ga bi ngará ndani Yúda e wá ní. Mááyí ógu káa yíi zīye ¹⁸ gí ro ziyí líkpi komoyé, zīye ólúóguyé gí simi mitulurú simi bimióngó, gí sī şilí roko'bu 'bi Satána do şilí Lomo, gí ro zīye ngũngu ledremá, Lomo ní ótoómo luyú ledre éyé, zīye ólúye dongará 'yí ga bi Lomo gelé yéé go ní.'

¹⁹ "Ngére Agurípa, gí ore mákála amá ledre bi Ngére Yésu uku ya máidi mēngi a simi bi 'dodo roné zima gí komo ere ní wá. ²⁰ Má'dódoútu ledre gí roa zí Yúda ga bi simi gara bi Damásika ní, gí ore simi Yerusaléma, nda kí simi kángá 'bi Yúda yá mbá, odu a zí 'yí ga bi ngará ndani Yúda e wá ní. Má'dódo zīye kídí idiní óyóló'bó mimbé'deyé zīye nda'baóguyé zí Lomo, zīye ndişiye mēngi ledre ga bi ní 'dódo a kídí oyóló'bóni mimbé'deyé go ní.

²¹ "Nēe sī ledre bi Yúda e 'di'biní máa gí do ligá 'Dìçí 'bi Lomo ayīye gí ro úfu máa ní. ²² Tí lá do şilí ba, Lomo ndişi sáká máa nēe. Mátóro ona ba uku ledre zise

mìngburoko 'yì ga bì kí ledreyé owóowó ní kí yéé ga bì ndaní kí ledreyé owóowó wá ní mbá. Máúku amá ledre rómo gi do ledre bì nébì e kí Músa ukuní kídí ní ógù méngì roné ní wá. ²³ Bì ya kídí, Kírésìto nì 'dó'dó kí, zía idíne ne mizefí 'yì bì nì úrú gi simi umbu, nì ótrú kodo bimiońgó zì 'yì ené e kí 'yì ga bì ngará ndaní Yúda e wá ní."

²⁴ Páwulo líkpí ogù aka ledre lá gi kára ní, zì Fésito gbúrógbóne kídí, "Páwulo, rífu yì eyì go. Mongú ólo ledre bì ólo ba nì go óto yì zìyí rífuyí."

²⁵ Zì Páwulo úkulúgu ledre zì Fésito kídí, "Gávana, mándá amá 'yì rífu wá. Mándíşì líkpí nées mbígì cóngó ledre bì ma'díi ní. ²⁶ Máéré amá ngírì kí úku ledre zì ngére Agurípa wá, gi zía owo ledre gi ro ledre ga gère nées bú. Máówo bú ma'díi kídí ledre ga bì máúku yéé ba, 'dì'bi do ledre ga gère nées go mbá gi zía mengínì kóo royé miótoécíné dogborù bì wá. ²⁷ Ngére Agurípa, ngúnngu ledre ga bì 'bì nébì e ní bú? Máówo bú kídí ngúnngu bú."

²⁸ Nda gi ore zì Agurípa úku ledre zì Páwulo, "Sómú 'bì eyì yá simi owú şindí kadra bì cúku'dée ba utúásá go óto máa zíma idíma 'yì 'bì Kírésìto?"

²⁹ Zì Páwulo úkulúgu ledre kídí, "Togú owú şindí kadra cúku'dée togú mbú mongúne, ini amá nì zì Lomo kídí yì kí 'yì ga bì karaba bì uwúní ledre bì máúku ba ní, idíní ngúnngu ledre Yésu káa zì máa ní, tí lá ndaní ónzó sées simi şiginí wá."

³⁰ Gi ore zì ngére e ìnyiyé 'dága, kí gávana e kí Búrúnike nda kí 'yì ga bì kóo niyí kéye ní. ³¹ Zíyè olúóguyé gi 'dìçì ndéréye, simi bì ndişiní ódro kí ukuló'bo ledre nées dongaráye ní, zíyè úku ledre ya, "O'do nées mengì ené bisinyí ledre bì gi ro do úfu wo togú mbú óto wo simi şiginí ní wá."

³² Zì Agurípa úku ledre zì Fésito ya, "Idí o'do nées ndaá úku ledre kídí nées nì ndéré 'dá'dá zì Káyísara 'dèçì ngbangané ne wá, káa bì i'dízé şilje gi roa go zía ndéré ené."

27

Páwulo 'dogu bì ndéréne simi Róma

¹ Simi bì yemezé sómú ledre gi ro zíze 'dógu bì ndéréze simi kángá bì Ítali ní, do í'bi Páwulo e kí ngítì géyí 'yì ga bì niyí kéye simi şiginí ní do şiljì mongú 'yì 'bì asikíri e kí iríné Zúluya, bì nì ne manda zì asikíri ga bì ndişiní ndólo yéé do okó 'bì Káyísara ní. ² Zíze ékíze simi mongú kurúngba gi simi gara bì kí iríné Adaramítí bì nì go nzíyíné gi ro ndéréne simi gara bì do mama bì

dongaráye kí kángá bì Ásiya ní. Zíze 'dógu bì sága. Azé kóo kí Arisitáka bì 'yì 'bì gara bì Tasaloníka bì simi Mekedoníya ní.

³ Simi bì bi arálo'bo roné ní, zíze ndéréóguzé simi gara bì kí iríné Sidóna. Mimbé'de Zúluya nì kóo bilámáne ro Páwulo kíngaya, zía í'bi misí'di zì Páwulo zía ndéréne kí lúru ezegámáne e gi ro zíyè sáká wo kí eyì bì ili ní. ⁴ Zíze ìnyíze ndéréze gi ore, gi zía bì kóo azé şì sili ní, zíze ízi rozé óyóomo cúku Sáyipuroso mi'dí do ngelì. ⁵ Simi bì 'doguzé mikavu sága do mama kángá ga bì Silisiya kí Pamafliya ní, zíze óguzé simi gara bì ndişiní ndólo a Míra bì simi kángá bì Lışıya ní. ⁶ Gi simi Míra, zì mongú 'yì 'bì asikíri e nées óto zée simi mongú kurúngba bì ogú gi simi gara bì Alakizandariya bì simi Ízibiti gi ro ndéréne simi Ítali ní. ⁷ Zíze ndéréze gi ore tí ndoo kí títú'dú şiljì e zíze ndéréóguzé gbóo cigí gara bì kí iríné Nidúşu ní. Simi bì sili ní nda go kí roko'buné kíngaya, utúasázé lolu ndéré mbì kó'dúze wá ní, zíze ízi rozé dogborù cúku bì Keréto bì oto asá roné ndro kí bì ndişiní ndólo a Salamúne mi'dí do anú ní. ⁸ Gi ore zíze ndéréze fú lá ndoo gbóo kací kó'dú gbúróngó Keréto, zíze ndéréóguzé do bì bì kí iríné Bilámá bì bándá kurúngba e bì gbóo kí gara bì Laséya ní.

⁹ Ndisízé kóo ore kí ngbángbá şiljì, ndéré kí kurúngba nì yì ené kóo go bisinyíne kíngaya gi zía nées kóo gi do kací Şiljì 'bì Órú Éyí* miánu. Zì Páwulo úku ledre zì 'yì ga bì niyí kéye ní ya, ¹⁰ "Ya'dá e, mindéréze gi ona 'dá'dá nì ogú idí bisinyíne kíngaya. Kurúngba ezé nì sínyí kí eyì ga bì roné ní mbá, ngítì géyí yá, iní nì kpá 'dí'bi ókpó 'yì." ¹¹ Tí lá mongú 'yì 'bì asikíri e nées oto ené komoné ro ledre bì Páwulo uku ní wá, lodú nda yì ené kací ledre 'bì 'yì kpúrónyó kurúngba e kí ledre bì mńngí kurúngba ukuní ní. ¹² Gi zía bì gbúróngó mikavu bì ndişiní bándá kurúngba e simi a ní utúasá gi ro zì 'yì e ndişiyé simi a kí limí wá. Zì títú'dú 'yì e yéme sómú ledre kídí, idízé mu ndéré gi ona kí óto komo gi ro zíze óguzé simi gara bì kí iríné Phonékisi bì simi kángá bì Keréto ní togú ní utúasá yá, zíze ndişízé ore kí limí ba.

Mígombì kangba kurúngba komo mikavu

¹³ Simi bì owú sili tonó ílì gi 'dí do anú ní, zì 'yì kpúrónyó kurúngba e sómú 'bì eyé kídí ledre bì kóo yéé ilíní wo ní utúasá go. Zíyè ìmbjójó késí bì ndişì ódóngéřì

* **27:9** 27:9 Şiljì 'bì Órú Éyí: Nées şiljì bì mongú 'yì 'dáná eyì ndişì ólú simi Mongú Bì 'bì Lomo bì simi 'Dìçì 'bì Lomo nì ndişì óyú sáma gi ro zì Lomo ótoómo lúyú ledre 'bì Isiréle e ní. Zì Isiréle e ndişiyé órú éyí simi kadra máa nées ní. Ólo Lévi 16.

kuṙúngba simi iní káa bi ni ndéré ní, zize tónóze ndéréze kací kó'dú gbúrúngó Keréto. ¹⁴ Tí lá gi do kací owú sɪndj kadra cuku'dée, zí mongú bisinyí sili bi 'yi e ndjisiní ndólo a "sili gi 'dí do ngelí m'í'dí gbére ní" óguné kpurú gi 'dí simi cuku girí. ¹⁵ Zía kpére mongú kuṙúngba ba bisinyine kíngaya bi ndéréze ndaá 'dá'dá gi zí migombi nées wá. Zí 'yi kpúrúnyó kuṙúngba e nda lá ótoómo a zí migombi ndéréne káe k'í'dí bi ndjisi líl 'dijí roné ní. ¹⁶ Simi bi okpóomozé owú cuku bi k'í iriné Kawuda m'í'dí do anú ní, k'í 'do'dó ga gère nées mbá, zize 'dí'biógú owú kuṙúngba bi ndjisi sáká 'yi e simi ledre bi kakara ní tí do roné. ¹⁷ Zíye ímbjító owú kuṙúngba nées do mongú kuṙúngba zíye ódóngerí mongú kuṙúngba nées ká ká'dá ngírí. Eréni ngírí káa bi yée niyí ngásá ógu do bi bi sayi urú 'dutu komo iní do bi bi ndjisiní ndólo Sítiresi bi simi kángá bi Líbiya ní, zíye ónzólúgu kési bi ndjisi ówóngerí kuṙúngba káa bi ni ndéré ní simi iní do ótoómo sili zía ndjisiní ítrí mongú kuṙúngba ne ndéré káe. ¹⁸ Simi bi bi aráló'bó roné ní, cóngó ro migombi k'í mikáda iní tatá nda 'dá'dá zize tónóze úcuóyó éyí ga bi simi mongú kuṙúngba ní 'dá'ba. ¹⁹ Sílí ota gi do kací ledre nées ní, zíye úcuóyó ambá éyí ga bi simi mongú kuṙúngba ní 'dá'ba cù k'í síllye. ²⁰ 'Dí'bi zée tú'dú síllye utúasázé lúrúndíki kadra togú mbú kele wá. Migombi ni 'bi ené fú lá ro moko líl ené k'í roko'buné kíngaya. Odú a, zize 'dí'biógú ledre bi ya azé ómo ní gi simi dozé 'dá'ba.

²¹ Gi do kací bi 'yi ga bi simi kuṙúngba menginí go tú'dú síllye anuní éyí wá ní, zí Páwulo ínyióguné 'dága úku ledre zíye kídí, "Yá'dá e idí úwúsé kóo ledre bi máúku zise kídí ndazé ínyí gi simi Keréto ndéréze wá ní, káa bi éyí bi zía sínýine k'í índrjine káa ní ní ndaá. ²² Tí lá cakaba ní, mándéndj romá go zise idísé ódó mimbé'desé, 'yi bi ni úyu gi dongarase ní ndaá, mongú kuṙúngba nées sínýí lá ne. ²³ Kí nduluna, Lomo bi mááyí 'yi ené, mándjisi méngj moko zía ní, kasa maláyika ené zíma, ²⁴ zía úku ledre kídí, 'Ndá éré ngírí wá Páwulo. Ayí tóro kó'dú Káyisara úku ngbanga nées. Lomo yomo 'yi ga bi ásé kéye simi kuṙúngba nées go mbá gi zí bikidrj mimbé'dea bi royí ní. ²⁵ Bi kenée ní, ya'dá e idísé ódó mimbé'desé. Máówo bú kídí Lomo ni méngj ledre nées tí káa zí bi maláyika uku zíma ní. ²⁶ Tí lá mongú kuṙúngba ni útru roné zía sínýine kize do ngiti cuku."

²⁷ Simi sokó doa eso (14) síllye, migombi ni fú lá ndjisi ítrí ló'bó zée komo mikavu bi k'í iriné Medjiterénýia ní. Kí yana ndulú zí sómú ledre óguné simi do 'yi kpúrúnyó

mongú kuṙúngba e kídí azé go gbóo gi ro 'dógu bi. ²⁸ Zíye ndrábí miólú iní do ówo a kídí miólú a ni mítiri c'j gbere. Zíye ndéré 'dóso royé cuku'dée 'dá'dá do kpá ndrábí ándá a, zíye ówo a kídí miólú a ni go mítiri c'j kéréj a doa sokó. ²⁹ Ngírí ndjisi kóo méngj yée káa bi mongú kuṙúngba ni ndéré útru roné ro tutú e, zíye ónzóoto kési ga bi ndjisiní ówóngerí kuṙúngba ní eso (4) simi iní gi 'dí sogo mongú kuṙúngba. Zíye ndjisiye iní iní zí Lomo gi ro zí bi ará ndíki yée. ³⁰ Gi ore, 'yi kpúrúnyó kuṙúngba e ayíní kóo go gi ro lólo eyé gi simi mongú kuṙúngba 'dá'ba. Zíye ímbjító owú kuṙúngba bi simi mongú kuṙúngba ní simi iní, lóndo royé káa zí ayíní ndéré óto kési bi ndjisi ówóngerí kuṙúngba ní tara somo mongú kuṙúngba. ³¹ Tí lá zí Páwulo úku ledre zí mongú 'yi 'bi asikiri e k'í asikiri e ya, "Togú 'yi kpúrúnyó mongú kuṙúngba e ndjisiní eyé simi kuṙúngba ona wá, ndásé óto komosé kídí ásé idí trjdrj ní wá." ³² Nées ní, zí asikiri e óngo 'decj ká'dá bi odóní owú kuṙúngba káe ní t'ú do í'dí síllye gi roa zía ndéréókpóne.

³³ Simi bi bi ni aka lá 'bo'bonjo gi ro ará ní, zí Páwulo úku ledre zí 'yi ga bi kóo niyí kéye simi mongú kuṙúngba ní gi ro zíye anu éyí. "Órúsé tarasé cakaba go k'í síllye sokó doa eso zise idísé k'í mongú sómú ledre, sɪndj kadra ga gère nées mbá ánusé éyí miánu wá. ³⁴ Cakaba ní, mándéndj romá go zise gi ro zise ánu éyí miánu. Sanáse líl éyí miánu gi ro zise idísé trjdrjésé. 'Yi bi dongarase k'jé'do káa bi ni úyu ní ndaá." ³⁵ Gi do kací bi Páwulo uku ledre nées kenée ní, zía 'dí'bi ambata do í'bi mbófo éyí zí Lomo do komoyé ore, zía 'dewe a tónóne ánu a. ³⁶ Zí ledre nées í'bi roko'bu zize, zize ínyizé mbá ánu éyí miánu. ³⁷ Azé kóo simi mongú kuṙúngba za mbá (276) miya gbere c'j ota doa sokó doa ínyí doa kéréj. ³⁸ Gi do kací bi 'yi e anuní éyí go zíye léreyé mbá milére ní, zíye úcuóyó kúfú éyí ga bi kóo simi mongú kuṙúngba ní simi mikavu gi ro óto kuṙúngba zía ídine fáfaka.

³⁹ Simi bi bi ongoonzó nda roné go ní, 'yi kpúrúnyó mongú kuṙúngba e owo'di'biní mbj írigbére bi niyí simia ní wá. Zíye lúrúndíki do mongú nyará bi were k'í sayi doné kó'dú gbúrúngó ore. Zíye yéme sómú ledre ya, togú ni utúasá yá, yée niyí kpúrúnyó mongú kuṙúngba ndéré tóro káe do ngáká bi nées íri. ⁴⁰ Gi ore, zíye óngo 'decj ká'dá gi ro kési bi ndjisi ówóngerí kuṙúngba ní do ótoómo a zía ólúne sí iní. Nda simi sɪndj kadra máa nées ní, zíye líkpióyó ká'dá bi ro éyí bi ndjisiní k'irigbi iní káe gi ro zí kuṙúngba ndéréne

ní 'dá'ba. Nda née ní, zíye s̀k̀p̀ìòỳó̀ é̀ỳí̀ b̀ì tara somo mongu kurungba ní 'dága gi ro zí síli ndisíné ílì mongu kurungba ndéré káe 'dá'dá, née go mindérezé do gbúróngó. ⁴¹ Tí lá zí mongu kurungba útru roné ro miír̀r̀ sayi do ngásá óguné do ngáká bi. Zí tara somo a lánýáne ngír̀r̀ utúasá lolu ndéré wá. Zí sono mongu kurungba 'dewe sínýi roné nzéré nzéré gí zí bisínýi mikáda iní bí kí roko'buné ní.

⁴² Zí asikíri e yéme ledre gi ro úfu 'yì ga bi kóo niyí mi'dí'biyè simi sígini ní mbá 'dá'ba káa bi niyí ndéré 'dógu bi zíye ngásáókpóye ke. ⁴³ Tí lá mongu 'yì 'bi asikíri ga gere nées ili kóo gi ro yómo Páwulo zía ídine tr̀j̀r̀r̀, zía úçúómo asikíri ga gere née kí méngi ledre bi kóo yemení née. Zía nda yì ené úku ledre zí 'yì ga bi úçuní bada bú ní kídí idíní mu útú simi iní zíye 'dóguútú bi sága. ⁴⁴ Ngiti géyì 'yì ga gere née idíní 'dí'bi síllye ro ngbangbála kágá togú mbú mi'dewe éyì ga bi gi ro mongu kurungba ní zíye 'dógu lódú kací lafúye. Née misí'di bi 'doguzé bi doa sága kí sanáze bilámáne ní.

28

Páwulo do cùkú bi Maláta ní

¹ Simi bi 'doguoguzé bi go mbá bilámáne do gbúróngó ní, zíze úwú ledre kídí azé ba do cùkú bi ndisíní ndólo a Maláta ní. ² Zí 'yì ga bi simi cùkú ore ní, 'dí'bi zée simi sùmú do bilámá misí'di. Zíye kótú pho'du zíze ndisízé roa gi zí dr̀j̀ gi zía iní ndisí kóo é'dj̀ kángaya.

³ Zí Páwulo káka úr̀j̀ nzi ngír̀r̀, simi bi ní go óto a ku pho'du ní, zí kámá gbúgbuógúné gi simi nzi ngír̀r̀ née gi zí bi miír̀r̀ zía náná Páwulo ro sílja. ⁴ Simi bi 'yì ga bi ndisíní ndisí simi cùkú ore lurúndikiní kámá kí çiringbí roné sílì Páwulo ní, zíye úku ledre dongaráye kídí, "O'do ba ní 'yì úfu 'yì e. Abú omo gi zí umbu gi simi mikavu go ní, ngúru lomo ga bi 'yì 'dəc̀j̀ ngbanga 'bi 'yì e ní, utúasá ótoómo wo zía ídine tr̀j̀r̀r̀ wá." ⁵ Gi ore, zí Páwulo fúfuóyó kámá née gi ro síllye ku pho'du, éyì bi zía ídine roa bisínýine ní ndáá. ⁶ Ndísíní kóo go lá sòngó Páwulo zí saná a úr̀j̀ne ngiti géyì yá, 'diya káa ní ní útú geré fí umbu. Tí lá bi ndisíní má, lurúndikiní éyì bi bisínýi zía méngi wo ní wá ní, zíye óyóló'bó tarayé kídí, "O'do ba ní ngúru lomo káa zí lomo bi kí ir̀j̀né 'Yì 'dəc̀j̀ yéme ngbanga ní."

⁷ Gbóo cigí bi bi kotúní pho'du zíze doa née ní, yáká 'bi ngiti o'do kí ir̀j̀né Pábulisí ní kóo ore, ní ne 'yì bi kí ledrené owóowó simi cùkú máa née. Zía 'dí'bi zée simi sùmú kí sílì ota (3) azé ngu e 'be 'bi ené. ⁸ Simi s̀j̀ndj̀ kadra née ní,

'bù Pábulisí ní kóo kí ro miír̀r̀ kpá kí simikowo mi'dú'duné komo rangba. Zí Páwulo ólúne lúru wo 'dij̀c̀ íri, gi do kací iní zí Lomo, zí Páwulo óto síllye doa zí saná a zázáne. ⁹ Simi bi ledre née méngi roné kenée ní, zí ngiti géyì 'yì ga bi kóo kí ndíyá do cùkú ore ní óguyé zí Páwulo zí sanáye kpá zázáne. ¹⁰ Zíye óto undruzé do tú'dú misí'di e. Simi bi azé go nzíyízé gi ro 'dógu bi ní, zíye óguyé kí éyì ga bi ilizé yée ní í'bí yée zíze.

Mindérezé gi simi Maláta simi Róma

¹¹ Gi do kací éfé ota (3), zíze ìnyízé ndérezé kí mongu kurungba bi kóo ní mitóroné ore kí límí ní. Mongu kurungba máa née ní kóo gi simi gara bi Alakizandariya ní, kí lílì kúrógbó do lomo ga bi tongo e, kí ir̀j̀yé Kásata e kí Pólusú ní roné. ¹² Zíze ndéroguzé simi mongu gara bi kí ir̀j̀né Surakúso ní. Zíze ndisízé ore kí sílì ota (3). ¹³ Gi ore, zíze 'dógu bi ndéroguzé simi gara bi kí ir̀j̀né Ríqímu ní. Simi bi miárá a née ní zí síli tónó íllye gi 'di do anú, lá sílì gbre zéze ndéroguzé simi gara bi kí ir̀j̀né Potiyólisí ní. ¹⁴ Zíze ówo ngiti géyì 'yì ga bi 'yì lódú kací Yésu ní ore. Zíye úku ledre zíze kídí, idízé ndisí kéye ore kí sílì ìnyì doa gbre. Nda née ní, zíze 'dí'bi misí'di ndérezé simi mongu gara bi Róma ní.

¹⁵ Zí 'yì ga bi 'yì lódú kací Yésu simi Róma ní úwú ledrezé kídí azé go ógu. Zíye lódú ndíki zée zaá gi simi gara bi Súu 'bi Apiyosú bi kí 'Dij̀c̀ 'bi Ngu e Ota ní. Simi bi Páwulo lurúndiki yée ní, zí ledre née í'bí rokinyi do mimbé'dea zía í'bí mbófo éyì zí Lomo gi ro ledre née. ¹⁶ Simi bi oguzé simi Róma ní, do í'bi misí'di zí Páwulo idí ndisí kí ro doné zí kémbj̀ asikíri ndisíné bándá wo.

Páwulo 'dodo ledre 'bi Lomo simi Róma

¹⁷ Gi do kací sílì ota (3), zí Páwulo ndóloyóko manda 'bi Yúda e. Simi bi yokoní royé ní, zía úku ledre zíye kídí, "Lafúma e Yúda e, abú máuku bisínýi ledre ro 'yì ezé e kí gi ro ledre ondú bi bulúnduzé e í'bini zíze ní wá, zí manda ezé e 'dí'bi máa simi Yerusaléma do í'bi máa do sílì 'yì 'bi Róma e." ¹⁸ Simi bi m̀ngburoko 'yì 'bi Róma e lurúní bi simi ledre née ní, íllye go gi ro í'di síllye gi romá gi zía owoní eyé bisínýi ledre bi máméngi zía utúásáne gi ro do úfu máa ní wá. ¹⁹ Tí lá gi zía bi ngárá Yúda e ngunguní eyé kenée wá ní, zía óto máa zíma úku ledre kídí ní bilámáne zíma ndéré kí ledre née kó'dú Káyisara. Ndaá 'bi ené bi ya mándéré née í'bi ngbángá mbigí 'yì amá e ní wá. ²⁰ Gi zí kényí née zíma ndólo sée gi ro lúru sée zíma kpá ódromá kíse. Onzóní máa simi sígini gi zía bi m̀ngungu ledre

bì zée Isiréle e ndìsìzè óto komozé gí roa ní.”

²¹ Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Ndikizé ezé wáraga gí simi kángá bì Yúdáya kí ìrìyí wá. Gbawá 'yì ezé bì zía óguné líkpí ledre togú mbú úku bisinyi ledre kí ìrìyí ní ndaá. ²² Tí lá ilizé úwú sómú ledre eyí gí ro 'yì ga bì ngunguní ledre 'bì Yésu go ní, gí zía owozé bú kídí do bì e mbá 'yì e ndìsìnì úku sínì ledre gí ro 'yì lódú kacíga.”

²³ Zíye óto sìnđí kadra kí Páwulo e bì yéé niyí ndíkí simi a ní. Kadra née ní, zí Yúda ga gére née óguyé kí tų'dú ngíti géyí lafúye do bì bì Páwulo ndìsì ndìsì doa ní. Zí Páwulo úku yéme ledre gí ro ledre ga bì 'be 'bì Lomo ní zíye kú kí phiyí gí kí tagá. Zía áyine gí ro zíne 'dí'bi doyé kí ledre Yésu gí simi lorú 'bì Músa kí 'bì nébì e. ²⁴ Zí ledre née 'dí'bi do ngíti géyí, tí lá ngíti géyí ngunguní 'bì eyé e wá.

²⁵ Zíye báyyíe kí ndìsì ítí kangú dongaraye gí do kací bì Páwulo uku odú kúrúne zíye kídí, “Dówú Lomo uku kóo ledre go ma'díi simi bì ukui'bí ledre tara nébì Isáya zí bulúndusé e kídí Lomo uku ya,

²⁶ “ Nderé mu úku ledre zí 'yì ga ba,

“Ásé índi mbílíse úwú sanda bì gí ro Lomo ní má,

tí lá útúásá esé úwú yéme ini ledre bì simi a ní wá.

Ásé kpá lúru éyí ga bì ndìsì méngi yéé ní, tí lá útúásásé esé lúrúndíki a wá.”

²⁷ Gí zía simi do 'yì ga ba ni yí ené go mi'dútuné, esì 'dútuní gu mbílíye go,

'dútuní komoyé kpá go mi'dútú.

Idí kóo ndaá kenée wá,

káa bì niyí lúru bì kí komoyé zíye úwú ledre kí mbílíye,

zí simi doyé ówo'dí'bi ini ledre gí simi a,

zíye ndá'balúgu royé zíma.

Nda née ní, zíma yómo yéé.’

²⁸⁻²⁹ “Bì kenée ní, máili sée Yúda e, zise ówo a kídí Lomo kasa sanda bì 'bì yómo 'yì e ní go zí 'yì ga bì ngára ndaní Yúda e wá ní. Niyí úwú a zíye ngúngu a.”

³⁰ Zí Páwulo ndìsìné ore kí simibi gbre simi 'dìcì ené bì ndìsì 'bí késì gí roa née ní. 'Yì ga bì mbá ndìsìnì ógu lúru wo ní, zía ndìsìné 'dí'bi yéé simi sümü. ³¹ Gí ore, zía ndìsìné úku ledre zí 'yì e gí ro 'be 'bì Lomo nda kí 'dódo ledre gí ro Ngére Kírésito Yésu, ngirì ndaá roa wá. 'Yì bì zía úcúómo wo ní ndaá kpá wá.

**Wáraga bi Páwulo eké zí 'yì
ga bi simì
Róma
ní
Ledre gi ro búkù bi
Róma ní**

Páwulo bi 'yìmikása ní eké ledre ba ne zì 'yì ga bi 'bi Kírésìto simì Róma ní. Eké gi ro ótoyéme ledre gi ro ledre ga bi née 'dodo kóo yée simì ngítì géyì bi e ní zíye. Uku kídí bilámá ledre 'bi Yésù 'dodo kídí Lomo oto 'yì e do sogo kángá mbá káa do mbígí 'yì ené e kaci míméngì ledre eyé e kpá kí ledre ené bi ngunguní ní káa be 'dí? Uku zì Yúda ga bi ngunguní kpá ledre 'bi Kírésìto go ní kídí bilámá ledre née ni kpá bo simì kurú búkù, zì 'yì máa yée ga bi ngárá ndaní Yúda e wá ní, kídí bilámá ledre née oto yée go zíye kpá idiye mbígí 'yì ga bi 'bi Lomo ní. Uku kpá kídí utúasázé go kaci komo Lomo káa do mbígí 'yì ené e, éyì ndaá lolù íri bi kídí azé óto Lomo kí rokiníyì simì bi azé ndìsì lódù kaci lorù ené kí roko'buzé ní wá. Togù otoomozé 'Dówù Lomo go zia ndìsìné simizé kí 'dodo mbígí ledre e zize yá, azé ndìsì méngì ledre e káa zì bi Lomo ili ní.

Simì kápita ga bi 12-15 ní, Páwulo í'bí lorù zì 'yì e ro misì'di bi niyí utúasá ídì doa káa do mbígí 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní. Uku ledre gi ro óto 'bú lafù 'yì e, ndro kí yée ga bi iliní ledre ezé e wá, kpá kí yée ga bi ndìsìné méngì lará ze ní. Kídí idízé kpá óto úndru yée ga bi simì akúma Lomo óto yée dozé ní. Odù a simì kápita 16 í'bí mandá zì ezelámáne ga bi simì Róma ní kí ìriyè kékíjé'do mbá.

¹ Maa Páwulo bi Lomo gelé máa káa do 'yì 'bi moko ené, kpá 'yìmikása ené gi ro ndéré kí úku bilámá ledre ené zì 'yìma'dí e ní, máéké ledre ba máa zise, sée 'yì ga bi 'bi Kírésìto Yésù ásé simì Róma ní. ² Née bilámá ledre bi kóo Lomo yemeomo, zía úku a zì nébì ga bi kóna 'desìj ékéómo a simì miéké kúrú Lomo ní. ³ Ábuwá, Lomo uku kóo ba ledre kásaógu owù 'bi ené do ndíkiógu wo simì kífú Dawídì bi kóo ni ngére ní. ⁴ Simì bi Lomo uru wo gi simì umbu ní, zì Lomo ma'dáa í'bí roko'bù zía simì 'Dówùne, zía idíne Owù 'bi ené bi kí roko'buné ní. Née Kírésìto Yésù bi ní Ngére ezé ní. ⁵ Nda gi zì Yésù ma'dáa, zì Lomo í'bí roko'bù zize gi ro zize ndìsìzè úku bilámá ledre ené kie zì kífú 'yì ga bi ndaní Yúda e wá ní gi ro zíye ngungu a, zíye ndìsìyè óto úndruné. ⁶ Née éyì bi oto

máa zíma eké ledre ba zise gi roa ní, gi zía ásé go kpá ngítì géyì 'yì ga bi 'bi Kírésìto Yésù ní.

⁷ Lomo oto 'búse go kíngaya, née sù ledre bi gelé sée gi roa zise idíse káa do 'yì ené e ní. 'Buzé Lomo ma'dáa kí Kírésìto Ngére Yésù idíní í'bí úndru zise gi do bi zise ndìsìsè bilámáse.

Páwulo í'bí mbófo éyì zì Lomo

⁸ 'Dá'dá gi zì ledre e za mbá, máí'bí mbófo éyì zì Lomo gi rosé za mbá, gi zía phanda ledre anga go do bi e kpá za mbá kídí 'dí'bisé sùlìse go ngbúo ro ledre 'bi Kírésìto Yésù bi ngungusé ní. ⁹ Lomo bi mándìsì 'dodo bilámá ledre 'bi Owù 'bi ené zì 'yì e kí mímbe'demá mbá ní, owo bú bilámáne kídí mándìsì ini ini zíne gi rosé kaci kadra mbá.

¹⁰ Mándìsì kpá ini ini kídí togù utúasá go kaci komo Lomo yá, idí líkpí misì'di zíma, gi ro zíma ngásáógu má íri ónzó komomá rosé. ¹¹ Máílì ngásáógu lùrú sée gi ro í'bí yata komokenzì zise gi ro zise idíse kí roko'bùsè simì moko 'bi Kírésìto. ¹² Togù azé kése kíjé'do simì ledre 'bi Kírésìto bi ngunguzé ní yá, azé ndìsì sáká rozé, zize idíse kése mbá kí roko'buzé. ¹³ Káa bi máógu ba kóo go íri 'desìj, ngítì géyì ledre e ndìsìné 'dècìómo máa ye. Máílì ógu úku bilámá ledre 'bi Lomo zise káa zì bi máúku zì tù'dù ngítì géyì 'yì e ní.

¹⁴ Lomo iline kídí máídí úku bilámá ledre née zì 'yì e mbá. 'Yì komokenzì e, kí 'yì máa yée ga bi ngárá ndaní 'yì komokenzì e wá ní. ¹⁵ Née sù ledre bi máílì ndéré úku bilámá ledre née zise simì gara 'bi Róma íri gi roa ní.

Odù misì'di ni òwù ngungu ledre 'bi Kírésìto

¹⁶ Domá utúasá ówó kí úku bilámá ledre 'bi Ngére Yésù zì 'yì e wá. Roko'bù 'bi Lomo ni simì a gi ro yómo 'yì ga bi ngunguní ledre ené go ní kie. Tonó kóo go 'dá'dá kí Yúda e, zía nda ndéréóguné gi ro ríki sù do ngítì géyì 'yìma'dí e mbá. ¹⁷ Bilámá ledre 'bi Kírésìto née 'dodo misì'di bi azé ídì doa káa do mbígí 'yì ga bi 'bi Lomo ní go zize. Odù misì'di ni òwù kíjé'do togù ngungu ledre 'bi Kírésìto go ziyí lanyáyì roa. Káa zì bi ní simì miéké kúrú Lomo kídí, "Mbígí 'yì amá e niyí ndíki trídri bi za fí ní gi zia ngunguní ledre amá go ní."

Lomo ni 'dó'do 'yì lúyù ledre e

¹⁸ Lomo uku'dodo kóo go zize fúó gi komo ere kídí née ni 'dó'do 'yì ga bi asiní kí ngungu ma'dii ledre ené 'du'dorù zíye nda ndìsìyè méngì bisinyí ledre e ní. ¹⁹ Lomo 'dodo tí ledre ené go zíye do tù'dù misì'di e

m̀ng̀ng̀ng̀ucua. ²⁰ Abú utúasázé lúru Lomo kí roko 'buné bi odu a ndaá née wá yá, azé ówo wo kpurú gi simi éyí ga bi otoogu yée ní. Gi zí kéyí née, utúasání íti kangú bi kídí yée owoní wo wá ní wá.

²¹ Tí bi owoní Lomo bú ní, iliní oto úndrua wá, i'biní gbawá mbófo éyí zía. Mimbé'deyé ni yí ené duú ro bicayi ledre eyé ga bi moko ndaá simiyé wá ní. ²² Abú ukuní ledre ya yée niyí 'yí komokenjí e yá, í'i, ndaní eyé 'yí komokenjí e wá. ²³ Iliní eyé oto úndru Lomo bi ni tridri za fi ní wá. Ndisini nda yí eyé oto úndru lílì éyí ga bi 'yí yemení yée ní, káa zí lílì 'yíma'dí, lílì solú, lílì bangá nda kí lílì ngiti géyí éyí ga bi káa zí kámá ní. Éyí ga gére née niyí úyu eyé miúyu.

²⁴ Gi zí kéyí née ní, zí Lomo i'bí misí'di zíye idiní ndisí méngi bisinyí eyé ledre ga bi mimbé'deyé ili ní. Zíye nda ndisíyé go méngi ledre ga bi ndisí 'd'biógu dokuwu zí 'yí e ní, akpa dongaraye. ²⁵ Ma'dú ledre bi 'bi Lomo ní iliní eyé ngungu a wá, zíye nda ngungu yí eyé ledre ranga. Zíye otoómo kí oto úndru Lomo kenée do nda yí eyé oto úndru éyí ga bi Lomo otoogu yée née ní. Lomo ni duú ne 'Yí bi do ndisí oto úndrua ní. Idi kenée.

²⁶ Gi zí ledre cayi eyé ga gére ní, Lomo ootomo sílne gi royé go. Kará e ndisini nda go oto lafúye kará e sogoyé káa do kará e. Née ndaá 'bi ené ledre máa wo bi koo Lomo otoogu ní wá. ²⁷ Ya'dá e go kpá kenée. Mbigi ledre máa wo bi koo Lomo otoogu ní, ootomoní nda go kenée ndisini nda oto lafúye ya'dá e sogoyé káa do kará e. Lomo ni 'dó'do yée gi zí ledre née bisinyíne.

²⁸ Káa zí bi asiní go 'du'dorú gi ro Lomo ní, Lomo ootomo yée go, idiní aka mu méngi ledre bi mimbé'deyé ili ní. ²⁹ 'Yí ga gére née ndisini méngi bisinyí ledre e. Niyí 'yí mimbé'de e, ngiti géyí 'yí sógó lafúye, ngiti géyí 'yí oto mimbé'de siní ro lafúye, ngiti géyí 'bi eyé 'yí úfu 'yí e, ngiti géyí 'bi 'yí méngi okó e, ngiti géyí 'yí londo 'yí e, ngiti géyí 'bi eyé 'yí líkpí e, ³⁰ ngiti géyí 'yí tara siní e, ngiti géyí 'yí sógó Lomo, ngiti géyí 'yí úku kese e, ngiti géyí 'yí ílì e, zí ngiti géyí ídì 'bi eyé 'yí síkpí fúndúye 'dága, kací kadra mbá ngiti géyí ndisini gámásó'do misí'di gi ro méngi bisinyí ledre e, nda kí yée ga bi iliní 'bi eyé úwú kúru 'yí ndiki yée wá ní. ³¹ 'Yí ga gére née yí eyé bicayi 'yí e, ma'dú ndaá simi ledre eyé e mbá wá. Otoní kpá 'bú 'yí e wá, lerí 'yí e méngi yée kpá wá. ³² Tí bi owoní bú bilámáne kídí togú 'yí e ndisini méngi kéyí kenée yá, Lomo ni karanée 'd'c'ngbangayé, odu a duú umbu. Ndisini

nda yí eyé méngi ledre máa ga gére née akpa ye. Zíye ndisíyé londo 'yí e kídí ga gére née ndaá 'bi ené bisinyí ledre wá, 'yí idiní ndisí méngi yée.

2

Lomo ni 'd'c'ngbanga 'yí e

¹ Máuku zise, ndasé idí 'yí 'd'c'ngbanga lafúse e wá, káa bi Lomo ni 'd'c'ngbangasé ke. Gi zía bisinyí ledre bi ndisini méngi a zise ídise 'yí 'd'c'ngbangayé gi roa née ní, ndisí méngi kpá wo. ² Owozé bú bilámáne kídí Lomo ni utúasá ne 'd'c'ngbangayé yéme ngbanga bisinyí ledre 'bi 'yíma'dí e káa zí ga gére ní gi zía ní ne kí ma'dú zine. ³ Séé ga bi ásá kpá 'yí lúyú ledre e káa zí lafúse ga gére ní, ásá 'd'c'ngbangayé ní, sómúsé Lomo ni otoómo séé? 'fi, ootomo ené séé wá, ni kpá 'd'c'ngbangasé. ⁴ Bilámá ledre bi Lomo méngi zise ili aka 'd'c'ngbangasé wá, zía ndisí útusiminé kí otoómo ledre zise ní, lúrusé yí esé káa zí éyí bi rifu mirifu ní? Lomo ili ídise óyoló'bó mimbé'desé zise otoómo kí méngi lúyú ledre.

⁵ Gi zía bi dosé orú yí ené mióru ngará ilisé óyoló'bó mimbé'desé wá ní, ómosé esé e wá. Kí'di bi karanée síndí kadra ogu go gi ro zí Lomo 'd'c'ngbanga 'yíma'dí e ní, ni 'd'c'ngbangasé bisinyíne kingaya.

⁶ Lomo "ni 'd'c'ngbanga 'yíma'dí e miútúasáne kací miméngi ledre eyé." ⁷ 'Yí máa yée ga bi ndisini méngi bilámá ledre gi zía iliní gi ro zí Lomo ídine kí rokinyí kíye, kpá gi ro zía oto úndruyé gi zía ndisini oto komoyé gi ro tridri bi za fi ní, Lomo ni 'bi tridri bi za fi ní zíye. ⁸ Yée ga bi iliní ledre 'bi Lomo wá, iliní yí eyé ndisí méngi ledre bi iliní yí eyé ye ní, Lomo ni 'd'c'ngbangayé bisinyíne. ⁹ Kúfú 'yí ga bi ndisini lúyú ledre káa zí ga gére ní, Lomo ni 'd'c'ngbangayé bisinyíne. Ni tónó a aka fi kí kúfú Yúda e, zía nda óguné kíe ro kúfú 'yí ga bi ngará ndaní Yúda e wá ní. ¹⁰ 'Yí máa yée ga bi ndisini méngi bilámá ledre ní, Lomo ni mbófo yée, zía ndisine oto úndruyé. Míndisíyé ni ídì bilámáne, ni tónó kí Yúda e zía nda óguné ro 'yí ga bi ngará ndaní Yúda e wá ní. ¹¹ Lomo ifi ené simi 'yí e zía méngi bilámá ledre kpára zí ngiti géyí, zía otoómo ngiti géyí wá.

¹² Kúfú 'yí ga bi ndaní Yúda e wá, owoní kpá lorú bi koo Lomo i'bí zí Músa ndisine 'dódo a ní wá ní, togú luyúni ledre yá, Lomo ni 'd'c'ngbangayé kpá kací 'bi eyé miméngi ledre. Togú Yúda e luyúni ledre ye yá, Lomo ni 'd'bi akpa lorú bi koo Músa ndisí 'dódo a zíye ní 'd'c'ngbangayé kíe. ¹³ 'Yí ga bi niyí utúasá kací komoyé Lomo ní, ndaá 'bi ené yée ga bi ndisini

úwúómo lorù 'bi Lomo lá kí mbíliye ní wá, yí ené yée ga bí ndìsìní mēngì ledre ga bí lorù 'bi Lomo ilí ní. ¹⁴ 'Yí máa yée ga bí ngárá ndaní Yúda e wá, owoní eyé kpá lorù 'bi Lomo wá, zíye ndìsìyè mēngì ledre ga bí Lomo ní kí rokinyí gí royé ní, mēngì ní, mēngì ní nées go ledre ga bí lorù ilí yée ní. ¹⁵ Utúásá yí ené go káa zí éyí bí eké omoní kóo lorù 'bi Lomo go 'desì do mimbé'deyé zíye ndìsìyè mēngì ledre e dūyú kací a ní. Gí zía owoyemení go, mímēngì ledre máa wo be 'dì ní bilámáne, wo be 'dì ní bisinyíne. ¹⁶ Karanée simi odù sɔndí kádra, Lomo ní 'dì'biógù 'yíma'dí e mbá kó'dùne zí Kírésìto Yésù ndìsìní 'dècì ngbangayé kací mímēngì ledre eyé kpá kí m̀sómù ledre eyé e mbá. Née ledre ga bí m̀ndìsì 'dódo yée zí 'yí e ní.

Lorù bí Músa eké ní

¹⁷ Sée ga bí ásé Yúda e ndìsìsè mbófo rosé kídí ówoyemesé lorù 'bi Lomo se, zise óto rosé kídí ásé go mbígí 'yí ga bí 'bi Lomo ní. ¹⁸ Ówoyemesé mímēngì ledre ga bí Lomo ilí yée ní go, gí zía ówosé lorù ené bú bilámáne útúásásé go ifiyéme dongará ledre e bisinyí a kí bilámá a. ¹⁹ Ní simi dosé kídí útúásásé go 'dódoyéme ledre 'bi Lomo zí 'yí ga bí niyí simi m̀tùlurù ní, zise ídise zíye káa zí bimíóngó ní. ²⁰ Gí zía bí komokenjì kí ma'dií ní simi lorù 'bi Lomo ówosé bú bilámáne ní, zía ídine simi dosé kídí ásé útúásá 'dódo a zí 'yí ga bí owoní aka wá, togú mbú zí yée ga bí owoní aka lá cúku'dée ní. ²¹ Káa zí bí ótosé rosé ya ásé 'yí 'dódo ledre zí 'yí e ní, sara mēngìsè lolù ledre máa ga bí ndìsìsè 'dódo a nées wá gí zí 'dì? Ndìsìsè úku ledre kídí 'yí e ndaní úgu ugu wá, zise nda mbú ndá'basé kpá akpa se ndìsì úgu ugu. ²² Ndìsìsè úku ledre kídí 'yí e ndaní s'ó do royé kí 'yí ga bí ofúní royé kéye wá ní wá, zise nda mbú ndìsì mēngì ledre ga gére nées kpá akpa se. Ndìsìsè kpá úku ledre kídí 'yí e ndaní ndéré zí lomo ga bí yemení yée miyéme ní wá, zise nda mbú ndá'basé kpá akpa se ndìsì 'dì'biúgu d́abu ga bí 'bi lomo ga bí yemení yée miyéme ní. ²³ Ndìsìsè úku ledre kídí ówoofusé lorù 'bi Lomo go, zise ndìsì ndítí'dófusé do lorù ma'd́aa kpá akpa se, ndìsìsè nées í'bilúgu komokenjì zí Lomo. ²⁴ Mímēngì ledre esé ní yí ené go cé káa zí ledre kóo ekéní simi miéké kúrú Lomo kídí, "Sée Yúda e, 'yí ga bí ngárá ndaní Yúda e wá ní niyí ndìsì úku sinyí irì Lomo gí zise ní."

²⁵ Sée Yúda e, togú ótosé mimbé'desé lá d̀yú ro útú ngburu, ndaa ro lorù 'bi Lomo wá, moko ndaa simi útú ngburu wá. Togú ndìsìsè go ndítí'dófusé gí do lorù 'bi

Lomo yá, ásé ídì esé kpá cé káa zí 'yí ga bí ngárá owoní lorù 'bi Lomo wá ní. ²⁶ 'Yí máa yée ga bí owoní lorù 'bi Lomo wá, togú ndìsìní go mēngì mbá ledre ga bí Lomo ní kí rokinyí gí royé ní, niyí útúásá ídì kací komo Lomo káa do 'yí úwú lorù ené e. ²⁷ 'Yí máa yée ga bí owoní lorù 'bi Lomo wá, zíye ndìsìyè mēngì ledre ga bí ndìsìní óto Lomo zía ídine kí rokinyí ní, niyí útúásá í'bí ngbangáse, sée ga bí ndìsìsè ndítí'dófú gí do lorù 'bi Lomo ní.

²⁸ Ndìsìsè útú ngburu gí ro do ówo a kídí ásé Yúda e, nées lá ledre 'bi sága ba, ndaa 'bi ené gí ro zise ídise mbígí 'yí ga bí 'bi Lomo ní wá. ²⁹ Sée Yúda e gí ro zise útúásásé kací komo Lomo káa do mbígí Yúda e, ídise óyóló'bó mimbé'desé, ndaa 'bi ené d̀yú mēngì ledre kací lorù wá.

3

Bilámá mímēngì ledre 'bi Lomo

¹ Mándú'yú aka sée, togú 'yí ní gí simi kúfú bí Yúda ní, togú 'yí utú ngburu kací lorù 'bi ondú 'bi Yúda e ní, éyí bí ní kí ledrené owóowó ní 'dì? ² Máowo bú kídí zée Yúda e Lomo 'dodoutú kóo ledre ené zise.

³ Ní ma'dií ngíti géyí Yúda ga gére nées ngunguní eyé ledre 'bi Lomo wá. Ndásé sómù ledre bí kídí Lomo ní ótoómo Yúda e go mbá gí ro yée ga bí ngunguní ledre ené wá ní wá. Miyéme ledre bí Lomo yeme gí ro í'bí trídri bí za fí zí 'yí e ní, ní yí ené fú lá bo ní í'bí trídri nées zíye. ⁴ Lomo oyóló'bó ené ledre ené wá, éyí bí uku go ní, ní fú lá mēngì a. 'Yíma'dí e niyí yí eyé 'yí ranga ye. Ní miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí,

"Lomo, ndaa 'bi eyí 'yí ranga wá.

Simi bí Lomo í'bí trídri nées go zí 'yí e ní, 'yí e mbá niyí ówo a kídí Lomo ndaa 'bi 'yí ranga wá."

⁵ Kací kádra mbá lúyú ledre ezé ndìsì 'dódo a zí 'yí e kídí Lomo ndaa 'bi ené 'yí lúyú ledre wá. Togú kenée ya ní m̀tùtúásáne zí Lomo 'dècì ngbangazé. Mándìsì úku ledre ba kí sómù ledre bí 'bi 'yíma'dí ní. ⁶ Fí, ndaa 'bi ené kenée wá. Togú ídì kóo kenée yá, sɔ ledre bí zí Lomo 'dècì ngbanga 'yí lúyú ledre e gí roa ní ndaa 'bi ené e wá. ⁷ Togú 'yí uku ledre kídí, "Ranga bí m̀ndìsì ranga ndìsì óto ngíti géyí 'yí e zíye ndìsìyè kófo irì Lomo gí zía bí Lomo ndaa 'bi ené 'yí ranga wá ní, Lomo ní nda 'dècì ngbangamá gí ro 'dì?"

⁸ Ngíti 'yí útúásá kpá go úku ledre kídí, "Ídizé ndìsì úku sinyí ledre gí ro zí 'yí e ówo éyí bí ní bilámáne ní 'dì?" Ngíti géyí 'yí e ukuní kídí ndìsìsè úku ledre kenée.

Éyí ndaa 'bi ené kenée wá, ƚanganí yí eyé nées ƚanga. Ní miútuásáne zí Lomo 'dó'do 'yí ga gére nées.

'Yi e niyi mbá 'yi lúyú ledre e

⁹ Ngítí géyí 'yí e gí dongaraze Yúda e somuní 'bi eyé kídí miméngí ledre eyé ní ðuú né bilámáne do komo Lomo rómo 'bí kúfú 'yí ga bí ngára ndaní Yúda e wá ní. Éyí ndaa 'bi ené kenée wá, gí zía zée Yúda e kí 'yí ga bí ngára ndaní Yúda e wá ní, azé mbá 'yí lúyú ledre e. ¹⁰ Ní miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí,

“Yí bí kǐé'do káa yaá ní miútuásáne kací komo Lomo ní ndaa.

¹¹ 'Yí bí kǐé'do káa yaá owoyeme ledre 'bi Lomo go, bilámáne ní ndaa.

'Yí bí ní kǐ 'bú Lomo doné ní ndaa.

¹² 'Yí e za mbá oyóní sogoyé go zí Lomo, Niyí yí eyé go káa zí gbékpí cící éyí ní. 'Yí bí kǐé'do káa yaá ndíší méngí bilámá ledre ní ndaa.”

¹³ “Ledre ga bí ndíšíní úku yée ní inyiní wá.

Dondeneyé ndíší ƚanga yí ené ðuú ƚanga.”

“Ódro bí ndíší ólúógu gí tarayé ní ní bisinyíne káa zí wowó kámá okó ní.”

¹⁴ “Yí ga gére nées odu ledre eyé ní ðuú lómú 'yí e.”

¹⁵ “Mimbé'deyé ndíší éší 'diya zíye ndíšiyé oto ungu ro 'yí e.

¹⁶ Oguní eyé dongará 'yí e kí bikídrí wá, ndíšíní ógu 'bi eyé yí eyé fú lá kí bisinyí ledre.

¹⁷ Iliní eyé ledre bí ndíší oto 'yí e zíye ídíye kí rokinyí ní wá.”

¹⁸ “Simi ledre ga gére nées mbá, erení eyé kpá Lomo wá.”

¹⁹ Née sí ledre bí máúku ledre gí zía zise lorú uku kídí, 'yí bí kǐé'do yaá ndaa 'yí lúyú ledre wá ní ndaa. 'Yíma'dí e za mbá niyi 'yí lúyú ledre e do komo Lomo. ²⁰ 'Yí ní bo ní úku ledre ya nées ndaa 'yí lúyú ledre wá, Née ndíší méngí ledre e za mbá kací lorú? Lorú ndíší úku 'dódo mbá bisinyí miméngí ledre ezé e.

Ngungu ledre ni misi'di 'bi ómo

²¹ Bí ba ní, mikánda misi'di ní goó bo kpí gí zí lorú bí kóo Músa eké simi miéké kúrú Lomo bí 'yí ní útúásá ídí do káa do mbígí 'yí 'bi Lomo ní. Lomo 'dodo ogu go. Misi'di máa nées ní ledre bí kóo Músa eké, zí nǐbí e kpá ódroyé kóo gí roa go 'desí ní. ²² Odu misi'di bí zí 'yí e ídíye do mbígí 'yí ga bí 'bi Lomo ní ní ðuú ngungu ledre Kírésíto Yésu, abú áyí gí simi kúfú máa wo be 'di.

²³ 'Yíma'dí e za mbá luyúní kóo ledre go, utúasání útúásá kací komo Lomo káa do mbígí 'yí ené e wá. ²⁴ Yí ené tí lá gí zía bí

Lomo ní bilámá 'yí ní, 'búze 'yíma'dí e ofú do go. Zía kása Kírésíto Yésu ógu yómo zée gí simi umbu bí kóo azé úyu a ze gí zí lúyú ledre ezé e ní. ²⁵ Lomo kasaogu Yésu úyuné káa do 'dáná éyí gí ro yémelúgu dongaraze kéne. 'Yí ga bí ngunguní ledre

'bi Yésu go ní, Lomo ní yómo yée. 'Dá'dá zí Yésu kí óguné, Lomo ndíší kóo útúsiminé miútu 'do'do ené kóo 'yí lúyú ledre e wá.

²⁶ Gí zí kéyí nées ní, cakaba Lomo 'dódo ma'dí ledre ené go kpurú gí simi umbu bí Yésu uyu gí rozé ní. Méngí ledre ga gére nées kenée gí ro zía 'dódo a kídí nées lúluyó lúyú ledre 'bi 'yí ga bí ngunguní ledre 'bi Yésu ní go 'dá'ba.

²⁷ Bí nées ní ní, éyí ní bo zíze mbófo rozé gí roa? 'fí, éyí ndaa. 'Yíma'dí utúasá ené útúasá kací komo Lomo gí zí lódú kací lorú 'bi Músa wá, yí ené gí zía bí ngunguzé ledre Yésu ní. ²⁸ Utúasázé kací komo Lomo ba ndaa 'bi ené gí zía bí ndíšizé méngí ledre ga bí lorú 'bi Músa uku yée ní wá, yí ené gí zía bí ngunguzé ledre Yésu ní.

²⁹ Ndíšísé sómú a káa zí éyí bí Lomo oto lá ðuú 'bú kúfúze Yúda e ní? 'fí, oto kpá 'bú kúfú 'yí ga bí ngára ndaní Yúda e wá ní. ³⁰ Lomo ní ðuú kǐé'do. Misi'di bí azé útúasá do kací komo togú zée Yúda e togú mbú 'yí ga bí ngára ndaní Yúda e wá ní, ní ðuú kǐé'do togú ngunguzé ledre Yésu go ní. ³¹ Káa zí bí ngunguzé nda go ledre Yésu ní, ídíze mu úcuóyó lorú ga bí Músa eké yée ní 'dá'ba? 'fí, ndaa kenée wá.

Ndíšizé nées oto ledre ga bí kóo Músa eké yée ní zíye ídíye ma'díi.

²⁹ Ndíšísé sómú a káa zí éyí bí Lomo oto lá ðuú 'bú kúfúze Yúda e ní? 'fí, oto kpá 'bú kúfú 'yí ga bí ngára ndaní Yúda e wá ní.

³⁰ Lomo ní ðuú kǐé'do. Misi'di bí azé útúasá do kací komo togú zée Yúda e togú mbú 'yí ga bí ngára ndaní Yúda e wá ní, ní ðuú kǐé'do togú ngunguzé ledre Yésu go ní.

³¹ Káa zí bí ngunguzé nda go ledre Yésu ní, ídíze mu úcuóyó lorú ga bí Músa eké yée ní 'dá'ba? 'fí, ndaa kenée wá.

Ndíšizé nées oto ledre ga bí kóo Músa eké yée ní zíye ídíye ma'díi.

4

Abarayama ni mbígí 'yí 'bi Lomo

¹ Owú 'bi Babá e, ídíse ówo a bilámáne kídí Abarayama ní tí ma'díi 'yí bí 'di'bi ledre 'bi Lomo go kíngaya, ní kpá mongú bulúnduzé tara mbotú ezé 'bi Yúda e ní.

² Ídí ya kóo bilámá miméngí ledre 'bi Abarayama oto wo ne zía útúásáne káa do mbígí 'yí 'bi Lomo, káa bí ní kóo ndíší mbófo roné gí roa. 'fí, ndaa 'bi ené kenée wá. ³ Ní miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, “Abarayama utúasá kací komo Lomo káa do mbígí 'yí ené yí ené gí zía bí ngungu ledre 'bi Lomo ní.”

⁴ Késí bí ndíšíní 'fí a zí 'yí 'bi moko do odu éfé ní ndaa 'bi ené káa do sáká éyí wá, yí ené gí zía méngíní moko go gí roa. ⁵ Togú 'yí ndíší tí fú ðuú méngí moko óyóló'bó sómú ledre ené zía ngungu ledre 'bi Lomo

wá, utúásá útúásá kací komo Lomo káa do mbígí 'yí ené wá.

⁶ Ngúru mongú 'yí Dawídí eké omo kóo ledre simi miéké kúrú Lomo kídí, éyí bí ndíşí óto 'yí zía ídine mbígí 'yí 'bí Lomo ní ndaá 'bí ené bilámá moko ené wá, 'yí ené ngúngu ledre 'bí Lomo. ⁷ Ní miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí,

“‘Yí ga bí niyí ídí kí rokinyi kángaya ní
yí ené yéé ga bí Lomo otoomo lúyú
ledre eyé go ní.

⁸ Ma'dúí, 'yí nées ní ídí kí rokinyi kángaya
gí zía lúyú ledre bí kóo roa ní Ngére
Lomo 'dí'bioyó go.”

⁹ Sómúşé 'bí esé kídí rokinyi nées ní ídí
dujú zize Yúda e gí zía bí utúzé go ngbuřu
ní, togú kpá zí kufú 'yí ga bí ngará ndaní
Yúda e wá ní? Káa zí bí kóo máúku úwúşé
go ní, kídí Abarayáma utúásá kací komo
Lomo káa do mbígí 'yí ené gí zía bí ngungu
ledre 'bí Lomo ní. ¹⁰ Abarayáma utúásá
kací komo Lomo ndaá 'bí ené gí do kací a
bí utú go ngbuřu ní wá, 'yí ené 'dá'dá
gí zía kí útúne ngbuřu. ¹¹ Abarayáma
ngungu ledre 'bí Lomo 'dá'dá ní nda fú
útú ngbuřu. Utú nda ngbuřu gí 'dá'ba lá
gí ro do 'dódo a kídí nées ní go mbígí 'yí 'bí
Lomo. Nées şí ledre bí ní gí zía bulúndu 'yí
ga bí za mbá ngunguní ledre Lomo go abú
utúní ngbuřu wá ní. ¹² Abarayáma ní kpá
bulúndu 'yí ga bí utúní go ngbuřu ní, 'búó
togú ngunguní ledre 'bí Lomo go káa zí bí
kóo Abarayáma ma'dáa ngungu ledre 'bí
Lomo 'dá'dá zía kí útúne ngbuřu ní.

¹³ Lomo uku kóo ledre kídí nées ní í'bí
do sogo kángá mbá zí Abarayáma kí owú
'bí ené e zía ídine káa do 'bí eyé. Lomo
uku ené kóo ledre nées gí zía bí Abarayáma
ndíşí lódú kací lorú ga bí Músa eké yéé
ní wá, 'yí ené gí zía bí Abarayáma ma'dáa
ngungu ledre 'bí Lomo ní. ¹⁴ Ídí yaá Lomo
ili kóo méngí bilámá ledre dujú zí 'yí ga bí
ndíşíné lódú kací lorú ní yá, káa bí moko
ndaá ba simi ngungu ledre 'bí Lomo wá.
¹⁵ Togú lorú ní bo yá, 'do'dó ní bo zí 'yí ga
bí niyí 'déwe lorú ma'dáa ní. Togú lorú
ndaá yá, éyí bí niyí 'déwe a ní ndaá.

¹⁶ Lomo ndíşí í'bí éyí zí 'yí e kací bilámá
mimbé'dené gí zía ili idíní otoómo royé
mbá zine. Éyí bí kóo Lomo uku ledre a
kídí nées ní í'bí a zí Abarayáma kí owú
'bí ené e ní, ní gí ro 'yí ga bí ngunguní
ledre 'bí Lomo go káa zí Abarayáma ní.
Ndaá 'bí ené dujú zí 'yí ga bí niyí kí lorú
zize ní wá. Gí zí kényí nées zí Abarayáma
ídine go bulúnduzé ga bí ngunguzé ledre
'bí Lomo ní. ¹⁷ Nées şí ledre bí Lomo uku
ledre zí Abarayáma kídí, “Máoto 'yí go káa
do bulúndu tú'dú říkí şí do 'yíma'dí e.”
Gí zía miméngí ledre 'bí Abarayáma ní

miútúásáne kací komo Lomo, zía ínyiné
ngungu ledre 'bí Lomo bí ndíşí úru 'yí e
ne gí simi umbu, kpá 'yí otoogu éyí e ní.

¹⁸ Gí zía bí Abarayáma oto komoné kací
ledre bí Lomo uku zía ní, zía ídine 'bu
'yí ga bí ngunguní ledre 'bí Lomo ní za
mbá tí káa zí kóo Lomo uku zía kídí,
“Bulúnduyé e niyí karanée ídí kpá tú'dú
kenée.” ¹⁹ Abú Abarayáma owo tí go
kídí nées ngoko go gí zía simibi doné go
cí inyi (100), me'bené Sára ní go kpá
ngokoné yéé utúásání lolú kóo ndíki owú e
wá yá, ²⁰ zía kóo fú lá óto komoné kací
ledre kóo Lomo uku zía ní. Zí ngungu
ledre ené í'bí roko'bu zía, zía ndíşíné í'bí
mbófo éyí zí Lomo. ²¹ Gí zía owo bú kídí
ledre bí Lomo uku zine ba ní, ní méngí
roné gí zía, roko'bu ní zí Lomo ma'dáa.
²² Nées şí ledre bí Abarayáma utúásá kací
komo Lomo gí zía káa do mbígí 'yí ené
ní. ²³ Abú Abarayáma ní miútúásáne kací
komo Lomo yá, ndaá lá dujú wo wá, ²⁴ áaé
kpá miútúásáze kací komo Lomo gí zía
ngunguzé ledre ené go, gí zía uru Ngére
ezé Yésu ne gí simi umbu. ²⁵ Yésu uyu gí
ro lúguoyó lúyú ledre ezé.

5

Utúásázé go kací komo Lomo

¹ Éyí bí karaba oto zée zize útúásáze kací
komo Lomo ní, ní ledre ené bí ngunguzé
ní. Gí zí kényí nées zía kásaógu owú 'bí ené
Kírésito Yésu bí ní Ngére ní 'dí'bilúgu zée
zine. ² Gí zía bí ngunguzé ledre 'bí Lomo
ní, oto zée go zize ówoyéme mimbé'de
Lomo bí bilámáne rozé ní. Azé go kí
mongú rokinyi gí zía owoyemezé go kídí,
azé karanée ídí 'be 'bí Lomo simi mongú
rokinyi. ³ Ndaá kpá lá dujú ledre máa wo
nées wá, togú 'do'dó ndiki zée mbú ne yá,
azé kpá lá ndíşí í'bí mbófo éyí zí Lomo gí
zía karanée gí do kací 'do'dó nées, azé ídí kí
rokinyi gí zí Lomo. ⁴ Togú torozé go kpá fú
lá ngbuó yá, azé útúásá kací komo Lomo gí
zía azé go kí mongú óto komo zía. ⁵ Utúásá
ené otoómo zée fú lá simi 'do'dó wá gí zía
oto 'búze go doné kángaya zía í'bí 'Dówúne
ógu ndíşíné simizé ndíşí í'bí roko'bu zize
gí ro zize óto 'búne kángaya.

⁶ Méngí bilámá ledre nées zize kenée gí
zía owo bú kídí utúásázé yómo rozé kí
rozé wá. Zía kása Kírésito ógu yómo zée.
⁷ Ma'dúí 'yí bí kje'do do sogo kángá ba ní
ngungu a zine úyuné gí ro ezené ní ndaá.
Abú eze a máa nées ní mbígí 'yí 'bí Lomo
togú ní 'yí méngí bilámá ledre. Togú zí 'yí
úyuné gí ro ezené kenée yá, 'búó togú ní
ódo mimbé'dené miódó. ⁸ Lomo oto 'búze
go kángaya tí bí ngará ndazé bilámá 'yí e

wá ní, zía kásaógu Kírésìto úyuné do bi kacíze.

⁹ Káa zí bi Yésù uyu go gí rozé, Lomo 'di'biyoó lúyú ledre ezé go gí zía ní, azé nda go Lombigí 'yí ga bi 'bi Lomo ní, mimbé'de Lomo esí lolu rozé wá. ¹⁰ Abú azé kóo ezeokó Lomo yá, simi bi Yésù ogú úyu gí rozé ní, dongaráze eme go kí Lomo. Azé idí go trídrižé za fí káa zí bi Yésù urú gí simi umbu zia ídine trídrižé za fí ní. ¹¹ Ndaa ídí lá dujú ledre máa wo née wá, idizé ndíšj mbófo Lomo gí ro bilámá ledre bi Kírésìto Yésù Ngére ezé mengi, zía yéme dongaráze kí Lomo gí ro zize idize mbigí 'yí ené e ní.

Ledre gí ro Ádama e kí Kírésìto

¹² Gí zía bi Ádama ni mizefí 'yí lúyú ledre ní, zí lúyú ledre óguné do sogo kángá mbá, zí umbu óguné do 'yíma'dí e gí zía niyí go mbá 'yí lúyú ledre e. ¹³ Lomo ni úkuí'bi lorú zí Músa éké a ní, lúyú ledre ni kóo kú goó bo. Tí lá gí zía bi lorú ndaa 'bi ené aka kóo wá ní, éyí bi ni 'dódo a kídí 'yí ndítí'dofú do lorú go ní ndaa. ¹⁴ 'Yíma'dí e tonóni kóo úyu go kú 'desí do ndéréóguné gí simi sındj kadra bi zí Lomo í'biógu lorú zí Músa éké a ní. Abú 'yí ga gére née ndítí'dofuní eyé gí do lorú 'bi Lomo káa zí bi kóo Ádama mengi ní wá ndotó.

Ledre née 'dodo kídí Ádama ni manda 'bi 'yí ga bi kóo 'desí ní, Yésù ni 'bi ené manda 'bi 'yí ga bi utúasání go kací Lomo ní. ¹⁵ Éyí ga bi Ádama kí Yésù mengíní ní oto éyí e gbre zíye méngj royé zí tú'dú 'yí e. Éyí ga bi mengíní yée ní niyí mbá mingúngucua nderení eyé do misí'di kjí'do wá. Kála ledre bi Ádama kala kúrú Lomo ní 'di'biogu umbu go do tú'dú 'yí e. Kpá kenée úwú kúrú Lomo bi Kírésìto Yésù uwú ní, 'di'biogu trídrižé go zí tú'dú 'yí e gí zí bilámá mimbé'de Lomo bi royé ní. ¹⁶ Lúyú ledre 'bi bikérj 'yí oto mimbé'de Lomo ésine zía 'dəcj ngbanga 'yíma'dí e. Sáká éyí bi Lomo mengi kpurú gí simi Yésù ní oto tú'dú 'yí e go zíye utúásáye komo Lomo káa do mbigí 'yí ené e. ¹⁷ Bikérj 'yí luyú ledre ne zí umbu óguné komo 'yíma'dí e mbá. Simi bi Kírésìto Yésù ogú zía úyuné gí ro 'yíma'dí e ní, zí mimbé'de Lomo ídrižé ro 'yí ga bi ndikiní sáká éyí bi gí zí Lomo ma'dáa ní, zía yómo yée.

¹⁸ Káa zí bi kenée ní, kála ledre bi kóo Ádama kala ledre 'bi Lomo ní, zí ledre ené kpá kí ledre 'bi 'yíma'dí e mbá sínýine komo Lomo zía 'dəcj ngbangayé mbá. Nda gí zía bi ngára Yésù kala ené kúrú Lomo wá ní, zía óguné úyuné gí rozé karaba zize utúásáze kací komo Lomo káa do mbigí 'yí ené e. ¹⁹ Gí zí kála ledre 'bi bikérj 'yí, zí

tú'dú 'yí e ídíye mbá 'yí lúyú ledre e. Kpá kenée gí zí bikérj 'yí bi uwú kúrú Lomo ní, zí tú'dú 'yí e ídíye mbigí 'yí ga bi 'bi Lomo ní.

²⁰ Ekéní lorú gí ro zía 'dódoógu lúyú ledre nda za kíngaya. Simi bi 'yí e niyí ndíšj lúyú ledre nda za kíngaya ní, zí mimbé'de Lomo nda ídrižé royé kíngaya. ²¹ Káa zí bi lúyú ledre ala'dutú do 'yíma'dí e mbá, zía 'dí'biógu umbu doyé ní, kpá kenée mimbé'de Lomo ala'dutú do 'yí ga bi utúasání go kací komoa ní zía 'dí'biógu trídrižé bi za fí ní zíye kpurú gí simi Kírésìto Yésù bi ni Ngére ezé ní.

6

Urúze gí simi umbu 'bi lúyú ledre go

¹ Owozé go kídí mimbé'de Lomo ni bilámáne káa zí bi goó kenée ní, idizé fú ndíšj lúyú ledre 'du'dorú gí ro zí Lomo ndíšjné otoómo ledre zize gí zía bi mimbé'dea ni bilámáne ní? ² 'fí, ndaa kenée wá. Simi bi kóo ngára ngunğuzé aka ledre Yésù wá ní, azé yí ezé kóo go mbá umbuzé simi lúyú ledre. Nda bi i'biní babatíza zize ní, uruní zée go gí simi umbu 'bi lúyú ledre zize idize trídrižé. ³ Zée ga bi za mbá 'di'bize babatíza kí iri Kírésìto Yésù ní, ni yí ené kóo go káa zí éyí bi uyuzé go ndro kí Yésù ní. ⁴ Simi bi i'biní babatíza zize ní, ni kóo káa zí éyí bi kóo uyuzé go miúyu do oto zée ndro kí Kírésìto ní. I'biní babatíza zize gí ro zize urúze simi mikánda trídrižé cé káa zí bi 'Buzé Lomo kí mongú roko'buné uru Kírésìto ní.

⁵ Káa zí bi azé kóo go kí Yésù éyí kjí'do simi miúyua ní, azé go kpá éyí kjí'do kéne simi miúrúa. ⁶ Owozé go kídí kurú míméngj ledre ga bi kóo azé kie ní, Yésù 'di'bi kóo go mbá roné úyuné kje do mingbúngu kágá. Gí zí éyí née ní, ndazé lolu fú lá 'yí lúyú ledre e wá. ⁷ Lúyú ledre ndaa lolu kí roko'buné dozé wá gí zía uyuzé go zize ólúógu ezé gí simi a.

⁸ Káa zí bi Kírésìto uyu gí rozé ní, uyuzé kóo go ndro kéye. Nda simi bi urú ní, zize urúze ndro kéye. ⁹ Gí zí kéyí née, owoyemezé go bilámáne, kídí bi kóo Kírésìto uyu zía úrúne ní, uyu andá ené lolu roné wá, ni nda ídí ené go trídrižé za fí. ¹⁰ Simi bi uyu gí ro lúyú ledre ezé ní, uyu dujú kí'di kéri, urú kpá dujú kí'di kéri. Ni cakaba mindíšjné trídrižé kí Lomo do bi kjí'do za fí.

¹¹ Ídisé ówo a kídí lúyú ledre ala'dutú lolu dosé wá, Kírésìto Yésù i'bi mikánda trídrižé go zise, ásé go trídrižé zí Lomo. ¹² Káa zí bi goó kenée ní, ndásé otoómo lúyú ledre zía ídine ngére esé, zise ndíšjné méngj dujú bisinyí ledre ga bi rosé ili yée ní wá, gí zía rosé née ni ógu úyu ené miúyu.

¹³ Káa zí bí Lomo i'bí mikánda trjdrj go zise ní, ndásé lolu í'bí rosé ndjş méngi bicayi ledre ga bí rosé ili yéé ne ní wá. Ídisé í'bí rosé ndjş méngi duş ledre ga bí Lomo ili yéé ní. ¹⁴ Lúyú ledre nda ídi ngére dosé wá gi zia loru bí Músa eké ní ala'dutu ené dosé wá. Bilámá mimbé'de Lomo bí rosé ní, ala'dutu yí ené dosé goó ne.

Azé nda go owúkúlú 'bi Lomo

¹⁵ Káa zí bí ndazé lolu ş loru bí Músa eké ní wá ní, bilámá mimbé'de Lomo bí rozé ní, ala'dutu yí ené dozé goó ne ní, idizé mu ndá'ba ndjş lúyú ledre? Fí, éyí ndáá ídi kenée wá.

¹⁶ Ndásé otoómo rosé káa do owúkúlú 'bí lúyú ledre zia ídine ngére esé wá, gi zia lúyú ledre ndjş 'dí'biógu umbu. Bilámá a ídisé otoómo Lomo zia ídine ne Ngére esé zise ndjş méngi duş ledre ga bí ili yéé ní. ¹⁷ Kóo 'desj ní, ásé kóo owúkúlú 'bí lúyú ledre. Mbófo éyí zí Lomo gi zia 'dí'bisé bilámá ledre ené bí ndjşini 'dódo a zise ní go kí mimbé'desé kje'do. ¹⁸ Lomo ootomo sée gi simi lúyú ledre esé e go, ásá nda go owúkúlú ené e.

¹⁹ Mándjş úku ledre owúkúlú e zise gi ro zise ówoyéme ledre ga bí mándjş úku yéé ní gi zia ngungu ledre esé ndaá aka kí roko'buné wá. Kóo 'desj ní, otoómosé kóo rosé káa do owúkúlú 'bí lúyú ledre, zise ndjş méngi ledre ga bí Lomo ndaá kí rokinjş gi royé wá ní. Ili nda go zise í'bí rosé mbá ndjş méngi duş éyí ga bí Lomo ili yéé ní. ²⁰ Simi bí kóo lúyú ledre ní aka ngére esé ní, sómündikisé esé kóo ledre méngi bilámá ledre ga bí niyi miútuásaye kací komo Lomo ní wá. ²¹ Simi şindj kadra máa bí kóo néesé ní, éyí bí kóo ndikisé simi miméngi ledre ga bí kóo ásé simi a ní 'dí? Bí tí lá komokenyí kí umbu ní. ²² Káa zí bí lúyú ledre ndaá lolu ngére esé wá ní, ásé nda go owúkúlú ga bí 'bí Lomo ní. Ndjşné nda go méngi ledre ga bí niyi miútuásaye kací komo Lomo ní, odu a ásé ndiki trjdrj bí za fí ní. ²³ Lúyú ledre ndjş 'dí'biogu zí 'yí e umbu, Lomo 'dí'biogu 'bí ené zí 'yí e sáká éyí bí ní trjdrj bí za fí ní gi zí bilámá mimbé'dea bí rozé kpurú gi simi Kírésjto Yésu bí ní Ngére ezé ní.

7

Ólúógusé gi simi loru 'bi Músa go

¹ Owú 'bí Babá e, másómú ówosé bú bilámáne kídí loru ní kí roko'buné duş do 'yí bí ní aka trjdrj ní. Máúku ledre ba zise, sée ga bí ówosé loru bú ní. ² Ljli a ní káa zí togú ofúní kára go yá, loru odóngerj wo go duş zí o'do bí ofú wo néesé. 'Búo togú o'do

máa néesé uyu go yá, kára néesé ndaá lolu miódóngerjné zí o'do máa néesé wá. ³ Togú o'do 'bí kára néesé ní aka bo zia ndéréne só'do ngíti o'do yá, loru ya kídí néesé go lúyú ledre, kára néesé méngi 'berj go. Togú o'do 'bí kára néesé uyu go miúyu yá, kára máa néesé méngi ené néesé 'berj wá.

⁴ Zée kése, azé kóo mbá ş loru. Simi bí Kírésjto uyu gi rozé ní, uyuzé kóo go ndro kéye. Zize úruze kpá ndro kéye gi ro zize ndjşné méngi éyí ga bí Lomo ili yéé ní. ⁵ Simi bí kóo ngára ngunguzé aka ledre Yésu wá ní, ndjşné kóo mbá méngi ledre ga bí rozé ili yéé ní, ambá ledre maáge ndjşini 'dí'biógu umbu gi zia ndjşné kóo lódú duş kací loru bí Músa eké ní. ⁶ Bí ba ní, ndazé ezé lolu ş loru wá gi ro zize méngi duş éyí ga bí Lomo ili yéé ní gi zia kuru ledre ga bí azé káe ní uyuni gi simizé go, mikánda ledre ní nda goó ne simizé simi roko'bu 'bí 'Dówú Lomo.

Íçí okó kí lúyú ledre

⁷ Bí néesé ní ní, loru ní bisinyí éyí ke? Fí, togú loru ndaá kóo ídi wá yá, káa bí máútuásá ówo a bí kídí lúyú ledre ní bo ní wá. Káa zí bí loru uku kídí, "Ndá oto 'bú éyí 'bí 'yí wá ní." Káa bí máútuásá kpá ówo a bí kídí oto 'bú éyí 'bí lafú 'yí e ní bisinyí ledre ní wá. ⁸ Lúyú ledre oyólo'bo loru gi ro zí 'bí bisinyí ledre ndjş ngbóroné simimá. Ídi kóo loru nda ídi wá, káa bí lúyú ledre ndaá ba kí roko'buné wá. ⁹ Simi bí kóo ngára máowo aka kóo loru wá ní, mááyí yí amá kóo kí ro domá. Simi bí máowo nda loru ní, zí komomá líkpíne zima ówoyéme a kídí lúyú ledre ní go simimá kingaya. ¹⁰ Másómú 'bí amá kóo kídí mindjşimá ní ídi bilámáne gi zí loru, ábuwá loru odu nda yí ené oto mindjşimá zia ídine bisinyine.

¹¹ Lúyú ledre owo mi'dogu ené kpurú gi simi loru, zia lóndo máa. Gi zí kéyí néesé ní, zí mindjşimá nda ídine go bisinyine. ¹² Abú kenée ndotó, loru ní yí ené 'bí Lomo, ní bilámáne ndjş 'dódo mbigí ledre ga bí Lomo ili yéé ní.

¹³ Togú loru ní bilámá éyí ní, ní oto mindjşimá zia ídine bisinyine lará a káa be 'dí? Fí, éyí ndaá kenée wá. Yí ené lúyú ledre bí owo mi'dogu ené kpurú gi simi loru zia oto mindjşimá bisinyine ní. Gi zí kéyí néesé ní, 'dodo go kídí lúyú ledre ní bisinyí éyí. ¹⁴ Owozé go kídí loru ní yí ené 'bí Lomo. Lúyú ledre ní yí ené gi zima bí málányá yí amá fú ro méngi bisinyí miméngi ledre ní. ¹⁵ Máowoyéme amá éyí bí mándjş méngi a ní wá, máméngi nda yí amá éyí bí ili zima méngi a wá ní. ¹⁶ Togú mándjş méngi éyí ga bí ili kóo zima méngi yéé wá ní yá, mángungu go kídí ma'díi

loru ni yi ené bilámá éyí. ¹⁷ Máméngi amá éyí ga gére née máa wá, yi ené lúyú ledre bi ala'dùtù domá ní, oto máa née zíma ndìsímá méngi ledre ga gére née.

¹⁸ 'Bú méngi bilámá ledre ni yi ené kóo tí bo domá, bi méngi a ndaá kóo zíma wá gi zía lúyú ledre oto kóo 'be 'bi ené go simimá. ¹⁹ Gi zía bi 'be 'bi lúyú ledre ni nda kóo simimá ní, zía ndìsíné gága máa, zíma nda ndìsímá méngi ledre ga bi ili yée ní. ²⁰ Togú máméngi lúyú ledre yá, née ndaá 'bi ené ledre amá wá, née ledre 'bi lúyú ledre bi oto 'be 'bi ené simimá ní.

²¹ Loru ndìsì 'dódo a zíma, kí'dí bi máli go méngi bilámá ledre ní, lúyú ledre bi simimá ní ndìsíné 'dùtù misi'di a gi zíma. ²² Abú kenée ndotó, zíma í'bí romá kí sómù ledre amá mbá méngi dùjù ledre bi loru 'bi Lomo ili zíma méngi a ní. ²³ Máówo go kídí do okó e niyi bo gbre do mimbé'demá kací kadra mbá ndìsì óró royé. Ngiti a ili máídí ndìsì méngi bisinyi ledre, ngiti a ili 'bi ené máídí ndìsì méngi ledre bi Lomo ili ní. ²⁴ Máówo kóo wá, mááyí kóo ólúògu gi sí sílí lúyú ledre bi ala'dùtù domá ní lára a káa be 'di? ²⁵ Mbófo éyí zí Lomo, zía kásaógu Kírésìto Yésù Ngére ezé yómo máa.

Mándìsì nda go méngi éyí bi loru ené ili ní, tí lá gi zía bi mááyí 'yima'dí ní, romá ili fú lá máídí méngi bisinyi ledre.

8

Mikánda trìdrì ni gi zì 'Dówù Lomo

¹ Káa zí bi azé go 'yi ga bi 'bi Kírésìto Yésù ní, Lomo 'decì ené ngbangazé bisinyine wá, ² gi zía 'Dówù Lomo 'di'bioyó zée gi simi roko'bu 'bi lúyú ledre bi kóo ni 'di'biógu umbu dozé ní go. Í'bí nda mikánda trìdrì go zize gi zì bilámá ledre bi Kírésìto Yésù méngi zize ní. ³ Loru 'bi Músa utúasá ené í'bí mikánda trìdrì zize wá, gi zía lúyú ledre bi ala'dùtù dozé ní 'di'bioyó roko'bu gi zize go. Née sí ledre bi Lomo kasaogu owù 'bi ené Yésù zize yáa káa do 'yima'dí gi ro zía rómo komo lúyú ledre. ⁴ Lomo méngi ledre née kenée gi ro zize ndìsìzè méngi dùjù bilámá ledre ga bi niyi miútúasáye káa zí bi Loru 'bi Músa uku ní. Ndìsìzè nda go méngi dùjù ledre ga bi 'Dówù Lomo uku yée ní, ndaá lolu kací ledre ga bi rozé ili yée ní wá.

⁵ 'Yi ga bi ndìsìni méngi ledre ga bi royé ili ní, í'bíní 'bi eyé sómù ledre eyé mbá gi ro ledre ga bi royé ili yée ní. 'Yi máa yée ga bi ndìsìni lódùjù kací ledre ga bi 'Dówù Lomo ndìsì uku yée ní, í'bíní 'bi eyé sómù ledre eyé mbá zì 'Dówù Lomo. ⁶ Míméngi ledre kací sómù ledre bi rozé ili yée ní, ndìsì 'di'biógu zì 'yi umbu. Míméngi ledre kací sómù ledre bi 'Dówù Lomo ndìsì í'bí a

ne ní, ndìsì óto 'yi e zíye ídíye kí trìdrì bi za fí ní kpá kí mimbé'de kìdrì. ⁷ 'Yi ga bi ndìsìni méngi dùjù ledre ga bi royé ili yée ní, niyi ezeokó Lomo. Gi zì keyi née utúasáni eyé méngi ledre kací loru 'bi Lomo wá. ⁸ 'Yi ga bi ndìsìni méngi dùjù ledre ga bi royé ili yée ní, utúasáni eyé óto Lomo zía ídíne kí rokinyi wá.

⁹ Sée ga bi ngará méngisè lolu ledre ga bi rosé ili yée ní wá ní, ásá nda go kpí gi zía 'Dówù Lomo ni nda go simisè ndìsìsè nda go méngi ledre ga bi ndìsì úku yée zise ní. 'Yi ga bi ngará Kírésìto ndaá do mimbé'deyé wá ní, ndaní eyé 'yi ené e wá. ¹⁰ Káa zí bi Kírésìto ni go do mimbé'desé ní, abú gbékpí rosé née ni úyu gi zía bi lúyú ledre 'di'bioyó umbu go do sogo kángá ní yá, 'Dówù Lomo ni í'bí mikánda trìdrì zise gi zía utúasásé go kací komo Lomo káa do mbigi 'yi ené e. ¹¹ Lomo bi kóo uru Kírésìto Yésù gi simi umbu ní, ni kpá úru sée gi simi umbu gi zía 'Dówù Lomo ni go simisè.

¹² Owù 'bi Babá e, káa zí bi ngará lúyú ledre ala'dùtù lolu dosé wá ní, ndásé lolu ndìsì méngi éyí ga bi rosé ili yée ní wá. ¹³ Togú ndìsìsè méngi bisinyi ledre, Lomo ni 'decì ngbangasé bisinyine. Ídíse ótoómo mimbé'desé zì 'Dówù Lomo ndìsìni simi a zía í'bí roko'bu zise, gi ro zise ótoómo bisinyi ledre e za mbá 'dá'ba.

¹⁴ 'Yi ga bi ndìsìni méngi ledre e kací kúrú 'Dówù Lomo ní, niyi go mbigi owù ga bi 'bi Lomo ní. ¹⁵ Lomo í'bí 'Dówùne simizé née gi ro 'di'bióyó ngírì kie gi rozé 'dá'ba, gi do bi zize ówo née káa do 'Buzé. ¹⁶ 'Dówù Lomo ndìsì ódro do mimbé'dezé kídí ma'dú, azé owù ga bi 'bi Lomo ní. ¹⁷ Káa zí bi nguuguzé ledre 'bi Kírésìto Yésù owù 'bi Lomo go ní, azé go ndro kí Yésù owù ga bi 'bi Lomo ní. Káa zí bi kóo Yésù 'do'dó gi rozé ní, ni bilámáne zize kpá 'dó'doze gi ro ledre ené azé karanée ídí ndro kí Yésù ma'dáa simi rokinyi.

Idízè kpá fú tóro ngbúó

¹⁸ 'Do'dó ga bi ndìsìzè 'do'dó yée ba za mbá ni lá owù éyí cùku'dée, utúasáni ótoásá a kací mongù undru bi Lomo ni karanée í'bí a zize ní wá. ¹⁹ Éyí ga bi Lomo otoogu yée do sogo kángá ba za mbá ndìsìni óto komoyé gi ro mongù undru bi karanée Lomo ni í'bí a zize owù 'bi ené ní. Niyi kpá ndiki éyí gi simi a. ²⁰ Lomo otoogu yi ené kóo éyí ga bi do sogo kángá ba go za mbá bilámáne. Karaba ba ní, éyí ga gére née ledre eyé sinyi go za mbá ndaá 'bi ené bi yaá iliní ye kenée ní wá. Yi ené gi zì lúyú ledre 'bi bulúnduzé Ádama. Abú kenée ndotó, sinyíonzó ené roné za fí wá, ²¹ gi zía Lomo ni líkpí éyí ga bi otoogu yée ní gi simi umbu bi niyi ógu úyu a ní za

mbá. Zía kpá í'bí éyí gí simi mongú ńdru bi ní gú í'bí a zí owú 'bi ené e ní zíye.

²² Owozé go kídí éyí ga bi do sogo kángá ní za mbá ndíşini náná do soyé gí zí éyí miówo bi royé ní káa zí mbámiowú ndíşini náná do soné gí zí owú miówo gí ro árá ní. ²³ Abú kenée ndotó, zée ga bi kí 'Dówú Lomo simizé ní, ndíşizé aka kpá fú náná do sozé kí óto komozé gí ro zí Lomo 'dí'bi zée zíze ídize káa do mbígí owú 'bi ené e. Owozé go kídí ma'díi karanée óyóló'bo zée zíze ídine mikándazé. ²⁴ Simi bi Lomo yomo zée ní, zía í'bí óto komo née zíze. Sí ledre bi zí 'yí ndíşí óto komoné gí ro éyí bi í'biní go zía ní ndaá. ²⁵ Káa zí bi ngárá ledre née mengí aka roné wá ní, idízé tóro ngbúó kí ndíşí ńtşsimizé káa zí bi azé go ndíşí óto komozé gí ro ledre máa née ní ní.

²⁶ Simi bi azé go ini ini zí Lomo ní, ngíti géyí yá owozé ezé kací ini ini ma'dáa do bilámá misi'diné wá. Zí 'Dówú Lomo nda óguné sáká zée ndíşí ini ini kí ngúngú roné zí Lomo gí rozé. ²⁷ Lomo owo ledre ga bi do mimbé'dezé ní mbá bú, káa zí bi owo sómú ledre 'bi 'Dówú Lomo bú simi bi 'Dówú Lomo ma'dáa ní ndíşí ngúngú roné gí ro 'yí ga bi 'bi Lomo ní káa zí bi Lomo ili ní.

²⁸ 'Yí ga bi otoní 'bú Lomo go za kí mimbé'deyé mbá ní, Lomo ní ndíşí lúru bi kacíye kí roko'buné kpá za mbá. Gí zía geléogu yée go káa do mbígí 'yí ené e. ²⁹ Lomo owo kóo kú go 'desí kídí née ní geléogu zée, zíne óyóló'bo zée zí sómú ledre ezé ídine káa zí 'bi Yésu ní. Yésu ma'dáa ní nda 'bi ené zíze káa zí mizéfí owú ní. ³⁰ 'Yí máa yée ga bi Lomo geléogu yée go ní, ní 'dí'bióto yée káa do mbígí 'yí ené e. Simi bi niyí go 'yí ené e kenée ní, zíye nda ídíye kéye kíé'do simi rokinyi.

Éyí bi ní 'dí'bióyó zée gí ro Lomo ní ndaá

³¹ Ledre ní bo tarazé zíze úku a kací bilámá ledre bi Lomo mengí zíze née ní? Káa zí bi Lomo oto 'búze go cù kenée ní, ngíti éyí ní bo zíze ndíşizé sómú simizé gí zía? ³² Káa zí bi Lomo kasaogu za cù owú 'bi ené ógu úyuné gí rozé ní, sómú'sé 'bi esé kídí éyí ga bi za mbá ilizé yée ní Lomo utasá í'bí yée zíze wá? ³³ Togú Lomo gelé yí ené zée go cù ne káa do mbígí 'yí ené e ní, ngíti 'yí ní bo ní ógu tóro zía 'déci ngbanga rozé? ³⁴ 'Yí 'déci ngbangazé nda gí zía Kírésito Yésu uyu kóo ne gí rozé. Zí Lomo kóo úru wo gí simi umbu, ní cakaba mindíşiné do sílǎ a 'bi anú ndíşí ngúngú roné zía gí rozé.

³⁵ Káa zí bi goó kenée ní, éyí bi ní 'dí'bióyó 'bú Kírésito Yésu gí dozé ní 'di?

'Do'dó bi rozé gí zí ngíti géyí 'yí e ní, rokinyi bi ndaá rozé wá ní, ndíşí bi ndíşí yemezé rozé wá ní, 'bú bi ndíşí méngí zée gí zía 'yí í'bí éyí miánu ndaá zíze wá ní, lerí bongó bi ndíşí méngí zée ní, nda kí umbu? ³⁶ Káa zí bi miéké kúru Lomo uku ní,

"Ndíşizé ótoómo rozé zí umbu gí rosé kací kadra mbá

káa zí Kábiri'iki e ní."

³⁷ Simi ledre ga gére née mbá, Kírésito oto 'búze go, zía ndíşiné kpá fú í'bí roko'bu zíze, zíze ndíşizé rómo komo ledre ga gére née kie. ³⁸ Gí zí kényí née ní, máowo go bilámáne kídí éyí bi ní 'dí'bióyó zée gí ro Kírésito Yésu ní ndaá. Togú umbu, togú rokinyi, abú kpá za maláyika e gí komo ere, togú mbú bicayi lomo e, togú mbú ledre ga bi niyí ndíki zée kí yée ga bi niyí ndíki zée karanée ní. ³⁹ Gba roko'bu ga bi komo ere 'dága kí yée ga bi do sogo kángá ona ní, togú kpá mbú ngíti géyí éyí ga bi gí do dongará éyí ga bi Lomo otoogu yée ní yá, utúasáni 'dí'bióyó zée gí ro Lomo bi oto 'búze kpúrú gí simi Kírésito Yésu Ngére ezé ní wá.

9

Lomo gelé 'yí ené e

¹ Owú 'bi Babá e, Maa Páwulo máuku zíze ma'díi do komo Kírésito kpá do komo 'Dówú Lomo bi 'yí ówo ledre gí do mimbé'demá ní. ² Mááyí kí mongú simikozo gí ro 'yí ezé e Yúda e gí zía bi asini kí ngúngu ledre 'bi Ngére Yésu ní. ³ Idi kóo éyí bi Lomo ngungu bo zíne 'dí'bióyó máa 'dá'ba gí ro Kírésito gí do bi zíne yómo Yúda e yá, mááyí geré ngungu a. ⁴ Lomo gelé kóo Isiréle e go 'desí káa do mbígí 'yí ené e gí ro zíye ídíye kéye éyí kíé'do. Zía 'dódo roko'buné zíye, zía óto miyéme ledre dongaráne kéye, zía í'bí lorú ené zíye kí misi'di bi niyí ndíşí ini ini doa simi 'Díçí 'bi Lomo ní, zía mócu éyí zíye kídí, née ní í'bí ńdru zíye kíngaya. ⁵ Mingburoko bulunduzé ga bi kífú Yúda e tonó gí royé ní, niyí kpá ye bulúndu Kírésito bi ní ngére do éyí e za mbá ní. Irí Lomo idi idi mimbófoné za fí. Idi kenée.

⁶ ńdru bi kóo Lomo uku ledre í'bí a zí bulúndu Abarayáma e ní, tú'dúye ndikini éyí e wá. Bi née ní ní Lomo ní 'yí ranga? Í'í, ndaá kenée wá. Yí ené gí zía bi Isiréle e ndani éyí mbá mbígí 'yí ga bi 'bi Lomo ní wá. ⁷ Ndaá 'bi ené bi kídí bulúndu Abarayáma iniyini za mbá ngungu ledre 'bi Lomo káa zí 'bi Abarayáma ní wá. Lomo uku ledre zí Abarayáma kídí, "Iríyí ní ówú do Isáka e kí owú 'bi ené e." ⁸ Káa

zí bi kenée ní, ndaa 'bi ené bi kídí bulúndu Abarayáma niyi za mbá 'yì ga bi nguṅguní ledre bi Lomo mocú wo ní káa zí bi Abarayáma ma'dáa nguṅgu ní wá, lá dṣù yée ga bi Lomo mocú ledre gi royé 'desì ní. ⁹ Ba mocú éyì bi Lomo mocú ní kídí, kibi ngíti a káa zí ba ní, "Mááyí ndá'baógu ndíki Sára go kí owùo'do kó'dúne."

¹⁰ Ówosé kpá Ledre kóo menjí roné zí Rebéka me'be Isáka simi bi kóo ní kí siminé ní go. ¹¹ Simi bi arání aka toṅgo ga gére née wá ní, zí Lomo úku ledre zí Rebéka kídí, 'dá'dá zí nguṅruyé kí menjí bilámá ledre togú mbú bisiníyí ledre, mocú éyì 'bi Lomo nì 'bi ené yì ené tí fú do biné. ¹² Ndaa 'bi ené gí zí bilámá miméngí ledre kpá wá, Lomo ili yì ené kú ne kídí, "Owù'dá'dá ní idí 'yì ìnyì kasa zí owù'dá'ba." ¹³ Káa zí bi nì miékéne simi miéké kúrú Lomo ní kídí, "Bú Yakóbo ofu domá go, 'bú Èsawu ndaa 'bi ené domá wá."

¹⁴ Káa zí bi kenée ní, azé úku a kídí Lomo nì bisiníyí 'yì? fì, ndaa bisiníyí 'yì wá. ¹⁵ Lomo uku kóo ledre zí Mùsa kídí, "Yì bi mágélé wo go ní, mááyí menjí ledre zía dṣù kací mimbé'demá."

¹⁶ Lomo ndìsjì menjí ledre ené kací mimbé'dené ndaa 'bi ené kací miméngí ledre 'bi 'yìma'dí e wá. ¹⁷ Nì miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, Lomo uku kóo ledre zí mongú ngére 'bi Ìzibiti kídí "Máoto yì káa do ngére gí ro zí 'yì e ówo roko'bumá gí ro zìye ndìsjìyè mbófo nda dṣù máa do sogo kángá." ¹⁸ Lomo ndìsjì menjí bilámá ledre dṣù zí 'yì bi ili go menjí bilámá ledre zía ní. 'Yì máa wo bi ili go zí doa óruné miòrù ní, nì oto wo zí doa óruné.

¹⁹ Ngíti géyì 'yì e niyí úku ledre kídí, "Sara Lomo nì nda 'dècì ngbangazé lará a káa be 'dí? Ndaa 'bi ené bi ndìsjì oto ngíti géyì 'yì e ne zí doyé óruné miòrù ní wá?" ²⁰ 'Yì bi nì útúásá ìtrì ledre do Lomo ní 'be náambi? "Éyì bi Lomo yeme ne ní, utúásá go úku ledre kí Lomo kídí, 'Yéme máa káa gí ro 'díya?" ²¹ 'Yì ó'bó pheré nì kí roko'bu do ko'bó bi ogo gí ro ó'bó a ní. Nì ó'bó a kací ili ledre ené togú kí bilámá tífí roné rìrìrì togú mbú fufuroto.

²² Abú utúásá kóo go miútúásá kací komo Lomo gí ro 'dó'do 'yì ga bi uwúní ledre ené wá, utúásání go miútúásá gí ro do 'dó'do yée, gí ro zìye ówo roko'bumé yá, zía 'dó'dóne kí útúsiminé ngbángbáne. Lomo ní kí ma'diú zine gí ro menjí éyì e kenée. ²³ Lomo menjí ledre née kenée gí

ro do 'dódo mongú oto 'bú 'yì e kí miḍrì mimbé'dené bi née oto ro 'yì ga bi née yemeoto gí royé ní. ²⁴ 'Yì ga bi Lomo ndolo yée ní, ndaa 'bi ené lá dṣù kúfúze Yúda e wá, ndolo kpá kúfú 'yì ga bi ngará ndaní Yúda e wá ní. ²⁵ Uku simi búkù 'bi Uziya kídí,

"Yì ga bi kóo ngará ndaní 'yì amá e wá ní, zíma ndìsjímá ndólo yée 'yì amá e, yée ga bi kóo 'búye ndaa domá wá ní, zí 'búye ídine domá."

²⁶ Zí Uziya úku ándá a kídí, "Kpá tí do bi bi ndìsjíní kóo úku a kídí ndásé 'yì e amá e wá ní,

niyí ndolo sée owù ga bi 'bi Lomo bi nì trìdrì ní."

²⁷ Nébi Isáya uku kóo ledre o'bu'bu zí Isiréle kídí Lomo uku kídí, "Abú Isiréle etriní káa zí sayi bi kó'dú mongú ngburu ní yá, 'yì ga bi niyí ómo ní niyí ídì lá ca.

²⁸ Tí káa zí bi kóo Ngére Lomo uku kídí née nì 'dècì ngbanga 'yì e do sogo kángá mbá ní, nì tí 'dècì ngbangayé kángaya kenée."

²⁹ Isáya uku kpá ngíti ledre kídí, "Ídì Ngére Lomo bi roko'bu a ofu go ní ndaa kóo otoómo ngíti géyì 'yì e káa do kúfú wá, káa bi ukúzé go káa zí kúfú 'yì ga bi kóo simi gara bi Sodóma kí Gomóra bi Lomo ufuonzó yée ní."

Misi'di ómo nì dṣù kì'è'do

³⁰ 'Yì ga bi kóo ngará iliní ledre 'bi Lomo wá ní, simi bi oyólo'bóní mimbé'deyé zìye nguṅgu ledre 'bi Lomo ní, zìye útúásaye kací komo Lomo káa do mbígí 'yì ené e.

³¹ Isiréle e iliní 'bi eyé, yée idiní éme komo Lomo ba gí zía bi yée ndìsjíní menjí ledre e mbá kací lorù 'bi ondu eyé ní.

Ábuwá lorù 'bi ondu yomo ené 'yì wá.

³² Utúásání kací komo Lomo wá gí zía iliní eyé nguṅgu ledre 'bi Yésu zìye ndìsjìyè menjí ledre e káa zí bi Lomo ili ní wá.

³³ Ledre née utúásá go kpìnjì kí ledre bi kóo ngíti nébi uku kídí nì miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí,

"Lúrúsé aka mááyí go oto tutú bi 'yì e niyí ndìsjì 'díkì roa ní simi gara amá bi Záyono ní.

Kpá tutú bi 'yì e niyí ndìsjì léseútú doa ní nguṅguní ledre 'bi 'yì née wá, utúásání ndíki misi'di zìye ógyé zine wá.

'Yì ga bi niyí nguṅgu ledre a ní, komonyí utúásá ídì ro doyé e wá."

10

Páwulo ini ini zí Lomo gí ro Yúda e

¹ Owú 'bi Babá e, mándíṣí ini ini zí Lomo gí ro Yúda e cù kí simimá, idiní ómo. ² Máówo bú iliní tí go kíngaya gí ro méngí ledre ga bi Lomo ili yée ní, tí lá owoyemení aka eyé éyí bi Lomo ili zíye méngí a ní wá. ³ Gí zía bi owoyemení misi'di bi Lomo ní óto 'yí doa káa do mbígí 'yí ené wá ní, zíye ndíṣíyé lódú 'bi eyé misi'di eyé bi iliní wo ní. Née sí ledre bi iliní lódú misi'di 'bi Lomo ní wá ní. ⁴ Simi bí Kírésíto ogu ní née go odú lorú bi Músa eké ní, gí do bi zí 'yí e ídiye mbígí 'yí ga bi 'bi Lomo ní togú ngunúní ledre Kírésíto go ní.

⁵ Músa uku kídí, "Yí bi ili zíne útuásáne kací komo Lomo káa do mbígí 'yí ené gí zía bi née ndíṣí lódú kací lorú ní yá, idi ndíṣí méngí ledre ga bi lorú ili yée ní kí mímbe'dené mbá." ⁶ 'Yí bi ngúnú ledre Yésu go ní, ní go mbígí 'yí bi 'bi Lomo, úku ené ledre bi kídí, "Ambi ní ndéré komo ere ne gí ro 'dí'biógu Kírésíto girí bi do sogo Kángá ona ní ne?" ⁷ Uku ené kpá ledre bi kídí, "Yí bi ní ndéré do bi bi 'bi trídri 'yí ga bi uyuní go ní ne, gí ro 'dí'biógu Kírésíto girí ní?" ⁸ 'Yí bi ngúnú ledre Yésu go, gí zí kéyí née ní go mbígí 'yí 'bi Lomo ní, ní úku ledre kídí, "Kúrú Lomo ní go gbóo kíyí, ní kpá go tarayí kí do mímbe'deyí." Kúrú Lomo née ní sanda 'bi ngúnú ledre Kírésíto bi ndíṣízé úku a ba. ⁹ Togú ngúnú go do mímbe'deyí kídí, Lomo uru kóo Yésu go gí simi umbu, zíyí úku a fúo yá, "Yésu ní Ngére amá," Lomo ní 'bí trídri bi za fí ní zíyí. ¹⁰ Gí zía bi ngúnú go do mímbe'deyí útuásá go komo Lomo káa do 'yí ené ní, zíyí kpá úku a go fúo kí tarayí ní, Lomo ní 'bí trídri zíze. ¹¹ Ní miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, "Yí bi ngúnú ledre a go ní, komokenyí utuásá idí ro doa wá." ¹² Ndaá 'bi ené kí ledre wá togú ayí gí simi kúfú Yúda e togú gí simi kúfú 'yí ngárá ndaní wá ní yá, Ngére esé ní za mbá dujé k'edó Yésu. 'Yí ga bi niyí ini ini zía idi yómo yée ní, ní tí yómo yée ma'díi. ¹³ Ní kenée ma'díi, "Yí bi ní ini ini zí Ngére Lomo ní, Lomo ní tí yómo wo."

¹⁴ 'Yí e niyí ndú'yú Yésu yaá idi sáká yée lárá a káa be 'di togú ngunúní ledre a wá ní? Niyí ngúnú ledre a káa be 'di togú uwúní ledre a wá ní? Niyí úwú ledre a lárá a káa be 'di togú 'yí úku ledre a nda zíye wá ní? ¹⁵ Niyí 'dódo ledre 'bi Lomo káa be 'di idi kóo ndaní kása yée wá ní? Gí zía bi ní miékéne simi miéké kúrú Lomo

kídí, "'Yí ga bi ndíṣíní úku bilámá ledre 'bi Lomo zí 'yí e ní, ledre eyé ma'dáa ñnyíofu go, 'yí e ndíṣíní úwú a mbá kí 'búne."

¹⁶ Ndaá 'bi ené kóo bi ya Yúda e ñnyíni kóo mbá ngúnú bilámá ledre 'bi Lomo ní wá. Nébí Isáya eké kóo kídí, "Ngére Lomo, ukuzé tí ledre eyí go zí 'yí e, ambí ngúnú kóo ne?" ¹⁷ Niyí aka úku bilámá ledre gí ro Kírésíto zí 'yí e úwú a kí, niyí nda fú ngúnú a. ¹⁸ Bi née ní ní Yúda e uwúní aka bilámá ledre bi 'bi Kírésíto ní fú lá wá? Uwúní go gí zía miéké kúrú Lomo uku kídí, "Ledre 'bi Lomo aṅga go zaá do sogo kángá mbá."

¹⁹ Bilámá ledre bi gí ro Kírésíto née Isiréle e owoyemení kóo goó? Í, owoyemení go gí zía Músa eké kóo go kídí, Lomo uku yaá,

"Mááyí óto 'yí ga bi ngárá ndaní Yúda e wá, bi ndíṣíní lúrú yée kídí owoní ledre amá wá ní, zíye ídiye mbígí 'yí amá e.

Mááyí óto sée Yúda e zí mímbe'desé ndíṣí éṣíne royé miésí."

²⁰ Lomo ukui'bí kóo ledre zí nébí Isáya uku tátá a o'bu'bu kídí,

"Yí ga bi kóo owoní máa wá ní, owoyemení nda máa go.

Má'dódo ledre bi gí do bimá ní go zí 'yí ga bi kóo ngárá owoyemení máa wá ní."

²¹ Zí Lomo úku ledre kídí,

"Máoto 'bú Isiréle e go kíngaya. Mándíṣí yáya sílma gí royé kí kadra kí ndulú mbá gí ro zíye óguyé zíma, doyé orú yí ené fú lá miórú iliní eyé ledre amá née mbá wá."

11

Lomo oyó ené sogoné zí Yúda e wá

¹ Owú 'bi Babá e, bi née ní ní Lomo oyó sogoné go zí Isiréle e? Í, mááyí ngúrúyé. Mááyí bulúnú Abarayáma gí tara mbotú bi 'bi Benzemúna ní. ² Máuku zíse, zée Isiréle e azé yí ezé 'yí ga bi kóo Lomo gelé útú kóo zé 'desí zíne káa do mbígí 'yí ené e ní. Ní miékéne simi miéké kúrú Lomo, nébí Ilíya uku sinyi kóo ledre gí do bi zée Isiréle e zí Lomo kídí, ³ "Áko Ngére Lomo, Yúda ga gére née emení ngú, 'dí'biní kóo ngiti géyí nébí ga bi kóo 'dá'dá ní úfu yée 'dá'ba, zíma ngásá ómomá gí zíye dujé máa. Zíye ñnyíyé ólúye simi 'díçí bi 'bi mbófo yíi ní zíye óngbo lóko mbayi ga bi o'bóni yée gí simi tutú gí ro ndíṣí 'dáná éyí e zíyí doyé ní mbá 'dá'ba." ⁴ Zí Lomo úkulúgu ledre zí Ilíya kídí, "Ndá

10:5 10:5 Léví 18:5

10:6 10:6 Gbre lorú 30:13

10:7 10:7 Gbre lorú 30:13

10:8 10:8 Gbre lorú 30:14

10:11 10:11 Isáya 28:16

10:13 10:13 Yowéle 2:32

10:15 10:15 Isáya 52:7

10:16 10:16 Isáya 53:1

10:18

10:18 Ke'bi 'bi Dawídi e 19:4

10:19 10:19 Gbre lorú 32:21

10:20 10:20 Isáya 65:1

10:21 10:21 Isáya 65:2

11:3 11:3 1 Mingburoko ngére e 19:10,14

sómú ledre wá. Tù'dù 'yì amá e niyí bo éyí 'bì álfu ìnyí doa gbere (7,000) mábándá óto yéé go zíma, nées 'yì ga bì iliní eyé ledre 'bì bicayi lomo bì ndìşiní ndólo a Bála ní wá." ⁵ Ngítize ngíti géyí niyí bo Lomo bandá oto yéé go gí zì bilámá mimbé'de a bì royé ní gí zía ngunguní ledre ngéere Yésu go. ⁶ Bilámá ledre bì Lomo mengí nées ndaa 'bì ené gí zì bilámá míméngí ledre 'bì 'yima'dí e wá, yì ené gí zì bilámá mimbé'dea bì royé ní.

⁷ Ngíti géyí Isiréle ga bì Lomo gelé yéé ní ndikiní bilámá ledre bì gí zì Lomo ní òdù ye. Yéé ga bì doyé oru miòru ní ndikiní eyé bilámá ledre máa nées wá. ⁸ Nì miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí,

"Gí zía bì doyé oru miòru ní, zì Lomo ótoómo yéé. Gí zì kéyí nées, abú komoyé nì ba tí ro ledre ga bì Lomo nì ndìşí méngí yéé ní yá, í'ì utúasání eyé lúrú yéme a wá gí zía niyí yì eyé go káa zì 'yì ga bì komoyé ndaa ní.

Abú niyí ba tí ndìşí kí úwú ledre 'bì Lomo bì 'yì ené e niyí ndìşí úku a zíye ní yá, utúasání úwú yéme a wá gí zía niyí yì eyé go káa zì mímíli ngbutú e ní."

⁹ Ngéere Dawidi uku kóo ledre kídí,

"Áko Lomo, 'yì ga gére nées rokinyi 'bì sága ba 'dùtù komoyé go, gí zì kéyí nées utúasání eyé lúrúndíki ledre eyí wá, niyí go mlákayé simi ká'dá eyí nzíiyé gí ro zíyí 'dó'do yéé.

¹⁰ Gí zía bì iliní ledre eyí wá ní, ídì 'dùtù komo sómú ledre eyé, gí ro zì odù ledre eyé ídine òdù méngí bisiní ledre."

Lomo nì 'bì trìdrì zì kúfú ngíti géyí 'yì e

¹¹ Ma'dii Lomo oyó sogoné go zì Yúda e za fí utúasá 'dí'bilúgu yéé zíne wá? 'fì, ndaa kenée wá. Lomo 'bì trìdrì zì kúfú ngíti géyí 'yì e, zì ledre nées sínýine ro Yúda e zíye ngungu ledre Yésu. ¹² Togú Lomo 'bì trìdrì zì kúfú ngíti géyí 'yì e gí zía bì Yúda asiní miási ní, simi bì Yúda maage niyí ngungu ledre 'bì Lomo ní, niyí ídì kí mongú rokinyi kíngaya gí zì Lomo.

¹³ Máúku ledre ba rí zise, sée ga bì ndásé gí simi Yúda e wá ní. Moko bì Lomo 'bì zíma gí ro méngí a dongarase ní, mááyí méngí a kí roko'bumá mbá. ¹⁴ Máíli kpá zì ngíti géyí 'yì amá e Yúda e ngungu ledre 'bì Lomo káa zise ní gí ro zíye ómoyé. ¹⁵ Simi bì Yúda e oyóní sogoyé zì Lomo ní, zì Lomo yì ené 'bì trìdrì zì kúfú ngíti géyí 'yì e. Simi bì Yúda ga gére nées niyí óyóló'bó mimbé'deyé zíye ngungu ledre

Kírésito ní, nì ídì bilámá ledre káa zì éyí bì Lomo uru yéé gí simi umbu ní. ¹⁶ Káa zì bì bulúnduzé nì mbígí 'yì 'bì Lomo ní, zéé owú ga bì gí simi a ní, azé go kpá mbígí 'yì ga bì 'bì Lomo ní. Cé káa zì togú ciyí kágá nì simi kángá bilámáne yá, mirásága niyí ídì kpá mbá bilámáye.

¹⁷ Ngíti géyí Yúda e, owú ga bì gí simi bulúnduzé Abarayáma ní Lomo asi gí royé go. Sée ga bì ndásé Yúda e wá ní, ásé zì Lomo go kí ledresé owóowó. ¹⁸ Káa zì bì ásé go zì Lomo kí ledresé owóowó ní, ndásé ndìşí mbófo rosé wá. Gí zía 'bìsésé esé úndru zì Lomo se wá, Lomo 'bì yì ené úndruné zise. ¹⁹ Ngíti géyí yá, sómúsé ledre go kídí, Lomo oyó sogoné zì Yúda e gí ro zì ledresé ídine zía owóowó. ²⁰ Nì kpá tí kenée, Lomo oyó sogoné zíye gí zía bì ngunguní ledre ené wá ní. Sée, ásé zía kí ledresé owóowó gí zía ngungusé ledre ené go. Káa zì bì goó kenée ní, ndásé ndìşí 'lì kí óto ledresé owóowó wá. Ídísé óto komosé gí ro éyí bì Lomo nì karanée méngí a zise ní. ²¹ Togú ótoómosé ledre ené, nì óyó sogoné zise kpá káa zì bì oyó sogoné zì Yúda e gí zía bì ngunguní ledre ené wá ní.

²² Ídísé ówo a kídí 'yì bì ngungu ledre 'bì Lomo go ní, Lomo nì ídì kíe kí rokinyi. Wo bì ngungu ledre 'bì Lomo wá ní, Lomo nì 'dí'bióyó wo 'dá'ba gí dongará 'yì ené e. ²³ Togú Yúda ga gére nées nda'baoguní go ngungu ledre 'bì Lomo yá, Lomo nì 'dí'bilúgu yéé zíne. Nì kí roko'bu 'bì méngí ledre e káa zì ga gére nées zíne. ²⁴ Sée ga bì ngará ndásé Yúda e mbígí 'yì ga bì 'bì Lomo ní wá ní, nda gí zía bì ngungusé ledre 'bì Lomo go zía 'dí'bióto sée go káa do mbígí 'yì enée ní, wo Lomo nì 'dí'bilúgu Yúda e kí ledreyé zíne owóowó.

Lomo oyó ené sogoné zì Yúda e fí wá

²⁵ Sée ga bì ndásé Isiréle e wá ní, máíli ídísé ówo mongú ledre bì Lomo méngí ba bilámáne, káa bì ásé ndìşí mbófo rosé ke. Ngíti géyí Isiréle e esí'dùtuní mbíliye kí úwú ledre 'bì Lomo go. Niyí méngí ledre nées kenée 'buó togú sée ga bì ndásé Yúda e wá ní 'nyísé go mbá ngungu ledre Kírésito. ²⁶ Nda gí 'dá'ba zì Lomo yómo Isiréle ga gére nées kpá za mbá. Lomo uku kóo go simi miéké kúrúne kídí,

"'Yì yómo 'yì e bì mááyí kásaogú wo ní, nì ógú gí do landa bì Záyono simi gara bì Yerusaléna ní, 'dí'bióyó bulúndu Yakóbo e gí sì s'ílì Satána 'dá'ba.

²⁷ Ledre kóo máyéme dongaráze kí Yúda e kídí mááyí lùlúyó lúyú ledre eyé ní nì do biné."

²⁸ Gí zía bì kóo Yúda e asiní kí ngúngu bilámá ledre bì gí ro Kírésjito Yésu ní, zíye ídíye go ezeokó Lomo. Gí zí kényí nées ní, zí Lomo nda yí ené méngí bilámá ledre zise ga bì 'yí lóngó e ní. Abú kenée ndotó, Yúda e niyí kpá fú kí ledreyé owóowó gí zía bulúnduyé Abarayáma ngúngu ofuní kóo ledre 'bì Lomo go. ²⁹ Togú Lomo yeme ledre go zí 'yí yá, oyólo'bó enée wá, ledre ògí ené kpá wo gí roa wá. ³⁰ Sée ga bì ndásé Yúda e wá ní, ásisé kóo gí ro ledre 'bì Lomo kpá káa zí Yúda e ní. Simì bì Yúda e asiní 'bì eyé ní, zí Lomo nda méngí bilámá ledre nées zise. ³¹ Gí zía bì ngúngusé ledre 'bì Lomo zía méngí bilámá ledre zise ní, togú Yúda ga gére nées oyólo'bóní mimbé'deyé zíye ngúngu ledre 'bì Lomo yá, Lomo ní ìdrí mimbé'dené zía méngí bilámá ledre zíye kpá kenée. ³² 'Yíma'dí e za mbá niyí 'yí lúyú ledre e gí zía asiní kóo gí ro Lomo go mbá miási. Zíye ídíye go mbá miódoye simi ká'dá 'bì Lomo. Méngí kenée gí ro zine ótoómo ledre zí 'yíma'dí e za mbá.

³³ Ambí ni útúásá kí mongú ówo ledre 'bì Lomo kpá kí mokokenzì bì Ngére Lomo ní kée ní ne?

Sara ambí ni útúásá ówo miméngí ledre ga bì 'bì Lomo ní ne zía ndísiné úkuógu a kídí Lomo ndísi méngí kényí káa ní ní ne?

³⁴ "Ambí útúásá bì ówoyème sómú ledre 'bì Ngére Lomo ní ne,

bì zía ndísiné 'bì loru zía ní?"

³⁵ "Yí ni bo Lomo 'dì'bì éyí gí zía bì ìlì zí Lomo 'bì lúgu a zine?"

³⁶ Lomo ní ne mǐngí éyí e za mbá gí zía ootogu éyí e za mbá ne.

Gí zí kényí nées, ìrì Lomo idí idí mimbófoné za fí. Idí kenée.

12

Yésu ni mbígí éyí 'dáná

¹ Owú Babá e, miméngí ledre 'bì Lomo ní bilámáne gí ro 'yíma'dí e za mbá. Gí zí kényí nées ní, idísé 'bì rosé zí Lomo káa do éyí 'dáná bì ní trídri ní. ² Míméngí ledre esé nda idí káa zí 'bì 'yí ga bì owoní aka ledre 'bì Ngére Yésu wá ní wá. Lomo idí óyóló'bó mimbé'desé gí ro zí sómú ledre esé kí míméngí ledre esé ídine kpi mǎkandané. Toso míméngí ledre ga bì ndísi óto Lomo zía ídine kí rokinyí ní ásé ówo a zise ndísisé méngí dujú wo ní idí kí rokinyí kise.

³ Káa zí bì Lomo ma'dáa gelé máa ne káa do 'yímikása ené ní, máésí sǐlǐma go komosé o'buó'bu ndásé lúru rosé kídí rómósé go do 'yí e mbá ní wá. Míméngí ledre esé idí idí bilámáne miútúásáne

kpíní kí ledre 'bì Lomo bì do mimbé'desé ní. ⁴ Kuru'buzé bì kíé'do ní ni mǐfí báyiné tú'dú, zíye ídíye kí moko eyé e mbá mǐngúngúcuá. ⁵ Ledre nées ní gí rozé kpá kenée, abú azé tú'dú yá tokozé rozé mbá ro Kírésjito bí kíé'do ní, azé ndísi idí ndro kí lafúze. ⁶ Lomo 'bì moko e zise go mbá kpí kpí kpí. Yí bì Lomo 'bì zíyí moko 'bì úku 'dódo ledre bì nées Lomo ìlì méngí a ní yá, idí úku a kí roko'bu 'bì ngúngu ledre bì Lomo 'bì zíyí ní. ⁷ Togú 'bì eyí moko bì Lomo 'bì zíyí ní ni 'bì ndísi sáká 'yí e yá, idí méngí a kí 'búne. Yí bì áyí 'yí 'dódo ledre zí 'yí e ní, idí 'dódo a do bilámá misi'diné. ⁸ Yí bì áyí 'bì eyí 'yí ìdrí mimbé'de 'yí e simi bì bì siníyí royé misiníyí ní yá, idí méngí a kí 'búne. Yí bì késí ni bo zíyí ní, idí sáká 'yí ga bì ìlíní sáká éyí ní kíe. Togú Lomo 'bì zíyí moko 'bì idí káa do manda yá, idí tóro zíye 'dá'dá kí bilámá mimbé'deyí kíé'do. Togú áyí 'bì eyí 'yí méngí bilámá ledre zí 'yí e yá, idí ndísi méngí a kí rokinyí.

Óto 'bú lafúze idí ógu gí yana mimbé'desé

⁹ Togú gí ro óto 'bú lafú 'yí e yá, 'búye idí idí zaá gí yana mimbé'deyí. Idí sógó bisiníyí míméngí ledre zíyí lánáyí dujú ro méngí bilámá ledre. ¹⁰ Idí lúru 'yí e zíyí mbá káa do lúnduyí e kí lémíyí e zíyí óto 'búye doyí kǐngaya. Zí ledreyé ídine zíyí owóowó rómo do ledreyí bì zíyí kí royí ní. ¹¹ Ngídri moko nda méngí yí wá, idí méngí moko 'bì Ngére Lomo kí 'búne kací kúru 'Dówú Lomo. ¹² Ledre ga bì za mbá Lomo yeme yée ní, idíní méngí royé zíyí ní togú niyí go ndísi méngí royé yá, idí idí kí rokinyí. Togú 'do'dó ogú ne zíyí yá, idí útusimíyí, zí mongú ledre eyí ídine ìni zí Lomo. ¹³ Togú ngítí géyí lafúze 'yí 'bì Kírésjito oguní zise ro sáká éyí yá, idísé sáká yée. Mbotú 'be 'bì esé idí idí zí ngu e fúó.

¹⁴ Togú 'yí e méngí bisiníyí ledre zise gí zía bì ásé 'yí ga bì 'bì Kírésjito ní yá, ndásé méngí lúgu bisiníyí ledre zíye wá. Idísé ìni ìni zí Lomo gí royé, Lomo ndaa méngí bisiníyí ledre zíye wá. ¹⁵ 'Yí ga bì niyí simi rokinyí ní, idísé ndéré zíye gí ro zise idísé kéye simi rokinyí ma'dáa. Yée ga bì niyí simi ìni ní, idísé ndéré zíye simi ìni. ¹⁶ Mǐndísi esé kí 'yíma'dí e za mbá idí idí bilámáne. Ndásé óto rosé zí 'yí e káa zí éyí bì rómósé go do 'yí e mbá ní wá.

¹⁷ Ndásé méngí lúgu bisiníyí ledre 'bì 'yí ga bì méngí bisiníyí ledre zise ní wá. Idísé méngí zí 'yí e mbá bilámá ledre gí ro zíye óto úndrusé. ¹⁸ Idísé méngí za mbá ledre ga bì útúasání miútúásá ní gí

ro zí mindísisé kí 'yì e ídine simi bikídrí.
 19 Owú 'bì Babá e, mááyì kpá úku ándá a zise, ndásé méngí lúgu bisinyí ledre zí 'yì ga bì mēngíní bisinyí ledre zise ní wá, ídísé ótoómo a zí simikesí 'bì 'bì Ngére Lomo ní gí zía ní miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, "Mááyì òwú máa wo bì ní miútúásáne gí ro méngí lúgu bisinyí ledre zí 'yì ní."
 20 Gí zía ní miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí,

"Togú ezeokóyì ní 'bú yá, ídí í'bí éyí miánu zía.

Togú ní kodró, ídí í'bí iní zía éwé a.

Bilámá ledre bì méngí zía nēe ní í'bí zía komokenyí gí zía mēngí kóo bisinyí ledre go zíyì." 21 Ndásé ótoómo bisinyí ledre zí roko'bu a rómóné dosé wá. Roko'bu 'bì bilámá mímēngí ledre esé ídí rómo ne.

13

Ídísé óto úndru manda esé e

1 Ídísé óto úndru manda esé e gí zía Lomo gelé yée ne. 'Yì bì Lomo gelé ené wo ne wá ní, utúásá ídí káa do manda wá. Manda e za mbá ndíshíní méngí moko kí roko'bu bì gí zí Lomo ní. 2 Togú 'yì asi go kí óto úndru lorù bì gí tara manda ní, asi nēe go cù gí ro ledre bì Lomo ukui'bíne ní. 'Yì bì méngí kēyí go kenée ní, Lomo ní 'dēcì ngbanga roa. 3 Manda e ndíshíní lengbe 'dó'do 'yì ga bì ndíshíní méngí bisinyí ledre ní mi'dó'do. Togú ilísé gí ro zise ndíshísé bilámáne simi bikídrí gí zí manda esé e yá, ídísé úwú lorù gí tarayé. 4 Lomo gelé manda e ne gí ro zíye sáká sée. Gí ro zise ndíshísé kēye bilámáne ngírì méngí sée wá. Ídísé ndíshí méngí òwú bilámá ledre e gí zí ngírìyè kí méngí sée ke. Manda ga gère ní, moko eyé ní ndíshí 'dó'do 'yì ga bì ndíshíní méngí bisinyí ledre e ní. 5 Ní bilámáne zise óto úndru manda esé e, ndaá lá gí zía bì ndíshíní 'dó'do 'yì méngí bisinyí ledre e ní wá, kpá gí ro zise ídísé kí bilámá ówo ledre simi dosé.

6 Éyí ga bì manda ilíní gí zise ní, togú ya ídísé í'bí usórù yá, ídísé í'bí a gí ro zíye útúásáye mēngí moko bì Lomo gelé yée gí roa nēe do bilámá misi'díné. 7 'Yì ga bì niyí manda e ní, éyí ga bì ilíní gí zise ní, ídísé í'bí a zíye. Togú ya ídísé usórù yá, ídísé í'bí a. Togú ngítì moko eyé ní bo ilíní kēsí gí zise gí roa yá, ídísé í'bí a. Togú ilíní ídísé lúrú yée zise kí ledreyé owóowó zise ndíshísé óto úndruyè yá, ídísé méngí a.

Óto 'bú lafú'yì e ní bilámá ledre

12:19 12:19 Gbre lorù 32:35
 5:21 13:9 13:9 Léví 19:18

12:20 12:20 Muruwayi 25:21-22

13:9 13:9 Ólúògu 20:13-15,17, Gbre lorù 5:17-19,

8 Togú sáká éyí go gí zí 'yì yá, ídí í'bilúgu a zía kpá 'diya. Ídí ndíshí óto 'bú lafúyì e kángaya. 'Yì bì ndíshí óto 'bú lafúne ní, ndíshí go méngí ledre ga bì Lomo ili yée ní gí zía ní miékéne simi lorù kenée. 9 Ndaá lá òwú wo nēe wá, tì'dù ngítì gēyí ledre e niyí kpá bo simi lorù máa nēe káa zí, "Ndá méngí 'berì wá. Ndá úfu 'yì wá. Ndá úgu ugu wá. Ndá óto 'bú éyí 'bì 'yì wá." Ledre ga gère nēe niyí go za mbá simi lorù bì uku kídí, "Ídí óto 'bú lafúyì káa zí bì óto 'búyì kí royí ní." 10 'Yì bì kí 'bú 'yì e doné ní, ndaá 'bì ené 'yì méngí bisinyí ledre zí 'yì e wá. Gí zí kēyí nēe ní, óto 'bú lafú'yì e kotrù go za tì'dù lorù ga gère nēe mbá siminé.

11 Ndásé ndíshí lígì rosé káa zí bì kóo ngúngusé aka ledre 'bì Lomo lá mikándané ní wá. Líkpísé komosé mu sɔndí kadra bì zí Ngére Yésu ndá'baóguné yómo zée simi a ní nì go gbóo. 12 Ndíshízé aka kóo ndíshí káa zí 'yì ga bì niyí simi mitùlurù ní, bì ba ní, bimióngó ní go ógu. Gí zí kēyí nēe, ndazé lolù fú lá ndíshí káa zí 'yì ga bì niyí simi mitùlurù ní wá. Mímēngí ledre ezé ídí ídí 'bì 'yì ga bì nguṅguní ledre 'bì Kírēsìto Yésu Ngére go ní. 13 Mímēngí ledre ezé e za mbá idíní ídí bilámáye ledre 'bì 'yì bimióngó e. Ndásé ndéré simi ayímbi bì kí bisinyí mímēngí ledre siminé ní, zise ndíshísé éwé le'yì kí kóyó kíe, kí sò'do rosé kí 'yì ga bì ófúsé rosé kēye wá, zise ndíshísé méngí okó kí óto mímbe'desé bisinyíne gí ro éyí 'bì lafúse e wá. 14 Kací kadra za mbá, ídísé 'dì'bi sílìse ngbúo ro Kírēsìto Yésu Ngére ezé, ídí 'dì'bióyó 'bú bisinyí ledre 'bì sága ba gí dosé 'dá'ba.

14

Ídísé 'dì'bi lafúse simi sùmu

1 'Yì ga bì cìyí ledre 'bì Kírēsìto ndaá aka simiyé rìngì wá ní, ndásé ndíshí ití kangú kēye gí ro mímēngí ledre eyé e wá. 2 'Yì ga bì cìyí ledre 'bì Kírēsìto ní go ngírì simiyé ní, anuní yì eyé éyí e mbá miánu. Yée ga bì cìyí ledre 'bì Kírēsìto ní aka simiyé lá cùku'dée ní, ukuní 'bì eyé kídí yée niyí ánu lá òwú mbílí ọkú. 3 'Yì ga bì anuní 'bì eyé éyí e mbá miánu ní ndaní lúrú cáyí yée ga bì gelení 'bì eyé éyí e migélé ní wá. Gí zía utúásání go kpá miútúásá kací kómo Lomo. 4 'Yì ga gère nēe ndaní eyé 'yì kasa esé e wá, niyí yì eyé 'yì ga bì 'bì Kírēsìto ní. Togú ledre eyé ndaá mbí wá, Ngére eyé ní 'dózo yéme yée ne.

5 Ngítì gēyí 'yì e gí dongarásé somúní 'bì eyé kídí odu sílì bì kí ledrené owóowó ní nì òwú kíe'do sílì gí do kací Sílì 'bì

'Dówúro. Ngítí géyí ya sǐlǐ e niyí kí ledreyé mbá owóowó. Ídísé óto a simi dosé kídí sǐlǐ e mbá niyí yí eyé kí ledreyé owóowó zí Lomo. ⁶ 'Yí bi ya kí kídí sǐlǐ gí do kací Sǐlǐ 'bi 'Dówúro ni òwú ne kí ledrené owóowó ní, mengi go kpá bilámáne zí Ngére Yésu. Wo bi ya née gelé éyí ánuwa wa ní, mengi go kpá bilámáne zí Ngére Yésu. Wo bi ya née ní gelé éyí mígelé ánu a gí ro zí Lomo idíne kí rokinyi ní, mengi go kpá bilámáne zí Ngére Yésu. ⁷ Ndazé ezé lá kí ro dozé gí ro ndísi méngí òwú ledre ga bi ilizé yéé gí ro zize idize kí rokinyi ní wá, ledre ga bi gí do bizé ní niyí za mbá do sǐlǐ Lomo. ⁸ Togú azé trǐdrǐ, azé 'yí 'bi Ngére Yésu. Abú uyuzé kpá mbú miúyu yá, azé fú 'yí ené e. Trǐdrǐ kí umbu, éyí ga bi gbre née ngúrúyé utúasá ené 'dí'bióyó zéé gí zí Ngére Yésu wá.

⁹ Née sǐ ledre bi Kírésito uyu zía úrúne gí zía ní, gí ro zía idíne Ngére 'bi 'yí ga bi niyí trǐdrǐ kpá kí yéé ga bi uyuní go ní. ¹⁰ Gí zí kéyí née ní, ndásé lúru'dófú bi gí do 'yí ga bi 'bi Kírésito ní zise ndísísé 'dəcí ngbangayé wá. Lomo ni òwú ne 'yí bi ní 'dəcí ngbangazé ní. ¹¹ Ngére Lomo uku simi miéké kúrúne kídí, "Málóbú romá kí romá, 'yíma'dí e za mbá niyí ndísi ngúngú royé zíma

zíye ndísíyé mbófo òwú máa."

¹² Zéé miékéerǐa mbá, 'yí ní úku té 'bi ené ledre bi gí do biné ní ne zí Lomo kí tarané.

¹³ Gí zí kéyí née ní, ídísé ótoómo kí 'dəcí ngbanga lafúse 'dá'ba. Ndásé ndísi 'dútu misi'di ledre 'bi Kírésito gí zí lafúse wá. ¹⁴ Ngére Yésu 'dodo yeme go bilámáne kídí Lomo otoogu eyí e za mbá bilámáne gí ro ánu yéé. Togú ngítí 'yí uku ledre kídí ngítí éyí ní bo ndáá bilámáne gí ro zíne ánu a wá, lúyú ledre ndáá née go éyí bi eme zía ngú ní. ¹⁵ Éyí bi ndísi ánu a ní togú bi ndísi sinyí ro ngítí géyí lafúyí e 'yí 'bi Kírésito gí zía misinyi yá, ndá gága a wá káa bi niyí ótoómo kí lódú kací Kírésito gí zía Kírésito ma'dáa uyu kóo kpá gí royé. ¹⁶ Bilámá éyí miánu eyí ndáá óto ngítí 'yí e zíye ndísi úku sinyi ledre gí do bi a wá. ¹⁷ 'Yí utúasá ené idíne mbígí 'yí 'bi Lomo gí zí éyí miánu wá, yí ené gí zí méngí ledre ga bi Lomo ilí yéé ní, kí bilámá ndísi, nda kí rokinyi bi 'Dówú Lomo ndísi í'biógu a ne ní. ¹⁸ Yí bi ndísi méngí moko 'bi Kírésito kí bilámá miméngí ledre ní, áyí óto Lomo zía idíne kí rokinyi. Zí 'yí e kpá ídiye kíyí kí rokinyi.

¹⁹ Zéé 'yí ga bi 'bi Kírésito ní, ídízé ídí éyí kíé'do gí ro zí lafúse ídiye kí roko'bu royé. ²⁰ Ndá sinyiónzó moko 'bi Lomo lá gí ro éyí miánu wá. Abú éyí miánu niyí

kpá tí za mbá bilámáye yá, togú lúru éyí bi ndísi ánu a ní ní óto ngítí 'yí zía ótoómo kí lódú kací Kírésito, zía kpá ótoómo kí méngí bilámá ledre yá, ndá gága a ánu a wá. ²¹ Ní bilámáne togú mbú ánu esí, togú éwé lé'yí, togú mbú ngítí géyí miméngí ledre ga bi niyí óto lafúyí e zíye ótoómo kí lódú kací Kírésito, zía kpá lúyú ledre yá, ídí ótoómo yéé 'dá'ba.

²² Miméngí ledre bi lúru ní ídí zí ngítí géyí 'yí 'bi Kírésito bisinyíne abú ní yí ené tí bilámáne yá, ídí nda ídí lá òwú do mimbé'deyí zí Lomo ówo a kpá òwú ne. Lomo ní í'bi úndru zíyí gí zía ówoyéme miméngí ledre eyí bú. ²³ Éyí bi ngará ówoyéme wá, sómú ledre eyí ní gí roa gbre gbre ní ndá ánu a wá, togú ánu yá ní ídí zíyí lúyú ledre gí zía née ndáá 'bi ené ledre bi ngúngu ní wá.

15

Ídízé óto lafúze e zíye ídiye kí rokinyi

¹ Zéé ga bi ciyí ledre 'bi Kírésito olú go do mimbé'dezé ní, ídízé sáká lafúze ga bi ciyí ledre ma'dáa ndáá aka do mimbé'deyé wá ní kí bilámá 'dódo ledre gí ro zize óto yéé zíye ídiye kí rokinyi. ² Togú 'dodozé ledre go zíye kenéé yá, ní óto yéé zíye ídiye kí rokinyi gí zía 'díyízé née go ledre 'bi Lomo zía ngbórúne simiyé. ³ Kírésito oto ené roné zíne idíne kí rokinyi wá. Ní miékéne simi miéké kúrú Lomo, Kírésito uku kídí, "Babá, 'yí ga bi ndísiní úkucáyí yíj ní niyí go kpá ndísi uku máa kenéé." ⁴ Eké omoní kóo ledre ga gére née kenéé zíye ídiye káa do 'dódo ledre zize gí ro zize ídize kí roko'bu rozé kí ndísi óto komozé òwú ro ledre bi 'bi Lomo ní.

⁵ Lomo bi ndísi í'bi roko'bu zize, zize ndísizé útusimízé ní, ídí sáká sée zí mindísísé kí lafúse 'yí ga bi 'bi Kírésito Yésu ní idíne bilámáne. ⁶ Gí ro zise ñnyísé mbá ndísi kófó irí Lomo bi 'Bú Ngére ezé Kírésito Yésu ní.

⁷ Ledre lafúse ídí ídí zise owóowó káa zí bi ledresé ní zí Kírésito owóowó ní gí ro zí 'yí e ndísiyé í'bi mbófo éyí zí Lomo. ⁸ Máuku zise, Kírésito ogu zía idíne káa do 'yí kasa zí Yúda e gí ro zíye ówo a kídí ledre kóo Lomo ukuomo zí bulúnduyé ní mengí roné go. Kírésito ogu tí go ma'díi. ⁹ Ní kenéé gí ro zí 'yí ga bi ndaní Yúda e wá ní kpá í'bi mbófo éyí zí Lomo gí zía mengí kpá bilámá ledre go zíye. Ní simi miéké kúrú Lomo kídí,

"Mááyí ndísi mbófo yíj dongará 'yí ga bi ndaní Yúda e wá ní.

Zíma ndísimá kófó iríyí simi ke'bi."

¹⁰ Ngítí a ní kpá miékéne kídí,

“Sée ga bi ndásé Yúda e wá ní, ídísé ìnyí kí Yúda e mbá ndìsì kófó ìrì Lomo.”

¹¹ Do kpá éké ngíti a kídí,

“Sée 'yì ga bi ngárá ndásé Yúda e wá ní, ídísé kófó ìrì Ngére Lomo.

Sée 'yìma'dí e do sogo kángá za mbá, ídísé kófó ìrì.”

¹² Nèbì Isáya uku kóo ledre kídí,

“Ngúru 'yì gí simì kífú ngére Dawídi ní karanée ógù

zía ídine ngére do 'yì ga bi ngárá ndanì Yúda e wá ní mbá.

Zíye ìnyíyè mbá ndìsì óto úndru 'yì máa née.”

¹³ Lomo bi ndìsì sáká 'yì e zíye ndìsìyè óto komoyé ro ledre ené ní, idí 'dúcu sée kí rokinyi gí ro zíse ndìsìsè bilámáse. Gí zía 'Dówù Lomo i'bí roko'bu go zíse ngúngu ledre ené kíe.

Páwulo dongarà 'yì ga bi ndanì Yúda e wá ní

¹⁴ Owù 'bi Babá e, máowo bú bilámáne kídí ásé 'yì ówo ledre e, ledre bi máéké ba útúásásé go 'dodo yée zí lafúse.

¹⁵ Máukulógú née lá ledre ma'dáa zise káa bi ní lígì sée ke. Née bilámá ledre bi Lomo méngì zía i'bí moko ené gí ro zíma ndìsímá méngì a ní. ¹⁶ Gelé máa káa do 'yì kasa zí Kírésìto Yésù gí ro zíma ndìsímá úku bilámá ledre ené zí 'yì ga bi ndanì Yúda e wá ní gí ro zíye ngúngu bilámá ledre máa née, gí do bi zí 'Dówù Lomo lúguráyì yée drá zíye útúásáye kací komo Lomo káa do mbígì 'yì ené e.

¹⁷ Mááyí kí mongù rokinyi gí ro roko'bu bi Kírésìto Yésù i'bí zíma, zíma ndìsímá méngì moko kíe zí Lomo ní. ¹⁸ Máútúásá 'dó'dó kí ndìsì úku gbékpì ledre e wá. Odù ledre bi mááyí ndìsì úku a ní dùdù ledre Kírésìto bi i'bí roko'bu zíma, ndìsímá úku bilámá ledre ené kíe zí 'yì ga bi ndanì Yúda e wá ní, gí ro zíye óto úndru Lomo. ¹⁹ Mbófo éyì gí ro 'Dówù Lomo kí roko'bu'ndé bi simímá ní. Zía sáká máa zíma méngì míngburoko ledre e kpá kí úku bilámá ledre 'bi Kírésìto zí tù'dù 'yì e kú gí simì gara bi Yerusaléma ní, ndéréógu kíe gí simì kángá bi ndoloní kídí lílirikúma ní. ²⁰ Kací kadra mbá, mongù sómù ledre amá ní kíngaya gí ro úku bilámá ledre 'bi Kírésìto zí 'yì ga bi ngárá uwúní aka wá ní, gí zí wo bi mááyí úku ándá a kpá fú zí 'yì ga bi ukuní go zíye ní. ²¹ Gí zía ní miékéne simì miéké kúrú Lomo kídí,

“'Yì ga bi ukuní ledrea zíye wá ní, niyí lúru wo kí komoyé,

yée ga bi uwúní ledre a kí mbíliye wá ní, niyí ówoyème ledre gí roa.”

²² Moko 'bi úku bilámá ledre 'bi Kírésìto zí ngíti éyì 'yì e uçumó kóo máa ne kí ógumá zise ìrì 'diya, gí zí keyí née zise sòngó máa kí tù'dù simibi e.

Páwulo yeme roné gí ro ndéréne simi Róma

²³ Bi ba ní moko bi do sílìma ní ukú go. Mááyí go nziyimá gí ro ógumá zise ìrì. ²⁴ Máa yème romá go gí ro ndéréma simi kángá bi Isipáyini ní, 'dá'dá zíma kí ndéréókpóma geré mindéréókpó, mááyí aka ógù zise ndìsìzè cùku'dée kése simi Róma ore kí, zise nda i'bí misì'di zíma ndéréókpóma. ²⁵ Ngíti géyì 'yì ga bi 'bi Kírésìto simi gara ga bi Mekedoníya kí Ákaya ní, yokoní kèsj sáká lafúye ga bi simi Yerusaléma ní kíe, mááyí aka ókpó kí kèsj née geré i'bí a zíye ìrì kí zíma nda ndá'baógumá zise ore. ²⁶ 'Yì ga gére née yokoní kèsj gí zía uwúní kídí lafúye 'yì ga bi 'bi Kírésìto simi Yerusaléma ní niyí mi'dó'dóye kíngaya. ²⁷ Gí zía bi 'yì ga bi ngárá ndanì Yúda e wá ndikiní bilámá ledre 'bi Kírésìto gí zí Yúda e ní, útúásá miútúásá zíye méngì éyì kenée zí Yúda e. ²⁸ Togù máí'bí sáká éyì eyé née go zí Yúda e simi Yerusaléma ìrì yá, mááyí geré ógù zise ìrì zíma nda ókpóma simi Isipáyini. ²⁹ Máowo bú miógumá zise ìrì ní kí mongù úndru bi gí zí Kírésìto ní.

³⁰ Owù 'bi Babá e, mándù'yú sée kí roko'bu bi gí zí Kírésìto Yésù Ngére ezé ní, kpá gí zía 'Dówù Lomo oto 'búma go dosé. Ídísé ìni ìni zí Lomo gí romá. ³¹ Ídísé ìni ìni zí Lomo gí zía ngíti géyì 'yì ga bi simi kángá 'bi Yúdáyá ní iliní eyé ledre 'bi Lomo wá, Lomo idí yómo máa gí zíye. Ídísé kpá ìni ìni zí Lomo gí ro zí moko bi mááyí ndéré méngì a simi Yerusaléma ìrì ní ndéréne bilámáne. ³² Lomo idí líkpí misì'di zíma ógumá kí rokinyi do mimbé'demá gí ro zíse sáká rozé kése kí 'búne. ³³ Mándìsì kpá ìni ìni kídí Lomo bi 'yì méngì bilámá ledre zí 'yì e idí ndìsì lúru bi kacise mbá. Ídí kenée.

16

Mandá gí zí Páwulo

¹ Owù 'bi Babá e, kára bi Fóyibe ba, ní ngúru 'yì 'bi moko simi Kanísa bi ndoloní Kenekariya ní. Togù ógù go zise ìrì yá, ídísé 'dí'bi wo simi sumù simi Lomo. ² Ídísé 'dí'bi wo simi sumù kí ledrené zise owóowó gí zía ní ngúru 'yì 'bi Ngére Yésù. Ndìsì go sáká tù'dù 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní do bilámá misì'diné. Ndìsì sáká máa kpá kenée.

³ Mandá zí Akúwila kí me'bené Purisíla. Née 'yì ga bi ndìsìzè méngì moko 'bi

Kírésito Yésu kéye ní. ⁴ I'biní royé cú zí umbu gí ro sáká máa. Gí zí kéyí nées ní, zíze ìnyizé kí 'yí ga bí ndaní Yúda e wá ní za mbá ndísi mbófo yée. ⁵ Mandá kpá zí 'yí ga bí ndísiní yóko royé ìni ìni zí Lomo zíye 'be ìri ní mbá. Mandá kpá zí Epenétono, 'bú a nì domá kíngaya gí zía nì mizefí 'yí bí simi kángá bí Ásiya ngungu ledre Kírésito ní. ⁶ Mandá kpá zí Mariya bí ndísi méngí moko zise ìri kíngaya gí ro zise ndísisé bilámáne ní. ⁷ Andronika e kí Zúniya, ga gére nées sùmumá e onzóní kóo zée kéye simi siginí gí ro ledre Kírésito. Ngungu utuní ledre Kírésito 'dá'dá gí zima. 'Yimíkása e ndísiní óto undruyé kíngaya. Máí'bí mandá go zíye kíngaya. ⁸ Nda kpá lá òdú yée ga gére nées wá, mandá kpá zí Ambilétono, máoto 'bú a go domá kíngaya gí zía ngungu ledre Ngére go. ⁹ Máí'bí kpá mandá zí Urubáno e kí Isitéka. Ga gére nées kpá 'yí ga bí ndísisé méngí moko 'bí Kírésito kéye ní. ¹⁰ Mandá zí Ápelene, ní 'yí bí miütúásáne kací komo Kírésito ní. Mandá kpá zí 'yí ga bí 'be 'bí Arisitobúlu. ¹¹ Máí'bí kpá mandá zí Erodiyána sùmumá bí ìri ní. Mandá kpá zí 'yí ga bí 'bí Ngére Yésu ndísiní yóko royé ìni ìni zí Lomo 'be 'bí Narakisówu ní. ¹² Mandá zí Traphéna e kí Traphósa. Kará ga gére nées ndísiní méngí moko 'bí Ngére za kí mimbé'deyé mbá. Mandá kpá zí Peresisi nées kpá nguru kára bí ndísi méngí moko 'bí Ngére kí mimbé'dené mbá ní. ¹³ Mandá zí Rufúsa e kí mbágáne. Nées 'yí ga bí Ngére gelé yée go zine ní. Kára nées mááyí zía káa zí mbígí owú gí simi a ní.

¹⁴ Mandá zí Asenekirito e kí Phélégono e kí Érémesi e kí Pátroba e kí Érémasi e nda kí ngíti géyí 'yí ga bí niyí kéye ìri ní mbá. ¹⁵ Máí'bí kpá mandá zí Philóloqu e kí Zúliya e kí Néra e kí Lémíné, nda kí Ólimbása kpá kí 'yí ga bí 'bí Kírésito niyí kéye ìri ní mbá. ¹⁶ Kí'dí bí ndíkísé go do bí kíé'do ìni ìni zí Lomo ní, ídísé ndísi í'bí mandá dongarase kí 'búne. 'Yí ga bí 'bí Kírésito azé kéye yáa ní, í'biní mandá zise ìri kíngaya.

Odu lorú gí zí Páwulo

¹⁷ Komosé ídí ídí rosé gí zí ngíti géyí 'yí ga bí iliní 'bí eyé òdú bisinyí ledre gí ro zí 'yí e ndísiyé ífi dongaraye kí lafúye ní. 'Yí ga gére nées 'dódo ledre eyé nì bisinyíne kpí gí zí ledre ga bí 'dodozé yée zise ní. Ndásé ndísi, ndísi kótru rosé kéye wá. ¹⁸ 'Yí ga gére nées menginí eyé nées moko bí 'bí Kírésito Yésu Ngére ezé ní wá, menginí yí eyé moko eyé gí royé. Ndísiní lóndo 'yí ga bí owoyeméni aka ledre 'bí Kírésito wá ní kí bikinyi ódro gí ro zíye ngungu ledre ranaga eyé ga gére nées. ¹⁹ Tù'dú

'yí e owoní go kídí ndísisé go óto úndru ledre 'bí Kírésito kíngaya. Éyí bí méngísé nées oto máa go zima ídíma kí mongú rokinyi. Ídísé ídí 'yí komokenzì e, zise ígí rosé miígí gí zí méngí lúyú ledre.

²⁰ Lomo 'yí í'bí bikidri zí 'yí e ní í'bí roko'bu zise rómo zimo ezeakóse Satána kíe zía nda ídíne káa do simi sındise.

Kírésito Yésu Ngére ezé ídí sáká sée.

²¹ Timatiyo eze 'yí mokoze í'bí mandá zise. Lúkúyo e kí Zésona e kí Sosopéta ga bí sùmumá e ní, í'bizé mandá kéye zise ìri za mbá.

²² Máa Teritáyo 'yí éké ledre ba, máí'bí kpá mandá go zise 'yí ga bí 'bí Ngére Yésu ní.

²³ Gáyo bí mándisi zía 'be gí zía 'yí ga bí 'bí Kírésito ndísiní yóko royé zía 'be ìni ìni ní, í'bí kpá mandá zise ìri.

Ngíti mongú 'yí bí 'bí akúma yáa, Erésito, nda kí Kúta lúnduzé simi Lomo, í'biní mandá zise ìri.

²⁴ Kírésito Yésu Ngére ezé ídí sáká sée.

²⁵ Lomo bí mándisi 'dódo bilámá ledre 'bí owú 'bí ené Kírésito Yésu zise ní, ídí í'bí roko'bu zise. Bilámá ledre nées nì kóo miótoéciné gí zise kí tų'dú simibi e.

²⁶ Bí ba ní, nì nda go mi'dódoné zise fúó. Lomo bí nì tridri za fí ní ukú'bí ledre zí nébí e éké bilámá ledre máa nées gí ro zí ríkí sǐ do 'yima'dí e mbá ówo a gí do bí zíye ngungu a. ²⁷ Gí zía bí Lomo nì 'yí komokenzì kasaogu Kírésito Yésu ne ní, írja ídí ndísi ídí mimbófoné za fí. Ídí kenée.

**Mizefi wáraga bi Páwulo
eké zí 'yi ga bi simi
Koríndo
ní
Ledre gi ro mizefi búku
bi Koríndo ní**

Páwulo bi 'yimikása ní eké ledre ba ne zí 'yi ga bi 'bi Kírésito simi Koríndo bi nguru mongú gara simi Girísi ní. Páwulo 'dodo kóo bilámá ledre 'bi Yésu zí 'yi e simi Koríndo rómo do simibi kije' do. Simi Moko 'bi 'yimikása e kápita 18, zí tũ'dũ 'yi e kóo ngungu ledre Yésu. Simi bi Páwulo nderéokpó do ngiti bi ní, zí bisinyi ledre e óguyé dongará 'yi ga bi 'bi Kírésito ní íri. Née éyi bi oto Páwulo eké ledre ba kása a simi koríndo ní gi ro zíye ótoómo kí méngi bisinyi ledre káa zí ga gére née 'dá'ba.

Simi kápita 1-4 Páwulo eké kídí ndaá bilámáne zí 'yi ga bi 'bi Kírésito ní ífi simiyé ndísi ófiye dongaraye wá. Simi kápita 5-6 esí sili ne komo yee ga bi ndísiní méngi keyi kenée káa zí éyi bi owoní aka Lomo wá ní. Simi kápita 7, 'dodo ledre gi ro toso ndísi 'bi 'yi ga bi ngunguní ledre Kírésito go ní niyi ndísi kí me'beyé e, ya'dá 'bi eyé e kí 'yi 'bi 'be 'bi eyé e mbá ní. Zía í'bi lorú zíye gi ro 'yi ga bi ngunguní ledre 'bi Lomo go ní niyi ndísi kí yee ga bi ngunguní eyé ledre 'bi mbigí Lomo wá ní káa be 'di. 'Yi ga bi ngunguní ledre 'bi Lomo go ní niyi ndísi íni íni zí Lomo káa be 'di? Zía kpá úku ledre kídí 'Dówú Lomo í'bi úndru moko go zíze tũ'dũ mungungúcu, kíngaya simi kápita 13 uku ledre úndru 'bi óto 'bú lafú 'yi e. 'Dówú Lomo née ní sáká zée zíze ndísi íni íni zí Lomo do bilámá misí'diné tí káa zí 'yi ga bi ngunguní ledre Kírésito go ní. Née ní zía úku ledre zíye kídí káa zí bi Lomo uru kóo Kírésito go gi simi umbu ní togú karanée uyuzé go yá ní kpá úru zée.

Mandá zí 'yi ga bi 'bi Kírésito simi Koríndo ní

¹ Owú 'bi Babá e, máa Páwulo bi Lomo gelé máa, zía óto zée kí Sosoténe káa do 'yimikása 'bi Kírésito Yésu ní.

² Máéké ledre ba máa zise, sée 'yi ga bi ngungusé ledre 'bi Lomo go simi Koríndo íri ní. Ledre bi máéké ní, ndaá kpá lá duú zise wá, kpá zí 'yi ga bi do ngiti géyi bi e ngunguní kpá ledre Kírésito Yésu Ngére ezé gi zía gelé zée go kéye káa do mbigí 'yi ga bi Lomo ní.

³ Buzé Lomo kí Kírésito Yésu Ngére ezé, idíní lúru bi kacise, zíye méngi bilámá ledre zise gi do bi zise ndísi sée bilámáse.

⁴ Kací kadra mbá, mándísi í'bi mbófo éyi zí Lomo kací bilámá ledre bi méngi zise, zise ídise go mbigí 'yi ga bi 'bi Kírésito Yésu ma'dáa ní. ⁵ Ngére Yésu í'bi roko'bu née zise gi ro zise ndísi sée ówoyeme ledre ené zaá bilámáne kpá gi ro zise ndísi sée 'dódoyeme a zí 'yi e do bilámá misí'diné. ⁶ Gi zí keyi née ní, 'yi e niyi inyi mbá ówo a kídí ledre bi 'dodozé zise gi ro Kírésito Yésu ní ní ma'dú ledre. ⁷ 'Dówú Lomo í'bi tákpásilí ga gére née zise kenée gi ro zise ndísi sée méngi mbá ledre ga bi utásání miútúásá ní gi zía ndísi sée go óto komosé gi ro mindá'baógu Kírésito Yésu Ngére ezé. ⁸ Ngére Yésu ní ndísi 'dókó sée gi ro zise ndísi tórosé fú lá ngbúo gi simi sındí kadra bi Ngére ezé Kírésito Yésu ma'dáa ní ndá'baógu simi a ní. ⁹ Í, tí ma'dú, Lomo gelé sée ne gi ro zí mindísi sée ídine kije' do kí Owú 'bi ené Kírésito Yésu bi ní Ngére ezé ní. Ledre ga bi uku yee gi rosé ní ní méngi yee mbá tí káa zí bi uku yee ní.

'Yi 'bi Kírésito idíní ndísi kí mimbé'deyé kije' do

¹⁰ Owú 'bi Babá e, máesi sili ma komosé kí roko'bu bi zima gi zí Kírésito Yésu Ngére ezé ní kídí, ndásé sógó rosé zise ndísi sée kí ófiye dongarase wá. Ídise ndísi káa do 'yi e kije' do. Mimbé'desé kí miméngi ledre esé ídí ídí mbá kije' do. ¹¹ Máuku ledre née gbékpje wá, mbilíma uwú ndiki ledre go. Ngiti géyi 'yi e oguní gi 'be 'bi Kulúwe yáa zíye úku ledre zima kídí, ndísi esé ndaá 'bi ené íri bilámáne wá. Ndísi sée ndísi íri fú lá kí ófú dongarase. ¹² Ngiti géyi 'yi e gi dongarase ya yee niyi yí eyé 'bi eyé 'yi ga bi 'bi "Páwulo ní." Ngiti géyi ya yee niyi yí eyé 'yi ga bi 'bi "Apólo ní." Ngiti géyi ya yee niyi yí eyé 'bi eyé 'yi ga bi 'bi "Pétero ní." Ngiti géyi ya yee niyi yí eyé 'bi eyé 'yi ga bi 'bi "Kírésito ní."

¹³ Ásé ífi simi Kírésito kenée lará a káa be 'di? Ambí uyu kóo gi ro yómo sée ní ne? Páwulo? Babatizíní kóo sée kí iri ambi? Kí iri Páwulo? ¹⁴ Mámbofo Lomo go, gi zía má'bi amá kóo babatiza zí bikérí 'yi gi dongarase wá. Odu 'yi ga bi má ówo, má'bi kóo babatiza go zíye ní duú, Kírísipo e kí Gáyo. ¹⁵ Gi zí keyi née ní, bikérí 'yi gi dongarase bi ní úku ledre kídí babatizíní kóo née kí irimá ní ndaá. ¹⁶ Woyí, ledre Sitifáno ayí go lígí máa. Ngiti 'yi bi kóo má'bi babatizí go zía ní, Sitifáno kí 'yi 'bi 'be 'bi ené e. Gi do kacíye née togú ngiti 'yi ní kpá bo mábabatizí kóo wo go yá, másómúndiki aka wá. ¹⁷ Kírésito Yésu kasa ené kóo máa lá duú í'bi babatiza zí 'yi e wá, kasa máa úku bilámá ledre ené zí 'yi e za mbá. Mándísi úku zí 'yi e duú ledre miúyu kí miúru Yésu gi simi umbu

nda kí ledre roko'bu 'bi yómo 'yi e bi zía ní. Idi mándìşj kóo úku ledre nées kí sómú 'bi 'yíma'dí e yá, káa bi miúyu Yésu bi kóo do mǎngbúngbu kágá ní moko ndáa ba simi a wá.

Ledre gi ro umbu Yésu

¹⁸ Owú 'bi Babá e, ledre gi ro umbu Yésu ni mongú ledre gi zía 'Buzé Lomo yeme ledre nées kenée gi ro yómo zée. Owozé ledre nées kenée gi zía owoyemezé ledre gi ro roko'bu 'bi Lomo go. 'Yi máa yée ga bi ngará owoyemeni ledre gi ro roko'bu 'bi Lomo wá ní, lurúní yí eyé ledre umbu bi kóo Yésu uyu do mǎngbúngbu kágá ní zíye káa zí ledre cayi ní. ¹⁹ Ni simi miéké kúrú Lomo kídí,

“‘Yi ga gére nées kí ówo ledre ga gére nées niyí yí eyé kací komomá mbá bicayiyé moko ndáa simiyé wá.

Mááyí óto yée zí bi ndìşj sinyíne royé misinyí kí ówo ledre ga gére nées mbá.”

²⁰ Togú nda go kenée ní, 'yi ga bi ndìşjini méngi kéyi kídí yée owoofuní ledre go ní, niyí kací komo Lomo go káa be 'dí? Niyí go mbá bicayiyé. Gi zía Lomo uku go kenée. ²¹ Lomo ni dujú ne 'yi bi owoonzó ledre gi ro ledre e za mbá ní, ili ené zí 'yíma'dí e ówo nées kí 'bi eyé ówo ledre eyé 'bi 'yíma'dí e wá. Gi zí kéyi nées ní zía úku ledre kídí, ledre ené bi ndìşjizé 'dódo a zí 'yi e, zí ngíti géyi 'yi e ndìşiyé lúru a kídí moko ndáa simi a wá ní, ni ídine misi'di 'bi ómo zí 'yi ga bi nguṅuní ledre ma'dáa go ní. ²² 'Yi ga bi Yúda e ní, iliní 'bi eyé yée idiní lúru mǎngburoko lará ledre e kí méngi royé té kí yée niyí fú nguṅu a kídí ma'díi, Lomo kasaogu Yésu ne. Ngíti géyi 'yi máa yée ga bi ndaní gi simi kúfu Yúda e wá ní, iliní 'bi eyé idizé 'dódo ledre ma'dáa kí ówo ledre bi 'yíma'dí e 'bi do sogo kǎngá ní yée niyí fú nguṅu a. ²³ Ndìşjizé 'dódo dujú ledre umbu bi kóo Kírésito Yésu uyu do mǎngbúngbu kágá ní. Yúda e nguṅuní eyé bi kídí Lomo ní kasaogu Kírésito zía úyuné do mǎngbúngbu kágá ní wá. Kúfu ngíti géyi 'yi e lurúní 'bi eyé kídí nées ledre cayi. ²⁴ 'Yi máa yée ga bi Lomo gelé yée go káa do mbigí 'yi ené e ní, togú Yúda e togú kúfu ngíti géyi 'yi e yá, lurúní ledre ga bi 'dodozé yée nées káa do ledre bi kí roko'buné ní gi zía owoní go bilámáne kídí, Kírésito 'dodo ledre máa ga gére nées ne zíze. Zía kpá 'dódo ledre gi ro roko'bu bi 'bi Lomo kpá komokenzi ené ní zíze. ²⁵ Ledre bi Lomo mengi nées ngíti géyi 'yi e lurúní yí eyé kací komoyé káa do bicayí ledre. Abuwá roko'bu 'bi Lomo kí owo

ledre ené romo gi do 'bi 'yíma'dí e do sogo kǎngá go za mbá.

²⁶ Owú 'bi Babá e, sómúsé aka kí rosé. Simi bi kóo ngará Lomo ndolo aka sée gi ro zise idíse káa do 'yi lódú kací Kírésito wá ní ndásé kóo kací komo 'yi e káa zí 'yi ówo ledre e ní wá, ndásé kóo kpá káa zí mǎngburoko 'yi e ní wá. ²⁷ Lomo ootomo bicayí ledre ga bi 'bi do sogo kǎngá ba gi ro zí dokuwu méngi 'yi ga bi ya yée niyí 'yi ówo ledre e ní gi zía. Zía ótoómo ledre máa yée ga bi moko ndáa simiyé wá ní zí dokuwu méngi 'yi ga bi kí cóngó royé ní gi zía. ²⁸ Lomo ndìşj lengbe gélé 'yi ga bi yaá owoní ledre wá ní gi ro zíye idíye káa do 'dódo ledre zí 'yi ga bi oní royé ya yée owoofuní ledre go ní kídí ówo ledre eyé nées moko ndáa 'bi ené simi a zine wá. ²⁹ Lomo mengi ledre nées kenée káa bi ngíti géyi 'yi e niyí ndìşj mbófo royé zine. ³⁰ Lomo 'di'bilugu zée, zía óto zée zíze idíze kí Kírésito Yésu káa do 'yi e kíe'do ba ndáa gbékpine wá, gi zía Yésu ma'dáa uyu kóo go gi rozé, zía kpá 'dódo ledre bi gi ro Lomo ní zíze ówoyeme a. Gi zí kéyi nées, zía yómo zée, zía 'di'bióyó lúyú ledre gi rozé, zíze idíze mbigí 'yi ga bi 'bi Lomo ní. ³¹ Ni simi miéké kúrú Lomo kídí, “Togú 'yi ili mbófo roné wá, idí mbófo roné gi ro éyi ga bi Ngére Lomo ndìşj méngi yée ní.”

2

¹ Owú 'bi Babá e, simi bi kóo máogu zise simi Koríndo iri ní, má'dódo kóo zise dujú ledre bi 'bi Lomo ní. Mándìşj amá kóo mbófo romá kí úku mǎngburoko ledre e zise káa zí éyi bi máoowoofu ledre go ní wá. ² Máoto kóo sómú ledre amá ndìşj 'dódo zise lá dujú ledre Yésu kí ledre umbu bi kóo Kírésito Yésu ma'dáa uyu wo do mǎngbúngbu kágá ní. ³ Simi bi kóo mándìşj 'dódo ledre ga gére nées zise ní, mimbé'demá ndáa kóo wá. Máya 'bi amá útúásásé esé kóo nguṅu ledre ga bi kóo mándìşj 'dódo yée zise nées wá. ⁴ Ngúngusé kóo ledre ga bi má'dódo yée zise gi ro Ngére Yésu nées ndáa gi zía bi ya máowo kací 'dódo a go ní wá, yi ené gi zía 'Dówu Lomo ndìşj kóo 'dódo yeme ledre máa ga gére nées zise za cú ne kí mongú roko'buné kídí, nées mbigí ledre bi gi zí Lomo ní. ⁵ Gi zí kéyi nées, ndásé óto mimbé'desé ro misómú ledre 'bi 'yíma'dí e wá. Idísé óto mimbé'desé dujú ro ledre bi 'bi Lomo ní gi zía bi Lomo ní kí roko'bu ledre e za mbá zine ní.

Cóngó komokenzi ni dujú gi zí 'Dówu Lomo

⁶ Ledre ga bi ndìşjizé 'dódo yée zí 'yi ga bi nguṅuní ledre 'bi Kírésito go

kíngaya ní, niyí komokenzì bí 'bí Lomo ní. Ndaá komokenzì bí gí zì 'yìma'dí e ní wá, ndaá kpá komokenzì gí zì 'yì ga bí kí m̀ngburoko roko'buyé do sogo kángá ba ní ní wá. Gí zía moko nda simì komokenzì 'bí 'yìma'dí e zì Lomo wá. ⁷ Ǹd̀s̀izé úku ba ledre komokenzì bí 'bí Lomo bí Lomo ma'dáa otoeci kóo miótoeci gí zì 'yìma'dí e ní. Lomo yemeomo kóo ledre go gí rozé 'desj 'dá'dá zía kí otoogu éyí e, kídí, née ni oto zée kí ledrezé zine owóowó. Otoeci yí ené kóo ledre née miótoeci uku'dodo ené kóo zì bikéří 'yì do sogo kángá wá. ⁸ M̀ngburoko ngére ga bí 'bí do sogo kángá ba owoyemení ledre gí ro mongú komokenzì bí Lomo yemeomo kóo ledre ḱe gí ro 'yìma'dí e née wá. Idí owoyemení kóo bo yá, káa bí i'biní kóo lorú do phéphéonzo Ngére Yésu bí ní kí mongú úndruné ní wá. ⁹ Ledre née utúasá go 'duo kpini kí ledre bí kóo nébì Isáya uku ní kídí,

“Yì e utúasání lúru a,
'yì e utúasání kpá úwú a wá,
abú uku'dodoní zíye utúasá kpá olú simi
doyé wá.

Née Ledre bí Lomo yemeomo gí ro m̀ngí a zì 'yì ga bí otóní 'búa go ní.”
¹⁰ Zée 'yì ga bí 'bí Ngére Yésu ní, Lomo 'dodo yeme kóo ledre máa née go zize simi roko'bu 'bí 'Dówúne.

Gí zía 'Dówú Lomo ma'dáa owoyeme sómú ledre 'bí Lomo bú bilámáne. ¹¹ Ngiti 'yì kpí utúasá bú ówoyéme sómú ledre 'bí ezené? Fí, éyí ndaá kenée wá. 'Yì ndisj ówoyéme sómú ledre ené òjé ne kí roné. Ní gí ro Lomo kpá kenée. 'Dówú Lomo ndisj ówoyéme sómú ledre 'bí Lomo òjé ne. ¹² Owoyemezé ledre bí Lomo m̀ngí zize ní go bilámáne. Bí owoyemezé ní, ndaá bí ya kídí 'yì ga bí do sogo kángá ba 'dodoní ye zize ní wá. Lomo kasa 'Dówúne ne zía ógu ndisjíné simizé ndisj 'dódooyéme ledre ga bí yeme yée go gí rozé ní zize.

¹³ Gí zì ḱeyí née ní, zize ndisjizé 'dódo zì 'yì e 'duo òjé cóngó ledre bí 'Dówú Lomo 'dodo yée ne zize ní. 'Dodozé ezé ledre bí ogú gí zì 'yìma'dí kí sómú ledre 'bí 'yìma'dí siminé ní wá. ¹⁴ 'Yì máa wo bí ngára 'Dówú Lomo ndaá simi a wá ní, utúasá ené ówoyéme ledre ga bí 'Dówú Lomo ndisj 'dódo yée zize ní wá. Ledre ga gère née niyí idí eyé zía káa zì ledre cayí ní gí zía utúasá ené ówoyéme yée lá kí roné wá. 'Búo togú 'Dówú Lomo 'dódo yée ne zía ní fú ówoyéme yée gí zía ledre ga gère née oguní yì eyé gí zì Lomo. ¹⁵ 'Yì bí ní kí 'Dówú Lomo siminé ní, utúasá go ówoyéme dongarà ledre e za mbá bilámáne. 'Yì máa wo bí ngára ngungu ené ledre 'bí Lomo wá ní, utúasá

ené ówoyéme ledre 'bí 'yì máa wo bí ngungu ledre 'bí Lomo go, ní kí 'Dówú Lomo siminé ní wá. ¹⁶ Ledre née utúasá go kpini kí ledre bí nébì Isáya uku ní kídí, “Ambí utúasá bí ówoyéme sómú ledre 'bí Ngére Lomo ní ne,

bí zía ndisjíné i'bí lorú zía ní?”

Tí lá utúasázé ówoyéme ledre bí Kírésjito ndisj sómú ní.

3

'Yì 'bí Kírésjito ndani ifi royé wá

¹ Owú 'bí Babá e, simi bí kóo mááyí zise simi Koríndo iri ní, m̀ndisj kóo 'dódo ledre 'bí Lomo zise lá ndoo káa zì éyí bí ngungusé aka ledre 'bí Lomo wá ní. M̀ndisj kóo 'dé'de sée née m̀dé'de gí zía cýyí ledre 'bí Kírésjito Yésu bí ngungusé ní ndaá aka kóo simisé kíngaya wá. ² Togú owú ní aka sifine yá, ndisj aka ulú 'bí ené lá òjé umba. Née sif ledre bí kóo m̀ndisj 'dódo ledre zise gí zía ndoo ní, gí zía roko'busé ndaá aka kóo gí ro m̀ngburoko 'dódo ledre ga bí 'bí Lomo ní wá. ³ Máméngí kenée gí zía ambá miméngí ledre esé ní aka yj ené fú lá 'bí 'yì ga bí owoyemení aka ledre 'bí Lomo wá ní. Asé aka fú kí ledre 'bí simikesj ro lafúse e kíngaya, ledre 'bí ofú kí lafúse e ní aka kpá fú zise kíngaya. Miméngí ledre ga gère née 'dodoní kídí cýyí ledre 'bí Lomo ndaá aka simisé wá. Miméngí ledre esé ní aka yj ené mbá 'bí 'yì ga bí ngunguní aka ledre 'bí Lomo wá ní. ⁴ Togú ngiti 'yì gí dongarase uku ledre kídí, “Káa zì bí asé lúru máa ba, máuwú amá ledre 'bí ngiti 'yì kpí wá, m̀ndisj úwú òjé ledre ga bí Páwulo ndisj 'dódo yée ní.” Zì ngítia úku 'bí ené kídí, “Fí, m̀ndá 'bí amá simi t́dú ledre esé ga gère née wá. M̀ndisj úwú 'bí amá ledre amá òjé gí zì Apólo.” Máuku zise ma'dú, ndisjísé née aka fú lá m̀ngí miméngí ledre 'bí 'yì máa yée ga bí ngunguní aka ledre Kírésjito káa do Ngére eyé fú lá wá ní.

⁵ Máa Páwulo kí Apólo, ndazé ezé m̀ngungucua wá. Azé lá òjé ḱé'do 'yimákasa ga bí 'bí Ngére Yésu ní. Née sif ledre bí 'dodozé ledre ené zise, zise go ngungu a ní. Ndisjizé m̀ngí née moko bí Lomo i'bí zize ní. ⁶ Máa Páwulo, mááyí 'bí amá káa zì 'yì bí o'doomo kére yáká ní. Ezemá Apólo ní nda 'bí ené káa zì 'yì ícì tó'dó gí komo kére ma'dáa ní. 'Yì bí ndisj i'bí roko'bu zì kére ga bí yáká née ngbóroye ḱe ní, yì ené Lomo ndaá 'bí ené zée 'yìma'dí e wá. ⁷ Gí dongaraze ga bí gbre née, 'yì o'do yáká kí 'yì ícì tó'dó, wo bí romo do ezené ní ndaá 'bí ené wá. Odú 'yì bí romo ní òjé Lomo bí i'bí roko'bu zì éyí ga bí yáká née ngbóroye ḱe ní. ⁸ Abú

moko ga bi ndisizé méngi yée kí Apólo née niyí cúku'dée kpí kpí yá, ndisizé méngi yée mbá kí sómú ledre k'íe'do. Tákpásíli ni nda ifi simizé goó ne. Lomo ni nda í'bi tákpásíli zí 'yí kací 'bi ené moko bi méngi ní. ⁹ Zée gbrengrá, azé 'yí moko ga bi 'bi Lomo ní. Gelé zée gí ro zise méngi moko simi yáká ené. Sée 'yí ga bi 'bi Koríndo ní, ásé se yáká 'bi Lomo. Ndaá kpá lá dujú yáká wá, ásé kpá káa zí 'd'icí ní.

¹⁰ Maa Páwulo, Lomo méngi bilámá ledre zíma zía kásau'tu máa ógu 'dódoútu ledre ené zise. Mááyí káa zí 'yí bi otoutu s'j 'd'ic'í gí ro ó'bó a ní. 'Yí ga bi ndisíní 'dódotátá ledre née zise ní, niyí 'bi eyé nda káa zí 'yí ga bi ndisíní ó'bótátá 'd'ic'í ma'dáa ní. Mongú ledre bi máili gí zí 'yí máa ga gére ní, idíní 'dódo ledre ma'dáa zise do bilámá misi'diné káa zí 'yí ga bi ó'bótátání 'd'ic'í ma'dáa go bilámáne ní. ¹¹ Kírésíto Yésu ni dujú ne dosí 'd'ic'í bi 'yí e ndisíní ó'bótátá ní, ngítí 'yí bi ní oto ngítí dosí 'd'ic'í kpí gí zí wo máa née ní ní ndaá. ¹² Simi mí'dódo ledre 'bi Ngére Yésu, ngítí géyí 'yí e 'dodoní 'bi eyé tí kí roko'bu 'bi 'Dowú Lomo gí ro zía ídine kí roko'buné. Ledre née ni cé káa zí 'd'ic'í bi ubúní kí bilámá kágá e do ití doa kí ngoko súwú bi utúasá énye 'diya wá ní. Ngítí géyí 'yí e ubúní 'bi eyé kí ngorú kágá kpá kí ngorú súwú e. ¹³ Simi bí karanée Yésu ni ndá'baógu do sogo kángá ona ní, ni lúru kací moko ezé, zée 'yí lódú kacíga mikékerja mbá togú mengizé moko ené go do bilámá misi'diné togú ndaá do bilámá misi'diné wá yá. Éyí bi k'íe'do togú mengizé go ni ló'bo gí zí Yésu ma'dáa yaa luru wá ní nda. ¹⁴ 'Yí máa wo bi kací moko ené ni idí bilámáne do komo Yésu káa zí 'd'ic'í bi ubúní ringí utú gí zí mongú síli wá ní, zí Yésu ma'dáa í'bi tákpásíli bi tridri bi za fi ní zí 'yí máa née. ¹⁵ 'Yí máa wo bi Yésu ni ndá'baógu ndíki kací moko ené ndaá bilámáne wá, cé káa zí 'yí bi ubú 'd'ic'í bicayiné zí 'd'ic'í ma'dáa ndúrúné gí zí mongú síli ní, 'yí máa née abú ni aka tí ómo tako yá ní, utúasá íd'í kí ledrené owóowó zí Ngére Yésu wá.

¹⁶ Sée 'yí ga bi 'bi Koríndo ní, ídisé ówo a kídí ásé 'D'ic'í 'bi Lomo, 'D'owú Lomo ndisí ndisí simisé. ¹⁷ Máuku zise, togú ngítí 'yí sinyí dosé kí bicayí 'dódo ledre, ni yí ené go káa zí 'yí bí ili ndúrú 'D'ic'í 'bi Lomo ní. Lomo ni 'dó'do 'yí máa née kí 'do'dó bi ngará odú a ndaá ní gí zía ásé yí esé mbígí 'D'ic'í 'bi Lomo, Lomo ma'dáa ndisí ndisí simisé.

¹⁸ Gí zí kéyí née ní, owú 'bi Babá e, ndásé lóndo rosé kídí ásé 'yí ówo ledre e ní wá. Ídisé óto rosé káa do 'yí ga bi

owoní ledre wá ní, gí ro zí Lomo í'bi mbígí ówo ledre zise ne. ¹⁹ Éyí ga bi ndisizé méngi yée kí ówo ledre 'bi 'yíma'dí e ní, niyí yí eyé kací komo Lomo mbá bicayiyé. Gí zí kéyí née, ni miékéne simi miéké kúru Lomo kídí, "'Yí ga bi otóní royé ya yée owoofuní ledre e go ní, Lomo ndisí lengbe óyóló'bó ówo ledre eyé née káa do gbékpí cici éyí e bi moko ndaá simiyé zí Lomo wá." ²⁰ Ndaá kpá lá dujú wo née wá, uku kóo kpá kídí, "'Yí ga bi ya yée owoofuní ledre go ní, sómú ledre eyé ni yí ené kací komo Ngére Lomo 'duo bicayiné moko ndaá simi a wá." ²¹ Gí zí kéyí née ní, ndásé ndisí mbófo rosé kí ledre manda e wá. Gí zía Lomo kasa zée 'yí kasa e 'dódo ledre ené zise gí do bi zise ídisé kí roko'bu zise simi ledre e za mbá. ²² Mbágá tú'dú éyí ga bi do sogo kángá ba niyí go mbá 'bi esé, kpá cú mbígí do sogo kángá ma'dáa kí ledre 'bi ndisí bi simi a tridri, kpá kí ledre miúyu 'yí, nda kpá kí ledre máa wo bi ní méngi roné karaba togú mbú kilóndó ní, ledre gí ro ledre ga gére née niyí go mbá do sílise. Née ledre ga bi máa Páwulo, kí Apólo nda kí Pétero, Lomo kasa zée ógu 'dódo yéme misi'diyé zise ní. ²³ Gí zí kéyí née ní, sée ga bi ngúngusé ledre Kírésíto Yésu go ní, ídisé ndisí méngi dujú ledre ga bi Kírésíto ili zise méngi yée ní. Gí zía ndisí yí ené méngi lá dujú ledre ga bi Lomo ili idí méngi yée ní.

4

'Yimikása ga bi 'bi Yésu ní

¹ Owú 'bi Babá e, máa Páwulo máuku zise, ndásé lúru zée kí ledrezé owóowó rómo do ngítí 'yí e wá, azé lá dujú 'yimikása ga bi 'bi Kírésíto Yésu ní. Yésu ma'dáa kasa zée ne ndéré kí 'dódo ledre bi kóo Lomo yemeoone 'desí ní zí 'yíma'dí e gí zía, s'indí kadra utúasá go gí ro zíye ówo a. ² Ni miútuásáne togú i'bíní moko go zíyí méngi a yá, idí méngi a kí 'búne, gí zía m'ingí moko ma'dáa owo bú kídí ayí utúasá méngi moko ené née káa zí bi née ili ní. ³ Gí romá ní, togú 'yí ga bi 'bi do sogo kángá ba 'decíní ngbangamá yá, máowó kací moko 'bi Ngére Yésu wá yá, owo ené romá wá. Máutuásá amá kpá 'decí ngbangamá kí romá kídí máméngi yéme moko go ní wá. ⁴ Málúrúndíki amá bisinyí ledre amá simi moko 'bi Yésu bi mándisí méngi a ní wá. Máuku amá née bi ya kídí mándá 'yí lúyú ledre wá ní wá. Ngére Yésu ni ówo kací 'decí ngbangamá ne miútuásáne kpíní kací miméngi ledre amá.

⁵ Sée 'yì ga bi simi gara bi Koríndo ní, ndásé ndìsjì 'dècì ngbanga lafúse 'dá'dá zì s̀ndì kádra 'bi 'dècì ngbanga bi g̀ zì Ngére Yésu kí útúásáne ní wá. Ídisé ndìsjì zì Yésu ndá'baoguné té kí. Lúyú ledre ga bi 'yì e otoecìni yée miótoecì ní, Yésu ma'dáa ní 'dódoogú yée mbá, zia nda 'dècì ngbangayé gi roa. 'Yì máa yée ga bi ledre eyé ní yì ené mbá bilámáne ní, zì Lomo oto yée zíye ídiye kí rokinyi.

⁶ Owù 'bi Babá e, Maa Páwulo, máuku ledrezé kí eze 'yì mokamá Apólo zise gi do bi zise 'dí'bi míméngì ledre ezé. Ledre ga bi ngará ndaní miékéye simi miéké kúrú Lomo wá ní, ndásé méngì yée wá. Káa bi ásé ndìsjì lúrú ngíti géyì manda e kí ledreyé owóowó rómo gi do lafúye ke. ⁷ Ndásé oto rosé káa zì éyì bi ówo rómosé ledre go gi do lafúse e ní wá. Ndaá 'bi ené bi Lomo i'bí roko'bu nées zise ne ní wá? Sara togú i'biní éyì zìyì kpá mi'bí ní zìyì ndìsjì mbófo royì káa zì éyì bi yémeogú éyì máa nées yì ní?

⁸ Ma'dúú, éyì ga bi ilisé yée ní, niyì go zise. Lúrúsé rosé go éyì ofuní zise go. Née go s̀ ledre bi ilisé úwú ledre gi tarazé gi zia wá ní. Idí kóo Lomo oto sée bo káa do ngére e yá, káa bi ba ní azé ídí ba go káa do ngére e kése do lafúse e. ⁹ Gi rozé, zée 'yì ga bi Lomo gelé zée káa do 'yìmikása ené e kí Ngére Yésu, gi zì ledre ga bi ndìsjizé úku yée zì 'yì e ní, zize nda idize go káa zì 'yì ga bi ifuní embu ní, ili idíní úfu zée kpá 'dá'ba. Azé cé kenée gi ro zì 'yìma'dí e kpá kí maláyika e mbá lúrú a. Gi zia i'bizé rozé zì lerì kí umbu gi ro ledre Ngére Yésu. ¹⁰ Ma'dúú, zée 'yì kasa ga bi 'bi Kírésìto ní, ndìsjisè lúrú zée káa zì moko ndaá simizé wá ní. Zise ndìsjizé úku ledre kídí, ówosé yì esé ledre 'bi Kírésìto bú bilámáne. Ndìsjisè lúrú zée kacì komosé káa do 'yì ga bi ngará roko'buyé nda ní, zise oto rosé yì esé káa do 'yì ga bi kí roko'buyé kíngaya ní. 'Yìma'dí e ndìsjiní oto úndrusé, zíye ndìsjiyé lúrúcáyì zée milúrúcáyì. ¹¹ Tí bi kóo i'bizé rozé ndìsjì méngì moko nées ní ní, azé yì ezé fú lá 'yì lerì e. Simi ngíti géyì s̀ndì kádra, ndìsjizé 'dú'du 'bú, ngíti géyì yá, zize 'dú'duzé kodró, ngíti géyì yá, bilámá bongó bi zize ési a rozé ní ndaá. Simi ledre ga gére nées mbá, 'be ndaá zize kpá wá. Zì ngíti géyì 'yì e ndìsjiyé kí ócò'dó'do zée kpá drú. ¹² Simi 'do'dó ga gére nées mbá, ndìsjizé méngì moko ezé cù ze kí s̀lize kí bisuwu komozé trìjì gi ro zize ndìsjizé sáká rozé. 'Yì máa yée ga bi ndìsjiní úkucáyì zée ní, kugúzé zíye lá kugú. Yée ga bi ndìsjiní kí ócò zée ní, zize ndìsjizé útusimizé gi ro zì moko 'bi Ngére Yésu ndéréne fú 'dá'dá. ¹³ 'Yì ga bi ndìsjiní

trótro ranga rozé ní, ndìsjizé úkulúdu zíye fú lá bilámá ledre e. Simi ledre ga gére nées mbá, zize ídize kacì komoyé 'duo bicayizé káa zì cìcì éyì bi moko ndaá lolu simi a wá lefeoyóní go do gúsu ní.

¹⁴ Owù 'bi amáa e, máuku ényì nées komosé wá, máenzì nées komosé gi zia máoto 'búse go gbála. ¹⁵ Abú t̀'̀dù ngíti géyì 'yì e niyì bo ndìsjiní kpá 'dódo ledre 'bi Kírésìto Yésu zise yá, máa Páwulo mááyì zise go káa zì 'búse ní gi zia má'dódoútu ledre 'bi Lomo zise go f̀ máa gi zì ngíti géyì 'yì máa ga gére nées. ¹⁶ Máílì ídisé ngungu ledre 'bi Yésu kíngaya káa zì bi mángungu ní. ¹⁷ Nées s̀ ledre bi mákása owù 'bi amá simi Lomo, Timatiyo zise íri gi roa ní, 'bú a ofu domá go, gi zia ndìsjì méngì moko 'bi Ngére Yésu kí mumbó'dené mbá káa zima ní. Mákása wo zise íri nées gi ro zia ndéréne énzì yata komosé kí ledre 'bi Kírésìto. Ní énzì komosé tí káa zì bi mándìsjì énzì komo t̀'̀dù 'yì e do t̀'̀dù ngíti géyì bi e ní.

¹⁸ Mákása wo gi zia bi eme go ro ngíti géyì 'yì e, somúnì yì eyé go kídí máutúásá amá lolu ógu zise simi Koríndo íri wá. ¹⁹ Togú Ngére Yésu saká máa yá, mááyì ngásáogú lúrú sée íri s̀lì a ndaá lolu gbála wá. Gi ro zima aka lúrú ledre 'bi 'yì ga bi ndìsjiní ranga ranga royé íri kídí yée niyì go manda esé e ní, togú ndikiní roko'bu 'bi ledre máa ga gére nées gi 'dáyá yá. ²⁰ Misi'di bi 'yì e ndìsjiní útúásá ídiye doa káa do manda 'bi Lomo ní, ndaá 'bi ené lá d̀yì gi zì ódro ga bi ndìsjiní ódro yée lá kí tarayé nées wá. Lomo ndìsjì yì ené i'bí roko'bu ne zì 'yì gi ro zia ídine káa do manda. ²¹ Ilisé máidí ógu zise íri láráma káa be 'dí, kí si'dí ndìsjì ócò sée kíe miócò? F̀i, ndaá kenée wá. Mááyì ógu ndìsjimá mindìsjì zise bi gi zì 'búse bi domá ní. Ledre ga bi niyì bo ní, zima úku yée zise ndoo gi ro zíye ólúye simi dosé bilámáne.

5

'Yì 'bi Kírésìto ndaní méngì bisinyì ledre wá

¹ Owù 'bi Babá e, máuwú ledre kídí bicayi ledre ofu dongarase íri go. Ngíti 'yì gi dongarase 'yì ga bi 'bi Kírésìto íri ní, méngì 'berì kí me'be 'buné. Abú gba 'yì ga bi ngunguní ledre Yésu wá ní, ménginí kéyì kenée kpá wá. ² Bicayi, ledre káa zì nées bi ndìsjì éme rosé kí lúrú a kí ndìsjì méngì roné dongarase nées lárá a káa be 'dí? Nées éyì bi kóo ní ndìsjì i'bí lerì rose ní. 'Yì bi ndìsjì méngì kéyì káa zì nées ásé kóo ógóoyó wo gi dongarase gére 'dá'ba. ³ Máuku zise máa Páwulo, abú kuřu'bumá ndaá dongarase íri wá yá, azé kése simi 'Dówù Lomo. 'Yì bi méngì bicayi ledre

née, má'déci ngbanga a go káa zí éyí bí azé kése íri do bí kjié'do ní. ⁴ Ídisé yóko rosé tí káa zí 'yí ga bí 'bí Ngére Yésu ní, zise lúru bí simi bicayi ledre 'bí o'do née zise 'déci ngbanga roa. Ndásé ngúcuse wá, azé kése simi 'Dówú Lomo. Roko'bu 'bí Ngére Yésu ní sáká sée zise 'déci ngbanga née bilámáne. ⁵ Gí zía bí ilí ndísi méngí ledre bí Satána ilí ní, ídisé 'dí'bióyó wo gí dongarásé 'dá'ba zise ótoómo wo zí Satána 'dó'do wo gí ro zía óyóló'bó sómú ledre ené. Gí do bí karanée zí Ngére Yésu ndá'baóguné ndíki wo ootoomo méngí bisiniyí ledre go gí ro zía ídine kí tridri bí za fi ní.

⁶ Owú 'bí Babá e, ndásé mbófo rosé káa zí éyí bí bisiniyí ledre káa zí née utúasá síníyónzó sée wá ní wá. Ówosé bí kídí togú ngáká esí niyí tú'dú zí kídri ólúne simi wo bí kjié'do ní, ní óto ngáká esí ga gére née zíye ényeyé mbá ní wá? Mbé ówosé tí bú? ⁷ Máúku zise, bisiniyí 'yí káa zí née dongarásé ní go cé káa zí ngéne esí bí kjié'do dongará lafúne e ní. Ídisé 'dí'bióyó ledre káa zí ga gére née gí dongarásé 'dá'ba gí do bí zise ídisé mbígí 'yí ga bí 'bí Kírésito ní, gí zía í'bí kóo roné úyuné káa zí owú kabíríkí bí Yúda e ndísiní ongoonzó a simi Ayímbi Umbuokpó* ní gí ro yómo zée gí simi umbu 'bí lúyú ledre ezé. ⁸ Káa zí bí goó kenée ní, ídizé ótoómo ledre 'bí méngí bisiniyí ledre e kací s̄j̄ doyé za mbá 'dá'ba. Zíze ndísi zé dúyí méngí ledre ga bí niyí ndísi óto Lomo zía ídine kí rokinyi ní.

⁹ Máúku kóo ledre go zise 'dá'dá kídí, ndásé ndísi kótrú rosé kí 'yí ga bí mongú ledre eyé lá dúyí ndísi s'ó'do royé kí ngíti géyí kará e togú mbú ngíti géyí ya'dá e 'dí sogo ní wá. ¹⁰ Ledre bí kóo máúku née, ndaá 'bí ené zí 'yí ga bí ngunguní aka ledre Ngére Yésu wá, káa zí 'yí ga bí ndísiní s'ó'do royé kí 'yí ga bí ofuní royé kéye wá ní, 'yí 'bú éyí e, 'yí lóndo 'yí e, nda kí yée ga bí ndísiní óto úndru lomo ga bí yemení yée kí s̄l̄l̄ 'yí ní wá. Togú ótoómosé kí ndísi kótrú rosé kí 'yí ga bí ndísiní méngí ledre káa zí ga gére née go yá, ásé ási gí ro 'yí ga bí ngunguní aka ledre 'bí Ngére Yésu wá ní mbá. ¹¹ Máéké ledre ba tí zise ga bí ngungusé ledre 'bí Ngére Yésu go ní. Ngíti géyí 'yí e niyí bo ndísiní úku ledre kídí, "Yée niyí mbígí 'yí ga bí 'bí Yésu ní." Abú ndísiní úku ledre kenée yá, mengíní eyé nda ledre ga bí Yésu ma'dáa ilí yée ní wá. Ngíti géyí ndísiní yí eyé s'ó'do royé kí 'yí ga bí ofuní royé kéye wá ní, ngíti géyí yí

eyé nda 'yí 'bú éyí e, zí ngíti géyí ídí 'bí eyé 'yí íni ní zí lomo ga bí yemení yée kí s̄l̄l̄ 'yí, zí ngíti géyí ídí 'bí eyé 'yí úku tarasiniyí, zí ngíti géyí ídí 'bí eyé dúyí 'yí ndísi kóyó e kací kadra mbá, zí ngíti géyí ídí 'bí eyé 'yí lóndo lafúne e gí ro ndísi 'dí'bi éyí e gí zíye. 'Yí káa zí ga gére née ndásé esé kótrú s̄l̄l̄se kéye simi éyí miánu wá.

¹² Gí ro 'yí máa yée ga bí ngunguní ledre 'bí Lomo wá, asini yí eyé miási ní, née ndaá 'bí ené ledre amá gí ro 'déci ngbanga royé wá, ásé ídí se 'yí ifiyéme simi míméngí ledre 'bí lafúse ga bí 'yí 'bí Ngére Yésu ní. ¹³ 'Yí ga bí iliní ótoómo bisiniyí ledre wá ní, miéké kúru Lomo uku kídí, "Ídisé ógóoyó yée gí dongarásé 'dá'ba." Gí zía Lomo ní 'déci ngbanga 'yí ga bí ngará iliní ngungu ledre Ngére Yésu wá ní.

6

'Yí ga bí 'bí Kírésito ní

¹ Owú 'bí Babá e, togú owú ledre ní goó bo dongarásé kí lafúse e yá, ndásé ndéré kje zí ngére e do ngbanga wá gí zía ndaní eyé 'yí 'bí Kírésito wá. Bilámá a ídisé yéme ledre esé e dengbise. ² Ówosé esé bí kídí Lomo ní karanée óto sée zise ndísi s̄e ifiyéme simi ledre dongarásé kí 'yí ga bí ngunguní ledre 'bí Ngére Yésu wá ní wá? Sara togú utúasásé bú ífi simi ledre e kenée ní, éyí bí mengí sée togú owú ledre ní go bo dongarásé yá, ílisé yéme a dengbise gí zía wá ní 'dí? ³ Ówosé esé bí kídí simi bí karanée Ngére Yésu ní ndá'baógú ní azé ndísi ndro kéye zise 'déci ngbanga maláyika e kéye ní wá? Togú roko'bu ní bo zize gí ro méngí m̄ngburoko ledre e kje kenée ní, sara m̄nzéré ledre ga bí dongarásé ní utúasásé yéme yée wá gí zí 'dí? ⁴ Togú owú ledre luyú go dongarásé kí lafúse yá, ídisé ndólo ngíti géyí 'yí ga bí dongarásé ní zíye óguyé ódroyé simi ledre née do bilámá misí'dí bí 'bí Lomo ní, gí ro zí dongarásé ídine tí fú lá bilámáne. ⁵ Komosé enyí wá gí zí 'dí? 'Yí bí kjié'do káa dongarásé íri ní utúasá yéme ledre e dongarásé ní ndaá? ⁶ Ledre bí ndísi s̄e méngí a, zise ndísi s̄e ndólo lafúse 'yí ga bí 'bí Kírésito do ngbanga kó'dú 'yí ga bí ngunguní ledre 'bí Ngére Yésu wá ní emengú.

⁷ Née ndaá kóo éyí bí 'yí ga bí ngunguní ledre Yésu go zíye ndísi yé méngí a ní wá. Togú ezeyí méngí bisiniyí ledre zíyí ní, utúasá útusimiyí zíyí ótoómo ledre zí 'yí née wá? ⁸ Ndísi s̄e lúyú ledre ro lúndusé ga

* 5:7 5:7 Ólúógú 12:21-22 Ayimbi Umbuokpó: Ní s̄ind̄j̄ kadra bí Yúda e ndísiní sóm̄nd̄iki ledre bí kóo Ngére Lomo okpó gí do 'be 'bí eyé e ufu owú 'bí eyé e wá gí zía bí oróní sáma owú kabíríkí ro kágá mbotú eyé e ní. Zía kóo 'dí'biogú yée gí simi Ízibiti gí simi 'do'dó bí kóo niyí simi a ní. Ólo Ólúógú 12:14-17. 5:13 5:13 Gbre lorú 17:7, 19:19, 21:21, 22:21,24, 24:7

bi simi Lomo nguṅṅuní ledre Ngére Yésu go káa zí se ní. Née ndaaá bilámá ledre wá.

⁹ Ówosé ledre bi kídí, togú 'yí nguṅgu ledre 'bi Lomo wá yá, 'yí née utúasá ógu 'be 'bi Lomo wá ní wá? 'Yí ga bi ndiṣíní méngí 'berí, nda kí ya'dá ga bi ndiṣíní só'do royé kí lafúye ya'dá e ní, kpá kí 'yí ga bi ndiṣíní ini ini zí lomo ga bi yemení yée kí sǐlǐ 'yí ní omoní wá ¹⁰ 'Yí mimbé'de e kí 'yí ugu e kí 'yí éwé le'yí e nda kpá kí 'yí úku kese e, yée ga gére née mbá, Lomo ni 'dəcí ngbangayé bisinyíne. ¹¹ Ga kóo 'desí ní, ndiṣísé kóo méngí tí ledre ga gére ní. Eme lá gí zía ótoómosé ledre máa ga gére née go, zí Lomo lúguráyí sée kí sáma Owú 'bi ené Kírésito Yésu Ngére ezé kpá kí roko'bu 'bi 'Dówú Lomo zise nda ídise karaba go mbigí 'yí ga bi 'bi Lomo ní. Ídísé óto Lomo zía idíne ká rokiní.

'Berí ni lúyú ledre

¹² Ngiti géyí 'yí e gí dongarase ndiṣíní sómú ledre kídí, "Éyí ndaa, yée utúasáni go méngí ledre eyé e mbá káa zí bi yée iliní ní." 'Be tí kenée mbí ní, ndaaá 'bi ené bi ya kídí éyí e za mbá niyí idí zise bilámáye ní wá. Máutúasá nguṅgu a zí ngiti géyí ledre e óto máa zima lúyú ledre wá. ¹³ Ngiti géyí 'yí e ndiṣíní úku ledre kídí, "Togú éyí miánu, yée niyí ánu a gí zía Lomo otoogu 'yíma'dí tí gí ro zía ánu éyí." 'Be tí kenée ní, idísé ówo a kídí 'yíma'dí kí éyí miánu niyí úkú eyé miúkú. Gí zí kéyí née máuku zise, Lomo otoogu ené zée 'yíma'dí e gí ro zize ndiṣísé kí só'do rozé sikala 'dí sogo kí 'yí ga bi ofúzé rozé kéye wá ní wá gí zía kuṛu'buze ní 'bi Ngére Yésu. ¹⁴ Lomo uru kóo Owú 'bi ené Ngére Yésu gí simi umbu. Zée ga bi nguṅguzé ledre 'bi Lomo ma'dáa go ní, ni úru zée gí simi umbu kpá kenée.

¹⁵ Owú 'bi Babá e, ásé go kí Kírésito ma'dáa kuṛu'bu 'yíma'dí kǐé'do. Káa zí bi azé go kí Kírésito kuṛu'bu 'yí kǐé'do ní, utúasá máutúasá zize ndiṣísé kpá fú kí só'do rozé kí kará ga bi ofúzé rozé kéye wá ní? 'Fí. Éyí utúasá ndiṣí méngí roné kenée wá. ¹⁶ Ówosé bi kídí togú 'yí olúogu 'dí sogo só'do royé kí 'yí bi ofúní royé kéne wá ní, "Niyí goó éyí kǐé'do" káa zí bi miéke kúru Lomo uku ní wá? ¹⁷ 'Yí bi i'bí roné go mbá zí Ngére Yésu ní, niyí kí Yésu ma'dáa go 'yí kǐé'do simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo.

¹⁸ Ídísé ótoómo só'do rosé kí 'yí ga bi ofúsé rosé kéye wá ní 'dá'ba. Miméngí ledre káa zí ga gére née ni óto sée zise ídise bisinyí 'yí e do komo Lomo. Abú ngiti géyí lúyú ledre e niyí bo yá, née yée ga bi 'yí e niyí lúyú yée ro lafúye ní. Lúyú ledre 'bi só'do ro'yí 'dí sogo ndiṣí óto

kuṛu'bu 'yíma'dí zía lúyúne roné kí roné. ¹⁹ Ndásé lúru rosé káa zí éyí bi ndásé 'yí 'bi Lomo wá ní wá, ásé 'yí ga bi 'bi Lomo ní. Lomo ma'dáa kasa 'Dówúne zía ógu ndiṣíné simisé gí zí kéyí née. ²⁰ Lomo ugu sée kí sáma ogú 'bi ené, ásé go mbigí 'yí ené e. Ídísé óto úndrua simi miméngí ledre esé e mbá.

7

Ledre gi ro ofú ro'yí

¹ Ékésé kóo ledre ndú'yú máa gí ro ledre ofú ro'yí kídí ndaaá bilámáne zí 'yí e ofú royé wá ya? Ni bilámáne togú 'yí e ofúní royé wá. ² Nda lá gí zía bi ambá ya'dá e mimbé'deyé ni mbá gí ro kará e ní, bilámá a idíní mu ofú kará e. Togú kára yá, idí kpá mu 'dí'bi o'do. ³ O'do idí ndiṣí méngí ledre zí me'bené bilámáne. Zí kára kpá ndiṣíné méngí ledre zí o'do 'bi ené bilámáne. ⁴ Gí zí kéyí née ní, kára nda lúru roné ngiti 'yí kpí gí zí o'do, zí o'do lúru roné kpá 'yí kpí wá, niyí go dujú 'yí kǐé'do. ⁵ Gí zí kéyí née, 'yí nda ási gí zí ezené wá. 'Búo togú yemení miyéme kídí karaba yée ndaní 'dú'dukótru royé wá gí zía yée iliní ini ini zí Lomo. Nda simi bi inionzóní ní go ní, idíní ndá'baogu 'dú'dukótru royé káa bi Satána ni lóndo ngúrúyé zía lúyú ledre gí zí 'bú ledre bi doa ní. ⁶ Máuku ledre née zise kenée nda káa do lorú wá, máí'bi lá sómú ledre. ⁷ Ni kóo idí bilámáne zí 'yí e ndiṣíyé mbá káa zima ní ofúní kára wá. Nda lá gí zía bi Lomo i'bí toso miméngí ledre e zí 'yí e go mbá manguúcua ní, ni miutúasáne zí ngiti géyí 'yí e ofú kará e zí ngiti géyí ndiṣíyé bángá.

⁸ Togú gí ro kará umbu e, nda kí 'yí máa yée ga bi ofúní aka royé wá ní yá, mááyí úku a máyá ni bilámáne togú ndiṣíní nda yí eyé geré fi ngúcuyé káa zima ní, ndaní lolú fú lá sómú ledre gí ro ofú royé wá. ⁹ Togú yí bi utúasá útusimiyí wá ní yá, ni bilámáne idí 'dí'bi kára togú o'do. Gí zí wo bi áyí ndiṣí 'dó'dó kí sómú simiyí gí zí 'bú ledre bi doyí ní.

¹⁰ Sée ga bi ofúsé rosé go ní, máuku zise kí roko'bu 'bi Ngére Yésu, kára ndaaá inyi gí zí o'do 'bi ené née wá. ¹¹ Kára bi inyi gí zí o'do 'bi ené go ní, ndaaá lolú 'dí'bi ngiti o'do wá, idí nda ndiṣí geré gbékpíe, togú kenée wá, idí ndá'balugu roné té zí o'do 'bi ené née. Kpá kenée, o'do nda ótoómo me'bené wá.

¹² Yí 'yí máa wo bi nguṅgu ledre Ngére Yésu go, togú me'beyí ni 'yí bi nguṅgu ledre Yésu wá ní yá, ndá ógó kára máa née wá, ídísé mu óto 'be kéne. Née lorú bi máí'bi máa zise ní, ogú ené gí zí Ngére

Yésu wá. ¹³ Kpá kenée gí ro yíi kára bi ngungu ledre Ngére Yésu go, togú o'do 'bi eyí ní 'yí bi ngungu ledre Yésu wá ní yá, togú ili kpá fú zise ndíjsé kéne káa do kára kí o'do yá, ndá ìnyí gí zí o'do máa nées wá, idísé mu óto 'be kéne. ¹⁴ Kára bi ngungu ledre Yésu go, togú o'do 'bi ené ndaá 'yí bi ngungu ledre Yésu go ní wá yá, Lomo ní idí kí rokinyi kí o'do nées gí zía oto 'be go kí 'yí bi ngungu ledre Ngére Yésu go ní. Ní kpá kenée, o'do bi ngungu ledre Yésu go, togú me'be a ní 'yí bi ngungu ledre Yésu wá ní yá, Lomo ní idí kí kára nées kí rokinyi gí zía oto 'be go kí 'yí bi ngungu ledre 'bi Yésu go ní. Lomo yéme ledre nées kenée gí ro zí owú 'bi 'yí ga bi káa zí nées, zíye idíye mbígí 'yí ga bi 'bi Ngére Yésu ní.

¹⁵ Togú kára bi ngungu ledre Yésu wá ili go ìnyí gí zí o'do 'bi ené bi ngungu ledre Yésu go ní yá, o'do 'bi ené ndaá ási kée wá, kára máa nées ìnyí yí ené mu. Kpá kenée o'do bi ngungu ledre Yésu wá togú ili ótoómo me'bené bi ngungu ledre 'bi Yésu go ní yá, kára nées ndaá ási wá, idi mu ndá'ba ené 'be 'bi eyé gí zía Lomo ili zí mindíjsé idíne bilámáne. ¹⁶ Ambí owo ne o'do bi kóo otoómo yíi, togú kára bi kóo ìnyí gí zíyí ní ní oyólo'bó mimbé'dené zía ngungu ledre 'bi Lomo.

¹⁷ Owú 'bi Babá e, káa zí bi Ngére Yésu ifi bayi míméngí ledre e zí 'yí e za mbá mungungúcuwa ní, idísé ndíjsí méngí ledre e 'duo ñú kací ndólo bi Lomo ndolo sée gí roa ní. Nées lorú bi máa Páwulo má'bí zise, sée 'yí ga bi 'bi Kírésito do bi ga bi áse doyé mbá ní. ¹⁸ Togú 'yí gí dongarásé ndíjsí kóo méngí ledre e ñú kací ondu 'bi Isiréle e yá, ndaá lolu óyóló'bó a wá. 'Yí bi ngára ndaá Isiréle wá, ngungu ledre Ngére Yésu go ní, ndaá gámásó'do ngíti géyí misi'di gí ro zine ndíjsiné méngí ondu 'bi Isiréle e wá. ¹⁹ Togú méngí ledre kací ondu 'bi Yúda e togú méngí wá ndaá 'bi ené káa do ledre wá. Éyí bi kí ledrené zí Lomo owóowó ní, yí ené oto lorú 'bi Lomo kí ledrené owóowó. ²⁰ 'Yí idi ndíjsí méngí ledre ené e tí káa zí bi kóo ndíjsí méngí yé ndéréoguné kée gí simi sındí kadra bi kóo zí Lomo óyóló'bó wo káa do mbígí 'yí ené 'bi Lomo ní.

²¹ Yíi bi áyí owúkúlú ní bi nda sínyí royí wá, idi idi kí rokinyi. Togú 'yí bi áyí do sılı a nées áyí ótoómo yíi gí zía bi ngungu ledre Ngére Yésu ní yá, bi ndaá sínyí royí wá idi ndéré eyí. ²² Togú 'yí ni owúkúlú zía ngungu ledre Ngére Yésu yá, Ngére ní idi kée kí rokinyi gí zía ndaá lolu owúkúlú wá. Kpá kenée togú 'yí ndaá owúkúlú wá, zía ngungu ledre Kírésito yá, 'yí máa nées ni go owúkúlú 'bi Kírésito. ²³ Lomo

kasaogu Yésu úyuné gí rozé káa bi azé kpá fú idi owúkúlú e ke. Gí zí kéyí nées 'yí ndaá ngungu ledre gí ro idíne owúkúlú 'bi ngíti 'yí wá. ²⁴ Togú áyí Isiréle togú mbú gí simi ngíti kúfú zí Lomo go ndólo yíi káa do mbígí 'yí ené yá, idi idi tí fú gí simi kúfú máa wo nées. Mááyí úku a kpá kenée zí 'yí bi ni owúkúlú kí wo bi ndaá owúkúlú wá ní.

²⁵ Gí ro owú kará ga bi bángá e ní, Yésu i'bi ené lorú gí ro ledre eyé wá. Máa Páwulo mándíjsí i'bi lorú zise gí ro ledre ga gère nées gí zía Ngére Yésu i'bi roko'bu gí ro ledre káa zí ga gère nées go zíma gí ro zíma ndíjsímá kí i'bi lorú zí 'yí e simi ledre káa zí ga gère ní. ²⁶ Lúrúsé aka lá bisinyi sındí kadra bi azé simi a ba. Togú kóo lá máa yá, ndaá 'bi ené lúyú ledre zí 'yí idíne kí kára zine togú mbú idíne bángá wá. ²⁷ Yíi bi ófú kára go ní, ndá lolu 'd'biógú sómú ledre gí ro ótoómo wo wá. Yíi bi ófú kára wá ní, ndá lolu 'd'biógú sómú ledre gí ro ófú kára wá. ²⁸ Yíi bi ófú kára go ní, ndaá 'bi ené zíyí lúyú ledre wá. Kára bi 'di'bi o'do wá ní, ndaá 'bi ené kpá lúyú ledre zía wá. Sée ga bi ófúsé kará e go ní, 'do'dó esé ní idi go 'bi sómú ledre gí ro mindíjsí kará ga gère ní. Gí zí kéyí nées ní, máyá idísé ndíjsí gbékpine ndásé ófú kará e wá káa bi áse ndíjsí idi kí yata 'do'dó 'bi sómú ledre ke.

²⁹ Máúku zise, sındí kadra ni go gbóo. Sée ga bi kí kará e zise ní, idísé mu tónó ndíjsí káa zí éyí bi kará e ndaní zise wá ní. ³⁰ Sée ga bi 'yí esé e uyuní go ní, ndásé ini yée za kí roko'busé mbá wá. Sée ga bi áse simi rokinyi ní, rokinyi nées ndaá idi zise kí ledrené owóowó wá. Sée ga bi áse ndíjsí úgú ógu éyí e ní, éyí esé máa ga gère nées ndaní idi zise kí ledreyé owóowó wá. ³¹ 'Yí ga bi kí tų'dú éyí e zíye ní. Do sogo kángá ba ni ógu úkú ené kí éyí ga bi siminé nées cakaba.

³² Ndásé ndíjsí sómú ledre éyí ga bi 'bi do sogo kángá ba wá. Yíi bi kára ndaá zíyí wá ní, idi sómú ñú ledre éyí bi áyí méngí a zía oto Ngére Yésu zía idíne kí rokinyi ní. ³³ 'Yí bi kí kára zine ní, sómú ledre ené ndaá ñú gí ro oto Lomo zía idíne kí rokinyi wá. Ambá sómú ledre ené ni idi ené ro me'bené gí zía ili oto me'bené nées zía idíne kí rokinyi. ³⁴ Misómú ledre ené ni idi ené gbre gbre. Kára máa wo bi o'do 'bi ené ndaá ní, sómú ledre ené ndaá 'bi ené kenée wá. Sómú ledre ené ni ñú ro Ngére Yésu. Togú 'di'bi o'do yá, sómú ledre ené ni idi gbre gbre. Ni ndíjsí oto mimbé'dené ro éyí ga bi 'bi sága ba gí ro zí ledre ené émené komo o'do 'bi ené. ³⁵ Máúku ledre ga gère nées zise gí ro kuřu'busé ndaá bi ya máódóngéří sée ní wá, máli misómú ledre

esé idí idí bilámáne dujú kǐé'do zí Ngére Yésu.

³⁶ Togú o'do owo kára gí ro ofú a, sɛndí kakra ní nda go fú lá ndéré ofúni aka royé fú lá wá yá, mǎmbé'de o'do máa nées ní nda go fú 'dága gí ro kára máa nées yá, idí mu geré 'dí'bi kára máa nées, nées ndaa lúyú ledre wá. ³⁷ 'Yi bi oyólo'bó sómú ledre ené gí ro ofú kára go, ya nées ní útúásá ndísi bǎngá ní, ní bilámáne nées ndaa lúyú ledre zí 'yi máa nées wá. ³⁸ 'Yi bi ofú kára go ní, mengí go bilámáne. 'Yi máa wo bi ya nées ili ené ofú kára wá, nées ili ndísi bǎngá ní, mengí go bilámáne kǐngaya.

³⁹ Kára bi ofúni wo go ní, ní idí dujú me'be o'do bi kǐé'do nées. Togú o'do 'bi ené máa nées uyu go yá, kára umbu nées ní nda fú 'dí'bi ngíti o'do. Mikánda o'do ma'dáa idí idí 'yi bi nguṅgu ledre Ngére Yésu go ní. ⁴⁰ Simi ledre ga gére nées mbá, togú kóo lá máa yá, 'yi bi ní kǐ dokulú ní ndaa lolú kóo lúru bi kpá fú gí ro zíye ofú royé kǐ ngíti 'yi wá. Másómú 'Dówú Lomo ukui'bi ledre nées taramá ne gí ro zima úku a.

8

'Dáná lomo e

¹ Togú gí ro ledre éyi bi ndísiní 'dáná lomo ga bi yemení yée kǐ sǐlǐ 'yi ní yá, owozé ledre gí roa kése kpá mbá bú. Ówo ledre ní kpá tí bilámá éyi, mongú a óto 'bú lafú 'yi e ní ne éyi bi ndísi óto 'yi e zíye idiye kǐé'do kǐ lafúye ní. ² 'Yi bi ya, nées owoofú ledre go ní, rǎnga yi ené rǎnga owo aka ené ledre wá. ³ 'Yi bi oto 'bú Lomo go doné ní, zí Lomo ówo wo káa do mbigí 'yi ené.

⁴ Togú gí ro ánu éyi bi 'danání lomo ga gére kǐe ní yá, owozé bú moko ndaa 'bi ené simi lomo e wá, Lomo ní yi ené ní dujú kǐé'do. ⁵ Togú tǔ'dú ngíti géyi 'yi e ndísiní sómú a kǐdí lomo e niyi tǔ'dú, ngére niyi 'bi eyé kpá tǔ'dú yá, ngíti géyi niyi kómo ere ngíti géyi niyi do sogo kǎngá. ⁶ Owozé bú kǐdí, mbigí Lomo ní dujú kǐé'do Lomo bi ní 'Buzé ní. Ní kpá ne Lomo bi otoogu éyi e, zíse idíze 'yi ené ní. Gí zí kǐéyi nées, zíse nguṅgu ledre ené. Ngére ezé ní kpá dujú kǐé'do Kírésito Yésu. Lomo 'bí éyi ga bi mengí yée do sogo kǎngá ba go za mbá do sǐlǐ Yésu ma'dáa. Trídri bi za fi azé kǐe ní ní kpá gí zí Yésu ma'dáa.

⁷ Ngíti géyi 'yi e owoní eyé ledre nées wá. Somúni 'bi eyé kǐdí togú yée anuní éyi bi 'danání lomo ga bi yemení yée kǐ sǐlǐ 'yi ní yá, yée luyúní ledre go. ⁸ Éyi miánu 'di'biogu 'yi gbóo kǐ Lomo wá, togú anuzé wá yá, ndaa 'bi ené lúyú ledre wá, togú anuzé yá, oto ené kpá zée kǐ Lomo kǐé'do wá.

⁹ Sée ga bi ndísié úku ledre kǐdí ásé 'yi ówo ledre e ní, ndásé mengí ledre e sisikala zí sómú ledre 'bi 'yi máa yée ga bi owoní aka ledre wá ní ndísi sínyine gí zí se wá. ¹⁰ Yi bi yá nées nguṅgu ledre Kírésito go ndísi úku ledre yá moko ndaa simi 'dáná éyi zí lomo ga gére nées wá, nda simi ngíti sǐlǐ, zí ngíti ezeyí 'yi 'bi Kírésito ndéré ndíki yi do bi 'dáná éyi zí lomo e kpá kǐ ánu éyi ga bi ndísiní 'dáná yée ore ní, ezeyí nées ní sómú a kǐdí togú kenée yá, ma'díi ní bo simi ledre nées. Nées ní ba kpá ndá'ba ndísi méngi a kenée. ¹¹ Yi bi ndísi méngi kǐéyi kenée ní, áyi go 'yi bi zí lafúyi ga bi 'yi 'bi Kírésito, bi Kírésito uyu gí royé ní otoómo kǐ lódú kací Kírésito gí zíyi. ¹² Yi bi ndísi méngi kǐéyi kenée, zí sómú ledre 'bi ngíti géyi 'yi e ndísi sínyine gí zíyi ní, áyi go 'yi lúyú ledre ro Kírésito Yésu. ¹³ Togú éyi bi mándísi ánu a ní ayí oto sómú ledre 'bi ngíti 'yi zía lúyú ledre yá, bilámá a maídí otoómo a 'dá'ba káa bi sómú ledre 'bi ezemá nées ní sínyi zía lúyú ledre ke.

9

Máa Páwulo, mááyí 'yimikása 'bi Ngére Yésu

¹ Owú 'bi Babá e, kǐdí mándá kǐ ro domá wá? Mándá 'yimikása wá? Málúru kóo Ngére Yésu cǔ kǐ komomá wá? Ngungusé ledre Yésu nées, ndaa bi má'dódo ledre ené zise máa ní wá? ² Abú ngíti géyi 'yi e owoní kenée wá, sée 'yi ga bi 'bi Korindo ní, nguṅgusé ledre Ngére Yésu nées ndaa gí zí ngíti 'yi kpí wá, má'dódo ledre ené tí máa zise. Ore, ní go miówoné kǐdí ma'díi, mááyí 'yimikása 'bi Ngére Yésu.

³ Nées go kúrúma zí 'yi ga bi ilíní ndísi íti kangú roko'bu moko bi do sǐlǐma ní. ⁴ Simi sómú ledre esé ní, zée ga bi ndísié méngi moko 'bi Ngére Yésu ní, ndaa miútuásáne zise í'bi éyi miánu zise kací kǔrú moko nées wá? ⁵ Ndaa miútuásáne zise 'dí'bi me'hezé e kpa kǐze gí zía nguṅguní kpá ledre 'bi Lomo go ní wá? Káa zí bi kóo ngíti géyi 'yimikása e kǐ lúndu Ngére Yésu nda kpá kǐ Pétero mengíní ní wá? ⁶ Ala ilísé kóo tí lá dujú zée kǐ Baranába idízé sáká rozé kǐ rozé 'yi e ndaní sáká zée wá? ⁷ Lǐlǐ ledre bi mándísi úku a ba ní káa zí 'yi bi ní asíkiri 'bi akúma ní, ndaa bi akúma ní ndísi í'bi kǐsǐ zía ne ní wá? Kpá kenée 'yi bi ndísi 'bá'ba yáká ní, ndaa bi ní ndíki éyi miánu zine cikí gí yáká gí ore ní wá? Sara aka nda 'yi bi ndísi lúru bi kací íti e ní, ndaa bi ní ndísi éwé kpá tí akpa iní umba íti ga gére nées ní wá?

⁸ Ledre bi máuku nées ndaa lá kǐ sómú ledre 'bi 'yima'dí wá, ndaa bi ní miékéne simi Lorú bi Músa eké ní ní wá? ⁹ Lorú bi

Músa eké ní ni kídí, “Ndá ótoómo 'yì moko eyí zía ndìşinè méngì moko yáká kí 'bù wá.” Sómúşé Lomo uku ledre née kenée duşì gí ro 'yì ga bì ndìşinì méngì moko yáká ní? ¹⁰ Odro née ndaa lá duşì gí ro 'yì ga bì ndìşinì méngì moko yáká ní wá, ódro née ní kpá gí rozé zée ga bì ndìşizé gámá kí 'dódo ledre 'bì Yésu zì 'yì e ní. Ndaá 'bì ené bì togú otóní 'yì o'do éyì yáká ní, ní ánu éyì gí simì yáká née ní ní wá? Kpá kenée togú ndìşì ócò kére ní, ndaaá 'bì ené bì ní 'dì'bi tákpásìlì ne ní wá? ¹¹ Zée 'dodozé ledre 'bì Lomo go zise káa zì 'dìyìzé kúfú ní. Azé ze mizefì 'yì ga bì 'dodozé ledre 'bì Lomo zise ní. Bì née ní, utúasázé ndiki tákpásìlì gí zise kacì moko bì mengìzé ní wá? ¹² Togú ngítì géyì 'yì e ndikínì sáká éyì bú gí zise ní, ndaaá 'bì ené bì ásé í'bí sáká éyì zize rómo do 'bì eyé kie ní wá? Ilizé ezé óto ledre 'bì sáká zée zise kí ledrené owóowó wá, káa bì ní 'duşù misì'dì 'bì ngbóro moko 'bì Kírésìto dongarásé ke.

¹³ Ówosé bì kídí 'yì ga bì ndìşinì méngì moko simì 'Dìçì 'bì Lomo ní ndìşinì ndiki sáká éyì zìye çìkì gí ore ní wá? Yée ga bì ndìşinì 'bì eyé 'dáná éyì şì mbayi 'bì Lomo ní ndìşinì sáká royé akpa kí éyì ga bì ndìşinì 'dáná Lomo kie ní wá? ¹⁴ Nì kpá kenée gí rozé, zée ga bì Ngére Yésu kasa zée ndéré kí 'dódo ledre ené zì 'yì e ní, uku kídí azé ndiki sáká éyì çìkì gí simì moko bì ndìşizé méngì a nee.

¹⁵ Abú ma'dúí née nì tí bo kenée yá, máúku amá té bu kídí idínì ndìşì sáká máa ní wá. Máéké amá ledre ba zise gí ro zise í'bí éyì sáká máa kie wá. Togú máúyu gí zì 'bù ngbúrù kí méngì moko 'bì Lomo yá, méngì éyì wá gí zì wo bì mááyì ótoómo moko 'bì Lomo gí zì 'bù ní. ¹⁶ Máílì amá ndìşì mbófo romá gí zía bì mándìşì 'dódo bilámá ledre 'bì Ngére Yésu ní wá gí zía née moko bì i'bí zima méngì a ní. Nì ídì zima mongú lerì togú máótoómo moko 'bì Ngére ní. ¹⁷ Idì mándìşì méngì née moko bì máyéme ledre gí roa máa ní yá, ní kóo ídì bilámáne zì 'yì e sáká máa. Bì Lomo í'bí moko máa née ne ní, mááyì méngì a káa zì bì ilì ní. ¹⁸ Káa zì bì kenée ní, máútúásá ndiki sáká éyì simì moko bì mándìşì méngì a née mbá wá? Mongú sáká éyì bì mándìşì ndiki a ní nì rokinyì bì Yésu ndìşì í'bí a zima ní. Yésu ndìşì í'bí rokinyì née simímá gí zía mándìşì 'dódo bilámá ledre ené zise lá gbékpìe. Née şì ledre bì máílì amá sáká éyì gí zise gí zía wá ní gí zía rokinyì bì mááyì kie gí zì Yésu ní romo do éyì e go mbá.

¹⁹ 'Yì bì kjë'do káa ya mááyì şì şìlì a ní ndaaá. Máóto yì amá romá máa ídìma

owúkuşù 'bì 'yìma'dí e gí zía máílì 'yì e idínì úwú ledre 'bì Ngére Yésu. ²⁰ Simì bì mándìşì 'dódo ledre 'bì Ngére Yésu zì Yúda e ní, mándìşì méngì kpá té toso ledre ga bì ndìşinì méngì yée ní. Zíma ndìşimá kpá té méngì kéyì kacì lorù eyé 'bì Isiréle e bì Músa eké ní abú lorù eyé ma'dáa ndaaá 'bì ené lolù kí ledrené zíma owóowó wá. Máílì tí lá óto yée zìye ídìye kí rokinyì gí ro úwú 'dódo ledre 'bì Ngére Yésu. ²¹ Kpá kenée togú mándìşì 'dódo ledre 'bì Kírésìto zì kúfú ngítì géyì 'yì e kpi yá, zíma ótoómo Lorù bì Músa eké ní kenée, zíma ndìşimá méngì ledre e té káa zì wo bì kúfú ngítì géyì 'yì ga gère née ndìşinì méngì a ní. Máméngì ledre ga gère née kenée ndaaá 'bì ené bì ya kídì máóyo sogomá go zì Lorù 'bì Lomo ní wá, máílì tí lá zì 'yì ga gère née ídìye kí rokinyì gí ro úwú 'dódo ledre 'bì Kírésìto Yésu. ²² Togú mááyì nda mbú dongará 'yì ga bì owoní aka ledre wá ní yá, zíma ídìma zìye kpá káa zì 'yì bì owo ledre wá ní. Máílì tí lá gí ro zìye úwú ledre 'bì Ngére Yésu. Mándìşì ólù dongará 'yì e zíma ndìşimá méngì té ledre ga bì ndìşinì méngì a ní gí ro zìye úwú ledre 'bì Ngére Yésu gí do bì zìye ómoyé. ²³ Mándìşì méngì ledre ga gère née kenée gí ro 'yì e mbá idínì úwú bilámá ledre 'bì Ngére Yésu gí taramá gí do bì zì Lomo í'bí úndru zize kéye ndro.

²⁴ Owú 'bì Babá e, ówosé bú bilámáne kídì togú 'yì e ndìşinì ngásá midogelígélì yá, gí dongará tù'dù 'yì ga gère ní, kèmbì 'yì nì ngásá rómo doye duşì ne. Bì kenée ní, idísé ìnyì mbá ngásá gí ro zì Ngére Yésu í'bí tákpásìlì zise.

²⁵ Ma'dí, 'yì ga bì ndìşinì ngásá midogelígélì ní, yemení royé gí roa miyéme kíngaya, zìye ndìşì ngásáye kí roko'buyé za mbá gí do bì zìye ndiki tákpásìlìye. Tí lá 'bì eyé tákpásìlì eyé ndìşì úkú ené miúkú. Ngasázé 'bì ezé gí ro tákpásìlì bì ngará ukú wá ní.

²⁶ Née şì ledre bì máí'bí romá méngì moko 'bì Ngére Yésu kí roko'bumá gí zía mbá ní, kpá káa zì 'yì bì i'bí roné simì midogelígélì zía ngásáne za kí roko'buné gí ro zine ngásá óguútu roné ne ní.

²⁷ Máí'bí romá kí sómú ledre amá za kí roko'bumá mbá ndìşì 'dódo duşì ledre 'bì Ngére Yésu zì 'yì e gí ro zía í'bí tákpásìlì bì tridri bì za fí ní zíma.

10

Isiréle e olúogunì gí simì Ízibiti

¹ Owú 'bì Babá e, ndásé sómùlìgì ledre bì kóo Lomo méngì zì bulúnduzé ga kóna Isiréle e simì bì kóo oto roko'buné zía

ídíne doyè gi zĩ pho'du kadra gi simi Ízibiti zĩye 'dógu Bikesĩ Mikavu sága ní wá. ² 'Dógu bi bi kóo 'doguní nées ní kóo zĩye káa zĩ í'biní babatĩza zĩye simi mongu iní nées ní ní gi zĩa lanyání kóo go ro ledre ga bi Músa ndĩsĩ úku a zĩye ní. ³ Ndĩsĩnĩ kóo ánu tí fú lá dujĩ toso éyĩ miánu bi Lomo ndĩsĩ kóo í'biógu a zĩye ne ní. ⁴ Zĩye kpá ndĩsĩ éwé iní bi Lomo ndĩsĩ í'biógu a zĩye ne ní. Iní máa nées ndĩsĩ ógu gi simi roko'bu bi kóo ndĩsĩ ndéré ndro kéye bi ní Kírésĩto ní. ⁵ Simi ledre ga gère nées mbá, tú'du ngiti géyĩ mengĩnĩ eyé ledre ga bi Lomo ndĩsĩ úku a zĩye ní wá. Gi zĩ kéyĩ nées zĩ Lomo ótoómo yée zĩye ndĩsĩ úyuyé, zĩ kángáye ídíne kacĩ misĩ'di faa.

⁶ Ledre nées idí idí zĩze káa do 'dódo ledre káa bi azé ndĩsĩ méngĩ bisinyĩ ledre káa zĩ bulunduzé ga kóna nées ke. ⁷ Ngiti géyĩ lanyání yĩ eyé fú lá ro ledre 'bi 'dáná éyĩ zĩ lomo ga bi yemení kĩ sĩlĩ 'yĩ ní. Ndásé idí káa zĩ ye wá. Nĩ miékéne kídĩ, "Yĩ ga gère nées ndĩsĩnĩ fú lá óngóonzó bangá sĩ mbayi, do ndá'bayé kpá akpa ndĩsĩ ánu esĩ máa ga gère ní. Zĩye idiye kĩ rokinyĩ do ndĩsĩyé éwé le'yĩ kóyó kée kĩ ndĩsĩ lé'be ke'bi." ⁸ Ngiti géyĩ ndĩsĩnĩ kóo kpá méngĩ bicayi ledre kĩ só'do royé kĩ 'yĩ ga bi ofuní royé kéye wá ní. Gi zĩ kéyĩ nées, zĩ mimbé'de Lomo éšĩne royé zĩa úfu tú'du ngiti géyĩ simi ndulũ kǐé'do álfu cĩ kǐrĩ a doa ota (23,000). ⁹ Ndazé kála ledre Kírésĩto káa zĩ 'bi lafúze ga bi kóna nées wá káa bi mimbé'de Lomo ní éšĩ rozé zĩa úfu zée káa zĩ bi kóo kasaogu tú'du kámá e úfu lafúze ga bi kóna nées ní ní ke. ¹⁰ 'Yĩ ga bi Lomo gelé yée go zĩye ndĩsĩ úku ledre ené zĩse ní, ndásé kála ledre gi tarayé wá. Isiréle ga gère nées ngiti géyĩ ndĩsĩnĩ kóo kála ledre gi tara manda eyé e kenée, zĩ Lomo kóo kása ngiti géyĩ maláyika ené e ógu úfu 'yĩ kála ledre ga gère nées mbá 'dá'ba.

¹¹ Ledre nées méngĩ kóo roné káa do 'dódo ledre zĩze. Ekéotonĩ kóo ledre máa nées simi miéké kúrũ Lomo kenée gi ro zée 'yĩ ga bi 'bi Ngére Yésu ní, zĩze lúrúto kó ledre gi roa gi zĩa sĩndĩ kadra 'bi ndá'baogu Yésu ma'dáa ní go gbóo.

¹² Sée ga bi ówosé rosé go kídĩ ngũngusé ledre 'bi Kírésĩto go ní, idísé tóro ngbuó káa bi ásé lúyũ ledre ke. ¹³ Ídísé ówo a kídĩ 'do'dó ga bi ogunĩ rosé ní mbá gi ro zĩse lúyũ ledre ní, oguutunĩ kóo royé go zĩ ngiti géyĩ lafúse 'dá'dá. Abú kenée ndotó, Lomo otoómo ené 'do'dó nées zĩa rómo roko'busé wá, ní í'bi roko'bu 'bi útusimĩ zĩse gi do bi zĩse ólúógusé gi simi 'do'dó máa nées.

¹⁴ Káa zĩ bi goó kenée ní owu 'bi Babá e, ídísé ótoómo óto úndru lomo ga bi yemení

yée kĩ sĩlĩ 'yĩ ní 'dá'ba. ¹⁵ Sée ga bi ásé 'yĩ ówo ledre e ní, ówosé bú kídĩ ledre bi máuku ba ní ma'dú. ¹⁶ Sáma Kírésĩto bi ndĩsĩzé éwé a kĩ í'bilúgu mbófo éyĩ zĩ Lomo gi roa ní, 'dodo kídĩ azé kĩ Kírésĩto go kǐé'do. Kpá kenée gi ro ambata bi ndĩsĩzé 'deweifĩ a dongaráze kĩ ánu a ní 'dodo kídĩ anuzé nées kuru'bu Kírésĩto. ¹⁷ Zée ga bi ndĩsĩzé ánu ambata bi kǐé'do nées abú azé tú'du ndotó, azé go dujĩ 'yĩ kǐé'do.

¹⁸ Ledre nées ní kpá kenée gi ro Isiréle ga bi kóna ndĩsĩnĩ ánu éyĩ ga bi kóo ndĩsĩnĩ 'dáná mbayi 'bi Lomo kée ní. Nées 'dodo kídĩ niyĩ kĩ Lomo go éyĩ kǐé'do. ¹⁹ Máuku zĩse ma'dú, togú 'yĩ ánu éyĩ ga bi ndĩsĩnĩ 'dáná lomo ga bi yemení yée kĩ sĩlĩ 'yĩ ní, togú anunĩ wá, moko ndáa simi lomo ga gère nées wá. ²⁰ Éyĩ bi 'danání lomo ga gère kée ní, ndĩsĩnĩ 'dáná a nées zĩ bicayi lomo e, mengĩnĩ eyé moko kĩ 'Buzé Lomo wá. Máilĩ ndásé idí kǐé'do kĩ bicayi lomo e wá. ²¹ Utúasá ené zĩse ndĩsĩsé éwé sáma Ngére Yésu kpá kĩ ánu kuru'bu a, zĩse nda mbú ndá'basé kpá ndĩsĩ kĩ 'dáná éyĩ zĩ bicayi lomo e wá. ²² Ílisé óto mimbé'de Ngére Yésu zĩa éšĩne rosé? Togú mimbé'de a esĩ go rosé ní, roko'busé ní bo zĩse rómo komo a kée?

'Yĩ 'bi Kírésĩto niyĩ kĩ ro doyé

²³ Abú ngiti géyĩ 'yĩ e ukunĩ ledre kídĩ ledre e emení kacĩ komoyé mbá mieme gi ro méngĩ yée yá, íi, utúasánĩ eyé mbá sáká yée wá. Ngiti géyĩ miméngĩ ledre e niyĩ bo ndĩsĩnĩ sínýionzó sómũ ledre 'bi 'yĩ e. ²⁴ Ndásé ndĩsĩ sómũ dujĩ ledresé gi ro bilámá ledre wá, idísé kpá sómũ ledre lafúse e.

²⁵ Togú ógundíkísé esĩ go 'bi miúgu a yá, ídísé lá geré úgu a ánu a ndásé ndú'yú a bi kídĩ, 'danání bicayi lomo e kĩ esĩ máa nées wá ya ní wá. ²⁶ Gi zĩa miéké kúrũ Lomo uku kídĩ, "Do sogo kángá ba kĩ éyĩ ga bi siminé ní za mbá Ngére Lomo otoogu yée ne."

²⁷ Togú 'yĩ bi ngungu ledre Ngére Yésu wá, ndolo sée go gi ro éyĩ miánu yá, idísé geré ánu a miánu ndásé ndú'yú a kídĩ esĩ ba 'danání lomo e kée wá ya ní wá, éyĩ miánu sínýionzó ené 'yĩ do kómo Lomo wá. ²⁸ 'Búo togú ngiti 'yĩ uku go kídĩ, "Ndásé ánu esĩ nées wá 'danání lomo ga bi yemení kĩ sĩlĩ 'yĩ go kée yá," zĩse ótoómo a kĩ ánu a. Togú kálasé ledre bi 'yĩ nées uku nées yá, ótosé 'yĩ máa nées go zĩ sómũ ledre ené lúyũne zĩa ánu esĩ bi 'danání bicayi lomo e go kée ní gi zĩse. ²⁹ 'Yĩ nées ní úku ledre kídĩ, togú kenée yá, nées utúasá ótoómo bilámá ledre ené gi zĩ sómũ ledre

'bi ngiti 'yi wá. Gi zí kényí nées ní, ndá ánu éyí bí 'danání wo zí bicayi lomo e wá káa bí sómú ledre 'bi 'yi ní síníyí gí zíyí ke. ³⁰ Togú éyí bí gáa máílí go ánu a, máí'bí mbófo éyí go zí Lomo gí roa ní, éyí bí ngiti 'yi idí úcúómo máa kí ánu a ní 'dí?

³¹ Míméngí ledre esé e za mbá togú éyí miéwé togú mbú éyí miánu yá, idíní idí bilámáye gí do bí zí 'yi e í'bí mbófo éyí zí Lomo gí royé. ³² Ndáse méngí ledre bí zí bí ndíşí síníyíne ro lafúse gí zía misíníyí ní wá. Togú 'yi bí ngúnğu ledre Ngére Yésu go, togú mbú Yúda e, Gírígí e, togú mbú ngiti 'yi bí 'bi Lomo ní, bí ndaá síníyí roa gí zí míméngí ledre esé wá. ³³ Máa Páwulo, mongú ledre amá ní kací kadra mbá ndíşí óto 'yi e zíye ídíyíe kí rokinyí. Máoto amá ledremá owóowó gí zí ledre 'yi e wá, mándíşí óto ledre 'yi e owóowó. Gí ro zíye ngúnğu ledre Ngére Yésu zíye ndíki trídri bí za fí ní gí zí Lomo.

11

¹ Ídíse méngí lódú kací míméngí ledre amá e gí zía mándíşí méngílódu ledre ga bí 'bi Kírésito Yésu ní.

Yata lorú zí 'yi ga bí 'bi Kírésito ní

² Mbófo éyí zise gí zía ledremá lígí sée wá, ledre ga bí kóo má'dódo yée zise ní, ndíşíse go kpá fú méngí yée káa zí bí kóo má'dódo yée zise ní.

³ Ídíse ówo a kídí, Ngére Yésu ní duşí ne kí mongú roko'buné do ya'dá e, zí ya'dá e nda idí 'bi eyé kí roko'buyé do me'beyé e. 'Buzé Lomo ní nda 'bi ené ne kí roko'buné do Kírésito. ⁴ Gí zí kényí nées, togú o'do ini ini zí Lomo, togú ndíşí mbú úku kúru Lomo yá, ndaá ódó'dútu doné wá. Togú odó 'dútu doné yá, 'yi e niyí fála wo gí zí ledre máa nées. ⁵ Gí ro kára e, togú kára ñnyine ini ini zí Lomo, togú mbú úku kúru Lomo togú odó doné wá, 'yi e niyí fála wo nda káa zí éyí bí kára máa nées luyú kóo ledre do ólo doa miólo gí zí luyú ledre ma'dáa ní. ⁶ Togú kára ili ódó 'dútu doné wá, idí geré ólo doné ma'dáa drá 'dá'ba. Gí zí kényí nées ní, kará e ndaní ótoómo doyé fúo wá, idíní ndíşí ódó'dútu doyé miódo'dútu.

⁷ Gí ro o'do, ndaá miútuásáne zía ódó'dútu doné wá, gí zía Lomo yeme o'do kí roko'bu ledre e zine káa zine Lomo ní, gí ro zí 'yi e ndíşíyé mbófo nées. Kará e idíní ndíşí ódó doyé miódo gí ro zí 'yi e ndíşí mbófo ya'dá 'bi eyé e gí zí bilámá míméngí ledre eyé. ⁸ Lomo yemeogu ené mizéfí o'do bí kpá mizéfí bulúnduzé ní gí simi kára wá, yemeogu mizéfí kára bí kpá mizéfí tetéze ní gí simi o'do máa nées. ⁹ Lomo yemeogu ené o'do zí kára wá, yemeogu kára zía ndíşí sáká o'do ma'dáa. ¹⁰ Káa zí

bí goó kenée ní, utúasá miútuásá zí kára ndíşí ódó doné miódo gí ro zí 'yima'dí e do sogo kángá kpá kí maláyika e komo ere ówo a mbá kídí kára nées ndíşí go óto úndru o'do 'bi ené.

¹¹ Lomo yeme o'do zía kpá yéme kára gí ro zíye ndíşíyé kí sáká lafúye gí zía niyí duşí 'yi kíe'do simi Ngére Yésu. ¹² Ní tí kenée, Lomo yemeogu kára gí simi cóngó kó'dú o'do, nda gí 'dá'ba zí kára ndíkiógu o'do. Lomo yeme ledre ga gére nées kenée gí zía ní ne 'yi yéme éyí e.

¹³ Sómuşe aka ledre nées kí rosé. Ní miútuásáne zí kára ndíşíne ini ini zí Lomo do komo 'yi e odó'dútu doné wá ní, ní mbí? ¹⁴ Ní gí ro o'do kpá kenée. Togú o'do ootoomo doné ú'busíníyí roné gbukú yeme wá, 'yi e niyí ndíşí kúgu wo mikúgu. ¹⁵ Zí kará e ní, kára máa wo bí bí doa ala miála ní, lámá ní nda idí roa za kíngaya. Zí 'yi e ndíşíyé mbófo wo kídí, "Lámá ofu ro kára nées go." Bí doa nées oto nda doa go zía ídíne káa zí éyí bí ndíşí ódó'dútu a fú lá miódo'dútu ní. ¹⁶ Togú ngiti 'yi kpí ní kí ledre tarané gí ro ledre ódó do 'yi zí kará e yá, zée bí kése, 'yi ga bí 'bi Kírésito ní, lorú ní zize kídí, kará e idíní ndíşí ódó doyé miódo do bí ga bí niyí ndíşí doyé ini ini zí Lomo ní.

Sómú ledre 'bi 'yi ga bí 'bi Kírésito ní idí idí kíe'do

¹⁷ Mizéfí ledre amá, mánda kí rokinyí gí zise wá, gí zía kí'dí bí yókosé rosé go do bí kíe'do ini ini zí Lomo ní, bilámá ledre ndaá dongarásé wá. ¹⁸ Mándíşí úwú a kídí kí'dí bí yókosé rosé go do bí kíe'do ní, sómú ledre esé ndaá kíe'do wá, ífíse rosé mbá miífi. Másómú ledre nées ndaá ranga wá ní ma'díi. ¹⁹ Í, mbígí miífi simi 'yi e ní bo wo bí ní 'dódo a kídí ba goó mbígí 'yi 'bi Kírésito kí mimbé'dené kíe'do ní, wo ba mimbé'de a ní 'bi ené gbre gbre. ²⁰ Mánda kí rokinyí gí zise wá. Gí zía kí'dí bí yókosé rosé go do bí kíe'do ánu éyí miánu 'bi sómúndíki ledre miúyu Ngére Yésu ní, míméngí ledre esé ndaá bilámáne wá. ²¹ Kí'dí bí 'di'bioguní éyí miánu go ní, ngiti geré 'yi e songóní eyé lafúye wá, tonóní geré ánu éyí zí lafúye ga bí gí 'dá'ba ní idíáká 'bi eyé 'bú. Yée ga bí tonóní éwé le 'yi kóro go ní, niyí 'bi eyé go mikóyóye. ²² 'Be 'bi esé ndaá gí ro zise ndíşíse kí ánu éyí e kí éwé éyí e simi a wá? Ílíse tí lá óto ñí 'yi ga bí 'bi Kírésito ní zía ndíşí ázáne, zí komokeníyí ndíşí ndá'bané do 'yi ga bí éyí miánu nda zíye wá ní. Ma'díi, nées ndaá ledre bí mááyí mbófo sée gí roa ní wá.

²³ Ledre sómúndíki ledre miúyu Ngére Yésu kóo máúku zise ní, máúwú kóo za cù gí tara a. Simi bí kóo i'biní ngbángá a zí ezeokóga ní, zía kóo ñnyíné 'dí'bí ambata,

24 simi bi í'bí mbófo éyí zí Lomo gi roa ní, zía 'déweífi simi a zía úku ledre kídí, "Ba kuru'bumá bi máí'bí gi rosé ní. Ídísé ndíşşí ánu a kí sómúndíki ledremá." 25 Kpá kenée gi do kacé éyí miánu, zía 'dí'bi kó'do bi kí éyí miéwé siminé ní, zía úku ledre kídí, "Bi simi kó'do ba sámamá bi 'di'biogu mikánda yéme ledre dongarásé kí Lomo ní. Ídísé éwé a zise ndíşşísé kí sómúndíki ledremá." 26 Simi bi ásé ndíşşí ánu ambata née kpá kí éwé sáma née ní ní, ndíşşísé née go 'dódotátá ledre gi ro miúyu Ngére Yésu ndéréogúné gi simi şşindí kadra bi karanée ní ndá'baogú simi a ní.

27 Togú 'yi luru éyí miánu 'bi sómúndíki ledre miúyu Ngére Yésu lá káa zí owú ledre cuku'dée, zía ndíşşíné ánu a yeme roné gi roa miyéme wá, 'yi née luyú ledre go cù ro Ngére Yésu. 28 Togú ilisé go ánu éyí miánu 'bi sómúndíki ledre miúyu Ngére Yésu yá, idísé órú rosé bilámáne kpó kpó kí, ásé nda fú 'dí'bi éyí miánu ánu a kí éwé sáma. 29 'Yi bi ndíşşí ánu éyí miánu née kí éwé sáma née lá káa zí gbékpí éyí ní, Lomo ní 'dó'do wo bisinyíne. 30 Née şşí ledre bi ndíyá ndíşşí ngíti géyí 'yi e gi dongarásé, zí ngíti géyí ndíşşí kí ó'bóye bisinyíne, gi zí kéyí née tú'dú ngíti géyí uyuní go. 31 Togú ndíşşízé órú rozé bilámáne zize ndíşşízé ánu éyí miánu 'bi sómúndíki ledre miúyu 'bi Ngére Yésu yá, éyí bi bi ní sinyí ro Lomo zía 'decí ngbanga rozé gi zía bisinyíne ní ndaa. 32 Togú Ngére Yésu i'bí 'do'dó rozé yá, ndaa bisinyí ledre wá. Ndíşşí née énzí komozé gi ro zize óto komozé duşşí roné, zine yómo zée simi bi karanée, née ní 'decí ngbanga 'yi ga bi ngunguní ledrené wá ní.

33 Togú yókosé rosé go do bi éyí miánu 'bi sómúndíki ledre miúyu Ngére Yésu yá, idísé sngó lafúse kí, zise nda ánu éyí ma'dáa ndro. 34 Togú lúrusé miyóko rosé née 'bú ndíşşí méngí sée kingaya yá, bilámá a kí'dí bi ásé go inyi gi 'be ní, idísé ánu owú éyí kí. Gi ro kí'dí bi ásé nda ánu éyí miánu 'bi sómúndíki ledre miúyu Ngére Yésu ní, zise ánu a ndoo do bilámá misí'di, bisinyí ledre utúasá ídí simi a wá.

Togú ngíti géyí yata ledre e niyi bo yá, mááyí úku yée zise simi bi máogú go zise simi Koríndo íri ní.

12

Roko'bu 'Dówú Lomo

1 Owú 'bi Babá e, máíli ídísé ówoyéme ledre gi ro ledre ga bi 'Dówú Lomo ndíşşí méngí yée zise ní bilámáne. 2 Simi bi kóo ngará ngungusé aka ledre Ngére Yésu wá ní, ndíşşísé kóo óto úndru lomo ga bi yemení yée kí şşí 'yi ní. 3 Gi zí kéyí née máúku zise, 'yi bi ngará 'Dówú Lomo ndaa

simi a wá ní, ndíşşí ukusinyi ledre gi do bi Yésu ne. 'Yi bi kí 'Dówú Lomo siminé ní, ndíşşí úku ledre fúó kídí, "Yésu ní Ngére."

4 'Yima'dí e za mbá niyi kí moko eyé e mbá mingúngúcuá. 'Dówú Lomo bi kíé'do ní ifibáyi moko née zíye ne. 5 Abú 'yi ga bi 'bi Kírésíto ndíşşíní méngí toso moko e mingúngúcuá yá, méngíní née mbá moko 'bi Ngére Yésu bi kíé'do ní. 6 Tú'dú moko ga bi za mbá ndíşşízé méngí yée mingúngúcuá née, Lomo bi kíé'do ní ndíşşí í'bí roko'bu zize ndíşşízé méngí moko ga gére née kie ne.

7 'Dówú Lomo ndíşşí í'bí roko'bu zí 'yi e gi ro zíye ndíşşiyé sáká lafúye kie. 8 I'bí roko'bu zí ngíti géyí 'yi e gi ro zíye ówoyéme kúru Lomo bi ekéní ní kie bilámáne. Zía í'bí zí ngíti géyí 'yi e roko'bu 'bi úkuogú ini ledre gi simi miéke kúru Lomo zí lafúye. Éyí ga gére née oguní mbá gi zí 'Dówú Lomo. 9 I'bí zí ngíti géyí 'yi e roko'bu 'bi ngungu ledre 'bi Lomo kingaya, zía í'bí zí ngíti géyí 'yi e roko'bu 'bi ini ini zí Lomo geré zí ndíyá úkúne gi ro 'yi 'dá'ba. 10 I'bí zí ngíti géyí 'yi e 'bi ené roko'bu 'bi méngí mingburoko ledre ga bi 'yi e utúasání méngí yée kí gbékpí roko'buyé wá ní kie, 'bi ngíti géyí 'bi ené úkutátá ledre bi Lomo ukui'bi ní. 'Bi ngíti géyí 'yi e 'bi ené roko'bu 'bi ifiyéme simi ledre e wo bi gi zí 'Dówú Lomo kí wo bi gi zí bicayi lomo e ní. Zía í'bí zí ngíti géyí 'yi e 'bi ené roko'bu 'bi ndíşşí ódro simi říkí tú'dú tara e. 'Bi ngíti géyí 'bi ené roko'bu 'bi ówo ini ledre gi simi ngíti géyí tara e do ndíşşiyé úku 'dódo a zí lafúye. 11 Bikérí 'Dówú Lomo bi kíé'do ní ndíşşí ifibáyi tú'dú moko ga bi mingúngúcuá née zí 'yi e ne kacé ili ledre ené.

Kuru'bu 'yima'dí ni kíé'do bi tókoga tú'dú

12 Ledre gi ro 'yima'dí e ní cé kenée. Abú bi tóko 'yima'dí niyi tú'dú yá, kuru'bu 'yima'dí ní duşşí kíé'do. Ní kpá kenée gi rozé azé tú'dú, tokozé rozé mbá ro Kírésíto Yésu bi kíé'do ní. 13 Togú azé gi simi kufú Yúda e, togú mbú gi simi Girgí e, togú mbú owúkulu e, togú azé lá gbékpí 'yi e yá, i'biní babatiza zize mbá simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo bi kíé'do ní. Zí 'Dówú Lomo ma'dáa ndíşşíné simizé kí í'bí roko'bu ledre e zize.

14 Lúrutókosé aka ledre née lá gi ro 'yima'dí. 'Yima'dí ní kuru'bu éyí kíé'do bi tókoga niyi 'bi eyé nda tú'dú. 15 Togú şşindí uku ledre kídí, ngará née ndaa şşí wá ní, née ndaa 'bi ené nguru éyí gi ro 'yima'dí wá. Abú kenée yá, şşindí ní kpá fú nguru éyí gi ro 'yima'dí. 16 Kpá kenée togú mbíli uku ledre kídí, ngará née ndaa komo wá ní, née ndaa 'bi ené nguru éyí gi

ro 'yíma'dí wá, Abú kenée yá, mbílí ní kpá fú ngúru éyí gí ro 'yíma'dí. ¹⁷ Sara togú kurụ'bu 'yíma'dí ní kóo lá dụnú komo ní, ní nda ndísi úwú ledre kí 'dí? Togú kurụ'bu 'yíma'dí ní kóo lá dụnú mbílí ní, ní nda kóo ndísi ótulúru ndonyo éyí kí 'dí? ¹⁸ Éyí ga bí rozé ní za mbá, Lomo oto yée kí sị ne gí ro zíye ídíye kpá mbá kí moko eyé e. ¹⁹ Togú kurụ'bu 'yíma'dí ní lá dụnú éyí bí kíé'do ní, 'yí máa nées ní nda kóo ndísi méngí moko lára a káa be 'dí? ²⁰ Abú éyí niyi ro 'yíma'dí tụtụ ndísiní méngí moko e mbá mingúngúcuá yá, kurụ'bu 'yíma'dí ní dụnú kíé'do.

²¹ Komo utúasá go úku ledre zí sịlị kídí, "Sịlị málì yí wá?" Do utúasá go úku ledre zí sındí kídí, "Sındí málì yí wá." ²² Ngítí géyí éyí niyi bo rozé, lurúzé yée káa zí éyí bí ngára moko ndaa simiyé wá ní. Togú éyí ga gère nées ndaní kóo wá, káa bí utúasázé méngí yéme moko wá. ²³ Tútụ'dú éyí e niyi bo rozé, niyi kí ledreyé owóowó. Ngítí géyí niyi bo, niyi 'bí eyé 'bí dokuwu. Gí zí kéyí nées, zíze ndíszé éşí bongó rozé káa bí azé ndíşí gámá kí dokuwu ke. ²⁴ Ngítí géyí éyí niyi bo rozé utúasázé ótoécí yée mítoécí wá, éyí ga bí rozé nées za mbá, Lomo yeme yée kí sị ne, abú lurúzé ngítí géyí káa zí moko ndaa simiyé wá yá, niyi mbá kí ledreyé mbá owóowó. ²⁵ Gí zí kéyí nées, wo bí romo do ezené do ndíşí 'yí ifi simiyé gí zía máifi ní ndaa. ²⁶ Káa zí bí éyí ga bí rozé niyi mbá kíé'do ní, togú ngúrúyé ní go ówo yá, zí éyí ga bí rozé nées ówoyé kpá za mbá. Togú éyí owo ro ngúrúyé wá, zí rozé ídine kpá za mbá bikídriine.

²⁷ Séé 'yí ga bí 'bí Kírésito ní, ídíse ówo a kídí, abú ásé tụtụ'dú yá, ásé mbá mítókosé ro Yésu bí kíé'do ní. ²⁸ Nées sị ledre bí Lomo ifibayi moko e zíze gí zía mbá mingúngúcuá ní. Mizefi a, zée ga bí gelé zée káa do 'yimikása ga bí 'bí Ngére Yésu ní. Gbre, 'yí e 'bí eyé nda nébì e. Ota, 'bí eyé yée ga bí 'yí 'dódo ledre 'bí Lomo zí 'yí e ní. Zí ngítí géyí ídí 'bí eyé 'yí méngí mingburoko ledre ga bí kí roko'buyé ní. Zí ngítí géyí ídí 'bí eyé 'yí íni íni do 'yí ndíyá e, zí ndíyá ndíşí úkúne gí ro 'yí. Ngítí géyí 'yí e niyi 'bí eyé 'yí sáká lafúye. Ngítí géyí 'bí eyé 'yí ótoyéme misí'di moko zí lafúye. Ngítí géyí 'bí eyé 'yí ódro simi ríkí tara e káa zí bí 'Dówú Lomo í'bí roko'bu a zíye ní. ²⁹ 'Yí e ndaní eyé mbá 'yimikása 'bí Kírésito wá, ndaní kpá mbá nébì e wá, ndaní kpá mbá 'yí 'dódo ledre 'bí Lomo zí 'yí e wá, ndaní kpá mbá kí roko'bu 'bí méngí mingburoko ledre zíye wá. ³⁰ Ndaní kpá mbá 'yí íni íni do 'yí ndíyá e zí ndíyá ndíşí úkúne wá. Ndaní kpá mbá 'yí ódro simi ríkí tara e wá, ndaní kpá mbá 'yí úkuógú íni ledre e gí simi ngítí géyí tara e

wá. ³¹ Ídíse óto komosé gí ro bilámá miméngí ledre bí 'Dówú Lomo í'bí wo zíse gí ro zíse ndíşí sáká lafúse 'yí ga bí 'bí Kírésito kíe ní.

Ba go éyí bí kí ledrené owóowó málì úku a zíse ní.

13

Óto 'bú lafú'yí e

¹ Togú mááyí 'yí úku ríkí tara ga bí do sogo kángá ba, zíma kpá úku tara ga bí maláyika e ndíşíní úku a dụnú ye ní, togú 'bú 'yí e ndaa domá wá, éyí ga bí mándíşí méngí yée nées mbá, moko ndaa simiyé wá. ² Kpá kenée togú mááyí nébì 'yí úkutátá ledre 'bí Lomo zí 'yí e, togú mááyí kpá 'yí bí ngungu ledre 'bí Lomo go kینگaya, máówoyéme ledre gí ro mingburoko ledre ga bí 'bí Lomo ní mbá bú bilámáne bí utúasá bú óto máa zíma méngí mingburoko ledre kíe ní, togú 'bú 'yí e ndaa domá wá, ڤanga, moko ndaa simi tụtụ'dú ledre amá ga gère nées za mbá wá. ³ Simi ledre ga gère nées mbá, togú má'dí'bí éyí ga bí zíma 'be ní mbá í'bí yée zí 'yí lerí e, zíma kpá ótoómo romá za cù zí ezeokó Kírésito úfu máa gí zía bí máyá mááyí go 'yí 'bí Kírésito ní, togú 'bú 'yí e ndaa domá wá, ڤanga, ledre amá ga gère nées mbá moko ndaa 'bí ené simiyé wá.

⁴ 'Yí óto 'bú 'yí e ní 'yí simikùtu, ní 'yí méngí bilámá ledre zíye. 'Yí óto 'bú 'yí e ndaa kpá 'yí mongú mimbé'de gí ro éyí 'bí 'yí e wá, ndaa kpá 'yí lli wá. ⁵ Óto 'bú 'yí e ndaa 'bí ené ndíşí méngí bisinyi ledre zíye wá. 'Yí óto 'bú 'yí e oto ené roné zí 'yí e fú lá 'dá'dá wá, nda kpá 'yí 'bí simi késí wá, nda kpá 'yí óto ledre siminé wá. ⁶ 'Yí bí ní kí 'bú 'yí e doné ní, togú bisinyi ledre méngí go zí ngítí 'yí yá, bí ndíşí síníyí roa misíníyí. Ndíşí ídí kí rokinyi simi bí bilámá ledre méngí go zí lafúga ní. ⁷ Óto 'bú 'yí e ní ótoómo bisinyi ledre bí 'yí méngí ní zía, 'yí óto 'bú 'yí e, 'bú ledre 'bí 'yí e nzulú ené doa wá ndíşí lúru ledre eyé zíne mbá ma'dú, kací kadra mbá mimbé'dea ní fú lá kí rokinyi gí ro zí bilámá ledre ndíşí méngí roné zíye. Zí 'bú 'yí bí méngí bisinyi ledre nées kpá fú ídine zía simi ledre e mbá.

⁸ Óto 'bú 'yí e ní éyí bí ngára úkú wá ní. Abú áyí ba nébì, abú áyí 'yí owo ríkí tara e, zíyí ídíyí 'yí úkuógú íni ledre gí simi ríkí tara e, zíyí ídíyí kí mongú ówo ledre gí ro ledre 'bí Lomo, éyí ga gère nées mbá ndíşíní úkú eyé miúkú zí óto 'bú 'yí e ídíákáne dụnú ne. ⁹ Zée 'yíma'dí e, utúasázé ówoyéme ledre 'bí Lomo lá kí roko'buyé wá, gí zía tụtụ'dú ngítí géyí ledre e niyi aka bo zí Lomo lurúzé aka yée wá. ¹⁰ Simi bí karanée Lomo otoyeme ledre ga bí lli yée ní go mbá ní, azé lúru ngítí

gégý ledre ga bi lurúzé aka yée wá ní mbá kí komozé. ¹¹ Simi bi kóo mááyí aka owú ní, miódromá kí misómú ledre amá kí miméngí ledre amá e mbá niyí kóo 'bi owú e. Nda té simi bi mángbóróogú go mongú ya'dá 'yí ní, zíma nda ndísimá méngí duú ledre ga bi 'bi mǎngburoko 'yí e ní. ¹² Cakaba ní, azé aka simi ledre 'bi Lomo káa zí minzéré owú e ní, gi zía owoyemezé aka za mbí mbí wá. 'Búó simi bi karanée oguzé go za cú 'be 'bi Lomo iri ní, zize nda ówoyéme mbígí ledre 'bi Lomo zaá bilámáne kpá káa zí bi wo Lomo ma'dáa owoyeme zée kí miméngí ledre ezé e ní. Káa zí bi mááyí aka ba ní, máówoyéme aka ledre 'bi Lomo za kíngaya wá, mááyí ówoyéme a simi bi karanée máógu go 'be 'bi ené iri ní.

¹³ Ledre e niyí bo ota, ngúngu ledre 'bi Lomo, óto komo 'yí gi ro ledre ga bi Lomo yemeomo yée gi rozé ní, nda óto 'bú lafú'yí e. Gi dongará ledre ga bi ota née mbá, óto 'bú 'yí e okpó romo do lafúne e mbá gi zía Lomo ni dosí a ne.

14

Tákpásíli 'bi ódro simi ngíti géyí tara e

¹ Mongú ledre esé, idísé ndísi óto 'bú 'yí e za kíngaya, zise óto mímbe'desé ro ledre ga bi 'Dówú Lomo ni ndísi 'dódo yée zise ní. Mongú a, 'dódo ledre bi Lomo ukui'bí ne ní zí 'yí e. ² Gi zía togú 'yí ndísi ódro simi ngíti tara bi ngára tú'dú 'yí e owoní wá ní yá, ledre bi 'yí née ndísi úku a ní, Lomo uwú duú ne gi zía née yí ené miótófèjí ledre bi 'Dówú Lomo ndísi úku'bí a ne ní. ³ Togú 'yí 'dodo ledre bi Lomo ukui'bí ne ní zí lafúne yá, ledre née ni geré sáká lafúga ga gére née zíye idíye kí roko'bu royé zíye ndísiyé bilámáne.

⁴ 'Yí bi ndísi úku ledre 'bi Lomo lá duú simi tara máa bi lafúga owoní wá ní, uku ledre née yí ené duú zíne ngúcuné. Togú uku ledre 'bi Lomo zí 'yí e simi tara bi 'yí e owoní mbá bú ní, ni idí mongú sáká éyí zí tú'dú lafúga. Gi zía niyí úwúyéme ledre 'bi Lomo zíye ngúngu ledre Ngére Yésu. ⁵ Ni kóo idí bilámáne togú ásé ba kóo mbá kí roko'bu 'bi ówo ngíti géyí tara e zise. Mongú a, 'yí idí idí kí roko'bu 'bi 'dódo ledre bi Lomo ukui'bí ne ní zí lafúne gi ro zí lafúga máa ga gére née ngúngu ledre Yésu.

⁶ Owú 'bi Babá e, togú máógu 'dódo ledre bi Lomo ukui'bí ní zise simi ngíti tara bi ngára ówosé wá ní, E'e útúásásé ówo ini ledre gi simi a wá. 'Búó togú má' dódo ledre 'bi Lomo zise, simi tara bi ówosé bú ní, ásé fú ówoyéme ini ledre gi simi a. ⁷ Togú simi ke'bi, micéyé kí kídri kí alabiri,

'di'bioguní bilámá gboṣṣyé wá ní ambí ní lé'bé ke'bi ne? 'Yí lé'bé ke'bi ndaa. ⁸ Kpá kenée togú díbilí owúyeme roné gi ro mara wá ní, 'yí e niyí yóko royé lará a káa be 'di? ⁹ Gi rosé kpá kenée, togú ódrosé zí 'yí e simi tara bi ngára owoní wá ní, niyí úwúyéme a lará a káa be 'di? Uwúyemení eyé ini ledre gi simi a wá.

¹⁰ Tú'dú ríki tara e niyí bo do sogo kánga ndísiní mbá úkuogú ini ledre e. ¹¹ Togú 'yí ódro zíma simi tara bi ngára máówo ini ledre gi simi a wá ní, 'yí née ndazé kéne gi simi kúfú kǎ' do wá. ¹² Ndísisé sómú ledre kídí 'Dówú Lomo idí í'bí roko'bu zise gi ro méngí moko kǎ. Káa zí bi goó kenée ní, idísé ini ini zí Lomo idí í'bí 'Dówúne zise gi ro zise ndísisé sáká lafúse e gi ro zí moko 'bi Kírésíto ngbóróne dongarase.

¹³ Kpá kenée, togú 'Dówú Lomo 'dodo ledre zíyí ndísiyí úku a simi ngíti tara yá, idí ndú'yú Lomo idí í'bí roko'bu zíyí, gi ro zíyí úkuogú ini ledre gi simi ngíti tara máa née zí lafúyí e ówoyéme a bilámáne.

¹⁴ Togú máini ini zí Lomo simi tara bi ngára máówo ini ledre gi simi a wá ní, lomo romá ndísi ini ini née lá duú ne cíyí a ndaa yana mímbe'demá wá. ¹⁵ Gi zí kǎyí née ní, ngíti géyí yá ledre ga bi mándísi úku yée simi ini zí Lomo ní, 'Dówú Lomo owoyeme duú ne, ngíti yá zíma ówoyéme a. Ngíti géyí yá, zíma ndísimá kófo iri Lomo máówo ini ledre gi simi a wá, ngíti géyí yá zíma ówo ini ledre gi simi a. ¹⁶ Togú ndísi í'bí mbófo éyí zí Lomo simi tara bi kpí ní, sara 'yí máa wo bi dongarase ore ngára owo tara máa née wá ní, ni ngúngu a kídí, "Idí kenée" ní lará káa be 'di? ¹⁷ Ambí owo ne, ngíti géyí yá, ledre ga bi áyí ndísi úku yée née yí eyé mbá bilámá ledre. Nda lá togú 'yí e uwúní ini ledre máa née wá, éyí bi ní sáká yée gi simi a ní ndaa 'bi ené e wá.

¹⁸ Máí'bi mbófo éyí zí Lomo gi zía mándísi ódro simi ríki tú'dú tara e rómo dosé kǎe mbá. ¹⁹ Togú nda dongará tú'dú 'yí e yá, mándísi ódro zíye simi tara bi owoní bú ní. Abú máúku lá owú ledre cǎku'dée, zíye ówo ini ledre gi simi a yá eme romo do wo bi mááyí úku tú'dú ledre simi tara bi kpí owoní ini ledre gi simi a wá ní.

²⁰ Misómú ledre esé simi ledre 'bi Lomo ndaa idí káa zí 'bi minzéré owú e wá, idísé idí tí mǎngburoko 'yí e. Togú nda simi méngí bisinyí ledre yá, idísé ási ndásé méngí bisinyí ledre wá. ²¹ Ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí,

"Máa Ngére Lomo, abú mákása 'yí lóngó e

ndéré úku ledre amá simi tara bi kpí ní,
zíma kpá ódromá zí 'yí ga gére née yá,
ilíní eyé uwú wá."

²² Togú Lomo ódro zí 'yí ga bi ngunguni ledre ené wá ní simi tara bi ngará owoní wá ní yá, ilí née zí 'yí máa ga gére née óguyé zíne. Togú nda zí 'yí ga bi ngunguni ledre ené go ní, ndíşşí ódro zíye kí tara bi owoní bú ní gí ro zíye ídíye fú kí roko'bu royé. ²³ Togú yókosé rosé kí tǔ'dǔ 'yí e do bi kǐé'do iní iní zí Lomo, zíse ndíşşísé ódrosé dǔǔ simi tara bi ngíti géyí 'yí e owoní wá ní yá, 'yí ga bi dongarásé ore ngunguni aka ledre 'bi Lomo wá ní niyí úku ledre kídí simi dosé sinyí go misinyí gí zía bi owoní iní ledre bi ndíşşísé úku a née wá ní. ²⁴ Togú 'yí bi ngungu aka ledre 'bi Lomo wa ní ogú ólú dongarásé do bi iní zí Lomo, ndíşşísé ódro simi tara bi 'yí née owoyeme ledre gí simia bú ní, 'yí née ní geré óyóló'bó sómú ledre ené, zía úku ledre kídí ábuwá ledre ga bi née ndíşşí méngí yéé ní emení ngú zía ngungu ledre 'bi Lomo. ²⁵ Kpá kenée, togú 'yí lúyú ledre ni dongarásé, ndíşşísé úku ledre 'bi Lomo simi tara bi owo bú ní, ngírí ní útú simi a zía úkuogú lúyú ledre ga bi kóo miótoécíné do mímbe'dea ní. Nda gí ore, zía tónóne mbófo Lomo. Zía úku ledre kídí, "Lomo ni dongarásé ona."

Ledre gí ro iní zí Lomo

²⁶ Owú 'bi Babá e, togú yókosé rosé go do bi kǐé'do iní iní zí Lomo, zí ngíti 'yí gí dongarásé ídine kí ke'bi mbófo Lomo yá, née bilámá ledre. Togú ngíti 'yí ní 'bi ené kí lorú gí ro lorú lafúne kie yá, ní bilámáne. Togú ngíti 'yí ní kí ledre bi Lomo ukui'bi zía ní, ilí úkutátá a zí lafúne e yá, ní bilámáne. Togú ngíti 'yí ní kí roko'bu 'bi ódro simi ngíti tara yá, ní bilámáne. Togú ngíti a ní 'bi ené kí roko'bu 'bi úkuogú iní ledre gí simi ngíti tara yá, ní bilámáne. Ídíse méngí éyí ga gére née mbá kenée do bilámá misi'diné gí ro zía óto ledre 'bi Kírésito zía ídine kí roko'buñé simisé. ²⁷ Togú 'yí e niyí bo, ilíní gí ro ódro simi ngíti géyí tara e yá, ndaní ídí tǔ'dǔ wá. Ídíní ídí lá 'yí e gbre kí ota zíye ndíşşí ódroyé kékǐé'do gí ro zí ngíti géyí 'yí e ndíşşiyé úkuogú iní ledre gí simi ledre ga bi niyí ndíşşí úku yéé née zí lafúye. ²⁸ Togú ngíti 'yí bi zía úkuogú iní ledre gí simi ngíti géyí tara ga gére née ndaní wá yá, 'yí ga bi ilíní ódro simi ngíti géyí tara e née ndaní ódro fúo fúo wá. Ídíní ódro lá cikí gí do mímbe'deyé Lomo ní uwú a.

²⁹ Togú yókosé rosé go do bi iní iní zí Lomo yá, lá dǔǔ 'yí e gbre kí ota idíní úkutátá ledre bi Lomo ukui'bi zíye ní ye, ngíti géyí 'yí e idíní ndíşşí 'bi eyé lá

lúrú bi simi ledre ga bi lafúye ndíşşíní úkutátá a née togú ukuní née tí ledre bi Lomo ukui'bi zíye ne ní yá. ³⁰ Togú Lomo ukui'bi ledre zí ngíti 'yí, ní go úkutátá a, zí Lomo kpá úku'bi ledre zí ngíti 'yí gí ro úkutátá a yá, 'yí máa wo bi gáa ndíşşí úkutátá ledre 'dá'dá née, idí ótoómo bi zí ezené née kpá ódroné. ³¹ Ndásé ñnyí ndro simi şındǔ kadra kǐé'do úku kúrú Lomo wá. Ídíse ndíşşí úku kúrú Lomo kékǐé'do. Gí do bi zíse ówoyeme ledre 'bi Lomo zíse ídíse kí roko'buşé. ³² 'Yí ga bi ndíşşíní úkutátá ledre bi Lomo ukui'bi ní 'Dówú Lomo ndíşşí 'bi şındǔ kadra gí roa ne zíye. ³³ Gí zía Lomo ni yí ené 'yí 'bi bikǐdrǔ, ndíşşí ótoyéme ledre ené e mbá miótoyéme.

Simi bi 'yí ga bi 'bi Kírésito yokoní royé go gí do bi e mbá ndíşşí iní iní zí Lomo ní, ³⁴ kará e ndaní ídí káa do manda e ndíşşí 'dódo ledre 'bi Kírésito zí 'yí e wá. Ídíní ídí şǔ lorú 'bi ya'dá 'bi eyé e káa zí bi ní miékéne simi lorú bi Músa eké ní. ³⁵ Togú ngíti géyí ledre e niyí bo ilíní gí ro ówoyeme a yá, idíní ndú'yú ya'dá 'bi eyé 'be. Gí zía ní miékéne kará e ndaní ódro do bi yóko ro'yí do bi 'bi iní zí Lomo wá.

³⁶ Séé 'yí 'bi Koríndo, óworómosé esé ledre 'bi Lomo gí do ngíti géyí 'yí e wá. Ndásé esé kpá se mízeşşí 'yí ga bi ledre 'bi Lomo oguţţú roné zíye ní wá. ³⁷ 'Yí bi owo roné bú kídí née ní 'yí úkutátá ledre 'bi Lomo zí 'yí e ní, idí kpá ówo a kídí ledre bi máéké zise ba ní lorú gí zí Ngére Yésu. ³⁸ Ledre bi máéké zise ba 'yí bi lurú kí ledrené owóowó wá ní, ndásé kpá lúrú wo kí ledrené zise owóowó wá.

³⁹ Mongú ledre esé idí ídí úku kúrú Lomo zí 'yí e. Togú ngíti 'yí ilí kpá úkutátá kúrú Lomo simi ngíti tara yá, ndásé úcuómo wo wá. ⁴⁰ Ídíse ndíşşí méngí yéme ledre e mbá míméngí yéme do bilámá misi'diné.

15

Miúrú Yésu gí simi umbu

¹ Owú 'bi Babá e, máli úku ánda ledre zise gí ro bilámá ledre kóo má'dódo zise gí ro Kírésito Yésu, zise ngungu a kí mímbe'desé kǐé'do ní. ² Bilámá ledre née ní óto séé zise ndíki trǐdrǔ bi zí fi ní. Togú karanée zise zángá trǐdrǔ yá, kídí ngungusé esé kóo ledre máa née kí mímbe'desé kǐé'do wá.

³ Máéké zise ba ledre bi 'Buzé Lomo 'dodoyeme ní, ní ledre bi kí ledrené owóowó ní, kídí Kírésito uyu kóo simi lúyú ledre ezé, káa zí bi ní miékéne simi miéké kúrú Lomo ní, ⁴ do kóo óto wo. Nda simi şǐlǐ ota zía úrúne, Ledre née méngí kóo roné tí cé káa zí bi miéké kúrú Lomo uku ní. ⁵ Zía kóo 'dódo roné zí Pétero kpá kí ngíti géyí lafúga bi kóo niyí kéye sokó doa

gbre (12) ní. ⁶ Zía kóo kpá 'dódo roné zí tǔ'dú ngíti géyí 'yí e rómoní cǐ ìnyí (500) go. Abú ngíti géyí uyuní kóo go yá, tǔ'dú ngíti géyí niyí aka bo kí komoyé. ⁷ Zía kóo kpá 'dódo roné zí Yakóbo, nda gí do kací a néesé, zí 'yimikása ené e za mbá.

⁸ Odú a nda òdú zía ógú 'dódo roné zíma 'duo kakara káa zí owú bí utúogú miútúogú sǐndí kadra ené 'bí árá utúasá ené wá ní.

⁹ Mááyí gí dongará 'yimikása ga bí gbála 'dá'ba ní. Miútúasá kóo gbawá ídima káa do 'yimikása 'bí Yésú gí zía mándísj kóo méngí 'yí ga bí 'bí Yésú ma'dáa ní bisinyine kpá kí úfu ngíti géyí. ¹⁰ Simi ledre ga gère néesé mbá, Lomo oyó sogoné zíma wá. Gí zí kǐyí néesé, zíma ídima káa zí bí mááyí ba. Ídrí mimbé'dené romá zía í'bí moko ené zíma ndísjímá méngí a. Abú máméngí moko ené néesé za kí roko'bumá mbá rómo ngíti géyí 'yí e kǐe yá, yí ené gí zí roko'bu bí Lomo í'bí zíma ní. ¹¹ Ídísé ówo a kídí ledre 'bí Ngére Yésú ní yí ené òdú kǐé'do, togú má'dódo máa zise, togú ngíti géyí 'yí e 'dodoní ye, néesé òdú ledre bí kǐé'do ngúngusé ní.

Miúru 'yí e gí simi umbu

¹² Togú máa kí ngíti géyí lafúma e, 'dodozé kóo ledre go zise kídí Lomo uru kóo Kírésíto gí simi umbu ní, sara méngí káa be 'dí zí ngíti géyí 'yí e gí dongarásé ndísjí ití kangú kídí togú 'yí uyu go yá utúasá úrú gí simi umbu wá ní? ¹³ Máúku zise togú úrú gí simi umbu ndaá yá, káa bí sǐ ledre bí zí Kírésíto úrúne gí simi umbu ní ndaá. ¹⁴ Togú Kírésíto nda kóo úrú gí simi umbu wá, ledre ga bí kóo ndísjízé 'dódo yée zise ní moko ndaá simiyé mbá wá, moko ndaá kpá simi ngúngu ledre esé wá. ¹⁵ Azé kóo ídí go 'yí ranga e ro Lomo gí zía ukuzé kídí uru kóo Kírésíto gí simi umbu. Abúwá uru ené wo wá, 'yí e urúní eyé kpá gí simi umbu wá.

¹⁶ Idí yaá 'yí e urúní gí simi umbu wá, káa bí Kírésíto urú ené kpá wá. ¹⁷ Idí Kírésíto ndaá kóo úrú gí simi umbu wá, ngúngu ledre esé néesé moko ndaá ba simi a wá, káa bí ásé aka ba fú lá 'yí lúyú ledre e. ¹⁸ Káa bí lafúze 'yí 'bí Kírésíto ga kóna ngunguní ledre a uyuní go ní, moko ndaá lolú ba simiyé wá, uyuní go fí. ¹⁹ Idí Kírésíto nda kóo ídí kí roko'bu 'bí urú gí simi umbu wá, zée ga bí azé aka trídri ba ní, éyí bí zize óto komozé gí roa káa do trídri bí za fí ní ndaá. Odú a azé kóo ídí kací komo 'yí e éyí bí moko ndaá simi a wá ní.

²⁰ Bilámá a Kírésíto ní go ne mizefí 'yí bí urúutu roné ne gí simi umbu gí zí lafúze

ga bí uyuní kóo go 'dá'dá ní. ²¹ Kóo 'desí ní, mizefí 'yíma'dí bí Ádama ní 'dí'biogu lúyú ledre ne zí 'yíma'dí e ndísjí úyuyé. Kpá kenée Yésú bí Lomo kasaogu káa do 'yíma'dí ní urúutu roné ne gí simi umbu karaba zí 'yíma'dí e ndísjí úrúye gí simi umbu. ²² Máúku zise ma'díi, 'yíma'dí e za mbá niyí úyú miúyú gí zía Ádama 'dí'biogu umbu doyé ne. Yée ga bí ngunguní ledre Kírésíto go ní, togú uyuní go yá, niyí úrú.

²³ Gí zía bí Kírésíto ní ne mizefí 'yí bí urúutu roné gí simi umbu ní, zée ga bí 'yí ené e ní, togú sǐndí kadra 'bí urú ogú go yá, azé urú mbá. ²⁴ Simi bí Yésú romo komo roko'bu 'bí bicayi lomo e gí do sogo kángá ba go ní, zía nda ótoómo bí zí 'Buné Lomo ídine ne Ngére za fí. Néesé go miúkú do sogo kángá kí bisinyí ledre ga bí siminé ní za mbá.

²⁵ Cakaba ní, Yésú ma'dáa ní aka fú ne Ngére do sogo kángá ba gí simi sǐndí kadra bí zía rómo komo ezeokóné zíye ídiye mbá sǐ sǐndíja ní. ²⁶ Odú ezeokó Yésú bí Yésú ní rómo komo a ní òdú umbu. ²⁷ Ní miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, "Lomo oto éyí e goó za mbá sǐ sǐndíja." Ndaá bí kídí Yésú ní kpá ídí Ngére do Lomo ní wá, gí zía Lomo oto wo ne zía ídine káa do Ngére do éyí e mbá. ²⁸ Gí do kací a bí Yésú ní kóo go Ngére do éyí e za mbá ní, zía nda ótoómo bí zí 'Buné Lomo nda ídine ne Ngére doné kí éyí e za fí. Gí zía wo Lomo, í'bí roko'bu ne zí Yésú zí Yésú ídine káa do Ngére.

²⁹ Togú bí Lomo uru 'yí e gí simi umbu wá ní, sara 'yí ga bí í'biní babatíza zíye do bí kací sumuyé ga bí uyuní ní, niyí nda méngí goó 'dí? Sara togú Lomo uru ené 'yí e wá ní, éyí bí 'yí e ndísjíní ngúngu ledre babatíza do í'bí a zíye gí roa ní 'dí? ³⁰ Aka nda zée, idí ndaá gí zía bí ya kídí 'yí e niyí úrú gí simi umbu ní wá ní, káa bí í'bí zé e zé rozé ndísjí 'dó'doze gbékpíe wá? ³¹ Máí'bí romá zí umbu zíma ndísjí 'dó'dóma gí ro Kírésíto Yésú bí ní Ngére ezé néesé ndaá gbékpíe wá, gí zía ma'díi ní simi ledre ené. Zíma kpá ídima kí mongú rokinyí gí zía ngúngusé ledre ené go. ³² Máotoómo romá zí ngíti géyí 'yí ga bí 'bí Éfeso yée ga bí ngunguní aka ledre 'bí Lomo wá ní ndísjí 'dó'do máa kíngaya néesé gbékpíe wá, gí zía máówo go bílamáne kídí úrú gí simi umbu ní bo. Idí ndaá kóo kenée wá,

"Ídíze lá ndísjí ánu éyí e kí éwé éyí e, sǐndí kadra ogú go yá, zize úyuzé."

³³ Ndásé ótoómo rosé zí 'yí e lóndo sée wá. "'Yí bí sómú ledre ené ndaá bílamáne wá ní, ndísjí sinyiníonzo ezené bí kí bílamá sómú ledre siminé ní." ³⁴ Ídísé ótoómo

ledre cayi 'bi 'yi ga gére née 'dá'ba. Zise ídíse tí fú bilámáse. Zise kpá ótoómo méngi bisinyí ledre 'dá'ba. Ngíti géyi 'yi e niyi fú lá bo gi dongaráse owoní aka eyé ledre 'bi Lomo fú lá wá. Dosé owó gi zí ledre née wá gi zí 'di?

Umbu e niyi úrú kí mikánda sanáye royé

³⁵ Ngíti 'yi ni ndúndu'yú kídí, "Togú 'yi uyu go miúyu ní ni nda úrú 'bi ené gi simi mbá lará a káa be 'di? Ni ólúógu kí toso sanáne máa wo bi káa be 'di?" ³⁶ Née kenée bicayi sómú ledre bi káa be 'di. Bi ndísisé 'diyí kufú ní, ndísi útú zia ólúóguné nyé kí kuru sókone roné, mbé uyu kí? ³⁷ Éyi ga bi ndísisé 'diyí yé ní, togú mbómú togú 'diya, ndaa 'bi ené bi kídí 'dí'bisé kuru'bu éyi née 'diyí a ní wá, tí lá dudu kufú a. ³⁸ Lomo ndísi nda í'bi mikánda saná zíye ne kací miyéme ledre ené. ³⁹ Éyi trídri ga bi za mbá ní, Lomo í'bi saná zíye kpá za mbá mingúngúcu. 'Yíma'dí togú bangá togú solú togú kénzé éyi ga gére née za mbá, toso sanáye ni mbá mingúngúcu. ⁴⁰ Éyi ga bi komo ere ni niyi 'bi eyé kpá bo tosoyé kí lámáye ni mbá mingúngúcu gi ro éyi máa yé ga bi do sogo kángá ona ní. ⁴¹ Misúwu kadra ni kpí gi zí éfé, zí kele e ídiye kpá kpí. Ngíti géyi ndísiní ndící kí roko'buyé rómo do lafúye.

⁴² Ledre ni gi ro miúru 'yi e gi simi umbu kpá kenée. Saná 'yi bi niyi óto wo kíe simi gi ní, ni wo bi ndísi úyu miúyu ní. Wo bi ni úrú kíe ní, ni nda 'bi ené toso saná bi ngará uyu lolu wá ní. ⁴³ Togú 'yíma'dí uyu go yá zí saná a née ényené, roko'bu a ndaa lolu wá do óto a simi kángá. Simi bi Lomo ni nda úru wo gi simi umbu ní, saná a enye lolu wá, zia nda ídine kí roko'buné. ⁴⁴ Sanáze bi azé kíe ba ní, ni 'bi do sogo kángá. Mikánda a bi Lomo ni í'bi a simi bi ni úru zé ní, ni nda ídí simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo za fi.

⁴⁵ Miéké kúru Lomo uku kídí, "Zí mizefí 'yíma'dí bi Lomo otoogu wo Ádama ní, ídine trídri." Zí gbre 'yi ídí 'bi ené nda Yésu, 'yi í'bi trídri bi za fi ní zí 'yi e simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo ní. ⁴⁶ Lomo otoutu aka koo sanáze bi 'bi do sogo kángá ní. Nda gi do kací a née, zia ótoogu sanáze bi kí roko'bu 'bi 'Dówú Lomo ní. ⁴⁷ Lomo yeme mizefí 'yíma'dí gi simi kángá, zia nda kásaogu gbre 'yíma'dí bi ni Yésu ní 'bi ené gi komo ere. ⁴⁸ 'Yi 'bi do sogo kángá niyi 'bi eyé 'yi ga bi 'bi Ádama ní gi zia ni 'yi 'bi do sogo kángá. 'Yi 'bi komo ere niyi 'bi eyé 'yi ga bi 'bi Yésu ní gi zia ni 'yi ené 'yi 'bi komo ere. ⁴⁹ Cakaba ní, azé aka káa zí mizefí 'yi bi 'bi do sogo kángá bi Ádama

ní. Nda karanée zize ídíze káa zí Yésu bi ogu gi komo ere ní.

⁵⁰ Owú 'bi Babá e, sanáze bi 'bi do sogo kángá ba, utúasáze ndéré ndísi kíe komo ere 'be 'bi Lomo wá, gi zia ndísi úyu miúyu, zia ndísi énye ené kpá miénye. ⁵¹ Máúku zise ma'dí, ndaa 'bi ené bi kídí Yésu ni nda'baogu simi bi zé 'yi ené uyuonzóze rozé go mbá ní wá. Ni nda'baogu ndíki ngíti géyi 'yi e gi dongaráze aka tí kí komoyé. Zia nda oyóló'bó sanáze mbá kpí mikádané, yé ga bi uyuni go kí yé ga bi uyuni aka wá ní. ⁵² Ledre máa née ni líyi 'yi e miilyi simi bi niyi ímí díbilí gi ro úru 'yi ga bi koo uyuni go ní, zíye ólúóguyé kí mikánda sanáye royé née go saná máa bi enye lolu wá ní, zize ídíze kéye nda mbá trídri ze za fi. ⁵³ Rozé máa wo bi ndísi úyu miúyu, zia ndísi ényené kpá miénye ní, Lomo ni óyóló'bó a simi ngíti tosoné kpí ndaa lolu wo bi ni kpá fú úyu miúyu ní wá.

⁵⁴ Simi bi Lomo í'bi mikánda saná go zize mbá ní, zí ledre ma'daa ídine tí káa zí bi ni miékéne simi miéké kúru Lomo ní kídí, "Umbu, éyi ndaa lolu wá, roko'buyí ukú go." ⁵⁵ "Umbu, roko'buyí bi dozé káa zí ngére ní ndaa lolu wá, ukú go. Útúasá lolu ndísi í'bi éyi miówo do mimbé'dezé wá." ⁵⁶ Lúyu ledre ndísi 'dí'biogu umbu. Gi zia lúyu ledre ndísi óto lorú 'bi Lomo káa do roko'bu zine. ⁵⁷ Mbófo éyi zí Lomo kásaogu Ngére ezé Kírésito Yésu ógu únyé 'dí'bióyo umbu bi koo azé uyu a ze gi zí lúyu ledre ezé e ní gi komozé.

⁵⁸ Owú 'bi Babá e, káa zí bi goó kenée ní, ídíse tóro simi moko 'bi Lomo ngbúo. Ndásé ótoómo rosé zí ngíti géyi ledre e 'dí'bióyo sée wá. Gi zia kúru moko 'bi Ngére Yésu bi ndísisé méngi a née nderé ené gbékpine wá.

16

Yóko kesi gi ro kasa a simi Yerusaléma

¹ Owú 'bi Babá e, togú gi ro yóko komo kesi sáká lafúze 'yi ga bi 'bi Kírésito ní kíe yá, ídíse méngi ledre bi koo máuku zí yé ga bi simi kángá bi Galatíya ní. ² Simi síli gi do kací síli 'bi 'Dówuro mbá, ídíse ndísi 'dí'bióto ngíti géyi kesi e kpí kí iri lafúze ga gére ní, gi do bi zima ógumá ndíki a nziyiné gi ro zima kása a sáká yée kíe. Gi zí wo bi ásé méngi a gbagbagba simi bi máayi go zise iri ní. ³ Ídíse kpá lúruómo ngíti géyi 'yi e gi do ngará 'yi ga bi ásé kéye iri miméngi ledre eyé ni za mbá bilámáne ní gi ro togú máogu go zise iri yá, zima éké wáraga í'bi a kí kesi bi yókose ní do síliye gi ro zíye ndéré sáká lafúze ga bi

simi Yerusaléma íri ní kíe. ⁴ Togú málúru utúasá miútúasá zíma ndéréma yá, zíze ndéréze kéye.

Miyéme ledre 'bi Páwulo

⁵ Ni kóo ídí tí bilámáne zíma ndéréma geré zise íri, tí lá máílí aka ndéré lúru ngíti géyí lafúze 'yí ga bí 'bi Kírésíto simi kángá bí Mekedoníya ní kí, mááyí nda fú ógu zise íri. ⁶ Togú máógu go zise íri yá, azé aka lú' bú kése zaá mlú' bú kí. Gí zía kí límí ba máílí ndíşí bí. Togú nda go kí ndumu yá, mááyí nda fú ñnyí ndéré do ngíti géyí bí e. Ili kpá zise sáká máa gí ro gámá ga bí mándíşí kí gámá yéé kací moko e ní. ⁷ Ndaá bilámáne zíma ógumá zise íri lá 'dá' dága wá. Togú Ngére Yésu ngunğu go zíma ógumá zise íri yá, azé aka lú' bú kése zaá mlú' bú kí. ⁸ Mááyí aka ídí fú simi Éfeso yáa gí simi şindí kadra bí 'bi Pénítakote ní.* ⁹ Máílí aka fú ndíşí simi gara bí Éfeso yáa gí zía Lomo ili aka zíma ndíşímá 'dódo ledre ené zí 'yí ga bí yáa ní abú tú' dđ ngíti géyí iliní kenée wá.

¹⁰ Togú Timatiyo ogu go zise íri yá, ndásé lúru wo lá kí komosé wá, ídísé 'dí' bí wo simi şumú kí şılışe sokó gí zía ní 'yí bí ndíşí méngí moko 'bi Ngére Yésu kí mimbé' dené mbá kje' do kpá káa zí bí mándíşí méngí a ní. ¹¹ Ndásé lúrúçáyí wo wá. Ídísé sáká wo gí ro zía gámáne kací moko 'bi Ngére Yésu kí rokinyi do mimbé' dené kpá gí ro zía ndá' baóguné zíma yáa 'diya. Mándíşí yáa óto komomá kací a kpá kí ngíti géyí 'yí ga bí 'bi Kírésíto ní.

¹² Máúku ledre go zí Apólo eze 'yí mokoze o' buó' bu idiní ndéré kí ngíti géyí 'yí 'bi Kírésíto lúru sée íri. Másómú utúasá aka kací komoa wá, togú ndiki bilámá şindí kadra go yá, ní ógu lúru sée íri.

Odu ledre zise

¹³ Ídísé 'dí' bí şılışe ro ledre Kírésíto sokó gí do bí zise ídise kí roko' busé do ndíşí tórosé ngbuó. ¹⁴ Ídísé ndíşí óto 'bú lafúse e simi ledre e za mbá.

¹⁵ Káa zí bí ówosé Sitifáno kí 'yí 'bi 'be 'bi ené e mbá bú bilámáne niyí ye mizefí 'yí ga bí kóo simi kángá bí Ákaya ngunğuní ledre 'bi Ngére Yésu zíye ndíşiyé sáká 'yí ga bí 'bi Yésu ní, ¹⁶ máúku zise, ídísé 'dí' bí lorú gí tara sitifáno kpá kí ngíti géyí 'yí ga bí niyí íri ngunğuní ledre 'bi Ngére Yésu go ní. ¹⁷ Simi bí kóo Sitifáno ma' dáa, kí Forotonáto nda kí Akayíka oguní zíma yáa ní, abú ndásé yáa wá, mááyí geré kí mongú rokinyi gí zíye zíma ndíşímá mbófo

yéé kángaya gí ro sáká éyí bí oguní kje zíma gí zise girí ní. ¹⁸ I' bíní rokinyi go zíma kángaya kpá káa zí bí ndíşíní í' bí rokinyi zise íri ní. Ídísé ndíşí mbófo yéé kángaya gí zía ndíşíní go méngí moko 'bi Kírésíto cđ kí simiyé.

Odu ledre gí zí Páwulo

¹⁹ 'Yí ga bí 'bi Kírésíto gí simi ngíti géyí gara ga bí simi kángá bí Ásiya yáa ní, i' bíní mandá zise kángaya. Akúwíla kí me' bené Purisíla nda kpá kí 'yí ga bí ndíşíní yóko royé 'be 'bi Akúwíla íni ini zí Ngére Yésu ní, i' bíní kpá mandá zise kángaya. ²⁰ Lafúze 'yí ga bí 'bi Kírésíto yáa ní, i' bíní mandá zise íri kángaya. Ídísé ndíşí idí kí rokinyi dongarásé kací kadra za cé.

²¹ Máa Páwulo, má' bí kása kpá mandá zise íri.

²² 'Yí ga bí niyí óyó sogoyé zí Lomo ní, Lomo ma' dáa idí í' bí 'do' dđ royé. Ngére Yésu ndá' baógu mu 'diya.

²³ Ngére Yésu idí ndíşí lúru bí kacise gí do bí zise ndíşísé bilámáse.

²⁴ Kací kadra mbá áse simi yana mimbé' demá sée 'yí ga bí 'bi Kírésíto Yésu ní.

* 16:8 16:8 Şindí kadra 'bi Pénítakote: Née şılı sokó doa ñnyí doa kéří gí do kací Umbuokpó. Yúda e ndíşíní ógu simi şılı née simi Yerusaléma í' bí mizefí éyí eyé ga bí gí yáká ní zí Lomo. Née kpá şılı bí kóo 'Dówú Lomo ogu do 'yí ga bí ngunğuní ledre ené ní. Ólo Lévi 23:15-21, Moko 'bi 'yimikása e 2:1-4.

**Gbre wáraga bi Páwulo
eké zí 'yì ga bi simi
Korinto
ní
Ledre gí ro gbre búku bi
Korinto ní**

Páwulo eké ledre ba ne zí 'yì ga bi 'bi Kírésìto simi Korinto nguru mongú gara simi kángá 'bi 'yì ga bi Gírìsì e ní. Eké ledre nées zíye simi bi ní do misi'di mindéréne iri ní. Oto kóo dosì ledre 'bi Lomo go zíye iri, gí zí kényí nées ili ndéré iri í'bí yata bilámá sómù ledre zíye. Nées sù ledre bi eké ledre ba kása zíye iri gí roa ní. Abú ni tí kí ledre ga gére nées kenée yá, bisinyí ledre ni fú lá yì ené bo dongaraye iri. Páwulo ili 'yì ga bi 'bi Kírésìto nées idíní yéme dongaraye 'dá'dá zíne kí óguné iri.

Ngítí géyí ukuní 'bi eyé kídí Páwulo ndaa 'bi ené mbígí 'yímikása 'bi Kírésìto wá ndìsì sinyi késí 'bi kanísa. Simi ledre bi eké ba, uku mbígí ledre gí roné kí ledre bilámá ledre 'bi Yésù bi Lomo í'bí zíne bi nées ndìsì úku a zí 'yì e ní. Simi kápita 9-10 'dodo ledre zí 'yì e gí ro káa zí bi ñyí ndìsì sáká 'yì ga bi 'bi Lomo kpá kí Kanísa ga bi do ngítí géyí bi e kí késí ga bi zíye nées.

¹ Sée 'yì ga bi 'bi Kírésìto simi gara bi Korinto kí lafúse ga bi simi kángá bi Ákaya ní.

Máa Páwulo bi Lomo gelé máa káa do 'yímikása 'bi Kírésìto Yésù ní, máéké wáraga ba máa zíse. Lúnduzé Timatíyo simi Lomo, bi azé kéye yáa ní, í'bíze mandá kéné zíse iri kángaya.

² Buzé Lomo kí Ngére ezé Kírésìto Yésù, idíní í'bí undru zise gí do bi zise ndìsìse bilámáne.

Páwulo í'bí mbófo éyí zí Lomo

³ Mbófo éyí zí Lomo bi 'Bù Ngére ezé Kírésìto Yésù ní. Ni ne 'yì bi ndìsì sáká zée do ríkí tǔ'dú misi'di e za mbá ní.

⁴ Lurúomo zée lá kí komoné wá, simi bi azé go simi ledre ní, ndìsì sáká zée kí í'bí roko'bu zise gí do bi zise utúásáze ndìsì sáká lafúse e simi ledre e káa zí bi ndìsì sáká zée ní. ⁵ Ni kenée ma'díi, káa zí bi kóo Kírésìto 'do'dó gí rozé ní, zée ga bi azé go 'yì ené e ní, azé 'do'dó kpá kenée. Káa zí bi kóo Lomo ndìsì í'bí roko'bu zía simi bi ndìsì 'do'dó ní, Lomo ni kpá í'bí roko'bu zise kenée. ⁶ Simi bi azé go ndìsì 'do'dó ní, zise ndìsì ndiki roko'bu kí komokenzì gí zí Lomo gí ro sáká sée kíe gí ro zise ndiki trǔdǔ. Sáká zée simi 'do'dó ga bi ndìsìní ndiki zée ní gí do bi zise ówo a kídí ndìsì í'bí roko'bu zise ne gí do bi zise

sáká sée. Simi bi ásé ndìsì útusimisé cé káa zí bi ndìsìzé útusimisé ní. ⁷ Owozé go bilámáne kídí gí zía bi ndìsìse go útusimisé simi 'do'dó kpá cé káa zíse ní, Lomo ni í'bí roko'bu zise káa zí bi í'bí zise ní.

⁸ Owú 'bi Babá e, utúásá miútúásá zise úku ledre 'do'dó bi kóo 'dodozé simi Ásiya ní zise. Nées ndaa kóo 'do'dó wá, yì ené umbu, olúoguzé gí simi gu. ⁹ Lomo rozé ndaa lolú kóo wá, gí zía owozé nda kóo tí go kídí azé yì ezé go umbu. Gí zí kényí nées, zise nda kóo ótóomo rozé mbá dǔyí zí Lomo gí zía roko'bu 'bi úru 'yì e gí simi umbu ni dǔyí zía. ¹⁰ Ma'díi, zía kóo yómo zée gí tara umbu nées. Owoyemezé go bilámáne kídí ni ndìsì sáká zée fú kenée simi ledre e za mbá. ¹¹ Ídísé íni ini zí Lomo gí rozé. Simi bi ni ndìsì sáká zée ní, ní óto tǔ'dú 'yì e zíye ídíye kí rokinyi do ndìsìyé mbófo Lomo gí zise.

Páwulo oyólo'bó ledre kóo yeme ní

¹² Dukuwu ndaa ro dozé wá. Ndìsìzé ndìsì kí dozé 'dága gí zía ndìsì bi ndìsìzé ndìsì a kí 'yì e kpá kése ní ni do misi'di bi Lomo ili ní. ¹³ Togú mákása ledre go zise yá, ndìsìse ówoyéme a 'diya gí zía sómù ledre amá ndaa 'bi ené gbre gbre wá. ¹⁴ Abú ówoyémesé aka ledre ga bi ukuzé yée zise ba wá, simi bi karanée Ngére Yésù ni ndá'baógu ní, ásé ídí kí rokinyi kíze kpá káa zí bi azé kí rokinyi gí zise ní.

¹⁵ Máówo go bilámáne kídí ásé kí rokinyi. Ni bilámáne zima ógu andá romá zise iri gí ro zise ídise kí undru za kángaya. ¹⁶ Mízezí sómù ledre amá ni kídí, mááyí ñnyí gí simi kángá bi Ásiya ni ndéréma simi Makedoníya. Mááyí 'dəcí bi kpurú gí zise gí ore kí lúru sée. Kpá kenée simi mindá'baógu má, mááyí ógu kpá kpurú gí 'dí zise gí ore gí ro zise sáká máa gí ro zima ndéréma simi Yúdaya kángá 'bi Yúda e. ¹⁷ Ndásé lúru máa káa zí 'yì bi togú yeme ledre go yá, zía ndìsìné oyólo'bó a gbù gbù gbù ní wá.

¹⁸ Mandá 'yì oyólo'bó ledre wá, éyí bi máúku go ní, ni méngí roné tí káa zí bi máúku ní. Máúku nées ledre bi Lomo owo bú ní. ¹⁹ Kírésìto Yésù Owú 'bi Lomo bi zée kí Timatíyo e kí Siliváno e ndìsìzé úku ledre a zise ba ní, ni 'yì bi togú uku ledre go yá zía tí méngí a ní. ²⁰ Ledre ga bi za mbá Lomo yeme yée gí ro yómo 'yima'dí ní, Yésù ogu méngí yée go mbá. Gí zí kényí nées, zise ndìsìzé í'bí mbófo éyí zí Lomo. Zise ngúngu a kídí "Ídí kenée." ²¹ Wo, Lomo ma'dáa geléogu zée ne zía í'bí roko'bu nées zise kése gí do bi zise ngúngu ledre Kírésìto kángaya zise ndìsì tórozé ngbúo simi moko ené bi í'bí zise ní. ²² 'Dá'dá kasa 'dowúne simizé káa do mízezí sáká éyí zise gí ro zise ndìsìzé

méngí ñùý ledre ené gí do bi zí 'yì e ówo a mbá kídí azé go mbígí 'yì ené e.

²³ Lomo owo sí ledre bi máógu gí zía zise írí 'diya wá ní bú. Togú máógu kóo 'diya yá, mááyí kóo ódro zise o'buó'bu. ²⁴ Otozé ezé rozé zise zise ídíze kí ledrezé owóowó wá. Ilízé zise ndíşşí méngí moko 'bi Kírésító kése ndro gí zía bi ngúngusé ledre ené go ní gí do bi zise ídíse kí rokinyi.

2

¹ Gí zí keyí née, máóyóló'bo sómú ledre amá go kí ndéréma zise írí káa bi mááyí úku ledre bi ní oto ungu do mimbé'desé ní zise ke. ² Togú máoto ungu do mimbé'desé kí ódro bi o'buó'bu zí bi síníyne rosé ní, ásé nda oto máa zí bi émené romá ní lará a káa be 'dí? Ótosé esé lolu máa zí bi émené romá wá. ³ Máódro 'diyi romá simi ledre bi máéké ba kenée gí zía simi bi mááyí ógu írí ní, ásé oto máa se zí bi émené romá. Rokinyi bi ásé ídí kie ní, ní oto máa ne zíma ídíma kí rokinyi. ⁴ Simi bi kóo mááyí éké ledre née zise ní, rokinyi ndaá kóo romá wá, bi síníyí kóo romá misíníyí zía oto máa zíma ndíşşímá gí zía gboó simi iní komomá. Máéké kóo ledre née zise kenée gí zía 'búse ofu domá go.

Otoómo ledre zí 'yì luyú ledre e

⁵ Togú ngurusé luyú ledre yá, abú bi ní tí síníyí romá gí zía yá ní, bi ní síníyí rosé mbá rómo domá. ⁶ 'Do'dó bi í'bísé zía gí zí ledre bi luyú wo née ní utúásá go kie kpíní. ⁷ Bi ba ní, şındí kadra ogu go gí ro zise otoómo ledre zía, zise 'dí'bilúgu wo simi şumú dongarásé káa bi ní nda lúru roné káa zí kémbj moko ndaá lolu siminé wá ní ke. ⁸ Ídíse fú lá 'dódo a zía kídí ní ngurusé bi 'bú a ní fú bo dosé ní. ⁹ Máéké kóo ledre zise 'dá'dá gí ro ówo a togú ásé tí oto undrumá simi ledre ga bi mándíşşí úku yée zise ní yá. ¹⁰ Togú otoómosé ledre go zí 'yì yá, mááyí kpá otoómo ledre zía. Togú máotoómo ledre go zí 'yì yá, Kírésító Yésu owo tí go kídí ma'dú máotoómo ledre go zí 'yì yá née gí zía otoómosé kpá ledre go zía. ¹¹ Ní miútuásáne zise ndíşşísé otoómo ledre zí 'yì bi luyú ledre go ní káa bi Satána ní ndíki bifúo zía ólune dongarásé, gí zía owozé miméngí ledre ené bú.

¹² Simi bi májnyí ndéré simi gara bi Tóra gí ro úku ledre 'bi Kírésító zí 'yì ga bi írí ní, mááyí ógu írí ní, Ngére Yésu olú go do mimbé'de tú'dú 'yì e niyi go nzíyiyé ndíşşí sòngó bilámá ledre bi máógu kie ní. ¹³ Gí zía bi ngará máógu ndíki lúnduzé Títo simi Lomo ore wá ní, má'dú'du nda kóo zíye ore lá ca, zíma 'dícíómo kacíma zíye, yóo zíma ndéréókpóma simi Mekedoníya.

¹⁴ Mbófo éyí zí Lomo zía oto Kírésító káa do mongú manda zía ndíşşí útúne zíze 'dá'dá simi ledre e za mbá kí mongú roko'buné káa zí mongú manda 'bi asikíri e ní. Zí Lomo ma'dáa ndíşşíné sáká zée zíze ndíşşízé úku bilámá ledre bi gí do bi Yésu ní zí 'yì e. Bilámá ledre née iniyí kóo zí 'yì e rómo do bikinyi ledre e mbá. ¹⁵ Azé zí Lomo kí ledrezé owóowó káa zí bilámá şu'bu mindonyo ní. Kpá zí 'yì ga bi ngunguní ledre Kírésító go ní, kí yée ga bi ngunguní wá ní. ¹⁶ 'Yì ga bi ngunguní ledre Yésu wá ní, ndíşşíní éré gí zí ndonyozé ngiri gí zía ndonyozé née ní zíye káa zí ndonyo umbu ní gí zía niyi úyu kpá kenée. Ambí ní utúásá méngí moko 'bi Lomo ní ne? Nda zí yée ga bi ngunguní ledre Yésu go ní ndonyozé ní zíye ndonyo tridri gí zía niyi ídí 'bi éyé tridri. ¹⁷ Ndazé ezé káa zí tú'dú ngiti géyí 'yì ga bi iliní ndíşşí úku kúru Lomo gí do bi do í'bí éyí zíye ní wá. Ndíşşízé úku zí 'yì e mbígí ledre 'bi Lomo gí zía uzu zée, go utúásázé go komoa 'yì ga bi 'bi Kírésító ní gí ro moko ené.

3

Mikándá miyéme ledre 'bi Lomo

¹ Ndíşşísé lúru a írí káa zí éyí bi ndíşşízé mbófo rozé ní? Ílisé kóo idiní éké do şilíze wáraga káa zí bi ndíşşíní éké a do şilí ngiti géyí 'yì e ní ógu 'dódo a zise kídí azé 'yì ga bi 'bi moko 'bi Lomo ní, togú kenée wá ní, ilísé kóo éké wáraga ma'dáa zise se? 'f'i, ndaá 'bi ené kenée wá. ² Ásé se zíze káa zí miéké wáraga ní. Gí zía 'dódosé kací moko bi ndíşşízé méngí a dongarásé ní go zí 'yì e ówo a mbá kídí azé 'yì 'bi moko 'bi Lomo. ³ Ásé go káa zí mbígí wáraga bi Kírésító éké ne ní, gí zía 'dódosé bilámá moko bi mengízé zí Lomo ní go simi miméngí ledre esé e. Ledre ga bi gí do bisé ní ekéni éyé miéké wá, 'Dówú Lomo mengí yì ené ne.

⁴ Ukuzé ledre ga gére née kenée gí zía owozé go ma'dú kídí Lomo í'bí roko'bu go zíze ndíşşízé méngí moko ené kie sí şilí Kírésító. ⁵ Utúásázé úku ledre bi kídí ndíşşízé méngí ledre ga gére née kí roko'bu ezé 'bi 'yíma'dí e ní wá. Lomo í'bí roko'bu ledre ga bi mengízé née zíze ne. ⁶ Geléogu zée ne gí ro zíze ndíşşízé úku bilámá ledre bi yeme mikándané ní. Ndaá 'bi ené lorú bi kóo Músa eké ní wá. Gí zía 'Dówú Lomo ndíşşí í'bí tridri ne zí 'yì e, ndaá 'bi ené lorú wá.

Loru í'bí ené tridri zí 'yì e wá

⁷ Lorú bi kóo Músa eké ní uku kídí togú 'yì ngungu ledre 'bi Lomo wá yá, ní úyu. Lorú née ní kóo miékéótoné ro tutú. Abú kenée ndotó, lorú máa née oto

kóo simi komo Músa ndíşş ríříne miříří Isiréle e utúasání ndíşş lúró a wa. Abú kenée ndotó, roko'bu máa née ni úkú ené miúkú. ⁸ Mikánda yéme ledre bi Lomo yeme zía kásaógu 'Dówúne gi ro i'bi trjđri bi za fi ní romo do loyú bi ekéni miéké ní. ⁹ Togú 'yi e niyí ká rokinyi lá gbóo gi ro lorú bi ngará i'bi ené trjđri zí 'yi e wá ní, sara niyí nda idí ká rokinyi gi ro mikánda ledre bi ni i'bi trjđri zí 'yi e wá ní, sara niyí nda idí ká rokinyi gi ro lorú bi ngará úkú 'bi ené kú wá cú káa be 'di?

¹² Káa zí bi Lomo gelé zée ne zíze ndíşşizé 'dódo mikánda miyéme ledre ené ba zí 'yi e ní, azé óto komozé ndíşş méngi moko née ngirj ndaá rozé wá. ¹³ Ndazé ezé káa zí Músa bi kóo onzó'dutú komoné ká mbílí bongó gi zí Isiréle e ká lúró roko'bu 'bi Lomo bi ni ókpó gi roné ní wá. ¹⁴ Bi ba ní, 'dütuní yi eyé simi doyé go, abú 'dodoní ba nda tí mbigi lorú ga bi Músa ekéni ní zíye yá, utúasání eyé úwú a wá. 'Búo togú nguṅuní ledre Kírésito go, zí simi doyé líkpíne. ¹⁵ Gi zí keyí née ní, abú oloní ba nda tí lorú ga bi kóo Músa eké yé ni zíye yá, mimbé'deyé utúasá ené lolu nguṅgu a wá gi zía simi doyé ni yi ené fú lá mi'dütuné. ¹⁶ 'Búo togú 'yi nguṅgu ledre 'bi Lomo go, Ngére Lomo ni fú ótoómo ledre zía. ¹⁷ Ngére Lomo ká 'Dówú Lomo ni kje'do. 'Yi bi nguṅgu ledre 'bi Lomo go ní, 'Dówú Lomo ni go simi a gi zía owo yi ené Lomo go, ni go simi rokinyi. ¹⁸ Gi zía bi ngará komozé ndaá mi'dütuné wá ní, 'yi e ndíşşini lúrutóko bilámá miméngi ledre 'bi Ngére bi ndíşş ngbóro tátá roné simizé ní gi zí roko'bu 'bi 'Dówú Lomo bi simizé ní.

4

Úku ledre 'bi Lomo

¹ Yi ené gi zí 'búze bi do Lomo ní, zía gelé zée gi ro zíze ndíşşizé 'dódo mikánda yéme ledre ené zí 'yi e. Gi zí keyí née ní, rozé uyu ené ká méngi moko ma'dáa wá. ² Ledre ga bi ndíşşizé méngi yé ní za mbá, kémbí ledre bi ni 'di'biógu dokuwu zí 'yi ní ndaá. Ukuṅgbizé ezé ledre zí 'yi e simi bi azé ndíşş 'dódo ledre 'bi Lomo zíye ní wá. Ledre ezé e niyí za mbá miózoýé zí kadra 'yi bi ni úkuóto ledre rozé ní ndaá. ³ Bilámá ledre ga bi ndíşşizé 'dódo yé ní togú ngíti géyi 'yi e owoyeméni ini ledre gi simi a wá, née yi ené yé ga bi asiní miási ká úwú a ní. ⁴ Gi zía Satána bi oto roné ngére 'bi do sogo kángá ba 'dütú yi ené simi doyé go ní. Utúasání

eyé 'di'bi bilámá ledre 'bi Kírésito bi ni káa zí Lomo bi ndíşşizé 'dódo ledre ené zíye káa zí bimióngó zíye ndíşşiyé méngi ledre e kací a ní wá. ⁵ Ledre ga bi ndíşşizé 'dódo yé ní, ndaní eyé ledre e ga bi rozé ní wá, ndíşşizé 'dódo bilámá ledre bi 'bi Kírésito Yésu Ngére ezé ní. Kasa zée ká bilámá ledre née ne zíze. ⁶ Lomo uku kóo ledre kídí, "Bimióngó idí óngó simi mituluru." Karaba ní bilámá ledre 'bi Lomo bi Kírésito ogú kje ní, oto zée go zíze ndíşşizé lúró roko'bu 'bi Lomo gi zía azé go simi bimióngó.

⁷ Abú azé 'yima'dí e roko'buzzé ndaá, azé káa zí ppheré ní yá, Lomo i'bi moko ené bi ká ledrené owóowó ní go do sliize. Gi zí keyí née, zí 'yi e ówo a mbá kídí ma'dí, Lomo ndíşş i'bi roko'bu zíze ne, zíze ndíşşizé méngi moko ma'dáa kje utúasáze ótoómo a wá. ⁸ Abú 'yi e ndíşşini 'dó'do zée kací kadra mbá yá, cóngó rozé utúasá úkú wá. Abú simi ngíti géyi sındi kadra owo'di'bizé éyi bi azé méngi a ní wá yá, oyóze sogozé zí Lomo wá. ⁹ Togú azé go simi 'do'dó yá, Lomo ndíşş kpá fú sáká zée. Abú simi ngíti géyi sındi kadra azé go gbóo gi ro do úfu zée yá, Lomo ndíşş kpá fú sáká zée. ¹⁰ Kací kadra mbá ndíşşizé gámá ká umbu komozé gi zí 'yi e káa zí 'bi Yésu kóna ní. Togú uyuzé yá ni úru zée zí 'yi e lúrutóko roko'buza rozé.

¹¹ Ni ma'dí, kací kadra mbá 'yi e niyí fú lá nzíyiyé gi ro úfu zée gi zía bi ndíşşizé úku bilámá ledre ené ní. Nda gi ore, zí 'yi e ówo a mbá kídí Yésu ni ká roko'bu gi ro yómo rozé bi ndíşş úyu miúyu ba. ¹² Ndíşşizé gámá ká umbu komozé kací kadra mbá gi zía bi ilizé gi ro zíze ndíki trjđri bi za fi ní.

¹³ Ni miékéne simi miéké kúró Lomo kídí, "Mándíşş 'dódo ledre 'bi Lomo gi zía mángungu go." Gi zía bi zée kése nguṅguzé go mbá ledre bi kje'do née ní ní, zíze ndíşşizé go 'dódo a zí 'yi e. ¹⁴ Gi zía owozé go kídí Lomo uru kóo Ngére Yésu go gi simi umbu, ni úru zée kpá kenée. ¹⁵ Ledre ga gére née mbá, niyí gi do bi zíze ídise mbí, simi bi 'yi e niyí ówoyéme a gi zíze kídí ábuwá Lomo ni bilámáne ní, zíye ndíşşiyé mbófo wo kpá ká óto úndrua.

¹⁶ Née sji ledre bi utúasáze ótoómo ledre née gi zía wá ní. Abú roko'buzzé ili ba za úkú miúkú yá, zí 'Dówú Lomo ndíşşiné i'bi roko'bu zíze. ¹⁷ 'Do'dó ga gére née ndíşşini yéme zée gi ro zíze ndíki trjđri bi za fi ní. ¹⁸ Gi zí keyí née ní, otozé ezé komozé ro éyi ga bi ndíşşizé go lúró yéee née wá, ndíşşizé óto komozé gi ro éyi ga bi ngará lurúze aka yéee wá ní.

5

Azé ndĩş simi mikánda 'be

¹ Kuřu'bu rozé ba trĩdrizé ndĩş ndĩş simi a do sogo káŋgá ona. Togú kuřu'bu rozé bi trĩdrĩ ndĩş ndĩş simi a ba uyu go yá, Lomo ni 'dí'bióto trĩdrizé simi mikánda 'be bi yemeomo gi rozé komo ere ní, zize ndĩşizé iri za fi. ² Abú 'do'dózé kí ndĩş ndándada gi zĩ éyĩ miówo rozé do sogo káŋgá ona ndotó, azé kí mongú óto komo gi ro 'dówũro bi Lomo yemeomo go zize komo ere iri ní, ³ gi zĩa utúasázé ndĩş iri kí sanáze bi 'bi do sogo káŋgá ba wá. Azé idí iri kí mikánda sanáze bi 'Dówũ Lomo yemene ní. ⁴ Kuřu'bu rozé 'bi sága ba ndĩş ówo miówo zize ndĩşizé ini ini gi zĩ éyĩ miówo. Abú kenée ndotó, ilizé ezé zĩ trĩdrizé olúóguné gi simi a wá. Éyĩ bi ilizé ní, mikánda trĩdrĩ bi 'bi Lomo ní idí ógu ndĩş simizé óyóló'bo zée mikándané. ⁵ Lomo yeme ledre nées zize bilámáne kenée. Kasa 'Dówũne gi ro zize ówo a kídĩ ledre ga bi nées yeme yée gi rozé ní, nées ni mēngĩ yée mbá.

⁶ Gĩ zĩ kéyĩ nées, zize ówoyēme a bilámáne kídĩ togú azé aka kí kuřu'bu rozé 'bi do sogo káŋgá ba yá, ndazé aka mbigĩ 'yĩ ga bi 'bi Ngére Yēşu ní wá. ⁷ Ndĩşizé ndĩş ba gi zĩa ŋuŋguzé go kenée abú ledre ma'dáa mēngĩ aka roné wá ndotó. ⁸ Idizé idí kí rokinyi gi zĩa bi azé ótoómo do sogo káŋgá ba zize ndéré ndĩşizé kí Ngére Yēşu do bi kǐé'do ní. ⁹ Togú azé go kēne do bi kǐé'do, togú ndazé kēne do bi kǐé'do wá, ili zize óto wo zĩa ídine kí rokinyi. ¹⁰ Gĩ zĩa azé karanée tóro mbá kó'dú Kírēsĩto zĩa 'decĩ ngbangazé mbá mikēkerĩa kacĩ mimēngĩ ledre ezé e do sogo káŋgá ona.

Miyēme ledre dongará 'yĩ e kí Lomo

¹¹ Gĩ zĩa bi ŋuŋguzé ledre Ngére Yēşu go, zize ndĩşizé óto úndrua kí ndĩş 'dí'biógu 'yĩ e zĩa ní, Lomo owo bú kídĩ ndĩşizé úku ma'dú ledre e. Sée óbósé kpá bú kenée. ¹² Ndĩşizé ezé nées mbófo rozé zize wá, ilizé gi ro zize ídise kí ledre tarasé. Gĩ do bi zize utúasáse úkulúgu ledre zĩ 'yĩ ga bi ndĩşini mbófo royé abú mēngĩ eyé ma'dú ledre zĩ Lomo wá ní. ¹³ Togú lúrusé zée kacĩ komosé káa zĩ rifuzé mĩřifu ní yá, yĩ ené gi ro zĩ 'yĩ e ndĩş 'bí mbófo éyĩ zĩ Lomo. Togú rifuzé wá, ilizé sáká sée gi ro zize ówoyēme Lomo. ¹⁴ 'Búze bi Kírēsĩto oto ní, oto zée nées zize ndĩşizé mēngĩ ledre ga gēre nées kenée gi zĩa ni dujĩ ne bikēřĩ 'yĩ bi uyu yómo tũ'dú 'yĩ ga bi kóo uyuni simi lúyú ledre ní. ¹⁵ Uyu káa bi yēe ga bi ni yómo yēe ní, niyĩ ndĩşĩ ŋgucuyé ke. Ili gi ro zĩye ídiye káa do 'yĩ ené e zĩye ndĩşĩ ndĩşiyé kēye. Gĩ zĩa uyu zĩa úrúne gi royé.

¹⁶ Bi ba ní, 'decizé ezé lolu ngbanga 'yĩma'dí e kacĩ ledre ga bi ndĩşini mēngĩ a ní kí sómú ledre ezé 'bi 'yĩma'dí e wá. Abú bi ndĩşizé kóo 'dá'dá 'decĩ ngbanga Kírēsĩto kenée yá, bi ba ní, owoyemézé wo go 'decizé ezé lolu ngbanga a kenée wá. ¹⁷ 'Yĩ bi ŋuŋgu ledre Kírēsĩto go ní, ni go mikánda 'yĩ simi mimēngĩ ledre ené e. Ledre ga bi kóo ndĩşĩ mēngĩ yēe 'dá'dá bisinyiye ní ootomo yēe go mbá, ndĩşĩ nda go mēngĩ ledre ga bi bilámáye ní. ¹⁸ Lomo oyóló'bo zēe ne zĩ mimēngĩ ledre ezé e ídiye bilámáye nées. Kasaogu Kírēsĩto ógu yēme ledre dongaráze kēne Lomo. Zĩa káa zēe kí bilámá ledre ndĩşĩ úku a zĩ 'yĩ e idini yēme dongaráye kí Lomo gi ro zĩ mindĩşiyé ídine bilámáne. ¹⁹ Gĩ zĩa bi Lomo kí Kírēsĩto niyĩ kǐé'do ní, zĩa káa Yēşu ógu yēme ledre dongaráne Lomo kí 'yĩma'dí e. Gĩ zĩa ili ené lolu fú lá lúru 'yĩma'dí e káa do 'yĩ lúyú ledre e wá, idini ndá'baógu zine. ²⁰ Azé ba 'yĩmikáa ga bi 'bi Kírēsĩto ní. Ndĩşizé úku ba ledre ga bi gi taraa ní. Éyĩ bi Lomo ili gi zize ní ídise úwú ledre ma'dáa zize ndá'baóguş zine. ²¹ Abú Yēşu ma'dáa ndáa 'bi ené 'yĩ lúyú ledre wá, zĩ Lomo kásaógu wo ógu 'dí'bi lúyú ledre 'bi 'yĩma'dí e roné. Zĩa úyuné káa zĩ 'yĩ lúyú ledre ní gi ro zĩ 'yĩma'dí e utúasáye kacĩ komoné káa do mbigĩ 'yĩ ené e.

6

¹ Káa zĩ bi azé go kǐé'do kí Yēşu simi mimēngĩ ledre ezé e ní, bilámá ledre bi kóo Lomo mēngĩ zize zĩ Yēşu úyuné gi rozé ní, ŋuŋguzé rozé zize ndásé ótoómo a zĩa ndéréne gbékpine wá. ² Gĩ zĩa bi Lomo uku simi miéké kúru ne kídĩ,

"Togú inisé ini zĩma gi ro sáká éyĩ, zĩma lúru a kídĩ nées go bilámá şĩndĩ kadra gi ro zĩma sáká sée yá, mááyĩ sáká sée.

Togú şĩndĩ kadra 'bi yómo 'yĩ e utúasá go yá, mááyĩ káa 'yĩ yómo 'yĩ e zĩa óguné yómo sée."

Máuku zize, ba goó şĩndĩ kadra 'bi sáká éyĩ gi zĩ Lomo kí şĩndĩ kadra 'bi yómo 'yĩ e.

'Do'dó ga bi ndikinĩ Páwulo ní

³ Ndĩşizé óto komozé ro moko bi ndĩşizé mēngĩ a ní kĩngaya gi do bi zĩa ndéréne do bilámá misi'diné káa bi ŋgiti géyĩ 'yĩ e niyĩ lúru ndiki lúyú ledre rozé zĩye ásiyē kí ŋuŋgu ledre 'bi Lomo ke. ⁴ Simi řikĩ tũ'dú 'do'dó ga bi ndikizé nées za mbá, ndĩşizé tí fú lá útusimizé zĩye gi ro zĩa 'dódo zée kídĩ azé mbigĩ 'yĩ 'bi moko ga bi 'bi Lomo ní. ⁵ Simi ŋgiti géyĩ şĩndĩ kadra ndĩşini ócó zée, 'dí'bi zée ónzó zée simi şĩgĩni, ndĩşĩ kí gbúrógbóye dozé kí simikesĩ, do

ndísiyé kí í'bí mǎngburoko moko e zíze. Simi ngíti géyí ndùlù 'bí 'di'bi komozé wá, zíze ndísi kí 'dú'duzé kpá 'bú. ⁶ Ledre ga bi mengizé yée ní za mbá 'dodoní go kídí, azé go mbígí 'yí ga bi 'bí Lomo ní gí zía luyú ledre ndaa simi míméngí ledre ezé e wá, owozé éyí ga bi Lomo ili zíze ndísiyé méngí yée ní go bú, zíze kí útusimizé simi ledre e kpá kí méngí bilámá ledre zí yée ga bi ndísiní méngí zée bisinyíne ní kí mbígí óto 'bú 'yí e dozé nda kpá kí 'Dówú Lomo bi simizé ní. ⁷ Ndsízé úku mbígí ledre 'bi Lomo zí 'yí e, zí Lomo ndísiné í'bí roko'bu moko ma'daa zize ne. Gí zía bi utúasázé go komo Lomo ní, zíze ndísiyé dujú méngí éyí ga bi Lomo ili yée ní. Simi 'do'dó ezé mbá, ledre ga bi ndísiyé úku yée kí éyí ga bi ndísiyé méngí yée ní, niyí mbá miútúasáye. ⁸ Ndsízé 'dódo dujú mbígí ledre 'bi Lomo zí 'yí e. Togú ngíti géyí otóní úndruzé bú togú otóní wá, togú ngíti géyí mbofoní zée bú nées ndaa 'bi ledre ezé wá, kací kadra mbá ndísiyé úku dujú mbígí ledre. Simi ma'díi ga gére née mbá, ngíti géyí 'yí e ya azé fú lá 'yí ɾanga e. ⁹ Abú owoní bú kídí azé 'yimikása ga bi 'bi Lomo ní yá, fi, ngíti géyí 'yí e iliní eyé kenée wá. Ziye ndísiyé ócú zée í'bí zíze 'duo umbu, abú kenée ndotó uyuzé ezé gí zí ócú née wá. ¹⁰ Abú mimbé'dezé ndísi 'déci mi'déci gí zí ledre ga gére née yá, azé kpá fú lá kí rokinyí. Abú éyí ga bi 'bi sága ba ndaní zíze wá, ndísiyé kpá fú óto ledre 'bi Lomo zía ngbórone mǎngbóro simiyé. Éyí ga bi Lomo otoogu yée sága ba niyí mbá 'bi ezé.

¹¹ Sée lúnduzé e simi Lomo 'yí ga bi 'bi Koríndo ní, ukuzé koo ledre go fúo zíze kídí otozé 'búse go dozé kingaya. ¹² Ma'díi, 'búse ni yí ené fú bo dozé. Yí ené sée, ílisé yí esé 'dí'bióyó 'búse gí dosé se. ¹³ Mándísi ódro zíze ba káa zí 'yí odro zí owú 'bi ené ní, idísé óto 'búse.

'Yí ga bi nḡunḡuní ledre 'bí Yésu wá ní

¹⁴ 'Yí ga bi nḡunḡuní ledre 'bi Yésu go ní, ndísi kotruní eyé royé kí yée ga bi nḡunḡuní ledre a wá ní wá. 'Yí ga bi ndísiní méngí bilámá ledre ní ndísi kotruní eyé royé kí 'yí méngí bisinyí ledre e wá. Kpá káa zí bi bimiǎngó ndikini eyé kí mutuluru wá ní. ¹⁵ Kpá kenée, togú Kírésito ndísi kotruní royé kí Satána wá ní, sara zée 'yí ga bi 'bi Yésu ní azé nda ndísi kotru 'bi ezé rozé kí 'yí ga bi nḡunḡuní ledre Yésu wá ní lárá a káa be 'di? Kenée ogu wá. ¹⁶ Sée 'yí ga bi nḡunḡusé ledre 'bi Yésu go ní, ásé go káa zí 'Díci 'bi Lomo ní gí ro zía ndísiné simisé. Gí zí kéyí née ní, ndaa miútúasáne zíze ndá'basé ndísi óto úndru lomo ga

bi yemení yée kí sǎlǎ 'yí ní wá. Lomo uku kenée kídí, "Mááyí ndísi dongará 'yí amá e, zíma ndísi gámama dongaraye gí zía mááyí Lomo eyé niyí 'bi eyé nda 'yí amá e." ¹⁷ Zí Ngére kpá lóru 'yí ené ga gére née kídí,

"Yí ga bi nḡunḡuní ledre amá wá ní, ndásé ndísi kotru rosé kéye wá. Ndásé ndísi méngí lódú ledre eyé wá, gí ro zíze útúasáse kací komomá."

¹⁸ Zí Lomo úku ledre kídí,

"Mááyí idí 'Buse, zise idíse owú 'bi amáa e,

Mááyí Ngére Lomo, bi kí roko'bu ledre e zíma ní, máuku ledre ga gére née máa."

7

¹ Owú 'bi Babá e simi Lomo, káa zí bi 'Buzé uku ledre go zíze kenée ní, idízé í'bí rozé za mbá zía zíze ndísiyé dujú méngí ledre ga bi niyí óto wo zía idíne kíze kí rokinyí ní.

Páwulo ni go kí rokinyí gí ro Títo

² Mǎngungú romá zíze, idísé óto 'búse. Luyúzé ezé ledre rosé mbá wá, mengizé ezé gbawá ledre máa wo bi zí bi sinyíne ro ngurusé ní wá. Londoze gbawá nguru 'yí gí dongarase gí ro éyí ené. ³ Máuku amá ledre née kí sómú ledre bi kídí ásé bisinyí 'yí e ní wá. Máuku ledre née kenée gí zía 'búse ni domá kingaya káa zí bi koo máuku zíze 'dá'dá ní. Togú mbú umbu yá, azé úyu kése, togú mbú idí tridri yá, azé idí tridri kpá kése. ⁴ Máowo bú kídí ásé ndísi méngí fú lá ledre ga bi Lomo ili yée ní. Gí zí kéyí née zí bi ndísi émené romá gí zíze. Míméngí ledre esé esí roko'bu go simimá. Simi 'do'dó ga bi mándísi 'do'dó yée née za mbá, mááyí fú lá kí rokinyí gí zíze.

⁵ Simi bi oguzé simi kǎngá bi Makedoniya, sili ilí rozé wá, 'di'bize mimbé'dezé mbá do sǎlize gí zí rǎkǎ 'do'dó ga bi 'do'doní zée kée ní. ⁶ Lomo ndísi lengbe í'bí rokinyí zí 'yí ga bi utúasáni ndiki a wá ní. Mándá'baogu Títo gí zise giri í'bí mongú rokinyí go zíze. ⁷ Ma'díi, mǎndá'baogu a oto zée go zíze idíze kí mongú rokinyí. Mongú a, ni wo bi ndísiyé koo sáká wo íri ní. Uku zíze kídí ásé íri kí mongú sómú ledre gí romá. Ledre ga gére née mbá oto máa go zíma idíma kí mongú rokinyí.

⁸ Máowo bú kídí wáraga koo máéké ní, oto unḡu go ca ro mimbé'desé. Abú kenée ndotó, mándá kí mongú sómú ledre wá, gí zía máowo bú ní zíze káa do sáká éyí.

⁹ Káa zí bi mááyí úku ledre ba ní, azé go

kí rokinyi. Ndaá gi zía bi ya odrozé kóo go zise zía ówoné rosé ní wá, yí ené gi zía ówosé kóo go kí rosé kídí lúyúsé kóo ledre go. Gi zí kéyí nées, zise nda go óyóló'bóló sómú ledre esé gi zía Lomo ili kenée. Ídísé ówo a kídí otozé ezé ungu ro mimbé'desé wá. ¹⁰ Togú bi síníyí ro 'yí gi zía bi luyú gi do misí'di 'bi Lomo ní, zía óyóló'bóló sómú ledre ené do ndá'baogúné do misí'di 'bi Lomo yá, Lomo ní í'bí trídri bi za fí ní zía, zía ídine kí rokinyi. Togú do sogo kángá ba oto yí zí bi síníyíne royí, zíyí ídíyí kí lerí gi zía yá, ní 'dí'biogú yí zí umbu.

¹¹ Lúrúsé aka bilámá mimbé'de Lomo rosé. Simi bi lúyúsé ledre, zise óyóló'bóló mimbé'desé do ndá'baogúsé zía ní, zía 'dí'bilúgu sée zine simi sumu. Gi zí kéyí nées ní cakaba go miówóné kídí ásé go mbígí 'yí ga bi 'bi Lomo ní, gi zía luyú ledre ndaá lolu rosé wá. ¹² Máéké amá ledre nées gi ro óto 'yí bi luyú ledre nées do bisínyí misí'di, togú gi ro úku yéme ledre gi ro 'yí máa wo bi mengíní bisínyí ledre zía ní wá. Máéké gi ro zise ówo a kídí méngí yémesé ledre go gi rozé. ¹³ Ledre nées oto zée go zise ídize kí rokinyi.

Ndaá kpá lá dujú zée wá, kpá Títo. Gi zía Simi bi kóo kasazé wo zise íri ní, zise 'dí'bi wo simi sumu kí 'búne, zía ndísiné bilámáne somú ledre wá. ¹⁴ Máúku ledresé zía máyá ásé bilámá 'yí e. Simi bi ogú zise íri ní, zía lúru ledre ga bi máúku yée zía gi rosé ní za cú kí komoné. Ótosé máa go zíma ídíma kí rokinyi. ¹⁵ Ledresé ní go zía owóowó gi zí bilámá ledre bi méngísé zía, zise 'dí'bi wo kí 'búne simi sumu ní. ¹⁶ Mááyí kí mongú rokinyi gi zise, ledresé ní zíma owóowó.

8

'Yí 'bi Mekedoníya e sakání lafúye

¹ Owú 'bi Babá e, ilizé úku 'dódo a zise kídí Lomo mengi bilámá ledre go simi 'yí ga bi 'bi Kírésíto simi kángá bi Meke-doníya ní. ² 'Yí 'bi Mekedoníya ga gére nées abú tú'dú 'do'dó ndísi ndíki yée, zíye kpá ídíye 'yí lerí e yá, yokoní síllye za kí sómú ledre eyé mbá sáká lafúye 'yí ga bi 'bi Kírésíto ní. ³ Síllye bi yokoní ní, rorómó go, gi zía í'bíni za kí mimbé'deyé mbá. ⁴ Bi ba ní, níyí ba ndísi ngúngú royé zize, ídizé ngúngu a gi do bi zíye yóko síllye sáká lafúye 'yí ga bi 'bi Kírésíto simi Yerusaléma ní kée. ⁵ Éyí bi mengíní ní, ní nda yí ené go kpí gi zí ledre bi ndísisé sómú a gi royé ní. I'bíutuní aka yí eyé royé mbá zí Ngére Yésu kí, zíye nda ndá'baogúyé ndísi lodú kacize káa zí bi Lomo ndísi úku'í'bi a zíye ní. ⁶ Káa zí bi kóo ówosé bú Títo lúnduzé simi Lomo

ndísi kóo 'dókó sée ne kí sómú ledre 'bi yóko síllye ní, azé go kpá kásalúgu wo zise íri gi ro zía kpá fú 'dókó sée kí sómú ledre gi ro zise yóko síllye rómo gi do wo bi kóo 'dá'dá ní. ⁷ Ásé go ndísi méngí tú'dú bilámá ledre e. Ledre 'bi Kírésíto bi ngúngúsé ní í'bí roko'bu 'bi 'dódo ledre go zise, ásé go kí mingburoko ówo ledre e, kpá nzíyisé gi ro sáká 'yí e gi zía ótosé 'búze go. Bi ba ní, ídísé nda mu ndísi sáká 'yí e rómoné mirómo.

⁸ Máúku amá bi kídí ídísé mu yóko síllye ní wá, máúku 'dódo lá ledre ga bi lafúse 'yí 'bi Kírésíto ndísiné méngí a ní zise, togú ndísisé go kpá méngí a kenée kí mimbé'desé kje'do yá. ⁹ Lúrútokosé aka ledre bi Kírésíto Yésu Ngére ezé ní. Inyi za cú gi komo ere ogúné do sogo kángá ona káa zí 'yíma'di ní, ídine káa do 'yí lerí gi do bi zise ídise kí éyí zise bi ní trídri bi fí ní.

¹⁰ Kíbi kóna ásé se mízefí 'yí ga bi í'bíni royé ndísi yóko síllye gi ro sáká lafúse ga bi 'yí 'bi Kírésíto níyí 'yí lerí e ní. ¹¹ Káa zí bi kóo tónósé go yóko síllye ní, ídísé kpá fú mu méngí a kenée gi do bi zía útuásáne kpíní kací mimbé'desé bi kóna nées. Ídísé í'bí a kpíní kací roko'bu éyí bi do síllye ní. ¹² Éyí bi ní kí ledrené owóowó ní ndaá 'bi ené bi ya í'bí go cú kée 'di ya ní wá, yí ené bilámá mimbé'deyí bi ndísi í'bí a kée ní, ndísi óto Lomo ne ídine kí rokinyi.

¹³ Máíli amá gága sée migága gi ro í'bí éyí zí 'yí e, zise ídíakase simi 'do'dó wá. Yí ené dujú sáká éyí bi kí 'búne ní gi ro zise ídise mbá kí éyí e zise. ¹⁴ Bi ba ní, éyí ní bo zise ídísé mu í'bí a zí lafúse. Simi ngíti síndí kadra níyí óyóló'bóló royé í'bí a zise. Míméngí kéyí bi kenée ní ní ótosé e mbá zise ídise kí éyí e zise. ¹⁵ Káa zí bi ní miékéne simi miéké kúru Lomo kídí, "Yí ga bi 'do'dú yokoní éyí miánu go kángaya ní, bandáomoní eyé ngíti a gi royé wá. Yée ga bi 'do'dú yokoní 'bi eyé lá ca ní, ídíakání eyé lá kí wo bi zíye ca nées wá."

Kasaluguní Títo simi Koríndo

¹⁶ Mbófo éyí zí Lomo zía óto 'búse do Títo kpá káa zí bi óto 'búse domá ní. ¹⁷ Simi bi ukuzé ledre zía gi ro zía ndá'ba ándá roné zise íri ní, ní kóo kí rokinyi gi zía ili kpá fú gi ro ndísi sáká sée kí sómú ledre. ¹⁸ Kasazé yée gi yáa kí ngíti lúnduzé simi Lomo, ní 'yí bi 'yí 'bi Kírésíto owoní wo mbá bú gi zí bilámá ledre 'bi Lomo bi ndísi úku a ní. ¹⁹ Lafúze e 'yí 'bi Kírésíto gelení wo ye gi ro zía 'díyíóto zée kí éyí ga bi yókosé yée zise ndéréze sáká lafúze ga bi simi Yerusaléma ní kée ní. Nées míméngí ledre bi ní óto 'yí e zíye ndísiyé í'bí mbófo

éyí zí Ngére Lomo gi roa ní. 'Dodo kírí nées kídí azé nziyízé gi ro ndìsjí sáká lafúze e ga bi iliní sáká éyí ní. ²⁰ Ní miútuúsáne zize ndéréze kí lúnduzé bi gélésé wo ní, káa bi ngítí géyí 'yí e niyí sómùlúyú ledre kídí késí bi yókosé ní, sinyósé ní, kúe. ²¹ Máuku ledre nées kenée, gi zía máili Ngére Lomo kí 'yíma'dí e mbá idíní ówo a kídí ndìsjízé go méngi moko ené do bilámá misi'diné.

²² Káa do yata ledre, esjízé ngítí lúnduzé simi Lomo go zí Títo e kí ezené bi máuku ledre a nées, niyí ndéré gi yáa zise íri ní. Owoyemezé ledre gi roa go bilámáne do tú'dú misi'dí e, moko ené zí Ngére Yésu ní bilámáne. Ní kí rokinyi gi ro zíye ndéréye kí lafúne ga gére nées zise íri. ²³ Togú 'yí niyí ndú'yú sée gi ro Títo yá, nées kú ngúru eze 'yí mokomá bi ndìsjízé méngi moko kéne gi ro sáká sée ní. Gi ro ngítí géyí ya'dá ga bi gbre nées, 'yí 'bi Kírésíto ga bi yáa ní kasaní yée ye gi ro zíye ndìsjí méngi moko zise íri. Kací moko eyé ndìsjí óto tú'dú 'yí e zíye ndìsjíyé 'f'bi mbófo éyí zí Yésu. ²⁴ Ídísé óto 'búye, zise 'd'bi yée simi sumú gi do bi zí 'yí ga bi kasaní yée ní, ówo a kídí ledre ga bi ndìsjízé mbófo sée kée ní, niyí ma'díi.

9

Yóko sǐlǐ zí 'yí 'bi Kírésíto ga bi simi Yerusaléma

¹ Máili amá fú lá ndìsjí éké ándá ledre gi ro yóko sǐlǐ bi yémesé ledre gi ro ndìsjí 'f'bi a gi ro zía sáká 'yí 'bi Kírésíto ga bi simi Yerusaléma ní wá. ² Máówo bú kídí 'f'bisé rosé go zise ndìsjí sáká lafúze. Nées sǐ ledre bi mándìsjí mbófo sée zí 'yí 'bi Kírésíto ga bi simi kángá bi Mekedoníya ní, kídí sée 'yí 'bi Koríndo simi kángá bi Ákaya ní yémesé kóo rosé go 'desǐ kǐbi kóna gi ro yóko sǐlǐsé sáká lafúze kée. Ledre bi méngísé nées, oto tú'dú ngítí géyí 'yí ga bi 'bi Kírésíto ní go ndìsjí yóko sǐlǐye gi ro sáká lafúze kée. ³ Gí zí kényí nées, mááyí gi yáa go kása Títo kí lafúne ga gére nées gi do bi zíye sáká sée kí moko 'bi yóko sǐlǐ gi ro zise ídísé kí nziyí éyí do sǐlǐse. Gí zía togú oguzé íri ndásé nziyísé wá, niyí sómù ledre kídí mbágá tú'dú ledre ga bi mándìsjí úku yée gi do bisé ní niyí yí eyé mbá ɾanga. ⁴ Máuku kenée gi zía togú oguzé gi yáa kí ngúru 'yí gi dongaré 'yí 'bi Kírésíto ga bi simi Mekedoníya ní togú nziyí éyí ndaa yá, mááyí ídǐ kí mongú komokenyí, zí 'f'bi esé nda rómoné cǐ gi do 'bi amá. ⁵ Nées sǐ ledre bi mákása Títo kí lafúne ga gére nées idíní ndéré 'dá'dá íri gi ro sáká sée kí moko 'bi yóko sǐlǐ nées. Gí ro zise 'f'bi a káa zí bi yémesé ní, ndaa káa zí gaganí sée gi roa migága ní wá.

⁶ Ásé lúru lǐlǐ ledre nées gi ro ledre 'bi yóko sǐlǐ. Togú 'yí 'f'bi éyí cúku'dée, Lomo ní 'f'bi úndru zía kpá cúku'dée, togú 'yí 'f'bi éyí mongúne, Lomo ní 'f'bi úndru zía kpá mongúne. ⁷ 'Yí ídǐ 'f'bi éyí kacǐ mimbé'dené bi lílǐ ní, ndaa sómù simíné káa zí éyí bi gaganí wo roa migága ní wá. Lomo ndìsjí lengbe óto 'bú 'yí ga bi iliní ndìsjí 'f'bi éyí kí mimbé'dené kǐe'do ní. ⁸ Togú ndìsjí go 'f'bi éyí zí 'yí e kí mimbé'deyí kǐe'do kenée yá, Lomo ní 'f'bi úndru zíyí, zíyí ídíyí kí ɾíkǐ tú'dú éyí e, zíyí ndìsjíyí sáká ngítí géyí 'yí e kée. ⁹ Káa zí bi miéké kúru Lomo uku ní kídí,

“‘Yí ga bi ndìsjíní sáká 'yí lerí e ní,

Lomo ní ndìsjí méngi bilámá ledre zíye za fí.”

¹⁰ Lomo bi ní 'yí 'f'bi kúfú kí éyí miánu zí 'yí e ní, ní 'f'bi úndru zise gi ro zí éyí e úwúye zise miúwú gi do bi zise ndìsjísé sáká 'yí e kée. ¹¹ Lomo ní 'f'bi úndru zise, zise ídísé kí éyí e do sǐlǐse ndìsjí sáká 'yí e kée. Zíye ndìsjíyé 'f'bi mbófo éyí zí Lomo simi bi togú 'f'bisé sáká éyí bi gi zise ní go zíye ní.

¹² Ídísé ówo a kídí, yóko sǐlǐ bi ndìsjísé yóko a sáká 'yí 'bi Kírésíto ga bi simi Yerusaléma kée ní, ní óto yée zíye ndìsjíyé 'f'bi mbófo éyí zí Lomo kingaya. ¹³ Yóko sǐlǐse nées ní óto 'yí 'bi Kírésíto ga bi simi Yerusaléma ní, zíye ndìsjíyé mbófo Lomo kídí ma'díi, ngúngusé bilámá ledre 'bi Ngére Yésu go. ¹⁴ Bi ba ní, niyí ba ndìsjí íni ini gi rosé kí mimbé'deyé kǐe'do gi do bi zíye kóo ídíye kése do bi kǐe'do. Gí zía bi owoní sáká éyí 'bi Lomo go gi zise ní. ¹⁵ Mbófo éyí zí Lomo zía kásaógu owú 'bi ené káa do mongú sáká éyí ené zize.

10

Páwulo uku yeme ledre gi ro moko 'bi Kírésíto

¹ Ba máa Páwulo, índísé aka mbílíse zíma, zise úwú ledre bi máili úku a zise ndoo kpá kí bikǐdrǐ mimbé'demá káa zí bi Kírésíto ndìsjí méngi a ní. Abú ngítí géyí 'yí e gi dongarése ukucayiní ledre kídí mándìsjí ódro o'buó'bu zise lá dúyí simi miéké ledre togú nda goó do komosé yá, máódro kenée wá. ² Ngítí géyí 'yí e gi dongarése ndìsjíní úku ledre kídí ndazé ezé mbígí 'yí ga bi 'bi Lomo ní wá. Mángungú romá zise, ídísé úcúómo yée. Gí zía simi bi togú máógu go zíye íri ní, mááyí esǐ sǐlǐma komoyé o'buó'bu. ³ Máówo bú azé 'yíma'dí e do sogo kángá, ndìsjízé méngi 'bi ezé yí ezé ledre ga bi Lomo ili yée ní, ndaa káa zí miméngi ledre 'bi 'yí ga bi owoní Lomo wá ní wá. ⁴ Éyí ga bi ndìsjízé ícǐ okó kée ní mbá oguní gi zí Lomo, ndani

eyé komokenzi 'bi okó ga bi 'bi do sogo kángá wa wá. Yí ené roko'bu 'bi Lomo bi zize ní ndịsịne rómo cóngó ro Satána. ⁵ Ndisizé 'dewéoyó cóngó ro 'bi Satána bi ndịsị ụcúomo 'yi e kí ngúngu ledre 'bi Lomo, zize kpá ndịsizé 'dewéoyó cóngó ro bicayi ledre ga bi ndịsịni úku yée ní. Zize ndịsizé 'dodo ledre 'bi Kírésito zīye kí roko'bu 'bi Lomo bi zize nées gi do bi zīye ngúngu a. ⁶ Sée ga bi 'bi Koríndo ní, ilizé idísé ñnyí mbá ngúngu ledre 'bi Kírésito. Togú mēngísé go tí kenée yá, azé ñnyí kése mbá ésí sīlize o'buó'bu komo 'yi ga bi iliní ngúngu ledre Kírésito wá ní.

⁷ Sómú ledre nées ogu simísé kenée yí ené gi zía bi ótosé komosé lá duú ro ledre ga bi ndịsini mēngi royé do sogo kángá ona ní. Ídísé ówo a bilámáne kídí ndazé ezé káa zí ngíti géyi 'yi ga bi ndịsini ímí dībīlī kí ledreyé kídí yée ñnyí 'yi ga bi 'bi Kírésito ní wá. Azé yí ezé ze mbígí 'yi ga bi 'bi Kírésito ma'dáa ní. ⁸ Togú lúrúsé káa zí éyi bi mándịsị ñlī kí úku ledre roko'bu bi Ngére i'bi zize nées yá, ni bilámáne. I'bi roko'bu nées gi ro zize 'dodo ledre kí zise, ndaa gi ro ónzóoto sée kīe bi wá. Nées sī ledre bi dokuwu mēngi máa gi zía wá ní. ⁹ Bi goó kenée ní, ndásé sómú a bi kídí mándịsị ésí ngiri simísé kí wáraga ga bi mándịsị éké yée zise ní wá. ¹⁰ Máuku ledre nées kenée, gi zía ngíti géyi 'yi e gi dongarásé ukuní ledre kídí, "Togú Páwulo eké kasa ledre miékékása yá, ledre ga bi uku kasa yée ní ñnyí kí roko'buyé. Togú nda do komosé yá, ledre ga bi zía úku a zise kí roko'buné kenée ni ndaa." ¹¹ 'Yi ga gére nées ndịsini úku nées gbékpí ledre. Ledre bi máuku o'buó'bu simi wáraga ní, ni idí kpá ledre bi mááyí úku a simi bi máógú go zise iri ní.

¹² Otozé ezé ledrezé zía idíne owóowó káa zí bi ngíti géyi 'yi e ndịsini mēngi a ní wá, ndịsini yí eyé nées lá oto royé kí royé kídí ledreyé ni owóowó, rifuní yí eyé nées mīrifo. ¹³ Ndisizé úku duú ledre moko bi Lomo i'bi zize ndịsizé mēngi a gi ro ndéréógumá kīe gi zise iri ní. ¹⁴ Sī ledre bi zize ndịsizé mbófo rozé gi roa ní ndaa. Owozé bú azé ze mizéfí 'yi ga bi oguutuní royé kí bilámá ledre 'bi Kírésito zise ní. ¹⁵ Ilizé ezé kpá mbófo rozé gi ro éyi ga bi ngíti géyi 'yi e mēngi yé, káa zí éyi bi mēngizé ze ní wá. Mongú oto komozé ni gi ro zí ledre 'bi Lomo ngbóróne simísé zía oto moko ga bi ndịsizé mēngi yée nées ángané do bi e mbá. ¹⁶ Gi do bi zize útuásáze ndéréze kí bilámá sanda 'bi Kírésito kpá zí ngíti géyi 'yi ga bi simi ngiti géyi gara e kí'di bi ngiti géyi 'yi e oguní aka iri wá ní. Ilizé ezé mbófo rozé kí

moko bi ngíti géyi 'yi e mēngi go simi ngiti géyi gara ní wá. ¹⁷ Miéké kúrú Lomo uku kídí, "Togú 'yi ili mbófo roné yá, idí mbófo roné gi ro éyi ga bi Ngére Lomo ndịsị mēngi yée ní." ¹⁸ 'Yi ndaa sómú a bi yaá ledre ga bi nées ndịsị mēngi yée ní utuásáni go miútuásá ní wá. Ngére Lomo ndịsị ówoyeme mímēngi ledre 'bi 'yi bi utuásá go miútuásá ní duú ne.

11

Páwulo ukucayi ledre gi ro 'yi ranga e

¹ Owú 'bi Babá e, togú ní zise káa zí éyi bi mándịsị mbófo romá ní yá, ónzósé aka mimbé'desé zima ndoo simi ledre rifu máa nées. ² Kací kadra mbá ledresé ni zima owóowó kpá káa zí bi ledresé ni zí Lomo owóowó ní. Máli idísé idí duú 'yi ga bi 'bi Kírésito ní zise ndịsizé mēngi duú ledre ené. ³ Mándịsị sómú simimá gi rosé kídí karanée ngíti géyi 'yi e ñnyí lóndo sée káa zí bi kóo Satána londo Awa ní, zise óyo sogosé zí Kírésito. ⁴ Ótosé komosé kīe'do wá gi zí 'di? Simi bi kóo 'dodozé ledre 'bi Ngére Yésu zise ní, zise kóo ngúngu a zí 'Dowú Lomo kóo go oguné simísé. Bi ba ní otoómosé bilámá ledre 'bi Lomo bi kóo nées go kenée, ndịsizé nda yí esé go úwú 'dodo ledre bi kpí ngará ndaa 'bi Yésu kí 'Dowú Lomo siminé wá ní. ⁵ Abú 'yi ranga ga gére nées ukuní ledre kídí yée ñnyí mbígí 'yimikása ga bi 'bi Yésu ni yá nées ranga, utuásáni rómo domá kí ledre wá. ⁶ Abú 'yi ranga ga gére nées ndịsini 'dodo ledre káa éyi bi owo romoní ledre domá ní yá, wo bi ma'dii ní, máowo rómo doyé kí ledre. Ówo yemesé go bilámáne simi ledre ga bi mándịsị 'dodo yée zise ní.

⁷ Ndaá 'bi ené kóo lúyú ledre zima ndịsimá 'bó'bú romá kí oto úndrusé simi bi mándịsị 'dodo bilámá ledre 'bi Lomo zise lá gbékpine ma'di'bi éyi gi zise wá ní wá. ⁸ Má'di'bi gága amá éyi gi zí 'yi e mēngi moko 'bi Kírésito kīe dongarásé wá. 'Yi e i'biní yí eyé éyi e ye kí mimbé'deyé kīe'do. ⁹ Simi bi kóo mááyí dongarásé iri ní, abú lerí ngiti géyi éyi e mēngi kóo máa ndotó, máombo amá kóo éyi e gi zise wá. Ngiti géyi 'yi ga bi 'bi Kírésito oguní gi simi Mekedoniya ní, i'biní sáká éyi go zima. Gi zí kēyi nées, tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, máli idí káa do éyi miówo dosé gi ro sáká éyi wá. ¹⁰ Máuku zise ma'dii káa zí bi mááyí 'yimikása 'bi Kírésito ní, ledre bi kóo mándịsị mbófo romá kīe máyá ndásé i'bi éyi sáká máa kīe wá ní, mááyí fú lá ndịsị mbófo a simi Ákaya ona 'yi bi ni ụcúomo máa ní ndaa. ¹¹ Ndaá 'bi ené

gi zía bi ya 'búse ndaá domá wá ní wá. Lomo owo bú kídí 'búse ni domá kíngaya. ¹² Mááyí ndíşjì méngjì moko amá tí fú káa zì bi lengbe ní. Káa bi 'yì ranga ga gére née niyí ndíşjì mbófo royé kídí moko eyé ní kpá káa zì 'bì ezé ní ke. ¹³ 'Yì ga gére née ndaní eyé mbígí 'yìmikása ga bi 'bì Kírésjito ní wá, moko eyé ndaá kpá miútúásáne wá. Ndíşjìní lá lóndo sée kí úku ledre kídí yée niyí 'yìmikása 'bì Kírésjito. ¹⁴ Míméngjì ledre eyé née utúasá ówó kací komomá wá, gi zía Satána utúasá kpá bú lóndo roné zì 'yì e, ndíşjì lóndo 'yì e kídí née ni maláyika 'bì Lomo. ¹⁵ Gí zì kenée née, 'yì ranga ga gére née utúasání yì eyé bú kí roko 'bù bi gi zì Satána ní ógu ndíşjì 'dódo ledre zì 'yì e káa zì 'yìmikása ga bi 'bì Kírésjito ní. Karanéé Lomo ní 'dó'do yée ásáne kpìnjì kí míméngjì ledre ga gére née.

Páwulo 'do'dó gi ro ledre 'bì Kírésjito

¹⁶ Mááyí kpá úku ándá zise, 'yì ndaá sómú a bi ya mándíşjì mbófo romá née mááyí 'yì rifu ní wá. Togú ní káa zì mándíşjì mbófo romá ní yá, índisè aka mbílise zíma zise úwú ledre ga bi mándíşjì úku yée ní mbjìmbjì. ¹⁷ Mámbofo amá romá née kí sómú ledre bi kídí Ngére ili ne ní wá, málli máa zíma ídíma káa zì 'yì rifu ní. ¹⁸ Káa zì bi ngítì géyì 'yì e ndíşjìní mbófo royé gi ro éyì ga bi menginí yée ye ní. Mááyí kpá ndíşjì mbófo romá gi ro moko 'bì Kírésjito bi mándíşjì méngjì a ní. ¹⁹ Káa zì bi lúrúsé kídí ásé 'yì ówo ledre e ní, ídisè mu ndíşjì ndíşjì kótrù rosé fú kí 'yì ranga ga gére née ásé ówo misínyíye. ²⁰ Ówosé ledre wá gi zì 'dì? 'Yì ga bi ndíşjìní óto sée káa do owùkùlù eyé e, zíye ndíşjìyé lóndo sée kí 'dì'bi éyì esé e ní, do ndíşjìyé kí óngbo komosé kpá drú ní. Éyì bi mengi sée zise ndá'ba ndíşjì ndíşjì kótrù rosé kéye ní 'dì? ²¹ Mángungu go kídí máúku kóo ledre e go zise káa zì 'yì bi owo ledre wá ní káa zì bi ngítì géyì 'yì e somúní ní.

Abú 'yì ranga ga gére née ndíşjìní mbófo royé gi ro ledre ga bi ndíşjìní méngjì yée née yá, mááyí mbófo romá kpá kenée abú ní zise káa zì ledre rifu ní. ²² Togú ukuní kídí yée niyí gi simi kúfú bí Èbere ní yá, mááyí kpá gi simiyé, togú ya gi simi kúfú Isiréle e yá, mááyí kpá gi simiyé, togú ukuní ya yée niyí gi simi bulúndu Abarayáma yá, mááyí kpá bulúndu Abarayáma. ²³ Togú ukuní ledre zise kídí yée niyí 'yì 'bì moko 'bì Kírésjito yá, mááyí úku ledre zise káa zì 'yì bi doa sinyí misinyí ní, mándíşjì méngjì moko 'bì Kírésjito rómo doyé mbá, do óto ándá máa miótoándá simi şjìnjì, do ndíşjìyé ócò máa kíngaya do í'bì zíma 'duo umbu zíma ndíşjì ólúógumá gi zíye 'duo gi gu.

²⁴ Kí'dí ìnyì simi ngítì géyì şjìndjì kadra, Yúda ga gére née ndíşjìní ócò máa kí sí'dí çikérjì a doa sokó doa ìnyì doa eso (39). ²⁵ Míngburoko 'yì 'bì Róma ocóní máa kí ngbángbá kí'dí ota (3), zì ngítì géyì 'yì e óngbo máa kí tutú e kí'dí kérjì. Simi ngítì şjìndjì kadra zì kurúngba 'déwéné kíma kí'dí ota (3), zì bi áráne domá ndre kí ndíşjì éle do iní. ²⁶ 'Do'dó ga bi mándiki yée simi gámá ga bi kací moko 'bì Kírésjito ní, ngítì géyì niyí ngbuřu e ndíşjìní kí úcu'dùtù misi'di e, ngítì géyì yá 'yì ugu e ndíşjìní kí tóro 'dùtù misi'di e, ngítì géyì yá 'yì amá e kí 'yì lóngó e ndíşjìyé 'dó'do máa. Ngítì géyì yá zíma ndíki 'do'dó gi zì 'yì ga bi simi gara ní. Zíma kí 'dó'dóma simi yana súwú gi zì ndéré ga bi gbála ní, ngítì géyì yá, gi zì míngburoko sili ga bi ndíşjì kízi kurúngba do iní ní, ngítì géyì yá gi zì 'yì ga bi ndíşjìní óto royé kídí yée niyí 'yì ga bi 'bì Kírésjito ní. ²⁷ Mándíşjì méngjì moko kí roko'bumá mbá gi ro zíma sáká romá. Ngítì géyì yá 'bì 'dì'bi komomá kí ndùlù wá. Ngítì géyì yá zíma ndíşjìmá kadra teké éyì miánu kí iní oguní taramá wá. Ngítì géyì zíma ndíşjì 'dó'dóma gi zì drù gi zì lerjì bongó. ²⁸ Simi ledre ga gére née mbá, mongú a mándíşjì sómú ledre 'do'dó ga bi ndíşjì ndíki 'yì ga bi 'bì Kírésjito ní. ²⁹ Kací kadra mbá mándíşjì sómú ledre gi ro yée ga bi roko'bu 'bì Lomo ndaá aka simiyé wá ní gi ro zíma sáká yée, zì mimbé'demá ndíşjì éşjìne miésjì gi ro yée ga bi londoní yée go gi ro zíye lúyú ledre ní.

³⁰ Togú mándíşjì mbófo romá, ni miútúásáne zíma ndíşjì mbófo romá gi ro éyì ga bi mándíşjì méngjì yée zise ndíşjìyé lúru máa káa zì mááyí 'yì rifu ní. ³¹ Máúku zise ba ma'dfii ledre. Lomo bi 'Bù Ngére Yésu, bi ni miútúásáne zì 'yì e ndíşjìyé mbófo wo ní owo bú kídí máránga amá ranga wá, mándíşjì úku mbígí ledre. ³² Simi bi kóo mááyí simi gara bi Damásika ní, gávana bi kóo ndíşjì méngjì moko şjì şjìlì mongú ngére bí Aréta ní oto kóo asikiri ené e tara mbotù gara máa née gi do bi zíye 'dì'bi máa. ³³ Gí zì kéyì née ní, zíma ékí ndíşjìmá simi mongú gbété zì ngítì géyì 'yì e éşjìogu máa kíe kí ká'dá sága gi do bifúfo ní ro gara bi o'bóni ro gara máa née ní ní. Née misi'di bi máómo doa ní.

12

Lomo 'dodo ere zì Páwulo

¹ Ni miútúásáne zíma ndíşjì mbófo romá, abú máutúásá amá ndíki éyì gi simi a wá ndotó. Ledre ga bi Ngére Yésu 'dodo yée zíma ndíşjì lúru yée ní, mááyí fú lá ndíşjì úku ledreyé. ² Máówo bú bilámáne kídí Lomo 'dì'bi kóo ngúru 'yì 'bì Kírésjito go gi komo ere 'desjì. Kací ledre máa née

mengì simìbi go sokó doa eso (14). Èyì bí máówo'dí'bi wá ní, togú Lomo 'dí'bi kóo nées kuru'bu a nyé, togú lá lomo roa yá máówo wá. Lomo owo yí ené ne. ³ Ma'dúì èyì bí máówo'dí'bi ní, Lomo 'dí'bi kóo wo go. Togú kuru'bu a nyé, togú lá lomo roa yá, Lomo owo ne. ⁴ Lomo 'dí'bi kóo wo go gí komo ere simì 'be 'bi rokinyi bí ndìsìní ndólo a paradìsa ní. Zíma úwú tú'dú ledre e íri wo bí 'yíma'dí utúasá líkpá a ne zise wá ní. ⁵ Togú gí ro ledre mbófo ro 'yí káa zí o'do nées yá, nées kóo go èyì bí mááyí mbófo romá gí roa ní, tí lá máílí méngì ledre máa wo nées wá. Mááyí ndìsì gbúrógbó dúyí kí ledre máa wo bí kídí mááyí 'yí lúyú ledre ní. ⁶ Abú mááyí kóo mbófo romá yá, ndaá 'bi ené rifu wá, gí zía máúku yí amá nées ma'dúì ledre. Tí lá máílí amá mbófo romá wá. Máílí 'yí e idíní óto komoyé dúyí ro ledre bí mándìsì méngì a kpá kí úku a zíye ní.

⁷ Gí zía bí mándìsì mbófo ledre ga bí Lomo 'dodo yée zíma ní, zí Lomo ótoómo misì'dí zí Satána óguné ndìsì í'bí 'do'dó romá.

⁸ Máíní ini go zí Ngére Yésu kí'dí ota, idí 'dí'bióyó 'do'dó nées gí romá 'dá'ba. ⁹ Zí Kírésìto úkulúgu ledre zíma kídí, "Ndá sómú ledre wá, mááyí sáká yí, roko'bumá ní bo kíngaya gí ro sáká 'yí ga bí roko'buyé ndaá ní kée." Káa zí bí goó kenée ní, mááyí ndìsì mbófo romá kíngaya gí zía máówo go kídí Kírésìto ní ndìsì í'bí roko'bu zíma. ¹⁰ Nées èyì bí mááyí gí zía kí rokinyi ní. Abú roko'bu ndaá romá wá, abú ukucayini máa, abú 'do'dó ndiki máa ba káa zí 'díya, abú kpá umbu, mááyí ngúngu èyì ga gére nées mbá gí zía mááyí 'yí 'bí Kírésìto. Abú ní káa zí roko'bumá ndaá yá, roko'bumá ní bo.

Sómú ledre 'bi Páwulo gí ro 'yí ga bí 'bi Korīndo ní

¹¹ Ní zíma komokenyí zíma ndìsì má ódromá gí romá káa zí 'yí rifu ní, ndaá káa do ledre wá, ótosé máa sée zíma ndìsì ódromá kenée. Ásè kóo idí se 'yí ndìsì úku yéme ledre gí romá. Abú mááyí kenée yá, ndaá 'bi ené bí yaá 'yí ranga ga gére nées romoní domá ní wá, márómo doyé simì miméngì ledre e. ¹² Simì bí kóo mááyí dongarase íri ní, mándìsì kóo méngì mbá èyì ga bí kí roko'buyé 'dodoní kídí ma'dúì, mááyí 'yímikása 'bi Kírésìto mándìsì útusimimá miútu. ¹³ Togú lúrúsé kóo káa zí èyì bí 'búse ndaá domá wá gí zía bí mándú'yú sée gí ro zise sáká máa wá káa zí bí mándìsì ndú'yú ngítì géyì 'yí ga bí 'bi Kírésìto ní wá ní, ídisé ótoómo ledre zíma.

¹⁴ Ba ní sùndì kadra ogu go gí ro ota ngásáógumá lúru sée íri. Máútúasá idí káa do èyì miówo dosé gí ro zise sáká máa wá. Mongú ledre amá ní gí ro sáká sée gí do bí zí ledre 'bi Kírésìto ngbóróne simisè. Gí zía mááyí 'búse simi Lomo. Ówosé bú bilámáne kídí minzéré owé e sakání eyé 'yí ndíki yée ye wá, 'yí ndíki yée ndìsìní sáká yée ye gí ro zíye ngbóróye. ¹⁵ Gí zí kéyì nées ní, mááyí í'bí èyì ga bí zíma ní za mbá ndìsì sáká sée kie zíma kpá í'bí cù kuru'bumá zí ríkí 'do'dó e gí ro sáká sée. Sara togú máméngì èyì e go gí rosé kenée ní, útúasásé gbawá óto 'búma cuku'dée? ¹⁶ Ma'dúì, tú'dú ngítì géyì 'yí e gí dongarase owoní bú kídí simì bí kóo mááyí zise íri ní, mándá 'bi amá kóo èyì miówo dosé zise ndìsì sáká máa wá. Abú kenée ndotó, ngítì géyì 'yí e ndìsìní kóo fú uku ledre kídí mándìsì kóo 'dí'bi èyì e gí zise simi ugu roné. ¹⁷ Abú gba 'yí ga bí kóo mákása yée zise íri ní, 'dí'biní kóo eyé èyì e gí zise ógu kie zíma wá. ¹⁸ Mákása kóo Tjto e kí ngítì 'yí lódú kací Yésu zise íri. Miméngì ledre ezé kí ya'dá ga gére nées ní yí ené kóo mbá kíe'do, bikéří 'yí bí gí dongaraye 'dí'bi kóo èyì e go gí zise ní ndaá.

¹⁹ Ledre bí mááyí úku a ba, ndasé sómú a bí kídí ndìsìzè nées íti kangúze gí zía bí ngítì géyì 'yí e ukuní kídí 'dí'bizé kóo èyì e go gí zise ní wá. Ukuzé zise mbígì ledre do komo Lomo gí zía azé mbígì 'yí ga bí 'bi Kírésìto Yésu ní. Ilizé sáká sée gí do bí zise ídisé mbígì 'yí ené e. ²⁰ Mándìsì yáa sómú simimá gí rosé gí ro ledre ga kóna mándìsì 'dodo yée zise ní. Simì bí mááyí ógu zise íri ní, máógundiki amá lolú gú sée do misì'dí 'bi Kírésìto káa zí kóo má'dódo zise ní wá. Ngítì géyì 'yí e gí dongarase niyí nda yí eyé ba íri go ndìsì ófú dongaraye kí lafúye, kí óto 'bú èyì 'bi lafúye doyé, kí ledre 'bi rará dongaraye, zíye ndìsì kí ifi dongaraye kí lafúye 'yí ga bí 'bi Kírésìto ní, kí ranga óto ranga ro lafúye, kí lílìkpá dongaraye, kí ndìsì óto royé kídí yée oworomoní ledre gí do lafúye, nda kpá kí úkuóto ledre ga bí zía ifi dongaraye ní. ²¹ Mándìsì kpá sómú ledre kídí, simì bí mááyí ógu zise íri ní, mááyí idí kí mongú dokuwu kó'dú Lomo. Gí zía tú'dú ngítì géyì 'yí ga bí kóo luyúní ledre ní, oyólo'bóní eyé aka sómú ledre eyé zíye ndá'baóguyé zí Lomo fú lá wá. Niyí aka yí eyé fú lá ndìsì méngì ledre 'bi dokuwu 'bi ndìsì méngì berí.

13

Páwulo mada 'yí 'bi Kírésìto ga bí simi Korīndo ní

¹ Ídísé ówo a kídí ba go ota miógumá gí ro lúrú sée ńr. "Ledre ga bĳ za mbá ásé ótoyéme yée dongará 'yĳ kĳ ezené ní idĳ idĳ do komo 'yĳ e gbre togú mbú ota."

² Máésĳ kóo sĳĳma go komosé simi gbre miógumá bĳ kóo ńr ní. Mááyĳ ba go kpá ésĳ ándá sĳĳma komosé abú mándá aka ńr wá. Simi bĳ mááyĳ ógu ńr ní, mááyĳ í'bí 'do'dó ro 'yĳ ga bĳ kóo luyúnĳ ledre go ní.

³ Idĳ idĳ miówoné zĳse kídĳ, Kĳrésĳto ndĳĳ úku ledre ga gére née ne kpurú gĳ simimá zĳse. Ndaá 'bĳ ené bĳ kídĳ roko'bu ndaá zĳa méngĳ ledre kĳe wá ní wá. Roko'buja romo do ledre e mbá. ⁴ Abú ufunĳ kóo Yésu káa zĳ 'yĳ bĳ roko'buja ndaá ní yá, Lomo ńl ne kenée. Zĳ Lomo kóo go úru wo kĳ roko'buńé. Zée 'yĳ ené e azé kpá cé káa zĳa ní, Lomo ní í'bí roko'bu zĳze káa zĳ bĳ kóo í'bí roko'buńé zĳa ní gĳ ro zĳze ndĳĳzĳe sáká sée kĳe.

⁵ Ídísé lúrú mĳméngĳ ledre esé e bilámáne, togú nĳyĳ bilámáye yá kídĳ ngungusé ledre 'bĳ Kĳrésĳto Yésu go, ásé kĳe go éyĳ kĳé'do. ⁶ Másómĳ ówoyemesé go bilámáne kídĳ azé mbĳgĳ 'yĳ 'bĳ moko ga bĳ 'bĳ Kĳrésĳto ní. ⁷ Ndĳĳzĳe ńl ńl zĳ Lomo idĳ ndĳĳ sáká sée gĳ do bĳ zĳse ndĳĳsĳe méngĳ mbá ledre ga bĳ nĳyĳ mĳtúásáye ní. Ukuzé ezé ledre née kenée gĳ zĳa bĳ yaá azé bilámá 'yĳ e ní wá. Ilizé gĳ ro zĳse ndĳĳsĳe méngĳ ledre ga bĳ nĳyĳ bilámáye ní, abú ngĳtĳ géyĳ 'yĳ e gĳ dongarásé lurúnĳ zée káa zĳ moko ndaá simizé wá ndotó. ⁸ Ilizé yĳ ezé ndĳĳ méngĳ duĳ mbĳgĳ ledre ga bĳ Kĳrésĳto ńl yée ní, káa bĳ azé ndĳĳ méngĳ ledre bĳ ngárá ndanĳ eyé ma'dĳĳ ledre e wá ní ke. ⁹ Azé kĳ rokĳnyĳ abú 'yĳ e lurúnĳ zée káa zĳ roko'bu ndaá zĳze wá, owozé go bilámáne kídĳ ngungusé ledre 'bĳ Kĳrésĳto bĳ 'dodozé zĳse ní go. Azé ndĳĳ ńl ńl gĳ rosé gĳ ro zĳse útúásáse kacĳ komo a káa do mbĳgĳ 'yĳ ené e. ¹⁰ Née sĳ ledre bĳ máéké ledre ba káa zĳse énzĳ komosé kĳe ní. Simi bĳ mááyĳ ógu zĳse ńr ní, mááyĳ ógundĳkĳ sée fú ndĳĳ méngĳ ledre ga bĳ utúásánĳ mĳtúásá ní. Gĳ zĳa roko'bu bĳ Ngére Yésu í'bí zĳma ní, ndaá gĳ ro zĳma ndĳĳ 'dó'do sée kĳe wá, ní gĳ ro sáká sée.

Odu mandá gĳ zĳ Páwulo

¹¹ Owĳ 'bĳ Babá e, ba go odu kúrúma zĳse. Ídísé ndĳĳ bilámáne. Zĳse óto komosé ro ledre ga bĳ máuku yée zĳse ní, gĳ ro zĳ ndĳĳ esé kĳ lafúse ídĳne bilámáne. Mááyĳ ńl ńl gĳ rosé zĳ Lomo idĳ óto 'bú lafúse dosé gĳ do bĳ zĳse ndĳĳsĳe bilámáse.

¹² Ídísé ndĳĳ í'bí mandá dongarásé kĳ lafúse kĳ 'búne. ¹³ 'Yĳ 'bĳ Kĳrésĳto ga bĳ azé kĳe yáa ní, í'bí mandá zĳse ńr kĳngaya.

¹⁴ Sáká éyĳ 'bĳ Ngére ezé Kĳrésĳto Yésu, kĳ óto 'bú 'yĳ e bĳ 'bĳ Lomo ní, kĳ kĳyĳ lámá 'bĳ 'Dówĳ Lomo idĳ idĳ kĳze cakaba za fĳ.

Wáraga bi Páwulo eké zí 'yi ga bi simi Galatía ní Ledre gi ro búkú bi Galatía ní

Kápita 1-2, Galatía ni kángá bi ndịsini karaba ndólo a Tákí ní. Simi Moko 'bi 'Yimikása e kápita 13-14, Páwulo e kí Baranaba ukuní kóo bilámá ledre 'bi Kírésító simi ngítí géyí gara bi 'bi Galatía ní. Zí tǔ'dú 'yi e kóo ngúngu ledre 'bi Kírésító. Simi sǐndí kadra máa bi kóo née ní, zí ngítí géyí 'yi e kpí kóo ógụyé 'dodo ngítí ledre kpí kídí 'yi 'bi Kírésító idíní óto úndru lorú kí onđú 'bi Yúda e. Ndaá lá duú ledre máa wo née wá, ya'dá e mbá, idíní utú ngburu. Née ní zí Páwulo úku ándá ledre zí 'yi ga bi 'bi Kírésító née kídí Lomo yomo 'yi e go mbá, ndaá 'bi ené 'yi ga bi ndịsini lódú lorú 'bi onđú eyé e ní wá. Simi Moko 'bi 'Yimikása e 15, uku ledre zíye kídí née go ledre bi 'yimikása ga bi 'bi Kírésító simi Yerusaléma odóní go kené ní.

Simi kápita 3-4, Páwulo otoyeme do bilámá misi'diné kídí utúasázé ezé óto Lomo zía idíne kí rokinyi kí ledre ga bi ndịsizé méngí yéé ní wá. Zía kpá úku ledre kídí azé idí mbígí 'yi ga bi 'bi Lomo ní gi zí ledre ené bi ngunguzé go ní cé káa zí Abarayáma bi mizéfí bulúndu Yúda e ní. Zía kpá úku ngítí ledre simi kápita ga bi 5-6 ní kídí 'Dówú Lomo idí ndịsí otóyeme zéé gi ro zize ndịsizé úwú ledre 'bi Lomo kí ndịsí óto 'bú 'yi e.

¹ Maa Páwulo, mááyí 'yimikása 'bi 'Buzé Lomo kpá 'bi Kírésító Yésu 'yi yómo 'yi e. Roko'bú bi zíma ní Kírésító Yésu kí 'Buzé Lomo bi uru Yésu ma'dáa gi simi umbu ní i'biní ye ndaá 'bi ené 'yima'dí e wá.

² Maaé ledre ba máa zise, sée ga bi ngungusé ledre Kírésító Yésu ásé do bi e mungungúcuu simi kángá bi Galatía ní. Lafúze ga bi ngunguní kpá ledre Kírésító Yésu go azé kéye yáa ní, i'bizé mandá kéye zise iri kingaya.

³ 'Buzé Lomo kí Kírésító Yésu* Ngére† ezé idíní ndịsí sáká sée, gi ro zise ndịsise bilámase. ⁴ Idísé ówo a bilámáne kídí 'Buzé Lomo yeme ledre née ne gi rozé. Zí Yésu úyuné gi ro lúyú ledre ezé gi ro zí Lomo yómo zéé gi zí bisinyí ledre ga bi 'bi

do sogo kángá ba. ⁵ Gi zí bilámá ledre née ní, idízé ndịsí mbófo Lomo kací kadra za mbá. Idí kenée.

Mbigí 'dodo ledre ni duú 'bi Kírésító

⁶ Owú 'bi Babá e, éyí bi méngí sée ní 'di? Lomo yeme ledre go zise, gi zía bi oto 'búse go kingaya zise ngúngu ledre owú 'bi ené Kírésító Yésu ní, méngí káa be 'di, zise óyó sogosé 'diya zí Lomo. Zise ngúngu ledre bi ngará ndaá bilámá 'dodo ledre wá ní. ⁷ Máowo go kídí ngítí géyí 'yi 'bi Kírésító oguní go zise iri ndịsí sinyi dosé kí 'dodo ledre kpí gi ro bilámá ledre bi 'bi Kírésító ní. ⁸ Mááyí kpá úku ándá a zise, togú nguruzé, togú mbú ngúru maláyika ogu ne 'dodo bilámá ledre kpí gi ro ledre 'bi Kírésító bi 'dodozé zise ní yá, 'yi máa née Lomo idí 'decj ngbanga roa bisinyíne. ⁹ Mááyí úku ándá a kídí togú 'yi ogu kí ngítí 'dodo ledre kpí gi zí wo bi 'dodozé zise ní yá, 'yi máa née Lomo idí 'decj ngbanga roa bisinyíne.

¹⁰ Máili amá 'dodo ledre lá gi ro zise idíse kí rokinyi wá. Lomo idí idí ne kí rokinyi gi zí 'dodo ledre amá. Idí máili gi ro zí 'yi e mbófo máa gi ro zíma idíma kí rokinyi yá, káa bi mándá ba 'yi moko 'bi Kírésító wá.

Lomo gelé Páwulo

¹¹ Owú 'bi Babá e, idísé ówo a kídí bilámá ledre ga bi mándisi 'dodo yéé zise ba ní, ogu ené gi zí 'yima'dí e wá. ¹² Hí, ní kenée 'yima'dí i'bi ené ne, togú mbú 'yima'dí 'dodo ne zíma ní wá. Kírésító Yésu i'bi ne zíma simi bi kóo 'dodo roné zíma ní.

¹³ Úwúsé kóo go simi bi kóo Ngére Yésu 'dodo aka kóo roné zíma wá ní, mándisi kóo méngí duú ledre ga bi kací onđú ezé bi mingburoko 'yi ezé 'bi Yúda e 'dodoní yéé zise ní. Gi zí kéyí née ní, zíma kóo ndịsímá méngí 'yi ga bi ngunguní ledre Yésu ní bisinyíne, kí ónzó ngítí géyí simi sǐginí zíma idíma kpá nzíyimá gi ro úfu ngítí géyí. ¹⁴ Má'dí'bi kóo sǐlma sokó ro onđú bi Lomo i'bi zize Yúda e ní rómo do 'bi eze sǐndjima e mbá. Máofo kóo sómú ledre amá mbá duú 'dodo ledre bi kóo bulúnduzé e Yúda e 'dodoní yéé zise ní.

¹⁵ Simi ledre ga gére née mbá, ábuwá Lomo oto 'búma go kingaya, yeme yí ené kóo ledre go gi ro zíma idíma 'yi méngí moko ené 'dá'dá ndikioguní aka kóo máa do sogo kángá ba wá. Simi bi Lomo ili ¹⁶ 'dodo Owú 'bi ené Yésu zíma gi do bi zíma ndịsímá 'dodo bilámá ledre 'bi Owú 'bi ené máa née zí kúfú 'yi ga bi

* 1:3 1:3 Kírésító Yésu: Iní ledre gi simia kídí, 'yi bi Lomo gelé wo káa do Ngére ní. Yésu, ledre gi simi iri née kídí, ómo, 'yi yómo 'yi e. † 1:3 1:3 Ngére: Ndólo bi Ngére ní, ní zí Lomo kpá zí Yésu gi zía nyí gbengará mbá Lomo kpá Ngére e.

ndaní Yúda e wá ní, mándéré amá kóo zí ngítí géyí 'yí e gí ro zíye í'bí komokenzi 'bí moko máa nées zíma wá. ¹⁷ Máínyí amá kóo kpá geré ndéré simi Yerusaléma ndéré 'dí'bí komokenzi moko máa nées gí zí ngítí géyí 'yí'ímikása ga bí niyí kóo kú simi Yerusaléma írí 'dá' dá gí zíma ní wá. Mándéré yí amá kóo geré simi kángá bí 'bí Árabí e ní. Nda giri, zíma ndá'balúgu romá simi Damásika.

¹⁸ Nda gí do kací simibi ota, zíma ñnyímá ndéréma lúru Pétero simi Yerusaléma, máméngí kóo zía írí sǐlǐ sokó doa ñnyí. ¹⁹ Ngítí 'yí'ímikása bí kóo mándíki wo zí Pétero írí ní ní Yakóbo, bí lúndu Ngére Yésu ní. ²⁰ Máuku zise ba ma'díi ledre do komo Lomo ndaá ranga wá.

²¹ Nda gí simi Yerusaléma gí ore zíma ñnyímá ndéréma simi kángá 'bí 'yí ga bí Súrriya kí yée ga bí Silisiya e ní. ²² Simi sǐndí kadra máa bí kóo nées ní, 'yí 'bí Kírésito ga bí niyí simi Yúdáya ní, owoní aka eyé kóo máa wá. ²³ Ndǐsǐnǐ tí lá úwú ledre kídí, "O'do bí kóo ní okó ro 'yí ga bí 'bí Yésu gí zía bí ñgunḡuní ledrea ní, oyoló'bó sómú ledre ené go, ñgunḡu ledre Yésu go, ndǐsǐ nda go cú ne 'dódo bilámá ledre 'bí Yésu zí 'yí e." ²⁴ Zíye mbófo Lomo kí mongú rokinyi gí zía mángḡungu ledre Yésu go.

2

'Yí'ímikása e ñgunḡuní ledre 'bí Páwulo

¹ Gí do kací simibi sokó doa eso (14), zíma kpá ndéré ándá romá simi Yerusaléma. Nderézé kí Baranába, mándóloútú Títo kpa do kacíma. ² Mándéré ándá romá írí nées gbékpíe wá. Lomo yeme ne kídí máídí ndéré ótoyéme bilámá ledre ené bí mándǐsǐ 'dódo a zí kúfú 'yí ga bí ndaní Yúda e wá ní zí 'yí ga bí kí ledreyé owóowó, zí 'yí ga bí 'bí Kírésito írí ní, gí zí moko ga bí kóo máméngí yée kí yée bí mááyí ndǐsǐ méngí yée ba kí ndéréye gbékpíe. Ndǐsǐzé kóo céré ze kí manda máa ga gére nées simi bí mándǐsǐ ótoyéme ledre nées zíye ní.

³ Abú Títo ndaá Yúda wá, utú ngburu kací ondí ezé 'bí Yúda e wá, nda gí zía bí ñgunḡu ledre Kírésito go ní, simi bí azé simi Yerusaléma írí ní, zí manda ga gére nées kpá fú ówo wo káa do mbígí 'yí 'bí Kírésito. ⁴ Nderézé simi Yerusaléma gí zía ngítí géyí 'yí ranga e ya yée niyí kpá 'dódo ledre 'bí Yésu. Iliní tí lá sǐnyíonzó moko 'bí Kírésito bí do sǐlǐze ní gí ro zize ídíze máadóze káa do owí'kúlú 'bí lúyú ledre. ⁵ Abú niyí kí ledre eyé ga gére nées kenée yá, indízé ezé mbílize zíye wá, gí zía ilizé zí bilámá ledre 'bí Lomo bí ndǐsǐzé 'dódo a ní ndíki bí do mímbe'desé kíngaya.

⁶ Abú manda ga bí 'bí 'yí 'bí Kírésito ga gére nées niyí kací komo tú'dú 'yí e mǐngburokoyé yá, nées ndaá 'bí ené mongú ledre zíma wá. Gí zía zée 'yíma'dí e ledrezé ní kací komo Lomo mbá owóowó. Ndaní kí yata ledre esí a simi ledre ga bí mándǐsǐ 'dódo yée ní wá. ⁷ Manda ga gére nées owoní bú bilámáne kídí Lomo kasa máa ne 'dódo bilámá ledre ené zí kúfú 'yí ga bí ndaní Yúda e wá ní. Kpá káa zí bí kasa Pétero kí ledre máa nées ndéré 'dódo a zí Yúda e ní. ⁸ Lomo bí kasa Pétero 'yí'ímikása nderé 'dódo ledre ené zí Yúda e ní, ní kpá ne bikéří Lomo bí kasa máa káa do 'yí'ímikása ndéré 'dódo ledre ené zí 'yí ga bí ndaní Yúda e wá ní.

⁹ Zí Pétero e kí Yakóbo e kpá kí Yiwáni e bí niyí kí ledreyé owóowó zí 'yí 'bí Kírésito ga bí simi Yerusaléma ní idíye kí mongú rokinyi kíze kí Baranába gí zía Lomo ífi bayi moko ené go zize kéye. Zize ndǐsǐ 'bí ezé 'dódo ledre zí kúfú 'yí ga bí ndaní Yúda e wá ní. Zí Pétero e kí Yakóbo e kí Yiwáni ndǐsǐ 'bí eyé 'dódo ledre zí Yúda e. ¹⁰ Odú owú ledre bí ukuní zize ní ní idíze sáká lafúze ga bí 'yí 'bí Kírésito ngará éyí ndaá zíye wá ní. Nées kóo ledre bí mándǐsǐ gámá kie simi domá kací kadra mbá ní.

Páwulo mada Pétero simi Ánatiyoko

¹¹ Simi bí kóo Pétero ogundiki máa simi Ánatiyoko ní, zíma kóo máda wo zaá o'buó'bu gí zía ndǐsǐ nda go méngí ledre ga bí utúasání wá ní. ¹² Simi bí kóo Yúda ga bí ñgunḡuní ledre 'bí Kírésito oguní aka gí zí Yakóbo gí simi Yerusaléma wá ní, Pétero ndǐsǐnǐ aka kóo tí ánu kótrú éyí kí kúfú 'yí ga bí ñgunḡuní ledre 'bí Kírésito utúní ngburu wá ní. Nda gí 'dá'ba, simi bí ngítí géyí Yúda ga bí niyí kí Yakóbo e simi Yerusaléma oguní ní, zí Pétero ásiné kí ánu kótrú éyí kí 'yí ga bí ñgunḡuní ledre 'bí Kírésito utúní ngburu wá ní káa bí Yúda e ga gére nées niyí sǐnyí ñriné ke. ¹³ Ngítí géyí Yúda ga bí ñgunḡuní ledre Kírésito go, simi bí lurúní Pétero kí méngí kéyí kenée ní, zíye kpá ásiyé kí ánu kótrú éyí kí 'yí ga bí ñgunḡuní ledre 'bí Kírésito utúní ngburu wá ní. Zí Baranába kpá 'dí'bí ledre 'bí Pétero nées, zí míméngí ledre eyé ndǐsǐ ídíne kpí gí zí ledre ga bí ñgunḡuzé gí ro ndǐsǐ méngí yée ní.

¹⁴ Simi bí malúru míméngí ledre 'bí 'yí 'bí Kírésito ga gére nées utúasá ené lolú kací bilámá ledre 'bí Kírésito ní wá gí zí míméngí ledre 'bí Pétero ní, zíma ñnyímá máda Pétero do komoyé o'buó'bu kídí, "Pétero, nées kenée lará ledre 'dí? Abú áyí Yúda yá, méngí lolú ondí bí 'bí Yúda e wá ní, sara íli nda gága 'yí máa yée ga bí kúfúye ndaní Yúda e wá ní, idíní ndǐsǐ

ménǵi ledre máa wo bi ondu 'bi Yúda e iliní gí ro 'di?"

¹⁵ Simi bi 'buzé e ndikiní zée ní, 'dodoní zize tí za mbá lorú ga bi Lomo i'bí zize Yúda e ní. 'Yi máa yée ga bi ndikiní yée simi ngiti kúfú ndani Yúda e wá ní, ndiǵizé kóo lúru yée káa do 'yi lúyú ledre e gí zía bi ménǵiní eyé ledre kací lorú bi Lomo i'bí zize wá ní. ¹⁶ Nda gí 'dá'ba zize óguzé ówoyeme a kídí, í'i, 'yima'dí utúasá ené ídí mbígí 'yi 'bi Lomo gí zía bi ndiǵi ménǵi ledre e duǵi kací lorú bi Lomo i'bí zize ní wá, yi ené duǵi toǵú 'yi nǵungu ledre Kírésito Yésu go. Née ǵi ledre bi nǵunguzé ledre Yésu gí zía ní, gí do bi zize ídíze mbígí 'yi ga bi 'bi Lomo ní.

¹⁷ Gí zía bi ootoozé lorú ezé 'bi Yúda e kenée zize nǵungu ledre Kírésito ní, zí ngiti géyi 'yi ezé e lúru zée káa do 'yi lúyú ledre e. Ma'dii, nǵungu ledre 'bi Kírésito, oto zée go káa do 'yi lúyú ledre e? Ranga, éyi ndaa kenée wá. ¹⁸ Mááyí ídí 'yi lúyú ledre toǵú máotoomo mbígí 'dódo ledre bi 'bi Lomo ní go, zíma ndá'bamá kpá té ménǵi ledre kací ondu 'bi lorú ezé 'bi Yúda e bi kóo máotoomo go ní.

¹⁹ Simi bi kóo mángungu aka ledre 'bi Kírésito wá ní, lorú ezé 'bi Yúda e ni kóo duǵi ne kí ledrené zíma owóowó. Gí zí kéyi née zíma ówo a máyá mandá mbígí 'yi 'bi Lomo wá. Bi ba ní, ledre 'bi lorú ezé ndaa 'bi ené lolú lá duǵi ne zíma owóowó wá, mándiǵi nda ménǵi yi amá go duǵi éyi ga bi Lomo ili yée ní. ²⁰ Miméngi ledre ga bi kóo mándiǵi ménǵi yée 'dá'dá ngará ndani bilámáye wá ní, miúyu Kírésito Yésu do mingbúngbu kágá ufuoyó yée go mbá gí zía mángungu go kídí ni Owú 'bi Lomo, mááyí nda go mbígí 'yi ené. Mándiǵi nda go ménǵi duǵi ledre ené gí zía oto 'búma go zía úyuné gí romá. ²¹ Sómǵisé kídí bilámá ledre bi Lomo ménǵi zize zía yómo zée née gí zía bi ndiǵizé ménǵi ledre kací ondu 'bi lorú ezé 'bi Yúda e ní? Í'i, ndaa 'bi ené gí zí ledre née wá. Yi ené gí zía bi 'búze ni doa kángaya ní. Máási amá gí ro bilámá ledre bi ménǵi zíma née wá. Ídí yaá lorú ni yómozé e ne yá, káa bi umbu bi kóo Kírésito uyu wo ní moko ndaa simi a wá.

3

Lorú bi Lomo i'bí ní yomo ené 'yi wá

¹ Áko, sée 'yi ga bi 'bi Galatiya ní, ménǵisé kéyi káa zí éyi bi ówosé ledre wá ní gí zí 'di? Ambí londo sée ne? Tí bi kóo 'dodozé ledre gí ro Kírésito Yésu go zise fúo kídí ufuní wo do mingbúngbu kágá gí rosé ní. ² Úkusé aka zíma, sómú ledre

esé ni kídí Lomo i'bí kóo 'Dówúne simisé gí zía bi ndiǵisé ménǵi kéyi kací lorú bi Lomo i'bí zize Yúda e ní? Í'i, yi ené gí zía bi nǵungusé ledre Kírésito bi 'dodozé zise ní. ³ Rífusé miǵifu, zise óyó sogosé zí 'Dówú Lomo bi ndiǵisé go lódu a ní, zise ndiǵi lódu kací lorú kídí gí do bi zise ómosé? ⁴ Kúrú ga bi rosé gí zí ngiti géyi 'yi e gí zía bi nǵungusé ledre 'bi Kírésito ní, ilisé zía ídíákáne lá goo rosé gbékpíne? ⁵ Lomo i'bí 'Dówúne simisé zise ndiǵisé ménǵi mingburoko ledre e káe née gí zía bi ndiǵisé ménǵi kéyi kací lorú bi 'bi Yúda e ní? Í'i, yi ené gí zía bi nǵungusé ledre Kírésito bi 'dodozé zise ní.

⁶ Ídíse óto ledre ba simi dosé, "Abarayama utúasá kací komo Lomo káa do mbígí 'yi yi ené gí zía bi nǵungu ledre 'bi Lomo ní." ⁷ Ídíse ówo a bilámáne kídí 'yi ga bi za mbá nǵunguní ledre 'bi Lomo go ní, niyi go owú ga bi 'bi Abarayama ní simi Lomo. ⁸ Ni kóo go miékéne 'desí simi miéké kúrú Lomo kídí, 'yi ga bi niyi zí Lomo kí ledreyé owóowó káa do mbígí 'yi ené e ní, duǵi yée ga bi nǵunguní ledre 'bi Lomo go ní. Káa zí bi kóo Lomo ma'dáa uku zí Abarayama ní kídí, "Mááyí i'bí undru zí ríki kúfú 'yima'dí e do sogo kángá mbá kpurú gí simiyi." ⁹ Yi ga bi za mbá nǵunguní ledre 'bi Lomo go ní, Lomo ni i'bí undru zíye káa zí bi kóo i'bí undru zí Abarayama ní.

¹⁰ Yi máa yée ga bi i'biní 'bi eyé royé duǵi ndiǵi ménǵi ledre kací lorú bi Lomo i'bí zí Yúda e gí do bi zíye utúasáye kací komo Lomo ní, utúasáni eyé ménǵi lorú ga gére née mbá wá. Gí zí kéyi née, Lomo ni i'bí 'do'dó royé. Káa zí bi ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, "Yi bi ménǵi ledre kací lorú ga bi miékéye simi miéké kúrú Lomo née mbá wá ní, Lomo ni 'dó'do wo bisinyíne ní." ¹¹ Owoyemezé go bilámáne kídí, 'yima'dí utúasá ídí mbígí 'yi 'bi Lomo kí ménǵi kéyi kací lorú bi kóo i'bí zí Yúda e ní wá, gí zía "Mbígí 'yi amá e niyi ndiki tridri bi za fi ní gí zía nǵunguní ledre amá go ní." ¹² Dí'bi lorú bi Lomo i'bí zí Yúda e kí ledre ené owóowó ndaa 'bi ené mbígí misi'di 'bi nǵungu ledre 'bi Lomo wá. Yi ené nǵungu ledre 'bi Lomo ni óto 'yi ne kí ledrené owóowó. "Yi bi ili zíne utúasáne kací komo Lomo káa do mbígí 'yi ené gí zía bi née ndiǵi lódu kací lorú ní yá, ídí ndiǵi ménǵi ledre ga bi lorú ili yée ní kí mimbé'dené mbá." ¹³ Umbu bi kóo azé úyu a gí zí Lomo gí zía bi utúasázé lúru bi kací lorú bi Lomo i'bí ní bilámáne wá ní, Kírésito 'di'bioyó gí komozé go, uyu nda kóo go ne do bi kacize. Ni miékéne kídí,

“Mimbé' dekesi 'bi Lomo ni nda idi go ro 'yi bi niyi ufu wo do mingbungbu kaga ni.”
 14 Simi bi Yesu uyu do bi kacize 'yima'di e ni, zi undru bi koo Lomo i'bi zi Abarayama ni bayine ndereogune gi zi kufu 'yima'di e do sogo kangá za mbá gi zia bi nguŋguzé ledre Kírésiŋto Yesu ni. Zi 'Dowú Lomo bi Lomo uku ledrea ni ógu ndiŋine simizé.

Miyéme ledre 'bi Lomo

15 Owú 'bi Babá e, máúku aka zise kaci mimengi ledre 'bi 'yima'di e, sómúse togú 'bumiowú yeme ledre go zi owú 'bi ené, zi 'bumiowú máa née go úyuné ní, ngiti 'yi gi 'di sogo ni ógu 'di'bióyó ledre née togú 'di'bi ngiti ledre esi a simi a? Fi, éyi utúasá mengi roné kenée wá. Ni gi ro ledre bi Lomo yeme ní kenée.
 16 Kpá kenée, Lomo yeme ledre go i'bi undru zi Abarayama kí nguru owú gi dongará bulúnduga owú ga bi gi simi kufu Abarayama ma'dáa ni. “Ngúru owú” bi Lomo uku ledre a née ni “Kírésiŋto.” Ndaá 'bi ené Yúda e wá.
 17 Ba éyi bi máli zise ówoyéme a gi simi ledre bi koo Lomo yemeomo zi Abarayama ni. Do kaci a mengi koo simibi miya eso, cíkérí a doa sokó (430), zi Lomo koo i'bi lorú zi Músa. Bi kenée ni, lorú bi koo Músa ekéomo née, roko'bu a ndaá zia 'di'bióyó miyéme ledre bi Lomo yeme zi Abarayama ni wá.
 18 Ndásé sómú lúyú ledre kídí, Lomo ni i'bi undru bi ni tridri ní zise gi zia bi ndiŋisé 'di'bi siŋse ro lorú ndá ní wá. Yi ené gi zia Lomo ma'dáa yemeomo yi ené ledre máa née ne kú kenée. Née si ledre bi zia úku a zi Abarayama gi roa ni. Yi bi ni 'di'bióyó miyéme ledre 'bi Lomo née ní ní ndaá.

19 Sara togú Lomo yeme koo ledre go kenée ní, i'biogu nda koo lorú zi Músa éké a gi ro 'di? Lomo kasa koo maláyika ené ógu úku'bi lorú née zi Músa éké a gi do bi zi lorú ma'dáa ndiŋisné 'dókó zée gi zia zée 'yima'di e ndiŋisné lúyú kaci kadra za mbá. Lorú máa née ni ndiŋi 'dókó zée gi ro zise ówo ma'di ledre gi simi ŋindj kadra bi bulúndu Abarayama Kírésiŋto ni ógu dongaráze, zia nda ndiŋisné 'dódo ma'di ledre e zise ní.
 20 Lomo kasa ené koo ngiti 'yi do bi kacine idi ndéré úku ledre zi Abarayama kídí née yeme ledre go zia ní wá. Lomo inyi yi ené cý ne úku ledre kídí, “Abarayama, máyéme ledre go zíyi.”

21 Ndásé sómú lúyú ledre kídí, lorú bi Lomo i'bi zi Músa éké a ní ni nda go ne do bi kaci miyéme bi ledre bi koo Lomo yeme zi Abarayama gi ro i'bi undru zi kufu 'yima'di e za mbá ní wá. Fi, ndaá kenée wá. Lorú née ndaá kpá gi ro zia óto zée zise utúasáze kaci komo Lomo gi ro tridri bi za fi ní wá.
 22 Ni miékéne simi

miéké kúru Lomo kídí, “Zée 'yima'di e za mbá, azé milákazé simi ká'dá 'bi milúyú ledre e.” Nda gi zi ledre née ní, zia yéme ledre kídí, née ni yómo zée gi simi umbu 'bi lúyú ledre 'búo togú nguŋguzé ledre Kírésiŋto Yesu go.

23 Simi bi koo nguŋguzé aka ledre Kírésiŋto wá ní, azé koo mbá milákazé simi ká'dá 'bi milúyú ledre e. Lorú ni koo fú lá ndiŋi kú'du siŋne rozé kídí ndazé mengi lúyú ledre e wá. Omozé karaba ba gi zia bi Kírésiŋto ogú go, nguŋguzé ledre ené nda go ní.
 24 Lorú ndiŋi 'bi ené koo 'dódo zize lá duú misi'di. Nda té simi bi Kírésiŋto ogú, zise nguŋgu ledre ené ní, karaba utúasáze go kaci komo Lomo káa do mbigi 'yi ené e.
 25 Mbófo éyi gi zia Kírésiŋto ogú go likpióyó zée gi simi ká'dá 'bi milúyú ledre e. Lorú kú'du lolu siŋne rozé fú lá kídí azé 'yi lúyú ledre e wá, gi zia nguŋguzé ledre 'bi Kírésiŋto go.

Mbigi owú ga bi 'bi Lomo ni

26 Lúrusé aka, gi zia bi nguŋgusé ledre Kírésiŋto Yesu go ní, utúasáze kaci komo Lomo go káa do owú 'bi ené e.
 27 Gi zia bi koo nguŋgusé ledre Kírésiŋto ma'dáa ní, née si ledre bi do i'bi babatiza zise gi zia ní. Gi ro do ówo a mbá kídí ásé go mbigi 'yi ené e, ndiŋisé go mengi duú ledre ga bi 'bi ené e ní.
 28 Nda gi ore, azé do komo Lomo go duú owú 'bi ené e. Ngiti éyi ndaá lolu iri, yaá wo ba ni 'bi ené gi simi ngiti kufu kpí, togú wo ba ni 'bi ené Yúda, ba 'bi ené gbékpí kára, togú wo ba 'bi ené ya'dá 'yi, togú 'yi bi kí ro doné togú mbú owúkulu ní wá. Éyi ndaá lolu iri kenée wá gi zia nguŋgusé ledre Kírésiŋto Yesu go, ásé go duú éyi kíe'do simi Lomo.
 29 Gi zia bi nguŋgusé ledre 'bi Kírésiŋto go ní, ásé nda go kpá bulúndu Abarayama simi Lomo. Ásé ómo gi simi umbu mbá káa zi bi koo yeme go kenée zi Abarayama ní.

4

1 Gi ro zise ówoyéme ledre née bilámáne, mááyí aka úku lli ledre zise gi ro owú 'bi 'be. Togú 'bu a uyuomo wo ni aka lá cúku'dée, abú éyi ga bi 'bi 'bu a ní niyi tí 'bi ené yá, gi zia bi ni aka cúku'dée ní, ni aka yi ené káa zi owúkulu ní.
 2 Owú née ngiti 'yi ni aka ndiŋi lúru bi kaci a ne, gi simi ŋindj kadra bi 'bu a yéme zi owú née utúasáne 'di'bi 'be ní, zia nda 'di'bi 'be.

3 Do sogo kangá ba odongerí zée kenée, káa zi 'yi bi 'di'bigaganí wo m'di'bigága ni gi ro zize ndiŋisné mengi duú ledre ga bi ili yée ní.
 4 Simi bi ŋindj kadra bi koo Lomo oto utúasá nda go ní, zi Lomo kásaogú

mbigi owù 'bi ené do ndikiógu wo káa do 'yima'dí dongará Yúda e bi kóo Lomo i'bi lorù zíye ní. ⁵ Bù a Lomo kasaogu wo láláogu zée gi sị sịlì lorù 'bi Yúda e gi ro zize ídize mbigi 'yi ené e. ⁶ Gi zí kéyí nées ní, sée mbá, ídísé ówo a kídí ásé go mbigi 'yi ga bi 'bi Lomo ní ma'dú, gi zía kasa 'Dówúne go ógu ndışíné simi mimbé'dezé 'dódo Lomo zize gi ro zize ówo wo káa do 'Buzé. ⁷ Gi zí miyéme ledre 'bi Lomo gi rozé, ndásé lolù owùkùlù e wá, ásé go owù 'bi ené e, bilámá ledre ga bi ndışi méngi yée zí 'yi e ní, ni kpá méngi yée zise.

Ídísé kpá fú ídì mbigi 'yi ga bi 'bi Lomo ní

⁸ Simi bi kóo ngará ówoyemesé aka ledre gi ro mbigi Lomo wá ní, ndışísé aka kóo ini ini zí lomo ga bi ngará ndani mbigi Lomo wá ní. ⁹ Bi ba ní, ówoyemesé Lomo go káa do mbigi 'Busé, ásé zía go kí ledresé owóowó káa do mbigi owù 'bi ené e gi zía 'dì'bi sée go zine. Sara ilisé óyo sogosé zía, zise ndá'basé méngi bicayi ledre 'bi lomo ga bi ngará ndani mbigi Lomo wá ní gi zí 'dì? ¹⁰ Ngítí géyí 'yi e ukuní zíma kídí ndá'basé yi esé go drú ndışi méngi ondù ga bi, óto ındru mikánda éfé kí ngítí géyí sịlì ga bi simi 'dú'du 'bi éfé ní nda kpá kí ngítí géyí mąngburoko ayímbi ga bi kací ondù 'bi Yúda e ní. ¹¹ Éyí bi méngísé nées oto máa go zíma ídima kí mongù sómúsimi gi zí ledre bi méngísé nées. Ngirí mengi máa gi zía, máili zí mongù 'dódo ledre bi kóo má'dódo zise íri ní ndéréne gbékpje wá.

¹² Owù 'bi Babá e, mąngúngú romá zise, ídísé ótoómo ledre 'bi ndışi óto ındru ondù bi 'bi Yúda e ní 'dá'ba, zise ídise káa zí máa ní gi zía mánda 'bi amá miódóngérímá kí ondù 'bi Yúda ga gére nées wá, mááyí nda go káa zí bi kóo ásé 'dá'dá ní. Bisinyí ledre ndaa dongaraze kése wá. ¹³ Ówosé bú bilámáne simi bi kóo máógu 'dódo bilámá ledre 'bi Kírésito zise íri ní, simi sanáma ndaa kóo bilámáne wá. ¹⁴ Abú miídima bi kóo kí ndiyá dongaraze íri nées ní kóo zise mongù úzu éyí yá, zise kpá fú 'dì'bi máa simi sụmụ kí sịlìse sokó. Zise ídise kí rokinyi gi romá káa zí maláyika, togù kenée wá, nda káa zí éyí bi mááyí go za cù Kírésito Yésu ní. ¹⁵ Máówo kóo bú bilámáne kídí simi sịndj kadra bi kóo nées, togù ya ídísé kóo útú ku pho'du gi romá, ásé kóo tí geré méngi a kenée. Bi nda ba ní, éyí ndaa 'bi ené lolù kenée wá, bilámá ledre nées lelì nda gi zí 'dì? ¹⁶ Óyósé nda máa karaba go káa do ezeokóse ba gi zía bi mándjisi 'dódo mbigi ledre zise ní?

¹⁷ Yi 'dódo ledre ga gére nées oguní ndışi úku bilámá ledre ga gére nées zise za mbá gbékpje, iliní tí lá lóndo sées. 'Dódo ledre eyé ga gére nées ndani eyé ma'dú 'dódo ledre e wá. Iliní tí lá gi do bi zise ótoómo 'dódo ledre amá, zise lányáse ro 'dódo ledre eyé. ¹⁸ Utúasá miútúasá zí mimbé'desé ídine 'daga gi ro méngi bilámá ledre e, abú simi sịndj kadra bi ndazé kése do bi kérí'a wá ní. ¹⁹ Owù 'bi amáa e simi Lomo, má'bi ánda kpá romá go zí 'do'dó gi ro 'dódo ánda ledre 'bi Lomo zise 'búo togù málúru kídí 'dí'bisé Kírésito go ngirí do mimbé'desé. ²⁰ Má'dì'bi mimbé'demá yáa do sịlìma gi rosé. Ni kóo ídì bilámáne togù azé kése ba do bi kje'do, káa bi máútúasá úku ledre zise o'buó'bu káa zí ba wá.

'Yi ga bi iliní fú lá ídì sị sịlì lorù ní

²¹ Sée ga bi 'dí'bisé lorù bi Músa ekéomoní zí Yúda e ndá do sịlìse ní, ówosé ini ledre gi simi a bú, uku yaá 'dì? ²² Miéké kúrú Lomo uku kídí, Abarayáma ndiki kóo owù e gbre. Ngúru a mbágáa ní kára 'be. Ngúru a mbágáa ní 'bi ené gi 'dì sogo owùkùlù. ²³ Owù máa wo ní mbágáa ní 'bi ené gi 'dì sogo ní, ndikiní 'bi eyé wo kí sómù ledre bi gi zí 'yima'dí ní. Wo bi mbágáa ní kára 'be ní, ndikiní 'bi eyé wo gi zía Lomo yemene kenée.

²⁴ Kará ga bi gbre nées, Agára kí Sára, ledre ga bi gi royé ní 'dodoní misi'di ga bi gbre niyí miyéme ledre 'bi Lomo gi ro 'yi ené e ní. Miyéme ledre bi kóo Lomo i'bi zí Músa do Agára bi kí iriné Sináya ní, owù ga bi 'bi Agára niyí 'bi eyé mbá káa zí 'yi ga bi niyí sị sịlì lorù ní, gi zía mbágáye ní owùkùlù. ²⁵ Ledre gi ro Agára 'dodo ledre gi ro Landa bi kí iriné Sináya ní. Landa nées ní simi kángá bi ndoloní Arábiya ní, ni cé káa zí Yerusaléma bi do sogo kángá ona ní. Gi zía 'yi ga bi 'bi Yerusaléma ní, lorù ni ne kí roko'buné doyé. ²⁶ Sára bi ní 'bi ené kára 'be ní, ni 'bi ené go káa zí mikánda Yerusaléma bi ni ógu gi kómo ere ní. Zée ga bi ngunguzé ledre Kírésito go ní, azé go mbá owù 'bi ené e ndazé lolù sị sịlì lorù káa zí owùkùlù e wá. ²⁷ Ledre ba ni kpá miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí,

"Bi eme royí mu yi kára mikoto,

Ídì mu yéyéyí 'daga kí rokinyi

abú ndiki eyí owù kú wá.

Áyí ndiki tì'dù owù e

rómo kára bi tonó ndiki owù e go gi zíyí 'dá'dá ní."

²⁸ Bi ba ní owù 'bi babá e, azé go owù ga bi 'bi Lomo ní gi zía Lomo ma'daa yeme kóo ledre nées go kú kenée 'desj kpá káa zí bi kóo yeme ledre gi ro Isáka zí Sára

ndíki wo zí Abarayáma ní. ²⁹ Simi bi kóo owú 'bi Abarayáma ga bi gbre née niyí aka nzéré, zí wo bi kóo mbágáa ni gi 'di sogo owúkulú ní, i'bi 'do'dó ro owú máa wo bi ndikiní wo kací miyémé ledre 'bi Lomo simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo bi mbágáa ni kára 'be ní. Ni karaba zize kpá kenée, 'yi ga bi gi 'dí sogo ní ndišini 'dó'do zée 'yi ga bi 'bi Kírésito ní mi'dódo. ³⁰ Owú 'bi Abarayáma ga bi gbre née, miéké kúrú Lomo uku 'bi ené gi royé yaá 'di? Miéké kúrú Lomo uku kídí, "Ídí ógóóyó kára owúkulú née kí owú 'bi ené née gi 'be gi ona 'dá'ba. Máilí zí owú gi simi kára owúkulú née karanée ifi simi éyí silyí kí wotíma Isáka wá." ³¹ Gi zí keyí née ní owú 'bi babá e, máuku zise kídí ndazé ezé owú ga bi mbágáze ní owúkulú ní wá. Azé yi ezé gi simi kára bi ni mbigi kára 'be ní.

5

Idízé lánýá ðujú ro ledre 'bi Kírésito

¹ Máuku zise owú 'bi babá e, Kírésito uyu gi ro 'dí'bióyó zée gi sị roko'bu 'bi lorú. Káa zí bi goó kenée ní, idízé lánýá ðujú ro ledre 'bi Yésu káa bi azé fú idí sị lorú ke.

² Máuku zise ma'dií, togú ótosé komosé fú lá gi ro ledre 'bi útú ngburu gi do bi zise útúásásé kací komo Lomo káa do mbigi 'yi ené e yá, umbu bi kóo Kírésito uyu do m̀ngb̀ngbu kágá gi rosé ní, moko ndaá simi a zise wá. ³ Mááyí kpá úku ándá a zise, togú 'yi ya née ili útú ngburu té kí kací lorú yá, idí ndiší méngi ledre ga bi lorú uku yée ní za cé. ⁴ Sée ga bi ilisé ndiší méngi ledre ðujú kací lorú gi do bi zise útúásásé kací komo Lomo káa do mbigi 'yi ené e ní, idísé ówo a bilámáne kídí óyósé sogosé go zí Kírésito, tridri bi Lomo yemeomo gi rosé ní, ndaá lolu 'bi esé wá. ⁵ Gi zia 'bi ezé ní, 'Dówú Lomo 'dodo yeme go zise bilámáne kídí togú sındj kadra utúásá go yá, azé útúásá idí mbigi 'yi ga bi 'bi Lomo ní gi zia ngunguzé ledre Kírésito go. ⁶ Yi 'yi bi ngungu ledre Kírésito Yésu go ní, togú útú go ngburu togú útú wá, née ndaá 'bi ené mongú ledre zí Lomo wá. Éyí bi ni kí ledrené owóowó ní, yi ené ledre 'bi Kírésito bi ngungusé, zia óto sée zise ndišisé óto 'bú lafúse ní.*

⁷ Málúru, 'dí'bisé kóo ledre 'bi Kírésito bi 'dodoní zise ní go kingaya ndiši lódú a, sara ambi lóndo nda sée ne, zise óyó sogosé zí mbigi 'dódo ledre ní? ⁸ Sómú ledre bi 'bi óyó sogo 'yi zí mbigi 'dódo ledre ní, ogú ené gi zí Lomo wá. Gi zia Lomo ma'dáa ndolo sée née gi ro zise ngungu

ledre Kírésito. ⁹ Bisinyi 'dódo ledre ni káa zí kidri ní. Ni óto ngáká esí ḱé'do zia ényené. Zí ngáká esí bi ḱé'do née nda óto t́ú'dú lafúne e zíye ényeyé mbá. ¹⁰ Gi zia ngungusé ledre Ngére Yésu go, máowo bú kídí ledre bi mááyí úku a ba asé úwú a. 'Yi bi ndiši síní dosé née, karanée 'dá'dá iri Lomo ni 'decí ngbanga roa bisinyine.

¹¹ Owú 'bi Babá e, idí mándiši ba kóo fú 'dódo ledre gi ro útú ngburu yá, káa bi 'yi e 'do'doní máa ba wá. Ledre bi kóo má'dódo zí 'yi e ní, ni ðujú wo bi kídí Yésu uyu kóo do m̀ngb̀ngbu kágá gi ro 'yima'di e, 'yi e idini ngungu ledrea gi ro zíye ómoyé ní. Née éyí bi oto Yúda e zí mimbé'deyé éšine ní. ¹² Ako, 'yi ga bi ndišini síní dosé kídí, útú ngburu emesá, útú ngburu emesá ní, ndaá kóo idí zíye ðujú útú ngburu née wá, 'be kóo zí Lomo i'di'oyó yée gi simi bongó mi'di'oyó 'dá'ba gi do bi zíye idiákáye lá woróye kenée.

¹³ Owú 'bi Babá e, Lomo 'di'bi'oyó sée gi simi kurú lorú 'bi Yúda ga gére née go, asé nda go kí ro dosé. Ndásé lolu 'dí'bi bilámá ledre bi Lomo méngi zise née ndiši méngi bisinyi ledre kie gi zí 'bú ledre bi dosé ní wá. Bilámá a, idísé óto 'bú lafúse e zise ndišisé inyi kasa zíye. ¹⁴ Lorú bi Músa ekéomo zize ní mongú ledre gi simi a ni wo bi uku kídí, "Ídí óto 'bú lafúyí e káa zí bi óto 'búyí kí royí ní." ¹⁵ Togú ndišisé kpá fú kí méngi okó dengbise yá, bilámá ledre utúásá ené lolu idine dongarase wá, zí moko 'bi Kírésito úyuné gi dongarase.

'Dówú Lomo idí sáká sée ne

¹⁶ Máuku zise, idísé i'bi rosé ndiši méngi ðujú ledre ga bi 'Dówú Lomo ní ndiši 'dódo yée zise ní. 'Bú ledre 'bi do sogo kángá ba ndaá lóndo sée zise lúyú ledre wá. ¹⁷ 'Dówú Lomo nederení eyé do misi'di ḱé'do kí 'bú méngi bisinyi ledre wá. 'Dówú Lomo bi simisé kpá kí 'bú méngi bisinyi ledre bi simisé ní, éyí ga bi gbre née ndišini óró royé simisé. Gi zí keyí née ní, útúásásé ndiši méngi bilámá ledre bi ilisé ndiši méngi a ní wá. ¹⁸ Togú ndišisé méngi ðujú ledre ga bi 'Dówú Lomo ní ndiši 'dódo yée zise ní yá, moko esé ndaá lolu kí lorú bi kóo Músa eké ní wá.

¹⁹ Ga ba bisinyi ledre ga bi kí 'búne dozé ili zise ndiši méngi yée ní, só'do ro'yi kí 'yi bi ófusé rosé kéne wá ní, ledre ga bi ndišini 'dí'bi'ogú dokuwu, ledre bi 'yi e ndišini 'dí'bi'ogú royé do silye ní, ²⁰ óto úndru lomo ga bi yemeni yée kí silyi 'yi ní, ledre 'bi lóndú, kí méngi okó, bisinyi mimbé'de, mimbé'dekesi, sómú ledre bi 'yi oto lá gi roné ní, ²¹ óto 'bú éyí 'bi lafú 'yi e,

4:30 4:30 Dosí éyí e 21:10 * **5:6** 5:6 Ónzó wo ngburu: Lomo i'bi lorú zí Abarayáma kídí togú Yúda e ndikiní mikánda owú go, owú'odo yá, idí méngi 'dici silyi inyi doa ota do ónzó wo ngburu gi ro zia idine mbigi 'yi 'bi Lomo.

5:14 5:14 Lévi 19:18

kóyó, nda kpá kí ngítí géyì bisinyí ledre ga bi niyi bo ní. Mááyí kpá úku ándá a zise, 'yì ga bi ndìsìní mēngì toso ledre káa zì ga gère ní, bi ndaá gí royé dongará 'yì ga bi Kírēsìto ni ídì Ngère doyè karanée ní wá.

²² Mímēngì ledre 'bi 'yì ga bi kí 'Dówù Lomo simiyé ní ni káa, Niyí 'yì óto 'bù lafúye, niyí 'yì ga bi kí rokinyí 'bi Lomo do mimbé'deyé ní, niyí 'yì mimbé'de kídri, niyí 'yì ga bi sómù ledre eyé ni bilámáne ní. Niyí 'yì útusimi, 'yì í'bí sǐlǐ zì lafúye e, kpá 'yì ndìsì mēngì cǒngó ledre e. ²³ Kpá 'yì ódro ndoo zì lafúye e, niyí 'yì ódó mimbé'deyé simi ledre e. 'Yì bi mēngì ici sǐ do bilámá ledre ga gère nées go mbá kenée ní, utúasá lúyú ledre zì Lomo 'dēcì ngbanga roa bisinyíne ní wá.

²⁴ 'Yì bi ngunḡu ledre Kírēsìto Yésu go ní, ufu oyó 'bù bisinyí ledre ga bi 'bi sága ba gí doné go za mbá. ²⁵ Káa zì bi 'Dówù Lomo ni nda go simizé ní, idizé nda ndìsì mēngì duḡ ledre ga bi 'Dówù Lomo ma'dáa ili zize ndìsì mēngì yée ní. ²⁶ Ndazé ndìsì mbófo rozé, zize óto rozé rómo do lafúze e wá. Ndazé kpá ndìsì óto mimbé'dezé bisinyíne ro lafúze wá.

6

Sáká lafú 'yì e simi ledre

¹ Owù 'bi Babá e, káa zì bi ásé 'bi esé go kí 'Dówù Lomo simisè ní, togù lúrúsé ngítí 'yì ni go lúyú ledre yá, idísé ódro zía ndoo gí ro zise ótolúgu wo do misi'di 'bi Lomo. Simi bi ásé go kí ledre máa nées kenée ní, idísé kpá 'bá'bá rosé bilámáne káa bi ásé lúyú ledre ke. ² Idísé ndìsì sáká lafúze ga bi kí miówówo ledre doyè ní misáká. Togù ndìsìsè go mēngì kényí kenée, kídì ndìsìsè nées go mēngì ledre ga bi Kírēsìto ili yée ní.

³ Togù 'yì ya nées ni kí ledrené owóowó, tí bi ledrea ndaá 'bi ené owóowó wá ní, ndìsì nées lóndo roné kí roné. ⁴ 'Yì idí lúru 'bi ené mímēngì ledre ené e, togù niyí bilámáye yá, zía nda ídine kí rokinyí. Tí lá ndaá óto ásé roné kí 'yì wá. ⁵ Idí kpá ndìsì mēngì 'bi ené moko bi Lomo í'bí zía ní.

⁶ Togù 'yì ndìsì sáká yì do misi'di máa wo bi 'bi 'dódo ledre 'bi Lomo zìyí ní yá, idí nda 'bi eyí sáká wo kí éyí máa wo bi ni bo do sǐlǐyí ní.

⁷ Ndásé lóndo rosé wá, gí zía 'yì utúasá ené mēngì fóló ro Lomo wá. Lomo ndìsì í'bí tákpásǐlǐ zì 'yì té kací mímēngì ledre ené. Lúrúsé aka lá, 'yì ó'do yáká ndìsì 'dí'bi té éyí bi ó'do wo ní ndá'ba káe 'be.

⁸ Togù 'yì ndìsì mēngì bisinyí ledre gí zì 'bù bisinyí ledre ga bi doa ní yá, tákpásǐlǐ ené ni idí umbu bi ni úyu a ní. 'Yì máa wo bi ndìsì mēngì duḡ ledre ga bi 'Dówù Lomo ndìsì úkuí'bí yée zía ne ní yá, Lomo

ni í'bí trídri bi za fi ní zía káa do tákpásǐlǐ. ⁹ Ndásé 'dó'dó kí mēngì bilámá ledre zì 'yì e wá, gí ro karanée kadra bi Yésu ni ndá'baógu simi a ní, zì Lomo í'bí tákpásǐlǐ ezé trídri bi za fi ní. ¹⁰ Togù ledre ni goó bo ili sáká éyí gí zise yá, idísé sáká a. Idísé ndìsì mēngì bilámá ledre e kenée zì 'yì e za mbá. Kingaya zì lafúze ga bi ngunḡuní ledre Kírēsìto go ní.

Odu kúrúma zise

¹¹ Ledre ba máéké máa zise, idísé lúru lá kací sǐlǐma ga bi máéké mingburokoné nées.

¹² 'Yì ga bi ndìsini gága sée kídì ni miútúasáne idísé útú ngbuḡu ní, gaganí sée nées gbékpje wá, iliní gí ro zì Yúda e idíye kí rokinyí kíye gí zía iliní eyé do 'dó'do yée gí ro ledre Kírēsìto bi uyu do mingbunḡu kágá ní wá. ¹³ Máuku ledre nées kenée gí zía yée ga bi ndìsini úku ledre kídì idísé mēngì ledre e kací lorù 'bi ondu ní, kuḡu'buyé, mēngini eyé kpá wá. Iliní tí lá idísé útú ngbuḡu gí ro zíye ndìsìyè mbófo royé kídì ngunḡusé ledre eyé go. ¹⁴ Togù lá máa Páwulo ba yá, málli amá mbófo romá gí ro éyí ga bi mándìsì mēngì yée ní wá. Éyí bi mámbófo 'bi amá Lomo gí roa ní duḡ Kírēsìto Yésu Ngère ezé bi ufuní wo do mingbunḡu kágá gí ro yómo 'yíma'dí e ní. Gí zì kényí nées, 'bù do sogo kángá ba ndaá domá wá, kpá káa zì bi 'búma ndaá doa wá ní.

¹⁵ Útú ngbuḡu, togù útú ngbuḡu wá, ndaá 'bi ené kí ledrené owóowó wá. Mongù éyí bi kí ledrené owóowó ní yì ené togù Lomo oyólo'bó 'yì go mikáandané gí zía ngunḡu ledre Yésu go ní.

¹⁶ 'Yì ga bi ngunḡuní ledre ba go ní, Lomo idí kíye gí ro zíye ndìsìyè bilámáye bisinyí ledre nda ndíki yée wá gí zía niyí go mbígí 'yì ené e.

¹⁷ Máuku zise tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, 'yì ndaá lolù fú lá ndìsì 'dó'do máa gí zì ledre ga bi mándìsì 'dódo yée ní wá. Ambá mbiḡi ga bi romá ba 'dodoní go kídì mááyí mbígí 'yì 'bi Ngère Yésu.

¹⁸ Owù 'bi Babá e, Kírēsìto Yésu Ngère ezé idí mēngì bilámá ledre zise gí do bi zise ndìsìsè bilámáse. Idí kenée.

**Wáraga bi Páwulo eké zí 'yì
ga bi simì**

**Éfeso
ní
Ledre gí ro búkù bi Éfeso
ní**

Éfeso ni kóo ngúru mongú gara simì bi kángá bi karaba ndìsini ndólo a Táki ní mi'dí gólù. Simì Moko 'bi 'Yimikása e kápita 19 Páwulo ndìsì kóo íri simìbi ota ndìsì 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yì e íri. Zí 'yì ga bi simì gara ore kí yée ga bi simì ngítì géyì bi ga bi gbóo gbóo ore mbá ngungu ledre 'bi Kírèsìto. Nda gí do kací a néesimì bi otoní Páwulo simì sígìni simì Róma ní, zía eké ledre ba zíye kídí Lomo yeme ne gí ro zíye ngungu ledre ené gí ro zíye ówo a kídí Kírèsìto ní ne Ngére do éyì ga bi do sogo kángá ba kí yée ga bi komo ere ní za mbá.

Simì kápita 1-3 Páwulo uku yeme kídí Lomo yeme ledre ne gí ro zí Kírèsìto ógù úyuné simì lúyú ledre eyé gí ro zíye ómoyé simì miúrúye ndro kí Yésù simì bi ní úrú gí simì umbu ní. Nda simì kápita 4-6 uku ledre zí 'yì ga bi 'bi Kírèsìto ní idíní ndìsì bilámáne tí káa zí 'yì ga bi ngunguní ledre kírèsìto ndìsini ndìsì ní.

¹ Maa Páwulo bi Lomo gelé maa káa do 'yimikása 'bi Kírèsìto Yésù ní.

Máéké ledre ba maa zise 'yì ga bi 'bi Lomo bi ngungusé ledre 'bi Kírèsìto ásé simì gara bi Éfeso ní.

² 'Buzé Lomo kí Kírèsìto Yésù Ngére ezé, idíní ówo ledre kíse, zíye méngì bilámá ledre zise gí do bi zise ndìsísé bilámáse.

Úndru bi gí komo ere ní

³ Idízé í'bí mbófo éyì zí Lomo bi 'Bù Kírèsìto Yésù Ngére ezé ní, gí zía í'bí úndru bi gí komo ere ní go mbá zize, gí zía azé 'yì ga bi 'bi Kírèsìto ní. ⁴ Wo Lomo, uku kóo go 'desì zí Kírèsìto idí gelé zée zine, zize idíze drá do komoné lúyú ledre ndaá rozé wá, gí zía bi oto 'búze go ní. Yeme kóo ledre nées go 'desì simì bi kóo otoogu aka do sogo kángá ba wá ní. ⁵ Ledre bi kóo yeme gí ro zize idíze káa do owú 'bi enée kpurú gí simì umbu bi Kírèsìto Yésù uyu gí rozé ní, oyólo'bó ené e wá, ni kóo kí mongú rokinyi gí roa.

⁶ Idízé í'bí mbófo zí Lomo gí zí bilámá ledre bi méngì wo zize, gí zía ngunguzé ledre owú 'bi ené bi 'búa ofù doa go ní go.

⁷ Kírèsìto í'bí roné úyuné gí rozé gí ro zí Lomo líkpí zée gí do ká'dá 'bi lúyú ledre gí zía ootomo ledre go zize, gí zí bilámá

mimbé' dea bi rozé ní. ⁸ Lomo méngì ledre nées kenée gí ro zize ówo a kídí nées otoofo 'búze go, nées ni kpá 'yì í'bí ówo ledre gí ro ledre e mbá zize. ⁹ Miyéme ledre 'bi Lomo bi ni miótoécíné gí zize ní, 'dodo go zize. Lomo ma'dáa ni kí rokinyi zia kása ógù Yésù méngì ledre bi kóo otoecì wo nées. ¹⁰ Ba miyéme ledre ma'dáa. Togú sɔndj kadra utúasá go kací komo Lomo yá, zí Kírèsìto idíne Ngére do éyì e mbá, yée ga bi komo ere kí yée ga bi do sogo kángá ní.

¹¹ Lomo gelé kóo zée Yúda e go 'desì káa do 'yì ené e gí zía azé go kíé' do kí Kírèsìto. Éyì bi Lomo yeme go ní, ni tí méngì a. ¹² Gí zí kéyì nées, ni miútuásáne zí 'yì e í'bí mbófo éyì zí Lomo, gí zía ngungu útuzé ledre Kírèsìto ze gí zí ngítì géyì 'yì e mbá. ¹³ Bi ba ní, sée ga bi ngará ndásé Yúda e wá ní, úwúsé ma'dii ledre go kí mbilise, kídí Lomo yomo sée go. Gí zía bi ngungusé bilámá ledre 'bi Kírèsìto go ní, zí Lomo kása 'Dówùne ógù ndìsíné simísé káa zí bi uku ní, gí ro do ówo a kídí ásé go 'yì ené e za fí. ¹⁴ 'Dówù Lomo bi kasa simízé ní, 'dodo go kídí bilámá ledre ga bi yeme yée ní ni méngì yée zize za mbá. Gí zí kéyì nées, idízé ndìsì kófó írja kpá kí oto úndru a.

Páwulo íni ini zí Lomo

¹⁵ Máuwú go kídí ngungusé ledre Ngére Yésù go, ndìsísé kpá go oto 'bú lafúse 'yì ga bi 'bi Kírèsìto ní. ¹⁶ Gí zí kéyì nées, kací kadra mbá zíma ndìsimá í'bí mbófo éyì zí Lomo gí rosé simì bi mááyì go ndìsì ini ini zía ní. ¹⁷ Mándìsì ini ini zí 'Buzé Lomo bi kí roko'buné, bi kpá 'Bù Kírèsìto Yésù Ngére ezé ní, idí í'bí komokenzì bi gí komo ere ní zise gí ro zise ówoyème ledre ené kie. ¹⁸ Mándìsì kpá ini ini zía, idí líkpí mbotù mimbé'desé gí ro zise ówo a kídí rokinyi bi yemeomo gí rosé kí ngítì géyì lafúse ní, ni kí ledrené owóowó. Idísé ówo a kídí í'bí mongú úndru go zise 'yì ené e. ¹⁹ Idísé kpá ówo a kídí Lomo í'bí mongú roko'bu go zize ga bi ngunguzé ledre Kírèsìto go ní. ²⁰ Nées roko'bu bi kóo uru Kírèsìto kie, zía 'dí'bióto wo zíye ndìsìyé kéne do bi bi kí ledrené owóowó bi komo ere ní. ²¹ Lomo í'bí roko'bu go zí Kírèsìto idíne Ngére do 'yì ga bi kí roko'bu zíye kpá kí ngítì géyì éyì ga bi komo ere kí roko'bu zíye ní mbá. Ni Ngére do éyì tridjrd, do sogo kángá za mbá, yée ga bi niyì go bo kpá kí yée ga bi niyì idí karanée ní. ²² Ma'dii, Kírèsìto ni go Ngére do éyì e za mbá. Ni kpá Ngére do 'yì ga bi ngunguní ledre ené go ní. ²³ 'Yì ga bi ngunguní ledre Kírèsìto go ní, niyì go kpurú'bu Kírèsìto ma'dáa. Zía ndìsíné kéye ndro komo ere kpá do sogo kángá ndìsì í'bí roko'bu zíye gí ro ledre e za mbá.

2

Lomo i'bi tridri go zize

¹ Ásé kóo go mbá umbusé gi zí lúyú ledre esé zí Lomo. ² Ndísísé yí esé kóo méngi mbá ledre 'bi 'yí 'bi do sogo kángá e, zise ndísísé óto úndru Satána bi ni ngére 'bi bicayi lomo e bi ki roko'buné do 'yí ga bi ngunguni ledre 'bi Lomo wá ní. ³ Azé kóo kpá kenée, ndísísé kóo méngi mbá ledre ga bi rozé kí somú ledre ezé iliní yée ní. Otozé kóo mimbé'de Lomo go éšine rozé. Ayí kóo go i'bí 'do'dó rozé káa zí 'bi 'yí ga bi kóo ngunguni ledre ené wá ní. ⁴ Nda lá gi zía bi 'búze ni doa kíngaya ní, zía ndísíné ówo ledre kize. ⁵ Abú uyuzé kóo go gi zí lúyú ledre ezé yá, bí nda ba ní, gi zía bi azé go 'yí ga bi 'bi Kírésito ní, Lomo i'bi tridri go zize simi bi kóo uru Kírésito gi simi umbu ní. Yomo zée gi zí bilámá mimbé'dea bi rozé ní. ⁶ Gi zía bi uru kotru zée gi simi umbu ndro ki Kírésito ní, i'bí bi ndíši go zize cigi Kírésito Yésu komo ere 'dága. ⁷ Lomo oto ledre née zía méngi roné kenée, gi ro 'dódo a kídí née idri mimbé'dené go rozé. Owo ledre kize kenée née, gi zía bi Kírésito Yésu uyu gi rozé ní. ⁸ Máúku zise, Lomo yomo ené sée née gi zí bilámá miméngi ledre esé wá, yí ené tákpásílí gi zía kí bilámá mimbé'dea bi rosé gi zía bi ngungusé ledre ené ní. ⁹ Ómo bi omozé gi simi umbu née ndaa 'bi ené gi zí bilámá miméngi ledre ezé wá, gi zí kényi née ní, sí ledre bi zí 'yí mbófo roné ní ndaa. ¹⁰ Zée 'yí ga bi 'bi Kírésito Yésu ní, Lomo otú zée zía i'bí moko ené ga bi ili zize méngi yée ní mbá zize. Yemeomo kóo ledre máa ga gére née go kú 'desi.

Kírésito kotru zée go

¹¹ Sée ga bi ngará ndásé Yúda e wá ní, ledre mindísísé ga bi kóo 'dá'dá ní ndaa lígi sée wá. Yúda e ndísini kóo lúru cáyi sée ga bi útúsé ngburu káa zí 'bi eyé wá ní. Idísé ówo a kídí útú ngburu utúasá ené i'bí tridri zí 'yí wá. ¹² Ga kóo 'desi ní, ówosé aka esé kóo ledre 'bi Kírésito wá. Lomo gelé ené aka kóo sée zía óto sée dongará 'yí ené e Isiréle e kpá wá. Ówosé aka esé ledre bi kóo Lomo yeme kí 'yí ené e ní wá. Éyí bi zise óto komosé gi ro a ní ndaa gi zía ówosé aka esé Lomo wá. ¹³ Bi nda ba ní, Lomo 'di'biogu sée go truú roné gi zía bi Kírésito Yésu uyu kóo gi ro yómo sée ní.

¹⁴ Karaba ní, Yúda e kí 'yí ga bi ndani Yúda e wá ní ndani lolú mingungúcuwa wá, niyí nda go dujú 'yí e kíé'do, gi zía Kírésito yeme ledre bi kóo dongaraye ní go gi ro zí mimbé'de késí bi kóo dongaraye ní úkúne. ¹⁵ Kírésito uyu gi ro zí lorú 'bi ondú 'bi Yúda e bi kóo Músa eké ní úkúne

'dá'ba, gi ro zí Yúda e kí 'yí ga bi ndani Yúda e wá ní idiye kíé'do zí mindísiyé idíne bilámáne. ¹⁶ Umbu bi Kírésito uyu wo do mingbungbu kágá ní 'di'biogyó sógó ro bi kóo do ngará Yúda e kí 'yí ga bi ngará ndani Yúda e wá ní go, gi zía niyí go 'yí e kíé'do kó'dú Lomo. 'Di'biogu kpá bikidri go dongaraze 'yima'dí e kí Lomo. ¹⁷ Kírésito ogu úku bilámá ledre 'bi bikidri zí Yúda ga bi kóo owoni ledre 'bi Lomo go ní kpá zise 'yí ga bi ngará ndani Yúda e wá ní bi ówosé aka ledre 'bi Lomo wá ní. ¹⁸ Gi zí umbu bi Kírésito uyu ní, 'Dówú Lomo oto zée go zize idize dujú 'yí e kíé'do kó'dú 'Buzé Lomo.

¹⁹ Sée 'yí ga bi ngará ndásé Yúda e wá ní, ndásé lolú fú lá 'yí lóngó e wá, ásé go kíé'do kí 'yí ga bi ngunguni ledre 'bi Lomo go ní, ásé go mbigi 'yí 'bi Lomo. ²⁰ Ásé káa zí 'dici bi 'yimikása e kí nébi e o'bóni ye ní, Kírésito Yésu ní nda 'bi ené káa zí cóngó tutú bi o'bóni 'dici máa née doa ní. ²¹ Kírésito ma'dáa i'bi roko'bu ne zí 'dici máa née idíne ringi mbigi 'Dici 'bi Lomo. ²² Sée 'yí ga bi ngará ndásé Yúda e wá ní, ásé go ndro ki Yúda ga bi ngunguni ledre 'bi Kírésito go ní, gi zía Kírésito yeme sée go gi ro zí 'Dówú Lomo ndísíné simisé.

3

Moko bi Lomo i'bi zí Páwulo méngi a ní

¹ Máa Páwulo, mááyí simi sígini ba gi zía bi mándíši úku bilámá ledre 'bi Kírésito Yésu zise ga bi ndásé Yúda e wá ní.

² Úwúsé kóo go bilámáne kídí Lomo i'bí moko née ne do sílma gi ro zima ndíšimá úku bilámá ledre bi yeme gi rosé ní zise ga bi ngará ndásé Yúda e wá ní, gi zía oto 'búze go kíngaya. ³ Káa zí bi máúku 'dá'dá ní, Lomo 'dodo ledre bi kóo ni miótoéciné 'desi ní go zima. ⁴ Simi bi ásé ólo ledre bi máéké zise ba ní, ásé ówo a kídí, máówoyeme ledre bi ni miótoéciné gi ro Kírésito ní go. ⁵ Ledre bi kóo Lomo otoeci née 'dodo aka ené kóo zí 'yí e wá, gi simi sindi kadra máa 'bi ezé ba ní, zí 'Dówú Lomo úku 'dódo a zí 'yimikása ené e kí nébi e. ⁶ Ba ledre bi kóo Lomo otoeci ní. Úndru 'bi Lomo ni go zí 'yí e mbá, zí Yúda e kpá kí 'yí ga bi ngará ndani Yúda e wá ní. Bilámá ledre bi gi ro Kírésito Yésu ní, ogu go zí Yúda e kí 'yí ga bi ngará ndani Yúda e wá ní mbá.

⁷ Lomo i'bí moko née zima gi zí bilámá mimbé'dea bi romá ní. Zía i'bi roko'bu zima ndíšimá úku bilámá ledre ené kie zí 'yí e. ⁸ Mándá 'bi amá kí ledremá owóowó káa zí 'bi ngiti géyi 'yí ga bi 'bi Lomo kí ledreyé owóowó ní wá. Abú kenée ndotó, zía ówo ledre kima, zía kása máa ndéré

úku bilámá ledre ené zí 'yí ga bi ngará ndaní Yúda e wá ní kídí, toǵú nǵunguní ledre Kírésíto go yá, niyí ídí kí úndru bi ǻkú wá ní. ⁹ Lomo bi 'yí otoóǵu éyí e mbá ní, kasa máa ne ndéré úku 'dódo miyéme ledre bi kóo née otoeci gi zí 'yí e ní, gi ro zíye ówo a. ¹⁰ Lomo mengí ledre née kenée, gi ro zí maláyika e kí bicayi lomo e ówo a kídí Lomo ni mongú 'yí ówo ledre kíngaya, gi zía 'yí ené e niyí go éyí kǻé'do. ¹¹ Lomo yeme kóo ledre née go kenée kú 'desí. Zí Kírésíto Yésu bi ni Ngére ezé ni óǵu úyuné gi ro zí ledre née mengí roné. ¹² Gi zía bi nǵunguzé ledre Kírésíto go ní, azé kéne go ndro kǻé'do, utúasázé go óǵu kó'dú Lomo kí rokinyi, ngírí ndaá lolu rozé wá. ¹³ Bi ndaá síní rosé gi zía bi ndǻsíní 'dó'do máa yáa ba gi zía bi mándǻsí úku bilámá ledre 'bi Lomo zise ní wá. 'Do'dó née ni 'dí'bióǵu zise bilámá ledre.

Páwulo íni ini gi ro 'yí ga bi 'bi Kírésíto ní

¹⁴ Gi zí kǻyí née, zíma ndǻsímá íni ini zí 'Buzé Lomo, ¹⁵ gi zía i'bí trǻdrí ne zí éyí ga bi komo ere kí yée ga bi do sogo kǻngá ona ní. ¹⁶ Lomo ni kí tǻ'dú éyí e zine gi ro sáká zée kǻe. Máini ní zía, 'Dówúá ídí i'bí roko'bu zise, gi ro zise ídise kí roko'busé kíngaya. ¹⁷ Kací kadra mbá, Kírésíto ídí ídí simi yana mimbé'desé gi zía nǵungusé ledre ené go. Ídise óto 'bú lafúse kíngaya gi ro zise ídise kí roko'busé. ¹⁸ Séé 'yí ga bi 'bi Kírésíto ní kí lafúse e za mbá, Lomo ídí sáká séé zise ówo a kídí ma'díi Kírésíto oto 'búse go kíngaya. ¹⁹ Ídise ówo a kídí Kírésíto oto 'búse go za kíngaya abú bi ni mióruné gi ro do ówoonzó a. Máini ini zía, ídí ndǻsǻ simisé, gi ro zí miméngí ledre esé ídiye káa zí 'bi ené ní.

²⁰ Lomo ni kí roko'buné kíngaya gi ro méngí ledre e kie zise rómo do éyí ga bi zée kí ówo ledre ezé azé ndú'yú wo gi royé ní. Ni nziyiné gi ro méngí ledre e zise kí roko'buné máa née. ²¹ Kírésíto Yésu kí 'yí ené e mbá, ídiní ndǻsǻ i'bí mbófo éyí zia odu a ndaá ídí wá. Ídí kenée.

4

Ídise ídí kǻé'do simi Kírésíto

¹ Máa Páwulo, mááyí simi síǵiní ba gi zía bi mándǻsǻ úku bilámá ledre 'bi Ngére Yésu ní. Máúku zise mándǻsǻsé kí miméngí ledre esé e mbá ídiní ídí tí 'bi 'yí ga bi Lomo gelé yée go káa do mbigi 'yí ené e ní. ² Kací kadra mbá, ídise 'búó'bú mi'búó'bú, ídise ídí ndoo. Ídise ídí 'yí útusimí zí lafúse gi zía 'búye ni dosé. ³ Zise ódo rosé kí lafúse káa do éyí kǻé'do. 'Dówú Lomo ídí kótru séé gi ro zí mimbé'desé

ídine kǻé'do gi do bi zí mándǻsǻsé ídine simi bikídrí. ⁴ Azé go éyí kǻé'do, 'Dówú Lomo bi simizé ní ni kpá duǻ kǻé'do. Lomo ndolo zée duǻ gi ro bilámá éyí kǻé'do bi ndǻsǻsé óto komozé gi roa ní. ⁵ Ngére ezé ni duǻ kǻé'do bi ni Kírésíto ní, zise nǵungu duǻ ledrea, do bábatǻzǻ zée kpá duǻ kí babatǻza bi kǻé'do ní. ⁶ Lomo ni duǻ kǻé'do kpá 'Bu 'yí e za mbá. Ni ne do 'yí e kpá za mbá, ndǻsǻ sáká zée ne zise ndǻsǻ tórozé nǵubúo gi zía ndǻsǻ ndǻsǻ simizé.

⁷ Kírésíto kací miyéme ledre ené zise, i'bí úndru ledre e zise go mbá mǻngúgúcuu. ⁸ Néé sí ledre bi ni miékéne gi zía simi miéké kúrú Lomo kídí,

"Simi bi kóo inyi ndá'bané komo ere ní, 'dodo aka kóo kí kídí née romo komo ezeokóne e go.

Zía nda ífi báyi úndru zí 'yí ené e."

⁹ Ledre bi yaá, "Inyi ndá'bané komo ere ní," ledre gi simi a kídí oǵu aka kóo nde do sogo kǻngá ona kí. ¹⁰ Kírésíto kóo oǵu nde do sogo kǻngá ní, nda'balugu roné 'dága komo ere. Roko'buá ni do éyí ga bi komo ere kí do sogo kǻngá ni mbá.

¹¹ I'bí bayi moko e ne zise. Oto ngiti géyí 'yí e káa do 'yimikása ené e. Zía óto ngiti géyí káa do 'yí ndéré kí úku bilámá ledre ené zí 'yí e. Ngiti géyí 'bi eyé pásita e. Zía óto ngiti géyí káa 'yí 'dodo ledre e. ¹² Kírésíto ífi bayi moko zí 'yí ga gére née kenée gi ro zíye sáká 'yí ga bi nǵunguní ledre ené go ní zíye ídiye kí roko'buyé gi ro zíye ndǻsǻsé méngí moko ené do tóroyé nǵubúo simi nǵungu ledre eyé. ¹³ Ledre née ni ídí fú kenée 'búo toǵú zée 'yí ga bi 'bi Kírésíto ní mbá, azé go kǻé'do simi ledre ené bi nǵunguzé ní, zise ówoyéme wo káa do mbigi Owú 'bi Lomo zí ledre ené ndǻsǻ nǵubóro tátá roné simizé yá, azé utúasá ídize káa zía ní.

¹⁴ Nda gi ore, 'yí ranga e utúasání lolu lóndo zée káa zí mǻnzéré owú ga bi nǵunguní 'bi eyé tí lá ledre máa wo bi ukuní go zíye ní wá. ¹⁵ Ambá ledre ezé ídí ídí 'dódo ma'díi ledre 'bi Lomo zí 'yí e, zise ndǻsǻsé kí óto 'búye. Gi ro zise ndǻsǻsé utúasáze kací kadra mbá, tí káa do mbigi 'yí ga bi 'bi Kírésíto bi ni manda ezé ní. ¹⁶ Gi zía tokozé rozé go mbá roa, ni nda 'bi ené zise go káa zí do ní. Ndǻsǻ i'bí roko'bu ne zise, zise inyíze mbá ndǻsǻ méngí moko ené kie do bilámá misi'dine.

Miméngí ledre esé ídí nda mu ídí mikáandané

¹⁷ Kí roko'bu bi Ngére Yésu i'bí zima ní, máúku zise ndásé lolu fú lá ndǻsǻ lúyú ledre káa zí 'yí ga bi owoní aka ledre 'bi

Lomo wá ní wá, gí zía sómú ledre eyé toro yeme aka roné wá. ¹⁸ Owoní eyé dongará bilámá ledre kí bisinyí ledre wá, mikánda ledre bí Lomo í'biogú zíye ba owoní aka eyé e wá. Iliní eyé kpá do 'dódo mikánda ledre zíye wá. ¹⁹ Otoní nda yí eyé sómú ledre eyé go mbá ndíşí méngí dūú ledre ga bí royé ili ní.

²⁰ Ledre 'bí Kírésíto bí 'dodoní zíse ní ndaá 'bí ené ledre máa wo nées wá. ²¹ Úwúsé kóo ledre Yésú go, 'dodoní zíse tí ma'díi bí gí do bí a ní ²² 'Dodoní kóo zíse kídí ledre ga bí kóo ndíşísé méngí yée simí bí kóo ngúnúsé aka ledre Kírésíto wá ní, ídíse ótoómo yée mbá 'dá'ba gí zía, niyí lóndo sée zíye 'dí'biogú zíse umbu. ²³ Mísómú ledre esé kí miméngí ledre esé idí nda mu ídí mbá mikándaé. ²⁴ Káa zí bí ásé nda go mikánda 'yí e ní, ledre ga bí za mbá ásé ndíşí méngí yée ní, idíní idí kpá za mbá mikánda'yé gí ro zíse ídíse mbígí 'yí ga bí 'bí Lomo ní lúyú ledre ndaá lolú rosé wá.

²⁵ Ndazé lolú idí fú 'yí ranga e wá, idízé ndíşí úku dūú ma'díi ledre zí lafúze 'yí ga bí 'bí Kírésíto ní gí zía azé go dūú 'yí e kíé'do. ²⁶ "Simikesí eyí ndaá óto yíi zíyí lúyú ledre wá." Ndá ndíşíútú kadra kí simikesí do mimbé'deyí wá. ²⁷ Ndá ótoómo misí'di zí ngére 'bí bicayi lomo e wá. ²⁸ Yíi bí áyí 'yí ugu ní, idí ótoómo kí úgu ugu, zíyí ndá'bayí méngí moko gí ro zí éyí idíne zíyí, zíyí ndíşíyí sáká 'yí lerí e.

²⁹ Ídíse ótoómo tara sinyí 'dá'ba, ódro ga bí gí tarasé ní idíní idí mbá bilámáye gí ro zíye ndíşíyé sáká 'yí e. ³⁰ Bí nda ndíşí sinyí ro 'Dówú Lomo gí zí miméngí ledre esé wá, gí zía 'Dówú Lomo bí simiyí nées 'dodo go kídí karanée kadra 'deci ngbanga, Lomo ní yómo sée. ³¹ Ídíse ótoómo rará, kí bisinyí mimbé'de, kí ndíşí gbúrógbó do lafú'yí e, kí 'déwe ledre zí lafú'yí e, kí mimbé'de késí ro lafú'yí e, kí líkpí, kí sógó lafúse mbá 'dá'ba. ³² Ídíse idí 'yí sáká lafúse e, 'yí méngí bilámá ledre zí 'yí e, zíse kí ótoómo ledre zí yée ga bí méngíni sée bisinyíne ní, zíse ndíşísé ótoómo ledre zí 'yí e káa zí bí Lomo ootoo ledre zíse ní, gí zía bí ngúnúsé ledre Kírésíto ní.

5

¹ Káa zí bí ásé go owú ga bí 'bí Lomo ní, ídíse 'dí'bí miméngí ledre ga bí 'bí Lomo ní. ² Zíse ndíşísé óto 'bú lafúse e káa zí bí Kírésíto oto 'búze zía í'bí roné zí umbu do úyuné káa do 'dáná éyí gí ro zí Lomo ídíne kí rokinyí zía ótoómo lúyú ledre ezé e ní.

³ Káa zí bí goó kenée ní, ídíse ótoómo ledre 'bí só'do ro'yí kí 'yí ga bí ófúsé rosé kéye wá ní 'dá'ba. Ídíse kpá ótoómo

miméngí ledre ga bí ngára ndaní bilámáye wá ní, kpá kí mongú mimbé'de mbá 'dá'ba, gí zía ásé go mbígí 'yí ga bí 'bí Lomo ní. ⁴ Gba toso ódro ga bí ndíşí 'dí'biogú dokuwu ní, kí líkpí ledre cayi ga bí ngára utúasá sáká 'yí e wá ní, ídíse ótoómo yée za mbá 'dá'ba. Ní miútúásáne zíse ndíşísé mbófo Lomo. ⁵ 'Yí mongú mimbé'de ndíşí óto mimbé'dené mbá ro éyí ga ili yée ní. Ówo yémesé bú bilámáne kídí 'yí ga bí ndíşíní méngí toso ledre káa zí ga gère ní, utúasání ndíşí kótrú royé kí Kírésíto kpá kí Lomo do bí kíé'do wá. Gí zía 'yí mongú mimbé'de ní yí ené káa zí 'yí bí óto úndru bicayi lomo ní. ⁶ 'Yí ga bí ndíşíní méngí bisinyí ledre káa zí ga gère nées, ndaní lóndo sée zíse 'dí'bí ledre eyé ga gère nées wá. Mimbé'de Lomo ndíşí esí ro 'yí ga bí káa zí ga gère nées miésí. ⁷ 'Yí káa zí ga gère nées, ndásé óto ezegamá kéye wá.

⁸ Ga kóo 'desí ní, ndíşísé kóo méngí ledre e simí mitúlurú káa zí 'yí ga bí owoní ledre 'bí Ngére Yésú wá ní. Bí nda ba ní, ásé go mikánda'sé káa zí 'yí ga bí ndíşíní ndíşí simí bimióngó ní. Gí zía ngúnúsé ledre ené go. Miméngí ledre esé idí idí káa do bimióngó zí 'yí e. ⁹ Bilámá miméngí ledre esé ní 'dódo ma'díi ledre bí zí 'yí e méngí a ní. ¹⁰ Ídíse ndíşí méngí dūú éyí ga bí Ngére Yésú ili yée ní. ¹¹ Ndásé ndíşí méngí ledre káa zí 'bí 'yí ga bí ndíşíní ndíşí simí mitúlurú ní wá. Ídíse úku a fúó kídí ga gère nées bisinyí miméngí ledre e. ¹² Abú ní komokenyí do ndíşí úkuogú ledre 'bí 'yí ga bí owoní Lomo wá ndíşíní méngí yée simí mitúlurú ní. ¹³ Simí bí uku lokoní yée go ní, zí 'yí e ówo a mbá kídí nées lúyú ledre. ¹⁴ Ma'díi ledre 'bí Lomo ní káa zí bimióngó ní. Ndíşí 'dódo ógu lúyú ledre sága, káa zí bí ukuní simí ke'bí simí miéké kúrú Lomo ní kídí,

"Sée ga bí simí 'bí ní, úrúsé mu, ñnyíogúsé mu gí simí umbu, gí ro zí Kírésíto í'bí bimióngó mimbé'desé."

¹⁵ Miméngí ledre esé idí idí 'bí 'yí ga bí owoní ledre bú ní, ndásé idí káa zí 'yí ga bí owoní ledre wá ní wá. ¹⁶ Togú bifúó ní go bo gí ro méngí bilámá ledre yá, ídíse mu méngí a gí zía ambá 'yí e ndíşíní nda go méngí bisinyí ledre. ¹⁷ Ídíse idí 'yí komokenzí e, zíse ówo éyí bí Ngére Yésú ili zíse méngí a ní, zíse méngí wo. ¹⁸ Ndá éwé le'yí wá, káa bí roko'bua ní ála'dútu doyí. 'Dówú Lomo idí ála'dútu doyí ne gí ro zíyí ndíşí méngí bilámá ledre. ¹⁹ Togú ndíkísé go kí lafúse yá, ódro ga bí niyí ndíşí ólúogú gí tarasé ní idíní idí bikinyiyé, ke'bí ga bí Dawidi ekéní yée ní, kpá kí ngíti géyí ke'bí ga bí 'bí mbófo Lomo ní, nda kí yée ga bí

'Dówú Lomo ukui'bí yée do mimbé' desé ní ídísé úku yée zí Ngére Yésu. ²⁰ Kací kadra mbá, ídísé ndíşí í'bí mbofo éyí zí 'Buzé Lomo gí ro ledre e mbá kí ìrì Ngére ezé Kírésìto Yésu.

Kará e kí Ya'dá 'bi eyé e

²¹ Ídísé óto ledre lafúse owóowó rómo gí dosé gí zía bí ndíşísé óto undru Kírésìto ní.

²² Kára idí óto ledre o'do 'bi ené owóowó káa zí bí ndíşí óto ledre Ngére Yésu owóowó ní. ²³ Gí zía lorú 'bi ledre e mbá ndíşí olúógu gí zí o'do 'bi ené, káa zí bí lorú ndéşyí olúógu zize gí zí Kírésìto bí yomo zée ní. ²⁴ Káa zí goó bí kenée ní, kará e idíní óto ledre ya'dá 'bi eyé e zíye owóowó káa zí bí 'yí ga bí 'bi Kírésìto otoní ledre Kírésìto zíye owóowó ní.

²⁵ Ya'dá e, ídísé óto 'bú me'besé e dosé kángaya káa zí bí Kírésìto oto 'búze, zée ga bí ngunguzé ledre ené go ní. Zía í'bí roné úyuné gí rozé, ²⁶ gí ro zize idízé mbígí 'yí ga bí 'bi Lomo ní, lúyú ledre ndaá lolú rozé wá gí zía bí ngunguzé ledre Kírésìto go, zía go lúguráyi zée drá káa zí 'yí bí ndugú mindúgú ní. ²⁷ Kírésìto mēngí ledre nēe kenēe gí ro zine 'dí'biógu zée zine káa do mbígí 'yí ené e, ngiti owú lúyú ledre ndaá rozé wá. ²⁸ Kpá kenée, ya'dá e idíní óto 'bú me'beyé e káa zí bí ndíşíní óto 'búye kí royé ní. 'Yí bí ndíşí óto 'bú me'bené ní, ndíşí nēe go óto 'búne kí roné. ²⁹ 'Yí bí sogó roné bú ní ndaá. Ndíşí ánu éyí, zia ndíşíné kí lúru bí kací kpurú'puné káa zí bí Kírésìto ndíşí lúru bí kacíze ní, ³⁰ gí zia azé go kpurú'ba. ³¹ Nēe şí ledre bí ní gí zia miékéne simi miéké kúru Lomo ní kídí, "O'do ní otoómo 'buné kí mbágáne zía ófú kára zíye óto 'be 'bi eyé gí zía niyi goó éyí kje'do." ³² Nēe lili ledre bí o'bu mió'bu ní, nēe lili ledre gí ro Kírésìto kí 'yí ené e. ³³ Káa zí bí goó kenée ní, o'do idí óto 'bú me'bené káa zí bí oto 'búne kí roné ní. Kára idí óto undru o'do 'bi ené.

6

Owú e kí 'yi ndiki yée

¹ Owú e, ídísé úwú kúru 'yí ndiki sée. Nēe ledre bí ili zí owú ga bí ngunguní ledre Ngére Yésu go zíye ndíşiyé mēngí a ní. ² Ba mizefí lorú bí Lomo uku ledre a kídí nēe í'bí undru zí 'yí e gí roa ní. Uku kídí, "Ídí óto undru 'buyí kí mbágáyi, ³ gí ro zí mindíşiyí idíne bilámáne, zíyí lú'búyí milú'bu do sogo kángá ba." ⁴ Sée 'bumiowú e kí mbámiowú e, ndásé ndíşí mēngí owú 'bí esé e bisinyíne zí mimbé'deyé ndíşí esíne

wá. Ídísé 'dódo bilámá ledre zíye gí ro zíye ngungu ledre Ngére Yésu.

Owúkulú e kí mingburoko 'yi eyé e

⁵ Owúkulú e, ídísé úwú kúru mingburoko 'yí esé e, zise ndíşísé óto undruyé kí mimbé'desé kje'do káa zí ótosé nēe undru Kírésìto ní. ⁶ Ndasé ndíşí mēngí moko kí roko'buné lá gí zí komoyé gí ro zíye ídíye kí rokinyi wá. Ídísé mēngí moko kí mimbé'desé mbá gí zía ndíşísé mēngí moko nēe zí Kírésìto, nēe éyí bí Lomo iline kenée ní. ⁷ Ídí mēngí moko eyí kí 'bú ne kpa kí rokinyi gí zía mēngí moko nēe zí Ngére Yésu nda 'bi ené dujé zí 'yíma'dí wá. ⁸ Ídísé ówo a kídí Ngére Yésu ndíşí í'bí tákpásílí zí 'yí bí ndíşí mēngí moko kí 'búne ní. Togú 'yí nēe ní owúkulú togú ní 'yí bí kí ro doné ní.

⁹ Kpá kenée, sée mingburoko 'yí e ídísé mēngí owúkulú esé e bilámáne, ndásé esí ngírí simiyé wá, gí zía ásé kéye mbá owúkulú 'bí Mongú 'yí esé bí ní komo ere ní. 'Yíma'dí e niyi zía kí ledreyé mbá owóowó.

Okó kí Satána

¹⁰ Odú ledre, káa zí bí ásé 'yí ga bí 'bi Kírésìto Ngére ezé ní, idí í'bí roko'bu zise gí ro zise ndíşí tórosé ngbúó. ¹¹ Bilámá ledre ga bí Lomo í'bí yée zise ní, ídísé únzu yée káa do éyí şilí ya'dá e gí ro zise íçí okó kie ro mani ga bí 'bi ngére 'bi bicayi lomo e ní. ¹² Okó bí ndíşízé íçí a nēe nda kí lafúze 'yíma'dí e wá. Ndíşízé íçí okó kí Satána kí 'yí ené e ga bí í'bí roko'bu zíye, zíye idíye do bí e zia mbá do sogo kángá ní. ¹³ Káa zí bí goó kenée ní, ídísé 'dí'bí şilíşe ro éyí şilíşe e bí Lomo í'bí ní ngbúó gí ro íçí okó kí Satána kí mani ené e, gí ro zise tórosé ngbúó káa bí ní lóndo sée ke.

¹⁴ Kací kadra mbá, ídísé tóro ngbúó simi mbígí ledre 'bí Lomo gí ro zise ídise nzíyísé káa bí Satána ní lóndo sée ke. Káa zí bí Lomo lugurayi sée go ásé go mbígí 'yí ené e ní, ídísé lánýá ro ledre nēe káa bí Satána ní úkuoto ledre rosé. ¹⁵ Bilámá ledre bí Lomo yeme dongaráne kí 'yíma'dí e ní, ídísé ndéré kí úku a zí 'yí e, gí ro zise ídise mbá nzíyísé íçí okó kí Satána. ¹⁶ Kací kadra mbá, ídísé lánýá ro ledre 'bí Kírésìto bí ngunguné ní zia bándá sée. Togú mēngíşé go kenée, abú Satána uzu sée ba cù káa zí 'diya yá, utúásásé lúyú ledre wá. ¹⁷ Kpá kenée, ídísé ówo a kídí, Kírésìto yomo sée go ní bándá sómú ledre esé. Ídísé lánýá ro úku kúru Lomo bí ní kí roko'bu 'bí 'Dówú a siminé ní, ní rómo komo Satána. ¹⁸ Simi ledre ga gére nēe mbá, ídísé ndíşí ini ini zí Lomo gí ro éyí ga bí ilisé yée ní, káa zí bí 'Dówú Lomo

ni 'dódo yée zise ní. Ídísé ndịsị kị komosé rosé zise kpá fú ndịsị íni ini gị ro lafúse 'yị ga bì 'bì Kírésìto ní.

¹⁹ Zise kpá íni ini gị romá, Lomo idí í'bí bilámá ódro taramá gị ro úku bilámá ledre 'bì Kírésìto zì 'yị e kị roko'bumá mbá. ²⁰ Née ledre bì onzóní máa gị roa simi sịgịnị ní. Lomo í'bí moko née ne zíma ndịsímá méngị a. Bì kenée ní, ídísé íni ini gị romá, zíma ndịsímá méngị moko née kị roko'bumá mbá.

Odu ledre gị zì Páwulo

²¹ Takíka lúndumá simi Lomo, bì 'yị méngị moko 'bì Ngére Yésu kị mimbé'dené kịé'do ní, togú ogu go zise íri yá, ni úku yéme ledre gị rozé kị ledre ga bì mándịsị méngị yée yáa ní zise íri. ²² Née sị ledre bì mákása wo zise íri gị roa ní gị ro ówoyéme ledre gị do bizé gị ro zise ídísé kị rokinyi.

²³ 'Buzé Lomo kị Ngére ezé Kírésìto Yésu, idíní lúru bì kacise gị do bì zise ndịsísé bilámáse kị óto 'bú lafúse, zise tórosé ngbúó simi ledre 'bì Kírésìto bì ngúngusé ní. ²⁴ 'Yị ga bì za mbá ndịsịnị óto 'bú Kírésìto Yésu Ngére ezé ní, Lomo idí lúru bì kacíye.

**Wáraga bi Páwulo eké zí 'yi
ga bi simi
Phílipoyi
ní
Ledre gi ro búku bi
Phílipo ní**

Gara bi Phílipoyi ní ni simi Mekedoníya bi ní mongú gara 'bi kángá bi Giríşí mi'dí do ngelí ní. Simi Moko 'bi 'Yimikása e kápita 16 Páwulo uku kóo ledre 'bi Lomo zí 'yi e íri zía kpá óto doşí kaníşa zí 'yi e íri. Nda gi do kaci tú'dú simibi, do kóo ónzó Páwulo simi şiginí, zí 'yi 'bi Kírésito ga bi simi Phílipo íri ní kása késí sáká wo káe. Gi zí kényi née zí Páwulo éké ledre ba kása zíye mbófo yé káe.

Zía kpá úku ledre zíye simi ledre bi eké ba kídí née Páwulo, née eré ené ngírí umbu wá. Née uku ba wo zíye idíní tóro ngbúo simi ledre 'bi Lomo bi ngunguní ní simi bi ngíti géyi 'yi e niyi karanée go ndíşí méngi láráye ní. Páwulo ili 'yi 'bi Kírésito ga gére née idíní ndíşí 'búo'bu royé mi'búo'bu káa zí 'bi Kírésito ní. Zía úku andá ledre zíye kídí ledre 'bi Kírésito bi ngunguní zíye ídiye go éyi káe'do ká kírésito ní ni tákpáşılı 'bi Lomo zíye. Gi zí kényi née ndaní lódu kaci 'yi 'dódo ledre ga bi yi eyé 'yi ranga e ndíşini úku ledre kídí 'yi e idíní lódu kaci toso miméngi ledre 'bi Lomo bi kaci ondú 'bi Yúda e ní wá.

¹ Sée 'yi ga bi simi gara bi Phílipoyi, ngungusé ledre 'bi Kírésito Yésu Ngére ezé ní, máa Páwulo kí Timatiyo ezema 'yi moko 'bi Kírésito Yésu.

Máéké ledre ba máa zise kí manda esé ga bi íri ní, nda kpá kí 'yi ga bi do kacíye ní.

² Buzé Lomo kí Kírésito Yésu Ngére ezé idíní ówo ledre kise, zíye méngi bilámá ledre zise.

Páwulo i'bi mbófo éyi zí Lomo

³ Mándíşí sómú ledresé kaci kadra mbá, zíma ndíşimá kí mbófo Lomo gi rosé. ⁴ Ndaá kpá lá duşú wo née wá, mándíşí ini ini zí Lomo kí rokinyi do mimbé'demá gi rosé, ⁵ gi zía i'bisé rosé go kíngaya ndíşí sáká máa gi ro zí bilámá ledre 'bi Kírésito bi mándíşí méngi a ní ngbóro tátá roné fú 'dá'dá. Tónósé kóo sáká máa go kú geré gi simi mizéfí ógu kóo máógu zise simi Phílipoyi íri ní. ⁶ Gi zí kényi née, máówo go kídí bilámá ledre bi Lomo oto do mimbé'desé ásé go ndíşí méngi ledre e káe kenée née, utúasá idí lá gbékpíne wá. Wo Lomo ni ndíşí i'bi roko'bu zise, gi ro zise ndíşisé méngi bilámá ledre ga

gére née káe fú kenée ndéréóguné gi simi şindí kadra bi karanée Kírésito Yésu ni ndá'baógu simi a ní.

⁷ Utúasá miútúasá zíma kpá óto 'búse gi zía bi ótosé 'búma go gbála ní. Ótoómosé máa simi bi máayi ndíşí úkulúgu ledre kaci ndu'yú 'bi 'yi e kídí ledre 'bi Kírésito ni ma'dú, kpá simi bi onzóní máa simi şiginí gi ro moko 'bi Kírésito ní óyósé sogosé zíma wá. Ndíşisé kpá fú tóro ngbúo sogomá kí sáká máa do tú'dú misi'di e. ⁸ Gi zí kényi née ní, Lomo owo go bilámáne kídí máoto 'búse go kí mimbé'demá káe'do káa zí bi Kírésito Yésu oto 'búze ní.

⁹ Ba şí ledre bi mándíşí ini ini zía, idí sáká sée zise ndíşisé óto 'búse kí lafúse e gi ro zí ciyi ledre ené idíne simisé ngírí, zise ówoyeme ledre ené nda za kíngaya gi zía ní, ¹⁰ gi ro zise ówo mbigi ledre 'bi Lomo bilámáne kpá gi ro zise idísé 'yi ga bi lúyú ledre ndaá royé wá, ndéréóguné gi simi şindí kadra bi karanée Kírésito Yésu ni ndá'baógu simi a ní. ¹¹ Togú ndíşisé tí go ndíşí méngi ledre ga bi utúasáni miútúasá ní do komo Lomo kí 'yima'dí e simi roko'bu 'bi Kírésito Yésu ndéré káe fú kenée 'dá'dá yá, ni óto 'yi e zíye ndíşiyé i'bi mbófo éyi zí Lomo kíngaya.

Moko 'bi Kírésito idí ngbóro

¹² Owú 'bi Babá e, máili zise ówo a kídí miónzó máa bi simi şiginí ní, likpi misi'di go zí bilámá ledre 'bi Kírésito ngbóro tátá roné 'dá'dá. ¹³ Ndaá 'bi ené miótoéçi ledre wá, asikíri ga bi yáa kpá kí ngíti géyi mingburoko 'yi e owoní go mbá kídí onzóní máa simi şiginí ba gi zía bi mándíşí méngi moko 'bi Kírésito ní. ¹⁴ Gi zía bi onzóní máa simi şiginí ní, zí Lomo i'bi roko'bu zí tú'dú ngíti géyi 'yi ga bi 'bi Ngére Yésu ní, zíye ndíşiyé úku bilámá ledre ené zí 'yi e nda za kí roko'buyé, gi zía ngírí ndaá lolu royé wá.

¹⁵ Ngíti géyi 'yi e ndíşini 'bi eyé méngi moko 'bi Kírésito ma'dáa kí bisinyi mimbé'deyé gi zía iliní gi ro zí 'yi e ndíşiyé mbófoyé, ngíti géyi méngini 'bi eyé kí bilámá mimbé'deyé. ¹⁶ Yéé ga bi ukuní 'bi eyé ledre ma'dáa kí bilámá mimbé'deyé kí 'búne ní, gi zía owoní go kídí onzóní máa simi şiginí gi zía bi mándíşí úku yéme bilámá ledre gi ro Kírésito ní. ¹⁷ Yéé ga bi ndíşini úku ledre 'bi Kírésito kí bisinyi mimbé'deyé née, gi zía bi iliní 'bi eyé zíma idíma kí lerí do mimbé'demá simi şiginí yáa ní. ¹⁸ Yéé ga bi ukuní 'bi eyé kí bisinyi mimbé'deyé, kí yéé ga bi ukuní 'bi eyé kí bilámá mimbé'deyé ní, ledre ga gére née ata ené komo wá, máayi kí rokinyi gi zía moko 'bi Kírésito ni manderéne 'dá'dá.

Gi zí ledre ga gére née máayi kpá fú idí kí rokinyi, ¹⁹ gi zía máówo bú kídí ini bi

ndìsìsè ìní a zì Lomo gí romá ní, Lomo nì úwú a, karanée niyí 'dí'biògú máa gí simi sígìnjì simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo bí Kírèsìto Yésù kasa ní. ²⁰ Ba ledre bí mándìsìjì óto komomá gí roa ní, dokuwu mēngì máa wá. Máilì í'bí romá ndìsìjì mēngì moko 'bi Kírèsìto za kí sómù ledre amá mbá. Togù ídì trìdrì, togù mbú umbu yá, mááyí nziyimá gí roa. ²¹ Mongù sómù ledre amá cakaba òwù ndìsìjì mēngì moko 'bi Kírèsìto. Togù ufunì mbú máa gí zía bí mándìsìjì mēngì moko zia ní yá, mēngì éyì wá, kasaluguní nēe máa 'diya zì Kírèsìto ma'dáa. ²² Togù umbu 'dí'bí aka máa wá, nì kpá bilámáne zíma aka 'dódo yata ledre 'bi Kírèsìto zía ndìsìjìné sáká sée. Máówo wá wo be 'di nì miütúásáne. ²³ Ledre e niyí wo gbre mbá gí romá. Mongù a nì wo bí utúásá miütúásá zíma úyuma gí ro zíma ndá'bamá zì Kírèsìto Yésù ní. ²⁴ Nda lá gí rosé gí ro zíma 'dódo yata ledre 'bi Kírèsìto zise, utúásá miütúásá zíma aka ídima fú kí komomá. ²⁵ Gí zì kéyì nēe máówo bú bilámáne kídì, Lomo nì yómo máa gí simi 'do'dó bí mááyì simi a ba máúyu wá, gí ro zíma 'dódo ledre ené zise gí do bí zise ngúngu a za kí mimbé'desé mbá, zise ndìsìjì ídise kí rokinyi. ²⁶ Togù luguoguní máa gí simi sígìnjì go, simi bí mááyì ógu zise írì ní, ásé ídì mbá kí mongù rokinyi kí ndìsìjì í'bí mbófo éyì zì Kírèsìto Yésù gí romá.

²⁷ Abú ledre e niyí kí mēngì máa yá, mīndìsìsè idì ídì fú 'bi 'yì ga bí 'bi Kírèsìto ní, gí ro zì 'yì e ndìsìjìyé óto úndru bilámá ledre ené bí ndìsìsè 'dódo a nēe. Togù máógu go lúrúsé e togù máógu wá, mááyì kpá fú úwú a kídì mīndìsìsè nì kǐé'do tí 'yì ga bí 'bi Kírèsìto ní, gí ro zì moko ené ngbóróne. ²⁸ Togù 'yì ga bí niyí okó ro Kírèsìto ní ayínì ndìsìjì úkucáyi sée yá, ndásé ére ngìrì gí zíye wá, gí ro zì 'yì e ówo a kídì Lomo yomo sée ne, nì 'dó'do yéé gí rosé. ²⁹ Bilámá ledre bí Lomo yeme zise nì ndáa 'bí ené lá òwù gí ro ngúngu ledre Kírèsìto Yésù wá, kpá gí ro zise 'dó'dósé m'í'dó'dó gí ro ledre ené. ³⁰ Togù 'dó'dósé yá, má'dó'dó kóo kpá kenée, ndéréóguné gí karaba ní mááyì aka kpá fú 'dó'dó gí ro moko 'bi Kírèsìto.

2

Ídísé 'bó'bù rosé káa zì 'bi Yésù ní

¹ Owù 'bi Babá e, káa zì bí ásé go kǐé'do kí Kírèsìto gí zì kéyì nēe zía óto 'búse zía ndìsìjìné sáká sée simi ledre e ní, kpá káa zì bí ásé go kǐé'do kí 'Dówú Lomo, ndìsìjì go í'bí roko'bu zise zì lerì lafúse ndìsìjìné mēngì sée kíngaya ní. ² Káa zì bí goó kenée ní, máilì ídise ndìsìjì kí mimbé'desé mbá kǐé'do kí 'bù lafúse dosé. Togù

máúwú go kídì ásé go ndìsìjì mēngì ledre ga gére nēe kenée yá, mááyì ídì kǐse kí rokinyi kíngaya. ³ Ndásé óto rosé káa zì éyì bí rómosé go do 'yì e mbá ní wá. Ídísé 'bó'bù rosé m'í'bú'ò'bù. Ledre lafúse idì ídì zise owóowó rómo do ledresé. ⁴ Ndásé ndìsìjì sómù lá òwù ledresé wá, ídísé kpá ndìsìjì sómù ledre lafúse zise ndìsìsè sáká yéé.

⁵ Misómù ledre esé idì ídì mbá bilámáne kpá cé káa zì 'bi Kírèsìto Yésù ní.

⁶ Tí bí Yésù ma'dáa nì ma'dií Lomo ní, tí lá ili ené óto roné zì 'yì e owóowó káa zì Lomo wá.

⁷ Otoomo roné zía óguné do sogo kángá káa do 'yìma'dí ídine káa zì owùkúlù ní.

⁸ 'Bú'ò'bù roné m'í'bú'ò'bù zì Lomo, zía ótoomo roné zì umbu, do phéphé wo do mingbúngbu kágá káa zì 'yì lúyú ledre ní.

⁹ Gí zía bí uwú kúrú Lomo ní, zì Lomo óto ledrea owóowó rómo do 'bi 'yìma'dí e kí maláyika e komo ere mbá.

Gí zì kéyì nēe zía ídine kí úndruné kíngaya rómo do éyì e za mbá.

¹⁰ Káa zì bí ledre nì goó gí ro Yésù kenée ní, 'yìma'dí e, yéé ga bí niyí aka trìdrì kí yéé ga bí uyuní go ní, kí maláyika e komo ere kpá mbá, niyí ñnyì mbá óto úndru Yésù,

¹¹ niyí ñnyì kpá mbá ndìsìjì úku ledre kí tarayé kídì ma'dií Kírèsìto Yésù nì Ngére.

Gí zì kéyì nēe ní, zì ñrì 'Buzé Lomo ídine mikófone kíngaya.

Mimēngì ledre esé idì 'dí'biògu 'yì e zì Yésù

¹² Owù bí Babá e, máówo bú bilámáne kídì 'dí'bisé kóo sílìse go ro ledre 'bi Lomo kíngaya simi bí kóo mááyì dongarásé írì ní. Abú cakaba mándá dongarásé írì wá, ídise nda mēngì ledre 'bi Lomo kíngaya rómoné mīrómo kí óto úndrua. Nì óto 'Buzé Lomo zía ídine kí rokinyi karanée zía í'bí trìdrì bí za fí ní zise. ¹³ Káa zì bí Lomo iline ídise ndìsìjì mēngì éyì ga bí ili yéé ní, nì í'bí roko'bu zise gí royé.

¹⁴ Ndásé ndìsìjì mēngì moko 'bi Lomo kí mingúngurù ledre e dongarásé kpá kí ndìsìjì íti kangú wá, ¹⁵ ídísé ndìsìjì mēngì bilámá ledre gí zì 'yì ga bí asiní gí ro ledre 'bi Lomo ásé dongarásé írì nēe, kí lúrúndíki lúyú ledre rosé gí zía ásé zíye go bimióngó, ¹⁶ gí zía lánýasé go ro 'dódo ledre bí ndìsìjì í'bí trìdrì zì 'yì e ní. Ídísé ndìsìjì mēngì ledre e kenée, gí ro zíma ídima kí mongù rokinyi simi bí karanée Kírèsìto Yésù nì ndá'baógu ní, káa bí kǐrú

moko bi mándìṣì méngì a dongarásè ní ni ndéré lá gbékpìne ke. ¹⁷ Togú ngúngusé ledre Kírésìto go yá, kídí í'bisé nées go rosé káa do 'dáná éyí zì Lomo. Abú ufuní máa ndotó, nées mbá yata 'do'dó bi ndìṣìsè ndiki a gí ro ledre Kírésìto ní. Ni óto máa zíma ídima kí rokinyi gí zía máúyu nées gí ro moko 'bi Kírésìto ma'dáa. ¹⁸ Bi ndaa kpá sínýí rosé wá, idízé idí kése mbá kí rokinyi.

Ledre gí ro Timatiyo

¹⁹ Togú Ngére Yésu ngunḡu zíma yá, mááyí kása Timatiyo zise íri do sǐlǐ ga ba gí ro zía ndá'baoguné úku yéme ledre ga bi gí do bisé íri ní zíma gí ro zì mímbe'demá jdríne. ²⁰ Ni yáa kí ledresé kíngaya. Ngítí 'yí bi máowo yáa káa zía ní ndaa. ²¹ Lúrúsé aka, tú'dú 'yí e somúní eyé ledre lafiye 'yí ga bi 'bi Kírésìto Yésu ní wá, ndìsiní somú 'yí eyé ledreyé kíngaya. ²² Tí lá ní go miowóné Timatiyo ní go bilámá 'yí 'bi Yésu. Ndìṣì sáká máa yáa ne kí moko 'bi úku bilámá ledre 'bi Kírésìto káa zì owú bi ndìṣì sáká 'buné kí moko ní. ²³ Másómú niyí 'dècì ngbangamá do sǐlǐ ga ba. Ledre bi niyí úku a gí do bimá ní mááyí kása Timatiyo kie zise íri gí ro zise ówo a. ²⁴ Máowo go bilámáne kí roko'bu 'bi Ngére Yésu, mááyí oḡu lúru sée.

Páwulo mbofo Epáfaradíta

²⁵ Másómú ní miútúásáne zíma aka nda mbú kásalúgu lúndumá simi Lomo Epáfaradíta zise íri. Ni bilámá 'yí moko káa zì asikíri bi kóo kásasé wo gí ro zía oḡuné sáká máa ní, sáká máa go do bilámá misi'di. ²⁶ Ili ndéré lúru sée gí zía 'búse ndìṣì go méngì wo kíngaya. Zía ídine kpá kí mongú somú ledre gí do kací mongú ndiyá kóo méngì wo zise úwú ledre a kie ní. ²⁷ Ma'dúí, ndiyá nées méngì kóo wo go kíngaya Lomo saká kóo wo lá ne. Lomo saká ené nées kóo lá dḡú wo wá, saká nées kóo kpá máa gí zía lerí ní kóo méngì máa gí do kací a kíngaya. ²⁸ Utúásá miútúásá zía aka kpá ndá'bané gí zise íri gí ro zise lúru wo zise ídise kpá kí rokinyi káa zì máa ní. ²⁹ Ídísé 'dí'bi wo simi sḡmú zise óto úndru a gí zía ndìṣì méngì moko 'bi Ngére Yésu, zise ndìṣìsè kpá óto úndru ngítí géyí 'yí ga bi káa zía nées ní. ³⁰ Ma'dúí, Epáfaradíta í'bí kóo roné go zì umbu gí ro moko 'bi Kírésìto káa zì bi kóo oḡu gí ro ndìṣì sáká máa ní gí zía ndásé yáa wá.

3

Owo Kírésìto ni bilámá ledre

¹ Owú 'bi Babá e, máútúásá 'dó'dó kí úku ándá ledre ga ba zise wá, máíli zise ídise kí rokinyi gí zía ásé go 'yí ga bi 'bi

Ngére Yésu ní. Ledre bi mááyí úku a ba ní sáká sée.

² Komosé idí idí rosé gí zì 'yí ga bi ndìṣìmí lóndo 'yí e kí úku ledre kídí 'búo togú 'yí utú ngburu kí ní fú utúásá káa do 'yí 'bi Kírésìto ní. ³ Azé 'yí ezé go ze mbigí 'yí ga bi 'bi Kírésìto ní, togú utúzé go ngburu togú utúzé wá. 'Dówú Lomo í'bí roko'bu ne zise ndìṣìsè óto úndru Ngére Yésu kie. Mbofozé ezé rozé gí zì éyí ga bi ndìṣìsè méngì yée ní wá. ⁴ Idí kóo míméngì ledre kací ondú 'bi Yúda e í'bí tridri zì 'yí e bo yá, káa bi ledrea ní kóo idí zíma owóowó rómo 'bi ngítí géyí 'yí e mbá. ⁵ Mááyí ba mbigí Èbere 'yí 'bi Isiréle gí simi kífú Benzemúna. Simi bi kóo arání máa ní, zíma méngimá sǐlǐ inyi doa ota do ónzó máa ngburu káa zì bi kóo Músa eké káa do lorú ní. Ledre lorú nées ní kóo zíma owóowó gí zía bi mááyí Farúsáyo ní. ⁶ Gí zì kéyí nées, zíma kóo í'bí romá ndìṣì 'dó'do 'yí ga bi 'bi Ngére Yésu ní kíngaya, gí ro do ówo a kídí má'dí'bi sǐlǐma go ro lorú nées kíngaya. Gí zì kéyí nées lafúma e utúásání kóo lúru ndiki lúyú ledre romá wá.

⁷ Gí zía bi máowo nda ma'dúí ledre 'bi Kírésìto Yésu go ní, ledre ga bi kóo 'bi ondú ní, moko ndaa 'bi ené lolú simiyé zíma wá. ⁸ Bi ba ní, ledre ga bi kóo mándìṣì somú yée kí méngì yée ní mbá, ma'dúí moko ndaa 'bi ené kóo simiyé wá, máúcuoyó yée gí do sǐlǐma go mbá gí ro zíma 'dí'bi Ngére Yésu kí sǐlǐma sokó (10). Odú ma'dúí ledre ní dḡú ówo Kírésìto bi ní Ngére amá ní. ⁹ Nées éyí bi oto máa zíma utúásáma kací komo Lomo gí zía káa do mbigí 'yí ené ní. Ndaa 'bi ené gí zía bi má'dí'bi ledre lorú kíngaya ní wá, 'yí ené gí zía bi mángúnḡu ledre Kírésìto ní. ¹⁰ Máíli ówoyeme wo bilámáne. Lomo í'bí kóo roko'bu zía úrúne gí simi umbu. Idí kpá í'bí roko'bu máa nées zíma gí ro tóromá ngbúo simi 'do'dó gí zì umbu oḡundiki máa kpá káa zì 'bi Yésu ma'dáa ní, ¹¹ gí ro togú máúyu go yá, zíma kpá úrúma káa zì bi kóo Yésu ma'dáa urú ní.

Í'bí ro'yí kíngaya zì Yésu

¹² Ndaa 'bi ené bi ya míméngì ledre ga gére nées go mbá ní wá. Mándìṣì méngì moko kí roko'bumá mbá gí ro zía ídine káa zì bi Kírésìto Yésu íli zíma méngì a ní. ¹³ Owú 'bi Babá e, ma'dúí míméngì oḡu aka amá moko ma'dáa gí do oduné wá, éyí bi máowo ní, máótoómo ledre ga bi kóo mándìṣì méngì yée ní go mbá 'dá'ba, máóto nda komomá go lá dḡú ro ledre bi do'donomá ní. ¹⁴ Máí'bí romá méngì moko 'bi Kírésìto Yésu kí roko'bumá mbá gí ro tákpásǐlǐ bi komo ere gí zì Lomo kí Kírésìto ní zíma ndiki a.

¹⁵ Zée ga bi kése komozé enzi go simi moko 'bi Kírésito ní, sómú ledre káa zí ga gére née idí idí simi dozé. Togú misómú ledre 'bi ngíti 'yi ni kpi yá, Lomo ni 'dódo ma'dú zía. ¹⁶ Zíze lánýáze ro ledre 'bi Kírésito kíngaya rómoné mírómo.

¹⁷ Owú 'bi Babá e, ili idísé ñnyí mbá í'bí rosé méngí moko ma'dáa káa zí bi mándísi méngí a ní. Zíse kpá ndísisé méngí lódú kací yée ga bi kóo 'dodozé ledre ma'dáa zíye 'dá'dá ní. ¹⁸ Máúku kóo ledre ba go zíse 'dá'dá. Mángúngú romá zíse kí iní komomá, idísé 'bá'ba rosé gí zí 'yi lóndo 'yi e. Otoní royé go káa do okó ro Kírésito bi uyu do mǎngbǎngbu kágá ní. ¹⁹ 'Yi ga gére née Lomo ni karanée 'dó'do yée bisinyíne. Ledre ga bi royé ili ní, ni yí ené zíye go lomo eyé. Ledre ga bi 'bi dokuwu ní, bi ndísi éme ené royé gí zía miéme. Mongú sómú ledre eyé ni yí ené gí ro éyi ga bi 'bi do sogo kángá ba. ²⁰ Azé 'bi ezé yí ezé 'yi ga bi 'bi kómo ere ní. Ndísisé yí ezé ba sóngó mǎndá'baógu 'Yi yómo zée, bi ni Kírésito Yésu Ngére ezé ní. ²¹ Ni ndá'baógu kí mongú roko 'buné bi ni idí do éyi e mbá ní, zía oyóló'bó kuru 'buzé káa zí ne ní, uyuzé lolú wá.

4

Idísé kpá fú 'd'bi sílise ngbuó ro ledre 'bi Lomo

¹ Owú 'bi Babá e simi Lomo, ledresé ndísi ówo romá gí zía máoto 'búse go kíngaya. Ngére Yésu idí í'bí roko'bu zíse gí ro zise tórosé ngbuó simi moko ené. Máówo go kídí karanée Yésu ni mbófo máa gí rosé. Mááyí kí rokinyi gí zise.

² Kará ga gére née, Ewudiya kí Sitíke idíní nda mu ndísi kí mimbé'deyé kǎ'do gí zía niyí go 'yi ga bi 'bi Ngére Yésu ní. ³ Yi lúndumá simi Lomo, idí sáká kará ga gére née, i'biní kóo royé go ndísi sáká máa simi moko 'bi Kírésito. Idí sáká yée idíní ndísi bilámáye kí mimbé'deyé kǎ'do. Kará ga gére née ndro kí Kelémeniti kpá kí ngíti éyi 'yi e, niyí ye 'yi ga bi ndísiní sáká máa kíngaya simi moko 'bi úku bilámá ledre 'bi Ngére Yésu zí 'yi e ní. Ga gére née go 'yi ga bi ñryé ni go miékéne simi búku 'bi tridri ní.

⁴ Gí zía bi ásé go 'yi ga bi 'bi Ngére Yésu ní, kací kadra mbá idísé idí kí rokinyi. Mááyí kpá úku ánda a, idísé idí kí rokinyi. ⁵ Kací kadra mbá idísé idí kí bikídrí mimbé'de zí 'yi e za mbá. Gí zía síndí kadra ni go gbóo gí ro zí Ngére Yésu ndá'baóguné. ⁶ Mimbé'desé nda ndísi idí kpukpukpu gí ro éyi ga bi 'bi sága ba wá. Éyi ga bi ilisé yée ní, idísé úku ledreyé zí Lomo, ni í'bí yée zíse. Zíse í'bí mbófo éyi zía gí ro éyi ga bi méngí yée go zise ní.

⁷ Togú méngísé kéyi go kenée yá, Lomo ni 'dí'bióyó mimbé'de bi kpukpukpu gí ro éyi ní gí simísé 'dá'ba, zía í'bí mongú simikutu zise gí zía ásé go 'yi ga bi 'bi Kírésito Yésu ní.

⁸ Owú 'bi Babá e simi Lomo, ngíti yata ledre ni ba máfli kpá úku a zise. Idísé óto mimbé'desé duji gí ro ledre 'bi Lomo, gí ro ledre bi ni óto 'yi e zíye óto úndrusé gí zía ní, gí ro ledre bi utúasá miútúasá ní, gí ro bilámá miméngí ledre, gí ro ledre bi 'yi e iliní ní, gí ro ledre bi utúasá kací komo 'yi e mbá miútúasá ní, gí ro ledre bi ni bilámáne ní, nda kí ledre bi niyí mbófo sée gí zía mimbófo ní. ⁹ Ówosé ledre ga bi kóo má' dodo yée zise ní go, úwúsé kpá yée ga bi kóo máúku yée zise ní go, nda kí yée ga bi lúrúsé máa cú kí komosé kí méngí yée ní, idísé ndísi méngí yée kpá kenée. Lomo 'yi í'bí bikídrí zí 'yi e ni sáká sée.

Páwulo mbofo 'yi 'bi Phílipo yí e

¹⁰ Mbófo éyi zí Ngére Yésu gí ro ngíti sáká éyi bi méngí ándásé zíma ní. Tónósé kóo íci rosé gí ro sáká ánda máa go 'desí, tí lá misi'di ndáa kóo zise wá ne. ¹¹ Máúku amá ledre née gí zía bi mááyí do lerí ní wá, máówo yí amá kací idí kí rokinyi kí owú éyi bú. ¹² Togú tú'dú éyi niyí bo zíma, togú mbú cúku'dée yá, máówo yí amá kací idí kí rokinyi kǎe bú. ¹³ Ngére Yésu ndísi í'bí roko'bu zíma ne simi ledre e za mbá.

¹⁴ Abú kenée ndotó, mǎmbófo sée go gí zía í'bisé rosé sáká máa simi síndí kadra 'bi lerí. ¹⁵ Sée 'yi ga bi 'bi Phílipo yí, simi bi kóo ngúngusé aka ledre 'bi Kírésito mikándané ní, sákásé kóo máa duji se simi bi kóo mányí gí simi kángá esé Mekedoniya ní. ¹⁶ Ndaa kpá lá duji wo née wá, kpá simi bi kóo mááyí simi gara bi Tasalonika ní, sáká ándásé kóo máa go misáká ánda simi bi mááyí do lerí ní. ¹⁷ Máúku amá née gí zía bi máfli kágá sée gí ro sáká éyi ní wá, yí ené Lomo idí méngí bilámá ledre zise gí zí sáká éyi bi ndísisé méngí a zíma ní. ¹⁸ Éyi ga bi kásasé sáká máa kǎe do síl lúnduzé simi Lomo Epáfaradita ní, mándíki yée go mbá, utúasání go miútúasá. Lomo ni kí mongú rokinyi gí royé gí zía niyí káa zí bilámá 'dáná éyi ní. ¹⁹ 'Buzé Lomo bi ni mǎngí éyi e mbá, ni í'bí éyi ga bi za mbá ilisé yée ní zise gí zía ásé go 'yi ga bi 'bi Owú 'bi ené Kírésito Yésu ní. ²⁰ Idízé ndísi kófo ñryé 'Buzé Lomo kací kadra za mbá. Idí kenée.

Mandá gí zí Páwulo e kí lafúne

²¹ Mandá zise ñri za mbá. 'Yi ga bi 'bi Kírésito Yésu azé kéye yáa ní, i'biní mandá zise ñri kpá za mbá. ²² 'Yi ga bi 'bi Kírésito simi Róma yáa ní mbá, kíngaya yée ga bi ndísiní méngí moko 'be 'bi Káyisara

ngére 'bì Róma ní, i'bíní mandá zíse íri kíngaya. ²³ Kírésìto Yésu Ngére ezé idí méngì bilámá ledre zíse gí do bì zíse ndìsìsé bilámáse. Idí kenée.

Wáraga bi Páwulo eké zí 'yì ga bi simi Kolósayi ní Ledre gi ro búkù bi Kolósayi ní

Kolósayi ní gara mi'di gólù simi kángá bi karaba ndjisi ndólo a Táki ní. 'Yimikása Páwulo nderoogu aka ené iri wá, ní kí mongú sómù ledre gi zia uwú go kídí 'yì ranga e niyí dongará 'yì 'bi Kírésito ga bi iri ní. Ukoní ledre zí 'yì ga bi 'bi Kírésito iri ní kídí idíni lódú kací ondú 'bi Yúda e bi káa zí útú ngburu, óto úndru maláyika e ní gi ro zí Lomo idíne kí rokinyi. Née ní zí Páwulo úku ándá ledre zíye simi ledre bi eké ba kídí umbu bi Kírésito uyu ní omoní ba gi zia, ní cakaba komo ere 'dága Ngére do maláyika e kí lomo e kpá za kí éyì ga bi do sogo kángá ní mbá. Zia kpá úku ledre zíye kídí gi do kací Kírésito ngíti éyì bi niyí óto úndrua ní ndaa. Idíni óto òdú úndru Kírésito. Miméngi ledre eyé idí idí miméngi ledre 'bi 'yì ga bi Lomo gelé yée go káa do 'yì ené e ní.

¹ Maa Páwulo bi Lomo gelé maa káa do 'yimikása zí Kírésito Yésu ní, azé kí lúnduzé simi Lomo Timatiyo.

² Ekézé ledre ba zise ga bi ngungusé ledre 'bi Kírésito go, zise idíse go mbigi 'yì ené e simi Kolósayi ní.

'Buzé Lomo idí lúru bi kacise gi do bi zise ndjise bilámase.

Páwulo i'bi mbófo éyì zí Lomo

³ Kací kadra e mbá ndjiszé, i'bi mbófo éyì zí Lomo bi 'Bù Ngére ezé Kírésito Yésu ní gi rosé simi bi azé go ndjisi ini ini zia ní. ⁴ Gi zia uwuzé go kídí ngungusé ledre Kírésito Yésu go kángaya, zise ndjiszé go óto 'bù lafúse e ga bi 'yì ené e ní dosé kángaya. ⁵ Ndjiszé méngi ledre née kenée, gi zia ndjiszé go óto komosé gi ro rokinyi bi Lomo ndjisi bándáoto a zise komo ere ní. Ówo yemesé ledre a simi bi kóo úwúsé bilámá ledre ené ní. ⁶ Bilámá ledre née ní go fú lá aŋga do sogo kángá. Tù'dù 'yì e niyí go ndjisi óyóló' bó sómù ledre eyé gi zia, cé káa zí bi kóo menjí roné zise simi bi kóo úwúsé ma'dii ledre zise ówoyéme a kídí Lomo yomo sée gi zí bilámá mimbé'dea bi rosé ní. ⁷ Úwúútúsé kóo bilámá sanda née gi tara Epáfura, ngúru ezezé. Ní bilámá 'yì moko 'bi Kírésito, ndjisi sáká sée ne ngará ndazé iri wá ní. ⁸ Uku ledresé ne zise kídí ndjiszé go óto 'bù lafúse simi roko'bu 'bi 'Dówù Lomo.

⁹ Simi bi uwuzé ledre née kenée ní, zise ndjiszé ini ini zí Lomo gi rosé kací kadra mbá. Idí 'dódo éyì bi ili idíse méngi a ní zise gi ro zise idíse kí komokenjí 'bi 'Dówù Lomo. ¹⁰ Ndjiszé ini ini zí Ngére ezé Kírésito gi ro zí miméngi ledre esé óto wo zia ówo a kídí ndjiszé go óto úndruné zia idíne kí rokinyi kí ledre esé e mbá. Zia ndjisiné i'bi mikánda ówo ledre 'bi Lomo zise kací kadra mbá, zise ndjiszé méngi òdú bilámá ledre e. ¹¹ Ndjiszé kpá ini ini, idí i'bi roko'bu zise kángaya gi ro togú mindjiszé ndaa bilámáne wá yá, zise ndjiszé útúsímisé gi ro zise idíse kpá fú kí rokinyi. ¹² Idíse mbófo 'Buzé Lomo gi zia oto sée go zise idíse mbigi 'yì ené e gi ro ndjiszé simi bilámá bi bi bandá oto go gi ro 'yì ené ga bi niyí go simi bimióngó ené ní. ¹³ Lomo yomo zée go gi zí Satána kí idíne ngére dozé. Zia nda óto Owù 'bi ené bi 'búa ní doa kángaya ní, káa do Ngére ezé. ¹⁴ Ngére Yésu ma'daa ugú gozé ne gi simi umbu 'bi lúyú ledre, zí Lomo ótoómo ledre zise gi zia.

Kírésito romo do eyi e mbá

¹⁵ Miméngi ledre 'bi Kírésito ndjisi 'dódo miméngi ledre 'bi Lomo bi luruzé wo kí komozé wá ní. Romo do éyì ga bi Lomo otoogu yée ní za mbá, zia kpá idíne kí roko'buné doyé. ¹⁶ Simi bi Lomo otoogu do sogo kángá ba kí ere kí éyì ga bi siminé ní mbá, yée ga bi luruzé bú kí yée ga bi luruzé wá ní, otooguní kóo yée kí Owù 'bi ené Kírésito Yésu. Zíye kpá ótoógu mingburoko ngére e kí tú'dù ngíti géyì mingburoko 'yì e, kí roko'bu ga bi zíye ní mbá, zia óto Kírésito káa do Ngére doyé. ¹⁷ 'Dá'dá gi zí éyì ga gére née mbá, Kírésito ní yì ené goó bo. Ndjisi bándá éyì ga gére née ne zíye ndjisi idíye. ¹⁸ Ní káa zí do ní zí 'yì ga bi ngunguní ledre ené go ní. Ní ne mizéfí 'yì bi urúutu roné gi simi umbu ní. Gi zí kéyì née zia idíne kí ledrené owóowó rómo do 'yima'di e kí éyì e mbá. ¹⁹ Lomo ní kí rokinyi gi zia Owù 'bi ené née ní cé káa zí ne ní simi ledre e za mbá. ²⁰ Yeme ledre ba gi ro zí Kírésito i'bi roné úyuné do mingbunbu kágá gi ro zine idíne kí rokinyi, zine 'di'bilúgu éyì ga bi komo ere kí yée ga bi do sogo kángá ní mbá simi sümü.

²¹ Bisinyi miméngi ledre esé kí misómù ledre esé oto kóo sée go zise idíse ezeokó Lomo. ²² Cakaba ní Lomo 'di'bilugu sée go simi sümü gi zí umbu bi Owù 'bi ené Kírésito uyu wo gi rosé ní. Mengi ledre née kenée gi ro simi bi karané kadra ngbanga ásé ogu tóro kó'dúne ní, ásé go drá lúyú ledre bi do 'decí ngbanga rosé gi zia ní ndaa lolu wá. ²³ Gi zí kéyì née, idíse lánýa ngbúro lo ledre 'bi Kírésito bi

ngúngusé ní. Ndásé óyóló'bóló sómú ledre esé kpá kpá kí óto komosé bí ótosé gí ro bilámá sanda bí kóo oguní kíe zise ní wá. Bilámá sanda nées ukuní go zí títí'dú 'yì e do sogo kángá za mbá. Maa Páwulo Lomo gelé maa gí ro ndíşş ńku ledre bilámá sanda maa nées zí 'yì e.

Kírésito ni gí ro 'yì e mbá

²⁴ Maa'yi kí rokinyi simi bí maa'yi ndíşş 'dó'dó gí rosé ní. Rokinyi maa nées ni gí zia 'do'dó bí mándíşş 'dó'dó a ba, máméngí í'dí ba ledre bí kóo Kírésito yemeoto ya máídí 'dó'dó gí rosé 'yì ené e ní. ²⁵ Lomo í'bí moko nées zíma gí ro ndíşşímá gámama kí ńku bilámá sanda nées mbá zise 'yì ga bí ndásé Yúda e wá ní. Mándíşş méngí nées moko bí Lomo ili zíma méngí a zí 'yì ené e ní. ²⁶ Bilámá sanda nées ni kóo miótoecíné gí zí 'yì e kí títí'dú simíbi e. Karaba ní Lomo 'dodo oguní nda go gburara zí 'yì ené ga bí ngúnguní ledrené go ní. ²⁷ Lomo ili zí 'yì ené e mbá ówoyémé mongú ledre bí nées méngí zise ga bí ngará ndásé Yúda e wá ní bilámáne. Ledre maa nées, ni Kírésito ndíşş go ndíşş simísé kací kadra mbá zise kpá go ówo a bilámáne kídí, karanée Lomo í'bí ńndru zise.

²⁸ Kací kadra mbá komokenzi bí Lomo í'bí zise ní, ndíşşízé 'dódo ledre gí ro Kírésito kíe zí 'yì e mbá, gí ro zí 'yì maa yée bí ngúnguní ledre 'bí Kírésito go ní, zíye ídíye kí roko'bu royé ndíşş ngbóro'ye nda 'dá'dá za kángaya. ²⁹ Nées sí ledre bí mándíşş méngí moko nées kí roko'bu ga bí mbá Lomo í'bí zíma ní.

2

¹ Ídíse ówo a kídí máí'bí romá go mbá ndíşş méngí moko gí rosé kí ngíti géyí 'yì ga bí ngúnguní ledre 'bí Kírésito niyí simi Lawudíkíya nda kpá kí ngíti géyí ga bí ngará owoní aka maa wá ní. ² Mándíşş méngí ledre nées kenée gí ro zise ídíse kí roko'bu rosé, zise ndíşşísé óto 'bú lafúse kí rokinyi, zise ídíse éyí kíé'do simi ledre e mbá gí ro zise ówoyémé Kírésito bí kóo Lomo otoeci ledre a ní do bilámá misí'díné. ³ Owo ledre kí komokenzi niyí za mbá do sílì Kírésito. ⁴ Mándíşş ńku a kenée nées kaa bí ásé ótoómo rosé zí 'yì e síní simi dosé kí bikinyi ódro bí utúasá sáka sée wá ní ke. ⁵ Abú ndazé kése do bí kíé'do wá, másómúlígí ledresé wá. Maa'yi kí mongú rokinyi romá kací kadra mbá kí úwú ledre bilámá ndíşş esé kpá kí ngúngu ledre esé bí ní kí roko'bu'né kángaya óyósé sogosé zí Kírésito wá ní.

Kírésito 'dodo mikánda miméngí ledre go zise

⁶ Kaa zí bí ngúngusé ledre Kírésito Yésu go kaa do Ngére esé ní, ídíse nda mu lánýá

ro moko 'bí Kírésito, ⁷ zise éşí cíyise ngírí kí ndíşş ó'bó yéme ndíşş esé simi Kírésito gí ro zí ngúngu ledre esé ídíne ngbúo kaa zí bí kóo 'dodoní wo zise ní. Mimbé'desé ídí 'dúcu kí rokinyi simi bí ásé ndíşş í'bilúgu mbófo éyí zia ní.

⁸ Ídíse mu hánda rosé bilámáne kángaya kaa bí bicayi 'yì 'dódo ledre ga bí sága ona ba niyí síní simi dosé kí 'dó'do ledre bí ndíşş ógu gí zí komokenzi 'bí 'yíma'dí e ní. 'Dódo ledre éyí ndíşş ógu gí zí roko'bu 'bí do sogo kángá ba, ndaa gí zí Kírésito wá.

⁹ Kírésito ogu do sogo kángá ona 'dódo miméngí ledre 'bí Lomo zí 'yì e. ńndru kí roko'bu 'bí Lomo ní mbá roa. ¹⁰ Gí zí kényí nées ní, ngíti éyí bí lerí a ní idí rosé ní ndaa, gí zia 'dú'du esé ní go nyé kaa zí 'bí Kírésito ní. Ní ne Ngére do ngére e kí roko'bu bí do sogo kángá ona ní mbá.

¹¹ Gí zia bí ásé go kíé'do kí Kírésito ní, nées kóo go miútúse ngburu. Ndaa 'bí ené útú ngburu bí 'yíma'dí méngí ne ní wá. Ní útú ngburu bí Kírésito ongooyó lúyú ledre ezé úcuoyó a 'dá'ba, zise idíze karaba kí ro dozé, gí zí roko'bu 'bí lúyú ledre bí simi rozé ní. ¹² Kadra bí kóo babatíşşíní sée ní, ásé kóo go miótosé gu kí Kírésito, zí Lomo úru sée gí simi umbu, gí zia ngúngusé ledre roko'bu 'bí Lomo bí uru Kírésito kíe gí simi umbu ní go.

¹³ Gí zia kóo 'desí ní, ásé kóo miúyusé simi Lomo gí zí lúyú ledre esé e kpá gí zia bí ngúngusé kóo ledre 'bí Lomo zise ídíse kaa do mbígí 'yì ené wá ní. Zia 'dí'biógú sée go gí ro zise ídíse trídríşş ndro kí Kírésito. Cakaba ní Lomo otoomo ledre go zise gí simi lúyú ledre ezé e za mbá. ¹⁴ Méngí ledre nées kenée gí zia luluyoyó bisinyi miméngí ledre ezé ga kóna eké otóní wo do sogozé ní go mbá 'dá'ba. Zia 'dí'bi a mbá ndéré kíe phéphé a do mingbúngu kágá. ¹⁵ Simi bí phephéní Yésu ní aka cikí do mingbúngu kágá ní, zia 'dí'biógú roko'bu gí zí ezeokóne kpá kí bicayi lomo ga bí ndíşşíní óto ńndru Satána ma'daa ní mbá. Zí Lomo 'dódo a zí 'yì e ówo a mbá kídí ma'dú, Kírésito romo komo Satána go.

¹⁶ Bí kenée ní, ndásé óto komosé ro ledre 'bí 'yì e bí yaá Lomo ní í'bí 'do'dó zise gí ro toso éyí ga bí ndíşşísé ánu yée kí éwé yée bí lorú 'bí Yúda e ili zise ánu yée kí éwé yée wá ní wá. Kpá kenée, ndásé óto komosé ro ledre 'bí 'yì ga bí ya ídíse ndíşş lódú ondu 'bí mingburoko sílì ga bí kí ledreyé owóowó, Sílì 'bí 'Dówuro nda kí mikánda éfé wá. ¹⁷ Ledre ga gère nées mbá niyí yì éyí lálì ledre bí gú karanée ní ógu ní. Mbígí ledre ní yì ené duşş Kírésito Yésu.

¹⁸ Ndásé óto komosé ro ledre 'bí 'yì ga bí yaá, Lomo utúasá í'bí ńndru zise wá, gí

zía 'bó'bú'sé esé rosé do komo Lomo kpá kí ótosé úndru maláyika káa zí yéé wá ní wá. 'Yí ga gére née ndjísíní ìlì kí ledre ga bí yaá Lomo ukui'bíne zíye simi 'duru ní, ledre máa née ogu ené gí zí Lomo wá, yí ené sómú ledre eyé 'bí 'yíma'dí e. ¹⁹ Bí kenée ní, 'dodoní eyé mbígí 'dódo ledre 'bí Kírésjito bí ní manda 'dá'dá ezé ní wá, gí zía 'dódo ledre eyé ní yí ené kí sómú ledre 'bí 'yíma'dí e. Kírésjito bí ní manda 'bí 'yí ga bí ngunguní ledre ené ní ndjísí í'bí roko'bu ne zí 'yí ené e gí ro zíye kótrú royé ndjísí tátá kí ledre ené 'dá'dá kí roko'bu 'bí Lomo.

²⁰ Káa zí bí kóo kuřú rosé bí 'bí lúyú ledre uyu go ndro kí Kírésjito bí uyu ní, roko'bu 'bí sága ba ndaa lolu dosé wá. Éyí bí ndjísé méngí rosé káa zí ásé aka fú lá sǐ sǐlǐ lorú ga 'bí sága ba káa zí, ²¹ "Ndásé óto sǐlǐse ro ngíti géyí éyí e wá, Ndásé ánu ngíti géyí éyí e wá." ²² Lorú ga gére née za mbá oguní gí simi sómú ledre 'bí 'yíma'dí gí ro éyí ga bí niyí úkú eyé miúkú ní. ²³ Ngíti géyí 'yí e somúní ya lorú ga gére née niyí bilámáyé gí ro zí 'yí e ndjísyé lódú a, gí zía oto yéé go ndjísí méngí mǎngburoko ledre ga bí ní 'dódo a kídí yéé ndjísíní née go ma'díí óto úndru Lomo ní. Lorú ga gére née otoní 'yí e go zíye ndjísí 'bó'bu royé kpá kí ásiyé gí ro éyí ga bí royé ndjísí ìlì yéé ní. Tí lá roko'bu 'bí lorú ga gére née utúásá ené sáká 'yí e gí zí roko'bu 'bí éyí ga bí royé ndjísí ìlì yéé ní wá.

3

¹ Lomo uru kótrú kóo sée go ndro kí Kírésjito, idísé nda mu óto komosé duřú ro cóngó ledre ga bí komo ere kí'dí bí Kírésjito ma'dáa ní mǎndjísíné do sǐlǐ 'buné 'bí anú káa do Ngére ní. ² Káa zí bí goó kenée ní, idísé nda mu óto komosé duřú ro ledre ga bí komo ere, ndaa éyí ga bí do sogo kǎngá ona ní wá. ³ Cakaba ní, trǐdrǐsé ní go do sǐlǐ Kírésjito bí niyí mǎndjísyé kí Lomo komo ere ní. ⁴ Kírésjito Yésu ní née 'yí bí í'bí trǐdrǐ zize ní. Simi bí karanée ní ndá'baógu ní, azé ídì kéye mbá 'yí ga bí niyí go miútúásáye do komo Lomo ngará lúyú ledre ndaa royé wá ní.

⁵ Káa zí bí goó kenée ní, 'bú bisinyí ledre ga bí 'bí do sogo kǎngá ba, ledre 'bí só'do ro'yí kí 'yí bí ófúsé rosé kéné wá ní, mongú mǎmbé'de bí ní óto mǎmbé'de 'yí duřú ro éyí ga bí 'yí ìlì yéé ní kí ledre ga bí emení ngú ní mbá, idísé úfuoyó 'búye gí dosé za mbá 'dá'ba. Míméngí ledre ga gére née ní káa zí 'yí ndjísí óto úndru lomo ga bí yemení yéé kí sǐlǐ 'yí ní. ⁶ Née míméngí ledre ga bí mǎmbé'de Lomo ndjísí éşǐ gí zía ro 'yí e miésí ní. ⁷ Simi bí kóo ngungusé aka ledre Yésu wá

ní, ndjísí kóo méngí mbá ledre ga gére ní. ⁸ Ga ba kpá ngíti géyí ledre ga bí ìlì zise ótoómo yéé 'dá'ba ní. Mímé'dekesí, óto bisinyí mímé'de ro lafú'yí e, bisinyí ódro ga bí ndjísí 'dí'biógu dokuwu ní kí á'ba ledre, idísé ótoómo ledre ga gére née za mbá 'dá'ba, ⁹ gba řanga, káa zí bí ásé go mikánda 'yí e ní, idísé ótoómo řanga kpá 'dá'ba. ¹⁰ Lomo oyólo'bó sómú ledre esé go, ásé go mikánda 'yí ené e, míméngí ledre esé ní go cé káa zí 'bí ené ní, gí zía ásé go ówoyéme wo kǎngaya. ¹¹ Azé duřú kúfú 'yíma'dí e kíé'do. Éyí nda íri kídí ba 'bí ené Yúda, wo ba 'bí Gírǐgí, togú wo bí utú go ngburu togú utú wá, togú áyí 'yí bí kí tú'dú éyí e zíyí togú éyí ndaní zíyí wá, togú áyí owúkúľú togú ndá owúkúľú wá. Simi ledre ga gére née mbá, Kírésjito ní duřú ne kí ledrené owóowó. Ndjísí ndjísí simizé mikékerǐa mbá.

¹² Káa zí bí Lomo oto 'bú sée go zía géle sée káa do mbígí 'yí ené e ní, idísé ídì 'yí lúru lerǐ lafúse, 'yí méngí bilámá ledre zí 'yí e, 'yí sáká 'yí e kací kadra e mbá. Zise idise 'yí lúru bí simi ledre e kere kí ásé fú ìtí. Zise idise ndoo kpá 'yí 'bó'bu ro simi ledre e. ¹³ Idísé ídì 'yí ótoómo ledre zí 'yí e, káa zí bí kóo Ngére Yésu otoómo ledre zise ní. ¹⁴ Simi ledre ga gére née mbá, idísé óto 'bú lafúse gí zía née éyí bí ndjísí ódókótrú 'yí e zíye idíye kíé'do ní.

¹⁵ Gí zía bí Lomo gelé sée go káa do mbígí 'yí ené e ní, Kírésjito í'bí roko'bu go zise gí ro zí mǎndjísí idíne kíé'do kí lafúse. Bí kenée ní, zise ndjísí kǐ mímé'de sǐlǐ do simi ledre e mbá kpá kí ndjísí í'bí mbófo éyí zí Lomo. ¹⁶ Kací kadra mbá cíyí ledre 'bí Kírésjito idí idí simísé ngǐrǐ gí ro zise útúásásé ndjísí 'dódo ledre ené kpá kí í'bí lorú kǐe zí lafúse. Zise ndjísí úku ke'bí mbófo Lomo kéye kací kadra mbá. ¹⁷ Éyí ga bí ásé méngí yéé ní mbá, togú miódrose togú míméngí ledre esé e, idísé méngí a za mbá kí ñrǐ Ngére Yésu. Káa zí bí ndjísí í'bí mbófo éyí zí 'Buzé Lomo gí zía ní.

Lorú zí 'yí ga bí 'bí Kírésjito ní

¹⁸ Sée ga bí me'be ya'dá e ní, idísé úwú kúru ya'dá 'bí esé e gí do bí zise útúásásé káa do mbígí 'yí ga bí 'bí Ngére Yésu ní.

¹⁹ Sée ya'dá 'bí kará e, idísé óto 'bú me'besé e kǎngaya, ndásé ndjísí éşǐ lerǐ royé wá.

²⁰ Sée owú e idísé ídì 'yí úwú kúru 'yí ndíki sée gí ro zí Ngére Yésu idíne kí rokinyi kise.

²¹ Sée 'búmiowú e kí mbámiowú e, ndásé ndjísí lorú owú 'bí esé e kí bisinyí mímé'de sǐlǐ wá káa bí sómú ledre eyé ní sinyí ke.

²² Sée owúkúľú e, idísé ndjísí méngí moko zí mǎngburoko 'yí esé e kí

mimbé'desé kǐé'do káa zǐ éyǐ bǐ méngǐsé moko néé zǐ Ngére Yésu ní. Ndásé méngǐ a kenée 'búo togú komo mingburoko 'yǐ esé e nǐ rosé gǐ ro zǐye ídiye kǐ rokinyi ní wá. ²³ Simi moko esé e mbá, ídísé ndǐǐ méngǐ a kǐ mimbé'desé kǐé'do gǐ zǐa ndǐǐsé méngǐ moko néé zǐ Ngére Yésu, ndaá 'bǐ ené zǐ 'yǐma'dí wá. ²⁴ Ndǐǐsé méngǐ moko néé zǐ Kírésǐto Yésu Ngére. Ma'dú, nǐ í'bǐ tákpásǐlǐ zǐse kacǐ bilámá moko bǐ méngǐsé wo néé. ²⁵ Tǐ lá ídísé ówo a kǐdí, togú 'yǐ luyú ledre go yá, Lomo nǐ 'dǛcǐ ngbanga roa útúásáne kpǐnǐ kǐ bisinyí ledre bǐ méngǐ wo ní.

4

¹ Sée mingburoko 'yǐ ga bǐ owúkulú e ndǐǐnǐ méngǐ moko zǐse ní, ídísé í'bǐ zǐse tǐ éyǐ bǐ nǐ útúásá sáká yée ní, gǐ zǐa 'bǐ esé mongú 'yǐ nǐ kpá bo dosé komo ere.

Ídísé ndǐǐ ini ini zǐ Lomo kǐngaya

² Ídísé ndǐǐ ini ini zǐ Lomo kǐ mimbé'desé mbá, zǐse ndǐǐsé kǐ 'bá'bá rosé gǐ zǐ bisinyí ledre, zǐse ndǐǐsé í'bǐ mbófo éyǐ zǐ Lomo. ³ Ídísé kpá ini ini zǐ Lomo gǐ rozé, ídí líkpǐ misi'di zǐze gǐ do bǐ zǐze úku bilámá ledre 'bǐ Kírésǐto zǐ 'yǐ ga bǐ ngára owonǐ aka wá ní. Néé sǐ ledre bǐ onzónǐ máa gǐ zǐa simi sǐgǐnǐ ní. ⁴ Ídísé ini ini, Lomo ídí í'bǐ roko'bú zǐma úku bilámá ledre 'bǐ Kírésǐto kǐe zǐ 'yǐe do bilámá misi'diné. ⁵ Kacǐ kadra mbá ídísé ídí 'yǐ komokenzǐ e dongará 'yǐ ga bǐ owonǐ aka ledre 'bǐ Kírésǐto wá ní. Ídísé ndǐǐ úku 'dódo ledre 'bǐ Kírésǐto zǐye kacǐ kadra mbá. ⁶ Simi bǐ ásé ndǐǐ 'dódo ledre zǐye ní, ídísé ódro do bilámá misi'diné gǐ do bǐ zǐse ídísé nzǐyísé gǐ ro úkulúgu ledre kacǐ ndu'yú ga bǐ togú niyí ndú'yú sée kǐe ní.

Odu ledre zǐse

⁷ Mákása Takíka gǐ yáa go zǐse íri. Ledre ga bǐ gǐ do bimá ní, ásé úwú yéme yée gǐ taraa. Nǐ bilámá ezemá bǐ ndǐǐzǐ méngǐ moko 'bǐ Ngére Yésu kéne ní. 'Búa nǐ domá kǐngaya. ⁸ Mákása wo gǐ ro zǐa úku mbǐgǐ ledre bǐ gǐ do bizé yáa ní zǐse gǐ ro zǐ mimbé'desé ídrǐne. ⁹ Takíka ma'dáa niyí gǐ yáa go do misi'di kǐ Onésǐmo bǐ kpá ngúru bilámá 'yǐ 'bǐ moko 'bǐ Kírésǐto nǐ kpá kǐ 'búne domá kǐngaya ní. Niyí úku mbǐgǐ ledre ga bǐ gǐ do bizé yáa ní zǐse íri.

¹⁰ Ezemá bǐ azé kéne simi sǐgǐnǐ yáa, Arisitáka kǐ Mǎriko bǐ kóo máúku ledre a zǐse yaá nǐ owú 'bǐ sumu Baranába ní í'bǐnǐ mandá zǐse íri. Togú Mǎriko ma'dáa ogu go zǐse íri yá, ídísé 'dí'bǐ wo simi sumu bilámáne. ¹¹ Yásuwa bǐ ndǐǐnǐ kpá ndólo wo Yúsǐto ní í'bǐ kpá mandá zǐse íri. Ya'dá ga bǐ ota néé, Arisitáka, Mǎriko nda kǐ Yúsǐto, ga gére néé Yúda ga bǐ yáa í'bǐnǐ

mimbé'deyé go zǐ Ngére Yésu ní. Ndǐǐnǐ sáká máa yáa ye kǐ moko 'bǐ Ngére Yésu bǐ mándǐǐ méngǐ a ní.

¹² Epáfura bǐ nǐ kpá ngúru 'yǐ 'bǐ Kolósayi, lúndusé simi Lomo, í'bǐ kpá mandá zǐse íri. Nǐ kpá ngúru bilámá 'yǐ moko 'bǐ Kírésǐto Yésu. Kacǐ kadra mbá ndǐǐ ini ini zǐ Lomo gǐ rosé, Lomo ídí í'bǐ roko'bú zǐse gǐ ro zǐse tórosé ngbúo simi moko ené 'bǐ Lomo bǐ ásé simi a ní. ¹³ Máúku zǐse ma'dú, Epáfura í'bǐ roné go ndǐǐ méngǐ moko gǐ rosé Kolósayi ní kǐngaya. Zǐa kpá í'bǐ roné gǐ ro lafúse ga bǐ simi Lawudíkíya ní kpá kǐ yée ga bǐ simi Yerapolísí ní. ¹⁴ Ezelámáe Lúka, bǐ dokotóro ní kǐ Démasi í'bǐnǐ kpá mandá zǐse kǐngaya.

¹⁵ Mandá zǐ 'yǐ 'bǐ Kírésǐto ga bǐ simi Lawudíkíya ní, okpó mbá zǐ Nifa kǐ 'yǐ ga bǐ 'bǐ Kírésǐto ndǐǐnǐ yóko royé ndǐǐ ini ini zǐ Lomo zǐa 'be íri ní.

¹⁶ Togú ólosé ledre ba go yá, ídísé kpá kása a zǐ lafúse ga bǐ simi Lawudíkíya ní. Wo bǐ kóo mákása zǐye íri ní, ídínǐ kása zǐse gǐ ro zǐse kpá ólo a.

¹⁷ Ídísé úku ledre zǐ Arakípo ídí méngǐ moko bǐ Ngére í'bǐ do sǐlǐa ní bilámáne ndéréoguné kǐe gǐ do oduné.

¹⁸ Máa Páwulo, máéké ledre ba máa kǐ sǐlǐma zǐse. Mandá zǐse íri kǐngaya. Ndásé sómúlǐgǐ ledremá simi sǐgǐnǐ yáa wá. Lomo ídí méngǐ bilámá ledre zǐse. Ídí kenée.

**Mizefí wáraga bi Páwulo
eké zí 'yì ga bi simi
Tasaloníka
ní
Ledre gi ro mizefí búku
bi Tasaloníka ní**

Simi Moko 'bi 'yimikása e kápita ené 17, 'yimikása Páwulo tonó kóo kanísa simi Tasaloníka, bi ni ne mongú gara 'bi Makedoniya simi kángá bi Girísi ní. Páwulo ñnyí kóo ndá'ba giri 'diya gi zía ngíti géyí Yúda e iliní kóo gi ro utú doa méngí wo bisinyíne. Nda gi 'dá'ba zí Timatíyo bi ndísi sáká Páwulo ní óguné úku ledre zía kídí 'yì ga bi 'bi Kírésíto simi Tasaloníka ní niyí 'yì eyé kpá fú mítóroyé ngbúó simi ledre 'bi Lomo bi ngunguní ní abú ngíti géyí 'yì e ndísiní ká méngí yéé bisinyíne ndotó. Née ní zí Páwulo éké ledre ba zíye gi ro í'bi roko'bu zíye kpá kí úkulúgu ledre kací ndu'yú eyé zía.

Simi ledre bi Páwulo eké ní, í'bí mbófo éyí zí Lomo kpá zí 'yì ga bi 'bi Kírésíto simi Tasaloníka ní gi ro ledre 'bi Lomo bi ngunguní, kpá kí ledre 'bi óto 'bú lafúye bi ndísiní óto a ní. Zía kpá úku ledre gi ro ndísi bi kóo née ndísi dongaráye íri tí ndísi 'bi 'yì bi ngungu ledre Kírésíto go ní. Zía kpá úku ledre zíye gi ro ledre ga bi niyí méngí royé zí 'yì ga bi 'bi Kírésíto gi do kací umbu kpá wo bi ni méngí roné zíye simi bi Kírésíto ní ndá'baógu do sogo kángá ní. Odú a zía í'bí lorú zíye káa zí bi niyí ndísi ndísi tí káa zí 'yì ga bi 'bi Kírésíto ní gi simi sındí kadra bi ni útúásá ní.

*Mizefí wáraga bi Páwulo eké
zí 'yì ga bi 'bi Kírésíto simi Tasaloníka ní*

¹ Sée 'yì ga bi 'bi Tasaloníka bi ngungusé ledre 'bi 'Buzé Lomo kí Kírésíto Yésu Ngére 'yì yómo 'yì e go ní, mandá zise.

Azé, máa Páwulo, Siliváno nda kí Timatíyo.

Lomo idí lúru bi kacise gi do bi zise ndísisé bilámase.

*Mbófo éyí zí Lomo gi ro 'yì ené ga bi
simi Tasaloníka ní*

² Kí'dí bi azé go ñni ñni zí 'Buzé Lomo ní, ndísisé sómúndíki ledresé, zise ndísisé mbófo wo gi zía bi ówosé wo bú bilámáne, zise ngungu ledre ené, zise ndísisé méngí moko zía ní. ³ Kací kadra mbá ndísisé mbófo bilámá moko bi méngísé gi zía bi ngungusé ledre 'bi Kírésíto go zise ndísi tórosé ngbúó kpá kí mióto komosé gi ro mindá'baógu Kírésíto Yésu Ngére ezé ní zí 'buzé Lomo.

⁴ Owú 'bi Babá e, ndísisé kpá mbófo ándá Lomo gi zía bi owozé bú kídí oto 'búse go, zía géléógu sée káa do 'yì ené e ní. ⁵ Owozé ledre née gi zía, 'Dówú Lomo ndísi sáká zée ne, zise ndísisé ódro ódro bi kí roko'buné simi bi azé ndísi úku bilámá ledre 'bi Lomo zise ní. Zí 'Dówú Lomo kpá sáká sée kíngaya, zise ówo a kídí ledre bi ukuzé zise ní, ni ma'dúú ledre. Ówosé mindísisé bi kóo dongarase íri gi ro sáká sée ní bú. ⁶ Nda simi bi 'yì e tonóní 'do'do sée kíngaya gi zía bi ndísisé úwú ledre ga bi ndísisé úku yéé zise ní, zise útusimisé kíngaya do tórosé ngbúó, cé káa zí bi kóo lúrúsé zée, útuzé simizé kíngaya, zise tórosé kpá ngbúó káa zí Ngére ezé Yésu ní. Abú 'dó'dósé kíngaya yá, 'Dówú Lomo ndísi kpá fú sáká sée, zise ndísi ídise kí rokinyí. ⁷ Nda simi bi 'yì 'bi Makedoniya e kí 'yì 'bi Ákaya ga bi ngunguní ledre 'bi Ngére Yésu go, lurúní 'dú'du esé kí miméngí ledre esé e niyí nda 'yì eyé go kpí bilámáye ní, zíye ñnyíyé mbá ndísi méngí lódú kací bilámá ledre ga bi ndísisé méngí yéé ní. ⁸ Bi ndísisé úku ledre gi ro Ngére Yésu ndaá lá duú zíye wá, gi zía bi phanda ledre máa née aŋga go kací bi e za mbá ní. Ndaá lolú miútuásáne zise úku ledre gi ro ledre 'bi Lomo bi ngungusé ní wá. ⁹ 'Yì máa ga gére née mbá, itúní phanda ledre go kídí méngí yemesé ledre go gi rozé. Kpá kí ledre bi ótoómosé ledre 'bi bicayi lomo ga bi 'bi sága ba, zise go óyóló'bó mimbé'desé ndísi mbófo lá duú Lomo bi ni Ma'dúú kpá Trídri ní kí méngí moko zía. ¹⁰ Zise ndísisé kí óto komosé gi ro mindá'baógu Yésu Owú 'bi Lomo gi komo ere, wo bi kóo 'Buzé Lomo uru wo gi simi umbu ní, ni yómo zée gi tara mongú nduwú bi ni gú ógu ní.

2

*Mindísi Páwulo bi kóo simi Tasaloníka
ní*

¹ Owú 'bi Babá e, ngíti géyí 'yì e ukuní kídí, oguzé kóo zise íri lá gbékpíe. Éyí ndaá kenée wá. ² Ówosé bú kídí, 'yì ga bi ngára ngunguní ledre 'bi Lomo wá ní, 'do'doní kóo zée simi Phílípoyí kí úku zée. Nda née ní, simi kadra bi kóo oguzé zise íri ní, ndísiní kóo kpá kála ledre 'bi Lomo bi ndísisé úku a zise ní. Abú kenée ndotó, Lomo í'bí kóo roko'bu ené go zise gi ro úku bilámá ledre ené kíe zise. ³ Ukuzé ezé kóo ledre née zise gi ro zise í'bí késí zise wá, ndaá kpá gi ro zí 'yì e mbófo zée wá. Ingbizé ezé kóo rozé zise kí lóndo sée gi ro zí bi émené rosé wá. ⁴ Londoze ezé kóo kpá komosé gi zía bi azé 'yì mimbé'de e ní wá. Ukuzé kóo zise mbígí bilámá ledre 'bi Lomo káa zí 'yì ga bi Lomo ma'dáa

uzu yée go, zíye útúásáye kací komoa, zía ngúnngu a zíye gi ro zíye úku ledre ené ní. ⁵ Ilizé óto Lomo, wo bi owo ledre gi simizé bú ní, zía ídine kí rokinyi, ndaá gi ro zí 'yi e ídiye kí rokinyi ye wá, ndaá kpá sée kí ngíti géyi 'yi e wá.

⁶ Ndšizé ezé kóo íri gi ro zise kí ngíti géyi 'yi e mbófo zée wá.

Káa zí 'yimikása ga bi 'bi Kírésito ní, ásé kóo 'dó'dó mi'dó'dó kí lúru bi kacize, ⁷ tí lá ndšizé kóo lúru bi kacise káa zí mbámíowú ndšijí lúru bi kací owú 'bi ené e ní. ⁸ Ukuzé kóo bilámá ledre 'bi Lomo zise, gi zía otozé 'búse go kángaya, zise kpá mēngi ledre bi ni miútúásáne gi rosé ní. ⁹ Simi bi kóo azé ndšijí úku bilámá ledre 'bi Lomo zise ní, ndšizé ezé kóo gbékpíe lá lúru bi zise gi ro éyi miánu wá, ndšizé kóo mēngi moko ezé cù ze kí šilize kací kadra za mbá, káa bi kúrú 'bi lúru bi kacize ni kóo mēngi sée ke.

¹⁰ Ledre bi máuku ba ní, řanga ndaá simi a wá ówosé bú, Lomo owo kpá bú. Mílúyú ledre ndaá simi ndšijí ezé bi kóo kése íri ní wá. ¹¹ Mengizé kóo ledresé kí úku ledre zise, kí lóru sée káa zí 'bumíowú mēngi ledre owú 'bi ené e ní, ¹² gi ro zí mímēngi ledre esé í'bi rokinyi zí Lomo, gi zía ndolo sée gi ro zise ówo nées káa do Ngére esé kpá kí mbófo nées.

¹³ Ndšizé í'bi mbófo éyi zí Lomo kací kadra za mbá, gi zía kadra bi kóo úwúsé ledre bi ukuzé zise ní, úwúsé káa zí kúrú Lomo ní. Sómúsé kóo go kídí, nées ndaá ledre bi gi zí 'yima'dí ní wá, ówosé kóo go téké kídí, nées ledre bi gi zí Lomo ní. Ni óto sée, zise ídise kí roko'bu rosé gi zía ílisé ledre ma'dáa go. ¹⁴ Útusé simisé go bilámáne simi bi kóo 'yi esé e ndšijini 'dó'do sée ní, cé káa zí 'yi 'bi Kírésito Yésu ga kóna simi kángá 'bi Yúdáya utuni simiyé simi bi kóo 'yi eyé e 'do'doní yée ní. ¹⁵ 'Yi 'bi Yúda ga gère ní, ngíti géyi ufuni kóo Ngére Yésu ye. 'Dá'dá gi zía nées ní, ndšijini kóo go úfu nébi e 'desi. Ogóoyóni kóo zée kpá ye gi simi gara esé. Kací kadra za mbá, ndšijini fú lá mēngi éyi bi mimbé'de Lomo ndšijí esí gi zía miésí ní. Owozé go kídí otoní royé go ndšijí 'dó'do 'yi e za mbá, ¹⁶ gi zía bi iliní úçúómo zée kí úku ledre 'bi Lomo zí kúfú ngíti géyi 'yi e gi ro zíye ómoyé ní. 'Yi 'bi Yúda ga gère ní, lúyú ledre eyé rorómó go. Lomo ni karanée í'bi ndúwu royé kángaya.

Páwulo oto 'bú 'yi ga bi 'bi Lomo simi Tasalonjka ní

¹⁷ Owú 'bi Babá e, yemezé ezé kóo rozé miyéme gi ro ndéréómo sée wá, gaganí kóo zée migága. Abú kenée ndotó, azé fú lá ndšijí sómú ledresé. Ndšizé sómú ledre kángaya gi ro óguzé lúru sée. ¹⁸ Mengizé

kéyi za kí roko'buzzé mbá. Mongú a, máa Páwulo, máyeme romá kí'dí tǔ'dú gi ro ógumá zise íri, utúasá mbá wá. Satána sinyi misi'di ledre ga gère nées mbá misinyi. ¹⁹ Ilizé ógu ndšijí lúru zée kenée, gi zía ásé se 'yi ga bi niyi óto zée, zise ídize kí rokinyi, kadra bi Ngére ezé Yésu ni ndá'baogú simi a ní. ²⁰ Azé ídí kí mongú rokinyi gi zise kadra máa nées.

3

¹ Gi zía bi 'búse ofu dozé go ní, zise ndšizé sómú ledresé kángaya. Zía útúásáne kací komozé kídí abú ndšizé simi Átani kí ngúcuzé yá mēngi éyi wá. ² Zize kása lúnduzé Timatiyo, eze 'yi mokozé bi Lomo ndolo wo, zise ndšizé úku bilámá ledre gi ro Kírésito Yésu 'Yi yómo 'yi e ndro kéye ní. Ukuzé kóo ledre zía kídí, ídí sáká sée simi sómú ledre kpá kí lóru sée kángaya gi ro zí ciyi ledre 'bi Lomo ídine simisé kángaya. ³ Káa bi ngúru 'yi gi dongarase ni ótoómo ledre 'bi Lomo gi zí úzu éyi bi ásé simi a nées. Ówosé bú kídí, zée 'yi ga bi 'bi Ngére Yésu ní, gi zía bi ndšizé fú lódú kací a ní, ezekóga niyi ndšijí úzu zée. ⁴ Simi bi kóo azé íri ní, enzizé kóo komosé go kí ledre 'dá'dá kídí, ídisé tóro ngbúó, niyi karanée 'dó'do zée. Ówosé go bilámáne, mēngi zise go tí káa zí bi kóo ukuzé zise ní. ⁵ Nées si ledre bi kasazé Timatiyo zise íri gi roa ní, gi zía ilizé úwúyéme ledresé, togú ngúnngu ledre esé zí Lomo ní fú bo ya. Ndšizé sómú'ló'bo ledre gi rosé kídí ambí owo ne Satána londo yi ené sée ba go, uçúomo sée go kí ngúnngu ledre 'bi Lomo, zí moko bi kóo mēngizé dongarase íri ní ndéréne lá gbékpíe.

Ledre bi Timatiyo líkpí gi rosé ní oto zée kí mongú rokinyi

⁶ Mbófo éyi gi ro mindá'baogú Timatiyo gi zise giri. Ledre bi uku zise gi rosé ní, sili ilí rozé gi zía miili kídí, nées lurúndiki ené bisinyi ledre gi zise íri wá. Ledre 'bi Yésu bi ngúngusé kí óto 'búse bi dengbise kpá gi zí ngíti géyi 'yi e ní, ni yi ené do biné kídí, ndšizé kpá fú sómú ledrezé káa zí mbigi ezelámásé ní. Ílisé gi ro ówo zée kpá káa zí bi ilizé gi ro ówo sée ní. ⁷ Owú 'bi Babá e, abú azé ndíki tǔ'dú říkí úzu ledre e gi zí ngíti géyi 'yi e ndotó, simi bi uwuzé ledre ga gère ní, oto mimbé'dezé go ídríne. ⁸ Abú azé simi tǔ'dú úzu éyi e kpá kí 'do'dó ndotó yá, azé kí mongú rokinyi kángaya, gi zía bi ngúnngu ledre esé oto sée go fú ndšijí lódú kací Ngére Yésu ma'dáa ndéré kie 'dá'dá ní. ⁹ Éyi bi mēngisé nées ní, oto zée go zize ídize kí mongú rokinyi, owozé wá azé í'bi mbófo éyi zí Lomo ba lára a káa be 'di kací bilámá ledre

bi méngjísé zíze née? ¹⁰ Kací kadra za mbá, ndjísizé kí ini ini zí Lomo kíngaya gí rosé, gí do bi zíze óguzé zíze íri sáká sée kí énzí komosé, gí ro zíze ndjísísé lódtú kací Yésu kí roko'busé nda za kíngaya rómo do wo bi ndjísísé méngjí a née ní.

¹¹ Ndjísizé ini ini kídí, 'Buzé Lomo kí Ngére ezé Yésu idíni líkpí mísí'dí zíze gí ro óguzé zíze íri. ¹² Ngére ezé idí sáká sée, zíze óto 'búse dengbise kí 'bú ngíti géyí 'yí e kíngaya kpá káa zí bi otozé 'búse ní. ¹³ Idí sáká sée zíze óto 'bú lafúse e kenée gí ro zí miméngjí ledre esé e ídiye bilámáye káa bi ásé idí kí lúyú ledre rosé do komo Lomo bi 'Buzé ní kadra bi Ngére ezé Yésu ní ndá'baógu kí maláyika ené e simi a ní ke.

4

Bilámá ndjísí bi zí Lomo ídine kí rokinyi gí roa ní

¹ Owú 'bi Babá e, káa zí bi kóo enzizé komosé kí 'dódo ledre gí ro bilámá ndjísí kí bilámá miméngjí ledre bi ní óto Lomo zía ídine kí rokinyi gí zise ní, owozé go, ásé go tí ndjísí méngjí a kenée. Azé kpá fú úku ándá a, ídísé ndjísí méngjí bilámá ledre ga gére née fú kenée zía rómoné mirómo. Ukuzé ledre née zise kenée do bi kací Ngére Yésu. ² Ówosé mbá bú, i'bí lorú ledre ga gére née zíze ne, bi zíze kóo ndjísizé 'dódo ledre ené kíe zise íri ní.

³ Lomo illi ídísé ólúógú gí simi lúyú ledre 'dá'ba, gí ro zise útúásásé kací komoné káa do mbígí 'yí ené e. Sée ga bi ófúsé rosé go ní, ndásé méngjí 'berí wá. Sée ga bi ngárá ófúsé aka rosé wá ní, ídísé ófú'dóro rosé kí, ásé nda fú ówo rosé káa do kára kí o'do. ⁴ Ídísé óto dokuwu ófú ro'yí, zía ídine bilámáne do komo Lomo kpá kí 'yíma'dí e. ⁵ 'Yí ga bi ngárá iliní ledre 'bi Lomo wá, zíye 'dí'bi lá dujú ledre 'bi só'do royé ní, sée, ndásé méngjí ledre eyé née wá. ⁶ Simi ledre káa zí ga gére ní, 'yí ndaa méngjísíní ledre zí ezené lá gí zí 'bú ledre gí doné wá. Gí zía Ngére Yésu ní gú i'bí ndúwu ro'yí e gí zí lúyú ledre káa zí ga gére ní. Ukuzé kóo ledre ga gére née zise go 'dá'dá, kpá kí úcuómo sée gí ro lúyú ledre káa zí ga gére ní, ⁷ Lomo ndolo ené kóo zée gí ro zíze ídize 'yí lúyú ledre e wá, illi zíze ídize mbígí 'yí ené e do komoné. ⁸ Togú 'yí asi go kí úwú ledre ba ní, asi ené née kí úwú ledre 'bi 'yíma'dí wá, asi yí ené née kí úwú ledre 'bi Lomo bi kasa zía simi roko'bu 'bi 'Dówúne ní.

⁹ Togú gí ro bilámá ndjísí kí óto 'búse dengbise kpá kí ngíti géyí 'yí e yá, útúásázé éké ledre gí roa zise wá, gí zía Lomo 'dodo ledre gí roa go zise. ¹⁰ Méngjísé go tí kenée, ótosé 'bú 'yí ga bi 'bi Kírésító

simi Mekedoníya íri ní go mbá. Illi, ídísé fú ndjísí méngjí a kenée zía rómoné mirómo.

¹¹ Idí idí simi dosé kídí, miméngjí ledre esé ní bilámáne. Ndásé éšj tarasé simi ledre 'bi 'yí e wá. Ídísé méngjí moko kíngaya káa zí bi kóo 'dodozé zise ní.

¹² Ídísé méngjí a kenée gí do bi zí 'yí ga bi ngárá iliní ledre 'bi Lomo wá ní óto dokuwusé, kpá káa bi ásé ndjísí óto komosé dujú go ro sáká éyí gí zí 'yí e ke.

Ledre gí ro mindá'baógu Ngére Yésu

¹³ Owú 'bi Babá e, ilizé zise ówo ledre gí ro 'yí ga bi kóo 'bi Lomo, uyuní go 'dá'dá ní, káa bi ásé ndjísí ini yée káa zí 'yí ga bi somúní 'bi eyé kídí, Lomo uru 'yí e gí simi umbu wá ní ke. ¹⁴ Owozé go kídí, 'yí ga bi kóo 'bi Yésu uyuní 'dá'dá ní, Lomo ní uru yée gí simi umbu mbá, cé káa zí bi kóo uru Yésu ma'dáa ní. ¹⁵ Ndásé sómú a bi yáa kadra bi Ngére ezé Yésu ní ndá'baógu simi a ní, 'yí ené ga kóo uyuní 'dá'dá ní, niyí idí 'bi eyé fí simi gu, nda lá zée ga bi azé trjdrj ní, azé ínyí dujú ze ndéré ndíki kíe wá. Éyí ndaa kenée wá. Uku'dodozé ba ledre bi uku ne ní. Ledre ma'dáa ní idí káa. ¹⁶ Ngére Yésu ní ndá'baógu gí komo ere, zía ótrú lorú kí mongú kúrúne 'dága, zí ngére maláyika e úku ledre zí ngíti maláyika gí do bi zía ímí díbilj 'bi Lomo gí ro zí 'yí ga bi kóo 'bi Kírésító uyuní ní úruye mbá. ¹⁷ Gí ro zí lafúne e 'dó'dúyóko zée 'yí ga bi 'bi Yésu azé aka trjdrj ní ndro kí lafúze ga bi Yésu ní uru yée ní, zíze ínyizé kéye mbá ndéré ndíki kí Ngére Yésu ma'dáa simi sili 'dága. Zíze nda ídize kéye kpá kí Ngére Yésu do bi kje'do za fi. ¹⁸ Idizé ndjísí úku ledre káa zí wo ba zí lafúze e gí ro 'dí'bióyó mongú sómú ledre kíe gí dozé 'dá'ba, káa bi azé ndjísí idí kí mongú lerí gí ro 'yí ezé ga bi uyuní go ní ke.

5

¹ Owú 'bi Babá e, ndazé kí ngíti ledre kpí tarazé úku zise gí ro kadra mindá'baógu Ngére Yésu wá, ² gí zía ówoyemesé go bilámáne kídí, mindá'baógu a ni liyí 'yí e mbá mílyí. ³ Kadra mindá'baógu Ngére Yésu, 'yí ga bi ngunúní ledre ené wá ní owoní eyé e wá. Niyí ndjísí úku ledre eyé kídí, éyí ndaa, yée niyí yí eyé bilámáye. Bisiníyí ledre ní ógu zíye 'diya káa ní, útúásání ómo gí zía wá, cé káa zí mbámíowú bi simia tonó ówo gí ro árá ní, útúasá úcuómo a wá.

⁴ Bi gí rosé ní, sée ga bi ngungusé ledre Yésu go ní, liyí ené sée mílyí wá. ⁵ Zée kése, gí zía ngunguzé ledre Yésu go, azé yí ezé go 'yí ga bi 'bi bimíngó ní. Ndazé ezé 'yí ga bi 'bi mítlurú ní wá, bi kenée ní, ndazé idí káa zí 'yí ga bi ngunúní

ledre Yésu wá ní wá. ⁶ Gí zía, owoní eyé ledre gí ro ledre 'bì Lomo wá, niyí yí eyé cé káa zí 'yì ga bì niyí m'í'dú'duyé, ngiti géyí m'ikóyóye, owo'di'biní eyé ledre ga bì niyí ndìsì méngì royé ní wá. ⁷ Abú kenée ndotó, azé yí ezé káa zí 'yì ga bì niyí dilá kí kadra simi bimióngó ní, owozé ledre ga bì gí ro ledre 'bì Yésu ní bú. Idízé óto komozé ro ledre ené kpá kí 'bá'bá rozé gí zì Satána. ⁸ Ledre 'bì Ngére Yésu bì ngunguzé kí óto 'bú 'yì e kpá kí óto komozé kací 'Yì yómo zée ma'dáa ní, idí tátá fú 'dá'dá. Togú mengizé go fú kenée yá, azé útúásá 'bá'bá rozé gí zì Satána, zize idíze nzíyizé gí ro m'indá'baógu Yésu. ⁹ Lomo ili go kídí zée 'yì ga bì 'bì Kírésìto Yésu ní, azé idí kí trìdrì bì za fí ní, gí zía Ngére Yésu 'yì yómo 'yì e uyu kóo go gí rozé. Nduwú bì za fí ní, ogú rozé wá. ¹⁰ Togú azé fú trìdrì, zize ndìsìzé fú kí óto komozé kací Yésu ma'dáa, gí kadra bì ni ndá'baógu simi a ní yá, azé idí kéné do bì kéréj a. Togú uyuutuzé rozé mbú ze 'dá'dá, bisinyí ledre ndaá, azé kpá fú idí kéné do bì kéréj a. ¹¹ Bì kenée ní, idísé ndìsì énzì komosé dengbìse kí lafúse e kí sáká rosé tí káa zí wo bì ndìsìsè méngì a nées, gí ro zì Lomo idíne kí rokinyi kíse.

Odu lorú gí zì Páwulo gí ro bilámá ndìsì

¹² Owú 'bì Babá e, dodózé rozé rosé, idísé óto úndru 'yì ga bì Ngére ezé Yésu oto yée go zise káa do manda 'dá'dá e, bì ndìsìní lórú sée kí méngì moko kíngaya dongarase ní. ¹³ Ídísé óto 'búye, zise ndìsìsè kéye bilámáne gí zì moko bì ndìsìní méngì a dongarase íri ní. Ndásé ndìsì kí ófú dongarase kéye wá. ¹⁴ Ídísé lórú 'yì ngìdrì e idíní méngì moko, zise kpá lórú 'yì máa yée ga bì kí ngìrì royé, roko'buyé ayí go ndá'ba 'dá'ba kí lódú kací Yésu ní. Zise sáká yée ga bì ngará utúasání sáká royé wá ní, zise óto mimbé'desé bilámáne kí 'yì e za mbá. ¹⁵ Ndásé méngìlúgu bisinyí ledre zì 'yì ga bì méngìní bisinyí ledre go zise ní wá. Ídísé ndìsì méngì yéme ledre zise dengbìse kpá gí zì 'yì e za mbá.

¹⁶ Ídísé idí kí rokinyi kací kadra za mbá. ¹⁷ Zise ndìsìsè kí ini ini zì Lomo kpá kací kadra za mbá. ¹⁸ Abú ledre e méngìní sée ndotó, idísé í'bì mbófo éyí zì Lomo, gí zía, nées ledre bì Lomo ma'dáa ili, zée 'yì ga bì 'bì Kírésìto Yésu zize ndìsìzè méngì a ní.

¹⁹ Ndásé úkucáyi ledre gí ro kúrú Lomo bì ndìsìní úkutátá a zise ní wá, ²⁰ káa bì ásé úfu moko 'bì 'Dówú Lomo ke. ²¹ Ídísé ndìsì lúrú ledre e mbá m'ílúrú bilámáne kpó kpó kpó. Wo bì ni gí zì 'Dówú Lomo ní, ásé ówo a, zise 'dí'bì òfú wo, ²² zise ótoómo bisinyí a 'dá'ba.

²³ Lomo 'Yì í'bì bikìdrì zì 'yì e, idí óyóló'bó sée ne káa do mbígí 'yì ené e. Zía lúrú bì kacíse bilámáne, kí mimbé'desé, kí m'isómú ledre esé kpá kí m'íméngì ledre esé e za mbá, káa bì ásé idí kí m'ílúyú ledre rosé simi kadra bì Kírésìto Yésu Ngére 'Yì yómo 'yì e ni ndá'baógu simi a ní ke. ²⁴ Káa zì bì Lomo ndoloogu sée go káa do 'yì ené e ní, ni tí méngì ledre máa ga gére nées zise ma'díi.

Odu mandá gí zì Páwulo e

²⁵ Owú 'bì Babá e, idísé ini ini zì Lomo kpá gí rozé. ²⁶ I'bízé mandá zise 'yì ga bì 'bì Lomo ní za mbá kíngaya. ²⁷ Máuku ba wo zise do komo Ngére Yésu kídí, idíní ólo ledre ba zì 'yì ga bì 'bì Lomo bì niyí íri ní za mbá.

²⁸ Kírésìto Yésu Ngére ezé idí kíse.

**Gbre wáraga bi Páwulo
eké zí 'yì ga bi simi
Tasalonjika
ní
Ledre gí ro gbre búkù bi
Tasalonjika ní**

Páwulo eké gbre Tasalonjika ba gí do kací bi eké mizefí Tasalonjika go ní gí do kací éfé e ca zí 'yì ga bi 'bi Kírésíto simi Tasalonjika ní. Uku zíye simi ledre bi eké ba kídí idíní tóro kpá fú ngbúó simi ledre 'bi Lomo bi ngunguní ní abú ngítí géyí 'yì e niyí kí ndíşí méngí yée bisinyíne ndotó. Ngítí géyí 'yì e ndíşíní kóo úku ledre zí 'yì ga bi Kírésíto nées kídí Kírésíto ogu yì ené go, ngítí géyí ya ní ógu ca cakaba, ndaní lolu ndíşí méngí 'dó'dó royé kí moko wá. Páwulo ya 'yì ga bi 'bi Kírésíto nées ndaní úwú ledre 'bi 'yì ɾanga ga gére nées wá. Zía ótoyéme a zíye kídí 'yì ga bi 'bi Kírésíto ní ndaní idí 'yì ngídrí e wá, gí zía 'dá'dá zí Kírésíto ndá'baogúné, şındí kadra ní idí zí mĩngburoko bisinyí ledre e ndíşí méngí tátá royé 'dá'dá do sogo, nées ní zí manda 'yì méngí bisinyí ledre útúne 'dá'dá zí títí'dú 'yì ga bi oyóní sogoyé go zí Lomo ní íçí okó ro Lomo.

*Gbre wáraga bi Páwulo eké
zí 'yì ga bi 'bi Kírésíto simi Tasalonjika ní*

¹ Sée 'yì ga bi 'bi Tasalonjika bi ilisé ledre 'bi 'Buzé Lomo kí Kírésíto Yésu Ngére 'Yì yómo 'yì e ní, i'bizé mandá zise.

Azé, máa Páwulo kí Siliváno kpá kí Timatiyo e.

² 'Buzé Lomo kí Kírésíto Yésu Ngére 'Yì yómo 'yì e, idíní lúru bi kacise gí do bi zise ndíşísé bilámase.

*Páwulo i'bi mbófo éyí zí Lomo gí ro 'yì
ga bi 'bi Ngére Yésu ní*

³ Owú 'bi Babá e, utúasá miútúasá zise í'bi mbófo éyí zí Lomo gí rosé za mbá, gí zía bi ásé kpá fú ndíşí lódu kací Ngére Yésu kíngaya ndéré kie 'dá'dá kpá kí óyo 'búse bi dengbise kíngaya ní. ⁴ Gí zí kéréjé nées ní, zise ndíşízé kpá fú mbófo ledresé zí ngítí géyí 'yì ga bi 'bi Lomo ní, gí zía, ásé kpá fú mitórosé ngbúó simi mĩngburoko úzu éyí e, kí mĩngburoko 'do'dó ga bi gí zí 'yì e ní.

⁵ Ndíşíní méngí lárásé nées gí zía bi ásé 'yì ga bi 'bi Lomo ní, abú kenée ndotó, cífí ledre 'bi Lomo ní yì ené kpá fú simísé kíngaya. Simi ledre máa ga gére nées mbá, owozé go kídí Lomo ní karanée 'dəcí ngbanga esé bilámáne kídí, útúasásé go zíye ndíşiyé kése 'be 'bi ené.

⁶ Ídísé ówo a kídí, 'yì ga bi ndíşíní 'dó'dó sée nées, Lomo ní karanée kpá 'dó'dó yée bisinyíne kíngaya. ⁷ Gí do kací 'do'dó esé nées, Lomo ní nda í'bi mongú 'dó'wúro zise kése. Kadra bi 'yì e za mbá niyí lúru Ngére Yésu kí ndá'baogu gí komo ere girí kí maláyika ené ga bi cóngó royé ofu go ní, kí mongú pho'du. ⁸ Ní í'bi ndúwu ro 'yì ga bi ngunguní ledre Lomo wá ní. Gí zía, asíní go kí úwú bilámá ledre 'bi Ngére Yésu. ⁹ Bisinyí 'yì ga gére nées, Ngére Yésu utúasá ené lolu méngí bilámá ledre bi kí roko'buné ní zíye wá. Ní ógóoyó yée gí do komoné 'dá'ba, do í'bi ndúwu royé, nduwu bi ngára odu a ndaá ní. ¹⁰ Ledre máa nées, ní méngí roné simi bi Yésu ma'dáa ní ndá'baogu gí ro zí 'yì ené e mbófo wo kíngaya ní. Ásé kpá idí dongaraye gí zía bi ngungúsé ledre 'bi Lomo bi ukuzé kóo zise ní go.

¹¹ Káa zí bi owozé bú kenée ní, ndíşízé íni íni zí Lomo gí rosé kací kadra mbá kídí, idí óto sée, zise útúasásé káa do mbígí 'yì ené e, káa zí bi geléogu sée go nées ní. Idí í'bi roko'bu zise gí ro zise méngíónzó bilámá ledre kie zía, gí zía ngungúsé ledre ené go. ¹² Simi kadra bi ní méngí ledre máa ga gére ní, 'yì e niyí mbófo irí Kírésíto Yésu Ngére gí zí miméngí ledre esé. Nda nées ní, Kírésíto Yésu ní úku ledre kídí, méngí yémesé ledre go bilámáne. Ledre nées ní idí kenée, gí zía 'Buzé Lomo kí Kírésíto Yésu Ngére 'yì yómo 'yì e iliní gí ro sáká sée.

2

Ídí idí nzíyíyí gí ro mindá'baogu Yésu

¹ Owú 'bi Babá e, somúzé ní miútúasáne zise úku ándá ledre gí ro mindá'baogu Kírésíto Yésu Ngére 'yì yómo 'yì e kpá kí ledre mindíkize kéne zise. ² Somú ledre esé nda idí sikala gí ro mindá'baogu ené wá. Togú ngítí 'yì uku kóo ledre go ya, Ngére nda'baogu go yá, ndásé ngungu a wá. Togú ngítí 'yì uku kóo ledre go kenée káa zí nébí ní yá, ndásé kpá ngungu a wá. Togú kasaoguní kóo wáraga go zise kí ledre káa zí nées lóndo sée kie kídí, kasaoguzé ze yá, ndásé kpá ngungu a wá. ³ 'Yì e ndaní lóndo sée kí ledre káa zí nées wá. Gí zía, ngítí géyí ledre e niyí aka méngíútu royé kí, Yésu ma'dáa ní nda fú ndá'baogu. Mizefí a, 'yì e niyí aka así gí ro mbígí Lomo kíngaya kí, zí ngítí mongú bisinyí 'yì lóndo 'yì e olúóguné, zía ndíşíné úku síní ledre gí ro lomo ga bi 'yì e ndíşíní íni íni zíye ní 'duo gbála. ⁴ Ní óto roné káa do Lomo, do lomo máa ga gére nées. Zía ógu ndíşíné dongará 'yì ga bi 'bi Lomo ní, simi 'Díçí 'bi Lomo ndíşí úku ledre kídí, nées ní mbígí Lomo, ábuwá yì ené ɾanga.

Nda gi do kaci a nee ni, zi Yesu ogune i'bi nduwu roa, nduwu bi ngara odu a ndaa ni.

⁵ Ma'uku koo ledre ga gere nee go zise fuo simi bi koo azé kése iri ni kidi, ⁶ ngiti éyi ni bo bi ndisi aka 'di'bingeri bisinyi 'yi máa nee kí ógu ní, ówosé éyi máa nee bú. Ledre máa nee mengi roné kenée gi zi bisinyi 'yi nee aka kí óguné, 'buó togú kadra a utúasá go gi ro do 'dó' do bisinyi 'yi máa nee. ⁷ Roko'bu 'bi méngi okó ro mbigi Lomo ni go kí okó roa miótoéciné, ngiti 'yi ni bo ndisi 'di'bingeri roko'bu máa nee ne, ni ndisi méngi a kenée 'buó togú oyó roné go 'dá'ba. ⁸ Née ni, zi bisinyi 'yi máa nee nda óguné. Nda gi 'dá'ba simi bi Ngere Yesu ni ógu 'bi ené kí mongú roko'buné ni, zia lúwúónzó bisinyi 'yi máa nee za fi umbu.

⁹ Bisinyi 'yi nee ni ógu kí roko'bu 'bi Satána, ¹⁰ zia ndishiné méngi mingburoko ledre ranga e kí bisinyi miméngi ledre e gi ro lóndo 'yi ga bi ngara ilini ngungu ma'dui ledre gi ro ómoyé wá ní milóndo. ¹¹ Gi zia bi asini kí ngungu ledre 'bi mbigi Lomo go ní, Lomo ootoomo yée go gi ro zíye méngi ledre cayi bi ilini ndishiné méngi a ní, gi ro zí bi émené royé. ¹² Gi zí kéyi nee ni, Lomo ni gú kpá i'bi nduwu royé, nduwu bi ngara odu a ndaa ni.

Idise tóro ngbuó simi ledre 'bi Kiresito

¹³ Owú 'bi Babá e, utúasá miútuásá ma'dui, zise ndisizé i'bi mbófo éyi zi Ngere Yesu gi rosé, gi zia oto 'búse go kingaya, zia géleógu sée kpurú gi simi roko'bu 'bi 'Dowú Lomo káa do mbigi 'yi ené e, gi zia ngungusé ledre ené go. ¹⁴ Gelé sée, gi zia simi bi koo oguzé kí bilamá ledre ené 'dódo a zise iri ni, zise koo ngungu a. Gi zí kéyi nee, zise utúasásé kaci komoa, do idise káa do mbigi 'yi ga bi 'bi Kiresito Yesu Ngere ezé ní za fi. ¹⁵ Bi goó kenée ni, owú 'bi Babá e, ledre ga bi koo 'dodozé yée zise kí yée ga bi ekézé yée miéké ni, idise 'di'bi silise royé ngbuó, gi ro zise idise kí roko'búsé simi ledre e za mbá.

¹⁶ Kiresito Yesu Ngere ezé kí 'Buzé Lomo yemeni ledre nee kenée gi ro zise idize kí rokinyi kpá kí oto komo gi ro trijri bi za fi ní. Lomo méngi ledre nee kenée gi zí bilamá mimbé'dea rozé kpá kí 'búze bi oto ní. ¹⁷ Idini ndisi 'di'bióyó ngiri gi simisé 'dá'ba, zíye i'bi roko'bu zise gi ro zí míméngi ledre esé e kí miódrosé e idiye mbá bilamáye.

3

Pawulo i'bi lorú zí 'yi ga bi 'bi Lomo ní

¹ Owú 'bi Babá e, azé kpá fú kí yata ledre gi ro úku a zise. Idise ndisi ini ini zí 'Buzé Lomo gi rozé kidi, ledre 'bi Ngere Yesu idi

ngbóro ndéréne fú 'dá'dá, 'yi e idini ówo a káa do mongú ledre zíye ngungu a káa zí bi ówoyemesé go bú ní. ² Idise kpá ini ini zí Lomo gi ro zia yómo zée gi zí bisinyi 'yi ga bi ngara ngunguni aka ledre 'bi Lomo ma'daa wá ní. ³ Ma'dui, Ngere Yesu ni 'yi méngi bilamá ledre zí 'yi e, ni i'bi roko'bu zise, ni kpá 'bá'ba sée gi zí bisinyi ledre e. ⁴ Azé go kí mongú rokinyi gi zí Ngere Yesu, gi zia ásé go tí ndisi méngi kéyi káa zí bi koo ukuzé zise ní. Owosé go yaa, ledre ga bi ukuzé yée zise ní, ásé ndisi méngi yée fú kenée ndéré kie 'dá'dá. ⁵ Ngere Yesu idi sáká sée, gi ro zise ówo oto 'búse bi Lomo oto ní, zise kpá ówo a kidi, Kiresito bi ni 'yi yómo 'yi e ní, ni ndisi sáká sée gi ro zise ndisise lódu kacine nda za kingaya.

Lorú gi ro moko

⁶ Owú 'bi Babá e, loruzé sée ba do bi kaci Kiresito Yesu Ngere 'yi yómo 'yi e. Idise igi rosé gi ro 'yi ngidri bi dongarase iri ní 'dá'ba, wo bi ngara ili 'bi ené méngi moko kingaya wá, káa zí bi koo 'dodozé zise ní. ⁷ Ówosé bú kidi, utúasá miútuásá zise méngi moko za kingaya káa zí bi koo méngizé dongarase iri ní. Ndázé ezé koo 'yi ngidri e wá. ⁸ Otozé ezé koo komozé lá ro 'yi e gi ro éyi miánu wá. Méngizé koo moko ezé cù ze kí silize kí bisuwu triji kadra teké, káa bi kuru 'bi luru bi kacize ni koo méngi sée ke. ⁹ Eme miéme gi ro zise i'bi éyi miánu zí 'yi 'dódo ledre e zise. Abú kenée ndotó, simi bi koo oguzé 'dódo ledre zise iri ní, ilizé ezé koo ledre máa nee wá. Méngizé koo moko ezé cù ze kí silize gi ro éyi miánu zise, gi ro zia idine káa do 'dódo ledre zise, zise ndisise méngi moko kpá kenée. ¹⁰ I'bize koo lorú zise gi ro 'yi ngidri e simi bi koo azé kése iri ní kidi, togú 'yi ili méngi moko wá, ndani i'bi éyi miánu zia wá.

¹¹ Ukuzé ledre nee kenée, gi zia uwuzé go kidi, ngiti géyi 'yi e niyi bo dongarase iri, niyi 'yi ngidri e, ilini eyé méngi moko wá. Ambá ledre eyé lá ndisi esj tarayé simi ledre 'bi lafiye e. ¹² Ukuzé ledre ba zise kí roko'bu 'bi Kiresito Yesu Ngere ezé, idise lóru 'yi ga gere nee, ndani ndisi gbékpé wá, idini ndisi méngi moko kí silize gi ro éyi miánu zíye. ¹³ Owú 'bi Babá e, ndásé 'dó'dó kí méngi bilamá ledre wá.

¹⁴ 'Yi bi asi go kí éré ngiri ledre bi ekézé simi wáraga ba ní ní, idise luruómo wo kí komosé gi ro zí komoa ényine. ¹⁵ Ndásé sógó wo wá, idise esj silize komoa tí káa zí 'yi esj silize komo lúnduné ní, gi ro zia ndá'baóguné méngi ledre bi utúasá miútuásá ní.

Odu mandá gi zí Pawulo e

¹⁶ Ngére Yésu 'yi í'bí bikìdrì zì 'yi e, idí idí káse, abú tù'dù bisinyí ledre e niyi ndísi méngi sée ndotó, Lomo idí ìdrì mímbe'desé, zise ídise kí bikìdrì kací kadra za mbá.

¹⁷ Maa, Páwulo, má'bí mandá zise, máéké ledre ba máa kí sllíma, gi ro zise ówo a kídí, ledre ma'dáa ba ni tí gi zíma ma'díi, gi zía mándísi éké ledre amá e kú kenée.

¹⁸ Kírésìto Yésu Ngére ezé idí méngi bilámá ledre zise.

**Mizefi wáraga bi Páwulo
eké zí
Timatiyo
ní
Ledre gi ro mizefi búku
bi Timatiyo ní**

Timatiyo ní kóo owúphirangá bi ngungu ledre Kírésito do owúne ní. Gamání kóo go kí 'yímikása Páwulo kí t'ú'dú simibi e. Ndisi sáká Páwulo simi moko 'bi úku bilámá ledre gi ro Kírésito Yésu zí 'yí e. Gi do kací ledre ga gére née, zí Páwulo kása wo ídine káa do manda 'bi kanisa simi gara bi Éfeso ní.

Páwulo eké ledre ba kása a zí Timatiyo í'bi lorú káe zía gi ro bilámá misi'di 'bi iní zí Lomo simi kanisa ga bi íri ní kpá kí lorú zía gi ro 'yí ga bi ndisini 'dódo ledre ranga zí 'yí ga bi 'bi Kírésito ní. Páwulo uku ledre kpá gi ro toso 'yí ga bi niyi útuásá do géle yée káa do manda e simi kanisa. 'Yí bi ní go manda ní ni ndisi kí ngiti géyi 'yí ga bi káa zí owúphirangá e, ngoko 'yí e nda kí kará umbu e lará e káa be 'di.

*Mizefi wáraga bi Páwulo eké zí
Timatiyo ní*

¹ Timatiyo, máa Páwulo bi 'Buzé Lomo 'yí yómo 'yí e gelé máa zíma ídima káa do 'yímikása zí Kírésito Yésu bi ndisizé oto komozé kací a ní.

² Máéké ledre ba máa zíyi, gi zía áyi zíma go mbigi owú 'bi amá simi Lomo.

'Buzé Lomo ma'dáa kí Ngére ezé Kírésito Yésu idini ówo ledre kíyi, zíye méngi bilámá ledre zíyi gi do bi zíyi ndisiyi bilámáne.

Páwulo í'bi lorú zí Timatiyo

³ Ledre kóo máuku zíyi simi bi kóo máayi ínyi ndéré simi Mekedoniya ní, ni aka fú do biné. Ídi aka ndisi fú simi Éfeso íri, gi ro úçuómo 'yí ranga ga bi íri née káa bi niyi ndisi sínyi do 'yí ga bi 'bi Kírésito ní kí bisinyi 'dódo ledre e ke. ⁴ Ídi ési síliyi komo 'yí ranga ga gére née, idini otoómo kí líkpí kurú ledre ga bi kóo 'bi bulunduyé e bi utiasá sáká 'yí e wá, ndisi 'dí'biogu kangú dongará 'yí e ní 'dá'ba. Gi zía ledre káa zí ga gére née sakáni eyé 'yí e gi ro zíye ndisiyi bilámáye méngi moko 'bi Lomo wá. ⁵ Máuku ledre née kenée gi zía, máili 'yí ga bi 'bi Kírésito bi ndisi 'dódo ledre zíye íri ní, idini méngi yéme ledre dongaráye kí lafúye kí mimbé'deyé mbá kje'do bilámáne, gi ro zíye idiye mbigi 'yí ga bi 'bi Kírésito ní. ⁶ Ídi ówo a yá 'yí ranga ga gére née luyúni gi do bilámá

misi'di bi 'bi Lomo ní go, mongú ledre eyé nda yí ené go lá ndisi íti kangú bi ngára moko ndaa simi a wá ní. ⁷ Iliní gi ro zíye idiye 'yí 'dódo lorú 'bi Lomo zí 'yí e, abú kenée ndoto, owoni eyé ledre ga bi ndisini úku yée kí roko'buyé née wá.

⁸ Owozé bú bilámáne kídí, lorú 'bi 'Buzé Lomo bi kóo Músa eké ní, ni bilámáne gi ro zía sáká 'yí e, bilámá a tí lá ili do ndisi méngi ledre kací a bilámáne. ⁹ Lorú ma'dáa ndaa 'bi ené gi ro 'yí ga bi niyi 'yí méngi bilámá ledre e ní wá. Yí ené gi ro 'déci ngbanga 'yí ga bi ndisini méngi bisinyi ledre e, káa zí 'yí úfu 'yí e, kí 'yí máa yée ga bi ufuni 'yí ndiki yée ní. Kpá kí ngiti géyi 'yí máa yée ga bi ¹⁰ ndisini só'do royé kí ngiti géyi kará e. Nda kpá kí kará ga bi ndisini méngi 'berí ní. Kpá kí ngiti géyi ya'dá ga bi oyólo'bóni lafúye ya'dá e káa do kára e oto yée sogoyé ní. Nda kpá kí yée ga bi ndisini só'do minzéré owúkará ga bi utiasáni aka gi ro ya'dá e wá ní. Nda kpá kí 'yí máa yée ga bi ndisini úgu 'yí e kí úguóyo yée ní. Kí 'yí ga bi ndisini lolóbú simi ranga ní. Nda kí ngiti géyi bicayi ledre ga bi niyi bo ní. ¹¹ Née bilámá ledre bi 'Buzé Lomo bi kí mongú roko'buné ili zíma ndisimá 'dódo a zí 'yí e ní.

Páwulo í'bi mbófo éyi zí Ngére Yésu

¹² Mbófo éyi zí Kírésito Yésu Ngére ezé, gi zía, lurú máa máutuásá miutuásá kací komoa, zía í'bi moko ené née zíma ndisimá méngi a. Zíma kpá mbófo ánda wo, gi ro roko'bu bi í'bi zíma, zíma ndisimá méngi moko máa née káe ní. ¹³ Wo, Yésu owo bú kídí, ledre ga kóo mándisi méngi yée faa, kí úku sínyi ledre gi do biné, kpá kí 'dó'do 'yí ené e kángaya ní, yí ené gi zía bi kóo mángungu aka káa ledre ené wá ní. Gi zí kényí née ní, zía ídri mimbé'dené romá, zía otoómo ledre zíma. ¹⁴ Bi ba ní, máowoyéme go kídí, Ngére Yésu oto 'búma go kángaya, ni kí rokiníyi gi romá. Saká máa go gi ro zíma ngungu ledre ené nda za kángaya, kpá gi ro zíma ídima 'yí oto 'bú 'yí e za mbá. Née éyi bi ní ndisi méngi roné simi bi togú azé go 'yí ga bi 'bi Kírésito Yésu ma'dáa ní.

¹⁵ Ba zaá mbigi ledre, 'yí e idini ngungu a zíye lányáye roa kídí, "Ógu bi kóo Kírésito Yésu ogu ní, ndaa gbékpíe wá. Ogu gi ro yómo 'yí luyú ledre e." Máa Páwulo, luyú ledre amá romo kóo rómó go. ¹⁶ Simi ledre ga gére née mbá, 'Buzé Lomo oyó sogoné zíma wá. Oyólo'bó máa go káa do 'yí méngi moko zí Kírésito Yésu, zíma ídima káa do mongú 'dódo ledre zí 'yí e kídí, Lomo ní 'yí otoómo ledre zí 'yí luyú ledre e, gi ro zíye ngungu ledre Ngére Yésu, zíye ómoyé za fí. ¹⁷ 'Yí e idini

ndiṣi i'bi mbófo éyí zí 'Buzé Lomo ma'dáa kací kadra za mbá oḍu a ndaa ídí wá, gí zía ni Lomo bi ni tridri kpá Ngére bi ngára roko'bu ené oḍu a ndaa, 'yi e utúasáni lúru wo kí komoyé wá ní.

Páwulo enzi komo Timatiyo

¹⁸ Timatiyo owú 'bi amáa, ledre ga bi kóo 'Buzé Lomo ukui'bi tara ngiti géyí 'yi ené e 'desj zíye ndiṣiyé úku yée gí royí ní, ndani lígí yií wá. Idíní ídí zíyí éyí síllyí 'bi okó, zíyí ndiṣiyí méngí okó kí 'yi ranga ga gére née kie. ¹⁹ Ledre Ngére Yésu bi ngungu ní, ídí ngbóro simiyí ndéréne fú 'dá'dá. Ndá ídí káa zí 'yi ga bi ootooní cóngó 'dódo ledre kóo 'dodoní zíye ní go, niyí nda yi eyé go ndiṣi méngí bicayi ledre e ní wá. ²⁰ Lúru aka, Amána e kí Alakizánde niyi go gí dongará 'yi ga bi ootooní kací Lomo go, lodúni nda yi eyé go 'dódo ledre máa wo bi 'bi Satána ní. Gí zí kéyí née ní, má'dí'biyó yée gí simi moko go, máotoomo nda yée go zí Satána ma'dáa gí ro zíye ówo a kídí, togú 'yi ndiṣi úku sinyi ledre gí do bi Lomo yá, emengú, 'yi máa née luyú go bisinyine.

2

Lorú gí ro ini zí Lomo

¹ Timatiyo owú 'bi amáa, utúasá miútuásá zíyí ndiṣiyí ini ini zí Lomo, ídí i'bi éyí zí 'yi e za mbá, ídí ndiṣi lúru bi kacíye. Zíyí ndiṣiyí kí i'bi mbófo éyí zí Lomo ma'dáa gí ro éyí ga bi méngí yée go zí 'yi e ní. ² Ídí ini ini gí ro ngére e kí 'yi ga bi sí síllye ní za mbá, gí ro zí mindiṣizé idíne bilámáne, zize ndiṣizé méngí duú ledre ga bi 'Buzé Lomo ídí yée ní dongará 'yi e. ³ Togú ndiṣi go kí méngí kéyí gí ro lafúze e kenée yá, 'Buzé Lomo 'Yi yómo zée ni ídí kí rokinyi. ⁴ Gí zía ilí 'yi e za mbá, idíní ówo ma'díi ledre, zíye ngungu ledre Yésu gí ro zíye ómoyé. ⁵ Ledre née méngí roné kenée, gí zía wo mbigi Lomo ni duú ne Lomo bi ni 'Bu 'yima'dí e za mbá ní. Gí zí lúyú ledre 'bi 'yima'dí e, zíye kóo idiye go gí ro 'Buzé Lomo ma'dáa gbála. Née ní, zí Kírésiṣto Yésu óguné yéme dongará 'yi e kí Lomo, zía kótrulúgu 'yi e cigí 'Buzé gí ro zí ndiṣi eyé idíne bilámáne, gí zía ni duú ne 'yi bi utúasá go kótrulúgu 'yi e ro Lomo ní. ⁶ I'bi roné do úyuné do bi kací 'yi lúyú ledre e, gí ro zí Lomo yómo yée, gí zía Lomo ma'dáa yéme kóo ledre née go kú kenée 'desj gí ro zine yómo 'yima'dí e. ⁷ Née sí ledre bi Lomo ma'dáa gelé máa zima idíma gí roa 'yimikása zí Ngére Yésu kí ndiṣi 'dódo ledre ené zí kufú 'yi e za mbá ní.

⁸ Bi kenée ní, togú yókosé rosé go do bi 'bi ini ini zí Lomo yá, ngiti géyí 'yi e dongarásé ndani ótoéci bisinyi ledre do

mimbé'deyé, togú mbú simikesj ro lafúye, togú mbú ófú kí lafúye wá.

⁹ Gí ro kará e kpá kenée. Kará ga bi niyi go 'yi lódu kací Yésu ní, miméngí ledre eyé ídí utúasá kací komo 'yi e mbá miútuásá. Ndaní éší lará bongó bí lá ngúrúnpu, togú mbú wo bi odó 'yi ngbí'dáká do lúru bi gí simi a ví, zíye kpá ndiṣi éší lará éyí mbíli e ro mbíliye wá. ¹⁰ Kará e káa zí ga gére née, lámá eyé yi ené méngí bilámá ledre e zí 'yi e, gí ro zíye utúasáye kací komo 'yi e.

¹¹ Kará e idíní ídí 'yi 'bú'bu royé zíye idiye ndoo simi bi ya'dá 'bi eyé e niyi ndiṣi ódro zíye ní. ¹² Kará e ndani ídí do ya'dá e kpá kí ndiṣi 'dódo ledre zí ya'dá e wá. Simi bi togú ásé go do bi ini zí Lomo ní, kará e idíní ndiṣi 'bi eyé tí, lá úwú nzíyí ledre. ¹³ Máuku ledre née gí zía, simi bi kóo Lomo otoogu 'yima'dí e ní, otoogu kóo fí Ádama, zía nda ótoogu Áwa gí 'dá'ba. ¹⁴ Nda simi bi kámá ogú ní, 'yi bi kóo kámá londo wo zía lúyú ledre ní, ndaa 'bi ené kóo Ádama wá, yi ené kóo Áwa. ¹⁵ Simi ledre ga gére née mbá, gí zía bi kará e niyi ye 'yi ndikiogu 'yima'dí e do sogo kángá ní, simi bi niyi go kí simiyé ayini go gí ro árá ní, zí Lomo ndiṣiné sáká yée. Togú mindiṣi eyé ni bilámáne. Niyi kí 'bú Lomo doyé zíye kpá kí óto 'bú 'yima'dí e mbá ní.

3

Ledre gí ro manda e simi kanisa

¹ Timatiyo, ídí ówo a bilámáne kídí máuku zíyí ba mbigi ledre. 'Yi bi i'bi roné go gí ro zine idíne manda simi kanisa ní, 'yi née gelé go cóngó moko gí dongará moko e za mbá. ² Manda máa née, ledre ga bi gí roa ní niyi ídí káa, ndaa 'yi méngí bisinyi ledre wá. Ni duú o'do 'bi kára kíé'do. Ni 'yi 'bú'bu roné simi ledre e za mbá. Ni 'yi ótoyéme ledre e. 'Yi 'dí'bi ngu e simi sumu, kpá 'yi bi utúasá go 'dódo ledre zí 'yi e bilámáne ní. ³ Ndaa 'yi éwé le'yi ndiṣi kóyo kie kpá kí méngí kéyí kie faa wá. Ídí ídí ndoo, zí miméngí ledre ené idíne zí 'yi e kpá za mbá bilámáne, ndaa ídí 'yi mongú mimbé'de gí ro kési wá.

⁴ Simi ledre ga gére née mbá, ídí ídí 'yi 'dódo ledre zí 'yi 'be 'bi ené e, zí owú 'bi ené e idiye kí bilámá ówo ledre do ndiṣiyé óto undrua kpá kí óto undru 'yi e mbá. ⁵ Gí zía togú 'yi utúasá 'dódo ledre zí 'yi 'bi 'be 'bi ené e zíye idiye bilámáye wá, 'yi máa née utúasá ené kpá 'dódo ledre zí t'ú'dú 'yi ga bi 'bi Kírésiṣto ní zíye idiye bilámáye wá. ⁶ Manda ídí ídí 'yi bi ngungu ledre Kírésiṣto go 'desj ní, káa bi ni ndiṣi líl, zía lúyú ledre, zí Lomo 'decj ngbanga roa káa zí bi 'decj ngbanga ngére 'bi bicayi lomo e ní ke. ⁷ Manda ma'dáa ídí ndiṣi méngí zaá mbigi moko

bi 'bi Lomo ní dongará 'yi e káa bi 'yi ga bi ngununí aka ledre Ngére Yésu wá ní, niyí ndísi úkucáyi wo, zí ngére 'bi bicayi lomo e ólúne simi a zí mimbé'dea éšíne zía méngi bisiniyí ledre.

⁸ Kpá kenée gi ro manda máa wo bi ndoloní wo ñkono, ngará utúasá aka méngi moko ngúcuné wá, ni aka sí sílì mĩngburoko manda e kí sáká yée ní. Idí idí 'yi bi ni kí únruné, miódro ené kí miméngi ledre ené ni mbá bilámáne ní. Ndaá kpá idí 'yi bi ndísi éwé le'yi kí ndísi kóyó kée wá, ndaá kpá 'yi bi kí mongú mimbé'dené gi ro késí ní wá.

⁹ Cíyí ledre 'bi Lomo idí idí simi a kángaya, gi ro zía ídine kí bilámá sómú ledre simi miméngi ledre ené e za mbá. ¹⁰ 'Yi máa wo bi káa zí nées, idiní ówoyème ledre gi roa zaá bilámáne togú utúasá go kací komo 'yi e yá, do nda í'bi moko nées zía.

¹¹ 'Yi káa zí nées, ledre ni kpá gi ro me'bea káa, me'bea idí idí kára bi miméngi ledre ené ni bilámáne, ndaá 'yi líkpí wá ní. Idí idí 'yi bi ndísi 'búó'bú roné m'í'wú'wú, zía ídine ndoo simi ledre e za mbá ní. Ndaá kpá idí 'yi éwé le'yi ndísi kóyó kée wá.

¹² Manda 'bi kanísa ndaá idí 'yi bi ni kí kará e zíne t'ú'dú ní wá. Idí idí ñwé o'do 'bi kára kíé'do, zía óto komoné ñwé ro kára máa nées. Idí idí 'yi bi ndísi í'bi lorú zí owú 'bi ené e, zí 'be 'bi ené ídine bilámáne ní.

¹³ Ñkono bi méngi moko ené e za mbá do bilámá misí'diné ní, 'yi e niyí ñnyí za mbá óto únrua, gi zía 'di'bi go bilámá misí'di. Gi ore, ni idí kí roko'bú zía ndísiné 'dódo ledre 'bi Kírésito Yésu zí 'yi e.

¹⁴ Timatiyo, abú máoto sómú ledre yáa go kángaya gi ro ngásáogumá lúru sée iri ndotó yá, ni miútúásáne zíma éké ledre ba kása a zise 'dá'dá. ¹⁵ Gi zía máowo wá ke, togú ngiti géyi ledre e niyí úcuómo máa, máogú aka iri 'diya wá yá, gi ro zí ledre bi simi wáraga ba sáká sée. Gi do bi zise ndísisé méngi tí fú miméngi ledre 'bi 'yi ga bi niyí go 'yi ndísi lódú kací Ngére ezé Yésu ní. Gi zía 'yi lódú kací Yésu niyí ye 'yi ga bi ndísiní tóro ngbúo sogo bilámá 'dódo ledre bi 'bi Ngére Yésu ma'dáa ní. Gi ro zí 'dódo ledre máa nées ídine fú kí roko'buné ndéréne 'dá'dá kángaya.

¹⁶ Lúrusé aka mongú ledre bi 'Buzé Lomo méngi ní. Kasaogu Ngére Yésu bi 'yi yómo zée ní sága yáa simi roko'bú 'bi 'Dówú Lomo, zí maláyika e lúru wo cú kí komoyé. Do ndísi 'yi 'dódo ledre a zí kúfú 'yi e do sogo kángá za mbá, zí t'ú'dú 'yi e ngúngu ledrea, gi do kací a nées zía ndá'balúgu roné komo ere.

4

'Yi ga bi ootoomoní ma'dú 'dódo ledre 'bi Lomo ní

¹ Timatiyo, 'Dówú Lomo uku'dodo ledre go zize fúo kídí, ngiti géyi 'yi e gi dongará 'yi ga bi kóo ngununí ledre Ngére Yésu go ní, niyí karanées ótoomo kí lódú kací ledre ga bi kóo 'dodoní zíye ní kenées. Zíye nda ndísi lódú yi eyé kací 'dódo ledre ga bi ndísiní ógu gi zí 'yi ga bi ngununí yi eyé ledre ga bi 'bi bicayi lomo e ní. ² 'Yi ranga e niyí ye 'yi ga bi ndísiní 'dódo ledre ranga nées zí 'yi e ní. Ndisiní méngi ledre ga gère nées kenées, gi zía sómú ledre eyé ni yi ené go umbuné. Somúní 'bi eyé ya yée méngi nées go cóngó ledre, ábuwá sómú ledre eyé uyu yi ené go. ³ 'Yi ranga ga gère nées, simi 'dódo ledre eyé, ndísiní úku ledre kídí, ndaá bilámáne zí 'yi e ndísiyé ófú royé wá, ndaá kpá bilámáne zí 'yi e ndísiyé ánu esí wá. Ukuní ledre nées kenées, gi zía owoní eyé bi kídí, Lomo oto éyi ga gère nées zí mbigi 'yi ené e ndísiyé ánu yée simi bi 'yi ené maáge niyí go ini ini zíne ní wá. ⁴ Éyi ga bi za mbá Lomo otoogu yée ní, kémbi bisiniyí a ndaá dongaraye wá. 'Yi e idiní ndísi ánu yée kí rokinyi kí í'bi mbófo éyi zí Lomo bi í'biogú éyi máa ga gère nées zíye ní. ⁵ Gi zía, éyi bi ilizé ánu a ní, abú ni gáa 'diya, togú ndu'yúze Lomo go gi roa kí mimbé'dezé kíé'do yá, azé ánu éyi nées bilámáne bisiniyí ledre méngi zée wá, gi zía Lomo ni go kí rokinyi gi roa.

Mbigí 'yi 'bi moko 'bi Kírésito

⁶ Timatiyo, ledre ga bi má'dódo yée zíyi ba, idí kpá fú ndísi 'dódotátá yée zí lúnduzé e kí lémezé e, yée ga bi ngununí ledre Kírésito Yésu go kpá káa zí ze ní. Zíyi kpá fú óto mimbé'deyí kángaya ro mbigi 'dódo ledre bi ni 'yi ga bi 'bi Yésu ní, gi ro zíyi utúasá idíyi káa do mbigi 'yi kasa 'bi Yésu ma'dáa. ⁷ Gbékpi ledre 'bi 'yi ga gère nées, bi ndísiní líkpí yée, ngará moko ndaá simiyé wá ní, idí 'di'bióyó royí gi simiyé 'dá'ba, zíyi ndísiyi lódú ñwé kací 'dódo ledre bi 'bi 'yi ga bi 'bi Kírésito ní. ⁸ Togú 'yi ndísi méngi ñwé ledre máa yée ga bi ili yi ené ne gi ro zíne ídine kí roko'buné yá ní, roko'bú 'yi nées ni ndísi úkú ené miúkú. Togú 'yi ndísi méngi ledre máa yée ga bi bi ndísi éme ro Lomo gi zíye miéme ní yá, 'yi nées, rokinyi ené ukú wá, abú uyu yá, ni kpá fú idí kí rokinyi.

⁹ Ba zaá mbigi ledre idí ngungu a zíyi lánayí roa. ¹⁰ Moko ga bi ndísi méngi yée kí bisuwu komozé tríj ba, ndaá gbékpi nées wá, otozé komozé gi ro Lomo 'Yi yómo 'yi e, ilizé gi ro zize ídize trídrizé za fí, gi zía Lomo ma'dáa yemeomo go gi rozé kenées. Ni ne 'yi bi ni yómo 'yi ené e,

kíngaya yée ga bi nṅunṅuní ledre ené go ní.

¹¹ Ídí 'dódo ledre née kenée zí 'yì e. Idíní ndíṣi méngì ledre ga bi ndíṣi úku yée zíye ní kíngaya. ¹² Kuru'buyì, miódroyì zí 'yì e, kí miméngì ledre eyì e mbá, 'bú 'yì e bi ndíṣi óto a doyi, kí ledre 'bi Ngére Yésu bi nṅungu kíngaya, gí zí keyì née, 'yì e utúasáni lúrúndíki lúyú ledre royé wá. Ledre ga bi gí royì ní za mbá, idí idí káa do 'dódo ledre zí 'yì e. ¹³ Káa zí bi sɛndì kadra utúasá aka zíma ógumá íri wá ní. Ledre ga bi ndíṣi méngì yée íri ní za mbá, ólo kúrú Lomo zí 'yì e, kí 'dódo ledre 'bi Lomo zíye, nda kpá kí ngítì géyì bilámá 'dódo ledre ga bi niyí bo ní, idíní kpá fú ndéré 'dá'dá ndá ótoómo yée wá. ¹⁴ Komokenzì bi kóo 'Dówú Lomo í'bí zíyì, zí 'yì e kóo lúrúndíki a gí royì 'dá'dá zí sɛndì kadra 'bi moko kóo óguné, zí mɛngiburoko manda e óto sɛllye doyi kí í'bí úndru moko zíyì ní, ndá ótoómo a wá.

¹⁵ Káa zí bi kadra moko ma'dáa ogu nda go ní, idí mu méngì a kí komokenzì máa née kíngaya gí ro zí 'yì e mbá lúru bilámá kacì moko eyì. ¹⁶ Simì ledre máa ga gère née mbá, idí ndíṣi bilámá ndíṣi dongará 'yì e kí ledre ga bi áyì ndíṣi 'dódo yée zí 'yì e ní. Ledre ga bi za mbá máuku yee zíyì ní, ndá ótoómo sɛllye gí royé wá. Lomo ni karanée yómo kuru'buyì kpá kí tɛ'dú 'yì e kpurú gí simi moko bi áyì ndíṣi méngì a née.

5

Yata lorú zí Timatiyo gí ro 'yì e mbá

¹ Togú áyì go ódro zí 'yì e, ya'dá máa yée ga bi niyí go mɛngiburokoyé, eze sɛndì 'buyì ní, owuphírangá e idí ódro zíye do bilámá misì'diné káa zí ódro zí 'buyì bi ndiki yì ní. Minzéré owú ya'dá e, idí ódro zíye kpá kenée do bilámá misì'diné ndoo, káa zí ódro zí mbígì lúnduyì e ní. ² Kará ga bi niyí mɛngiburokoyé, eze sɛndì mbágáyì ní, idí ódro zíye kpá ndoo do bilámá misì'diné káa zí ódro zí mbágáyì bi ndiki yì ní. Gí ro minzéré owúkara e kpá kenée, idí ódro zíye kpá ndoo do bilámá misì'diné káa zí ódro zí mbígì lémiyì e ní. Idí ndíṣi méngì ledre ga gère née za mbá kenée kí mimbé'deyì kǐé'do bilámáne.

Ledre gí ro kará umbu e

³ Kará umbu máa yee ga bi 'yì ndaa gí royé geré wá ní, idísé lúru bi kacíye. ⁴ Togú kára umbu máa wo bi owú 'bi ené e niyí bo, togú mbú owú 'bi owú 'bi ené e yá, idíní nda lúru bi kacì 'yì eyé máa née ye. Gí ro zí Lomo ídine kíye kí rokinyi, gí zia nṅunṅuní ledre 'bi Lomo go. Ndíṣini née go méngì ledre bi Lomo ma'dáa ili ní. ⁵ Ngiti ledre ni kpá káa, kára umbu máa

wo bi owo roné bú kídì 'yì ndaa roné wá ní, oto ené lolú sómú ledre ené gí ro ngítì géyì ledre e wá. Mongú ledre ené yì ené go dujú ini ini zí Lomo, gí ro zí Lomo ndíṣiné sáká née dujú ne. ⁶ Kára umbu máa wo bi oto mimbé'dené lá dujú gí ro rokinyi ní, 'Dówú Lomo ndaa 'bi ené lolú simi a wá. Bi ndíṣi éme ro kuru'bu a née ngebékpìe, ni yì ené go umbuné, abú ni aka tí trídri ndíṣi gámá. ⁷ Ídí kpá 'dódo ledre née kenée zí 'yì 'bi Kírésjito ga bi íri ní mbá, káa bi niyí lúyú ledre ke. ⁸ Gí zia, togú 'yì lurú bi kacì 'yì ené e wá, kíngaya 'yì ga bi sɛ sɛndine ní, 'yì née oyó sogoné go zí mbígì ledre bi ndíṣini 'dódo a zí 'yì ga bi 'bi Kírésjito ní. Lúyú ledre 'bi 'yì máa née romo go gí do 'bi 'yì ga bi ngára nṅunṅuní ledre Yésu káa do Ngére eyé wá ní.

⁹ Kára umbu máa wo bi ásé éké írja dongará lafúga kará umbu e gí ro sáká éyì ní, idí idí wo máa bi simibi ené romo cì ota go ní, ásé fú ndíṣi sáká wo. Idí idí kára máa wo bi 'dì'bi o'do dujú kǐé'do, zia kóo ndíṣiné óto komoné dujú ro o'do máa née ní ní. ¹⁰ Ni kára bi miméngì ledre ené ni bilámáne, ngboróogu owú e go do bilámá misì'di, ni 'yì bi nṅu e oguní bú zia 'be, ni 'yì bi ndíṣi méngì ledre e ndoo bilámáne zí lafúne ga bi 'yì 'bi Kírésjito ní. Ni kpá 'yì bi togú lafúga niyí go kí 'do'do yá, zia ndíṣiné sáká yée, zí mongú ledre ené ídine kacì kadra mbá méngì bilámá ledre e ní.

¹¹ Togú kára umbu máa wo ni aka simi owúkara roné, utúasá bú kpá 'dì'bi ngítì o'do ní, ndá óto írja dongará lafúga kará umbu e wá. Gí zia, simi bi 'bú 'dì'bi ngítì o'do ni méngì wo ní, ni geré óyó sogoné zí Kírésjito zia ndéréne 'dì'bi o'do ené. ¹² Mongú mócu éyì bi kóo mocú ní, zia ndéréne lá gbékpìe, moko ndaa simi a wá, née nda go bisinyi ledre do komo 'Buzé Lomo. ¹³ Ni nda óto komoné lá ro gbékpì ledre 'bi gámá ríjì gí simi 'be simi ngítì a. Ndaa kpá lá dujú wo née wá, do ndíṣiné kí lɛlɛkpì kíngaya kí úku ledre ga bi ngára ndaa miútúasáne zia úku yée wá ní. ¹⁴ Gí zí keyì née ní, togú kára umbu ni aka owúkara yá, utúasá miútúasá zia 'dì'bi ngítì o'do. Gí ro zia óto 'be zia ndíṣiné kí lúru bi kacì 'be 'bi ené káa bi 'yì ga bi ngára nṅunṅuní ledre 'bi Lomo wá ní, niyí ndíṣi úku zée 'yì ga bi 'bi Kírésjito ní ke. ¹⁵ Mengì roné go kenée zí ngiti géyì kará umbu ga bi niyí owúkara e ní. Otoomoní ledre 'bi Lomo go, niyí nda yì eyé go ndíṣi lódú kacì Satána.

¹⁶ 'Yì máa wo bi sumuga, kará umbu e, niyí zia 'be ní, ndaa ótoómo kará umbu ga gère née gí ro zí 'yì ga bi 'bi kanísa ní ndíṣiyé lúru bi kacíye ye wá. Idí geré í'bí roné ndíṣi lúru bi kacíye ne. Gí ro zí 'yì

ga bi 'bi kanɩsa ní nda ndiɩɩ 'bi eyé lúru bi duɣi kací kará umbu máa yéé ga bi ngará 'yi ndani gi royé wá ní.

¹⁷ Yi ga bi 'bi Kírésito ní, idini inyi mbá oto undru 'yi bi Lomo gelé wo go káa do manda, ni go ndiɩɩ 'dódo ledre 'bi Lomo zíye kángaya ní. ¹⁸ Gi zía, ni miékéne simi miéké kúru Lomo kídí, "Ndá otoómo 'yi moko eyi zía ndiɩɩné méngi moko yáká kí 'bú wá." "Ni miútúásáne zí 'yi 'bi moko ndiki éyi kací moko bi méngi wo ní."

¹⁹ Togú 'yi e oguní go kó'duyi kí ledre ro ngiti manda gi dongará manda ga bi 'bi kanɩsa ní yá, ndá inyi geré gbagbagba 'déci ngbanga ro manda máa née wá. 'Búo togú 'yi e gbre, ota, ukuní go kídí, ii, manda née luyú ledre tí go, yéé lurúni go cú kí komoyé, áyi nda fú 'déci ngbanga roa. ²⁰ Manda ga bi luyúni ledre tí go ní, idí úkulóko a doyé fúo kídí, luyúni ledre go, gi ro zí lafúga lúrúto a gi royé, zíye éré ngiri káa bi niyi ndiɩɩ luyú ledre ke.

²¹ Timatiyo, máuku zíyi do komo Lomo kí Kírésito Yésu kpá za kí maláyiika e mbá, idí ndiɩɩ méngi zaá mbigi moko bi Lomo ili ní. 'Yi bi luyú ledre go ní, idí tí úku a doa kídí, luyú ledre go. Wo bi ngará luyú ené ledre wá ní, idí tí úku a fúo kídí í'i, wóyi luyú ené ledre wá.

Yata lorú zí Timatiyo

²² Ndá lúru 'yi lá gbagbagba geré zíyi oto sili do, í'bi undru moko zía, gi ro zía idíne manda simi kanɩsa wá, káa bi áyi idí simi luyú ledre 'bi 'yi máa née ke. Idí 'bá'ba royí gi zí luyú ledre m'í'ba'ba.

²³ Káa zí bi simi sanáyi ndaa bilámáne wá, simiyi ndiɩɩ lengbe fú lá kí 'dó'do yi ní, ndá ndiɩɩ éwé fú lá duɣi gbékpí iní simi a wá, idí 'd'í'bi owú le'yi kóro cúku'dée káa do kágá zíyi éwé a, gi ro zía yéme simiyi máa née.

²⁴ Ngiti géyi 'yi e niyi bo, ledre ga bi luyúni yéé ní, ni geré miówoné, do 'déci ngbanga a kpá 'diya. Luyú ledre 'bi ngiti géyi 'yi e ni 'bi ené miló'boné, ndiɩɩ 'dódo roné ndoo gi 'dá'ba ngiti géyi 'yi e niyi nda fú ówo a. ²⁵ Ni kpá kenée gi ro miméngi ledre. Togú 'yi méngi bilámá ledre, ledre bi 'yi née méngi ní lo'bo wá. Abú gi dosí a ndaa miówoné wá, gi 'dá'ba, 'yi e niyi kpá fú ówoyéme a kídí ledre ba ni bilámáne, togú ni bisiniyé yá, do kpá ówo a kídí ledre ba ni bisiniyé.

6

¹ Owúkúlú ga bi ngunguní ledre Ngére Yésu go, ndiɩɩni méngi moko zí mungburoko 'yi eyé e ní, idini oto undru mungburoko 'yi eyé máa ga gére née kángaya. Gi zí 'yi ga bi ngará ngunguní

ledre 'bi Lomo wá ní kí ndiɩɩ úku sinyi ledre gi do bi Lomo kpá kí ledre ené ga bi azé ndiɩɩ 'dódo yéé zí 'yi e ní ke. ² Owúkúlú máa yéé ga bi mungburoko 'yi eyé e niyi kpá 'yi ga bi ngunguní ledre 'bi Ngére Yésu go ní, yéé owúkúlú maáge ndani lúrúciyi mungburoko 'yi eyé ga gére née wá. Idini ndiɩɩ oto undru mungburoko 'yi eyé ga gére née gi ro zí ndiɩɩ eyé idíne bilámáne káa do lúndu. Gi zía, niyi kí mungburoko 'yi eyé maáge go mbá 'yi ga bi 'bi Kírésito ní. Idí 'dódo ledre née kenée zí 'yi e.

Yata lorú gi ro 'yi ga bi ndiɩɩni 'dódo ledre ranga zí 'yi e ní

³ Togú ngiti 'yi ogú kí ngiti 'dódo ledre kpí gi ro ledre ga bi má'dódo yéé zíyi ba ní, 'yi née uku née kídí, ledre ga bi 'bi Kírésito Yésu Ngére ezé bi ndiɩɩzé 'dódo yéé zí 'yi e ní, niyi yi eyé mbá ranga, ndani eyé ma'dú 'dódo ledre e wá.

⁴ Yi káa zí ga gére née, odu ledre eyé yi ené go lá duɣi ili, ngiti éyi bi owoní bú gi do kací ili née ndaa 'bi ené e wá. Niyi yi eyé go káa zí 'yi ga bi simi doyé sinyi go misiniyi ní. Née si ledre bi ilini ledre 'bi kangú kí ofú gi zía kí ngiti géyi 'yi e kángaya gi ro ini ledre bi gi simi ledre ga bi simi miékéne kúru Lomo ní. Kangú káa zí ga gére ní, ndiɩɩni lengbe 'd'í'biógu bisiniyi ledre ga bi káa zí simikesí kí bisiniyi ódro dongará 'yi e, zí 'yi e ndiɩɩyí kí ifi ngaraye kí lafúye. ⁵ Yi kangú ga gére née simi doyé sinyi gi zí luyú ledre go misiniyi. Odu mongú ledre eyé nda yi ené go lá kangú kí 'yi e. Ndiɩɩni gága ledre ga gére née kenée gi ro zíye idíye 'yi ga bi 'bi Kírésito ní, gi zía somúni 'bi eyé kídí, togú 'yi ni go 'yi lódu kací Kírésito yá, misi'di ndiki tú'dú éyi e likpini go zía. Abuwá ledre ma'dáa ndaa 'bi ené kenée wá.

Misi'di 'bi ndiki bilámá ledre gi zí 'Buzé Lomo

⁶ Misi'di 'bi ndiki bilámá ledre gi zí Lomo ndaa 'bi ené té bi yaá 'yi idí idí kí tú'dú éyi e zine ní wá, yi ené 'yi idí ngunguní ledre 'bi 'Buzé Lomo ma'dáa, wo, 'yi ma'dáa, zía idíne kí rokinyi kí éyi bi ni bo zía ní. ⁷ Gi zía simi bi mbágáze e ndikini zéé ní, ndikioguní eyé kóo zéé kí éyi e do sili zéé wá. Kpá kenée, simi bi karanée azé úyu ní, 'di'bizé éyi gi do sogo kángá gi ona kpa ndéré kie 'be 'bi Lomo komo ere wá. Azé ndéré kpá kí gbékpí sili zéé káa zí bi kóo oguzé ní. ⁸ Togú éyi miánu kí bongó e gi ro zize ési yéé rozé niyi goó bo yá, ledre ezé e emeni go mbá. ⁹ Yi máa yéé ga bi kí mongú mimbé'de simiyé, mongú ledre eyé yi ené lá gi ro zíye idíye

kí tǔ'dù éyí e zíye ní, mongú mímbe'deyé nées oto yí ené yée go zíye ndísiyé méngí lúyú ledre. Bi ólúógúyé gí simi lúyú ledre ma'dáa ndáa 'bí ené lolú wá, lúyú ledre máa nées odóngerí yí ené yée go ndá káa zí éyí bí utúní sí abára ní. Odú a, niyí úyú go tē máúyú omoní wá. ¹⁰ Togú 'yí síkpí mímbe'dené 'dága gí ro zíne ídine kí tǔ'dù késí zíne yá, 'yí nées ní ndísi lúyú tǔ'dù ledre e, gí zía mímbe'dea ní yí ené go dǔyí gí ro tǔ'dù késí. Méngí roné go zí ngítí géyí 'yí e kenée, gí zía bí otoní mímbe'deyé mongúne gí ro tǔ'dù késí ní, ootomoní ledre 'bí Lomo go, ndísiní nda yí eyé go lódú misí'di ga bí yée niyí ndíki tǔ'dù késí doyé ní.

Yata lorú zí 'yí 'bí Kírésito ga bí kí tǔ'dù éyí e zíye ní

¹¹ Timatiyo, káa zí bí Lomo gelé yíi go zía oto yíi káa do 'yí 'dódo mbigí ledre ené zí 'yí e ní, ídí 'dí'bióyó sómú ledre eyí gí ro méngí bisinyí ledre 'dá'ba. Ídí ndísi méngí dǔyí éyí ga bí bí ní ndísi éme ro Lomo gí zíye miéme ní. Zí 'bú Ngére Yésú ídine doyí za kíngaya kací kadra za mbá. Zíyí kpá kí oto 'bú 'yí e doyí. Zí mongú ledre eyí ídine oto komoyí gí ro ledre bí kó'dúyí ní. Zíyí ídíyí kí 'yí e mbá ndoo do bilámá misí'di. ¹² Ídí ngúngu ledre Ngére Yésú kíngaya gí ro zíyí ówo kací útúsimiyí simi ledre e, gí ro karanée zíyí ndíki trídri bí za fí ní gí zí Lomo. Gí zía Lomo ma'dáa ndolo ené yíi gbékpíe wá, ndolo yíi gí ro zí míméngí ledre éyí ídine bilámáne gí ro zíyí tóroyí kí roko'buyí dongará 'yí e úku ledre zíye fúó, gí ro zíye tí ówo a kídí, ngúngu ledre Ngére Yésú go ma'díi.

¹³ Timatiyo, máúku zíyí do komo 'Buzé Lomo bí otoogu éyí trídri e za mbá ne ní, kpá do komo Kírésito Yésú bí kóo útú siminí zía úku mbigí ledre fúó zí Pánato Piláto, ngére bí kóo 'bí Yúda e ní. ¹⁴ Ledre ga bí máúku yée zíyí nées, ídí ndísi méngí yée tí kenée za cé, gí simi síndí kadra bí karanée Kírésito Yésú Ngére ezé ní ndá'baógu simi a ní, káa bí 'yí e niyí lúrúndíki kémbí lúyú ledre royí ke. ¹⁵ 'Buzé Lomo bí 'yí e ndísiní kófó írja, bí ní kpá ne mongú Ngére do sogo kángá ba za mbá ní, ní ne wo bí karanée ní 'dódoógu Yésú ne simi síndí kadra bí utúasá go miútuásá ní kídí, nées go mongú Ngére ezé. ¹⁶ Wo Lomo, ní dǔyí ne Lomo bí ní trídri né za fí ní. Bí bí ndísi ndísi doa ní, ndísi rírí mirírí ganya, ganya, ganya káa zí sǔlú kadra ní, 'yíma'di utúasá lúru a kí komoné wá. Gí zí kéyí nées ní, 'yí e ídini ndísi kófó írj Lomo ma'dáa kací kadra za mbá odú a ndáa ídí wá. Ídí kenée.

Misí'di bí 'yí 'bí Kírésito niyí ndísi káe ní

¹⁷ 'Yí ga bí kí tǔ'dù éyí e zíye ní, ídí lóru yée, ndaní óto komoyé lá dǔyí ro tǔ'dù éyí ga bí zíye nées, zíye ndísiyé íllye káe wá. Ídini óto komoyé dǔyí ro Lomo bí ndísi 'bí éyí e zí 'yíma'di e za mbá ne, zí bí ndísi émené royé gí zía ní. ¹⁸ Ídí lóru 'yí ga bí kí tǔ'dù éyí e zíye nées, ídini ndísi méngí dǔyí bilámá ledre kí tǔ'dù éyí ga bí zíye nées. Bilámá míméngí ledre eyé, ídí eye rómo do tǔ'dù éyí ga bí zíye ní. Ídini ídí 'yí sáká lafúye kí éyí ga bí Lomo i'bí zíye ní. ¹⁹ Togú ndísiní go méngí kéyí kenée zí 'yí e yá, ndísiní nées go yémeómo bilámá ledre zíye komo ere. Karanée, Lomo ní méngílúgu bilámá ledre zíye kací bilámá ledre ga bí ndísiní méngí yée zí 'yí e nées.

Odú lorú zí Timatiyo

²⁰ Timatiyo, ledre bí Lomo i'bí do síllyí nées, ídí 'dí'bi síllyí roa ngbúó. Ndá ólú simi ngítí géyí bicayi ledre e wá, káa bí niyí 'dí'bióyó yíi gí ro Lomo 'dá'ba ke. Ídí ígí royí 'dá'ba gí ro bicayi kangú ga bí moko ndáa simiyé wá, 'yí kangú ndísiní ndólo a ya nées komokenzi, ábuwá yí ené bířifu ledre ní. ²¹ Ngítí géyí 'yí ga bí kóna otoní komoyé ro ledre řifu ga gére ní, karaba ní luyúní gí do bilámá misí'di 'bí Lomo go. Ndá ídí káa zí ye wá.

Lomo ídí kíyí.

Gbre wáraga bi Páwulo eké zì Timatiyo ní Ledre gi ro gbre búkù bi Timatiyo ní

Páwulo eké ledre ba gi simi sǐgini. Sómù ledre ené ni kóo kídí niyí go úfu nées 'diya. Gi zì kényí nées ili kóo zì Timatiyo óguné zine 'diya 'dá'dá zíye kí úfu nées. Gi zía bi kóo Timatiyo ndísi sáká Páwulo kíngaya kí moko ní, zía ídine zì Páwulo káa zì owù 'bi ené ní, zì 'bù Timatiyo ídine doa kíngaya.

Páwulo eké ledre ba gi zía bi sinyí roa misinyí gi ro 'yí ga bi 'bi Kírésìto bi niyí ndísi 'dódo yée bisinyine ní. Gi zì kényí nées zía úku ledre zì Timatiyo idí tóro ngbúó simi ledre 'bi Kírésìto bi ngúnku ní, ndísi úku ledre 'bi Lomo zì 'yí e ngírì ndaá roa wá abú simi sǐndí kadra 'bi 'dó'dó, idí kpá ndísi úkucáyi ledre 'bi 'yí 'dódo ledre ga bi 'yí ranga e ní.

¹ Timatiyo, máa Páwulo bi 'Buzé Lomo gelé máa, zima ídima káa do 'yimikása zì Kírésìto Yésù bi ndísi zé óto komozé kacá a gi ro trǐdrǐ bi za fí ní.

² Máéké ledre ba máa zíyí, gi zía, áyí zima go mbigí owù 'bi amá simi Lomo.

'Buzé Lomo ma'dáa kí Kírésìto Yésù Ngére ezé, idíní ndísi lúru bi kacíyí gi do bi zíyí ndísiyí bilámáne.

Páwulo i'bi mbófo éyí zì Lomo gi ro Timatiyo

³ Timatiyo owù 'bi amáa, ledreyí lígí máa wá. Kací kadra za mbá, kí'dí bi mááyí go ini ini zì 'Buzé Lomo ní, mándísi óto yíí kó'dú a. Gi zía, ni ne mbigí Lomo, bulúndu bulúnduzé e ndísiní kóo ini ini zía kí mimbé'deyé kí'do. Kpá káa zì bi ndísi zé karaba ini ini zía kí mimbé'dezé kí'do ní. ⁴ Máoyó sogomá zíyí wá, mááyí ógu lúru yíí. Máówo bú, simi bi kóo ifizé simizé kényí ní, ni kóo zíyí mongú lerí, nées sǐ ledre bi kóo lefe ini komoyí gi zía kíngaya ní. ⁵ Máówo bú bilámáne kídí, ngúnku ledre Yésù go káa do Ngére eyí cù kí mimbé'deyí káa zì bi kóo tetéyí Lóyisi kí mbágáyí Yúnísi ngúnkuní ledre a ní. ⁶ Moko 'bi Lomo bi do sǐlǐyí nées ndaá úyu wá, idí ngbóro tátá roné fú 'dá'dá káa zì bi kóo má'bí úndru moko máa nées go zíyí ní. ⁷ Ídí ndísi méngí moko nées fú kenée ndéré kíe 'dá'dá, gi zía, 'Buzé Lomo i'bi 'dówúne go zize gi ro zía ndísiné óto zée zize ídize kí roko'buzé, do ndísi tórozé ngbúó simi úzu éyí, zize ndísi zé óto 'bù

lafúze e, kpá gi ro zize ndísi zé méngí mbá bilámá ledre e.

⁸ Káa zì bi 'Dówú Lomo ni bo kíze, ni ndísi sáká zée ní, ngírì ndaá méngí yíí kí 'dódo ledre 'bi Ngére Yésù zì 'yí e wá. Dokuwu ndaá kpá méngí yíí kí 'dódo ledre ené zì 'yí e gi zía bi kóo otóní máa simi sǐgini gi ro bilámá ledre ené ní wá. Kací kadra mbá, idí idí nziyiyí. Togú 'do'dó ogú royí gi zía bi ngúnku ledre Ngére Yésù ní yá, idí ótoómo royí zíyí 'dó'dóyí. Máotoómo kóo romá kpá kenée zima ndísimá 'dó'dóma gi ro ledre ené. ⁹ Gi zía, wo Lomo, yomo ené kóo zée kényí kpá kí tǔ'dú ngiti géyí 'yí e, zize ídize káa do mbigí 'yí ené e ba ndaá gi zía bi azé bilámá 'yí e, miméngí ledre ezé e niyí mbá bilámáye ní wá. Yeme kóo ledre nées gi rozé go kù 'desǐ kpurú gi simi Kírésìto Yésù 'dá'dá zía kóo kí ótoógu ere e kí kángá, gi zía, ni yí ené kù Lomo 'yí méngí bilámá ledre zì 'yí e. ¹⁰ Bi ba ní, owoyemezé nda bilámá ledre bi kóo simi bi Kírésìto Yésù 'Yí yómo 'yí e bi úyu do mǎngbúngbu kágá gi rozé ní go. Múrua bi kóo gi simi umbu ní, 'dodo zize kídí, wo Yésù, roko'bua romo do umbu go. Zée 'yí ga bi 'bi Yésù ma'dáa ní, togú uyuzé yá, Yésù ma'dáa ni úru zée, gi zía, urútu kóo roné go ne gi simi umbu ma'dáa, roko'bua a romo do 'bi umbu go. ¹¹ Máa Páwulo, 'Buzé Lomo gelé máa káa do 'yimikása ené, 'yí 'dódo ledre ené kpá 'yí ndísi úku bilámá ledre ené zì 'yí e za mbá. ¹² Nées sǐ ledre bi otóní máa gi zía simi sǐgini do ndísi kí 'dó'do máa ní. Abú kenée ndotó, dokuwu méngí ené máa gi zì ledre ga gére nées wá, gi zía, máówo bú, mǎngúnku yí amá ledre mbigí Lomo. Wo Lomo ma'dáa ni ndísi yómo máa gi simi 'do'dó ga gére nées gi simi odu sǐndí kadra bi karanée Ngére Yésù ni ndá'baógu simi a ní.

¹³ Owù 'bi amáa, ledre ga bi kóo má'dódo yée zíyí ní, ndaní lígí yíí wá. Ídí ndísi 'dódo dujú ledre ga gére nées zì 'yí e, simi bi áyí go ndísi méngí ledre máa ga gére ní, ledre Kírésìto Yésù bi ngúnku ní, cǐyí a idí ngbóro simiyí mongúne, zíyí ídíyí kpá 'yí óto 'bù 'yí e za mbá. ¹⁴ Máówo bú, 'Dówú Lomo ni ndísi sáká yíí, zíyí ndísiyí méngí moko 'bi Lomo do bilámá misi'diné.

¹⁵ Máúku ledre nées kenée gi zía, éyí bi 'yí 'bi Ásiya méngini ní, oto máa, mándá kí rokinyi gi roa wá. Lúru aka, Fugélo e kí Amogéno kí ngiti géyí lafúye e, oyóní sogoyé go zì ledre 'bi Lomo bi má'dódo zíye ní. Ndísiní nda yí eyé go lódú ngiti géyí misi'di eyé e kpí.

¹⁶ Abú méngini kenée ndotó, Onésiforu otoomo máa wá. Tí bi owo bú otóní máa simi sǐgini ba gi zía bi mǎngúnku ledre

Yésu ní. Simi ledre ga gére née mbá, Onésíforu otoomo máa wá. Ndíşş kpá fú ngásáogú kí lúru máa, zí mimbé'demá gie ndíşş ídríne, zí sili ndíşş ílíne romá. Mámbofo wo go kángaya simi ledre bi menjí yée zíma née. Ngére Yésu ídí ménjí bilámá ledre zía kí 'yí 'bí 'be 'bí ené mbá. ¹⁷ Simi bi ogú simi Róma ní, zí mimbé'dea ídíne 'dága kángaya gí ro zíne lúru máa. Zía tónóne ndú'yúsó'do ledre gí romá, tí bi zía óguné gí zíma do bi bi otoní máa doa ní.

¹⁸ Bilámá ledre ga bi kóo Onésíforu ndíşş ménjí yée zíma simi Éfeso née, ndaní miló'boyé wá, ówo kóo bi bilámáne. Gí zí kéyí née ní, zíma ndíşşimá oto wo kí 'yí 'bí 'be 'bí ené e do sili Lomo. 'Buzé Lomo kí Ngére Yésu, ídíni ndíşş lúru bi kací a gí ro zía ndíşşiné bilámáne.

2

Páwulo énzí komo Timatiyo

¹ Áko Timatiyo owú 'bí amáa, káa zí bi Lomo ménjí bilámá ledre go zíyí kpurú gí simi Owú 'bí ené Kírésíto Yésu ní, ídí ídí kí roko'buyí, zíyí ndíşş tóroyí ngbúo simi ledre e kací kadra za mbá. ² Ledre ga bi kóo lúrutóko gí zíma, mándíşş 'dódo yée zí tú'dú 'yí e ní, ídí 'dí'bí ledre máa ga gére née, zíyí 'dódotátá yée zí 'yí ga bi lúru yée utuasání go gí ro 'dódotátá ledre e ní, zíyie ndíşşiyé 'dódotátá yée zí ngiti géyí 'yí e. ³ Ídí ódo mimbé'deyí simi ledre e káa zize ní, zíyí tóroyí ngbúo káa zí asikíri 'bí Kírésíto Yésu ní. ⁴ Bi áyí go asikíri 'bí Ngére Yésu ní, ndá lolu ndíşş ménjí miménjí ledre 'bí gbékpí 'yí e wá. Ídí ndíşş ménjí dujú ledre máa yée ga bi Yésu ní ídí kí rokinyi gí royé ní. ⁵ Togú kenée wá, ídí ídí káa zí 'yí bi ndíşşíní ngásá midogelígélí ní. Lúru, togú 'yí niyí go ngásá midogelígélí kí lafúne e ní, oto ené sómú ledre ené gbre gbre wá. Ni oto komoné dujú ro ngásá bi kó'dúne ní, 'búo togú ngasáonzóní ngásá máa née go.

⁶ Ngiti sómú ledre ni kpá káa, ídí ídí káa zí 'yí bi ní 'yí ó'do éyí kángaya ní. 'Yí bi ní 'yí ó'do éyí kángaya ní, ní yí ené lengbe fú lá kí rokinyi. ⁷ Ledre ga bi máuku yée zíyí née, ídí sómú simiyé kpó kpó kpó. Ngére Yésu ní í'bí komokenzí zíyí kpurú gí simi ledre káa zí ga gére née.

⁸ Ídí oto komoyí ro Kírésíto Yésu bi ní gí simi kúfú ngére Dawídi bi kóo 'Buzé Lomo uru wo gí simi umbu ní. Née bilámá ledre bi mándíşş 'dódo a zí 'yí e ní. ⁹ Gí zía bi mándíşş 'dódo bilámá ledre née zí 'yí e ní, 'yí máa yée ga bi ngára ilíni bilámá ledre máa née wá ní, zíyie ndíşşiyé 'dó'do máa kpá kí ónzó máa simi şiginí káa

zí éyí bi mándíşş ménjí bisinyí ledre ní. ¹⁰ Abú kenée ndotó, máí'bí romá go zíma 'dó'dóma gí ro 'yí e za mbá, gí do bi zíyie ngungu ledre 'bí Kírésíto Yésu, zíyie ídíyie mbígí 'yí ga bi 'bí Lomo ní za fí.

¹¹ Ma'dii, togú otoomozé bisinyí ledre ga bi kóo ndíşşiyé ménjí yée ní mbá 'dá'ba yá, Yésu ní yómo zée, zía oto zée, zíze ídíze trídriže za fí káa zíne ní.

¹² Ndaá kpá lá dujú wo née wá, togú utuzé simizé simi 'do'dó ga bi niyí kí ndíşş ménjí zée ní gí simi şindí kadra bi Yésu ma'dáa ni ndá'baogú simi a ní yá, azé ídí dongará 'yí ga bi Yésu ma'dáa ni ídí Ngére doyé ní.

Togú otoomozé wo gí zí 'do'dó bi ndíşşiyé ndíki a gí ro ledre ené ní yá, simi bi karanée ni ndá'baogú káa do Ngére do 'yíma'dí e do sogo kángá ona ní, ni otoómo zée kpá kenée, zía úku ledre kídí, née owo ené zée wá.

¹³ Togú owozé wo káa do Ngére ezé, zíze ndíşşiyé lódu kací a yá, oyoló'bó ené ledre ené wá, ledre ga bi uku yée ní, ni ménjí yée mbá.

'Yí 'bí moko bi Lomo ni kí rokinyi káe ní

¹⁴ Káa zí bi kenée ní, ledre ga bi máuku yée zíyí née, ídí ndíşş úku yée zí 'yí ga bi sí şilíyí íri ní mbá, ndaní ndíşş ménjí kangú simi ledre 'bí Lomo wá. Kangú káa zí bi ngiti géyí 'yí ga gére ndíşşíní ménjí yée née, sakání eyé 'yí e wá. Bi ndíşş síní ro 'yí ga bi ndíşşíní úwú yée ní misinyí. ¹⁵ Máuku zíyí, dokuwu moko 'bí Lomo ndaá ménjí yíi wá. Ídí í'bí royí ndíşş ménjí moko ené kí ndíşş 'dódo bilámá ledre ené zí 'yí e. ¹⁶ 'Yí ga bi ambá ledre eyé lá kangú kí úkucáyi ledre gí do bi ledre 'bí Lomo ní, ndá í'bí royí zise ndíşşiyé íti kangú kéye wá. Gí zía 'yí tara síní káa zí ga gére née, ndíşşíní lengbe 'dí'biyó 'yí e gí do misi'dí 'bí Lomo 'dá'ba. ¹⁷ Bisinyí ódro ga bi káa zí bi Amána e kí Philéta ndíşşíní ódro yée emení ngú, ndíşşíní 'dí'biyó ledre 'bí Lomo gí do mimbé'de 'yí ga bi 'bí Kírésíto ní 'dá'ba, zí miménjí ledre eyé nda ndíşş ídíne bisinyíne. ¹⁸ 'Yí ga gére née ukuní eyé ma'dii ledre wá, ambá ledre eyé yí ené lá dujú ranga. Lúru aka lá ledre bi ukuní kídí, 'yí e ndaní lolu oto komoyé gí ro ledre úru gí simi umbu wá, 'yí ga kóo uyuní ní, Ngére Yésu uru yí ené yée go. Ngiti éyí ndaá lolu íri ya urú gí simi umbu wá. Ledre eyé ga gére née ndíşş nda go síní sómú ledre 'bí 'yí e kí lódu kací Yésu. ¹⁹ Timatiyo, ídí ówo a bilámáne kídí, ledre 'bí Lomo ndaá owú éyí cuku'dée za 'yí e

ndisiyé ndéndeke kíe wá. Ní éyí bí Lomo yeme ne kí ledrené owóowó zí 'yí e za mbá ní, "Lomo ma'dáa owo mbígí 'yí ené ga bí ngunṣuní ledre ené go ní mbá bú." Kpá kenée, "Yí bí ngunṣun ledre Ngére Yésu go ma'dúú ní, idí nda ndisí méngí dṣú éyí ga bí Yésu ma'dáa ili yée ní."

²⁰ Ngítí ledre ní kpá káa, 'yí bí ní do mongú moko kpá kí mongú 'be zíne ní, éyí 'bí éyí miánu ga bí zia 'be ní, niyí kací ríkí sí doyé mbá mǎngǎngúcuá. Ngítí géyí 'bí eyé gí simi dábu, ngítí géyí gí simi késí bí ndisíní rírí mǎrírí ní. Zí ngítí géyí idí 'bí eyé gí simi kǎngá kpá kí yée ga bí cecení gí simi kágá ní. Éyí ga gére née ndisíní méngí moko kíye kací sǎndí kadra eyé e mǎngǎngúcuá. Ngítí géyí gí ro mǎngburoko sílǎ e, zí ngítí géyí idí 'bí eyé gí ro gbékpí sílǎ e. ²¹ Ledre née ní kpá kenée gí ro 'yí ga bí i'biní royé go ndisí lódú kací Ngére Yésu ní. Togú 'yí otoomo kí méngí bisinyí ledre, zia ndisíné méngí dṣú ledre ga bí utúasání miútuásá ní yá, Lomo ní i'bí moko bí kí ledrené owóowó ní zia, gí zia 'yí ma'dáa née i'bí roné go ndisí lódú kací Ngére ené Yésu. Gí zí kéyí née ní, 'yí máa née ní go kpá nzinyé zí ro ndisí méngí ledre ga bí utúasání miútuásá ní.

²² Timatiyo owú 'bí amáa, máúku zíyí fúó, láfúyí ga bí ambá ledre eyé lá dṣú bicayi ódro kí bicayi míméngí ledre e ní, idí ígí royí gí royé 'dá'ba. Ídú ndisí méngí dṣú ledre ga bí utúasání miútuásá ní. Zíyí óto komoyí ro ledre 'bí Lomo kíngaya. Ídisé ndisí bilámáse kí mimbé'desé kǎe'do kí 'yí ga bí i'biní royé go ndisí lódú kací Ngére Yésu ní.

²³ Ndaá kpá lá dṣú ledre máa yée ga gére née wá, ndá i'bí royí zise ndisísé méngí kǎngú kí 'yí ga gére née wá, gí zia, kǎngú ndisí lengbe 'dí'biógú ófú kí okó dongará 'yí e. ²⁴ Ídú óto ledre ba simi doyí. Togú 'yí ní go 'yí kasa 'bí Ngére Yésu yá, 'yí máa née ndaá lolú 'yí ófú kí 'yí e wá. Ní nda go 'yí bí mimbé'dea ní go bilámáne ro 'yí e za mbá, ambá ledre ené nda go 'bí 'dódo bilámá ledre bí 'bí Lomo ní zí 'yí e. ²⁵ 'Yí ga gére née, bí ndisíní úkucáyí ledre gí do bí ledre 'bí Lomo ní, idí 'dódo ledre zíye kpá kí íni ini gí royé. Lomo idí óyóló'bó mimbé'deyé gí ro zíye ówo dṣú mbígí ledre ené. ²⁶ Zíye óyóló'bó sómú ledre eyé zíye ídíye nda 'yí lódú kací Yésu. Gí ro zíye ólúóguyé gí sí sílǎ ngére 'bí bicayi lomo e, gí zia ndisíní nda kóo go méngí ledre ga bí Satána ili yée ní.

3

Tú'dú 'yí e niyí karanée óyó sogoyé zí

Lomo

¹ Timatiyo, idí óto ledre ba simi doyí bilámáne, kadra mǎndá'baógu Yésu ní idí bisinyíne zí tú'dú ngítí géyí 'yí e. ² Gí zia ndisíní 'yí eyé méngí dṣú éyí bí bí ndisí éme royé gí zia ní, do ndisíyé óto komoyé kpá dṣú ro késí eyé ga bí ndisíní yóko yée ní, zíye ndisíyé kí ìllye káa zí éyí bí romoní do 'yí e go za mbá ní. Ndaá kpá lá dṣú ledre máa yée ga gére née wá, zíye ndisíyé kí óto 'yí e káa do simi sǎndíye, zíye 'dútu mbíliye nǎbúrú kí úwú lorú ga bí 'yí ndíki yée ndisíní úku a zíye ní. Ndaní kpá 'yí i'bí mbófo éyí zí 'yí e wá, zíye ndisí óto royé 'duo káa zí éyí bí romoní do 'yí e go ví, gí zí kéyí née, ledre 'bí Lomo ndaá zíye owóowó wá. ³ Bú 'yí e ndaá doyé wá. Ndaní 'yí otoomo ledre zí 'yí e wá. Ambá ledre eyé lá líkpí, zíye ndisíyé méngí ledre e 'duo faa káa zí éyí bí simi doyé sinyí go misinyí ní, sókú ní royé 'duo sága, ilíní bilámá ledre wá. ⁴ Ndaá kpá lá dṣú ledre máa yée ga gére née wá, niyí kpá 'yí i'bí nǎbǎngá 'yí e zí bisinyí 'yí e. Ndisíní méngí ledre e 'duo faa somúní eyé sogo a kí wá, zíye ndisí síkpí fúndúye 'dága simi ledre e za mbá, somúní do Lomo wá, mongú ledre eyé dṣú rokinyí eyé bí ilíní ní. ⁵ Owú 'bí amáa, máúku zíyí, idí ígí royí gí ro 'yí e káa zí ga gére née 'dá'ba. Londoní royé kídí, yée niyí 'yí lódú kací Yésu, í'í, née gbékpí ledre, míméngí ledre eyé ní 'yí ené fú lá bisinyíne, gí zia Lomo ndaá 'bí ené kíye wá.

⁶ Ngítí géyí ndisíní ndéré 'be 'bí 'yí e kí sinyí do kará ga bí kí sómú ledre eyé cúku'dée ní, gí ro zí kará máa ga gére née ndisíyé méngí ledre ga bí yée ilíní ní. ⁷ Kará ga gére née ilíní tí gí ro zíye ówo ledre gí simi 'dódo ledre bí gí simi miéke kúrú Lomo ní, icíní royé má, utúasání ndíki a wá. ⁸ 'Yí rǎnga ga gére née ndisíní tóro'dútu misi'di ledre 'bí Lomo gí zí 'yí e cé káa zí bí kóo simi sǎndí kadra 'bí Músa, Yóna e kí Yombere otoní royé okó ro Lomo zíye ndisíyé úkucáyí Músa ní. 'Yí rǎnga ga gére née simi doyé sinyí gí zí lúyú ledre go misinyí gí zia, ledre 'bí Lomo ndaá do mimbé'deyé wá. ⁹ Niyí méngí ledre ga gére née kenée má, kacíye utúasá akpa kǎe wá, gí zia 'yí e niyí lúrúcaiyí yée mbá mílúrúcaiyí, cé káa zí bí kóo 'yí e lúrúcaiyí Yóna e kí Yombere simi sǎndí kadra máa bí kóo 'bí Músa ní.

Yata lorú gí zí Páwulo zí Timatiyo

¹⁰ Owú 'bí amáa, káa zí bí 'dí'bí ledre ga bí kóo mǎ'dódo yée zíyí ní go, zíyí 'dí'bí míméngí ledre amá e kpá go mbá, zíyí ndisíyí go méngí kéyí cé káa zima.

Misi'di bi mándjisi lódú kací Yésu kía, kí mitóromá ga bi ngbúo simi úzu éyí e, kí 'bú 'yi e bi mándjisi óto a, nda kí útusimi ga bi mándjisi útú yée mbá ní, ídí ndjisi méngi ledre máa ga gére née kpá té kenée ndéré kía 'dá'dá za fi. ¹¹ Lúru aka lá ledre ga bi kóo méngini royé zíma, 'yi e sogóni máa, do ndjisiyé 'dó'do máa kí toso 'do'dó e mingungúcia ní. Nda kpá kí wo bi méngini máa kía simi Anatiyoko kí Ikoniyomo kpá kí Lisitra ní. Simi ledre ga gére née mbá, Ngére Yésu ootomo máa wá. Ndjisi kóo kpá fú sáká máa gí simi ledre ga gére née za mbá. ¹² Máuku zíyi ma'dú, 'yi ga bi ngununi Kírésito Yésu go káa do Ngére eyé, i'biní royé go ndjisi lódú kací a ní, ezeokó Yésu niyi ndjisi 'dó'do 'yi 'bi Yésu ga gére née, gí zía bi ngununi ledre Yésu ma'dáa go ní. ¹³ Bisinyi 'yi ranga ga gére née, niyi yóko royé kí ngiti géyi lafúye do ídiye tũ'dũ, zíye ndjisiyé sinyi do tũ'dũ 'yi e káa bi niyi ídí 'yi ndjisi lódú kací Yésu ke.

¹⁴ Gí zí kényi née ní, ledre 'bi Ngére idi ngbóro simiyi ndéréne fú 'dá'dá. Ledre ga bi kóo 'dodoní yée zíyi ní, ídí lánýa royé kángaya. ¹⁵ Káa zí bi kóo tonóni 'dódo ledre 'bi Lomo go zíyi kú gí do owúyi, zíyi ówoyème miéké kúru Lomo go bilámáne, bi karaba ndjisi go i'bi komokenzi zíyi, zíyi ndjisiyi lódú kací Kírésito Yésu kía gí ro zíyi idiyi tridriyi za fi ní. ¹⁶ Ledre máa ga gére née, 'Dowú Lomo 'dodo kóo yée ne do ékéómo yée gí ro zíye ídiye bilámá misi'di 'bi 'dódo ma'dú ledre zí 'yi e. Kpá gí ro do ndjisi ũcuómo 'yi e kía káa bi niyi ndjisi lúyú ledre ke. Ndaá kpá lá ðuú wo née wá, ni kpá gí ro togú 'yi luyú ledre go yá, do 'dózoýeme wo kía. Kpá gí ro 'dódoýeme misi'di 'bi bilámá ndjisi kía zí 'yi e. ¹⁷ Née misi'di bi 'Buzé Lomo yeme gí ro do ndjisi yéme zée 'yi kasa ga bi 'bi Ngére Yésu ní kía, gí ro zize ndjisiyé méngi ðuú ledre ga bi utúasáni miútúasá ní.

4

Yata lorú zí Timatiyo

¹ Timatiyo, ba ledre bi o'bu mió'bu ní. Ídí óto a simi doyi, ndaá ligi yi wá. Mindá'baógu Yésu ndaá owú ledre wá. Yésu ni ndá'baógu 'decí ngbanga 'yi e za mbá. Yée ga bi niyi aka tridri ki yée ga bi uyuni go ní. Gí zí kényi née, zíma énzí komoyi 'desi do bi kací 'Buzé Lomo kí Kírésito Yésu ma'dáa. ² Ídí i'bi royí kángaya ndjisi 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yi e. Zíyi kí énzí komoye. Idini ndjisi méngi ðuú ledre ga bi bi ni ndjisi éme ro Lomo gí zíye miéme ní. Ndaní luyú ledre wá. Ídí ndjisi 'dódo ledre née kenée zí 'yi e kí mimbé'deyi kíé'do. ³ Gí zía sındi kadra ni

ógu, 'yi e niyi ési'dútu mbiliye ngburú kí úwú ledre 'bi Lomo. Zíye óto komoye yi eyé ðuú ndjisi úwú ledre ga bi ngára ndani 'bi Lomo wá ní kángaya. Gí zía née ledre ga bi ilini yi eyé yée ní. ⁴ Niyi asi gí ro cóngó 'dódo ledre bi 'bi Lomo ní kenée, do nda óto komoye ro gbékpí bicayi 'dódo ledre ga bi ngára ndani 'bi Lomo wá ní. ⁵ Kací kadra za mbá, ídí ndjisi tóro ngbúo, mimbé'deyi ídí ídí ðuú ro moko 'bi Lomo bi do siliyi ní, gí ro zíyi ndjisiyi 'di'biógu 'yi e zí Ngére Yésu.

⁶ Máuku ledre ga gére née zíyi kenée, gí zía kacima akpa do sogo kángá go, mááyí nda go káa zí kadra tagá ní, mááyí go gbóo gí ro ndá'balúgu romá zí 'Buzé Lomo komo ere. ⁷ Moko bi kó'duma ní, máméngiónzó go. Máódó mimbé'demá zíma méngi a za kí simimá mbá, gí do oðuné tí káa zí bi Lomo, mingi moko ma'dáa ili ní. ⁸ Gí zí kényi née ní, Lomo ma'dáa yemeomo bilámá bi go zíma 'be 'bi ené komo ere, gí zía miútúasá go kací komoa káa do mbigi 'yi ené. Ngére Yésu ni 'di'bióto máa née do bilámá bi máa née. Ndaá kpá lá ðuú máa ngucumá wá, azé ídí kí 'yi ga bi ngununi ledre Yésu go, otoní royé go ndjisi lódú kací a gí simi sındi kadra bi karanée Yésu ma'dáa ni ndá'baógu simi a ní.

Páwulo ndolo Timatiyo

⁹ Timatiyo, méngi aka kényi zíyi ngásáóguyi zíma yáa 'diya. ¹⁰ Éyi bi Démasi e kí Kírísene e kí Tĩto e méngini ní, ndaá bilámáne wá. Bayiomoní moko bi Lomo i'bi zíye ní go. Démasi nderé go simi Tasalonika, Kírísene nderé 'bi ené go simi Galatiya, Tĩto nderé 'bi eyi simi Dalamatiya. 'Yi ga gére née mbá, 'bú ledre 'bi sága ba 'di'bióyo yée go. ¹¹ Idiákázé nda yáa go lá ðuú gbre kí Lúka. Togú áyi giri go ógu yá, ndá óyo sogoyi zí Máriko wá, 'di'biútú wo giri kpa, gí ro zía óguné ndjisi sáká máa, ¹² gí zía máili aka kása Takíka simi Éfeso. ¹³ Simi bi togu áyi giri go inyí ní, mongú bongó ðuú amá kóo máótoómo ligi simi Tóra 'be 'bi Karapó ní, 'di'biútú giri kpa zíma. Kpá kí miéké kúru Lomo ga bi kóo máótoómo yée íri ní, 'di'biútú yée giri kpá kpa zíma.

¹⁴ Éyi bi Alakizánde 'yi 'boro mengi zíma ní, sinyi romá go gbála. Máutúasá méngilúgu bisinyi ledre zía kací ledre bi mengi zíma née wá. Oðu a, Ngére Yésu ídí lúru bi zía simi ledre máa née ðuú ne. ¹⁵ Komoyi ídí ídí royí gí zí Alakizánde ma'dáa. Oto roné go okó rozé, ndjisi go úkucáyi ledre gí do bi ledre 'bi Lomo bi ndjisiyé 'dódo a zí 'yi e ní kángaya.

¹⁶ Simi mizefi 'di'bi bi kóo 'di'biní máa ógu kima kó'dú 'yi 'decí ngbanga e gí zía bi mándjisi 'dódo ledre 'bi Ngére Yésu zí

'yi e ní, bikéří 'yi bi kóo i'bí roné útúne do kacíma ndéré úku yéme ledre gi romá ní ndaá. Abú menginí kóo bisinyí ledre zíma kenée ndotó, Lomo ndaá méngilúgu bisinyí ledre zíye kací a wá. ¹⁷ Símí ledre máa bi kóo nées mbá, Ngére Yésu otoomo ené kóo máa wá. Ní kóo fú kíma, ndísi kí i'bí roko'bu zíma, zíma ndísimá úku bilámá ledre ené kée zí říkí kúfú 'yi e za mbá. Née sị ledre bi kóo yomo máa gi roa gi zí kemị ga gére ní. ¹⁸ Máówo bú, Ngére Yésu ni ndísi sáká máa gi zí bisinyí ledre fú kenée gi zíma ndéréma ndísimá sị sindíja komo ere, gi zía, ni ne Ngére amá. 'Yi e idíní ndísi mbófo wo kací kadra za mbá, kenée za fi. Idí kenée.

Mandá kí úndru gi zí Páwulo zí 'yi e

¹⁹ Mandá zí Akúwíla e kí me'bené, Purisíla e kí Onésíforu kí 'yi 'bi 'be 'bi eyé e za mbá. ²⁰ Símí bi kóo májnyí ógumá simi Róma ní, Erésito idiaká kóo cikí simi Koríndo, zíma nda kóo ótoómo Tarafimo simi Meléto gi zía ni kí ndíyá. ²¹ Odụ ledre, ndá lú'bu wá, idí méngi kéyi, zíyi óguyi 'dá'dá zí iní kí ndá'baóguné. 'Yi ga bi 'bi Ngére Yésu azé kéye yáa ní, Yubúla e kí Pódene e kí Ljno e kí Kujída e, I'biní mandá zíyi kóngaya.

²² Ngére Yésu idí idí kiyi, zía i'bí úndru zise za mbá.

Wáraga bi Páwulo eké zí Tito ní Ledre gi ro búkú bi Tito ní

Tito ni Girigi, ngungu kóo ledre Kírésito go zia ndišiné sáká Páwulo kíngaya do tú'dú ngíti géyí misi'di e simi bi Páwulo ni ndiší gámá kí úku bilámá ledre 'bi Kírésito Yésu zí 'yí e ní. Gí do kací a née zí Páwulo kása wo simi kángá bi Kuréto ní káa do manda 'bi Kanša íri.

Páwulo eké simi wáraga ba kídí Tito idí gélé 'yí ga bi miméngí ledre eyé ní bilámáne ní gí ro zíye ídíye káa do manda 'bi Kanša e. Zía kpá í'bí yata lorú zí Tito káa zí bi ní ndiší 'dódo ledre zí 'yí e kací ówo ledre eyé e mungúncua ní. Mingburoko ya'dá e, kará e, owúphirangá e nda kpá kí owúkúlú e. Odú a zía úku ledre zí Tito idí 'dódo ledre zí 'yí ga bi 'bi Kírésito ní, idíní ndiší mbá kí mimbé'deyé kíé'do gí do bi zíye ídíye éyí kíé'do.

Wáraga bi Páwulo eké zí Tito ní

¹ Tito owú 'bi amá simi Lomo, máa Páwulo bi 'yí 'bi moko 'bi Lomo kpá 'yimikása 'bi Kírésito Yésu ní. 'Buzé Lomo kí Yésu kasaní máa go ndéré kí 'dódoyéme yata ledre gí ro Yésu, zí 'yí ga bi Lomo geléogu yéé go káa do mbígí 'yí ené e ní. Gí ro zíye ngungu ledre Yésu káa do Ngére eyé nda za kíngaya, zíye ndísiyé dúú méngí ledre ga bi bi ní ndiší éme ro Lomo gí zíye miéme ní. ² Bilámá 'dódo ledre bi gí ro Yésu née, ní óto 'yí e zíye ndísiyé óto komoyé kídí, ma'díi karanée Lomo ni í'bí tridri bi za fí ní zíye, gí zía Lomo ma'dáa uku kóo go fúó kídí, 'yí ené e niyí karanée idí kí tridri bi za fí ní. ³ 'Buzé Lomo bi 'Yí yómo 'yí e mbá ní, 'dodoogu ledre née go simi bilámá sındí kadra, zía gélé máa ya máídí ndiší 'dódo ledre máa née kenée zí 'yí e mbá.

⁴ Máéké ledre ba rí zíyí Tito, áyí zíma go káa zí owú bi gí simimá ní, gí zía ngungu ledre 'bi Lomo go kpá káa zíma ní.

Gí zí kényí née ní, zíma ndísimá íni ini zí 'Buzé Lomo kpá kí Kírésito Yésu 'Yí yómo zéé, idíní méngí bilámá ledre zíyí, zíye í'bí úndru zíyí, gí ro zíyí ndísiyé bilámáne.

Páwulo í'bí moko zí Tito simi kuréto

⁵ Moko bi kóo 'bi ótoyéme moko 'bi Lomo simi Keréto, bi kóo idiaká gí zíma ngárá sındí kadra ndaá kóo zíma méngiónzó a wá ní, ní bilámáne idí ótoyéme yéé tí káa zí bi kóo máuku zíyí

ní. Ídí géléogu ngíti géyí 'yí e gí simi gara ga bi niyí simiyé ní, zíyí óto yéé káa do manda 'dá'dá zí lafúye. ⁶ 'Yí bi áyí gélé wo káa do manda 'dá'dá ní, miméngí ledre ené idí idí bilámáne do komo 'yí e za mbá. Ídí idí dúú ó'do 'bi kára kíé'do. Ndisí ené kí me'bené idí idí bilámáne do komo 'yí e. Owú 'bi ené e idíní kpá idí owú ga bi ngungu ledre Ngére Yésu go bilámáne ní, káa bi 'yí e niyí ndísi úku síníyí iri Lomo gí zí bisiníyí miméngí ledre eyé ke. ⁷ Gí zía togú 'yí ní go manda 'dá'dá moko 'bi Lomo ya, ndaá idí 'yí lúyú ledre wá. Ndaá kpá idí 'yí bi ili 'yí e idíní ndísi méngí dúú ledre ené ní wá. Ndaá idí 'yí mbirí wá. Ndaá kpá idí 'yí éwé le'yí kí ndísi kóyó kíe kpá kí ndísi méngí okó wá. Ndaá idí 'yí mongú mimbé'de gí ro késí wá. ⁸ Ndaá kpá idí 'yí bi 'yí e ndísiní éré 'be 'bi ené miéré gí zí bisiníyí miméngí ledre ní wá. Ídí idí 'yí bi 'bú miméngí bilámá ledre ni doa kíngaya zí 'yí e za mbá ní. Zía idíne 'yí bi ndísi 'bá'bá roné gí zí bisiníyí ledre mi'bá'bá ní, miméngí ledre ené e idíní idí mbá bilámáye, ndaá idí 'yí lúyú ledre wá. ⁹ Ídí idí 'yí bi ngungu ledre Yésu go kíngaya tí káa zí bi 'dodoní zía ní, gí ro zía útuásáne ndísi 'dódoyéme ledre a do bilámá misi'diné zí 'yí ga bi ndísiní kála a mikála ní gí ro zíye ówoyéme a, zíye ngungu a.

Páwulo í'bí roko'bu zí Tito

¹⁰ Tito, máuku ledre née zíyí kenée, gí zía tú'dú ngíti géyí 'yí e asiní kí úwú mbígí 'dódo ledre bi gí ro Ngére Yésu 'yí yómo zéé ní go, ambá ledre eyé nda yí ené go lá gbékpí ódro kí ndísi ráranga zí 'yí e. 'Yí ga bi máuku ledreyé zíyí née, ndaá ngíti géyí 'yí e sikala wá, kpá tí akpa Yúda ga kóna ukuní ledre ya yéé ngungu ledre Yésu go káa do ngére 'yí yómo yéé ní, oyóní sogoyé zí Yésu née akpa ye. ¹¹ Ndá ótoómo 'yí ranga ga gére née zíye ndísiyé 'dódo ledre zí 'yí ga bi ngungu ledre Yésu go ní wá. Bisiníyí mi'dódo ledre káa zí ga gére née, ní óto 'yí e zíye ótoómo kí lódú kací Yésu. 'Yí ranga ga gére née, 'dodoní eyé née mbígí ledre wá. Ndisíní lá gámásó'do misi'di gí ro zí 'yí e ndísiyé í'bi kési zíye.

¹² Tito, 'yí 'bi Kuréto ga gére née nguru mongú 'yí gí dongaraye, ní nébí simi Kuréto íri uku kóo ledreyé go 'desí kídí, 'yí ga bi 'bi Kuréto ní, mongú ledre eyé yí ené ranga. Niyí 'yí ga bi mimbé'deyé emengú, yí eyé káa zí bangá síníyí e ní. Niyí kpá 'yí ngidrí e, iliní eyé méngí moko wá. Ambá ledre eyé yí ené lá dúú anu. ¹³ Máówo go kídí, ledre bi mongú 'yí née uku gí royé 'yí ga bi 'bi Kuréto ní, ni ma'díi. Gí zí kényí née ní, idí ési síllyí komoyé, idíní ótoómo ledre cayi ga gére née mbá 'dá'ba, zíye ngungu

dujú mbígí ledre bi 'bi Yésu ní. ¹⁴ Ndaní óto sómú ledre eyé ndíşşí úwú ledre gi tara Yúda ga gére née wá, gi zía oyóní sogoyé go zí mbígí 'dódo ledre bi 'bi Yésu ní. ¹⁵ 'Yi ga bi ngárá ndaní 'yi lúyú ledre e wá ní, bisinyí ledre kí bisinyí éyí ndáá 'bi ené lólu zíye wá. 'Yi máa yée ga bi ngunḡuní ledre Yésu káa do Ngére eyé wá ní, menginí eyé éyí ga bi bi ndíşşí éme ro Lomo gi zíye miéme ní kú wá. Simi doyé ni 'yi ené lá riji káa, owoní eyé dongará bilámá ledre kí bisinyí a wá, gi zía miméngí ledre eyé ni 'yi ené go bisinyíne. ¹⁶ 'Yi ʔanga máa ga gére née ndíşşíní úku ledre ya yée niyi go mbígí 'yi ga bi 'bi Lomo ní, í'i, miméngí ledre eyé ni 'yi ené kpí gi zí ledre ga bi ukuní yée ní. Niyi nda 'yi eyé 'yi sógó 'yi e kíngaya. Erení eyé ngiri lorú 'bi Lomo kpá wá. Gi zí keyí née ní, utúasání eyé méngí bilámá ledre wá.

2

Bilámá 'dódo ledre emene zí 'yi ga bi 'bi Kírésito ní

¹ Títo máúku zíyi, káa zí bi ówoyéme 'bi eyí ledre gi ro Ngére Yésu go bú ní, idí ndíşşí 'dódo zí 'yi e dujú ledre bi utúasá miútuásá bi 'bi Ngére Yésu ma'dáa ní. ² Ídí úku ledre zí mingburoko ya'dá e, idiní ndíşşí 'dí'bióyó royé gi simi bicayi ledre e za mbá 'dá'ba. Zíye ndíşşiyé méngí dujú ledre ga bi utúasání miútuásá ní. Kpá kí 'búó'bú royé mi'búó'bú, gi ro zíye ídiye 'yi óto 'bú 'yi e za mbá. Do ídiye kpá 'yi útúsimiyé kíngaya simi ledre e za mbá.

³ Gi ro mingburoko kará e kpá kenée, idí úku ledre zíye idiní ndíşşí méngí dujú miméngí ledre máa yée ga bi niyi miútuásáye, tí toso miméngí ledre 'bi kará máa yée ga bi ngunḡuní ledre Ngére Yésu go ní. Ndaní idí 'yi tara sinyí zí lafúye, zíye ídiye 'yi ndíşşí éwé le'yi kíngaya wá. Idiní idí 'yi 'dódo bilámá ledre e zí lafúye, gi ro zí lafúye maáge ídiye kpá 'yi méngí bilámá ledre e. ⁴ Mingburoko kará e idiní 'dódo bilámá ledre zí owúkará e, gi ro zí owúkará maáge ndíşşiyé óto 'bú ya'dá 'bi eyé e, do ndíşşiyé kí lúru bi kací owú 'bi eyé e bilámáne. ⁵ Zíye ndíşşiyé kí 'búó'bú royé mi'búó'bú simi ledre e za mbá, do ídiye mbígí 'yi ga bi 'bi Lomo ní. Zíye ídiye kará 'yi úwú kúru ya'dá 'bi eyé e gi ro zí 'yi e lúrutóko bilámá ndíşşí gi zíye. Kenée, utúasání óto 'yi e zíye ndíşşiyé úku sinyí ledre gi do bi 'Buzé Lomo wá.

⁶ Ídí 'dódo ledre zí owú ya'dá e kpá kenée. Mindíşşiyé kí miméngí ledre eyé e za mbá, idí idí bilámáne. ⁷ Kuḡu'buyí idí idí zíye mongú sáká éyí. Zíye lúrutóko bilámá miméngí ledre gi royí, gi ro zíye ndíşşiyé méngí lódú a. ⁸ Simi bi áyí ndíşşí

'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yi e ní, idí 'dódo zaá mbígí ledre, káa bi 'yi e niyi lúru'dófu bi gi doyi zíye ndíşşiyé úkucáyi ledre gi do biyi ke.

⁹ Ídí kpá 'dódo ledre zí owúkuḡú e. Idiní ndíşşí méngí keyí dujú kací kúru mingburoko 'yi eyé e, gi ro zí mingburoko 'yi eyé maáge ídiye kí rokinyi gi zíye. Ndaní ndíşşí kí tarakafa zí mingburoko 'yi eyé e wá. ¹⁰ Ndaní kpá ndíşşí kí 'dí'biúgu éyí e kací minbguroko 'yi eyé maáge wá. Idiní idí bilámá 'yi e zí mingburoko 'yi eyé e ówo a mbá, gi ro zí 'yi e óto undru ledre ga bi ndíşşí 'dódo yée gi ro 'Buzé Lomo bi 'Yi yómo zée ní.

¹¹ Gi zía Lomo ma'dáa méngí bilámá ledre go zí 'yi e za mbá, zía kásaógu bikéří Owú 'bi ené óguné yómo 'yi e za mbá.

¹² Bilámá ledre bi Lomo méngí née ofu go. Ili zize ótoómo ledre máa yée ga bi 'yi ga iliní ledre 'bi Lomo wá ndíşşíní méngí yée ní za mbá 'dá'ba, zize ndíşşizé méngí dujú ledre ga bi utúasání miútuásá ní, gi ro zize ídiye mbígí 'yi ga bi 'bi Lomo ma'dáa.

¹³ Ndíşşizé go óto komozé gi ro şindí kadra 'bi bilámá ledre bi ni ógu méngí roné zize, bi ni mindá'baógu Lomo ezé bi kí mongú roko'buné, kí Kírésito Yésu 'Yi yómo zée.

¹⁴ Yésu ma'dáa i'bi kóo roné do úyuné née nda gbékpí wá, gi ro yómo zée gi simi umbu bi kóo azé úyu a ze gi zí lúyú ledre ezé e ní. Yómo zée gi ro zize ídiye dujú mbígí 'yi ené e, 'yi méngí bilámá ledre e.

¹⁵ Títo, ga gére née za mbá ledre ga bi máli idí 'dódo yée zí 'yi e ní. Ídí 'dódo yée do bilámá misi'diné gi ro zí 'yi e lúru roko'bú moko ma'dáa gi royí káa bi niyi lúru'dófu bi gi doyi ke.

3

Bilámá miméngí ledre emene

¹ Títo, idí úku ledre zí 'yi ga bi 'bi Kírésito iri ní, idiní óto undru 'yi ga bi simi akúma, niyi kí roko'bu 'bi lúru bi kací kángá do şliye ní. Idiní ndíşşí keye bilámáne kí mimbé'deyé kje'do. 'Yi ga bi 'bi Kírésito ní, idiní fú lá ndíşşí méngí bilámá ledre e kací kadra za mbá. ² Ndaní ndíşşí kí úku sinyí ledre zí 'yi e wá. Idiní ndíşşí méngí zí 'yi e za mbá bilámá ledre e, zíye ndíşşiyé 'búó'bú royé zí 'yi e kpá mbá mi'búó'bú, zí miméngí ledre eyé e ídiye bilámáne do komo 'yi e za mbá.

³ Kóo 'desj, simi bi kóo ngárá ngunḡuzé aka ledre Yésu káa do ngére ezé wá ní, ndazé ezé kóo 'yi komokenzj e wá, ndíşşizé kóo kála ledre 'bi Lomo mikála, zize ndíşşizé kpá méngí ledre ga bi Lomo ndáa kí rokinyi gi royé wá ní. Mongú ledre ezé 'yi ené kóo lá dujú méngí bisinyí ledre e kí ndíşşí óto bisinyí mimbé'dezé ro lafúze e.

Gì zì bisinyí ledre ga bì ndìsìzè méngì yéé ní, zì 'yì e ndìsìyè sógó zéé misógó. Simi bì lurúzé kenée ní, zíze kpá ndìsìzè sógó yéé. ⁴ Abú kenée ndotó, simi ledre ga gére née mbá, zì 'búze kpá fú idíne do 'Buzé Lomo 'Yì yómo 'yì e kíngaya zía méngì bilámá ledre zíze, zía yómo zéé. ⁵ Yomo zéé née, ndaá 'bì ené gí zía bì ya kídí mengizé bilámá ledre ní wá, 'yì ené gí zì bilámá mímbé'dea bì rozé ní, zía lúguoyó lúyú ledre ezé simi roko'bu 'bì 'Dówúne, gí ro zíze idíze òwú zíne, mbígí 'yì ené e. ⁶ Lomo kasaogu 'Dówúne zía ndìsìné simizé gí zì bilámá ledre bì Kírèsjto Yésu 'Yì yómo zéé méngì zíze, zía úyuné gí rozé ní, ⁷ gí ro zíze idíze owú ga bì 'bì Lomo ní, zíze idíze do bì kíé'do kí 'Buzé Lomo ma'dáa simi trídri bì za fí ndìsìzè óto komozé gí roa ní. ⁸ Tjto, ga gére née za mbá mbígí ledre e, idíní idí zíyì kí ledreyé owóowó. Simi bì áyí go ndìsì 'dódo ledre zì 'yì ga bì ngunguní ledre 'bì Lomo go ní, ledre ga bì za mbá máúku yéé zíyì ní, idí kpá fú ndìsì úkutátá yéé zì 'yì e gí ro zíye óto sómú ledre eyé mbá ndìsì méngì bilámá ledre e. Bilámá ledre ga gére née ní óto yéé zíye ídiye mbígí 'yì ga bì 'bì Lomo ní.

⁹ Tj'dú ngíti géyì 'yì e níyí bo ambá ódro eyé 'yì ené òwú 'bì kangú gí ro ledre ga bì 'bì ndikiógu 'yì e do sogo kángá ona, zíye ndìsìyè kí ófúye gí ro lorú bì kóo Lomo i'biogu zì Músa éké a ní. Máúku zíyì Tjto, ndá ólú dongará bicayi 'yì ga gére née zíze ndìsìsè méngì bicayi kangú kéye wá, gí zía ledre ga bì ndìsìní úku yéé née ndaní eyé ledre ga bì níyí sáká 'yì e ní wá. ¹⁰ 'Yì ga bì ndìsì 'dódo ledre zíye íri née, togú ngíti 'yì gí dongaráye ili 'dí'biogu ledre 'bì ífi dongará 'yì e yá, idí ésì sílíyì komoa, ndaá méngì kéyì kenée wá. Togú uwú wá, idí kpá ésì ándá sílíyì komoa. Gí do kací a née togú uwú kpá fú wá, idí 'dí'bióyó sómú ledre eyí gí roa zíyì ndìsì eyí. ¹¹ Ídí ówo a kídí, togú 'yì ní go kenée ukuní ledre zía má, ní 'yì ené go 'yì bì sómú ledre ené sinyí go misínyí ní. 'Yì e níyí ówo wo mbá kídí, 'yì née ndaá cóngó 'yì wá, míméngì ledre ené eme ené e ngú.

Odu lorú zì Tjto

¹² Ba ngíti ledre zíyì Tjto, máíli idí aka ngásáógu zíma yáa 'diya. 'Dá'dá zíyì kí ìnyíyì girí, mááyí aka kása ngúru 'yì gí dongará Aratéma e kí Takíka, zía ndéré ndìsìné méngì moko do bì kacíyì íri, gí ro zíyì óguyí. Ndá lú'bu wá, simi bì ngúru 'yì gí dongará 'yì ga gére née ogú go íri ní, idí geré ìnyí ógu, áyí ógu ndiki máa simi gara Nìkopólí yáa. Ídí ógu 'dá'dá gí zì yana ndumu. Gí zía, kí ndumu ba máíli ndìsì bì simi Nìkopólí ore mágámá wá. ¹³ Káa zì bì ówo bú togú 'yì ili ndéré do ngíti bì, ili

tí sáká éyì ní, ní bilámáne ídí sáká mongú 'yì, Zená e kí Apólo kí éyì ga bì ilíní yéé ní, gí zì 'do'dó kí ndíki yéé do misi'di ke. ¹⁴ Ídí úku ledre zì 'yì ezé ga bì 'bì Kírèsjto simi Kuréto íri ní, ndaní 'dó'dó kí méngì bilámá ledre wá. Idíní ndìsì méngì bilámá ledre kací kadra za mbá, zì 'yì ga bì ilíní sáká éyì ní.

¹⁵ 'Yì ga bì yáa ní, i'bíní mandá zíse íri za mbá. Má'bí kpá mandá zíse kí 'yì ga bì íri ní mbá.

Lomo idí idí kíse kéye za mbá.

Wáraga bi Páwulo eké zí Felemúna ní Ledre gi ro búkú bi Felemúna ní

'Yimikása Páwulo eké ledre ba zí Felemúna ngúru 'yí 'bí Kírésíto bí kǐ tǔ'dú éyí e zíne ní. Ngúru 'yí 'bí moko 'bí Felemúna ma'dáa írja Onésímo ngasáooyó kóo roné gí do bi moko. Nda gí do kací a nées zía ngúngu ledre Kírésíto, zía ndíshíné sáká Páwulo kíngaya simi bí otóní Páwulo simi sígíní ní. Née ní, zí Páwulo éké ledre ba kása Onésímo kǐe zí Felemúna, ndú'yú Felemúna idí ótoómo ledre zí Onésímo abú lorú 'bí Róma uku kídí owúkúlú bí ngasá go gí do bi moko ní mongú 'yí ené idí úfu wo 'dá'ba. Páwulo ya Felemúna idí 'dí'bi Onésímo simi sùmu tǐ káa zí 'yí bí 'dí'bi mbígí lúnduné ní.

Wáraga bi Páwulo eké zí Felemúna ní

¹ Áko Felemúna lúndu 'bí ené e, máa Páwulo bí otóní máa simi sígíní gí zía bí mándíshí 'dódo ledre 'bí Kírésíto Yésu zí 'yí e ní.

Máéké ledre ba máa zíyí Felemúna, azé kǐ lúnduzé Timatíyo bí ní kpá eze 'yí mokoze ní. ² Ledre bí ekézé ba ndaa kpá lá dúú zíyí ngúcuyí wá, kpá zí Afíya bí ní zize káa zí mbígí lémjé ní, kpá zí Arakípo bí ndíshizé méngí moko 'bí Ngére Yésu ndro kéye ní.

³ Buzé Lomo kǐ Kírésíto Yésu Ngére ezé idíní lúru bí kacíse gí do bí zise ndíshísé bilámase.

Páwulo i'bí mbófo éyí zí Lomo gí ro Felemúna

⁴ Felemúna, kací kadra za mbá, írjyí 'decí gí taramá wá. Kí'dí bí mááyí go íni íni zí 'Buzé Lomo ní, mándíshí fú lá óto yí kó'dú a, idí ndíshí lúru bí kacíyí. ⁵ Ndaa gbékpíe wá, gí zía, máuwú ledre bilámá ledre ga bí ndíshí méngí yée zí 'yí e ní go mbá. Tǔ'dú 'yí e ndíshíní go úku ledreyí zima kídí, ngúngu ledre Ngére Yésu go cú kǐ simiyí, zí 'bú 'yí e kpá ídine doyí kíngaya. ⁶ Mándíshí íni íni zí Lomo, idí sáká yí, gí ro zíyí ndíshiyí méngí bilámá ledre zí 'yí e nda za kíngaya rómone mírómo, gí do bí zíye ndíshiyé mbófo Kírésíto. ⁷ 'Bú 'yí e bí óto doyí kíngaya nées, oto máa go zima ídima kǐ mongú rokinyí. Gí zía óto 'yí ga bí 'bí Kírésíto ní go zíye ngúngu ledrea nda za kíngaya.

Páwulo ngúngu roné gí ro Onésímo

⁸ Gí zí kényí nées ní, zíma ngúngu romá zíyí kǐ roko 'bú bí Kírésíto i'bí zíma ní, idí méngítátá bilámá ledre nées kenée ndéré kǐe 'dá'dá kíngaya. ⁹ Káa zí bí mááyí 'yímikása 'bí Yésu ní, mááyí kóo úku ledre nées zíyí kenée za kǐ roko 'bú bí moko ní, í'í, utúasá zíma í'bí lorú zíyí kenée wá, gí zía máowo bú, óto 'bú lafúyí e, 'yí ga bí 'bí Kírésíto ní go doyí, mááyí lá ndú'yú yí gí ro zíyí méngí ledre ma'dáa.

¹⁰ Mángúngu romá zíyí, gí ro Onésímo. Simi bí mááyí simi sígíní yáa ní, mándíshí 'dódo ledre gí ro Ngére Yésu zía. Bí ba ní, ngúngu ledre Yésu go káa do Ngére ené. Gí zí kényí nées ní, ní zíma go owú 'bí amá simi moko 'bí Ngére Yésu. ¹¹ Togú míméngí ledre 'bí Onésímo ndaa kóo zíyí bilámá wá, káa zí bí ngúngu nda ledre 'bí Lomo go ní, idí nda kpá ówo a kídí, ní nda idí go 'yí méngí yéme ledre zize kényí gbengará.

¹² Abú 'búa ní domá kíngaya ndaa kóo miútúasáne zía ndéréoyó roné gí cigíma wá wá, málúru kenée, máyá í'í, utúasá miútúasá zíma kása wo zíyí íri.

¹³ Ní kóo idí bilámá zé Onésímo ndíshíné zíma yáa kǐ sáká máa do bí kacíyí káa zí bí mááyí aka fú simi sígíní gí zí bilámá ledre 'bí Ngére Yésu bí mándíshí 'dódo a zí 'yí e ní. ¹⁴ Í'í, máílí méngí kényí kenée wá, káa bí ní nda idí káa zí éyí bí mágága yí migága gí ro méngí bilámá ledre zíma ní ke, 'búo togú ledre bí ngúngu go yí ní. ¹⁵ Ambí owone, ngiti géyí yá, Lomo yeme kóo ne kenée kídí, Onésímo idí aka kóo ínyí gí cigíyí cúku'dée, simi bí ní ndá'baogú ní, zise ndíshísé kéne bilámá zé fi. ¹⁶ Tónóne cakaba ndéréne 'dá'dá, ndá lolú lúru Onésímo ma'dáa zíyí fú káa do owúkúlú wá, idí nda idí zíyí cé káa zí lúnduyí owú 'bí 'buyí ní, gí zía ngúngu ledre Ngére Yésu go.

¹⁷ Felemúna, káa zí bí 'dí'bi máa simi sùmu káa do bilámá eze 'yí mokoyí ní, mándú'yú yí, idí mu 'dí'bilúgu Onésímo zíyí simi sùmu káa do bilámá eze 'yí mokoyí. ¹⁸ Togú Onésímo ma'dáa méngí kóo bisinyí ledre zíyí, togú 'dí'bi kóo mbú késí gí zíyí, i'bilúgu wá yá, idí úku ledre a zíma gí ro zíma i'bilúgu a zíyí. ¹⁹ Máuku zíyí ma'díi, togú éyí ní bo Onésímo 'dí'bi gí zíyí i'bilúgu wá, idí úku a zíma mááyí i'bilúgu a zíyí. Kpá káa zí bilámá ledre kóo máméngí, zíma 'dódo ledre 'bí Ngére Yésu zíyí ní, éyí bí méngílúgu zíma kací a ní ndaa.

²⁰ Lúndu 'bí ené e, káa zí bí azé kíyí 'yí lódú kací Kírésíto Yésu Ngére ezé ní, idí mu 'dí'bilúgu Onésímo zíyí, gí ro zíma ídima kǐ rokinyí. ²¹ Abú mándú'yú yí mándú'yú wá, máowo bú kídí, áyí tǐ méngí ledre nées zíma kenée.

²² Ídí óto komoyí kacíma, mááyí yáa kí misómú ledre togú Lomo likpí misi'di zíma, zíye 'dí'biógụ máa gị simi sịgịni yá, mááyí ógụ ziyị íri.

Mandá gị zí tǔ'dú 'yị e zí Felemúna

²³ Epáfura ezemá bi azé kéne simi sịgịni yáa gị zía bi ndịsị kpá 'dódo ledre 'bi Kírésịto Yésu zí 'yị e ní, i'bí mandá zise íri za mbá kóngaya. ²⁴ Máriko e kí Arisitáka e kí Démasi e kí Lúka e bi ndịsịni sáká máa kí moko 'bi Kírésịto yáa ní, i'bíní kpá mandá zise íri za mbá.

²⁵ Kírésịto Yésu Ngére ezé ídí í'bí úndru zise íri za mbá, gị ro zise ndịsịsé bilámáne.

Wáraga zí 'yì ga bi
Èbere
ní
Ledre gi ro búkù bi
Èbere ní

'Yì bi eké búkù bi Èbere ba 'yì ówo a ndaá. Tí lá ni miówoné bilámáne ngítí manda 'bi 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní, simi sɛndí kadra máa nées ni kí roko'bu zíne simi kanísa eké ledre nées ne zí 'yì ga bi simi kanísa ní. Nées sɛndí kadra bi kóo Páwulo ndíṣí eké ledre e kí kása yée simi kanísa e ní. 'Yì nées eké búkù ba zí ngítí géyì Yúda ga bi ɛngunúní ledre Kírésìto go, ngítí géyì 'yì e niyí go ndíṣí lóndo yée gi ro zíyè ótoómo ledre Yésù bi ɛngunúní ní.

Búkù ba uku ledre kíngaya zí 'yì ga bi ɛngunúní ledre Yésù go ní kídí Yésù ní 'yì bi kí ledrené owóowó zí 'yì ga bi ɛngunúní ledre ené go ní. Uku kpá kídí Yésù ní Owù 'bi Lomo, roko'bu ené romo do roko'bu maláyika ga bi Yúda e ndíṣíní ɛngunú ledreyé ní. Roko'bu Yésù romo do roko'bu nébì ga kóo 'desì ní, romo kpá do roko'bu Músa bi i'bíogù lorù ga bi 'bi Lomo zí Yúda e ní. Uku kpá kídí ledre Yésù owó romo do 'yì 'dáná éyì ga bi 'bi Yúda e ní mbá gí zía luyú ené ledre kú wá, zía í'bí roné káa do mbígí éyì 'dáná gí ro luyú ledre 'bi 'yìma'dí e za mbá kí'dí kéréjì za fí.

Búkù ba uku odù ledre kídí mɛnguroko bulúndu Yúda ga kóo 'desì bi ledre gí royé ni miékéne simi kurú lorù 'bi Lomo ní, ótoní kóo Lomo zía ídine kí rokinyí gí zía bi ɛngunúní ledre ené ní. Kídí 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní idíní kpá fú ndíṣí ɛngunú ledre 'bi Lomo ndaní ótoómo lígí ledre ga bi Yésù mɛngí yée ní kí yée ga bi ndíṣí 'dódo a ní wá.

Owù 'bi Lomo ogù ódro zize

1 Simi sɛndí kadra ga kóo 'desì ní, 'Buzé Lomo ndíṣí kóo úkuí'bí ledre ené zí 'yì kasa ené ga bi nébì e ní, zíyè ndíṣiyé úkutátá a zí bulúnduzé e do ríki t'ù'dù misí'di e mɛngúnúcuu. 2 Bi nda simi sɛndí kadra máa 'bi ezé ba ní, kasaogù nda go za cù mbígí Owù 'bi ené 'dódoyéne nées zize. Otooguní kóo ere kí do sogo kángá kí éyì e za mbá kéne. Gí zí kényì nées, zía i'bí roko'bu ledre e za mbá zí Owù 'bi ené máa nées. 3 Owù máa nées ni za nyé káa zí 'Buné Lomo ní. 'Dodo mongú roko'bu 'Buné go kí mímɛngí ledre ené e za mbá. Éyì e za

mbá niyí sù roko'bu ené. Simi bi uyu, zía 'dí'bióyó luyú ledre ezé 'bi 'yìma'dí e ní, zí 'Bù a 'dí'bilúgu wo komo ere zíyè ndíṣiyé kéne do bi k'jé'do gí zía mɛngionzó moko ené go. 4 Owù máa nées ni go kí ledrené owóowó rómo do 'bi maláyika e, gí zía Lomo i'bí roko'bu ledre e go za mbá zía. Gí zí kényì nées zí írja ówù rómoné gí do 'bi maláyika e za mbá.

Owù 'bi Lomo romo do maláyika e

5 Maláyika be 'di Lomo uku ledre go zía kídí,

"Áyí Owù 'bi amá,
karaba mááyí go 'Buyì'?"

Togú mbú maláyika máa wo be 'di bi uku ledre zía kídí,

"Mááyí 'Buyì,
áyí Owù 'bi amá'?"

6 Simi bi kóo Lomo kasaogù owù 'bi ené nées do sogo kángá ní, zí Lomo ma'dáa kóo úku ledre kídí,

"Máilí maláyika e mbá idíní óto úndru owù 'bi amá nées káa zí bi ndíṣíní óto úndrumá ní."

7 Zí Lomo kpá úku ngítí ledre kídí,

"Mááyí kí roko'bu zíma óyóló'bó maláyika e k'ie, zíyè ndíṣí íllye káa zí sili ili ne ní.

Togú kenée wá, zíma óyóló'bó yée, zíyè ndíṣí ndíciye káa zí pho'du ndici ne ní."

8 Zía kpá úku ledre zí Owù 'bi ené nées kídí,
"Áyí Lomo, áyí ídì Ngére za fí.

Úndru 'bi roko'bu bi máí'bí zíyì nées, áyí ndíṣí mɛngí k'ie tí fú ledre ga bi miútúásaye ní.

9 Gí zía bi ili bisinyí ledre wá, ili ndíṣí mɛngí d'ù' ledre ga bi ndíṣíní óto máa zíma ídima kí rokinyí ní, máa 'Buyì bi Lomo ní, máoto yì gí zí ledreyí ídine owóowó rómo do 'bi 'yì e mbá

gí ro zíyì idíyì kí rokinyí."

10 Lomo uku kóo ledre gí ro Owù 'bi ené simi miéké kúrú Lomo kídí,

"Éyì ga bi za mbá ba, Ngére, ótoógù yée yìjì.

Ere kí do sogo kángá niyí kací síllyìjì.

11 Sɛndí kadra ní ogù zí éyì ga gére nées úkúyè mbá,

gí zía niyí káa zí bongó e ní, zíyì idíákáyì d'ù' yìjì gí zía áyì yì eyì trídri za fí.

12 Ma'dii, éyì ga gére nées niyì lélí káa zí nzenze bongó ga bi uçoyóní yée 'dá'ba ní,

áyì idíáká d'ù' yìjì gí zía áyì yì eyì trídriyì za fí."

13 Lomo uku ledre zì maláyika be 'di kídí, "Ndìsì do sīlīma 'bì anú ona, gí simi sīndì kadra bì Mááyí óto ezekóyì e mbá

sì sīndìyì káa zì owù gbá'dá bì ndìsì óto sīndìyì doa ní."

14 Maláyika niyí 'bì eyé 'yì kasa 'bì Lomo. Lomo ndìsì kása yéé zīye ndéréye kí sáká 'yì ga bì nḡunḡuní Kírēsīto go niyí go nzīyiyé gí ro trīdrī bì za fī ní.

2

Lomo yeme ledre goó gí rozé

1 Owù 'bì Babá e, káa zì bì Lomo yeme ledre go gí rozé kenée ní, idízé 'dí'bi sīlīze sokó ro ledre 'bì Lomo bì 'dodoní zize ní gí ro zì cīyí a ídīne simizé nḡrī káa bì azé lúyú ledre ke. ² Gí zía lorù bì kóo Lomo kasa maláyika ené e óḡu 'dodo a, zì bulúnduzé ga bì kóo 'desì ní, ní lorù bì kí ledrené owóowó ní, Lomo ili ené do ndítí 'dofù 'yì doa wá. 'Yì ga bì kóo ndítí'dofuní do lorù nées ní, Lomo 'do'do kóo yéé go. ³ Máúku zise, ledre bì Ngére Yésu ogu 'dódo a gí ro trīdrī ní, owó romo do lorù bì kóo maláyika e 'dodoní zì Músa éké a ní. 'Yì ga bì kóo uwúní Ngére Yésu kí 'dódo ledre nées gí zize 'dá'dá ní, owoní kóo go kídí ní ma'díi zīye 'dódotátá a zize. Sómúsé togù nḡunḡuzé ledre nées zize 'dí'bi sīlīze ro a sokó wá ní, azé ómo? ⁴ Idízé ówo a kídí mīngburoko ledre ga bì Lomo mengí yéé kí roko'buyé, nda kpá kí 'Dowù Lomo bì kasa zía ndìsīné kí sáká 'yì e ní 'dodo go kídí ledre ga bì 'dodoní yéé gí ro Yésu ní, niyí za mbá ma'díi ledre e.

Yésu oyólo'bó roné káa do 'yìma'dí

⁵ Máúku zise, simi bì karanée Lomo ní oyólo'bó do sogo káḡgá ba, zì ledre ga bì simi a ídiye mbá mikándayé ní, maláyika e utúasání eyé ídiye 'yì ga bì niyí lúru bì kací a ye ní wá. ⁶ Ní miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí,

"Áko Lomo, 'yìma'dí 'be kpá éyì kí ledrené owóowó

zīyì ndìsīyì sómù ledre a kí mimbé'deyì mbá kí ndìsì lúru bì kací a ní?"

7 Ótoómo kóo wo zía ídīne sī roko'bu 'bì maláyika e kí owù sīndì kadra cūku'dée.

Nda gí 'dá'ba zīyì í'bí roko'bu zía, zía nda ídīne kí ledrené owóowó,

⁸ do óto éyì e goó za mbá sī sīndīa."

Mióto a bì Ngére do éyì e mbá, ní go kenée ma'díi, abú lurúzé aka ledre máa nées kí méngì roné kenée wá ndotó. ⁹ Owózé bú kídí Lomo oto kóo Yésu zía ídīne káa zì éyì bì maláyika e niyí kí roko'bu doa kí owù sīndì kadra cūku'dée ndotó. Simi bì uyu zía úrúne gí simi umbu ní, zì Lomo í'bí roko'bu ledre e za mbá zía. Gí zì bilámá mimbé'de Lomo bì ro 'yìma'dí e za mbá ní, zía yéme ledre kídí Yésu idí úyu ne do bì kacíye.

¹⁰ Gí zía bì Lomo otoogù éyì e za mbá ne ní, zía yéme ledre zì Yésu úyuné gí ro 'yìma'dí e za mbá gí do bì zīye ndá'baogúyé zì Lomo. Gí zì kéyì nées zía ídīne zì Lomo kí ledrené owóowó. ¹¹ 'Yì ga bì za mbá Yésu uyu gí royé ní, niyí go mbígì 'yì ga bì 'bì Lomo ní, ndaní lolù 'yì lúyú ledre e wá. Nées sī ledre bì dokuwu mengí Yésu ma'dáa kí ndìsì ndólo yéé lúnduné e kí lémīné e gí zía wá ní. ¹² Zía úku ledre kídí,

"Babá, mááyí ndìsì kófó iriyì dongará lúndumá kí lémīmá ga gère ní.

Zíma kpá ndìsīmá kí mbófo yī don-garà tū'dú 'yì e."

¹³ Ní kpá miékéne do ngíti bì simi miéké kúrú Lomo, Yésu uku ledre kídí,

"Mááyí óto mimbé'demá dūyì ro Lomo."

Zía kpá úku ngíti ledre kídí,

"Zée kí lúndumá e kí lémīmá ga bì í'bí yéé zíma ba, azé go do komoyì."

¹⁴ Káa zì bì owù ga bì 'bì Lomo nées niyí 'yìma'dí e ní, zì Yésu óḡuné do sogo káḡgá ídīne káa do 'yìma'dí káa zì yéé ní. Mengí kenée gí ro togù nées uyu go yá, zīne rómo komo ngére 'bì bicayí lomo e bì ní kí roko'buné do umbu ní. ¹⁵ Mengí kenée gí ro zì owù ga bì 'bì Lomo ní ówo a mbá kídí nées romo komo umbu go káa bì niyí ndìsì éré nḡrī umbu ke.

¹⁶ Owoyemezé go bilámáne kídí Yésu ogu ené kóo gí ro sáká maláyika e wá, ogu yì ené gí ro sáká zée 'yìma'dí ga bì bulúndu Abarayáma ní. ¹⁷ Gí zì kéyì nées ní, utúasá mūtúásá zì Yésu ídīne cé káa zì lúnduné e kí lémīné e ní, gí zía í'bí roné go mbá kí mimbé'dené kí'de ídīne ne mongù 'yì 'dáná éyì* ezé do komo Lomo gí ro zì Lomo 'dí'bióyó lúyú ledre ezé e gí zía. ¹⁸ Abú Satána uzu kóo wo zía 'dó'dóne yá, romo kóo komo Satána ma'dáa go. Ní cakaba go ndìsì sáká 'yì ga bì nḡunḡuní ledre ené go ní simi bì Satána ní go ndìsì úzu yéé ní.

1:13 1:13 Ke'bj 'bì Dawídi e 110:1 2:8 2:8 Ke'bj 'bì Dawídi e 8:4-6 2:12 2:12 Ke'bj 'bì Dawídi e 22:22 2:13

2:13 Isáyá 8:17 2:13 2:13 Isáyá 8:18 * 2:17 2:17 Mongù 'yì 'dáná éyì: Mongù 'yì 'dáná éyì romo do manda 'bì 'yì 'dáná éyì e zì Lomo. Ndìsì lengbe olù dūyì ne simi 'dìcì bì Mongù Bì 'bì Lomo simi 'Dìcì 'bì Lomo ní gí ro 'dáná éyì zì Lomo kí'dí kéré simi simibi kje'do. Ndìsì 'dí'bi sáma bangá bì nḡoonzóní gí ro 'dáná a zì Lomo ní olù kje 'dìcì írì gí ro zì Lomo ótoómo lúyú ledre 'bì 'yìma'dí e.

3

Ledre Yésu owó romo do ledre Músa

¹ Owú 'bi Babá e, káa zí bi Lomo ndolo sée go ndásé lolu, 'yí lúyú ledre e wá, azé kése go kǐé'do simi Lomo ní, idizé óto komozé kése kíngaya ro Yésu bí 'yímikása kpá mongú 'yí 'dáná éyí e ní. ² Kací kadra mbá, Yésu ndíşí méngí ðùtù éyí ga bi Lomo kasaogu wo gí royé ní kí mimbé'dené mbá kǐé'do, cé káa zí bi kóo Músa ndíşí méngí moko 'bi Lomo kpá kí mimbé'dené mbá kǐé'do ní. ³ Abú kenée ndotó, Lomo oto Yésu go zí ledrea idíne owóowó rómo do ledre Músa. Lílí ledre née ní káa zí, togú 'yí ubú bilámá 'dǐçí ené yá, 'yí e niyí mbófo wo rómo do 'dǐçí bi ubú née. ⁴ 'Dǐçí e za mbá 'yíma'dí e ndíşíní ubú yée ye, tí lá Lomo otoogu éyí e za mbá ne.

⁵ Músa ndíşí kóo méngí moko bi Lomo i'bí zía gí ro 'yí ené ga bi 'bi Lomo ní kí mimbé'dené kǐé'do. Zía kóo kpá ndíşíné úku 'dódo ledre zí 'yí máa ga gére née kídí, karanéé Lomo ní méngí bilámá ledre zíye. ⁶ Yésu ndaa 'bi ené lá 'yí méngí moko zí Lomo wá, ní 'bi ené za cù mbígí Owú 'bi Lomo kpá Ngére 'bi 'yí ga bi 'bi Lomo ní. Togú otozé komozé kpá fú ngbúo roa, bilámá ledre bi ndíşizé óto komozé gí roa ní, ní karanéé méngí yée zize.

⁷ Née sù ledre bi 'Dówú Lomo uku ledre gí zía kídí,

"Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, togú Lomo odro go zise yá,

⁸ ndásé esì 'dùtù mbílise 'du'dorú káa zí bi kóo bulúndusé e oyóní sogoyé zí Lomo,

simi şindí kadra bi kóo 'bi úzu éyí simi súwú ní wá."

⁹ Bulúndusé e uzuní máa simi súwú íri kí simibi cǐ gbre abú owoní tí ledre ga bi mándíşí méngí yée ní bú.

¹⁰ Née sù ledre bi kóo zí mimbé'demá esíne royé,

zíma kóo úku ledre zíye máyá, 'Ndíşíní 'dùtù mbílíye kí úwú ledre ga bi mándíşí úku yée zíye ní."

¹¹ Gí zí mimbé'demá bi esí royé ní, zíma kóo móócù éyí máyá,

'Bilámá bi bi kóo máyémeómo gí ro zíye ógu 'dówúroyé doa ní, utúasání lolu ógu doa wá."

¹² Máúku zise owú 'bi Babá e, komosé idí idí rosé káa bi Satána ní lóndo ngiti 'yí gí dongarése zía ótoómo ledre 'bi Lomo zía ndá'bané lúyú ledre. ¹³ Mé bi káa zí bi şindí kadra ní aka bo ba ní, ídísé ndíşí sáká lafúse e kí bilámá sómú ledre káa bi niyí ótoómo ledre 'bi Lomo zíye ndá'bayé lúyú ledre ke. ¹⁴ Káa zí bi ngunguzé ledre

Kírésito Yésu go, azé kéye go kǐé'do ní, idizé tóro kpá fú ngbúo kenée gí simi şindí kadra bi karanéé Yésu ma'dáa ní i'bí trǐdǐrǐ bi za fí zize simia ní. ¹⁵ Miéké kúrú Lomo uku kídí,

"Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, togú Lomo odro go zise yá,

ndásé esì 'dùtù mbílise 'du'dorú káa zí bi kóo bulúndusé e oyóní sogoyé zí Lomo ní wá."

¹⁶ 'Yí ga bi kóo Lomo odro zíye, zíye 'dùtù mbílíye 'du'dorú, do óyó sogoyé zía ní 'be kóo náambi e? Kpá tí akpa bulúnduzé ga bi kóo Músa olúogu kíye gí simi ízibiti ní. ¹⁷ Sara 'yí ga bi kóo mimbé'de Lomo esí royé kí simibi cǐ gbre ní nda yée wá? Née kpá tí yée ga bi kóo oyóní sogoyé zí Lomo zíye úyuye cǐkǐ simi súwú íri ní. ¹⁸ Sara yée ga bi Lomo lolóbú gí royé kídí née utúasá 'dí'biógu yée do bilámá bi bi née yemeomo gí ro zíye ógu 'dówúroyé doa ní wá ní 'be náambi e? Kpá tí fú bulúnduzé ga bi kóo oyóní sogoyé zía ní. ¹⁹ Owoyemezé go kídí oguní eyé kóo 'be 'bi Lomo wá, gí zía bi ngunguní eyé kóo ledre ené e wá ní.

4

Bilámá 'dówúro ni wo bi gí zí Lomo ní

¹ Bilámá ledre bi Lomo yemeomo gí rozé kídí karanéé, née ní i'bí 'dówúro zize ní, ní aka fú lá bo do biné. Idizé tóro ngbúo káa bi ngúru 'yí gí dongarése ní lúyú ledre, karanéé zía zàngá 'dówúro máa née ke. ² Bilámá ledre 'bi Lomo bi ukuní zize karaba ní ní, ní kpá wo bi kóo ukuní zí bulúnduzé ga bi kóna ní. Iliní eyé kóo ngungun ledre ma'dáa wá gí zía moko ndaa 'bi ené kóo simi a zíye wá. ³ Ni zize karaba go bilámáne gí zía ngunguzé bilámá ledre máa née go. Uku kóo ledre zí bulúnduzé ga bi kóo ngunguní bilámá ledre máa née wá ní.

"Gí zía bi kóo mimbé'demá esí royé ní, zíma kóo móócù éyí máyá,

'Bilámá bi bi kóo máyémeómo gí ro zíye ógu 'dówúroyé doa ní, utúasání lolu ógu doa wá."

Abú kenée ndotó, moko ené ukú kóo go kú simi şindí kadra 'bi ótoógu do sogo kaṅga.

⁴ Ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, "Lomo 'dowú kóo roné gí simi moko bi kóo ndíşí méngí a ní, simi şilí inyí doa gbre (7)." ⁵ Ni kpá miékéne simi ngiti bi simi miéké kúrú Lomo kídí, "Bilámá bi bi kóo máyémeómo gí ro zíye ógu 'dówúroyé doa ní, utúasání lolu ógu doa wá."

⁶ Ni kpá fú miyémené kídí 'dówúro née ngiti géyí 'yí e niyí karanéé ndíkí a ye.

Yée ga bi kóo ukuní bilámá ledre née zíye ngará iliní ngúngu a wá ní, Lomo utúásá í'bí 'dówúro née zíye wá. ⁷ Nda gi 'dá'ba gi do kací tǔ'dǔ simibí zí Lomo úku ledre zí Dawídí káa zí bi kóo odro zí bulúnduzé ga kóo 'desí ní kídí,

“Karaba ndéréne 'dá'dá, togú Lomo odro go zise yá,
ndásé éšǔ 'dǔtǔ mbílíse 'du'dorú kí úwú a wá.”

⁸ Idí kóo Yósuwa í'bí 'dówúro bi kóo Lomo uku ledre a née bo zí owú 'bi Isiréle ga kóo nderé kíye do bi bi kóo Lomo uku ledre a ní, káa bi Lomo uku andá ené lolú ledre ngíti sǐndǔ kadra 'bi 'dówúro wá.* ⁹ Ledre née 'dodo kídí, ngíti bilámá 'dówúro ni bo Lomo ni í'bí a zí 'yǔ ga bi ngunguní ledre ené go ní. ¹⁰ 'Yǔ máa yée ga bi Lomo ni í'bí 'dówúro née zíye ní, kúrú moko mengí lolú yée wá, cé káa zí bi kóo Lomo 'dowú roné simi bi kóo mengionzú moko 'bi ótoógu éyǔ e ní. ¹¹ Káa zí bi goó kenée ní, idizé tóro ngbúó gi ro zí Lomo í'bí 'dówúro née zize káa bi azé zángá a káa zí bi kóo bulúnduzé ga kóna zangání ní.

¹² Owú 'bi Babá e, ledre 'bi Lomo ni kí roko'buné, zia ídine kpá afaáfa káa zí bikafu maku ní. Idí óngolóko simisé gberé zia ólú ndísiné simi mimbé'desé, zia ówoónzó ledre ga bi íri kí sómú ledre esé e kpá mbá gi ro zí Lomo 'dəcíyeme ngbanga gi roa káa zí bi owoyeme ní. ¹³ Lomo owoofú ledre go, éyǔ bi kǔe'do káa azé utúásá ótoéci a yaá owo wá ní ndaá. Ledre e niyí zí Lomo mbá do nyará bi. Née 'yǔ bi karanée azé tóro kó'dǔ a kadra 'dəcí ngbanga ní.

Ndazé ótoómo kací Yésu wá

¹⁴ Káa zí bi ngunguzé ledre Yésu Owú 'bi Lomo go, ni ne Mongú 'yǔ 'dáná éyǔ e, nda'balugu roné go zí 'Buzé Lomo komo ere ní, idizé tí fú 'dí'bi sǔlǔe roa ngbúó ndazé ótoómo kací a wá. ¹⁵ Mongú 'yǔ 'dáná éyǔ ezé née owoyeme ledre gi do bizé dujú ne. Tí bi ngará ndaá 'yǔ lúyú ledre wá ní, zia ótoómo roné 'dó'dóne káa zí 'yǔ lúyú ledre ní simi lúyú ledre ezé e. ¹⁶ Ndazé éré ngírǔ wá, idizé ódó mimbé'dezé zize ndéré ndíšizé sǔ sǐndǔ Lomo gi ro zia ídri mimbé'dené rozé, gi do bi zia sáká zée karanée kí éyǔ ga bi ilizé yée ní.

5

Lomo yemeomo Yésu káa do mbigí 'yǔ 'dáná éyǔ

¹ Mongú 'yǔ 'dáná éyǔ, Lomo ndíšǔ géle wo ne gi tara mbotǔ 'bi Isiréle e gi ro zia ndíšíné ini ini zine gi ro lúyú ledre 'bi 'yǔ ené e kpá gi ro 'bi ené lúyú ledre. Zia kpá ndíšíné kí í'bí tákpásǔlǔ kpá kí 'dáná éyǔ zí Lomo gi ro lúyú eyé e mbá. ² Gi zia bi ni kpá 'yǔma'dí kí sómú ledre 'bi 'yǔma'dí e siminé ní, togú ili go 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yǔ ga bi luyúni go ní yá, zia ndíšǔ ónzó mimbé'dené mióonzó ndoo. ³ Gi zí keyǔ née ní, zia ndíšíné 'dáná éyǔ zí Lomo, idí ótoómo lúyú ledre ené kpá kí lúyú ledre 'bi 'yǔ e 'dá'ba.

⁴ 'Yǔma'dí utúásá óto roné kí roné káa do 'yǔ 'dáná éyǔ wá, Lomo ndíšǔ géle 'yǔ e gi ro moko káa zí wo née ne cé káa zí bi kóo géle nguru mongú 'yǔ kí íriné Aróna káa do 'yǔ 'dáná éyǔ ní.* ⁵ Ledre ni gi ro Kírésító kpá kenée, géle ené roné kí roné gi ro ídine káa do mongú 'yǔ 'dáná éyǔ wá, Lomo géle wo ne. Káa zí bi ukuní simi miéké kúrú Lomo kídí,

“Áyí Owú 'bi amá,
karaba mááyí go 'Buyǔ.”

⁶ Ni kpá miékéne do ngíti bi simi miéké kúrú Lomo, Lomo uku kídí,

“Áyí idí 'yǔ 'dáná éyǔ za fí,
káa zí Malekesédeke kóna ní.”

⁷ Simi bi kóo Yésu ni aka do sogo kángá ona ní, ndíšǔ kóo ini ini zí Lomo za cǔ kí iní komoné gi zia owo bú kídí Lomo ni dujú ne 'yǔ 'dí'bióyó umbu gi komo 'yǔ. Gi zia bi kóo otoomo roné za mbá zí Lomo ní, zí Lomo úwú ini ené. ⁸ Abú Yésu ni ba za cǔ Owú 'bi Lomo ní, ndíšǔ úwú kúrú Lomo zia ndíšíné útusiminé kángaya simi 'do'dó ga bi ndíšǔ kí ndíki wo ní. ⁹ Gi zí keyǔ née zia utúásáne kací komo Lomo káa do mbigí 'yǔ 'dáná éyǔ, kpá 'yǔ í'bí trǔdri bi za fí ní zí 'yǔ ga bi ndíšíné óto úndrua ní. ¹⁰ Née sǔ ledre bi Lomo í'bí roko'bú zia, zia ídine mongú 'yǔ 'dáná éyǔ kí ndíšǔ ótoyéme ledre gi ro 'yǔma'dí e káa zí bi kóo Malekesédeke ndíšǔ mengí a ní.

Idizé í'bí rozé gi ro ledre 'bi Lomo

¹¹ Owú 'bi Babá e, tǔ'dǔ ledre e niyí bo gi ro zize 'dódo yée zise, utúásání ólú simi dosé wá gi zia bi nyikiri dosé ni 'yǔ ené ndoo ní. ¹² Káa bi ásé idí ba kóo goó se 'yǔ 'dódo ledre 'bi Yésu zí ngíti géyǔ 'yǔ e. Simi ledre ga gére née mbá, ílisé idíni kpá fú ndíšǔ 'dódo ledre minzézé ledre 'bi

4:7 4:7 Ke'bi 'bi Dawídi e 95:7-8 * 4:8 4:8 Yósuwa: Yósuwa nderéokpó nda ne kí Isiréle e gi do kací umbu Músa simi kángá bi kóo Lomo uku ledre a ní. Nda gi kací tǔ'dǔ simibí gi do kací umbu Yósuwa zí Dawídi nda ídine mongú ngére 'bi Isiréle e. * 5:4 5:4 Aróna: Aróna e kí Músa niyí do lúndu. Niyí gi simi kúfú 'yǔ ga ndíšíní ndólo yée Léví ní. Zí Lomo géle Aróna zia ídine káa do mizefǔ 'yǔ 'dáná éyǔ zine. 5:5 5:5 Ke'bi 'bi Dawídi e 2:7 5:6 5:6 Ke'bi 'bi Dawídi e 110:4

Lomo zise mi'dódo. Ásé aka yí esé fú lá káa zí owú ga bí soyé ʋtú aka gí ro zíye ánu ndukú kíe wá ní, ílísé aka yí esé fú lá umba gí ro ʋlú a. ¹³ Ídísé ówo a kídí owú owo ené dongará bilámá ledre kí bisinyí a wá, owo yí ené ɖuj umba ené bí ndíş ʋlú a ní. ¹⁴ Míngburoko 'yí e ndíşíní ánu ndukú ye gí zía owoní dongará bilámá ledre kí bisinyí a go bú simi ledre ga bí ndíşíní sómú yée kpó kpó kpó ní.

6

¹ Káa zí bí goó kenée ní, odu ledre esé ndáa ídí lá ɖuj mízefí ledre 'bí Kírésíto kóo 'dodoní zise ní, ledre 'bí ótoómo lúyú ledre do ngúngu ledre 'bí Lomo ní wá. Ídísé ówo rómo ledre nda gí do yée ga gére née 'dá'dá. Cíyí ledre 'bí Lomo ídí ngbóro simísé rómo wo née kíngaya gí ro zise ídísé kí roko'busé. ² Ledre máa yée ga bí kóo 'dodoní yée zise gí ro babatíza kí ledre 'bí óto sílí do'yí, kí ledre 'bí úru 'yí e nda kpá kí ledre ngbanga bí karanée Lomo ní 'dəcí a simi odu sındí kadra ní, ndásé tóro tí fú lá ɖuj do yée ga gére née wá. ³ Cíyí ledre 'bí Lomo ídí ngbóro simísé rómo yée ga gére née kíe gí zía née ledre bí Lomo ma'dáa ili gí zize ní.

⁴ Togú 'yí bí kóo 'dodoní ledre 'bí Lomo go zía, zía ngúngu a go, zí 'Dówú Lomo ógu ndíşíné go simi a, ⁵ uwú yeme kóo kúrú Lomo go bilámáne, owoyeme kpá go kídí karanée, née ní ídí kí roko'bu ledre e zine. ⁶ Zía ndá 'bané óyo sogoné zí ledre ga gére née yá, Lomo utúasá ídí kí rokinyi gí ro 'dí'bilúgu wo wá gí zía ní nda yí ené go káa zí éyí bí 'dí'biní Owú 'bí Lomo kpá úfu ándá wo mikándané ní.

⁷ Togú 'yí o'do yáká zí iní é'díné do kúfú ené bilámáne, zía 'dí'bí éyí miánu kíngaya yá, née úndru 'bí Lomo. ⁸ Yáká bí ngará éyí miánu ndáa simi a wá, tó'dó ʋ'bu 'ɖutú wo lá ne yeré ní, úndru 'bí Lomo ndáa simi a wá, niyí óngbóoyó a mbá 'dá'ba.

⁹ Owú 'bí Babá e, abú ukuzé ledre káa zí ga gére née zise yá, owozé yí ezé bú kídí trıdrı bí za fí ní Lomo ní í'bí a zise. ¹⁰ Lomo ní 'yí méngjí yeme ledre zí 'yí e. Bilámá ledre ga bí za mbá méngjíse yée zía, zise í'bí rosé kí 'búne ndíşí sáká 'yí ené e ní, ledreyé lígı wo wá. Ní karanée 'dəcí ngbanga esé bilámáne. ¹¹ Ídísé kpá fú ndíşí óto 'bú lafúse e kenée gı simi odu sındí kadra bí karanée Yésu ní í'bí trıdrı bí za fí zise simi a ní. ¹² Ngıdrı ndáa méngjí sée wá. Ídísé ídí káa zí lafúse ga bí kóo

ngunşını ledre Yésu gı zise 'dá'dá, niyí ba ndíşí ʋtúsimiyé do tóroyé kpá fú ngbúó gı simi sındí kadra bí karanée zí Lomo í'bí trıdrı bí za fí zise simi a ní.

Éyí bí Lomo uku go ní, ní méngjí roné

¹³ Lomo uku kóo ledre zí bulúnduzé Abarayáma, nda lá gı zía bí ngítı Lomo bí romo do Lomo ma'dáa ndáa ní, zía lóbu roné kí roné kídí, ¹⁴ "Máa Lomo, ledre bí máuku go ní, mááyı méngjí a. Mááyı í'bí úndru zıyí, zí bulúnduyé e étrıyé do ídíye tú'dú tú'dú tú'dú." ¹⁵ Simi bí kóo Abarayáma uwú ledre née kenée ní, şıkpı ené kóo mimbé'dené 'dága wá, onzó kóo mimbé'dené ndoo, gı zí Lomo kóo í'bí éyí bí mocú ledre a ní zía.

¹⁶ 'Yıma'dí e ndíşínı lólóbú kí ırı mıngburoko 'yı eyé e gı ro do ówo a kídı ledre bí yée ukunı ba ní ma'dıı. ¹⁷ Nı kpá kenée gı ro Lomo. Togú uku ledre go, ılı zí 'yı ené ga bí née uku ledre zıye née ówo a kídı ledre bí née uku ní ní ma'dıı, zía lólóbú. ¹⁸ Togú Lomo uku ledre go yá oyólóbó ené e wá zía lólóbú gı ro zıne ódóngérı ledre bí née uku go ní zía ídíne kenée. Née şı ledre bí kacı kadra mbá ndışızé óto komozé gı ro ledre bí uku go ní. ¹⁹ Mıóto komozé bí otozé ro Lomo ní í'bí roko'bu go zıze gı ro zıze ólúókpóze do mongú bí 'bí Lomo kpurú gı tara mbotú bí odó'dutúnı kí mongú mbılı bongó ní.* ²⁰ Yésu nderétunı roné gı zıze go fı ne ırı kpurú gı tara mbotú máa née káa do mongú 'yı 'dáná éyı e za fı cé káa zí Malekesédeke ní.

7

Malekesédeke 'yı 'dáná éyı

¹ Malekesédeke ní kóo ngére 'bí ngıtı gara ndolonı Salımu, ní kpá 'yı 'dáná éyı zí mbıgı Lomo. Simi bí kóo Abarayáma nda'baogu gı simi okó bí kóo romo kome ezeokó née simi a ní, zí Malekesédeke ndéréne zía úku ledre zí Abarayáma kídı, "Lomo bí roko'bu a ofu go ní, bí otooğu ere kí do sogo kánga ní ídí ídí kıyı." ² Nda gı ore zí Abarayáma 'dí'bí tákpásılı kje'do gı simi sokó 'bí éyı ga bí ngakanı yée gı simi okó ní í'bí yée zí Malekesédeke. ırı bí Malekesédeke ní, ını ledre gı simi a kídı, "Mbıgı 'yı 'bí Lomo." Kpá kí ledre bí kídı ngére 'bí Salımu ní, ını ledre gı simi a kídı, "Ngére 'bí bılkıdrı.*" ³ ırı 'bu a kí ırı mbágáa kpá kí bulúnduga ndanı mıékéye simi mıéké kúrú Lomo wá. Gbawá ledre gı

6:14 6:14 Dosı éyı e 22:17 * 6:19 6:19 Mongú 'yı 'dáná éyı; Mongú 'yı 'dáná éyı e ndışı ólú simi 'Dıçı 'bí Lomo máa née ırı kpurú gı ku mbotú bí odó'dutúnı kí mongú mbılı bongó ní gı ro 'dáná éyı zí Lomo bí kí roko'buté ní kí'dı kéřı simi simıbí kje'do gı zía Lomo ma'dáa ndışı ndışı ore. Ólo Léví 16:2. 7:1 7:1 Dosı éyı e 14:14-20 * 7:2 7:2 Zı Abarayáma í'bí tákpásılı gı simi éyı ga bí ogu kıe gı simi okó ní zí Malekesédeke. Í'bí kje'do gı simi sokó.

ro miárá a kí miúyu a 'yì ówo a ndaa. Ní yì ené cé káa zì Owù 'bì Lomo ní, 'yì 'dáná éyì 'bì Lomo za fí oḍu a ndaa.

⁴Lúrusé aka ledre Malekesédeke kí ówó zì Abarayáma. Zía ìnyíné za cù ne 'dì'bi tákpásìlì í'bí a zì Malekesédeke gí ro óto ùndru Lomo kíe. ⁵Gì zì kéyì nées, ní miékéne simi lorù bì Músa eké ní kídí 'yì 'dáná éyì ga bì gí simi bulúndu Léví ní, idíní ndìsì 'dó'dù tákpásìlì gí zì 'yì e za mbá abú kpá yée ga bì niyí kéye do lúndu gí simi bulúnduyé Abarayáma ní. ⁶Abú Malekesédeke ndaa gí simi bulúndu Léví wá, zía 'dì'bi tákpásìlì gí zì Abarayáma zía kpá úku ledre, Lomo idí í'bí ùndru zì Abarayáma tí bì Lomo í'bí ùndru go zì Abarayáma ma'dáa ní. ⁷Ní miówoné kídí, 'yì í'bí ùndru romo do 'yì bì 'dì'bi ùndru ní.

⁸Abú 'yì 'dáná éyì ga bì gí simi bulúndu Léví ndìsìní nées 'dì'bi tákpásìlì yá, niyí úyu miúyu gí zía niyí 'yìma'dí e. Tí lá Malekesédeke ní 'bì ené yì ené trìdríné za fí.† ⁹Abú bulúndu Léví ndìsìní kóo 'dó'dù tákpásìlì ga gère nées ye yá, nées kpá fú tákpásìlì bì kóo Léví í'bí zì Abarayáma í'bí a zì Malekesédeke ní. ¹⁰Ukuní ledre nées kenée gí zía simi bì Abarayáma ní í'bí tákpásìlì zì Malekesédeke ní, ndikiní aka kóo Léví wá.

'Dáná éyì 'bì 'yìma'dí e 'dì'bioyó ené lúyú ledre wá

¹¹Abú lorù bì kóo Músa eké ní uku kídí 'yì 'dáná éyì idíní idí òḍù gí simi kúfú Léví yá, 'dáná éyì eyé 'dì'bioyó ené lúyú ledre gí ro 'yì e wá. Nées sì ledre bì kasaoguní mikánda 'yì 'dáná éyì káa zì Malekesédeke ndaa kúfú Léví kí Aróna gí zía wá ní. ¹²Ní lengbe kenée togú mikánda 'yì 'dáná éyì ní go ógu wo bì ngará ndaa gí simi bulúndu Léví wá ní, niyí aka óyóló'bó lorù bì 'bì Músa ní kí. ¹³Máúku ledre nées gí ro Ngére Yésù, ndaa 'bì ené gí tara mbotù 'bì 'yì 'dáná éyì sù mbayi 'bì Lomo gí do sogo kángá ba wá, 'bì ené miméngì moko ené ní kpí. ¹⁴Ngére ezé Yésù bì ukuní ledre a nées ndaa 'bì ené gí tara mbotù máa bì 'bì Léví ní wá, ní 'bì ené yì ené gí tara mbotù bì 'bì Zúda ní. Simi ledre ga bì za mbá Músa eké yée ní, ifí ené irí kúfú bì Zúda ní káa do 'yì 'dáná éyì wá.

¹⁵Ma'dú, ní miútuásáne gí ro zì mikánda yéme ledre idíne togú ngiti mikánda 'yì 'dáná éyì káa zì Malekesédeke ní goó bo ní. ¹⁶Miógu a bì zía idíne 'yì 'dáná éyì nées ní, ndaa 'bì ené gí zía bì yaá tara mbotù ené ní kú 'bì 'yì 'dáná éyì káa zì tara mbotù 'bì Léví ní wá. Yì ené gí zía

ní 'bì ené yì ené trìdríné za fí uyu ené e wá ní. ¹⁷Ní miékéne simi miéké kúrú Lomo gí ro Yésù kídí,

"Áyí idí 'yì 'dáná éyì za fí, káa zì Malekesédeke kóna ní."

¹⁸Miyéme ledre kóo yemení 'dá'dá gí ro do ndìsì gélé 'yì 'dáná éyì e kíe ní oyólo'bóní go gí zía utúasá ené óto 'yì zía idíne mbígí 'yì 'bì Lomo wá. ¹⁹Miméngì ledre ga bì kací lorù bì Músa eké ní, oto ené 'yì zía idíne mbígí 'yì 'bì Lomo wá, éyì bì ní nda goó bo ní, mikánda yéme ledre 'dì'bi nda bì goó ne. Nées nda go miyéme ledre máa bì ní 'dì'biógú zée gbóo kí Lomo ní.

Yésù ní 'yì 'dáná éyì bì ní trìdríné za fí ní

²⁰Miógu Yésù bì káa do 'yì 'dáná éyì ní ndaa 'bì ené káa zì 'bì ngiti géyì 'yì 'dáná éyì e ní wá. Lomo lobù 'bì ené gí roa za cù lóbù gí ro zía idíne káa do 'yì 'dáná éyì. ²¹Zì Lomo úku ledre gí ro Yésù kídí,

"Ledre 'bì Ngére Lomo bì mááyí úku a ba, máoyóló'bó wá,

'Áyí idí 'yì 'dáná éyì za fí.'"

²²Káa zì bì Lomo lobù kóo lóbù gí ro zì Yésù idíne káa do 'yì 'dáná éyì ní, bì ba ní Yésù yeme mikánda ledre go kí roko'buné kingaya.

²³'Yì 'dáná éyì ga kóna ní niyí lengbe tù'dù gí zía niyí 'yìma'dí e ndìsìní úyu miúyu, togú ngiti a uyu go yá, geré zì eze a 'dì'bi bì kací a. ²⁴Gí ro Yésù ní ndaa 'bì ené kenée wá, ní 'bì ené yì ené 'yì 'dáná éyì za fí gí zía uyu ené 'bì ené e wá. ²⁵Káa zì bì goó kenée ní, togú ndìsìzé kací kadra mbá ìní ìní zì Lomo kí irí Yésù yá, Lomo ní yómo zée gí zía Yésù ma'dáa ndìsì kpá fú ódro zì Lomo gí rozé kídí Lomo idí yómo zée.

²⁶Idízé ówo a kídí Yésù ní ne mongú 'yì 'dáná éyì bì azé óto komozé roa ní, gí zía kémbí lúyú ledre ndaa roa wá. 'Yì e za mbá ndìsìní óto ùndru a romo do 'bì maláyika e komo ere mbá. ²⁷Ndaa 'bì ené káa zì ngiti géyì mingburoko 'yì 'dáná éyì e zía ndìsìné 'dáná éyì kací kadra mbá ní wá. 'Yì ga bì ndìsìní 'dáná éyì kací kadra mbá ní ndìsìní 'dáná éyì nées kpá gí ro 'bì eyé lúyú ledre kpá gí ro 'bì 'yìma'dí e. Yésù 'daná 'bì ené éyì òḍù kí'dí kéřì simi bì í'bí roné do úyuné do mingbúngbu kágá ní. ²⁸'Yì máa yée ga bì niyí mingburoko 'yì 'dáná éyì e kací lorù bì Músa eké ní, niyí nées lá gbékpí 'yìma'dí e roko'bu ndaa royé wá. Simi bì Lomo í'biógú nda mikánda lorù ní, zía 'dì'bi mbígí Owù 'bì ené Yésù bì

† 7:8 7:8 Isiréle e ndìsìní ifi simi éyì eyé ga bì gí yáká ní sokó, zíye í'bí kémbí bì gí simia zì bulúndu Léví e káa zì bì kóo Abarayáma í'bí tákpásìlì zì Malekesédeke ní. 7:17 7:17 Ke'bj 'bì Dawídi e 110:4 7:21 7:21 Ke'bj 'bì Dawídi e 110:4

utúasá miútúasá kací komoa ní zía ídine káa do 'yì 'dáná éyì za fí.

8

Mikánda yéme ledre

¹ Simi tǔ'dú ledre ga bi 'dodozé yé zise ní za mbá, ídísé ówo a kídí wo bi ní kí roko'buné ní, ní kídí Yésu ní mongú 'yì 'dáná éyì, niyí cakaba mindšiyé kí Lomo do bi kíé'do komo ere. ² Ní ndišì 'dáná éyì simi mbigì 'Dìçì 'bi Lomo bi komo ere ní. Mbigì 'Dìçì nées Ngére ubù ne, ndaa 'bi ené 'yìma dí wá.

³ Káa zì bi mongú 'yì 'dáná éyì ndišì í'bi tákpásìlì e kpá kí 'dáná éyì e ní, Yésu bi ní kpá mongú 'yì 'dáná éyì ní, ní kpá í'bi 'bi ené éyì zía kpá 'dáná éyì. ⁴ Idí Yésu ma'dáa ní kóo ba do sogo kángá ona yá, káa bi sì ledre bi zía kpá ídine 'yì 'dáná éyì gi roa ní ndaa, gi zía 'yì 'dáná éyì e niyí yì eyé goó bo ndišìní 'dáná éyì kací lorù bi 'bi Músa ní. ⁵ Moko 'bi 'dáná éyì bi ndišìní méngì a simi 'Dìçì 'bi Lomo do sogo kángá ona ní, ní lá duú lǐl moko 'bi 'dáná éyì bi komo ere ní. Née sì ledre bi simi bi kóo Músa ní ndišì ubù kútù gi ro ndišì ini ini zì Lomo simi a, zì Lomo kóo esì sǐlne komo a kídí, "Ídì méngì moko ga géré nées tí za cé káa zì bi kóo máuku ledreyé zíyì do landa bi Sináyì ní." ⁶ Moko 'bi 'dáná éyì bi Lomo í'bi zì Yésu méngì a ní, romo do 'bi ngítì éyì 'yì 'dáná éyì e go mbá. Kpá káa zì mikánda ledre bi Lomo yeme gi rozé ní, ní kí ledrené owóowó rómo do kurù a bi kóo 'dá'dá ní mbá. Gi zía Yésu toro 'dá'dá ne.

⁷ Idí mizefì yéme ledre kóo 'dá'dá ní méngì kóo moko bo bilámáne, káa bi Lomo yeme ené kóo ngítì mikánda ledre wá. ⁸ Lomo owo bú bilámáne kídí ledre kóo nées yeme ní, 'yìma'dí e nderénì eyé kací a wá, gi zì kényì nées ní, zía úku ledre kídí,

"Sǐndj kakra ni ógu,
zìma yéme mikánda miyéme ledre
kí kífú Isiréle
kpá kí bulúndu Zúda e.

⁹ Mikánda ledre bi mááyì yéme a ní ni kpì gi zì wo bi kóo máyéme gi ro bulúndusé e simi bi máútú zíye 'dá'dá

zìma 'dí'biógu yéme gi simi Ízibiti ní.
Gi zía ledre bi máyéme gi royé ní ndaa 'bi ené zíye kí ledrené owóowó wá.

Gi zía bi méngìní ledre kenée ní, zìma óyó sogomá zíye.

¹⁰ Ba nda go mikánda miyéme ledre bi mááyì yéme a kí 'yì 'bi Isiréle e

gi kací a ba.

Mááyì 'dódo lorù amá e zíye ówoyéme a,
zì cýyì a ólùne ngírì simi mimbé'deyé.
Nda nées zìma ídima Lomo bi zíye ndišiyé óto úndru a,

gi zía niyí go 'yì amá e.
¹¹ Nda gi ore, 'yì bi ní ídíáká yaá owoyeme máa káa do Ngére eyé wá,
ili kpá fú do 'dódo ledre amá zíne ní ndaa.

Niyí go za mbá 'yì ga bi owoyemení máa go ní,
míngburoko 'yì e kí mínzéré owú e mbá.

¹² Gi zía bi owoyemení máa go ní, ledre ga bi kóo luyúnì yé 'dá'dá ní mbá máotoómo yé go mbá,
mááyì lǐlúoyó yé gi royé za mbá 'dá'ba."

¹³ Ledre máa wo bi Lomo yeme ba ní, ní mikánda yéme ledre. Gi zía ledre máa wo bi kóo yeme 'dá'dá nées ní yì eyé go kurúne, moko ndaa lorù simi a wá ní úkú ené miúkú.

9

Lorù gi ro mizefì yéme ledre

¹ Ídísé ówo a kídí, mizefì ledre kóo Lomo yeme zì bulúndusé ga kóna ní, í'bi kóo lorù káa do misì'di 'bi ndišì óto úndruné zíye, zía kpá úku ledre ídínì ubù kútù káa do 'dìçì zíne gi ro do ndišì ini ini simi a zíne. ² Simi bi ubúnì kútù nées ní ní, zíye ífì simi a gbre kí mbílì bongó. Mizefì simi a bi mí'dí tara mbotù ní, zíye 'dí'bióto éyì bi ndišìní úndúoto pho'du doa ní, kí tarabíza kpá kí ambata bi yemení kí ìrì Lomo ní mbá simi a ore. Ndisìní ndólo simi 'dìçì máa nées kídí, Bi 'bi Lomo. ³ Nda sogo mbílì bongó bi ingí'dutúnì zaá yana írì ní, ndoloní 'bi eyé simi 'dìçì máa wo nées kídí, Mongú Bi 'bi Lomo. ⁴ Éyì ga bi 'dí'biotónì yé simi bi máa wo nées írì ní, niyí 'bi eyé mbá kpì. Niyí mbayi bi o'bónì gi simi dábu gi ro ndišì óngbó abúrengú kí bilámá ndonyoné doa gi ro zì cika a ndišì ndéréne zì Lomo ní, nda kí sondùu bi kururúnì simi a kí roa mbá kí dábu, nées sondùu 'bi yéme ledre. Do 'dí'bióto owú pheré bi o'bónì gi simi dábu kí éyì miánu bi kóo Lomo ndišì uçúogu a gi komo ere ndoloní mána* ní, kí ngbángbá 'bi Aróna bi mbília ndišì 'bù miú'bu gi zì roko'bu 'bi Lomo ní, nda kpá kí misisilekpe tutù bi ekénì lorù 'bi miyéme ledre 'bi Lomo bi sokó ní roa. ⁵ Do yéme lǐlì éyì e gbre káa zì lǐlì maláyika e ní, zíye yáya fúndúye mbá miyáya do sondùu kí dí bi ndišìní óyù

8:5 8:5 Ólúógu 25:40 8:12 8:12 Yeremáya 31:31-34

* 9:4 9:4 Mána: Nées éyì miánu bi kóo Lomo ndišì uçúogu a zì Isiréle e gi komo ere simi bi niyí simi súwú kí simibi çì gbre ní. Ólo Ólúógu 16:1-36.

sámá bí gị ro zí Lomo 'dí'bióyó lúyú ledre 'bí 'yíma'dí e ní. Utúásáé úku yéme ledre gị ro ledre máa nées wá.

⁶ Simi bí 'yí 'dáná éyí e yemeonzóní éyí ga gére nées go mbá kenée ní, zíye nda ndịsị ólúye simi mízefi simi kútú nées ndịsị ini ini zí Lomo kaci kadra mbá. ⁷ Simi odụ simi 'Dịcị 'bí Lomo máa bí 'bí ené Mongú Bì 'bí Lomo ní, mongú 'yí 'dáná éyí e ndịsị lengbe ólú simi a íri dūyí ne simi simibi kịé'do kpá ká'dí kéré.† Togú olú go íri yá, ndịsị lengbe ini ini zí Lomo ká óyú sáma bangá bí gáa ongoonzóní ní gị ro zí Lomo lúluóyó lúyú ledre ené, kpá ká lúyú ledre bí 'yí e luyúní ngará owoní wá ní. ⁸ 'Dówú Lomo ndịsị 'dodo ledre máa ga ba zize ne, kídí 'yí ndaá ólú do Mongú Bì 'bí Lomo nées wá, káa zí bí 'yí e ndịsịnị aka lódú ba fú mịsì'di bí kóo lorú 'bí Músa 'dodo ndịsịnị ini ini kée zí Lomo simi kútú ní. ⁹ Lílí ledre nées 'dodo karaba zize kídí, bangá ga bí kóo ndịsịnị ongoonzó yée 'dáná éyí kée zí Lomo ní, utúásá ené óto 'yí zía ídine mbígí 'yí 'bí Lomo wá. ¹⁰ Lorú ga gére nées ní yí eyé lá gị ro zí 'yíma'dí e ánu éyí kpá ká éwé éyí e nda kpá ká ledre 'bí lúgu éyí e. Ambá yéme ledre nées ní dūyí gị ro kūrū'bu 'yíma'dí, 'buó togú sịndí kadra ogú go zí Lomo óyóló'bó ledre ga gére nées ne.

Ledre sáma Yésu owó romo do 'bí bangá

¹¹ Bí ba ní Yésu ogú nda go cù ne. Ní goó ne mongú 'yí 'dáná éyí zize simi 'Dịcị 'bí Lomo komo ere. Moko ené ndaá ká bí máa yée ga bí 'yíma'dí yemení ye ká írị Lomo do sogo kángá ona ní wá. ¹² 'Íbí mbígí kūrū'buné bí romo do bangá e ní do úyuné káa do mongú 'yí 'dáná éyí. Zía ólúye simi Mongú Bì 'bí Lomo ká mbígí sámané. Gí zí kényí nées, zí Lomo geré lúluóyó lúyú ledre ezé 'bí 'yíma'dí e za fí. ¹³ Sáma bangá ká mbúkú bangá ga bí onghóní yée zí 'yí 'dáná éyí ndịsị óyú yée ní, ndịsịnị lúgu lá dūyí gbékpí ro 'yíma'dí. ¹⁴ Sáma Kírésito utúásá dūyí ne lúguráyi 'yí e gí simi lúyú ledre gí zía 'Dówú Lomo í'bí roko'bu ne zí Yésu ma'dáa zía í'bí roné zí umbu do úyuné káa do mongú 'dáná éyí zí Lomo. Gí ro zí sáma nées lúguráyi sómú ledre ezé káa bí azé ndịsị sómú ledre ga bí ní 'dí'biógú zize umbu ní, gí do bí zize ndịsízé méngí moko zí Lomo bí trjdrj ní.

¹⁵ Gí zía bí í'bí roné zí umbu ní, zía ndịsị ódoné do bí kaci 'yíma'dí e zí Lomo gí zía 'dí'biógú mikánda míyéme ledre 'bí Lomo go zí 'yíma'dí e gí ro zíye ndíki trjdrj bí za fí ní. Sị ledre bí uyu gí roa ní, ní gí ro úgú go 'yí e gí simi lúyú ledre bí kóo luyúní simi kūrū míyéme ledre kóna ní.

¹⁶ Káa zí ledre bí gí ro odụ kúrú 'yí ní. Togú 'yí ukuomo ledre zía úyuné yá, 'yí ga bí 'yí nées ukuomo ledre nées zíye ní, idíní méngí a tí kenée gí zía nées ledre bí 'yí nées ili ní. ¹⁷ Togú 'yí ní aka ká komoné yá, ledre bí ní úku a ní owó ené e wá, ledre nées ní ówó komo 'yí e zíye méngí a nda gí do kaci umbua. ¹⁸ Nées sị ledre bí simi mízefi míyéme ledre bí dongará Lomo ká 'yíma'dí e gí ro zía ídine ká roko'buné yá, íli zí sáma ndé'yíne gí zía té ká ní. ¹⁹ Simi bí Músa 'dodo asá lorú 'bí Lomo go zí 'yí 'bí Isiréle ní, zía 'dí'bí mbílí tịyí ká mimoli kála bangá zía ési yée simi sáma owú íti ká ina gáa ongoonzóní ní, óyú yée ro búkú 'bí lorú 'bí Lomo nda kpá ká 'yíma'dí e. ²⁰ Simi bí ní ndịsị óyú sáma ma'dáa ní, "Zía úku ledre kídí, sáma ba 'dodo go kídí ledre bí Lomo yeme wo dongaráne kise 'yíma'dí e ní ní ma'díi." ²¹ Zía kpá óyú sáma nées ro kútú kpá ká éyí ga bí ore ndịsịnị ini ini kée zí Lomo ní mbá. ²² Ní kenée gí zía lorú 'bí Lomo uku kídí éyí e mbá nīyí utúásá kaci komo Lomo 'buó togú sáma nde'yí go gí royé. Kpá kenée nées Lomo ní ótoómo lúyú ledre 'bí 'yíma'dí e 'buó togú sáma nde'yí go gí royé.

²³ 'Dáná éyí ga bí za mbá 'yí 'dáná éyí e ndịsịnị 'dáná yée ká bangá do sogo kángá ona gí ro óto 'yí e ídiye mbígí 'yí ga bí 'bí Lomo ní, ndaní nées mbígí a wá, nées lílí a. Mbígí 'dáná éyí ní wo bí ká éyí bí gí komo ere ní. ²⁴ Kírésito 'daná 'bí ené éyí do bí máa wo bí 'yíma'dí e yemení ye ká síllye kídí nées bí 'bí Lomo ní wá. Bì máa wo bí 'yíma'dí yemení ye ní, nées lá lílí 'Dịcị 'bí Lomo bí komo ere ní. Ndịsị 'bí ené yí ené geré simi mbígí 'Dịcị bí 'bí Lomo ní ká Lomo do bí kịé'do komo ere íri za fí. ²⁵ Nderé ené 'bí ené do Mongú Bì 'bí Lomo ká'dí tų'dų gí ro úyuné káa do 'dáná éyí gí rozé káa zí bí Mongú 'yí 'dáná éyí e bí do sogo kángá ndịsịnị nderé ánda royé mindéré ánda kaci simibi e mbá do Mongú Bì 'bí Lomo ní ká sáma bangá e ndịsị óyú yée wá. ²⁶ Ídí nées kóo mbígí ledre bí Lomo yeme ne kídí 'dáná éyí ídí méngí roné ká'dí tų'dų ní yá, káa bí Yésu ní úyu ánda roné mīyūyū ánda tónóne kú gí simi kadra bí kóo Lomo yeme do sogo kángá ba ní ní. Fí, ogú do sogo kángá lá dūyí ká'dí kéré do úyuné gí ro 'dí'bióyó lúyú ledre ezé za fí. ²⁷ Gí zía Lomo yeme go kenée kídí 'yíma'dí e idíní úyu dūyí ká'dí kéré nda gí do kaci mízefi umbu nées zine nda 'decí ngbangayé. ²⁸ Cé káa zí bí kóo Kírésito uyu dūyí ká'dí kéré gí ro zí Lomo ótoómo lúyú ledre 'bí 'yíma'dí e gí ro karanée zine kpá ndá'baógu ánda roné do sogo kángá. Mindá'baógu a nées ndaá lolú kpá gí ro

'dí'bióyó lúyú ledre 'bi 'yìma'dí e wá, nda gi ro í'bí trídri bì za fi ní zì 'yì máa yéé ga bì ndìsìní óto komoyé gi ro m'ndá'baógu a ní.

10

Yésu ni mbígí 'yì 'dáná éyì

¹ Tù'dù ledre ga bì za mbá Músa eké yéé káa do lorù ní, ndaní eyé mbígí ledre ma'dáa wá, née za mbá lílì bilámá ledre bì m'nyu Yésu káa do mbígí 'dáná éyì 'dí'biógu ní. Abú 'yì 'dáná éyì e ndìsìní 'dáná ándá éyì m'í'dáná ándá kací simìbì e mbá yá, kuřú m'isí'dì bì ndìsìní 'dí'bi a ndéré káé ini ini zì Lomo ní, oto ené Lomo zía ídine kí rokinyi zía 'dí'bióyó lúyú ledre 'bi 'yìma'dí e wá. ² Idí kóo kuřú m'isí'dì bì 'bí ini ini zì Lomo ní oto kóo Lomo bo zía ídine kí rokinyi zía ótoómo lúyú ledre 'bi 'yìma'dí e, káa bì 'yì 'dáná éyì e ootomoní kí 'dáná éyì go gi zía 'yì ga bì 'yì 'dáná éyì e ndìsìní 'dáná éyì kpá gi royé ní ndaní lolù ba fú lá kí ngírì 'bí lúyú ledre royé wá. ³ Ngírì ndìsì méngì zía gi zía 'dáná éyì ga bì 'yì 'dáná éyì ndìsìní 'dáná a kací kadra kí simìbì e mbá née ní ndìsì óto 'yì e zíyè ndìsìyè éré ngírì kídí togú 'danání éyì zì Lomo gi royé wá yá, lúyú ledre ọkú gi royé wá. ⁴ 'Dáná éyì bì 'yì 'dáná éyì e ndìsìní 'dáná a kí sáma ìtì e kí ina e ní, Lomo 'dí'bióyó ené lúyú ledre gi ro 'yìma'dí e gi zía wá.

⁵ Simi bì Kírèsìto Yésu ọgu ní, zía kóo úku ledre zì Lomo kídí, "Lomo ìli eyì zíma óngóonzó bangá zíyì káa do éyì 'dáná wá, née sì ledre bì óto máa káa do 'yìma'dí ní.

⁶ Ndá 'bí eyì kí rokinyi gi ro do ndìsì óngóonzó bangá e kpá kí ngítì géyì éyì e óngbó yéé káa do 'dáná éyì zíyì gi ro lúyú ledre wá.

⁷ Née sì ledre bì máuku ledre gi zía máyá mááyì ba ní ní, gi zía eké ní kóo ledre go kenée gi romá simi miéké kúrúyì. 'Máógu go méngì éyì bì ìli ní.' "

⁸ Zí Yésu kpá úku ngítì ledre kídí, "'Dáná éyì bì ndìsìní 'dáná yéé zíyì kí bangá, togú mbú mikándá éyì gi yáká, togú mbú bangá bì óngóonzóní do óngbó a zíyì sì mbayi ní, ndá 'bí eyì kí rokinyi gi ro éyì ga gére née mbá wá." Abú Músa eké kóo go simi lorù kenée ní. ⁹ Wo Yésu, zía kpá úku ngítì ledre kídí, "Lomo máógu go do sogo kángá méngì éyì bì ìli ní." Née ní, zía ìnyìné 'dùtù t'ù'dù m'isí'dì ga bì kóo 'bí m'izèfì miyéme ledre ní mbá 'dá'ba zía líkpí m'isí'dì 'bí mbígí 'dáná éyì bì 'bí gbre yéme ledre ní. ¹⁰ Ma'díi, née ledre bì Lomo

ìli ní. Umbu bì Kírèsìto Yésu uyu wo k'ídí kéréj káa do mbígí 'dáná éyì ní, oto zéé go káa mbígí 'yì ga bì 'bí Lomo ní, gi zía lúyú ledre ndaá lolù rozé wá.

¹¹ Kací kadra mbá, 'yì 'dáná éyì e ndìsìní tóro 'dáná éyì e zì Lomo kací lorù 'bí 'dáná éyì bì Músa eké ní. Abú ndìsìní 'dáná éyì ga gére née tí kenée yá ní, f'ì, oto ené Lomo zía ídine kí rokinyi zía 'dí'bióyó lúyú ledre 'bi 'yìma'dí e gi royé fú lá wá. ¹² Simi bì Ngére Yésu ọgu káa do mbígí 'yì 'dáná éyì ní, i'bí roné do úyuné káa do mbígí 'dáná éyì dupú kí'dí kéréj, geré zì Lomo ídine kí rokinyi zía 'dí'bióyó lúyú ledre 'bí 'yìma'dí e gi royé za fí. Yésu ma'dáa niyì cakaba m'ndìsìyè kí Lomo do bì k'jé'do za fí. ¹³ Tónóne gi simi s'ndì kadra máa bì kóo née, ndéréóguné gi karaba ní, ni m'ndìsìné s'ngó s'ndì kadra bì gi ro z'ine ídine Ngére do ezeokóne e za mbá ní. ¹⁴ I'bí roné do úyuné káa do mbígí 'dáná éyì k'ídí kéréj gi ro zì 'yì ga bì ngunguní ledre 'bí Lomo go ní ídiye mbígí 'yì ga bì 'bí Lomo ní za fí.

¹⁵ Ledre née utúasá go kp'ínì kí ledre bì kóo 'Dówú Lomo uku ní,

¹⁶ "Ba miyéme ledre bì mááyì yéme a kíyè gi do kací a ba.

Mááyì 'dódo lorù amá e zíyè ówoyéme a, zì c'iyí a olúne ngírì simi m'imbé'deyé."

¹⁷ Zía kpá úku ándá ledre kídí, "Mááyì l'ul'uyó lúyú ledre esé e za mbá 'dá'ba, gi zía má'dí'bilúgu sée go zíma káa do mbígí 'yì amá e."

¹⁸ Káa zì bì Lomo l'ul'uyó lúyú ledre ezé e go, azé nda go mbígí 'yì ené ní, sì ledre bì z'ine ndá'bazé kpá fú ndìsì óngóonzó bangá ndìsì 'dáná éyì k'ie zía ní ndaá lolù wá.

Ndazé óyó sogoze zì Lomo wá

¹⁹ Owú 'bí Babá e, ndazé lolù ónzó komozé m'ionzó gi ro ndéréze simi Mongú Bì 'bí Lomo bì komo ere ní wá, gi zì sáma Yésu bì lefe bì gi rozé ní, m'isí'dì ere líkpí go zize fúo. ²⁰ Gi zía bì Yésu i'bí roné káa do mbígí 'dáná éyì do úyuné gi rozé ní, ni zize go káa zì mbílì bongó bì ingíní 'D'jç 'bí Lomo zize olúze kp'urú gi simi a ndéréóguzé zì Lomo ní.

²¹ Káa zì bì Yésu ni nda goó ne Mongú 'yì 'dáná éyì gi rozé simi 'D'jç 'bí Lomo ní, ²² idizé kpá fú ndìsì ndéré zì Lomo kí m'imbé'dezé k'jé'do kací kadra za mbá. Gi zía umbu bì Yésu uyu wo gi rozé ní, sáma a lugurayi zéé káa zì éyì bì luguní kí iní bì kí komoné drá ní.

²³ Idizé lánýá ro ledre máa née kí m'imbé'dezé k'jé'do gi zía togú Lomo uku ledre go yá, ni tí méngì a ma'díi. ²⁴ Idizé

ódó rozé káa do éyí kǐé'do kí lafúse e, zize ndíṣíṣé óto 'búye kpá kí sáká yée kí bilámá miméngí ledre. ²⁵ Togú go sǐndí kadra 'bí ini zí Lomo yá, ídísé yóko rosé ndro kí lafúse e. Ndásé ídí káa zí ngǐtí géyí 'yí ga bí iliní yóko royé kí lafúye ndíṣíṣé ini ini zí Lomo wá ní wá. Ídísé ndíṣí sáká lafúse e kpá kí lórú rosé dengbise gi zía sǐndí kadra 'bí mindá'baogú Ngére Yésú ní go gbóo.

²⁶ Káa zí bí nṅunṅuzé ledre Yésú go, togú zize ndá'bazé ndíṣí lúyú ledre káa zí éyí bí owozé aka fú lá wo wá ní, ngítí 'dáná éyí bí niyí 'dáná a gi rozé gi ro zí lúyú néesé Ẹkúne ní ndaa lolu wá. Gí zía Yésú ma'dáa uyu koo gi rozé dujé kí'dí kéfí. ²⁷ Togú úwúsé ledre ba wá, zise 'dútú mbílise 'du'dorú do ndá'basé lúyú ledre yá, ídísé ówo a kídí ásé go ezeokó Lomo ndíṣíṣé go dujé sǐngó umbu 'bí pho'du bí owoofu go ní úfu ezeokó néesé kée ní. ²⁸ Ídísé ówo a kídí ledre ba ní ma'dí, lílì a ní káa zí lorú 'bí Lomo bí koo Músa ekéni kídí, togú 'yí menjí lúyú ledre go, zí ngítí géyí 'yí e, togú gbre kí ota úku ledre go kídí ma'dí 'yí néesé luyú tí ledre go kenée yá, niyí tí geré úfu wo 'dá'ba. ²⁹ Togú ledre ní koo kenée bo gi ro lorú, ídísé ówo a kídí togú 'yí lurúcyi Owú 'bí Lomo, kí umbu bí koo uyu káa do mikánda miyéme ledre bí gi ro 'yíma'dí e ní yá, kídí 'yí néesé ndíṣí go úkucáyi roko'bu 'bí Dówú Lomo bí oto mimbé'de Lomo zía ídríne ro 'yíma'dí e ní. Lomo ní 'dəcí nṅbanga 'yí máa néesé bisinyíne kíngaya. ³⁰ Ídísé ówo a bilámáne kídí togú Lomo uku ledre kídí, "Mááyí dujé máa wo bí ní miútúásáne gi ro menjí lúgu bisinyí ledre zí 'yí ní." Zí úku ándá ledre kídí, "Ngére Lomo ní 'dəcí nṅbanga 'yí ené e." ³¹ Ídísé ówo a kídí roko'bu 'bí Lomo ofu go. 'Yí bí ní lúru komoa kí ledre ní ndaa, togú 'dəcí nṅbanga 'yí go yá, ní ídí zí 'yí ma'dáa bisinyíne kíngaya.

³² 'Do'do ga bí koo 'dó'dósé yée gi zí lerí, zí ngítí géyí 'yí e kpá 'dó'do sée gi zía bí nṅunṅuzé ledre Ngére Yésú ní, ndaa lígí sée wá. ³³ Simi ngítí géyí sǐndí kadra, 'yí ga bí nṅunṅuní ledre Ngére Yésú wá ní, ndíṣíni koo 'dó'do sée kí ényí komosé, kí ócò sée do komo tú'dú 'yí e. Ngítí géyí yá, zise ndíṣíṣé kí sáká lafúse e togú 'yí ga bí nṅunṅuní ledre 'bí Lomo wá ní niyí go menjí yée bisinyíne ní. ³⁴ Bí ndíṣí koo sinyiní rosé misinyiní kí lúru lafúse ga bí otóní yée simi sígíní gi zía bí nṅunṅuní ledre 'bí Ngére Yésú ní. Zise ndíṣíṣé útusimisé kíngaya simi bí 'yí ga bí ndíṣíni menjí sée 'yí ga bí 'bí Kírésító bisinyíne zíye ndíṣíyé kí ngáka éyí esé e gi zise ní. Útúsé simisé néesé gi zía ówosé yí esé bú kídí Lomo

yemeomo bilámá ledre bí ngárá Ẹkú wá ní go zise komo ere.

³⁵ Ídísé 'dí'bí sílise ro Lomo kpá fú nṅubú, ndásé óyó sogosé zía wá gi zía ówosé go bú kídí bilámá ledre ní go ndíṣí sǐngó sée komo ere. ³⁶ Ídísé ndíṣí útusimisé kíngaya gi do bí zise ndíṣíṣé menjí moko 'bí Lomo ndéré kée kpá fú 'dá'dá gi ro zí Lomo 'bí úndru bí yemeomo gi rosé ní zise. ³⁷ Gí zía ekéni ledre gi ro Ngére Yésú simi miéké kúru Lomo kídí,

"Ngítí sílì idíaká go lá cuku'dée gi ro zía ndá'baogúné, lù'bú lolu wá.

³⁸ Tí lá mbígí 'yí amá e niyí ndíki trídri bí za fí ní gi zía nṅunṅuní ledre amá go ní.

Wo bí ní oyó sogoné zíma ní, máutuásá ídí kí rokinyí kée wá."

³⁹ Ndazé ezé káa zí 'yí máa yée ga bí oyóní sogoyé go zí Lomo bí Lomo ní úfu yée ní wá. Zée ga bí nṅunṅuzé ledre 'bí Kírésító go ní, azé ídí dujé ze trídri za fí.

11

Nṅunṅu ledre 'bí Lomo

¹ Nṅunṅu ledre ní ówoyéme a kídí ledre bí Lomo uku go ní, abú lurúzá aka kí komozé wá, ledre ma'dáa ní tí menjí roné. ² Néesé sí ledre bí karaba mĩngburoko 'yí ga bí koo 'dá'dá nṅunṅuní ledre 'bí Lomo ní iriyé ní miékéne simi miéké kúru Lomo gi zía ní.

³ Gí zía bí nṅunṅuzé go kídí Lomo ní bo ní, zize kpá nṅunṅu a kídí Lomo ma'dáa otoogu ere kí do sogo kángá za mbá ne. Uku lá ledre zí éyí maáge menjí royé tí kenée. Owozé go bilámáne kídí éyí ga bí za mbá ndíṣíṣé lúru yée ba ní, Lomo bí ngárá lurúzá aka wá ní, otoogu yée ne.

⁴ Gí zía bí koo Ábele nṅunṅu ledre 'bí Lomo ní, zía koo 'dí'bí mízefí yí ené e káa do tákpásílì 'bí a zí Lomo kí mimbé'dené kǐé'do. 'Bí ené éyí máa ga gére emeromoní koo gi do 'bí Káyina. Zí Lomo koo ídine kí rokinyí gi ro éyí ga gére néesé gi zía wo Lomo, owo go kídí Ábele nṅunṅu ledrené go ní go mbígí 'yí ené. Abú karaba Ábele ndaa lolu do sogo kángá ona wá yá, éyí ga bí koo menjí yée ní, azé aka fú ówotátá ledre gi royé.

⁵ Gí zía bí koo ndíṣí 'bí Enóka kí miméngí ledre ené ní koo bilámáne do Lomo ní, zí Lomo 'dí'bí wo nyé trídri komo ere káa bí ní úyu kí ke. Lomo menjí ledre néesé zía kenée, gi zía miméngí ledre ené oto koo Lomo go kí rokinyí. ⁶ Togú 'yí nṅunṅu ledre 'bí Lomo kí wá, utúásá óto Lomo zía ídine kí rokinyí wá. Mbígí 'yí 'bí Lomo

ni ídí òwú 'yì bí nḡḡḡḡ go kídí Lomo ní bo ma'díí, zía kpá nḡḡḡḡ a kídí ma'díí, Lomo ndìṣì lengbe í'bí tákpásílí zì 'yì ga bí niyí mbígí 'yì ené e ní.

⁷ Gí zía bí kóo Nówa nḡḡḡḡ ledre 'bí Lomo ní, zía kóo yéme kurúḡḡba zíye ómoyé simi a kí 'yì 'bí 'be 'bí ené e gí zì mongú iní kóo ucu ní. Omoní nées kóo gí zía uwú ledre bí kóo Lomo uku zía ní. Gí zía bí nḡḡḡḡ kóo ledre 'bí Lomo òwú ne simi sḡḡḡ kádra máa bí kóo nées ní ní, zì Lomo kóo 'dècì nḡḡḡḡa tú'dú 'yì e. Ùndru bí Lomo ndìṣì í'bí a zì 'yì ga bí ndìṣìní óto wo zía ídíne kí rokinyi ní, zía kóo í'bí a zì Nówa.

⁸ Gí zía bí kóo Abarayáma nḡḡḡḡ ledre 'bí Lomo ní, zía kóo úwú ledre bí Lomo uku zía kídí ídí ndéré ndìṣì simi ngítí káḡḡá kpí zì káḡḡá máa nées nda ídíne káa do káḡḡá ené ní. Simi bí Abarayáma uwú ledre nées kenée ní, zía tí geré ìnyìné ndéréne. Abú owo kóo bí bí Lomo uku ledre a zía nées wá. ⁹ Simi bí kóo Abarayáma nderéogú simi káḡḡá bí kóo Lomo uku ledre a zía ní, ndìṣì kóo írí kí sómú ledre bí kídí nées ní ona 'yì miógú, nées ndìṣì ndìṣì simi kútú. Nda tí do kací tú'dú simi bí e, zì wotíja Isáka kí owú 'bí ené Yakóbo kóo kpá ndìṣì 'bí eyé simi kútú. Ledre bí Lomo uku zì Abarayáma ní, ní kpá kémbí ledre bí kóo uku zì Isáka e kí owú 'bí ené Yakóbo ní. ¹⁰ Simi bí Abarayáma nderéogú simi káḡḡá bí Lomo uku ledre a zía ní, zía kóo kpá fú ndìṣì óto komoné gí ro 'be máa wo bí Lomo yeme cù ne bí ní ídí 'bí ené za fí oḡu a ndaá ní.

¹¹ Gí zía bí kóo Sára e kí o'do 'bí ené Abarayáma nḡḡḡḡní ledre 'bí Lomo ní, abú niyí kóo go ngokoyé yá, zía Lomo kóo í'bí owú zíye ndíká a abú Sára ní kóo kára míkoto ndotó. Abarayáma owo bú kídí togú Lomo uku ledre go yá, ledre ma'dáa ní méngí roné. ¹² Tí ma'díí kpurú gí simi owú bí Abarayáma ndikíní wo kí me'bené Sára nda do ngokoyé ní, zì owú máa nées nda ndikiógú ñkí sì do 'yìma'dí do sogo káḡḡá tú'dú tú'dú tú'dú, 'yì óloónzó yée ndaá.

¹³ Míngburoko 'yì ezé ga kóna nḡḡḡḡní ledre 'bí Lomo ní, abú uyuní kóo go mbá 'dá'dá zíye kí ndíki trìdrì bí za fí Lomo uku ledre a zíye ní yá, owoní kpá fú bú kídí Lomo ní karanée í'bí trìdrì nées zíye gí zía yée niyí yì eyé kóo do sogo káḡḡá lá 'yì miógú e. ¹⁴ Togú 'yì e káa zì ga gére ukuní ledre ya yée niyí do sogo káḡḡá lá 'yì miógú e yá, ndìṣìní nées lúru bí gí ro mbígí bí bí yée niyí ndìṣì doa za fí oḡu a ndaá ní. ¹⁵ Togú ukuní nées ledre bí bí kóo oguní gí doa do sogo káḡḡá yáa ní yá,

éyì bí ní ùcúómó yée kí ndá'balúgu royé simi a 'dága írí ní ndaá. ¹⁶ Gí zía yì ené nḡḡḡḡ ledre eyé zì 'bú bí bí komo ere ní ídíne doyé. Gí zì kényì nées zì Lomo ídíne kí rokinyi kíye simi bí niyí ndìṣì ndólo wo Lomo eyé ní gí zía Lomo ma'dáa yemeomo bí máa nées go zíye.

¹⁷ Gí zía bí kóo Abarayáma nḡḡḡḡ ledre 'bí Lomo ní, abú Lomo uzu kóo wo kídí ídí óḡoónzó Isáka káa do 'dáná éyì zíne yá, así ené kóo wá ní kóo go nzíyìné gí ro óḡoónzó Isáka. ¹⁸ Abú Lomo uku kóo ledre gí ro Isáka ma'dáa kenée yá, "Tríyí ní ówú do Isáka e kí owú 'bí ené e." ¹⁹ Simi bí Lomo ya Abarayáma ídí óḡoónzó Isáka káa do 'dáná éyì ní, Abarayáma owo yì ené kóo bú kídí, Lomo ní úrúlúgu wo. Tí ma'díí, zì Lomo kóo yómo Isáka.

²⁰ Gí zía bí kóo Isáka nḡḡḡḡ ledre 'bí Lomo ní, zía kóo í'bí ùndru zì owú 'bí ené ga bí kóo gbre, Yakóbo e kí Èsawu ní kídí, Lomo ídí í'bí ùndru zíye karanée zíye ídíye míngburoko 'yì e.

²¹ Gí zía bí Yakóbo nḡḡḡḡ ledre 'bí Lomo ní, simi bí kóo lurú roné nées ngoko go káḡḡaya nées utúasá lolú méngí tú'dú simi bí 'dá'dá wá ní, zía 'dí'biógú owú 'bí owú 'bí ené ga bí gbre ní, wotí Yoséfa zía ìnyíoguné 'dága 'dóko roné ro nḡḡḡḡbá ené bí do sḡḡḡe ní iní iní zì Lomo kídí Lomo ídí í'bí ùndru zì owú ga gére nées.

²² Gí zía bí kóo Yoséfa nḡḡḡḡ ledre 'bí Lomo, simi bí lurú roné, nées ngoko go káḡḡaya nées utúasá lolú méngí tú'dú simi bí e 'dá'dá wá ní, zía ìnyìné úku ledre zì lafúne Isiréle e bí kóo niyí kéye mbá simi Ízibiti írí ní kídí, togú karanée niyí go ólúógú gí simi Ízibiti gí ona ndéréye do bí bí Lomo ilí idíní ndéré ndìṣì doa ní yá, ndaní óyó sogoyé zì cóngóné wá, idíní 'dí'biútú a kpa ndéré ké.

²³ Gí zía bí kóo 'bú Músa kí mbágáa nḡḡḡḡní ledre 'bí Lomo ní, zíye kóo kála bícayí lorú bí ngére 'bí Ízibiti í'bí kídí idíní úfu owú 'bí Isiréle e bí owú ya'dá e ní míkála. Zíye 'dí'bi Músa ndéré ótoécí a, zía méngíné írí éfè ota káa bí niyí úfu a gí zía ní kí lámá roné káḡḡaya.

²⁴ Gí zía bí Músa nḡḡḡḡ ledre 'bí Lomo ní, simi bí lurú roné nḡḡḡḡogú nda yì ené go ya'dá 'yì ní, zía así ené kídí ndaní lolú fú lá ndìṣì ndólo nées wotí ní ngére 'bí Ízibiti wá. ²⁵ Ili ené óyó sogoné zì 'yì ga bí 'bí Lomo zíne ndìṣìné 'be 'bí ngére gí ro ídíne kí rokinyi simi bí nées ní ndìṣì méngí bisiníyí ledre ní wá, nées ilí ndá'ba zíye gí ro zíye 'dó'dóye ndro kéye. ²⁶ Owo bú kídí Isiréle ga gére nées niyí mbígí 'yì ga bí 'bí Lomo ní, yée idíní 'dó'dó ndro kéye gí ro Kírésíto bí karanée ní óto yée zíye

ídiye kí rokinyi, gí zí wo bí nées ní ídí kí rokinyi gí zí éyí ga bí 'bí Ízibiti bí ndíşını í'bí yée zíne bí niyí ńkú eyé mińkú ní. ²⁷ Gí zía bí Músa ńgunu ledre 'bí Lomo ní, kí ndéréóyó roné gí simi Ízibiti eré ené ńgírí wá. Gí zía oto yí ené komoné dujú ro Lomo bí ńgárá luru wo kí komoné wá, ndaá ro ńgére nées wá. ²⁸ Gí zía bí Músa ńgunu ledre 'bí Lomo ní, zía úku ledre zí Isiréle e kídí idíní ndíşí sómúndíki Ayímbi Umbuokpó bí kóo ńgoonzóní kábíríkí e zíye ńró sámayé ro kágá mbotu e gí ro togú maláyika ga bí Lomo ní kása yée kí okó do 'yí 'bí Ízibiti e ní oguní go yá, niyí ówo sáma bí ro kágá mbotu 'bí Isiréle e ní, zíye ńkpóye geré miókpo ufuní owú e kíri nées wá.

²⁹ Gí zía bí Isiréle e ńgununí ledre 'bí Lomo ní, zíye 'dógu Bikesí mikavu káa zí éyí bí ńderení yí eyé gí do ńgáká bí ní. Simi bí asikíri 'bí Ízibiti oguní kpá gí ro 'dógu lódú kacíye ní, zí iní kúkú'dútu yée yeré, zíye úyuyé mbá.

³⁰ Gí zía bí Isiréle e ńgununí ledre 'bí Lomo ní, ledre bí Lomo uku zíye ní, zíye méngí a. Zíye gámá 'díki gara bí kí íríné Zéríko ní gbáá kí şíllí inyi doa gbre. Geré, zí gara bí o'bo'dikíní gara máa nées kíe gbáá ní, zía ndúrúnzó roné ru bí.

³¹ Simi sindí kadra máa bí kóo nées ní, ńgíti kára ní kóo bo 'yí gámá kací ya'dá e faa, kí íríné Rába, gí zía bí ńgununí ledre 'bí Lomo ní, zía yómo Isiréle e ga bí lafúye kasaní yée káa do mbeze e simi Zéríko ní. Nda gí zí kéyí nées, simi bí Isiréle e ufuní 'yí e simi Zéríko ní, zíye kóo ótoómo Rába ufuní eyé wo wá.

³² Owú 'bí Babá e, ńgunu ledre 'bí Lomo tonó ené lá geré kíze kése wá. Tú'dú tú'dú tú'dú ńgíti géyí 'yí e gí zíze 'dá'dá ńgununí kóo ledre 'bí Lomo go, máútúásá óloónzó yée zíse wá. Yée ga bí ca gí dongaráye mááyí ólo yée zíse ní go káa zí, Gídiyóna, Baráka, Samasóna, Zéfete, Dawídi, Sámele nda kí nébí e. ³³ Gí zía bí 'yí ga gére nées ńgununí ledre 'bí Lomo ní, zí Lomo í'bí roko'bu ńgíte. Zí ńgíti géyí ndíşí rómo ezeokóye. Zí ńgíti géyí ídiye ńgére e ndíşí 'décíyíme ńbanga zí 'yí e. Ledre ga bí kóo Lomo mocú zí ńgíti géyí ní, zía tí méngí a zíye. Yée ga bí kóo bangá sinyí ga bí káa zí kemí ayíní nánáónzó yée ní, zí Lomo yómo yée, bangá sinyí oto soné royé wá. ³⁴ ńgíti géyí ezeokó yée ayíní kóo 'dí'bí yée uçu yée ku pho'du gí ro zíye áráónzó royé 'dá'ba. Zí Lomo yómo yée gí simi bisinyí pho'du nées arání wá. ńgíti géyí roko'bu nda zíye wá, zí Lomo í'bí roko'bu zíye, zíye ndíşiyé rómo komo ezeokóye. ³⁵ ńgíti géyí kará

ga bí ńgununí ledre 'bí Lomo ní, zí Lomo kóo úru şumúyé ga bí uyuní ní gí simi umbu. Yée ga bí 'dí'biní yée gí ro 'dó'do yée gí zía bí ńgununí ledre 'bí Lomo ní, zíye tóroyé ńgbúo oyóní sogoyé zí Lomo wá gí zía owoní bú kídí abú ufuní yée yá, Lomo ní úru yée karanée. ³⁶ Odóní ńgíti géyí miódó, 'dí'biógu yée dongará tú'dú 'yí e do ndíşí úkucáyí yée kí óco yée bisinyíne. Do 'dí'bí ńgíti géyí ndéré ónzó yée simi sígíní. ³⁷ ńgítóonzóní 'bí eyé ńgíti géyí mióngboónzó kí tutú. Do ńgo 'déci simi ńgíti géyí mióngo'déci tu. Do ńgoónzó ńgíti géyí mióngoónzó kí maku e. Zí ńgíti géyí ídiye 'yí lerí e, zíye ndíşí éşí royé dujú saná ndíşí kíe gí zí lerí. Do ndíşí 'dó'do yée do tú'dú mísi'di e zíye ndúwúye mindúwú kíngaya. ³⁸ 'Yí ga bí 'bí Lomo nées, ńgíti 'yí bí zía ídine bílamáne do komo Lomo káa zí yée ní ndaá. 'Yí ga bí iliní ledre 'bí Lomo wá ní giragá báyiní bílamá 'yí ga gére nées go. Zí ńgíti géyí ídiye simi súwú faa, zí ńgíti géyí ndéré kí ndíşiyé do landa e faa, ńgíti géyí olú ndíşíní 'bí eyé simi gu landa e, zí ńgíti géyí olú ndíşí 'bí eyé simi gu e simi kángá.

³⁹ 'Yí ga gére nées utúasání komo Lomo go kpíní gí zía ńgununí ledre 'bí Lomo go za cú kí mimbé'deyé. Bílamá ledre bí Lomo yemeomo gí royé ní, niyí karanée ndíki a. ⁴⁰ 'Yí ga bí ńgununí ledre 'bí Lomo nées, Lomo ili idíní karanée ndiki trídri bí za fí ní. Ledre máa nées ní méngí roné simi bí ńgítóonzó moko bí Lomo í'bí zíze méngí a ní go gí ro zíze ídize ndro kí lafúze máa ga gére nées.

12

Ndásé óyó sogosé zí Lomo wá

¹ Káa zí bí azé go méngí moko 'bí Lomo dongará tú'dú 'yí ga bí kóo ńgununí ledre ené go 'dá'dá gí zíze káa zí ndíşízé ńgásá midogelígélí ní, idíze ótoómo ledre ga bí niyí úçuómo zée kí méngíónzó moko máa nées ní ní mbá 'dá'ba, gí ro zíze méngíógú a gí do oduné. ² Bí goó kenée ní, idíze oto komozé kíngaya ro Yésu bí ní ciyí ńgunu ledre ezé ní. Otoomo kóo roné káa zí éyí bí ledre romo wo go ní zí 'yí ga bí ńgununí ledre 'bí Lomo wá ní ufu nées do míngbúngu kágá. Méngí kenée, gí zía owo bú kídí gí do kací a nées, nées ní ídí kí rokinyi. Tí kenée ma'dúí, niyí karaba mindíşiyé kí Lomo do bí kje'do. ³ Káa zí bí azé kése karaba go kpá 'yí ga bí 'bí Yésu ní, idíze luru tóko mítoro a bí kóo toro ńgbúo simi 'do'dó bí 'yí ga bí ńgárá ńgununí ledre 'bí Lomo wá 'do'doní wo kíe ní, zíze ndíşí tórozé kpá kenée simi bí togú 'do'dó ní ógu rozé ní káa bí azé óyó sogosé zía ke.

4 Máuuku zise, káa zí bi 'do'dó ndiki aka sée kí ási gí ro lúyú ledre wá ní, togú ndiki sée go yá ídísé tóro ngbúó, togú umbu yá ídísé úyú. 5 Ledre bi miéké kúrú Lomo uku zise gí ro zía í'bí roko'bu zise ní lǐgí sée go? Bi uku kídí, "Owú 'bi amáa e, togú Ngére ni go lóru yíi yá, ndá lúru a káa zí owú ledre wá, togú ucuomo mbú yíi káa bi áyí ndísi lúyú ledre yá, bi ndáá síníyí royí wá.

6 Ngére ndísi lengbe lóru owú 'bi ené e kpá kí 'dó'do yée kíngaya tí káa zí 'bümüowú ndísi lóru owú 'bi ené e ní gí zía 'búye ní doa."

7 Togú ngíti géyí 'do'dó oguní rosé yá, ídísé ówo a kídí Lomo ndísi nées énzí komosé gí zía ásé owú 'bi ené e. Owú e za mbá, 'búyé e ndísiní lóru yée mílóru. 8 Owú 'bi Lomo niyí tú'dú, togú lorú sée káa zí bi ndísi lóru ngíti géyí owú 'bi ené e ní wá, kídí ndásé esé nées mbígí owú 'bi ené e wá. 9 Káa zí bi ndísi zéé óto úndru 'Buzé máa yée ga bi niyí 'yíma'dí e do sogo kángá ona ndísiní lóru zée gí ro zise ídíze mbí ní, ídíze óto úndru 'Buzé máa wo bi Lomo komo ere ní kpá kenée gí ro zise ídíze kí trídri bi za fí ní.

10 'Buzé máa yée ga bi niyí 'yíma'dí e do sogo kángá ní, ndísiní lóru zée kí 'bi eyé sómú ledre 'bi 'yíma'dí e 'diya káa ní zíye úyú eyé. 'Buzé máa wo bi Lomo ni komo ere ní, ndísi 'bi ené lóru zée za cù kí sómú ledre bi 'bi Lomo ní gí ro zise ídíze mbígí owú 'bi ené e. 11 Simi bi niyí ndísi lóloru ní, 'yí ndáá kí rokinyi wá gí zía owo yí ené miówo. 'Yí bi loruní wo nées, togú 'dì'bi tí lorú máa nées yá, ni ndísi méngí bilámá ledre zía ídine kí rokinyi gí zía Lomo.

12 Bi goó kenée ní, ídísé 'dì'bi sílìse ro Yésu ndá gí ro zise ndísi tórosé kpá fú ngbúó. 13 "Ídísé ndísi méngí moko 'bi Lomo tí káa zí bi Lomo ma'dáa ili ní." Gí ro zía lafúse máa yée ga bi ngununí aka ledre 'bi Lomo kíngaya wá ní ndísiyé méngí lódú kacise, káa bi niyí lúyú gí do misi'dí 'bi Lomo ke.

Ídísé ndísi méngí duú ledre ga bi Lomo ili yée ní

14 Ídísé ndísi ndísi kí 'yí e mbá kí mimbé'desé kí'do. Zise ndísisé méngí duú éyí ga bi Lomo ili zise méngí yée ní gí ro zise ídise mbígí 'yí ené e. Togú 'yí ndáá mbígí 'yí 'bi Lomo wá yá, utúasá lúru Ngére wá. 15 Ídísé ndísi kí sáká rosé kí lafúse káa bi ngíti 'yí gí dongarase ni lúyú gí do misi'dí 'bi Lomo ke. Togú ngíti 'yí oyólo'bó roné go ídine bisinyine káa do gúrú mbiya dongarase yá, ni síníyí simi do

ngíti géyí 'yí e zíye ótoómo bilámá ledre bi 'dodoní zíye ní kenée zíye óyó sogoyé zí Yésu. 16 Ídísé 'bá'bá rosé káa bi ásé lúyú ledre ke. 'Yí bi ngára ófúsé rosé kéne wá ní, ndásé só'do rosé kéne wá. Ndásé ónzóoto ledre 'bi Lomo lá gí ro gbékpí éyí ga bi 'bi sága ba káa zí bi kóo Ésawu mengíní wá. Tí bi kóo ni ne ndíká, ni 'dì'bi 'be kací 'buné zí Lomo í'bí úndru zía ní, onzóoto kóo ledre nées lá gí ro owú éyí miánu bi lá cúku'dée ní. 17 Nda gí 'dá'ba simi bi ili úndru gí zí 'buné ní, úndru ogú ené lolú zía wá. Iní iní má, 'bua í'bí ené lolú kóo úndru zía wá.

18 Ndérésé esé 'bi esé zí Lomo té do landa bi Sináyi* kí'dí bi kóo ndísi ódro zí Isiréle e zí roko'buga ndísi 'bilé'bené káa zí mbílí pho'du ní wá. Simi síndí kadra máa bi kóo nées ní, zí mitúluru kóo útúne mbúyí zí bi ídine mbírí, zí mongú sílí lílne káa zí mágombí ní, 19 togú mbú dǐbǐllí owúne. Simi bi Lomo ndísi ódro ní, zí simi kúrúa ndísi ówúne kí roko'buné 'dága. Bi tóro Isiréle e ndáá kóo gí ro ndísi úwú a wá. Zíye úku ledre zí mongú 'yí eyé Músa kídí, Lomo ma'dáa idí lá úku'bí ledre taraa zía óguné úku a zíye, yée niyí úwú a. 20 Ukuní ledre nées kenée gí zía ledre bi Lomo uku zíye ní, ngírí a olú go royé. Bi Lomo uku kídí, "Togú 'yí, togú bangá ekí go do landa ba yáa yá, idíní óngboónzó wo kí tutú 'dá'ba ní." 21 Zí ngírí ledre nées ólúne kpá za cù ro Músa bi ni manda 'bi Isiréle maáge ní. Zía úku ledre kídí, "Ngírí ledre nées olú go kpá za cù romá."

22 Lomo méngí bilámá ledre go zise owú 'bi Babá e. Likpí misi'dí go zise ógusé kó'dúne simi bilámá gara ené bi Yerusaléma do landa bi Záyono ní. Ógusé go dongará tú'dú maláyika ené ga bi komo ere íri ní gí ro zise ndísisé kéye simi rokinyi. 23 Ásé go ndísi mbófo Lomo ndro kí ngíti géyí 'yí ené ga bi niyí komo ere íri bi írìyè ní miékéne simi búku 'bi trídri ní. Ógusé go zí Lomo ma'dáa gí zía ní ne 'yí 'dècǐ ngbanga 'yíma'dí e mbá. Lúyú ledre ndáá lolú rosé wá, utúásásé kací komoa gí zía ásé go ndro kí 'yí ené ga bi niyí go zía íri ní. 24 Ógusé kpá go zí Yésu gí zía ní ne wo bi yeme mikánda ledre go dongarase 'yíma'dí e kí Lomo ní. Zía léfe sámané 'dì'bioyó umbu bi kóo azé úyú a ze gí zí lúyú ledre ezé e ní gí komozé 'dá'ba. 'Bi ené ledre bi sámaa méngí ní ni bilámáne gí zí ledre bi kóo sáma Abele méngí zía ndá'bané do lúndua Káyina bi kóo ufu wo ní.

12:6 12:6 Muruwayi 3:11-12 12:13 12:13 Muruwayi 4:26 * 12:18 12:18 Landa Sináyi: Née landa bi kóo Lomo í'biogú lorú zí Músa doa ní. 12:20 12:20 Ólúógú 19:12-13 12:21 12:21 Gbre lorú 9:19

²⁵ Bi goó kenée ní, ídísé 'dí'bi s̄l̄ise ro ledre 'bi Lomo n̄gbúó. Togú bi Lomo 'dó'do kóo Isiréle e gi zía bi kalaní ledre bi kóo kasa M̄usa úku a zíye mikála ní, sara togú bi uku nda kúrúne c̄j̄ ne gi komo ere zize kála a ní ni nda 'dó'do zée c̄j̄ káa be 'dí? Ni rómo m̄irómo. ²⁶ Simi bi kóo Lomo odro zí Isiréle e do landa Sináyi ní, k̄i'd̄i kángá nd̄is̄i kóo ménḡi roné geré ne gi zí roko'b̄ua. Zía úku ándá ledre kídí, "Simi bi karanée mááyí úku ándá kúrúma gi ro zí ledre e óyóló'bó royé mbá mikándayé ní, do sogo kángá k̄i ere niyí k̄iz̄i mbá mik̄iz̄i gi zí roko'b̄umá." ²⁷ Ledre née uku kídí, Lomo ni k̄iz̄i éȳi ga bi otooḡu yée ní, zía 'dí'bíoyó yée za mbá 'dá'ba. Éȳi máa yée ga bi k̄iz̄i ní wá ní, niyí idiáká d̄uj̄ yé 'dí'biyoni yée wá.

²⁸ Káa zí bi azé go ndéréoḡu simi Kángá 'bi Lomo k̄i'd̄i bi nḡiti éȳi utúasá k̄iz̄i zée iri wá ní, idizé ini ini kpá k̄i f̄'bi mbófo éȳi zí Lomo ma'dáa za k̄i mimbé'dezé mbá gi zía azé go s̄i s̄l̄ia ni go Ngére ezé za fi. ²⁹ "Lomo bi nd̄is̄izé ini ini zía ba roko'b̄ua ni káa pho'd̄u 'boro bi nd̄is̄i ánuónzó ngánza bi ro kēs̄i ní." Ni ánuónzó lúyú ledre e kenée.

13

Ídísé óto 'bú lafúse

¹ Káa zí bi nḡunḡusé ledre Kírēs̄ito go ní, ídísé nd̄is̄i óto 'bú lafúse kac̄i kadra za mbá. ² Togú ngu oguní go zise 'be, ídísé 'dí'bi yée simi s̄um̄u. Ambí owone éȳi née kenée ȳi ené maláyika e, Lomo kasa yée ne. Nḡiti géȳi 'ȳi e 'dí'biní kóo maláyika e go kenée simi s̄um̄u owoní eyé bi kídí née maláyika e ní wá. ³ Lafúse ga bi otoní yée simi s̄iḡin̄i gi zía bi nḡunḡuní ledre Ngére Yésu ní, ídísé nd̄is̄i s̄óm̄und̄iki ledreyé kpá k̄i sáká yée. Ídísé nd̄is̄i 'dó'dó gi royé káa zí ásé kéye mbá simi s̄iḡin̄i ní. Nḡiti géȳi lafúse ga bi nḡiti géȳi 'ȳi e nd̄is̄iní 'dó'do yée kpá gi zía bi nḡunḡuní ledre Kírēs̄ito ní, 'dó'dó bi royé née idí nd̄is̄i ówooḡu gi mimbé'desé zise ídise kéye ndro simi 'dó'do ma'dáa.

⁴ Sée ga bi ófúsé rosé go ní, ídísé óto úndru of̄ú ro'ȳi. Nḡiti 'ȳi ndaa ól̄uoḡu 'dí sogo só'do 'ȳi bi ngárá of̄úní royé kéne wá ní wá. Lomo nd̄is̄i lengbe 'd̄ec̄j̄ ngbanga 'ȳi ga bi nd̄is̄iní só'do royé k̄i 'ȳi ga bi of̄úní royé kéye wá ní m̄i'd̄ec̄j̄. ⁵ 'Ȳi ndaa idí k̄i mongú mimbé'de gi ro kēs̄i wá. Ídí idí k̄i rokinyi gi ro wo bi ni go ziyi ní. Gi zía Lomo uku kídí, "Máútúasá amá otoómo ȳi zí ledre rómo ȳi wá.

Máútúasá óyo sogomá ziyi kpá wá." ⁶ Née s̄i ledre bi 'ȳi utúasá bú úku ledre kídí,

"Ngére ni ne 'ȳi sáká máa, gi zí kéyi née, s̄i ledre bi zima éré nḡir̄i éȳi bi 'ȳima'dí ni ménḡi a kima ní ndaa."

⁷ Ledre manda ga bi kóo nḡunḡuní ledre 'bi Lomo gi zise 'dá'dá zíye nd̄is̄iyé 'dódotátá a zise ní, ndaa líḡi sée wá. Ídísé lúru tóko mind̄is̄iyé bi kóna ní, zise nd̄is̄is̄é ménḡi a kpá kenée. ⁸ Gi zía, Kírēs̄ito Yésu oyóló'bó ené roné wá, ni 'bi ené ȳi ené fú lá mb̄i kac̄i kadra mbá. Ni idí kenée za fi.

⁹ Togú nḡiti géȳi 'ȳi e oguní go k̄i nḡiti mikánda 'dódo ledre kp̄i yá, ndásé nḡunḡu a wá. Roko'b̄u bi nd̄is̄izé ménḡi moko 'bi Lomo k̄ie ní, Lomo ma'dáa i'bi ne kac̄i bilámá mimbé'dené. Lor̄u 'bi M̄usa nd̄is̄i úku ledre gi ro nḡiti géȳi éȳi e idíní ánu a, nḡiti géȳi ndaní ánu a wá. 'Ȳi ga bi kóo otoní komoyé ro lor̄u née ní ní, ndikiní eyé kóo éȳi gi simi a wá. ¹⁰ Kírēs̄ito Yésu ni mbiḡi Mongú 'ȳi 'dáná éȳi, i'bi za c̄j̄ k̄ur̄u'b̄uné zí Lomo káa do 'dáná éȳi gi rozé. 'Ȳi 'dáná éȳi ga bi nd̄is̄iní 'dáná éȳi s̄i mbayi* simi k̄ut̄ú bi do sogo kángá ona ní, utúasání ndiki sáká éȳi gi zía wá.

¹¹ Mongú 'ȳi 'dáná éȳi 'bi Ȳida e nd̄is̄i lengbe 'dí'bi sáma bangá bi ongoonzóní ní, ndéré k̄ie do Mongú Bi 'bi Lomo. Nd̄is̄i 'dáná a zí Lomo gi do bi zí Lomo otoómo lúyú ledre 'bi 'ȳima'dí e. Umbu bangá máa née do 'dí'bi a ndéré óngbóóyó a do bi bi ngárá 'ȳi ndaní doa wá ní gi zía moko ndaa lolu simi a wá. ¹² 'Dí'biyoni kóo Yésu gi dongará 'ȳi e kpá kenée káa zí éȳi bi moko ndaa simi a wá ní ndéréye úfu wo gi ro zí 'ȳima'dí e idíye mbiḡi 'ȳi ga bi 'bi Lomo ni kp̄ur̄u gi simi sámaa bi lefe gi royé ní. ¹³ Idizé lán̄ȳa ro Yésu za k̄ingaya. Abú 'ȳi ga bi nḡunḡuní ledre ené wá ní niyí 'dó'do zée yá ménḡi éȳi wá, idizé út̄usimizé gi ro zize idize simi 'dó'do máa née ndro k̄i Yésu ma'dáa. ¹⁴ Do sogo kángá ba ndaa 'bi ené 'be 'bi ezé wá. 'Be 'bi ezé ni ȳi ené komo ere. Nd̄is̄izé ba óto komozé gi ro zize ndéréze íri.

¹⁵ Gi zí bilámá ledre bi Yésu ménḡi zise ní, idizé nd̄is̄i kófó ir̄i Lomo kac̄i kadra mbá ni óto Lomo zía idíne k̄i rokinyi gi zía nd̄is̄izé née go 'dódo a zí 'ȳi e kídí azé go mbiḡi 'ȳi ga bi 'bi Kírēs̄ito ní. ¹⁶ Ídísé nd̄is̄i s̄óm̄u ledre lafúse k̄i sáká yée k̄i mimbé'desé k̄i'do. Née nḡiti éȳi bi bi nd̄is̄i éme ro Lomo gi zía ní.

¹⁷ 'Ȳi ga bi niyí manda e nd̄is̄iní 'dódo ledre 'bi Lomo zise ní, ídísé nd̄is̄i úwú yée gi zía née moko bi Lomo gelé yée ne zíye

ndìsiyé mēngì a gì rosé ní. Ídísé ótó yée zìye ndìsiyé mēngì moko nēe kí bikìdrì mīmbe'deyé gì ro zì Lomo ídìne kìse kí rokinyi.

Odu kùrú

¹⁸ Ídísé ndìsì ìni ini zì Lomo gì rozé. Owozé go kídì mīmbe'dezé nì go kíé'do zì Lomo, ilizé ndìsì mēngì dujì éyì bì ilì ní. ¹⁹ Ídísé kpá ìni ini gì romá, idí líkpí misi'di gì ro zìma ógumá zise ìrì 'diya.

²⁰ Lomo 'yì mēngì bilámá ledre zì 'yì e, nì ne wo bì kóo uru Yésu bì kóo kasaogu wo ógu léfe sámané káa do mikánda yéme ledre bì za fì dongaráne Lomo kí 'yìma'dí e ní. Yésu nì Ngére ezé kpá Mongú 'yì 'bá'bá zée. ²¹ 'Buzé Lomo idí í'bì bilámá éyì e zise gì do bì zise ndìsìsè mēngì moko ené bilámáne. Idí kpá í'bì roko'bù zise gì do bì zise ndìsìzè mēngì moko ené bilámáne. Owù 'bì ené Kírésìto Yésu bì kóo ogu í'bì roné do úyuné do bì kacíze káa do mikánda yéme ledre dongaráže kí Lomo ní, 'yìma'dí e idínì ndìsì mbófo wo za fì. Idí kenée.

²² Owù 'bì Babá e, ledre bì máéké kása zise ba ní, ídísé í'bì mbílise ndìsì úwú a. Idí í'bì roko'bù simisè gì ro ledre e za mbá.

²³ Otoomoní sùlì 'yì gì ro lúnduzé Timatíyo gì simi sùgìni go. Togú ogu go 'diya zìma yáa yá, kí'di bì mááyì go ndéré lúru sée ìrì ní, mááyì 'dí'biútú wo kpa zize óguzé kéne zise ìrì.

²⁴ Mandá zise kí manda esé ga bì ásé kéye ìrì ní mbá. Lafúze 'yì ga bì ñgununì ledre 'bì Kírésìto, ogunì gì simi kángá bì Ítali ní í'bínì kpá mandá zise ìrì kángaya.

²⁵ Lomo idí lúru bì kacise gì do bì zise ndìsìsè bilámáne.

Wáraga bi Yakóbo eké ní Ledre gí ro búkù bi Yakóbo ní

Yakóbo ngúru lúndu Yésù bi kóo ni nda go manda 'bi kanjisa simi Yerusaléma ní eké ledre ba ne. Eké zí 'yì ga bi 'bi Kírésìto ngasá bayiní royé gí simi Yerusaléma gí zì okó do báiyé simi ngítì géyì kàngá e faa ní.

Yakóbo uku zì 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní kídí miméngì ledre eyé kí mindìsìyè idí 'dódo a zì 'yì e kídí ma'dúì ngunguní ledre 'bi Kírésìto go. Zía í'bi lorù zíyè gí ro ledre ga bi káa zì ledre 'bi ìlì, lerì, mongù mimbé'de, mimbé'de sinìyì gí ro éyì 'bi lafú 'yì e, úzu éyì nda kí ofú. Zía kpá úku ledre gí ro idí 'yì mbigì 'yì 'bi Lomo, 'bó'bù ro 'yì, inì zì Lomo, útùsimì 'yì simi ledre e nda kí ledre gí ro komokenzì tí káa zì 'yì bi ni go 'yì lódù kacì Kírésìto ní.

¹ Maa Yakóbo bi 'yì moko 'bi Lomo kí Kírésìto Yésù Ngére ezé ní.

Máéké ledre ba maa zise, sée 'yì ga bi 'bi Ngére Yésù, bi báiyé ndéré kí ndìsì kacì bi e faa ní.

Mandá zise za mbá kíngaya do bi ga bi ásé doyé iri ní.

Útusimì simi ledre

² Lúndumá e simi Lomo, togù úzu éyì kí 'do'dó niyì ndìsì ndiki sée yá, ndásé 'dì'bi a káa do bisinìyì ledre wá. ³ Simi úzu éyì ga gère née mbá, togù komosé ni yì ené kpá fú lá ngbúo ro Lomo kí Ngére Yésù yá, Lomo ní í'bi roko'bu zise ódó mimbé'desé kíngaya. ⁴ Káa zì bi goó kenée ní, utúasá miútúasá, idísé ndìsì útùsimísé za kíngaya simi ledre e za mbá gí ro zise idíse kí roko'busé, zise útúasásé kacì komo Lomo káa do mbigì 'yì ené e éyì bi lerì a ni ménjí sée ni ndaa. ⁵ Togù 'yì gí dongarase owo'dì'bi éyì bi Lomo ilì zine ménjí a ní wá yá, idí inì inì zì Lomo, Lomo ní í'bi cóngó sómù ledre zía. Gí zía wo Lomo ndìsì lengbe í'bi bilámá sómù ledre zì 'yì ené e kí mimbé'dené kì'do.

⁶ Mongù ledre ni wo ba. Togù 'yì ni go inì inì zì Lomo gí ro éyì yá, 'yì maa née misómù ledre ené ndaa idí gbre gbre wá. 'Yì bi ni kí misómù ledre gbre gbre ní, bi tóro ené ndaa kì'do wá. Ni yì ené go cé káa zì mikáda mikavu bi ndìsì ìlìlò'bó roné gí zì mongù sílì 'dáa 'dáa 'dáa ní. ⁷ 'Yì bi ni kí misómù ledre gbre gbre kenée ní, Ngére ndaa 'bi ené kí rokinyi gí ro í'bi éyì zía wá.

⁸ Gí zía, misómù ledre 'bi 'yì maa née ndaa 'bi ené kì'do wá.

⁹ Máuku zise lúndumá e simi Lomo, abú 'yì ndaa kí ledrené owóowó wá, bi ndaa sinìyì roa wá, ni zì Lomo kí ledrené owóowó. ¹⁰ Tí lá 'yì bi kí tì'dù éyì e zine ní, simi bi Lomo oyólo'bó wo go zía ídine káa do 'yì lerì ní, bi ndaa sinìyì roa wá, gí zía ni gágáoyó roné káa zì misúru kágá ní. ¹¹ Gí zía kadra ndìsì olúogù kí pho'duné do óngbó kágá. Zì misúru ga gágáoyó royé kí lámá ga bi royé née mbá. 'Yì bi kí tì'dù éyì e zine ní ni gágáoyó roné kpá kenée simi bi ni ndìsì ngásá kacì moko ené e ní.

¹² Úndru ni idí zì 'yì bi ndìsì ódó mimbé'dené simi úzu ledre ní, gí zía simi bi toro go ngbúo simi úzu ledre ní, Lomo ní í'bi trìdrì bi za fí bi mocù ledre a ní zì 'yì ga bi otoní 'búa ní.

¹³ Simi bi 'do'dó ndiki ngítì 'yì go gí dongarase ní, 'yì née ndaa sómù a bi ya kídí, Lomo uzu née ne ní wá. Gí zía bisinìyì ledre uzu ené Lomo wá, Lomo uzu ené kpá kú 'yì wá. ¹⁴ Bisinìyì misómù ledre 'bi 'yì ni yì ené óto 'yì ma'daa ne zía lúyú ledre. Zì lúyú ledre nda 'dì'bióyó wo gbála gí ro Lomo.

¹⁵ Gí zía 'bú bisinìyì ledre ndìsì óto 'yì, zì 'yì ma'daa tí lúyú ledre. Simi bi 'yì maa née luyú ledre go ní, zì lúyú ledre ma'daa nda 'dì'biogù umbu do 'yì maa née.

¹⁶ Lúndumá e simi Lomo, 'yì ndaa lóndo sée zise lúyú ledre wá. ¹⁷ Bilámá éyì e kí bilámá tákpásìlì e za mbá, 'Buzé bi komo ere otoogu bimíóngó ne ngára oyólo'bó ené roné káa zì lùndí wá ní, otoogu yée ne. ¹⁸ Lomo gelé zee go zize idize káa do owù 'bi ené e gí zía bi ngunguzé ledre ené bi ma'dúì ní go ní. Gí zì kèyì née ní, azé zía go mizefì éyì ga bi kí ledreyé owóowó gí dongará éyì ga bi za mbá 'yì e ndìsinì í'bi yée zì Lomo ma'daa káa do mizefì éyì gí yáká ní.

Ledre ga bi Lomo ilì yée ní

¹⁹ Lúndumá e simi Lomo, idísé úwú ledre ba bilámáne. 'Yì e idinì idí 'diya gí ro úwú ledre, togù nda gí ro úkulúgu ledre yá, idinì idí ndo, mimbé'deyé nda kpá ndìsì éjì 'diya wá, ²⁰ gí zía, togù ilisè gí ro zise idíse mbigì 'yì ga bi 'bi Lomo ní yá, ndásé idí 'yì mimbé'dekesì e 'dì'diya wá. ²¹ Gí zì kèyì née ní, ledre cayi ga bi kóo ndìsìsè ménjí yée, kí bisinìyì sómù ledre ga bi kóo simísé ní, idísé otoómo yée za mbá 'dá'ba. Zise ngúngu ledre 'bi Lomo kí mimbé'desé kì'do, gí zía wo Lomo oto ledre née kenée gí ro zine yómo sée.

²² Miméngì ledre esé e idinì idí za mbá kacì kúru Lomo bi ndìsìsè úwú a ní. Ndásé úwú kúru Lomo lá kí mbílìse káa zì ndìsinì ócò gbékpì gborù éyì ní wá. ²³ Togù ménjí

kéyi kací ledre 'bi Lomo bi ndiši úwú a ní wá yá, áyí ídí cé káa zí 'yi bi 'di'bi miráyi lúru komoné simi a, ²⁴ kpálá bi oto miráyi bi zía ñyiné ndéréóyó roné ní, geré zí tosoa bi gáa lurú ní lígí wo. ²⁵ Togú ndiši méngi kací lorú 'bi Lomo bi oto yíi zíyi ídíyi kí ro doyi ní yá, Lomo ni 'bí'úndru 'bi tú'dú ledre e zíyi togú úwúómo ledre ené lá kí mbíiyi lígí yíi wá ní.

²⁶ Togú yá nées ni mbígí 'yi 'bi Lomo, útuásá lorú úku bilámá ledre zí 'yi e wá lóndo royí go, moko ndaá simi éyi ga bi ndiši méngi yée ni mbá wá. ²⁷ Mbígí 'yi bi 'bi Lomo ní, ni 'yi máa wo bi ndiši méngi ledre ga bi 'Buzé Lomo uku yée ní, káa zí sáká kará umbu e kí owúsala e ní. Nda kpá kí ótoómo méngi bisinyi ledre e za mbá 'dá'ba.

2

'Yi e niyi za mbá kí ledreyé owóowó

¹ Lúndumá e simi Lomo, káa zí bi ngunguzé ledre Kírésito Yésu Ngére ezé bi roko'buá romo do ngiti géyi ngére e do sogo kángá ba go za mbá ní, ndazé méngi bilámá ledre lá kpara zí ngiti géyi 'yi e wá. ² Togú 'yi e gbre oguní do bi kótruro, ngiti a esj roné bilámá bongó kpá kí ngo'di gi simi dábu ro sílne, zí ngiti a ídí 'bi ené 'yi lerí kí nzenze bongó roné, ³ togú zise úku ledre zí wo bi kí bilámá bongó roné ní kídí, "Mongú 'yi, bilámá bi ndiši ni bi yáa ba," tí lá nda zí 'yi lerí nées yá, zise úku ledre zía kídí, "Bi ndiši ndaá gi royí yáa wá, ndiši 'bi eyi bi ore," ⁴ ndaá 'bi ené bi ndišisé nées ífi simisé dengbise zise ndiši 'déci ngbanga 'yi e kí bisinyi sómú ledre bi simisé ní wá?

⁵ Lúndumá e simi Lomo, ówosé esé bi kídí Lomo gelé 'yi ga bi 'yi e ndišini lúru yée káa do 'yi lerí e nées ne zíye tóroyé ngbúo simi ngungu ledre eyé, gi ro zíye óguyé do bi bi wo Lomo uku ledre a gi ro 'yi ga bi kí 'búne doyé ní wá?

⁶ Tí lá ndišisé nées lúru'dófu bi do 'yi lerí e. Ndaá 'bi ené bi 'yi ga bi kí tú'dú éyi e zíye nées ndišini méngi laráse yée ní wá? Ndaá 'bi ené bi ndišini ndéré kíse ye do ngbanga ní wá? ⁷ Ndaá 'bi ené bi ndišini kpá ye úkucayi ledre gi do bi Ngére esé Yésu ní wá?

⁸ Togú ndišisé go méngi ledre kací lorú bi miéké kúru Lomo uku kídí, "Ídí óto 'bú lafúyi e káa zí bi óto 'búyi kí royí ní," ndišisé nées go méngi cóngó ledre. ⁹ Togú ndišisé lúru'dófu bi gi do 'yi lerí e, lúyúsé nées go ledre, Lomo ni 'déci ngbangasé gi zía ndítí'dófusé do lorú go.

¹⁰ Togú 'yi ndiši méngi ledre kací lorú ga gére zía lé'bé'dófu gi do wo kje'do ní yá, 'déwe nées go zaá lorú ga gére nées mbá. ¹¹ Káa zí bi Lomo uku ledre kídí, "Nda só'do me'be 'yi wá," zía kpá úku a kídí, "Nda úfu 'yi wá." Simi ledre ga gére nées mbá, togú só'dosé rosé kí 'yi bi ófúsé rosé kéne wá ní wá tí lá zíyi úfu 'yi yá, Lomo ni 'déci ngbanga royí bisinyine gi zía lé'bé'dófu do lorú 'bi Lomo go.

¹² Miódrosé kí miméngi ledre esé e mbá, ídí ídí káa zí 'bi 'yi ga bi owoní go kídí ngbanga bi niyi 'déci a royé ní ni óto yée zíye ídiye kí ro doyé. ¹³ Gi zía 'yi bi lerí lafúga méngi wo wá ní, lería utúasá méngi Lomo kadra 'déci ngbanga wá. Gba kadra 'déci ngbanga Lomo lurú lerí 'yi bú.

Ngungu ledre 'bi Lomo kí méngi moko

a

¹⁴ Lúndumá e simi Lomo, togú 'yi uku ledre kídí nées ngungu ledre 'bi Lomo go méngi moko a wá ní, bilámá a ni ore wo be? Toso ngungu ledre 'bi Lomo máa wo nées ni utúasá goó yómo wo? ¹⁵ Lúrusé aka, togú ezésé gi dongarásé ni do lerí bongó kpá kí 'bú roné kingaya, ¹⁶ zí ngurusé úku ledre zí 'yi lerí nées kídí, "Lomo ídí kiyi, ídí 'bi éyi miánu kí bongó zíyi." Togú 'yi nées uku lá ledre kí tarané saká 'yi lerí nées wá ní, méngi nées go ledre bi Lomo ilini ní? ¹⁷ Ni kpá kenée gi rosé. Togú ngiti 'yi ya nées ngungu ledre 'bi Lomo go togú méngi ené bilámá ledre zí 'yi e wá, 'yi nées ranga yi ené ranga, ngungu ené aka ledre 'bi Lomo wá.

¹⁸ Togú ngiti 'yi uku ledre kídí, "Áyí 'yi bi ngungu ledre 'bi Lomo go, mááyí 'bi amá 'yi méngi bilámá ledre."

Mááyí úku ledre zía kídí 'dódo aka ngungu ledre 'bi Lomo bi ndišini úku a lá kí tara 'yi ní zíma, gi ro zíma 'dódo ngungu ledre 'bi Lomo amá zíyi kí bilámá ledre bi mándiši méngi a ní. ¹⁹ Ngungusé go kídí mbígí Lomo ni dúyí kje'do, nées bilámá ledre. Ídísé ówo a kídí, bicayi lomo e ngunguni kpá kenée kídí mbígí Lomo ni dúyí kje'do. Zíye ndišiyé éré ngirí a.

²⁰ Ówosé nzíyi ledre nées wá gi zí 'di? Mááyí 'dódo a zise ma'dii kídí togú 'yi ngungu lá ledre 'bi Lomo, méngi moko a wá moko ndaá simi ngungu ledre ené nées wá. ²¹ Lúrusé aka éyi bi kóo bulúnduzé Abarayáma méngi zía útuásáne gi zía komo Lomo ní. Méngi ené kóo lá éyi kje'do wá, i'bi za cù owú 'bi ené Isáka káa do éyi 'dáná zí Lomo. ²² Ngungu ledre 'bi Lomo ené ndiši kóo ndéré ndro kí miméngi ledre ené. Zí ngungu ledre ené útuásáne kpini kací ledre bi méngi wo ní. ²³ Ledre nées

utuásá go kpini kí ledre bi miéké kúru Lomo uku kídí, "Abarayáma ngunngu ledre 'bi Lomo, zía útúásáne kací komo Lomo káa do mbigi 'yi ené," do ndiši ndólo wo gi zía ezegámá Lomo ní. ²⁴ Ídísé ówo a kídí 'yi ndiši útúásá kací komo Lomo káa do mbigi 'yi ené yi ené kací miméngi ledre ené bi bilámáne ní ndaá 'bi ené lá gi zía bi ngunngu ledre 'bi Lomo ní wá.

²⁵ Lúrúsé aka Rába bi kóo kára 'yi gámá kací ya'dá e faa ní, utuásá kóo kací komo Lomo gi zí bilámá miméngi ledre ené bi kóo 'di'bi mbeze 'bi Isiréle e óto yée zine 'be káa bi níyi úfu yée, do kásalúgu yée gi do ngáti misi'di kpi ní. ²⁶ Káa zí bi ówosé bú, 'yi bi 'dówú ndáa simi a wá ní ni yi ené goó umbuné. Kpá kenée ngunngu ledre 'bi Lomo ni yi ené umbuné togú moko ndaá ní.

3

'Yi idi bándá dondené

¹ Lúndumá e simi Lomo, ndaá 'bi ené bi ya kídí tǔ'dú se niyi idi mbá 'yi 'dódo ledre zí 'yi ga bi ngunguní ledre 'bi Kírésito go ní wá, gi zía ówosé bú kídí zée ga bi 'ibízé rozé 'dódo ledre 'bi Kírésito zí lafúze ní, togú 'dodozé do bilámá misi'diné wá, Lomo ní 'dó'do zée kíngaya rómo 'bi ngiti géyi 'yi e. ² Másómú ówosé bú bilámáne kídí zée 'yima'dí e do sogo kángá za mbá azé 'yi lúyú ledre e, do misi'di e mǎngúngúca. Togú 'yi bi taraa uku lúyú ledre wá ní, kídí nées go cóngó 'yi. Utuásá go ndiši 'bá'ba roné gi zí bisinyi ledre.

³ Ndišizé ódóoto ká'dá ro tara usáni e gi ro óyó komoyé kíe zíye ndéréye kí'dí bi ilizé ní. ⁴ Ni kpá kenée gi ro mongú kurungba. Abú tí bi ni mǎngúne kíngaya mongú sili bi roko'buné ndiši ítrí a ne ndéré kíe yá, 'yi kpúrónyó a ni óyó komo mongú kurungba nées lá kí owú ngodrú cúku'dée bi ndišini kpúrónyó a kíe zía ndéréne do bi bi ili ní. ⁵ Ledre nées ni kpá kenée gi ro dondene. Dondene ni owú éyi cúku'dée rozé tí lá ndiši mbófo roné mimbófo. Ni éyi bi kí roko'buné kíngaya cé káa zí so pho'du bi cúku'dée ní, togú utú simi ngáká súwú yá, zía árá mongú bi ndéré kíe mindéré. ⁶ Dondene ndiši óngbó 'yi káa zí pho'du ní. Ni bisinyi éyi kíngaya gi dongará éyi ga bi rozé ní. Ndišizé síniónzó kuru'bu 'yi nyé, zía ónzó a vuu ku pho'du. Zí dondene ma'dáa nda árá 'bi ené ku pho'du bi ilí wá ní.

⁷ 'Yi e utuásáni bú 'di'bi ríkí sí do bangá e, solú e, kí éyi tridri ga bi ndišini ndéré kí do simiyé bi kí ngiti géyi éyi trí ga bi simi ini ní do úlú yée 'be, ⁸ tí lá 'yi

bi ni útúásá 'di'bingerí dondene ní ndaá. Ni bisinyine kíngaya simi ndiši ené kpá bisinyi súrú éyi bi ndiši 'di'biógu umbu ní.

⁹ Ledre ni gi ro dondene ore kpá káa, ndišizé kófo íri Ngére Yésú kí 'Buzé Lomo kí dondene. Zíse ndišizé úku síní ledre gi do bi lafúze kpá kíe, káa zí éyi bi Lomo otoogu yée nées simi tosoné wá ní. ¹⁰ Kémbi tarazé bi kíé'do ba ndišizé í'bi mbófo éyi kí úku bisinyi ledre e mbá kíe. Owú 'bi babá e simi Lomo, ndaá mǎtútuásáne zíse ndišizé méngi kéyi kenée wá. ¹¹ Bilámá ini miéwé kí bisinyi ini utuásáni bú kúktúogu mbá gi simi gu 'dawú kíé'do? ¹² Owú 'bi babá e simi Lomo, bongó utuásá go ánáogu miáná olíva, togú mbú zí kóró ánáogu miáná bongó? Kpá kenée, bisinyi 'dawú utuásá ené 'di'biógu bilámá ini miéwé wá.

Komokenzi bi gi zí Lomo ní

¹³ Ambí niyi 'yi ówo ledre kpá 'yi komokenzi dongarase ní ye? 'Yi idi 'dódo a simi bilámá ndiši ené kí miméngi ledre bi ndoo bi ndiši ógu gi zí komokenzi ené ní. ¹⁴ Tí lá togú mimbé'desé eme ro lafúze e ngú kpá kí mongú 'bú éyi ndásé ndiši šikpi fúndúse gi zía 'dága, togú mbú ásisé gi ro ledre bi cóngóne ní wá. ¹⁵ Toso komokenzi máa wo nées ní ogu ené gi zí Lomo komo ere wá, ogu yi ené gi zí Satána do sogo kángá ona. ¹⁶ Gi zía togú ndišizé óto bisinyi mimbé'desé ro lafúze e, zise idíse 'yi 'bú éyi e yá, ndiši esé utuásá idi bilámáne wá, komo bisinyi ledre ni ndiši óngó dosé dui ne.

¹⁷ Tí lá komokenzi máa wo bi ndiši ógu gi zí Lomo gi komo ere ní mizéfi ledre ené, luyú ndaá simi wá, yi ené 'yi méngi bilámá ledre zí 'yi e, mimbé'dea ní zí 'yi e mbá bilámáne, ni 'yi bi ndiši lúru bi simi ledre e cíi kí, zía ídine 'yi úwú ledre e gi zí lafúne ní. Ni kpá 'yi bi lerí 'yi e ndiši méngi wo miméngi ní, zía ídine 'yi sáká 'yi lerí e. Ndaá 'yi lóndo 'yi e wá. ¹⁸ 'Yi ga bi ndišini óto 'yi e zí mǎndiši 'yi e ídine bilámáne ní, simi odú sindí kadra niyi idi mbigi 'yi ga bi 'bi Lomo ní.

4

'Bú éyi ndiši síní dongará 'yi e

¹ Éyi bi ndiši 'di'biógu ófú kí okó dongarase ní 'di? Ndaá 'bú éyi bi dosé ní ndiši 'di'biógu ledre ga gére nées ne wá? ² Ílisé éyi e tí lá útúásásé ndíki yée wá. Zíse ndišizé úfu 'yi e kpá kí óto 'bú éyi 'bi lafúze e, tí lá útúásásé esé ndíki éyi bi ílisé ní wá. Ndišizé kpá ófú kí ndiši méngi okó. Ndišizé wá gi zía ínisé esé ini gi roa zí Lomo wá. ³ Togú ini ini gi ro éyi zí Lomo

má ndíki wá, yí ené gí zía sómù ledre eyí ni yí ené bisinyíne. Ílì yí eyí éyí ga gére nées lá gí rokinyi eyí.

⁴Sée 'yí méngì bisinyí ledre e, ówosé esé bi kídí togú ótosé 'bù do sogo kángá ba yá ní ásé go ezeokó Lomo ní wá? 'Yí bi oto roné go káa do ezegámá do sogo kángá ba ní ní, ni goó ezeokó Lomo. ⁵Sómùsé kídí ledre bi miéké kúrú Lomo uku kídí, Lomo kasa 'dówúne zía ógú ndìsìné simizé ní ni gbékpìne? Yí ené gí ro zize idíze káa do mbígì 'yí ené e. ⁶Tí lá Lomo ndìsì sáká zée ne kíngaya. Née sì ledre bi miéké kúrú Lomo uku kídí,

“Lomo ndáá kí rokinyi kí 'yí ga bi ndìsìnì óto ledreyé kí royé owóowó ní wá, tí lá zía ndìsìné sáká 'yí ga bi ndìsìnì 'búó'bù royé mi'búó'bù ní.”

⁷Gì zí kényi nées ní, idísé í'bí rosé ngúngu ògú ledre 'bi Lomo. Zise óyó sogosé zí ngére 'bi bicayi lomo e geré za fí gí ro zía ótoómo kacise. ⁸Ídísé idí gbóo kí Lomo gí ro zía ídine gbóo kisé. Sée 'yí lúyú ledre e idísé ótoómo kí lúyú ledre. Zise óyóló'bó mímbe'desé ngúngu ledre 'bi Lomo kí mímbe'desé kí'è'do sée ga bi sómù ledre esé ndáá kí'è'do wá ní. ⁹Ídísé idí kí lerí zise ndìsìsè ini ini kí mbùmbùdú. Zise óyóló'bó kugú esé káa do ini do óyóló'bó rokinyi esé káa do lerí. ¹⁰Ídísé 'búó'bù rosé zí Ngére Yésù gí ro zía óto sée zí ledresé ídine owóowó.

¹¹Owù 'bi babá e, ndásé ndìsì lílìkpì wá. 'Yí bi ndìsì lílìkpì ro lúnduné simi Lomo, togú mbú úku sinyi ledre roa ní, ndìsì nées úku sinyi ledre ro lorù kpá kí 'dècì ngbanga a. Togú ndìsì 'dècì ngbanga ro lorù yá, óto royí go kí ledreyí owóowó rómo do lorù, lodú eyí nées kacì lorù wá. ¹²Lomo ni ògú ne 'yí í'bí lorù kpá 'yí 'dècì ngbanga. Ni ne kí roko'bù 'bi yómo 'yí, togú úfu 'yí zine. Sara áyí 'bi eyí náambi ziyí ndìsìyí 'dècì ngbanga ro lafúyì e ní?

Ledre gí óto ro'yí kí ledre 'yí owóowó

¹³Úwúsé aka ledre bi mááyí úku a ba, ásé náambi zise úku ledre kídí, “Karaba togú kílónódó azé ndéré simi gara bi 'dáa zize ndìsìzè íri simibi kí'è'do, do ndìsìzè méngì moko íri zize idíze kí kèsj zize kíngaya.” ¹⁴Ndìsìsè úku ledre kenée gí zí 'dí? Ngára ówosé gbawá éyí bi ní méngì roné kílónódó ní. Ówosé káa zí bi ásé ógú idí trídri ní bú? Trídrijsé ní lá káa zí múkú bi 'dùtù bi kuu kpá ba ní ongó yí ené go ní. ¹⁵Ledre bi kóo ásé útúásá úku a ní ni kídí, “Togú Ngére Lomo ngúngu zize yá, azé méngì éyí ba togú mbú wo bi 'dáa.” ¹⁶Ndìsìsè nda yí esé óto rosé kí ledresé owóowó. Míméngì ledre bi

'bi síkpì fúndú'yí kenée nées ní bisinyíne. ¹⁷Togú 'yí owo tí bilámá ledre bi gí ro méngì a ní bú, zía ótoómo a kenée, luyú ledre go.

5

Lorù zí 'yí ga bi kí tú'dú éyí e zíye ní

¹Sée 'yí ga bi kí tú'dú éyí e zise ní, úwúsé aka ledre bi mááyí úku a zise ba, idísé ini ini kí mbùmbùdú gí zí mongú bisinyi 'do'dó bi ní go ógú dosé ba. ²Tú'dú éyí ga bi zise nées, enyeonzóní royé go mbá, mímbe'desé e anu sinyiní bongó e kacise kpá go mbá. ³Ngánza anu sinyi dábu kí mírírírí kèsj esé e kpá go mbá. Ngánza nées ní 'dódoyéme ledre gí rosé zía ndìsìné óngbó sanáse káa zí pho'dú ní. Simi ledre ga gére nées mbá ásé ba fú lá bándáóto tú'dú éyí e kacise simi odù sındj kadra ba.

⁴Lúrúsé aka, kèsj 'bi 'yí ga bi kóo ménginí moko gí roa zise simi yáká esé e zise ásísé kí í'bí a zíye ní ni go ndìsì ini ini kí írìsè. Ini 'bi ngiti géyí 'yí ga bi ndìsìnì 'dó'dúógu éyí e gí yáká esé e ní owù ndíki mbílí Ngére Lomo bi roko'bù ofù go ní go. ⁵Ndìsìsè do sogo kángá ona ndìsì ánu láya éyí e kí mongú rokinyi. Zise ótosé gí zía káa zí kábírìkì bi otoyeme roné go bilámáne ni go nzíyíné gí ro do óngóonzó a ní. ⁶Simi ledre ga gére nées mbá, zise ndìsìsè í'bí ngbángá 'yí ga bi ngára ledre eyé ndáá kise wá ní do úfu yée lá gbékpìne abú ndaní ezeokóse e wá.

Útusimi simi 'do'dó

⁷Lúndumá e simi Lomo, idísé útusimisé zise tórosé ngbúo gí simi sındj kadra bi Ngére Yésù ni ndá'baógu simi a ní. Lúrúsé aka 'yí ó'do yáká, síkpì ené mímbe'desé 'dága wá. Ndìsì sóngó té ndumu ní fú 'díyí éyí kí sındj kadra bi éyí ga gére nées niyí aná zíye ngókoyé té kí ní fú tónó ánu a ní. ⁸Gí rosé kpá kenée, idísé útusimisé zise tórosé ngbúo gí zía sındj kadra bi Ngére Yésù ni ndá'baógu simi a ní ni go gbóo. ⁹Lúndumá e simi Lomo ndásé ndìsì sinyi írì lafúse e gí zí bisinyi ledre ga bi ndìsìnì méngì yée zise ní wá, káa bi Lomo ni 'dècì ngbanganásé. Kadra 'dècì ngbanga 'yí e ní go gbóo.

¹⁰Lúndumá e simi Lomo, káa do lílì ledre 'bi útusimi simi 'do'dó zise, idísé lúrútooko ledre nées gí ro nébì ga kóna ndìsìnì 'dódo ledre 'bi Ngére Yésù zí 'yí e ní. ¹¹Káa zí bi ówosé bú ní, ndìsìzè mbófo kíngaya 'yí ga bi ndìsìnì ódó mímbe'deyé zíye tóroyé ngbúo simi ledre e ní. Úwúsé ledre 'do'dó bi kóo Eyóbo útusimíné simi a ní go. Zise kpá lúrú ledre bi Ngére Lomo

mengì zía kací a ní. Ngére Lomo ni 'yì lúru lerì 'yì kpá 'yì méngì bilámá ledre zì 'yì e.

¹² Wo bi mbá ní, ndásé lólóbù wá. Ndásé kpá lóbù ìrì éyì ga bi komo ere togú mbú kí ìrì éyì ga bi do sogo kángá ba togú kpá ìrì ngiti géyì éyì e wá. Ledre esé idí idí dùú "fi," togú "fi," káa bi Lomo ni 'dècì ngbanga rosé.

Ini 'bi 'yì ga bi ngunḡunì ledre 'bi Lomo go ní

¹³ 'Yì ni bo dongarásé bi bisinyì ledre mengì zía ní? Idí ini ini zì Lomo. Sara 'yì ni bo simì rokinyi? Idí úku ke'bi kófó ìrì Lomo káe. ¹⁴ Togú ngúrúsé ni kí ndíyá yá, idí ndólo manda ga bi 'bi kanḡsa ní zíye óguyé ini ini doa zì Lomo do sùsu sù'bù roa kí ìrì Ngére Yésu. ¹⁵ Togú ininì ini gì ro 'yì ndíyá kí mimbé'de 'yì kǐé'do yá, ndíyá ni úkú gì roa zì Ngére Yésu yómo wo. Togú 'yì nées luyú ledre, Ngére Yésu ni ótoómo ledre zía. ¹⁶ Bi goó kenée ní, idísé úkuógu luyú ledre esé e kó'dù lafúse zì Lomo, zise ini ini zì Lomo gì rosé mikékeḡia gì ro zì Lomo yómo sée. Ini 'bi mbigì 'yì 'bi Lomo zì Lomo ni kí roko'buné kángaya zì Lomo ndḡsiné méngì ledre kací a.

¹⁷ Lúrúsé aka, Iliya kóo kpá 'yima'dí káa zize ní. Zía Ini ini zì Lomo cù kí mimbé'dené kídí ini ndaá é'dì wá, zì Lomo úwú ini ené, zì ini óroné kí simibi ota kí yanané. ¹⁸ Gì do kací ledre máa wo nées ní, zì Iliya ini ini kídí ini idí mu é'dì, zì Lomo kása ini gì komo ere é'dìné do sogo kángá za mbá, zì fùtù éyì e útùóguyé. ¹⁹ Máúku zise lúndumá e simì Lomo, togú ngúrúsé luyú gì do misi'di 'bi Lomo go yá, ndásé lúru wo lá milúru kí komosé wá, idísé sáká wo zise 'dí'bilúgu wo óto wo do misi'di 'bi Lomo. ²⁰ Idísé ówo a kídí, togú sákásé 'yì luyú ledre, zía ótoómo kí luyú ledre yá, sáká nées go wo zía ómoné gì simi umbu. Tù'dù luyú ledre ga bi mengì yée ní, Lomo ni lùlúyó yée gì roa.

**Mizefi wáraga bi
Pétero
eké ní
Ledre gi ro mizefi búku
bi Pétero ní**

Pétero 'yìmikása eké ledre ba zì 'yì 'bi Kírésìto ga bi simi kángá bi karaba ndìsìní ndólo a Tàkì ní. Eké gí ro í 'bí roko'bu kíe zìye gí zía ngítì géyì 'yì e ndìsìní go 'dó'do yee kíngaya gí zía bi ngunguní ledre 'bi Kírésìto ní. Uku zìye kídí 'do'doní kóo Kírésìto do sogo kángá ona kíngaya, gí zì kényì nées 'yì ga bi ngunguní ledre Kírésìto go ní, niyí 'dó'dó kpá kenée. Zía ídrì mimbé'deyé kí ledre bi kídí Lomo ní óyóló'bó 'do'dó eyé nées káa do bilámá ledre zìye simi bi karanée ní 'dí'bióto yee káa do mbígì 'yì ené e zía í 'bí úndru zìye ní. Odú a zía úku ledre zìye kídí idíní kpá fú idí káa do mbígì 'yì ga bi 'bi Lomo ní.

¹ Maa Pétero bi 'yìmikása 'bi Kírésìto Yésù ní.

Máéké ledre ba maa zise, sée ga bi Lomo geléogú zée go kése káa do mbígì 'yì ené e ní. Nda gí zì okó zise báyisè faa simi kángá ga bi Pánato, Galatíya, Kapadósiya, Ásiya, nda kí Beteniya ní. ² Abú kenée ndotó, máúku zise 'Buzé Lomo geléogú yì ené kóo sée kú go 'desì, zì 'Dówù Lomo lá lùlúoyó lúyú ledre esé gí ro zise ídise káa do mbígì 'yì ené 'bi Lomo, kpá 'yì úwú kúrú Kírésìto Yésù gí zì sámaa bi kóo nde'yì lúguoyó lúyú ledre esé e ní.

'Buzé Lomo idí lúru bi kacise kíngaya gí ro zise ndìsìsè kpá fú bilámásè.

Mbófo éyì zì Lomo gí ro Kírésìto Yésù

³ Idízé í 'bí mbófo éyì zì Lomo bi 'Bù Kírésìto Yésù Ngére ezé ní. Kací bilámá mimbé'dea bi rozé ní, í 'bí mikándá trìdrì kí óto komo bi za fí ní go zise kpúrú gí simi mīúrú Kírésìto Yésù gí simi umbu. ⁴ Lomo yemeomo éyì go zise nzíyiné komo ere do bi bi ngárá éyì utúasá síníyí zía ényené do úkúné doa wá ní. ⁵ Nda gbékpíe wá, yì ené gí zía ngúngusé ledre 'bi Lomo go ní. Ní ndìsì lúru bi kacise kí roko' buné mbá gí odú sìnđì kadra. Nda gí ore ní yómo sée káa zì bi yemeomo go nzíyiné gí ro zine mēngì a ní. ⁶ Kadra nées ní mimbé'desé ní ídrì, abú cakaba ásé aka tí ndìsì 'do'dó gí zì tù'dú rìkì úzu ledre e ndotó. ⁷ Ledre 'bi Lomo bi ngúngusé ní ní káa zì dábu bi kí ngánza roné do esì a ku pho'du zì pho'du ánuónzó ngánza nées ní ní. 'Do'dó ga gère nées óguní rosé kenée, gí ro 'dódo a kídí ledre 'bi Lomo bi ngúngusé ní romo

goó gí do dábu bi utúasá go ndìsì síníyí ní. Gí zì kényì nées ní Lomo ní mbófo sée do óto úndrusé gí zía ásé zía go kí ledresé owóowó simi sìnđì kadra bi Kírésìto Yésù ní ndá'baógu simi a ní. ⁸ Mēngìsè bilámá ledre go, zise óto 'búa dosé 'dá'dá zise kí lúru wo cù kí komosé kí, ndaa kpá lá dūyì wo nées wá, zise kpá ngúngu ledre ené tí bi ngárá lúrusé aka wo cù kí komosé kí wá ní. Ndìsìsè go kpá drú kófó írja kpá kí mbófo wo kí mongú rokinyi kíngaya. ⁹ Gí zì kényì nées, ní go ndéré í 'bí trìdrì bi za fí ní zise gí zía bi ngúngusé ledre ené go ní.

¹⁰ Nébì e tonóní kóo ícì royé gí ro zìye ówoyéme ledre gí ro trìdrì nées go kú 'desì. Nées sì ledre bi kóo ukuoguní ledre sáká éyì bi Lomo yemeomo go zise ní gí roa ní. ¹¹ Iciní kóo royé kíngaya gí ro zìye ówoyéme sìnđì kadra bi ledre maa nées ní mēngì roné simi a ní gí zía, 'Dówù Lomo tonó kóo go ódro gí ro ledre 'do'dó bi Kírésìto ní ógu 'dó'dó a kpá kí ledre rokinyi bi ní ógu idí gí do kací 'do'dó nées ní ní zise. ¹² Lomo uku kóo go zì nēbì ga gère nées fúo kídí ledre bi 'Dówù Lomo uku zìye nées ní ógu mēngì roné gí do kací umbuyé, nda yì ené zise ndaa lolu zìye wá. Bi ba ní, 'yì ga bi ndìsìní 'dódo bilámá ledre 'bi Lomo ní, niyí go ndìsì 'dódo ledre maa ga gère nées zise simi roko'bu 'bi 'Dówù Lomo gí komo ere. Ledre ma'dáa ní kí ledrené owóowó, maláyika e ilíní ba kpá cù ye gí ro ówoyéme ledre maa nées.

Ndásé idí 'yì lúyú ledre e wá

¹³ Káa zì bi éyì ní bo kenée ní, idísé ódó mimbé'desé ndá, zise óto komosé kíngaya gí ro bilámá ledre bi Lomo mēngì zise simi bi Kírésìto Yésù ní ndá'baógu ní. ¹⁴ Káa zì bi ásé go kí mikándá bilámá sómú ledre kpì ní, ndásé lolu ótoómo māsì'di zì bisinyi mímēngì ledre ga kóna ní ndá'baóguyé simisè wá. ¹⁵ Gí zía Lomo bi gelé sée ndaa 'yì lúyú ledre wá ní, ndásé lolu idí 'yì lúyú ledre simi ledre ga bi ásé kí ndìsì mēngì yee ní wá. ¹⁶ Gí zía miéké kúrú Lomo uku kídí, 'Ndásé lúyú ledre wá gí zía, mándá 'bi amá 'yì lúyú ledre wá."

¹⁷ Káa zì bi ndìsìsè ndólo Lomo, Babá ní, ifi ené simi 'yì e wá. Ndìsì 'dēcì ngbanga 'bi 'yì e dūyì kací mímēngì ledre eyé. Káa zì bi go kenée ní, tí mé bi ásé aka trìdrì nées ní, idísé ndìsì mēngì dūyì ledre ga bi niyí óto wo zía ídine kíse kí rokinyi ní. ¹⁸ Ówosé bú bilámáne kídí, Lomo ugú ené gosé gí simi bisinyi mímēngì ledre bi ówosé kací a gí zì bulúndusé ní kí éyì ga bi ndìsìní síníyí māsíníyí káa zì mīrīrīrī kesì togú mbú dábu ní wá. ¹⁹ Ugú gosé kí sáma Kírésìto bi kí ledre nées owóowó bi ní káa zì owú kábīrīkì bi ngárá kēmbì lúyú ledre

ndaá roa wá ní. ²⁰ Lomo geléomo kóo Kírésjto Yésu go kú 'desj 'dá'dá, zia kóo kí ótoógu do sogo kángá ba. Bi ba ní, kasaogu nda Yésu ma'dáa go cù do sogo kángá ona gí rosé. ²¹ Yésu ma'dáa likpí misí'di ne zise ngungu ledre 'bi Lomo bi uru Yésu ma'dáa gí simi umbu, do óto wo kí ledrené owóowó kíngaya, bi kenée ní ni go miówoné kídí, ótoómosé rosé go mbá zí Lomo.

²² Káa zí bi ngungusé nda bilámá ledre bi 'bi Lomo ní go ní, ndásé lolu 'yí luyú ledre e kpá wá ní, ndísisé go óto 'bú lafúse e ní, ídísé ndísjí óto 'bú lafúse e za kí mimbé'desé mbá.

²³ Gí zia Lomo óto sée go zise ídise mikándasé. Ndásé lolu káa zí kúfú 'yí ga bi niyí ùngbu miùngbu ní wá, yí ené nda go kúfú 'yí ga bi utúasá ùngbu wá ní. Gí zia ngungusé bilámá ledre 'bi Lomo bi trjdrjné za fí ní go kí mimbé'desé kjí'do. ²⁴ Néé ledre bi miéké kúrú Lomo uku gí zia kídí,

“Yíma'dí e niyí yí eyé lá káa zí súwú ní, lámá bi ro 'yí máa ga gére née ní, ni yí ené lá káa zí misúru kágá ní.
'Diya káa ní súwú gagá yí ené go, kpá 'diya káa ní misúru kágá řeřeoyó yí ené roné go.

²⁵ Éyí bi ndísjí ndísjí za fí ní yí ené ñuú kúrú Ngére.”
Née bilámá ledre ga bi ndísjíní 'dódo yée zise ní.

2

¹ Bi nda goó kenée ní, ídísé 'dí'bióyó ledre ga bi ndísjíní óto dongará 'yí e zia sinyine kí lafúye ní gí simísé za mbá 'dá'ba. Ndásé lolu ndísjí řángaóto řanga ro lafúse, togú mbú lóndo yée gí ro yí eyé e wá. ² Ówosé éyí bi minzéré owú e ndísjíní méngí a ní bú, ndísjíní ini ini gí ro umba ini. Ásé cakaba zí Lomo káa zí minzéré owú e ní. Ídísé ndísjí ini ini zia gí ro ledre ené, ni í'bi roko'bu zise ídise zise ówo wo nda za kíngaya gí ro zise ídise kí trjdrj bi za fí ní. ³ Bi ba ní, ówoyemesé go bilámáne kídí, ma'díi, Ngére Yésu ni yí ené tí bilámá 'yí.

Kírésjto Yésu kí migélé 'yí ené e

⁴ Ídísé ógu zí Kírésjto Yésu. Ni kí roko'bu né káa zí cóngó tutú bi 'yí ó'bó 'djcj e asiní gí roa, tí lá Lomo géleógu cóngó tutú ené née go zine kí ledrené owóowó.

⁵ Bi ba ní, áse nda go ídí zí Lomo kí ledresé owóowó káa zí bilámá tutú gí ro ó'bó éyí kie ní. Lomo ídí ó'bótátá moko ené kise, zise ídise zia káa zí 'yí 'dáná

éyí ené e, zise ndísisé 'dáná éyí e zia simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo kpá kí Kírésjto Yésu gí ro zí Lomo ma'dáa ídine kí rokinyi. ⁶ Ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí Lomo uku kóo kídí,

“Lúrúsé aka mááyí go óto tutú amá simi mongú gara amá bi Záyono ní, ni migéléóguné kpá kí ledrené owóowó káa zí cóngó tutú zí 'yí ó'bó 'djcj e ní,
'yí ga bi niyí ngungu ledre a ní komokenyí utúasá ídí ro doyé e wá.”

⁷ Sée ga bi ngungusé ledre 'yí máa née go ní, ledrea ní zise owóowó. Tí lá 'yí ga bi ngunguní ledrea wá ní,
“Tutú bi 'yí ó'bó 'djcj e asiní gí roa ní, ogu nda yí ené go tutú bi kí ledrené owóowó ní,”

⁸ ni kpá
“Tutú bi ni óto 'yí e zíye ndísjí 'díkí roa kpá tutú bi 'yí e niyí ndísjí léseútú doa ní.”

Ndísjíní 'díkí kí útú gí zia asiní kí úwú kúrú Lomo go. Gí zí kényí née ní 'do'dó ni ndíki yée.

⁹ Ásé go 'yí ga bi Lomo géleógu sée go zine káa do 'yí 'dáná éyí e zia mongú Ngére eyé, kúfú 'yí ga bi Lomo yemeomo yée ñuú zine gí ro moko ené gí ro zíye ndísiyé méngí mingburoko ledre ga bi Lomo ndísjí méngí yée ní zí 'yí e. ¹⁰ Ga kóo 'desí ní, Lomo gelé aka ené kóo sée káa do 'yí ené e wá, bi nda ba ní áse nda go mbígí 'yí ené e, bi kóo ngará ledresé nda zia zaá owóowó wá ní, bi nda ba ní ledresé ni go zia owóowó kíngaya.

¹¹ Ako owú 'bi babá e, káa zí bi azé kése 'yí ga bi ngunguní ledre 'bi Kírésjto go ní, mángungú romá zise, káa zí bi ngará do sogo kángá ba ndaá 'bi azé za fí ní wá ní, ndásé ótoómo rosé zí 'bú sága ba ùlu sée wá. Togú ùlu sée go yá, karanée 'dá'dá íri, trjdrjné ní ídí simi 'do'dó.

¹² Miméngí ledre esé ídí ídí bilámáne dongará 'yí ga bi iliní ledre 'bi Lomo wá ní. Abú niyí řaranga rosé 'du'dorú yá, bilámá ledre ga bi ndísisé méngí yée ní, niyí fú lá ndísjí 'dódoógu royé. Gí zí ledre née ní, 'yí ga bi kóo ndísjíní řaranga rosé ní, zíye ndá'baóguyé í'bi mbófo éyí zí Lomo simi bi karanée Yésu ni ndá'baógu 'djcj ngbanga 'yí e za mbá ní.

Ídísé óto ùndru mingburoko 'yí esé e

¹³ Gí ro zí moko 'bi Kírésjto ndéréne bilámáne káa zí bi áse 'yí ené e ní, ídísé kpá ídí bilámáse kí 'yí ga bi Lomo oto yée go mingburoko 'yí e simi akúma togú mbú ngére e yá ní. ¹⁴ Nda kpálá ñuú mingburoko 'yí e wá kpá yée ga bi ndísjíní

méngi moko sị sịlị m̀ngburoko 'yị ga gére nées gi ro ndịsị 'dó'do 'yị méngi bisinyi ledre e nda kpá ḱ yéme ledre ź 'yị máa yée ga bi míméngi ledre eyé ni bilámáne ní. ¹⁵ Bilámá míméngi ledre esé idí 'dí'bi'dutú tara 'yị ga bi ngára ǹngunguní ledre 'bi Lomo wá ní. Idíní gámásó'do ledre e má gi ro úkuóto yée rosé. ¹⁶ Ndásé esé sị sịlị ngiti géyí 'yị e wá, ásé yị esé ḱ ro dosé. Bi kenée ní, ndásé lolu méngi kéyi bisinyíne gi źia bi ásé ḱ ro dosé ní wá. Míméngi ledre esé e idí idí bilámáne, tí míméngi ledre 'bi 'yị ga bi 'bi moko Lomo ní. ¹⁷ 'Yi e za mbá idíní idí zise ḱ ledreyé owóowó kpá ḱ 'yị ga bi ngére e ní. Ídísé ndịsị ḱ óto 'búse dengbise tí káa ź 'yị ga bi ǹngunguní ledre 'bi Lomo go ní.

¹⁸ 'Yi 'bi moko e za mbá, ledre m̀ngburoko 'yị eyé e idí idí źiye owóowó. Idíní í'bi royé mbá źi m̀ngburoko 'yị eyé máa ga gére nées. Tí lá 'yị bi ní m̀ngi moko ní, togú míméngi ledre ené ni bilámáne, togú mbú bisinyíne, ledrea idí idí źi 'yị 'bi moko owóowó. ¹⁹ Togú ódósé mimbé'desé ndá simi 'dó'dó bi ngiti géyí 'yị e niyi ndịsị 'dó'do sée ḱie ní méngilúgusé bisinyi ledre źiye mbá wá gi ro źi ledre 'bi Lomo ndéréne bilámáne yá, Lomo ni méngi bilámá ledre zise. ²⁰ Bilámá a ndaní 'dó'do sée gi źi lúyú ledre bi méngisé se ní wá. Togú 'dó'doní sée gi źi bilámá ledre bi ndịsísé méngi a ní yá, Lomo ni méngi bilámá ledre zise. ²¹ Née sụ ledre bi Lomo ndolo sée gi roa ní, gi źia, kuru'bu Kírésito 'dó'dó kóo gi rosé kpá kenée, ásé karaba go 'yị méngilódú kací a ḱi ledre ga bi kóo ndịsị méngi yée ní.

²² "Yésu ma'dáa luyú ené ledre kú wá.

'Yi e uwúní kóo gbawá ranga gi taraa."

²³ Simi bi kóo ndịsíní úku wo ní, ukulugu ené kóo kese źi 'yị ga bi ndịsíní úku wo ní wá. Simi bi kóo niyi ndịsị 'dó'do wo ní, méngilugu ené bisinyi ledre źiye kpá wá, ootomo roné lá dđú źi Lomo 'yị 'déci yéme ngbanga źi 'yị e. ²⁴ Yésu ma'dáa oto kóo roné gi ro 'yima'dí e káa do 'yị lúyú ledre, źia kóo ótoomo roné do kóo úfu wo do m̀ngbúngbu kágá. Ugúoyó umbu bi kóo 'yị e niyi úyú a ye gi źi lúyú ledre eyé ní gi komoyé gi ro źiye ídiye tridriyé mbigi 'yị ga bi 'bi Lomo ní. ²⁵ Ásé kóo káa źi kábiri'kí ga bi luyúní gi do kací m̀ngiye go, źiye ídiye nda lá faa ní. Bi ba ní ndá'balúgusé rosé źi m̀ngisé 'yị lúru bi kacise kotrulugu sée go trje sị sịlịne.

3

Kará e ḱi ya'dá 'bi eyé e

¹ Ledre ba ni kpá zise, sée kará ga bi ásé me'be ya'dá e ní, ídísé ndịsị méngi kéyi dđú kací kúru ya'dá 'bi esé e gi ro źiye ídiye ḱi rokinyi źiye ǹngungu ledre 'bi Lomo gi źi bilámá míméngi ledre esé bi źiye ní. Ndaá bi ya kídí ásé rókpo yée mirókpo ní wá, ² niyi lúru lá bilámá míméngi ledre esé bi źiye ní, źiye ǹngungu ledre 'bi Lomo. ³ Ndásé gága lámá migága rosé gi ro zise emesé wá, ḱngaya lára toso únzu do 'yị ḱi esíoto lára éyí e ro sịlị 'yị ḱi íngioto ngiti géyí ro mbilí 'yị kpá ḱi esí ngiti géyí bongó ga bi ḱi lára tosoyé ní. ⁴ Lámá esé idí idí bilámá míméngi ledre esé ḱi miútusimisé simi ledre, zise ḱi ídise ndoo simi míméngi ledre. ⁵ Kará ga bi kóo 'desị ní, lámá eyé ogu kóo idí ḱngaya gi źia simi bi ǹngunguní ledre 'bi Lomo ní, źiye óto sómú ledre eyé za mbá ro ya'dá 'bi eyé e do ndịsiyé méngi kéyi dđú kací kúru ya'dá 'bi eyé máage. ⁶ Sára me'be Abarayáma ní kóo kenée ndịsị úwú kúru Abarayáma ḱngaya, źia ndịsíné méngi dđú ledre bi o'do 'bi ené uku go źia ní. Káa źi bi áyí kára ní, idí ówo a kídí nées ni go niyí Sára. Togú ndịsị méngi yị eyí dđú bilámá ledre yá, ngiri méngi ené yíi wá.

⁷ Sée ya'dá ga bi ǹngungusé ledre 'bi Lomo go ní, ídísé ndịsị ḱi mimbé'desé bilámáne ḱi misómú ledre esé ḱié'do. Ídísé ótoyéme ledre e źiye bilámáne gi źia, roko'búyé ndaá káa źi 'bi esé 'bi ya'dá e wá. Nda kpá lá dđú wo nées wá, Lomo ni í'bi tridri zise kéye za mbá cee ḱié'do. Ídísé ndịsị méngi kéyi kenée gi ro togú ásé go ini ini źi Lomo yá, źia ídine ḱi rokinyi gi ro méngi kéyi kací a zise.

'Dó'dó gi ro moko 'bi Lomo

⁸ Míméngi ledre esé ḱi misómú ledre esé idí idí mbá ḱié'do, zise ídise dđú lúndu e do ídise bilámáse kpá ḱi ndịsị 'búó'bú rosé m'í'búó'bú źi lafúse e. ⁹ Ndásé méngilúgu bisinyi ledre źi 'yị e káa do kulú bisinyi ledre bi 'yị e méngini sée ḱie ní wá, kulú ledre esé do bi kací bisinyi a idí idí bilámá ledre, gi źia ledre bi Lomo yeme gi ro méngi a zise káa źi bi ndoloogu sée go źine ní, ni yị ené bilámá ledre. ¹⁰ Káa źi bi miéké kúru Lomo uku ní, "Togú ilisé gi ro źi m̀ndịsísé ídine bilámáne káa źi bi ásé aka tridri do sogo kángá ba ní ní, ndásé ndịsị ḱi tarasinyi kpá ḱi ndịsị ráranga wá.

¹¹ Ndásé méngi bisinyi ledre wá, odú míméngi ledre esé idí idí dđú bilámá ledre, zise méngi kéyi za ḱi roko'búse mbá gi ro źi m̀ndịsísé ḱi lafúse ídine bilámáne.

¹² Gi zía, Ngére ndìşjì yí ené óto komoné òwú ro 'yì ga bi ndìşjìní mènşjì òwú ledre ga bi mimbé'de Lomo ma'dáa ili ní,

zía ndìşjìné úwú kpá òwú ini eyé.

'Yì máa yéé ga bi ngará iliní ndìşjì mènşjì bilámá ledre wá ní, Lomo ndáa lengbe kí rokinyi kíye wá, zía ndìşjìné 'dí'bióyó sómú ledre ené gi royé 'dá'ba."

¹³ Togú miménşjì ledre esé ni yí ené bilámáne ní, ambí ni ógu óto sîlîne rosé kí bisinyi ledre ní ne? ¹⁴ 'Yì máa yéé ga bi ndìşjìní 'dí'biógu 'do'dó rosé gi zía bi ndìşjìné mènşjì bilámá ledre ní. "Ndásé éré ngírì gi zì ledre eyé née wá, née gbékpí ledre."

Lomo ni óto sée zì bi émené rosé. ¹⁵ Simi mindìşjì esé, idísé otoómo sómú ledre esé za mbá zì Kírèsito káa zì bi ni Ngére esé ní. Zise kpá idíse nzíyisé gi ro úkulúgu ledre zì 'yì ga bi togú ndu'yúni sée kídí ngúngusé ledre Yésú gi ro 'díya ní.

¹⁶ Idísé idí ndoo simi ledre bi ásé úkulúgu a zì 'yì bi ógu ndú'yú sée ní káa bi ásé úkuógu ngiti géyì ledre ga bi zíye idíye zise káa do lúyú ledre ní ke. Nda simi bi ngará lúyúsé esé ledre mbá wá ní, 'yì ga kóo ndìşjìní úku sée kpá kí ráranga rosé gi zía bi ngúngusé ledre Kírèsito go ní, zì dokuwu mènşjì yéé kíngaya. ¹⁷ Ni miútúásáne togú 'do'doní yì gi zía bi mènşjì bilámá ledre ní, gi zì wo bi niyí 'dó'do yì gi zía bi mènşjì bisinyi ledre ní.

¹⁸ Toso a ni káa zì bi Kírèsito mènşjì ní, tí bi ngará ndáa 'bi ené 'yì lúyú ledre wá ní, zía úyúné simi lúyú ledre 'bi 'yìma'dí e gi ro líkpí misi'di bilámá miménşjì ledre dongaraze kí 'Buzé Lomo. Simi bi kóo ayíní úfu wo ní, zía óto roné káa do 'yìma'dí do úfu wo. Nda simi bi Lomo uru wo gi simi umbu ní, zía nda ídine trjdrjné kí roko'bu 'bi 'Dówú Lomo 'yì úfu ánda wo ndáa lolu wá. ¹⁹ Simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo, zì Yésú ma'dáa kóo ndéréne 'dódo ledre zì ngiti géyì 'yì ga bi kóo ngúnguní ledre 'bi Lomo wá uyuní go 'desì ndìşjìní nda lá sòngó nğbanga ní. ²⁰ Née 'yì ga kóo iliní úwú kúrú Lomo wá simi bi kóo Lomo ma'dáa odro zíye simi sîndj kadra 'bi Nówa geré zì Nówa kóo 'bi ené tónóne yéme kurungba ní. Gi zì kényí née ní, odú 'yì ga bi kóo omoní ní kpá lá òwú Nówa ma'dáa kí 'yì 'bi 'be 'bi ené e mbá niyí òwú 'yì e ìnyí òa ota. ²¹ Née mi'dódo ledre gi ro babatiza bi 'dí'bisé, bi zise ómosé gi zía ba. Ndaa 'bi ené milúguóyó ìndrj gi ro'yì wá, yì ené mbígì ledre bi úkusé zì Lomo gi yana mimbé'desé ní. Ómosé gi zía bi Kírèsito Yésú urú gi simi umbu go ní. ²² Yésú ma'dáa nda'balugu kóo roné

go komo ere, ni go mindìşjìné cigí Lomo do sîlîa 'bi anú, káa do Ngére do maláyika e kpá kí ngíti géyì lomo ga bi kí roko'bu'yé ní.

4

Miménşjì ledre ga bi Lomo ili yéé ní

¹ Káa zì bi kóo Yésú otoómo roné zì 'yìma'dí e 'dó'do née ní, idísé óto mimbé'desé zise mènşjì kényí kpá kenée, gi zía, 'yì bi i'bí roné go gi ro zì kurú'bu'né 'dó'dóne kenée ní, 'yì née ndáa 'bi ené lolu 'yì lúyú ledre wá. ² Tónóne cakaba ndéréne 'dá'dá, miménşjì ledre esé idí idí òwú ledre ga bi Lomo ili yéé ní, ndáa ledre ga bi rosé ili yéé ní wá. ³ Ndìşjìné kóo go kí tú'dú simibi e lá òwú ndìşjì mènşjì éyì ga bi 'yì ga bi ngará iliní ledre 'bi Lomo wá ndìşjìní mènşjì yéé ní, máuku zise ndásé lolu mènşjì ánda ledre ga bi kóo ndìşjìné mènşjì yéé 'desì, ledre 'bi sódó ro'yì kí 'yì bi ófúsé rosé kéne wá ní wá, kí ngíti géyì ledre ga bi 'bi dokuwu, kí éwé le'yì do bisinyi misi'diné, kpá kí ini ini zì lomo ga bi 'yìma'dí e yemení ye ní, ledre ga gère née mbá, ndásé lolu mènşjì ánda yéé wá.

⁴ Káa zì bi ngará ndìşjì kótrusé lolu rosé kí 'yì ga bi niyí aka fú lá mènşjì bisinyi ledre káa zì ga gère née wá ní, mimbé'deyé ndìşjì nda esì rosé go miésì, zíye ndìşjìyé úku sinyi ledre zise. ⁵ Abú mènşjìni kenée ndotó, Lomo bi 'yì 'dècj nğbanga 'yì ga bi niyí trjdrj kí yéé ga bi uyuní go ní, ní karanée 'dècj nğbanga 'yì ga bi ndìşjìní úku tarasinyi zise née bisinyíne. ⁶ Née şj ledre bi Yésú nderé kóo kpá 'dódo bilámá ledre zì 'yì ga bi kóo uyuní go ní. Abú kurú'bu royé uyu go miúyu ndotó, ukuní ledre 'bi Lomo zíye gi ro zì lomo royé ídine káa zì bi Lomo ili ní.

⁷ Ndásé ndìşjì lígì rosé wá, idísé ndìşjì ini ini zì Lomo kíngaya, gi zía, sîndj kadra bi zì Yésú óguné 'dècj nğbanga bisinyi ledre ga bi do sogo kángá ba simi a ní ni goó gbóo.

⁸ Idísé óto 'bú lafúsé dosé kíngaya, gi zía, 'yì bi 'búa ni doyí ní, abú mènşjì kóo bisinyi ledre zíyì yá, ayí otoómo ledre née gi ro zì ndìşjì esé kí 'yì máa née ídine bilámáne.

⁹ Mindìşjìné 'be 'bi esé, komosé idí idí zì 'yì e fúó. ¹⁰ Lomo i'bí misi'di ledre e zise go mbá mîngúngúcuwa, 'yì idí ówo kacì mènşjì kényí kacì misi'di ledre bi Lomo i'bí zía ní do bilámá misi'diné. ¹¹ 'Yì máa wo bi moko ené ni 'bi ené 'bi úku kúrú Lomo zì 'yì e ní, idí úku a zía ídine tí mbígì kúrú Lomo. 'Yì máa wo bi moko ené ni 'bi ené 'bi sáká 'yì e ní, idí ndìşjì sáká 'yì e za kí mbígì roko'bu bi Lomo i'bí zía ní. Gi ro zì 'yì e ndìşjìyé mbófo Lomo kpurú gi simi Kírèsito Yésú bi ni kí roko'bu ledre e zine za mbá ní. Zì

mbófo éyí máa née ndíşí ídine kenée za fí odu a ndaá. Idí kenée.

'Dó'dó gi zia bi ngungu ledre Kírésito ní

¹² Bilámá ezelámama e, 'do'dó ga bi ásé ndíşí 'dó'dó yée za mbá née ní, ndásé ónzóló'bó komosé gi zíye káa zí éyí bi niyí ngíti mikánda ledre kpí ndíşini méngí royé ye zise ní wá. ¹³ Abú 'dó'dósé káa zí bi kóo Kírésito 'do'dó ní yá, ásé ogu idí kí rokinyi simi bi karanéé Yésu ma'dáa ni ndá'baógu kí mongú roko'buné ní. ¹⁴ Ídísé idí kí rokinyi togu 'yi e ndíşini úku sée gi zia bi ngungusé ledre Kírésito ní yá, roko'bú 'bi 'Dówú Lomo ni ndíşí sáká sée.

¹⁵ Togú 'do'dó ogu ro ngíti 'yi gi dongarásé yá, ndaá idí gi zia ya kídí 'yi máa née ufu 'yi, togu mbú 'yi ugu, togu mbú 'yi bi ndíşí esí tarané simi ledre 'bi 'yi e ní wá. ¹⁶ Togú 'do'dóní sée gi zia bi ásé 'yi ga bi 'bi Kírésito ní yá, dokuwu ndaá méngí sée gi zí ledre née wá, ídísé í'bí mbófo éyí zí Lomo gi zia, ndíşisí née go 'dódo Yésu zí 'yi ga bi ngará owoní aka wo wá ní. ¹⁷ Ídísé ówo a kídí kadra 'decí ngbanga ni go gbóo, Lomo ni 'decíjutu ngbanga 'yi ené e 'dá'dá. Azé idí ze 'yi ga bi Lomo ni 'decíjutu ngbanga eyé 'dá'dá ní. Ngbanga ni 'dí'bi 'yi ga bi ngunguní bilámá ledre ené wá ní bisinyine. ¹⁸ Ni simi miéké kúru Lomo kídí,

"Togú bi ní miórúné zí 'yi ga bi ngunguní ledre 'bi Lomo go zíye ndíki tridri 'diya ní,

sara 'yi ga bi ngará ngunguní ledre 'bi Lomo wá ní 'bi eyé 'do'dó ni nda idí 'bi ené cù káa be 'di?"

¹⁹ 'Yi máa yée ga bi 'do'dóní gi zia Lomo yeme kú ne zíye kenée ní, idíni ótoómo royé za mbá zí Lomo, zíye ndíşiyé méngítátá bilámá ledre nda 'dá'dá za kíngaya.

5

Lorú zí manda ga bi 'bi kanísa ní

¹ Máa Pétero, máluru kóo komo kadra go 'desí, ba gi yáa kúrua zise, sée mungburoko 'yi ga bi 'bi kanísa ní. Ídísé ówo a kídí máayi kpá ngúru manda 'dá'dá 'bi 'yi ga bi 'bi Kírésito ní. Máluru kóo 'do'dó bi ndíşini 'dó'do Yésu kú ní cù kí komomá. Simi bi karanéé Yésu ma'dáa ni ndá'baógu kí mongú roko'buné zí 'yi e luru a mbá ní, máayi idí ngúru 'yi bi ní idí simi rokinyi máa née ní ní. ² Káa zí Lomo geléogu sée go káa do 'yi luru bi kací kábiri'ki ené e ní, ídísé luru bi kacíye za kí roko'bused mbá kí 'búne káa zí bi Lomo ili zise méngí moko máa née ní ní.

Ídísé méngí moko máa née kí 'búne gi yana mimbé'desé, ndaá lá gi zia bi ilisé do í'bí éyí zise ní wá. ³ 'Yi ga bi ndíşisí luru bi kacíye ní, ídísé luru bi kacíye tí fú bilámáne káa zí mungí kábiri'ki bi ndíşí luru bi kací kábiri'ki ené e kí 'búne ní. ⁴ Simi bi Ngére Yésu 'yi 'bá'bá 'yi e ní ogu ní, ní idí kí rokinyi, zia í'bí mongú bilámá éyí zise, éyí bi ngará utúasá sinyí kú wá ní.

⁵ Sée ga bi ásé aka 'bi esé owúphirangá e ní, ídísé óto komosé ro 'yi ga bi niyí manda 'dá'dá zise ní. Ídísé ndíşí méngí ledre e zí 'yi e za mbá kí bilámá mimbé'desé, gi ro zí Lomo idine kí rokinyi, gi zia,

"Lomo ndaá kí rokinyi kí 'yi ga bi ndíşini óto ledreyé kí royé owóowó ní wá, tí lá zia ndíşine sáká 'yi ga bi ndíşini 'búo'bú royé mí'búo'bú ní."

⁶ Ídísé 'bó'bú rosé zise ídise zí Lomo ndoo simi roko'bú ené, ni sikipí sée ne kí roko'bú ené zise ídise kí ledresé owóowó.

⁷ Lomo ni bilámá 'yi luru bi kací 'yi e, ídísé ótoómo rosé kí ledre esé e za mbá zia, ni sáká sée gi simiyé.

⁸ Komosé idí idí rosé kací kadra za mbá gi zí ngére 'bi bicayi lomo e bi ezeokó 'yi ga bi 'bi Lomo ní. Gi zia kací kadra mbá wo ngére 'bi bicayi lomo e, ndíşí gámásó'do misí'di gi ro zine lóndo 'yi ga bi 'bi Lomo ní gi ro zíye luyú ledre. ⁹ Ndásé ótoómo rosé zí Satána ma'dáa lóndo sée wá. Ídísé ndíşí ngungú rosé zí Lomo kíngaya. Ídísé ówo a kídí lafúse ga bi do ngíti géyí bi e ní, 'do'dó ndíşí ndíki yée kpá kenée, zíye ndíşiyé útusimiyé kíngaya.

¹⁰ Mbigí Lomo bi 'yi méngí bilámá ledre zí 'yi e, bi geléogu sée káa do 'yi ené e ní, oto sée go zise ídise kí Kírésito Yésu za fí. Abú 'dó'dósé kenée ndotó, 'do'dó née méngí éyí wá. Lomo ni 'dí'bióyó a, zia óto sée zí ledre ené ídine nda kí roko'buné simisí kíngaya, zise ndíşí tórosé ngbúo. ¹¹ Lomo idí idí kí roko'buné do sogo kángá za fí. Idí kenée.

Odu kúrua zise

¹² Ledre bi máéké ba Siliváno ngúru lúnduzé bi ngungu ledre 'bi Kírésito go ní saká máa kúe ne. Kídí Lomo ni 'yi méngí bilámá ledre zí 'yi e. Ídísé fú ngungu a zise lanyase roa. ¹³ Lafúse 'yi 'bi Kírésito ga bi simi kanísa 'bi Babelóniya yáa ní, kpá kí Máríko bi má'dódo ledre 'bi Lomo zia, zia nda idine go káa zí mbigí owú 'bi amá ní, i'biní mandá zise za mbá. ¹⁴ Sée ga bi za mbá ngungusé ledre 'bi Kírésito go ní, Lomo idí luru bi kacíse zise ndíşisí bilámase. Ídísé ndíşí bilámase kí lafúse kí mimbé'desé za mbá kje'do.

**Gbre wáraga bi
Pétero
eké ní
Ledre gi ro gbre búkú bi
Pétero ní**

Pétero eké ledre ba zí ngítí géyí 'yí ga bi 'bi Kírésíto ní gi zía ówo go kídí niyí go ógú úfu nées 'diya. Ili úku zí 'yí ga bi 'bi Kírésíto ní idíní kpá fú ndíşí méngí ledre ga bi ní óto Lomo zia idíne kí rokinyi ní. Uku zíye kídí ledre ga bi yée kí ngítí géyí 'yí e yée owoyemení gi zí Kírésíto zíye 'dódo a zíye ní, ndaní ótoómo a wá. Zía énzí komoyé kídí idíní bándá royé gi zía ngítí géyí 'yí rānga olúní go simi kanísa káa bi niyí londo yée ke. 'Yí rānga ga gère nées ndíşíní lóndo 'yí e zíye ndíşiyé méngí bisinyi ledre, kpá káa bi niyí óto komoyé gi ro ledre mǎndá'baógu Kírésíto karanée ke. Pétero ya zíye ní, ma'diú Kírésíto ní ndá'baógu zí Lomo síníyónzó kurú do sogo kǎngá ba zía nda ótoógu mikánda a bi lúyú ledre ndaá lolu simi a wá ní.

Pétero i'bi mandá zí 'yí ga bi 'bi Kírésíto ní

¹ Maa Simúna Pétero, bi owúkúlú kpá 'yímikása 'bi Kírésíto Yésu ní.

Máéké ledre ba máa zise, sée ga bi ngúngusé bilámá ledre 'bi Ngére Yésu go kpá cé káa zí bi ngúnguzé ní. Yésu ma'dáa ní kpá mbígí Lomo bi ndíşizé ini ini zía ní, kpá 'Yí yómo 'yí e. Oyólo'bó zée ne, bi karaba zise ngúngu ledre ené ní. Méngí ledre nées kenée, gi zía bi ní 'yí ené kú 'yí méngí bilámá ledre zí 'yí e ní.

² Lomo ma'dáa idí méngí bilámá ledre zise. Idí óto mǎmbé'desé zía idíne teé teké káa zí bi ngúngusé ledre ené go, zise go kpá ngúngu ledre Ngére Yésu káa do 'yí yómo sée ní.

Mis'i di bi 'yí 'bi Kírésíto niyí ndíşí doa ní

³ Gi zía bi owoyemezé Lomo go bilámáne ní, éyí ga bi za mbá ilizé yée gi ro zise idíze mbígí 'yí ga bi 'bi Lomo, kpá gi ro zise idíze trídrişé za fí ní, i'bi yée go mbá zise. ⁴ Méngí ledre nées kenée, gi ro zise ótoómo méngí bisinyi ledre ga bi 'bi 'yí ga bi ilíní ledre 'bi Lomo wá ní 'dá'ba, zise idíse mbígí 'yí ga bi 'bi Lomo ní.

⁵ Káa zí bi ngúngusé ledre Yésu go ní, odu ledre ma'dáa nda idí lá dují wo nées wá, idíse kpá i'bi rosé ndíşí méngí bilámá ledre e zí 'yí e mbá. ⁶ Káa zí bi ásé go 'yí komokenzí e ówosé nda ledre go bú ní,

idíse kpá ndíşí kí 'bá'ba rosé kí útúsimisé, gi ro zise ndíşisé méngí dují ledre ga bi Lomo ní ndíşí idí gi royé kí rokinyi ní. ⁷ Kí'dí bi ásé go ndíşí méngí éyí ga bi zí Lomo ndíşí idíne gi royé kí rokinyi ní, idíse kpá ndíşí óto 'bú 'yí e za mbá móto káa zí bi ótosé 'bú 'yí 'bi 'be 'bi esé e ní. ⁸ Ga gère nées míméngí ledre ga bi máili zise idíse kée ní. Máúku zise ma'diú, togú méngíse ledre ga gère nées tí fú kenée ndéré kée 'dá'dá, ledre 'bi Kírésíto Yésu Ngére ezé bi ngúngusé ní, ni ndíkíogu tú'dú bilámá ledre e. ⁹ 'Yí máa yée ga bi ilíní méngí ledre ga bi Lomo ili yée ní wá ní, niyí yí eyé go cé káa zí 'yí ga bi komoyé ndaá ní. Mongú bilámá ledre bi Lomo méngí zíye, bi zía lúguoyó lúyú ledre eyé ní, lígí 'yí ené yée go.

¹⁰ Káa zí bi goó kenée ní, owú 'bi Babá e simi Lomo, míméngí ledre esé e idíní nda idí mbá bilámáye kǎngaya, go ro zí 'yí e ówo a mbá kídí, ma'diú, Lomo gelé sée go tí ne gi ro zise idíse káa do mbígí 'yí ené e.

¹¹ Gi do kací ledre ga gère nées mbá, kí'dí bi şindí kadra utúasá go ní, Lomo ní 'di'bi sée kí mongú rokinyi zía óto sée do bi bi Kírésíto Yésu Ngére ezé 'Yí yómo 'yí e ní idí doa káa do ngére za fí ní, gi ro zise idíse sí şilía trídrişé za fí.

Úkuogu ini ledre gi simi miéké kúru Lomo

¹² Abú ówosé tí ledre ga gère nées go kenée, ndíşisé go tí lánýa ro ledre 'bi Yésu bi ndíşíní 'dódo yée zise ní yá, ndaá 'bi ené lúyú ledre wá, utúasá miútúasá zíma kpá fú ndíşímá úku ánda yée zise. ¹³ Tí káa zí bi mááyí aka kí komomá ní, utúasá miútúasá zíma ndíşímá úku ánda ledre ga gère nées zise. ¹⁴ Máúku ledre nées kenée, gi zía máowo bú, simibi ndaá lolu domá kpá fú tú'dú 'dá'dá wá, káa zí bi Kírésíto Yésu Ngére ezé 'dodo go zíma kenée ní.

¹⁵ Gi zí kéyí nées ní, zíma ndíşímá 'dódo ledre ga gère nées zise kenée za kí roko'bumá mbá, abú karanée gi do kací umbumá yá, ledre ga gère nées, lánýaní go simi dosé.

Roko'bu 'bi Kírésíto

¹⁶ Simi bi kóo ukuzé ledre zise kídí, Kírésíto Yésu Ngére ezé ní karanée ndá'baógu kí mongú roko'buné ní, ukuzé ezé kóo nées lá gbékpí ledre bi uwúzé lá kí mbílize gi tara ngítí 'yí ní wá, ukuzé mbígí ledre, gi zía luruzé Yésu ma'dáa go cù kí komozé, roko'bua ofú tí go ma'diú. ¹⁷ Owozé ledre nées, gi zía simi bi kóo 'Buzé Lomo 'dodo roné zise do mongú landa ní azé kóo kí Yésu maáge. Zí Lomo ma'dáa kóo ndíşíné óto úndrua, zí Lomo ma'dáa

úku ledre kídí, “Ba Owú 'bi amá, 'búa ofu domá go ní, Mááyí kí rokinyí gí zía.”¹⁸ Ndaá bí ené lá òdú bí lurúze wo kí komozé ní wá, simì bí odro zíze gí komo ere gí ro Yésu ní, zíze kóo úwú kúrú a kpá za cù kí mbílize.

¹⁹ Gí zí ledre ga gére née ní, ledre ga kóo nẹ̀bí e ukuní gí ro Yésu ma'dáa, do ékéómo yée bí ní, niyí yí eyé zaá mbigí ledre. Ledre ga gére née utúasání go kpìní kí ledre ga bí ndìsìzè 'dódo yée zise ba.²⁰ Simì ledre ga gére née mbá, ídísé ówo a bilámáne kídí, ledre ga bí kóo mbá nẹ̀bí e ukuní yée do ékéómo yée bí ní, ndaá 'bí ené lá ódro gí tarayé wá, yí ené ledre bí gí zí Lomo ní.²¹ 'Dówú Lomo ndìsì 'úku'bí ledre ga gére née tarayé ne, zíye ndìsìyè lá úkutátá nziyi a zí 'yí e.

2

'Yí 'dódo ledre ga bí 'yí ɾanga e ní

¹ Ídísé ówo a bilámáne kídí, nẹ̀bí 'yí ɾanga e niyí kóo bo dongará 'yí e 'desì, cé káa zí 'yí 'dódo ledre ga bí 'yí ɾanga e niyí ógu idí dongarásé ní. Niyí lólo ndoo ndìsì 'dódo bisinyí ledre zí 'yí e do ásiyè gí ro Lomo bí otooḡu yée ní. Gí zí kẹ̀yí néesé ní, ledre née ní 'dí'bióḡu umbu komoyé.

² Tù'dù 'yí ga bí 'bí Kírèsito ní, niyí karanée ndìsì lódú kací 'yí ɾanga ga gére née, niyí óto lafúye zíye ndìsìyè úku sinyí ledre gí do bí ma'díi ledre 'bí Lomo bí ndìsìní 'dódo a zí 'yí e ní.³ 'Yí ɾanga ga gére née, niyí kpá 'yí mimbé'de e. Niyí ndìsì lóndo sée gí ro zise ndìsìsè í'bí tù'dù éyí e zíye. Ledre bí kóo Lomo uku kídí, née ní 'dó'do yée ní, ledre née ní fú bo. Ma'díi, Lomo ní 'dó'do yée.

⁴ Ówosé go bilámáne kídí, simì bí kóo ngiti géyí maláyika e luyúní ledre ní, Lomo lurúomo ené kóo yée lá kí komoné wá, 'dí'bi kóo yée ónzó yée simì bí 'bí 'dó'dó. Niyí aka idí fú simì 'dó'dó máa née kenée íri gí simì odù sìnđí kadra 'bí 'dècì ngbanga.⁵ Cé káa zí bí kóo mengi roné simì sìnđí kadra 'bí Nówa ní. Lomo lurúomo ené kóo 'yí ga bí asiní kí úwú ledre ené ní wá. Zía ufuonzó yée kí mongú iní kóo ucu ní. Zía kóo yómo òdú Nówa kí 'yí 'bí 'be 'bí ené e ìnyí doa gbre, gí zía Nówa ma'dáa ndìsì kóo úku mbigí ledre zí 'yí e.

⁶ Lomo ongbóonzó kóo mĩngburoko gara ga bí Sodóma kí Gomóra zí mbùluyé idíákáne lá òdú ne gí ro 'dódo a kídí née ledre bí ní mēngí roné zí 'yí ga bí niyí ási kí úwú ledre 'bí Lomo ní.⁷ Zí Lomo yómo lá Lóto e kí 'yí 'bí 'be 'bí ené e, gí zía Lóto ma'dáa ní yí ené mbigí 'yí 'bí Lomo. Zí bí kóo ndìsì sinyíne roa kíngaya kí ndìsì lúrú bisinyí mĩmēngí ledre 'bí 'yí e

bí ofu nda go ní.⁸ Lóto ma'dáa ndìsì kóo dongará bisinyí 'yí ga gére ní. Kací kadra mbá, zí bí ndìsì sinyí roa kí lúrú bisinyí mĩmēngí ledre 'bí 'yí ga gére ní, zí mbílía kpá ndìsì ìwĩne mĩwú kí úwú bisinyí ódro bí gí tarayé.⁹ Togú kenée yá Ngére Lomo owo ofu kací yómo 'yí ené e go simì bí ledre bí ndìsì úzu yée ní, zía ndìsìné 'dó'do 'yí máa yée ga bí asiní kí úwú ledre ené ní simì bí niyí ndìsì sòngó sìnđí kadra ngbanga ní.¹⁰ Simì ledre ga gére née mbá, Lomo ní karanée 'dó'do 'yí ga bí ndìsìní mēngí ledre cayi ga bí kuḡu'bu royé ili ní, née 'yí ga bí iliní zí Lomo ídine káa do Ngére eyé wá ní.

'Yí ɾanga ga bí mándìsì úku ledreyé zise née, ngírì mēngí ené yée kí mēngí bisinyí ledre bí togú iliní go mēngí a ní wá. Bí ndìsì éme ené royé mĩeme kí mēngí bisinyí ledre. Iliní gbawá óto úndru maláyika e.¹¹ Lúrúsé aka, maláyika e, kí mbágá roko'buyé ga gére née mbá, romoní tí do 'yí ɾanga ga gére née, simì bí ndìsìní úku ledre bisinyí ledre 'bí 'yí ɾanga ga gére née zí Ngére Yésu ní, ukuní eyé kóo 'yí ɾanga máa ga gére née miúku kí kese wá.¹² 'Yí ɾanga ga gére née ndìsìní úku sinyí ledre gí do bí ledre bí ngará owoyemení wá ní. Niyí yí eyé káa zí bangá rará ga bí ndìkíní yée lá gí ro ndìsì 'dí'bi lafúye bangá e kí ndìsì úfu yée ní. Kí rará née mbá ndìsìní kpá úyu.

¹³ Lomo ní karanée 'dó'do 'yí ɾanga ga gére née bisinyíne, gí zía ndìsìní óto 'yí e zíye ndìsì 'dó'dóye. Ambá ledre eyé lá anu, zíye ndìsìyè kí mēngí ledre cayi e 'duo faa do ndéré káe mĩndéré.¹⁴ 'Yí ɾanga ga gére née, otoní yí eyé komoyé lá òdú ro só'do royé kí 'yí ga bí ofúní royé kéye wá ní, ko'dóní eyé kpá kí mēngí bisinyí ledre wá. Zíye ndìsìyè óto 'yí máa yée ga bí cìyí ledre 'bí Lomo ndaá aka simiyé wá ní, ndìsìyè lúyú ledre. Owoní kací mēngí bisinyí ledre go kíngaya zíye ídiye kpá 'yí mongú mimbé'de e.¹⁵ Asiní kí mēngí bilámá ledre go do útú eyé nda go ndìsì mēngí bisinyí ledre cé káa zí ledre ga bí kóo Baláma wotí Bowéra ndìsì mēngí yée, 'bí óto 'bú kēsì kí ndìsì 'dí'bi kēsì gí zí 'yí e do bisinyí misí'dí ní.¹⁶ Tí lá zí dongí máda Baláma gí ro bisinyí ledre ga bí kóo ndìsì mēngí yée ní, simì bí odro zía káa zí 'yíma'dí odrone gí ro zía ótoómo kí mēngí bisinyí ledre bí utúasá zí nẹ̀bí mēngí a wá ní.

¹⁷ 'Yí ɾanga ga gére née niyí yí eyé káa zí gu 'dawú bí iní ndaá simì a wá kpá káa zí mongú iní bí ulu zí sili ìmbjókpo a ní. Mongú gu bí kí mĩtùlurú siminé m̀b̀r̀r̀ ní ní goó mĩyemeómoné nziyiné gí royé.¹⁸ Ndìsìní úku ledre e kí roko'buyé ledre máa ga gére née yí ené mbá ledre cayi.

Zíye ndísiyé úku ledre gi ro ledre ga bi royé ili ní káa zí cóngó ledre ní ábuwá ndaní eyé cóngó ledre e wá. Ndísiñi nées lóndo komo 'yi ga bi ootomoní aka lúyú ledre lá mikándané ní drú 'dá'ba, gi ro zíye ndá'bayé lúyú ledre. ¹⁹ Ndísiñi úku ledre ídí kí ro do'yi zí 'yi e, ábuwá niyi yi eyé owúku'ú 'bi lúyú ledre, gi zía lúyú ledre ni go mĩngiye. ²⁰ Togú oluoguní kóo gi simi mĩngi bisiniyi ledre e 'bi sága ba go gi zía bi ngu'nguní ledre Kírésito Yésu Ngére ezé bi ní 'Yi yómo 'yi e ní, zíye ndá'bayé drú 'dá'ba ndísi lúyú ledre, 'do'dó bi ní ídí royé simi odu sındí kadra ní ni nda rórómó. ²¹ Ní kóo ídí bilámáne ndaní ówo ledre gi ro ídí káa do mbigi 'yi 'bi Lomo wá gi zí wo bi owoní nda go zíye ndá'bayé óyo sogoyé zí bilámá ledre ga bi kóo ndísiñi 'dódo a zíye ní. ²² Ledre ga gére nées, utúasání go kí muruwayi ga bi gbre bi kídí, "Ísi nda'ba anulúgu si'di ne." Kpá kí wo bi kídí, "Múkúrú nda'ba ló'dó roné simi monyó gi do kaci ndúgú" ní.

3

Yésu ni ndá'baogu ma'dii

¹ Owú 'bi Babá e, ba goó gbre ledre bi máéké zise ní. Máéké yée gbrengrá gi ro sáká sée zí sómú ledre esé ídine kpá fú bilámáne. ² Máili zise ndísiñe fú sómúndiki kúrú Lomo bi kóo nébi e ukuní yée 'desí ní, kpá kí ledre 'bi Ngére Yésu 'Yi yómo zée bi kóo 'yimikása ené e 'dodoní yée zise ní.

³ Mizefi ledre bi ili zise ówoyeme a ní ni, simi odu sındí kadra 'yi e niyi ógu zíye ndísiyé fólo sée kí kúgú sée kaci bisiniyi ledre eyé ga bi royé ili ní. ⁴ Niyi úku ledre kídí, "Óo, Yésu mocú kóo ledre kídí nées ni ndá'baogu ní, ni kí ndá'baogu goó 'dáa? 'Buzé e uyuonzóni royé go mbá simi ledre nées, ledre niyi yi eyé fú lá do biyé káa zí ga kóo 'desí ní."

⁵ Tí lá zíye sómúligi ledre bi kídí Lomo i'bi kóo lá lorú zí ere ídine zía ótoógu do sogo kángá gi simi iní kí iní ní 'du'dorú. ⁶ Kpá akpa kí iní nées ní zí Lomo úfuónzó éyi tridri ga bi do sogo kángá ní mbá. ⁷ Nées kpá lorú bi Lomo 'di'bingeri ere kí do sogo kángá kie gi ro óngbóoyó a kí pho'du ní. 'Di'bingeri sngó sındí kadra 'bi 'decí ngbanga gi ro zine úfuónzó 'yi ga bi asini gi ro ledre ené ní.

⁸ Owú 'bi Babá e, ndásé sómúligi ledre ba wá. Sili kje'do ni yi ené zí Ngére Lomo káa zí tũ'dú simibi e ní, zí tũ'dú simibi e ídiye zía káa zí sili kje'do ní. ⁹ Ngiti géyi 'yi e ndísiñi 'bi eyé sómú a kídí, Ngére ndísi ówo miówo kí méngi ledre ga bi uku yée go ní, nées si ledre bi kasalugu Yésu gi

zía 'diya wá ní. Fi, ledre ma'dáa ndaa 'bi ené káa zí bi 'yi ga gére nées ndísiñi sómú a nées wá. Oto yi ené mimbé'dené ndoo gi ro 'yima'di e mbá. I'bi yi ené sındí kadra zí 'yima'di e óyóló'bó mimbé'deyé gi ro zíye ngu'ngu ledrené.

¹⁰ Kadra mindá'baogu Ngére kémbi 'yi ówo a ndaa. Ni ógu káa zí 'yi ugu ogu ne ní. Kadra miógu a mongú gboru éyi ni ídí kngaya komo ere, geré zí ere ma'dáa léline sií. Zí éyi ga bi ndísiñi ndísi komo ere, kadra, éfé nda kí kele e ní, zí Lomo óngbóoyó yée mbá. Zía 'dódoógu bisiniyi ledre ga bi 'bi 'yima'di e ní za mbá, zía nda 'decí ngbangayé.

¹¹ Ma'dii, káa zí bi nées go misi'di bi Lomo ni sinyiónzó éyi e doa ní, ili nda go zise ówo a togú miméngi ledre esé ni ídí káa be 'diya káa bi Lomo ni 'decí ngbangasé. Miméngi ledre esé ídí ídí mbá bilámáne gi ro zí Lomo ídine kí rokinyi kise. ¹² Káa zí bi ásé go ndísi sngó Lomo togú ni ógu 'decí ngbanga do sogo kángá ba kí be 'diya ní, ndísiñe óto sili 'bi ledre máa nées gi ro zía méngi roné 'diya. Fi tí mbí káa zí bi ndísiñe sómú a ní, tí lá ídise ówo a kídí Lomo ní óngbó ere zí éyi ga bi 'dága íri káraónzó royé za mbá. ¹³ Zée 'yi ga bi ngu'nguzé ledre Ngére Yésu go ní, ledre ezé ndaa. Azé 'bi ezé lá ndísi óto komozé gi ro mikánda ere kí mikánda do sogo kángá bi Lomo uku ledre a zize, gi ro zize ndísiñe simi a méngi ledre ené ní.

¹⁴ Owú 'bi Babá e, káa zí bi ásé go ndísi sngó ledre ga gére nées gi ro zíye méngi royé ní, ídise méngi keyi za kí roko'busé mbá gi ro zí miméngi ledre esé ídiye mbá bilámáye kadra bi Yésu ni ndá'baogu simi a ní gi ro zí Lomo ídine kí rokinyi gi zía ásé go mbigi 'yi ené e. ¹⁵ Ídí ídí simi dosé kídí, Ngére Yésu lu'bú gi zía mimbé'dea ni gi ro 'yi e, i'bi sındí kadra zí 'yi e gi ro zíye óyóló'bó sómú ledre eyé gi ro zíye ngu'ngu ledrené gi do bi zine yómo yée. Ídise luru toso ledre ga gére nées tí lá gi ro lunduzé Páwulo bi kí 'búne dozé kése mbá ní. Simi bi kóo eké ledre zise ní, uku zise ledre ga bi kí roko'buyé bi Lomo ukui'bi yée zía ní. Uku kpá té ledre ga bi máuku yée zise ní. ¹⁶ Zaá ledre ga bi eké yée kí yée ga bi uku yée zí ngiti géyi 'yi ga bi 'bi Kírésito ní, eké zise ba kpá té ledre ga gére nées. Ngiti géyi ledre ga bi eké yée ní, oruní yi eyé mióru ngiti géyi 'yi e utúasání eyé ówo ini ledre gi simiyé 'diya wá. 'Yi ga bi owoyeméni ledre gi ro ledre 'bi Ngére Yésu mbí wá ní, zíye ndísiñe óyóló'bó ini ledre ga gére nées nda do ngiti misi'diné kpí, káa zí bi óyóló'bóni ngiti géyi ledre e simi búku ga bi 'bi miéké kuru Lomo ní.

Ledre bi ndišiní méngi a née ni 'dí'biógụ 'do'dó royé.

¹⁷ Káa zí bi sée, ówosé 'bi esé ledre ga gére née bú kídí, niyí méngi royé tí kenée ní, ídísé tóro ngbúó káa bi gbékpí 'yi ɾanga e káa zí ga gére née niyí lóndo sée, zise lúyúse gi do bilámá misi'di 'bi Lomo bi ásé go ndiši lódù a ní ke. ¹⁸ Tí lá sáká éyí kí ówo kací ledre bi ndiši ógụ gi zí Kírésìto Yésu Ngére ezé bi 'Yi yómo 'yi e ní idí sáká sée zí ledre ené ngbóróne simísé ndéréne 'dá'dá. 'Yi e idíní ndiši óto undru a za fi odu a ndaá. Idí kenée.

**Mizefi wáraga bi
Yiwáni
eké ní
Ledre gi ro mizefi búku
bi Yiwáni ní**

Yiwáni 'yímikása eké ledre ba ne zí ngiti géyí 'yí ga bi 'bi Kírésíto bi oto 'búye niyí zía káa zí owú 'bí ené e ní. Uku zíye kídí idíní fú ndíşí méngí ledre ga bi Lomo kí Kírésíto ilíní yée ní. Zía èşí şilíne komoyé gí ro 'yí ɾanga ga bi niyí go simi kaníşa ní, káa bi niyí lóndo yée ke. Uku zíye kídí nées owoyeme ledre gí ro Kírésíto bú, yée ndíşíní go kéne, ní Owú 'bi Lomo, zía ídine kpá 'yíma'dí. Zía úku ledre zíye kídí togú ngunguní tí fú ledre Kírésíto yá, niyí ídí kí trídri bi za fi ní. Zía nda úku odú ledre zíye kídí idíní lánýá ro óto 'bú Lomo bi ngunguní ledrea ní, zíye kpá fú ndíşiyé óto 'bú lafiye.

Ledre gi ro trídri bi za fi ní

¹ Maa Yiwáni, mááyí kí rokinyí kí eké ledre ba zise. Ní ledre gí ro 'yí bi ogú kí trídri bi za fi ní. 'Yí máa nées ní kóo kú go bo 'desí. Zée 'yí kasa ené e, lurúze wo go cú kí komozé, zize óto şilíze kpá za cú ro kurú'ba, zize úwú ledre ga bi ndíşí úku yée ní za cú kí mbílize. ² Ní duşí ne 'yí í'bi trídri bi za fi ní zí 'yí e. Zée 'yí ené e, ndíşíze ba úku ma'dú ledre bi gí do bi a ní zise. Gí zía kací kadra za mbá ní kóo kí 'Buzé do bi k'í'do. 'Buzé Lomo 'dodoyeme wo go zise. ³ Ukuzé zise ba ledre bi lurúze go cú kí komozé, zize úwú a kpá za cú kí mbílize ní, gí ro zí mimbé'dezé ídine kése k'í'do, kí 'bi 'Buzé Lomo kpá kí 'bi owú 'bi ené Kírésíto Yésu. ⁴ Née şí ledre bi ekéze ledre ba zise gí roa ní, gí ro zize ídize kése ndro mbá kí rokinyí gí ro ledre máa nées.

Ídíze lánýá duşí ro ledre 'bi Lomo

⁵ Ledre bi ukuzé zise ba ní, ní ledre bi kóo uwúze gí zí Yésu ma'dáa ní kídí, Lomo ní bimióngó, ledre ené e za mbá, mituluru ndaa simi a wá. ⁶ Togú ukuzé go kídí mimbé'dezé ní kí Lomo go k'í'do, zize ndá'bazé ndíşí méngí ledre ga bi 'bi mituluru ní, ɾangazé ɾanga go, mengizé ezé nées mbígí ledre bi 'bi Lomo ní wá. ⁷ Tí lá togú ndíşíze méngí ledre ga bi 'bi bimióngó, gí zía bi Lomo ní yí ené bimióngó ní yá, ma'dú, mimbé'dezé ní ídí kí lafúze k'í'do. Lomo ní lúguráyi zée drá gí simi lúyú ledre ezé e kí sáma owú 'bi ené Yésu.

⁸ Togú itízé kangú kídí, ndazé 'yí lúyú ledre e wá, ɾangazé ɾanga go. Mengizé aka ezé mbígí ledre 'bi Lomo wá. ⁹ Ídíze

úkuógu lúyú ledre ezé e za mbá zí Lomo, ní yí ené bilámá 'yí, ledre ga bi uku yée ní, ní méngí yée za mbá zíze, zía lúguráyi zée drá gí simi lúyú ledre ezé e. ¹⁰ Togú itízé kangú kídí ndazé ezé 'yí lúyú ledre e wá yá, ɾangazé ɾanga go roa, otozé wo go káa do 'yí ɾanga, ngunguzé aka ezé ledre ené kí mimbé'dezé k'í'do wá.

2

Yésu ni duşí ne 'yí 'dí'bióyó lúyú ledre

¹ Owú 'bi amáa e, máéké ledre ba zise káa bi ásé lúyú ledre ke. Togú ngiti 'yí gí dongarásé luyú kóo ledre go yá, ndaa éré ngírí wá, ídí úku 'dódo a. Kírésíto Yésu ní bo, bi ní duşí ne mbígí 'yí 'bi Lomo ní, ní ngúngú roné gí rozé zí 'Buné Lomo. ² Yésu ma'dáa ní ne 'yí bi kóo í'bi roné zí umbu do úyuné nda lá duşí gí ro lúyú ledre ezé wá, zaá gí ro lúyú ledre 'bi 'yíma'dí e do sogo kángá za mbá.

³ Éyí bi ní 'dódo a kídí owozé Lomo go ní, 'búo togú ndíşíze go méngí duşí ledre ga bi ilí yée ní. ⁴ Togú 'yí ya nées owo Lomo go, méngí lolú ledre ga bi Lomo ilí yée ní wá yá, ɾanganga go. Uku ené nées ma'dú wá. ⁵ Togú 'yí ndíşí go úwú ledre 'bi Lomo, 'bú Lomo ní go doa ma'dú. Nées ledre bi ní 'dódo a kídí azé go kí Lomo k'í'do ní. ⁶ Kpá kenée, togú 'yí ya yée niyí go kí Lomo k'í'do yá, 'yí ma'dáa ídí duşí ndíşí méngí ledre ga bi kóo Ngére Yésu ndíşí méngí yée ní.

⁷ Sée ga bi mándíşí óto 'búse kíngaya, lorú bi mándíşí í'bi a zise ba, ndaa 'bi ené mikánda lorú wá. Ní lorú bi kóo ndíşíse úwú a go 'desí ndéréoguné gí karaba ní ní.

⁸ Í, ní kpá ídí zise káa do mikánda lorú ma'dú. Gí zía éyí bi Yésu méngí ní go mikádané. Gí zí keyí nées ní, miméngí ledre esé ní go kpá mikádané. Cakaba mituluru bi kóo ásé simi a ní okpó ne, mbígí bimióngó ndíşí nda óngó go ne.

⁹ Gí zí keyí nées, togú 'yí ya nées ní go simi bimióngó 'bi Lomo, ní kpá fú ndíşí sógó lafúne e yá, 'yí nées ní aka yí ené fú simi mituluru. ¹⁰ 'Yí bi óto 'bú lafúne go ní, 'yí nées ní go simi bimióngó 'bi Lomo. Utúasá lolú ndíşí lúyú ledre wá. ¹¹ 'Yí bi oto 'bú lafúne wá ní, miméngí ledre ené kí gámá ené e niyí aka yí eyé fú lá 'bi mituluru. Owoyeme aka ené mbí éyí bi nées ní ndíşí méngí a ní wá, gí zía mituluru 'duşí yí ené komoa go.

¹² Owú 'bi amáa e, máéké ledre ba zise gbékpíe wá gí zía máowo go, Lomo lulúoyó lúyú ledre esé go gí zía Yésu uyu umbu bi kóo ásé úyu a se gí zí lúyú ledre esé e ní go.

13 Máéké ledre ba kpá zise, sée ga bi komosé enzi go ní,
gi zía ówoyémese Ngére Yésu bi kóo ni yí ené kú bo gi dosíne ní go.

Kpá zise ga bi ásé owúphirangá e rómósé komo Satána go ní.

Nda kpá kise ga bi ásé aka minzéré owú e ní,

gi zía, ówosé Lomo go káa do 'Buzé ma'díi.

14 Ma'díi, sée mǎngburoko 'yi e utúasá mǎtúúasá zíma úku ledre ba zise,
gi zía, ówoyémese Ngére Yésu bi kóo ni yí ené kú bo gi dosíne ní go.

Máéké kpá zise owúphirangá e,
gi zía ásé kí roko'busé

cíyí ledre 'bi Lomo ni go simisé,
rómósé komo Satána go.

15 Nda óto 'bú do sogo kǎngá togú mbú éyí ga bi simi a ní wá. Togú 'yi oto 'bú do sogo kǎngá togú mbú éyí ga bi simi a ní yá, 'bú 'Buzé Lomo utúasá ídí doa wá.

16 Toso bisinyí mǎmǎngí ledre ga bi 'yi e ndisíní mǎngí yée gi zí 'bú ledre ga bi doyé ní, mongú mǎmbé'de gi ro éyí 'bi lafú'yí, nda kí sǎkpi fúndú'yí oguní eyé gi zí 'Buzé Lomo wá yí ené gi zí do sogo kǎngá.

17 Do sogo kǎngá kí éyí ga bi siminé bi 'yi e ndisíní óto 'búa kǎngaya ní ni úkú ené mǎkú. Tí lá 'yi máa wo bi ndisí mǎngí ledre ga bi Lomo ili yée ní ni ídí trǎdrǎné za fí.

'Yí ga bi ezeokó Yésu ní

18 Owú 'bi amáa e, odu do sogo kǎngá ba ni go gbóo. Káa zí bi úwúsé kídí ezeokó Kírésito ni ógu ní, bi ba ní tú'dú ezeokóga oguní go. Née ledre bi owozé gi zía kídí odu do sogo kǎngá ba ni go gbóo ní. 19 'Yí ga gère née olúoguní gi dongaríze, tí lá ndaní eyé mbigí lafúze e wá. Ídí ngunúní kóo ledre Yésu bo, káa bi azé ba tí kéye. Míolúoguyé 'dodo go kídí ndaní eyé lafúze wá.

20 Owú 'bi amáa e, ásé go kí 'Dówú Lomo simisé gi zí Kírésito Yésu bi ngará lúyú ledre ndaa roa wá ní, bi ba ní ówosé ma'díi go bú. 21 Máéké ledre ba zise ndaa 'bi ené gi zía bi ya ówosé ma'díi wá ní wá, yí ené gi zía bi ówosé bú ní. Kpá gi zía bi 'yi úku ranga uku ené ma'díi wá ní.

22 Ambí ni 'yi ranga ne? 'Yí ranga ni 'yi bi uku ledre yaá, "Yésu ndaa 'bi ené Kírésito wá ní." 'Yí máa née ni ezeokó Kírésito. Asi goó gi ro 'Buzé Lomo kpá gi ro Owú 'bi ené Yésu bi Ngére ezé ní.

23 'Yí bi asi gi ro Yésu go ní, asi go kpá gi ro Lomo bi 'Bú Yésu ní. 'Yí bi ngunú ledre Yésu owú 'bi Lomo go ní, ngunú kpá ledre Lomo go.

24 Nda gi rosé ní, ledre 'bi Lomo bi tonózé kóo 'dódo a zise kú gi dosíne zise

lúru a káa do ma'díi ledre do tónóse ngúngu a ní, ídisé lánýa roa fú kenée ndéré kíe 'dá'dá. Togú mǎngísé go tí kenée, Yésu kí 'Buné Lomo niyí kíse kíe'do. 25 Née sǎ ledre bi Yésu mocú éyí zise gi roa kídí azé ídí kí trǎdrǎné bi za fí ní.

26 Máéké ledre ba zise gi ro 'yi ga bi iliní ndisí lónodo sée ní kí lónodo sée ke. 27 Bi gi rosé ní owú 'bi amáa e, 'Dówú Lomo bi Yésu i'bi zise ní ídí simisé gi zía ilisé esé lolú ngíti 'yi gi ro zía 'dódo ledre zise wá. Káa zí bi 'Dówú Lomo ni 'yi úku ma'díi ní, ni go ógu 'dódo ledre e za mbá zise. Kí'dí bi 'dodo go zise ní, ídisé 'dí'bi ledre née gi ro zise ídisé kí Yésu kíe'do.

Lomo oto 'búze go kǎngaya

28 Owú 'bi amáa e, ídisé óto komosé fú lá ro Yésu gi ro zise ídisé kéne kíe'do. Togú mǎngísé tí go kenée, kadra bi karanée ni ndá'baógu simi a ní, azé ídí kí mongú rokinyí dokuwu mǎngí zée wá.

29 Togú ówosé go kídí Kírésito ni 'yi mǎngí ma'díi, née ní ídisé kpá ówo a kídí 'yi ga bi ndisíní mǎngí ma'díi ní niyí owú 'bi Lomo.

3

1 Lúrúsé aka mongú bilámá ledre bi Lomo mǎngí zise, zía óto 'búze kǎngaya, zía ndisíné ndólo zée kídí, owú 'bi ené e ní. Ma'díi azé tí owú 'bi ené e. Tú'dú ngiti géyí 'yi e owoní eyé kenée wá, gi zía owoní eyé Lomo wá. 2 Máéké ledre ba zise owú 'bi amáa e, azé go owú ga bi 'bi Lomo ní ma'díi. Owozé aka azé éyí ga bi Lomo ni mǎngí yée zise ní wá. Éyí bi kíe'do owozé ní, ni togú Yésu ogu go yá, Lomo ni óyóló'bó zée zise ídize káa zía ní. Gi zía azé lúru Yésu ma'dáa za cǎ kí komozé. 3 Bi goó kenée ní, ídize óto komozé ro ledre máa née, zise ótoómo lúyú ledre e za mbá 'dá'ba zise ídize drá káa zí Yésu bi lúyú ledre ndaa roa wá ní.

4 'Yí bi ndisí lúyú ledre ní, 'dewe lorú 'bi Lomo go, gi zí lúyú ledre ni cé káa zí 'dewe lorú 'bi Lomo ní. 5 Tí lá ídisé ówo a kídí Yésu ogu kóo do sogo kǎngá gi ro lúluóyó lúyú ledre e ezé 'dá'ba, gi zía ndaa 'bi ené 'yi lúyú ledre wá. 6 'Yí bi oto komoné go ro Yésu ní, niyí kéne go kíe'do, ndaa lolú kpá fú ndisí mǎngí lúyú ledre wá. Gi zía, 'yi bi ndisí mǎngí lúyú ledre ní, ngunú aka ené ledre Yésu wá, owo aka kpá wo wá.

7 Owú 'bi amáa e, ngíti 'yi ndaa lónodo sée wá. 'Yí bi ndisí mǎngí ma'díi ledre ní ni 'yi bi lúyú ledre ndaa roa wá ní gi zía Kírésito ndaa 'bi ené 'yi lúyú ledre wá.

8 'Yí bi ndisí mǎngí bisinyí ledre ní, ni yí ené 'yi 'bi ngére 'bi bicayi lomo e, gi zía ngére 'bi bicayi lomo e ma'dáa ni yí ené 'yi mǎngí bisinyí ledre kú gi dosíne. Née sǎ

ledre bi kóo Yésu Owú 'bi Lomo ogu gi roa do sogo kángá ona gi ro sínyíonzó moko 'bi ngére 'bi bicayi lomo e ní.

⁹ 'Yi bi ni go owú 'bi Lomo ní, ndişi ené lolu fú lá luyú ledre wá, gi zía bilámá miméngi ledre 'bi 'bua Lomo ni go simi a. Utúasá ené lolu méngi luyú ledre wá, gi zía ni go mbigi owú 'bi Lomo. ¹⁰ Ba ledre bi ndişi zé ówo dongará owú ga bi 'bi Lomo kí owú ga bi 'bi ngére 'bi bicayi lomo e gi roa ní. 'Yi bi méngi bilámá ledre wá, oto 'bú lafúne kpá wá ní, née ndaá mbigi owú 'bi Lomo wá.

Óto 'bú lafú 'yi e

¹¹ Úwúsé kóo ledre ba go kú gi dosíne kídí, idizé óto 'bú lafúze e dozé. ¹² Ndásé ídí káa zí Káyina wá. Ni yi ené 'yi 'bi Satána ufu kóo lúnduné Ábele. Ufu kóo wo gi ro 'di? Gi zía miméngi ledre ené ni yi ené bisinyíne, miméngi ledre 'bi lúndua ni 'bi ené yi ené za mbá bilámáne. ¹³ Owú 'bi Babá e, togú do sogo kángá ba ni go sógó sée yá, ndásé şikpi mimbé'dezé 'dága wá.

¹⁴ Owozé go kídí okpóze gi simi umbu go, azé go tridri gi zía azé 'yi óto 'bú lafúze. Tí lá 'yi máa wo bi oto 'bú lafúne wá ní, idiaká 'bi ené go şí şilí umbu. ¹⁵ 'Yi bi 'yi sógó lafúne ní, ni 'yi úfu 'yi e. Ówoyémesé go kídí 'yi úfu 'yi e ndiki ené tridri bi za fi ní wá.

¹⁶ Ba ledre bi azé lúrúto kóo óto 'bú lafú 'yi e gi roa ní. Kírésito Yésu í'bi roné úyuné gi rozé. Káa zí bi goó kené ni, idizé kpá í'bi rozé zí umbu gi ro lafúze. ¹⁷ Togú 'yi ni kí éyi e zíne, zí lúndua ndişiné ánu lerí cigi a somú ledre a wá ní, ni úku ledre bi kídí 'bú Lomo ni doné ní lárá káa be 'di? ¹⁸ Owú 'bi amáa e, ndazé ndişi ódro lá miódro kí tarazé gbékpíne wá. Idizé óto 'bú lafúze e zize kí sáká yée gi ro zía 'dódo a kídí otozé 'búye go ma'dii.

¹⁹ Simi bi azé go ndişi óto 'bú lafúze ní, azé ówo a kídí azé go 'yi méngi ma'dii ledre. Ni óto mimbé'dezé zía útúasáne kpini útúasá ndósó simi bi azé ógu kó'dú Lomo ní wá. ²⁰ Togú mimbé'dezé ndişi ndósó simi bi azé ógu kó'dú Lomo ní, roko'bu Lomo romo do mimbé'dezé, owo ledre gi ro éyi e mbá bú.

²¹ Owú 'bi amáa e, togú mimbé'dezé ndósó lolu kí ógu kó'dú Lomo wá, ni óto mimbé'dezé zía útúasáne kpini ngiri útúasá méngi zée wá. ²² Éyi ga bi azé ini ini zía gi royé ní, ni méngi yée zize gi zía ndişi zé úwú lorú ené zize ndişi zé méngi éyi ga bi bi ndişi éme roa gi zíye miéme ní. ²³ Ba ledre bi kúrú Lomo uku zize ni kídí, idizé ngúngu ledre Owú 'bi ené Kírésito Yésu kángaya. Zize kpá óto

'bú lafúze dozé káa zí bi Yésu ma'dáa uku zize ní. ²⁴ Ma'dii togú ndişi zé tí úwú kúrú Lomo, zize ndişi zé lánýaze roa kángaya, azé ídí kéye éyi kíé'do. Kasa 'Dówúne go zía ídíne simizé. Née éyi bi 'dodo yeme kídí, azé go éyi kíé'do kí Lomo ní.

4

Ledre gi ro nébi 'yi ranga e

¹ Séé ga bi máoto 'búse kángaya ní, ndásé ngúngu ledre ga bi za mbá nyi ndişi úku yée zise kídí 'Dówú Lomo ukui'bi ne ní wá. Ídíse lúru bi simi ledre ga bi ndişini úku yée née bilámáne kí gi ro zise ówo dongará togú née ledre bi ogu gi zí Lomo ní yá. Gi zía tú'dú nébi ga bi 'yi ranga e ni bayini go do sogo kángá mbá. ² Ásé ówoyéme ledre bi gi zí 'Dówú Lomo ní gi ro ledre ba. 'Yi bi ni ngúngu a kídí, Yésu ni Kírésito bi Lomo kasaogu wo káa do 'yima'di ni ogu gi zí Lomo ní. ³ Tí lá 'yi bi ngúngu ledre née kené gi ro Yésu wá ní, 'Dówú Lomo bi simi a ní ogu ené gi zí Lomo wá. 'Dówú bi simi a née ni gi zí ezeokó Kírésito,* bi kóo úwúsé ledreyé kídí nyi ógu ní. Bi ba ní, oguní go. Nyi go do sogo kángá ona.

⁴ Owú 'bi amáa e, áse yi esé go mbigi 'yi ga bi 'bi Lomo ní. Rómosé komo nébi ga bi 'yi ranga e ní go, gi zía 'Dówú Lomo bi simisé ní, ni kí roko'buné rómo do roko'bu 'dówú bi simi lomo ga bi 'bi do sogo kángá ní. ⁵ Nébi 'yi ranga ga gére ní, nyi 'yi ga bi 'bi do sogo kángá ní. Ledre ga bi ndişini úku yée ní, yi eyé ledre ga bi 'bi do sogo kángá ní, zí 'yi ga bi 'bi do sogo kángá ní ndişi yé úwú ledre máa ga gére née duú ye. ⁶ Gi rozé, azé yi ezé mbigi 'yi ga bi 'bi Lomo ní. 'Yi ga bi owoní Lomo bú ndişini úwú ledre ga bi ndişi zé úku yée ní. Yée ga bi owoní Lomo wá ní, uwuní eyé ledre ezé e wá. Bi goó kené ní, née go éyi bi azé ówo dongará ma'dii ledre bi 'Dówú Lomo ndişi úku yée ní kí wo bi 'dówú bi simi 'yi ranga ga gére ndişini úku yée ní.

Óto 'bú lafú 'yi e

⁷ Séé ga bi máoto 'búse kángaya ní, idize ídí 'yi óto 'bú lafúze. Gi zía roko'bu bi ndişi zé óto 'bú lafúze kie ní ogu gi zí Lomo. Togú ndişi zé kací kadra mbá fú lá kí 'bú lafúze dozé yá, ma'dii azé ídí mbigi owú ga bi 'bi Lomo ní gi zía owoyéme zé wo go. ⁸ 'Yi bi oto 'bú lafúne wá ní, owo ené Lomo wá, gi zía Lomo ni yi ené 'yi óto 'bú 'yi e. ⁹ Lomo oto 'búze 'yima'di e káa, kasaogu bikéří Owú 'bi ené Yésu ógu úyuné do sogo kángá ona gi ro zize idize tridri zé za fi.

¹⁰ Óto 'bú 'yi e ni káa, ndaá 'bi ené bi yaá

* 4:3 4:3 'Dówú bi gi zí ezeokó Kírésito: Ni 'dówú bi Satána kasa wo ógu lóndo 'yi e ní.

otozé 'bú Lomo ze ní wá. Oto yí ené 'búze ne zía kásaogú bikéří Owú 'bí ené bí 'búa ofú doa go ní ógú úyuné gí ro lúyú ledre ezé. ¹¹ Sée ga bí máóto 'búse kíngaya ní, káa zí bí Lomo oto 'búze go kíngaya kenée ní, idízé kpá óto 'bú lafúze. ¹² Yí bí kǐé'do káa luru Lomo go kǐ komoné ní ndaá. Tí lá togú otozé 'bú lafúze go yá, azé kǐ Lomo go éyí kǐé'do. Ma'dúí óto 'yí bí 'bí Lomo ní ní go do mimbé'dezé.

¹³ Owozé bí kídí ndisizé go méngí ledre bí Lomo ilí ní zíze idíze kéye go éyí kǐé'do ní, gí zía kasa 'Dówúne ógú ndisíné simizé. ¹⁴ Lurúze wo go cǐ kǐ komozé, zíze ndisizé úkutátá ledrea zí 'yí e kídí, Lomo bí 'Bú ní kasaogú Owú 'bí ené káa do 'Yí yómo 'yí e do sogo kángá. ¹⁵ Togú 'yí ngunngu ledre Yésú kídí ní Owú 'bí Lomo yá, 'yí nées niyí kǐ Lomo go éyí kǐé'do ndisí go méngí ledre bí Lomo ilí ní. ¹⁶ Owozé go zíze ngunngu a ma'dúí kídí Lomo oto 'búze go kíngaya.

Lomo ní 'yí oto 'bú 'yí e. 'Yí bí ní 'yí óto 'bú 'yí e ní, ndisí méngí ledre ga bí Lomo ilí yée ní zíye ídiye kǐ Lomo go éyí kǐé'do. ¹⁷ Káa zí bí azé go kǐ Lomo éyí kǐé'do ní, azé ndisí óto 'bú lafúze káa zí bí ilí ní. Gí ro karanée kadra 'dəcí ngbanga, ngírí méngí zée wá. Gí zía mǐndisizé do sogo ona ní yí ené kǐé'do kǐ Lomo. ¹⁸ Yí óto 'bú 'yí e eré ené ngírí wá. Tí lá mbígí óto 'bú 'yí e ndisí lágaóyó ngírí gí simi 'yí 'dá'ba, gí zía ngírí ní éyí bí ndisíní 'dəcí ngbanga roa ní. 'Yí bí 'yí ngírí ndaá 'bí ené mbígí 'yí óto 'bú 'yí e wá.

¹⁹ Ndisizé óto 'bú lafúze, gí zía Lomo otoŋtu 'búze ne. ²⁰ Togú 'yí uku ledre kídí, "Máóto 'bú Lomo go" zía ndisíné sógó lafúne ní ní 'yí ranga. Gí zía 'yí bí oto 'bú 'yí bí luru wo go cǐ kǐ komoné wá ní, útúásá óto 'bú Lomo bí luru wo kǐ komoné wá ní wá. ²¹ Ba kúrú Ngéře Yésú zíze kídí, "'Yí bí oto 'bú Lomo go ní, idí kpá óto 'bú lafúne kenée."

5

Idízé ngunngu ledre Owú 'bí Lomo

¹ 'Yí bí ngunngu go kídí Yésú ní Kírésíto ní, ní go owú 'bí Lomo. 'Yí bí oto 'bú 'búze Lomo go ní, oto kpá 'bú owú 'bí Lomo go. ² Ba ledre bí azé ówo a gí roa kídí otozé 'bú owú ga bí 'bí Lomo ní go ní, ní óto 'bú Lomo kǐ méngí ledre ga bí lorú ené ilí yée ní. ³ Óto 'bú Lomo ní úwú lorú ené. Lorú bí Lomo i'bí zíze ní, utúásá rómo zée wá. ⁴ Gí zía 'yí bí ní go owú 'bí Lomo ní, romo komo do sogo kángá go. Ngunngu ledre ezé i'bí roko'bu nées ne zíze romo komo do sogo kángá kǐe. ⁵ Ambí ní romo komo do sogo kángá ba ne? Duŋ 'yí máa wo bí ngunngu go kídí, Yésú ní Owú 'bí Lomo ní.

⁶ Kírésíto Yésú ma'dáa ní ne wo bí kóo ogu do bábátízí wo kǐ iní zí sámaa ndé'yíne gí rozé ní. Ndaá 'bí ené lá babatíza bí kǐ iní ní wá kpá sámaa bí ndé'yí ní. Ledre nées méngí roné go káa zí bí 'Dówú Lomo 'dodo ní gí zía 'Dówú Lomo ní yí ené 'yí úku ma'dúí. ⁷ Éyí ga bí 'dodo yemení sǐ ledre e ní niyí ota. ⁸ Mizefí a, ní 'Dówú Lomo, gbre a, ní iní, ota a (3) 'bí ené sáma. Éyí ga bí ota (3) nées 'dodoní ledre mbá kǐé'do kídí, Ngéře Yésú ní owú 'bí Lomo ma'dúí. ⁹ Abú azé tí úwú ledre gí tara 'yima'dí e yá, ledre bí gí zí Lomo ní romo do ledre 'bí 'yima'dí e. Gí zía niyí ledre bí gí ro Owú 'bí ené ní. ¹⁰ 'Yí bí ngunngu go kídí Yésú ní owú 'bí Lomo ní, ledre bí Lomo uku ní utúásá do mimbé'dea go kpíní. 'Yí bí ngunngu kenée wá ní, oto Lomo go káa do 'yí ranga. Gí zía ngunngu ené ledre bí Lomo uku gí ro Owú 'bí ené ní wá. ¹¹ Lomo uku kpá go kídí nées i'bí trǐdrǐ bí za fí ní go zíze. Trǐdrǐ máa nées ogu gí zí Owú 'bí ené. ¹² 'Yí bí niyí kǐ Owú 'bí Lomo kǐé'do ní, ní idí kǐ trǐdrǐ bí za fí ní. 'Yí bí ndaní kǐ owú 'bí Lomo kǐé'do wá ní, utúásá ndíki trǐdrǐ bí za fí ní wá.

Odu kúrú Yiwáni

¹³ Máéké ledre ba zíze gí ro zíze ówoyéme a kídí, sée ga bí ngunngusé ledre Owú 'bí Lomo go ní, ásé go kǐ trǐdrǐ bí za fí ní. ¹⁴ Ngírí ndaá rozé kǐ ógú kó'dú Lomo wá. Gí zía owozé go kídí éyí ga bí azé ndú'yú wo gí royé ní, ní úwú a zía méngí yée zíze kací ilí ledre ené. ¹⁵ Togú owozé bú kídí Lomo ní uwú iní ezé, idízé kpá ówo a kídí, éyí bí azé ndú'yú wo gí roa ní, ní i'bí a zíze.

¹⁶ Togú 'yí gí dongarase luyí ledre bí ní 'dí'biogu umbu wá ní, idísé iní iní gí roa. Lomo ní yómo wo. Máuku nées ledre 'yí ga bí lúyú ledre eyé 'dí'biogu umbu wá ní. 'Yí ní bo lúyú ledre ené ndisí 'dí'biogu umbu. Máuku amá ba kídí, idísé iní iní zí Lomo gí ro 'yí máa wo nées wá. ¹⁷ Bisinyí míméngí ledre niyí za mbá lúyú ledre. Tí lá lúyú ledre ní bo wo bí 'dí'biogu umbu wá.

¹⁸ Owozé go kídí 'yí bí ní go mbígí owú 'bí Lomo ní, ndisí ené lolú fú lá lúyú ledre wá. Gí zía, Ngéře Yésú owú 'bí Lomo ní nda ndisí luru bí kací a goó ne. Satána utúásá méngí lará kéyí kǐe wá.

¹⁹ Owozé bú kídí azé owú ga bí 'bí Lomo ní. Do sogo kángá za mbá ní 'bí ené sǐ sǐlǐ roko'bu 'bí Satána. ²⁰ Owozé kpá go kídí Owú 'bí Lomo ogu kóo go, i'bí ówo ledre go zíze gí ro zíze ówo mbígí Lomo. Azé go kǐ Lomo kǐé'do kpurú gí simi Owú 'bí ené Kírésíto Yésú. Ní ne mbígí Lomo kpá 'yí i'bí trǐdrǐ bí za fí ní.

²¹ Owú 'bí amáe e, idísé ígí rosé gí zí lomo ga bí yemení yée kǐ sǐlǐ 'yí ní.

Gbre wáraga bi
Yiwáni
eké ní
Ledre gi ro gbre búkú bi
Yiwáni ní

Yiwáni 'yìmikása eké ledre ba ne zì 'yì ga bi 'bi Kírésìto simi kanṣa bi ndolo kídí "Owùkára ní", ni kóo kpá ne 'yì bi ndìsì lùrú bi kací kanṣa ma'dáa nées ní. Uku ledre zì 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní idiní úwú lorú 'bi Yésù zìye ndìsìyè kí óto 'bù lafúye. Zía kpá lorú yée idiní ówo dongará bilámá 'dódo ledre bi 'bi Kírésìto ní kí wo bi 'bi 'yì ranga e ní.

¹ Nyíma simi Lomo, máa ngúru 'bùyì máéké ledre ba máa zìyì kí owù 'bi eyì e, zée kí 'yì ga bi za mbá owoní ledre 'bi Lomo go ní, otozè 'búse go kíngaya, ² gí zía cìyì ledre 'bi Lomo olú go do mímbe'dezé kíngaya, éyì bi ní 'dí'bióyó a ní ndaá.

³ 'Buzé Lomo kí owù 'bi ené Kírésìto Yésù idiní ìdrì mímbe'deyé zìye méngì bilámá ledre zize. Idiní óto zée zize idize simi bikìdrì, zize ówo mbigì ledre ené zize kí óto 'bù lafúze.

⁴ Mááyì kí mongù rokinyi kí úwú ledre kídí, ngítì géyì 'yì e gí dongarase ìrì ndìsìnì go kpá fú méngì ledre ga bi utúasání miútúasá ní kací lorú bi 'Buzé Lomo i'bí zize ní. ⁵ Cakaba ní Nyíma, máéké amá ba mikánda lorú wá. Née lorú bi kóo uwúze go 'desì kú gí dosìne ní. Mángungú romá zize kídí idize óto 'bù lafúze kí mímbe'dezé kje'do. ⁶ Éyì bi óto 'bù 'yì ba ní, ni lódú kací lorú bi Lomo i'bí zize ní. Káa zì bi kóo úwúse go kú gí dosìne kídí, lorú bi Lomo i'bí zize ní, ni idize óto 'bù lafúze.

⁷ Máúku zize tú'dù 'yì ranga e bayiní go do sogo kángá mbá. 'Yì ranga ga gére née ngunguní eyé bi kídí ndikiní kóo Kírésìto Yésù káa do 'yima'dí ní wá. Ídisé ówo a kídí, 'yì káa zì ga gére ní niyì 'yì ranga e kpá ezeokó Kírésìto. ⁸ Gí zì kèyì née, máyá komosé idí idí rosé, káa bi ásé zángá éyì bi kóo méngisè moko gí roa ní, togú kenée wá Lomo utúasá i'bí tákpásìlì esé née karanée nyé wá.

⁹ 'Yì ndaá óyóló'bó ledre bi 'dodoní zía gí ro Kírésìto Yésù ní wá. 'Yì bi ndìsì óyóló'bó ledre bi 'dodoní gí ro Kírésìto ní do misi'dinè kpì ní, ndanì eyé kje'do kí Lomo wá. 'Yì máa wo bi ndìsì 'dódo 'bi ené duú ledre 'bi Kírésìto Yésù ní, niyì kí 'Buzé Lomo kí Owù 'bi ené Kírésìto Yésù go kje'do. ¹⁰ Bi goó kenée ní, togú 'yì ogú zize 'be kí 'dódo ledre kpì gí ro 'bi Kírésìto Yésù ní yá, ndásé 'dí'bi wo simi

sumù pírì wá. ¹¹ 'Yì bi 'dí'bi 'yì káa zì née go simi sumù ní, niyì ndro kéne go 'yì méngì bisinyì ledre.

¹² Tú'dù ledre niyì taramá gí ro zíma éké káa yée zize, tí lá máli amá éké yée mbá miéké wá. Mááyì kí óto komo Lomo idí líkpì misi'di gí ro zíma ógú zize ìrì. Zize ndìsìzè kése bi, zíma líkpì ledre ga bi do mímbe'demá ní gí ro zize idize kése mbá kí rokinyi.

¹³ Owù 'bi lémiyì ga bi yáa simi Lomo ní, i'bini mandá zìyì ìrì.

**Ota wáraga bi
Yiwáni
eké ní
Ledre gi ro ota búkú bi
Yiwáni ní**

Yiwáni eké ledre ba zí 'yì 'bi Kírésìto kí ìríné Gáyo. Mbofo wo gi zía Yiwáni kása kóo ngítì gèyì 'yìmikása e zí Gáyo, zía 'dí'bi yéé bilámáne simi sùmu. Zía úku ledre zí Gáyo idí kpá fú ndìsì lódú kací ledre 'bi 'yì ga bi ngunguní ledre 'bi Kírésìto bi ndìsìní méngì bilámá ledre e ní. Kídí ndaá ndìsì méngì bisinyí ledre kí óto roné kí ledrené owóowó káa zí bi ngítì gèyì 'yì e ndìsìní méngì a simi kanísa ní wá.

¹ Gáyo bilámá eze lámáma, máa bi manda eyí ní, máéké ledre ba máa zíyì, 'búyì ní domá kíngaya gi zía ngungu ledre 'bi Kírésìto go ní.

² Lomo idí kíyì yì bi máóto 'búyì kíngaya ní. Zí simi sanáyì kí míméngì ledre eyí ídíye bilámáye kpá káa zí bi lomo royí ní bilámáne simi Lomo ní. ³ Mááyì kí mongú rokinyi kí úwú bilámá ledre bi lúnduzé e simi Lomo oguní úku yéé gi ro ledre ga bi ndìsì méngì yéé íri kídí áyì fú méngì ledre ga bi Kírésìto ili yéé ní. ⁴ Ngítì éyì bi ní óto máa kí mongú rokinyi gi do kací úwú ledresé owù 'bi amáa e kídí, ásé fú ndìsì lódú kací ledre ga bi Kírésìto ili yéé ní ndaá.

⁵ Bilámá ezelámáma bi máóto 'búyì kíngaya ní, mbófo éyì zíyì kíngaya gi ro bilámá ledre bi ndìsì méngì yéé zí 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní abú niyí 'yì lóngó e. ⁶ 'Yì ga gére née mbofoní yì go simi 'Dìcì Kótruro zí 'yì ga bi 'bi Kírésìto yáa ní kíngaya. Mángungú romá zíyì idí kpá fú ndìsì sáká yéé kí sáká éyì bi ní miútúásáne zí 'yì kasa ga bi 'bi Lomo ní simi bi niyí go ndéréókpó kací moko eyé ní. ⁷ Gi zía gamání eyé née lá gbékpì gámá wá. Ndìsìní gámá née kí 'dódo ledre 'bi Ngére Yésu zí 'yì e. Gi zí kéyì née, ilíní eyé 'dí'bi sáká éyì gi zí 'yì ga bi ngára ngunguní ledre 'bi Ngére Yésu wá ní wá. ⁸ Utúasá miútúasá zize ndìsìzè sáká 'yì 'bi Lomo káa zí ga gére née ze, gi ro zize ídíze ndro kéye simi moko 'bi Ngére Yésu.

⁹ Máéké kóo ledre go kása a zí 'yì ga bi 'bi Kírésìto íri ní mbá. Tí lá Diyoteréfe* bi ili zíne ídíne ne káa do manda zise ní, utúasá ené ngungu ledre ezé née wá. ¹⁰ Togú máogú go zise íri yá, ledre ga bi ndìsì méngì yéé ní mbá mááyì úkuogú

yéé. Bisinyí ledre ga bi ndìsì úku yéé rozé ní kpá kí ranga ga bi ndìsì ranga yéé ní. Ndaá kpá lá dúyì ledre máa wo née wá, ili gbawá 'dí'bi 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní simi sùmu. Zí Diyoteréfe ndìsìné úcuómo 'yì ga bi ilíní ndìsì sáká 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní do ndìsìné kpá úcuómo yéé kí ólù simi 'Dìcì 'bi Lomo.

¹¹ Bilámá ezelámáma, toso ledre káa zí bi Diyoteréfe ndìsì méngì a née, éyì ndaá lóndo yì zíyì 'dí'bi a pířì wá. Ídí méngì dúyì bilámá ledre. 'Yì bi ndìsì méngì bilámá ledre ní ní mbígì owù 'bi Lomo. 'Yì máa wo ndìsì méngì 'bi ené bisinyí ledre ní, owo ené Lomo wá.

¹² Tù'dù 'yì e ndìsìní go úku ledre bilámá míméngì ledre 'bi Demetírìyo. Bilámá ledre bi ndìsì 'dódo a gi ro Yésu ní 'dodo go kpá kenée. Ndìsìzè úku bilámá ledre gi roa kpá kenée. Ówosé bú bilámáne éyì ga bi mándìsì úku yéé ní niyí mbá ma'dii.

¹³ Tù'dù ledre e niyí bo taramá, málii eké kása yéé mbá miéké kása wá. ¹⁴ Málú'bú wá, mááyì ogú íri zize ndìsìzè míméngì bi zíma lùkpì ledre máa ga gére née zíyì kpìni kpìni kpìni kací mimbé'demá.

¹⁵ Lomo idí kíyì. 'Yì ga bi 'bi Kírésìto yáa ní 'bíni mandá zíyì kíngaya. Máí'bi kpá mandá go zise íri kékíé'do mbá.

* 1:9 1:9 Diyoteréfe: Ni miówoné kídí Diyoteréfe e kí Gáyo ndìsìní kóo íni ini zí Lomo simi Kanísa bi kje'do ní.

Wáraga bi Yúda eké ní Ledre gi ro búkú bi Yúda ní

Owú gbúgbú ledre ba Yúda bi ni kpá owú 'bi mbágá Yésu ní ekéne. Eké zí ngítí géyí 'yí ga bi 'bi Kírésíto ngítí géyí 'yí ranga e ndíşını sınıyí doyé ní. 'Yí ranga ga gére née iliní ndíşí óyóló'bó bilámá 'dódo ledre 'bi Kírésíto kenée nda yí eyé 'dí'biógu ledre máa wo bi 'yí idiní ndíşí méngí bisinyí ledre ní. Yúda i'biógu tú'dú bilámá lílì ledre e gi simi kurú miéké kúrú Lomo gi ro énzí koso 'yí ga bi 'bi Kírésíto ní kíe gi ro zíye tóroyé kpá fú ngbúó simi ledre 'bi Lomo kí bilámá ledre 'bi Yésu bi uwúní gi tara 'yímikása ené e ní.

¹ Máa Yúda lúndu Yakóbo, máa bi 'yí moko 'bi Kírésíto Yésu ní.

Máéké ledre ba máa zise, sée 'yí ga bi 'Buzé Lomo oto 'búse go, zía gelé sée káa do mbígí 'yí ené e, zí Kírésíto Yésu ndíşiné go lúru bi kacise ní.

² 'Buzé Lomo idí óto 'búse, zía méngí bilámá ledre e zise 'romoné mirómo gi ro zise ndíşísé bilámáse.

'Yí ranga e

³ Owú 'bi Babá e simi Lomo, mándíşí kóo go yéme romá gi ro éké ledre gi ro trídri bi za fí bi gi rozé ní zise. Màyá f'í, utúásá miútúásá zima éké ledre máa wo ba ngúnú romá kíe zise gi ro zise tórosé ngbúó simi ngúnú ledre esé bi Lomo i'bi zise mbígí 'yí ené e ní za fí.

⁴ Gi zía 'yí ranga ga bi kóo ukuní ledreyé simi miéké kúrú Lomo ní ólú uguní royé go dongarase. 'Yí ga gére ní oyóló'bóní bilámá 'dódo ledre bi kóo 'dodozé zise ní go nda yí eyé gi ro bisinyí 'dódo ledre eyé. Zíye kpá ásiyé gi ro Kírésíto Yésu bi ni Ngére ezé ní.

⁵ Máuku zise, ledre bi kóo mengi roné zí Isiréle e simi bi kóo Ngére Lomo 'di'bioyó yée gi simi Ízibiti ní, ndaa lígí sée wá. Gi 'dá'ba, zí mimbé'de Lomo esíne royé do úfu yée ga bi kóo ngúnuní ledre ené wá ní mbá 'dá'ba.

⁶ Ówosé kpá ledre bi kóo mengi roné zí ngítí géyí maláyika ga bi kóo toroní do bi eyé kací moko bi i'bi zíye ní wá ní go. Lomo odó yée go kí ká'dá késí bi utúásá 'decí kú wá ní, do ónzó yée simi mongú gu bi kí mítuluru siminé ní, ndíşí sóngó kadra ngbanga. ⁷ Kpá kenée, idísé aka sómúndiki ledre Sodóma kí Gomóra kí gara ga bi gbóo gbóo ore ní. 'Yí ga bi simi gara ga gére née i'biní kóo royé kíngaya

lá gi ro ndíşí só'do royé kí 'yí ga bi ofúní royé kéye wá ní, kpá kí méngí ledre ga bi utúásá óto Lomo zía ídine kí rokinyi wá ní. Gi zí ledre née ní, zí Lomo óngbóonzó yée kí pho'du bi utúásá lílì wá ní gi ro zí 'yí e lúrutóko ledre gi roa.

⁸ 'Yí ga bi máésí sílìma komosé gi royé née, ndíşíní méngí keyí cé káa zí 'yí ga bi ndíşíní ráranga kídí Lomo ndíşí ódro zíye simi 'duru bi ufuní royé go kí royé ní. Asiní kpá kí úwú kúrú mingburoko 'yí eyé e go do ndíşiyé kpá úku maláyika e. ⁹ Gba ngére maláyika e bi kí íríné Màyikolo ní, simi bi ndíşíní ofú kí ngére 'bi bicayi lomo e gi ro ledre umbu Músa ní, uku ené kóo kese wá. Uku lá duý kídí, "Lomo idí 'decí ngbanga eyí ne" ¹⁰ Tí lá 'yí ranga ga gére née ndíşíní úku tara sinyi kí úku kese simi ledre bi owoní wá ní. Niyí yí eyé káa zí bangá rará ga bi ndíşí ówo éyí e lá kí somoyé somú 'dikíní sogo ledre kí wá ní. Née sí kókó umbuyé.

¹¹ Mongú nduwú ni karanée ógu ro 'yí ranga ga gére née. Gi zía 'di'biní go nyé bisinyí mimbé'de bi kóo 'bi Káyina ní. 'Bú késí oto yée go zíye ndíşiyé méngí bisinyí ledre e káa zí 'bi o'do bi kóo kí íríné Baláma ní. Oyóní kpá sogoyé go zí Lomo cé káa zí ngítí o'do bi kóo kí íríné Kóra ní. Gi zí keyí née Lomo ni karanée úfu yée mbá.

¹² 'Yí ranga ga gére née dokuwu ndaa royé wá. Simi bi togú oguní go dongarase simi ayimbi ní, sómúní eyé do lafúye kí'dí bi 'yí niyí go ánu éyí ní wá. Niyí yí eyé káa zí iní bi ulú zí sílì ímbíókpo a e'di wá ní. Kpá káa zí kágá bi mbília ndaa, i'biní ciyia uyu go utúásá lolu ána wá ní. ¹³ Dokuwu ledre ga bi ndíşíní méngí yée ní oto yée go zíye ídiye káa zí iní bi ucu zía únzu cící éyí e doné şuú ndéré káe kpá káa zí cící éyí bi sílì ndíşí lílì a moko ndaa simi a wá ní. Máuku zise, Lomo ni karanée 'dó'do yée zíye úyuónzó royé kí bisinyí ledre eyé ga gére née mbá 'dá'ba za fí.

¹⁴ Enóka bi kóo bulúndu bulúndu Ádama gbála gi 'dá'ba girí ní, uku'dodo kóo ledre bi Lomo ni méngí a kí 'yí e káa zí 'yí ranga ga gére ní go 'desí kídí, "Karanée Ngére Lomo ni ógu, tú'dú maláyika ené e, ¹⁵ gi ro 'decí ngbanga 'yí e do i'bi bisinyí 'do'dó ro 'yí ga bi za mbá ndíşíní méngí bisinyí ledre e ní. Lomo ni 'dódo 'yí méngí bisinyí ledre ga gére née gi zí tarasinyi bi ndíşíní úku a roa ní."

¹⁶ 'Yí ga gére née kací kadra mbá, mongú ledre eyé tí lá ndíşí á'ba ledre. Zíye ndíşiyé méngí ledre ga bi royé ili ní. Do ndíşiyé óto royé kí ledreyé owóowó zí 'yí e mbá. Ndíşíní úku mbá mingburoko ledre e lóndo 'yí e kíe gi ro zí 'yí e ndíşiyé méngí ledre ga bi royé iliní zíye.

Komosé idí idí rosé

¹⁷ Owú 'bi Babá e, tí lá ledre ga bi kóo 'yìmikása ga bi 'bi Kírésìto Yésu Ngére ezé ukuní zise ní ndaní lígì sée wá. ¹⁸ Ukuní kóo zise kídí, "Sìmi odù sìnđì kadra, 'yì ranga e kí 'bú ledre bi royé ili doyé ní, niyí ógù do tónóye úkucáyi ledre gí ro Ngére Yésu." ¹⁹ 'Yì ga gére nées niyí ye 'yì ga bi ndìsìní óto 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní ndìsì ifi simiyé. 'Bú ledre bi royé ili ní romo komoyé go, gí zía 'Dówù Lomo ndaá simiyé wá.

²⁰ Máuku zise, ídísé 'dí'bi s̀lìse sokó (10) ro ledre 'bi Yésu bi ngúngusé ní. Zise ndìsìsè ini ini zì Lomo káa zì bi 'Dówù Lomo ni 'dódo a ní kí mimbé'desé k̀jé'do. ²¹ Ídísé lánýá ro ledre 'bi Lomo kíngaya. Zise ndìsìsè óto komosé gí ro kadra mindá'baógù Kírésìto Yésu Ngére ezé gí ro zía í'bí trídri bi za fí ní zise, gí zía mimbé'de a ni yì ené bilámáne ro 'yì e za mbá.

²² 'Yì máa yée ga bi sómù ledre eyé ni goó gbre gbre ní, ídísé sáká yée kí bilámá sómù ledre. ²³ Ídísé 'dí'bilúgu 'yì ga bi luyúní gí do misì'di 'bi Lomo go ní káa zì 'dí'bioguní éyì gí ku pho'dù ní gí ro zíye ómoyé. Ngirì méngì bisinyí ledre idí idí rosé zì mimbé'desé ídine ro lafúse bilámáne. Ídísé sógó gba bongó eyé bi lúyú ledre ni go roa gí zì bisinyí miméngì ledre eyé ní.

Ini kí í'bi mbófo éyì zì Lomo

²⁴ 'Buzé Lomo bi roko'bu ofù go ní, idizé ndìsì kófó irì a. Gí zía ni ne 'yì bi ni yómo sée káa bi ásé lúyú gí do misì'di 'bi Yésu, gí ro karanée zise ídise kí rokinyi kí'dí bi ásé ógù kó'dù a lúyú ledre ndaá rosé wá ní. ²⁵ Lomo, ndìsìzè kófó iriyì gí zía áyì mbigí Lomo, bi yómo zée kpurù gí simi Kírésìto Yésu bi ni Ngére ezé ní. Otozè úndruyì gí zía áyì dùyì yì Ngére 'bi 'yìma'dí e do sogo kánjá mbá, cóngoro kí roko'bu bi ziyì ní odù a ndaá. Idí kenée.

'Dódoógu Ledre gi ro bukú bi 'Dódoógu ní

Yiwáni 'yímikása eké ledre ba ne simi kanísa ga bi ìnyí doa gbre bi ndìsìne lúru bí kaciye ní. Simi kápita 2-3, eké ledre e míngúngúcuwa simi kanísa ga gére ní lóru yéé idíní óyóló'bó mimbé'deyé zíye idíye tí fú mbígí 'yí ga bi 'bi Lomo ní abú ngítí géyí 'yí e niyí kí ndìsì 'dó'do yéé ndotó. Ngítí géyí ledre ga bi eké yéé ní niyí ledre ga bi Lomo 'dodo yéé zía ní. Luru roko'bu 'bi Lomo kí zingí ené bí ro 'yí luyú ledre e do sogo kángá nda kí roko'bu 'bi Kírésìto simi bí karanéé ní 'dècì ngbanga 'yí luyú ledre e gí zía bí kalani ledre ené 'bi Kírésìto ní cù kí komoné. Zí Lomo nda óto mikánda do sogo kángá zíye ndìsìye simi a kí 'yí ga bi ngunúní ledre ené ní zía fí odu a ndaa.

Ledre ga bi 'dodoní yéé zí Yiwáni ní

¹ Ba ledre ga bi Lomo i'bí yéé zí Kírésìto Yésu gi ro zía 'dódo yéé zí 'yí kasa ené kídí niyí méngí royé 'diya ní. Kasa maláyika ndéré 'dódo yéé zí 'yí kasa ené Yiwáni. ² Eké ga ba tí za mbá ledre ga bi lúru yéé za cù kí komoné niyí za mbá ma'díi ledre e 'bi Lomo bí Kírésìto Yésu 'dodo yéé zía ní. ³ Úndru ní idí zí 'yí bí ní ólo miúkutátá ledre ba, úndru ní kpá idí zí yéé ga bi niyí úwú ledre bí ekéní ba zíye 'dí'bióto a do mimbé'deyé ní, gí zía sɪndí kadra ní go gbóo.

Mandá zí kanísa ga bi ngunúní ledre Kírésìto ní

⁴ Maa Yiwáni, máéké ledre ba zise, sée 'yí ga bi 'bi Kírésìto, ásé simi Kanísa ga bi ìnyí doa gbre simi kángá bí Ásiya ní.

Lomo bí ní yí ené kóo kú bo 'desí, ní karaba kpá fú bo, ní idí ené kpá fú bo ní. Idí ówo ledre kise gi do bi zise ndìsìsé bilámase. 'Dówú Lomo* idí kpá idí kise gi zía kaci kadra mbá ní fú lá ndìsì tóro kó'dú kíti ngére 'bi Lomo. ⁵ Kírésìto Yésu bí 'yí ótoyéme ledre e, bí ní ne mizefí 'yí bí urú gi simi umbu ní, ní kpá ne Ngére do ngére e do sogo kángá za mbá. Idí kpá idí kise.

Oto 'búze go kángaya zía i'bí roné zí umbu úyuné gí rozé. ⁶ Oto zéé go zize idize káa zí ngére e kpá káa zí 'yí 'dáná éyí e ní ndìsì méngí moko zí 'Buné Lomo. 'Yí e za mbá idíní ndìsì i'bí mbófo éyí zía za fí. Idí kenée.

⁷ Lúrúsé aka, Yésu ní go ndá'baógu simi burungú,

'Yí e za mbá niyí lúru wo, abú kpá 'yí ga bi kóo ufuní wo ní, 'yí e do sogo kángá mbá niyí útú ndìsì ini ini gí zí ngírí míoógu a néé.

Ledre ma'dáa ní idí kenée.

⁸ Zí Ngére Lomo úku ledre kídí, "Mááyí dosí éyí e kpá odu éyí e." Nda kpá lá dují néé wá, "Mááyí kpá wo ní bo, ní kóo kú bo, kpá wo bí ní ógu ní. Mááyí Lomo bí roko'buá ofú go ní."

Kírésìto 'dodo roné zí Yiwáni

⁹ Maa Yiwáni, lúndusé, ndìsìzé 'dó'dó ndro kése gí zía bí Yésu ní Ngére ezé, i'bí roko'bu 'bi útúsími ne zize gí ro zize ndìsìzé útúsímizé. Onzóní máa simi sɪgɪni simi cùkú bí Pátomosa ní gí zía mándìsì úku bilámá ledre 'bi Lomo kpá kí ma'díi ledre gi ro Yésu zí 'yí e. ¹⁰ Simi ngítí sɪndí kadra 'bi ini zí Ngére Lomo, simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo, zíma úwú kúru 'yí kí ódro zíma 'dága gí 'dí sogomá káa zí díbilí owúne ní. ¹¹ Zía úku ledre kídí, "Ídí eké ledre ga bi áyí lúru yéé ba zíyí káa yéé simi kanísa ga bi ìnyí doa gbre (7), Éfeso, Samuróna, Peragamóna, Tayatira, Saradisi, Filadelifiya nda kí Lawudikíya ní."

¹² Zíma óyo komomá lúru 'yí bí ndìsì ódro ba. Mááyí lúru bí káa ní, zíma lúru ndíki éyí bí ndìsìni óto lámba doa ní, ìnyí doa gbre yemení yéé gí simi dábu. ¹³ Zíma lúru ndíki 'yí káa zí "Owú 'bi 'yíma'dí ní," mítoroné dongará éyí ga bí ndìsìni óto lámba doa ìnyí doa gbre néé. Esí roné mongú ngbángbá bongó bí akpaogu gí do sogo sɪndí ní. Zía 'dí'bi bongó bí káa zí yemení gí simi dábu ní ónzó ngílífi a do kó'dúne. ¹⁴ Bí doa ní 'duo bikenyíne káa zí bikenyí burungú ní, togú wá, 'dófi ní, zí kuru'bu komoa ndìsì ndicíne káa zí mbílí pho'dú ní. ¹⁵ Zí sɪndíga ésiye káa zí késí gí zí pho'dú 'boro ní, zí simi kúrua ndìsì ngúndruné kí ódro káa zí mongú vuru ní. ¹⁶ 'Dí'bi kele e go ìnyí doa gbre do sílne 'bi anú, zí mongú bukafu maku ndìsì olúógúné gí kua. Zí simi komoa ndìsì rírine káa zí bí kadra bí ní kpitere simi do ní.

¹⁷ Simi bí malúru wo ní, zíma ndúrúma bí kó'dú a kenée káa zí éyí bí máayu go máyu ní. Zía óto sílne 'bi anú romá, zía úku ledre kídí, "Nda éré ngírí wá. Mááyí dosí éyí e kpá odu éyí e." ¹⁸ Mááyí nda go trídri má za fí. Ufuní kóo máa, zíma úrúma. Bí ba ní, mááyí nda yí amá go trídri má za fí. Roko'búma romo 'bi umbu go, mááyí go ngére do umbu za fí.

* 1:4 1:4 'Dówú Lomo ga ìnyí doa gbre ní: Ba ngítí misi'dí 'bi ódro gi ro 'Dówú Lomo. 1:13 1:13 Dániyele 7:13

¹⁹ Ledre ga bi áyí ndíşşí lúru yée née, yée ga bi niyí méngí royé cakaba, kí yée ga bi niyí méngí royé karanée ní, ídí éké yée za mbá miéké ndaá otoómo bikéří a wá. ²⁰ Mááyí ba 'dódo ini ledre gi simi kele ga bi inyi doa gbre (7) do şilima 'bi anu ba, kpá kí éyí ga bi inyi doa gbre (7) ndişşini oto lamba doye yemeni yée gi simi dabu ni ziyi. Kele ga gére, niyi manda e simi kanisa ga bi inyi doa gbre (7) ní. Éyí ga bi inyi doa gbre (7) ndişşini oto lamba doye yemeni yée gi simi dabu née niyi 'bi eye kanisa ga bi inyi doa gbre (7) ní.

2

Sanda zí manda 'bi kanisa bi simi Éfeso ní

¹ Zía úku ledre zíma kídí, "Ídí éké ledre ga ba zí manda 'bi kanisa bi simi Éfeso ní kídí,

"Ba kúru 'yi bi ni kí kele e do şilíne 'bi anu inyi doa gbre, zía ndişşí gámáne dongará éyí ga bi inyi doa gbre ndişşini oto lamba doye yemeni yée gi simi dabu ní. ² Máówo miméngí ledre eyi e go, moko ga bi méngí yée kángaya, ziyi ídiyí kí mongú útusimi ní. Íli eyi kpá zise ndişşí kóřu rosé kí 'yi méngí bisinyi ledre e wá. Simi bi úzu 'yi ga bi ndişşini úku ledre kídí yée niyi 'yimikása amá e ní, ziyi ówo a kídí, 'i, řanganí yi eyé řanga ndaní eyé 'yimikása amá e wá. ³ Máówo bú bilámáne kídí 'bí royi go ndişşí 'dó'dó gi romá. Simi 'do'dó ga bi ndişşí 'dó'dó yée née mbá, ziyi ndişşiyi útusimiyi kángaya óyo sogoyi zíma wá.

⁴ "Tí lá ngiti ledre ni bo mándá kí rokinyi gi ziyi gi roa wá, oto lolu 'búma doyi káa zí wo bi kóo 'dá'dá ní wá. ⁵ Ídí ówo lúyú ledre eyi, ziyi óyóló'bó sómú ledre eyi ziyi ndá'baoguyi méngí ledre ga bi kóo ndişşí méngí yée 'dá'dá ní. Togú óyóló'bó sómú ledre eyi wá, mááyí ogu 'dí'bióyó éyí ga bi ndişşini oto lamba doye née gi ziyi 'dá'ba. ⁶ Ngiti éyí ni bo méngí wo mááyí kí rokinyi gi ziyi gi roa. Née ledre bi sógó bisinyi miméngí ledre ga bi 'bi 'yi 'bi Nikóla e ní. Maa, másógó bisinyi miméngí ledre eyé née kpá misógó.

⁷ "Togú mbilíyi ni tí bo yá, ídí úwú ledre bi 'Dówú Lomo uku zí kanisa ní. 'Yi bi ni tóro ngbuó zía rómo komo Satána ní, mááyí 'bí misí'di zía ólúne şí kágá 'bi tridri bi simi yáká 'bi Lomo ní."

Sanda zí manda 'bi kanisa bi simi Samuróna ní

⁸ "Ídí éké ledre ba zí manda 'bi kanisa bi simi Samuróna ní kídí,

"Ba sanda gi zí wo bi ni mizefi 'yi, bi ni kpá odu 'yi ní, wo bi kóo uyu zía kpá úrúne ní. ⁹ Máówo 'do'dó kí lerí eyi go. Abú kenée ndá 'bi eyi 'yi lerí e wá. Máówo kpá bisinyi ledre 'bi 'yi ga bi ya yée niyi Yúda e ní go, ndaní eyé Yúda e wá. Niyi yi eyé 'yi ga bi 'bi Satána ní. ¹⁰ Ndá éré ngiri gi zí 'do'dó bi ni go ogu royi ní wá. Máuku ziyi ngére 'bi bicayi lomo e ni ónzó ngiti géyi lafiyi e simi sigini gi ro úzu yi. Áyí ogu 'dó'dó kí şilí sokó (10). Abú ayini úfu yi za cú maifu, ídí tóro ngbuó. Odu a mááyí 'bí tridri ziyi káa do tákpásiłi.

¹¹ "Togú mbilíyi úwú ledre bú, ídí úwú ledre bi 'Dówú Lomo ni ndişşí úku a zí kanisa ní. 'Yi máa wo bi ni tóro ngbuó simi 'do'dó ní, utúasá 'dó'dó gi zí miówo gbre umbu* lolu wá."

Sanda zí manda 'bi kanisa bi simi Peragamóna ní

¹² "Ídí éké ledre ba zí manda 'bi kanisa bi simi Peragamóna ní kídí,

"Ledre ba ni gi zí wo ni kí mongú bikafu maku zíne ní. ¹³ Máówo bi ndişşiyi bú, ndişşí dongará 'yi ga bi kí'dí bi Satána oto kiti ngére ené ní. Abú kenée ndotó, óyósé esé sogosé zíma wá, abú gba simi bi kóo 'di'biní ezese Andipá bi ni nguru 'yi amá ziye úfu wo za cú do komosé kí'dí bi Satána ni ore ní.

¹⁴ "Simi ledre ga gére née mbá, ngiti owú lúyú ledre ni bo rosé. Ngiti géyi 'yi e niyi dongarase iri lanyani go fú ro 'dódo ledre bi kóo Baláma 'dodo zí Baláka† ní kídí, togú Isiréle e anuni éyí bi 'danáni lomo ga bi yemeni kí şilí 'yi ní, kpá kí ndişşí méngí 'berí yá, née ndaá 'bi ené lúyú ledre wá. ¹⁵ Kpá sére kenée, ngiti géyi 'yi e gi dongarase ndişşini go méngí ledre ga bi 'yi 'bi Nikóla ndişşini 'dódo yée ní. ¹⁶ Bilámá a, ídisé mu óyóló'bó mimbé'desé. Togú ilisé úwú ledre née wá, mááyí ogu méngí okó káye kí mongú bikafa maku bi ni ndişşí ólúogú gi komá ní.

¹⁷ "Togú mbilíse ni tí bo yá, ídisé úwú ledre bi 'Dówú Lomo uku zí kanisa ní kídí, 'yi bi ni tóro ngbuó oyo sogone zíma wá ní, mááyí 'bí miótoeci mána zía. Mááyí kpá ifi mikánda ři bi miékéne ro misisilekpe bikenyi owú tutú ní doa. Ngiti 'yi kpí utúasá ówo ři née wá đuyi 'yi bi máifi ři née doa ní."

Sanda zí manda 'bi kanisa bi simi Tayatira ní

* 2:11 2:11 Gbre umbu: Ídí ólo ledre gi ro gbre umbu simi 'Dódoógu 20:6,14, 21:8. † 2:14 2:14 Baláma e kí Baláka: Ólo ledre gi ro Baláma e kí Baláka simi Ólo 'yi e 22-24.

18 “Ídí éké ledre ba zí manda 'bi kanṣa bi simi Tayatíra ní kídí,

“Ledre ba ni gí zí Owú 'bi Lomo, bi kuru'bu komoa ndiṣi ndící káa zí mbíli pho'du, zí nziṣindiga ésiye káa zí so pho'du ní. 19 Máówo miméngi ledre eyí e, 'bú 'yi e bi ndiṣi óto a, kí ledremá bi ngúngu, bilámá moko ga bi ndiṣi méngi yéé, nda kí simikutu bi áyí kée ní bú. Máówoyéme kpá go kídí cakaba ní, ndiṣi go méngi moko rómo yéé ga bi kóo 'dá'dá ní mbá.

20 “Abú kenée ndotó, ledre ni kpá fú bo simimá royí. Ni ledre bi ótoómo bisinyí kára née Izibéle,‡ bi oto roné káa do Nébi iri ní. Kí bisinyí 'dó'do ledre ené, londo tǔ'dú 'yi 'bi moko amá e go zíye ndiṣiyé só'do royé kí 'yi ga bi ofuní royé kéye wá kpá kí ánu eyí ga bi 'danáni zí lomo ga bi yemení yéé kí sǐlǐ 'yi ní. 21 Máí'bi tí sǐndí kadra go zía gí ro zía óyóló'bó sómú ledre ené gí simi bisinyí miméngi ledre ga gère ní, tí lá ili ené e wá. 22 Mááyí ódóngéří wo kí bisinyí ndiyá zía idíne mi'dú'duné do řangba bi gamá wá. Zíma kpá i'bi 'do'dó ro ya'dá ga bi so'doní royé kéne ní, 'búo toǔyí óyóló'bóní sómú ledre eyé go. 23 Mááyí kpá úfu 'yi ga bi ngunguni ledre ené ní 'dá'ba. Gí ro zí 'yi ga bi ngunguni ledre amá go ní ówo a kídí ma'dúú máówo sómú ledre 'bi 'yi kí ledre ga bi do mimbé'dea ní mbá bú. Gí zí kéyí née mááyí i'bi tákpásǐlǐ zí 'yi kací miméngi ledre ené.

24 “Sée ngíti géyí 'yi ga bi 'bi Tayatíra, ásisé gí ro bisinyí 'dódo ledre 'bi kára née ní ní, ówosé esé éyí bi 'yi 'bi Satána ndiṣini ndólo a miótoécǐ ledre 'bi Satána ní wá. Gí zí kéyí née ní, máoto ngiti lorú dosé owóowo loǔwá wá. 25 Ídísé lánýá ro ledre bi 'dodoní zise ní gí simi sǐndí kadra 'bi mindá'baógumá.

26 “‘Yi bi ni tóro kíma simi ledre kací kadra mbá gí simi odu sǐndí kadra ní, mááyí i'bi roko'bu zía. Zía idíne ngére do sǐ do 'yíma'dí e mbá.

27 “ ‘Ni ídí Ngére do říkí sǐ do 'yi e kí mongú roko'buné káa zí késí ní.

Zía ndiṣiné kánya yéé káa zí pheré ndoko ne ní.’

Ledre née ni ídí kenée gí zía bi Babá i'bi roko'bu go zíma ní. 28 Mááyí kpá i'bi bimióngó zíye káa zí kéri'kobí bi ndiṣi ólúógú ne kí simi bi ní. 29 Togú ásé tí 'yi úwú ledre e, ídísé úwú ledre bi 'Dówú Lomo ndiṣi úku a zise ní.”

3

Sanda zí manda 'bi kanṣa bi simi Saradiṣi ní

1 “Ídí éké ledre ga ba zí manda 'bi kanṣa bi simi Saradiṣi ní kídí,

“Ba sanda gí zí wo bi ni kí 'Dówú 'bi Lomo zíne inyi doa gbre (7) kpá kí kele e inyi doa gbre (7) ní. Máówo miméngi ledre eyí e go bú. 'Yi e mbá niyi sómú ledre kídí áyí tridri, ábuwá úyu yi eyí go. 2 Káa zí bi goó kenée ní, urú mu zíyí ó'bu ngitiyi née gí zía idiaká go lá cúku'dée zíyí úyu ókpó royí za fí. Máówo go kídí eyí bi ndiṣi méngi a ní ndaá 'bi ené bilámáne do komo Lomo wá. 3 Ídí sómúndiki ledre kóo 'dodoní zíyí bi kóo úwú ní. Ídí lánýá roa zíyí óyóló'bó sómú ledre eyí gí simi lúyú ledre. Togú méngi ledre née kenée wá, mindá'baógumá mááyí lǐyí yi mǐlǐyí káa zí bi 'yi ugu ndiṣi lǐyí 'yi e ní.

4 “Abú kenée ndotó, sée ngíti géyí 'yi e simi Saradiṣi iri bongó esé ndaá 'bi ené kí řndri roné wá. Gí zí kéyí née azé ndiṣi gámá kése kí bikenyi bongó rozé gí zía útuásásé go miútuásá. 5 'Yi máa wo bi toro go ngbúo ní, ni kpá ési bikenyi bongó roné. Málúluóyó řiřa gí simi búku 'bi tridri wá. Mááyí úku ledre zí Babá kí maláyika ené e máyá née 'yi amá. 6 Togú úwúsé tí ledre bú, ídísé úwú ledre bi 'Dówú Lomo ndiṣi úku a zise ní.”

Sanda zí manda 'bi kanṣa bi simi Filadelfiya ní

7 “Ídí éké ledre ga ba zí manda 'bi kanṣa bi simi Filadelfiya ní kídí,

“Ba kúřuma bi mandá 'yi lúyú ledre wá, kpá 'yi méngi cóngó ledre do komo Lomo kpá go Ngére do bi kací Dawídí ní. Simi bi málíkpi mbotu ledre go ní, 'yi 'dútu a ndaá. Simi bi má'dútu mbotu ledre go ní, 'yi líkpi a ndaá. 8 Máówo miméngi ledre esé e za mbá bú. Lúřusé aka málíkpi mbotu ere go zise 'yi bi ni 'dútu a gí zise ní ndaá. Máówo kpá bú abú owú roko'busé ni cúku'dée yá, óyósé esé sogosé zíma wá. Asé kpá fú mitórosé ngbúo sogomá do bilámá 'dódo ledre bi kóo 'dodoní zise gí romá ní. 9 'Yi 'bi Satána ga gère ní ndiṣini úku ledre kídí yéé niyi Yúda e, yi ené řangá ndaní eyé Yúda e wá. Mááyí óto yéé zíye ídiye káa do mbigi simi sǐndiře gí ro zíye ówo a kídí, 'búse ofu domá go. 10 Mbófo éyí zise, gí zía ngungusé ledremá zise go útú simisé kǐngaya. Mááyí kpá lúřú bi kacise kadra úzu éyí bi ni ógu do sogo

‡ 2:20 2:20 Izibéle: Ni ne kára bi ndiṣi lóndo Isiréle e zíye ndiṣiyé ini ini zí lomo ga bi yemení yéé kí sǐlǐ 'yi ní. Ólo ledre gí roa simi 1 Mingburoko ngére e 16:29-31, 18:4, 19, 2 Mingburoko ngére e 9:22. 2:27 2:27 Ke'bi 'bi Dawidí e 2:9

kángá úzu 'yì ga bi ñgunḡuní ledremá wá ní.

¹¹ “Ídísé ówo a bilámáne kídí mááyí go 'duo gbóo gí ro ndá'baógu. Ídísé tóro fú lá ngbuó sogomá káa bi niyí 'dí'bióyó tákpásílí bi ni trídri bi za fi ní gí zise. ¹² 'Yì máa wo bi ni rómo komo Satána ní, mááyí óto wo kí ledrené owóowó simi 'Djì 'bi Lomo. Utúasáni 'dí'bióyó wo gí do bi máa née wá. Mááyí ékéóto ìrì Lomo amá kí ìrì mongú gara bi mikánda Yerusaléma bi ni ógu gí komo ere gí zì Lomo ní simi komoa. Mááyí ékéóto mikánda ìrì amá simi komoa. ¹³ Togú úwúsé tí ledre bú, idísé úwú ledre bi 'Dówú Lomo ni ndìsì úku a zise ní.”

Sanda zì manda 'bi kanḡsa bi simi Lawudikíya ní

¹⁴ “Ídí éké ledre ba zì manda bi simi kanḡsa 'bi Lawudikíya ní kídí,

“Ba kúru 'yì bi togú uku ledre go yá, zì ledre née idíne tí kenée ní. Ni 'Yì bi ndìsì méngì òwú ledre bi Lomo ili ní, kpá Ngére do éyì e za mbá ní. ¹⁵ Máówo míméngì ledre eyì e bú. Ndá 'bi eyì bikìdrì 'yì togú mǎrì 'yì wá. Máílì kóo zìyì ídíyì ngúrúyè. ¹⁶ Gí zía bi ndá 'bi eyì lolú bikìdrìyì, ndá kpá mǎrìyì wá ní mááyí s'díógu yì gí komá 'dá'ba. ¹⁷ Ndìsì úku ledre yá éyì ofuní zìyì go, ìlì lolú ngítì éyì e wá. Ówo bi kídí kémbì éyì ndáá zìyì wá, áyì mongú 'yì lerì, komoyí ndáá, ndìsì gámá kpá ngírà ní wá gí zì 'dí? ¹⁸ Ídí 'dí'bi somú ledre gí zíma, ni óto yì zìyì ídíyì mbígì 'yì 'bi Lomo, kémbì lúyú ledre ndáá royí wá. Éyì ga bi kóo ndìsì 'dí'biógu dokuwu zìyì, kí yée ga bi ndìsì 'dùtù komoyí ní, Lomo ni 'dí'bióyó yée mbá 'dá'ba gí zía áyì go mbígì 'yì ené.

¹⁹ “'Yì ga bi máílì ofú yée go ní, mándìsì lorú yée zíma ndìsì 'dó'do yée m'í'dó'do káa bi niyì lúyú ledre. Mé ba, idísé óyóló'bó sómú ledre esé zise ótoómo kí lúyú ledre. ²⁰ Mááyí goó mítóromá tara mbotú ndìsì kóko mbotú ba, 'yì bi úwú domá go zía líkpí mbotú zíma ní, mááyí ólú zía 'dìçì ìrì zize ánu éyì kéne.

²¹ “'Yì bi ni tóro ngbuó zía rómo komo ezeokóne e ní, azé ndìsì kéne do kḡtì ngére amá, cé káa zì bi mǎrómo komo ezeokóma zize go ndìsì ndìsìzè kí Babá do kḡtì ngére ené ní. ²² Togú úwúsé tí ledre bú, idísé úwú ledre bi 'Dówú Lomo ni ndìsì úku a zì 'yì ené e ní.”

4

'Yì e otóní úndru Lomo komo ere

¹ Gí do kací a née zíma lúrúndíkí bifúo komo ere káa zì mbotú ní líkpíní go fúo. Zì kúru 'yì gáa máúwú 'dá'dá ní ówúne zíma gírì káa zì dībìlì ní kídí, “Ógu gírì yáa zíma 'dódo ngítì éyì bi ni méngì roné ní zìyì.”

² 'Diya káa ní, zì roko'bu 'Dówú Lomo solú máa yeré, zíma lúrúndíkí kḡtì ngére komo ere ngítì 'yì ni mǎndìsìné doa. ³ 'Yì bi ndìsì do kḡtì ìrì née, simi komoa ndìsì rírì káa owú tutú bi ndìsì rírì mǎrìrì ní. Zì bi óngóne cigí kḡtì ngére née gbaá do ndìsì ndicíne káa zì bi óngó gí zì mikórú ní. ⁴ Zì ngítì géyì kḡtì ngére e çìkérì doa eso (24) ídíye cigí wo máa née gbaá. Míngburoko 'yì e niyì do kḡtì máa ga gere née kpá çìkérì doa eso (24). Niyì mbá kí bikenyì bongó royé kpá mbá kí tagíya ga bi mǎrìrìye gí simi dábu ní ro doyé. ⁵ Gí 'dí zì kḡtì ngére née gírì 'duo mongú bimíóngó wéé. Zì kúru 'yì ndìsì ówúne gírì káa zì nzagba ndìsì émbé née ní. Zì lámbe e ñnyì doa gbre ídíye mǎndicíye kó'dú kḡtì ngére née ìrì. Ga gere née 'Dówú Lomo. ⁶ Zíma kpá lúrúndíkí mongú nyará bi wéé kó'dú kḡtì née ìrì.

Zì éyì trídri e eso (4) ídíye gbaá cigí kḡtì ngére máa née, zì komo ídíne royé mbá. ⁷ Mizefí éyì trídri máa ga gere née toso a ní káa zì kemú ní. Gbre, toso a 'bi ené káa zì ya'dá ìtì ní. Ota (3), toso a 'bi ené káa zì 'yíma'dí ní. Eso (4), toso a nda 'bi ené káa zì gú'du ní. ⁸ Éyì trídri ga bi eso (4) née, niyì mbá kí fúndúye ñnyì doa kérì (6), ñnyì doa kérì (6) kacíye eso (4) cé. Zíye ídíye kí tǔ'dú komoyé royé gbaá kpá gba sḡ fúndúye mbá. Zíye ndìsìyè kófo ìrì Lomo kí ndùlú kí kadra mbá kídí,

“Mbígì Lomo, Mbígì Lomo, Mbígì Lomo,
ni Ngére.

Ni Lomo bi kí mongú roko'bu'né kíngaya ní,

ni kóo kú bo, ni cakaba kpá bo, ni ne wo bi ni ógu ní.”

⁹ Simi bi éyì trídri ga gere née niyì ndìsì kófo ìrì mbígì Lomo, kí ndìsì óto úndru a zíye ndìsìyè kí mbófo wo bi ni ídí trídri né za fi ní, ¹⁰ geré zì míngburoko 'yì ga bi çì kérì a doa eso mǎndìsìyè cigí Lomo do kḡtì ngére ní, ñnyìyè útúye do ngúrú sḡndíye bi ótǔ doyé óto úndru wo bi ni trídri né za fi ní. Zíye óto tagíya gí ro doyé bi kó'dú kḡtì ngére do ndìsìyè úku ledre zía kídí,

¹¹ “Áyì Ngére ezé kpá Lomo ezé, utúasá miútúasá

zize kófo ìrìyì,

zize kpá óto úndruyì gí zía roko'buyì ofú go.

Ótoógu éyì e mbá yì,

gí zì miyéme ledre eyì zíye ídíye kenée,

káa zì bi otoógu yée ní.”

5

'Yi e mbofoní Yésu

¹ Née ní zíma lúrúndíki mikúrókú mbilí wáraga do sǐlǐ anú 'bi 'yi bi ní mǎndísíné do kíti ngére ní. Ekéní ledre ro mbilí wáraga máa née gí 'dí kó'dú a kpá gí 'dí sogo a, do kúrúru tara a kí ko'dó e ñnyí doa gbre. ² Zíma lúrúndíki ngíti maláyika bi kí mongú roko'buné ní kí ndísi ótrú ledre kídí, "Ambí ní útúásá sókoóyó ko'dó ga bi ro wáraga ba ne?" ³ Tí lá 'yi bi togú komo ere, togú do sogo kángá ona, togú mbú sí kángá bi ní útúásá líkpí wáraga née zía ólo ledre bi sími a ní ndaá. ⁴ Gí zía bi 'yi bi zía útúásáne líkpí mbilí wáraga née ólo a ndaá ní, zí lerí méngi máa zíma íni ini kángaya. ⁵ Zí ngúru mongú 'yi úku ledre zíma kídí, "Ndá íni ini wá, lúru aka wo bi ndísiní ndólo wo kemí bi gí sími sí do Zúda e bi bulúndu ngére Dawídi ní ní útúásá líkpí wáraga née."

⁶ Née ní, zíma lúrúndíki Owú Kábíríkí káa zí éyí bi ongoonzóní go miñgoonzóní ní dongará kíti ngére ga gére née. Zí éyí trídri e eso (4) kpá kí mǎngburoko 'yi e idíye gbaá cigí a. Ní kí ngírí e ñnyí doa gbre (7), kí komo e ñnyí doa gbre (7) niyí 'Dówú Lomo ga bi Lomo ifi bayi yée go do sogo kángá mbá ní. ⁷ Zí Owú Kábíríkí née ndéréne 'dí'bi mikúrókú wáraga bi sǐlǐ anú 'bi 'yi bi ndísi do kíti ngére ní. ⁸ Sími bi 'dí'bi wáraga née ní ní, zí éyí trídri ga bi eso (4) nda kpá kí mǎngburoko 'yi ga bi cí kéréj a doa eso (24) ní útú ló'bu komoyé bi kó'dú Owú Kábíríkí née. Yée kékié'do mbá niyí kí ku'dú do sǐlǐye kpá kí kó'do bi yemení gí sími dábu ní kí abúrèngú simiyé. Née ini zí Lomo 'bi mbígí 'yi ga bi 'bi Lomo ní. ⁹ Zíye úku mikánda ke'bi kídí,

"Útúásá go 'dí'bi wáraga née,

zíyi líkpí taraa,

Gí zía ongoonzóní kóo yi go,

zíyi úgú lúgu 'yima'dí e zí Lomo kí sámayí

kací ríkí sí do 'yima'dí e kí tara eyé e mbá do idíye mbígí 'yi ga bi 'bi Lomo ní.

¹⁰ Óto 'yi e go gí ro zíye idíye 'yi 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yi e káa zí 'yi 'dáná éyí e ní,

zíye idíye zí 'yi e do sogo kángá káa zí mǎngburoko ngére e ní."

¹¹ Mááyí idí kíe ní, zíma úwú do tú'dú maláyika e, toro'dikíní kíti ngére kí éyí trídri e kí mǎngburoko 'yi ga gére née go gbaá. ¹² Zí maláyika máa ga gére née ndísiyé úku ke'bi kídí,

"Owú kábíríkí bi kóo ufuní wo ní,

útúásá miútúásá zía idíne kí cóngóro, kí tú'dú éyí e, kí komokenzi nda kí roko'bu zíne.

Zí 'yi e ndísiyé óto úndrua kí kófó írja."

¹³ Zíma kpá úwú do éyí trídri ga bi komo ere ní mbá, kí yée ga bi do sogo kángá ní kí yée ga bi sí kángá ní, kí yée ga bi sími mǎngburoko iní e ní, nda kí ngíti géyí éyí trídri e mbá, zíye ndísiyé úku ke'bi kídí, "Kófó írj kí mongú úndru, idí idí zí Lomo kpá zí Owú kábíríkí za fí."

¹⁴ Zí éyí trídri ga bi eso née ñnyiyé ngúngu a yihi kídí, "Idí kenéé." Geré zí mǎngburoko 'yi ga gére née útú ándá royé bi ndísiyé óto úndru Lomo kí Ngére Yésu.

6

Mizefí Ko'dó

¹ Mááyí idí kíe ní, Owú Kábíríkí líkpí mizefí ko'dó bi odó'dutuní tara wáraga née kíe ní. Zí ngúru éyí trídri gí dongará éyí trídri ga bi eso (4) ní ndóndólo kí kúrúne 'dága káa zí nzagba embéne ní kídí, "Ógu mu." ² Mááyí lúru bi káa ní, bikenyi usáni ní mitóroné kó'dúma. O'do bi ekí ndísi doa ní ní kí sama do sǐlǐne kpá kí tagíya doné. Zí usáni née ndísi ngásáne kíe zí 'yi e ówo a mbá gí zía romo komo ezeokóne e go.

³ Sími bi Owú kábíríkí líkpí gbre ká'dá ní, zíma úwú kúru gbre éyí trídri kídí, "Ógu mu." ⁴ Zí ngíti bikesj birará usáni kpá óguné. 'Yi bi ndísi ngásá káa ní ní kí mongú maku do sǐlǐne 'dí'biogu 'bi ené mímbe'de kési zía óto 'yi e ndísiyé úfu royé.

⁵ Sími bi Owú kábíríkí líkpí ota (3) ko'dó ní, zíma úwú kúru ota (3) éyí trídri kídí, "Ógu mu." Mááyí lúru bi káa ní, bukúlu usáni ní mitóroné kó'dúma. 'Yi bi ekí doa ní kí kákpá 'bi únzu éyí do sǐlǐne. ⁶ Zíma úwú kúru gí dongará éyí trídri ga bi eso (4) née kídí, "Éyí bi niyí únzu a zí 'yi kí owú kákpá née ní idí kí tú'dú kési. Áyí ótoómo dúy yáká ga bi kí éyí ga bi simiyé gí ro ndísi lúru yée káa do su'bu kí yée ga bi gí ro le'yi kóro ní."

⁷ Sími bi Owú Kábíríkí líkpí eso (4) ká'dá ní, zíma úwú kúru eso (4) éyí trídri kídí, "Ógu mu." ⁸ Mááyí lúru bi káa ní, usáni bi kí roné káa zí mbukú ní ní go ógu. 'Yi bi ndísi doa ní írja Owú Umbu. Írj ezegámá a 'bi ené Zíumbu. I'biní roko'bu zíye do kí'do gi sími eso (4) * 'bi do sogo kángá zíye ndísiyé úfu 'yi e kí mǎngburoko maku e, kí mongú 'bú, kí ndíyá, zí bangá sinyí e ánu ngíti géyí ye.

* 6:8 Kí'do gí sími eso: Togú ifiní kóo sími 'yi e eso do sogo kángá née ní niyí úfuónzó ngúru a bi ifiní ní mbá 'dá'ba.

⁹ Sími bí líkpí ìnyí (5) kò'dó ní, mááyí lúrú bí sí mbayi bí káa ní, zíma lúrúndíkí lafúze ga bí ufuní yéé gí zía bí ngunḡuní ledre 'bí Lomo zíye ndísiyé úku ledre a kángaya ní. ¹⁰ Zíye úku ledre kí kúrúye 'dága zí Lomo bí roko'buné kángaya ní kídí, "Ngére ezé Lomo, yí bí kémbí lúyú ledre ndaá royí wá ní. 'Yí ga bí 'do'doní zéé zíye úfu zéé ba, áyí í'bí 'do'dó royé nda kibe'di?" ¹¹ Zí Lomo í'bí bikenyí bongó zí 'yí ga bí ufuní yéé ní. Zía úku ledre zíye kídí, ndísisé aka kí 'buó toḡú ufu asání 'yí amá ga bí ngunḡuní ledre amá go niyí lúndu e mbá gí ro zí 'do'dó ma'dáa útúásáne kpìní.

¹² Sími bí líkpíní ìnyí doa kéré (6) ká'dá ní, zí kí'dí kángá méngí roné, geré zí kadra ìlne mbúú, zí komo éfé édsine káa zí sáma ní. ¹³ Zí kele e ndísi útúóguyé káa zí miáná kágá ndísiní útúóguyé gí zí mongú sili ní. ¹⁴ Do kírókúóyó ere káa zí kírókúní sáka ní. Zí landa e kí cúkú e léllye mbá.

¹⁵ Zí mǎngburoko ngére e, kí 'yí 'bí 'be 'bí eyé e, kí mǎngburoko manda 'bí asikíri eyé e, kí 'yí ga bí kí tú'dú éyí e zíye ní, kí 'yí ga bí kí roko'bu ledre e zíye ní, kí owúkulú e kí gbékpí 'yí e mbá zíye ídíye kí ngírí royé bisinyíne zíye ndísiyé kí ló'boyé sími gu landa e ngíti géyí sogo landa e. ¹⁶ Zíye ndísi ngásáye kí úku ledre kídí, "Áko landa ga ba, ìnyísé girí óḡú útú'dútu zéé wá gí zí 'di, líkpísé rosé mu zíze ólú ló'bozé simísé gí zí simíkésí 'bí Lomo e kí Owú kábíríkí. ¹⁷ Sǎndí kadra 'bí simíkésí eyé útúásá go zía gí ro úfuónzó zéé. Ambi ní yómo zéé gí zía nées?"

7

Otoní kací sílì Lomo sími komo 'yí e (144,000)

¹ Gí do kací ledre née ní, zíma lúrúndíkí maláyika e eso kí toro do sogo kángá do bí e mǎngúncú a. 'Dí'bingeríní bisinyí sili bí kí roko'buné ayí óḡú ilí do sogo kángá, toḡú do mikavu e kí kágá e ní go ndá. ² Zíma kpá lúrúndíkí ngíti maláyika kí óḡú 'díyí roné gí 'dí gbére, gí ro óto kací sílì Lomo sími komo 'yí ga bí 'bí Lomo ní. Zía úku ledre kí kúrúne 'dága zí maláyika ga bí eso í'biní roko'bu zíye gí ro sinyíónzó do sogo kángá kí mikavu ní kídí, ³ "Ndásé aka sinyíónzó do sogo kángá kí mikavu e kí kágá e wá, 'buó toḡú otozé kací sílì Lomo go sími komo mbígí 'yí ené e za mbá." ⁴ Zíye úku ledre kídí, otozé kací sílì Lomo go sími komo 'yí e álifú kǎe'do doa cǎ gbre doa eso (144,000) née sí do Isiréle e.

⁵ Gí tara mbotú 'bí Zúda 'bí ené álifú sokó doa gbre (12,000), gí tara mbotú 'bí Rúbene 'bí ené, álifú sokó doa gbre (12,000),

gí tara mbotú 'bí Gáda 'bí ené álifú sokó doa gbre (12,000),

⁶ gí tara mbotú 'bí Aséra 'bí ené álifú sokó doa gbre (12,000),

gí tara mbotú 'bí Nafatáli 'bí ené álifú sokó doa gbre (12,000),

gí tara mbotú 'bí Manási 'bí ené álifú sokó doa gbre (12,000),

⁷ gí tara mbotú 'bí Simiyóna 'bí ené álifú sokó doa gbre (12,000),

gí tara mbotú 'bí Léví 'bí ené álifú sokó doa gbre (12,000),

gí tara mbotú 'bí Isakára 'bí ené álifú sokó doa gbre (12,000),

⁸ gí tara mbotú 'bí Zebulúna 'bí ené álifú sokó doa gbre (12,000),

gí tara mbotú 'bí Yoséfa 'bí ené álifú sokó doa gbre (12,000),

gí tara mbotú 'bí Benzemúna 'bí ené álifú sokó doa gbre (12,000).

Tú'dú ríkí sí do 'yíma'dí e

⁹ Gí do kací ledre née ní, zíma lúrúndíkí tú'dú tú'dú 'yí e, 'yí bí ní útúásá óloónzó yéé ní ndaá. Tú'dú sí do 'yíma'dí e do sogo kángá, kací kúfúye kí tara eyé e mǎngúncúua niyí kenée mbá mitóroyé kó'dú Lomo kí Owú kábíríkí. Esiní royé mbá bikenyí bongó, kpá kí mbílí mbíró do síllye. ¹⁰ Zí 'yí ga gére née úku ke'bí kí kúrúye 'dága kídí,

"Lomo ezé bí ní mindísiné

do kíti ngére ní

ní kí roko'bu zíne

'bí yómo 'yí ené e.

Owú kábíríkí ní kpá kenée."

¹¹ Zí maláyika e ga bí toro'díkíní kíti Ngére née gbaá ní, kí ngíti géyí mǎngburoko 'yí ga bí ore, nda kpá kí ngíti géyí mǎngburoko éyí trídri ga bí eso (4) ní ìnyíyé mbá útúló'bu komoyé bí ndísiyé óto úndru Lomo. ¹² Zíye úku ledre kídí,

"Idí kenée.

Azé ndísi mbófo yí kí kófo ìrìyí,

áyí 'yí komokenzì, azé mbófo yí kí ndísi óto úndruyí,

áyí kí roko'bu ledre e za mbá zíyí,

azé ndísi óto úndruyí kenée za fí. Idí kenée."

¹³ Zí ngúru mǎngburoko 'yí ga gére née ndú'yú máa kídí, "Ówo 'yí ga bí kí bikenyí bongó royé née bú? Oḡuní gí 'da?"

¹⁴ Zíma úkulúḡu ledre zía kídí, "Mongú 'yí, ówo yéé yí."

Zía úku ledre zíma kídí, "Ga gére née 'yí ga bí kóo nduwúní kángaya ní. Luguní bongó eyé go drá kí sáma Owú Kábíríkí.

¹⁵ Gí zí kǎyí née,

"útúásání go tóroyé cigí kíti ngére 'bí Lomo

ndísiyé óto úndrua sími 'díci ené kí kadra kpá kí ndulú mbá,

gi zía owoní bú kídí Lomo ma'dáa ndísi sáká yée ne gi simi ledre e.

16 Éyí bi 'bú ní mengì lolu yée wá, kodró mengì yée wá.

Pho'du kadra ongbó lolu yée wá, gba bisinyí bimíṛṛí ogu lolu royé kpá wá.

17 Owù kábìṛṛíki bì toro kó'dú kíti ngére ní ni ndísi lúru bí kaciye, zía ndísi ndéré káye do 'dawú 'bì trídri bí za fi ní.

Lomo ní ó'dó iní ini gi komoyé drá."

8

Ledre gi ro odu ko'do bi likpini ní

1 Simi bí Owù kábìṛṛíki likpí ìnyí doa gbre ko'dó ní, zí bí idíne komo ere sí gbóo kí yana sɔndí kadra.

2 Mááyí idí káe ní, i'bíní dībìlì go zí maláyika ga bí ìnyí doa gbre ndísiní tóro kó'dú Lomo ní kaciye mbá.

3 Zí ngítí maláyika bí kí saáni bí gí simi dábu do sɔlìne kí abúngú siminè ní ógu tóroné cigi mbayi 'bì Lomo. Zía ongbó a 'dáná a zí Lomo káa zí bí mbígí 'yí 'bì Lomo ndísiní iní ini zí Lomo ní do mbayi bí gí simi dábu ní kó'dú kíti ngére nées. 4 Zí cika abúngú nées kí ini 'bì 'yí ga gère nées ndéréne gí do sɔlì maláyika nées zí Lomo 'dága. 5 Nées ní zí maláyika nées 'dí'bi saáni do únzú 'dúcu a kí so pho'du bí gí sɔ mbayi 'bì Lomo ní, zía léfe a ruu bí do sogo kángá. Gí ore geré zí pho'du nées ndíciphútrú roné kí mongú roko'buné zía ndísi 'bilé'bené zí kángá kpá ndísi kíziné.

Maláyika imíni dībìlì e

6 Nda gí ore, zí maláyika ga bí gáa ìnyí doa gbre (7) i'bíní dībìlì e ìnyí doa gbre do sɔlìye ní, yéme royé gí ro imí yée.

7 Zí mízefí maláyika imí 'bì ené dībìlì. Geré zí mǐngurogò iní káa zí mongú 'dófi ní kí ngítí éyí bíkesí pho'du ní kpá kí sáma útuóguyé gí komo ere do kángá. Zí dogboṛu do sogo kángá kí'edo gí simi ota* kí kágá e kí súwú e áráye mbá.

8 Zí gbre maláyika imí 'bì ené, zí mongú so pho'du káa zí landa ní útuóguné bu simi mongú mikavu. Zí komo dogboṛu mikavu nées esíne káa zí sáma ní. 9 Zí tú'dú ngítí géyí éyí trídri ga bí simi a ní úyuyé mbá, zí dogboṛu kuṛungba e 'déweyé gí zí roko'bu iní.

10 Zí ota maláyika imí 'bì ené dībìlì. Zí mongú kele bí ndísi ndíci 'bì ené káa zí mǐnúndu pho'du ní útuóguné fée buu simi ngbuṛu e kí dokú'du ngbuṛu e. 11 Irí kele nées ní Átá. Gí zí kéyí nées, zí dogboṛu iní e

átáye miátá, zí tú'dú ngítí géyí 'yí ga bí ewení ní úyuyé mbá.

12 Zí eso maláyika imí 'bì ené dībìlì. Zí dogboṛu kadra kí dogboṛu éfé kí kele e idíye nda lulu'du ongoni lolu bí mbí wá. Zí bí ríṛífi nées idíne gbóo kí yana kadra kpá gbóo kí yana ndulú.

13 Gí do kací ledre nées, zíma lúruéndíki agí komo kadra 'dága, zía ndísi gbúrógbóne 'dága kídí, "Nduwú, nduwú, nduwú ro 'yí ga bí do sogo kángá ní gí zía maláyika ga bí ota ní niyí go gí ro imí 'bì eyé dībìlì cakaba."

9

Ìnyí maláyika imí 'bì ené dībìlì

1 Zí ìnyí (5) maláyika imí 'bì ené dībìlì. Kpá lá bí imí ní, geré zíma lúruéndíki kele bí utúogu do sogo kángá ní. 'Dí'biogu mafutáa 'bì líkpí tara gu bí olú olú* kíngaya ní kpa káne. 2 Simi bí líkpí tara gu nées ní, zí bukuḷu cika ólúóguné kuḷu káa zí cika mǐ'dutú ní, zía 'dútú komo kadra kí ere yeré. 3 Zí mbíra e ólúóguyé gí simi cika nées suḷu óguyé do kángá. Niyí kí roko'bu 'bì é'be 'yí zíye káa zí ágarabu ní. 4 Ukuní zíye kídí ndaní é'be súwú e kí éyí ga bí utuní ní kí kágá e wá. Idíní é'be dūú 'yí ga bí ngárá otóní kací sɔlì Lomo simi komoyé wá ní. 5 Ukuní zíye kídí ndaní é'be 'yí ga bí niyí é'be yée nées mǐúfu wá. Idíní tí lá 'dó'do yée mǐ'dódo kí éyí mówo bí káa zí 'bì ágarabu ní kí éfé e ìnyí. 6 Simi sɔndí kadra nées gí zí éyí mówo, zí tú'dú 'yí e ndísiyé ngungú umbu, é'e umbu ogu ené 'dí'bi yée wá, zíye idíye tí nzíyiyé gí ro úyuyé, umbu ngásá nda yí ené gí zíye mǐngásá.

7 Mbíra ga gère nées, tosoyé káa zí usáni ga bí yemeomoní yée go nzíyiyé gí ro okó ní. Niyí mbá kí tagiya ro doyé gí simi dábu. Simi komoyé ní mbá káa zí simi komo 'yíma'dí ní. 8 Zí bí doyé idíne mbá káa zí bí do kará e ní. Zí soyé idíne mbá kí mǐngburoko ngíríné káa zí so kemí ní. 9 Zí do kó'dúye óruné gbigaga káa zí késí ní. Zí ngboṛu fúndúye kí ìnyí 'dága ndísi ngúndruné káa zí gboṛu tú'dú usáni e kí ndéréye simi okó ní. 10 Sono mbíra ga gère nées ní kí wowóne káa zí ágarabu ní. Niyí ndísi é'be 'yí e kí sonoyé nées kí éfé ìnyí (5). 11 Maláyika bí ndísi lúru bí kací mongú gu ní, ní ne ngére doyé. Irja simi tara Èbere ní Abadóni, simi Gírígi 'bì ené Apolóno† ledre gí simia kídí, 'do'dó.

12 Mízefí 'do'dó ɔkú aka nées lá ne. Ngítí géyí 'do'dó e gbre niyí kpá ógu.

* 8:7 8:7 Kí'edo gí simi ota 'bì do sogo kángá: Togú ifíní kóo simi do sogo ota, niyí ongbóonzó ngúru a mbá 'dá'ba.

* 9:1 9:1 Gu bí olú olú kíngaya ní: Ba bí bí kí'dí bí bandáotoní Satána doa ní. † 9:11 9:11 Apolóno: Simi tara Èbere iní ledre simi a kídí síníyonzó éyí e.

¹³ Zí ñnyí doa kéří (6) maláyika ímí 'bi ené dǎbǎjǎ. Zíma úwú kúru 'yí kǎ ódroné gǎ sǎ mbayi kǎdí bǎ ndǎşǎnǎ 'dáná éyǎ zǎ Lomo sǎ mbayi 'bi Lomo bǎ gǎ simǎ dǎbu nǎ. ¹⁴ Zǎ 'yǎ nées úku ledre zǎ ñnyí doa kéří (6) maláyika néé kǎdí, "Lǎkpǎ maláyika gǎ bǎ eso (4) 'dǎ'bingeřǎnǎ yées simǎ ngburu Efarátá nǎ mu." ¹⁵ Néé nǎ do lǎkpǎ maláyika gǎ bǎ eso (4) yemeotonǎ yées nzǎyiyé gǎ ro şǎndǎ kǎdra, kǎ éfé ndá kǎ simǎbǎ 'bi ledre néé nǎ nǎ, ñnyiyé ndéreye úfu tǎ'dǎ ngǎtǎ géyǎ 'yǎma'dǎ e do sogo kǎngá. ¹⁶ Maláyika gǎ bǎ eso (4) néé, ñnyǎ kǎ tǎ'dǎ asikǎrǎ e do usǎnǎ e, olonǎ yées zǎma úwú a romonǎ cǎ sokó mǎlǎyiono (200,000,000) go.

¹⁷ Zǎma lǎrú usǎnǎ e kǎ 'yǎ gǎ bǎ doyé nǎ, odónǎ mbá sokó késǎ e do kǎ'dǎyǎ ngǎtǎ géyǎ bǎkesǎne, ngǎtǎ géyǎ kǎa zǎ cǎka nǎ, zǎ ngǎtǎ géyǎ ídǎ 'bi eyé rereembeyé kǎa. Usǎnǎ gǎ gére néé toso doyé nǎ kǎa zǎ do kemǎ nǎ. Zǎ pho'dǎ kǎ cǎka ndá kǎ barǎtǎ ndǎşǎ ólúóguyé gǎ koyé. ¹⁸ Zǎ éyǎ gǎ bǎ olúógunǎ gǎ ku bangá gǎ gére néé úfu tǎ'dǎ tǎ'dǎ 'yǎ e. ¹⁹ Bangá gǎ gére néé, roko'bu 'bi úfu 'yǎ e nǎ simǎ koyé, kpá ro sonoyé. Sonoyé nǎ kǎ doné kǎa zǎ do kámá nǎ togǎ naná 'yǎ go yá, zǎ wowó a ídǎne kǎngaya.

²⁰ 'Yǎ máa yées gǎ bǎ omonǎ kǎ simǎ umbu gǎ gére néé, ilǎnǎ eyé óyóló'bó mǎmbé'deyé wá. Otoomonǎ eyé óto úndru dokéké e, kǎ lomo gǎ bǎ 'yǎma'dǎ yemenǎ yées gǎ simǎ mǎřǎřǎ késǎ e kǎ dǎbu togǎ mbú yées gǎ bǎ gǎ simǎ tutú kǎ kágá, bǎ ngárá lurúnǎ bǎ wá, uwúnǎ ledre wá, gamánǎ kpá wá nǎ wá. ²¹ Otoomonǎ eyé ledre 'bi úfu 'yǎ e, lóndǎ, 'berǎ, kpá kǎ ledre 'bi ugu nǎ wá.

10

Maláyika kǎ Owú Zǎraga do şǎlǎne

¹ Nda néé nǎ, zǎma lǎrúndǎkǎ ngǎtǎ maláyika bǎ kǎ roko'buné kǎngaya nǎ kǎ óguné gǎ komo ere do kǎngá, burungǎ solǎ wo go yeré, zǎ mikóřǎ idǎne ro doa gbaá. Zǎ simǎ komoa ndǎşǎ řǎřǎne kǎa zǎ şǎlǎ kǎdra nǎ, zǎ kágá şǎndǎ gǎ idǎyǎ mbá kǎa zǎ ngburu ngǎřǎ gǎ bǎ kǎ pho'dǎ royé nǎ. ² Maláyika máa néé ogǎ kǎ owú wǎraga do şǎlǎne kǎ tarané mǎlǎkpǎne fúó. Zǎ ógu tóroné óto şǎndǎne 'bi anú do mikavu, şǎndǎ a 'bi ngelǎ 'bi ené do kǎngá. ³ Zǎ gburógbóne 'dǎga kǎa zǎ kemǎ gburógbóne nǎ. Simǎ bǎ gburógbó nǎ, geré zǎ nzagba embéne kǎ'dǎ ñnyí doa gbre (7). ⁴ Simǎ bǎ nzagba gǎ bǎ ñnyí doa gbre (7) néé embénǎ ģǎrǎ nǎ, geré zǎma ñnyímá gǎ ro éké ledre gǎ bǎ ukunǎ yées néé. Zǎ ngǎtǎ 'yǎ ótrǎ kǎsa ledre zǎma ģǎrǎ kǎdí, "Ndá aka éké 'dódo ledre gǎ bǎ úwú yées néé wá, idǎnǎ aka ídǎ mǎtoécǎyé."

⁵ Zǎ maláyika bǎ gǎa toro do mikavu kǎ ngǎtǎ şǎndǎne do inǎ, ngǎtǎ a do kǎngá nǎ

ñnyiné şǎkpǎ şǎlǎne 'bi anú 'dǎga. ⁶ Zǎ lólóbú kǎ řǎ Lomo bǎ nǎ trǎřǎ za fǎ, bǎ otoogu ere kǎ éyǎ gǎ bǎ simǎné nǎ mbá, kpá kǎ do sogo kǎngá za kǎ éyǎ gǎ bǎ simǎné nǎ mbá, mikavu e kǎ éyǎ gǎ bǎ simǎyé nǎ mbá kǎdí, "Şǎndǎ kǎdra ogǎ go. ⁷ Simǎ bǎ şǎndǎ kǎdra ogǎ go gǎ ro zǎ ñnyí doa gbre (7) maláyika ímǎ 'bi ené dǎbǎjǎ nǎ, ledre gǎ bǎ kóo Lomo yemeomo yées simǎ roko'bu ené nǎ geré zǎyǎ mǎngǎ royé tǎ kǎa zǎ kóo ukui'bi zǎ ngǎtǎ géyǎ 'yǎ kǎsa ené gǎ bǎ nébǎ e nǎ."

⁸ Zǎ kúru bǎ gǎa miúwú gǎ komo ere nǎ kpá ówú ándá roné zǎma kǎdí, "Ndére nǎ zǎyǎ 'dǎ'bi wǎraga bǎ lǎkpǎmonǎ tara go fúó do şǎlǎ maláyika bǎ tóro kǎ kǎmbǎ şǎndǎne do inǎ kpá do kǎngá nǎ."

⁹ Zǎma ndérema úku ledre owú wǎraga néé zǎ maláyika néé gǎ ro zǎa 'bǎ a zǎma. Zǎ ukulúgu ledre zǎma kǎdí, "'Dǎ'bi mu, ídǎ esǎ a koyǎ zǎyǎ ánu a. Simǎ bǎ áyǎ ndǎşǎ ánu a nǎ, nǎ ídǎ koyǎ ngéngbeté kǎa zǎ tezi nǎ, nǎ ndéreókpó simǎyǎ ndá mǎndogóne." ¹⁰ Zǎma 'dǎ'bi owú wǎraga gǎ do şǎlǎ maláyika néé esǎ a komá ánu a. Nǎ komá zǎ ngéngbeté kǎa zǎ tezi nǎ, máulǎ ndá nǎ, okpó ndá simǎmá mǎndogóne.

¹¹ Do úku kǎsa ledre zǎma kǎdí, "Ídǎ kpá fú úku ledre bǎ nǎ ogǎ mǎngǎ roné zǎ řǎkǎ kúfú 'yǎma'dǎ e, kǎ řǎkǎ sǎ doyé kǎ tara eyé e mǎngúngúca kǎ ngére eyé e nǎ za mbá."

11

Ledre gǎ ro 'dǎçǎ 'bi inǎ zǎ Lomo

¹ Zǎ Maláyika 'bǎiógu kágá 'bi ndáraba éyǎ e zǎma. Do úku ledre zǎma kǎdí, "Ndére mu ndáraba simǎ 'dǎçǎ 'bi Lomo, zǎyǎ kpá ndáraba mbayi 'bi Lomo, zǎyǎ kpá ólo 'yǎ gǎ bǎ ndǎşǎnǎ óto úndru Lomo řǎ nǎ mbá.

² Tǎ lá, ndá ndáraba ligá 'dǎçǎ máa néé wá gǎ zǎa 'bǎnǎ go zǎ 'yǎ gǎ bǎ ndanǎ Yúda e wá nǎ. Nǎyǎ ndǎşǎ 'dǎtǎ simǎ ģara bǎ lúyú ledre ndáa simǎ a wá nǎ kǎ éfé e cǎ gbre doa gbre (42). ³ Máayǎ 'bǎ roko'bu zǎ 'yǎ amá e gbre nǎyǎ esǎ royé mbá nzenze bongó zǎyǎ ndǎşǎyé úku bǎlámá ledre amá zǎ 'yǎ e kǎ şǎlǎ álfu kǎ'dǎ do miya gbre doa cǎ ota (1,260)."

⁴ 'Yǎ gǎ bǎ gbre néé ñnyǎ kǎa zǎ kágá bǎ kǎ řǎnǎ olǎva nǎ, kpá kǎa zǎ lǎmba bǎ 'dǎçǎ kacǎ Ngére 'bi do sogo kǎngá nǎ. ⁵ Togǎ 'yǎ ili mǎngǎ bisinyǎ ledre kǎ 'yǎ amá gǎ gére néé yá, pho'dǎ nǎ ólúógu gǎ koyé óngbóónzó 'yǎ máa néé. Néé misǎ'dǎ bǎ 'yǎ bǎ nǎ mǎngǎ bisinyǎ ledre kǎ 'yǎ amá gǎ gére néé nǎ nǎ úyu doa nǎ. ⁶ Ya'dá gǎ gére néé ñnyǎ kǎ roko'bu zǎyǎ úku ledre zǎ inǎ tóroné kǎ é'dǎ simǎ bǎ ñnyǎ ndǎşǎ úku bǎlámá ledre amá zǎ 'yǎ e nǎ. Nǎyǎ kpá kǎ roko'bu zǎyǎ úku ledre zǎ inǎ óyóló'bó roné kǎa zǎ sǎma nǎ ģǎ ro zǎ bisinyǎ řǎkǎ ndǎyá e útúye do 'yǎ e 'diya kǎa zǎ bǎ ilǎnǎ nǎ.

⁷ Simi bi mengionzóní moko bi mákása yée kíe née go ní, bangá sinyí bi ni ólúógu gi simi mongú gu ní ni útú kí okó doyé do rómo komoyé zía úfu yée. ⁸ Umbuyé ni ídí sága do mongú misi'di simi Yerusaléma ore. Née sị ledre bi ndoloní gara née gi zía kpá "Sodóma" do ndólo a kpá kídí, "Ízibiti ní."* Née gara bi kóo phephéonzóní Ngéere eyé simi a ní. ⁹ Umbu ga gére née niyí ídí sága kenée kí sịlì ota kí yanané gi ro zí rìkí kífú 'yima'dí e, kí rìkí sị doyé kí tara eyé e mingúngúcua ndịsị óguyé lúru cáyi yée. Née sị ledre bi yaá ndaní óto yée gu gi zía wá ní. ¹⁰ Zí 'yí 'bi do sogo kángá e ídiye mbá kí rokinyi gi ro umbu ya'dá ga bi gbre née. Do ndịsịye méngi ayimbí kí í'bí tákpásìlì zí lafúye gi zía ya'dá ga gére née í'biní kóo 'do'dó go ro 'yí e do sogo kángá kíngaya.

¹¹ Nda gi do kací sịlì ota (3) kí yanané, zí Lomo úru yée. Zí tú'dú 'yí ga bi lurúní ya'dá ga gére née uruní 'yí eyé gi simi umbu go ní, ídiye kí mongú ngírí royé. ¹² Zíye úwú kúrú 'yí gi komo ere kí ndólo yée kídí, "Ógusé girí mu yáa." Zíye ñnyiyé tí do komo ezeokóye ga gére née ndéréye komo ere 'dága kpurú gi simi burungú.

¹³ Simi sịndí kadra née ní, zí k'í'dí kángá ídine zí tú'dú ngíti géyí kútú e simi gara ore ndúrúyé mbá. Zí 'yí e úyuyé álfu ñnyí doa gbre (7,000), zí yée ga bi omoní ní ndịsịye mbófo Lomo bi ni komo ere ní gi zí ngírí.

¹⁴ Gbre 'do'dó ukú aka née lá ne, otayé (3) ni go kpá ógu cakaba.

Ñnyí doa gbre maláyika ímí dībìlì

¹⁵ Zí ñnyí doa gbre (7) maláyika ímí 'bi ené dībìlì. Zíma úwú kúrú tú'dú 'yí e komo ere kí úku ledre kídí,

"Do sogo kángá ba ni sị sịlì Ngéere Lomo, kpá sị sịlì Kírésito,

Ni goó ne Ngéere doa za fi."

¹⁶ Geré zí mingburoko 'yí ga bi cìkérí a doa eso (24) ndịsịni gbaá cigi Lomo ní, ñnyiyé útúye do ngírí sịndiye bi óto úndru Lomo, ¹⁷ kídí,

"Mbófo éyí zíyí Ngéere Lomo bi roko'buyí ofú go ní,

Áyí cakaba bo, gi zía áyí kóo kú yí eyí bo,

Áyí 'yí mongú roko'bú

tónó moko eyí 'bi Ngéere go.

¹⁸ 'Yí ga bi kóo mimbé'deyé ni royí bisinyine ní, sịndí kadra 'bi 'dó'do yée ogú go.

Sịndí kadra ogú 'dəcí ngbanga 'yí ga bi kóo uyuní go ní,

kpá gi ro í'bí tákpásìlì zí 'yí ñnyí kasa eyí ga bi nébì e ní

kpá mbígí 'yí eyí ga bi kóo ndịsini óto úndru ñnyí ní,

mingburoko yée kí minzéréye,

kpá sịndí kadra 'bi úfu yée ga bi kóo ndịsini úfu lafúye do sogo kángá ní."

¹⁹ Nda gi ore, do líkpí mbotú 'dící 'bi Lomo komo ere. 'Dící íri zíma lúru ndiki sondúu bi kí miyéme ledre 'bi Lomo gi ro 'yí e ní siminé. Zí bimióngó 'bálé'bené, zí mongú gború éyí ówúne káa zí nzagba embéne ní, zí kángá ndịsị kiziné zí 'dó'fí e ndịsị rereóguyé gi komo ere bi.

12

Kára 'yí lára

¹ Mongú lára ledre mengi komo ere. Kára esí kadra roné, zía óto sındine e gá do éfé, tagiye bi oto doné ní, yemení gi simi kele e sokó doa gbre (12). ² Ni kí siminé, owú ni go ówo gi ro ará. Gi zí miówo owú, zía mbúmbúdu 'dága.

³ Zí ngíti milára kámá bikesine 'dódoógu roné komo ere. Doa 'dényé ñnyí doa gbre (7), kí ngíríne e sokó (10), zí tagiye e ídiye ro doa ga bi ñnyí doa gbre (7) née kékíé'do mbá. ⁴ Zía sịkpí sononé ndịsị kpírákpi tú'dú kele e kíe, zíye ndịsị rereóguyé gi komo ere do sogo kángá. Zí kámá née ndéré tóroné mbí k'ódú kára bi ayí ará née, gi ro togú ará go yá, zíne 'dí'bi owú née úlu a. ⁵ Zí kára née ará owú'do bi ni ógu ídine ngéere do kífú 'yima'dí e mbá kí mongú roko'buné káa zí késí ní. Simi bi ará ní, geré do 'dí'bi wo ndéré káe zí Lomo 'dága óto wo do kítí ngéere. ⁶ Zí mbágá owú née ngásá ndịsini simi súwú gbála do bi bi Lomo yemeomo zía ní gi ro do lúru bi kací a kí sịlì álfu k'íe'do miya gbre doa cị ota (1,260) doné. ⁷ Zí okó útúne komo ere. Zí Màyikolo ñnyiné kí tú'dú maláyika ené e ícì okó kí lára kámá née kí lafúga ga bi gi do kací a ní. ⁸ Tí lá zí maláyika e rómo komo kámá née, do ógóoyó wo gi komo ere girí cù 'dá'ba. ⁹ Do úcúogu lára kámá née bi. Bi kóo ndịsini ndólo a 'desí ngéere 'bi bicayi lomo e togú mbú Satána ní, bi 'yí lóndo 'yí e do sogo kángá mbá ní. Úcúoguní wo do sogo kángá kí maláyika ené e.

¹⁰ Zí kúrú 'yí ówúne komo ere gbélí kídí, "Mbófo éyí, Lomo bi kí roko'buné 'yí yómo 'yí e ní 'dodo roko'buné go, ni go ngéere 'bi 'yima'dí e mbá.

* 11:8 11:8 Sodóma kí Ízibiti: Lomo sinyionzó Sodóma gi zí bisinyí miméngi ledre eyé e. Ólo Dosí éyí e 19:1-29. Lomo yomo 'yí ené e Isiréle e gi simi 'do'dó 'bi owúkplú gi simi Ízibiti. Ólo Ólúógu 12.

Wo bi kóo oto roné kací kadra kí ndùlù mbá ndìsì ńkúúto ledre ro lúndu zée kí lémì zée ní,
ndaá lolù karaba komo ere wá,
ogóoyóní wo go, ni nda goó bi do sogo kángá.

¹¹ Lafúze ga gère née romoní komo Satána gí zía oyóní sogoyé zí Owù kábìrìkì kí úku ledre umbu bi uyu gí royé ní wá.

Gì zí kényí née, ngìrì umbu mēngì ené yée wá.

¹² Sée ga bi ndìsìsè ndìsì komo ere ní mbá, idísé mu ídí kí rokinyi.

Lerì zí do sogo kángá kí mikavu, gí zía Satána ni go zise íri

kí mongù mimbé'dekesì siminé.

Gì zía owo go kídí ngítí sílì ené ni nda go lá cùku'dée."

¹³ Simi bi Satána owoyeme kídí ńcwooguní née go do sogo kángá ní, zía ndìsiné gámásó'do kára bi ndikiogu owù'do ní. ¹⁴ Zí Ngère Lomo í'bí fúndú e gbre zí kára née káa zí 'bi agi ní gí ro zía ñyíne kíe ndéréne gbála simi súwú, do ndìsì lúru bi kací kára née íri kí simibi ota kí yanané gí zí kámá.* ¹⁵ Zí Satána née s'ídí 'díyí iní kpúya káa zí ngburu ní ma'dú do bi bi kára née ngasá doa ní, gí ro zí iní née ndéré úfu wo 'dá'ba. ¹⁶ Zí kángá líkpí roné, zí iní bi Satána s'ídí née kúkúne mbá simi a, zí kára née ómoné. ¹⁷ Zí mimbé'de Satána esì tátá roné ro kára née nda 'dá'dá. Zía nda idíne go kpá ezeokó ngítí géyí owù ga bi 'bi kára née ní gí zía niyí née go mbá 'yì úwú kúrú Lomo zíye ndìsìyè mēngì ledre ga bi Yésu 'dodo zíye ní. ¹⁸ Zí Satána née ndéré tóroné kó'dù ngburu née ndìsì óndó bi.

13

Bangá sinyí e gbre

¹ Zíma lúru lárá bangá sinyí káa zí bangá iní ní kí olúógú gí simi mikavu.

Doa 'dényé ñyí doa gbre (7) kí ngíríne sokó (10). Zí tagíya e ídiye do ngíríga ga bi sokó (10) née mbá. Ekéotoní kese ga bi ndìsì úku Lomo kíe ní ro doa ga bi ñyí doa gbre (7) née mbá. ² Bangá sinyí née, tífi a ni káa zí tífi kērì ní, sokó sɔndíga 'bi eyé nda mbá mɔngburókoyé káa zí 'bi ngítí bangá sinyí bi kí ñrìné biya ní, zí taraa idíne káa zí tara kemí ní. Zí lárá kámá née í'bí roko'bu bi ní kíe káa do ngère ní zía gí ro zía ndìsiné mēngì lárá ledre e káe. ³ Ngúru do lárá kámá née ní kí mongù mbiři roné. Zí tara 'yíma'dí e do sogo kángá ñdríye mbá mǔdrì kí lúru mbiři née. Gí zí kényí née zí 'yì e do sogo

kángá mbá ngúngu ledre bangá sinyí née. ⁴ 'Yíma'dí e ndìsiní oto úndru lárá kámá née gí zía bi í'bí roko'bu zí bangá sinyí née ní ní. Zíye ndìsìyè oto úndru bangá sinyí née kídí, "Ambi ní káa zía ne? Ambi ní útúásá mēngì okó kíe ne?"

⁵ Lomo ootomo aka sɔndí kadra ne zí bangá sinyí née ndìsì úku née kí bisinyí kese e kpá kí ndìsì 'dodo roko'buné kí éfé e cì gbre doa gbre. ⁶ Ni ndìsì úku Lomo kí úku sinyí ledre gí do bi ere kí 'yì ga bi komo ere íri ní mbá. ⁷ Ootomoní aka wo zía ndìsiné ñcì okó ro 'yì ga bi ngúnguní ledre Lomo go ní gí ro zía rómo komoyé. Lomo í'bí aka kpá roko'bu go zía gí ro zía aka idíne káa zí éyí bi ní go ngère do 'yíma'dí e do sogo kángá za mbá ní. ⁸ 'Yì ga bi ndìsiní oto úndru bangá sinyí née niyí ye yée ga bi ñrìyè ndaá miékéne kú gí do síne simi búku 'bi trídri bi za fí 'bi Owù kábìrìkì bi kóo ufuní wo ní wá.

⁹ 'Yì bi mbílí a uwú ledre bú ní idí úwú ledre née.

¹⁰ Togù Lomo ngúngu ne kídí idíní 'dí'bi 'yì yá,

niyí 'dí'bi wo.

Togù ngúngu kídí idíní óngooónzó 'yì mióngoónzó yá,

niyí tí óngooónzó wo.

Ledre née 'dodo kídí 'yì ga bi ngúnguní ledre 'bi Lomo go ní idíní ndìsì útú simiyé zíye ndìsì tóroyé ngbúó.

Mílárá bangá olúogu gí simi kángá

¹¹ Zíma kpá lúruńdíkí ngítí mílárá bangá sinyí kí olúóguné gí simi kángá. Ní kí ngíríne e gbre káa zí ngírì kábìrìkì ní, zía ndìsì ódroné káa zí lárá kámá ní. ¹² Bangá máa wo née ndìsì mēngì moko kí roko'bu 'bi bangá sinyí máa wo bi kí mongù mbiři ro doné ní. Ili ndìsì lóndo 'yì e gí ro zíye ngúngu mbá ledre 'bi bangá máa wo bi kí mbiři ro doné née. ¹³ Bangá máa wo bi olúogu gí simi gu née, ní kí roko'bu 'bi mēngì lárá ledre zíne, oto pho'du zía útúóguné gí komo ere zí tú'dú 'yíma'dí e lúru a mbá cù kí komoyé. ¹⁴ Gí zí roko'bu ledre ga bi ndìsì mēngì yée do bi kací mizefí bangá sinyí née ní, zía lóndo tú'dú 'yíma'dí e do sogo kángá. Oto 'yì e zíye yéme lílì mizefí bangá sinyí bi kí mongù mbiři ro doné ní, zíye ndìsìyè oto úndrua. ¹⁵ Í'bíní roko'bu zía gí ro zía oto lílì mizefí bangá sinyí bi 'yì e yemení ní gí ro zí lílìga máa née ídiye mbá trídri do ndìsìyè ódroyé miódro. Gí ro zíye úku ledre gí ro 'yì ga bi otoní úndru lílì máa ga gère née wá ní, idíní úfu yée 'dá'ba.

¹⁶ Zía kpá úku ledre kídí, 'yì e za mbá, yée ga bi kí ledreyé owóowó kí yée ga bi

* **12:14** 12:14 Kámá: Ndìsiní kpa ndólo a daragóna, ñrja Satána ngère 'bi bicayi lomo e.

ledreyé owó wá, yée ga bi kí éyí e zíye kí yée ga bi 'yí lerí e ní, gbékpí 'yí e kí owúkúlú e mbá, idíní éké lílì mízefí bangá sinyí nées ro kágá síllye 'bi anú togú simi komoyé, ¹⁷ gí ro 'yí bi lílì nées togú mbú éyí miólo do bi kací lílì nées ndaa miékéne roa wá ní, ndaa ndéré úgú éyí, togú úgúoyó éyí e wá.

¹⁸ Ekéní lílì mízefí bangá sinyí nées kí namba. Miólo a ni miya inyi doa kéri kí cì ota doa inyi doa kéri doné (666). Ídí sómú sí ledre 'bi miólo iri bangá nées bilámáne gí ro zíyí ówo ledre gí simi a, gí zía, miólo a nées 'dodo iri 'yí.

14

Owú kábiriḱí kí 'yí ené e

¹ Zíma lúrúndíki Owú kábiriḱí kí tóro do Landa Záyono kí 'yí ené e miya kíé'do cì gbre doa eso álfu (144,000). 'Yí maáge niyí mbá kí iriá kpá kí iri 'Bua miékéne simi komoyé. ² Zíma úwú kúrú 'yí kí ndíṣí ngúndruné komo ere káa zí mongú wúru ní, kpá káa zí nzagba ndíṣí émbé ne ní. Gború éyí bi máúwú ní ní káa zí 'yí ímí kángá e ndíṣíní tólo kófó ke'bi kí kángá ní. ³ Zí tú'dú 'yí ga gère nées ndíṣiyé úku mikánda ke'bi kófó iri Lomo kó'dú kíti ngère kpá kó'dú éyí tridri ga bi eso nda kí mingburoko 'yí ga bi niyí mändíṣiyé ore ní. 'Yí bi útúásá ówo ke'bi nées ní ndaa dúyí 'yí ga bi miya kíé'do cì gbre doa eso álfu (144,000) omoní go do sogo kángá ní. ⁴ Nées 'yí ga bi otoomoní royé kí sómú ledre eyé e mbá zíye ndíṣiyé méngí dúyí ledre ga bi Owú kábiriḱí ili yée ní. Gí zía i'bí roné do úyuné gí royé 'dí'bióyó umbu bi koo ayíní úyu a ye gí zí lúyú ledre eyé ní, niyí nda go zí Lomo kí Owú kábiriḱí kí ledreyé owóowó. ⁵ Kémbí ranga owúogu gí tarayé wá, niyí yí eyé go mbigi 'yí 'bi Lomo.

Maláyika e ota

⁶ Zíma lúrúndíki ngiti maláyika kí inyi kí fúndúne komo ere. Nderé kí ótrú bilámá ledre bi za fi ní zí kúfú 'yíma'dí e kací sí doyé kí tara eyé e mingúngúca do sogo kángá za mbá. ⁷ Ndíṣí ótrú a kídi, "Sée 'yíma'dí e za mbá, idíse óto úndru Lomo zise ndíṣíse kófó iri a, gí zía síndí kadra ené 'bi 'déci ngbanga ogu go. Ídíse mu óto úndru Lomo zise ndíṣíse kófó iri a gí zía bi otoogu ere kí do sogo kángá kí ngburu e kí dokú'du ngburu e mbá ne ní."

⁸ Zí gbre maláyika óguné gí do kací ezené nées ndíṣíné úku ledre kídi, "Mongú

gara bi Babelóniya* ba úkú go, úkú go. Gí zía tú'dú ríḱí sí do 'yí e mbá 'dí'biní nda yí eyé go bisinyí miméngí ledre ga bi simi mongú gara máa nées ní ní."

⁹ Zí ota maláyika óguné ndíṣíné úku ledre kídi, "Togú 'yí e ngunguní ledre 'bi bangá sinyí nées, zíye ndíṣiyé óto úndru a, zí iriá idíne miékéne simi komoyé togú mbú ro síllye yá, ¹⁰ Lomo ní 'dó'do yée kí 'do'dó 'bi odu a ndaa ní, zíye ndúwúye kíngaya, zíye ndíṣiyé náná do soyé gí zí miówo pho'du do komo Owú Kábiriḱí kí maláyika e. ¹¹ Cika pho'du bi gí doyé ní úkú wá ní idí fú lá gúndru. 'Yí ga bi ngunguní ledre 'bi bangá sinyí nées, zíye ndíṣiyé óto úndru a, zí iriá idíne miékéne simi komoyé togú mbú ro síllye ní, 'do'dó eyé ní idí kí ndulú kí kadra 'dowúní royé wá."

¹² Káa zí bi goó kenée ní, 'yí ga bi ngunguní ledre 'bi Lomo go, niyí go mbigi 'yí ené e ní, kací kadra mbá, idíní ndíṣí úwú kúrú Lomo zíye ndíṣí tóroyé ngbúo tí káa do 'yí lódu kací Yésu.

¹³ Zíma úwú kúrú gí komo ere kídi, "Ídí éké ledre ba kídi tónone cakaba ndéréne 'dá'dá 'yí ga bi umbu ní 'dí'bi yée kí lódu kací Yésu oyóní sogoyé zía mbá wá ní, Lomo ní i'bí úndru zíye."

Zí 'Dowú Lomo úku ledre kídi, "Ní kenée ma'dii, niyí 'dowú royé gí zí kúrú zí bilámá miméngí ledre eyé 'dí'biogu rokinyi zíye."

Nduwú ro 'yí lúyú ledre e

¹⁴ Nda gí ore, zíma lúrúndíki bikenyí burungú kí 'yí doné "káa zí owú 'bi 'yíma'dí ní." Ní kenée kí tagiya gí simi dábu doné, kí bikafa maku do síllye. ¹⁵ Zí ngiti maláyika ólúóguné gí 'Díci 'bi Lomo ótrú ledre zía kídi, "Síndí kadra ogu go gí ro zíyí 'déci ngbanga 'yí e kí maku eyí nées káa zí síndí kadra ogu ne zí mǐngí yáká tónone óngo kére gí yáká ní." ¹⁶ Tí ma'dii, zía tónone óngo kére ga bi 'bi do sogo kángá ní mbá 'dá'ba.

¹⁷ Zí ngiti maláyika kpá ólúóguné gí 'Díci 'bi Lomo komo ere kpá kí 'bi ené bikafa maku do síllye. ¹⁸ Nda gí ore, zí maláyika máa wo bi ndíṣí lúru bi kací pho'du kí'dí bi ndíṣíní 'dáná mbayi 'bi Lomo ní ólúóguné ótrú ledre zí maláyika bi kí bikafa maku do síllye ní kídi, "Nderé mu zíyí líkpí miáná kóró ga bi yáká kóró iri nées mbá 'dá'ba gí zía síndí kadra 'bi líkpí yée ogu go." ¹⁹ Zí maláyika nées tí inyi ndéréne do sogo kángá, zía líkpí miáná kóró ga bi yáká kóró iri nées mbá do léfe yée simi

* **14:8** 14:8 Babelóniya: Gí do kací síndí kadra 'bi Nówá, zí 'yí e ó'bó mongú 'dici mbíwu 'dága simi Babelóniya, tí lá zí Lomo girága báyi yée gí ro zíye ndíṣí ódro tú'dú ríḱí tara e. Nda gí do kací tú'dú simibi e, zí mongú ngère 'bi Babelóniya 'dí'bi Isiréle e káa do owúkúlú e simi Babelóniya. Lurúni nda koo Babelóniya káa zí mongú gara bi ndíṣí íci okó ro Lomo kí 'yí ené e ní. Ólo ledre gí roa simi Dosí éyí e 10 kí Dániyele 1:1-2. **14:14** 14:14 Dániyele 7:13

tóyí do útru yée gi ro 'dódo mimbé' dekesi 'bi Lomo. ²⁰ Zí maláyika nées ñnyiyé kí lafúne e únzú miáná kóró ga gére nées mbá ólúógu kíye gi simi yana gara 'dí sogo do ndisiyé útru kánya yée. Zí sámáyé ndisi kúkúne bi kpúya káa zí mongú ngburu bi olú miólú ní.

15

Maláyika bi kí odu nduwú ní

¹ Zíma kpá lúru ngiti lará ledre komo ere. Maláyika e ñnyi doa gbre kí ríki 'do'dó e ñnyi doa gbre kpá gi ro 'dó'do 'yí e káe. Togú wo nées mginí royé go yá, zí mimbé'de Lomo nda ñdrine.

² Málúru éyí kí rírí káa zí do mikavu kí mindíci pho'du ní gi gbála. 'Yí ga bi mitóroyé kó'dú mikavu nées ñri, ñiyí 'yí ga bi romoní komo bangá sinyí nées kí lilla nda kí námba bi ndisi 'dódo ñri bangá sinyí nées ní ní. Ñiyí kenée kí ku'dú bi Lomo i'bi zíye ní do síllye. ³ Ndisiñi úku ke'bi ga bi kóo Músa 'yí 'bi moko 'bi Lomo ndisi kóo úku yée 'desí, kpá kí kófo ñri Owú kabiriki kídí,

"Ngére Lomo, áyí 'yí roko'bu,

ndisi méngi mbá mibnguroko ledre e.

Kací kadra mbá, ndisi méngi ledre ga bi utúasáni miútuásá ní, gi zía áyí yí eyí 'yí méngi ma'díi, gi zí kéyí nées,

áyí Ngére 'bi kufú 'yíma'dí e mbá.

⁴ Ngére Lomo, ambi utúasá ndisi óto úndruyí,

kí ndisi kófo ñriyí wá ní ne?

Áyí duú yí 'yí bi lúyú ledre ndaá roa wá ní.

Zée 'yíma'dí e do sogo kángá za mbá, azé ndisi kófo ñriyí

gi zía owozé go kídí ndisi méngi duú bilámá ledre e."

⁵ Gi do kací a nées, zíma kpá lúru ndíki ngiti ledre kpí komo ere. Nées kítú bi yemení káa do lili 'Díci 'bi Lomo ní, likpini mbotu a go fúó. ⁶ Zíma lúru ndíki maláyika e ñnyi doa gbre yemení yée gi ro 'dí'biógu 'do'dó do 'yíma'dí e do sogo kángá kí ólúógu gi do mbotu bi likpini nées giri. Esini royé mbá bikenyí bongó, zíye ódó royé ká'dá bi yemení gi simi dábu ní.

⁷ Zí nguru éyí tridri ga bi eso ní, 'dí'bi kó'do e ga bi gi simi dábu ñnyi doa gbre (7) mbá kí 'do'dó e simiyé ní i'bi yée zí maláyika ga bi ñnyi doa gbre (7) nées. Ga gére nées bisinyí ledre ga bi Lomo bi ñri tridri za fi ili 'dó'do 'yíma'dí e káe ní. ⁸ Zí cika mongú roko'bu 'bi Lomo ídine 'dici ñri kpu. 'Yí utúasá ndéré ólúne ñri wá, 'buó togú maláyika ga bi ñnyi doa gbre nées mengionzóni moko eyé go.

16

Kó'do 'do'dó e ñnyi doa gbre

¹ Gi do kací ledre nées ní, zíma úwú kúru 'yí kí úku ledre gi 'Díci 'bi Lomo giri zí maláyika ga bi ñnyi doa gbre (7) nées kídí, "Ndérésé mu léfe 'do'dó ga gére nées do 'yíma'dí e do sogo kángá."

² Zí mizefi maláyika ñnyiné ndéréne léfe 'bi ené 'do'dó do sogo kángá. Zí éyí ko'bo e ndisi óto royé ro 'yí ga bi lili ní lili bangá sinyí royé zíye ndisi óto úndrua ní.

³ Zí ngiti a ndéréne léfe 'bi ené simi mikavu. Zí komo ini óyoló'bó roné káa zí sama umbu 'yí ní, zí éyí tridri ga bi simi ini máa nées úyue mbá.

⁴ Zí otayé (3) ndéré léfe 'bi ené simi ngburu e kí dokú'du ngburu e mbá. Zí komo ini ga gére nées óyoló'bó royé kpá mbá káa zí sama ní. ⁵ Zí maláyika bi kí roko'bu 'bi do ini ní úku ledre kídí, "Áyí yí eyí kóo kú bo, áyí ídú fú lá bo.

Ndá 'bi eyí 'yí lúyú ledre wá.

Utúasá miútuásá zíyí

káa 'do'dó ro 'yí e káa zí nées.

⁶ Ufuní kóo tú'dú 'yí eyí ga bi kóo ngunguni ledre eyí ní kí nébi eyí e.

Méngi go bilámáne, zíyí óyoló'bó ini káa do sama zíye ndisiyé éwé a. Nées ledre bi ilini ní utúasá go kpini kíye."

⁷ Zíma úwú kúru 'yí gi sí mbayi 'bi Lomo giri kídí,

"Ma'díi, Ngére Lomo, roko'buyí ofu go, mi'déci ngbanga eyí ní miútuásáne."

⁸ Zí eso (4) maláyika nées léfe 'bi ené komo kadra. Zí 'yí e ndisi aráye gi zía káa zí pho'du ní. ⁹ Zí 'yí e ndisi aráye gi zí pho'du kadra bisinyíne, ilini eyé nda oyoló'bó mimbé'deyé zíye ngungu ledre 'bi Lomo wá, ilini eyé zíye mbófo Lomo wá. Ndisiñi nda yí eyé úku sinyi ledre kí mimbé'de kési zí Lomo bi ní kí roko'bu 'bi úcuómo 'do'dó nées ní ní.

¹⁰ Zí ñnyi maláyika léfe 'bi ené mbá do kiti ngére 'bi bangá sinyí, zí mituluru útúne simi bi ní nda káa do ngére ní mbá. Zí 'yí ené ndisiyé náná do soyé gi zí éyí miówo. ¹¹ Gi zí bisinyí éyí miówo bi royé gi zí éyí ko'bo ní, zíye ndisiyé úku bisinyí ledre gi do bi Lomo bi ní Ngére 'bi komo ere ní. Zíye kpá fú ndisi eyé nda méngi bisinyí ledre e.

¹² Zí ñnyi doa kéfi (6) maláyika léfe 'bi ené simi mongú ngburu bi kí ñriñ Efaráta ní, zí mongú ngburu nées ndúkúne gi ro yéme misi'di zí ngére ga bi 'dí gbéne ní. ¹³ Zíma lúru ndíki bicayi lomo e ota (3) káa zí mbó'dó e ní. Ngiti a olúogu 'bi ené gi ku mongú kámá, ngiti a olúogu 'bi ené gi ku bangá sinyí, zí ngiti a olúógu 'bi ené gi ku

nébi bi 'yi ɾanga ní. ¹⁴ Bɛcayi lomo ga bi ota nées niyi kɛ roko'buyé gi ro méngi ledre ga bi kɛ roko'buyé ní kɛ. Inyini ndéré zɛ ngére 'bi kángá e mingúngúcuá yéme ledre kéye gi ro asikiri e gi ro zɛye ídiye nzɛiyé íçí okó simi bi Lomo bi roko'buá ofu go ili go 'dɛçí ngbanga ní.

¹⁵ "Mindá'baógumá, ni líyi 'yi e mbá mǎiyi. Yé ga bi niyi ndiçi kɛ komoyé kacima ní, Lomo ni í'bi úndru zɛye. Yé ga bi ndiçini yi eyé sikala ní, dukuwu ni méngi yé gbála káa zɛ éyi bi ndiçini ngírá do nyará bi ní."

¹⁶ Zɛye yóko ngére e mbá do bi bi ndiçini ndolo a kɛ tara Èbere e, Aramagédó ní.

¹⁷ Zɛ inyí doa gbɛ (7) maláyika léfe 'bi ené kuɣ simi sili 'dága. Zɛ kúru 'yi ówúne gi 'dɛçí 'bi Lomo giri kídí, "Utúasá go."

¹⁸ Zɛ zangba 'bilé'bené, zɛa ndiçi émbéne, zɛ bisinyi kɛ dɛ kángá ídine 'dá'dá a ndáa aka kenée kú wá. ¹⁹ Gi zɛ kɛ dɛ kángá nées ní, zɛ mongú gara bi Babelóniya ni ndúru ífi siminé za 'dényé ota. Zɛ gara 'bi kúfú ngíti géyi 'yi e kpá ndúrune. Ledre lúyú ledre bi 'yi 'bi Babelóniya liçi Lomo wá, 'do'do yé bisinyine gi zɛ simikesi. ²⁰ Zɛ mingburoko cúkú e kpá kɛ mingburoko landa e léliye za mbá gi zɛ mongú roko'bu bi 'bi Lomo ní. ²¹ Zɛ mingburoko 'dófi e káa zɛ misisilekpe tutú e owóowó kángaya ni ndiçiyé utúkányá 'yima'dí e. Zɛ 'yi ga bi uyuni aka wá ní ndiçiyé úku sinyi ledre zɛ Lomo gi zɛ 'do'dó bi i'biogu doyé ní.

17

Kára kɛ bangá sinyi

¹ Zɛ ngúru maláyika ga bi inyí doa gbɛ (7), wo bi lefe bisinyi éyi gi simi kó'do ené ní óguné úku ledre zɛma kídí, "Ógu mu zɛma 'dódo 'do'dó bi Lomo ili 'dó'do kére kára 'yi gámá kacɛ ya'dá e* bi ndiçi ndiçi do tú'dú ini e ní zɛyi. ² Kára nées ngére ga bi 'bi do sogo kángá ni ndiçini go mbá kɛ káa do kára. Miméngi ledre ené 'yi e ndiçini nda kóyo gi zɛa mikóyo."

³ Simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo, zɛ maláyika bi gáa nées 'dí'bi máa ndéré kɛma gbála simi súwú. Zɛma lúru kára nées ekɛ ndiçi go gá do bikesɛ bangá sinyi.† Bangá sinyi máa nées ní kɛ doné 'dényé inyí doa gbɛ (7) kpá kɛ ngírɛne e sokó (10). Ekéni kese bi ndiçi úku Lomo kɛ ní go roa yeré.

⁴ Kára nées esɛ roné bilámá bikesɛ bongó, do kpá ingi ngíti géyi éyi ga bi yemeni gi simi dábu kɛ tutú ga bi riçini miçiri ní roné. Zɛa 'dí'bi kó'do bi yemeni gi simi dábu ní do

sɛlɛne. Kó'do máa nées ni 'bé kɛ bisinyi ledre ga bi 'bi Satána ní, kpá kɛ 'bi kára máa nées siminé. ⁵ Miéké ledre ni simi komoa kídí,

BABELÓNIYA BI MONGU GARA NI,
NI MBÁGÁ RIKI BISINYI MHMÉNGI
LEDRE E DO SOGO KÁNGÁ.

⁶ Máayi úku a máya kára nées ufu tú'dú 'yi ga bi 'yi lódu kacɛ Yésu ní go, koyó nda gi zɛ sámáyé go mikóyo.

Simi bi malúru wo ní, zɛ bi sinyine romá gi zɛa gbála. ⁷ Zɛ maláyika nées úku ledre zɛma kídí, "Bi sinyi royí gi zɛ ledre 'bi kára nées kenée gi ro 'dí? Máayi 'dódo bisinyi miméngi ledre 'bi kára nées, kpá kɛ 'bi bangá sinyi bi kɛ doné inyí doa gbɛ kɛ ngírɛne sokó bi kára máa nées ndiçi ndiçi doa ní zɛyi. ⁸ Bangá sinyi nées ni kóo triçri, bi ba ní, ndáa lolu wá. Sɛndɛ kadra ni go gbóo do úru wo gi simi mongú gu bi kóo 'dútu ni wo simi a ní do nda kpá úfu ánda wo zɛa úyuné bisinyi umbu. 'Yi ga bi iriyé ndáa miékéne simi búku 'bi triçri bi kóo ni goó miyémeomoné 'desɛ 'dá'dá do sogo kángá ba ndáa aka wá ní, tarayé ni idri mbá miçri kɛ lúru bangá sinyi nées triçri.

⁹ "Ídí ówo'dí'bi ini ledre gi simi ledre 'bi bangá sinyi nées. Doa ga bi inyí doa gbɛ (7) nées, 'dodo bi ekéki ga bi inyí doa gbɛ bi kára nées ndiçi doyé ní. ¹⁰ 'Dodo ledre kpá gi ro ngére e inyí doa gbɛ (7). Yé ga bi inyí ní uyuni go mbá. Inyí doa kérye (6) ni aka bo. Ngítiye bi kɛ'do ní ogu aka wá. Togú ogu go yá, ni ndiçi lá ca, zɛa úyuné. ¹¹ Bangá sinyi nées ni kóo 'dá'dá ngére, bi ba ní ndáa aka lolu ngére wá. Ni kóo ngúru ngére ga bi inyí doa gbɛ (7) ní. Ni ógu ídine káa zɛ inyí doa ota (8) ngére ní. Zɛ Lomo nda úfu wo geré 'dá'ba za fi simi bi sɛndɛ kadra ogu go ní.

¹² "Ngiri ga bi lúru yé sokó (10) nées, nées mingburoko ngére e sokó tonóni aka moko eyé wá. Niyi karanée tónó moko ndro kɛ bangá sinyi nées, tí lá kacɛye akpa kɛ wá. ¹³ Miméngi ledre eyé ni za mbá kɛ'do, zɛye ndiçiyé i'bi cóngoro kɛ roko'bu bi zɛye ní zɛ bangá bisinyi nées. ¹⁴ Niyi íçí okó ro Owú kábiriki, zɛa rómo komoyé gi zɛa ni Ngére 'bi ngére e za mbá. 'Yi lódu kacɛga niyi migéléye gi zɛa bi i'biní royé ndiçi lódu wo ní."

¹⁵ Maláyika nées ya zɛma ní, "Mongú ini bi lúru kára nées ndiçi ndiçi doa ní, nées riçi sɛ do 'yima'dí e kɛ tara eyé e mingúngúcuá. ¹⁶ Bangá sinyi bi kɛ ngírɛne sokó (10) nées ni karanée sógo bisinyi kára nées. Niyi karanée 'dódo wo zɛye í'diogu bongó ené gi roa do ótoómo wo wořone.

* 17:1 17:1 Kéré kára 'yi gámá kacɛ ya'dá e: Ngíti géyi ndiçini kpá ndólo wo mongú gara Babelóniya ngíti géyi kɛ dí'bi niyi go ódro gi ro mongú gara Babelóniya ní, ndiçini ódro nées gi roa. † 17:3 17:3 Bikesɛ bangá sinyi: Bangá sinyi bi kɛ doné 'dényé inyí doa gbɛ kɛ ngírɛne e sokó ba, ni mizefi bangá sinyi bi oluogu gi simi mikavu ní. Lúru 'Dódoógu 13:1.

Zíye ánu wo, zíye 'dí'bi ngítí a do úçu a bu ku pho'du. ¹⁷ Lomo yeme ledre née kenée ne gi ro zí mingburoko ngéere ga gére née oto sómú ledre eyé kjé'do zíye í'bi roko'bu bi zíye ní zí bangá sinyí née gi ro zía ídíne ngéere 'buó togú ledre bi Lomo uku ní mengi roné go. ¹⁸ Kára bi lúru wo née, ní go káa zí mongú gara bi ngéere ené ní kí roko'bu né do lafúne ngéere e do sogo kángá mbá ní."

18

Miútú gara Babelóniya

¹ Gi do kací ledre née ní, zíma lúru ndíki ngítí maláyika kí ógu gi komo ere. Ní kí mongú roko'bu né, zí bi óngóne do sogo kángá wé gi zí roko'bu a née. ² Zía ótrú ledre 'dága kídí,

"Utú go, mongú gara Babelóniya utú go.

Ní nda go 'be 'bi ríkí dokéke e mbá, solú ku 'dú e kpá kí ngítí géyí bicayi lomo e niyí ógu oto 'be 'bi eyé nda simi a ye.

³ Ríkí sí do 'yíma'dí e mbá koyóní go mikóyó, koyóní gi zí bisinyí miméngi ledre 'bi kára née.

Mingburoko ngéere ga bi 'bi do sogo kángá ní 'di'biní go mbá bisinyí miméngi ledre ené,

gi zí bisinyí 'dódo ledre 'bi kára née, zí tú'dú 'yí úgúoyó éyí e ídíye kí tú'dú éyí e zíye kángaya."

⁴ Zíma kpá úwú ngítí kúru gi komo ere kídí,

"Sée 'yí amá e, ídíse ólúógu gi simi Babelóniya 'dá'ba,

káa bi áse 'dí'bi bisinyí miméngi ledre ené,

do 'dó'do kótru sée ndro kéye ke.

⁵ Bisinyí miméngi ledre 'bi Babelóniya ní go miówoné gi komo ere,

Lomo owoyeme lúyú ledre ené e go bilámáne.

⁶ Ídíse méngilúgu zía kpá ledre bi mengi zise ní,

zise 'dó'do wo bisinyíne káa zí bi 'do'do sée ní.

Ídí ndúwú káa zí bi nduwu sée ní.

⁷ Ídíse 'dó'do wo zía ndíshé ini ini gi zí éyí miówo útúásáne kpíni kí mongú rokinyi bi kóo ní simi a ní.

Ndísi ílí kángaya zía ndíshé úku ledre kídí,

'Máayí yí amá káa zí me'be mongú ngéere ní, mánda 'bi amá 'yí lerí káa zí kára umbu wá,

éyí bi máayí ndísi ini ini gi roa ní ndaá.'

⁸ Kadra kjé'do ledre ga bi niyí ógu zía, umbu, ini kí 'bú niyí ógu zía.

Ní áráónzó roné za mbá,

Ngéere Lomo, 'yí roko'bu ní 'déci ng-banga roa ne.

⁹ "Ngéere ga bi 'bi do sogo kángá 'di'biní bisinyí méngi ledre 'bi Babelóniya zíye ídíye kí rokinyi gi roa ní, simi bi niyí lúru cika pho'du gi doa gúndru ní geré zíye útúye ndísi ini wo. ¹⁰ Zí mongú ngírí útúne simiyé, zíye ngásá tóroyé gbála ndísi ndísi ótrú káa ini kí ledre kídí,

" 'Bi káa laká nduwú 'di, áko Babelóniya, áyí tí go úkú do komozé ba,

lá simi owú şindí kadra cúku'dée ba ke.'

¹¹ "Zí 'yí úgúoyó éyí e kpá ndísiyé ini ini gi zía 'yí úgú éyí eyé e niyí go úyuónzó royé. ¹² 'Yí bi ní úgú éyí eyé ga bi dábu e, miřiriří késí e, tutú ga bi kí lámá royé ní, bongó ga bi kí lámá royé ní, kágá ga bi kí ndonyoyé ní, bilámá éyí ga bi yemeni yée gi simi kágá kí so ki'di ní, kpá kí bilámá éyí ga bi yemeni yée gi simi késí e kí tutú e ní ndaá. ¹³ Gba şu'bu mindonyo, kí kágá mindonyo e, kí kágá úkú, le'yí e, şu'bu e, tşudu e, kére e, ití e, kábiriří e, usáni e, arabíya ga bi bangá ndísiní lála yée ye ní, owúkuşu e, kpá kí 'yí ga bi niyí bo ní 'yí úgú ndaá.

¹⁴ "Zí 'yí úgúoyó éyí e ndísiyé ini ini kí mbúmbúdu wáwá, wáwá, kí úku ledre kídí, 'Sée 'yí 'bi Babelóniya e, née kenée laká lerí 'di. Mbágá éyí ga bi kóo zise ba ndúkuşí gi zise go mbá, nda'baoguní lolu wá.'

¹⁵ "Zí 'yí ga bi ndísiní úgúoyó éyí ga gére née zíye ndísi ndíki tú'dú késí e ní ídíye kí ngírí royé. Do ngásá tóroyé gbála ini káa ini gi zí ngírí ledre bi ní ndísi méngi roné ní. ¹⁶ Zíye ndísiyé mbúmbúdu wáwá wáwá kí úku ledre kídí,

" 'Bi káa lerí 'di, Babelóniya mongú gara, tú'dú éyí ga bi kóo ziyí kí ledreyé owóowó káa zí ledre dábu e, késí e, kí tutú ga bi řiriří miřiriří ní ndanı lolu mbá wá.

¹⁷ Káa zí ledre izi ní, tú'dú éyí ga bi kóo simi Babelóniya ba ndúkuşí go mbá.'

"Zí 'yí lála kuřungba e, kpá kí 'yí máa yée ga bi ndísiní gámá kí kuřungba maáge ní, kpá kí yée ga bi ndísiní méngi moko simi ini ní, iniyí ngásá tóroyé gbála ndísi lúrukáa bi ři. ¹⁸ Simi bi lúru ní cika pho'du gi do Babelóniya gúndru káa zí cika řindí ní, zíye ndísiyé mbúmbúdu kí úku ledre kídí, 'Ngítí mongú gara bi zía rómoné gi do wo bi ní go áráónzó roné ba ndaá.' ¹⁹ Zíye ndísiyé ini ini kí mbúmbúdu kí léfe kángá kí mbúkuşu simi doyé, kí úku ledre kídí,

" 'Bi káa lerí 'di, Babelóniya úkú go.

'Yí ga bi za mbá ndísiní gámá kací komo ngbuřu ní, niyí kóo go mbá kí éyí e zíye gi zía.

Káa zí ledre izi ní, éyí ga gére née ̀̀k̀̀t̀̀ǹ̀í go mbá.

²⁰ Sée 'yí 'bì komo ere e, ídísé ídí kí rokinyi.

'Yí ga bí 'bì Lomo ní, 'yímíkása e kí nẹ̀bì e mbá, ídísé ídí kí rokinyi,

Gì zía Lomo 'do'do Babelóniya go gí zí bisinyí ledre ga bí mēngí sée kíe ní."

²¹ Zí maláyika bí kí mongú roko'buné ní 'dí'bi mongú tutú káa zí 'bì úsú éyí ní, úcu a bu simi mongú iní zía úku ledre kídí, "Kí mimbé'dekesí,

Lomo ní úcuóyó mongú gara ga bí Babelóniya ní kenée, utúasá ndá'baogú ídine lolu káa zí wo bí 'dá'dá ní wá.

²² Do 'yí úku ke'bì e kí ku'dú, kí kángá, utúasání lolu úwú a íri wá.

'Yí 'bì moko 'bì 'yí úguóyó éyí e, utúasá lolu ídí íri wá.

Utúasání lolu úwú gboꝝ tutú kí úsú éyí ówú íri wá.

²³ Bimióngó utúasá lolu ídí íri wá.

Kúrú o'do kí mikánda me'bené

utúasá lolu ówú simi gara née íri wá.

'Yí ga bí kóo ndìsiní úguóyó éyí e ore ní niyí kóo ye kí roko'buyé.

Londoní ríkí sí do 'yíma'dí e go zíye 'dí'bióyó komoyé gí ro Lomo.

²⁴ 'Yí ga bí 'bì Babelóniya ní ndìsiní kóo go úfu nẹ̀bì e kí 'yí ga bí 'bì Lomo ní kpá kí ngiti géyí do sogo kángá."

19

Mbófo éyí zí Lomo

¹ Gí do kací a née, zíma úwú kúrú tú'dú 'yí e komo ere kí úku ledre kídí,

"Ídízé mbófo Lomo.

Gì zía ní kí roko'bù 'bì yómo 'yí e zíne. Roko'bù gí ro ledre e mbá ní zía.

² Idízé mbófo wo gí zía ndìsì 'dəcìyéme ngbanga.

Gì zía ní bilámá ngére, owoofu kací 'dəcì ngbanga go.

'Decì ngbanga mongú gara bí ndìsì sinyiónzó 'yí e ní go.

Ídízé mbófo wo gí zía 'do'do mongú gara née go gí ro 'yí ené ga bí ufuní yéé simi a íri ní."

³ Zíye kpá úku ándá ledre kídí,

"Ídízé mbófo Lomo

gí zía cika bí gí simi Babelóniya ní ̀̀k̀̀t̀̀ǹ̀í wá."

⁴ Zí mǎngburoko 'yí ga bí c̀̀k̀̀é̀r̀̀í a doa eso (24) kpá kí éyí trídri ga bí eso (4) ní mbá útúye do ngúrú s̀̀nd̀̀íyè bí óto úndru Lomo do k̀̀t̀̀í Ngére ené. Do ìnyiyé mbá ng̀̀ǹ̀gu a kídí,

"Ídí kenée, Mbófo éyí zí Lomo."

⁵ Zí kúrú 'yí ówúne gí kó'dú k̀̀t̀̀í ngére g̀̀r̀̀í kídí,

"Ídísé í'bí mbófo éyí zí Lomo, sée 'yí kasa ené e

ga bí ndìsìsé óto úndru a ní, mǎngburokoyé kí minzéréye mbá."

⁶ Zíma úwú kúrú kí ngúndru káa zí kúrú tú'dú 'yí e ní, kpá káa zí gboꝝ mongú vuru ní, nda kpá káa zí nzagha embéne ní kídí,

"Mbófo éyí zí Lomo.

Lomo bí kí mongú roko'buné ní ní goó ne Ngére ezé.

⁷ Idízé ídí kí mongú rokinyi, zíze ndìsìsé óto úndrua.

S̀̀nd̀̀í kadra 'bì ófú ro 'bì Owú Kábiríkí ní go ógú.

Me'bea* yeme roné go nzíyiné.

⁸ Í'biní bilámá mikánda bikenyí bongó go zía esí a roné."

Bikenyí bongó née ini ledre gí simi a kídí bilámá mímēngí ledre 'bì mbígí 'yí ga bí 'bì Lomo ní.

⁹ Zí maláyika úku ledre zíma kídí, "Ídí éké ledre ga gére née miéké, 'Lomo ní í'bí úndru zí 'yí ga bí oguní simi ayimbi 'bì ófú ro 'bì Owú Kábiríkí ní.'" Zí maláyika née kpá úku ándá ledre kídí, "Ledre ga bí Lomo uku yéé née niyí mbá ma'dúí."

¹⁰ Zíma útúma bí óto úndrua. Zía úku ledre zíma kídí, "Ndá óto úndrumá wá, gí zía mándìsì mēngí 'bì amá kpá moko zí Lomo, káa zíyí kpá káa zí ngiti géyí lúnduzé e kí lémjzé e yéé ga bí ndìsìní úku ledre Yésu zí 'yí e ní. Ídí óto úndru Lomo gí zía 'yí bí ndìsì úku ledre gí ro Yésu zí 'yí e ní, ní kí 'Dówú Lomo simíné."

'Yí do bikenyí Usáni

¹¹ Zíma lúru ere líkpí roné go fúó, bikenyí usáni, ní go tóro kó'dúma kenée. 'Yí bí ndìsì doa ní ndoloní wo, Bilámá 'yí kpá 'Yí mēngí ma'dúí. Ní 'yí 'dəcì yéme ngbanga kpá 'yí mēngí yéme okó.

¹² Kuru'bù komoa esí 'duo pho'du, zía esí tagiya e ro doné, zí ìr̀̀í ídine miékéótoné roa. 'Yí ówo'dí'bí ini ledre gí simi ìr̀̀í máa née ndaa, owo yí ené duꝝ ne. ¹³ Esí roné bongó bí pha'daní simi sáma ní, ìr̀̀í a ní, "Kúrú Lomo." ¹⁴ Zí tú'dú asikiri ga bí komo ere ní útúye do kací a, esiní royé kpá mbá bilámá bikenyí bongó, do ék̀̀íyè kpá mbá do bikenyí usáni. ¹⁵ Odro bí oluogú gí kua ní ní káa zí bikafu maku bí gí ro úfu ríkí sí do 'yíma'dí e kíe ní. "Ní ídí Ngére do ríkí sí do 'yíma'dí e kí mongú roko'buné káa zí kési." Zía 'dódo simikesí 'bì Ngére Lomo bí royé gí zí bisinyí mímēngí ledre eyé ní

* 19:7 19:7 Me'be Kírésjito: Kára bí ona ba toro do bí kací 'yí ga bí ngunúní ledre 'bì Yésu go ní.

ziye. Ni ndísi 'dítí kánya yée káa zí 'yí 'dítí kánya miáná kóró ní. ¹⁶ Bongó bí esí roné ní, miéké ledre ní roa kídí,

“BA NGÉRE 'BÍ ngére e ZA MBÁ.”

¹⁷ Zíma lúru maláyika kí tóroné do kadra, zía ótrú ledre zí solú ga bí ndísiní ìnyí simí sili ní kídí, “Ógusé mu simí mongú ayímbi bí Lomo yeme zise ní.

¹⁸ Ógusé mu ánu umbu ngére e kí umbu manda 'bí asikíri e, umbu 'yí ga bí kí roko'bu zíye ní, umbu usáni e kí 'yí ngásá kíye, umbu 'yí e mbá, yée ga bí kí ro doyé, kí owúkúlú e mǎngburoko 'yí e kí mǎnzéreye e mbá.”

¹⁹ Zíma lúru ndíki bangá sinyí kí ngíti géyí ngére ga bí 'bí do sogo kǎngá ní kí asikíri eyé e, yokoní royé go, nzíyiyé gí ro útú kí okó do 'yí bí do usáni ní kí asikíri ené e. ²⁰ Do 'dí'bingéřǎ bangá bisinyí kí nébǎ bí 'yí řanga ní. Née nébǎ bí ndísi mǎngǎ mǎngburoko ledre e do bí kacǎ bangá sinyí née gí ro lóndo 'yí ga bí kí lǎlǎ bangá sinyí née royé ní zíye óto úndru lǎlǎ a. Uçunǎ yée go gbrenǎ gǎ simí mongú pho'du bí ngǎrá ìlǎ kú wá ní. ²¹ Ufunǎ 'bí eyé ngíti géyí kí mongú maku bí ndísi ólúógu gí ku 'yí bí do bikenyí usáni ní. Zí solú e óguyé sụ ndísi ánu umbu e gí bí.

20

Simíbi e álfu

¹ Zíma lúru ndíki maláyika kí óguné gí komo ere, ní kí mafutáa 'bí mbotu mongú gu kpá kí mongú ká'dá késǎ do sǎlǎne. ² Zía 'dí'bingéřǎ mongú kámá bí kpá Satána ní do ódo wo kí ká'dá késǎ née ngírǎ zía ndísiné kie roné kí simíbi e álfu. ³ Do úçu wo simí mongú gu, do 'dútu mbotu gu née kacǎ a ngbúrú káa bí ní fú ndísi lóndo 'yí e ke. 'Búo toǎ simíbi bí álfu (1,000) ní ukú go, do nda líkpǎ mbotu kacǎ a kí owú sǎlǎ cuku'dée.

⁴ Zíma lúru ndíki 'yí ga bí i'biní roko'bu zíye gí ro 'dǎcǎ ngbanga ní kí ndísi do kǎtǎ ngére. Zíma kpá lúru 'yí ga bí kóo ufunǎ yée gí zía bí ndísiní kóo úku ledre Yésu kpá kí ledre 'bí Lomo ní. 'Yí ga gére née iliní eyé kóo ngúnǎ ledre bangá sinyí née wá. Iliní kóo kpá gbawá do éké řřa ro sǎlǎye toǎ mbú simí komoyé. Zíye ídiye trǎřǎ kí Kírésǎto Yésu do bí kǎ'do 'dǎcǎyeme ngbanga kí tǎ'dú simíbi e éyǎ 'bí álfu kǎ'do (1,000). ⁵ Ngíti géyí 'yí e niyí aka ídí 'bí eyé fú simí bí 'búo toǎ gí do kacǎ simíbi álfu kǎ'do (1,000) zí Lomo nda úru yée gí simí umbu. Née aka lá mizefǎ úru 'yí e.

⁶ 'Yí ga bí i'biní úndru zíye niyí go mbigi ga bí 'bí Lomo ní, niyí yée 'yí ga bí urúní go gí simí mizefǎ urú gí simí umbu ní. Gbre umbu ndaá lolú kí roko'bu doyé wá,

niyí nda yí eyé go 'yí 'dáná éyǎ 'bí Lomo kpá 'bí Kírésǎto, zíye ídiye kéye ngére e kí simíbi e álfu (1,000).

Kírésǎto kí 'yí ené e romoní komo Satána

⁷ Gí do kacǎ simíbi álfu (1,000), do líkpǎ Satána gí simí sǎgǎnǎ, ⁸ zía tónó gámáne kí lóndo 'yí e do bí eyé e do sogo kǎngá, kí kǎngá ga bí ndoloní Gógo kí Magógo ní mbá gí ro zíye ídiye nzíyiyé gí ro mǎngǎ okó. Niyí ídí káa zí sayí ní 'yí óloónzó yée ndaá. ⁹ Zíye ázayé do sogo kǎngá mbá ndéré 'dǎkǎ táya 'bí 'yí ga bí 'bí Lomo ní kpǎkǎ, née gara bí kí 'búne do Lomo ní. Tí lá zí pho'du óguné gí komo ere óngbóónzó yée za mbá. ¹⁰ Do úçu ngére 'bí bicayí lomo e bí londo 'yí ga gére née ku mongú pho'du bí ngǎrá ìlǎ kú wá ní, kí'dí bí uçunǎ bangá sinyí kí nébǎ ga bí 'yí řanga e íri ní. Zíye ndísi ndúwúye íri kí ndulú kí kadra e mbá za fi.

Lomo oto Satána kí tǎ'dú simíbi e simí sǎgǎnǎ

¹¹ Zíma lúru ndíki bikenyí usáni kí 'yí bí ekǎ ndísi doa ní. Zí kǎngá kí ere ngásáoyó royé gí mbá 'dá'ba, bí bí zíye ndéré ndísiyé doa ní ndaá. ¹² Zíma lúru ndíki 'yí ga bí kóo uyunǎ go ní mǎngburokoyé kí mǎnzéreye mitóroyé kó'dú kǎtǎ ngére née, líkpǎnǎ búku e go fúó, ngíti a 'bí ené búku 'bí trǎřǎ. Do ndísi 'dǎcǎ ngbanga 'yí ga bí uyunǎ ní kacǎ mǎmǎngǎ ledre eyé e simí bí kóo niyí aka trǎřǎ ní káa zí bí ní miékéne simí búku ma'dáa ní. ¹³ Umbu ga bí kóo niyí simí iní kí yée ga bí otoní yée mióto ní, zíye ólúógyé mbá do 'dǎcǎ ngbanga yé kacǎ mǎmǎngǎ ledre eyé e simí bí kóo niyí aka trǎřǎ ní. ¹⁴ Nda gí ore do 'dí'bí umbu kí roko'bu ené bí do 'yí e ní, do úçu yée simí mongú pho'du bí ìlǎ kú wá ní. Née go gbre umbu. ¹⁵ 'Yí bí řřa ndaá miékéne simí búku 'bí trǎřǎ wá ní, niyí úçu wo komo mongú pho'du bí ìlǎ kú wá ní.

21

Mikánda ere kí mikánda do sogo kǎngá

¹ Zíma lúru ndíki mikánda ere kí mikánda do sogo kǎngá, yée ga bí 'dá'dá ní lelǎnǎ go mbá. Mǎngburoko ngburu e lelǎnǎ go mbá. ² Zíma lúru ndíki mbigi gara 'bí Lomo bí Yerusaléma ní kí óguné gí komo ere bí. Ní kí lámá roné kǎngaya káa zí mikánda kára bí yeme roné gí zía o'do 'bí ené ní go ógu kí lafa kacǎ a ní. ³ Zíma úwú kúru 'yí gí do kǎtǎ ngére girǎ kídí, “Lomo oto 'be 'bí ené go dongarǎ 'yí ené e, niyí go ndísi kéye gí zía niyí 'yí ené e. Ní ídí Lomo eyé za fi. ⁴ Ní ndísi ó'dóoyó iní komo gí komoyé. Éyǎ bí kí řřané umbu, iní,

éyí miówo ní ndaní lolu wá gí zía miyéme ledre ga bi kóo 'dá'dá ní ndaní lolu wá."

⁵ Zí 'yì bi ndìsì do kítì ngére ní úku ledre kídí, "Mááyí go méngì éyì e za mbá mikándayé." Zía úku ledre zíma kídí, "Ídí éké ledre ga bi úwú yéé nées mbá, gí zía niyí kí ledreyé owóowó kpá ma'díí ledre e."

⁶ Zía kpá úku ngítì ledre kídí, "Utúasá go kenée, méngìni royé go. Mááyí Álafa kpá Ómega, dosí éyì e kí odú éyì e. 'Yì bi kí kodró roné ní mááyí í'bí iní miéwé zía, gí simi 'dawú 'bi trìdrì bì za fí ní zía éwé a gbékpìe.

⁷ "Yì ga bi niyí tóro ngbúo ní, mááyí í'bí undru zíye, zíma ídíma Lomo eyé, zíye ídíye owú 'bi amá e.

⁸ "Tí lá 'yì ga bi toroní ngbúo wá kí yéé ga bi ngunúní ledremá wá, 'yì óto undru lomo ga bi yemení yéé kí sǐlì 'yì ní, 'yì úfu 'yì e, 'yì 'berì e, 'yì lónódó e, 'yì mála e, 'yì kágá e, kí 'yì ranga e, niyí úçu yéé mbá simi mongú pho'du bi ngára ìlì kú wá ní. Néé go gbre umbu."

⁹ Zí ngúru maláyika ga bi ìnyì doa gbre wo bi kí odú kó'do 'do'dó e ìnyì doa gbre ní óguné úku ledre zíma kídí, "Ógu mu zíma 'dódo mikánda kára bi iliní ófú a ba zíyì. Néé me'be Owú kábìrìkì." ¹⁰ Zía 'dí'bi máa simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo ndéré kíma do mongú ngbángbá landa 'dága, zía 'dódo Mbigí gara bi Yerusaléma ní kí ógu gí zí Lomo gí komo ere bi. ¹¹ Gara máa néé ndìsì rírì gí zí lámá roko'bu 'bi Lomo bi roa ní miřírì káa zì miřírì owú tutú bi kí ledrené owóowó ní. ¹² Gara bi o'bóní d'ikíní gbaa'ro mongú gara néé miólóné 'dága kí mbotúné sokó doa gbre (12). Zí maláyika e kpá sokó doa gbre (12) ndìsìyé do mbotu máa ga gère néé kí óndó bi. Do mbotu ga gère néé do ekéoto ìrì sì do Isiréle ga bi sokó doa gbre (12) ní. ¹³ Mbotu máa ga gère néé, ifíní yéé káa, ota (3) 'dí gbére, ota (3) 'dí gólú, ota (3) 'dí do ngelì, ota (3) 'dí do anú. ¹⁴ Otoní dosí gara máa néé do tutú e sokó doa gbre (12). Tutú máa ga gère néé, niyí mbá kí ìrì 'yìmikása ga bi sokó do a gbre 'bi Owú Kábìrìkì ní miékéye royé.

¹⁵ Maláyika bi ndìsì ódro zíma néé, ní cù kí ngbángbá bi yemení gí simi dábú ní do sǐlìne gí ro ndírabi mongú gara néé, kí mbotu a nda kí gara bi o'bóní d'ikíní kíe ní. ¹⁶ Miákpa mongú gara néé kí miáya kí mióló gara bi o'bóní roa ní niyí mbá ndro, kilomíta álifú gbre doa míya eso (2,400). ¹⁷ Zía ndírabi miñndí gara néé kí mióló a, káa zí 'yìma'dí ndírabi éyì néé ní zía ndíki a kídí miñndí a kí mióló a ni mbá mítiri cì ota (60). ¹⁸ Éyì ga bi o'bóní gara néé kíe ní, ríríní mbá

miřírì káa zí éyì bi yemení yéé mbá gí simi dábú togú késì bi ndìsì rírì miřírì kángaya ní. ¹⁹ Tutú ga bi o'bóní gara néé doyé ní, farání yéé mbá kí tosoyé mǐngúngúca kpá mbá miřírìyè kángaya. Mizefiyé ndoloní zásepa, gbreyé ndoloní safira, otayé (3) ndoloní kalasedóni, esoyé (4) ndoloní emeraláda, ²⁰ ìnyìyè (5) ndoloní saradoníkì, ìnyì doa kériye (6) ndoloní karaneliyána, ìnyì doa gbreyé (7) ndoloní kirisolíte, ìnyì doa otayé (8) ndoloní beriyále, ìnyì doa esoyé (9) ndoloní topáza, sokóye (10) ndoloní kirisoparéze, sokó doa kériye (11) ndoloní zasínita, sokó doa gbreyé (12) ndoloní ametayiséte. ²¹ Mbotu ga bi sokó doa gbre 'bi gara néé o'bóní yéé mbá kí lisá. Misi'di ga bi simi Yerusaléma ní mbá o'bóní yéé kí dábú, zía ndìsì rírìne káa zí do mongú iní gí gbála ní.

²² Málúrúndíki 'Dìcì 'bi Lomo ndaa simi gara ore wá, gí zía Ngére Lomo bi roko'bu ofu go ní niyí go ye kí Owú kábìrìkì 'Dìcì 'bi Lomo ma'dáa. ²³ Sǐ ledre bi ìli kadra togú éfé gí ro zía ídíne simi gara ore ní ndaa gí zía roko'bu Lomo kí Owú kábìrìkì ndìsìni nda óngó bi ore goó ye. ²⁴ Rìkì sǐ do 'yìma'dí e niyí ndìsì gámá kacì bimíóngó máa néé, zí tú'dú mǐngburoko ngére e ndìsì óguyé kí tú'dú éyì ga bi zíye ní ore. ²⁵ Kací kadra mbá, mbotu gara bi roa néé ní fú lá fúo gí zía bi bimíúlu bi do 'dútu mbotu gí zía ní ndaa. ²⁶ Rìkì sǐ do 'yìma'dí e do sogo kángá mbá niyí ndìsì ndéré kí tú'dú éyì ga bi zíye ní simi mongú gara néé íri. ²⁷ Misi'di ndaa zí bisinyí ledre ólúne simi gara néé íri wá. 'Yì ga bi ndìsìni méngì bisinyí ledre e kí 'yì ranga e utúasání ólu íri kpá wá. 'Yì ga bi niyí ólu simi gara néé íri ní dujé yéé ga bi ìriyè ní go miékéne simi búku trìdrì 'bi Owú kábìrìkì ní.

22

Ngburu bi iní a ndìsì í'bí trìdrì zí 'yì e ní

¹ Zí maláyika néé 'dódo ngburu bi iní a ndìsì í'bí trìdrì zí 'yì e ní zíma. Komo iní máa néé ní 'duo drá ngebé ngebé káa. Ndìsì kúkúógu gí sǐ kítì ngére 'bi Lomo kí Owú kábìrìkì. ² Iní máa néé ndìsì kúkú kpurú gí yana mongú misi'di bi simi gara ore ní. Zí kágá trìdrì útuyé dogboru ngburu néé gí 'dí keřì kpá gí 'dí keřì. Ndìsìni áná kí'dí sokó doa gbre simi simibi kǐé'do kacì simibi e mbá. Mbílía ní kágá ndíyá zí 'yìma'dí e do sogo kángá mbá ³ 'Yì ga bi 'bi gara néé éyì bi kǐé'do bi ní sinyí ro Lomo gí zíye gí ro a ní ndaa. Lomo kí Owú kábìrìkì ndìsìni nda ndìsì goó ye ore zí 'yì 'bi moko ené e ndìsìyè óto undru a.

⁴ Niyí ndìsì lùrú Lomo za cù kí komoyé, zì ìrja ídìne miékéne simi komoyé mikékerja mbá. ⁵ Mìtùlurù ndaá lolù simi gara nées ìrì wá. Gí zì kéyì nées, éyì bì zìye ídiye kí somù ledre gí ro ngiti bimióngó kpí gí roa ní ndaá. Ngére Lomo ndìsì nda óngó bì zìye goó ne. Zìye nda ídiye káa zì ngére e ní za fí.

⁶ Zì maláyika nées úku ledre zíma kídí, “Ba zaá ma’dí ledre e, Ngére Lomo ndìsì kóo úku’bí ledre zì nébì e, úkutátá a, bì nda ba ní, kasa nda go maláyika ené ógu úku ledre ga bì niyí méngì royé ‘diya ní.”

Yésu ni ndá’baógu cakaba

⁷ Zì Yésu Úku ledre kídí, “Lúrúsé aka, mááyí go ógu cakaba. Lomo ni í’bí úndru zì ‘yì ga bì niyí ‘dí’bí ledre bì simi búkù ba kí ‘bùne ní.”

⁸ Maa, Yiwáni, máúwú ledre ga gére nées, zíma lùrú yée za cù kí komomá. Simi bì máúwú, zíma lùrú yée kpá za cù kí komomá ní, zíma útúma bì óto úndru maláyika bì ‘dodo ledre ga gére nées zíma ní. ⁹ Zía úku ledre zíma kídí, “Ndá óto úndrumá wá. Mándìsì méngì ‘bí amá kpá moko káa zìyì, kpá káa zì bì ngiti géyì lúnduyì ga bì nébì e kpá kí ngiti géyì ‘yì ga bì ‘dí’biní ledre bì simi búkù ba kí ‘bùne ní. Ídí óto òtù úndru Lomo.”

¹⁰ Zì maláyika nées kpá úku ledre kídí, “Ledre ga bì éké yée nées, ídí ólo yée zì ‘yì e gí zía sùndì kadra bì zìye méngì royé simi a ní ni go gbóo. ¹¹ ‘Yì méngì bisinyí ledre e, ídí fú ndìsì méngì bisinyí ledre e, ‘yì lará ídí fú ídí ‘yì lará, ‘yì méngì bilámá ledre e, ídí fú ndìsì méngì bilámá ledre e, mbígì ‘yì ‘bí Lomo ídí fú ídí ‘yì ‘bí Lomo.”

¹² Zì Yésu kpá úku ngiti ledre kídí, “Mááyí go ógu cakaba. Tákpásìlì nì bo mááyí í’bí a zì ‘yì kací miméngì ledre ené.”

¹³ Mááyí Álafa kpá Ómega, Mizefí ‘yì, kpá Odu ‘yì, Dosì éyì kpá Odu éyì.

¹⁴ ‘Yì ga bì niyí lúgu bongó eyé* drá ní, Lomo ni í’bí úndru zìye. Niyí ndìsì ánu miáná kágá ‘bí trjdrj, zìye ndìsì ólúye simi mongú gara kpurú gí tara mbotù gara. ¹⁵ ‘Yì méngì bisinyí ledre e, ‘yì lará e, ‘yì ga bì ndìsì ní sò’do royé kí ‘yì bì ofúní royé kéye wá ní, ‘yì mála e, ‘yì úfu ‘yì e, ‘yì óto úndru lomo ga bì yemení yée kí sùlì ‘yì ní, ‘yì ranga e kpá kí ngiti géyì ‘yì méngì bisinyí ledre e, niyí ídí ‘bí eyé sága.

¹⁶ Zía kpá úku ngiti ledre kídí, “Maa Yésu, makása maláyika amá go gí ro zía ndéréne ‘dodo ledre ga gére nées zì ‘yì amá e za mbá. Maa bulúndu ngére Dawidi, bì kpá kèrìkobì ní.”

¹⁷ Zì ‘Dówú Lomo kí mikánda kára úku ledre kídí, “Ógu mu.” ‘Yì máa wo bì uwú ledre ba go ní ídí úku ledre kídí, “Ógu mu.” ‘Yì bì kí kodró royé ní ógu mu, ‘yì bì ilì go ní ogù mu ewé iní ‘bí trjdrj bì za fí ní gbékpíne.

Odu ledre gí zì Yiwáni

¹⁸ ‘Yì bì uwú ledre bì miékéne simi búkù ba go, zía ‘dí’bí gbékpí ledre éšì a simi a ní, Lomo ni í’bí yata ‘dó’do bì ekéní ledre a simi búkù ba zía. ¹⁹ Kpá kenée, ‘yì bì uwú ledre bì miékéne simi búkù ba go, zía ‘dí’bióyó ngiti a gí simi a ní, Lomo ni ‘dí’bióyó tákpásìlì bì trjdrj bì za fí ukuní ledre a simi búkù ba gí zía ‘dá’ba. Do ‘dí’bióyó wo gí simi mongú gara bì ukuní ledre a simi búkù ba kpá ‘dá’ba.

²⁰ Zì wo bì ndìsì úku ledre nées úku ledre kídí, “Mááyí go ógu cakaba.” Maa, Yiwáni, zíma úku ledre máyá, “Ídí kenée, Ngére Yésu ógu mu.”

²¹ Ngére Yésu ídí méngì bilámá ledre zise gí do bì zise ndìsìsè bilámáse. Ídí kenée.

* 22:14 22:14 Luguní bongó eyé e: Utúasání ólù òtù ye simi mongú gara gí zía luguní bongó eyé go kí sáma Yésu bì otoomo lúyú ledre eyé e ní. Sámaa óto bongó eyé zía ídine drá bikenyíne. Lúru ‘Dódoógu 7:14.